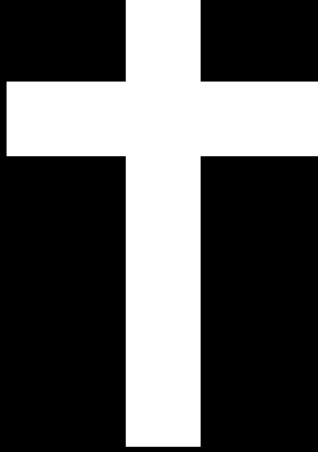

Ŋwa'anli Kìn a
Fhi

Bambalang: Ŋwa'anli Kìn a Fhi (New Testament+)

Nwa'anli Kiñ a Fhi
Bambalang: Nwa'anli Kiñ a Fhi (New Testament+)

copyright © 2019 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Bambalang

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-16

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 25 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022
850ef3bb-da84-57bb-be90-e9077e8294e0

Contents

Matio	1
Maaku	55
Luka	87
Jouŋ	142
Nwa 'anli Fà'a	181
Roma	230
1 Korin	253
2 Korin	274
Galashia	288
Efesho	296
Filipai	304
Koloshe	310
1 Teshalonika	316
2 Teshalonika	321
1 Timoti	324
2 Timoti	331
Taitu	336
Filemu	339
Hibru	341
Jeiŋ	358
1 Pita	364
2 Pita	371
1 Jouŋ	375
2 Jouŋ	381
3 Jouŋ	382
Jude	384
Nnu Nōoŋ	386

**Pwa Pisha'akhō ḡkwan
ha'anj
Matio
fī'i nē
Kāon nu pa tho nu**

Matio ni nā'anj ḡwa'anli yei mfe pi ni pa ḡgwa Juu. Matio nōon Jishō ḡa a ḡon ḡa mishweishwei ḡgwa Juu ni nthō nchrā nu nthē vi, pugu pa ḡa a Ju ye ḡa Minnwi ni Nchu'ō Ntaon nō ḡkwe nē.

A pini nu'unj mfi'i ḡa Jishō ni nshwi'i chonkhi Jodaḡ ḡkwe ḡkhi fō, ntōgō monj mōon nu monj ḡkūnu njō. Matio pini nu'unj nōon ḡa Jishō ni ntere paanchrō ḡhanj ntaon nō nōon nu paanchrō la'ataonj Ishrae. A pini nu'unj nōon Jishō ḡa a Mushi fhi ḡa a tho nthē ḡa a kiri pa yaonj ye'i ḡa Jishō ni nje'i nē monj tienj kwie. Wu'ō nō ha'anj Mushi ni nā'anj tienj ḡwa'anli nē, a wu'ō ḡkwanj ha'anj Matio nū'ōnj chrā Jishō monj tienj memme kwie nē.

Nwa'anli yei ḡha ndwigi nu, nōon ḡkwanj ha'anj Jishō tho ni ḡkwanj lūgu nu fhi ni ḡgwa pi nē. Jishō tho ni lūgu nu yei ntōgō pi ḡkuonj khu nu mi mbini ḡku'ō monj gu.

Pa ndaanonj Jishō Krishto

¹ Ye i pa ndaanonj Jishō *Krishto mbo muunj *Devi ḡa a ni mbo muunj Abrahanj nē. ² Abrahanj ni mbo tāa Aiji, Aiji pō tāa Jakō, Jakō pō tāa Juda pugu pa liḡ pi. ³ Juda pō tāa Pēre pugu Shera, mūunj vugu ni mbo Tama, Pēre pō tāa Heshronj, Heshronj pō tāa Raḡ. ⁴ Raḡ pō tāa Aminada, Aminada pō tāa Nashonj, Nashonj pō tāa Shalmonj. ⁵ Shalmonj pō tāa Boa, mūunj vi ni mbo Raha, Boa pō tāa

Obe, mūunj vi ni mbo Ru, Obe pō tāa Jeshe. ⁶ Jeshe pō tāa Fūonj Devi.

Devi pō tāa Sholomu, ni mbhi vi pi pugu miḡgwe ye ḡa a ni mbo ḡgwe Yuria nē. ⁷ Sholomu pō tāa Rehoboanj, Rehoboanj pō tāa Abija, Abija pō tāa Asha.* ⁸ Asha pō tāa Jehoshafa, Jehoshafa pō tāa Joraḡ, Joraḡ pō tāa Ujia. ⁹ Ujia pō tāa Jotaḡ, Jotaḡ pō tāa Aha, Aha pō tāa Hejekaya. ¹⁰ Hejekaya pō tāa Manashe, Manashe pō tāa Amo, Amo pō tāa Joshaya. ¹¹ Joshaya pō tāa Jekonia pugu pa liḡ pi. Ye i ni mbo pii ndii ye ḡa ḡgwa Babilonj ni ḡgwēinj puonj la'ataonj Ishrae ḡgōi nō ḡhō la'ataonj pugu nē.

¹² Ndi i ḡa puonj Ishrae ni ḡgu'ō mbo Babilonj nē, Jekonia ni mbo tāa Sheatie, Sheatie pō tāa Sherubabe. ¹³ Sherubabe pō tāa Abihu, Abihu pō tāa Eliakinj, Eliakinj pō tāa Asho. ¹⁴ Asho pō tāa Shado, Shado pō tāa Akinj, Akinj pō tāa Eliu. ¹⁵ Eliu pō tāa Eliasha, Eliasha pō tāa Mataḡ, Mataḡ pō tāa Jakō. ¹⁶ Jakō pō tāa Joshe mbo ndaonj Meri ḡa a ni mbhi Jishō ḡa pi mēinj vi ḡa Ju ḡa Minnwi Chu'ō Ntaon nō ḡkwe nē.

¹⁷ Nenne ḡguonj ḡgwreinjonj llo tho Abrahanj ti ḡgōi nchōinj mbinj Devi ni mbo khwenchrō, llo tho Devi ti ḡgōi nchōinj ndii ḡa pi ni ḡgwēinj puonj Ishrae ḡgōi nō Babilonj nē pō khwenchrō, llo ndii ḡa pi ni ḡgwēinj puonj Ishrae ḡgōi nō Babilonj nē, ti ḡgōi nchōinj ndii ḡa pi ni mbhi Ju ḡa Minnwi Chu'ō Ntaon nō ḡkwe nē, pō khwenchrō.

Pi phi Jishō

¹⁸ Ye i ḡkwanj ha'anj nnu phi Jishō Krishto ni ntōgō nē. Pi ni ḡga nōonj Meri mūunj vi ni Joshe nō ḡgwe vi, ḡkaonj pugu yu maa nchwie lāḡ ti nji nonj, a kwo thi pi

* **1:7** 1:7 Pichōi pa Nwa'anli Minnwi fā'ō pi Ashafi (1 *Nwa'anli pa Nnu ḡa A ni Ndōgō Li'i nē 3:10).

ni shūu ntōgō pi ŋkuonj ghrí Jijwe Minnwi. ¹⁹ Joshe ndaonj vi ni mbo ŋonj ndindi ki lo ntá'a nu mā'anj lritho tho yu, nne a lōgō nthi mi nō shāan yu nugu yu pi njinjinj.

²⁰ A ni ŋga ŋgū'ō nthō mbī'i nnu yei njū'ō yu, ŋga njəi nu ne, *ŋganj ntaonj Taathō nōonj nonj yi ghō monj njəin, nchhu nu ŋa, "Joshe, muuj Devi, ki'i mbōgō nō lōgō nu Meri nō ŋgwē ghō, nthē ŋa muuj ŋa a shūu ne tōgō pi monj ghrí Jijwe Minnwi. ²¹ A shi mbhi muuj mimbia, o chhō ligi yi ni Jishō† nthē ŋa a shi ŋkwe ŋgwa pi monj phi yugu."

²² Ŋguonj nnu pei ni ndōgō li'i nō chwīe nu nnu ŋa Taathō ni nchhu ntōgō mbinj pa njəilī'i yi ne pō nnu shini ŋa:

²³ "Lii njəi, Mingwe ha'anj a shi ya'a ji mimbia ne shi nshūu mbhi muuj mimbia

Pi chhō ligi yi ŋa Emanue, njinj yi pō ŋa,

'Minnwi pō pia pugu ka'a."

²⁴ Joshe ni ŋga ŋgū'u lōgō, nchwīe nō ha'anj ŋganj ntaonj Taathō ghō chhu ne, ndōgō ŋgwē vi. ²⁵ Ndo pa'a ndo nji vi nō ŋgwē vi ti a nu'uj mbhi muuj mimbia, Joshe chhō ligi yi ni Jishō.

2

Ghan kra llo ŋgei sha'a minaonj

¹ Ndiŋ ŋa pi ni ŋkwo phi Jishō Beteleheinj monj Judia ne, monj pii ndiŋ ŋa Hero ni mbo fūonj ne, ŋga njəi nu ne, ghanj shietho* llo ŋgei sha'a minaonj tho Jerushaleinj. ² Mbie ŋa, "Ju ve ŋa pi phi vi mbo fūonj pa Juu ne hinj? Nthe ŋa pigi ni njəi fīnəi ŋa a nōonj ŋa pi phi vi ne ndiŋ ŋa a ni

ŋku'ō ŋgei sha'a minaonj ne, nthō li'i gha'ō vi."

³ Fūonj Hero ni ŋga nja'ō yei, nnu ghō ghana vi pugu pa ŋguonj ŋgwa Jerushaleinj. ⁴ A mēinj ŋguonj pa *thishi ghanj fē'ingieinj

pugu pa ghanj ye'i ŋgwa ni gí Mushi, mbie vugu ni li'i ŋa pi ni mfā'ō nō phi nu Ju ŋa Minnwi Chu'ō Ntaonj nō ŋkwe ne. ⁵ Pugu ni ŋkhwē ghō ŋa, "Beteleheinj monj Judia nthē ŋa yei yaonj ŋa *njəilī'i Minnwi ni nā'anj ne:

⁶ 'Ndo gō ma Beteleheinj shhe Juda, o lo nji'i ŋkigəi shina pa ŋguonj mme la'ataonj monj Juda,

nthē ŋa yichəi nthishi ŋgwa shi ntaonj la'a ghō ŋkē'i ŋgwa panj puonj Ishrae.'"

⁷ Nenne Hero mēinj pa ghanj shietho pighō njinjinj ntou vugu ti nji ndiŋ ŋa fīnəi ghō ni ŋku'ō ne.

⁸ Ntaonj vugu Beteleheinj, nchhu nu ŋa, "Pəi ghəi ntā'a muuj ghō pōpōrō, ŋga njəi vi, pəi chwīe nji. Nne ŋa mmu ŋkaa mu nthē ŋgəi ŋga'ō vi."

⁹ Pugu ni ŋga nja'ō ŋguonj nnu ŋa fūonj Hero ni nchhu ne, ŋgwēinj ndaonj ŋgəi. Ŋga njəi nu ne, fīnəi ye ŋa pugu ni njəi ŋgei la'ataonj sha'a minaonj ne ghəi nu shhi pugu ti nu'uj ŋgəi ntithi nō li'i ha'anj muuj ghō ni mbo ne. ¹⁰ Pugu ni ŋga njəi fīnəi ghō tithi, njū'ō yugu pwa ti ŋga'a.

¹¹ Pugu ni ŋga nii nda ghō, njəi muuj ghō pugu Meri mūuj vi, ntū'u nonj yugu ŋgīnō vi, mfu'u pa maonj tininchuonj pīenj pugu, mbo pa laonjgo, ni yichəi ŋkwanj lēi pi mēinj ni franjkishen, ni laminda ŋa pi mēinj ni məə ne.†

¹² Nthe ŋa Minnwi ni ŋkwo shūu tənə yugu monj njəin ŋa ki'i

† 1:21 1:21 Njin Jishō pō ŋa ŋonj ŋa a ghā ŋkwe ŋgwa ne. * 2:1 2:1 Ye i ni mbo ŋgwa ŋa pugu ghā nshwei njinj nnu ŋa fīnəi nōonj nu ne pugu pa njinj njəin. † 2:11 2:11 Pa maonj pei ni mbo pi ŋkwanj maonj pa pifūonj. Franjkinshen pō pi ŋkieinj lēi tininchuonj llo la'ataonj Arabia. Məə pō pi wru lunj pwapwa mbini mbo yi shā'ō mbinj khu ŋonj.

pugu nu'uj ηgōi njēi Fùon Herō ne, pugu tōgō ndaon nduon mbini la'a pugu.

Pi tei ni fishō ηgōi Ijipti

13 Ndiη ηa ghan shiethō pighō ni ηgōi ne, Joshe gha njēi nu ne ηgan ntaon Taathō nōon non yi ghō mon njēin, nchhu ghō ηa, "Lollo tōthi ndōgō muun vei pugu mūun vi ntei pēi pugu ghōi Ijipti, ηkina fō ti nshi nu'uj nchhu ni pēi ηa pēi kwēi pēi maa ηkwēi. Nthe ηa Herō shi ntā'a muun ghō nō jwi nu vi."

14 A lollo tōthi, ndōgō muun ghō pugu mūun vi ni tu'u pugu tei ηgōi Ijipti. 15 Nkina fō ti Herō nu'uj ηkhu. Yei ni mbō nō chwē nu nnu ηa Taathō ni nchhu ntōgō pi mbin njēli'i yi ne lōgō li'i, a ni nchhu ηa, "Mi ni mēin Muun a, taon Ijipti."

Herō jwi pa puon prō

16 Herō ni ηga ndugwi nji ηa ghan shiethō pighō chwē a gū na ne, a linaon ni pigitia, mfe gí pa shooge pi taon njwi ηguon puon pimbia ηa pugu pō jē mon paa ηga'o mbini nu njin ne, mon Betelēhein pugu pa ηguon li'i ghō ghao. A ni nchwē yei pi llo ηkuon nnu ηa a ni nja'o mbhō ghan shiethō nō ndiη ηa finēi ghō ni mfūon ηku'ō ne. 17 Yei nnu ni nchwē nnu ηa njēli'i Minnwi Jerimaya ni nchhu ne lōgō li'i. Njēi li'i Minnwi ghō mbō Jerimaya ni nchhu ηa:

18 "Pi ya'o ηggì ku'ō nu Rama mbō ηggì lwillwi kēi nu, Rashe thō ηkēi puon pi ndō ndāa ηa ki'i pi mā'an njū'ō yi nthe ηa pugu lō nu'uj mbi'i."

Pa fishō pīni Nashare

19 Ndiη ηa Herō ni ηkhu ne, ηga njēi nu ne, ηgan ntaon Taathō nōon non yi ni Joshe mon la'ataon Ijipti. 20 Nchhu ghō ηa, "Yrei shhe, ndōgō muun vine pugu mūun vi mbini mon la'ataon Ishrae nthe ηa ηgwa pe ηa pugu ni ntā'a nu njwi muun ghō ne khu."

21 A lollo ndōgō muun ghō pugu mūun vi mbini la'ataon Ishrae. 22 A ni ηga nja'o ηa a ji Akelao nji nda Herō tāa vi nō fūon Judia, a pōgō nō ghēi nu fō. Nthe ηa pi ni ηkwo shūu tēnē yi mon njēin ne, a pīni mon krao ηgei Galili. 23 A ni ηgōi nda'a mon la'ataon ηa pi mēin ni Nashare ne, nne nnu ηa pa njēli'i Minnwi ni nchhu ne lōgō li'i: "Pi le mēin vi ni ηon Nashare."

3

Jouη Ngan Fe Nkhī pīri shendaon

(Maaku 1:1-8; Luka 3:1-18; Jouη 1:19-28)

1 Mon pii ndiη ghō, Jouη Ngan Fe Nkhī ni nthō, nchhō nchi chrā Minnwi mon ηkūnu njō mon Judia, 2 "Pēi pā'a ηkūnu yēi ni phi nthe ηa Sha'afuon Po* kwo para."

3 Jouη ni mbō ηon ηa njēli'i Minnwi mbō Ishaya ni nchhu nthe vi ndiη ηa a ni nchhu ηa,

"Njon chēi thō mfe gē mon ηkūnu njō, nchhu nu ηa:

'Piri shendaon Taathō, chwē pa li'i tōgō yi pō yi tithi."

4 Jouη ni mā'an ndhwī ηa pi chwē pi ni ηgì yichēi ηkwan minyien pi mēin ni kamela†, ni ηkandan ηgrào minyien nō ntu'u yi. Maon jī pi ni mbō ηgwīn pugu pa llō ηkūnu. 5 Nηwa Jerushalein

* 3:2 3:2 Yei wu'ō ta'a yaon pugu chhu nu ηa Sha'afuon Minnwi, ndō Matio chhu pi Sha'afuon Po nthe ηa pa ηgwa Juu shini ndō nji'i nthō njina ligi Minnwi nthe ηa a ni mbō pi nnu nchi'eshē. † 3:4 3:4 Minyien yei pō nō minyienlēi. Nηwa ghā nyien ηkuon ghō ηgei pa la'ataon ηkūnu njō ne.

pugu pa ngwa llo mon nguon Judia pugu pa nguon la'ataon nkij Jodan taon ngēi mbara vi,⁶ a kwe vugu ni nkhi mon ninēi Jodan pugu yāa phi yugu.

⁷ Ndo a ni nga njēi ntou pa ngwa *Farashi pugu pa ngwa *Shadushi tho nu na a kwe vugu ni nkhi ne, a chhu ni pugu na, "Pa Mbhe mitwe 'i! A shūu gō tēnē yēi na pēi tei pigitia Minnwi na a tho nu ne?"⁸ Pēi chwē nnu pē na a shi nōon na pēi pā'a nkūnu yēi ni pēi ne.⁹ Ki'i pēi nu'uy nyiēn mbi'i nu na pēi shi ndūgu nthe na pēi chhu nu na, 'Abrahan taa vigi.' Nchhu ni pēi na mimfe Minnwi pi'i ngū'ō pei nchwē puon nō ghō mfe ni Abrahan.¹⁰ Pi kwo piri njiēn nō kē'i nu thi nō ghō llo nkūon njiēn yi, nthe yie ghō sheshe thi na a lō nji'i njuj ntīēn shi'i ne, pi shi nkē'i mā'an mon mōonj."

¹¹ "Ngu'ō nkwe vēi ni nkhi pi mon nkhi nō nōon nu na pēi pā'a nkūnu yēi ni phi. Ndo yichēi nōn tho nu na a chaa a, ndō nji'i nkā'ō fi'i nōn na a nthe ntīēn tra yi ne. A shi nkwe vēi ni nkhi mon Jijwe Minnwi pugu pa mōonj.¹² A tuo yaon figēi reshi mbhō yu, mfigēi mfu'u nkien reshi mon nku'u maon nū'ōn shaon yu, ntūon nku'u maon ghō mon mōonj ki phe."

Jishō kwe nkhi

(Maaku 1:9-11; Luka 3:21-22)

¹³ Ndii ghō Jishō chēin nkij ninēi Jodan llo Galili. Nthō njēi Jouj na a kwe vi ni nkhi.¹⁴ Jouj pa'ō nō lāa nu, nchhu nu na, "A kā'ō na a kwe gō nkwe a ni nkhi, o pini nu'uy nthō nu njēi pi mmu na nkwe ghō ni nkhi?"

¹⁵ Ndo Jishō khwē ghō na, "Mien a pō nenne ndwe, nthe na yei nkan ha'an pia shi nchwē nguon nnu na Minnwi tā'a nu ne." Nenne Jouj pin ki'e.

¹⁶ Jishō ni nga nkwe nkhi, ntaon mon nkhi chomilaon ghō. Nga njēi po na'an, a yēi Jijwe Minnwi taon po nō mintu'olibun ndia mbinj yu.¹⁷ Nga njēi nu ne, yichēi nggēi chhu po na, "Yei muon a na nkhwā nja mfā'ō pwanju'ō nthe vi."

4

Shata mōonj Jishō

(Maaku 1:12-13; Luka 4:1-13)

¹ Nenne Jijwe Minnwi lōgō Jishō ngēi ni ju mon nkūnu njō na devī mōon vi fō.² A ni nga nji nkhi nō khwe wuj naonchi pugu pa khwe wuj tu'u, nji yia vi.³ Nne devī, mbō ngan mōon nōn tho nchhu ghō na, "J mbō Muon Minnwi ne, o fe ne gī pa ngū'ō pei kara ngū brei pia."

⁴ Ndo a khwē ghō na, "**Pi nā'an mon Nwa'anli Minnwi na, 'Nōnmishua shi'a ngu'ō njru pi nkuon brei tē'i vi, ndo a ghā mbini njru nkuon nguon chrā na a taon nchō Minnwi ne.'**"

⁵ Nne devī lōgō vi ngēi pugu yu Jerushalein, mbō mme la'ataon taon taon, ntigi vi nkuon nchwere *Nda Minnwi,⁶ nchhu ghō na, "J mbō Muon Minnwi, o thi ne hein ndhi nchēin shhe nthe na pi nā'an mon Nwa'anli Minnwi na,

'Minnwi shi mfe gī ni pa ghan ntaon pi nthe ghō,

pugu jā ghō tōthi ni mbhō,

nne na ki'i o chwi kwō yō nkuon ngū'ō."

⁷ Jishō khwē na, "**Pi pini nu'uy nā'an mon Nwa'anli Minnwi na, 'Ki'i ma njwe'i Taathō mbō Minnwi yō.'**"

⁸ Devī lōgō vi nkamu'ōn nku'ō ni ju nkuon tho nkien ntaan mbra, nōon nguon pa la'ataon nkuon mbhi ghō pugu pa ndigha'ō yugu,⁹ nchhu ghō na, "Nshi mfe nguon

yi ve ghao nɔ ha'an ɔ ngũ shhe nga'o a."

¹⁰ Nne Jishɔ khwē ghɔ ɲa, **"Lollo shhi a, ma Shata! Nthe ɲa pi nā'an mon ɲwa'anli Minnwi ɲa, 'Gha'o Taathɔ mbo Minnwi yɔ, ɲgu'ɔ mfā'a pi mbho yu tɔ'i vi.'"**

¹¹ Nenne devi mien vi ɲgɔi, ɲga ɲjɔi nu, pa ghan ntaon Minnwi tho mā'an ghri yi.

Jishɔ jē fā'a yi Galili

(Maaku 1:14-15; Luka 4:14-15)

¹² Ndwe Jishɔ ni ɲga ɲja'o ɲa pi kwo wēin Joun, a pini ɲjin nii Galili. ¹³ A ni ndhɔ mon la'ataon Nashare, ɲgɔi nthɔ nchhɔ nu Kapanun, mbo la'ataon ɲa a ni mbo ɲkin ɲkhɪ, ɲgei la'ataon Shebulun pugu Naftali, ¹⁴ nenne ɲa nnu ɲa ɲjɔli'i Minnwi, mbo Ishaya, ni nā'an nɛ lɔgɔ li'i:

¹⁵ "La'ataon Shebulun pugu la'ataon Naftali, shendaon ghɔi nu cho mme ɲkhɪ, mfərə Jodan, ɲgwa ɲa pugu la'a nu krao ɲgei Galili ɲa ɲgwa taon nduon ni mbo fɔ nɛ.

¹⁶ ɲgwa ɲa pugu chhɔ nu mon ɲjin nɛ yɔi mme lí'ɛ.

Ni ɲgwa ɲa pugu chhɔ pi mon mili'i gu nɛ,

lí'ɛ kwo the mbin pugu."

¹⁷ Jē ndii ghɔ, Jishɔ jē nthɔ nchii chrà Minnwi ɲa, **"Pɔi pā'a ɲkunu yɔi ni phi, nthe ɲa Sha'afuon Po kwo para."**

Jishɔ gē fūon ghan younjɪn pi

(Maaku 1:16-20; Luka 5:1-11)

¹⁸ Jishɔ ni ɲga nyien nu ɲkin mme ɲkhɪ Galili, ɲjɔi paa pimbia mbo pa lin. Shemu, ɲa pi mēin vi ni Pita nɛ, pugu Andru ndin vi, pugu tho mā'an ndan mon ɲkhɪ nthe ɲa pugu ni mbo pi ghan ɲgunu. ¹⁹ Jishɔ chhu ni pugu

ɲa, **"Pɔi yōu ɲjin a, nchwie pɔi pɔ ghan wēin ɲgwamishua."**

²⁰ Wu'ɔ ndii ghɔ, pugu mien ndan pugu njou ɲjin yi.

²¹ A gha ndollo fɔ ɲgɔi nu, mbini ɲjɔi pichɔi paa pa lin, Jēin mbo muun Shebedi pugu Joun ndin vi mon kikuon pugu pa Shebedi taa vugu, pugu chhɔ nta'a pa ndan yugu. A gē vugu. ²² Wu'ɔ ndii ghɔ, pugu mien kikuon yugu pugu pa taa vugu njou ɲjin yi.

Jishɔ yɛ'i ɲgwa, nchii chrà Minnwi ndo ɲjigi ghino ɲgwa

(Luka 6:17-19)

²³ Jishɔ nyien mon ɲguon Galili ghao, nthɔ ɲjɔi ɲgwa mon pa *nda luon Minnwi, nthɔ nchii ɲkani pwa pisha'akho mbo yi Sha'afuon, nthɔ ɲjigi ɲguon ɲkwan ghino pugu pa chɔichɔi mbin ɲgwa. ²⁴ Nne ndigha'o yi ghɔi shhi nyien mon ɲguon Shiria. Pi tho ni ɲguon ghan ghino, pa ghan ɲgwa pɛ ɲa ɲguon ɲkwan ɲkwan ghino pugu pɔ yú'ɔ pɔ mbin pugu nɛ, pa ɲgwa ɲa minwein ni mfe ɲgɔ'i ni pugu, ghan guthɔ, pa ɲgwa ɲa pichɔi li'i non yugu khu nɛ, a yigi ghino ɲguon yugu ghao. ²⁵ ɲkien mme yú ɲgwa yōu ɲjin yi llo mon ɲguon Galili pugu pa mon Dekapoli* pugu pa mon Jerushalein ni Judia ti ɲgɔi ti mfərə ninɔi Jodan.

5

Jishɔ chii chrà Minnwi ɲkuon mbra

(5:1-7:29)

¹ Jishɔ ni ɲga ɲjɔi ntou yú ɲgwa, ɲku'ɔ ɲkuon mbra ɲga nchɔchhɔ shhe, pa ghan younjɪn pi tho mbara vi.

ɲkien pwatua

(Luka 6:20-23)

* 4:25 4:25 ɲjin yi pɔ ɲa wun la'ataon.

2 A ña'an nchò yi nje'i vugu, nchhu nu ña,

3 "Mbòrò yi ghan pou mon jijwe,* nthe ña Sha'afuon Po pò pi yugu.

4 Mbòrò yi ñgwa pe ña pugu pò ni tu'uthò nɛ, nthe ña Minnwi shi mā'an njù'ò yugu.

5 Mbòrò yi ñgwa pe ña pugu pò juju nɛ, nthe ña ñkuon shhe le mbo yugu.

6 Mbòrò yi ñgwa pe ña pugu fà'ò nji pugu pa yaon njù'ò nthe nnu ndindi nɛ, nthe ña pi shi nchwie pugu yru.

7 Mbòrò yi ghan kwoshini, nthe ña pi shi nòon kwoshini ni pugu.

8 Mbòrò yi ñgwa pe ña njù'ò yugu yi taon'yaon nɛ, nthe ña pugu shi njai Minnwi.

9 Mbòrò yi ghan chwie ta'anggi, nthe ña pi shi mɛin vugu ni pa puon Minnwi.

10 Mbòrò yi ñgwa pe ña pi fe ñgò'i ni pugu nthe nnu ndindi nɛ, nthe ña Sha'afuon Po shi mbo yugu.

11 "Mbòrò yai ndii ña ñgwa we'i vai, mfe ñgò'i ni pài, ndò nde'i ñgiɛn nchhu ñguon ñkwan nnu pipi thò pài nthe a nɛ. 12 Pài tene ndò mfà'ò pwanju'ò nthe ña ñkiɛn mme kinein pò ni pài pò, nthe ña a wu'ò ha'an pugu ni mfe ñgò'i ni pa njaili'i Minnwi ña pugu ni mfuon nthò shhi pài nɛ.

Khí pugu lí'ɛ

13 "Pài pa kí'ñkuon shhe, ndò ti kí mbhɛ ghrí yi nò chwie nu yaon pwa, ɔ pini nu'un ñkwai ni ghrí yi ghò pi nein? A lo nu'un mfà'ò ghère nò sheshe yaon, ñkiɛn ña pi mī'an vi ñgwamishua nīi ni kwò yugu.

14 "Pài pò nò lí'ɛ ni ñguon ñgwa ñkuon mbhi. Mme la'ataon ña pi krao ñkuon mbra nɛ shi'a nji'i ndoin non yi. 15 Non shi'a nchu'u truka ni'in la'ò mikuo, pi ghà ntigi pi ñkuon lí'i tigi truka, a fe lí'ɛ ni ñguon ñgwa ña pugu pò mon nda nɛ. 16 Wu'ò nenne, a pie ña lí'ɛ yai the shhi ñgwamishua, nne ña a nthe pugu yai pa fà'a pài pi shi'i, ñga'ò Taa vai ña a pò pò nɛ.

Ntigi nthe gi

17 "Kí'i pài pí'i ña nthò pi nò lāa nu gí ki pa nnu ña pa njaili'i Minnwi ye'i nɛ, ñshini ndò nthò pi nò lāa nu, ñki thò pi nò chwie nu nnu ña pugu ye'i nu nɛ lōgò lí'i. 18 Nthe ña shishini ñshwei vai ña, nò ha'an pò pugu shhe wu'ò mbo nɛ, mba'a ta'a muun mi ligi yaon, ki ta'a pra ligi yaon yi'i ntogò ghagha mon ñwa'anli gí ki lo ndogò lí'i pi wu'ò nò ha'an pi nā'an nɛ. 19 Nthe yie ghò, sheshenon ña a pài ta'a muun mi kina shina pa kina pei, ndò nje'i ñgwa nduon nò chwie nu nenne ñkaa pugu nɛ, pi shi ma mɛin vi ni ndugwi muun mi non mon Sha'afuon Po, ndò ti sheshenon ña a nū'ɔn gí pighò ndò nje'i ñgwa nduon ña pugu nū'ɔn nɛ, pi shi ma mɛin vi ni non ndien mon Sha'afuon Po. 20 Nthe yie ghò, ñshwei vai ña

* 5:3 5:3 Yei ñgwa pe ña pugu ji ña a pie ña pugu fà'ò ghère llo mbho Minnwi nɛ. † 5:13 5:13 Khí ghà nchwie yaon lin, mbini nchwie ña kí'i a fōrò, nne pa ghan pin fà'ò nò ghère nu ñgwa ña kí'i pugu gū mon phi.

ñdĩndĩ yəi mien ki lo ncha a yi pa ghan ye'i gi Mushi pugu pa ngwa Farashi, pa'a pəi lo nii mon Sha'afuon Po.

Pa yaon ye'i nthe pigitia

²¹ "Pəi ya'o na pi ni nchhu ni ngwa lleshhi na, 'Ki'i pəi ma njwi non, ndo sheshenon na a jwi non ne shi nthi shá'a.†' ²² Ndo ñchhu ni pəi na sheshenon na a pigitia ni ndin vi ne shi nthi shá'a, o nchhu ni ndin gho na, 'Non ghagha yei,' kan pi shi ngəi ni go nda ncha'o, ndo sheshenon na a chhu ni ndin vi na, 'O na,' minthe a po mon lwilwi'i no ghəi nu mon monon ngù'o lien shhe.

²³ "Nthe yie gho, o ntho nu li'i mfe yaon fé yo nkuon *li'i fe'ingien nkwin fo na ndin gho fā'o nnu njù'o yu nthe gho, ²⁴ o mien yaon fé yo fo shhi li'i fe'ingien mfūon mbini ngəi ndugwi, nchini nggi pəi ndin gho, nne mbini ki'e mfe yaon fé yo.

²⁵ "Non nchhu nnu tho gho pəi yu fā'o no thi nu shá'a ndasha'a, kənə pəi yu lūgwi nkaon maa nchəin ndasha'a, kan a shi ncha'a gho ne mfe ni brushi pi ni'in gho chəin. ²⁶ Shishini, ñshwei gho, mba'a o ma ntaon ki lo naa mbe nguon njó yo ghao.

Pa nnu ye'i nthe kwoshuon

²⁷ "Pəi ya'o na pi ni nchhu na, 'Ki'i ngan lan kwoshuon.' ²⁸ Ndo ñchhu ni pəi na, sheshe mimbia na a pə'i mingwe nshōro nuan nu pugu yu ne, kwo nuan pugu yu mon njù'o yu. ²⁹ Nenne, ijgei ligi yo yi ji nchwie na o gū mon phi, o fi'a mfū'u mī'an nthe na a pwa na a

phe ta'a ghrà non yo ncha na nguon non yo ghəi mon monon ngù'o lien shhe. ³⁰ Ti jgei mbho yo yi ji nchwie na o chwie phi, o ya'a mī'an, a pwa na a phe ta'a ghrà non yo ncha na nguon non yo ghəi mon monon ngù'o lien shhe.

Pa yaon ye'i nthe nnu shāan lan
(Matio 19:9; Maaku 10:11-12; Luka 16:18)

³¹ "Pi ni mbini nchhu na, 'Sheshenon na a shāan lan pugu ngwe vi ne, a pie na a fe nwa'anli shāan lan gho.' ³² Ndo ndwe ñshwei vəi na, sheshenon na a shāan lan pugu ngwe vi nthe sheshe nnu nkien pi nnu shuon ne, non gho ngusha'a no chwie nu mingwe gho kwo shuon no ha'an a mbini ndan, ndo mimbia na a lan mingwe na a taon lan ne kwo shuon nkaa yu.

Pa ntigi nthe nnu shwrēi kina

³³ "Pəi ni mbini nja'o na pi ni nchhu ni pa ngwa lleshhi na, 'Ki'i ma shwrēi nnu ni mbe, ndo chwie nnu na o shwrēi ni Taatho na o shi nchwie ne.' ³⁴ Ndo ñchhu ni pəi na ki'i nshwrēi nnu kan shigei, ki'i nshwrēi po nthe na a faan Minnwi, ³⁵ ki shhe, nthe na a krí tigi kwò Minnwi, ki Jerushalein, nthe na a la'ataon Fūon ndien. ³⁶ Ki'i nji'i ndo nshwrēi pi tho yo nthe na minthe pa'a o lo nchwie ta'a ngiitho a po pi yi fhu ki yi shhi. ³⁷ Ndo a pie na, 'Oon' yəi po 'Oon' ki 'Nga' yəi po 'Nga.' Sheshe nnu nduon ntogo yei lo pi mbho non mbimbhi.

Ntigi nkuon lu'u nu phi ni phi
(Luka 6:29-30)

† 5:21 5:21 A shi nthi shá'a mbo ngusha'a ndasha'a.

³⁸ “Pəi ni nja’o ɲa pi chhu ɲa, ‘Nɔŋ mfu’u ta’a ligi ɲoŋ pi fu’u ji, ti ɲoŋ nchu’o ta’a shua ɲoŋ pi chu’o ji.’ ³⁹ Ndo ñchhu ni pəi ɲa ki’i ndu’u phi ɲoŋ ni phi. Nɔŋ ɲgwie ɲgei ghə’i yɔ yi ji, o kara ɲgei mbho ɲkwrei a wie ɲkaa yu. ⁴⁰ Nɔŋ mburu gho ɲkwe muuŋ ndhwí yɔ, ô mien a kwe mme ndhwí yɔ ɲkaa yu. ⁴¹ Nɔŋ ɲi gho ɲa o nyien ta’a ɲkaŋ ni tien ɲkií kwò, ô ghəi trei ɲkaŋ kwò pəi yu. ⁴² Nɔŋ nduoŋ yaon mbho gho, ô fe gho, ɲjoŋ mfòo yaon mbho gho, ki’i o lāa fe nu gho.

Pəi khwā mbina pəi
(Luka 6:27-28,32-36)

⁴³ “Pəi ni nja’o ɲa pi chhu ɲa, ‘O khwā taakuo yɔ, mbina mbina yɔ.’ ⁴⁴ Ndo ñchhu ni pəi ɲa, Pəi khwā pa mbina pəi, nduoŋ Minnwi mfe ni ɲgwa pe ɲa pugu fe ɲgə’i ni pəi ne, ⁴⁵ nne ɲa pinthe pəi pɔ puon Tāa vəi ɲa a pɔ po ne, nthe ɲa a ghə nchwie minaon yi the mbin pa ɲgwa piphi pugu pa ɲgwa shi’i, mfe mbì ni ɲgwa ndindi pugu pa ɲgwa tətəi. ⁴⁶ Minnwi shi ɲkinieŋ gho nthe pi kho no ha’an o ɲgu’o ɲkhwā pi ɲgwa pe ɲa pugu khwā gho ne? Nji’i nthe pi pa ɲgwēiŋ taashi sghà ɲgu’o nchwie pi nne. ⁴⁷ Ti pəi ɲgu’o ntho nchrā pi ni liŋ pəi, nnu ghagha’a fɔ pɔ pi kho? Nji’i nthe pi ghan ki pin Minnwi shi’a nchwie nenne? ⁴⁸ Nthe yie gho, pəi pɔ ɲgwa tithi no ha’an Tāa vəi po ɲoŋ tithi ne.

6

Fe nu yaon ni ghan pou

¹ “Pəi lina nu no fā’a nu fā’a ndindi yəi shhi ɲgwa pi

ɲa pugu yəi vəi, nthe ɲa pəi nchwie nenne, pa’a pəi lo nji’i mfā’o kinieŋ mbho Tāa vəi ɲa a pɔ po ne. ² Nenne, ndii ɲa o fe yaon ni ghan pou ne, ki’i o tua ntəŋ no chwie nu ɲgwa ji no ha’an ghan mifií ghə nchwie moŋ pa nda luon Minnwi pugu pa ta’andaon, nne ɲa pa ɲgwamishua pin vugu. Shishini nshwei vəi, pugu kwo fā’o kinieŋ yugu ti a kā’o. ³ Ndo ti ndii ɲa o fe yaon ni ghan pou ne, ki’i nchwie ɲgei mbho yɔ yi ɲkwrei yəi yaon ɲa ɲgei mbho yɔ yi ji chwie nu ne, ⁴ nne ɲa fé yɔ pɔ yi ləiŋ, Tāa gho ɲa a ghə njəi nnu ɲa pi chwie ləiŋ ne shi ɲkinieŋ gho.

Yaon ye’i nthe luon Minnwi
(Luka 11:2-4)

⁵ “Ndií ɲa pəi luon Minnwi ne, ki’i pəi pɔ no ghan mifií, nthe ɲa pugu khwā no thi nu nduoŋ Minnwi moŋ pa nda luon Minnwi pugu pa ɲkin ndaon, nne ɲa ɲgwa yəi vugu. Shishini, nshwei vəi, pugu kwo fā’o kinieŋ yugu. ⁶ Ndo ndii ɲa o luon Minnwi ne, ghəi moŋ njieŋ nda yɔ, nchri chonda nduoŋ ni Tāa gho ɲa a pɔ li’i ləiŋ nne kaŋ Tāa gho ɲa a ghə njəi nnu ɲa pi chwie ləiŋ ne shi ɲkinieŋ gho.

⁷ “Ndií ɲa pəi luon Minnwi ne, ki’i ntho nchrā mbi’i pa nnu ghagha ɲa a lo mfā’o njiŋ yi ɲkwan no ha’an pa ghan ki pin Minnwi ghə nchwie ne, nthe ɲa pugu pi’i ɲa Minnwi shi ɲkhwē luon yugu nthe pi ntou chrə pigho. ⁸ Nenne, ki’i mbo no pugu nthe ɲa Tāa vəi ji yaon ɲa pəi pou nu ne ɲkaon pəi maa ndo mbie vi no gho. ⁹ Yei ki’i, ɲkwan ha’an pəi shi nduoŋ ne:

§ 5:46 5:46 Pa ɲgwēiŋ taashi ni ntho ɲkwe taashi mbho pa Juu mfe nu ni pa ɲgwa Roma. Pugu ni mbigi yugu mbin tho taashi gho. Pa Juu lii vugu no pa ndugwi ghan phi.

Tăa vigi ŋa a chho po ne,
 gha'o nu po ni ligi yo.
 10 Sha'afuon yo tho,
 nnu ŋa o ta'a nu ne po,
 ŋkuon shhe no ha'an a po
 po ne.
 11 Fe maon ŋa a pie ŋa pigi
 yru ŋkuon gho shi'a ne ni
 pigi.
 12 Ndo ndi'e phi yigi,
 no ha'an pigi ŋkaa pigi gha
 ndi'e phi ŋgwa pe ŋa
 pugu faan mbin pigi ne.
 13 Ki'i nchwie pigi nii mon titini
 moon nu
 ndo kwe vigi mbho non
 mbimbhi.*
 14 "Nthe ŋa pae ndi'e phi ŋa
 ŋgwa nduon chwie mbin pae
 ne, kan Tăa vai ŋa a po po ne
 shi ndi'e yai. 15 Ndo ti pae
 mien ki li'e phi ŋa ŋgwa nduon
 chwie mbin pae ne, kan mba'a
 Tăa vai po yi'i ndi'e yai ŋkaa
 pae.

Yaon ye'i nthe nnu ji ŋkhi

16 "Sheshe ndii ŋa pae ji ŋkhi
 ne, ki'i pae chwie ligi yai kuo
 no pa ghan mifi, nthe ŋa pugu
 gha nchwie ligi yugu fun nne ŋa
 sheshenon ji ŋa pugu ji ŋkhi.
 Shishini nshwei vai, pugu kwo
 fa'o kinien yugu. 17 Ndo go,
 ndii ŋa o ji ŋkhi ne, shiri tho yo
 ni wru, nshigao ligi yo, 18 nne
 ŋa ki'i ŋgwa yai ŋa o tho nji
 ŋkhi, ndo a wu'o ŋa o tho Tăa gho
 ŋa a po mon li'i laien ne, nne
 Tăa gho ŋa a gha njei nnu ŋa
 o chwie nu laien ne shi ŋkinien
 gho.

*Nu'on pa fa'o po po
 (Luka 12:33-34)*

19 "Ki'i pae laien pa fa'o ni
 non pae ŋkuon shhe heien li'i
 ŋa shai pugu pa wrukien shi

mbiri ne, li'i ha'an pa ŋgina
 shi mbai nii njoo ne. 20 Ndo
 pae laien pa fa'o ni non pae pi
 po, mbo li'i ha'an mba'a shai,
 ki wrukien yi'i mbiri ne, ndo
 mbo li'i ha'an mba'a pa ŋgina
 pae nii njoo. 21 Nthe ŋa li'i ŋa
 fa'o yo po ne, a li'i ŋa nu'o yo
 shi mbo ŋkaa yu ne.

*Li'e non ŋonmishua
 (Luka 11:34-36)*

22 "Ligi yo po pi lan non yo,
 nenne ligi yo mbo shi'i†, mbo
 ŋa mbho yo gha ntaon, ŋguon
 non yo linaon ni li'e. 23 Ndo
 ligi yo mien ki po shi'i, mbo
 ŋa o gan ghi'e, ŋguon non yo
 linaon ni njinjin. A mbo ŋa
 li'e ŋa o pi'i ŋa o fa'o ne po
 pi njinjin, kan njinjin gho
 gha'o pi ŋkwan rien!

24 "Mba'a ta'a non po muon
 fa'a mbho paa masha, nthe
 ŋa a shi mbina ta'a yi ŋkwā
 vichai, ki ne, a fe non yi ni ta'a
 yi nchi'e vichai. Mba'a pae fa'a
 mbho Minnwi pugu mbin.

*Ki'i mfa'o ghana nu'o yi'e non
 yo mbin Minnwi
 (Luka 16:13; 12:22-31)*

25 "Nthe yie gho, nchhu ni
 pae ŋa ki'i pae fa'o ghana nu'o
 nthe chombhi yai ŋa pae shi
 nji pi kho ki nnu kho, ki
 nthe ngrao non yai ŋa pae shi
 ma'an pi kho? Chombhi lo
 ncha maon ji, non yai chaa
 ndhw? 26 Pe'i pa mishi ŋa
 pugu gha njei tohi njei, pugu
 shi'a mbi maon, ki kwoo, ki
 nu'on maon shaon, ndo Tăa
 vai po gha ŋkugwi vugu gha.
 Pae lo ngā'o ncha pa mishi?
 27 Minthe sheshenon vai pini

* 6:13 6:13 Pichai pa ndunu Nwan'ani Minnwi mon Gri pigi ŋa: *Nthe ŋa Sha'afuon po pi jo
 pugu pa ghr'i ni ndigha'o ki ndugwi yi. A yie.* † 6:22 6:22 Mon nu'on pa juu, ndii ŋa ligi non
 po shi'i ne, a po ŋa a gan pwapun. Ndi ŋa pi gha nchhu ŋa ligi non yi pipi kan a gan pae.

mbigi chombhi yi wu'ɔ shigei nthe ɲa a wie non yi?

²⁸ “Ti pɛi fã'o ghana nju'ɔ nthe ndhwi pi nɔ khɔ? Pi'i mbin pa frawa mon trũ, pugu shi'a mfa'a ndɔ pa'a ndɔ ntun ndhwi, ²⁹ ndɔ nshwei vɛi ɲa nji'i nthe pi Sholomu mon nguon ndigha'o yi ghao shini ndɔ mbwa ti nchɛin nɔ ta'a frawa. ³⁰ Ti Minnwi mã'an fi'i ndipwa yei mbin pa trũ ɲa a yi maon shi'a, yua gha mbɔ nu a kwo yaon ti pi tũon nɛ, pɛi pi'i ɲa a shi ndina ni pɛi pi fi'i yi neiŋ? Ngwa pin kike'i pei?

³¹ “Ki'i pɛi fã'o ghana nju'ɔ, nthɔ nchhu nu ɲa, ‘Ti pigi shi nji pi khɔ, ki pigi shi nnu pi khɔ, ki pigi shi mã'an pi khɔ?’

³² Nthe ɲa pa ghan ki pin Minnwi thɔ ntei pi nin pa maon pei, Tãa vɛi po ji ɲa a pie ɲa pɛi fã'o maon pei. ³³ Pɛi ka shigi pi Sha'afuon Minnwi pugu pa ndindi yi, kan Minnwi shi mfe nguon maon pei ghao ni pɛi.

³⁴ “Nthe yie ghɔ, ki'i nju'ɔ yo ghana nthe lɛmbhi yua, nthe ɲa lɛmbhi yua fã'o ji pa nnu nɔ ghana nu nɔ ghɔ. Sheshe llɛ fã'o pa ji ghagha'a.

7

Sha'a nu ngwa nduon (Luka 6:37-38,41-42)

¹ “Ki'i pɛi sha'a pa ngwa nduon nne ɲa ki'i pi sha'a vɛi.

² Nthe ɲa nɔ ha'an pɛi sha'a ngwa nduon nɛ, a nkwan ha'an pi shi nsha'a vɛi nɛ, nthinkwo ha'an pɛi lɔgɔ nɔ sha'a nu ngwa nɔ nɛ, pi shi nsha'a vɛi pi wu'ɔ ni fi'i nthinkwo ghɔ.

³ “A chwie khɔ ɔ yɛi muun ɲku'u thi ɲa a pɔ ligi ndin ghɔ, ndɔ ki lɔ mfã'o ndii ni mme mbii nkwein ɲa a pɔ mon jɔ ligi nɛ? ⁴ Ki minthe ɔ kie neiŋ nchhu ni ndin ghɔ ɲa, ‘Na'an

mfu'u ɲku'u thi ligi ghɔ,' ndɔ mme mbii nkwein lɔ mbɔ nɔ jɔ ligi? ⁵ Ngan mifi vei, fũon mfu'u mme mbii nkwein ɲa a pɔ mon jɔ ligi nɛ nkaoŋ, kan ɔ shi njɛli'i shishi'i nɔ fu'u nu muun ɲku'u thi ɲa a pɔ ligi ndin ghɔ nɛ.

⁶ “Ki'i mfe yaon ɲa a yi taontaon nɛ ni pa mingɔ, kan pugu shi nkara nshãa ghɔ paa-paa, ndɔ ki'i pɛi mã'an pa ngũ'ɔ tininchuon ɲa pi mɛin ni pɛn nɛ shhi pa minkunan, kan pugu shi nɛ nii ni kwɔ.

⁷ “Pɛi pie, kan Minnwi shi mfe ni pɛi, pɛi ta'a, kan Minnwi shi nchwie pɛi yɛi, pɛi kwɛi kan Minnwi shi nchu'ɔ chonda ni pɛi. ⁸ Nthe ɲa sheshenon ɲa a pie nɛ, ghã mfã'o, non ɲa a ta'a nɛ yɛi, ni non ɲa a kwɛi nɛ, pi shi nchu'ɔ chonda ghɔ.

⁹ “Ki a gɔ non shina pɛi ɲa miun vi mbie kɛin brei mbhɔ yu, a fe pi kɛin ngu'ɔ ghɔ, ¹⁰ ki mbie vi ni shhu, a fe pi mitwe'i ghɔ? ¹¹ Ti pɛi ki'e ɲa pɛi ghã nchwie phi nɛ nji fe nu maon shi'i ni puon pɛi, ti Tãa vɛi ɲa a chhɔ po nɛ shi mfe pa nkien maon ni ngwa ha'an pugu pie nɛ pi fi'i yi neiŋ?

¹² “Nthe yie ghɔ, mon nguon pa nnu ghao, chwie mbin ngwa nduon wu'ɔ nɔ ha'an ɔ khwã ɲa pi chwie mbin ghɔ nɛ, nthe ɲa yei nnu ɲa gi Mushi pugu pa njɛli'i Minnwi chhu nu nɛ.

Chonka'a kike'i (Luka 13:24)

¹³ “Tɔgɔ pi chonka'a kike'i nii, nthe ɲa chonka'a ɲa a tɔgɔ nii mon monon ngu'ɔ lien shhe nɛ gha'o ndɔ nji'e, ntou ngwa tɔgɔ nu fo nii nu. ¹⁴ Nthe

Chonka'a kike'i (Luka 13:24)

¹³ “Tɔgɔ pi chonka'a kike'i nii, nthe ɲa chonka'a ɲa a tɔgɔ nii mon monon ngu'ɔ lien shhe nɛ gha'o ndɔ nji'e, ntou ngwa tɔgɔ nu fo nii nu. ¹⁴ Nthe

na chonka'a pugu pa ndaon na a togo nii mon chombhi ne yi kike'i, ngwa pe na pugu yoi ntogo fo ne po shigei.

Thi pugu ntien yi

(Luka 6:43-44)

¹⁵ “Pai chho ndina pa njaili'i mifii na pugu tho ni pai mon ngrao pa minjii ndo mon gho pugu po pa minanien* pigei li'i. ¹⁶ Pai shi nji vugu nkuon ntien yugu. Pi shi'a ndiga nguun la'o shie ndo pa'a ndo nka chia nkuon mbiemie. ¹⁷ Nenne sheshe thi na a lo mfā'o ghino ne gha njuu ntien shi'i, ndo thi na a fā'o ghino ne yuu ntien piphi. ¹⁸ Mba'a thi na a lo mfā'o ghino ne yuu ntien piphi, ki thi na a fā'o ghino ne yuu ntien shi'i. ¹⁹ Sheshe thi na a lo njuu ntien shi'i, pi shi nkə'i mā'an shhe ndo mā'an mon monon. ²⁰ Nenne, o shi nji vugu nkuon ntien yugu.

Nshini ndo nji'i nji gho

(Luka 13:25-27)

²¹ “A lo mbo sheshenon na a mein a na, ‘Taatho, Taatho,’ ne na a le ma nii mon Sha'afuon Po, a wu'ɔ non ye na a gha nchwie nnu na Taa a po tā'a nu ne na a shi nii. ²² Llembi gho, ntou pa ngwa ma nchhu vai na, ‘Taatho, Taatho, pigi shini ndo njei pa nnu chhu no ligi yo, mfu'u pa minwein no ligi yo, mfā'a pa memme titini fā'a no ligi yo?’ ²³ Nchhu ki'e ni pugu na, ‘Nshini ndo nji vai, pai lollo, pa nguo nnu mbimbhi pei.’

Paa ghan krao nda

(Luka 6:47-49)

²⁴ “Sheshenon na a ya'o pa chrà pan pei ndo nchwie ne po

no ngan shietho na a ni nkrao nda yi nkuon nkiem ngù'ɔ, ²⁵ mbi gha ndho, nkhi shwi'i, fifraei tho ntun nda gho, pa'a a lo ngū nthe na pi ni krao pi nkuon nkiem ngù'ɔ. ²⁶ Ndo sheshenon na a ya'o chrà a yei ki lo nchwie ne, shi mbo no nana na a ni nkrao nda yi pi nkuon shishhe. ²⁷ Mbi ni nga ndho, nkhi shwi'i, fifraei tho ntun nkuon nda gho, a gu nwī'in ghao.”

Nji Jisho

²⁸ Jisho ni nga mī'en chhu nu nnu pei, pa yu ngwa pigho fo ne ghrāo nkwan ha'an a ni nje'i nu ne, ²⁹ nthe na a ni ntho nje'i vugu pi no non na a fā'o ghrī, ki lo mbo pi no pa ghan ye'i ngwa ni gi Mushi.

8

Jisho yigi ghinombalu non mbin non

(Maaku 1:40-45; Luka 5:12-16)

¹ Jisho ni nga nshwi'i nkuon mbra, yu ngwa yōu njin yi. ² Nga njei nu ne, ngan ghinombalu chaei tho njei vi, nkwi kwere yi shhi yu, nchhu nu na, “Taatho, o ntā'a nu, o chwie mbo yi taontaon.”

³ Jisho fe mbho yi nkāon vi, nchhu nu na, “Ntā'a nu, po yi taontaon.” Wu'ɔ chomilaon gho, ghinombalu mme mbin yu. ⁴ Jisho chhu gho na, “Ki'i nshwei sheshenon, ndo ghēi non non yo ni *ngan fe'ingien Minnwi, a lii gho no non nu na Minnwi yigi ghino yo. Fe yaon fe'ingien no ha'an gi Mushi chhu ne.”

Jisho yigi ghino muun fā'a

mme non ta'a nkii shooge Roma
(Luka 7:1-10)

* 7:15 7:15 Yei yichaei nkwan minyien na a po no mingu, ndo ngā'o nchaa vi. A gha nkru pichaei mimaon ndo minthe a kru non nkaa yu.

5 Ndīi ɲa Jisho ni nii Kapanun ne, yichai nthishi pa ta'a nkii shooge tho njei vi ndigai vi ɲa, 6 "Taatho, muun fa'a a nuan kion, ta'a ngei non yi khu, a tho njei ngei i nkien yie gho."

7 Jisho khwe gho ɲa, "Nshi ntho njigi ghino yi."

8 Ndo nthishi gho khwe ɲa, "Taatho, ndo nji'i nkā'o fi'i non ɲa minthe o nii nda mu ne, wu'o fe pi gi ghino muun fa'a a togo. 9 Nthe ɲa mmu ndutho a, ɲga mfā'a mbho ngwa ndo ntho nsha'a pa shooge nkaa mu. ɲga mfe gi ni ta'a yi ɲa, 'Ghēi,' a ghēi, mfe gi ni yichai ɲa, 'Tho,' a tho. Mfe gi ni muun fa'a a ɲa chwie yei, a chwie."

10 Jisho ni ɲga nja'o nnu yei ngrāo, nchhu ni ngwa pe ɲa pugu ni ntho njou nin yi ne ɲa, "Shishini, nshwei vai, ndo naa njei non ni fi'i nkwan pin yei mon la'ataon Ishrae.

11 Nshwei vai ɲa ntou ngwa shi ndho ngei la'ataon sha'a minaon ni ngei nii minaon nchho nkuon taprei pugu pa Abrahan ni Aiji ni Jakō mon Sha'afuon Po. 12 Ndo pi mā'an puon Sha'afuon mbhi mon nininjin mbo li'i ɲa kai nu pugu pa kru nu shua shi mbo fo."

13 Jisho chhu ni nthishi gho ɲa, "Ghēi, no ha'an o pin ne, a no ha'an a shi ndōgo li'i ve ne." Ghino muun fa'a gho kā'o ndo ntogotogo wu'o ndīi gho.

Jisho yigi ghino ntou ngwa (Maaku 1:29-34; Luka 4:38-41)

14 Jisho ni ɲga nii nda Pita, njei mūun ngwe vi nuan kion ntho ngino shigao. 15 Jisho kōon mbho yi shigao gho taon mbin yu, a lollo nchwie maon mfe gho.

16 Fanaon ni ɲga mbo, pi tho ni ntou pa ngwa ni minwein mbin

pugu njei vi no gho, a fu'u pa jiwge pigho ni ta'a chrā, ndo njigi ghino nguon ngwa ɲa pugu ni ngino nu ne. 17 Yei ni mbo no chwie nu nnu ɲa njeli'i Minnwi mbo Ishaya ni nchhu ne lōgo li'i:

"Ju ndutho yi ni nkwe pa non kieke yia ndo nchwie pa ghino pia togo."

Nchuon yōu nu nin Jisho (Luka 9:57-62)

18 Jisho ni ɲga njei yu ngwa yei yu, mfe gi ni ghan younjin pi ɲa pugu shā'a no njien nkhi nduon.

19 Yichai masha ngan ye'i gi Mushi tho nchhu gho ɲa, "Masha, nshi njou nin yo sheshe li'i ɲa o shi ngei ne."

20 Jisho chhu gho ɲa, "Pa mimbaanguo fā'o pa pūo pugu, pa mishi fā'o pa nda pugu, ndo *Muun Nonmishua lo nji'i mfā'o li'i lēre tho yi."

21 Yichai ta'a *ngan younjin yi chhu gho ɲa, "Taatho, fuon mien ngei ntwei tāa a nkaon."

22 Jisho chhu gho ɲa, "Tho njou nin a, mien ngwa ɲa pugu khu* ne twei khu ngwa pugu."

Jisho chwie fin tithi (Maaku 4:35-41; Luka 8:22-25)

23 Jisho ni ɲga nii mon kikuon, pa ghan younjin pi yōu nin yi.

24 ɲga njei nu ne, mme fin gū mon nkhi ti kikuon tā'a nu njie, ndo Jisho ka tho ndelle. 25 Pugu ghēi ngū'u vi lōgo, nchhu nu ɲa, "Kwe vigi, ma Taatho, pia chho ne nkukhu."

26 A chhu ni pugu ɲa, "Pai chho mbogo pi kho, gan pin kike'i pei?" Ndollo ki'e mbiga fifrai gho pugu pa nkhi, mme juju gū mon nkhi.

27 Ngwa pigho ghrāo, nchhu nu ɲa, "Yei po pi yei nkwan non nein

* 8:22 8:22 Nin nnu ɲa Jisho chhu ne po ɲa ngwa pe ɲa pugu lo naa mbin Minnwi ne.

na nji'i nthe pi fifræi pugu pa nkhĩ ya'ò nchò yi?"

Jisho fu'u minweinj mbinj paa ngwa

(Maaku 5:1-20; Luka 8:26-39)

²⁸ Jisho ni nga nshā'a nkhĩ ntaonj krao ngei la'ataonj Gadara, mbāonj pugu pa paa ngwa na minweinj ni mbo mbinj pugu, pugu taonj nu monj fūnj monj ngū'ò, pugu ni nchigæi ti minthe pa'a nonj lo ntogo ndaonj gho.

²⁹ Nga njæi nu ne, pugu pa'ò ngòu, nchhu nu na, "Yo! Muunj Minnwi, pia fā'ò pi kho? Ǿ tho heinj nò fe nu ngø'í ni pigi ki ndii lo naa nkā'ò?"

³⁰ Kwie ntou nkunyanj ni ntho nji nu ni ngei li'i gho yæi pugu. ³¹ Pa minweinj pigho jē ntho ndīgæi vi, nchhu nu na, "Á mbo na Ǿ shi mfu'u vigi, Ǿ taonj vigi pigi nii mbinj kwie nkunyanj pine."

³² A chhu ni pugu na, "**Ghōi!**" Pugu taonj ki'e nii mbinj pa nkunyanj pigho. Nga njæi nu ne, nguonj kwie nkunyanj gho tei llo nkij mbra gho nshwi'í ngū monj nkhi nkhu.

³³ Ghanj kē'í nkunyanj pigho tei, nga ngōi monj la'a, nshwei nguonj pa nnu na a ni ndōgo li'í ne, mī'ej mbo nnu na a ni ndōgo li'í mbinj paa ngwa pigho na pugu ni mfā'ò minweinj ne. ³⁴ Nga njæi nu ne, nguonj ngwa monj la'ataonj gho taonj ntho li'í para Jisho, nga njæi vi, ndīgæi vi na a taonj monj krao ngei la'a yugu ngōi.

9

Jisho chwie nonj na ngei nonj yi khu pò shi'í

(Maaku 2:1-12; Luka 5:17-26)

¹ Jisho nii monj kikuonj nshā'a ntaonj monj ji la'ataonj. ² Ngan njæi nu, pichæi ngwa tho ni yichæi nkwinj nkuonj kúonj. Jisho ni nga njæi fi'í pinj yugu, nchhu ni

nkwinj gho na, "**Fā'ò tininju'ò, ma muunj a, pi li'ε pa phi pò.**"

³ Nga njæi nu, pichæi pa ghanj ye'í gí Mushi chhu ni nonj pugu na, "Nonj vei chræ nchi'øshø nò ligi Minnwi!"

⁴ Jisho ni nji nnu na pugu ni mbi'í nu ne nchhu na, "**Pæi tho mbi'í nnu piphi njū'ò pæi nthe kho?** ⁵ **A yī'ε yæi: Chhu nu na, 'Pi li'ε pa phi pò,' ki chhu nu na, 'Lollo, nyien?'** ⁶ **Nðo nò chwie nu pæi ji na Muunj Nonjmishua fā'ò ghrí nkuonj shhe nò li'ε nu pa phi,**" a chhu ni nkwinj gho na, "**Lollo, lōgo kúonj yò ngōi la'a.**"

⁷ A lollo ngōi la'a. ⁸ Yú ngwa pigho ni nga njæi nnu na a lōgo li'í ne, mbo go gu nga'ò Minnwi na a fe nkwanj ghrí gho ni ngwamishua ne.

Jisho gē Matio

(Maaku 2:13-17; Luka 5:27-32)

⁹ Jisho ni nga ndollo fò, njæi nonj chæi, ligi yi pò Matio, a chho monj ntāa kwe taashi, a chhu gho na, "**Yōu njinj a!**" A yrei shhe njōu njinj yi.

¹⁰ Nò ha'anj Jisho ni nchho yæi taprei ntho nji maonj nda Matio ne, ntou pa ghanj weinj taashi pugu pa ghanj chwie phi tho ntho nji maonj pugu pa Jisho pugu pa ghanj younjinj pi. ¹¹ Pa ngwa Farashi ni nga njæi nnu yei, nchhu ni ghanj younjinj pi na, "A chwie kho masha væi ji yaonj pugu pa ghanj weinj taashi pugu pa ghanj phi?"

¹² A ni nga nja'ò, nchhu na, "**Ngwa pæ na pugu pò shi'í ne lo mfā'ò chà nganj fhǒ, a fā'ò ngwa pæ na pugu ghino nu ne.**" ¹³ **Pæi ghæi ntā'a njinj nnu yei na Nwa'anli Minnwi chhu ne na, 'Ntā'a nu na ngwa nōonj kwoshini ki lo ngu'ò mfe pi yaonj *fe'ingien.'** Nthe na

nshini ndo ntho pi nò gē nu

ngwa ndindi, ntho nthé pi ghan phi.*

Pie nthé nnu jī nkhi

(Maaku 2:18-22; Luka 5:33-39)

¹⁴ Nne pa ghan younjin Joung Ngan Fe Nkhi tho njəi Jisho mbie vi ɲa, “A chwīe kho pigi pa ngwa Farashi jī nkhi, ndo pa’a pa ghan younjin po lo nji?”

¹⁵ Jisho khwē ni pugu ɲa, **“Mimfe pa ghan gē li’i lán po ni tu’utho ndii ɲa pugu pa mimbia ngan lán gho wu’o mbo ka’a ne? Ndo pa llé pigho shi ntho ɲa pi shi mfu’u mimbia lán gho shina pugu, nenne pugu shi nji nkhi.**

¹⁶ **“Mba’a ɲon chri pa’o ɲkuon ndunu ndhwí ni pra ndhwí fhi, nthé ɲa pra ndhwí fhi gho shi ɲga ɲinein, a ka mi’əɲ mā’əɲ pi mme mbo ɲkuon ndhwí gho.**

¹⁷ **“Ngwa shi’a ni’in là’o fhi mon ndunu miki ɲgrào, pi ni’in, là’o fhi gho fā’o ntūgu miki ɲgrào gho ɲkwri shhe, ɲgrào gho piri. Ndo pi ghà ni’in là’o fhi mon miki ɲgrào fhi, nenne ɲguon yi ghao po shi’i.”**

Jisho ywin muun mingwe ɲa a khu,

mbini njigi ghino yichəi mingwe

(Maaku 5:21-43; Luka 8:40-56)

¹⁸ No ha’əɲ Jisho ni ngu’o ntho nchhu nnu pei ni pugu ne, a gha njəi nu, yichəi nthishi pa Juu nii ɲkwi kwere yi shhi yu, nchhu nu ɲa, “Muun a yi mingwe khu wu’o ndwe yei. Tho nū’əɲ mbo yo mbin yu nne ɲa a ywin.”

¹⁹ Jisho lollo njou njin yi pugu pa ghan younjin pi. ²⁰ Ngan njəi nu, yichəi mingwe ɲa a ni ɲkwo yəi ndii yi ki a lo ntithi no paanchro

ngan’o tho njin yu, ɲkəon po ndhwí yi. ²¹ Nthé ɲa a ni nchhu ni non yi ɲa, “Mi ngu’o ɲkəon pi po ndhwí yi, ghino a togo.”

²² Ndo Jisho gha ɲkara njəi vi, nchhu ɲa, **“Fā’o tininju’o, ma muun a, pin yo chwīe ghino yo togo.”** Wu’o ndii gho, pi ni nchwīe ghino mingwe gho togo.

²³ Jisho ni ɲga ɲgəi nda nthishi gho, njəi pa ghan tua ndua pugu pa yú ngwa pugu yəno nu mon fintho. ²⁴ A chhu ni pugu ɲa, **“Nguon vəi taon! Muun mingwe yei lo ɲkukhu, a chho ndelle.”** Pugu gwē vi. ²⁵ Ndo pi ni ɲga mfu’u ɲguon yú ngwa pigho mfe mbhi, a nii nda ɲgwēin muun mingwe gho no mbo yi, a lollo. ²⁶ Shaanɡa nnu yei nyien mon ɲguon krao la’ataon gho.

Jisho chu’o ligi paa pa nchriligi

²⁷ No ha’əɲ Jisho ni ndho fo ɲgəi nu ne, paa pa nchriligi yəu njin yi, mba’o ɲgəu, nchhu nu ɲa, “Muun Devi, fā’o kwoshini mbin pigi.”

²⁸ Jisho ni ɲga nii nda, paa pa nchriligi pigho tho njəi vi, a pie vugu ɲa, **“Pəi pin ɲa a nthé nchu’o ligi yəi?”**

Pugu chhu gho ɲa, “Oon, ma Taatho.”

²⁹ Nne Jisho kəon ligi yugu, nchhu nu ɲa, **“A po ni pəi ɲkwan no ha’əɲ pin yəi po ne.”**

³⁰ Ligi yugu chu’o. Jisho shūu tənə yugu, nchhu nu ɲa, **“Ki’i pəi chwīe ɲon ji nnu yei.”** ³¹ Ndo pugu taon ɲgəi nchi pa nnu ɲa Jisho chwīe ne mon ɲguon krao la’ataon gho ghao.

Jisho chwīe fhincho chrà

³² No ha’əɲ pugu ni ɲgəi nu ne, ɲga njəi nu ne, pi tho nu ni ɲon chəi ɲa minwe in ni mbo mbin yu, a po fhincho, njəi vi ni ju. ³³ No ha’əɲ pi ni mfu’u minwe in gho ne,

* **9:13** 9:13 Pa ghan Farashi ni ndii pa ngwa nduon no pa ghan phi ndo ha’əɲ pugu mien ki lo ngwēin nū’əɲ pa Juu titini.

fhincho gho chrā. Yú ngwa pigho ghrāo, nchhu nu ɲa, “Pi lo naa ma njəi ɲkwan nnu yei mon Ishrae!”

³⁴ Ndo pa ngwa Farashi chhu ɲa, “A fu’u minjweinj pi ni ghrí nthishi pa minjweinj.”

Maonj kwōo yienj, ghanj fà’a kigəi

³⁵ Jisho nyienj monj ɲguonj pa memme la’ataonj pugu pa puonj mi la’ataonj, nje’i ngwa monj pa nda luonj Minnwi, ntho nchii pwa pisha’akhō mbo yi Sha’afuonj, ntho njigi ɲguonj ɲkwanj ghino pugu pa chəichəi. ³⁶ A ni ɲga njəi yú ngwa pigho, mfā’o kwoshini mbinj pugu, nthē ɲa pugu ni mbo monj ɲgə’i ndo mbou ghrí no ghēre nu nonj pugu no pa minjii ki ɲkə’i yi. ³⁷ Nne a chhu ni pa ghanj younjinj pi ɲa, “**Maonj kwōo yienj ndo ghanj kwōo pi kigəi,** ³⁸ nthē yie gho, pəi luonj ni ta’anju’o mbho Taatho ɲa a fā’o maonj pigho nē, a taonj pa ghanj fà’a pugu ghəi ɲkwōo maonj pi.”

10

Paanchro pa ghanj ntaonj Jisho (Maaku 3:13-19; Luka 6:12-16)

¹ Jisho mēinj paanchro ghanj younjinj pi, mfe ghrí ni pugu ɲa pugu fu’u pa jijwe piphi no gho, ndo njigi ɲguonj ɲkwanj ghino pugu pa chəichəi.

² Yei ligi paanchro ghanj ntaonj pi pigho: fūonj yi, Shemu, ɲa pi ni mēinj vi ni Pita nē, ni Andru ndinj vi, ni Jeinj muunj Shebedi, ni Jounj ndinj vi, ³ Fili pugu Batolomiu, Toma ni Matio mbo ngwēinj taashi, ni Jeinj muunj Afiohi, ni Tadio, ⁴ ni Shemu mbo kwini la’a, ni Judashi Ishikario ɲa a ni mfini vi nē.

Jisho taonj paanchro ghanj younjinj pi (Maaku 6:7-13; Luka 9:1-6)

⁵ Jisho ni ntaonj paanchro pei, ni ntigi yei, “**Ki’i pəi ghəi la’a ngwa taonj nduonj ki mon sheshe la’a pa ngwa Shamaria.**

⁶ Pəi ka ghəi pi wu’o mon mbaanda Ishrae, ɲa pugu po no minjii ɲa a kwo phe nē.

⁷ No ha’anj pəi ghəi nu nē, pəi chii nu ɲa, ‘Sha’afuonj Po kwo para!’ ⁸ Pəi yigi ghino ngwa,

njinj ngwa ɲa pugu khu nē, njigi ghino ghanj ghinombalun, mfū’u pa minjweinj mbinj ngwa. Pəi ni ɲkwe ghrí chwie nu nnu pei mbho mu pi ki lo mbe, nthē yie gho, pəi chwie pa nnu pei mbinj ngwa pi ki pugu lo mbe.

⁹ “**Ki’i pəi lōgo sheshe laonjo, ki mbinj nti’ə ki yi kike’i mon pienj mbinj yəi,** ¹⁰ **Ki’i pəi lōgo pienj kra, ki kwri ndhwí, ki tra, ki mbie, nthē ɲa a pie ɲa ɲgan fà’a fā’o maonj ji pi.**

¹¹ “Sheshe mme la’ataonj ki muunj la’ataonj ɲa pəi nii fo nē, pəi lii nonj ɲa a kā’o ndo ɲkhwā no tuo nu vəi nē, nda’a pəi pugu ti shi nu’unj ɲgəi.

¹² No ha’anj pəi nii monj nda gho nē, pəi chrā ni pugu ɲa, ‘Ghighri po mbinj pəi.’ ¹³ Ti ghanj nda pigho ɲkā’o, ghighri yəi kina nda gho, ti pugu mienj ki kā’o ghighri yəi pini mbinj pəi.

¹⁴ Ti sheshe nda mienj ki lo mbinj vəi, ki mbinj chrā yəi, pəi krú kwō məi ndii ɲa pəi taonj nu nda gho ki la’ataonj gho nē. ¹⁵ Shishini, nshwei vəi ɲa a shi nde nji’ε ni la’ataonj Shodonj pugu Gomora monj llembi shá’a nchaa yie la’ataonj ɲa pugu láa vəi nē!

Ngə’i shi ntho

(Maaku 13:9-13; Luka 21:12-17)

¹⁶ “**Pəi lii njəi, ntaonj vəi no pa minjii shina pa minanjēn. Nne pəi chho ni lina məi no pa mitwə’i ndo njū no pa**

mintu'olibun. ¹⁷ Pæi chho ndina pichæi ngwa nthe ña pugu shi ngwëin vëi ncha'a mfe mon pa ndasha'a, pi wie vëi mon pa nda luon Minnwi yugu. ¹⁸ Pi shi ngwëin vëi nggëi nò shhi ghan sha'a ngwa pugu pa fùon nthe a, pæi pò pa minkwentie shhi pugu, pugu pa ngwa taon nduon. ¹⁹ Ndiï ña pi wëin vëi ncha'a mfe ña pi sha'a vëi nê, ki'i njù'ò yëi ghana vëi ni ñkwan ha'an pæi shi nchrã nê pugu pa nnu ña pæi shi nchhu nê. Nthe ña pi shi mfe yaon ña pæi shi nchu nê ndii ghò. ²⁰ Nthe ña a lo nchrã pæi, a chrã Jijwe Tãa vëi mbin pæi.

²¹ "Ñon shi ncha'a ndin vi mfe ña pi jwi, Tãa fê muun vi ña pi jwi, pa puon kara mbara pa tãa, pugu pa ma ni nchhò, nchwie pi jwi vugu. ²² Nguon ngwa shi mbina vëi nthe a, ndò ñon ña a shi ntii shii ti nggëi ndugwi nê shi ndügu. ²³ Ndiï ña pi fê nggëi ni pæi mon ta'a la'ataon nê, pæi tei nggëi mon yichæi la'ataon. Nthe ña shishini nshwei vëi, mba'a pæi yi'i m'ëñ fà'a yëi mon nguon la'ataon mon Ishrae ki Muun Nonmishua lo nthò.

²⁴ "Mba'a ngan younjin ñon chaa masha vi, ndò pa'a muun fà'a lo nchaa ju nchaa masha vi. ²⁵ A kã'ò ni ngan younjin ñon nò pò nu nò masha vi, muun fà'a pò nò masha vi. Ti pi mëin masha nda ni Bejebu* kan pi shi ñka mëin pa ngwa nda ghò pi ni ligi ña a pigi nchaa yie nê.

*Ñon ña a pie ña ò pògò vi nê
(Luka 12:2-7)*

²⁶ "Nnê ki'i mfã'ò pògò gu nthe vugu, nthe ña yichæi yaon

lo nji'i mbò fò ña pi puon ña mba'a Minnwi mien ki nðon pãa. Pa'a yichæi nnu lðin lo mbò ña mba'a pi yi'i mien ki ji. ²⁷ Nnu ña nchhu ni pæi mon njin nê, pæi chhu nthe minaon, yaon ña pæi ya'ò pi chüun nê, pæi thi ñkuon pa thonda nchii.

²⁸ "Ndò ki'i pæi pògò ngwa pè ña mimfê pugu wu'ò njwi pi freinon yëi, ndò pa'a ndò mfã'ò ghrí nò jwi nu nchëi yëi nê. Pæi ka pògò pi Minnwi ña minthe a piri freinon pugu pa nchëi yëi mon mónon ngù'ò lien shhê.

²⁹ Pi shi'a fini paa puon milunu pi wu'ò ni ta'a muun mi mbin? Ndò mba'a ta'a ñon vugu gü shhê ki a lo mbin Tãa. ³⁰ Nji'i nthe pi nguon ngiithò yò yi shia ghao. ³¹ Nthe yie ghò, ki'i mfã'ò pògò gu, nthe ña ò gha'ò mbhò Minnwi nchaa ntou milunu.

*Ki'i mfã'ò lrithò nthe Krishto
(Luka 12:8-9)*

³² "Nnê sheshenon ña a chhu shhi ngwamishua ña a nyan nê, mummu ñkaa mu shi nchhu shhi Tãa a po ña a nyan. ³³ Ndò sheshenon ña a lãa a shhi ngwamishua, mummu shi ndãa vi shhi Tãa a ña a chhò po nê.

Ndò nthò pi ni ta'anggi, nthò pi ni kafa

(Luka 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ "Ki'i nji'i mbi'i ña nthò pi nò fê nu ta'anggi ñkuon shhê. Ndò nthò pi nò fê ni ta'anggi, nthò pi ni kafa.

³⁵ Nthò pi nò chwie nu muun mimbia kara ñkunu yi ni tãa vi, muun mingwe pã'a ñkunu yi ni muun vi, muun mingwe pã'a ñkunu yi ni mangaon vi.

* 10:25 10:25 Bejebu pò pi taathò pa minjwin.

³⁶ Mbina non shi ngu'ɔ mbo pi pa ndaa pi.'

³⁷ "Sheshenon na a khwā tāa vi ki muun vi nchaa a ne lo nji'i nkā'o ngan younjij a. Ndo sheshenon na a khwā muun vi yi mimbia ki vi mingwe nchaa a ne lo nji'i nkā'o ngan younjij a. ³⁸ Sheshenon na a lo nji'i ntieng wá'a yi njou njij a ne lo nji'i nkā'o ngan younjij a. ³⁹ Sheshenon na a yai chombhi yi ne shi mbhe chombhi yi gho, ndo sheshenon na a phe chombhi yi nthe a ne shi njai chombhi yi gho.

Pa kineij

(Maaku 9:41)

⁴⁰ "Sheshenon na a pij gho na ɔ tho a pwa ne pij pi mmu. Sheshenon na a pij a ne pij pi non na a taon a ne. ⁴¹ Sheshenon na a pij njaili'i Minnwi nthe na a njaili'i Minnwi ne shi mfá'o nkwan kineij njaili'i Minnwi, wu'ɔ nenne sheshenon na a pij non ndindi nthe na a non ndindi ne shi mfá'o nkwan kineij non ndindi. ⁴² Sheshenon na a fe ndua nkhi ghigri ni ta'a muun mi ngan younjij a yei nthe na a ngan younjij a ne, shishini nshwei vai, mba'a a yi'i nshien kineij yi."

11

Ghan ntaon llo mbho Joun Ngan Fe Nkhi

(Luka 7:18-35)

¹ Jisho ni nga nkwo mi'en tigi nu paanchro ghan younjij pi, ndollo fo ngai ntho ntigi nu ndo nchi nu mon pa la'a pugu.

² Ndwe Joun ni nga nchho mon choin nja'o fa'a Ju na Minnwi Chu'ɔ Ntaon no Nkwe ne, ntaon pa ghan younjij pi ni Jisho ³ na

pugu ghoi mbie vi na, "A go mbo non ve na a ni mbo na a shi ntho ne, ki pigi ywere non nduon?"

⁴ Jisho khwe ni pa ghan ntaon Joun na, "Pai pini shwei Joun ni yaon na pai ya'o ndo njai ne, ⁵ pa nchiligi yai li'i, pa nkwin nyien, ghan ghinombalun po shi'i, pa fhitona ya'o li'i, pi pi'i pa ngwa khu mon gu, pi chii nkini pwa pisha'akho ni ghan pou. ⁶ Mboro po ni ngwa pe na pugu lo nji'i mfa'o ki'ingini mon pij yugu nthe a ne."

⁷ No ha'an ghan younjij Joun ni ndollo ngai ne, Jisho je ntho nchra nu ni yu ngwa pigo nthe Joun, "Pai ni ngai mon nkunu no njai pi kho fo? Tru na fifrai chi'i nu? Nga! ⁸ Pai ni ngai ki'e njai pi kho fo? Non na a ni ma'an mbwa ndwi? Nga! Lii njai, ngwa na pugu gha ma'an mbwamba ndwi ne gha mbo pi mon ntu'ɔ pa funon. ⁹ Ti pai ni ngai nu ki'e njai pi kho fo? Njai'i Minnwi? Onon, nshwei vai, non na a chaa njaili'i Minnwi ne. ¹⁰ Nthe na Joun non na chra Minnwi chra no ligi yi na,

'Lii njai, nshi ntaon ngan ntaon a,
a ghai shi pai mbiri ndaon ni pai.'

¹¹ "Shishini, nshwei vai, shina nguon ngwa na pingwe kwo ma mbhi ne, yichai ta'a yi lo mbo na a gha'o nchaa Joun Ngan Fe Nkhi, ndo non na a kigai nchaa nguon ngwa mon Sha'afuon Po ne, gha'o nchaa Joun. ¹² Llo ndii Joun Ngan Fe Nkhi ti ntho nchoin ndwe, Sha'afuon Po kwo yai ngai mbho kikri, ghan kikri kwe ni ghrí.* ¹³ Nguon pa njaili'i Minnwi pugu pa gi ni ntho nchra

* 11:12 11:12 Yichai njij yi po na Sha'afuon Minnwi tho ngai nu shi ni ghrí.

nthe pi Sha'afuon Po ti ntho nchəin tho Jouŋ, ¹⁴ ti ɔ ŋkhwā nɔ piŋ nu ŋkɪni yugu, kaŋ Jouŋ ndutho yi Elaija ŋa a ni mfā'o nɔ tho nu nɛ. ¹⁵ Sheshəonŋ ŋa a fā'o tənə nɛ, ā ya'o!

¹⁶ "Mimfɛ mā'an fi'i ŋgwreŋonŋ yei pi ni kho? A pɔ nɔ pa mikə'i ŋa pugu chho monŋ li'i tanŋ, ntho mɛinŋ pakwo michwe pugu ŋa,

¹⁷ 'Pigi mā'an ŋkhɪ pwanju'ɔ ni pəi ndo pa'a pəi lo mbini, pigi yrāo ŋkhɪ gu ndo pa'a pəi lo ŋkəi.'

¹⁸ Jouŋ ni ntho pa'a ndo nji maonŋ ki nnu yaonŋ pugu chhu ŋa, 'A fā'o miŋwəinŋ mbinŋ yu.'

¹⁹ Muuŋ Nɔŋmishua ntho nji maonŋ ndo nnu ni pugu chhu ŋa, 'Liɪ njəi, a nju mme yaonŋ, ndo mbo mbaa là'o, mbinɪ mbo shúonŋ ghanŋ wəinŋ taashi pugu pa ghanŋ phi.' Ndo shietho nɔonŋ nonŋ yi ŋa a ká'o pi ni ŋkwanŋ ntienŋ ŋa a yuŋ nɛ."

Ngə'i ni la'ataonŋ ŋa pugu lo mbā'a ŋkūnu yugu ni phi nɛ
(Luka 10:13-15)

²⁰ Jisho jē nchho mbɛga ŋgwa pa la'ataonŋ pɛ ŋa a ni njiɛnŋ nchwɛ pa nnu ghraoghrao fɔ nɛ, nthe ŋa pugu shini ndo mbā'a ŋkūnu yugu ni phi. ²¹ "Ngə'i pɔ ni pəi, ma ŋgwa Korashinŋ! Ngə'i pɔ ni pəi, ma ŋgwa Beshaida! Nthe ŋa pa nnu ghraoghrao pei ŋa a lɔgo li'i hɛinŋ nɛ kaŋ ni mbo pi Taire pugu Shidonŋ, pugu kaŋ ni ŋkwo mā'an ndhwí ywei gu nchho monŋ phu nɔ nɔonŋ nu ŋa pugu pā'a ŋkūnu yugu ni phi. ²² Ndo nshwei vəi, a shi ndɛ nji'ɛ ni ŋgwa Taire pugu Shidonŋ monŋ lɛmbhi shá'a nchaa vəi. ²³ Ndo ni pəi, ma ŋgwa Kapanuŋ, pəi pi'i ŋa Minnwi shi ndɔgo vəi ŋku'ɔ nɔ

po? Nga! A shi nshwi'i vəi monŋ li'i ŋgwa khu. Pa nnu ghraoghrao pei ŋa nchwɛ nu shhi pəi nɛ kaŋ ni ndɔgo li'i pi Shodonŋ, pugu kaŋ ni ŋkwri nne ŋgu'ɔ mbo shi'a. ²⁴ Ndo nshwei vəi, a shi ndɛ nji'ɛ ni ŋgwa la'ataonŋ Shodonŋ monŋ lɛmbhi shá'a nchaa vəi."

Tho njəi a, mɛ fɛrɛ nonŋ vɛ
(Luka 10:21-22)

²⁵ Monŋ ndii gho Jisho chhu ŋa, "Tāa, a gò mbo Taatho po pugu pa ŋkuonŋ shhɛ. Ntɔo gho nthe ŋa yaonŋ ŋa ɔ ləinŋ ni ghanŋ shietho pugu pa ghanŋ lina nɛ, ɔ nɔonŋ ni pa puonŋ fhu. ²⁶ Oonŋ, ma Tāa, yei ŋkwanŋ ha'anŋ ɔ ni ŋkhwā ŋa a lɔgo li'i nɛ.

²⁷ "Tāa a kwo cha'a ŋguonŋ yaonŋ mɛ mbho mu, yichəi nonŋ lo nji nonŋ ŋa Muuŋ yie gho nɛ ŋkienŋ Tāa, ndo pa'a yichəi nonŋ lo nji nonŋ ŋa Tāa yie gho nɛ ŋkienŋ Muuŋ pugu pa sheshəonŋ ŋa muuŋ chu'ɔ nɔ nɔonŋ nu Tāa gho nɛ.

²⁸ "Pəi tho njəi a, ŋguonŋ vəi ŋa pəi wie nonŋ pəi ndo ntienŋ lrɪ nɛ, mɛ fɛrɛ nonŋ ni pəi. ²⁹ Tienŋ shhò a mbə'i gho, nje'i mbho mu nthe ŋa mi nonŋ mbombɔɔ ndo mbo nonŋ juju llo monŋ njú'ɔ mu, nne, kaŋ nshi mɛ fɛrɛ ni nchəi yɔ. ³⁰ Nthe ŋa shhò a yī'ɛ, lrɪ a pɔ yi yī'ɛ yī'ɛ ŋkaa yu."

12

Pa piɛ nthe nnu Llɛ Ji
(Maaku 2:23-28; Luka 6:1-5)

¹ Monŋ ndii gho Jisho nyienŋ nu *Llɛ Ji pa Juu monŋ nyienŋ shie gɛ. Nji yia ghanŋ younjinŋ pi, pugu ka shie gɛ ŋkru nu. ² Pa ŋgwa Farashi ni ŋga njəi, nchhu gho ŋa, "Liɪ njəi, pa ghanŋ younjinŋ pɔ tho nchwɛ nnu ŋa gí lo mbinŋ ŋa pi chwɛ Llɛ Ji nɛ."

³ A chhu ni pugu ña, **“Pəi lo naa mēinj nnu ña Devi ni nchwie ndii ña ñji ni njia vugu pa ñgwa pi nē?”** ⁴ Ñkwanj nō ha’anj a ni nii Nda Minnwī pugu pa ñgwa pi, ndōgō brēi ña pi ni mfē ni Minnwī nē ñkru, mbō nnu ña gí shini ndō mbinj ña a kru, ki ña ñgwa ña pugu pugu ni mbō nē kru, ñkienj pa ghanj fē’ingienj Minnwī. ⁵ Ki pəi lo mēinj monj ñwa’anli gí ñkwanj nō ha’anj ghanj fē’ingienj monj Nda Minnwī ghà mbə’i Llé Ji* ndō pa’a gí lo ñgwēinj vugu? ⁶ Nshwei vəi, yaonj ña a chaa Nda Minnwī nē pō heneinj. ⁷ Pəi kanj nji njinj nnu yei ña, ‘Ntá’a nu ña ñgwa nōonj kwoshini ki lo ñgu’ō mfē pi yaonj fē’ingienj,’ pəi shi kanj ndō ñgwēinj ñonj ña mbhō yi yi woo nē nō ñgusha’a. ⁸ Nthe ña Muunj Ñonjishua Taathō Llé Ji pa Juu.”

Jishō ywinj mbhō ñkwíni Llé Ji pa Juu

(Maaku 3:1-6; Luka 6:6-11)

⁹ Jishō lollo fō ñgəi nii monj nda luonj Minnwī yugu. ¹⁰ Ñonj chəi ni mbō fō mbō ñkwíni mbhō. Pugu pie Jishō ña, “Gí pinj ña pi yīgi ghñō ñonj Llé Ji?” nne nō wēinj nu mi.

¹¹ A chhu ni pugu ña, **“A gō shina pəi ña ä mfā’o minjii a gū monj tienj llé ji, pa’a a lo ñgəi ñgwēinj vi ñkərə mfū’u?”** ¹² Ñonjishua gha’o nchaa minjii ki’ē pi fi’i yi nēinj? Nenne gí pinj ña pi chwīe shi’i Llé Ji.”

¹³ Nne a chhu ni ñkwíni mbhō ghō ña, **“Shwii mbhō yo.”** Ñonj ghō shwii mbhō yi, a ki’i ndō mbō pi shi’i nō yichəi ta’a ngei mbhō

yi. ¹⁴ Ndo pa ñgwa Farashi taonj mbhi ñgəi nyianj ntánj nthe Jishō, ñkwanj ha’anj pugu shi njwi vi nē.

Jishō pō pi muunj fā’a Minnwī ña a chu’ō

¹⁵ Jishō ni ñga nji ntánj yei, nshūu mbini njinj llo fō. Ntou ñgwa younjinj yi, a yīgi ghñō yugu ghao, ¹⁶ ndō fē gí ni pugu ña ki’i pugu chwīe pichəi ñgwa ji vi. ¹⁷ Yei ni mbō nō chwīe nu nnu ña Ishaya, mbō ñjəli’i Minnwī, ni nchhu nē lōgō li’i:

¹⁸ “Lii njəi, muunj fā’a a yei ña ñchū’ō,

mbō muunj ye ña ñkhwā nē, ñfā’o pwanju’ō mbinj yu.

Nshi nū’ōnj Jijwe a mbinj yu,

a shi nchii ndindii† ni ñgwa pa taonj nduonj.

¹⁹ Mba’a a yi’i mfē’i fē’i ki mba’o ñgəu tho ñgwa,

mba’a ñonj yi’i nja’o ñggi yi monj pa ta’andaonj.

²⁰ Mba’a a yi’i mbə’i kà’a ña a kwo fā’o ləinj nē,

ki mbigei truka ña a ñkii nu nē ti a shi nu’uj nchwīe ndindii gha’a li’i‡.

²¹ Ñgwa pa la’ataonj nduonj shi mfā’o kwā’a pi mbinj yu.”

Jishō pugu Bejebu

(Maaku 3:20-30; Luka 11:14-23)

²² Nenne ñgwa pichəi ghəi njəi Jishō ni ñonj chəi ña minjweinj ni mbō mbinj yu, pa’a a lo nthō njəi li’i, mbini mbō fhincho. Jishō chwīe a pō shi’i, nne mfā’o nji nō chrā nu ndō mbini njəi li’i. ²³ Yú ñgwa pigho ni ñgrāo nthō nchhu nu ña, “Ñonj vei nthe a pō muunj Devi?”

²⁴ Ndo pa ñgwa Farashi ni ñga nja’o nnu yei, nchhu ña, “Ñonj vei

* 12:5 12:5 Pi chhu ña pugu ghà mbə’i Llé Ji pa Juu nthe ña fē’ingienj ña pugu ghà mfē’i nē fā’a ña pugu fā’a nu. † 12:18 12:18 Njinj yei pō ña ndii ña ju, Minnwī, shi ñkwe ñgwa pi nē kwo chəinj. ‡ 12:20 12:20 Njinj ghrà yei pō ña Ju ña pi chu’ō ntaonj nē shi mfā’o pwapuj ni ñgwa ña yugu lo mbō nē pugu pa ñgwa ña pugu lo mfā’o ghrí nē ti a shi nu’uj nchwīe ndindii gha’a li’i.

wu'ó mfu'u minjweinj pi ni ghrí Bejebu mbo nthishi pa minjweinj.”

²⁵ Jisho ni nji nnu na pugu ni mbí'i nu ne, nne nchhu na, “Sheshe la'ataon na ngwa chho mā'an nonj pugu ni nchhò fò ne shi ngu'ó ngū, ndo mba'a sheshe la'a ki nda na a pò pi ni minduonjnduonj yi'i ntithi.

²⁶ Ti Shata mfu'u Shata, kanj a thi pi monj minduonjnduonj ni nonj yi, sha'afuonj yi lara pi neinj?

²⁷ Ti ä mbo na mfu'u minjweinj pi ni ghrí Bejebu, kanj pa ghanj younjinj pèi ghà, mfu'u yugu kí'è pi ni ghrí gó? Nthe yie gho, pugu shi mbo pa ngwa ha'anj pugu shi nsha'a vèi ne.

²⁸ Ndo ä mbo na mfu'u pa minjweinj pi ni Jijwe Minnwi, kanj Sha'afuonj Minnwi tho shina pèi.

²⁹ “Ki minthe nonj kie neinj nii nda nganj ghrí ntieng maonj pi ngèi nò gho ki lo mfuonj nkrao nganj ghrí gho. A wu'ó kè'i gho, na minthe a tieng maonj pi ntaonj nò nda yu.

³⁰ Sheshenonj na a lo mbo ngei mu ne mbina a, nonj na pigi yu lo nkiri nu ka'a ne tho nshaanjsaanj.

³¹ “Nthe yie gho, ñshwei vèi, pi shi ndí'è sheshe phi pugu pa chrà nchi'èshè na ngwa chrà ne, ndo ti sheshenonj na a shi nchrà chrà nchi'èshè nò ligi Jijwe Minnwi ne, mba'a pi lí'è phi yi.

³² Sheshenonj na a shi nchrà nnu piphi nthe Muuj Nonjmishua ne pi shi ndí'è phi yi, ndo sheshenonj na a chrà phi nthe Jijwe Minnwi ne, mba'a pi lí'è phi yi monj yei mbhi ndwe ki monj ye na a tho nu ne.

Pi ghà nji thi pi nkumonj ntieng yi (Luka 6:43-45)

³³ “Chwie thi pwa kanj ntieng yi shi mbwa, ndaa nne o chwie a pò yi piphi, ntieng yi pò yi

piphi, nthe na pi ghà nji thi pi nkumonj ntieng yi.

³⁴ Mbhe mitwè'i pei! Pèi nthe pèi kie pi neinj nchrà nnu shi'i na pèi pò pi ngwa piphi ne. Nthe na nchò ghà nchrà pi yaonj na a pigèi lo monj njù'ó ne.

³⁵ Nonj shi'i ghà ntho ni maonj shi'i lo monj pieng maonj shi'i pi, nonj mbimbhi tho ni maonj piphi lo monj pieng maonj pi pi piphi.

³⁶ Nshwei vèi, monj llemmbhi shá'a, ngwa shi mfi'i sheshe muuj mi chrà ki tou na a taonj nchò pugu ne.

³⁷ Pi shi ndògo chrà yo nsha'a gho nò gho, nò nòonj nu na o togo shá'a ki na o gū shá'a.”

Jisho piga ngwa ha'anj pugu tā'a li ne

(Maaku 8:11-12; Luka 11:29-32)

³⁸ Nne pichèi pa ghanj ye'i gí Mushi pugu pa ngwa Farashi chhu ni Jisho na, “Masha, pigi tā'a nu na o nòonj li pigi yei.”

³⁹ A khwè ni pugu na, “Ngwreinj nonj piphi pugu pa ngwreinj nonj na a lo nkina pugu Minnwi ghà ntā'a pi li, ndo mba'a pi nòonj kanj ta'a li gho nkienj yi njèli'i Minnwi mbo Jona.

⁴⁰ Nthe na wu'ó nò ha'anj Jona ni mbo punj mme shhu nò trei naonchi ni trei tu'u ne, a wu'ó nò ha'anj Muuj Nonjmishua shi mbo monj njù'ó shhe nò trei naonchi ni trei tu'u ne.

⁴¹ Monj llemmbhi shá'a, ngwa Nineve shi ma ntithi pugu pa ngwreingwa yei ngwèinj vugu nò pa ngusha'a, nthe na pugu ni mbá'a nkunu yugu ni phi ndii na Jona ni nchu chrà Minnwi ni pugu ne, ndo ti lii njèi, yaonj na a chaa Jona ne pò heinj.

⁴² Monj llemmbhi shá'a, Ngwafuonj lo mbienj shi ma ntithi pugu pa ngwreinj nonj yei ngwèinj vugu nò pa ngusha'a nthe na a ki nyienj

ηκίεν νταην νδαοη ιλο λα'αταοη
 yu ntho njwεε ntίgi shietho
 mbho Fuoη Sholomu, ndo lii
 njoi, yaoh ηa a chaa Sholomu
 ne po hein.

Jijwe piphι pini ηkwoi
(Luka 11:24-26)

⁴³ “Ndiη ηa jijwe minwεin
 taoh mbinη ηoh ne, a nyien
 moη pa li'i yό ntho ntā'a li'i
 fεε noη yi, ndo pa'a ndo njoi
 sheshe yi. ⁴⁴ Nne nchhu ηa,
 'Nshi mbini nda mu li'i ηa mi
 ni ndho ne.' A ghà mbini, njoι
 moη nda a po yi yo ki yaoh lo
 mbo fo, pi kwo yigi ndo nchwε
 a kā'o. ⁴⁵ Nenne, a pini ki'ε
 ndōgo khwachoi pichoi jijwe
 ha'anj pugu pigi nchaa vi ne
 pugu pugu tho nii nda'a nu fo,
 chombhi ηoh gho pini mbigi
 nchaa no ha'anj a ni fūoh mbo
 ne. A no ha'anj a shi mbo ni
 ηgwreioη piphι yei ne.”

Pa müuη Jisho pugu pa liη pi pi
pimbια

(Maaku 3:31-35; Luka 8:19-21)

⁴⁶ No ha'anj Jisho ni ηgu'ο ntho
 nchrā nu ni ηgwa pigho ne, ηga
 njoι nu müuη vi pugu pa liη pi
 pi pimbια thi mbhi ntho ntā'a nu
 nchrā pugu pugu. ⁴⁷ Nenne, pichoi
 pa ηgwa ηa pugu ni nthi fo ne
 chhu gho ηa, “Lii njoι, müuη gho
 pugu pa liη po pi pimbια po ne
 mbhi ntā'a nu ηa poi pugu chrā.”§

⁴⁸ Ndo Jisho khwē ni ηoh gho
 ηa a ni nchhu gho ne ηa, “Müuη
 a po pi gō, pa liη pan po pa
 gō?” ⁴⁹ Mfe mbho yi nshwē pa
 ghan younjin pi nchhu ηa, “Lii
 njoι, müuη a pugu pa liη pan
 po nein! ⁵⁰ Nthe ηa sheshenoh
 ηa a chwε nnu ηa Tāa a po tā'a
 nu ne, ndin a yi mimbια pugu yi
 mingwε ni müuη a.”

13

Lu'ο chrà nthe ηoh ηa a ghōi li'i
phi mbhē

(Maaku 4:1-9; Luka 8:4-8)

¹ Wu'ο llé gho, Jisho taoh nda
 ηgōi nchho ηkin ηkhī. ² Mmε
 yú ηgwa kiri yei yu ti a nii
 pi moη kikuoh nchochho fo, yú
 ηgwa pigho thi ηkin ηkhī. ³ A
 chhu ntou pa nnu ni pugu moη
 lu'ο chrà ηa, “Noη choi ni ma
 mbo fo ηgōi li'i mā'anj mbhē
 maoh. ⁴ No ha'anj a ni mā'anj
 nu ne, pichoi gū shhembua, pa
 mishi shwi'i ηkru. ⁵ Pichoi gū
 moη shhe ηkwá li'i ha'anj ntou
 nchí'a shi ki lo mbo ne, nji'a
 ηkhekhe nthe ηa nchí'a shi ki
 lo njiη fo. ⁶ Ndo minaoη ghà
 nthe ntūoh vugu, nthe ηa pugu
 shini ndo mfā'ο ηien yugu ne,
 pugu kā'ο mbraoprao ηkhu.
⁷ Pichoi mbhē gū moη shisha'a,
 shisha'a yī'ε ηku'ο mfigi maoh
 pigho pugu khu. ⁸ Pichoi
 mbhē maoh pigho gū moη shhe
 shi'i, mbūgo fo ηku'ο nja njuη:
 pichoi yuη ta'a ηkii yi, pichoi
 yuη ntigao wuη yi, pichoi yuη
 trei wuη. ⁹ Noη ηa a fā'ο tóno
 ne, á ya'ο.”

Lá'ο nnu ηa a chwε Jisho chrà
moη lu'ο chrà ne

(Maaku 4:10-12; Luka 8:9-10)

¹⁰ Nne pa ghan younjin pi tho
 nchhu gho ηa, “A chwε kho o
 chrà nu ni pugu pi moη lu'ο
 chrà?”

¹¹ Jisho khwē ni pugu ηa, “Pi
 fe nji ni poi ηa poi ji pa nnu
 lōin ηa a po moη Sha'afuoh Po
 ne, ndo pa'a ndo mfe ni pugu.
¹² Nthe ηa ni ηoh ηa a kwo fā'ο
 ne, pi shi mbigi ntou yi a fā'ο a
 yien, ndo ni ηoh ηa a lo mfā'ο
 ne, nji'i nthe pi shigei ye ηa
 a fā'ο ne, pi shi ηka kwekwe.

§ 12:47 12:47 Pichoi pa Nwa'anli Minnwi moη chrà Gri lo nji'i mfā'ο ghrà yei.

13 A chwïe yie ñchrà ni pugu pi moŋ lu'ò chrà nthë ña, Pugu shi njæi nu ndo pa'a ndo njæi, nja'o nu ndo pa'a ndo nja'o ki nji.

14 Nne nnu ña njæili'i Minnwi mbo Ishaya ni nchhu ne wëin vugu, nnu gho ni mbo ña, 'Pæi shi nja nja'o ndo pa'a ndo nji njin yi, Pæi shi nja ndii ndo pa'a ndo njæi.

15 Nthe ña njù'ò ñgwa pei kwo fini, ténə yugu chri ki lo nu'un nja'o li'i, pugu kwo kwiri ligi yugu nne ña ki'i pugu yæi ni ligi yugu, nja'o ni ténə yugu, nji ni njù'ò yugu ñkara mbara a, ñchwïe pugu po shi'i.'

16 "Ndo ni pæi, pæi fà'o mboro, nthë ña ligi yæi yæi li'i ténə yæi ya'o li'i. 17 Nthe ña shishini ñshwei væi, ntou pa njæili'i Minnwi pugu pa ñgwa ndindi ni njua nu no yæi nu nnu ña pæi yæi ne, ndo pa'a ndo njæi, njua no ya'o nu nnu ña pæi ya'o ne, ndo pa'a ndo nja'o.

Njin lu'ò chrà nthë ñgan mā'an mbhë gho

(Maaku 4:13-20; Luka 8:11-15)

18 "Ya'o ne njin lu'ò chrà nthë ñgan mā'an mbhë. 19 Ndiï ña sheshenon ya'o chrà Sha'afuon Po ki lo nji njin yi ne, ñon mbimbhi tho mfu'u yaon ña pi phi njù'ò yu ne. Yei po no ye mbhë ña pugu ni ñgū pi shembua ne. 20 Pë mbhë maon ña pugu ni ñgū pi moŋ shhë ñkwá ne po pi pë ñgwa ña pugu ya'o chrà Minnwi nji'ë ñkwe ni pwanju'ò 21 ndo pa'a ndo mfā'o ñien yugu yi titini, ñgu'ò ntithi

pi no muun kuo ndii, mōon nu pugu pa ñgō'i gha ntho nthë chrà gho ña pugu ya'o ne, pugu pā'a ñkūnu yugu ni chrà gho. 22 Pë mbhë ña pugu ni ñgū moŋ shisha'a ne, pë ñgwa ña pugu ya'o chrà Minnwi, ñga ñgōi, pa ghaghana ñkuon mbhi yei, pugu pa mifiï ña pa fā'o ghà ntho no ne figi chrà gho pa'a a lo ma njuŋ ntien. 23 Pë mbhë ña pi ni mbhi moŋ shhë shi'i ne pë ñgwa ña pugu ya'o chrà Minnwi ndo nji njin yi, ña njuŋ ntien, pichæi yuŋ ti nchæin ta'a ñkii yi, pichæi po ntigao wuŋ, pichæi po trei wuŋ."

Lu'ò chrà nthë trū shina maon phi

24 Jisho pini nchhu yichæi lu'ò chrà ni pugu: "A nthë pi mā'an fi'i Sha'afuon Po ni ñon ña a ni mā'an mbhë maon shi'i moŋ nyien yu 25 ndo no ha'an ñgwa pi ni ndhe nu ne, mbina vi tho mā'an mbhë trū shina pa shie ge pigho ñgōi ni vhi. 26 Maon pigho gha ñkhë ti njuŋ nu, pa trū pigho khë ñkaa pugu.

27 "Pa puon fà'a ñon gho tho nchhu gho ña, 'Masha, o ni mā'an pi ñkien mbhë moŋ nyien, ti a kie pi ñein pa trū po moŋ gho?"

28 "A khwë ni pugu ña, 'Nnu yei chwïe Mimbina.'

"Puon fà'a pigho pie vi ña, 'O tā'a nu ki'ë ña pigi ghæi shū'ò pa trū pigho?"

29 "Ndo a khwë ni pugu ña, 'Ñga! A nthë pæi gha ntho nshū'ò pa trū, nshū'ò pa shie ge ñkaa pugu. 30 Pæi mien ñguon yi ghao ku'ò ka'a ti ndii kwōo nu'un ntho, moŋ ndii kwōo, ñshi nshwei ni ghan kwōo ña, pæi fūon nshū'ò pa trū, ñkrao moŋ pa ká'a ntūon, ndo nshū'ò shie ge ki'ë nū'ōŋ shaon mu.'"

Lu'ò chrà ηkuonj muunj mi mbhě yaonj γε

(Maaku 4:30-32; Luka 13:18-19)

³¹ Jisho pini nu'uj nchhu yichəi lu'ò chrà ni pugu, “**Sha'afuonj Po pò pi nò mbhě yaonj mbo ηkiej yi γε, ηa ηonj lōgò ηgəi mā'anj monj nyienj yu.** ³² A lo mbo ηgigəi nchaa ηguonj pa pichəi mbhě maonj, ndo a gha ηku'ò, mbo ηkiej mme yi nchaa ηguonj yaonj monj nyienj, ηgū thi, nne pa mishi tho ηkrao pa nda pugu ηkuonj pa mbhə mi.”

Lu'ò chrà nthe yaonj chwīe prupina ku'ò

(Luka 13:20-21)

³³ A pini nu'uj nchhu yichəi lu'ò chrà ni pugu ηa, “**Sha'afuonj Po pò pi nò yaonj chwīe prupina ku'ò, ha'anj mingwə lōgò ni'inj monj ta'a bruma'a prupina, a chwīe ηguonj prupina ghò ku'ò ghao.**”

Yaonj ηa Minnwi nōonj ne pugu pa lu'ò chrà

(Maaku 4:33-34)

³⁴ Jisho ni nchhu ηguonj nnu pei ni pa yú ηgwa pigho monj lu'ò chrà, a shini ndo nchhu kanj ta'a nnu ni pugu ki lo mbo pi monj lu'ò chrà. ³⁵ Yei ni mbo nò chwīe nu nnu ηa njəli'i Minnwi ni nchhu ne lōgò li'i ηa,

“Nshi ηa'anj nchò a nchrā monj pa lu'ò chrà.

Nshi nchhu pa nnu ηa pi shi ki lo nji llo monj ndii ηa pi ni nchwīe mbhi ne.”

Jisho fi'i njin lu'ò chrà nthe trū shina pa maonj phi

³⁶ Jisho ni ηga mienj yú ηgwa pigho nii nda, pa ghanj younjinj pi tho njəi vi, nchhu nu ghò ηa, “**Fī'i njin lu'ò chrà nthe trū monj nyienj ni pigi.**”

³⁷ A khwē ni pugu ηa, “**Ŋonj ghò ηa a mā'anj ηkiej mbhě maonj ne Muunj Ŋonmishua.** ³⁸ Monj nyienj ghò pò ηkuonj mbhi, mbhě maonj shi'i pò ηgwa pə ηa pugu puonj Sha'afuonj Po ne, pa trū pò pa puonj ηonj mbimbhi, ³⁹ mimbina ηa a phi trū ghò ne pò devi, maonj kwōo pò ndii ηa mbhi shi ndugwi ne, ghanj kwōo maonj pò pa ghanj ntaonj Minnwi.

⁴⁰ “Wu'ò nò ha'anj pi ghà ηkiri trū ntūonj ni mōonj ne, a wu'ò nò ha'anj a shi mbo ndii ηa mbhi lūgwi ne.

⁴¹ Muunj Ŋonmishua shi ntaonj ghanj ntaonj pi pugu kiri ηguonj ηgwa pə ηa pugu ghà nchwīe ηgwa chwīe phi ndo mbə'i kina ne mfu'u monj Sha'afuonj yi, ⁴² mā'anj vugu monj nda mōonj ηgu'ò lienj. Monj li'i ghò, kəi pugu pa kru shua shi mbo fə.

⁴³ Nne ηgwa ndindi the nò minnaonj monj Sha'afuonj Tāa vugu. Sheshenonj ηa a fā'o tónə ne, á ya'o.

Lu'ò chrà nthe fā'o ηa pi ləinj

⁴⁴ “**Sha'afuonj Po pò nò fā'o ηa pi ləinj monj nyienj ηa yichəi ηonj ghəi njəi mbūonj. Nne monj pwanju'ò yi, a ghəi mfini ηguonj yaonj ηa a fā'o ne ηgəi njuonj nyienj ghò.**”

Lu'ò chrà nthe ηgù'ò tininhuonj

⁴⁵ “**Ŋkamu'əonj, Sha'afuonj Po pò nò ηganj pi'ε tanj ηa a ni ntho ntā'a ηkiej ηgù'ò* tininhuonj, ⁴⁶ ηga njəi ta'a ηkiej ηgù'ò tininhuonj ηa pi mēinj ni pəə ne, a ghəi mfini ηguonj yaonj ηa a fā'o ne njuonj nò ghò.**”

Lu'ò chrà nthe ndánj ηa pi mā'anj

* 13:45 13:45 Yei pa puonj mi ηgu'ò ηa a ni ndho nu monj pa ηkinj ηkhī, mbo yi ftu ηa pi ni ntho nchwīe pa shīga tininhuonj nò ghò.

47 “Nɔ pigi nu, yei nkwan ha’an Sha’afuon Po pɔ nɛ. A pɔ nɔ ndán ɲa pi mā’an mon nkhi ngwɛin nguon nkwan shhu ghao. 48 Ndiɪ ɲa ndán ghɔ linaon nɛ, ngwa shūu nkwo’o nɔ ghɔ mbhi nchɔchɔ nterɛ pa nkien shhu ni’in mon pa mikuo mī’an pi piphi. 49 A nkwan ha’an a shi mbɔ mon ndugwi mbhi yei nɛ. Pa ghan ntaon Minnwi shi nthɔ nterɛ ngwa piphi, mfu’u mon ngwa ndindi, 50 mā’an vugu mon nda monon ngu’o liɛɲ. Mon li’i ghɔ, kɛi shi mbɔ fɔ pugu pa kru shua.

Ndunu fà’o pugu pa yi fhi

51 “Thɔ yɛi shie ni nguon nnu pei?”

Pugu chhu ghɔ ɲa, “Oon.”

52 A chhu ni pugu ɲa, “Nthɛ yei ghɔ, sheshe ngan yɛ’i gí Mushi ɲa a ngan younjin mon Sha’afuon Po nɛ pɔ nɔ ngan nda ɲa a fu’u pa maon fhi pugu pa ndunu maon llo mon li’i nū’ɔɲ pugu.”

Pi lāa Jishɔ Nasharɛ

(Maaku 6:1-6; Luka 4:16-30)

53 Jishɔ ni nga mī’ɛɲ pa lu’o chrà pei, ndɔllo fɔ ngɛi 54 nga nchɛin mon ji la’ataon, nthɔ nje’i vugu mon nda luon Minnwi yugu. Pa ngwa ɲa pugu ni nja’o nɔ ha’an a ye’i nu nɛ ghrāo nchhu ɲa, “Nɔɲ vei yɛi fi’i shiethɔ yei pugu pa ghrí pi hin nɔ fā’a nu titini fā’a pei nɔ ghɔ? 55 Yei lɔ mbɔ muun kaminda? Ligi müun vi lɔ mbɔ Meri? Jɛɲ, Joshe, Shemu pugu Judashi shi lɔ mbɔ pa lin pi? 56 Pia pa lin pi pi pingɛ shi lɔ mbɔ hein ka’a? Ti a yɛi shiethɔ pugu ghrí pi hin nɔ chwɛ nu nkwan nnu pei nɔ ghɔ?” 57 Nnɛ pugu lāa vi.

Nɔ Jishɔ chhu ni pugu ɲa, “Pi shi’a nchī’ə njɛli’i Minnwi

nkien la’a pugu shina ngwa pi.”

58 A shini nɔ nchwɛ ntou pa nnu ghraoghrao fɔ nthɛ ɲa pugu ni mbɔ ghan ki pin.

14

Pi jwi Joun Ngan Fɛ Nkhí

(Maaku 6:14-29; Luka 9:7-9)

1 Herɔ, mbɔ ngan sha’a Galili, ni nga nja’o fi’i ndigha’o Jishɔ, 2 nchhu ni puon fà’a pi ɲa, “Yei Joun Ngan Fɛ Nkhí. Pi ku’o vi llo mon gu, a chwɛ yei a fā’o ghrí nɔ chwɛ nu pa nnu ghraoghrao pei.”

3 Nthɛ ɲa Herɔ ni nkwo wɛin Joun nkrao vi mā’an mon chɛin nthɛ nnu Herodia mbɔ ngwɛ Fili ndin vi. 4 Nthɛ ɲa nɔ yichɛi fi’i ndii Joun Ngan Fɛ Nkhí ni nthɔ nchhu nu ni Herɔ ɲa, “A lɔ nji’i nkā’o ve ɲa o lan Herodia!” 5 Nji’i nthɛ nɔ ha’an Herɔ ni ntā’a nu njwi vi ndii ghɔ nɛ, a ni mbɔɔ pa ngwa Juu nthɛ ɲa pugu ni ndɔɔ Joun nɔ njɛli’i Minnwi.

6 Pi ni nga nthɔ nji llɛ phi Herɔ, muun Herodia yi mingwɛ pini pini shhi ngwa, túa Herɔ pwa. 7 Nnɛ, a ká’a vi nɔ nshwrɛi ɲa a shi nkinein vi ni sheshe yaon ɲa a shi mbie vi nɔ ghɔ nɛ. 8 Müun vi chwɛ a pie ɲa, “Fɛ thɔ Joun Ngan Fɛ Nkhí vɛi hein nkunon pashinja yei.” 9 Fùon ni mbɔ ni tu’uthɔ, nɔ nthɛ kina ɲa a ni nkwo shwrɛi shhi ghan gè pi nɛ, a fe gí ɲa pi thɔ ni thɔ Joun mfe ghɔ. 10 A taon ngwa pi ya’a thɔ Joun mon chɛin, 11 nthɔ ni thɔ yei ghɔ nkunon pashinja, mfe ni muun mingwɛ ghɔ, a ghɛi njɛi müun vi nɔ ghɔ. 12 Pa ghan younjin Joun thɔ ndɔɔ khu Joun ngɛi ntwei, nɔ ngɛi nshwei Jishɔ nɔ ghɔ.

Jishɔ kugwi tierɲ nkwan pimbia

maa ndɔɔ pingɛ pugu pa puon

(Maaku 6:30-44; Luka 9:10-17; Joun 6:1-14)

13 Jisho ni nga nja'o yei nnu, ndollo fo mon kikuon ngōi li'i na ngwa lo mbo ne. Ndo pa ngwa ni nja'o, njou njin yi ni kwo llo mon pa la'a. 14 A ni nga ntaon nkaon mbhi, njoi nkien mme yu ngwa, mfā'o kwoshini mbij pugu, njigi ghno yugu.

15 A ni nga mbo ni fanaon, ghan younjin pi tho njoi vi nchhu gho na, "Yei po pi li'i na ngwa lo mbo, ndii lo nkwo ya ngōi, chhu yu ngwa pei ghōi mon pa la'a, njuon maon ji pugu fo nji."

16 Ndo Jisho khwē na, **"Pugu lo nji'i mfā'o no ghōi nu, pōi fe yaon ni pugu pugu ji."**

17 Pugu chhu gho na, "Pigi wu'o mfā'o pi tien kōin brei hein ni paa shhu."

18 Jisho chhu ni pugu na, **"Pōi tho no hein."** 19 Nenne a fe gi ni yu ngwa pigho na pugu chocho nkuon tru. A lōgo tien kōin brei ni paa shhu pigho, nga mbi'i ligi yi ndii po, mfe tōo nu ni Minnwi. Mbē'i brei pigho ki'e mfe ni pa ghan younjin pi. Pa ghan younjin pi fe ni yu ngwa pigho. 20 Nguon yugu kru ti njru. Pugu ni ndiga pa pē'i pē'i pigōi pi, a linaon paanchro mikuo. 21 Nguon ngwa pe na pugu ni nkru ne ni mbo tien nkan pimbia maa ndōgo pinje pugu pa puon.

*Jisho nyien nkuon nkhi
(Maaku 6:45-52; Joun 6:15-21)*

22 Wu'o ndii gho Jisho chwē ghan younjin pi nii mon kikuon ngōi shhi no sha'a nu ntaon njien hin no ha'an a ni nchhu nu ni kiri gho na pugu ghōi ne. 23 A ni nga nkwo chhu ni kiri gho ti pugu ghōi, a ku'o nkuon mbra li'i luon Minnwi tē'i vi. Fanaon ni nga ntho, Jisho wu'o mbo fo tē'i vi.

24 Ndo ndii yei, kikuon gho ni nkwo ya ngōi ndaon shiga mon nkhi, fifrēi tho ndi'i vi nthe na a

ni ntaon pi ngei ye na pugu ni ngōi nu ne. 25 A ni nga mbo ni nda'a mbhi lan, mon shina trei minaon pugu ntigao minaon, a nyien nu nkuon nkhi ntho nu yoi pugu. 26 Ndo pa ghan younjin pi ni nga njoi vi a nyien nu nkuon nkhi ntho nu ne, pōgo gu wēin vugu pugu chhu na, "A po pi nkhushe!" mba'o ngou mon pōgo gu.

27 Ndo wu'o chomilaon gho Jisho chrā ni pugu, nchhu nu na, **"Pōi fā'o wēin njū'o, a mmu, ki'i pōi pōgo gu."**

28 Pita chhu gho na, "Taatho, ā mbo gō, o fe gi vōi na ntho nkuon nkhi mbara gho."

29 A chhu gho na, **"Tho."**

Nne, Pita taon mon kikuon nyien nkuon nkhi ngōi li'i para Jisho. 30 Ndo a ni nga njoi fifrēi, pōgo gu wēin vi, a jē yie nu, nkōi na, "Taatho, kwe a!"

31 Jisho fe mbho yi chomilaon gho ngwēin vi, nchhu nu gho na, **"Yo, ngan pin kike'i vei! A ni nchwie kho o fā'o khutho?"**

32 Pugu yu gha nii mon kikuon, fifrēi gho tithi. 33 Ngwa pe na pugu ni mbo mon kikuon ne gha'o vi, nchhu nu na, "Shishini, o Muun Minnwi!"

Jisho yigi ghno ghan ghno

*li'i na pi mēin ni Geneshare ne
(Maaku 6:53-56)*

34 Pugu ni nga nsha'a, ntaon mbhi li'i na pi mēin ni Geneshare ne, 35 pa ngwa li'i pigho gha nji na a Jisho, ntaon ngwa mon nguon krao ngei gho, pugu tho ni pa ghan ghno njoi vi no gho. 36 Pugu ligōi vi na a mien ghan ghno wu'o nkāon pi po ndhwī yi. Nguon ngwa na pugu ni nkāon ndhwī yi ne, non yugu togo.

15

Nù'oy ngwamishua pugu pa gí Minnwi

(Maaku 7:1-13)

¹ Nne, a gha ndara pa ngwa Farashi pugu pa ghan ye'i gí Mushi tho llo Jerushalein njəi Jisho nchhu ɲa, ² "A chwie kɔ pa ghan younjɪn pɔ pə'i nù'oy pa taa? Pugu shi'a nji'i nshigao mbho yugu maa nji maon."

³ A khwē ni pugu ɲa, "**Ti a chwie kɔ pəi pə'i kina Minnwi nthe nù'oy yəi?**" ⁴ Nthe ɲa Minnwi fe gí ɲa, 'Gha'o taa gho pugu müun gho,' ndo 'Sheshenon ɲa a chrà nnu piphinthe taa vi, ki müun vi ne yi'i ɲa pi shi njwi vi.'

⁵ Ndo pəi chhu yəi ɲa, 'Noy nchhu ni taa vi ki müun vi ɲa, "Yaon ɲa ɲka ni mfe ve ne, mfe ni Minnwi," ⁶ ɲon gho lo mfä'o no gha'o nu taa vi.' Nne nthe nù'oy yəi, pəi chwie chrà Minnwi pɔ gha. ⁷ Pa ngwa mifii pei! Njəili'i mbɔ Ishaya ni nchhu shini ndii ɲa a ni nchrà nthe vəi ɲa,

⁸ 'Ngwa pei ghà ɲga'o a pi ni nchò yugu, ndo pa'a njù'ɔ yugu lo mbara yəi mu,

⁹ Ghèrè lo mbɔ ni pugu mon gha'o nu ma, nthe ɲa pugu ye'i nù'oy ngwamishua no ha'an a pɔ pi gí a!'"

Yaon ɲa a ghà mfuo ɲon ne

(Maaku 7:14-23)

¹⁰ Jisho mēin ngwa pigho pugu tho njəi vi, a chhu ni pugu ɲa, "Pəi ywerɛ ndo nja'o." ¹¹ A lo nji'i mbɔ yaon ɲa a ghà nii nchò ɲon ne ɲa a ghà mfuo vi, a pɔ pi yaon ɲa a taon nchò yu ne. A yie gho mbɔ yaon ɲa a ghà mfuo ɲon ne."

¹² Nne pa ghan younjɪn pi tho njəi vi nchhu gho ɲa, "ɔ ji ɲa pa

ngwa Farashi fā'o pigítua ndii ɲa pugu ya'o ɔ chhu nnu yei ne?"

¹³ A khwē ni pugu ɲa, "**Sheshe thi ɲa a lo mbhi Taa a po ne, pi shi nshù'ɔ.**" ¹⁴ Ki'i pəi wie non yəi nthe vugu. Pugu pa nchriligi ntho nōon ndaon ni pa nchriligi. Ndo ti nchriligi nōon ndaon ni nchriligi, ɲguon vugu gū mon tien."

¹⁵ Ndo Pita chhu gho ɲa, "Shwei njɪn lu'ɔ chrà gho ni pigi."

¹⁶ A chhu ni pugu ɲa, "**Pəi wu'ɔ mbou pi lina ɲkaa pəi?**"

¹⁷ Pəi lo naa njəi ɲa sheshe yaon ɲa a nii nchò ne tiri nii mon pun, ntiri ntaon nii mon krao?" ¹⁸ Ndo ti yaon ɲa a taon mon nchò ne, llo pi mon njù'ɔ, nchwie ɔ pɔ yi fuo. ¹⁹ Nthe ɲa pa kwà'a piphin, jwi nu ɲon, nnu shúon mbho ghan lán, ɲguon ɲkwan nnu kwoshuon ghao, ɲgina, kwe nu ntie ni mbe pugu pa chrà nu phi no ligi ɲon, llo pi mon njù'ɔ ɲon.

²⁰ A pa pie gho mbɔ pa maon pe ɲa a ghà mfuo ɲon ne. Ndo ji nu yaon ki lo nshigao mbho shi'a nji'i mfuo ɲon."

Fi'i pin yichəi mingwe
(Maaku 7:24-30)

²¹ Jisho lollo fo nshūu mbini njɪnjɪn ɲgəi mon krao ɲgei Taire pugu Shidon. ²² Nga njəi nu ne, mingwe Kanon chəi llo krao ɲgei gho taon mba'o ɲgòu nchhu ɲa, "Fā'o kwoshini mbɪn mu, yo Taatho, Muun Devi, muun a yi mingwe tho mfä'o ɲgə'i llo mbho pa minwein."

²³ Ndo pa'a Jisho lo nji'i ɲkhwē ta'a chrà gho. Ndo pa ghan younjɪn pi tho njəi vi ndigəi vi ɲa, "Yōu vi a ghəi nthe ɲa a nyien mba'o ɲgòu ntho nu njɪn pia!"

²⁴ Jisho khwē ɲa, "**Pi ni ntaon a pi wu'ɔ ni pa puon Ishrae ɲa**

pugu pɔ nɔ pa minjii na pugu phe nɛ."

²⁵ Ndo mingwe gho tho nkwi kwere yi shhi yu, nchhu nu na, "Taathɔ, ghɛre a."

²⁶ A khwɛ na, **"A lo nji'i nkā'o nɔ lɔgɔ nu maon ji puon mā'an ni pa minggu."**

²⁷ Mingwe gho chhu na, "Oon, ma Taathɔ, ndo nji'i nthe pi pa minggu ghà nji pa nkū'u maon na a gū llo nkūon taprei taathɔ vugu nɛ."

²⁸ Jisho khwɛ gho ki'ɛ na, **"Yo, mingwe vei! ɔ fā'o mme piñ! Nnu na ɔ tā'a nu nɛ pi shi nchwɛ mfe vɛ."** Chomilaon gho non muon vi gho ki'i ndo ntogotogɔ.

Jisho yīgi ghɛno ntou ngwa

²⁹ Jisho lallo fo ngɛi nyien nu nkij nkhi Galili. Nku'ɔ nkūon mbra nchɔchɔ fo. ³⁰ Nkien ntou yú ngwa tho njai vi ni pa nkwin kwo, pa nchriligi, pa sheshe nkwan nkwin, pa fhincho, pugu pa ntou pichai ghan ghɛno, nū'ɔn vugu shhi Jisho a yīgi ghɛno yugu. ³¹ Pa yú ngwa pigho ni ngrāo ndai na pugu ni njai fhincho chrā nu, pa sheshe nkwan nkwin pɔ nu shi'i, pa nkwin kwɔ nyien nu, pa nchriligi yai li'i. Pugu gha'o Minnwi ngwa Ishrae.

Jisho kugwi khwe nkan pimbia

maa ndɔgɔ piñge pugu pa puon (Maaku 8:1-10)

³² Jisho mɛin pa ghan younjij pi yai yu nchhu ni pugu na, **"Mfā'o kwoshini mbin yú yei nthe na pugu kwo pɔ pigi pugu ndwe ni trei llé ndo pa'a ndo mfā'o yaon nji. Ndo nji'i ntā'a nu mien pugu ghɛi ni nji, kan minthe shɔno ngū ndaon."**

³³ Pa ghan younjij pi chhu gho na, "Pia shi njai ntou brei pi hin mon li'i yó yei ti fi'i mme yú ngwa pei kru njru?"

³⁴ Jisho chhu ni pugu na, **"Pai fā'o pi ndigi brei yi kho?"**

Pugu chhu na, "Yi khwachai, ni shigei puon mi shhu."

³⁵ Jisho chhu ni yú ngwa pigho na pugu chɔchɔ shhe. ³⁶ A lɔgɔ khwachai ndigi brei gho pugu pa shhu gho, nga nkwo tɔo Minnwi, mbai mfe ni ghan younjij pi, pa ghan younjij pi fe ni yú ngwa pigho.

³⁷ Nguon vugu ghao kru ti njru. Pa ghan younjij pi liga pa pə'ipə'i pigai pi, a linaon mon khwachai memme mikuo. ³⁸ Nguon pimbia pe na pugu ni nji maon pigho ne ni mbo khwe nkan yugu, nkan maa ndɔgɔ piñge pugu pa puon. ³⁹ A gha nkwo chhu pa yú ngwa pigho ghɛi, a nii mon kikuon ngɛi mon krao ngei Magadan.

16

Pa ngwa Farashi pugu pa ngwa Shadushi

tā'a pa nnu ghraoghrao

(Maaku 8:11-13; Luka 12:54-56)

¹ Pa ngwa Farashi pugu pa ngwa Shadushi tho njai Jisho, ntā'a nu mɔon vi, nchhu gho na a nɔon li ni pugu llo po.

² A khwɛ ni pugu na, **"A ghà nga mbo ni fanaon, pai chhu na mbhi shi mbwa nthe na pai lii ghaa mbhi njai na a pie. ³ A ghà mbo ni tutu'u, pai chhu na, 'mbi shi ndho nthe na mbhi pie nshishini.' Pai ya nji lii nu ghaa mbhi nshwei njij yi ndo pa'a ndo nji njij pa li na a tho nɔon nu mon mbhi nɛ. ⁴ Ngwreijon piphi pugu pa ngwreijon na a lo nkina pugu Minnwi ghà ntā'a pi li, ndo mba'a pi yi'i nɔon kan ta'a li gho nkien li Jona."** Nne a mien vugu ngɛi ni vhi.

Pai chho ndina ntigi pa ngwa Farashi

pugu pa ngwa Shadushi
(Maaku 8:14-21)

⁵ Pa ghan younjin Jisho ni nga nshā'a ntaon njien hin, ndi'ε no lōgo nu brei. ⁶ Jisho chhu ni pugu na, **"Pai lina yishi* pa ngwa Farashi pugu pa ngwa Shadushi."**

⁷ Pugu jē ntho nchrā nu ni non pugu, nchhu nu na, "Pia lo ntho ni brei, a chwie yie a chhu nne."

⁸ Ndo Jisho ni nga nji nnu pei, nchhu na, **"Yo, ghan fa'o pin kike'i pei, A chwie kho pai chra nu ni non pai nkuon nnu pou brei?"** ⁹ Tho yai lo naa nshie ya'a? **Pai lo nkwin tien ndigi brei ye ni tien nkan pimbia, ni fi'i mikuo ye na pigai yi ni ndinaon ne?** ¹⁰ **Ki nkwin khwachai ndigi brei ni khwe nkan pimbia, ni fi'i pa memme mikuo ndinaon na pai ni ndiga ne?** ¹¹ **A po pi nei na pai lo nji na ndo nji'i nchrā nthe pi brei? Pai chho ndina yishi pa ngwa Farashi pugu pa ngwa Shadushi."**

¹² Nenne tho yugu shie ki'ε na a shini ndo nchhu pi na pugu chho ndina yishi brei, a ni nchhu pi na pugu lina yaon na pa ngwa Farashi pugu pa ngwa Shadushi gha ntigi ne.

Pita chhu na Jisho Ju na Minnwi Chu'ō Ntaon no Nkwe ne

(Maaku 8:27-30; Luka 9:18-21)

¹³ Jisho ni nga ntho mon krao ngei Kaisharia Filipai, mbie ghan younjin pi na, **"Ngwa gha nchhu na Muun Nonmishua po pi go?"**

¹⁴ Pugu chhu na, "Pichai chhu na Joung Ngan Fe Nkhi, pichai chhu na Elaija, pichai na Jerimaya ki ta'a njai'i Minnwi."

¹⁵ A chhu ni pugu na, **"Ti pai chhu na mi po pi go?"**

¹⁶ Shemu Pita khwe na, "O Ju na Minnwi Chu'ō Ntaon no Nkwe ne, mbo Muun Minnwi maon."

¹⁷ Jisho khwe gho na, **"Mboro po ve, ma Shemu muun Jona. A lo nji'i non njonmishua non yine nnu ve, a non Taa a na a chho po ne. 18 Ndo nshwei gho, o Pita (njin yi po na ngu'ō), ndo nkuon ngu'ō yei nshi nkrao choshi a, ndo ti mba'a nji gu le nga'a vi. 19 Nshi mfe chu'ō nda Sha'afuon Po ve, sheshe yaon na o krao nkuon shhe hein ne shi mbo yi krao po, sheshe yaon na o fei nkuon shhe ne shi mbo yi fei po.†"**

²⁰ Nne, Jisho fe gi ni pa ghan younjin pi na ki'i pugu shwei sheshenon na a Ju na Minnwi Chu'ō Ntaon no Nkwe ne.

Jisho chra nkuon nkwan ha'an a shi njai ngai nkhu ne

(Maaku 8:31-9:1; Luka 9:22-27)

²¹ Jē ndi gho Jisho jē non nu ni ghan younjin pi na a yi'i na a ghai Jerushalein, njai ngai nthe ntou pa nnu lo mbo pa thishi pugu pa thishi ghan fe'ingien ni pa ghan ye'i ngwa ni gi Mushi, pi jwi vi, a gha mbo trei llē, a ku'ō.

²² Pita lōgo vi pugu yu ghai li'i tē'i vugu nje piga nu vi, nchhu nu na, "Mba'a a yi'i mbo nne ve, ma Taatho. Mba'a nnu yei ma ndōgo li'i mbin gho."

²³ Ndo a kara nchhu ni Pita na, **"Lollo yai mu, ma Shata. O po pi ki'ingini vai nthe na o lo nji'i nu'on nju'ō yo pi nkuon pa nnu Minnwi, o ka nu'on pi nkuon nnu ngwamishua."**

Tien wa'a yo njo njin Jisho

* **16:6** 16:6 Yishi yaon na pi gha ntrao prupina brei ni'in mon gho a chwie a ku'ō ne. Jisho ni ntho ma'an pi fi'i ntigi pa ngwa Farashi pugu pa ngwa Shadushi ni yishi ndo pa'a pa ghan younjin pi lo nji. † **16:19** 16:19 Minthe pi pini nkara yei na *Yaon na o krao nkuon shhe ne shi nkwo fuon mbo yi krao po; yaon na o fei nkuon shhe ne shi nkwo fuon mbo yi fei po.*

24 Nne Jisho chhu ni ghan younjij pi na, **“Sheshenon ntā’a nu njōu njin a, a mien phi nnu ha’an a khwā ne, ntiēn wā’a yi njōu njin a.**”²⁵ Nthe na sheshenon na a tā’a nu ndūgu ni chōmbhi yi ne shi shien chōmbhi yi gho, ndo sheshenon na a mī’an chōmbhi yi nthe a ne, shi ndūgu ni chōmbhi yi gho.²⁶ Nthe na nonmishua nthe a shei pi kho no ha’an ā mfā’o nguon mbhi ghao no ji ndo nshien chōmbhi yi, ki nonmishua nthe a kwri chōmbhi yi nkwe pi kho?²⁷ Nthe na Muun Nonmishua shi ntho pugu pa ghan ntaon pi mon ndigha’o Tāa vi, nkinien sheshenon wu’o nkwan no ha’an non gho fā’a ne.²⁸ Shishini, nshwei vāi, pichai ngwa thi hein na mba’a pugu yi’i nkhu nkaon maa njai Muun Nonmishua a tho no fūon.”

17

Jisho nōon non yi mon ndigha’o yi

(Maaku 9:2-13; Luka 9:28-36)

¹ Ntigao llé ni nga ntogo, Jisho lōgo Pita, ni Jein, ni Joung ndin vi, pugu pugu ku’o nkuon ntaan mbra mbo fo wu’o pugu. ² No ha’an pugu ni ndii Jisho ne, a kwri ligi pugu, mini mi the no minaon, ndhwí yi fugu ti nchia no lí’ε. ³ Nga njai nu ne, Mushi pugu Elaija nōon non yugu, pugu pa Jisho chrā nu.

⁴ Pita chhu ni Jisho na, “Taatho, a pwa no ha’an pia po hein ne. O nkhwā, nkrao trei ntāa hein, ta’a yi ve, ta’a yi ni Mushi, ta’a yi ni Elaija.”

⁵ A ni ngu’o nchrā nu nga njai nu ne, luluṅ chiachia kuru vugu, nggi chhu mon luluṅ gho na, “Yei nkien Muun a na nkhwā, mēfā’o

pwatua nthe vi. Pēi ya’o mbho yu.”⁶ Pa ghan younjij Jisho ni nga nja’o nnu yei, mfūn ni tho yugu shhe, pogo gu wēin vugu.

⁷ Ndo Jisho tho nkāon vugu, nchhu nu na, **“Pēi lollo, ki’i pēi fā’o pogo gu.”**⁸ Pugu gha mbi’i tho yugu, pa’a ndo njai kan ta’a non nkien Jisho.

⁹ No ha’an pugu ni ntho nshwi’i mbra ne, Jisho fe gí ni pugu na, **“Ki’i pēi shwei non ni nnu na pēi yai ne ti Muun Nonmishua shi nu’un nku’o mon gu.”**

¹⁰ Pa ghan younjij pi pie vi na, “Ti a ni nchwie kho pa ghan ye’i gí Mushi chhu na Elaija shi fūon ntho?”

¹¹ A khwē ni pugu na, **“Elaija tho nu, ndo shi mbiri nguon yaon ghao a kā’o no ha’an a ni fūon mbo ne.**”¹² Ndo nshwei vāi na Elaija kwo tho, ndo pa’a pugu lo nji vi, pugu fā’a mbin yu nkwan no ha’an pugu khwā ne. A ha’an Muun Nonmishua nkaa yu shi njai ngā’i mbho pugu ne.”¹³ Tho ghan younjij pi shie ki’ε na a tho nchhu pi Joung Ngan Fe Nkhi.

Jisho yigi ghino yichai mikē’i na a ni mfā’o minwein

(Maaku 9:14-29; Luka 9:37-43)

¹⁴ Pugu ni nga ntho njai yu ngwa pigho, chai non tho njai vi nkwi kwere yi shhe shhi yu, ¹⁵ nchhu na, “Taatho, fā’o kwoshini mbin muun a, a ghā ngū tho, ntho njai ngā’i nkien ntou yi. A ghā ngū mon mōnon pugu pa mon nkhi ngengε. ¹⁶ Mi ni ndōgo vi ntho njai ghan younjij po no gho, ndo pugu yigi ghino yi kikiε.”

¹⁷ Jisho khwē ni pugu na, **“Ngwreingwa ki fā’o pin ndo mbo ngwa taitai mon kwā’a nu mai, mi shi mbo pia pi fi’i yi neiṅ? Mi shi mfā’o wēin njū’o nthe vāi pi fi’i yi neiṅ? Pēi tho**

nu muunɔ ɔ ghɔ hɛiɲ." ¹⁸Jishɔ p̄iga miɲwɛiɲ, ghɔ a taonɔ mbiɲ muunɔ ghɔ, gh̄iɲɔ muunɔ ghɔ mme wu'ɔ ndii ghɔ.

¹⁹ Pa ghanɔ younɲiɲ Jishɔ thɔ nɲiɲɲiɲ mbara vi mbie vi ɲa, "A ni nchw̄ie khɔ pigi fu'u miɲwɛiɲ ghɔ kikiɛ?"

²⁰ A chhu ni pugu ɲa, "Nthe ɲa p̄ai f̄a'ɔ pi puonɔ mi piɲ. Nthe ɲa shishini n̄shwei v̄ai, p̄ai mf̄a'ɔ piɲ, a wu'ɔ ɲkiḡai ti mbɔ pi nɔ ɲkieiɲ muunɔ mi mbh̄ɛ yaonɔ gɛ, p̄ai chhu ni mbra yei ɲa, 'Lollo hɛiɲ nyiɛɲ ɲḡai hiɲ,' kanɔ a shi nyiɛɲ, ndɔ mba'a yich̄ai nnu gha'a v̄ai."

²¹ [Ndo yei ɲkwanɔ miɲwɛiɲ shi'a ntaonɔ, kanɔ a nɛiɲ pi luonɔ Minnwi ni ji ɲkhi.]

Jishɔ pini nchr̄a ɲkamu'ɔɲ ɲkuonɔ nnu gu yi

(Maaku 9:30-32; Luka 9:43-45)

²² Nɔ ha'anɔ pa ghanɔ younɲiɲ pi ni ɲkiri nu Galili nɛ, Jishɔ chhu ni pugu ɲa, "Pi tɔthɔ ncha'a Muunɔ Nɔɲmishua mfe mbhɔ ɲgwamishua.

²³ Pugu shi ɲjwi vi, a gha mbɔ monɔ tr̄ei llɛ, Minnwi ku'ɔ ni ju monɔ gu." Nnu ghɔ ghana vugu ɲkieiɲ yie ghɔ.

M̄a'anɔ nu taashi Nda Minnwi

²⁴ Pugu ni ɲga nthɔ nch̄eiɲ Kapanunɔ, pa ghanɔ kwe taashi monɔ Nda Minnwi* thɔ ɲj̄ai Pita, nchhu ghɔ ɲa, "Masha yɔ shi'a mbe taashi monɔ Nda Minnwi?"

²⁵ A khw̄e ɲa, "A gh̄a mbe."

Pita ni ɲga nii nda, a f̄uonɔ Jishɔ nchr̄a ghɔ, nchhu nu ɲa, "ɔ p̄i' i jɔ ɲa, Shemu? Pa f̄uonɔ ɲkuonɔ mbhi yei gh̄a ɲkwe shebe ki taashi pi mbhɔ pa ḡɔ? Llo mbhɔ puonɔ pugu ki llo mbhɔ pa ɲgwa nduonɔ?"

²⁶ Pita khw̄e ɲa, "Pa ɲgwa nduonɔ."

Jishɔ chhu ghɔ ɲa, "A n̄onɔ ɲa pa puonɔ lo mf̄a'ɔ nɔ pe nu." ²⁷ Ndo nɔ chw̄ie nu ɲa ki' i t̄ua yugu pigi, gh̄ai monɔ ɲkhi m̄a'anɔ mba'a. F̄uonɔ shhu ɲa ɔ w̄eiɲ nɛ, ɲa'anɔ nch̄o yi, ɔ shi nɛ ɲj̄ai mbiɲ fɔ. Fu'u ɲḡai mbe ni pugu nɔ ligi yɔgɔ."

18

ɲonɔ ndieiɲ ḡɔ?

(Maaku 9:33-37; Luka 9:46-48)

¹ Ndiɔ ghɔ, pa ghanɔ younɲiɲ Jishɔ thɔ ɲj̄ai vi mbie vi ɲa, "A ḡɔ mbɔ ɲonɔ ndieiɲ monɔ Sha'afuonɔ Po?"

² Nnɛ, Jishɔ gha m̄eiɲ muunɔ mbrɔ ntigi vi shina pugu ³ nchhu ɲa, "Shishini, n̄shwei v̄ai, p̄ai mienɔ ki lo ɲji' i ɲkara mbɔ nɔ puonɔ pr̄ɔ pa'a p̄ai lo ma nii monɔ Sha'afuonɔ Po.

⁴ Sheshenonɔ ɲa a j̄u nonɔ yi mbɔ nɔ muunɔ vei nɛ pɔ ju ɲonɔ ndieiɲ monɔ Sha'afuonɔ Po. ⁵ Sheshenonɔ ɲa a piɲ ta'a muunɔ nɔ yei nɔ ligi a nɛ piɲ pi mmu.

⁶ "Ndo sheshenonɔ ɲa a chw̄ie ta'a yi shina puonɔ mi puonɔ pei ɲa pugu piɲ a nɛ k̄ɔrɔ ɲḡu monɔ phi nɛ, a ni mbwa ɲa pi chu mme ɲḡu'ɔ wu'ɔ yaonɔ mmi yu ɲjie vi la'ɔ ɲkhi nchaa ɲa a thi sh̄a'a Minnwi.

Pa ki'ingini

(Maaku 9:42-48; Luka 17:1-2)

⁷ "Wuwuru ɲḡa' i pɔ ni ɲkuonɔ mbhi nthe ɲa pa yaonɔ ɲa a nthe a chw̄ie ɲgwa ḡu monɔ phi nɛ pɔ monɔ ghɔ. Ndo a yi' i ɲa pa yaonɔ nɔ chw̄ie nu ɲgwa ḡu monɔ phi shi nthɔ. Ndo ɲḡa' i pɔ ni ɲonɔ ɲa pa nnu piḡhɔ kie pi mbhɔ yu maa nthɔ nɛ. ⁸ Ndo ti kwò yɔ ki mbhɔ yɔ nchw̄ie ɔ ḡu monɔ phi, ɔ ya'a vi m̄i'anɔ. A pwa ɲa ɔ nii monɔ ch̄ombhi nɔ ɲkwini ki ɲkwini kwò, nchaa ɲa ɔ f̄a'ɔ paa mbhɔ yɔ pugu paa kwò yɔ,

* 17:24 17:24 Taashi yei ni mbɔ fi' i mbiɲ ɲa ɲonɔ f̄a' a nɔ paa llɛ pi pe vi nɔ nɛ.

pi lo mā'an gho mon mónon ki ndugwi yi. ⁹ Ligi yo nchwie o gū mon phi, o fu'u vi mbin gho mi'an. A pwa na o nii chombhi ni ta'a ligi nchaa fā'o nu paa ligi pi lo mā'an gho mon mónon ngù'o lien shhe.

Lu'o chrà nthe ta'a minjii na a ni mbhe pi pini njèi
(Luka 15:3-7)

¹⁰ "Pa'o no yèi nu na pèi lo nchī'ə ta'a puon mi ngwa pei, nthe na nchhu ni pèi na ghan ntaon Minnwi pugu ghà ngu'o mbo shhi Tāa a po. ¹¹ [Nthe na Muun Nonmishua ni ntho pi no kwe nu ngwa pe na pugu phe ne.]

¹² "Pèi pī'i yèi na? Non mfā'o ta'a nkii minjii, ta'a yi ghèi mbhe, pa'a non gho lo mien ndipu'u wun ni ndigi ndipu'u nkuon nkūnu, ngèi no tā'a nu ta'a yi ye na a phe ne? ¹³ Ti ä njèi, shishini nchhu ni pèi na, a shi mfā'o pwanju'o no gho nchaa ndipu'u wun ni ndigi ndipu'u na pugu lo nji'i mbhe ne. ¹⁴ Nne, a lo nji'i mbo khwā njū'o Tāa a na kan ta'a yi shina puon mi ngwa pei phe gha.

Ndii na yichèi non chwie phi mbin gho ne

¹⁵ "Ndin gho nchwie phi mbin gho, o ghèi njèi vi nshwei fàn yi gho, wu'o shina pèi yu pi paa. Ti a njwεε nnu na a chhu nu ne, kan o ghεε ndin o nkwèi ni ju. ¹⁶ Ndo ä mien ki lo nja'o nnu na o chhu ne, o lōgo ta'a non ki paa ngwa mbigi mbin gho nne na paa ngwa ki trèi ngwa shi mbo pa minkwentie mon nnu na pugu chhu ne no nōon nu na nnu gho nnu shini. ¹⁷ Ndo ti ä ndāa

ki lo nja'o vugu, o shwei choshi no gho. Ti ä mien ki ya'o nji'i nthe pi mbho choshi, pèi tuo vi no ha'an pi ghà ntuo non na a lo mbin Minnwi ne pugu pa ngwèin taashi.

¹⁸ "Shishini, nshwei vèi, sheshe yaon na pèi krao nkuon shhe hein ne shi mbo yi krao po, sheshe yaon na pèi fèi nkuon shhe ne shi mbo yi fèi po.*

¹⁹ "Nkamu'on nshwei vèi, pèi pi paa mbin nnu nkuon shhe na pèi luon nu na Minnwi chwie ne, Tāa a po shi nchwie mfe ni pèi. ²⁰ Nthe na li'i na paa ngwa ki trèi ngwa kiri no ligi a ne, mbo fo pigi pugu."

²¹ Nne Pita tho nchhu gho na, "Taatho, ndin a nthe a chwie phi mbin a pi fi'i yi nein ngu'o ndi'e phi yi li'e? Khwachèi nge?"

²² Jisho chhu gho na, "Nga, ndo nji'i nchhu na khwachèi nge. Nchhu pi na khwachèi wun ngé ti nchèin khwachèi li'i!†

²³ "Nthe yie gho, minthe mā'an fi'i Sha'afuon Po pi ni yichèi fūon na a ni ntā'a nu nka nkrù yi mbho puon fā'a pi. ²⁴ Nga njè pī'i nu, pi tho ni yichèi ta'a muun fā'a yi gho njèi vi no gho na nkrù taatho yi gho ni mbo puon yu fi'i mbin na müun fā'a mfā'a a togo paa nkii nkan nga'o pi pe vi no gho ne. ²⁵ Nthe na a kan mfe pa'a a lo mbe ne, taatho yi fe gi na pi fini vi pugu pa ngwe vi, ni puon pi pugu pa nguon yaon na a ni mfā'o ne no kē'i nu nkrù gho.

²⁶ "Nne muun fā'a gho gū ni kwεε yi shhi taatho yi gho ndigèi, nchhu nu na, 'Fā'o wèin njū'o mbin mu, nji na nshì

* 18:18 18:18 Minthe pi pini nkara li'i yei na Yaon na o krao nkuon shhe ne shi nkwo fūon mbo yi krao po, yaon na o fèi nkuon shhe ne shi nkwo fūon mbo yi fèi po. † 18:22 18:22 Khwachèi wun ngé ni ngé yi khwachèi.

ηκῆ'ι ηγουη ηκρὺ γο ghao!
 27 **Nthe kwoshini, taatho muun**
fà'a ghò, li'ε ηκρὺ yi ghò mien
vi a ghòì.

28 “**Ndo muun fà'a ghò gha**
ntaon mbhi, njòì yichòì non η
ηκρὺ yi ni mbo puη non ghò fi'ì
mbin η mūuη fà'a mfà'a no
ta'a ηkii llé pi pe vi no ghò nε.
Ngwēin vi njē kien nu mmi yi,
nchhu nu η, 'Kē'ì ηκρὺ a.'

29 “**Ndo non ghò η a ni mbo**
muun fà'a no ju nε gū shhe,
ndigòì vi, nchhu nu η, 'Fà'o
wēin njù'ò mbin mu, nji η
ñshi ηkē'ì ηκρὺ γο.’ 30 **A lāa,**
ηgòì shhi ndògo vi ηgòì ni'ih
chòin ti a shi nu'uh ηkē'ì ηκρὺ
yi.

31 “**Pichòì pa puon fà'a ni**
ηga njòì nnu η a lōgo li'ì
nε, a pigi vugu nshà'a la'a
muη. Pugu ghòì mfi'ì ηguon
nnu ghao η a lōgo li'ì nε ni
fùon ghò. 32 **Nenne, a gē**
muun fà'a ghò, nchhu ghò η,
'Muun fà'a mbimbhi vei! Ndi'ε
ηguon ηκρὺ γο nthe η a ligòì
a. 33 **A ka ni mfe pa'a a**
lo mfà'o kwoshini mbin muun
fà'a no gò wu'ò no ha'an ηki
fà'o kwoshini mbin ghò nε?’

34 **Mon pigitua, fùon ghò cha'a**
vi mfe ηa pi ni'ih vi chòin mfe
ηgò'ì ghò ti a shi nu'uh mbe
ηguon mbin ghò.

35 “**A ha'an Tāa a po shi**
nchwie ni sheshenon vòì no
ha'an pòì mien ki li'ε phi pa lin
pòì llo mon njù'ò pòì.”

19

Ntīgi ηkuon nnu shāan lán
(Maaku 10:1-12)

1 **Ndi η Jishò ni ηkwo mī'en**
chhu nu pa nnu pei nε, a lallo
Galili ηgòì krao ηgei Judia nien
ηkhì Jordan. 2 **Ntou yú ηgwa yōu**
njin yi, a yīgi ghño yugu fo. 3 **Pa**

ηgwa Farashi thò njòì vi, mōon vi
ni pie nu ηa, “Gí Mushi pin ηa
non shāan lán pugu ηgwe vi nthe
sheshe nnu?”

4 **A khwē ηa, “Pòì lo naa mēin**
ηa non ve ηa a ni nchwie vugu
llo mon njē yi nε ni nchwie
mimbhia pugu mingwe 5 **nchhu**
ηa, ‘Nthe yie ghò, mimbhia shi
mien tāa vi pugu mūuη vi
nchini mbin ηgwe vi. Pugu pi
paa gū ta'a freinon?’ 6 **Nne**
pugu lo nu'uh mbi'ì paa ηgwa.
Pugu pò pi ta'a freinon. Nthe
yie ghò, yaon ηa Minnwi chini
nε, ki'ì non fēnε.”

7 **Pugu pie vi ηa, “Ti a ni nchwie**
khò Mushi fe gí ηa pi fe ηwa'anli
shāan lán mbhò mingwe ghò njōu
vi a ghòì?”

8 **A chhu ni pugu ηa, “Nthe ηa**
thò yòì ni ηkwei nε, Mushi ni
mien ηa pòì shāan lán pòì pa
ηgwe pòì. Ndo llo mon njē
yi a shini ndò mbo pi nenne. 9 **Ndo**
nshwei vòì ηa sheshenon
ηa a shāan lán pugu ηgwe vi
ηkien ηa a kwo shúon mbini
ndanη mingwe nduon nε, kwo
shúon.”

10 **Pa ghanη younjin pi chhu ghò**
ηa, “Shina mimbhia pugu ηgwe vi
mbo pi nenenη, a pwa ηa non chhò
ki lanη.”

11 **Ndo Jishò chhu ni pugu ηa,**
“Yei ntīgi lo mbo pi ni ηguon
ηgwa ghao, a wu'ò mbo pi ni
ηgwa pe ηa Minnwi fe ni pugu
nε. 12 **Nthe ηa ntou pa nnu**
pò fo ηa a chwie ki ηgwa lo
ndanη, pichòì pò nthe ηa pi ni
mbhi vugu ηa pugu pò nenne,
pichòì pò nthe ηa ηgwamishua
chwie ηa pugu pò nenne, pichòì
chwie non yugu mbo nenne
nthe Sha'afuon Po. Non ηa a
nthe a pin ntīgi yei nε chwie
nenne.”

Jisho fe mboro ni puon pro
(Maaku 10:13-16; Luka 18:15-17)

13 Nne pi tho ni pa puon pro nga a nu'ou mbho yi mbin pugu nduon Minnwi mfe ni pugu, pa ghan younjij pi piga vugu.

14 Jisho chhu na, **"Pai mien pa puon pro tho njei a, ki'i pai po ki'ingini ni pugu nthe na Sha'afuon Po po pi ni nkwan ngwa pei."** 15 A gha nu'ou mbho yi mbin pugu, ndollo ngoi.

Ma'an mikhwa chae mbo ngan fa'o

(Maaku 10:17-31; Luka 18:18-30)

16 Yichae non ni ntho njei Jisho nchhu na, "Masha, a yei nkwan nnu shi'i na minthe nchwie no fa'o nu chombhi ki mme?"

17 A khwe gho na, **"A chwie kho o pie a ni nnu na a yi shi'i ne? A wu'o Ta'a non shi'i. Ndo o nta'a nu nii mon chombhi ki mme, o nu'ou pa kina."**

18 Nne a chhu gho na, "Mbo pa pai kina?"

Jisho chhu na, **"Ki'i njwi non, ki'i ngan lan kwoshuon, ki'i njo, ki'i nkwe nthe non ni mbe."** 19 Gha'o ta'a gho pugu muun gho, **nkhwā taakuo yo no ha'an o khwā non yo ne."**

20 Ma'an mikhwa gho chhu gho na, "Nkwo nu'ou nguon yei ghao, ti mi pou pi kho nkamu'ou?"

21 Jisho chhu gho na, **"O nta'a mbo yi ka'oka'o, o ghoi mfini maon po mfe ni ghan pou, kan o shi mfā'o fa'o po, ndo ntho njou ninj a."**

22 Ndo ma'an mikhwa gho ni nga nja'o nnu yei, ndollo ngoi mon tu'utho nthe na a ni mbo nkien ngan fa'o.

23 Jisho chhu ni pa ghan younjij pi na, **"Shishini, nchhu ni**

pai na, a shi ngu'o ntogo pi mon ghaha'a ngan fa'o maa nii mon Sha'afuon Po.

24 Mbini nshwei vai na, a yi'e ni minyienlāi* no togo nu mon mbo mita'a ncha ngan fa'o no nii nu mon Sha'afuon Minnwi."

25 Pa ghan younjij Jisho ni nga nja'o yei, ngrāo nkien ntou yi nchhu na, "A nthe a lūgu gō ki'e?"

26 Ndo Jisho lii vugu nchhu na, **"Ni nonmishua, minthe pa'a a lo mfā'a, ndo ni Minnwi, minthe a fa'a."**

27 Nne Pita khwe na, "Lii njei, pigi mien nguon yaon ghao njou ninj yo, ti pigi shi mfā'o pi kho?"

28 Jisho chhu ni pugu na, **"Shishini, nchhu ni pai na pai na pai you ninj a ne, a shi nga mbo mon mbhi fhi ndii na Muon Nonmishua shi nchho nkoung faan ndigha'o yi ne, pai nkaa pai shi nchho nkoung paanchro faan ntho sha'a paanchro la'ataon Ishrae."**

29 Nguon ngwa na pugu mien pa la'a pugu, pa lin pugu pi pimbia pugu pa pingē, ki ta'a vugu, ki muun vi, ki pa puon pi, ki pa shhe pi nthe a ne, shi mbini mfā'o ta'a nkii li'i, mbini mfā'o chombhi ki mme. 30 Ndo ntou ngwa na pugu thi shhi ne shi mbo ndugwi ninj, pa ndugwi ninj thi shhi."

20

Pa ghan fa'a mon nyien

1 "Sha'afuon Po po pi no yichae ngan nyien na a taon ni muun tutu'u ngoi li'i ta'a pa puon fa'a pugu fa'a mon nyien yu. 2 A ni nga nkwo chrā fi'i nchuon fa'a nu ta'a llé, mbo fi'i mbin na non ghā mfā'a pi pe vi

* 19:24 19:24 Yei ya mbo pi nkwan minyien chae na pi mein ni kamela.

nɔ ta'a llé nɛ, ntaon vugu mon nyien yu.

³ “A gha ntaon ngōi tan mon ndipu’u minaon ni tutu’u, njəi pichəi ngwa thi fɔ ki lɔ nthɔ nchwie yaon; ⁴ a chhu ni pugu ɲa, ‘Pəi ɲkaa pəi ghəi mon nyien a, sheshe yaon ɲa a kā’o nɛ nshi mbe vəi nɔ ghɔ.’ ⁵ Nnɛ pugu ghəi. A gha mbini mbo mon paanchrɔ minaon pugu trei minaon, a wu’ɔ mbini nchwie pi nennɛ.

⁶ “A gha ngōi pi tien minaon, a pini ngōi njəi pichəi ngwa pugu tithi mon tan, a chhu ni pugu ɲa, ‘A chwie khɔ pəi thi hein nguon ndii ki lɔ nthɔ nchwie yaon?’

⁷ “Pugu chhu ghɔ ɲa, ‘Nthe ɲa ɲon lɔ mbe vigi ni fà’a.’

‘Nɔn ghɔ khwē ni pugu ɲa, ‘Pəi ghəi mon nyien ghɔ ɲkaa pəi.’

⁸ “Fanaon gha nthɔ, ngan nyien ghɔ chhu ni ɲon ɲa a ghà ndina ni puon fà’a nɛ ɲa, ‘Mēin puon fà’a mbe mbin yugu lɔ ɲkuon pa ndugwi pi ngōi nchəin ɲkuon pa fūon pi.’ ⁹ Ngwa pɛ ɲa pi ni ndɔgɔ vugu mon tien minaon ni ɲga nthɔ, pi pe vugu ni fi’i mbin ɲa ɲon ghà mfā’a ta’a llé pi pe vi nɔ ghɔ nɛ. ¹⁰ Ngwa pɛ ɲa pi ki fūon ndɔgɔ vugu nɛ ni ɲga nthɔ, mbi’i nu ɲa yugu pe shi njiɛn, ndɔ sheshenon vugu ɲkaa pugu fā’o pi fi’i mbin ɲa ɲon ghà mfā’a ta’a llé pi pe vi nɔ ghɔ nɛ. ¹¹ Pugu ni ɲga ɲkwe mbin yugu, nduo nu ni ngan nyien ghɔ, ¹² nchhu nu ɲa, ‘Pɛ ngwa ɲa pugu thɔ ni njin nɛ wu’ɔ mfā’a pi nɔ ta’a awa, ɔ lɔgɔ vigi pugu ɲkuon ta’a nthɔnkwo, pigi lɔ mbo ngwa pɛ ɲa pigi fā’a a nɔ ta’a llé ghɔ ghao, minaon tūon vigi.’

¹³ “Nɔ ngan nyien ghɔ khwē ni ta’a yi ɲa, ‘Taannu a, ndɔ nji’i mfaan yichəi nnu mbin ghɔ, pɔgɔ shini nɔ nchrā ɲa nshi mbe ghɔ ni fi’i mbin ɲa ɲon mfā’a ta’a llé pi pe vi nɔ ghɔ nɛ? ¹⁴ Kwe yaon ɲa a jɔ nɛ ngōi. Nɔ ɲkhwā nɔ fɛ nu ni ndugwi njin muun fà’a wu’ɔ fi’i yaon ɲa mɛ vɛ nɛ. ¹⁵ A lɔ ɲkā’o vəi nɔ chwie nu nnu ɲa ɲkhwā nɛ ni yaon ɲa a nyan nɛ, ki ɔ thɔ mfā’o kighi’ə nthe ɲa ndon pwapuɲ nɛ?”

¹⁶ “Nnɛ, ngwa ɲa pugu lūgwi njin nɛ shi nthi shhi, pɛ ɲa pugu thi shhi nɛ, lūgwi njin.”

Jishɔ pini nchrā nɔ ngé yi trei ɲkuon nnu gu yi

(Maaku 10:32-34; Luka 18:31-34)

¹⁷ Nɔ ha’an Jishɔ ni ɲku’ɔ nu Jerushalein nɛ, a gē paanchrɔ ghan younjin pi njinjin, pugu pugu gha mbo shendaon a chhu ni pugu ɲa, ¹⁸ “Pəi lii njəi, pia ku’ɔ nu nɛ Jerushalein. Pi shi ncha’a Muun Nonmishua mɛ mbhɔ pa thishi ghan fɛ’ingien pugu pa ghan yɛ’i ngwa ni gí Mushi, pugu fɛ njɔ gu ghɔ, ¹⁹ ncha’a a vi mɛ mbhɔ pa ngwa taon nduon, pugu mā’an vi ni kwəin, ngwie vi ndɔ ɲkwīn vi ɲkuon wá’a, a gha mbo mon trei llé a pini ɲku’ɔ.”

Yaon ha’an mamuun pie nɛ
(Maaku 10:35-45)

²⁰ Nnɛ, mūun Jɛin pugu Joun, mbo puon Shebedi, ghəi njəi Jishɔ ɲkwi kwére yi shhi yu nduon yaon mbhɔ yu. ²¹ Jishɔ pie vi ɲa, “**ɔ tā’a pi khɔ?**”

A chhu ghɔ ɲa, “Kā’a ɲa paa puon pan pei shi nchhɔ, ta’a yi ɲgei mbhɔ yɔ yi ji, ta’a yi ɲgei mbhɔ ɲkwrei, ndii ɲa ɔ thɔ nsha’a fūon yɔ nɛ.”

22 Jisho khwē ŋa, **“Pəi lo nji’i nji yaon ŋa pəi pie nu nɛ, minthɛ pəi nnu ndua ŋgə’i ŋa n̄shi nnu nɛ?”**

Pugu khwē ghɔ ŋa, “A nthɛ pigi nnu.”

23 A chhu ni pugu ŋa, **“Pəi shi nnu lo mon ndua a, ndo chho nu ŋgei mbho a yi ji pugu pa ŋkwɛi lo mfā’o mmu nji no fɛ nu, ndo a pɔ pi ni ŋgwa pɛ ŋa Tāa a kwo piri ni pugu nɛ.”**

24 Ndo pigəi wun ghan younjɪn Jisho ni ŋga nja’o nnu yei, mbigi tūa ni paa pa liŋ pigho. 25 Ndo Jisho mēiŋ vugu, pugu tho njei vi, a chhu ni pugu ŋa, **“Pəi ji ŋa pa thishi ŋkuon mbhi yei ghā nsha’a ŋgwa pugu sha’a, pa mɛmmɛ ŋgwa pugu nōon pi nnu ghrí ni pugu.** 26 Ndo mba’a a yi’i mbo pi nne ni pəi. Sheshenon ŋa a tā’a nu no pɔ nu ŋon ndiɛŋ shina pəi nɛ fā’o no pɔ nu muun fā’a vəi. 27 Sheshenon ŋa a tā’a nu mbo nthishi shina pəi nɛ, fā’o no pɔ nu ŋkūna vəi. 28 Wu’o no ha’an Muun Nōŋmishua shini ndo ntho pi ŋa pi fā’a mbho yu, a ni ntho pi no fā’a nu ndo mfe chombhi yi no nchūon yuon tho ntou ŋgwa.”

Jisho chu’o ligi paa nchriligi
(Maaku 10:46-52; Luka 18:35-43)

29 No ha’an Jisho pugu pa ghan younjɪn pi ni ntaon nu Jeriko nɛ, mme yú ŋgwa yōu njiŋ yi. 30 Paa pa nchriligi ni nchho ŋkiŋ ndaon, pugu ni ŋga nja’o ŋa Jisho tɔgo nu shendaon ghɔ, mba’o ŋgòu ŋa, “Taatho, fā’o kwoshini mbin pigi, ma Muun Devi!”

31 Yú ŋgwa pigho pīga vugu, nshwei vugu ŋa pugu lere lan, pugu pin̄ nu’uŋ mba’o pi ŋgòu ni nji ŋa, “Taatho, fā’o kwoshini mbin pigi, ma Muun Devi!”

32 Jisho gha ntithi, mēiŋ vugu mbie vugu ŋa, **“Pəi tā’a nu ŋa n̄chwie kho mbin pəi?”**

33 Pugu chhu ghɔ ŋa, “Taatho, ŋa’an ligi yigi, pigi yəi li’i.” 34 Jisho fā’o kwoshini mbin pugu, ŋkəon ligi yugu. Wu’o chomilaon ghɔ ligi yugu chu’o, pugu yəi li’i, njou njiŋ Jisho.

21

Jisho nii Jerushaleiŋ no fūon
(Maaku 11:1-11; Luka 19:28-40; Joun 12:12-19)

1 Pugu ni ŋga mbara nu Jerushaleiŋ, ti ŋkwo chəiŋ Befəge ŋkuon Mbra pa Thi Olive nɛ, Jisho taon paa pa ghan younjɪn pi shhi, 2 nchhu nu ni pugu ŋa, **“Pəi ghəi mon la’ataon yinɛ shhi pəi, pəi shi ŋga nchəiŋ fɔ, pəi ki’ɛ njei ŋkwéiŋ yəi ni muun vi yəi yu. Pəi kigɛi vugu, ntho ni pugu mfe vəi.** 3 Ti sheshenon nchhu sheshe nnu ni pəi, pəi chhu ghɔ ŋa, **“Taatho fā’o chà no ghɔ’ kan a shi mien vugu ni pəi wu’o ndii ghɔ.”**

4 Yei ni ndōgo li’i no chwie nu nnu ŋa Minnwi ni nchrā ni njei li’i yi nɛ lōgo li’i ŋa,

5 “Chhu ni puon la’ataon Shayaon, ‘Li njei, fūon vəi tho nu nɛ njei vəi mon juju, ndo nchho ŋkuon ŋkwéiŋ, mbo muun ŋkwéiŋ.’”

6 Pa ghan younjɪn pi ghəi ŋgu’o nchwie pi no ha’an Jisho ni nchhu ni pugu ŋa pugu chwie nɛ. 7 Pugu ghəi ntho ni ŋkwéiŋ pugu muun ŋkwéiŋ, nū’on pa ndhwí pugu mbin pugu a ku’o nchho fɔ.

8 Ntou ŋgwa mon yú ghɔ shēiŋ pa ndhwí pugu shendaon, pichəi ya’a pa mbhothi nshēiŋ shendaon. 9 Yú ŋgwa pigho ni ŋgəi nu shhi yu, pa ŋgwa ŋa pugu ni ntho nu njiŋ yu nɛ ni ntho mba’o ŋgòu ŋa, “Ndigha’o pɔ ni Muun Devi!”

Mbɔrɔ pɔ ni ju ɲa a thɔ nɔ ligi
Taathɔ nɛ!

Ndigha'ɔ pɔ ni Minnwi ti ngɛi
nchɛinj fie mon ndugwi po!"

¹⁰ A gha nii Jerushaleinj, ɲguon
la'ataon ghɔ ch'i ghao, ɲgwa pie
nu ɲa, "Yei pɔ pi gɔ?"

¹¹ Yú ɲgwa pighɔ khwɛ ɲa,
"Yei njɛli'i Minnwi mbɔ Jishɔ llo
Nashare mon Galili."

Jishɔ ghɛi Nda Minnwi

(Maaku 11:15-19; Luka 19:45-
48; Joun 2:13-22)

¹² Jishɔ ghɛi Nda Minnwi njɔu
ɲguon ɲgwa ɲa pugu ni nthɔ
mfini yaon pugu pa ghan yuon
yaon mon Nda Minnwi, nshri
taprei ghan kwri mbin pugu pa
lei ghan ɲgwa pe ɲa pugu ni
thɔ mfini pa mintu'olibun nɛ.

¹³ Nchhu ni pugu ɲa, "**Pi nã'an
ɲa, 'Nda a shi mbɔ li'i luon
Minnwi,' ndɔ pɛi lɔgɔ a pɔ pùo
pa ɲgina.**"

¹⁴ Pa nchriligi pugu pa ɲkwini
kwɔ thɔ njɛi vi mon Nda Minnwi,
a chwɛ pugu pɔ shi'i. ¹⁵ Ndɔ
pa thishi ghan fe'ingien pugu pa
ghan ye'i ɲgwa ni gí Mushi ni
ɲga njɛi pa mbwambwa nnu ɲa
a chwɛ, pugu pa mikɛ'i ɲa pugu
ni mba'ɔ ɲgou mon Nda Minnwi
ɲa, "Ndigha'ɔ pɔ ni Muun Devi!"
nɛ, pugu pigitua. ¹⁶ Nchhu ni Jishɔ
ɲa, "Ɔ ya'ɔ nnu ɲa ɲgwa pei chhu
nu nɛ?"

Jishɔ chhu ɲa, "**Oon, pɛi lo
naa mɛinj ɲa, 'Llo nchɔ pa puon
fhu pugu pa puon prɔ ɔ piri
ndigha'ɔ ɲa pi gha'ɔ ghɔ nɔ
ghɔ.'**"

¹⁷ Jishɔ mien vugu ntaon mon
la'ataon ghɔ ngɛi Betani nda'a fɔ.

Jishɔ chɔnɔ thi wunu

(Maaku 11:12-14,20-24)

¹⁸ A ni ɲga mbɔ ni tutu'u, nɔ
ha'an a ni mbini nu la'ataon ghɔ
nɛ, njí yia vi. ¹⁹ A gha njɛi
thi wunu ɲkin shendaon, ngɛi fɔ
ndɔ pa'a ndɔ njɛi sheshe yaon

ɲkien wu'ɔ pa fhothi. A chhu
ni thi ghɔ ɲa, "**Mba'a kan ta'a
ntien ma nu'un ɲjun mbin ghɔ
ɲkamu'ɔn,**" thi wunu ghɔ wu'ɔ
mbrɔo pi ndii ghɔ.

²⁰ Pa ghan younjin pi gha njɛi,
ɲgrɔo, nchhu nu ɲa, "A kie pi neinj
thi wunu ghɔ ki'i mbraoprao ta'a
ɲge?"

²¹ Jishɔ khwɛ ni pugu ɲa,
"**Shishini, nshwei vɛi, pɛi
mfã'ɔ pin ki lo mfã'ɔ khuthɔ,
pa'a pɛi lo ngu'ɔ nchwɛ pi nnu
ɲa pi chwɛ mbin thi wunu yei
nɛ, pɛi nji'i nchhu pi ni mbra
yei ɲa, 'Shu'ɔ heinj ngɛi ngũ
mon ɲkhí,**' a wu'ɔ mbɔ pi nne.
²² **Sheshe yaon ɲa pɛi pie mon
luon nɛ, pɛi shi ɲgu'ɔ mfã'ɔ nɔ
ha'an pɛi mfã'ɔ pin.**"

Pie nthe ghrí Jishɔ

(Maaku 11:27-33; Luka 20:1-8)

²³ Jishɔ ni ɲga nii mon Nda
Minnwi, pa thishi ghan fe'ingien
pugu pa pichɛi thishi thɔ mbara
vi nɔ ha'an a ni nje'i nu nɛ nchhu
ghɔ ɲa, "Ɔ thɔ nchwɛ nnu pei pi
ni ghrí gɔ, a lo mfe gɔ mfe ghrí ghɔ
ve?"

²⁴ Jishɔ khwɛ ni pugu ɲa,
"**Mummu ɲkaa mu shi mbie vɛi
ni ta'a pie, ti pɛi mfe khwɛ vɛi,
kan nshi nshwei vɛi ni ghrí ɲon
ɲa nthɔ nchwɛ nnu pei nɔ ghɔ
nɛ. ²⁵ Kwe ɲkhí Joun ni ndɔ pi
hin? A ni ndɔ pi po ki mbhɔ
ɲgwamishua?**"

Pugu chrã nnu yei shina pugu,
nchhu nu ɲa, "Pia nchhu ɲa a ni
ndɔ pi po, a chhu ni pia ɲa ti a
ni nchwɛ khɔ pa'a pia lo mbin vi?"

²⁶ Ndɔ pia nchhu ɲa a llo mbhɔ
ɲgwamishua, pia thɔ mbɔgɔ nnu
ɲa yu ɲgwa pei shi nchwɛ nɛ,
nthe ɲa ɲguon vugu ji ɲa Joun ni
mbɔ njɛli'i Minnwi."

²⁷ Nne pugu khwɛ ni Jishɔ ɲa,
"Pigi lo nji'i nji."

Jishɔ chhu ni pugu ɲa, "**Kan
mba'a mummu shwei vɛi ni li'i**

na m̄fā'ō ghrí nthō nchwīe nnu pei nō ghō nε.

Lu'ō chrà nthē paa puon

28 “P̄ai p̄i'ī ȳai n̄a? Yich̄ai n̄on ni m̄fā'ō paa puon pi mimb̄ia, nḡōi nj̄ai fūon yi nchhu ghō n̄a, ‘Muun̄ a, gh̄ōi m̄fā'a f̄a'a mon nyien̄ shi'a.’

29 “Muun̄ ghō khwē n̄a, ‘Mba'a n̄ji'ī nḡōi,’ ndo a gha ndara sh̄igei yi, a kwri njū'ō yi, nne nḡōi mon nyien̄ ghō.

30 “N̄on ghō gh̄ōi mbara yich̄ai muun̄ vi nḡu'ō nchhu pi ta'a nnu ghō. Muun̄ ghō khwē n̄a, ‘N̄shi nḡōi, ma baba,’ ndo pa'a ndo nḡōi. 31 A ȳai shina paa puon pei n̄a a chwīe nnu n̄a t̄aa vi ni nt̄a'a nu nε?”

Pugu chhu n̄a, “Fūon yi.”

Jishō chhu ni pugu n̄a, “Shishini, ñshwei v̄ai, pa ghan̄ wēin̄ taashi pugu pa shakhi thō nḡōi nu mon Sha'afuon̄ Minnwi shi p̄ai. 32 Nthē n̄a Joūn̄ Ngan̄ Fε N̄kh̄i ni nthō nj̄oi v̄ai, n̄ōn̄ ndaon̄ ndindi n̄a p̄ai t̄ogō, ndo pa'a p̄ai lo mbin̄ vi, ndo pa ghan̄ wēin̄ taashi pugu pa shakhi pin̄ vi, ndo n̄ji'ī nthē pi ndii n̄a p̄ai ni nj̄oi nnu pei nε, pa'a ndo nda'a n̄kwri njū'ō ȳai mbin̄ vi.”

Lu'ō chrà nthē puon f̄a'a piphi

(Maaku 12:1-12; Luka 20:9-19)

33 Jishō chhu n̄a, “P̄ai p̄ini n̄ja'ō yich̄ai lu'ō chrà. Yich̄ai ngan̄ nyien̄ ni mbō fō n̄a a ni mbhi faan̄ ntien̄ th̄i n̄a pi mēin̄ ni grape nε. A ni n̄krao n̄ka'a nḡin̄ nō, ndo ntuo n̄ku'ō n̄ii ntien̄ th̄i ghō n̄kh̄i yi taon̄ nō chwīe nu là'ō, ndo n̄krao muun̄ nda t̄othi nō chhō nu fō n̄kē'ī nyien̄ ghō. Mfε nyien̄ ghō ni ghan̄ f̄a'a n̄a pugu lina nu nō ghō n̄ga n̄kwōo maon̄, pugu pugu ghr̄a, ndollō nḡōi la'ataon̄ nduon̄. 34 N̄dii kwōo

ntien̄ th̄i ghō ni n̄ga n̄k̄ā'ō, a taon̄ puon̄ f̄a'a pi ni ghan̄ f̄a'a mon nyien̄ n̄a pugu gh̄ōi n̄kwe ji ghr̄a ntien̄ th̄i ghō.

35 “Pa ghan̄ f̄a'a pighō wēin̄ puon̄ f̄a'a pi pighō n̄a a ni n̄taon̄ nε, ngwie ta'a yi, njwi ta'a yi, ntun̄ yich̄ai ni nḡu'ō. 36 Ngan̄ nyien̄ ghō p̄ini n̄taon̄ pich̄ai puon̄ f̄a'a n̄a pugu yien̄ nchaa fūon̄ pi pε n̄a a ni n̄taon̄ nε, ghan̄ f̄a'a mon nyien̄ ghō wu'ō nchwīe mbin̄ pugu pi nenne.

37 “Ndugwi yi ngan̄ nyien̄ ghō taon̄ muun̄ vi, nchhu nu n̄a, ‘Pugu shi n̄ga'ō muun̄ a.’

38 “Ndo pa ghan̄ f̄a'a mon nyien̄ ghō gh̄a nj̄oi muun̄ vi thō nu, pugu chhu ni n̄on̄ pugu n̄a, ‘Yei muun̄ ngan̄ nyien̄ ghō n̄a nḡuon̄ maon̄ shi mbō ji nε, p̄ai thō pia jwi vi nsh̄in̄ maon̄ pi.’

39 Pugu wēin̄ vi mfu'u vi mon faan̄ ntien̄ th̄i ghō mā'an̄ vi mbhi, njwi vi.

40 “Ndwε, ndii n̄a ngan̄ faan̄ ntien̄ th̄i ghō shi nthō ki'ε nε, a shi nchwīe pi n̄ein̄ ni ghan̄ f̄a'a mon nyien̄ ghō?”

41 Pugu khwē ghō n̄a, “A shi njwi ngwa piphi pighō, mfε faan̄ ntien̄ th̄i ghō ni pa ghan̄ f̄a'a nduon̄ n̄a pugu shi mfε ji ntien̄ th̄i ndii n̄a ndii kwōo k̄ā'ō nε.”

42 Jishō chhu ni pugu n̄a, “P̄ai lo naa mēin̄ yaon̄ n̄a Nwa'an̄li Minnwi nchhu nε ya'a?”

‘Muun̄ nch̄i'a yε n̄a p̄ai ghan̄ krao nda ni ndāa n̄a a lo m̄fā'ō gh̄ere nε, p̄ini nε n̄kara ju mbō muun̄ nch̄i'a kwonda.

Yei f̄a'a llo mbhō Taathō, ndo mbō n̄kien̄ nnu pwapwa ligi pia.’

43 Nthē yie ghō, ñshwei v̄ai, pi shi n̄kwe Sha'afuon̄ Minnwi mbhō p̄ai mfε ni ngwa pε n̄a pugu yun̄ ntien̄ n̄a a k̄ā'ō nε.

44 Sheshen̄on̄ n̄a a gū n̄kuon̄

ngù'ó yei shi shina kraokrao, ndó ti a ngù ngù'ó ghó mbinj nonj a nwí'inj vi.*

⁴⁵ Pa thishi ghanj fè'ingienj pugu pa ngwa Farashi ni nga nja'ó pa lu'ó chrà pi pei, nji nga a ni nchrà nthe pi pugu. ⁴⁶ Ndó nji'í nthe pi nó ha'anj pugu ni nthó ntá'a nu ngwēinj vi nε, pugu ni mbógo pa ngwa nthe nga ngwa pighó ni ndógo Jishó nga a njéilí'í Minnwi.

22

Lu'ó chrà nthe jì tìni
(Luka 14:15-24)

¹ Jishó pini nchrà ni pugu nkamu'ónj monj pa lu'ó chrà, nchhu nu nga, ² **“Minthe pi mā'anj fi'í Sha'afuonj Po pi ni yichèi fùonj nga a ni mbìri jì nó nnu tìni muunj vi yi mimbìia. ³ Ntaonj puonj fà'a pi nga pugu ghài mēinj ngwa pε nga pi ni ngē vugu nó nnu jì tìni ghó nε, ndó pa'a pugu lo nkhwā nó thó nu.**

⁴ **“A pini nu'unj ntaonj pichèi puonj fà'a, nchhu nu nga, ‘Pèi chhu ni pa ngwa pε nga pi gē vugu nε nga nkwo pìri maonj jì nε, nkwo sho pa fua pugu pa na'anj fu'u, ti mbìri nguonj yaonj a ká'ó. Pèi thó lí'í jì tìni ghó.’**
⁵ Ndó pa'a pugu lo ndii a fhi nnu, nne pugu ghài ni vugu, ta'a yi monj nyienj yu, yichèi ta'a yi lí'í tanj yi. ⁶ Pìgèi yi wēinj puonj fà'a pi pighó, mfε ngə'í ni pugu, njwi vugu.

⁷ **“Túa fùonj ghó pìgì, a fε gí ni pa shooge pi pugu ghài njwi ngwa pighó nga pugu ni njwi puonj fà'a pi pighó nε ndó ntūonj la'a munu mfε shhε. ⁸ Nne fùonj ghó chhu ni puonj fà'a pi nga, ‘Maonj jì tìni ghó ká'ó nε, ndó pa'a pa ngwa nga nkì gē nε lo nkā'ó nkwanj ngwa nga minthe pugu jì nε. ⁹ Nthe**

yie ghó, pèi taonj ngèi monj pa ta'andaonj fi'í ngwa nga pèi yèi fò nε, pèi gē vugu nga pugu thó lí'í jì tìni ghó.’ ¹⁰ Nne pa puonj fà'a pighó ghài monj pa shendaonj, nkiri nguonj pa ngwa nga pugu ni njèi nε, ngwa shi'í pugu pa pi pìphì. Nne nda jì tìni ghó ni ndinaonj ni ngwa nga pi gē vugu nε.

¹¹ **“Ndó fùonj ghó gha nthó lí'í yèi pa ghanj gē pighó, njèi yichèi nonj fò pa'a a lo mfā'ó ndhwí tìni. ¹² A chhu ghó nga, ‘Taannu a, ó kie pi nēinj maa nii heinj ki lo nji'í mfā'ó ndhwí tìni?’ Nonj ghó pou chrà. ¹³ Nne fùonj ghó chhu ni pa ghanj fà'a lí'í tìni ghó nga, ‘Pèi krao kwò yi pugu pa mbhó mi mā'anj vi mbhi monj njinj. Monj lí'í ghó, kèi pugu pa kru shua shi mbo fò.’**

¹⁴ **“Nthe nga pi gē ntou ngwa, ndó ngu'ó nterε pi shigεi yi.”**

Pie nthe nnu pe taashi ni Kaisha
(Maaku 12:13-17; Luka 20:20-26)

¹⁵ Nne pa ngwa Farashi nyianj ntánj nkwanj ha'anj a nthe pugu piri Jishó ngwēinj vi nkuonj chrà yi nε. ¹⁶ Nne pugu taonj pa ghanj younjinj pugu pugu pa ngwa fùonj Heró, nchhu nu nga, **“Masha, pìgì jì nga ó ghà nchrà nnu shini, nje'í nnu nga Minnwi tá'a nu nε monj nnu shini ki lo mbógo ligi sheshenonj nthe nga ó shi'a nji'í ndii pi nga nonj pò pi monj yèi nkwanj nthinjkwó. ¹⁷ Ndwe shwei vigi, ó pì'í jò nga? A ká'ó nga pi mā'anj taashi ni Kaisha ki nga?”**

¹⁸ Jishó kwo jì ntánj pìphì nga pugu ni mfā'ó nε, nne nchhu nga, **“Pèi tá'a nu njwε'í a nga pa ngwa mifii pei? ¹⁹ Pèi nōonj ndigì mbinj nga pi ghà mā'anj taashi nó nε vèi.”** Pugu thó ni

* 21:44 21:44 Pichèi pa ndunu Nwa'anli Minnwi lleshhi monj chrà Gri lo nji'í mfā'ó ghrà yei.

ndigi mbinj gho mbo fi'i mbinj na non ghà mfa'a ta'a llé pi pe vi no gho ne. ²⁰ Jisho pie vugu na, **"Yei tho gó pugu pa ligi gó nkuon gho?"**

²¹ Pugu chhu na, "A yi Kaisha."

A chhu ni pugu ki'ε na, **"Nthe yie gho, pəi fe yaon na a yi Kaisha ne ni Kaisha, mfe yi Minnwi ni Minnwi."**

²² Pugu ni nga nja'o nnu yei, a ghrāo vugu, pugu lallo mien vi ngəi.

Pie nthe nnu khu nu mbini nku'ó

(Maaku 12:18-27; Luka 20:27-40)

²³ Wu'ó llé gho, pa ngwa Shadushi na pugu ghà nchhu na non ghà nkhu pa'a ndo nu'unj nku'ó ne tho njəi vi mbie vi ni ta'a pie na, ²⁴ "Masha, Mushi ni nchhu na, 'Non nkhu ki lo nji'i mfa'o muun, a yi'i na ndin vi lōgə nkugu yi gho mbhi muun no gho no ligi ndin vi na a khu ne.'

²⁵ Ndwe khwachəi puon pimbia pichəi ni mbo shina pigi mbo ta'a puon. Fūon yi ni ndan nkhu ki lo nji'i mfa'o muun, nne mien ngwe vi ndin vi lōgə. ²⁶ Mbra yi, pugu yichəi mbra yi wu'ó mbo pi nenne ti nguon vugu pi khwachəi nu'unj mme. ²⁷ A ni nga ndugwi, mingwe gho khu nkāa yu. ²⁸ Ndwe, mon llembi na ngwa le mbini nku'ó mon gu ne, mingwe gho shi mbo pi ngwe gó shina pugu pi khwachəi pei, nthe na nguon yugu ghao ni ndan vi?"

²⁹ Ndo Jisho khwē ni pugu na, **"Pəi fāan nthe na pəi lo nji Nwa'anli Minnwi ndo pa'a ndo nji nji Minnwi. ³⁰ A le nga mbo ndii na ngwa na pugu khu le mbini nku'ó ne, pa'a ngwa lo ndan ki ngəi lán. Ngwa le mbo pi no pa ghan ntaon Minnwi po.**

³¹ **"Ndo nthe ngwa pe na pugu shi nde nku'ó mon gu ne, pəi lo naa mēin nnu na Minnwi ni nchhu ni pəi ne: ³² 'A mmu mbo Minnwi Abrahan, mbo Minnwi Aiji, mbo Minnwi Jako'? A lo nji'i mbo pi Minnwi pa ngwa khu, a pə pi yi ngwa maon."**

³³ Yú ngwa pigho ni nga nja'o yei nnu, ngrāo nkwan ha'an a ni nje'i nu ne.

Mme kina na a chaa nguon yi ne

(Maaku 12:28-34; Luka 10:25-28)

³⁴ Ndo pa ngwa Farashi ni nga nja'o na Jisho chri nchə pa ngwa Shadushi, nkiri non yugu ta'a li'i.

³⁵ Yichəi ta'a yi shina pugu na a ni nji gi Mushi nga'a pie Jisho ni ta'a pie no mōon nu vi. ³⁶ "Masha, a yəi mbo mme kina na a chaa nguon yi mon gi ne?"

³⁷ A chhu gho na, **"'Khwā Taathə mbo Minnwi yə ni nguon njū'ó yə ghao, nguon nchəi yə ghao, ni nguon kwā'a nu mō ghao.' ³⁸ Yei mme kina ndo mbo fūon yi. ³⁹ Mbra yi pə no yie gho: 'Khwā taakuo yə no ha'an ə khwā non yə ne.' ⁴⁰ Nguon gi Mushi ghao pugu pa yaon na pa njəili'i Minnwi ye'i ne yi'ə pi nkuon paa kina yei."**

Pie nthe Ju na Minnwi Chu'ó Ntaon no Nkwe ne

(Maaku 12:35-37; Luka 20:41-44)

⁴¹ Ndi na pa ngwa Farashi ni nkiri ta'a li'i ne, Jisho pie vugu ni ta'a pie, ⁴² nchhu nu na, **"Pəi pi'i yəi na nthe Ju na Minnwi Chu'ó Ntaon no Nkwe ne? A pə pi muon gó?"**

Pugu chhu gho na, "Muun Devi."

⁴³ Jisho pie vugu ki'ε na, **"Ti a ki pə pi nēin ki'ε Devi mon nji Jijwe Minnwi mēin vi na 'Taathə,' nchhu nu na,**

44 **‘Taathɔ ni nchhu ni Taathɔ a ɲa,
Chochɔ hein ɲgei mbhɔ a yi ji
ti n̄shi nu’uɲ nchw̄ie pa
mimbina pɔ pɔ la’o kwɔ
yɔ.’”**

45 **“Ti nɔ ha’ay Devi m̄ein vi ni
‘Taathɔ,’ ti a pini ɲkie pi neiɲ
mbɔ pi muuɲ vi?”**

46 Kan ta’a ɲon shini ndɔ mfā’o khw̄è nɔ fɛ nu ghɔ, ndɔ pa’a ndɔ nu’uɲ mbie vi ni kan ta’a pie j̄è llé ghɔ.

23

*Jishɔ shūu tónɔ pa masha ghan
ye’i gí Mushi*

*pugu pa ɲgwa Farashi
(Maaku 12:38-39; Luka
11:43,46; 20:45-46)*

1 Nne Jishɔ chhu ni kiri ghɔ pugu pa ghan younɲin pi ɲa, 2 **“Pa ghan ye’i ɲgwa ni gí Mushi pugu pa ɲgwa Farashi pɔ pi ɲgwa ɲa pi ji vugu nɔ ghan tūgu gí Mushi. 3 Nthe yie ghɔ, p̄ai ya’o nchò yugu ndɔ nchw̄ie ɲguon nnu ɲa pugu shwei v̄ai nɔ ghɔ nɛ, ndɔ ki lɔ mbini vugu. Nthe ɲa pugu ghà nchhu ndɔ pa’a ndɔ nchw̄ie nnu ɲa pugu chhu nɛ. 4 Pugu ghà ɲkrao pa lr̄i ɲa a gha’a nɔ tiɛɲ nu nɛ nū’ɔɲ mb̄ai ɲgwa, ndɔ pa’a ndɔ ɲkhwā nɔ fɛ nu muɲshimbhɔ yugu nɔ gh̄ɛɛ nu ɲgwa pighɔ ni lr̄i ghɔ.**

5 **“Pugu ghà mfā’a ɲguon yugu fā’a pi ɲa ɲgwa ȳai vugu, nthe ɲa yugu ɲgrào ɲa pugu ghà nā’ay chrà Minnwi ɲkuon ghɔ nchu nɔ pa ȳei yugu pugu pa ɲgei mbhɔ yugu yi ɲkw̄ɛi nɛ gha’o ɲga’a ndɔ nchw̄ie pa yugu sh̄iḡai ɲkuon pa ndhw̄i**

pugu shiga ɲga’a.* 6 Pugu khwā pa l̄ai chiichii li’i ji pugu pa l̄ai ɲgwa liɛɲ mon pa nda luon Minnwi, 7 ndɔ ɲkhwā ɲa pi tu’u non nchrà ni pugu mon li’i tan pugu pa ɲa ɲgwamishua m̄ein vugu ɲa ‘Masha.’

8 **“Nɔ ki’i pi m̄ein v̄ai ɲa ‘Masha,’ nthe ɲa p̄ai fā’o pi wu’ɔ ta’a Masha ndɔ ɲguon v̄ai ghao pɔ pi pa liɲ. 9 Ki’i p̄ai m̄ein sheshenon ɲkuon shhe hein ni t̄aa v̄ai, nthe ɲa p̄ai wu’ɔ fā’o pi ta’a T̄aa, mbɔ ju ɲa a pɔ po nɛ. 10 Ki’i pi m̄ein v̄ai ni ‘pa ghan fɛ ntigi,’ nthe ɲa ɲgan fɛ ntigi wu’ɔ ta’a yi, mbɔ Ju ɲa Minnwi Chu’ɔ Ntaon nɔ ɲkwe nɛ. 11 Nɔ ɲon ndiɛɲ shina p̄ai shi mbɔ muuɲ fā’a v̄ai. 12 Sheshenon ɲa a k̄ɛrə non yi nɛ, pi shi nshwi’i vi shhe, sheshenon ɲa a shwi’i non yi nɛ, pi k̄ɛrə vi.**

*Nḡə’i shi nii pa ɲgwa Farashi
pugu pa*

*ghan ye’i ɲgwa ni gí Mushi mbɔ pa
ghan mifi*

*(Maaku 12:40; Luka 11:39-
42,44,52; 20:47)*

13 **“Nɔ ɲḡə’i shi nii v̄ai ma pa ghan ye’i ɲgwa ni gí Mushi pugu pa ɲgwa Farashi. P̄ai ɲgwa mifi, nthe ɲa p̄ai fini Sha’afuon Po ni ɲgwa, ndɔ p̄ai nduthɔ ȳai lɔ nii mon ghɔ, ndɔ pa’a ndɔ mien ɲgwa ha’ay pugu nii nu nɛ ɲa pugu nii.**

14 **[Nḡə’i shi nii v̄ai ma pa ghan ye’i ɲgwa ni gí Mushi pugu pa ɲgwa Farashi, pa ɲgwa mifi, nthe ɲa p̄ai ghà nchigi pa pinɲɛ kugu ɲkwe maon pugu, ɲkuru nnu ɲa p̄ai chw̄ie nɛ ni pa ntaan̄taan̄ luon Minnwi li’i**

* 23:5 23:5 Pa ɲgwa Juu ni mfā’o nū’ɔɲ ɲa a ni nchu ɲa sheshe muuɲ mimbina j̄è ɲkuon treinchro ɲga’o nɛ fā’o nɔ nā’ay nu khwe li’i mon ɲwa’anli Ndunu Kina (ɲwa’anli Ndiu Taon nu 13:1-10; 13:11-16; ɲwa’anli Mbra Fe nu Gí 6:4-5; 11:13-21) ɲkuon ɲgrào nchhu choyei yugu pugu pa ɲgei mbhɔ ɲkw̄ɛi. Pa pimbina ni mbini mfā’o nɔ chhu nu pa sh̄iḡai ɲkuon pa khwe ghaa ndhw̄i yugu (ɲwa’anli Shia ɲgwa 15:37-41).

ka'a, nthe yie gho, yæi shá'a shi mbo yi wuwuru.]

15 “Ngə'i shi nii væi, ma pa ghan ye'i ngwa ni gí Mushi pugu pa ngwa Farashi pæi ngwa mifii, nthe ña pæi ghà nshá'a ñkhi pugu pa ndaon ntou nò ghæi nu kara ñon a younjin nnu Minnwi yæi, ndo a gha njou njin yæi, pæi chwæ vi a piní mbigi nchaa væi paa lí'i nò ghæi nu mon mónon ngù'ò lien shhe.

16 “Ngə'i shi nii væi, ma pa ghan chriligi ña pæi tho nōon ndaon ni ngwa ne, ña pugu chhu ña, ‘Ñon nshwræi ligi Nda Minnwi, pa'a nnu lo mbo, ndo ti ñon nshwræi pi laongo ña a pò mon Nda Minnwi ne, a yi' vi.’

17 Pa na ña ligi yugu yi chri! A gha'ò yæi? Laongo ki Nda Minnwi ña a chwæ laongo gho pò yi taontaon ne? 18 Pæi ghà mbini nchhu ña ñon nshwræi lí'i fe'ingien pa'a nnu lo mbo, ndo ñon nshwræi yaon fe'ingien ñkuon lí'i fe'ingien, kan a yi' vi.

19 Pæi pa ghan chriligi, a gha'ò yæi nchaa yichæi, yaon fé, ki lí'i fe'ingien ña a ghà nchwæ yaon fe gho pò yi taontaon ne. 20 Sheshenon ña a shwræi lí'i fe'ingien ne, shwræi lí'i gho pugu sheshe yaon ña a pò ñkuon gho ne.

21 Nne sheshenon ña a shwræi Nda Minnwi ne, shwræi Nda gho pugu Minnwi mbo ñon ña a pò Nda gho ne. 22 Sheshenon ña a shwræi po ne, shwræi faan Minnwi pugu Minnwi mbo ñon ña a chho ñkuon gho ne.

23 “Ngə'i shi nii væi, ma pa ghan ye'i gí Mushi pugu pa ngwa Farashi. Pæi pa ngwa mifii. Nthe ña pæi ghà mfe shwéi pa mishwræi pugu pa

pichæi pa puon mi mbhe ña pi ghà ni'ij mon maon ji, ndo ki lo mfá'ò ndii nò nù'ón nu pa memme ntigi mon ñwa'anli gí nò pa ndindi, ni kwoshini pugu pa ya'ò nu nchò Minnwi, ndo yei pa nnu pe ña pæi kan ni nchwæ ndo ki lo nchi'è pi ni. 24 Ghan chri ligi pei ña pugu nōon ndaon ni ngwa, pæi ghà nde minjinji mfu'u mon là'ò yæi, ndo mmi minyenlæi!

25 “Ngə'i shi nii væi, ma ghan ye'i ngwa ni gí Mushi pugu pa ngwa Farashi. Pæi ghan mifii! Nthe ña pæi shigao ñkuon ndua pugu pa kumbu ndo moon yi linaon ni piga pugu pa pou wæin nu non.

26 Pa ghan chri ligi pei mbo pæi Farashi, pæi fūon nshigao pa moon ndua pugu pa moon kumbu nne ña minthe ñkuon yi gū yi taontaon ñkaa yu.

27 “Ngə'i shi nii væi, ma pa ghan ye'i gí Mushi pugu pa ngwa Farashi. Pæi pa ghan mifii! Pæi pò nò fún ña pi shini njù'ò ni yaon fhu ña a pwa mbhi, ndo moon yi linaon ni kwéi khu ngwa pugu pa nguon ñkwan maon tōtro.

28 A ha'an pi líi væi mbhi pæi pò nò ngwa ndindi, ndo moon njù'ò yæi linaon ni nnu mifii pugu pa nguon ñkwan phi.

29 “Ngə'i shi nii væi, ma pa ghan ye'i gí Mushi pugu pa ngwa Farashi. Pæi pa ghan mifii, pæi krao fún pa njæli'i Minnwi, nchwæ fún pa ngwa ndindi a pwa, 30 nchhu nu ña, ‘Pigi kan ni mbo mbhi pi ndii pa tãa pigi, pigi shi kan ndo nchi kwò pigi pugu nò jwi nu pa njæli'i Minnwi.’

31 “Nne pæi pa minkwentie ni non pæi ña pæi pa puon ngwa

† 23:24 23:24 A ya mbo pi ña kamela.

pe ɲa pugu ni ɲwi pa ɲjɛli'i Minnwi nɛ. ³² Pɛi ghɔi nɛ shhi mī'ɛɲ nnu pe ɲa pa ɲkhu taa pɛi ni ɲjɛ. ³³ Pa mitwɛ'i, pa mbhɛ mitwɛ'i mbimbhi pei, pɛi shi ɲkie pi nɛiɲ maa ntei ɲjɔ mɔɲɔɲ ɲgù'ɔ liɛɲ shhɛ?

³⁴ "Nthɛ yie ghɔ, ɲshi ntaon pa ɲjɛli'i Minnwi ni pa ghan shiethɔ ni pa ghan yɛ'i gɪ Mushi ni pɛi. Pɛi shi ɲwi pichɛi, ɲkwɪɲ pichɛi ɲkuon wá'a, ɲgwie pichɛi ni ɲgwàɲ mon pa nda luon Minnwi pɛi, mɛ ɲgə'i ni pichɛi llo mon ta'a la'ataon nii mon yichɛi la'ataon. ³⁵ Nshi ntaon vugu nɛnnɛ, ɲji ɲa chhi ɲguon ɲgwa ndindɪ ɲa pi ni nshrɔo vugu ɲwi ɲkuon shhɛ, llo thɔ Abe ɲa mbhɔ yi ni mbɔ yi woo nɛ ti ɲgɔi nchɛiɲ thɔ jwi nu Shakaria, mbɔ muon Bɛrɛkia, shina Nda Minnwi pugu li'i Fɛ'ɲgɪɛɲ Minnwi. ³⁶ Shishini ɲshwei vɛi, ɲguon nnu pei shi nshwi'i mbɪɲ ɲgwɛɪɲɔɲ yei.

Jishɔ fā'o pə'i ɲjù'ɔ nthɛ Jerushalɛiɲ

(Luka 13:34-35)

³⁷ "Yo, Jerushalɛiɲ, Jerushalɛiɲ! La'ataon ɲa a jwi pa ɲjɛli'i Minnwi, ntun pa ghan ntaon Minnwi pɛ ɲa pi taon vugu ghɔ nɛ ni ɲgù'ɔ. A fi'i yi nɛiɲ ɲa mi ni ntá'a nu ɲkiri puon pɔ ta'a li'i nɔ ha'anj minguo ghà ɲkiri puon pi la'o prǎ yi nɛ, ndɔ pa'a pɛi lɔ ntá'a nu! ³⁸ Lii ɲjɛi, nda yɛi ku'ɔ fùn. ³⁹ Nthɛ ɲa ɲchhu ni pɛi ɲa, jɛ ndwɛ ɲgɔi nu shhi, mba'a pɛi nu'uj ɲjɛi a, ti nu'uj nchɛiɲ ndii ɲa pɛi shi nchhu ɲa, 'Mbɔɔ pɔ ni ju yɛ ɲa a thɔ nɔ ligi Taathɔ nɛ!"

24

Jishɔ chhu ɲa pi shi mbūo Nda

Minnwi

(Maaku 13:1-2; Luka 21:5-6)

¹ Jishɔ ni ntaon Nda Minnwi ɲgɔi nu, ndii ghɔ pa ghan younjin pi thɔ ɲjɛi vi nthɔ nɔon pa nda ghɔ mon Nda Minnwi. ² Jishɔ chhu ni pugu ɲa, "Pɛi yɛi ɲguon maon pei hɛiɲ ghao? Shishini, ɲshwei vɛi, mba'a ta'a ɲgù'ɔ hɛiɲ yi'i ɲkina ɲkuon ndiɲ vi ki pi lɔ mbūo mɛ shhɛ."

Ngə'i pugu pa mōon nu

(Maaku 13:3-13; Luka 21:7-19)

³ Nɔ ha'anj Jishɔ ni nchɔchɔ ɲkuon Mbɔ pa Thi Olive nɛ, pa ghan younjin pi thɔ ɲjiɲɲiɲ ɲjɛi vi, nchhu nu ɲa, "Shwei vigi, pa nnu pei shi ndɔgɔ li'i pi ndii kɔ? Li thɔ nu yɔ pugu pa yi ndugwi mbhi yei shi mbɔ pi kɔ?"

⁴ Jishɔ khwɛ ni pugu ɲa, "Pɛi lina nu ki'i ɲon fi vɛi. ⁵ Nthɛ ɲa ntou ɲgwa shi nthɔ nɔ ligi a, nchhu nu ɲa, 'Mbɔ pi Ju ɲa Minnwi Chu'ɔ Ntaon nɔ ɲkwe nɛ,' mfiɪ ntou ɲgwa. ⁶ Pɛi shi ɲja'o pa nchhɔ pugu pa pisha'akhɔ nnu nchhɔ. Ndɔ ki'i pɛi fā'o pɔgɔ gu nthɛ ɲa pa nnu pighɔ shi ɲgu'ɔ ndɔgɔ li'i, ndɔ yinɛ lɔ naa mbɔ ndugwi yi. ⁷ Pa la'ataon shi ndɔllo mā'anj yichɛi ni nchhɔ, ɲgwa ta'a fùn mā'anj ɲgwa yichɛi ni nchhɔ. Nji shi ɲgū mon pa li'ili'i, shhɛ shi nchi'i ti shina mon pa li'ili'i. ⁸ ɲguon nnu pei pɔ pi nɔ ha'anj muon ghà njɛ naon nu mingwɛ shūu nɛ.

⁹ "Nnɛ pi shi ncha'a vɛi mɛ ɲa pi fɛ ɲgə'i ni pɛi ndɔ ɲwi vɛi. ɲguon pa la'ataon shi mbina vɛi nthɛ a. ¹⁰ Ntou ɲgwa shi ɲgū mon piɲ yugu, mfini non pugu, mbina non pugu. ¹¹ Ntou pa ɲjɛli'i mifiɪ shi nthɔ mfiɪ ntou ɲgwa. ¹² Nthɛ ɲa phi shi mbigi nɛ, khwǎ ɲa ntou ɲgwa fā'o nɛ shi ɲkɛɛ. ¹³ Ndɔ ɲon ɲa a ti

shii ti nchəiŋ nɔ ndugwi yi nɛ shi ndügu. ¹⁴ Ndo pi shi nchii pwa pisha'akho yei ŋa Minnwi sha'a fuon yi mon ŋuon mbhi yei nne ŋa ŋuon pa la'ataon ghao ya'o, ndugwi yi tho ki'e.

Ngə'i ŋa a tho nu nɛ

(Maaku 13:14-23; Luka 21:20-24)

¹⁵ "Nne ndii ŋa pəi shi njəi nnu wuwuru yɛ ŋa a fuo Nda Minnwi nchwie pi tei nɛ, a thi Li'i Taonjaon,* mbo nnu ŋa njəili'i Minnwi mbo Dania ni nchhu nɛ, (sheshenon ŋa a mēiŋ yaon yei nɛ pi'i, nji ŋa a shi nji njiŋ nnu yei), ¹⁶ nne ŋgwa pɛ ŋa pugu pɔ mon Judia nɛ tei ŋku'ɔ tho pa mbra. ¹⁷ Ki'i ŋon ŋa a chho thonda nɛ nu'unj nshwi'i shhɛ li'i lɔgɔ yaon ŋa a pɔ mon nda nɛ, ¹⁸ ki'i sheshenon ŋa a pɔ mon nyien nɛ nu'unj mbini la'a li'i lɔgɔ mme ndhwɪ yi. ¹⁹ Ndo a shi mbo ŋkien wuwuru ŋgə'i ni pa piŋgɛ shuu pugu pa mapuon ha'anj pugu tho nu'ɔŋ puon nɛ mon llɛ pighɔ! ²⁰ Pəi luon ni Minnwi ŋa ki'i nnu pei lɔgɔ li'i pi mon laon ki llɛ ji. ²¹ Nthɛ ŋa mon pii ndii ghɔ, ŋgə'i shi mbo ti nchəiŋ fi'i ŋkwan nɔ ha'anj a lo naa ma mbo, jɛ ndii ŋa Minnwi ni mbuon mbhi nɛ ti ntho nchəiŋ ndwɛ, ndo pa'a ndo mbi'i pi'i ma nu'unj mbo. ²² Ti pi kan ni mien ki kerɛ fi'i llɛ pighɔ pa'a kan ta'a ŋon lo ndügu. Ndo nthɛ ŋgwa pɛ ŋa Minnwi ni nchu'ɔ vugu nɛ, Minnwi shi ŋkerɛ fi'i llɛ pighɔ.

²³ "Nenne sheshenon nchhu ni pəi ŋa, 'Lii njəi, Ju ŋa Minnwi Chu'ɔ Ntaon nɔ Nkwe nɛ pɔ nɛiŋ,' ki ŋa, 'A pɔ ni hiŋ!' Ki'i pəi piŋ, ²⁴ nthɛ ŋa pa mifiŋ ŋa pugu chhu nu ŋa pi chu'ɔ

vugu ntaon nɔ ŋkwe nɛ, pugu pa njəili'i mifiŋ shi nɔon non yugu, nɔon ntu pa memme li pugu pa nnu ghraoghrao nɔ fi nu pa ŋgwa ti mfiŋ pa ŋgwa ha'anj Minnwi chu'ɔ nɛ nɔ ha'anj a kan nji'e. ²⁵ Pəi lii njəi, ŋkwo shwei vəi ŋkaon ndii maa ŋkə'o.

²⁶ "Nenne, pugu nchhu ni pəi ŋa, 'Lii njəi, a pɔ nɛ mon ŋkunu njɔ!' Ki'i pəi ghəi fɔ. Ti pugu nchhu ŋa 'Lii njəi, a pɔ nɛ hein mon njien nda,' ki'i pəi piŋ. ²⁷ Nthɛ ŋa wu'ɔ nɔ ha'anj fiembi ghə nshei llo ŋgei sha'a minaon ŋgəi nii ŋgei nii minaon nɛ, a ha'anj tho nu Muun Nɔŋmishua shi mbo nɛ. ²⁸ Sheshe li'i ŋa khu miyaon pɔ nɛ, pa mishi ŋa pugu ghə ŋkru khu miyaon nɛ shi ŋkiri fɔ.

Muun Nɔŋmishua shi mbini nu'unj ntho

(Maaku 13:24-27; Luka 21:25-28)

²⁹ "Pa ŋgə'i pei shi ŋga ntɔgɔ, wu'ɔ chomilaon ghɔ, minaon shi ŋgū njiŋ, pa'a fhú lo nu'unj mfe li'e, pa finəi gū llo po, Minnwi ch'i pa nji mon tothi.

³⁰ "Li Muun Nɔŋmishua shi nɔon non yi po, nne ŋuon pa la'ataon ŋkuon shhɛ shi njua, njəi Muun Nɔŋmishua a tho nu mon luluŋ po ni ghr'i pugu pa mme ndigha'o. ³¹ Pi shi ntua ntan ŋggi ya ŋku'ɔ, a taon ghan ntaon pi pugu kiri pa ŋgwa pi ŋa a chu'ɔ nɛ mon ŋuon mbhi mon khwɛ ghaa mbhi, llo mon ta'a ŋgei po ŋgəi mon yichəi.

Ntigi llo ŋkuon thi wunu

(Maaku 13:28-31; Luka 21:29-33)

* 24:15 24:15 Li'i yei ni mbo pi mon Nda Minnwi.

32 “Yé’i ntígi llo ñkuonj thi wunu: Nɔ ha’anj fhó yi nu’uj njē tua nu ñkuonj mbho yi nɛ, ɔ ji ña ñkwəi mbì para. 33 Wu’ɔ nenne, ndii ña pəi ñkaa pəi yəi ñguonj nnu pei nɛ, pəi ji ña Muuj Njonmishua kwo para ti mbɔ chonda. 34 Shishini, ñshwei vəi, mba’a ñgwɛɛɛɛɛɛɛɛ yei yi’i ñkhu mme ki ñguonj nnu pei lo ndɔgo li’i. 35 Po pugu shhe shi ntɔgo gha, ndo mba’a pa chrà pan yi’i ntɔgo gha.

Ndii ña Muuj Njonmishua shi ntho nɛ
(Maaku 13:32-37; Luka 17:26-30,34-36)

36 “Ndo nɔ llé gho pugu pa ndii gho, ñonj lo nji, nji’i nthɛ pi ghanj ntaonj Minnwi po, ki nduthɔ Muuj ni nonj yi. A wu’ɔ nji Taa tə’i vi. 37 Nɔ ha’anj a ni mbɔ monj pii ndii Noa nɛ, a ha’anj tho nu Muuj Njonmishua shi mbɔ nɛ. 38 Nthɛ ña a ni mbɔ ndii ña ñkhǐ shini ndo naa ñku’ɔ mfigi mbhi nɛ, ñgwa ni nji maonj ndo nnu nu, ndanj nu ndo mfe ñgwa nda lánj, ti ñgəi nchəɛɛɛɛɛɛɛɛ ndii ña Noa ni nii monj mme pie ña a pɔ nɔ nda nɛ. 39 Pugu shini ndo nji ti ñkhǐ nu’uj ñku’ɔ mfigi njigi vugu ñgəi nɔ gho. A ha’anj tho nu Muuj Njonmishua shi mbɔ nɛ.

40 “Paa ñgwa shi mbɔ monj nyɛɛɛɛɛɛɛɛ, pi lɔgo ta’a yi, ta’a yi kina. 41 Paa piŋgɛ shi ntho ñgu’ɔ maonj, pi lɔgo ta’a yi, ta’a yi kina.

42 “Nthɛ yie gho, pəi chho ni lina məi, nthɛ ña pəi lo nji’i nji llé yɛ ña Taathɔ vəi tho nu nɛ. 43 Ndo pəi ji yei nnu ña, ñganj nda kanj nji ndii yɛ ña ñgina tho nu ni tu’u nɛ, a kanj nchho ni lina mi, ndina nu ni nda yi

ña ki’i pi pə’i. 44 Nthɛ yie gho, pəi ñkaa pəi piri nonj yəi, nthɛ ña Muuj Njonmishua tho nu monj ndii ña mba’a pəi yi’i mbì’i nɛ.

45 “A gó ki’ɛ mbɔ muuj fà’a ta’anju’ɔ, mfá’o shiethɔ ña masha vi nū’ɔɛ vi ña a lina nu ni pichəi puonj fà’a monj mbaanda yi, mfe maonj ji monj ndii ka’oka’o. 46 Mbɔɔ shi mbɔ ni muuj fà’a yɛ ña masha vi yəi vi a fà’a nu shi’i ndii ña a tho nɛ. 47 Shishini ñshwei vəi, a shi nū’ɔɛ vi a lina nu ni ñguonj maonj pi. 48 Ndo ti ä mbɔ muuj fà’a mbimbhi, kanj a shi nchhu ni nonj yi ña, ‘Mba’a masha a yi’a ñkwəi,’ 49 njē wie nu pichəi puonj fà’a, nji maonj ndo nnu nu pugu pa mbaa là’o. 50 Taathɔ muuj fà’a yei shi ñkwəi monj llé yɛ ña muuj fà’a gho shini ndo mbì’i nɛ, pugu pa ndii ña a lo nji’i nji nɛ. 51 nchɛɛɛɛɛɛɛɛ vi kaonkaonj, mī’anj vi li’i ña pa ñgwa mifi shi ñgəi nɛ. Nɔ li’i gho kəi pugu pa kru shua shi mbɔ fo.”

25

Lu’ɔ chrà nthɛ wuj puonj piŋgɛ

1 “Nnɛ Sha’afuonj Po shi mbɔ nɔ wuj puonj piŋgɛ ña pugu lo naa nji mimbhia, ña pugu ni ndɔgo pa lanj pugu ñgəi li’i para mimbhia lánj. 2 Yi tiɛɛɛɛɛɛɛɛ ni mbɔ pa na, yi tiɛɛɛɛɛɛɛɛ pɔ pa ndina. 3 Pɛ ña pugu ni mbɔ pa na nɛ ni ñga ndɔgo lanj yugu pa’a ndo ntuo yichəi krashi*, 4 ndo pɛ ña pugu ni ndina nɛ lɔgo tu’ɔ krashi yugu pugu pa lanj yugu. 5 Nɔ ha’anj mimbhia ñganj lánj gho ni ntho njiyiri nɛ, lɔgo wɛɛɛɛɛɛɛɛ vugu pugu llɛ.

6 “Ndo a gha mbɔ monj ntuj mbhi pi pa’o ñgou ña, ‘Mimbhia

* 25:3 25:3 Yei ni mbɔ wru olive ña pugu ni nchu’u lanj yugu nɔ gho.

ngan lán ghó pò nēin! Pəi taon nthó mbara vi.'

⁷ "Wuŋ puon piŋge piŋho lallo mbiri lan yugu. ⁸ Pə ɲa pugu ni mbo pa na nɛ chhu ni pə ɲa pugu ni mbo pa ndina nɛ ɲa, 'Pəi fɛ yichəi krashi yəi ni pigi nthɛ ɲa lan yigi tho mbɛphɛ.'

⁹ "Ndo pa pi shietho piŋho khwē ɲa, 'Na minthɛ pa'a yɛ ɲa pigi fā'o nɛ lo ɲkā'o ni pia nɛ, pəi ghəi mon nda tan njuon yəi fə.'

¹⁰ "Ndi ɲa pugu ni ɲgəi li'i yuon nɛ, mimbria lán ghó tho, pə tiɛŋ piŋge ɲa pugu ni mbiri non yugu mbo fə nɛ ghəi pugu pa mimbria ngan lán ghó li'i ji lán, pi fɪni nda. ¹¹ A gha ndara pichəi nchū'o mbini piŋho tho ɲkaa pugu, nchhu nu ɲa, 'Taatho, taatho, chu'o nda ni pigi.'

¹² "Ndo a khwē ɲa, 'Shishini nshwei vəi, ndo ɲji'i ɲji vəi.'

¹³ Jisho lūgwi ɲa, "Nthɛ yie ghó, pəi chho ni lina məi, nthɛ ɲa pəi lo ɲji llé ki ndii.

*Lu'o chrà nthɛ trɛi puon fā'a
(Luka 19:11-27)*

¹⁴ "Ndi ghó, Sha'afuon Po shi ma mbo pi nɔ ɲon ɲa a tā'a nu ɲgəi kra, nne mēin pa puon fā'a mfe maon pi ni pugu ɲa pugu ti'i nchho ndina nu nɔ ghó. ¹⁵ A ni mfe tiɛŋ piɛŋ mbin ɲa ta'a yi. Ta'a piɛŋ pə fi'i mbin ɲa ɲon mfa'a nɔ paa wuŋ ɲga'ombhi, pi pe vi nɔ ghó nɛ, ni vichəi, a fɛ paa piɛŋ mbin, ni vichəi a fɛ ta'a piɛŋ mbin. A ni mfe mbin ni sheshonon vugu nɔ fi'i ɲji yi ndollo ki'ɛ ɲgəi kra yi.

¹⁶ "Chomilaon ghó, yɛ ɲon ɲa a ni ɲkwe tiɛŋ piɛŋ mbin nɛ ghəi ni ji mbin mbi'ɛ tan nɔ ghó nshei tiɛŋ piɛŋ mbin mbigi. ¹⁷ Wu'o nenne, yɛ ɲon ɲa ji

mbin ni mbo paa piɛŋ nɛ shei paa piɛŋ mbin mbigi. ¹⁸ Ndo yɛ ɲon ɲa ji mbin ni mbo ta'a piɛŋ nɛ ghəi mon tiɛŋ ndəin mbin taatho yi mon ghó.

¹⁹ "A ni ɲa nda'a nɔ ntaan ndii, taatho pa puon fā'a piŋho pini, pugu pugu pi'i ɲkrù yi.

²⁰ Yɛ ɲon ɲa a ni mfe tiɛŋ piɛŋ mbin ghó nɛ tho ɲjəi taatho vi ni tiɛŋ piɛŋ mbin nduon mbigi, nchhu nu ɲa, 'Taatho, ɔ ni mfe tiɛŋ piɛŋ mbin vəi. ɲjəi, mbini nu'uy nshei tiɛŋ piɛŋ mbigi.'

²¹ "Taatho vi chhu ghó ɲa, 'ɔ ya mfā'a, ma muon fā'a shishi'i ndo mbo muon fā'a ta'anju'o. ɔ tɔgɔ ndaon ntou ni shigɛi yaon, nshi mfe ntou yi vɛ ɔ lina nɔ ghó, tho pɔgɔ fā'o pwanju'o ka'al'

²² "Vɛ ɲkaa yu ɲa pi ni mfe paa piɛŋ mbin ghó nɛ tho nchhu ɲa, 'Taatho, ɔ ni mfe paa piɛŋ mbin vəi. Mbini nu'uy nshei paa piɛŋ mbin mbigi.'

²³ "Taatho yi chhu ghó ɲa, 'ɔ ya mfā'a, ma muon fā'a shishi'i ndo mbo muon fā'a ta'anju'o. ɔ tɔgɔ ndaon ntou ni shigɛi yaon, shi mfe ntou yi vɛ ɔ lina nɔ ghó, tho pɔgɔ fā'o pwanju'o ka'a.'

²⁴ "Yɛ ɲkaa yu ɲa pi ni mfe ta'a piɛŋ mbin ghó nɛ tho nchhu ɲa, 'Taatho, ɲji ghó ɲa ɔ ɲon titini, ɲkwōo nu li'i ha'an ɔ shini ndo ɲji'i mbhi, ɲkiri nu li'i ha'an ɔ shini ndo ɲji'i mā'an kan ta'a mbhɛ. ²⁵ ɲki mfā'o pɔgɔ gu ɲgəi ndəin mbin yɔ mon shhɛ. ɲjəi, yaon yɔ pə nēin.'

²⁶ "Ndo taatho yi khwē nchhu ghó ɲa, 'Muon fā'a mbimbhi, muon fā'a li'əli'ə, ɔ ni ɲji ɲa ɲga ɲkwōo li'i ha'an nshini ndo ɲji'i mbhi nɛ, ɲkiri li'i ha'an nshini ndo ɲji'i mā'an mbhɛ nɛ. ²⁷ Nenne, ɔ ni mfā'o

no ni'in nu mbin a mon bəin, n̄ga mbini n̄kwe mbin a pugu pa tho yi. ²⁸ Nthe yie gho, p̄ai kwe mbin gho mbho yu mfe ni non na a ni mfā'o wun p̄ien mbin n̄. ²⁹ Nthe na sheshenon na a kwo fā'o n̄, pi shi mbigi ntou yi gho n̄i na a shi mfā'o a ya n̄ien ti n̄ga'a, ndo ni non na a lo n̄i'i mfā'o n̄, n̄i'i nthe pi shigēi ye na a p̄o mbho yu n̄, pi shi n̄kwe. ³⁰ P̄ai mā'an muon fā'a ghagha yin mbhi mon n̄in̄n̄in̄, mon li'i gho, k̄ai pugu pa kru shua shi mbo fo.'

Ndugwi shá'a

³¹ "Ndi na Muon Nonmishua shi ntho mon ndigha'o yi, pugu pa nguon pa ghan ntaon Minnwi po, kan a shi nchho ki'e n̄kuon faan ndigha'o yi. ³² Nguon pa la'ataon ghao shi n̄kiri shi yu, a shere vugu pugu taon li'i yi paa, wu'o no ha'an n̄kē'i pa minji ghà shere pa minji mfu'u shina pa mimbhi n̄. ³³ A shi nū'on pa minji n̄gei mbho yi yi ji, pa mimbhi p̄o yugu n̄gei mbho n̄kwrei.†

³⁴ "Nne f̄uon gho shi nchhu ni p̄e ngwa na pugu p̄o n̄gei mbho ji n̄e na, 'P̄ai na mboro Tāa a p̄o mbin p̄ai n̄e tho, p̄ai shi nshei Sha'afuon na pi ni mbiri ni p̄ai mon n̄jē mbhi n̄. ³⁵ Nthe na n̄i ni n̄ia a, p̄ai fe maon ji v̄ai, n̄jū'o a yaon p̄ai fe yaon nnu v̄ai, n̄ki p̄o ngini, p̄ai chu'o chonda v̄ai. ³⁶ N̄ki p̄o ntii, p̄ai gwe ndhwí mbin mu, n̄ki gh̄no nu, p̄ai kra a, n̄ki p̄o mon ch̄ain, p̄ai tho n̄j̄ai a.'

³⁷ "Pa ngwa ndindi shi khwē gho na, 'Taatho, p̄ai ni n̄j̄ai gho pi ȳai ndii n̄i yia gho p̄ai fe maon ji v̄e, ki n̄jū'o yo yaon p̄ai

fe yaon nnu v̄e? ³⁸ Ndo p̄ai ni n̄j̄ai gho pi ȳai ndii o p̄o ngini p̄ai chu'o nda ȳai na o n̄i fo, ki o p̄o ntii p̄ai mā'an ndhwí mbin gho? ³⁹ P̄ai ni n̄j̄ai gho pi ȳai ndii o gh̄no nu ki mbo mon ch̄ain p̄ai tho n̄kra gho?'

⁴⁰ "F̄uon gho shi n̄kwe nchhu ni pugu na, 'Shishini, n̄shwei v̄ai, no ha'an p̄ai ni nchw̄ie n̄ne ni ta'a minkwasha shina pa li n̄ pan pei n̄, p̄ai ni nchw̄ie pi v̄ai!'

⁴¹ "Nne a shi nchhu ni p̄e na pugu p̄o n̄gei mbho yi yi n̄kwrei n̄e na, 'P̄ai lollo ȳai mu, p̄ai na nch̄no Minnwi p̄o mbin p̄ai n̄e, n̄ḡai mon m̄onon ki ndugwi yi na pi ni mbiri ni Devi pugu pa ghan ntaon pi n̄. ⁴² Nthe na n̄i ni n̄ia a pa'a p̄ai lo mfe maon ji v̄ai, n̄jū'o a ni n̄jaon pa'a p̄ai lo mfe yaon v̄ai na n̄nu, ⁴³ n̄ki p̄o ngini pa'a p̄ai lo nchu'o chonda ȳai v̄ai na n̄i fo, n̄ki p̄o ntii pa'a p̄ai lo mā'an ndhwí mbin mu, n̄ḡino ndo mbini mbo mon ch̄ain pa'a p̄ai lo n̄i'i n̄kra a.'

⁴⁴ "Pugu n̄kaa pugu shi n̄khwē na, 'Taatho, p̄ai ni n̄j̄ai gho pi ndii k̄ho n̄i yia gho, ki n̄jū'o yo yaon, ki o p̄o ngini, ki o p̄o ntii, ki nḡino nu ki mbo mon ch̄ain ki p̄ai lo n̄ḡere gho?'

⁴⁵ "Nne a shi n̄khwē ni pugu na, 'Shishini, n̄chhu ni p̄ai na no ha'an p̄ai shini ndo nchw̄ie n̄enne ni minkwasha shina ngwa pei n̄, p̄ai shini ndo n̄i'i nchw̄ie v̄ai.'

⁴⁶ "Nne pi shi mfe pei mon n̄ḡe'i ki m̄ne ndo pa ngwa ndindi, pi fe vugu mon chombhi ki m̄ne."

† 25:33 25:33 Pa minji hein tho n̄onon pi pa ghan pin mbo pa ngwa ndindi, pa mimbhi p̄o pa ghan ki pin Minnwi.

26

Ntán nɔ jwi nu Jishɔ
(Maaku 14:1-2; Luka 22:1-2;
Jouŋ 11:45-53)

¹ Jishɔ ni nga mī'ɛŋ ye'i nu ŋguoŋ pa nnu pei, nchhu ni pa ghaŋ younjɪŋ pi ɲa, ² **“Pəi ji ɲa paa llé shi nga ntɔɔ, a pɔ Ji *Lli Nji'a, ndɔ pi shi ncha'a Muuŋ Nɔŋmishua mfe ɲa pi kwɪŋ vi ŋkuoŋ wá'a.”**

³ Nne pa thishi ghaŋ fe'ingien pugu pa thishi pa ŋgwa Juu paon ntu'ɔ Kaifa, mbɔ *taathɔ pa thishi ghaŋ fe'ingien, ⁴ ntán nɔ wēiŋ nu Jishɔ njiŋjɪŋ ki ŋgwa lo nji ndɔ njwi vi. ⁵ Ndɔ pugu ni nchhu nu ɲa, “Ki'i a pɔ pi ndii Ji Lli Nji'a, kien nne kaŋ ŋgwa shi nsha mighei.”

Pi yu'ɔ laminda mbiŋ Jishɔ la'ataoŋ Betani

(Maaku 14:3-9; Jouŋ 12:1-8)

⁶ Jishɔ ni nga mbɔ Betani nda Shemu mbɔ ŋgaŋ ghinombaluŋ, ⁷ nɔ ha'an Jishɔ ni nji maon ŋkuoŋ taprei fɔ nɛ, miŋgwe chəi thɔ njəi vi ni yichəi nchɪŋ ɲa pi chwɛ ni ŋgù'ɔ, laminda tininchuoŋ linaon mon ghɔ, a shá'ɔ thɔ Jishɔ nɔ pɔɔ nu vi nɔ ghɔ.

⁸ Ndɔ pa ghaŋ younjɪŋ pi ni mbigi túa ndii ɲa pugu ni njəi nnu yei nɛ, nne nchhu ɲa, “Lá'ɔ yei phe pɔ pi ɲa? ⁹ Nthe ɲa a ka ni mfe pi fini laminda yei ni ŋkien ntou mbiŋ ŋgɛɛ pa ghaŋ pou nɔ ghɔ.”

¹⁰ Ndɔ Jishɔ ji nnu ɲa pugu chhu nu nɛ, nne, nchhu ni pugu ɲa, **“Pəi ghana miŋgwe vi nɛ ɲa? A chwɛ pi nnu shi'i vəi. ¹¹ Nthe ɲa pəi ghà ŋgu'ɔ mfá'ɔ pa ghaŋ pou ŋguoŋ ndii, ndɔ mba'a pəi yi'i mfá'ɔ a ŋguoŋ ndii. ¹² A shá'ɔ laminda yei mbiŋ mu nɔ piri nu noŋ a nɔ twei nu. ¹³ Shishini, nchhu**

ni pəi ɲa sheshe li'i ɲa pi shi nchii ŋkɪni pwa pisha'akho yei mon ŋguoŋ mbhi nɛ, nnu ɲa miŋgwe vɛi chwɛ nɛ, pi shi nchhu nɔ kwɪŋ nu vi.”

Judashi piŋ nɔ fini nu Jishɔ

(Maaku 14:10-11; Luka 22:3-6)

¹⁴ Ta'a ŋon shina paanchrɔ pa ghaŋ younjɪŋ Jishɔ mbɔ Judashi Ishikario ghəi njəi pa thishi ghaŋ fe'ingien, ¹⁵ nchhu ni pugu ɲa, “Pəi shi mfe pi kɔ vəi nɔ ha'an mi mfini vi ni pəi?” Nne pugu pe vi ni trei wuŋ ndigi mbiŋ.* ¹⁶ Llo ndii ghɔ ŋgəi nu shhi a ta'a shina nɔ fini nu vi.

Jishɔ ji Ji Lli Nji'a pugu pa ghaŋ younjɪŋ pi

(Maaku 14:12-21; Luka 22:7-13,21-23; Jouŋ 13:21-30)

¹⁷ A ni mbɔ fūon llé ji Ji Brei Ki Ku'ɔ, pa ghaŋ younjɪŋ Jishɔ thɔ njəi vi, nchhu nu ghɔ ɲa, “ɔ tá'a nu ɲa pigi piri maon ji Lli Nji'a ve pi hiŋ?”

¹⁸ A chhu ni pugu ɲa, **“Pəi nii mon la'a, nchhu ni ŋon chəi ɲa pəi shi njəi vi nɛ ɲa, 'Masha chhu ɲa ndii a kwo para, nshi nji Lli Nji'a nda ghɔ pigi pa ghaŋ younjɪŋ paŋ.’”** ¹⁹ Pa ghaŋ younjɪŋ pi chwɛ wu'ɔ nɔ ha'an Jishɔ ni nchhu ni pugu nɛ, mbiri maon ji Lli Nji'a ghɔ.

²⁰ A ni ɲa mbɔ ni fanaon, a chocho yəi taprei nthɔ nji maon pugu pa paanchrɔ ghɔ. ²¹ Nɔ ha'an pugu ni nji nu nɛ, Jishɔ chhu ɲa, **“Shishini, nshwei vəi, ta'a ŋon shina pəi shi mfini a.”**

²² Nnu ghɔ wini vugu ŋkien ntou yi, pugu jɛ nchhu nu ghɔ pa ta'a yi ta'a yi ɲa, “Taathɔ, ɲa a lo mbɔ mmu?”

²³ A khwɛ ɲa, **“Ŋon ɲa mbhɔ yigi yu shi mbəon mon peiŋ nɛ, a ju ɲa a shi mfini a nɛ. ²⁴ Muuŋ Nɔŋmishua shi ŋgu'ɔ**

* 26:15 26:15 Shakaria 11:12.

ngōi pi nɔ ha'an pi nā'an nthe vi ne, ndo ngō'i shi ngwēin non ve na a fini vi ne. A ni mbwa gho na ki'i pi phi vi."

²⁵ Judashi, na a ni mfini vi ne, chhu na, "Masha, na a lo mbo mmu?"

Jisho chhu na, **"A chhu gò ni non yɔ."**

Ndugwi maon ji Jisho pugu pa ghan younjin pi

(Maaku 14:22-26; Luka 22:14-20; 1 Korin 11:23-25)

²⁶ Nɔ ha'an pugu ni nchho nji nu ne, Jisho lɔgo brei, nga nkwo tɔo Minnwi, mbə'i mfe ni pa ghan younjin pi, nchhu na, **"Pəi kwe nkru, yei freinon a."**

²⁷ A lɔgo ndua, nga nkwo tɔo Minnwi mfe ni pugu, nchhu nu na, **"Nguon yei ghao nnu."**

²⁸ **Nthe na là'o yei chhi a na a krao *kina ye na Minnwi wrā pugu pɔ ngwa pi ne, na a ni nkwi nthe ntou ngwa nɔ li'e nu pa phi.** ²⁹ Ndo nshwei vəi na mba'a nu'un nnu là'o yei pia, ti ngōi nchəin ndii na nshi mbini nnu pia ka'a fifhi mon Sha'afuon Taa a ne."

³⁰ Pugu gha njrāo ta'a nkhi ntaon kə'i gho nkwo'ɔ nkwoon Mbura pa Thi Olive.

Jisho chhu na Pita shi ndāa vi

(Maaku 14:27-31; Luka 22:31-34; Joun 13:36-38)

³¹ Nne Jisho chhu ni pugu na, **"Ni tu'u yei, pəi shi ntei mien a nthe na pi nā'an na, 'Nshi njwi nkē'i minji, pa minji sha.'**

³² **Ndo pi shi nga nkwo ku'ɔ ni mmu mon gu, ngōi shhi pəi Galili."**

³³ Ndo Pita chhu na, "Nji'i nthe pi nɔ ha'an pi shi ntei njin yɔ ghao ne, mba'a nji'i ntei."

³⁴ Jisho chhu gho na, **"Shishini nshwei gho na ni tu'u yei nkaon minkə'i maa nkhwε, ɔ shi nkwo lāa a ni trei nge."**

³⁵ Pita chhu gho na, "A nji'i mbo pi na pogo khu ka'a, pa'a ndo ndāa gho." Nguon pichəi pa ghan younjin pi wu'ɔ nchhu pi nne.

Jisho luon Minnwi Geshemani

(Maaku 14:32-42; Luka 22:39-46)

³⁶ Jisho lallo ngōi pugu pugu li'i chəi na pi mēin ni Geshemani, nchhu ni ghan younjin pi na, **"Pəi chəcho hein ngōi hin nduon Minnwi."** ³⁷ A lɔgo Pita pugu pa paa puon Shebedi, njē ntho mfā'o yu'ɔ njū'ɔ. ³⁸ Nne, a chhu ni pugu na, **"Njū'ɔ a ya mbə'i ti minthe nka kukhu, pəi kina hein pia yra nu ka'a."**

³⁹ A chəne ngōi shigei yi shhi, mfūn tho yi shhe nduon Minnwi, nchhu nu na, **"Tāa a, ə nji'e, ɔ pəi ndua ngō'i yei vəi, ndo ki'i a pɔ pi nɔ ha'an ntā'a nu ne, a pɔ pi nɔ ha'an ɔ tā'a nu ne."**

⁴⁰ A gha ntho, njəi pa ghan younjin pi pugu tho ndelle. A chhu ni Pita na, **"Nne minthe pa'a pəi lo nchho tothi pia ka'a nɔ ta'a awa?"** ⁴¹ **Pəi chho tothi nduon Minnwi nne na ki'i pəi gū mon mōon nu. Jijwe yei khwā nu, ndo freinon yei pou ghrí."**

⁴² Nɔ mbura nge, a pini ngōi nduon Minnwi, nchhu nu na, **"Tāa a, ə mbo na minthe pa'a ndua ngō'i yei lo togo ki ndo nji'i nnu, a pɔ ne nɔ ha'an ɔ tā'a nu ne."** ⁴³ Jisho pini nkamu'on njəi vugu pugu lle nu, nthe na lɔgo ni ndinaon ligi pugu.

⁴⁴ A pini nu'un mien vugu ngōi nduon Minnwi, a pɔ trei nge, ngu'ɔ nchhu pi ta'a nnu gho na a ni nkwo fūon nchhu ne. ⁴⁵ Nne a

tho njæi pa ghan younjij pi nchhu ni pugu ña, **“Pæi wu’o nchho ndhe nu mferε nonj yæi?†Njæi, ndii ká’o ne, pi fini Muuj Njonmishua ne ni pa ghan phi. 46 Pæi lollo pia ghæi. Pæi lii njæi, nonj ña a fini a ne pɔ nei!”**

*Pi fini Jisho pi wëinj vi
(Maaku 14:43-50; Luka 22:47-53; Jounj 18:3-12)*

⁴⁷ Jisho ni nga ngu’o nchrã nu, Judashi, mbo ta’a nonj shina paanchro ghan younjij pi chøinj pugu pa ntou yú ngwa, pugu tuo pa kafa pugu pa wréi, llo mbho pa thishi ghan fe’ingienj pugu pa pichæi pa thishi pa ngwa monj la’a. ⁴⁸ Nonj ña a ni mfini vi ne ni nkwo fe li ni pugu, nchhu nu ña, “Nonj ña nshi mbanj vi ne, ju, pæi wëinj vi.” ⁴⁹ Judashi ku’o ntho mbara Jisho nchhu gho ña, “Nchrã ve, ma Masha,” mbanj vi no chrã nu gho.

⁵⁰ Jisho chhu gho ña, **“Taannu a, chwie yaonj ña o ni ntho no chwie nu ne.”**

Nne ngwa pigho tho ngwëinj Jisho nshuu vi ngøi no. ⁵¹ Nga njæi nu ne, yichæi ta’a nonj ña pugu pa Jisho ni mbo nu ne shua kafa nkæ’i muuj fã’a taatho pa thishi ghan fe’ingienj no gho nja’a ténø yi.

⁵² Jisho chhu gho ña, **“Pini ni’inj kafa yo li’i ña o fu’u ne. Ghan wie nkro ndo njwi ngwa ni kafa ghà ngu’o nkhu ntogo pi nkuaonj kafa. 53 Ki o pi’i ña minthe pa’a ndo njua ni Tãa a ña a ghëre a, a wu’o ntaonj pa ghan ntaonj po ña pugu ghà mã’anj nchhò ne pugu togo khwachæi wuj nkanj yugu ni nkanj yi paa wu’o chomilaonj gho? 54 Ndo ä mbo nenne ki’ε, nnu ña Nwa’anjli Minnwi chhu ne shi nkie pi neiñ ndõgo li’i, ña a yi’i ña a wu’o mbo pi nenne ne?”**

⁵⁵ Monj ndii gho Jisho chhu ni yú ngwa pigho ña, **“Mbo pi ngina**

minwi ña pæi tho nu ngwëinj a ni pa kafa pugu pa wréi? Pa lelle nga nchho Nda Minnwi njæ’i nu pa’a pæi lo ngwëinj a. 56 Ndo nguonj pa nnu pei lõgo li’i nne no chwie nu nnu ña pa njæili’i Minnwi ni mã’anj ne lõgo li’i.” Nne nguonj pa ghan younjij pi mienj vi ntei ni vugu.

*Jisho shhi Kaifa pugu pa thishi
(Maaku 14:53-65; Luka 22:54-55,63-71; Jounj 18:13-14,19-24)*

⁵⁷ Ngwa pe ña pugu ni ngwëinj Jisho ne lõgo vi ngøi no shhi Kaifa, mbo taatho pa thishi ghan fe’ingienj, mbo li’i ña pa ghan ye’i ngwa ni gí Mushi pugu pa pichæi pa thishi ni nkiri ne. ⁵⁸ Pita ni tho nu njij pugu ndo mbo pi fie hij, mbo no ha’anj yina taatho pa thishi ghan fe’ingienj ni mbo ne nii nchochho pugu pa ghan kè’i li’i no yæi nu nnu ña a shi ndõgo li’i ne.

⁵⁹ Pa thishi ghan fe’ingienj pugu pa nguonj pa kúnj ghaonj ni ntho ntã’a le’ingienj ña minthe pugu shwi’i tho Jisho nne ña pugu jwi vi ne. ⁶⁰ Ndo pugu shini ndo fã’o sheshe yi, nji’i nthe pi no ha’anj ntou pa ghan pij nnu mbe ni ntaonj ntho ne. Ndugwi yi, yi paa taonj ntho shhi ⁶¹ nchhu ña, “Nonj vei ni nchhu ña, ‘Mfã’o ghri no sha’a nu Nda Minnwi mfe shhe mbini nkraonj monj trei llé.”

⁶² Ndo taatho pa thishi ghan fe’ingienj lollo ntithi tøthi nchhu ña, “O lo mfã’o khwë no fe nu? Nnu ña ngwa pei wëinj gho ña o chwie ne pɔ pi kho?” ⁶³ Ndo pa’a Jisho lo nchrã. Taatho pa thishi ghan fe’ingienj chhu gho ña, “Mfe gí ve no ligi Minnwi maonj ña o shwei vigi ña o Ju ña Minnwi Chu’o Ntaonj no Nkwe mbo Muuj Minnwi ne?”

⁶⁴ Jisho chhu gho ña, **“O chhu nenne. Ndo nshwei gho, llo ndwe ngøi nu shhi, pæi shi njæi Muuj Njonmishua a chho ngei**

mbho ji ju na a fā'o ghrí nɔ chwié nu sheshe nnu ne, ndo nshwi'i nu monj lúluŋ llo po."

⁶⁵ Taathɔ pa thishi ghan fe'ingien ni nga nja'o yei, nshaa ndhwí yi nchhu na, "A chí'è ligi Minnwi. Pia nu'uj ntā'a pa minkwentie mbigi nchwíe kɔ nɔ ndwe? Lii njəi, pəi ya'o chrà nchi'əshə yei ni nonj yəi. ⁶⁶ Pəi pī'i yəi na?"

Pugu khwē na, "A pie na a khu."

⁶⁷ Nne pugu thu thwe nɔ ligi yi ndo ngwie vi, pichəi chrəi vi ni lrī ⁶⁸ nchhu na, "Gò na pi Chu'ɔ gho Ntaon nɔ Nkwe ne, yəi ne li'i nshwei vigi, nonj na a chhwi gho ne gɔ?"

Pita lāa Jisho

(Maaku 14:66-72; Luka 22:56-62; Joun 18:15-18,25-27)

⁶⁹ Pita ni nchho mbhi monj yina, muuj fā'a chəi, mbo mingwe, tho njəi vi nchhu gho na, "Gɔgɔ nkaa gho ni mbo pəi Jisho nonj Galili."

⁷⁰ Ndo Pita lāa shhi pugu ghao, nchhu nu na, "Ndo nji'i nji njin nnu na ɔ chhu nu ne."

⁷¹ A gha nchəin cho yina, yichəi muuj fā'a mbo mingwe yəi vi nchhu ni ngwa pe na pugu ni nthi fo ne na, "Nonj vei ni mbo pugu Jisho llo Nashare."

⁷² A pini nu'uj ndāa ti nshwrēi na, "Ndo nji nonj gho."

⁷³ A gha ndara shigēi, ngwa ha'anj pugu ni nthi fo ne ku'ɔ mbara Pita nchhu gho na, "Shishini, ɔ ta'a pakwo pugu, nthē na nkwan ha'anj ɔ chrā nu ne fini gho."

⁷⁴ Nne a jē chōnɔ nu nonj yi nshwrēi nu na, "Ndo nji'i nji nonj gho." Ndo chomilaon gho minkə'i khwe.

⁷⁵ Nne Pita kwinj nnu na Jisho ni nchhu ne na, "**Nkaon minkə'i ma nkhwe, ɔ shi ndāa a ni trei nge.**" Ntaon mbhi nkəi a gha'a.

27

Pi cha'a Jisho mfe ni Paile

(Maaku 15:1; Luka 23:1-2; Joun 18:28-32)

¹ A ni nga mbo ni muuj tutu'u, nguonj pa thishi ghan fe'ingien pugu pa thishi pa ngwa Juu nyian nkwan ha'anj pugu shi njwi Jisho ne. ² Pugu krao vi, ngəi ni ju ncha'a mfe ni Paile, mbo ngan sha'a ngwa.

Judashi krəi nonj yi

(Fā'a 1:18-19)

³ Nne ndii na Judashi, na a ni mfini Jisho ne, ni njəi na pi fe njó gu ni Jisho ne, a kwri njú'ɔ yi mbini ndu'u trei wuj ndigi mbij pigho ni pa thishi ghan fe'ingien pugu pa pichəi thishi, ⁴ nchhu nu na, "Nchwíe phi nɔ fini nu nonj na mbho yi yi wo ne pi jwi vi."

Ndo pugu chhu na, "Yine pɔ pi kɔ ni pigi? Yine yəi pi gò!"

⁵ Judashi mā'anj mbij gho monj Nda Minnwi ndollo ngəi nkri nonj yi.

⁶ Ndo pa thishi ghan fe'ingien lɔgɔ mbij gho nchhu na, "Gí lo nji'i mbij na pia ni'in monj li'i nū'ɔnj mbij Nda Minnwi nthē na a pɔ pi mbij chhi." ⁷ Nne pugu pini, njuonj li'i shhe na pi mēin ni shhe ngan puonj pa kɔnj, ndɔgɔ nɔ li'i twei pa ghini. ⁸ Nthe yie gho, pi mēin shhe gho ni Shhe Chhi ti nchəin tho pa shi'a. ⁹ Nne nnu na njəili'i Minnwi mbo Jerimaya ni nchhu ne lɔgɔ li'i na,

"Ndo pugu lɔgɔ trei wuj ndigi mbij gho,

mbo fi'i nchuonj tho ju ye na pichəi pa ngwa Ishrae ni nū'ɔnj nɔ pe nu nɔ tho yi ne,

¹⁰ Mfe mbij gho nɔ yuonj nu li'i shhe ye na pi ni mēin ni shhe ngan puonj yaon,

nɔ ha'anj Taathɔ ni nōonj vəi ne."

Jisho shhi Paile

(Maaku 15:2-5; Luka 23:3-5; Jounj 18:33-38)

¹¹ Jisho thi shhi ngan sha'a ngwa, ngan sha'a ngwa gho pie vi na, **“O Fùonj pa Juu?”**

Jisho chhu na, **“A ha'anj o chhu ne.”**

¹² Ndo pa thishi ghanj fe'ingienj pugu pa pichai pa thishi ni nga nchhu pa nnu tho yu, pa'a a lo nji'i nkhwe. ¹³ Nne Paile chhu gho ki'e na, “O lo nja'o fi'i pa nnu na pugu chhu nu tho gho ne?” ¹⁴ Ndo pa'a a lo nji'i nkhwe sheshe nnu gho ki ta'a ndigi nnu na pi chhu tho yu ne, nne ti ngan sha'a ngwa gho ghrão nkienj ntou yi.

Pi fe njó gu ni Jisho

(Maaku 15:6-15; Luka 23:13-25; Jounj 18:39-19:16)

¹⁵ A gha mbo nu'onj ngan sha'a ngwa monj sheshe ndii Ji Lli Nji'a no chu'o nu sheshe ngan choinj na ngwa chhu na a chu'o ne. ¹⁶ A ni nga mbo ndii gho, pugu fa'o yichai wuwuru ngan ncheinj na pi ya nji vi, ligi yi po Baraba. ¹⁷ Nne pugu gha nkiri, Paile chhu ni pugu na, “Pai ta'a nu na nchu'o pi go mfe ni pai, Baraba ki Jisho na pi meinj vi na Ju na Minnwi Chu'o Ntaonj no Nkwe ne?” ¹⁸ Nthe na a ni nji na a ni nchwie nnu kighi'o pugu weinj vi ncha'a mfe gho.

¹⁹ No pigi nu, a ni nga mbo no ha'anj ju Paile ni nchochho nkuonj faanj yi nchho sha'a nu ne, ngwe vi taonj nkini gho na, “Ki'i nchwie nnu mbij nonj ndindi yine, nthe na nkwo yei ngai shi'a ntou yi monj njainj nthe vi.”

²⁰ Pa thishi ghanj fe'ingienj pugu pa pichai pa thishi kwo ni'inj punj yu ngwa pigho fo ne na pugu pie pi na pi fe Baraba ni pugu njwi Jisho. ²¹ Ngan sha'a ngwa gho pini mbie vugu nkamu'onj na, “Pai ta'a nu na nchu'o yei nonj shina paa ngwa pie mfe ni pai?”

Pugu na, “Baraba!”

²² Paile pie ni pugu na, “Ti mi shi nchwie pi neinj ni Jisho na pi meinj vi ni Ju na Minnwi Chu'o Ntaonj no Nkwe ne.”

Ngoung yugu chhu na, “Pi kwinj vi nkuonj wa'a!”

²³ A chhu na, “Nthe kho? Nnu piphi na a chwie ne kho?”

Ndo pugu pini mba'o ngou mbigi ngai shhi na, “Pi kwinj vi nkuonj wa'a!”

²⁴ Paile ni nga njai na ghere lo mbo no ghai nu shhi ndou nu, ndo njai na minthe ngwa pigho sha mighei ne, a kwe nkhi nshigao mbho mi no gho shhi yu ngwa pigho, nchhu nu na, “Mbho ma yi wo no chhi nonj vei, yei po pi fa'a yei.”

²⁵ Ngoung ngwa pigho khwe na, “Chhi yi shi mbo tho pigi pugu pa tho puonj pigi!”

²⁶ Nne, a chu'o Baraba mfe ni pugu, nga nkwo wie Jisho, ncha'a vi mfe na pi kwinj vi nkuonj wa'a.

²⁷ Nne pa ghanj ma'anj nchho ngan sha'a ngwa gho logo Jisho ngai ni ju monj ntu'o, nkiri kwie ntigao nkii pa shooge yei yu. ²⁸ Pugu shrão ndhwi yi ma'anj piri pipie mbij yu. ²⁹ Pugu ni nga nkra nkie michwe'ichwe'i, ngwe tho yu, ni'inj mbie pa fùonj ngei mbho yi yi ji, nkwi kwere yugu shhi yu ma'anj vi ni kwainj, nchhu nu na, “Chra nji yo, ma fùonj pa ngwa Juu!” ³⁰ Pugu thu thwe mbij yu, nkwe mbie gho ndo ngwie vi no tho yi. ³¹ Pugu ni nga nkwo ma'anj vi ni kwainj, nshrão piri pipie gho mbij yu ma'anj ji ndhwi mbij yu, ndogo vi ngai no li'i kwinj vi nkuonj wa'a.

Pi kwinj Jisho nkuonj wa'a

(Maaku 15:21-32; Luka 23:26-43; Jounj 19:17-27)

³² No ha'anj pugu ni ntaonj nu mbhi ne, njai nonj chai llo Shirinj,

ligi yi pɔ Shemu, pugu n̄i vi ɲa a tien wá'a Jisho. ³³ Pugu ni ɲga nchəin li'i chəi ɲa pi mēin ni Gogota, n̄jin yi pɔ ɲa Li'i Kwéi Tho. ³⁴ Pugu fɛ là'o gho ɲa pi nyāan ni yaon lwilwi ɲa a nnu, ndo a gha njwɛ'i, pa'a ndo nnu.

³⁵ Pugu ni ɲga ɲkwo kwīn vi ɲkuon wá'a, mā'an pɛ'i nɔ ghrā nu ndhwí yi shina pugu. ³⁶ Nnɛ pugu chɔchɔ shhɛ nchhɔ ɲkɛ'i vi fɔ. ³⁷ Pugu nā'an yaon ɲa pi ni ɲgwēin vi nɔ gho nɛ ɲkuon wá'a tho yu ɲa, "Yei Jisho, mbɔ Fùon pa ɲgwa Juu." ³⁸ Pi ni ɲkwīn vugu pa paa ɲgina minwi ka'a, ta'a yi ɲgei mbhɔ ji, ta'a yi ɲgei mbhɔ ɲkwɛi.

³⁹ ɲgwa pɛ ɲa pugu ni ntɔgo nu fɔ nɛ ni ntho ɲgwɛ'i vi, nchi'i tho yugu, ⁴⁰ nchhu nu ɲa, "Gò ɲa ɔ kan ni nthɛ ɔ shā'a Nda Minnwi mbini ɲkrao mon trei llé nɛ, kwe nɛ non yɔ pia! A mbɔ ɲa ɔ Muun Minnwi, ɔ shwi'i nɛ ɲkuon wá'a yinɛ pia."

⁴¹ Wu'ɔ nennɛ, pa thishi ghan f'e'ingien, pugu pa ghan yɛ'i ɲgwa ni gí Mushi pugu pa pichəi thishi mā'an vi ni kwəin ɲkaa pugu, nchhu nu ɲa, ⁴² "A ni ɲkwe ɲgwa ndo minthɛ pa'a a lo ɲkwe non yi. A pɔ pi Fùon pa ɲgwa Ishrae, a shwi'i nɛ ɲkuon wá'a ndwɛ pigi pin vi. ⁴³ A ni n̄j'ə non yi pi mbin Minnwi, Minnwi kwe nɛ vi ndwɛ nɔ ha'an ä ɲkhwā vi, nthɛ ɲa a ni nchhu ɲa, 'Mbɔ pi Muun Minnwi.'" ⁴⁴ Pa ɲgina minwi ɲa pi ni ɲkwīn vugu pugu nɛ ni mā'an vi ni kwəin wu'ɔ nennɛ ɲkaa pugu.

Gu Jisho

(Maaku 15:33-41; Luka 23:44-49; Joun 19:28-30)

⁴⁵ A ni ɲga mbɔ mon ntun minaon, ɲjin̄jin̄ gū mon ɲguon la'a ghao ti ɲgəi nchəin mon trei minaon ni naonchi. ⁴⁶ A gha mbɔ mon trei minaon gho, Jisho kəi ɲa, "Eli, Eli, lema shabatani?" n̄jin

yi pɔ ɲa, "Minnwi a, Minnwi a, ɔ mī'an a ɲa?"

⁴⁷ Pichəi ɲgwa ɲa pugu ni nthi fɔ nɛ gha nja'o, nchhu ɲa, "N̄on vei tho mēin pi Elaija." ⁴⁸ Wu'ɔ ndii gho, yichəi ta'a ɲon vugu kɛ'i ntei tei ɲgəi ndōgo kusha ni'in là'o chəchigəi fɔ nchwɛ'i tho muun thi mfe gho ɲa a nnu. ⁴⁹ Ndo pichəi ɲgwa ɲa pugu ni nthi fɔ nɛ chhu ɲa, "Mien vi pia yəi ɲa Elaija shi ntho ɲkwe vi."

⁵⁰ Ndo Jisho pini ɲkəi ɲkien ni n̄ji, j̄jwɛ yi taon. ⁵¹ ɲga n̄jəi nu nɛ, ndhwí ki'i li'i ɲa a ni mbɔ mon Nda Minnwi shāa ntaon yi paa llo tho gho nshwi'i mfe là'o gho, shhɛ chī'i, pa ɲgù'ɔ shina. ⁵² Pa fún mon ɲgù'ɔ chu'ɔ ɲkaa pugu, ntou khu ɲgwa Minnwi pi taon̄taon ɲa pugu ni ɲkwo khu nɛ ku'ɔ mon gu, ⁵³ ntaon mon fún mon ɲgù'ɔ, Jisho ni ɲga ɲku'ɔ mon gu, pugu pugu ghəi mon mme la'ataon taon̄taon n̄on non yugu ni ntou ɲgwa.

⁵⁴ Ndi ɲa nthishi pa ta'a ɲkii shooge, pugu pa ɲgwa ɲa pugu pugu ni mbɔ nchhɔ ɲkɛ'i Jisho ni n̄jəi shhɛ nchi'i pugu pa nnu ɲa a lōgo li'i nɛ, pogo gu wēin vugu, pugu chhu ɲa, "Shishini, ɲon vei ni mbɔ Muun Minnwi."

⁵⁵ Ntou pa pin̄gɛ ni mbɔ fɔ ɲkaa pugu nthi fie hini nchhɔ mbɛ'i nu. Yei ni mbɔ pin̄gɛ pɛ ɲa pugu ni n̄jəu n̄jin Jisho llo Galili nchhɔ ɲgɛrɛ vi nɛ. ⁵⁶ Shina pugu ni mbɔ Meri Madalin, ni Meri mūun̄ J̄ein̄ ni Joshe, ni mūun̄ puon̄ Shebedi.

Pi twei Jisho

(Maaku 15:42-47; Luka 23:50-56; Joun 19:38-42)

⁵⁷ A ni ɲga mbɔ ni fanaon, ɲgan fà'o chəi llo Arimatia, ligi yi pɔ Joshe, ɲa juju ɲkaa yu ni mbɔ ɲgan̄ youn̄jin̄ Jisho nɛ tho. ⁵⁸ A ni ɲgəi mbara Paile mbie vi ɲa a fɛ khu Jisho gho. Nnɛ Paile

fe gí ña pi fe gho. ⁵⁹ Joshe lōgo khu Jisho ndin mon mbho ndhwí fhu, mbo yi fhi, ⁶⁰ ni'in vi mon ji fún ña a ni ngu'ó ñka fi'ifi'i mon ngù'ó, ñkēnə ñkien mme ngù'ó nchri chofun gho no, ngəi ni vhi. ⁶¹ Meri Madalin pugu yichəi ta'a Meri ni mbo fo nchochho njina chofun mon ngù'ó gho.

Ghan kē'i fún

⁶² Mbhi ni nga ndan, llé piri non kwo tōgo pa thishi ghan fe'ingien pugu pa ngwa Farashi kirí shhi Paille, ⁶³ nchhu ña, "Masha, pigi kwín ña ngan mifi yine ni nga ngu'ó mbo yi maon, nchhu ña, 'Trei llé shi nga ntōgo, mbini ñku'ó.' ⁶⁴ Nthe yie gho, mfe gí pi tho ñkē'i chofun ti trei llé nu'un ntōgo kan pa ghan younjín pi shi ntho njōo khu yi ngəi no gho nchhu ni pa ngwa ña, 'A ku'ó mon gu.' Ndugwi njín fi nu yei wūru nchaa fūon yi."

⁶⁵ Paille chhu ni pugu ña, "Pəi lōgo pa shooge kē'i li'i ngəi nchwie pugu ya ndina ni fún gho no ha'an pəi tā'a nu ne." ⁶⁶ Nne pugu finí chofun gho no ha'an mba'a non nii fo ntōgo pi ñkuon lēi nu pugu pa mien nu ghan kē'i li'i fo.

28

Jisho pini nu'un ñku'ó
(Maaku 16:1-10; Luka 24:1-12;
Joun 20:1-10)

¹ Llé ji pa Juu ni nga ntōgo, mbhi jē lan nu, mbo fūon lembhi mon shwi'i tan gho, mbo Shonde, Meri Madalin pugu yichəi ta'a Meri gho ghəi li'i yəi fún.

² Nga njəi nu, shhe ch'i ñkien yie gho nthe ña ngan ntaon Taatho ni nshwi'i llo po ñkēnə ngu'ó chofun mbini no njín nchochho ñkuon gho. ³ Minji mi ni nshei no fiembí, ndhwí yi fugu

no wəi. ⁴ Pa ghan kē'i li'i pōgo vi ngrū ti non yugu khu.

⁵ Ndo ngan ntaon gho chhu ni pinje pigho ña, "Ki'i pəi fā'o pōgo gu, ñji ña pəi tho ntā'a pi Jisho ña pi ni ñkwín vi ñkuon wá'a ne. ⁶ A lo ñji'i mbo hein, nthe ña a kwo ku'ó mon gu no ha'an a ni nchhu ne, pəi tho njəi li'i ña pi ni ntwei vi ne. ⁷ Nne, pəi yi'a ngəighəi nchhu ni ghan younjín pi ña a kwo ku'ó mon gu, ndo pəi líi njəi, a ghəi nu ne shhi pəi mon Galili, ndo pəi shi njəi vi fo! Pəi kwín nnu ña nshwei vəi no gho ne."

⁸ Nne pugu lallo chofun ni tei mon pōgo gu pugu pa mme pwanju'ó, nte ngəi li'i shwei pa ghan younjín pi no gho. ⁹ Ndo nga njəi nu ne, Jisho paon pugu pugu nchhu ña, "**Nchrā ni pəi!**" Ndo pugu tho ngwəin kwò yi nga'ó vi. ¹⁰ Nne Jisho chhu ni pugu ña, "**Ki'i pəi fā'o pōgo gu, pəi ghəi nchhu ni pa lin pan ña pugu ghəi Galili kan pugu shi njəi a fo.**"

Ñkini pa ghan kē'i fún

¹¹ No ha'an pinje pigho ni ngəi nu ne, nga njəi nu, pichəi pa ghan kē'i fún gho tho mon la'a mfi'i nguon pa nnu ña a ni ndōgo li'i ne ni pa thishi ghan fe'ingien. ¹² Pa thishi ghan fe'ingien pigho kirí pugu pa pichəi pa thishi, mbini ntaon mfe ntou mbín ni pa shooge pigho, ¹³ nchhu ña, "Pəi fā'o no chhu nu pi ña, 'Pa ghan younjín pi tho ni tu'u njōo vi ngəi no gho ndii ña pigi ni ndhe nu ne.' ¹⁴ Ndo ti yəi nchəin tənə ngan sha'a ngwa, pigi ji ñkwan no ha'an pigi shi ñkara vi nne ña ki'i pəi fā'o ngə'i." ¹⁵ Pugu kwe mbín gho nchwie no ha'an pi ni nchhu ni pugu ne. Chrā yei nyien wu'ó nne shina pa Juu ti ntho nchəin tho pa shi'a.

Ndugwi njin gí ña Jisho fe ni ghan younjin pi ne

(Maaku 16:14-18; Luka 24:36-49; Jouñ 20:19-23; Fà'a 1:6-8)

¹⁶ Ta'anchro ghan younjin pi pigho ghēi Galili ñkuon mbra no ha'an Jisho ni nshwei vugu ne.

¹⁷ Pugu ni ñga njai vi, ñga'o vi ndo pichai fā'o khutho.

¹⁸ Jisho tho nchhu ni pugu ña, **“Pi kwo fe ñguon ghri po pugu pa ñkuon shhe vai.** ¹⁹ Nthe yie gho, p̄ai ghēi nchwie ñgwa pugu po pa ghan younjin pan mon ñguon pa la'ataon ghao nchho ñkwe vugu ni ñkhĩ mon ligi Taa ni Muun ni Jijwe Min-nwi, ²⁰ nchho ñje'i vugu ña pugu nū'on ñguon pa nnu ña ñchhu ni p̄ai ne ghao. P̄ai lii njai, pia shi mbo ka'a ñguon ndii ti mbhi shi nu'un ndugwi.”

Pwa Pisha'akho nkwan ha'an Maaku fi'i ne Kaon nu pa tho nu

Nywa'anli yei na'an Maaku. Mon gho, Maaku je na'an nu nchhu nu na a pwa pisha'akho nthe Jisho Krishto, mbo Muun Minnwi. Maaku non Jisho na a po pi ngan chwie pa nnu ndo mbo non na a fa'o nji ne. Jisho non nji yi gho mon nkwan ha'an a ni nje'i nu ne, pugu pa fu'u nu pa minweinj, pugu pa fi'e nu phi ngwa. Jisho ndutho yi mon nwa'anli yei yei non yi no Muun Nonmishua na a ni ntho no fe nu chombhi yi nkhu nthe ngwamishua ne.

Maaku fi'i mishweishwei no ligi Jisho nja nja pi ndaon, mfe ndii ntou yi nkuon pa nnu na Jisho ni nchwie ne, ki lo mfe pi nkuon pa yaon na a ni nje'i ne pugu pa nnu pe na a ni nchhu ne. Maaku gha nchrā shigei nkuon nnu phi Joung ngan fe nkhi pugu pa nnu kwe nkhi Jisho pugu pa mon nu mi, nki'i ndo ngoghoi shhi nchrā nu ntou yi nkuon nnu fa'a Jisho, nkuon nnu yigi nu pa ghino pugu pa ye'i nu ngwa. No ha'an ndii ni ngoi nu ne, pa gan younjing Jisho ji vi mbigi ngoi shhi. Ndo pa mbina pi pina vi mbigi ngoi shhi nkaa pugu. Nwa'anli yei gha ndugwi nchrā nkuon nkwan ha'an chombhi Jisho nkuon mbhi heinj ni ndugwi ne, mbo kwij nu mi nkuon wa'a pugu pa ku'o nu mi mon gu.

Joung Ngan Fe Nkhi piri shendaon

* **1:6** 1:6 Minyien yei po no minyienlæi. Ngwa ghà nyien nkuon gho ngei pa la'ataon nkunu njó.

¹ Yei nje pwa pisha'akho Jisho, mbo Ju na Minnwi Chu'o Ntaon no Nkwe ne, mbo Muun Minnwi.

² Pi na'an mon nwa'anli njæli'i Minnwi mbo Ishaya na, "Lii njei, nshi ntaon ngan ntaon a, a ghoi shhi pei mbiri ndaon ni pei,

³ Non choi tho mfe ge mon nkunu njó na: 'Piri shendaon Taatho, chwie pa li'i togo yi po yi tithi.'

⁴ Nenne, Joung Ngan Fe Nkhi ni ntho mbo mon nkunu njó ntho mfe nkhi ni ngwa, ndo nchi nu na, "Pei pa'a nkunu yei ni phi, mfe nkhi ni pei, Minnwi fi'e phi yei." ⁵ Nguaon ngwa mon la'ataon Judia, pugu pa nguaon ngwa Jerushaleinj taon ngoi njei vi, a kwe vugu ni nkhi mon ninæi Jodaon. Pugu yua phi yugu. ⁶ Joung ni ma'an ndhwí na pi chwie pi ni ngi yichæi nkwan minyien pi meinj ni kamela,* ni nkandaon ngrao minyien no ntu'u yi, maon ji pi ni mbo ngwinj pugu pa lo nkunu. ⁷ A ni nchi nu na, "Non na a shi ntho njing a ne gha'o ncha a, pa'a ndo nji'i nkā'o non na minthe ntu'u non a mfei nkhi tra yi ne. ⁸ Mi ni nkwe ve'i pi ni nkhi, ndo a shi nkwe ve'i pi ni Jijwe Minnwi."

Jisho kwe nkhi ndo nii mon mon nu
(Matio 3:13-4:11; Luka 3:21-22; 4:1-13)

⁹ A ni mbo mon llé pigho, Jisho tho lo Nashare mon Galili, Joung kwe vi ni nkhi mon ninæi Jodaon. ¹⁰ Jisho gha mbi'i non yi ntaon mon nkhi gho ne, njei po na'an chomilaon gho, Jijwe Minnwi shwi'i nu mbij yu mbo no mintu'olibun. ¹¹ Nggi taon po, nchhu nu na, "O muun a na

ñkhwā, ñja mfā'o pwatua nthe gho."

¹² Wu'ó chomilaon gho, Jijwe gho chwie a ghēi mon ñkūnu njó. ¹³ A ni mbo mon ñkūnu njó gho nō khwe wuj llé, Shata thō mōon vi. A ni mbo fō pugu pa mimaon moon trū, ndo pa ghan ntaon Minnwi chho ñgēre vi.

Jisho mēin khwe ghan ñgunu

(Matio 4:12-22; Luka 4:14-15; 5:1-11)

¹⁴ Pi ni nga ñkwo wēin Joun ti mfīni, Jisho ghēi Galili ntho nchii ñkani pwa pisha'akho Minnwi, ¹⁵ nchhu nu ña, "**Ndii kwo kā'o, Sha'afuon Minnwi kwo para, pēi pā'a ñkūnu yēi ni phi, ñkara mbin pwa pisha'akho.**"

¹⁶ Jisho ni nga nyien nu ñkin mme ñkhī Galili, ñjēi Shemu pugu Andru ndin vi, pugu thō mā'an ndan mon ñkhī, nthe ña pugu ni mbo pa ghan ñgunu. ¹⁷ Jisho chhu ni pugu ña, "**Pēi yōu ñjin a, ñchwie pēi pō ghan wēin ñgwamishua.**" ¹⁸ Wu'ó ndii gho pugu mien ndan pugu njōu ñjin yi.

¹⁹ A ni nga nyien ñgēi shigēi, ñjēi Jēin mbo muun Shebedi pugu Joun ndin vi, pugu pō mon kikuon yugu nta'a pa ndan pugu. ²⁰ Wu'ó chomilaon gho Jisho mēin vugu, pugu mien taa vugu, mbo Shebedi, mon kikuon pugu pa puon fā'a, njōu ñjin Jisho.

Jisho yīgi ghño ñon ña a ni mfā'o jijwe piphi

(Luka 4:31-37)

²¹ Pa Jisho ni ñgēi Kapanun, wu'ó chomilaon gho, a gha mbo llé ji, a nii mon nda luon Minnwi ntho nje'i ñgwa. ²² Pa ñgwa pe ña pugu ni nja'o a ye'i nu ñe ghrāo ñkwan ha'an a ni nje'i nu ñe, nthe ña a ni nje'i nō mmenon ña a fā'o ghrī, a shini ndo nje'i pi nō ghan ye'i gī Mushi.

²³ Wu'ó ndii gho, yichēi ñon ni jijwe piphi nii mon nda luon Minnwi yugu, ñkēi nchhu nu ña, ²⁴ "Pia fā'o pi kho Jisho llo Nashare? O thō pi nō piri nu vigi? Nji ñon ña o yie ñe, o yi taon taon llo mbho Minnwi."

²⁵ Jisho piga vi, nchhu nu ña, "**Lere lan ndo ntaon mbin yu.**" ²⁶ Jijwe piphi gho shwi'i mipriligi mbin yu, ñga ñkēi ñkien ni ñji, ntaon mbin yu ki'e.

²⁷ Nguon ñgwa pigho ghrāo ti mbie mon pugu ña, "Yei pō pi kho? A pō pi yichēi ñkwan ye'i yaon fhi! A fe gī nō mmenon ni ghrī, ñji'i nthe pi ni pa jijwe piphi, pugu ya'o vi." ²⁸ Nthe pa nnu pēi, ligi Jisho nō ñon ndien ni nyien mon ñguon li'i mon ñguon Galili ghao.

Jisho yīgi ghño ntou ñgwa

(Matio 8:14-17; Luka 4:38-41)

²⁹ Wu'ó chomilaon gho Jisho taon mon nda luon Minnwi ñgēi pugu pa Jēin ni Joun nda Shemu pugu Andru. ³⁰ Ndii gho, ñgun Shemu ni ntho ñgñō shigao, pi shwei Jisho nō wu'ó ndii gho. ³¹ A thō ñgwēin mbho yi mbi'i vi tothi, shigao gho ki'i ndo ntaon taon, ñgun shemu gho fe maon ni pugu.

³² Ni fanaon gho mon nii minnaon, pi thō ni ñguon ghan ghñō pugu pa ñgwa ña pa minwein ni ñgana vugu ñe. ³³ Nguon ñgwa mon mme la'ataon gho kiri chonda ña a ni mbo fō ñe. ³⁴ A yīgi ghñō ntou ñgwa pe ña pugu ni ntho ñgñō ñkwan ñkwan ghñō ñe, mfu'u ntou pa minwein. A shini ndo mfe shina ni sheshe minwein nō chrā nu nthe ña pugu ni ñji vi.

Jisho chūi chrā Minnwi Galili

³⁵ A ni nga mbo ñkien ni tutu'u ki li'i lo naa ña mfēi shi'i, Jisho lollo ntaon ñgēi li'i ña ñon lo ñji'i mbo fō ñe, nduon Minnwi. ³⁶ Shemu pugu pa ñgwa pe ña

pugu pugu ni mbo ka'a ne taon ntho ntá'a vi. ³⁷ Pugu ni nga njəi vi, nchhu gho ɲa, "Nɲuon ɲgwa tho ne ntá'a gho."

³⁸ Ndo a chhu ni pugu ɲa, "**Pia ghəi mon pichəi pa la'ataon, nne ɲa minthe nchii chrà ni pugu fo ɲkaa pugu, nthe ɲa mi ni ntho nthe pi yie.**" ³⁹ Nne, a nyien mon ɲuon Galili ghao, ntho nchii chrà Minnwi mon pa nda luon Minnwi ndo mfu'u pa minwein.

Jisho yigi ghinc ɲgan ghincɔmbaluɲ

(Matio 8:1-4; Luka 5:12-16)

⁴⁰ ɲgan ghincɔmbaluɲ tho njəi vi, ndigəi vi, ɲkwi kwere yi shhe nchhu ɲa, "ɔ ɲkhwā, ɔ chwie mbo yi taonɲaon."

⁴¹ Nthe kwoshini ɲa Jisho ni mfá'o ne, Jisho shwii mbho yi ɲkaon vi, nchhu gho ɲa, "**ɲkhwā. Po yi taonɲaon.**" ⁴² Wu'ɔ chomilaon gho ghincɔmbaluɲ mme mbin yu, a gū yi taonɲaon. ⁴³ Nne Jisho gha ɲkwo shūu tənə yi, nchhu gho ɲa a ghəi wu'ɔ ndii gho. ⁴⁴ Nchhu gho ɲa, "**Ki'i nchhu ni sheshon, ndo ghəi nōon non yɔ ni ɲgan fə'ingien Minnwi a lii gho, ndo mfe yaon fə'ingien nɔ ha'an gí Mushi chhu ne, nɔ nōon nu ɲa Minnwi yigi ghinc yɔ.**"

⁴⁵ Ndo a taon njē chrā nu nnu pigho ki lo ɲgi'ε, ntho nchii nnu pigho. Nchrā ti nchəin mon nthinkwo ɲa Jisho kan ni mfe pa'a a lo nu'uy nii mon la'a shhente, a ni ɲkina pi mon pa li'i ɲa ɲgwa shi ki lo mbo fo ne, ɲgwa lo mon ɲuon ntə'i ɲgəi ntho njəi vi.

2

Jisho chwie ɲkwini nyien
(Matio 9:1-8; Luka 5:17-26)

* 2:4 2:4 Pi ni ntho nchwie pa nchwi mburu nda lo shhe ɲku'ɔ ntaon thonda. Thonda gho ni sheinshəin, pi chwie pi ni mbəin tūon. A ni nchwie yie shina po nɔ ɲa'an nu mbo fo.

¹ Shigei llé ni ɲga ntogɔ, Jisho pini Kapanuɲ pa chrà nyien ɲa a po la'a. ² Ntou pa ɲgwa tho ɲkiri ti pa'a shina lo nu'uy mbo, nji'i nthe pi chonda. Jisho ni ntho nchhu chrà Minnwi ni pugu. ³ ɲgwa chəin pugu pa ɲkwini kwò, khwe pimbia tien vi ntho nu ni ju li'i yəi Jisho. ⁴ Shina ni ɲga mien ki lo mbo ni pugu nɔ para nu yəi Jisho nthe yú ɲgwa pigho, pugu ku'ɔ thonda ɲa'an mbo fo*, nshwi'i ɲkwini gho ɲkuon kúon. ⁵ Jisho ni ɲga njəi fi'i pin yugu, nchhu ni ɲkwini gho ɲa, "**Muon a, pi li'ε pa phi po.**"

⁶ Pichəi pa ghan ye'i gí Mushi ni nchho fo, mbie nu mon njú'ɔ pugu ɲa, ⁷ "Nɔn vei kie nein nchrā nein? Yei po pi chrà nchi'əshə! Mimfe a li'ε gó ndi'ε phi ɲkien Minnwi tə'i vi?"

⁸ Wu'ɔ ndii gho, Jisho ni nji nnu ɲa pugu ni mbi'i nu mon njú'ɔ pugu ne mon jiwə yi, nchhu ni pugu ɲa, "**Pəi kie nein ntho mbi'i ɲkwan nnu pei nein njú'ɔ pəi?**" ⁹ A yi'ε yəi, chhu nu ni ɲkwini ɲa, "**Pi li'ε pa phi po, ki chhu nu ɲa, 'Lollo, lōgɔ kúon yɔ, nyien?'**" ¹⁰ Ndo nɔ chwie nu pəi ji ɲa Muon ɲonmishua fá'o ghrí ɲkuon shhe nɔ li'ε nu pa phi." A chhu ni ɲkwini gho ɲa, ¹¹ "**Nchhu ve, lollo, lōgɔ kúon yɔ ɲgəi la'a.**"

¹² Wu'ɔ ndii gho, a lollo, ndōgɔ kúon yi, ntaon ni vhi ligi ɲuon yugu ghao, nenne, ɲuon yugu ghrāo, ɲga'o Minnwi, nchhu nu ɲa, "Pigi lo naa ma njəi sheshe nnu nɔ yei!"

Jisho gē Levi

(Matio 9:9-13; Luka 5:27-32)

¹³ Jisho pini ɲgəi ɲkin mme ɲkhí ɲkamu'ɔn, ɲuon yú ɲgwa ni ɲgəi nu li'i yəi vi, a tho njəi

vugu. ¹⁴ Ndo ha'an a ni nyien nu ne, a yei Levi, muon Afiohi, a chho mon ntaa kwe taashi, a chhu gho na, "You njin a." A yei shhe njou njin yi.

¹⁵ Ndo ha'an Jisho ni nchho yei taprei ntho nji maon nda Levi ne, ntou pa ghan wein taashi pugu pa ghan phi chho yei yu pugu pa ghan younjin pi, nthe na ntou ngwa ni ntho njou njin Jisho. ¹⁶ Pa ghan ye'i gi Mushi na pugu ni mbo pa ngwa Farashi ne ni nga njei na a tho nji maon pugu pa ghan chwie phi pugu pa ghan wein taashi, nchhu ni ghan younjin pi na, "A chwie kho a ji maon pugu pa ghan wein taashi pugu pa ghan phi?"

¹⁷ Jisho ni nga nja'o yei nnu, nchhu na, "Ngwa pe na pugu po shi'i ne lo mfa'o cha ngan fho, a fa'o ngwa pe na pugu ghno nu ne. Ndo nji'i ntho pi no ge nu pa ngwa ndindi, ntho nthe pi ghan phi."

Pie nthe nnu ji nkhi

(Matio 9:14-17; Luka 5:33-39)

¹⁸ Ghan younjin Joung Ngan Fe Nkhi, pugu pa ngwa Farashi ni ntho nji nkhi. Pichoi pa ngwa tho mbara Jisho mbie vi na, "A chwie kho pa ghan younjin Joung Ngan Fe Nkhi pugu pa ghan younjin pa ngwa Farashi ji nkhi, ndo pa'a pa ghan younjin po lo nji?"

¹⁹ Jisho khwe ni pugu na, "Mimfe pa ghan ge li'i lan ji nkhi ndii na pugu pa mimbia ngan lan gho wu'o mbo ka'a ne? Ndo ha'an pugu pa mimbia ngan lan gho wu'o mbo ka'a ne, mba'a pugu ji nkhi. ²⁰ Ndo pa lle pigho shi ntho na pi shi mfu'u mimbia ngan lan gho mon shina pugu, nenne, pugu shi nji nkhi mon lle gho.

²¹ "Mba'a non ta'a pa'o nkuon ndunu ndhwi ni pra

ndhwi fhi. A nchwie nenne, kan ndhwi fhi gho shi njein, nshuu ndunu ndhwi gho nshaa mbini nka chwie a taon pi mme mbo.

²² "A wu'o ha'an a po ni mikei ngrao ne. Mba'a non ni'in la'o fhi mon ndunu mikei ngrao, a nchwie nenne, la'o gho fa'o ntugu mikei ngrao gho, nne kan la'o gho pugu pa mikei ngrao gho shi mbiri gha. A yi'i na ngwa ni'in la'o fhi mon mikei ngrao fhi."

Pie nthe nnu Lle Ji

(Matio 12:1-8; Luka 6:1-5)

²³ A ni mbo Lle Ji pa Juu choi, Jisho nyien ntogo nu mon nyien shie ge. No ha'an pugu ki togo nu ne, pa ghan younjin pi ka shie ge. ²⁴ Nenne, pa ngwa Farashi pie ni Jisho na, "Lii njei, a chwie kho pa ghan younjin po tho nchwie nnu na gi lo nji'i mbin na pi chwie Lle Ji ne?"

²⁵ A khwe ni pugu na, "Pai lo naa mein nnu na Devi ni nchwie ndii na a ni mbou yaon ji, nji ni njia vugu pa ngwa pi ne? ²⁶ Nkwon no ha'an a ni nii Nda Minnwi, ndii na Abiata ni mbo taatho pa thishi ghan fe'ingien ne? A ni nii nkru brei na pi ni mfe ni Minnwi, ndo mbini mfe yi ngwa pi, mbo yaon na kina lo nji'i mbin na a nthe sheshenon kru nkien ngan fe'ingien Minnwi."

²⁷ Jisho lugwi na, "Minnwi ni nu'on Lle Ji nthe pi nonmishua, a lo nchwie nonmishua nthe pi Lle Ji. ²⁸ Nenne, Muon Nonmishua taatho, nji'i nthe pi Lle Ji."

3

Non ni mbho kwikwi

(Matio 12:9-14; Luka 6:6-11)

¹ Jisho ni mbini nkamu'oy mon nda luoy Minnwi, non choi ni mbo fo mfa'oo mbo kwikwi. ² Pichoi pa ngwa ni mbo fo mbe'i vi no yoi nu na a shi njigi ghno non gho Llé Ji pa Juu, nne na a nthe pugu wein vi na a chwie nnu na a lo nkā'o.

³ Jisho chhu ni non gho na mbho yi ni kwikwi ne na, **“Taoy ntho hein.”** ⁴ Nenne, a pie vugu na, **“Gí piñ na pi chwie pi yoi Llé Ji, nnu shi'i ki nnu piphi, kwe nu non ki jwi nu non?”** Ndo pa'a pugu lo nchhu nnu.

⁵ A kara non yi mbe'i vugu mon pigitua, mfa'oo pē'i njū'oo nthe tinitho yugu, nchhu ni non gho na, **“Shwii mbho yo.”** A shwii, mbho yi ki'i ndo mbo pi shi'i. ⁶ Pa ngwa Farashi taon mon nda luoy Minnwi gho ngōi chomilaon gho nyian ntān pugu pa ghan younjin fūon Hero, nkwan ha'an pugu shi njwi Jisho ne.

Yú ngwa nkin nkhi

⁷ Jisho pugu pa ghan younjin pi shū'u mbini ngōi nkhi nkhi, mme yú ngwa lo Galili yōu njin yi pugu pa ngwa lo Judia, ⁸ pugu pa Jerushalein pugu Idumia pugu pa lo nji'a Jodañ pugu pa lo ngei pa la'ataon Taire pugu Shidon. Nguon mme yú ngwa pei ni ntho li'i yoi Jisho nthe na pugu ni nja'oo pa nnu ha'an a ni nchwie nu ne.

⁹ A chhu ni ghan younjin pi na pugu piri pie gho nthe yú ngwa pigho, kien nenne kan pugu shi nwī'in vi. ¹⁰ A ni nkwo yigi ghno ntou ngwa, nenne nguon pa ngwa ha'an pugu ni mfa'oo ghno ne, ni ni nu no kōon nu vi. ¹¹ Sheshe ndi na pa jiwē piphi ki yoi vi ne, pugu gū shhe shhi yu mba'oo ngōu na, “O Muon Minnwi!” ¹² A fe titini gí ni pugu na ki'i pugu chwie pi ji vi.

Jisho tere paanchro ghan ntaon pi

(Matio 10:1-4; Luka 6:12-16)

¹³ Jisho ku'oo nkuon mbra, ngē pa ngwa pe na a ni ntā'a nu na pugu tho mbara vi ne na pugu tho, pugu tho mbara vi. ¹⁴ A chu'oo paanchro na a ni nchho ligi yugu ni ghan ntaon pi ne, na pugu pugu po nu, na a nthe a shi ntaon vugu pugu chii chrà Minnwi, ¹⁵ ndo mfa'oo nji no fu'u nu pa minwein. ¹⁶ Yei paanchro ngwa pe ha'an a ni nchu'oo ne:

Shemu, na a ni nchho ligi yi ni Pita ne,

¹⁷ ni Jein, mbo muon Shebedi, ni Jouñ, mbo ndin Jein, na a ni nchho ligi yugu ni Boanegeshi, njin yi po na, “Puon ngwara mbi”

¹⁸ ni Andru, pugu Fili, ni Batolomiu, pugu Matio, ni Toma,

ni Jein mbo muon Afiohi, ni Tadio,

ni Shemu na a kwini la'a ne,

¹⁹ ni Judashi Ishikario na a ni mfini vi ne.

Jisho pugu Bejebu

(Matio 12:22-32; Luka 11:14-23; 12:10)

²⁰ Nenne Jisho ghōi la'a, yú ngwa pini nkiri nkamu'oy ti pa'a a lo mfa'oo shina pugu pa ghan younjin pi no ji nu maon. ²¹ Pa ndaonon yi ni nga nja'oo, ntaon mbhi li'i wein vi, nthe na pugu ni nchhu nu na, “A paapaa.”

²² Pa ghan ye'i ngwa ni gí Mushi na pugu ni shwi'i lo Jerushalein ne chhu na, “Bejebu* po mbin yu, a fu'u pa minwein pi ni ghrī nthishi pa minwein.”

²³ Nenne, Jisho gē vugu pugu tho yoi yu, a chrà ni pugu mon lu'oo chrà, **“Mimfe Shata kie nein**

* 3:22 3:22 Yei yichoi ligi Shata.

mfu'u Shata mbinj non? ²⁴ Ta'a la'ataon ngrā non yi mon pa kwie, ntho mā'anj nchhò ni non pugu, kanj mba'a la'ataon gho yi'i ntithi. ²⁵ Ti fa'a nda mbo pi mon minduonduon, kanj mba'a nda gho yi'i ntithi. ²⁶ Ti Shata ndollo no mā'anj nu non yi ni nchhò, ndo mbo mon minduonduon, kanj lūgwi nu mi para. ²⁷ Ndo mba'a yichəi non nii nda nganj ghrí, ntien maon pi ngəi no gho, ki lo mfūon nkrao nganj ghrí gho. A wu'ɔ kə'i gho na minthe a tien maon pi ntaon no nda yu.

²⁸ "Shishini nshwei vəi, Minnwi shi ndi'ε nguon phi na ngwamishua chwie ne, pugu pa sheshe chrà nchi'əshə na a taon nchò pugu ne, ²⁹ ndo shesheonj na a chi'ə Jijwe Minnwi ne, mba'a Minnwi ma ndi'ε phi yi, nthe na a chwie phi ki li'ε."

³⁰ A ni nchhu nne nthe na pugu ni nchhu nu na, "A fā'o jijwe pīphi."

Mūuj Jisho pugu pa lij pi pi pimbia

(Matio 12:46-50; Luka 8:19-21)

³¹ Mūuj Jisho pugu pa lij pi pi pimbia tho nthi mbhi ntaon nkani na pi mēinj Jisho. ³² Yú ngwa ni nchəchhə yəi yu, nne pugu chhu gho na, "Mūuj gho pugu pa lij pɔ pi pimbia pɔ ne mbhi ntā'a nu njəi gho."

³³ Jisho khwē na, "Mūuj a pugu pa lij panj pɔ pi pa gɔ?" ³⁴ A pə'i pa ngwa pə na pugu chəchə ngəinj vi mbāonj ne, nchhu na, "Mūuj a pugu pa lij panj pi pimbia pɔ neinj heinj. ³⁵ Shesheonj na a chwie nnu na Minnwi tā'a nu ne, a ndinj a vi pimbia pugu pa ndinj a vi mingwe ni mūuj a."

4

Lu'ɔ chrà nthe nonj na a ghəi li'i pī mbhě

(Matio 13:1-9; Luka 8:4-8)

¹ Jisho pini nu'uj njē ye'i nu nkij mme nkhi nkamu'ɔn, nkien mme yú ngwa kiri yəi yu, nne a ni nii nchəchhə pi mon kikuonj mon nkhi, yú ngwa pigho pɔ nkij nkhi li'i yó. ² A ni njə'i vugu ni ntou pa nnu mon lu'ɔ chrà, monj pa nnu ha'anj a ni njə'i nu ne, a ni nchhu ni pugu na.

³ "Pəi ya'o! Nonj chəi ni ma mbo fɔ ngəi li'i mā'anj mbhě. ⁴ Nɔ ha'anj a ni mā'anj nu ne, pichəi gū shhembua, pa mishi shwi'i nkru. ⁵ Pichəi gū mon shhe nkwa, li'i ha'anj ntou nchi'a shi ki lo mbo ne, nji'a nkəkhə nthe na nchi'a shi ki lo njien fɔ, ⁶ ndo minnaonj ghà nthe, ntūonj vi, nthe na a shini ndo mfā'o njien yi ne, a kə'o mbraoprao nkhu. ⁷ Pichəi mbhě gū mon shisha'a, shisha'a yi'ε nkū'ɔ mfigi vi, pa'a a lo nkū'ɔ ti njun ntien. ⁸ Ndo pichəi pa mbhě gū mon shhe shi'i, nkhe nkū'ɔ njun. Pichəi yuj trei wuj, pichəi ntigao wuj, pichəi ta'a nkii." ⁹ Jisho lūgwi na, "Nonj na a fā'o tənə ne, ā ya'o."

Njin lu'ɔ chrà gho

(Matio 13:10-17; Luka 8:9-10)

¹⁰ Ndi na Jisho ni mbo tə'i vi ne, ngwa ha'anj pugu ni mbo yəi yu ne, pugu pa paanchrə ghanj younjinj pi tho njəi vi mbie vi ni njinj pa lu'ɔ chrà pigho.

¹¹ A chhu ni pugu na, "Minnwi tūgu pa nnu na a ni mbo yi ləinj mon Sha'afuonj yi ni pəi, ndo ni ngwa nduonj na pugu lo nji'i mbinj ne, nguonj nnu pɔ pi monj pa lu'ɔ chrà, ¹² nne na, 'Pugu shi nja ndii ndo pa'a ndo njəi,

Pugu shi nja njwεε,
 ndo pa'a ndo nja'o nji
 kienj nenne, kanj pugu shi
 mbā'a nkūnu yugu ni
 phi,
 Minnwi li'ε phi yugu."

¹³ Jisho pie vugu na, "Pai lo
 nji njinj lu'ɔ chrà yei? Ti pai
 shi nkie pi neiñ nji njinj nguonj
 pa lu'ɔ chrà?" ¹⁴ Nganj mā'anj
 mbhě mā'anj pi chrà Minnwi.

¹⁵ Pichai pa ngwa na pugu ya'o
 chrà Minnwi ne po pi no mbhě
 na a gū shembua. Pugu gha
 nja'o, Shata kā'o ndo ntotho
 mfu'u chrà gho na pi chhu ni
 pugu ne.

¹⁶ Wu'ɔ nenne,
 pichai pa ngwa ha'anj pugu
 ya'o chrà Minnwi ne po no
 pe mbhě na a gū monj shhe
 nkhwā ne. Pugu gha nja'o
 chrà Minnwi, nki'i mbinj pinj
 ni pwatua.

¹⁷ Ndo pa'a nienj
 yugu lo ntini, pinj yugu wu'ɔ
 mbo pi no kuo ndii, nne ndii
 na ngə'i pugu pa mōonj nu
 tho nthe chrà Minnwi ne, pugu
 kā'o mbā'a nkūnu yugu pa'a
 no gho.

¹⁸ Pichai pa ngwa
 ha'anj pugu ya'o chrà Minnwi
 ne po no pe mbhě na pi mā'anj
 a gu monj shisha'a ne, ¹⁹ ndo
 pa ghaghana nthe maonj no yru
 nu monj yei chombhi, pugu pa
 mifiñ na pa fā'o ghà ntho no
 ne pugu pa shōrɔ nu pichai
 pa maonj nduonj, nii njù'ɔ pugu
 mfigi chrà gho pugu kara mbo
 no thi ki yunj ntienj.

²⁰ Ndo
 pe mbhě maonj na pi ni mā'anj
 monj shhe shi'i ne pe ngwa
 ha'anj pugu ya'o chrà Minnwi,
 mbinj ndo njunj ntienj, pichai
 trei wunj, pichai ntigao wunj,
 pichai ta'a nkii ne."

*Truka la'o mikru
 (Luka 8:16-18)*

²¹ Jisho ghəi shhi nchhu na,
 "Yichai nonj po fo na a ghà nii

ni truka nda ni'inj la'o mikru,
 ki la'o kúonj, ki lo nū'ɔnj pi
 nkuonj li'i thi truka?"

²² "Yichai yaonj lo mbo fo na
 pi ləinj na mba'a pi ma mienj ki
 nōonj li'i wo, ki nnu na pi kuru
 na mba'a a ma mienj ki taonj li'i
 li'ε."

²³ Jisho lūgwi na, "Sheshenonj
 mfā'o tónə, â ya'o."

²⁴ A pini nchhu ni pugu na, "Pai
 ywεε nnu ha'anj pai ya'o ne
 shi'i. Yaonj na pai fi'i yaonj
 no gho mfe ni nonj ne, Minnwi
 shi ngu'ɔ mfi'i pi monj gho mfe
 ni pai, ndo ngu'ɔ mbini mbigi
 ntou yi ni pai. ²⁵ Nthe na ni
 nonj na a fā'o ne, Minnwi shi
 mbigi ntou yi, ndo ni nonj na a
 lo mfā'o ne, Minnwi shi nkwe
 shigei ye na a fā'o ne mbho
 yu."

*Lu'ɔ chrà nthe mbhě na a ku'ɔ
 nu*

²⁶ Jisho ghəi shhi nchhu na,
 "Yei no ha'anj Sha'afuonj Min-
 nwi po ne. Nonj lōgo mbhě yaonj
 mā'anj, ²⁷ ndhe nu ngū'u nu
 monj pa tu'u pugu pa naonjchi,
 monj nguonj ndii gho, mbhě gho
 khē nku'ɔ ndo pa'a a lo nji
 nkwanj ha'anj a kie ne. ²⁸ Shhe
 gho chwie mbhě gho ku'ɔ njunj,
 fūonj yaonj po na a tua, mbra
 yi po na nkwei yi taonj, nenne
 ntienj yunj nkuonj nkwei yi gho.
²⁹ Ndiñ na ntienj gho tini ne, a
 kā'o njē pi kwōo nu nthe na
 ndii kwōo kā'o."

*Lu'ɔ chrà nthe mbhě yaonj mbo
 nkienj yi ge*

*(Matio 13:31-32,34; Luka 13:18-
 19)*

³⁰ Jisho pie na, "Mimfe pia
 mā'anj fi'i Sha'afuonj Minnwi pi
 ni kho, pia shi mfi'i pi ni yəi
 lu'ɔ chrà?" ³¹ A po pi no

mbhě yaonj mbo nkienj yi ge,
 na ndii na pi tho mbhi vi ne,
 a po ndugwi mbhě na a yi ge

ne ŋkuon mbhi. ³² **Ndo ti ndii ŋa pi phi vi ne, a ku'ɔ ngū ŋkien ndugwi mme thi, ngā'o nchaa ŋguon maon phi ghao mon nyien gho, mfu'u memme mbho pi, nne pa mishi tho ŋkrao nda pugu ŋkuon pa mbho pi."**

³³ Jisho shwei chrà Minnwi ni pugu mon ntou pa lu'ɔ chrà nɔ pei, nɔ fi'i ha'an a nthe pugu ya'o nji ne. ³⁴ Jisho ni nshwei chrà Minnwi ni yú ŋgwa wu'ɔ mon pa lu'ɔ chrà, ndo ndii ŋa a ni ŋgu'ɔ mbo pi pugu pa ghan younjij pi ne, a fi'i ŋguon nnu ntugu ni pugu.

Jisho chwē fin tithi

(Matio 8:23-27; Luka 8:22-25)

³⁵ A ni ŋga mbo ni fanaon llé gho, Jisho chhu ni pa ghan younjij pi ŋa, **"Pia shā'a ntaon njien hin."** ³⁶ Pugu mien yú ŋgwa pigho ndōgo vi wu'ɔ nɔ ha'an a ni mbo ne mon kikuon pugu pugu ghōi. Pichəi pa kikuon nduon ni mbo fɔ. ³⁷ Mme fin gū mon ŋkhī, ntun ŋkhī ni'in mon kikuon ti kikuon tho ndinaon linaon.

³⁸ Jisho ni mbo la'o* kikuon, nū'on tho yi ŋkuon nu'ontho ntho ndhe nu, pugu tho ngū'u vi nchhu gho ŋa, "Masha, pia ŋkhu pa'a a lo mbo nnu ve?"

³⁹ Jisho lollo tothi mbīga fin gho, nchhu ni ŋkhī ŋa, **"Ghigri pɔ! Tithi!"** Fifrəi gho tithi, li'i ya njū.

⁴⁰ A chhu ni pugu ŋa, **"Pəi pɔgo pi gu kho? Pəi wu'ɔ mbi'i ki lo mfā'o pin?"**

⁴¹ Pɔgo gu nii vugu, pugu chhu ni non pugu ŋa, "Non vei pɔ pi gɔ ki'ε ŋa fin pugu pa ŋkhī ya'o nchō yi ne?"

5

Jisho fu'u jijwe piphi mbij non
(Matio 8:28-34; Luka 8:26-39)

¹ Jisho pugu pa ghan younjij pi shā'a ŋkhī Galili ntaon njien hini mon krao ŋgei la'ataon pa ŋgwa Gerasha. ² A ni ŋga ntaon mon kikuon gho nchəin mbhi, mbāon pugu non chəi chomilaon gho ni jijwe piphi mbij yu. Non gho ni ntaon mon pa li'i ha'an pi ghà ntwei ŋgwa ne. ³ Non gho ni nda'a pi mon li'i twei ŋgwa. A kan ni mfe pa'a yichəi non lo ŋkrao vi, nji'i nthe pi ni chein, ⁴ nthe ŋa mon yien ndii pi ni ntho ŋkrao mbho mi ni chein, ŋgwe kipa'o nɔ kwò mi, ndo a tini chein gho, mbini mbə'i kipa'o gho kikri, ndo pa'a yichəi non lo mbo ŋa a kan ni mfe a wəin vi. ⁵ A ni ntho mba'o ŋgou ni tu'u pugu pa naonchi mon pa li'i twei ŋgwa pugu pa ŋkuon mbra, ntho nshe non yi ni ngū'o.

⁶ A ni ŋga njəi Jisho fie hin, ntei ngəi ngū ni kwere yi shhi yu. ⁷ Mba'o ŋkien mme ŋgou nchhu ŋa, "Pia fā'o pi kho, Jisho Muon Minnwi ŋa a chaapifun ne, mba'o mbho shhi gho ni ligi Minnwi, ki'i ni'in mon ngə'i." ⁸ Nthe ŋa Jisho ni ntho nchhu nu gho ŋa, **"Taon mbij non vei, ma gò jijwe piphi yei."**

⁹ Jisho pie vi ŋa, **"Ligi yo kho?"**

A khwē ŋa, "Ligi a Ká'a Yi, nthe ŋa pigi ntou yigi." ¹⁰ A ghəi shhi ndigəi vi ŋkien ntou yi ŋa ki'i a fu'u vugu mon la'ataon gho.

¹¹ Ŋkien mme kwie ŋkunyaŋ ni nji nu ŋkin mbra fɔ. ¹² Nenne, pugu ligəi Jisho ŋa, "Ntaon vigi ni pa ŋkunyaŋ pine, pigi nii mbij pugu". ¹³ Nenne, a fe shina ni pugu, pa jijwe piphi pigho taon nii mbij pa ŋkunyaŋ pigho. Ŋguon kwie ŋkunyaŋ pigho, pugu ni mbo yaon nɔ paa ŋkan yugu, ntei ntaon tho mbra gho ŋkin ŋkhī ne nshwi'i ngū mon ŋkhī, ŋkhu.

* 4:38 4:38 La'o kikuon yei ni ŋga'o ndo mfā'o li'i ŋa minthe non nūan mfere non yi fɔ.

14 Pa ghan kē'i nkunyaŋ pigho tei ngōi nchhu mon la'a pugu pa mon ngunu. Ngwa taon li'i tho njei nnu na a lōgo li'i ne. 15 Pugu tho mbara Jisho, njei non gho na pa jijwe piphi pigho ni mbo mbin yu ne a chho fo, mā'an ndhwí, lina yi po shi'i, mbo non gho na a ni mfā'o ka'a jijwe piphi pigho ne, pugu fā'o pogo gu. 16 Ngwa pe na pugu ni njei nnu na a ni ndōgo li'i ne fi'i nnu na a ni ndōgo li'i mbin ngan minweinj gho pugu pa nkunyaŋ ne ni pugu. 17 Pugu jē ntho ndigēi Jisho na a mien krao li'i yugu gho ngōi ni vhi.

18 Ndo ha'an Jisho ni ndollo nii nu mon kikuon ne, non gho na a ni mfā'o minweinj ne ligēi vi na a mien a tho pugu yu ghēi ka'a. 19 Jisho lāa, nchhu gho na, **"Ghēi mbara pa taannu po la'a, nshwei vugu ni fi'i nnu na Taatho chwie mbin gho ne, pugu pa fi'i nkwan no ha'an a nōon kwoshini ve ne."** 20 Non gho lallo ngōi mon Dekapoli* ntho nchi fi'i nnu na Jisho chwie mbin yu ne, nguon ngwa ghrāo.

Jisho ywin muun Jairu mbini njigi ghino mingwe chēi

(Matio 9:18-26; Luka 8:40-56)

21 Jisho ni nga nkwo pini shā'a mon kikuon ntaon njei hin nkin nkhi, nkien ntou yu ngwa kiri yei yu. 22 A gha ndara, Jairu, mbo ta'a mmenon mon nda luon Minnwi chēinj. A ni nga njei Jisho, ngū shhe shhi yu, 23 ndigēi vi, nchhu nu na, "Muun a yi mingwe chho nkhu nu. Tho nū'on mbho yo mbin yu, nne na a ntho ghino yi mme a po yi maon."

24 A ghēi pugu yu. Nkien mme yu ngwa yōu njin yi, ntho mfra vi mon nguon ngei ghao. 25 Shina ngwa pei, mingwe chēi ni mbo fo na a ki yei ndii yi ni nji no

paanchro nga'o. 26 A ni nkwo yei ngōi ntou yi mbho ntou pa ghan fhō, nkwo tūon nguon mbin yi ghao, pa'a non yi lo njo, a ka we'iwē'i. 27 A ni nkwo ya'o pa nnu no ligi Jisho, ntho njin Jisho mon yu ngwa pigho nkāon ndhwí yi. 28 Nthe na a ni chhu na, "Mi nji'i ngu'o nkaon pi ndhwí yi, non a tōgo." 29 Wu'o chomilaon gho, ndii yi gho kā'o ti pi thi, a ya'o mon non yu na ghino yi tōgo.

30 Jisho ya'o mon non yu nkwan no ha'an ghrí taon mbin yu ne, nki'i nshri non yi shri mon yu gho mbie na, **"A kāon gō ndhwí a?"**

31 Pa ghan younjin pi chhu gho na, "O yei yu ngwa tho mfra gho mon nguon ngei, o pini mbie nu na, 'A kāon gō nkāon a?'"

32 A kara ligi yi ndii no yei nu na a chwie gō nnu gho. 33 Mingwe gho gha nja'o nnu na a lōgo li'i mon non yu ne, ntaon ntho shhi Jisho mon pogo gu ndo ngrū nu, nshwei vi ni nguon nnu shini na a lōgo li'i ne. 34 Nenne, Jisho chhu gho na, **"Muun a, pin yo chwie ghino yo tōgo, ghēi ni gō mon ghighri Minnwi, pi yigi ghino yo."**

35 Ndo ha'an a ni ngu'o nchrā nu ne, non llo nda mmenon mon nda luon Minnwi gho tho nchhu gho na, "Muun gho kwo khu. O pini nu'un ngana Masha ngōi nu shhi pi na?"

36 Ndo pa'a Jisho lo mfā'o ndii ni nnu na pugu chhu ne, nka chhu ni mmenon gho mon nda luon Minnwi ne pi na, **"Ki'i mbogo, wu'o ntho mfā'o pi pin."** 37 Pa'a a lo mbin sheshenon tho njin yu nkien Pita, ni Jēin pugu Jou nđin Jēin gho. 38 Pugu ni nga nchēinj mon nda mmenon gho mon nda luon Minnwi ne, Jisho yei vuvu'u fintho pugu pa ngwa ha'an pugu

* 5:20 5:20 Njin Dekapoli po na wuj la'ataon.

ηκῆι nu ndo njūa nu ηκιεη ni nji. ³⁹ Jisho gha nii nda, nchhu ni pugu ηa, **“A chwīe kho p̄ai tho fā’o vuvu’u f̄in̄tho ndo ηk̄ai nu, muuη ghō lo ηkukhu, a lelle.”**

⁴⁰ Pugu gwē vi, ndo a fu’u vugu ghao mfe mbhi, ndōgo wu’o tāa muuη ghō pugu mūuη vi pugu pa trei ηgwa pe ηa pugu pugu ni ntho ne, pugu pugu nii mon njieη nda ηa muuη ghō ni nūaη ne. ⁴¹ A wēiη mbhō yi, nchhu ghō ηa, **“Talita kumi,”** njiη yi pō ηa, **“Miyaa, n̄chhu ve ηa lollo.”** ⁴² Wu’o chomilaon ghō, muuη miηgwe ghō ηa a ni mbo paanchro ηga’o ne lollo n̄jē nyiēη nu. Yei nnu ni ηga ndōgo li’i, ηguon yugu ghao ghrāo. ⁴³ Ndo Jisho shūu tēno yugu ηkieη yie ghō ηa ki’i pugu chwīe sheshenon ji, ndo nchhu ni pugu ηa pi fe yaon ghō a ji.

6

Pi lāa Jisho Nashare

(Matio 13:53-58; Luka 4:16-30)

¹ Jisho lollo fō ηgōi mon yugu la’ataon, pa ghan younjin pi yōu njiη yi. ² A gha mbo llē ji pa Juu, a jē ye’i nu mon nda luon Minnwi, ntou ηgwa ηa pugu ni nja’o vi ne ghrāo, nchhu nu ηa, “Non vei ye’i yei nnu pi hin? A fā’o fi’i shietho yei pi llo hin? A fā’o yei ghr̄i pi hin nō chwīe nu pa nnu ghraoghrao pei nō ghō? ³ Yei lo mbo kaminda, mbo muuη Meri, mbo nd̄iη Jēiη ni Josheshi* ni Judashi ni Shemu? Pia pa l̄iη pi pi piηge lo mbo hein ka’a?” Nne pugu lāa vi.

⁴ Jisho chhu ni pugu ηa, **“Pi shi’a nchi’o nj̄eli’i Minnwi ηkieη la’a pugu shina ηgwa pi, pugu pa ji ndaon.”** ⁵ A kan ni ntho pa’a a lo nji’i nchwīe pa nnu ghraoghrao fō ηkieη ηa a ni nū’oη mbhō yi mbiη sh̄igei ghan gh̄ino

n̄j̄igi gh̄ino yugu. ⁶ A ni ηgrāo ntho fi’i ki piη ηa pugu ni mfā’o ne.

A ni nyiēη n̄jiη mon la’a ntho nje’i nu.

Jisho taon paanchro ghan ntaon pi

(Matio 10:5-15; Luka 9:1-6)

⁷ Jisho gē paanchro pigho, ntaon vugu ηa pugu gh̄ai pa pi paa, mfe nji ni pugu nō fu’u nu pa jijwe p̄ip̄hi. ⁸ Mfe ḡi ni pugu ηa, “Ki’i p̄ai lōgo sheshe yaon nō ha’aj p̄ai gh̄ai nu ne, ηkieη mb̄ie, ki’i p̄ai lōgo brei, ki p̄iēη kra, ki ntuo mbiη mon p̄iēη p̄ai.” ⁹ Mb̄ini mb̄igi ηa, **“P̄ai gwe tra ndo ki’i p̄ai tuo kwri ndhw̄i.”** ¹⁰ A chhu ni pugu ηa, **“Sheshe nda ηa p̄ai nii fō ne, p̄ai la’a fō ti shi nu’uj ntaon la’ataon ghō.”** ¹¹ Sheshe li’i ηa pi lo mbiη v̄ai fō ne, ki njw̄ere nnu ηa p̄ai chhu nu ne, p̄ai ηga ntaon nu fō, p̄ai krū kwō m̄ai nō nōon nu ni pugu ηa Minnwi p̄ina nnu ηa pugu chwīe ne.”

¹² Pugu ni ntaon ηgōi, nch̄ii nu ηa ηgwamishua p̄a’a ηk̄unu yugu ni p̄hi. ¹³ Pugu ni ntho mfu’u pa miηweiη mbiη ηgwa, njū’o wru mbiη ntou ghan gh̄ino, ntho n̄j̄igi gh̄ino yugu.

Tho Hero fin

(Matio 14:1-12; Luka 9:7-9)

¹⁴ F̄uon Hero ni nja’o nnu yei, ntho ηa ligi Jisho ni nyiēη ηguon li’i. Ngwa chhu nu ηa, “Jouη Ngan Fe Nkh̄i p̄ini nu’uj ηku’o mon gu, a chwīe yie a fā’o ghr̄i nō chwīe nu pa nnu ghraoghrao pei.” ¹⁵ Ndo pich̄ai chhu nu ηa, “A Elaija.” Pich̄ai ni ntho nchhu yugu ηa, “A nj̄eli’i Minnwi, nō ta’a nj̄eli’i Minnwi lleshhi.”

¹⁶ Ndo Hero ni ηga nja’o nnu pei, ntho nchhu nu ηa, “Jouη, ηa mi ni nja’a tho yi ne, p̄ini nu’uj ηku’o!”

* 6:3 6:3 A yich̄ai ηkwan ha’aj pi ghā mēiη Joshe ne.

17 Ndutho Hero ni nkwo taon ngwa pugu ghōi ngwēin Joung mfīni mon chōin nthe nnu Herodia mbo ngwe Fili ndin vi, nthe na Hero ni ngugwei vi. 18 Joung ni ntho shwei Hero na, “A lo nji’i nkā’o ve no wugwei nu ngwe ndin ghō.” 19 Herodia ni mfā’o kipina njū’o yu nthe Joung, ntho ntā’a shendaon no jwi nu vi, ndo pa’a ndo mfā’o shina, 20 nthe na Hero ni mbogo Joung nthe na a ni nji na Joung non taontaon, nne, nū’on vi no ha’an mba’a kā’a kēe vi ne. A ni nkhwā no ya’o nu pa nnu mbho Joung, nji’i nthe pi no ha’an sheshe ndii na a ni nja’o vi ne, nnu pigho tāra vi nkien ntu yi ne.

21 Nduwi yi shina taon llé na Hero ni ntho nji llé phi yi pugu pa kún pi, ni pa thishi pa shooge pi, pugu pa memme ngwa mon Galili. 22 Ndi na muon Herodia yi mingwe ni ntaon shhi mbini pini ne, a pwa Hero pugu pa ghan gè pi, fūon chhu ni muon mingwe ghō na, “Pie sheshe yaon na o khwā ne vāi nfe ve.” 23 Nshwēi pa kina shhi yu na, “Sheshe yaon na o shi mbie ne, nji’i nthe ā nchōin pi ghrā la’ataon a nshi mfe ve.”

24 Muon mingwe ghō taon mbhi, nchhu ni muon vi na, “Mi shi mbie pi kho?”

A chhu ghō na, “Tho Joung Ngan Fe Nkhi.”

25 A ki’i mbini pini mon kōkōno wu’o ndii ghō njoi fūon nchhu ghō na, “Ntā’a nu na o fe tho Joung Ngan Fe Nkhi vāi wu’o ndwe nkuaon pashinja yei.”

26 Fūon ni nja mbo ni tu’utho, ndo nthe kina na a ni nkwo shwēi shhi ghan gè pi ne, a shini ndo ntā’a nu mbē’i chrā na a ni nkwo fe ghō ne. 27 Wu’o chomilaon ghō fūon taon ta’a nkē’i vi, mfe gi ghō na a ghōi ntho ni tho Joung. A ghōi nja’a tho yi mon

chōin, 28 ntho ni tho yi ghō nkuaon pashinja, mfe ni muon mingwe ghō, muon mingwe ghō fe ni muon vi. 29 Pa ghan younjin Joung ni nga nja’o yei nnu, ntho ndōgo khu yi ngōi ni’in mon fūn mon ngū’o.

Jisho kugwi tien nkan ngwa

(Matio 14:13-21; Luka 9:10-17; Joung 6:1-14)

30 Pa ghan ntaon Jisho gha mbini no ha’an a ni ntaon vugu ne, nkiri yoi yu, nshwei vi ni nguon nnu na pugu ni nchwēe ndo ntigi. 31 A chhu ni pugu na, **“Poi ta’a li’i ha’an ngwa lo mbo fo ne, pia ghōi fo mferē non no kuo ndii.”** Nthe na ntu ngwa ni ntho nu ndo ngōi nu pugu shini ndo mfā’o shina fere non ti nji maon.

32 Pugu nii mon kikuon ngōi no li’i ha’an ngwa lo mbo ne no po nu fo tē’i vugu. 33 Ndo ntu ngwa ni njoi vugu nji na a pugu, ntei yugu nkuaon shhe llo mon nguon pa la’ataon ghao, mfūon pugu nchōin fo shhi Jisho pugu pa ghan younjin pi. 34 Jisho ni nga ntaon nkaon mbhi, njoi nkien mme yū ngwa, mfā’o kwoshini mbij pugu nthe na pugu ni mbo no pa minji ki nkē’i yugu. Nne a jē ntho nje’i vugu ni ntu nnu.

35 Nji’a ni nga ntogo, pa ghan younjin pi tho njoi vi, nchhu ghō na, “Yei li’i ha’an ngwa lo mbo, ndii lo nkwo ya ntogo. 36 Chhu ngwa pei ghōi, nne na a nthe pugu ghōi mon pa mban mbambara pugu pa mon la’a njuon yaon fo nji.”

37 Ndo a khwē ni pugu na, **“Poi fe yaon pugu ji.”**

Pugu chhu ghō na, “Pigi shi ngōi njuon brei ni fi’i mbij na mimfe non fā’a no paa nkii lembhi ne ntho mfe ni pugu pugu kru?”

38 A pie ni pugu na, **“Poi fā’o ndigi brei yi kho? Poi ghōi**

ndii! Pugu ni nga ndii, nchhu gho na, “Ndigi yi tien ni paa shhu.”

³⁹ Jisho fe gi na nguon ngwa pigho chocho nkuon tru mon pa kwiekwie. ⁴⁰ Pugu chocho mon pa kwie, pichai po ta'a nkii, pichai po tien wun.

⁴¹ Nenne a lōgo kaij brei gho ni paa shhu, mbi'i ligi yi ndii po, ntōo Minnwi, mbə'i brei gho mfe ni pa ghan younjij pi na pugu fe ni pa ngwa pigho, ngrā paa shhu gho shina pugu ghao. ⁴² Nguon yugu kru ti njru. ⁴³ Pugu ni ndiga pa pə'i pə'i pigəi brei, pugu pa shhu a linaon paanchro mikuo. ⁴⁴ Fi'i pa pimbia ha'an pugu ni nkru brei gho ne ni mbo tien njkan yi.

*Jisho nyien nkuon nkhi
(Matio 14:22-33; Joun 6:15-21)*

⁴⁵ Wu'o ndii gho Jisho chwie pa ghan younjij pi nii mon kikuon ngəi shhi no shā'a nu ntaon njien hij mon Beshaida, a lara shigei no chhu nu ni yu ngwa pigho na pugu ghəi la'a. ⁴⁶ A gha nkwo cha'a vugu, nkwo nkuon mbra li'i luon Minnwi.

⁴⁷ A ni nga nchəinj ni fanaon, kikuon ni mbo titri nkhi, Jisho ni mbo mbhi tə'i vi. ⁴⁸ Jisho yəi na pugu pa'o nu ni pra no chhwi nu kikuon a ghəi shhi, nthe na fifrəi ni ntaon pi shhi pugu. A gha mbo ni nda'a mbhi lan, mon shina trei minaon pugu ntigao minaon, a nyien nu nkuon nkhi ntho nu yəi pugu, ntā'a nu mfərə vugu. ⁴⁹ Ndo pugu gha njəi vi a nyien nu nkuon nkhi, pugu gē na a po pi nkhushe, mba'o ngou. ⁵⁰ Nthe na nguon yugu ni njəi vi, pogo gu wəinj vugu, ndo a chrā ni pugu nchhu na, **“Pəi fā'o wəinj njū'o, a mmu, ki'i pəi fā'o pogo gu.”**

⁵¹ Nenne, a nii mon kikuon mbara vugu, fifrəi gho tithi, nnu gho llwi ncho yugu. ⁵² Nthe na tho yugu shini ndo nji'i nshie ni nnu kugwi

nu ngwa ni brei, ndo pugu ni mbo pa fini tho no ji nu.

*Jisho yigi ghno li'i na pi mēinj ni Geneshare ne
(Matio 14:34-36)*

⁵³ Pugu ni nga nshā'a, ntaon mbhi li'i na pi mēinj ni Geneshare ne, nchu kikuon yugu nkij nkhi. ⁵⁴ Pugu gha ntaon mon kikuon, pa ngwa yəi vi nk'i'ij njiji, ⁵⁵ ntei mon nguon yie krao li'i ghao, ntho nu ni ghan ghno nkuon pa kion pugu no li'i na pugu ni nja'o na Jisho po ne. ⁵⁶ Sheshe li'i na a ni ngəi ne, mon puon mi la'ataon pugu pa memme la'ataon pugu pa moon ngunu, pugu nū'oj pa ghan ghno mon pa tan, ndigəi vi na a mien pa ghan ghno pigho kəon pi wu'o muon tho ndhwī yi. Nguon pa ngwa pe na pugu ni nkəon ne, ghno yugu togo.

7

*Pa nū'oj pugu pa gi
(Matio 15:1-9)*

¹ Pichai pa ngwa Farashi pugu pa ghan ye'i ngwa ni gi Mushi na pugu ni ndho Jerushaleinj ni nkiri yəi Jisho. ² Pugu ni njəi na pichai ghan younjij Jisho tho nji yaon ni mbho ki shigao mon nkwan shendaon ha'an nū'oj chhu ne. ³ Pa ngwa Farashi pugu pa nguon pa ngwa Juu ghao shi'a nji yaon ki lo nshigao mbho yugu nkwan ha'an a pie ne, nne nchho nū'oj nū'oj pa thishi pugu, ⁴ ki nji sheshe yaon ki lo nshigao non no ha'an nū'oj chhu ne ndii na pugu kwəi tan ne. Ntou pichai pa nū'oj po fo na pugu ghə nū'oj, no shigao nu pa ndua pugu pa kij pugu pa pichai kij tini pugu pa ngrəo na pi ghə nchho nkuon nji maon ne.

⁵ Pa Farashi pugu pa ghan ye'i gi Mushi pie vi na, “A ghə nchwie kho pa'a pa ghan younjij po lo nchho chombhi yugu nkwan

ha'an nù'oj pa thishi chhu ne, ntho nji yaon ni mbho ki shigao?"

6 A khwē ni pugu na, "A ηkieu nnu shini no ha'an Minnwi ni noon ni Ishaya a chhu nthe vai ma pa ghan mifi pei, wu' o no ha'an a ni na'an na, 'A chhu ju Minnwi na,

Ngwa pei gha nga'o a pi ni ncho yugu

ndo pa'a nu' o yugu lo mbara yai mu,

7 Ghere lo mbo ni ngwa pei mon gha'o nu ma,

nthe na pugu ye'i nu' oη ngwamishua, pi no ha'an a po pi gi a.'

8 Pae mien kina Minnwi ηgwain pi nu' oη ngwamishua."

9 A pini nchhu ni pugu na, "Pae fa'o ηkieu shendaon no laa nu kina Minnwi nne na pae nu' oη yai nu' oη. 10 Mushi ni nchhu na, 'Ya'o ncho taa gho pugu muon gho,' ndo 'Non na a we'i taa ki muon vi ne, yi'i na pi shi nji vi.' 11 Ndo pae chhu yai na, 'Non nchhu ni muon vi ki taa vi na yaon na mfa'o no ghere nu gho no ne po pi Koban (njin yi po na yaon fe ni Minnwi)', 12 nne pae lo nu'un mbin na a ghere taa vi ki muon vi. 13 Nne ntho ndaa chra Minnwi ni nu' oη yai na pae tigi ηgwreingwa pae no gho ne. Pugu pa pichai ntou ηkwan nnu pi ne na pae chwie."

14 Jisho mein ηgwa pigho pugu tho njei vi, a chhu ni pugu na, "Pae ywere nnu na nchhu nu ne ndo nja'o. 15 Yichai yaon lo mbo fo na a nni mbin non lo mbhi a fuo vi, a ka po pi yaon na a taon mon non non ne na minthe a fuo vi." 16 ["Sheshenon na a fa'o tone ya'o."]

17 A ni nga mien yu ηgwa pigho nii nda, pa ghan younjin pi chhu gho na a shwei njin lu' o chra gho. 18 A chhu ni pugu na, "Pae wu' o mbo pi lina ηkaa pae? Pae lo naa njei na sheshe yaon na a lo mbhi nii mbin non ne nthe pa'a a lo mfuo vi. 19 Nthe na a lo nji'i ηgei pi nu' o yu, a ghai pi pun yu ntiri ntaon nii mon krao." (Nne nchi na ηguon maon ji yi taontaon.)

20 Nchhu na, "A yaon na a taon mon non non ne na a fuo vi. 21 Nthe na lo mon gho, mon nu' o ηonmishua, pa kwa'a piphi gha ntaon, no pa kwoshuon, ηgina, jwi nu non, 22 shuon mbho ghan lan, lua, mbha nnu piphi, mifi, pa nnu toto, kighi'a, chhu nu phi tho ηgwa, ntita'o, mbha nnu na. 23 Nguon pa nnu piphi pei gha ntaon pi mon non non, mfuo ηgan vi."

Fi'i pin mingwe chai (Matio 15:21-28)

24 Jisho ni ndho fo ηgei krao ηgei Taire*. A ni nii mon nda pa'a ndo nta'a nu na sheshenon ji, ndo pa'a shendaon lo mbo na a kan ni mfe a lere. 25 Wu' o ndii gho, mingwe chae na jiwwe piphi ni mbo mbin muon vi yi mingwe ne ni nja'o na a po, ntho ηgu la'o kwō Jisho. 26 Mingwe vei ni mbo mingwe taon nduon, lo krao ηgei Fonishia mon Shiria. Ndigai Jisho na a fu'u minweinj mbin muon vi.

27 Jisho khwe na, "A pie na pi funon kugwi pa puon ηkaon nthe na a lo nji'i ηka'o no ligo nu maon ji puon ma'an ni pa minggu."

28 Mingwe gho khwe na, "Oon, ma Taatho, ndo nji'i nthe pi pa minggu gha nji ηku'u maon puon la'o taprei."

* 7:24 7:24 Pichai Nya'anli Minnwi mon chra Gri fa'o pugu Shidon.

29 Jisho chhu gho na, **“Nthe yine ndigi chrà, minthe o ghèi ni go, minweinj gho kwo taon mbin muun gho.”** 30 A pini la’a, njèi muun gho a nuan kúon, minweinj gho kwo taon mbin yu.

Jisho chwie fhi ya’o li’i ndo nchrà

31 A pini llo mon krao ngei Taire, nyien ntiri mon Shidon nchèinj nkij nkhi Galili, mon krao ngei Dekapoli. 32 Pichèi ngwa lōgo yichèi non na a ni mbo fhitənə ndo ki lo nchrà nu shi’i, ntho mbara vi ni ju, ndigèi vi na a nū’on mbho yi mbin yu. 33 Jisho lōgo vi ngèi no li’i tē’i vi, ni’in mbho yi tənə yu, nga nthu thwe, nkaon lin yi. 34 Jisho pi’i ligi yi ndii po, nshonə nchhu ni non gho na, **“Efata†”**, njij yi po na, **“Chu’o!”** 35 Tənə yi chu’o, lin yi kigei, a chrà ki kòro.

36 Jisho fe gi ni pugu na ki’i pèi chhu ni sheshenon. Ndo fi’i nkwan ha’an a ni mbigi gi na ki’i pugu chhu ni ngwa ne, wu’o mbo fi’i nkwan ha’an pugu ni nchhu mbigi ne. 37 Pa ngwa ni ngrāo ti a gha’a, nchhu nu na, “A chwie nguon pa nnu ghao shishi’i. A chwie fhitənə ya’o li’i, fhincho chrà.”

8

Jisho kugwi khwe nkan ngwa (Matio 15:32-39)

1 Mon pii ndii gho, ntou yu ngwa ni nga mbini nkiri ki lo mfā’o yaon no ji nu, Jisho mēinj ghan younjij pi nchhu ni pugu na, 2 **“Mfā’o kwoshini mbin ngwa pei nthe na pigi pugu kwo chho no trèi llè ki lo nji’i mfā’o yaon no ji nu.** 3 **Mi mfe vugu la’a ni nji, pugu taon shendaon nji**

mā’an vugu, nthe na pichèi llo a shiga.”

4 Pa ghan younjij pi khwē gho na, “Non shi njèi maon ji pi hin mon nkunu njó yei no kugwi nu fi’i ngwa pei no gho?”

5 Jisho pie vugu na, **“Pèi fā’o pi ndigi brèi yi kho?”**

Pugu chhu na, “Yi khwachèi.”

6 A fe gi ni ngwa pigho na pugu chōcho shhe. Ndōgo khwachèi brèi gho nga ntōo Minnwi, mbè’i mfe ni ghan younjij pi na pugu fe ni pugu. Nne pugu fe ni ngwa pigho. 7 Pugu ni mfā’o shigei puon mi shhu, Jisho gha nkwo tōo Minnwi no gho, mbini mfe gi na pi fe ni pugu.

8 Pugu kru ti njru, pa ghan younjij pi liga pa pè’i pigèi pi a linaon mon khwachèi memme mikuo. 9 Yaon no khwe nkan ngwa ni mbo fo. Jisho chhu ni pugu na pugu ghèi la’a. 10 Nki’i ndo nii nii ndii gho mon kikuon pugu pa ghan younjij pi nshā’a ntaon Dalmanuta.

Pa ngwa Farashi tā’a nnu ghraoghrao

(Matio 16:1-4)

11 Pa Farashi tho njē lōu nu pugu pa Jisho, nchhu nu gho na a nōon li llo po, nne no mōon nu mi.

12 A shonə nkien yie gho mon njū’o yu, nchhu na, **“Ngwrèingwa pei tā’a li nthe kho? Shishini nshwei vèi na mba’a pi nōon ta’a li ni pugu.”**

13 A mien vugu nga mbini nii mon kikuon nkamu’on nshā’a ntaon njien hin.

Mbha nnu pa Farashi pugu pa Hero

(Matio 16:5-12)

14 Pa ghan younjij Jisho li’è no lōgo nu brèi, ngu’o mfā’o pi ta’a yi mbho pugu mon kikuon.

† 7:34 7:34 Ye i ni mbo pi mon chrà Aramai mbo chrà la’a pa fhì gho. * 8:15 8:15 Yishi yaon na pi ghà ntrao prupina gato ni’in mon gho a chwie a ku’o.

15 Jisho shūu tónə yugu, nchhu nu ηa, **“Pəi lina yishi*llə mbhə pa ηgwa Farashi pugu pa Həɔ.”**

16 Pugu jē ntho nchrā nu shina pugu nthe nnu brēi ηa pugu shini ndo mfā’o nē. 17 Jisho ji nnu ηa pugu ni nchrā nu nē, nenne mbie vugu ηa, **“A chwīe khə pəi chrā nu ηkuonj nnu pou brēi? Pəi lo nji, ki mfā’o shiethə pa nnu ya’a? Tho yəi kweikwei?”** 18 **Pəi fā’o ligi ki lo njəi li’i, mfā’o tónə ki lo nja’o li’i? Pəi shi’a ηkwij nnu?** 19 **Ndii ηa mi ni mbə’i tiēj brēi ηkugwi tiēj ηkanj ηgwa nə ghə nē, pigəi pə’i brēi ηa pəi ni ηkiri nē ni mbə mikuo yi khə?”**

Pugu chhu ghə ηa, **“Paanchrə.”**

20 **“Ndii ηa ηki pə’i yi khwachəi ηkugwi khwē ηkanj ηgwa nə ghə nē, pigəi pə’i brēi ηa pəi ni ηkiri nē ni mbə njəu yi khə?”**

Pugu khwē ghə ηa, **“Yi khwachəi.”**

21 A chhu ni pugu ηa, **“Tho yəi wu’ə mbi’i ki lo naa nshie?”**

Jisho chwīe nchriligi yəi li’i

22 Pugu ghəi nchəinj Beshaida, pichəi ηgwa lōgə nchriligi ntho njəi vi ni ju ndīgəi vi ηa a kəonj vi. 23 A wēinj mbhə nchriligi ghə, ntaonj ni ju monj la’a, ηga kwo thu thwē nə ligi yi ndo mbini nu’uη nū’əη mbhə yi mbinj yu mbie vi ηa, **“Ŋ yəi sheshe yaonj?”**

24 A pi’i ligi yi təthi nchhu ghə ηa, **“Njəi pa ηgwa ndə pugu fhi pi pa thi nyīēj nu.”**

25 Nnē Jisho pini nū’əη mbhə mi nə ligi yi, a fēi ligi yi, ligi yi shie, a yəi ηguonj yaonj shishi’i. 26 Jisho chhu ki’ē a ghəi nda yu, mfe gī ghə ηa, **“Ki’i nii monj la’a.”**

Pita chhu ηa Jisho Ju ye ηa Pi Chu’ə Ntaonj nə Nkwe nē

(Matio 16:13-20; Luka 9:18-21)

27 Jisho pugu pa ghanj younjinj pi ghəi monj pa la’ataonj monj Kaisharia Filipai. Pugu pugu ni ηga mbə shendaonj, a pie pa ghanj younjinj pi ηa, **“Pa ηgwa ghā nchhu ηa mi pə pi gə?”**

28 Pugu chhu ghə ηa, **“Jounj Nəan Fə Nkhī, pichəi chhu ηa ə Elaija ndə pichəi chhu ηa ə yichəi ta’a njəli’i Minnwi.”**

29 A ghəi shhi mbie vugu ηa, **“Ti pəi chhu yəi ηa mi pə pi gə?”**

Pita khwē ghə ηa, **“Ŋ Ju ηa Minnwi Chu’ə Ntaonj nə Nkwe nē.”**

30 Nenne Jisho shūu tónə yugu ηa ki’i pugu shwei sheshenonj nə ghə.

Jisho chrā ηkuonj nnu khu nu mi mbini ηku’ə

(Matio 16:21-28; Luka 9:22-27)

31 Jisho jē ntho njəi’i vugu ηa a yi’i ηa Muonj Nonmishua shi njəi ηgə’i nthe ntou pa nnu, pa thishi pa Juu pugu pa thishi ghanj fe’ingieη pugu pa ghanj ye’i ηgwa ni gī Mushi lāa vi, pi jwi vi, a gha nda’a trēi llé, a pini ηku’ə. 32 Nchwīe tho ghanj younjinj pi ya nshie ni yei nnu. Pita lōgə vi ηgəi njinjnj njəi mbīga vi.

33 Jisho gha ηkara nonj yi, mbə’i ghanj younjinj pi, mbīga Pita nchhu ηa, **“Lollo yəi nu, ma Shata! Ŋ lo nji’i nū’əη kwā’a nu mo pi ηkuonj nnu Minnwi, ə ka nū’əη pi ηkuonj pa nnu ηgwamishua.”**

34 Jisho mēinj kiri ηgwa pighə fo nchhu ni pugu ηa, **“Sheshenonj ntā’a nu njəu njinj a, a mienj phi nnu ha’anj a khwā nē, ntiēj wā’a yi, njəu njinj a.”** 35 **Nthe ηa sheshenonj ηa a tā’a nu ndūgu ni chəmbhi yi nē shi shiēj chəmbhi yi ghə, sheshenonj ηa a mi’anj chəmbhi yi nthe a pugu pa nthe pwa pisha’akhə Minnwi nē shi ndūgu ni chəmbhi yi ghə.** 36 **Nthe ηa nonmishua shi**

nshei pi khó nò ha'an ä mfá'o nguoñ mbhi ghao ndó shien chombhi yi? ³⁷ **Minthe ñon fe pi khó nò kwri nu chombhi yi nò ghó?** ³⁸ **Sheshenon mfá'o lrithó nthé a pugu pa chrà a mon mbhi ngwreingwa ki fá'o pogo Minnwi, pugu pa ngwreingwa piphi yei, kan Muuñ Ñonmishua shi mfá'o lrithó nthé vi ndii ña a tho mon ndigha'o Taa vi pugu pa yi ghan ntaon Minnwi pi taontaon ne."**

9

¹ Jishó chhu ni pugu ña, **"Shishini, ñshwei vai ña pichhai ngwa thi hein ña mba'a pugu khu ki lo ñjai Sha'afuon Minnwi tho mon ghrí."**

Jishó ñoon non yi mon ndigha'o yi

(Matio 17:1-13; Luka 9:28-36)

² Ntigao llé ni ñga ntogo Jishó lógo Pita, pugu Jein ni Jouñ, pugu pugu ku'ó tó'i vugu ñkuon mme ntaan mbra. Nò ha'an pugu ni mbe'i vi ne, a kwri ligi pugu, ³ ndhwí yi gu yi fufhu, nchía ti ñga'a, mfugu nchaa fi'i ñkwan nò ha'an minthe sheshenon ñkuon mbhi shigao ne. ⁴ Elaija pugu Mushi ñoon non yugu ni trei ghan younjin Jishó pighó, nthó nchrá nu pugu pa Jishó.

⁵ Pita chhu ni Jishó ña, "Masha, a pwa ña pia pò hein ne. Pigi shi ñkrao trei ntáa, ta'a yi ve, ta'a yi ni Mushi, ta'a yi ni Elaija." ⁶ Nthe ña a shini ndó ñji nnu ña a nthé a chhu ne, nthé ña pogo gu ni ngwéin vugu ñga'a.

⁷ Lúluñ kuru vugu, ñggì taon mon lúluñ ghó ña, "Yei ñkien Muuñ a ña ñkhwá, ñhai ya'o mbhó yu." ⁸ Pugu gha ndii ne, ngwí'i ki lo nu'un ñjai sheshenon ñkien Jishó. ⁹ Nò ha'an pugu ni nthó nshwi'i mbra ghó ne, Jishó fe gí ni pugu ña ki'i pugu shwei

sheshenon ni nnu ña pugu yéi, ti ngó'i nchóin ndii ña Muuñ Ñonmishua shi ñku'ó mon gu ne. ¹⁰ Pugu wéin ndigi chrà ghó, nthó nchrá nu ni non pugu ña, "Ñjin ku'ó nu mon gu yei pò pi ña?"

¹¹ Pugu pie Jishó ña, "A chwíe khó pa ghan ye'i gí Mushi chhu nu ña Elaija shi fúon nthó ñkaon?"

¹² A khwé ni pugu ña, **"Shishini Elaija shi fúon nthó nò piri nu pa nnu a ká'o. Ndó a chwíe khó Nwa'anli Minnwi chhu ña Muuñ Ñonmishua shi ñjai ntou ngó'i, ndó pi láa vi?** ¹³ **Ndó ñshwei vai ña Elaija kwo tho ngwa fá'a mbij yu nò ha'an pugu khwá ne, nò ha'an Nwa'anli Minnwi chhu nthé vi ne."**

Jishó yígi ghíno yichai miké'i ña a ni mfá'o minwein

(Matio 17:14-19; Luka 9:37-43)

¹⁴ Pugu ni ñga mbini, ñjai pigéi ghan younjin pi pugu pa ntou yú ngwa pugu pa ghan ye'i gí Mushi lóu nu. ¹⁵ Wu'ó ndii ghó, ñguon yú ngwa pighó gha ñjai Jishó, ñgráo ti a gha'a, ntei ngó'i ñjai vi nchrá ghó. ¹⁶ A pie ghan younjin pi ña, **"Pai pugu lóu pi khó?"**

¹⁷ Yichai ñon mon yú ghó khwé ña, "Masha, nthó ni muuñ a, ñjai ghó nò ghó, ña minwein pò mbij yu, nchwíe ña ki'i a chrá.

¹⁸ Sheshe ndii ña a ghà ncho vi ne, a ghà má'an vi shhe, fa'ofa'o taon nu nchó yu, a kru shua yi, non yi tíi. Nchhu ni pa ghan younjin pò ña pugu fu'u minwein ghó, pugu pa'ó kie."

¹⁹ A khwé ni pugu ña, **"Yo ngwreingwa ki fá'o pin, mi shi mbo pia pi fi'i yi nein? Mi shi mfá'o wéin ñju'ó ni pai pi fi'i yi nein? Pai tho ni ju mfe vai."**

²⁰ Pugu tho ni muuñ ghó ñjai vi nò, jijwe ghó gha ñjai Jishó ngwéin muuñ ghó ni mipriligi, a

gū shhe nkənə nu fa'ofa'o taon nu nchō yu.

21 Jishō pie tãa muuŋ ghō ña, **“Nnu yei kwo lōgo li'i mbij yu nō fi'i ndii neiŋ?”**

A khwē ghō ña, **“Jē kə'i pro. 22** A ghà njiēŋ mā'an vi kīe pugu pa moonŋ nkhi nō jwi nu mi. Ndo ä mbo ña minthe o chwīe nnu, o fā'o kwoshini mbij pigi ngēre vigi!”

23 Jishō khwē ghō ña, **“O chhu vōi ña, 'A mbo ña minthe o chwīe nnu?’ Sheshe nnu yi'ε ni nonŋ ña a fā'o pinŋ nε.”**

24 Tãa muuŋ ghō ki'i nkəikəi ni nji ña, **“Oonŋ mbij, ghēre ki pinŋ a!”**

25 Jishō gha njəi nkwanŋ nō ha'an ntou yu ngwa tei nthō nu ta'a li'i nε, a pīga jijwe ghō, nchhu nu ña, **“Jijwe fhincho pugu pa fhitənə, taon mbij yu ki lo ma nu'unŋ nii mbij yu nkamu'ōŋ.”**

26 Nenne jijwe ghō kəi ni nji, mā'an vi monŋ nkienŋ mipriligi, ntaonŋ mbij yu. Muuŋ ghō pō nō khu nonŋ, nne ntou yugu ni nchhu ña, **“A khu!” 27** Ndo Jishō wēiŋ vi ngēre vi, a lollo tothi.

28 Jishō ni nga nii nda, pa ghanŋ younjij pi tho mbie vi ña, **“A ni nchwīe kho pigi fu'u kikiē?”**

29 A khwē ni pugu ña, **“Yaonŋ ña minthe a fu'u yei nkwanŋ nε wu'ō luonŋ*.”**

Jishō pini nchrā nkamu'ōŋ nthe nnu gu yi

(Matio 17:22-23; Luka 9:43-45)

30 Jishō pugu pa ghanŋ younjij pi lollo fō ntiri monŋ Galili. Pa'a a lo nji'i ntā'a nu ña sheshenonŋ ji, **31** nthe ña a ni nthō nje'i ghanŋ younjij pi, nchhu nu ña, **“Pi shi ncha'a Muuŋ Nonŋmishua mfe liēŋ mbho ngwamishua pugu njwi vi. Pi gha njwi vi, a la'a trei llé, a ku'ō.” 32** Ndo pa'a pugu lo nji'i nji njij chrā yei, ndo mbogo nō pie nu vi nō ghō.

Mindoundou ña nonŋ ndienŋ gō?

(Matio 18:1-5; Luka 9:46-48)

33 Pugu ghəi nchəiŋ Kapanuŋ, a gha nii nda, mbie ghanŋ younjij pi ña, **“Pəi ni nthō nchrā pi kho shendaonŋ?” 34** Pugu lere pi lanŋ nthe ña pugu ni nga mbo shendaonŋ, ndōu nu ni nonŋ pugu ña a gō mbo nonŋ ndienŋ nchaa pichəi ghao. **35** A chəchə shhe, mēiŋ paanchro pigho nchhu ni pugu ña, **“Sheshenonŋ vōi ntā'a nu mbo nthishi, a pie ña a lōgo nonŋ yi nō minkwasha, mbo nō muuŋ fā'a nguonŋ ngwa ghao.”**

36 A lōgo muuŋ mbrō ntigi vi shina pugu, mbanŋ vi, nchhu ni pugu ña, **37** **“Sheshenonŋ ña a pinŋ ta'a mikə'i nō yei nthe a nε pinŋ pi mmu, ki sheshenonŋ ña a pinŋ a nε lo mbij pi mmu, a pinŋ pi nonŋ ña a taonŋ a nε.”**

Nonŋ ña a lo nda vōi nε pō pəi pugu ta'a ngei

(Luka 9:49-50)

38 Jouŋ chhu ghō ña, **“Masha, pigi yəi yichəi nonŋ a fu'u minŋweij ni ligi yō, pigi ka nō lāa nu ghō nthe ña pigi pugu lo nthō njōu njij yō ka'a.”**

39 Ndo Jishō chhu ña, **“Ki'i pəi lāa ghō, nthe ña mba'a sheshenonŋ ña a chwīe nnu ghraoghrao ni ligi a nε pini nkara nchrā nnu piphi nthe a.**

40 Nthe ña nonŋ ña a lo ndāa via nε, pō ngei pia. **41** Shishini,

nchhu ni pəi ña sheshenonŋ ña a fε ndua nkhi ña pəi nnu nthe ña pəi yi Krishto nε, nthe pa'a a lo shienŋ kienŋ yi.

42 **“Sheshenonŋ ña a chwīe muuŋ mi muuŋ vėi ña a pinŋ a nε gū monŋ phi nε, a ni mbwa pi chu mme ngū'ō wu'ō yaonŋ nō mmi yi njie vi nkhi, nchaa ña a thi shā'a shhi Minnwi.**

43 **Ti mbho yəi nchwīe pəi gū**

* 9:29 9:29 Pichəi pa Nwa'anli Minnwi chhu ña ni ji nkhi.

monj phi, pæi ya'a mī'anj. A pwa pæi nii monj chombhi nɔ ŋkwini nchaa fā'o nu paa mbhɔ yɔ ndɔ ŋgəi monj mɔŋonj ŋgù'ɔ liɛŋ shhɛ, mbɔ mɔŋonj ki phɛ, ⁴⁴ [li'i ŋa mba'a nthrishie khu, ndɔ mba'a mɔŋonj lɛ ma mbhɛ nɛ.] ⁴⁵ Ti kwo yɔ nchwɛ ɔ gū monj phi, ɔ ya'a mī'anj, nthɛ ŋa a pwa ɔ nii monj chombhi nɔ ŋkwini nchaa ŋa pi mā'anj ghɔ monj mɔŋonj ŋgù'ɔ liɛŋ shhɛ ni paa kwɔ yɔ, ⁴⁶ [li'i ŋa mba'a nthrishie khu, ndɔ mba'a mɔŋonj lɛ ma mbhɛ nɛ.] ⁴⁷ Ti ligi yɔ nchwɛ ɔ gū monj phi, ɔ fi'a mfu'u mī'anj, a pwa nɔ nii nu monj Sha'afuonj Minnwi ni ta'a ligi nchaa ŋa pi mā'anj ghɔ monj mɔŋonj ŋgù'ɔ liɛŋ shhɛ ni paa ligi yɔ, ⁴⁸ li'i ŋa mba'a nthrishie khu, ndɔ mba'a mɔŋonj lɛ ma mbhɛ nɛ. ⁴⁹ "Pi shi ni'inj mɔŋonj mbiŋ sheshenonj ŋkwanj ha'anj pi ghà ni'inj khi monj yaonj nɛ.† ⁵⁰ Khi pwa, ndɔ ghrí yi nɔ chwɛ nu yaonj pwa mbhɛ, ɔ pini ŋkwəi ni ghrí yi ghɔ pi nɛinj? A yi'i ŋa pæi pɔ nɔ khi ni nonj pæi, nchhɔ monj ta'anggi pæi pa ŋgwa."

10

Pa yaonj ŋa Jishɔ yɛ'i nthɛ nnu shāanj lán nɛ

(Matio 19:1-12; Luka 16:18)

¹ Jishɔ lɔllɔ Kapanunj ŋgəi krao ŋgei Judia, ntiri Jodanj, yú ŋgwa pini ŋkiri yəi yu ŋkamu'onj. Nɔ ha'anj nù'onj yi ni mbɔ nɛ, a jɛ nthɔ nje'i vugu.

² Pichəi pa ŋgwa Farashi thɔ mbara Jishɔ ntā'a nu mɔonj vi, mbie ŋa, "Gí Mushi pinj ŋa ŋon nthɛ a shāanj lánj pugu ŋgwe vi?"

³ A khwɛ ni pugu ŋa, "**Mushi ni nchhu ni pæi ŋa monj gi?**"

⁴ Pugu chhu, "Mushi ni mienj ŋa ŋonj nā'anj ŋwa'anj shāanj lánj mfe ni ŋgwe vi, mfu'u vi ŋa a ghəi."

⁵ Jishɔ chhu ni pugu ŋa, "**A ni nā'anj yie kina mfe ni pæi nthɛ pi ŋa thɔ yəi tini ni nji.** ⁶ Nɔ nɔ njɛ ndii ŋa pi ni mbuonj mbhi nɛ, 'Minnwi ni nchwɛ pi mimbia pugu miŋgwe.' ⁷ 'Nthɛ yie ghɔ, mimbia shi mienj taa vi pugu müunj vi, nchini pugu ŋgwe vi. ⁸ Paa ŋgwa pighɔ chini ŋgū ta'a freinonj.' Nnɛ pugu lɔ nu'unj mbi'i yi paa, pugu pɔ pi ta'a yi. ⁹ Nthɛ yie ghɔ, yaonj ŋa Minnwi chini nɛ, ki'i ŋonj shɛrɛ."

¹⁰ Pugu pugu gha mbini nda pa ghanj younjinj pi pini mbie vi ni nnu yei. ¹¹ A chhu ni pugu ŋa, "**Sheshenonj ŋa a shāanj lánj pugu ŋgwe vi ndanj yi nduonj nɛ chwɛ phi mbiŋ ŋgwe vi. Mbɔ phi shúonj.** ¹² Ti miŋgwe nshāanj lánj pugu ndaonj vi, ndanj ŋonj nduonj kanj a kwo shúonj."

Jishɔ fɛ mbɔrɔ ni puonj pɔ

(Matio 19:13-15; Luka 18:15-17)

¹³ Pa ŋgwa ni nthɔ nu ni pa puonj ŋa a kəonj vugu, pa ghanj younjinj pi piga ŋgwa pighɔ.

¹⁴ Jishɔ gha njəi, mbigi túa nchhu ni pugu ŋa, "**Pæi mienj puonj pighɔ thɔ njəi a, ki'i pæi pɔ ki'ingini ni pugu nthɛ ŋa Sha'afuonj Minnwi pɔ pi ni ŋkwanj ŋgwa pei.** ¹⁵ Shishini, nshwei vəi, sheshenonj ŋa a lɔ nji'i mbiŋ Sha'afuonj Minnwi monj chombhi yi nɔ muunj mbɔrɔ nɛ nthɛ pa'a a lɔ nii monj ghɔ." ¹⁶ A panj vugu nū'onj mbhɔ yi mbiŋ sheshenonj vugu, mfe mbɔrɔ ni pugu.

Ŋganj fà'o chəi

(Matio 19:16-30; Luka 18:18-30)

† 9:49 9:49 Njinj li'i yei pɔ ŋa sheshe ŋganj pinj shi ntəgɔ monj ŋgəi nɔ chwɛ nu a pɔ yi taonjtaonj.

17 Nɔ ha'an Jisho ni ndho nyien ne, non chɛi tei nku'ɔ nkwi kwere yi shhi yu, mbie vi na, "Nkien Masha, a yi' na nchwie kɔ nɔ fã'o nu chombhi ki mme?"

18 Jisho pie gho na, "Ɔ mēin a ni nkien non nthe kɔ? A wu'ɔ Minnwi mbo nkien non. 19 Ɔ ji yaon na pa kina chhu ne, 'Ki'i njwi non, ki'i ngan lan kwoshuon, ki'i njoo, ki'i nkwe nte non ni mbe, ki'i nchigi, ya'o nchò taa gho pugu muun gho.'"

20 A khwē na, "Masha, nguon kina pei nkwo nū'ɔn llo ndii na mi ni mbo ma'an mikhwa ne."

21 Jisho lli vi, mfã'o khwā mbin yu, nchhu gho na, "Ɔ pou ta'a yaon. Ghēi fini nguon maon po ghao ngrā ni ghan pou, kan fã'o yɔ shi mbo po, nne ntho njou ninj a."

22 A ni nga nja'o yei nnu, non yi shwi'i, a ghēi mon pə'i njū'ɔ nthe na a ni mfã'o nga'a.

23 Jisho kara ligi mbe'i pa ghan younjin pi, nchhu ni pugu na, "A ya nga'a ni ghan fã'o nɔ mien nu Minnwi sha'a fūon yi mon chombhi yugu." 24 Pa ghan younjin pi ghrāo pa chrà pi pei ndo Jisho ghēi shhi nchhu na, "Pa puon pan, a ya nga'a nɔ nii nu mon Sha'afuon Minnwi. 25 A yi'ε ni minyienlɛi* nɔ tɔɔ nu mon mbo mita'a nchaa ngan fã'o nɔ mien nu Minnwi sha'a fūon yi mon chombhi yi."

26 Pugu ghrāo ti a gha'a, nchhu gho† na, "Ti minthe a lūgu gɔ ki'ε?"

27 Jisho pə'i vugu nchhu na, "Minthe pa'a a lo mfã'a ni ngwamishua ndo pa'a ndo nga'a pi ni Minnwi. Nguon pa nnu ghao yi'ε ni Minnwi."

28 Pita jē ntho nchhu nu gho na, "Lii njəi, pigi mien nguon yaon ghao njou ninj yɔ."

29 Jisho chhu na, "Shishini, nchhu ni pəi na, yichəi non lo nji'i mbo fo na ä mien mbaanda yi, ki lin pi pi pimbua pugu pa pinɛ, ki mūun vi, ki taa vi, ki puon pi, ki nyien yi, nthe a pugu pa nthe nkini pwa pisha'akho, 30 na mba'a a yi'i mien ki fã'o pa nda, pa lin pi pi pimbua pugu pa pinɛ, pa mūun, pa puon, pa nyien, a yien ti mbo nkii ngé mon yei chombhi ndo mbini mfã'o ngə'i na pi shi mfe gho nthe a. Mon mbhi ye na a tho nu ne, a pini mfã'o chombhi ki mme. 31 Ndo ntu ngwa na pugu thi shhi ne shi mbo ndugwi ninj, pa ndugwi ninj thi shhi."

Jisho pini nchrā nkuon nnu gu yi nkamu'ɔn

(Matio 20:17-19; Luka 18:31-34)

32 Pugu ni mbo shendaon nku'ɔ nu Jerushalein, Jisho nyien ngəi nu shhi pugu. Pa ghan younjin pi ghrāo, pɔɔ gu wēin ngwa pe na pugu ni ntho nu ninj pugu ne. Nkamu'ɔn Jisho kiri paanchro ghan ntaon pi li'i tə'i vugu, nchhu pa nnu na a shi ndɔɔ li'i mbin yu ne ni pugu, 33 nchhu nu na, "Pəi lli njəi, pia ku'ɔ nu Jerushalein pi cha'a Muon Nonmishua mfe mbho pa thishi ghan fe'ingien pugu pa ghan ye'i ngwa ni gi Mushi, pi fe njɔ gu gho ncha'a vi mfe ni ngwa taon nduon. 34 Pugu le mā'an vi ni kwəin, nthu thwe mbin yu, ngwie vi, njwi vi, a gha nda'a trei llé, a pini nku'ɔ."

Nnu na Jein pugu Jouŋ ni ntā'a nu ne

(Matio 20:20-28)

* 10:25 10:25 Minyien yei ya mbo pi kamela. Pi nā'an nein nthe na kamela lo mbo mon Chrambo. † 10:26 10:26 Pichəi pa Nwa'anli Minnwi lleshhi fã'o pi na nchhu ni non pugu na.

³⁵ Jëinj pugu Joun, mbo pa puon Shebedi tho njoi Jisho nchhu gho na, “Masha, pigi ta’a nu na o chwie nnu ye na pigi shi mbie ve ne ni pigi.”

³⁶ A pie vugu na, **“Pai ta’a nu na nchwie kho mfe ni pai?”**

³⁷ Pugu chhu gho na, “Fe shina ni pigi, pigi chho yoi gho, ta’a non vigi ngei mbo yo yi ji, yichoi ta’a yi ngei mbo nkwarei yo, ndii na o po mon ndigha’o yo ne.”

³⁸ Jisho chhu ni pugu na, **“Pai lo nji yaon na pai pie nu ne. Minthe pai nnu ndua nge’i na shi nnu ne? Ki nkwe nkwan kwe nkhi ye na a yi’i na nkwe ne?”**

³⁹ Pugu khwe gho na, “Oon, pinthe pigi togo mon gho.”

Jisho chhu ni pugu na, **“Ndua nge’i na nshi nnu ne pai shi nnu, kwe nkhi na nshi nkwe ne pai kwe.”** ⁴⁰ Ndo no chho nu ngei mbho a yi ji ki ngei nkwarei, a lo nji’i mbo li’i a no fe nu. A po pi ni ngwa pe na Minnwi kwo piri ni pugu ne.”

⁴¹ Ndo pigoi wun ghan younjij Jisho ni nga nja’o nnu yei, mfa’o pigitua mbin Jëinj pugu Joun. ⁴² Jisho ge vugu pugu tho njoi vi, a chhu ni pugu na, **“Pai ji na ngwa pe na pi ji vugu na a ghan sha’a ngwa mon mbhi ne gha nsha’a ngwa pugu sha’a, pa memme ngwa pugu non pi nnu ghr’i ni pugu.”** ⁴³ Ndo mba’a a yi’i mbo pi nne ni pai. Sheshenon na a ta’a nu no po nu non ndien shina pai ne fa’o no po nu muun fa’a vai. ⁴⁴ Sheshenon na a ta’a nu mbo nthishi shina pai ne fa’o no po nu nkuna nguon ngwa. ⁴⁵ Nthe na Muun Nonmishua shini ndo nji’i ntho pi na pi fa’a mbo yu, a ni ntho pi no fa’a nu mbho ngwa, ndo mfe chambhi yi no nchuon tho ntou ngwa.”

Jisho chu’o ligi Batimau

(Matio 20:29-34; Luka 18:35-43)

⁴⁶ Pugu tho Jeriko, Jisho lallo ngei nu pugu pa ghan younjij pi pugu pa mme yu ngwa, ngan luon choi mbo nchriligi, ligi yi po Batimau, muun Timau, chho nkij shendaon. ⁴⁷ A ni nga nja’o na a Jisho llo Nashare ntogo nu, a je pa’o nu ngou, nchhu nu na, “Jisho, Muun Devi, fa’o kwoshini mbin mu!”

⁴⁸ Ntou ngwa piga vi, nchhu nu gho na a lere lan.

A ka mi’ey mba’o pi ngou ni nji mbigi, “Muun Devi, fa’o kwoshini mbin mu!”

⁴⁹ Jisho tithi nchhu na, **“Pai meinj vi heinj.”**

Nenne pugu meinj nchriligi gho, nchhu nu gho na, “Weinj nu’o yo, lallo tothi, a tho ne meinj gho.” ⁵⁰ A mi’an mme ndhwi yi, ndhi tothi ntho njoi Jisho.

⁵¹ Jisho chhu gho na, **“O ta’a nu na nchwie neinj ve?”**

Nchriligi gho chhu gho na, “Masha, nta’a nu mbini njoi li’i.”

⁵² Jisho chhu gho na, **“Ghai ni go, pin yo chwie ghno yo togo.”** Wu’o chomilaon gho, ligi yi chu’o a you njij Jisho shendaon.

11

Jisho nii Jerushaleinj no funon

(Matio 21:1-11; Luka 19:28-40; Joun 12:12-19)

¹ Pugu ni nga mbara nu Jerushaleinj, nkij Befege pugu Betani nkuon Mbra pa Thi Olive ne, Jisho taon paa ghan younjij pi, ² nchhu ni pugu na, **“Pai ghai mon muun la’ataon yine shhi pai ne, wu’o no ha’an pai nii ne, pai shi njoi muun mi nkweinj pi chu na non shi lo naa nchho nkuon yu. Pai fei ntho no gho.”** ³ Sheshenon nchhu ni pai na, **“Pai fei nu na?”** pai chhu na, **“Taatho fa’o fa’a no**

gho, a shi mbini nu'un ndu'u henein no kuo ndii.'"

⁴ Pugu lallo ngəi, njəi muun ɲkwéin pi chu chonda mbhi ɲkin shendaon, pugu fəi. ⁵ Pichəi ɲgwa ɲa pugu ni nthi fə ne pie ni pugu ɲa, "Pəi chwē pi kɔ? Pəi fəi pi ɲkwéin yine?" ⁶ Pugu chhu nnu ɲa Jisho ni nshwei vugu ne ni pugu, ɲgwa pigho ɲa pugu ni nju fə ne mien vugu pugu ghəi. ⁷ Pugu tho ni muun ɲkwéin gho mfe ni Jisho, mā'an pa memme ndhwí pugu ɲkuon ɲkwéin gho, Jisho chho ɲkuon gho.

⁸ Ntou ɲgwa shēin pa memme ndhwí pugu shendaon, pichəi shēin pa mbhothi ni fhothi ɲkuon gho ɲa pugu ni nja'a mon pa nyien. ⁹ Pa ɲgwa pe ɲa pugu ni mbo shhi ne pugu pa pe ɲa pugu ni mbo njin ne pa'o ɲgou, nchhu nu ɲa,

"Ndigha'o po ni Minnwi,
mboro po ni ju ɲa a tho no ligi
Taatho ne!

¹⁰ Minnwi nū'on mboro yi ɲkuon
Sha'afuon fūon Devi taa
via, ɲa a tho nu ne.

Ndigha'o po ni Minnwi ɲa a
chho po ne."

¹¹ A nii Jerushalein, ɲgəi mon
Nda Minnwi, ɲga ndii ɲguon
yaon no ha'an nji'a ni ɲkwo tɔgo
ne, ntaon ɲgəi Betani pugu pa
paanchro ghan younjin pi.

*Jisho chōno thi ɲa a ghà njun ne
(Matio 21:18-19)*

¹² Mbhi ni ɲga ndan, no ha'an
pugu ni ɲkwəi nu llo Betani ne,
nji yia Jisho. ¹³ A thi hini nji'e njəi
thi ɲa a ghà njun ne a ya ntə'i, a
ghəi no yəi nu ɲa minthe a fā'o
ntien llo ɲkuon gho. A gha ntho
nchəin yəi thi gho, pa'a ndo njəi
sheshe yaon ɲkien pa fhothi, nthe
ɲa a shini ndo mbo ndii ɲa pa thi
gho ghà njun ne. ¹⁴ A chhu ni thi
gho ɲa, "**Ki'i ɲon ma nu'un nji**

ntien llo mbin gho." Pa ghan
younjin pi ya'o.

Jisho ghəi Nda Minnwi

*(Matio 12:12-17; Luka 19:45-48;
Joun 2:13-22)*

¹⁵ Pugu ni ɲga nchəin
Jerushalein, Jisho ghəi Nda
Minnwi njou ɲgwa pe ɲa pugu ni
mfini yaon pugu pa ɲgwa pe ɲa
pugu ni njuon nu Nda Minnwi ne,
nshri taprei ghan kwri mbin pugu
pa ghan fini mintu'olibun, ¹⁶ pa'a
ndo nu'un mbin ɲa sheshenon
mfe a tien yaon ntiri no yina Nda
Minnwi. ¹⁷ A ni ntho nje'i vugu,
nchhu nu ɲa, "**Pi shi lo nā'an
ɲa, 'Pi shi mēin nda a ni nda
luon Minnwi ni ɲguon pa taon
taon ghao,' ndo pəi kara a gū
pūo pa ɲgina minwi."**

¹⁸ Nne pa thishi ghan fe'ingien
pugu pa ghan ye'i ɲgwa ni gi
Mushi ya'o ntho ntā'a shendaon
njwi vi, nthe ɲa pugu ni mbo go
vi, nthe ɲa ɲguon yu ɲgwa pigho
ɲa pugu ni mbo fə ne ni ɲgrāo
ɲkwan no ha'an a ni nje'i nu ne.

¹⁹ Fanaon ni ɲga ntho, pugu
taon mon la'a.

*Yaon ye'i nthe thi wunu ɲa a ni
njaon ne*

(Matio 21:20-22)

²⁰ No ha'an pugu ni ntogo nu ni
tutu'u ne, pugu yəi thi wunu ye,
a kwo yaon ti nshwi'i nchəin mon
ɲien pi. ²¹ Pita kwin, nchhu ɲa,
"Masha, lii njəi! Thi wunu ye ɲa o
ni nchōno ne kwo yaon."

²² Jisho khwē ni pugu ɲa,
**"Pəi fā'o pin mbin Min-
nwi. ²³ Shishini, nshwei vəi,
sheshenon ɲa a shi nchhu ni
mbra yei ɲa, 'Lollo tothi ɲgū
mon ɲkhi', ki lo mfā'o khutho
mon njū'o yu ne, ndo mbin ɲa
nnu ɲa a chhu ne shi ndōgo
li'i ne, pi shi nchwē mfe gho.**
²⁴ Nthe yie gho, nshwei vəi,
sheshe yaon ɲa pəi pie mon

luonj Minnwi nε, p̄ai mfā'o piŋ ŋa p̄ai kwo fā'o yaonj ghō, kaŋ a shi mbo ȳai. ²⁵ Ndo sheshe ndii ŋa ɔ tithi nduonj Minnwi nε, ɔ mfā'o sheshe yaonj monj njù'ɔ ghō nthε yich̄ai ŋonj, ɔ li'ε phi yi, nne ŋa Tāa ghō ŋa a chhō po nε ŋkaa yu nthε a li'ε jɔ phi." ²⁶ [Ndo p̄ai mienj ki lo nji'i ndi'ε phi yich̄ai ŋonj, kaŋ mba'a Tāa v̄ai po li'ε pa ȳai phi.]

Pie nthε ghr̄i Jishō

(Matio 21:23-27; Luka 20:1-8)

²⁷ Pugu pini nthō Jerushalēin. Nō ha'anj a ni nyienj nu Nda Minnwi nε, pa thishi ghanj fe'ingienj pugu pa ghanj ye'i gí Mushī thō mbara vi, ²⁸ nchhu ghō ŋa, "ɔ fā'o pi ȳai ghr̄i nō chwīe nu pa nnu pei ki a fe ḡɔ ghr̄i yei ve nō chwīe nu pa nnu pei nō ghō?"

²⁹ Jishō chhu ni pugu ŋa, "Nshi mbie v̄ai ni ta'a pie, p̄ai mfe khwē v̄ai, nshwei v̄ai ni ye ghr̄i ŋa nchwīe nnu pei nō nε. ³⁰ P̄ai shwei a, Jouŋ ni ŋkwe ghr̄i nō fe nu ŋkh̄i pi llo mbhō Minnwi ki ŋgwamishua?"

³¹ Pugu chr̄a nnu ghō ni nonj pugu, nchhu nu ŋa, "Pia nchhu ŋa, 'Llo mbhō Minnwi', a chhu ŋa, 'Ti a ni nchwīe khō pa'a p̄ai lo mbinj Jouŋ?' ³² Ti p̄ia nchhu ŋa, 'A llo pi mbhō ŋgwamishua?'" nthε ŋa pugu ni nthō mbogo pa ŋwa nthε ŋa sheshenonj ni nji ŋa Jouŋ ni nja mbo nj̄eli'i Minnwi.

³³ Nne pugu khwē ni Jishō ŋa, "Pigi lo nji."

Jishō chhu ni pugu ŋa, "Kaŋ mba'a mummy ŋkaa mu shwei v̄ai ni li'i ŋa ghr̄i a lo nε."

12

Lu'ɔ chr̄a nthε puonj fā'a piphi
(Matio 21:33-46; Luka 20:9-19)

¹ Nenne Jishō jē nthō nchr̄a nu ni pugu monj lu'ɔ chr̄a. "Nōŋ ch̄ai ni ma mbhi faanj ntienj thi* yi, ŋkrao ŋka'a ŋḡin nō ghō, ntou ŋku'ɔ n̄i ntienj thi ghō ŋkh̄i yi taonj nō chwīe nu la'o, ndo ŋkrao muonj nda tothi nō chhō nu fo ŋkē'i nyienj. Nne mfe ni ghanj fā'a ŋa pugu lina nō ghō ŋga ŋkwōo maonj pugu pugu ghr̄a, ndhō ki'ε ŋḡai la'ataonj nduonj. ² Ndi ni ŋga ŋkā'o nō kwōo nu ntienj thi ye, Nōŋ ghō taonj muonj fā'a ni pa ghanj fā'a pε ŋa a gh̄ai ŋkwe ji ghr̄a ntienj thi ghō. ³ Ndo pa ghanj fā'a pighō wie muonj fā'a yi ghō ndu'u vi ni mbhō yó.

⁴ "A pini nu'unj ntaonj muonj fā'a nduonj, pugu wie vi nō tho yi, nchwīe nnu lrithō mbinj yu. ⁵ A pini nu'unj ntaonj yich̄ai pugu jwi vi, ŋgu'ɔ nchwīe mbinj ntou pich̄ai pi nenne, ŋgwie pich̄ai, njwi pich̄ai. ⁶ A pini mfā'o ta'a ŋonj ŋa a nthε a taonj, mbo muonj vi ŋa a khwā nε, ndugwi yi a taonj vi ni pugu, nchhu nu ŋa, 'Pugu shi mfā'o pogo yó.'

⁷ "Ndo ghanj fā'a pighō chhu ni nonj pugu ŋa, 'Yei njinda yi, pia ch̄iri njwi vi maonj pi gū yia!' ⁸ Pugu wēinj vi, njwi vi, mfu'u khu yi monj nyienj mī'anj.

⁹ "Ti ŋganj nyienj ghō shi nchwīe pi neiŋ ki'ε? A shi nthō njwi pa ghanj fā'a pighō, mfe faanj ghō ni ŋgwa nduonj. ¹⁰ P̄ai lo naa mēin li'i Nwa'anli Minnwi yei ŋa a chhu ŋa, 'Ŋgù'ɔ ye ŋa ghanj nū'onj nda ni ndāa ŋa a lo nji'i mfā'o ghèrε nε

pini nε ŋkara ju mbo ndugwi ŋgu'ɔ shi'i nchaa ŋguonj yi.†

* 12:1 12:1 Ntienj thi ghō ni mbo grape. Monj la'ataonj pa juu, pugu ni ŋga nchhu pich̄ai ndii ŋa faanj grape, njin yi po pi ŋa Ishrae. † 12:10 12:10 *Nwa'anli Nkhi 118:22.

11 **Yei fà'a Taatho ndo mbo nkien nnu ghraoghrao ligi pigi?"**

12 Pa thishi ngwa Juu pigho ni ntho ntà'a shendaon no wēin nu mi, nthē na pugu ni nji na a chhu lu'ò chrà yei nthē pi pugu, ndo pugu fā'ò pògò gu nthē yú ngwa na pugu ni mbo fò nē, nne mien vi ngēi ni vugu.

Pie nthē nnu pe taashi ni fūon (Matio 22:15-22; Luka 20:20-26)

13 Pugu taon pa pichēi ngwa Farashi pugu pa pichēi pa ghan younjin Hērò, na pugu ghēi mbīri Jisho ngwēin vi ni pa nnu na a shi nchhu nē. 14 Pugu tho nchhu ghò na, "Masha, pigi ji na ò ghà nchrà nnu shini ki lo ndii pi nnu na ngwa pī'i nu nē, ò shi'a nōon shieligi ni sheshenon, ò ghà nje'i nnu na Minnwi tā'a nu na ngwa chwīe nē mon ndindi. A kā'ò na pi pe taashi ni Kaisha ki nga? Pigi pe ki ki'i pigi pe?"

15 Ndo Jisho kwo yēi mbe yugu, nchhu ni pugu na, "**Pēi mōon a na? Pēi tho ni ta'a ndigi mbin nōon njēi.**" 16 Pugu tho ni ta'a yi. A chhu ni pugu na, "**Yei tho gò pugu ligi gò nkunon ghò?"**

Pugu khwē na, "A yi Kaisha."

17 Jisho chhu ni pugu na, "**Pēi fē yaon na a yi Kaisha nē ni Kaisha, mfe yi Minnwi ni Minnwi.**"

Pie nthē nnu khu nu mbini nkū'ò

(Matio 22:23-33; Luka 20:27-40)

18 Pa ngwa Shadushi, na pugu ni mbi'i na non shi'a nkhu mbini nkū'ò nē tho mbara Jisho, mbie vi na, 19 "Masha, Mushi ni nā'an gí yei mfe ni pigi na, non nkhu mien ngwe vi ki lo mfā'ò muon, a yi'i na ndin vi, yi mimbria, ti'i ndōgò nkugu ghò mbhi puon no ghò no ligi ndin vi. 20 Pa lin pichēi ni mbo fò pi khwachēi mbo pimbria, fūon yi lan, nkhu ki lo mfā'ò puon,

21 mbra yi lan mingwe ghò, nkhu ki lo mfā'ò puon. Yichēi mbra yi wu'ò nenne. 22 Ti nguon yugu pi khwachēi khu ki lo mfā'ò puon. Ndugwi yi mingwe ghò khu nkāa yu. 23 Ndwē, a lē nga mbo ndii ye na ngwa lē mbini nkū'ò nē, mingwe ghò pò pi yi gò, na nguon yugu pi khwachēi ni nkwo lan vi nē?"

24 Jisho khwē ni pugu na, "**Yei lo mbo nnu na a chwīe pēi fāan nē? Nthē na pēi lo nji Nwa'anli Minnwi ndo pa'a ndo nji ghrī Minnwi.**" 25 Nthē na ngwa ghà nga nkū'ò mon gu pa'a ndo ndan ndo pa'a ndo ngēi lán, mbo pi no pa ghan ntaon Minnwi po.

26 "Ndo nthē nnu ngwa no khu nu mbini nkū'ò mon gu, pēi lo naa mēin mon nwa'anli Mushi mon li'i ha'an a chrà no nnu mōnon tho muon thi yuyu'u nē, nkwan ha'an Minnwi ni nchrà ni Mushi fò, nchhu nu na, 'Mi Minnwi Abrahan, mbo Minnwi Aiji, ni Minnwi Jako?' 27 A lo nji'i mbo pi Minnwi ngwa khu, a pò pi yi ngwa maon. Pēi ya fāan."

Kina na a chaa nguon yi nē

(Matio 22:34-40; Luka 10:25-28)

28 Yichēi ta'a masha pa ghan ye'i gí Mushi, na a ni nthi fò nja'ò nnu na pugu ni nchrà nu nē, gha njēi na Jisho nkhwē pa nnu pigho shi'i, mbie vi na, "A yēi kina na a chaa nguon yi ghao?"

29 Jisho khwē na, "**Yei kina na a chaa nguon yi nē, 'Ya'ò, ma Ishrae, Taatho mbo Minnwi yia wu'ò ju tē'i vi mbo Taatho.**" 30 A yi'i na ò khwā Taatho, mbo Minnwi yò, ni nguon njū'ò yò ghao, ni nguon nchēi yò ghao, ni nguon kwā'a nu yò ghao, ni nguon ghrī yò ghao." 31 Mbra yi pò yei, "Ò shi nkhwā taakuo yò no ha'an ò khwā non yò

ne.' Yichəi kina nduoŋ lo nu'uy mbo fo ŋa a chaa pa pei."

³² Nŋaŋ ye'i gí Mushi chhu gho ŋa, "Ɔ chhu a kā'o, ma Masha. Ɔ ya nchhu shini ŋa Minnwi wu'ɔ ju tə'i vi ndo pa'a yichəi lo mbo no Ju. ³³ A yi'i ŋa ɔ khwā vi ni ŋguoŋ njù'ɔ yo pugu pa ŋguoŋ kwā'a nu mɔ, ni ŋguoŋ ghrí yo ndo ŋkhwā taakuo yo no ha'an ɔ khwā noŋ yo ne. A pwa paa kina yei nchaa fe nu minyien ŋkuoŋ li'i fe'ingien pugu pa maon fe'ingien nduoŋ ni Minnwi."

³⁴ Jisho ni ŋga njəi ŋa a khwē ni shietho, a chhu gho ŋa, "**Ɔ kwo para mieŋ nu Minnwi sha'a fùoŋ yi mon chombhi yo.**" Jē ndii gho, pa'a sheshenoŋ lo nu'uy mon mbie vi ni sheshe píe.

Pie nthe Nŋoŋ ŋa pi Chu'ɔ Ntaoŋ no Nkwe ne

(Matio 22:41-46; Luka 20:41-44)

³⁵ No ha'an Jisho ni nje'i nu Nda Minnwi ne, a ni mbie ŋa, "**Mimfe pa ghaŋ ye'i gí Mushi kie pi neiŋ nchhu ŋa Ju ŋa Minnwi Chu'ɔ Ntaoŋ no Nkwe ne po pi muuŋ Devi?** ³⁶ Jijwe Minnwi ni ŋkaon njù'ɔ Devi a chhu ŋa, 'Minnwi Taatho chhu ni Taatho a ŋa,

"Chho heiŋ ŋgei mbho a yi ji ti nshi nu'uy nchwie pa mbina po gū yaon tigi kwò yo."

³⁷ Ndutho Devi mēiŋ Ju ŋa Minnwi Chu'ɔ Ntaoŋ no Nkwe ne ni Taatho vi, a nthe a kie pi neiŋ mbo muuŋ vi?" Mme kiri ŋgwa pigho ya'o nnu ŋa Jisho ni nchhu ne ni pwanju'ɔ.

Jisho shūu tənə ŋgwa nthe pa ghaŋ ye'i ŋgwa ni gí Mushi pa Juu

(Matio 23:1-36; Luka 20:45-47)

³⁸ Mon nnu ŋa Jisho ni nje'i nu ne, a ni nchhu ŋa, "**Pəi lina pa ghaŋ ye'i ŋgwa ni gí Mushi a**

pwa, pugu khwā no nyien nu mon pa memme ndrawa'a ndo ŋkhwā ŋa pi tu'u noŋ nchrā ni pugu li'i ka'a, ³⁹ **ŋkhwā chho nu no pa li'i lieŋ mon pa nda luon Minnwi pugu pa li'i ji.** ⁴⁰ **Pugu ghā nchigi pa pingge kugu ŋkwe maon pugu, luon Minnwi yugu shiga ni nji nne ŋa ŋgwa yəi vugu no pa ŋgwa taon taon. Yugu ŋgə'i shi mbo yi wuwuru."**

Yaon ŋa mingwe ŋkugu fe ne (Luka 21:1-4)

⁴¹ No ha'an Jisho ni nchho yəi ŋkūŋ ni'in pa yaon fé Nda Minnwi ne, a ni chho mbe'i ŋgwa no ha'an pugu ni'in mbij mon ŋkūŋ ni'in pa yaon fé ne. ⁴² Ntou pa ghaŋ fā'o ni ntho ni'in ntou memme mbij mon ŋkūŋ gho. Mingwe ŋkugu chəi ŋa a ki ya mbou ni'in paa puon mi mbij ŋa pi nchiri a po no ta'a ndola.

⁴³ A mēiŋ pa ghaŋ younjij pi yəi yu nchhu ni pugu ŋa, "**Shishini, nchhu ni pəi ŋa, mingwe ŋkugu vei ŋa a po pi mbou ne, fe nchaa ŋguoŋ ŋgwa ŋa pugu ni'in pa mbij mon ŋkūŋ yaon fé ne,** ⁴⁴ **Nthe ŋa ŋguoŋ ŋgwa nduoŋ fu'u maon fe yugu shina ntou maon ŋa pugu fā'o ne, ndo mingwe vei mon pou yi fe ŋguoŋ yaon ŋa a fā'o no yru nu ŋkuoŋ gho ne."**

13

Jisho chhu ŋkwan ha'an pi shi mbūo Nda Minnwi ne

(Matio 24:1-2; Luka 21:5-6)

¹ No ha'an Jisho ni ntaoŋ nu Nda Minnwi ne, ta'a pa ghaŋ younjij pi chhu gho ŋa, "Masha, lii njəi pa ŋgù'ɔ pwapwa pugu pa nda pwapwa njəi."

² Jisho chhu ni pugu ŋa, "**Pəi yəi mbwambwa nda pei? Mba'a ta'a ŋgù'ɔ nu'uy nūan**

ηkuoη ndiη vi ki pi lo mbūo mfe shhe."

*Nge'i pugu pa mōoη nu
(Matio 24:3-14; Luka 21:7-19)*

³ Nō ha'an a ni nchōchhō ηkuoη Mbra pa Thi Olive njeη piprēi llo yēi Nda Minnwi nē, Pita ni Jeiη pugu Jouη ni Andru pie vi njiηnjiη ηa, ⁴ "Shwei vigi pa nnu pei shi mbo pi ndii kho? Pa li nō nōoη nu ndii ηa nnu pei shi ndōgo li'i nē pō pa kho?"

⁵ Jishō chhu ni pugu ηa, "Pēi lina nu, ki'i ηoη fiī vāi. ⁶ Ntōu ηgwa shi nthō nō ligi a, nchhu nu ηa, 'A mmu mbo Ju ηa Minnwi Chu'ō Ntaoη nō Nkwe nē!' mfiī ntōu ηgwa. ⁷ Ndiī ηa pēi ya'ō pi thō mā'an nchhō ki pa pisha'akhō nnu nchhō, ki'i pēi fā'ō pōgo gu. A yi'i ηa ηkwaη nnu pei shi ηgu'ō ndōgo li'i ndō a lo naa mbo ndugwi mbhi ya'a. ⁸ Pa la'ataoη shi ndollo mā'an pichēi ni nchhō, ηgwa yichēi ta'a fūoη mā'an ηgwa yichēi ni nchhō. Shhe shi nchi'i ti shina moη pa li'ili'i, nji gū. Pa nnu pei pō pi nō ha'an muuη ghā njē naoη nu mingwe shūu nē.

⁹ "Ndo pēi chhō ni lina mēi. Nthe ηa pi shi ηgwēiη vāi ηgōi nō shhi pa kūη, ηgwie vāi moη pa nda luoη Minnwi, ntigi vāi pēi thi shā'a shhi pa ghaη sha'a ηgwa pugu pa fūoη nthe a ηa pēi pō pa miηkwentie paη shhi pugu. ¹⁰ Ndo pi shi ηgu'ō mfūoη nchii ηkini pwa pisha'akhō ni ηguoη taoη taoη ghao ndugwi mbhi ma nthō.

¹¹ Ndiī ηa pi wēiη vāi ncha'a mfe li'i shā'a nē, ki'i njū'ō yēi ghana vāi ni nnu ηa pēi shi nchhu nē, ndō pēi chhu sheshe nnu ηa pi fē ni pēi nē ndii ghō, nthe ηa a lo nchrā pēi, a chrā Jijwe Minnwi.

¹² "Nōη shi ncha'a ndiη vi mfe ηa pi jwi, tāa fē muuη vi ηa pi jwi, pa puoη kara mbara pa tāa pugu pa maa ni nchhō nchwē pi jwi vugu. ¹³ Nguoη ηgwa shi mbina vāi nthe a. Ndo ηoη ηa a tiī shii ti ηgōi nchēiη nō ndugwi yi nē shi ndūgu.

*Nnu wuwuru ηa a thō nu mbiri li'i
(Matio 24:15-28; Luka 21:20-24)*

¹⁴ "Ndiī ηa o shi njēi nnu wuwuru ηa a shi nchwē pi tei Nda Minnwi thi li'i ha'an a shini ndō mfā'ō nō thi nu nē (sheshēoη ηa a mēiη yaoη yei nē pi'i, nji ηa a shi nji njiη nnu yei!) nne ηgwa pē ηa pugu pō moη la'ataoη Judia nē tei ηku'ō thō mbra. ¹⁵ Ki'i ηoη ηa a chhō thōnda nē nu'ūη shwi'i shhe ki nii nda yu nō lōgo nu sheshe yaoη ntaoη nō.

¹⁶ Ki'i sheshēoη ηa a pō moη nyiēη nē nu'ūη mbini li'i lōgo mme ndhwī yi. ¹⁷ Ndo a shi mbo ηkieη wuwuru ηgō'i ni pa piηge shūu pugu pa mapuoη ha'an pugu thō nu'oη puoη moη pii ndii ghō nē! ¹⁸ Pēi luoη ni Minnwi ηa ki'i nnu pei lōgo li'i pi moη mbī, ¹⁹ nthe ηa moη pii ndii pighō, ηgō'i shi mbo ti nchēiη fi'i ha'an a lo naa ma mbo jē ndii ηa Minnwi ni mbuoη mbhi nē ti nthō nchēiη ndwe, ndō pa'a ndō mbi'i pi'i ma nu'ūη mbo.

²⁰ Ndo a kaη mien ki pō ηa Taathō kere fi'i llemmbhi pighō, yichēi ηoηmishua shi kaη ndō ndūgu, ndō, nthe pi pa ηgwa pē ηa a chu'ō vugu nē, a kere llemmbhi pighō.

²¹ "Nenne sheshēoη nchhu ni pēi ηa, 'Pēi lii njēi, Ju ηa Minnwi Chu'ō Ntaoη nō Nkwe nē pō nēiη hēnēiη!' ki' ηa, 'Pēi lii njēi, a pi ni hini,' ki'i pēi piη. ²² Nthe ηa pa ηgwa shi

ntho nde'i ngien ja pugu Ju ja Minnwi Chu'ɔ Ntaon no Nkwe ne, pa njəili'i mifi shi nōon non pugu, nōon ntu pa li pugu pa nnu ghraoghrao, no fi nu pa ngwa ti mfi pa ngwa ha'an Minnwi chu'ɔ ne, no ha'an a nji'e ni pugu. ²³ Ndo pəi chho ni lina məi! Nkwo chhu nguon nnu ni pəi nkaon ndii gho ma ntho.

Muuj Njonmishua shi mbini nu'uj ntho

(Matio 24:29-31; Luka 21:25-28)

²⁴ “Ndo mon pii ndii gho no ha'an ngə'i pei shi nkwo tɔgo ne,

‘Minaon shi ngū njinjin, ndo pa'a fhú lo nu'uj nthē.

²⁵ Pa finəi shi ngū nu shhe llo po,

pa nji ja a pɔ mon tɔthi ne ch'i'i.’

²⁶ “Nenne, pi shi njəi Muuj Njonmishua, a tho nu mon lulun ni mme ghri pugu pa ndigha'o. ²⁷ A shi ntaon pa ghan ntaon Minnwi, pugu kiri pa ngwa pi ja a chu'ɔ ne llo mon khwe ghaa mbhi ti ngəi nchəin mon ndugwi tɔthi.

Ntigi llo nkuon thi wunu

(Matio 24:32-35; Luka 21:29-33)

²⁸ “Ye'i ntigi llo nkuon thi wunu, no ha'an fhɔ yi nu'uj njē tua nu nkuon mbho yi ne, ɔ ji ja nkwe mbə para. ²⁹ Wu'ɔ nenne, ndii ja pəi nkaa pəi yəi pa nnu pei tho ndɔgo li'i ne, pəi ji ja a kwo para ti mbo chonda. ³⁰ Shishini, nshwei vəi, mba'a ngwɛinon yei yi'i ntɔgo ki nguon pa nnu pei lo ndɔgo li'i. ³¹ Po pugu shhe shi ntɔgo, ndo mba'a pa chrə pan yi'i ntɔgo gha.

³² “Ndo a mbo pi no llé gho pugu pa ndii gho, yichəi non lo nji, nji'i nthē pa ghan ntaon

Minnwi po, ki Muuj, a wu'ɔ nji Taa tə'i vi. ³³ Pəi lina nu, mbiri non yəi, nthē ja pəi lo nji ndii ja ndii gho shi ntho ne.

³⁴ “A pɔ pi no non ja a chho ngəi kra, nga ndollo la'a, nū'on puon fə'a pi ja pugu ti'i ndina ni pa yaon, sheshenon fə'o ji fə'a, mfe gi ni ngan lina ni chonda ja ki'i a lle.

³⁵ Nthē yie gho, pəi piri non pəi, nthē ja pəi lo nji ndii ja ngan nda gho shi nkwe ne. Ki a pɔ pi ni fanaon, ki ni ntuj mbhi, ki mon nkhweminkə'i, ki ni tutu'u. ³⁶ A ngwi'i nchəin, ki'i a yəi gho ɔ lle nu. ³⁷ Nnu ja nchhu ni pəi ne, nchhu ni nguon pa ngwa nduon: Pəi piri non pəi.”

14

Ntan no jwi nu Jisho

(Matio 26:1-5; Luka 22:1-2; Joun 11:45-53)

¹ A ni mbi'i paa llé, llé Lli Nji'a pugu llé Ji Brei ki Ku'ɔ kə'o. Pa thishi ghan fe'ingien pugu pa ghan ye'i gi Mushi tho ntə'a shendaon no wəin nu Jisho njinjin njwi vi. ² Pugu ni nchhu ja, “Mba'a a yi'i mbo pi mon ndii ji yei kan ngwa shi mba'o ngdu.”

Pi pɔɔ Jisho ni wru Betani

(Matio 26:6-13; Joun 12:1-8)

³ Jisho ni nga mbo Betani nda Shemu ja a ni mbo ngan ghinombalun ne, no ha'an a ni nji maon nkuon taprei ne, mingwe chəi nii ni nchəin ja pi chwie ni ngu'ɔ, laminda taontaon ja pi məin ni nadi, mbo yi tininchuon linaon mon gho. A pə'i cho nchəin gho, nshə'o laminda gho tho Jisho.

⁴ Pichəi ngwa chhu ni non pugu fo mon pigitua ja, “A piri wru laminda yei nənəin ja? ⁵ Pi ka nni mfini wru gho, a tɔgo mbij ja non mfə'a a tɔgo trei nkii llé pi pe vi

nɔ ghɔ nɛ, mfe mbɪŋ ghɔ ni ghan pou.” Nnɛ pugu fɛ’i vi.

⁶ Jishɔ chhu ni pugu ŋa, **“Pɛi mien vi, pɛi ghana vi ŋa? A chwɛ pi nnu shi’i vɛi.** ⁷ Nthɛ ŋa pɛi pa ghan pou shi ŋgu’ɔ mbɔ nu ka’a, ti sheshe ndii ŋa pɛi khwā nɛ, pinthe pɛi chwɛ shi’i ni pugu, ndɔ mba’a pia pɔ pi ŋguon ndii. ⁸ A chwɛ nnu ŋa a kan nthɛ a chwɛ nɛ. A piri non a nɔ twei nu ŋkaon ndii maa ŋkā’o. ⁹ Ndɔ shishini, nshwei vɛi, sheshe li’i ŋa pi chii ŋkani pwa pisha’akho fɔ mon mbhi nɛ, yaon ŋa mingwe vei chwɛ nɛ pi shi nchhu nɔ kwɪŋ nu vi.”

*Judashi piŋ nɔ fini nu Jishɔ
(Matio 26:14-16; Luka 22:3-6)*

¹⁰ Nnɛ Judashi Ishikario, ŋa a ni mbɔ ta’a ŋon shina paanchro ghan younjɪŋ Jishɔ nɛ, ghɛi mbara pa thishi ghan fɛ’ingien nne nɔ fini nu Jishɔ ni pugu. ¹¹ Pugu ni ŋga nja’o mfā’o pwatua, ŋkā’a nɔ fɛ nu mbɪŋ ghɔ. Nnɛ a tā’a shina nɔ fini nu vi ni pugu.

Jishɔ jɛ Lli Nji’a pugu pa ghan younjɪŋ pi

(Matio 26:17-25; Luka 22:7-14,21-23; Joun 13:21-30)

¹² A ni ŋga mbɔ fūon llɛ Jɛ Brei ki Ku’o, mbɔ llɛ ŋa pi ghā njwi muon minjɪ jɛ Lli Nji’a nɛ, pa ghan younjɪŋ pi pie ghɔ ŋa, “Ɔ tā’a nu ŋa pigi ghɛi mbiri maon jɛ Lli Nji’a vɛ pi hɪŋ?”

¹³ A taon paa ghan younjɪŋ pi, nchhu nu ni pugu ŋa, **“Pɛi ghɛi mon la’a, pɛi shi mbāon pɛi pa mimbia, a tien kɪŋ ŋkhi tho yu, pɛi yōu njiŋ yi.** ¹⁴ Sheshe li’i ŋa a nii nɛ, pɛi chhu ni ŋgan nda ghɔ ŋa, ‘Masha chhu ŋa, njiɛŋ nda pa ghini hɪŋ, mbɔ li’i ha’an a nthɛ nji maon Lli Nji’a fɔ pigi pa ghan younjɪŋ pan nɛ?” ¹⁵ A shi nonn mme njiɛŋ nda tothi ni pɛi pi kwo chwɛ ti a kā’o,

pɛi piri fɔ.” ¹⁶ Pa ghan younjɪŋ pi taon ŋgɛi mon la’a, njɛi wu’o ŋkwan nɔ ha’an a ni nu’un nchhu ni pugu nɛ, mbiri maon jɛ Lli Nji’a ghɔ fɔ.

¹⁷ A gha mbɔ ni fanaon, Jishɔ tho pugu pa paanchro ghɔ fɔ. ¹⁸ Nɔ ha’an pugu ni nchɔchɔ ŋkuon taprei nji maon nɛ, Jishɔ chhu ni pugu ŋa, **“Shishini, nshwei vɛi, ta’a ŋon vɛi shi mfini a, ta’a ŋon ŋa pigi yu jɛ maon ka’a nɛ.”**

¹⁹ Pugu jɛ nthɔ mfā’o pɛ’i njū’o, nchhu nu ghɔ pa ta’a ta’a ŋa, “A lo nji’i mbɔ mmu, ki kho?”

²⁰ A chhu ni pugu ŋa, **“A ta’a ŋon shina paanchro yei, ye ŋa pigi yu chrū brei mon pɛiŋ ka’a nɛ.** ²¹ Nthɛ ŋa Muon Ŋonmishua shi ŋgu’ɔ ŋgɛi pi nɔ ha’an pi nā’an nthɛ vi nɛ, ndɔ ŋgɛ’i shi ŋgwɛiŋ ŋon vɛ ŋa a fini vi nɛ. A ni mbwa ghɔ ŋa ki’i pi phi vi.”

Ndugwi maon jɛ Jishɔ pugu pa ghan younjɪŋ pi

(Matio 26:26-30; Luka 22:14-20; 1 Korɪŋ 11:23-25)

²² Nɔ ha’an pugu ni nji nu nɛ, a lɔgɔ brei, ŋga ŋkwo tɔo Minnwi, mbɛ’i mfe ni pugu, nchhu ŋa, **“Pɛi kwe, yei freinon a.”**

²³ A lɔgɔ ndua là’o ŋga ŋkwo tɔo Minnwi, mfe ni pugu, ŋguon yugu nnu. ²⁴ A chhu ni pugu ŋa, **“Yei chhi a, mbɔ yi kina ŋa a shi ŋkwɪ nthɛ ntou ŋgwa nɛ.** ²⁵ Shishini, nchhu ni pɛi ŋa, mba’a ma nu’un nnu là’o yei ŋkamu’ɔŋ ti ŋgɛi nchɛiŋ llɛ ye ŋa nshi nnu fifhi mon Sha’afuon Minnwi nɛ.” ²⁶ Pugu gha njrāo ta’a ŋkhi, ntaon kɛ’i ghɔ ŋku’o ŋkuon Mbura pa Thi Olive.

*Jishɔ chhu ŋa Pita shi ndāa vi
(Matio 26:31-35; Luka 22:31-34; Joun 13:36-38)*

27 Jisho chhu ni pugu na, **“Pəi shi ntei njin a ghao nthe na pi nā’an na,**
‘Nshi njwi nkē’i minji,
pa minji sha.*”

28 **Ndo pi shi nga nkwo ku’o ni mmu mon gu, ngōi shhi pəi Galili.”**

29 Ndo Pita chhu gho na, “Nji’i nthe no ha’an nguon ngwa shi ntei njin yo ghao ne, mba’a nji’i ntei.”

30 Jisho chhu gho na, **“Shishini, nshwei gho, ni tu’u yei nkaon minkə’i ma nkhwē ni paa ngé, o shi nkwo lāa ni trei ngé.”**

31 Ndo Pita chhu titini na, “A nji’i mbo pi na pogo khu pa’a ndo nji’i ndaa gho.”

Nguon yugu ghao wu’o nchhu pi ta’a nnu gho.

Jisho luon Minnwi Geshemani
(Matio 26:36-46; Luka 22:39-46)

32 Pugu ghōi no li’i chōi pi mēin ni Geshemani. Jisho chhu ni ghan younjin pi na, **“Pəi chocho hein no ha’an nduon Minnwi ne.”**

33 A lōgo Pita, Jēin ni Jouj pugu pugu ghōi. Ghaghana pugu pa yu’o njū’o shwi’i mbin yu. 34 A chhu ni pugu na, **“Njū’o a ya mbə’i ti minthe nka kukhu. Pəi kina hein njra nu.”**

35 Nchənə non yi ngōi shigei shhi, nshāon ni pun yi shhe nduon Minnwi na a nji’ē, ndii ngə’i gho togo vi. 36 Nchhu na, **“Baba, Tāa a, nguon nnu yī’ē mbho gho. Pi’i ndua ngə’i yei ki ndo nnu. Ndo ti ki’i a po pi no ha’an ntā’a nu ne, a po no ha’an o tā’a nu na a po ne.”**

37 Ntho njəi vugu pugu lle nu, a chhu ni Pita na, **“Shemu, o lelle? A nthe pa’a o lo nchho tothi no ta’a awa?”** 38 **Pəi chho tothi nduon Minnwi nne na ki’i pəi gū mon mōon nu. Jijwe yəi**

khwā nu ndo freinon yəi pou ghrí.”

39 Mbini ndollo ngōi nduon Minnwi, ngu’o mbi’i pi nnu ye na a nkwo luon ne. 40 A gha mbini nkamu’on njəi vugu pugu lle nu, nthe na logo ni ndinaon ligi pugu, pa’a pugu lo nji nnu na minthe pugu khwē gho ne.

41 A gha mbini ntho ndii gho no trei nge, nchhu ni pugu na, **“Pəi wu’o ntho ndhe nu mferē non yəi? A kā’o, ndii gho kā’o ne. Pi fini Muon Nonmishua liej mbho pa ghan phi. 42 Pəi lollo pia ghōi. Pəi lii njəi, non na a fini a ne po nein!”**

Pi wēin Jisho

(Matio 26:47-56; Luka 22:47-53; Jouj 18:3-12)

43 Wu’o chomilaon gho, no ha’an a ni ngu’o nchrā nu ne, Judashi, mbo ta’a non shina paanchro gho tho pugu pa yu ngwa, pugu tuo kafa pugu pa wrēi lo mbho pa thishi ghan fe’ingien, pugu pa ghan ye’i gi Mushi pugu pa pichəi thishi. 44 Non na a ni mfini vi ne ni nkwo fe li ni pugu, nchhu nu na, “Non na nshi mban vi ne, ju. Pəi wēin vi, nkē’i vi ngōi ni ju.”

45 Judashi ni nga ntho nchəin, nkwo’o mbara vi wu’o ndii gho, nchhu na, “Masha!” Mban vi.

46 Nenne pugu wēin Jisho, nshin vi ngōi ni ju. 47 Ndo yichəi ta’a non na a ni nthi fo ne shua kafa yi, nchwi muon fā’a taatho pa thishi ghan fe’ingien no gho, nche tənə yi.

48 Jisho chhu ni pugu na, **“Mbo pi ngina minwi na pəi tho nu ngwēin ni pa kafa pugu pa wrēi? 49 Pa lelle pia ghā ngu’o mbo Nda Minnwi, nje’i nu, ndo pa’a pəi lo ngwēin a. Ndo nnu pei lōgo li’i no chwē nu chrā**

* 14:27 14:27 Shakaria 3:17.

Minnwi thi nɔ ha'an a ni nchhu nɛ."

⁵⁰ Ndo pa ghan younjij pi kwien ghao ntei. ⁵¹ Muun chɛi pɔɔ njou njij yi ki lo m'a'an sheshe yaon jkien mbho ndhw'i na a ni ngwara mbin yu, pugu weinj vi. ⁵² A shrɔo mbho ndhw'i gho mien mbho pugu ntei ntontii.

Jisho shhi pa kún

(Matio 26:57-68; Luka 22:54-55,63-71; Joun 18:13-14,19-24)

⁵³ Pi lɔgo Jisho ngɛi nɔ shhi taatho pa thishi ghan fe'ingien. Nguon pa thishi ghan fe'ingien pugu pa thishi ni pa ghan ye'i gi Mushi kiri. ⁵⁴ Pita ni njou njij yi mbo fie hini, nii mon yina taatho pa thishi ghan fe'ingien. Nchho pugu pa ghan ke'i li'i ntho njigo monon.

⁵⁵ Pa thishi ghan fe'ingien pugu pa nguon pa kún ghao tho nt'a a tho nnu ha'an minthe pugu weinj Jisho nɔ nne na minthe pugu jwi vi, ndo pa'a ndo mf'a'o. ⁵⁶ Nthe na ntou pa ngwa ni ntho nchhu pa nnu mbe tho yu. Ndo pa nnu pigho na pugu ni nchhu nɛ taon pi nduonduon. ⁵⁷ Pichɛi ngwa lallo ndɛ'i ngien yei tho yu, nchhu nu na, ⁵⁸ "Pigi ni nja'o a chhu na, 'Nshi nsh'a Nda Minnwi yei na pi chwie pi ni mbho nɛ, ndɔgo trei le nkrao yi nduon, ki lo mbo yi krao ni mbho.'" ⁵⁹ Ndo nji'i nthe pi nɔ yei nnu, pa'a ncho yugu lo mbo ta'a yi.

⁶⁰ Taatho pa thishi ghan fe'ingien lallo ntithi shhi mbie Jisho na, "O lo nkhwɛ nnu pei na ngwa pei chhu nthe gho nɛ?" ⁶¹ Jisho wu'o ndere pi lan ki lo nchr'a kan ta'a nnu. Taatho pa thishi ghan fe'ingien gho pini mbie vi na, "A go mbo Ju na Minnwi Chu'o Ntaon nɔ Nkwe nɛ,

mbo Muun Non na pigi gha nga'o nɛ?"

⁶² Jisho chhu na, **"MI JU! Pɛi shhi njɛi Muun Nonmishua pi chɛrɛ vi ngei mbho ji Non na a F'a'o Nguon Ghr'i nɛ, a tho nu pugu pa lulun po."**

⁶³ Taatho pa thishi ghan fe'ingien shaa ndhw'i yi nchhu na, "Pia nu'un nt'a a pa minkwentie nchwie kho nɔ? ⁶⁴ Pɛi ya'o chra nchi'eshɛ yei. Nthi mɛi pɔ pi na?" Pugu kwa'a nchhu na, "A ngusha'a, mbie na pi jwi vi."

⁶⁵ Pichɛi jɛ thu nu thwe mbin yu, mbuon ligi yi nchwi vi, nchhu nu na, "Tha na a chwi go nchwi gho." Pa ghan ke'i li'i lɔgo vi nchrɛi lri tho yu.

Pita laa Jisho

(Matio 26:69-75; Luka 22:56-62; Joun 18:15-18,25-27)

⁶⁶ Pita ni ngu'o mbo mbembien mon yina. Yichɛi ta'a muun fa'a, mbo mingwe mbo muun fa'a taatho pa thishi ghan fe'ingien tho, ⁶⁷ njɛi Pita tho njigo monon. Mbe'i Pita nchhu na, "Gogo nkaa gho ni mbo pɛi Jisho llo Nashare."

⁶⁸ Ndo a laa, nchhu nu na, "Ndo nji, ndo pa'a tho a lo nshie ni nnu na o chhu nu nɛ." Ndo Pita gho lallo ngɛi nkuon shendaon na a taon chonka'a nɛ. Wu'o ndii gho minke'i khwe†.

⁶⁹ Muun fa'a gho pini njɛi vi njɛ chhu nu ni ngwa pɛ na pugu ni nthi fo nɛ na, "Non vei ta'a non vugu." ⁷⁰ Ndo a pini nu'un ndaa nkamu'on.

A gha ndara shigɛi, ngwa pigho na pugu ni nthi fo nɛ jɛ chhu nu ni Pita na, "Shishini, o ta'a non vugu. O non Galili."

⁷¹ A jɛ chono nu non yi nshwrɛi nu na, "Ndo nji non vei na pɛi chra nu nthe vi nɛ." ⁷² Wu'o ndii gho, minke'i pini nu'un nkhwɛ.

† 14:68 14:68 Minke'i khwe lo nji'i mbo mon pichɛi Nja'anli Minnwi ndunu.

Pita kwĩn ñkwan nɔ ha'an Jishɔ ni nchhu ghɔ ña, **"Ñkaon minkə'i ma ñkhwē ni paa ñge, ɔ shi ndāa a ni trēi ñge."** Pita wēin non yi kie nsha'a ni kəi.

15

Jishɔ thi shá'a shhi Paile

(Matio 27:1-2,11-14; Luka 23:1-5; Jouy 18:28-38)

¹ A ni ñga mbo ñkien ni tutu'u, pa thishi ghan fe'ingien pugu pa pichəi thishi pugu pa ghan ye'i gi Mushi ni nguon pa kún ghao paon mbini. Ñkrao Jishɔ ndɔgɔ vi ñgəi ncha'a vi mfe ni Paile.

² Paile pie vi ña, "ɔ fùon pa Juu?"

A khwē ghɔ ña, **"A ha'an ɔ chhu nē."**

³ Pa thishi ghan fe'ingien tigi ntou pa nnu tho yu. ⁴ Paile pini mbie vi ña, "ɔ lo ñji'i mfā'o khwē nɔ fe nu? Lii ñjəi fi'i pa nnu ña pugu chhu nthē ghɔ nē." ⁵ Ndo pa'a Jishɔ lo nu'un ñkhwē sheshe nnu, nne Paile ghrāo.

Pi fe njó gu ni Jishɔ

(Matio 27:15-26; Luka 23:13-25; Jouy 18:39-19:16)

⁶ A ghà mbo llé Ji Lli Nji'a, Paile chu'ɔ ta'a ñgan chəin ña ñgwa pie ghɔ nē. ⁷ Non chəi ni mbo mon chəin shina pa ghan tintho pe ña pugu ni njwi non ndii ña minduonduon ni ñgū mon la'a nē, ligi yi pɔ Baraba. ⁸ Pa yú ñgwa pighɔ ghəi mbara Paile, mbie vi ña a chwē nɔ ha'an a ghà mbigi nchwē nē ni pugu.

⁹ A khwē ni pugu ña, "Pəi tā'a nu ña nchu'ɔ 'Fùon pa Juu' mfe ni pəi?" ¹⁰ Nthe ña a ni ñji ña pa thishi ghan fe'ingien ni ñgwēin vi ntho mfe ghɔ nthē pi kighi'ə. ¹¹ Ndo pa thishi ghan fe'ingien kəon yú ñgwa pighɔ ña pugu pie ña Paile chu'ɔ pi Baraba. ¹² Paile pini nchhu ña, "Ti mi shi mbo pi

nein ni non ña pəi mēin vi ni Fùon pa Juu nē?"

¹³ Pugu pa'o ñgòu ni ñji ña, "Kwĩn vi ñkuon wá'a!"

¹⁴ Paile pie ña, "Nthe kho? Nnu pìphi ña a chwē nē pɔ pi kho?"

Ndo pugu pini mba'o ñgòu mbigi ñgəi shhi, "Kwĩn vi ñkuon wá'a!"

¹⁵ Nne Paile tā'a nu nchwē ña túa yú ñgwa pighɔ pwa, nchu'ɔ Baraba mfe ni pugu, ñga ñkwo wie Jishɔ, ncha'a vi mfe ña pi kwĩn vi ñkuon wá'a.

Pi mā'an Jishɔ ni kwəin

(Matio 27:27-31; Jouy 19:2-3)

¹⁶ Pa shooge lɔgɔ Jishɔ nii nɔ mon yina ntú'ɔ ñgan sha'a ñgwa, mēin ñguon kwie ntigao ñkii shooge ghao li'i mu'ɔn. ¹⁷ Pugu mā'an piri mbin yu, mba'a ñkie ni pa michwe'ichwe'i shhɔ tho yu.

¹⁸ Pugu jē ntho ñginɔ vi, nchhu nu ña, "Nduunya! Ma Fùon pa Juu!"

¹⁹ Ntho ñkwā'a tho yi ni muon thi, ntho nthu thwe mbin yu, ñkwi kwére yugu ñga'o vi. ²⁰ Pugu ni ñga ñkwo mā'an vi ni kwəin ti mī'en, nshrāo piri ghɔ mbin yu, mā'an ji ndhwí mbin yu, ñgəi ni ju li'i kwĩn ñkuon wá'a.

Pi kwĩn Jishɔ ñkuon wá'a

(Matio 27:32-44; Luka 23:26-43; Jouy 19:17-27)

²¹ Pugu ñi non chəi ña ligi ni mbo Shemu llo Shirin ña tien wá'a yi. Non ghɔ ni mbo taa Aleshanda pugu Rufushi, ña a ni nii nu mon tri la'a llo mon ñgunu. ²² Pugu lɔgɔ Jishɔ ñgəi li'i ha'an pi mēin ña Gogota. Njin yi pɔ ña, "Li'i Kwéi Tho."

²³ Pugu fe là'o ghɔ ña pi nyāan ni yichəi fhɔ yú'ɔ pi mēin ni məə, ndo a lāa ki lo nnu. ²⁴ Pugu kwĩn vi ñkuon wá'a, ñgrā ndhwí yi shina pugu, mā'an yaon nɔ pə'i, nɔ yəi nu ña sheshenon vugu shi ñji pi yəi pra ndhwí yi.

25 A ni mbo ndipu'u minaoŋ ni tutu'u ŋa pugu ni ŋkwĩŋ vi ŋkuoŋ wá'a. 26 Pi ná'an nnu ŋa pugu ni ŋgwēiŋ vi nɔ ŋkwĩŋ vi ŋkuoŋ wá'a ne ŋa, "Fùoŋ pa Juu." 27 Pi kwĩŋ vi pugu pa paa ŋgina. Ta'a yi ŋgei mbho jì, ta'a yi ŋgei mbho ŋkwrei. 28 [Nenne chrà Minnwi ye ŋa pi ni ná'an ŋa pi ni shia vi shina ghan chwie phi ne ni ndɔgo li'ì].*

29 Ngwa pe ŋa pugu ni ntɔgo nu ne ni ntho ŋgwe'ì vi, nchi'ì tho yugu, nchhu nu ŋa, "Hoho! ɔ ni ntá'a nu shá'a Nda Minnwi mbini ŋkrao moŋ trei llé. 30 Kwe ne noŋ yo nshwi'ì ŋkuoŋ wá'a pia."

31 Wu'ɔ nenne pa thishi ghan fe'ingieŋ pugu pa ghan ye'ì gí Mushi má'an vi ni kwèiŋ shina pugu ni noŋ yugu nchhu ŋa, "A ni ŋkwe ŋgwa nduoŋ, ndo minthe pa'a a lo ŋkwe noŋ yi. 32 Ju ŋa Minnwi Chu'ɔ Ntaoŋ nɔ ŋkwe, mbo Fùoŋ ŋgwa Ishrae, shwi'ì ne ŋkuoŋ wá'a, nne ŋa minthe pigi yèi mbiŋ vi." Ngwa pe ŋa pi ni ŋkwĩŋ vugu pugu ka'a ne má'an vi ni kwèiŋ ŋkaa pugu.

Gu Jisho

(Matio 27:45-56; Luka 23:44-49; Joun 19:28-30)

33 A ni ŋga mbo moŋ ntun minaoŋ, njiŋjiŋ gū moŋ ŋguoŋ la'a ghao ti ŋgèi nchèiŋ moŋ trei minaoŋ ni naoŋchi. 34 A gha mbo moŋ trei minaoŋ gho, Jisho chhu ŋkieŋ ni nji ŋa, "**Eloi, Eloi, lema shabatani?**" njiŋ yi pɔ ŋa, "**Minnwi a, Minnwi a, ɔ mi'an a ŋa?**"

35 Pichèi ŋgwa ŋa pugu ni nthi fo ne gha nja'o nnu gho nchhu ŋa, "Lii njei, a chho mèiŋ pi Elaija."

36 Yichèi ŋoŋ tei ŋgèi ni'in kusha moŋ là'o chèchigèi, nchwe'ì tho muuŋ thi, mfe gho ŋa a nnu, nchhu nu ŋa, "Pèi tithi pia yèi ŋa Elaija shi ntho nshwi'ì vi shhe!"

37 Jisho pa'o ŋgòu ndo ŋkhu. 38 Ndhwí kè'ì li'ì Nda Minnwi shāa ntaoŋ yi paa, llɔ tothi nshwi'ì mfe shhe. 39 Nthishi pa ta'a ŋkii shooge ŋa a ni nthi fo ntho mbe'ì vi ne, gha njei ŋa yei ŋkwāŋ ha'an a khu ne, nchhu ŋa, "Shishini, ŋoŋ vei ni mbo Muuŋ Minnwi!"

40 Pichèi pingge ni nthi hini nji'e mbe'ì nu. Shina pingge pigho ni mbo Meri Madaliŋ pugu Meri müuŋ Jèiŋ mikè'ì pugu Josheshi, ni Shalome. 41 Ndiŋ ŋa a ni mbo Galili ne, pugu yòu njiŋ yi ŋgère vi. Ntoŋ pa pingge nduoŋ ŋa pugu pa Jisho ni ŋku'ɔ Jerushaleiŋ ka'a ni mbo fo.

Pa taannu Jisho twei vi

(Matio 27:57-61; Luka 23:50-56; Joun 19:38-42)

42-43 Fanaoŋ ni ŋkwo tho nu, yichèi ŋoŋ ligi yi pɔ Joshe llɔ Arimatia chèiŋ. A ni mbo ŋkieŋ ŋoŋ nda pa kún, ni ntho njwère Sha'afuoŋ Minnwi ŋa a tho. A ni mbo llé piri nu noŋ (mbo llé ŋa a fe ni llé Ji pa Juu ne). Joshe wèiŋ njù'ɔ yi, ŋgèi shhi Paile nduoŋ khu Jisho mbho yu. 44 Paile ni ŋgrāo nɔ ya'o nu ŋa Jisho kwo khu. Mèiŋ nthishi pa ta'a ŋkii shooge mbie vi ŋa Jisho kwo khu. 45 A ni ŋga nja'o mbho nthishi pa ta'a ŋkii shooge gho ŋa a kwo khu, mfe khu yi ni Joshe. 46 Joshe yuoŋ mbho ndhwí fhu, nshwi'ì khu Jisho shhe, ndiŋ vi moŋ ndhwí fhu gho, ni'in moŋ fún ŋa pi fi'ì moŋ ŋgù'ɔ ne. ŋkène ŋgù'ɔ nchri chofun gho nɔ. 47 Meri Madaliŋ, ni Meri müuŋ Josheshi yèi li'ì ŋa pi ni ntwei vi ne.

16

Jisho pini nu'un ŋku'ɔ

(Matio 28:1-8; Luka 24:1-12; Joun 20:1-10)

¹ Llé Ji ni ŋga ntɔgo, Meri Madaliŋ pugu Meri muuŋ Jèiŋ ni

* 15:28 15:28 Ishaya 53:12.

Shalome yuon pa wru laminda, no ghēi nu nshā'ō mbiñ Jishō. ² A gha mbo ŋkien ni muun tutu'u ndii ŋa minaoñ ni ŋkwo sha'a mon fūon llembhi, mbo Shonde, pugu ghēi chofuñ Jishō. ³ Pugu chhu nu ni non pugu ŋa, "A shi ŋkēnə gǒ ŋgù'ō mbi'i chofuñ mfe ni pia?" ⁴ Ŋga ndii nu ne, njəi pi kwo ŋkēnə ŋgù'ō ghō. A ni mbo ŋkien mme ŋgù'ō.

⁵ Pugu gha nii mon fún ghō, njəi yichəi ma'an mikhwa chhō fō ŋgei mbhō jī, mā'an shalaon fhu, pugu ghrāo. ⁶ A chhu ni pugu ŋa, "Ki'i pəi nu'un ŋgrāo, pəi tā'a pi Jishō llo Nashare ŋa pi ni ŋkwīñ vi ŋkuon wá'a ne. A kwo ku'ō, a lo nji'i mbo hein. Lii njəi, yei li'i ye ŋa pi ni nū'ōñ vi ne. ⁷ Ndo pəi ghēi nchhu ni ghañ younjīñ pi, pugu pa Pita ŋa, 'A ghēi nu ne shhī pəi mon Galili. Pəi shi njəi vi fō, wu'ō nō ha'an a ni nshwei vəi ne.'"

⁸ Tho yugu ni fiñ, pugu wrū nu nthe pōgō gu, ntaon mon fún ghō ntei. Pugu shini ndo nchhu kañ ta'a nnu ni sheshenon nthe ŋa pōgō gu ni ŋgwēiñ vugu.

[Pichəi pa fūon ndunu Ŋwa'anli Minnwi lleshhi lo nji'i mfā'ō jē mon ghrā ndipu'u ti ŋgēi nchəiñ nō ndugwi yi.]

Jishō nōon non yi ni Meri Madalin

(Matio 28:9-10; Jouñ 20:11-18)

⁹ [Ndiñ ŋa Jishō ni ŋkwo ku'ō ŋkien ni muun tutu'u ni Shonde ne, mfūon nōon non yi pi ni Meri Madalin, mbo miñgwe ye ŋa a ni mfu'u khwachəi miñweñ mbiñ yu ne. ¹⁰ A ghēi nshwei ŋgwa pə ŋa pugu pa Jishō ni mbo nu ka'a ne, ŋa pugu ni ntho ŋkēi nu ndo njūa nu ne. ¹¹ Pugu ni ŋga nja'ō ŋa Jishō yi maon, Meri Madalin ghō kwo yəi vi ne, pa'a ndo mbiñ.

Jishō nōon non yi ni paa ghañ younjīñ pi

(Luka 24:13-35)

¹² Pa nnu pəi ni ŋga ntōgō, Jishō nōon non yi mon shendaon nduon ni paa ghañ younjīñ pi ndii ŋa pugu ni mbo shendaon ŋgēi nu mon la'a ne. ¹³ Pugu pini nchhu ni pichəi, ndo pa'a pugu lo mbiñ nnu ŋa pugu ni nchhu ne.

Jishō nōon non yi ni ta'anchrō ghañ ntaon pi

(Matio 28:16-20; Luka 24:36-49; Jouñ 20:19-23; Fā'a 1:6-8)

¹⁴ Pa nnu pəi gha ntōgō, Jishō nōon non yi ni ta'anchrō ghañ ntaon pi ndii ŋa pugu ni nji maon ne, mbīga vugu nthe pou piñ yugu pugu pa tinitho nō piñ nu nnu ŋa ŋgwa pə ŋa pugu yəi vi a pō yi maon chhu ne.

¹⁵ A chhu ni pugu ŋa, "**Pəi ghēi mon ŋguon mbhi ghao, nchii ŋkēni pwa pisha'akho ni ŋguon ŋgwamishua ghao.**

¹⁶ **Sheshenon ŋa a piñ ndo ŋkwe ŋkhi ne shi ndūgu. Ndo sheshenon ŋa a lo mbiñ ne shi mfā'ō njō nō ŋgusha'a.** ¹⁷ **Pa li pəi shi njōu njiñ ŋgwa pə ŋa pugu piñ ne. Ni ligi a pugu shi mfu'u pa miñweñ, nchrā mon pa chrā fhi.*** ¹⁸ **Pugu shi ŋgwēiñ pa mitwə'i, ti pugu nnu sheshe nji'i, pa'a kà'a lo ŋkēe vugu. Pugu shi nū'ōñ mbhō yugu ŋkuon pa ghañ ghīnō, non yugu tōgō."**

¹⁹ Nenne Jishō Taathō ni ŋga mī'ēñ chrā nu ni pugu, pi lōgō vi ŋku'ō nō pō, nchərə ŋgei mbhō Minnwi yi jī. ²⁰ Pugu taon chhu chrā Minnwi ŋguon li'i, Taathō fā'a pugu pugu nōon ŋa chrā ŋa pugu chhu nu ne yi shini ntōgō pi ŋkuon pa li.]

* 16:17 16:17 A nthe njiñ chrā yei pini mbo ŋa Pa liñ fhi.

**Pwa Pisha'akhō ḡkwan
ha'an
Luka
fi'i ne
Kāon nu pa tho nu**

Pwa pisha'akhō ḡkwan ha'an Luka fi'i ne nōon Jishō nō ḡkwe Ishrae ḡa Minnwi ni ḡkā'a ne, pugu pa ḡa a ju mbo ḡkwe ḡguon ḡgwa. Luka nā'an ḡa a ni nchu'ō Jijwe Minnwi nchu'ō Jishō ḡa a chii pwa pisha'akhō ni pa ghan pou. Luka fi'i ḡkwan Jishō fā'o njū'ō mbin ḡguon ḡkwan ḡgwa ḡa pugu fā'o ḡguon nthwe chà ne.

Luka nā'an ntou pa nnu ḡa a fe pwanju'ō. Fūon yi pō mon njē yi ḡa a fi'i ḡkwan ha'an tho nu Jishō ni mbo ne, mbini mbo mon ndugwi yi li'i ha'an Jishō ku'ō po ne. Luka pini nu'un nā'an ḡkwan ha'an ḡgwa ni nchhō mbin Jishō ndō ḡku'ō nu mon pin yugu ndii ḡa Jishō ni ḡkwo ku'ō po ne mon ḡwa'anli Fā'a Ghan Ntaon Jishō.

Nnu ḡa a chwie Luka nā'an ḡwa'anli yei ne

¹ Ndo ha'an ntou ḡgwa pa'ō nō nā'an nu pa nnu pe ḡa a lōgō li'i shina pia ne, ² wu'ō ḡkwan ha'an pia nu'un nja'ō mbhō ḡgwa ha'an pugu ni mbo nō njē yi, njēi mbini nu'un nchii chrà Minnwi, ³ nthē ḡa ḡkwo ya ntou ḡguon pa nnu shishi'i ḡkwan ha'an a ki kie llo nō njē yi ne, a pwa ḡa nā'an nnu pighō mfe ve ḡkwan ha'an a ki ya ntōgō ne, ma Tiofilu ḡon ndien, ⁴ nenne ḡa mimfe ɔ ya nji shishi'i pa nnu ha'an pi shwei ḡhō nō ne.

Pi chii nnu phi Jouḡ Ngan Fe ḡkhi

⁵ A ni mbo tho Herō, mbo fūon Judia, yichēi ḡgan fe'ingien

Minnwi ni mbo fō, ligi yi pō Shakaria. A ni ndhō mon ḡhrà ghan fe'ingien Minnwi, llo mon ndaanon Abija. A ni mfā'ō ḡgwe vi llo mon ḡgwreion Eron*, ligi yi ni mbo Elishabe. ⁶ ḡguon vugu ni mbo ḡgwa ndindi shhi Minnwi, nthō nū'ōn ḡguon kàna pugu pa ḡi Taathō ndō ki lō mfā'ō ntēi. ⁷ Ndo pa'a pugu lō nji'i fā'ō muun, nthē ḡa Elishabe ni mbo pi ḡkhwē, ndō pugu ni ḡkwo ya ndunu.

⁸ A ni ḡa mbo llē chēi, a pō ndii ḡhrà pa Shakaria nō fā'a nu nō ghan fe'ingien Minnwi, Shakaria fē'i nu, ⁹ ḡkwan ha'an nū'ōn ghan fe'ingien Nda Minnwi ni mbo ne, pugu mā'an yaon nō yēi nu ḡon ḡa Minnwi chu'ō ḡa a tūon *lēi ne. A gū mbin yu ḡa a nii ju Nda Minnwi li'i tūon yichēi ḡkwan lēi nō ḡhā'ō nu Minnwi. ¹⁰ Ntou ḡgwa ni mbo mbhi nchhō nduon Minnwi mon ndii ḡhō ḡa pi ni nthō ntūon lēi ne.

¹¹ Ngan ntaon Taathō nōon ḡon yi yēi yu, nthi ḡgei mbhō ji li'i fe'ingien ḡa pi ni ntūon lēi ne. ¹² Shakaria ni ḡa njēi vi, njū'ō yi taon, pōgō gu wēin vi. ¹³ Ndo ḡgan ntaon ḡhō chhu ḡa, "Ki'i mfā'ō pōgō gu, ma Shakaria. Minnwi ya'ō luon yo. Elishabe ḡgwe ḡhō shi mbhi muun mimbia ɔ chhō ligi yi ni Jouḡ. ¹⁴ Muun vei shi mbo pwanju'ō ni pwatua ve, ntou ḡgwa pini mfā'ō pwanju'ō ḡa pi phi vi. ¹⁵ A shi mbo mmeion shhi Taathō. Ki'i a ma nnu là'ō ki sheshe là'ō titini. A shi ndinaon ni Jijwe Minnwi llo ndii ḡa a pō mon pun ne. ¹⁶ A shi nchwie ntou puon Ishrae pini mbara Taathō vugu, mbo Minnwi. ¹⁷ A shi ḡgēi ju nō likien Taathō mon jijwe pugu pa ḡhrī nō yi njēli'i Minnwi mbo Elaija, nō chini nu njū'ō pa taa pugu pa yi puon, ḡkara pa

* 1:5 1:5 Eron ni ḡgu'ō mbo pi ḡgan fe'ingien Minnwi ḡkaa yu.

ntinitho pugu kwëi ñkuonj mbha shietho ñgwa ndindi nenne no nchwë nu ñgwa ña pugu piri nonj yugu ni Taathó.”

¹⁸ Shakaria pie ni ñganj ntaonj gho ña, “Mi shi ñkie pi ñeij mfã’o tininju’o ni nnu pei ña ñkwo lulunu ñga’a, ñgwe a kwo lulunu ñkaa yu ne?”

¹⁹ Ñganj ntaonj gho khwë gho ña, “Mi Gabreya. Nthi shhi Minnwi, ña a taonj a ña ñchrã ve ndo nshwei gho ni pwa pisha’akho yei.

²⁰ Lii ñjëi, nthë ña o lo ñji’i mbinj chrã a ne, o shi ñgũ fhincho ti ñgëi nchëinj llé ye ña nnu pei shi ndõgo li’i ne.”

²¹ Pa ñgwa ni nchho ñjwëre Shakaria, ntho ñgrão nu ñkwanj no ha’anj a yiyiri Nda Minnwi ne. ²² A gha ntaonj mfifhi, pugu yëi ki’ë ña a yëi pi nnu Nda Minnwi, a tho nõonj nnu pi ni mbho ñkina mbo fhincho.

²³ Ndiï ña ndiï fã’a yi Nda Minnwi ni mme ne, a pini la’a. ²⁴ Pa llé gha ntõgo, Elishabe ñgwe vi shũu, ndëinj nonj yi no tiej nõonj, nchhu nu ña, ²⁵ “Yei nnu ña Taathó fã’a mbinj mu, Taathó lii a ni pwapuj no pi’i nu lritho mbinj mu shina ñgwamishua.”

Pi chũi nnu phi Jishó

²⁶ A ni ñga mbo ndiï ña Elishabe ni ñkwo shũu no ntigao nõonj ne, Minnwi taonj ñganj ntaonj vi, mbo Gabreya, ña a ghëi Nashare, mbo yichëi li’i Galili, ²⁷ ñjëi muuj mingwe chëi, ligi yi po Meri, ña a shi ya’a ji mimbria ne. Pi ni nõonj vi ni Joshe no ñgwe vi. Joshe ni mbo nonj llo monj ndaanonj fũonj Devi. ²⁸ Ñganj ntaonj gho ghëi nchhu ni Meri gho ña, “Nchrã ve, ma mbrõtho mingwe, Taathó po pëi yu ka’a!”

²⁹ Meri fã’o fintho, mbini ñgrão ña yei po pi yëi ñkwanj chrã nu ñeij. ³⁰ Ñganj ntaonj gho chhu gho ña, “Ki’i mfã’o pogo gu, ma

Meri, Minnwi lõgo nthi mi no nõonj nu pwapuj ve. ³¹ Lii ñjëi, o shi nshũu mbhi muuj mimbria nchhõ ligi yi ni Jishó. ³² A shi mbo ñkiej mmeñonj ndiej, pi mëinj vi ni Muuj Minnwi ña a Chaapifujon ne. Minnwi Taathó shi nchëre vi ñkuonj faanj tãa vi, mbo Devi. ³³ A shi nsha’a ñgwreñonj Jakó no ñguonj ndiï, mba’a ndugwi Sha’afujon yi ma ñji’i mbo.”

³⁴ Meri pie ñganj ntaonj gho ña, “Mimfe a kie pi ñeij mbo nne, ña ndo naa ñji mimbria ne?”

³⁵ Ñganj ntaonj khwë gho ña, “Jijwe Minnwi shi nshwi’i mbinj gho. Nji ju ña a Chaapifujon ne kuru gho. Nthë yie gho, muuj ña o shi mbhi ne, shi mbo yi taonjtaonj. Pi mëinj yi ña Muuj Minnwi. ³⁶ Lii ñjëi, ndinj gho Elishabe po ni shũu muuj mimbria ñkaa yu no ntigao nõonj monj ndilunu, mbo ju ña pi ni mëinj vi ni ñkhwë ne. ³⁷ Nthë ña yichëi nnu shi’a ñga’a Minnwi.”

³⁸ Meri chhu ña, “Mbo ñeij, mbo muuj fã’a Taathó, a po vëi ñkwanj ha’anj o chhu ne.” Nenne ñganj ntaonj gho ghëi ni vhi.

Meri kra Elishabe

³⁹ A gha nda’a shigei llé, Meri lollo ñkõno ñgëi monj yichëi la’ataonj monj Juda, la’ataonj ntou mbra. ⁴⁰ A ghëi nii nda Shakaria nchrã ni Elishabe. ⁴¹ Elishabe ni ñga ñja’o chrã Meri, muuj ñãna ni ñji monj puj yu. Elishabe ni ndinaonj ni Jijwe Minnwi, ⁴² nenne nchhu ni ñji ña, “O mbrõtho shina ñguonj pingë ghao, ndo mbrõtho po muuj ña o shi mbhi ne! ⁴³ Mi po pi gõ, ña yei ñkwanj nnu chwë a, ña müuj Taathó a tho ñkra a? ⁴⁴ Nthë ña ndiï ña mi ni ñja’o o chrã vëi ne, muuj ña a po puj mu ne ñãna ni ñji nthë pwatua. ⁴⁵ Mbrõo po ve nthë ña o pinj nnu ña Taathó chhu ve ne!”

Nkhĩ Meri nɔ gha'ɔ nu Minnwi
 46 Meri khwē ɲa,
 “Nchhu ni ɲguon ɲjù'ɔ a ɲa
 ndigha'ɔ pɔ ni Taathɔ.
 47 Mbini mfā'ɔ pwanju'ɔ nthe
 Minnwi mbo ɲkwe a,
 48 nthe ɲa a kwɪɲ muuɲ fā'a yi, yi
 juju.
 Lii ɲjɛi, llo ndwe ɲgɛi nu
 shhi ɲguon ɲgwreɪɲgwa
 shi mēɪɲ a ni mbrɔthɔ.
 49 Nthe ɲa ju ɲa a tini ɲga'a nɛ,
 chwē pa memme nnu vɛi, ligi
 yi pɔ ɲon Ki Fhi Yi.
 50 Llo ɲkuon ɲgwreɪɲon ɲshwi'i
 ɲkuon ɲgwreɪɲon,
 a nōon kwoshini ni ɲgwa pɛ
 ɲa pugu pɔgɔ vi nɛ.
 51 A chwē pa nnu titini ni mbhɔ
 mi,
 nshāaɲ pa ghaɲ ntita'ɔ mon
 pa kwā'a nu muɲu.
 52 A shwi'i pa memme fūon llo
 ɲkuon faaɲ yugu,
 ɲkɔrɛ pa ɲgwa pɛ ɲa yugu lɔ
 mbo nɛ tɔthi.
 53 A nɪ'ɪɲ pa ghaɲ ɲji ni pa maon
 shi'i,
 ɲjɔu pa ghaɲ fā'ɔ pugu ghɛi
 ni mbhɔ yɔ.
 54 A ghēre muuɲ fā'a vi mbo
 Ishrae,
 nthɔ ɲkwɪɲ pi kwoshini yi,
 55 ɲkwaɲ ha'aɲ a ni ɲkā'a ni pa
 taa pia,
 ni Abrahaɲ pugu pa mbhɛ
 ɲon yi nɔ ɲguon ndii ghao
 nɛ.”
 56 Meri chhɔ pugu Elishabe nɔ
 trei nāon, maa mbini ki'ɛ la'a yu.

Pi phi Jouɲ Ngan Fe Nkhĩ

57 Ndii phi Elishabe ni ɲga
 ɲkā'ɔ, a phi muuɲ mimbɪa. 58 Pa
 taakuo pi pugu pa ndaaɲon yi
 ni ɲa ɲja'ɔ fi'i ntou kwoshini ɲa
 Taathɔ nōon ni Elishabe nɛ, pugu
 pugu fā'ɔ pwanju'ɔ.
 59 Fūon llembi ni ɲga ɲkā'ɔ, pi
 thɔ li'i ni'ɪɲ vi ɲgunu mbrei, ntā'a
 nu nchhɔ ligi yi ni Shakaria, mbo

ligi taa vi. 60 Mūuɲ vi lāa, nchhu
 ɲa, “Pi fā'ɔ nɔ mēɪɲ nu vi pi ɲa
 Jouɲ.”

61 Ndo pugu chhu ghɔ ɲa,
 “Yichɛi ndaaɲon yɔ lɔ mbo fɔ ɲa
 pi mēɪɲ vi ni ligi yi nɛ.” 62 Nenne,
 pugu nōon ni mbhɔ nɔ pie nu taa
 vi ni ligi ɲa a khwā ɲa muuɲ ghɔ
 fā'ɔ nɛ. 63 Shakaria chhu pi thɔ ni
 yaon nā'aɲ yaon, a nā'aɲ ɲkuon
 ghɔ ɲa, “Ligi yi Jouɲ.” Nnu ghɔ
 ghrāo vugu. 64 Wu'ɔ ndii ghɔ,
 nchɔ Shakaria chu'ɔ, liɲ yi kigɛi,
 a chrā, ɲjɛ gha'ɔ nu Minnwi.

65 Pɔgɔ gu wēɪɲ pa taakuo pugu.
 Shaaɲga nnu pei nyiɛɲ mon
 ɲguon la'ataon mon ɲguon Judia,
 mbo la'ataon mbra. 66 Sheshɛɲon
 ɲa a ni ɲja'ɔ nnu yei nɛ ywɛɛ
 mon ɲjù'ɔ yu, nchhu nu ɲa,
 “Muuɲ vei ma mbo pi ɲkwaɲ kɔ?
 Nthe ɲa mbhɔ Taathɔ ni ɲja mbo
 mbɪɲ yu.”

Nkhĩ Shakaria nɔ gha'ɔ nu Minnwi

67 Shakaria taa Jouɲ ni ndinaon
 ni Jijwe Minnwi, nenne nchhu
 nnu ɲa Minnwi nōon ghɔ nɛ:

68 “Gha'ɔ Taathɔ mbo Minnwi
 Ishrae,
 nthe ɲa a kra ɲgwa pi nɔ
 ɲja'andi'i yugu,

69 Mfɛ titini ɲkwe ni pia
 llo mon nda Devi muuɲ fā'a
 vi.

70 Wu'ɔ ndo ha'aɲ a ni mfɛ kà'a yi
 ni pa ɲjɛli'i pi pi taonɲaon
 llo lleshhi ɲa pugu chii ni
 ɲgwa,

71 ɲa pia shi ndūgu mbhɔ pa
 mimbina pia pugu pa
 ɲguon
 pa ɲgwa ha'aɲ pugu pīna via
 nɛ.

72 A ni ɲkā'a ɲa a shi nōon
 kwoshini ni pa taa pia
 ndo mbini ɲkwɪɲ kina yi yi
 taonɲaon,

73 kina ɲa a ni nshwrɛi ni taa
 via Abrahaɲ nɛ.

- 74 A ni nkā'a ŋa a shi nkwe via mbhō pa mimbina pia, nenne ŋa mimfe pia fā'a fā'a yi ki lo mfā'o pōgō gu,
- 75 mon taontaon pugu pa ndindi shhi yu mon ŋguon chombhi yia ghao.
- 76 Ndo gò, muun a, o shi mbo njēli'i Minnwi ŋa a Chaapifuson ne, nthe ŋa o shi ngōi shhi Taathō mbiri ndaon yi.
- 77 O shi nshwei ŋgwa pi, mbo ŋgwa Juu nkwan ha'an mimfe pugu kie ndūgu ne, ŋa Minnwi shi ndi'ε phi yugu.
- 78 Nthe pi juju kwoshini Minnwi ni pia, ndii ŋa li'ε llo tothi shi nthe mbij pia,
- 79 nō fe nu li'ε ni ŋgwa pe ŋa pugu chhō mon njiŋjiŋ pugu pa mili'i gu ne, nkē'i via ngōi nō shendaon ghighri."
- 80 Jon muun ghō ni ŋku'ō ntini mon jijwe, nda'a pi mon pa nkūnu njō ti nchēŋ ndii ŋa a ni njē chii nu chrà Minnwi ni ŋgwa Ishrae ne.

2

Pi phi Jishō (Matio 1:18-25)

1 A ni ŋga mbo mon pii ndii ghō, Kaisha Agoshtu pō fūon mon ŋguon mbhi Roma, mfe gī ŋa pi nā'an ligi ŋguon ŋgwa Roma ghao nō nnu shia ŋgwa. 2 Yei ni mbo fūon nā'an nu ligi nō nnu shia ŋgwa ndii ŋa Kwirinu ni nthō sha'a Shiria ne. 3 Sheshenon ni mbini mon ji la'ataon nō nā'an nu ligi yi nō nnu shia ŋgwa ghō. 4 Nthe ŋa Joshe ni mbo pi ŋgwreŋon fūon Devi ne, a ku'ō llo Nashare mon Galili, ngōi Beteleheŋ mon Judia mbo la'ataon Devi. 5 A ghēi fō li'i nā'an

ligi yugu Meri ŋa pi ni nōon vi ghō nō ŋgwe vi, a ni mbo ni shūu ne.

6 Nō ha'an pugu ni mbo fō ne, muun kōon vi. 7 A phi fūon muun vi, mbo muun mimbina, mbara vi mon ndhwī, ni'in mon ŋku'ō ji khī pa minji, nthe ŋa li'i shi ki lo mbo ni pugu mon nda ghō ŋa pa ghini ghà nthō nda'a ne.

Ghan kē'i minji pugu pa ghan ntaon Minnwi

8 Mon nkūnu mon la'ataon ghō pa nkē'i minji ni mbo fō nthō nkē'i pa minji pugu ni tu'u. 9 Ngan ntaon Taathō nōon non yi shina pugu, ndigha'o Taathō the ngiŋ vugu, pōgō gu wēiŋ vugu. 10 Ngan ntaon ghō chhu ni pugu ŋa, "Ki'i pēi fā'o pōgō gu, nthō ni nkini pwa pisha'akho pwatua, mbo yi ŋguon ŋgwa ghao. 11 Shi'a mon la'ataon Devi pi phi nkwe vōi mbo Ju ŋa Minnwi Chu'ō Ntaon nō Nkwe, ŋa a Taathō ne. 12 Yei shi mbo li ni pēi: Pēi shi njēi muun pi para vi mon ndhwī, a nūan mon ŋku'ō ji khī pa minji."

13 Wu'ō ndii ghō, yū pichēi shooge llo pō wī'i nchēŋ, pugu pa yie ghō jē nthō ŋga'o Minnwi, nchhu nu ŋa:

14 "Ndigha'o pō ni Minnwi ti ngōi nchēŋ fie mon ndugwi po, ghrinju'ō pō ni ŋgwa pe ŋkuon shhe ŋa pwapun Minnwi pō mbij pugu ne."

15 Ndi ŋa pa ghan ntaon pighō mien vugu mbini po ne, pa ghan kē'i minji pighō chhu ni non pugu ŋa, "Pia ghēi Beteleheŋ njēi nnu yei ŋa a lōgō li'i Taathō chwie pia ji ne."

16 Nne pugu kōnō ngōi njēi Meri ni Joshe, ni muun ghō a nūan mon ŋku'ō ji khī pa minji. 17 Pugu ni ŋga njēi muun vei nchii nnu ŋa ghan ntaon pighō ni nchhu nthe muun ghō ne. 18 Sheshenon ŋa a ni nja'ō nnu ghō ne ghrāo nnu ŋa

ghan kē'i minji pigho ni ñchhu ne. ¹⁹ Meri lōiη ηguoη nnu pei njù'ò yu ntho njwere nu. ²⁰ Pa ghan kē'i minji pini ni vugu, ntho nga'ò Minnwi ndo mbini ntōo vi ntho ηguoη nnu pe ηa pugu ya'ò ndo njei wu'ò no ha'an pi shwei vugu ne.

Pi chhō ligi muuη, nōoη vi moη Nda Minnwi

²¹ Fúoη llemphi ni ηga ηkā'ò, pi ni'in muuη ghō ηgunu mbrei nchhō ligi yi ni Jisho, mbo ligi ηa ηgan ntaoη Minnwi ni mfe ηkaon pi maa nshūu vi ne.

²² Ndiη ηa fi'i llemphi ηa a ni mbie ηa Joshe pugu Meri chwie mbo yi taonetaoη ηkwan ha'an ηwa'anli gi Mushi chhu ne ni ηkā'ò ne*, pugu ku'ò ni Jisho Jerushaleiη li'i fe vi ni Taatho. ²³ Yei ni mbo wu'ò no ha'an pi nā'an moη gi Taatho ne, "Sheshe fūoη phi ηa a mimbia ne, pi nū'oη vi li'i tē'i vi ni Taatho." ²⁴ Ndo mbini nu'un fe'ingieη ηkwan no ha'an gi Taatho chhu ne, "mbo paa mintho ki paa puoη mintu'olibuη."

Nnu ηa Minnwi ni nōoη ni Ana Shimioη a chhu ne

²⁵ Moη ndiη ghō, ηoη chēi ni mbo Jerushaleiη, ligi yi pō Shimioη. A ni mbo ηkieη ηoη ndindi ndo mbogo Minnwi. A ni ntho njwere nu ηa lūgu nu tho ni puoη la'ataoη Ishrae, Jijwe Minnwi ni mbo mbiη yu. ²⁶ Jijwe Minnwi ni ηkwo nōoη ghō ηa mba'a a yi'i ηkhu ki lo njei Ju ηa Minnwi Chu'ò Ntaoη no ηkwe, ηa Taatho ni ηkā'a ne. ²⁷ Jijwe Taatho kōoη vi ηa a ghēi Nda Minnwi ndiη ηa Meri pugu Joshe ni ntho ni muuη ghō fō no chwie nu nū'oη mbiη yu ηkwan ha'an gi ni nchhu ne. ²⁸ Shimioη kwe

muuη ghō ntuo mbho yu, ntōo Minnwi, nchhu nu ηa,

²⁹ "Ndwe, Taatho, o mien nu ηa muuη fā'a yo khu ndwe moη ghighri ηkwan ha'an chrā yo chhu ne,

³⁰ ntho ηa ligi a yei ηoη ηa o taon vi ηa a tho ηkwe ηgwa ne, ³¹ ηa o piri vi ηa ηguoη ηgwa yei ne,

³² mbo lí'e no nōoη nu nnu ηa o tā'a nu ne ni pa taon nduoη, mbini ntho ni ndigha'ò ni ηgwa pō, mbo puoη Ishrae."

³³ Tāa Jisho ghō pugu mūuη vi ghrāo pa nnu ηa Shimioη chhu ntho Jisho ne. ³⁴ Shimioη fe mboro ni pugu, nchhu ni Meri mūuη vi ηa, "Lii njei, Minnwi chu'ò muuη vei ηa ntho vi, ntou ηgwa shi mbhe gha ntou pi lūgu Ishrae, ndo mbo li ηa mba'a pi piη ne, ³⁵ nenne no nōoη nu pa nnu ha'an ηgwa pi'i nu njù'ò pugu ne. Ndo ni gò, o shi mfā'ò yu'ò njù'ò no ha'an pi she njù'ò yo pi ni kafa."

Nnu ηa Minnwi ni nōoη ni Ana a chhu ne

³⁶⁻³⁷ Ndunu miηgwe ηkugu chēi ni mbo fō, ligi yi pō Ana, ni mbo njei'i Minnwi, mbo muuη Fanue, lo moη ηgwreioη Asha. A ni ndaη nchwie khwachēi nga'ò ndaon vi khu, a kina ηkugu ti ηgēi nchēiη fūoη wuη nga'ò ni yi khwe ndiη ηa a ni njei Jisho ne. No ηkugu, a shi ki lo ncha'a nu Nda Minnwi li'i gha'ò Minnwi moη ji ηkhī pugu pa luoη nu, ni tu'u pugu pa naonchi. ³⁸ Wu'ò chomilaoη ghō, a chēnē mbara yei Joshe pugu Meri, ntho ntōo Minnwi, ndo ntho nchhu pa nnu ntho muuη ghō ni pa ηgwa pe ηa pugu ni nchhō njwere nu ηa Minnwi taon nja'andi'i ηa a tho ηkwe Jerushaleiη ne.

* 2:22 2:22 *Nwa'anli Ghan Fā'a Nda Minnwi 12:3,6,8; Nwa'anli Ndiη Taon nu 13:2.

³⁹ Joshe pugu Meri ni nga mī'ey nguoŋ pa nnu ŋkwanj nɔ ha'anj gɛ Taathɔ chhu ne, mbini la'a pugu Nashare mon Galili. ⁴⁰ Muunj gho ni ŋku'ɔ ntini, ndinaon ni shiethɔ, mbho Minnwi pɔ nu mbinj yu.

Jishɔ ghɛi Nda Minnwi mbɔ paanchrɔ ŋga'o

⁴¹ Sheshe ŋga'o pa taa Jishɔ ghɛi ngɛi Jerushaleinj nɔ nnu ji Lli Nji'a. ⁴² Jishɔ ni ŋga mbɔ paanchrɔ ŋga'o, pugu ku'ɔ nɔ ha'anj nù'ɔŋ yugu chhu ne li'i ji Lli Nji'a. ⁴³ Ji gho gha ndugwi ti pugu chho mbini nu, Jishɔ kina njinj Jerushaleinj ki pugu lo nji. ⁴⁴ Pugu ni mbi'i ŋa a pɔ shina pa ŋgwa ŋa pugu pugu ni mbini nu ne, nyienj nɔ ta'a llembhi njɛ tã'a nu vi shina ndaonj yugu pugu pa shuoŋ pugu. ⁴⁵ Pugu ni ŋga mienj ki yɛi vi, mbini ki'ɛ Jerushaleinj nchho ntã'a vi. ⁴⁶ Ŋga ntã'a vi nɔ trei llɛ, ngɛi njɛi vi Nda Minnwi, a chho shina pa ghanj ye'i ŋgwa nthɔ njwere nnu ha'anj pugu chhu nu ne, ndɔ mbie vugu ni pa piɛ. ⁴⁷ Ŋguonj pa ŋgwa ha'anj pugu ni nja'o vi ne ni ŋgrão fi'i ŋkwanj ha'anj a ji nnu ne pugu pa khwɛ ŋa a ni mfe nu ne.

⁴⁸ Pa taa pi ni ŋga njɛi vi, nja ŋgrão. Mũunj vi chhu ŋa, "Muunj vei, ɔ kie neinj mfã'a mbinj pigi neinj? Lli njɛi, pigi taa gho ni nthɔ ntã'a gho ni shigi."

⁴⁹ A chhu ni pugu ŋa, **"Pɛi ni nthɔ ntã'a a ŋa? Pɛi shi ki lo nji ŋa mfã'o nɔ pɔ nu nda Tãa a?"** ⁵⁰ Ndɔ pa'a pugu lo nji njinj chrà gho ŋa a ni nchhu ne.

⁵¹ Nenne pugu pa Jishɔ pini Nashare a ya nja'o nchò yugu. Mũunj vi lɛinj nguoŋ nnu pei ghao njù'ɔ yu. ⁵² Jishɔ ni ŋku'ɔ nu ngũ mmenonj mon shiethɔ pugu pa fi'i nonj yi. Minnwi pugu pa ŋgwamishua pinj vi mbigi ngɛi shhi.

3

Jouŋ Ngan Fe Nkhĩ thɔ nchhu nnu Minnwi
(Matio 3:1-12; Maaku 1:1-8; Jouŋ 1:19-28)

¹ Ndiŋ ŋa Tiberu Kaisha ni ŋkwo pɔ fùonj Roma nɔ tieŋnchrɔ ŋga'o ne, Pontiu Pailɛ thɔ sha'a krao Roma ŋa pi mɛinj ni Judia ne, Herɔ ni nthɔ sha'a yichɛi krao, mbɔ Galili. Ndinj vi, mbɔ Fili, ni nthɔ sha'a yichɛi krao, pi mɛinj ni Iturea pugu Trakoniti, Lishania ni nsha'a ji pi Abilene. ² Ndiŋ gho, Ananj pugu Kaifa ni mbɔ pa taathɔ pa thishi ghanj fe'ingienj Minnwi. Ndiŋ gho, chrà Minnwi ni nthɔ ni Jouŋ, muunj Shakaria monj ŋkũnu njó. ³ A ghɛi monj nguoŋ ŋkinj Jodanj nchho nchii nu ŋa, "Pɛi pã'a ŋkũnu yɛi ni phi, mfe ŋkhĩ ni pɛi, Minnwi li'ɛ phi yɛi." ⁴ A ni ŋga nchho nchhu yei, nthɔ nchwɛ pi nnu ŋa Ishaya nã'anj monj ŋwa'anli njɛli'i Minnwi, mbɔ ŋwa'anli Ishaya ŋa, "Nɔŋ chɛi thɔ mfe gɛ monj ŋkũnu njó, nchhu nu ŋa,

'Piri shendaonj ni Taathɔ,
Chwɛ pa li'i tɔgo pi pɔ pi tithi.
⁵ Pi shi mã'anj nguoŋ wɛinj ghao
nshɛrɛ nguoŋ puonj mi mbra
pugu pa memme pi,
nju'u nguoŋ ndaonj tɛitɛi,
Ndwɛ nguoŋ ndaonj
chɛinjchɛinj.

⁶ Ŋguonj ŋgwa shi njɛi ŋa Minnwi ghà ŋkwe ŋgwa monj phi pugu."

⁷ Yú ŋgwa taonj nthɔ ŋa a fe ŋkhĩ ni pugu. A chhu ni pugu ŋa, "Pa Mbhe mitwɛ'i! A shũu gɔ tɛnɛ yɛi ŋa pɛi tei pigitua Minnwi ŋa a thɔ nu ne?" ⁸ Pɛi chwɛ pa nnu pe ŋa a kã'o ne, nɔ nɔonj nu ŋa pɛi kwri, ki lo nu'unj nyienj nchhu nu ŋa, 'Abrahanj tãa vigi.' Nchhu ni pɛi ŋa mimfe Minnwi pi'i ngù'ɔ pei nchwɛ puonj nɔ gho mfe ni Abrahanj. ⁹ Pi kwo piri njienj nɔ

kə'i nu thi nɔ ghɔ, llo ŋkuonj ŋɛn yi, nthɛ yie ghɔ, sheshe thi ŋa a lo nji'i njuŋ ntɛŋ shi'i nɛ, pi shi ŋkə'i mā'anj monj mɔŋonj."

¹⁰ Yú ŋwa pighɔ pie vi ŋa, "Ti pigi shi nchwɛ pi nɛiŋ?"

¹¹ A khwɛ ni pugu ŋa, "Nɔŋ ŋa a fā'o paa ndhwí figəi nɛ fɛ ta'a yi ni ŋonj ŋa a lo nji'i mfā'o nɛ, ŋonj ŋa a fā'o maonj ji nɛ, fɛ yi pichəi ŋgwa."

¹² Pa ghanj wɛiŋ taashi tho ŋkaa pugu ŋa a fɛ ŋkhí ni pugu, nchhu ghɔ ŋa, "Masha, pigi shi nchwɛ pi nɛiŋ?"

¹³ A chhu ni pugu ŋa, "Ki'i pəi nu'unj ŋkwe mbɛiŋ taashi a tɔgɔ fi'i ŋkwanj ha'anj a kā'o ŋa pəi kwe nɛ."

¹⁴ Pichəi shoogɛ pie vi ŋa, "Ti pigi nɛ?"

A khwɛ ni pugu ŋa, "Ki'i pəi kwe mbɛiŋ ŋonj ni nchei. Ki'i pəi nu'unj ndɛ'i ŋgiɛŋ tho ŋgwa nɔ fā'o nu mbɛiŋ. Pəi yru ni fi'i yaonj ŋa pi ghà mbe vəi nɔ ghɔ nɛ."

¹⁵ Pa ŋgwa ni nchho njwɛrɛ nu ndo mbí'i tho yugu ŋa kə'ichəi a pɔ nɛnnɛ a pɔ Jounj mbo Ju ŋa Minnwi Chu'ɔ Ntaonj nɔ Nkwe nɛ. ¹⁶ Jounj khwɛ ni pugu ŋa, "Nɔŋu'ɔ mfe pi ŋkhí ni pəi, ndo yichəi ŋonj tho nu ŋa a chaa a, ndo nji'i ŋkā'o nɔ fɛi nu ŋkíi tra yi, a shi ŋkwe vəi ni ŋkhí monj Jijwɛ Minnwi, pugu pa mɔŋonj. ¹⁷ A tuo yaonj figəi reshi mbho yu, mfigəi mfu'u ŋkiɛŋ reshi monj ŋku'u maonj nū'ɔŋ shaonj yu, ntūonj ŋku'u maonj ghɔ monj mɔŋonj ki phe." ¹⁸ Monj ntou puonj shɛndaonj, Jounj ghəi shhi ntho nchhu pwa pisha'akhɔ ni pugu, ŋkaa nu ŋa pugu piŋ.

¹⁹ Jounj ni mbīga Herɔ, mbo fūonj Galili, ŋa a wugwei Herodia ŋgwe ndiŋ vi pugu pa pichəi nnu piphí nduonj ŋa ju Herɔ ni ŋkwo chwɛ nɛ. ²⁰ Herɔ pini mbigi phi yi nɔ fini nu Jounj.

Jishɔ kwe ŋkhí mbho Jounj

(Matio 3:13-17; Maaku 1:9-11)

²¹ Nkaonj Jounj maa ŋgəi chəiŋ, ndii ŋa ŋguonj ŋgwa ni ŋkwo kwe ŋkhí nɛ, Jishɔ kwe ŋkaa yu, ŋga nchho nduonj Minnwi, po ŋa'anj, ²² Jijwɛ Minnwi shwi'i mbɛiŋ yu mbo nɔ mintu'olibunj, ŋggɛ taonj po, nchhu nu ŋa, "Nkiɛŋ muunj ŋa ŋkhwā, nifā'o pwatua nthɛ ghɔ."

Ndaonj Jishɔ

(Matio 1:1-17)

²³ Jishɔ ni ŋga njɛ fà'a yi, mbo trei wunj ŋga'o.

Ŋgwa ni mbi'i ŋa a muunj Joshe, ŋa a ni mbo muunj Heli, ²⁴ mbo muunj Matate, mbo muunj Levi, mbo muunj Meleki, mbo muunj Janai, mbo muunj Joshe, ²⁵ mbo muunj Matatia, mbo muunj Amo, mbo muunj Nahunj, mbo muunj Eshu, mbo muunj Nagai, ²⁶ mbo muunj Maa, mbo muunj Matatia, mbo muunj Shemɛiŋ, mbo muunj Josheke, mbo muunj Joda, ²⁷ mbo muunj Joananj, mbo muunj Resha, mbo muunj Sherubabɛ, mbo muunj Sheatie, mbo muunj Neri, ²⁸ mbo muunj Meleki, mbo muunj Adi, mbo muunj Koshan, mbo muunj Elemadanj, mbo muunj Ere, ²⁹ mbo muunj Joshua, mbo muunj Elieja, mbo muunj Joriŋ, mbo muunj Matate, mbo muunj Levi, ³⁰ mbo muunj Shimionj, mbo muunj Juda, mbo muunj Joshe, mbo muunj Jonanj, mbo muunj Eliakinj, ³¹ mbo muunj Melea, mbo muunj Mena, mbo muunj Matata, mbo muunj Natanj, mbo muunj Devi, ³² mbo muunj Jeshe, mbo muunj Obɛ, mbo muunj Boa, mbo muunj Shamɔŋ, mbo muunj Nashonj, ³³ mbo muunj Aminada, mbo muunj Adaminj, mbo muunj Ani, mbo muunj Heshronj, mbo muunj Pɛrɛ, mbo muunj Juda, ³⁴ mbo muunj Jakɔ, mbo muunj Aiji, mbo muunj Abrahamj, mbo muunj Tera, mbo muunj Naho, ³⁵ mbo

muun Sheru, mbo muun Ruu, mbo muun Pɛɛ, mbo muun Eba, mbo muun Shela, ³⁶ mbo muun Kainan, mbo muun Arafaka, mbo muun Shein, mbo muun Noa, mbo muun Lame, ³⁷ mbo muun Metushela, mbo muun Enoke, mbo muun Jare, mbo muun Mahalale, mbo muun Kainan, ³⁸ mbo muun Enoshe, mbo muun Shhente, mbo muun Adan, mbo muun Minnwi.

4

Shata mōon Jisho

(Matio 4:1-11; Maaku 1:12-13)

¹ Jisho ni ndho Jodan ndinaon ni Jijwe Minnwi. Jijwe gho lōgo vi ngōi no mon nkūnu njó. ² Shata mōon vi fo no khwe wun llembhi. Mon nguon ndii gho, a shini ndo nji sheshe yaon, nenne nji ni njia vi ndii ja yie ndii ni mme ne.

³ Devi chhu gho ja, “O mbo Muun Minnwi, o chhu ngù’o yei kara ngū brei.”

⁴ Jisho khwē gho ja, **“Pi nā’an mon Nwa’anli Minnwi ja, ‘Noḡmishua shi’a ngu’o nru pi ḡkuon brei tē’i vi.’”**

⁵ Devi lōgo vi ḡku’o no tothi nōon nguon pa la’ataon ḡkuon mbhi gho ta’a ḡgē ja ḡmōin! ⁶⁻⁷ Nchhu gho ja, “Nshi mfe nji ve no sha’a nu nguon taon, fā’o yugu po jo ti o ḡga’o a, mfe ve, nthe ja pi kwo fe vōi, ti mi ḡkhwā mfe ni sheshenon ja ḡkhwā ne.”

⁸ Jisho khwē gho ja, **“Pi nā’an mon Nwa’anli Minnwi ja, ‘Gha’o Taatho mbo Minnwi yo, ngu’o mfā’a pi mbho yu tē’i vi.’”**

⁹ Shata lōgo vi kē’i gho ngōi pugu yu Jerushalein, ntigi vi ḡkuon nchwere Nda Minnwi, nchhu gho ja, “O mbo Muun Minnwi, o thi hein ndhi nchōin shhe. ¹⁰ Nthe ja pi nā’an mon Nwa’anli Minnwi ja,

‘Minnwi shi mfe gí ni pa ghan ntaon pi nthe gho no kē’i nu gho.’

¹¹ Mbini nā’an ja, ‘Pugu shi njā gho tothi ni mbho, nne ja ki’i o chhwi kwò yo ḡkuon ngù’o.’”

¹² Jisho khwē gho ja, **“Nwa’anli Minnwi chhu ja, ‘Ki’i ma njwē’i Taatho mbo Minnwi yo.’”**

¹³ Ndi ja devi ni mī’ēn mōon nu Jisho mon nguon puon shendaon ne, a mien vi, nchēi shina nduon.

Jisho jē fā’a yi Galili

(Matio 4:12-17; Maaku 1:14-15)

¹⁴ Jisho pini Galili mon ghrí Jijwe Minnwi. Pa chrà no ligi yi nyien ḡkwe nguon li’i gho ghao. ¹⁵ A ye’i nu mon pa nda luon Minnwi. Nguon ḡgwa gha’o vi ghao.

Pi lāa Jisho Nashare

(Matio 13:53-58; Maaku 6:1-6)

¹⁶ Nenne Jisho ghōi Nashare, mbo li’i ja a ni ḡku’o ne. A gha mbo Llé Ji pa Juu, a ghēi nda luon Minnwi wu’o no ha’an a ghà mbigi nchwie ne. Ndollo ntithi tothi li’i mēin Nwa’anli Minnwi. ¹⁷ Pi ni mfe ḡwa’anli ja njēli’i Minnwi, mbo Ishaya, ni nā’an ne. A ja’an ḡwa’anli gho, njēi li’i ja pi ni nā’an fo ja,

¹⁸ **“Jijwe Taatho po mbin mu, nthe ja, a chu’o a ja nchii pwa pisha’akho ni ghan pou.**

A taon a ja nchii lugu nu ni ghan chōin, ja pa nchriligi shi njēi li’i, nchwie ḡgwa pe ja pi fe vugu ni ḡgō’i ne lugu,

¹⁹ **ndo mbini nchii ja, ndii tho ja Taatho shi ḡkwe ḡgwa pi.”**

²⁰ Jisho gha mī’ēn, ḡkra ḡwa’anli gho, mfe ni muun fā’a

monj nda gho, nchöchho shhe, ligi nguonj ngwa nda luonj Minnwi chu mbinj yu. ²¹ A jē ntho nchhu nu ni pugu ŋa, **“Shi’a, chrà Minnwi yei lōgō li’i ligi pēi!”**

²² Ngwa ni nchrā nnu shi’i nthē vi. Pugu ghrāo pa ŋkwanj chrà shi’i ŋa a ni ntaonj nu nchō yu nē, mbie nu ŋa, “Yei shi lo mbo muunj Joshe?”

²³ A chhu ni pugu ŋa, **“Ndo nji’i mfā’o khutho ŋa pēi shi nchhu yei lu’o chrà vāi ŋa, ‘Ngan njigi ghīno, ghēre nonj yō pia. Nguonj pa nnu ŋa pigi ya’o ŋa o chwīe Kapanuj nē, pini nē nu’uj nchwīe heinj shhe la’a pēi.’”** ²⁴ Jisho pigi ŋa, **“Shishini, pi shi’a ma mbinj sheshe njēili’i Minnwi la’a pugu.**

²⁵ **“Ndo, monj nnu shini, nchhu ni pēi ŋa ntu pa ŋkugu ni mbo Ishrae monj ndii Elaija, ndii ŋa Minnwi ni mfāni po no trei ŋa’o ni ntigao nāonj, ndii ŋa ŋkien mme nji ni ngū monj nguonj la’a ghao.** ²⁶ **Ndo pa’a Minnwi lo nji’i ntaonj Elaija ni kanj ta’a nonj vugu, ŋkien mingwe ŋkugu chēi Sharafa monj la’ataonj Shidonj.*** ²⁷ **Ntu pa ghanj ghinombaluj ni mbo Ishrae monj ndii njēili’i Minnwi Elaisha, ndo pa’a Minnwi lo njigi ghīno kanj ta’a yi, ŋkien Nemanj mbo nonj Shiria.”**

²⁸ Nguonj ngwa monj nda luonj Minnwi ni ŋa nja’o yei, ndinaonj ni pigitua, ²⁹ njēi shhe nshūu vi ntaonj no monj la’a, ŋku’o ni ju tho nchwere mbra gho ŋa pugu ni ŋkrao la’a munu fō nē, ntā’a nu mā’anj vi monj wēinj. ³⁰ Ndo a shoo shina yú ngwa pigho ngēi ni vi.

Jisho fā’o ghrī no pīga nu minjweinj a taonj
(Maaku 1:21-28)

³¹ Jisho shwi’i Kapanuj, mbo yichēi la’ataonj Galili, ntho njē’i vugu Llē Ji pa Juu. ³² Pugu ni nggrāo ŋkwanj ha’anj a ni njē’i nu nē, nthē ŋa a ni njē’i ni ghrī.

³³ Nonj chēi ni mbo monj nda luonj Minnwi gho, mfā’o jijwe minjweinj, a ni mba’o ngōu ni nji ŋa, ³⁴ “Yo! Pia fā’o pi kō, Jisho llo Nashare? O tho pi no piri nu vigi? Nji nonj ŋa o yie nē, o yi taonjtaonj llo mbho Minnwi.”

³⁵ Jisho pīga vi, nchhu nu ŋa, **“Lere lanj ndo ntaonj mbinj yu!”** Minjweinj gho gha mā’anj vi shhe shina pugu, ntaonj mbinj yu ki’e, ndo pa’a ndo ndēinj vi.

³⁶ Nguonj ngwa pigho ghrāo nchhu ŋa, “Yei po pi yēi ŋkwanj chrà nēinj? A fe gī ni pa jijwe piphi ni ghrī pugu pa nji pugu taonj!” ³⁷ Pi fī’i pa nnu nthē vi njinj nguonj ŋgei la’ataonj gho ghao.

Jisho yīgi ghīno mbinj ntu ngwa

(Matio 8:14-17; Maaku 1:29-34)

³⁸ Jisho taonj monj nda luonj Minnwi gho ngēi la’a Shemu. Ndiij gho, mūunj ngwe Shemu tho ngēino shīgao ndienj, pugu shwei Jisho no gho. ³⁹ A ghēi ntithi yēi yu mbīga shīgao gho, a taonj mbinj yu. Wu’o chomilaonj gho a lollo, nchwīe maonj, mfe ni pugu.

⁴⁰ A ni ŋga mbo ni fanaonj, nguonj ngwa ŋa pugu ni mfā’o ngwa, pugu ghīno ŋkwanj ŋkwanj ghīno nē tho ni pugu, a nū’ōnj mbho yi mbinj pugu njigi ghīno yugu. ⁴¹ Pa minjweinj taonj mbinj pichēi ngwa, mba’o ngōu ŋa, “O Muunj Minnwi!” A pīga vugu pa’a ndo nji’i mienj ŋa pugu chrā, nthē ŋa pugu ni nji ŋa a Ju ŋa Minnwi Chu’o Ntaonj no ŋkwe nē.

* 4:26 4:26 Nguonj ngwa ŋa pugu ni ntho nja’o chrà Jisho nē ni nji ŋa mingwe ŋkugu gho pugu Nemanj shi ki lo mbo ngwa Ishrae.

*Jisho chhu nnu Minnwi mon
nda luon Minnwi*

(Maaku 1:35-39)

⁴² Mbhi ni nga ndan, Jisho taon mon la'a ngəi mon nkunu njó, ngwa jē ntho ntā'a vi, nga njəi vi ntho ndi'i vi na ki'i a mien vugu. ⁴³ Ndo a chhu ni pugu na, **"A pie na nchii pwa pisha'akho nthē Sha'afuon Minnwi ni pichəi pa la'ataon nkaa pugu, nthē na a nnu na Minnwi taon a na ntho nchwie nē."** ⁴⁴ A ni ntho nchii nkani pwa pisha'akho gho mon pa nda luon Minnwi Judia.

5

Jisho gē fūon ghan younjij pi
(Matio 4:18-22; Maaku 1:16-20)

¹ A ni mbo llé chəi, Jisho thi nkij nkhi chəi, pi mēin ni Geneshare, ngwa tho fra nu mbin yu no ya'o nu chrā Minnwi. ² A yəi paa kikuon a kaon nkij nkhi, ghan ngunu pigho kwo taon mon gho ngəi ntho shigao ndan yugu. ³ Jisho nii mon ta'a kikuon gho, mbo yi Shemu, nchhu gho na a tū'ə a nii mon nkhi shigei. A chho pi mon kikuon gho ntho nje'i ngwa.

⁴ Jisho gha mī'ən chrā nu, nchhu ni Shemu na, **"Chwi kikuon a pini nii li'i shishhi. Pəi mā'an ndan yəi nkhi no kwo nu shhu."**

⁵ Shemu khwē na, "Masha, pigi kwo ya mā'an nguon tu'u pa'a ndo ngwēin yaon, ndo no ha'an a chhu gō nē, nshi mā'an ndan pigho nkhi." ⁶ Pugu ni nga mā'an ndan yugu, ngwēin nkien ntou shhu ti pa ndan yugu jē shāa nu. ⁷ Pugu krao pichəi pakwo ngunu pugu na pugu tho ngēre vugu. Pugu tho mfu'u shhu ni'ij mon paa kikuon gho, a linaon ti ntā'a nu njē.

⁸ Shemu Pita ni nga njəi yei nnu, ngū ni kwēre yi shhi Jisho,

nchhu nu na, "Lollo shhi a, ma Taatho, mbo pi ngan nchwie phi." ⁹ Ndutho Shemu pugu pa nguon ngwa na pugu pugu ni mbo nē ghrāo nthē fi'i ntou shhu na pugu ni ngwēin nē. ¹⁰ Jēin pugu Joung mbo puon Shebedi ni ngrāo nkaa pugu, mbo pakwo ngunu Shemu.

Jisho chhu ni Shemu na, **"Ki'i nu'un mbo go, jē ndwē ngəi nu shhi, ə shi ngwēin pi ngwamishua."** ¹¹ Pugu ni nga ntaon nkaon pa kikuon yugu mbhi, mien nguon yaon ghao njou njin Jisho.

Jisho yigi ghno yichəi non
(Matio 8:1-4; Maaku 1:40-45)

¹² Jisho ni nga mbo mon la'ataon chəi, nga njəi nu, non chəi ghinombaluon kwo kru vi ti nga'a yəi vi, ngū ni puon yi shhe ndigəi vi na, "Taatho, ə nkhwā, ə chwie mbo yi taontaon."

¹³ Jisho fē mbho yi nkāon vi, nchhu nu na, **"Ntā'a nu, pə yi taontaon!"** Chomilaon gho, ghinombaluon mme mbin yu. ¹⁴ Jisho fē gí gho na, **"Ki'i nshwei non, ndo ghəi non non yə ni ngan fē'ingien Minnwi a lii gho no non nu na Minnwi yigi ghno yə, ndo mfe yaon fē'ingien no ha'an gí Mushi chhu nē."**

¹⁵ Ndo pa pisha'akho nthē vi ka mī'ən nyien nyien mbigi mon ntou li'i, ntou yu ngwa kiri no ya'o nu pa nnu llo mbho yu, a lo mbini njigi pa ghno yugu. ¹⁶ Ndo a tho mfu'u non yi, ngəi nu li'i na non shi ki lo mbo nē, ntho nduon Minnwi.

Jisho chwie nkwin nyien
(Matio 9:1-8; Maaku 2:1-12)

¹⁷ Llé chəi ni nga mbo Jisho tho nje'i nu nē, pa ngwa Farashi pugu pa ghan ye'i ngwa ni gí chho yəi yu. Pugu ni ndho mon nguon pa la'ataon Galili, ni Judia,

ni Jerushalein. Ghrí Taathó ni mbo mbin Jishó nɔ yǐgi nu ghĩnɔ.

¹⁸ Wu'ó ndii ghɔ, pichəi pa ngwa tien ĩkwĩni ĩkuon kúon nthɔ nu nɔ ghɔ, mba'ó nɔ nii nu ni ju nda, nū'ɔn vi shhi Jishó. ¹⁹ Nthe ña ngwa ni njien ni nji nɛ, pa'a pugu lɔ mfā'ó shendaon nɔ nii nu ni ju. Nenne pugu tien vi ĩku'ó nɔ thonda, ña'an mbo fɔ, nshwi'i vi ĩkuon kúon ghɔ tri kiri shhi Jishó. ²⁰ Ndi ña Jishó ni njəi fi'i pin ña pugu fā'ó nɛ, a chhu ni ĩkwini ghɔ ña, **“Taannu a, pi li'ɛ pa phi pɔ.”**

²¹ Pa ghan ye'i gí Mushi pugu pa ngwa Farashi jē nchhu nu ni non pugu ña, “Yei pɔ pi gǔ ña a nū'ɔn non yi nɔ li'i Minnwi? Mimfe a li'ɛ gǔ ndi'ɛ phi ĩkien Minnwi tɛ'i vi?”

²² Jishó ni nji nnu ña pugu ni mbi'i nu nɛ mbie vugu ña, **“Pəi kie nɛin nthɔ mbi'i ĩkwan nnu pei nɛin?”** ²³ **A yī'ɛ yəi, chhu nu ña, ‘Ndi'ɛ phi yɔ’, ki chhu nu ña, ‘Lollo nyien’?”** ²⁴ **Yei pɔ nɔ chwie nu ña pəi ji ña Muun Nɔnmishua fā'ó ghrí nɔ li'ɛ nu pa phi.”** A chhu ni ĩkwini ghɔ ña, **“Nchhu ve ña lollo, lɔgɔ kúon yɔ ngəi la'a.”**

²⁵ Wu'ó ndii ghɔ, a lollo ligi pugu, ndɔgɔ yaon ña a ni nūan ĩkuon ghɔ nɛ, ngəi la'a nchho ña'ó Minnwi. ²⁶ Nguon yugu ni ngrāo, wiwini wēin vugu, pugu gha'ó Minnwi, nchhu nu ña, “Pigi yəi ĩkien nnu ghraoghrao shi'a!”

Jishó gē Levi

(Matio 9:9-13; Maaku 2:13-17)

²⁷ Nguon nnu pəi ni ñga ntɔgɔ, Jishó taon mbhi njəi ngwēin taashi chəi, ligi yi pɔ Levi, a chho mon ntāa kwe taashi, Jishó chhu ghɔ ña, **“Thɔ njou njin a.”** ²⁸ A mien nguon yaon ghao, ndollo njou njin yi.

²⁹ Levi piri mme ji nda yu nɔ gha'ó nu Jishó. Ntou pa ngwēin

taashi pugu pa ngwa nduon ni nthɔ ji ghɔ ĩkaa pugu. ³⁰ Pa ngwa Farashi pugu pa ghan ye'i ngwa ni gí Mushi luo nu ni pa ghan younjin Jishó, nchhu nu ña, “A chwīe khɔ pəi ji yaon ndɔ nnu nu pəi pa ghan wēin taashi pugu pa ghan phi?”

³¹ Jishó khwē ni pugu ña, **“Ngwa ña pugu pɔ shishi'i nɛ lɔ mfā'ó chà ngan fhɔ, a fā'ó ngwa ha'an pugu ghĩnɔ nu nɛ.”** ³² **Nɔo nji'i nthɔ pi nɔ gē nu ngwa ndindi, nthɔ nthe pi ghan phi, ña pugu pā'a ĩkunu yugu ni phi.”**

Pie nthe nnu jī ĩkhĩ

(Matio 9:14-17; Maaku 2:18-22)

³³ Pa thishi Nda Minnwi pie vi ña, “Pa ghan younjin Jouñ ghà njien njī ĩkhĩ nduon Minnwi, ghan younjin pa ngwa Farashi wu'ó nchwīe pi nenne. Ti a chwīe khɔ pa jɔ ji maon ndɔ nnu nu?”

³⁴ Jishó khwē ni pugu ña, **“Mimfe ɔ lāa maon ji ni ghan gē li'i lán ndii ña mimbia ngan lán ghɔ wu'ó mbo pugu pugu nɛ?”** ³⁵ **Llɛ shi nthɔ ña pi shi mfu'u mimbia lán ghɔ mon shina pugu, nenne, pugu shi nji ĩkhĩ mon llɛ pighɔ.”**

³⁶ Jishó chhu lu'ó chrà yei ni pugu, **“Mba'a non shāa ndhwí fhi nchri pa'ó ĩkuon ndunu ndhwí nɔ ghɔ. A nchwīe nenne, kan a piri ndhwí fhi ghɔ ndɔ mba'a pra ndhwí fhi ghɔ yi'i nyien ĩkā'ó pugu yi ndunu.”**

³⁷ **A wu'ó ha'an a pɔ ni mikei ngrāo nɛ. Mba'a non ni'in la'ó fhi mon ndunu mikei ngrāo. A nchwīe nenne là'ó fhi ghɔ fā'ó ntūgu mikei ghɔ nthe ña minthe pa'a a lɔ nu'un shwii mbigi, kan là'ó ghɔ shi ĩkwri, mikei ngrāo ghɔ piri gha.** ³⁸ **A lɔ nji'i ĩkā'ó nɛ. Pəi wu'ó fā'ó nɔ ni'in nu là'ó fhi mon mikei**

ngràò fhi. ³⁹ **Yichèi ñon lo mbo fò ña a ghà ñga ñkwo nnu ndunu là'o mbini ntá'a là'o fhi. Nthe ña a shi nchhu ña a pwa ndunu là'o."**

6

Mindoundou nthe nnu Llé Ji pa Juu

(Matio 12:1-8; Maaku 2:23-28)

¹ A ni mbo Llé Ji pa Juu chéi, Jisho nyien ntogo nu mon nyien shie ge, pa ghan younjin pi ka shie ge, nchi'i ñkrù nu. ² Pichèi pa ñgwa Farashi pie ña, "A kie pi ñein pèi thò nchwie nnu ña gí lo nji'i mbin ña pi chwie Llé Ji ne?"

³ Jisho khwè ña, "**Pèi lo naa mēin nnu ña Devi ni nchwie ndii ña nji ni njia vugu pa ñgwa pi ne?** ⁴ **A ni nii Nda Minnwi, ndogo brei ña pi ni mfe ni Minnwi ñkru ndo mbini fe ni ñgwa pi, mbo nnu ña gí shini ndo mbin ña minthe sheshenon kru, ñkien ñgan fe'ingien Minnwi."** ⁵ Jisho lūgwi nchhu ña, "**Muon Nonmishua taatho Llé Ji pa Juu."**

Jisho ywin mbo ñkwini Llé Ji pa Juu

(Matio 12:9-14; Maaku 3:1-6)

⁶ A ni mbo yichèi Llé Ji pa Juu, Jisho nii nda luon Minnwi nje'i nu. Non chéi ni mbo fò ñgei mbho yi yi ji pò yi kwikwi. ⁷ Ghan ye'i ñgwa ni gí Mushi pugu pa ñgwa Farashi ni ntho ntá'a shina nò wēin nu Jisho ña a chwie nnu ña a lo nji'i ñkà'o ne. Nthe yie gho, pugu pè'i vi, njei ña a shi njwin mbho non gho Llé Ji.

⁸ Ndo a ni nji nnu ña pugu ni mb'i'i nu ne, nchhu ni non gho ña mbho yi ni kwikwi ne ña, "**Lollo ntithi shi ñguon ñgwa."** A lollo ntithi. ⁹ Jisho pini nchhu ni pugu ña, "**Mfá'o pie yei ni pèi. Gí pin ña pi chwie pi yèi Llé Ji,**

nnu shi'i ki nnu piphi? Kwe nu non ki jwi nu mi?"

¹⁰ Jisho kara non yi mbe'i ñguon yugu ghao, nchhu ni ñgan ñnein mbho gho ña, "**Shwii mbho yo."** A shwii, mbho yi ki'i ndo mbo pi shi'i. ¹¹ Túa ghan ye'i gí Mushi pigho pugu pa ñgwa Farashi pigi ñkien ntou yi, pugu jē ntho ñkri nnu ña mimfe pi chwie mbin Jisho ne.

Jisho tere paanchro ghan ntaon pi

(Matio 10:1-4; Maaku 3:13-19)

¹² Mon llé pigho, Jisho taon ñku'ò ñkuon mbra li'i luon Minnwi. Nkina fò nduon Minnwi ñguon tu'u ghao. ¹³ Mbhi ni ñga ndan, a gē ghan younjin pi, ntere paanchro shina pugu, mēin vugu ni ghan ntaon pi; ¹⁴ Shemu, ña a ni nchhō ligi yi ni Pita, ni Andru ndin vi, ni Jēin, pugu Jouñ, ni Fili, ni Batolomiu, ¹⁵ ni Matio, pugu Toma, ni Jēin mbo muon Afiohi, ni Shemu ña pi ni mēin vi ni kwini la'a ne, ¹⁶ ni Judashi, mbo muon Jēin, ni Judashi Ishikario ña a ni mfini vi ne.

Yú ñgwa ghēi nu njin Jisho

(Matio 4:23-25)

¹⁷ Jisho shwi'i pugu pa ghan ntaon pi mon piprèi pugu pa ñkien mme yú ghan younjin pi pugu pa ntou ñgwa llo Judia ni Jerushalein, ni ñgwa llo ñkin mme ñkhí Taire pugu Shidon. ¹⁸ Pugu ni ntho li'i ya'ò pa nnu mbho yu, a lo mbin njigi ghino yugu. Ngwa ña jiwē minwēin ni ngana vugu ne ni ntho ñkaa pugu a kwe vugu. ¹⁹ Nguon ñgwa pigho ni mba'ò nu nò kāon nu vi nthe ña nji ni ntaon nu mbin yu ntho njigi ghino yugu ghao.

Pichèi ñgwa shi mfá'o mboro

(Matio 5:1-12)

²⁰ A kārè ligi yi mbe'i ghan younjin pi nchhu ni pugu ña,

“Mbɔrɔ yəi mbɔ ghan pou,
nthe ɲa sha’afuonj Minnwi
shi mbɔ yəi.

²¹ Mbɔrɔ yəi ɲa ɲji yia vəi ndwe
nɛ,
nthe ɲa pəi lɛ njru.

Mbɔrɔ pɔ ni pəi ɲa pəi kəi nu
nɛ,
nthe ɲa pəi lɛ ɲgwɛ.

²² Mbɔrɔ yəi ndii ɲa ɲgwa pīna
vəi, mfu’u vəi shina pugu
ndo ɲgwɛ’i vəi,
ndo mɛinj ligi yəi ɲa pəi
ɲgwa piphi nthe Muonj
Nɔnmishua.

²³ “Pəi fā’o pwanju’o monj
ndii ghɔ ndo ndhi ni pwatua
nne nthe ɲa kɛinj yəi yiɛj pɔ.
A wu’o ɲkwanj nɔ ha’anj pa taa
pugu ni nchwɛ ni pa njəili’i
Minnwi nɛ.

Pichəi ɲgwa shi mbɔ monj ɲgə’i

²⁴ “Ndo ɲgə’i pɔ ni pəi ɲa pəi
ghanj fā’o nɛ,
nthe ɲa pəi kwo fā’o yəi
nchhɔ shi’i.

²⁵ ɲgə’i pɔ ni pəi ɲa pəi yru
ndwe nɛ,
nthe ɲa ɲji lɛ njia vəi,
ɲgə’i pɔ ni pəi ɲa pəi gwɛ nu
ndwe nɛ,
nthe ɲa pəi lɛ ɲkəi ndo
njūa.

²⁶ ɲgə’i pɔ ni pəi ndii ɲa ɲguonj
ɲgwa pinj vəi pinj nɛ,
nthe ɲa a wu’o ɲkwanj nɔ
ha’anj pa taa pugu ni
mbinj pa njəili’i mifiɛ nɛ.

*Khwā ɲgwa ɲa pugu pīna ghɔ
nɛ*

(Matio 5:38-48; 7:12)

²⁷ “Ndo ni gɔ ɲa ɔ ya’o nnu
ɲa nchhu nu nɛ, khwā mbina
yɔ, nchwɛ shi’i mbinj ɲgwa ɲa
pugu pīna ghɔ nɛ. ²⁸ Luonj
mbɔrɔ mbhɔ Minnwi mɛɛ ni
ɲgwa pɛ ɲa pugu chɔnɔ ghɔ
nɛ, nduonj Minnwi mɛɛ ni ɲgwa
ha’anj pugu fɛ ɲgə’i vɛ nɛ.
²⁹ ɲonj ɲgwɛ ghɔ nɔ ghə’i yɔ,
ɔ nɔonj ɲgei nduonj ghɔ a pini

ɲgwɛ, ɲonj nshiri mɛɛ ndhwɛ
figəi yɔ ɲkwe, ɔ mienj fɔ a kwe
muonj ndhwɛ yɔ ɲkaa yu. ³⁰ ɲonj
nduonj yaonj mbhɔ ghɔ, ɔ fɛ ghɔ,
ti ɲonj nshiri yaonj yɔ ɲkwe, ɔ
mienj ghɔ. ³¹ Chwɛ mbinj ɲgwa
nduonj nnu ha’anj ɔ tā’a nu ɲa
pugu chwɛ mbinj ghɔ nɛ.

³² “A mbɔ ɲa ɔ wu’o ɲkhwā
pi ɲgwa ɲa pugu khwā ghɔ nɛ,
ɔ fā’o mbɔrɔ ki’ɛ nthe pi khɔ?
Nthe ɲa ɲji’i nthe pi pa ghanj
phi ghā ɲkhwā pa ɲgwa pɛ ɲa
pugu khwā vugu nɛ. ³³ A mbɔ
ɲa ɔ wu’o nchwɛ shi’i pi mbinj
ɲgwa ɲa pugu chwɛ shi’i mbinj
ghɔ nɛ, ɔ fā’o mbɔrɔ ki’ɛ nthe
pi khɔ? ɲji’i nthe ghanj nchwɛ
phi ghā ɲgu’o nchwɛ pi nenne.

³⁴ “ɲu’o fōo yaonj pi ni ɲgwa
ɲa pugu shi mbini ndu’u nɛ, ɔ
fā’o mbɔrɔ nthe pi khɔ? ɲji’i
nthe ghanj chwɛ phi ghā mfōo
pichəi ghanj chwɛ phi ni yaonj,
ɲji nu ɲa pugu lɛ ndu’u.

³⁵ “Ndo khwā ɲgwa ɲa pugu
pīna ghɔ nɛ, nchwɛ shi’i mbinj
pugu, mfōo ɲonj ni yaonj ki lo
ɲjwɛɛ nu ɲa a pini ndu’u, nne
kanj kɛinj yɔ shi njienj, a lo
nɔonj ɲa ɔ muonj Minnwi ɲa a
Chaapifuonj nɛ, nthe ɲa a ghā
nɔonj pwapuj ni ɲgwa ɲa pugu
lo ɲji shi’i nɛ pugu pa ghanj phi.
³⁶ Fā’o kwoshini wu’o nɔ ha’anj
Minnwi Taa ghɔ fā’o kwoshini
nɛ.

Sha’a nu ɲgwa nduonj

(Matio 7:1-5)

³⁷ “Ki’i nsha’a ɲgwa nduonj
nne ɲa ki’i pi sha’a ghɔ.
Ki’i ntuo ɲonj nɔ ɲgusha’a,
kanj mba’a ɲonj tuo ghɔ nɔ
ɲgusha’a. Li’ɛ phi ɲgwa, kanj
pi shi ndi’ɛ jɔ. ³⁸ Fɛ yaonj ni
ɲgwa nduonj, kanj pi shi mbini
mɛɛ jɔ. Yaonj ɲa ɔ fɛ nɛ shi
mbini mbini mbhɔ ghɔ pi ni’inj
ti mɛɛi, nchi’i ɲa a linaonj ti
ɲkwɛi. Yaonj ɲa ɔ fi’i yaonj monj

gho mfe nε, ki a gha'o ki a kigəi, pi shi ngu'ɔ mfi'i pi mon gho ndu'u vε."

³⁹ Jisho shwei lu'ɔ chrà yei ni pugu: "Mba'a nchriligi nōon shendaon ni yichəi nchriligi, ä nōon, kan nguon vugu shi ngū mon tienj. ⁴⁰ Mba'a ngan younjinj non chaa masha vi, ndo ndii na non mi'en yε'i nu yaon nε, a fhi Masha vi.

⁴¹ "A chwie kho ɔ yəi muun nku'u thi na a pɔ ligi ndinj gho, ndo ki lo mfā'o ndii ni mme mbii nkweinj na a pɔ mon jɔ ligi nε? ⁴² Ki minthe ɔ kie neinj nchhu ni ndinj gho na, 'Na'an mfu'u nku'u thi na a pɔ ligi gho nε', ndo pa'a ndo njəi mme mbii nkweinj na a pɔ mon jɔ ligi nε. Ngan mifi yei, fūon mfu'u mme Kuo thi na a pɔ ligi gho nε, nne kan ɔ shi njəi li'i shishi'i nɔ fu'u nu nku'u thi na a pɔ ligi ndinj gho nε.

Thi pugu ntien yi

(Matio 7:16-20; 12:33-35)

⁴³ "Nthe na thi shi'i shi'a njun ntien thi piphi, ndo pa'a thi piphi lo njun ntien thi shi'i. ⁴⁴ Pi ghà nji nkien thi pi nkuon ntien yi. Pi shi'a ndiga nguun la'o shie, ndo pa'a ndo nka chia nkuon mbiemie. ⁴⁵ Non shi'i ghà nchrà nnu shi'i llo shina pa nnu shi'i na a linaon njū'ɔ yu nε, non piphi chrà nnu piphi llo shina pa nnu piphi na a linaon njū'ɔ yu nε, nthe na njū'ɔ ghà nga ndinaon, nchò chrà.

Paa ghan krao nda

(Matio 7:24-27)

⁴⁶ "A chwie kho ɔ tho mēinj a na, 'Taathɔ, Taathɔ,' ndo pa'a ndo nchwie nnu na nchhu vε nε? ⁴⁷⁻⁴⁸ Sheshon na a tho njəi a nja'o nchrà a nchwie

ndo ha'an nchhu nε, nshi nshwei gho ni nkwan yaon na a fhi nε. A pɔ nɔ non na a gha ntho nkrao nda, nja ntou kwò yi a shhi, a nū'on nkuon ngū'ɔ. Ninəi gha mbigəi, nkhi tho mbin nda gho ndo pa'a ndo nchi'i vi nthe na pi ni nja nkrao vi shi'i. ⁴⁹ Ndo ti non na a ya'o chrà a ki lo nchwie nε pɔ nɔ non na a krao nda shhe ndo ki lo nū'on kwò yi, ninəi gha mbigəi, nkhi tho mbin nda gho, a gu wu'ɔ ndii gho nwi'in ghao."

7

Jisho yigi ghino muun fà'a

mmeron ta'a nkii shooge Roma (Matio 8:5-13)

¹ Jisho ni nga mi'en chhu nu nguon pa nnu pei ni ngwa pigho, ngəi Kapanon. ² Nthishi ta'a nkii pa shooge Roma ni mfā'o muun fà'a vi na a ni nja nkhwā vi. Muun fà'a vi gho ni nja ngino nu ti mbi'i shigei nkhu. ³ Ndi na a ni nja'o pa nnu nɔ ligi Jisho nε, a taon pa thishi ngwa Juu gho na a tho njigi ghino muun fà'a vi. ⁴ Pugu ni nga ntho mfi'i ni Jisho, ndigəi vi nkien yie gho, nchhu nu na, "Non vei kà'o non na a pie na ɔ ghēre vi, ⁵ nthe na a khwā ngwa pia, nkrao ju nda luon Minnwi yia."

⁶ Nenne Jisho ghəi pugu pugu. A ni nga ntho ti mbara chonda, nthishi gho taon taannu pi na pugu chhu gho na, "Taathɔ, ki'i ngwie non yɔ, ndo nji'i nkā'o nɔ non na mimfe ɔ nii nda a nε. ⁷⁻⁸ Ndo pa'a ndo nji'i nkā'o nɔ tho nu njəi gho ndutho a. Wu'ɔ fe pi gi non muun fà'a a tɔgo. Nthe na mmu ndutho a, nga mfā'a mbho ngwa, ndo ntho nsha'a pa shooge nkaa mu. Nga mfe gi ni yei na, 'Ghəi!' a ghəi. Mfe gi ni vini na,

‘Thò!’ a thò. Mfe gí ni muun fà’a a ña, ‘Chwīe yei!’ a chwīe.”

⁹ Jishò ni ñga nja’o nnu yei, ñgrāo, nchhu ni yú ñgwa pe ña pugu ni njòu njin yi ne ña, **“Nji’i nthè pi Ishrae ndò naa njèi ñon a fā’o fi’i pin yei.”** ¹⁰ Ndi ña ñgwa pe ña pi ni ntaon vugu ni mbini nda nthishi pa shooge gho ne, pugu yèi muun fà’a gho, ghino yi kwo tōgò.

Jishò ywin muun mingwe ñkugu

¹¹ A gha ndara, Jishò lallo ñgèi la’ataon chèi pi mèin ni Nain. Pa ghan younjin pi pugu pa mme yú ñgwa pò njin yu. ¹² A ni ñga mbara nu chonka’a la’ataon gho, ñga njèi nu pi tien khu ñon ntaon nu nò, mbò fien muun mimbria mbhò müun vi, ndò mbò mingwe ñkugu. Yú ñgwa, llo la’ataon gho, pò pugu pa mingwe gho. ¹³ Taathò ni ñga njèi mingwe gho, mfā’o kwoshini mbin yu nchhu gho ña, **“Ki’i nu’uñ ñkòì,”** ¹⁴ ñgèi ñkaon ñkanxhu gho, ñgwa pe ña pugu ni ntiñ ne tithi. A chhu ña, **“Ma’an mikhwa, nchhu ve ña, lallo.”** ¹⁵ Ñkukhu gho lallo nchòchhò njè chrà nu, Jishò fe vi ni müun vi.

¹⁶ Pògò gu wèin ñguon yugu ghao, pugu gha’o Minnwi, nchhu nu ña, “Mme njèil’i Minnwi chèin shina pia.” Mbini nchhu ña, “Minnwi thò nò kwe nu ñgwa pi.” ¹⁷ Pisha’akho yei nò ligi Jishò nyien mon ñguon Judia ghao pugu pa la’ataon ñkin Judia.

Ghan ntaon llo mbò Joun Ngan Fe Nkhí
(Matio 11:2-19)

¹⁸ Pa ghan younjin Joun ni ñga shwei vi ni ñguon pa nnu ña Jishò ni nchwīe ne, a mèin yi paa shina pugu ¹⁹ ntaon vugu ni Taathò ña pugu pie vi ña, “A gò mbò ñon ve ña a ni mbò ña a shi nthò ne, ki pigi ywere ñon nduon?”

²⁰ Paa ñgwa pigho gha ñgèi njèi Jishò, nchhu gho ña, “Joun Ngan Fe Nkhí taon vigi ve ña pigi pie ña ‘A gò mbò ñon ve ña a ni mbò ña a shi nthò ne, ki pigi ywere ñon nduon?””

²¹ Wu’o ndii gho, Jishò yèi ghino ntou ñgwa pugu pa ñgwa pe ña jiwè piphi ni mbò mbin pugu ne, ña’an ligi pa nchriligi. ²² A khwē ni pa ghan ntaon Joun ña, **“Pèi pini shwei Joun ni yaon ña pèi yèi ndò nja’o ne, pa nchriligi yèi li’i, pa ñkwini nyien, ghan ghinombalun pò shi’i, pa fhitanè ya’o li’i, pi pi’i pa ñgwa khu mon gu, pi chii ñkini pwa pisha’akho ni ghan pou.”** ²³ Mbò pò ni ñgwa pe ña pugu lò nji’i mfā’o k’ingini mon pin yugu nthè a ne.”

²⁴ Pa ghan ntaon Joun ni ñga ñkwo ghèi, Jishò jè nthò nchrà nu ni yú ñgwa pigho nthè Joun, **“Pèi ni ñgèi mon ñkunu njò njèi pi kho fò? Trú ña fifrèi ch’i ni? Nga!** ²⁵ **Ti pèi ni ñgèi ki’è njèi pi kho fò? Ñon ña a ni mā’an ñkien ndhwí chigèi nchuon? Nga! Lii njèi, ñgwa ña pugu ghà mā’an ñkwan ndhwí pigho ne ndò mbò mon nchhò shi’i ne ghà mbò pi mon ntu’o pa fùon.** ²⁶ **Shwei a ne, ti pèi ni ñgèi nu ki’è njèi pi kho fò? Njèil’i Minnwi? Oon, nshwei vèi, ñon ña a chaa njèil’i Minnwi ne.** ²⁷ **Nthè ña Joun ñon ña chrà Minnwi chrà nò ligi yi ña,**

**‘Lii njèi, nshi ntaon ngan ntaon a,
a ghèi shhi pèi mbiri ndaon ni pèi.’”**

²⁸ Jishò pini mbigi ña, **“Nshwei vèi ña Joun gha’o nchaa ñguon ñgwa ña pinge kwo ma mbhi ne, ndò ñon ña a kigèi nchaa ñguon ñgwa mon Sha’afuon Minnwi ne gha’o nchaa Joun.”**

29 Nguon ɲɔwa pugu pa ghan wēɲ taashi ni ɲa nja'ɔ yei nnu, mbiɲ ɲa nnu ɲa Minnwi chwīe nē yi ndi, mbo ɲɔwa ɲa Jouɲ ni mfe ɲkhi ni pugu nē. 30 Ndo pa ɲɔwa Farashi pugu pa ghan ye'i ɲɔwa ni gi lāa nnu ɲa Minnwi ni ɲkā'a nthe vugu nē, nne ki lo ntogo mon kwe ɲkhi Jouɲ.

31 Jisho ghēi shhi nchhu ɲa, **“Mi nthe mā'an fi'i ɲɔwa mbhi shi'a pi ni kho? Pugu fhi pi kho? 32 Pugu po no pa mikə'i ɲa pugu chho tan, ta'a kwie chhu nu ni vichəi ɲa, ‘Pigi mā'an ɲkhi pwanju'ɔ ni pəi, ndo pa'a pəi lo mbini, pigi yrāo ɲkhi gu ndo pa'a pəi lo ɲkəi.’ 33 Jouɲ Ngan Fe ɲkhi ni ntho, ki lo ɲkru brēi ndo pa'a ndo nnu lə'o pəi chhu ɲa ‘a fā'o minweɲ mbiɲ yu.’ 34 Muon ɲonmishua tho ɲi maon ndo nnu nu, pəi ɲa, ‘a njru mme yaon ndo mbo mbaa lə'o, mbini mbo taannu ghan wēɲ taashi pugu pa ghan phi.’ 35 Ndo ɲɔwa ɲa pugu piɲ shietho Minnwi nē nōon ɲa shietho gho yi shini.”**

Jisho ghēi kra nda Shemu ɲon Farashi

36 Yichəi ta'a Farashi ni mēɲ Jisho ɲa a tho pugu yu ji maon, a ghēi nda Farashi gho nchochho li'i ji maon. 37 Mingwe chəi ni mbo mon la'ataon gho, mbo nchwīe phi, ɲa nja'ɔ ɲa Jisho po nda ɲon Farashi gho li'i ji maon, a tho ni yichəi nchɲ ɲa pi chwīe ni ngù'ɔ, laminda tininchoon linaon mon gho, 38 nthi ɲiɲ Jisho, yei kwò yu ɲkəi nu, ɲkwri ɲkhi ligi yi no kwò yi, ɲjigi ni ɲgiitho yi, ntho nuan kwò yi, mboro kwò yi ni laminda gho.

39 ɲon Farashi gho ni ɲa ɲjəi yei nnu nchhu ni non yi ɲa, “ɲon vei kan nja mbo ɲjəli'i Minnwi,

a kan ɲi ɲkwan ɲon ɲa mingwe vei ɲa a chho ɲkāon vi yie gho nē, ɲkwan chombhi pipi ɲa a ghà nchho nē.”

40 No khwē nu Jisho chhu ɲa, **“Shemu, mfā'o nnu no chhu nu ve.”**

Shemu pie ɲa, “Mbo kho, ɲgan ye'i ɲɔwa?”

41 **“Yichəi ɲgan fōo ɲɔwa ni mbiɲ ni mbo fo mfā'o paa ghan ɲkru pi. ɲkrù yi po puɲ ta'a yi mbo fi'i mbiɲ ɲa ɲon mfā'a no tien ɲkii llé pi pe vi no nē, yichəi po fi'i mbiɲ ɲa ɲon mfā'a no tien wun llé, pi pe vi no nē. 42 Pa'a kan ta'a ɲon vugu lo mfā'o mbiɲ gho no pe nu ni ɲon gho, nthe yie, a chi'i ɲkrù yugu gho. A yei shina pugu ɲa a shi ɲkhwā vi nchaa vichəi?”**

43 Shemu khwē ɲa, “Mb'i ɲa a ye ɲa ji ɲkrù ni ɲiɲ nē.”

Jisho chhu gho ɲa, **“O chhu a kā'o.”**

44 Nenne Jisho kara ndi mingwe gho, nchhu ni Shemu ɲa, **“O yei mingwe vei? Mi ni nii nda gho pa'a o lo mfe ɲkhi shigao kwò vəi, ndo mingwe vei shigao kwò ma ni ɲkhi ligi yi, ndo ɲjigi ni ɲgiitho yi. 45 O shini ndo nchhu ɲa ntho a pwa ni pan nu ma, ndo jē no ha'an ntho heɲ nē, a lo naa mien nuan nu kwò ma ya'a. 46 O shini ndo ɲi'i mboro tho a ni wru, ndo ti a poro kwò ma ni laminda chigəi nchuoɲ. 47 Nthe yie gho, nchhu ve ɲa fi'i ntou khwā ɲa a nōon nē, nōon ɲa pi li'ε phi yi ɲa a yiɲ nē. Ndo ɲon ɲa a wu'ɔ nchwīe pi shigəi phi, pi li'ε nē, nōon khwā pi shigəi yi.”**

48 Jisho chhu ki'ε ni mingwe gho ɲa, **“Ndi'ε phi yo.”**

49 Pichəi ɲɔwa ɲa pugu pugu ni mbo ɲkuon taprei nē, jē nchhu nu ni non pugu ɲa, “Yei po pi gɔ ɲa a po ti ndi'ε pi phi ɲon?”

50 A chhu ni mingwe gho ña, **“Piñ yó chwē ɔ lūgu, ghōi ni gó monj ghighri.”**

8

Piñge pe ña pugu pa Jisho ni nyien nu ka'a ne

¹ A ni ñga nda'a, Jisho nyien monj pa memme la'ataonj pugu pa puonj mi la'ataonj, ntho nshwei pwa pisha'akho mbo yi Sha'afuonj Minnwi. A ni mbo pugu pa paanchro ghanj ntaonj pi, ² pugu pa pichai piñge, ña a ni mfu'u jijwe pipi mbinj pugu, mbinj njigi pa ghino mbinj pugu. Piñge pigho ni mbo Meri, ña pi ni meinj vi ni Madalinj, ña khwachai minjwein ni ntaonj mbinj yu ne, ³ ni Joana, mbo ñgwe Kusha, mbo muunj fa'a Hero, ni Shushana, pugu pa ntu pichai piñge ña pugu ni ntho ngere Jisho pugu pa ghanj younjinj pi lo monj yugu ñkaa nu ne.

Lu'ɔ chrà nthē ñonj ña a ghōi li'i phi mbhě

(Matio 13:1-9; Maaku 4:1-9)

⁴ Ndi ña ntu yu ñgwa ni ntho ñkiri nu, pichai lo monj ntu pa li'i nyien ngoi nu yoi Jisho ne, a chhu yei lu'ɔ chrà ni pugu:

⁵ **“Ñonj chai ni ma mbo fo, ngoi li'i mā'anj mbhě maonj. Nɔ ha'anj a ni mā'anj nu ne, pichai gū shembua, ñgwa tie ni kwò yugu, pa mishi lo tothi shwi'i kru. ⁶ Pichai gū monj shhe ñkwá, ñga ñkhē, ñki'i ndo njaonj yaonj nthē ña a lo ñji'i mfá'o ñkhi. ⁷ Pichai gū monj shisha'a, shisha'a yī'ε ñku'ɔ mfigi maonj pigho pugu khu. ⁸ Pichai mbhě maonj pigho ni ngū monj shhe shi'i mbūgu fo ndo nja njun, nchaa mbhě yi ni ñkii ñge.”** Jisho ghà ñga nchhu nnu pei mi'enj, mfe gè ña, **“Ñonj ña a fá'o tóno ne, á ya'o.”**

⁹ Pa ghanj younjinj pi pie vi ña, **“Njin lu'ɔ chrà gho pɔ pi ña?”** ¹⁰ A khwē ña, **“Minnwi chwē pəi ji pa nnu ləinj monj Sha'afuonj yi. Ndo ni pichai ñgwa, a pɔ pi monj lu'ɔ chrà nne ña:**

‘Pugu shi ndii,

ndo pa'a ndo njai;

Njwεε ndo pa'a,

ndo nja'o nji.’*

¹¹ **“Yei njinj lu'ɔ chrà gho: Mbhě yaonj gho chrà Minnwi.**

¹² **Pe mbhě ña a ni ngū shembua tho nōonj pi ñgwa pe ña pugu ya'o chrà Minnwi, ndo devi tho fu'u chrà gho njù'ɔ pugu, nne ña mba'a pugu piñ ndo ndūgu. ¹³ Pa mbhě pe ña pugu ni ngū monj shhe ñkwá ne pe ñgwa ña pugu ya'o chrà gho, mbinj ni pwatua ndo pa'a ñienj yugu lo ntini. Pugu piñ nɔ kuo ndii, mōonj nu gha ntho pugu pā'a ñkūnu yugu. ¹⁴ Pa mbhě ña pugu ni ngū monj shisha'a ne, ñgwa ña pugu piñ chrà Minnwi, mbinj, ñga ngoi pa ghaghana, pa fá'o, ni nchó shi'i ñkuonj ñgrào mbhi yei figi vugu, pa'a ntienj yugu lo ma ntini. ¹⁵ Ndo ti mbhě monj shhe shi'i pe ñgwa ña pugu ya'o chrà Minnwi ni ñkienj njù'ɔ shi'i, ndo ñgwēinj a tini, ñgwēinj njù'ɔ ti njun ntienj.**

*Truka la'o mikru
(Maaku 4:21-25)*

¹⁶ **“Ñonj shi'a nchu'u truka ñkuru ni mikru ki ni'inj la'o kúonj, ñonj ghà nchu'u ntigi pi li'i thi truka, nne ña ñgwa ña pugu nii nu nda ne yoi li'ε gho. ¹⁷ Yichai yaonj lo mbo fo ña pi ləinj ña mba'a pi ma mienj ki nōonj li'i wo, ki nnu ña pi kuru ña mba'a pi ma mienj ki ji a lo mbini ntaonj li'i li'ε. ¹⁸ Lina nu ki'ε ñkwanj nɔ ha'anj ɔ ywεε**

* 8:10 8:10 Ishaya 6:9.

nnu nε, nthe ɲa ɲon ɲa a fā'o nε, pi shi mbigi ntou yi ghɔ, ndɔ ɲon ɲa a lɔ nji'i mfā'o nε, pi shi ɲkwe shigɛi ye ɲa a pī'i ɲa a fā'o nε mbhɔ yu."

Mũuɲ Jishɔ pugu pa lɪɲ pi pi pimbɪa

(*Matio 12:14-50; Maaku 3:31-35*)

¹⁹ Mũuɲ Jishɔ pugu pa lɪɲ pi pi pimbɪa thɔ li'i yɛi vi, ndɔ pa'a ndɔ mfā'o shina nthe yú ɲgwa yɛi yu. ²⁰ Yichɛi ɲon chhu ni Jishɔ ɲa, "Mũuɲ ghɔ pugu pa lɪɲ pɔ pi pimbɪa pɔ nε mbhi ntā'a nu ɲjɛi ghɔ." ²¹ Jishɔ khwɛ ni pugu ɲa, "**Mũuɲ a pugu pa lɪɲ paɲ ɲgwa pɛ ɲa pugu ya'o chrà Minnwi ndɔ nchwɛ nnu ɲa chrà ghɔ chhu nε."**

Jishɔ chwɛ fiɲ tithi

(*Matio 8:23-27; Maaku 4:35-41*)

²² Llé chɛi, Jishɔ nii mon kikuon pugu pa ghan younjɪɲ pi nchhu ɲa, "**Pia shā'a ntaon ɲjiɛɲ hiɲ.**" Nne pugu wɛiɲ ndaon. ²³ Nɔ ha'an pugu ni nchwi kikuon ghɔ ɲgɛi nu nε, lɔgɔ wɛiɲ Jishɔ. Mmɛ fiɲ gū mon ɲkhɪ, ɲkhɪ jɛ linaon nu mon kikuon yugu, ti pugu thi pi mon gu. ²⁴ Pugu ghɛi ɲgū'u Jishɔ, nchhu nu ɲa, "Masha! Masha! Pia khu nu nε ma!"

A wū'u, mbɪga fifrɛi ghɔ pugu pa fiɲ mon ɲkhɪ, ɲguon yi tithi, mon ɲkhɪ ju. ²⁵ A chhu ni ghan younjɪɲ pi ɲa, "**Piɲ yɛi pɔ pi hiɲ?**"

Pugu pɔgɔ ndɔ ɲgrāo, nchhu ni non pugu ɲa, "Yei pɔ pi yɛi ɲkwan ɲon, ɲa a fɛ gɪ ni fifrɛi pugu pa fiɲ ɲa pugu tithi pugu ya'o nne?"

Jishɔ fu'u miɲwɛiɲ mbiɲ ɲon

(*Matio 8:28-34; Maaku 5:1-20*)

²⁶ Jishɔ pugu pa ghan younjɪɲ pi shā'a ɲkhɪ llɔ Galili ntaon krao ɲgei Gerasha. ²⁷ Nɔ ha'an Jishɔ taon mon kikuon nε, mbāon pugu yichɛi ɲon a fā'o pa miɲwɛiɲ, a

shini ndɔ mā'an ndhwí nɔ ntaon ndii, pa'a ndɔ nda'a nu nda, ɲka la'a pi mon li'i twei ɲgwa. ²⁸ A ni ɲga ɲjɛi Jishɔ, mū'un ɲgòu, ɲgū shhe shhi yu, nchhu ni ɲji ɲa, "Pɔgɔ fā'o pi khɔ, Jishɔ Muuɲ Minnwi ɲa a chaa ɲguon ɲgwa nε? Mba'o mbhɔ shhi ghɔ, ki'i ni'in a mon ɲgɛ'i!" ²⁹ A ni nchhu yei nthe ɲa Jishɔ ni ɲkwo fɛ gɪ ni miɲwɛiɲ ghɔ ɲa a taon mbiɲ yu. Yiɛɲ ndii miɲwɛiɲ ghɔ ni nthɔ ncho vi, ɲji'i nthe nɔ ha'an pi ni ɲkrao mbhɔ mi, ɲgwe kipa'o nɔ kwò mi nthɔ ɲkɛ'i vi nε, a shi ɲgu'o ɲja'a maon pighɔ ya'a, miɲwɛiɲ ghɔ fra vi ɲgɛi nɔ mon ɲkūnu njó.

³⁰ Jishɔ pie vi ki'e ɲa, "**Ligi yo khɔ?**"

A ɲa, "Ligi a Ká'a Yi." nthe ɲa ntou miɲwɛiɲ ni nii mbiɲ yu. ³¹ Pa miɲwɛiɲ pighɔ liɲgɛi Jishɔ ɲa ki'i a fɛ vugu mon li'i ɲgɛ'i. ³² ɲkieɲ mme kwɛ ɲkunyan ni nthɔ ɲji nu fɔ ɲkiɲ mbra, pugu liɲgɛi vi ɲa a mien pugu nii mon pa ɲkunyan pighɔ, a mien vugu. ³³ Pugu taon ki'e mbiɲ ɲon ghɔ, nii mbiɲ pa miɲkunyan pighɔ. ɲguon kwɛ ɲkunyan pighɔ tei llɔ ɲkiɲ mbra ghɔ, nshwi'i ɲkiɲ ɲkhɪ, ɲgū mon ghɔ ɲkhu.

³⁴ Ghan kɛ'i ɲkunyan pighɔ ni ɲga ɲjɛi nnu ɲa a lɔgɔ li'i nε, ntaon tei ɲgɛi nchhu mon la'a pugu pa mon nyɛɲ. ³⁵ ɲgwa taon nɔ ghɛi nu ɲjɛi nnu ha'an a lɔgɔ li'i nε. ɲga nthɔ ɲjɛi Jishɔ, ɲjɛi ɲon ghɔ ɲa miɲwɛiɲ pighɔ ni ntaon mbiɲ yu nε, a chɔchɔ yɛi yu ni ndhwí mbiɲ yu ndɔ mbɔ shishi'i, pɔgɔ gu wɛiɲ vugu. ³⁶ Pa ɲgwa pɛ ɲa pugu ni ɲjɛi nnu ghɔ nε, shwei vugu ɲkwan ha'an pi kwe ɲon ghɔ ɲa pa miɲwɛiɲ ni mbɔ mbiɲ yu nε. ³⁷ Nenne ɲguon pa ɲgwa mon krao ɲgei Gerasha yòu Jishɔ ɲa a ghɛi, nthe ɲa ɲkieɲ pɔgɔ gu ni ɲgwɛiɲ vugu.

Nenne Jisho nii mon kikuon ngōi. ³⁸ Non ja minweinj pigho ni ntaon mbin yu ligōi Jisho ja, “Mien ntho pogo ghōi ka’a.” Jisho lāa, nchhu nu ja, ³⁹ **“Pini la’a, nshwei ngwa po fi’i nkwan ha’an Minnwi fā’a mbin ghō ne.”** Non ghō nyien mon nguon la’a ntho mfi’i nnu ja Jisho chwīe mbin yu ne.

Jisho ywin muun mingwe

nchwīe ghāno yichēi mingwe mme

(Matio 9:18-26; Maaku 5:21-43)

⁴⁰ Ndo ha’an Jisho ni mbini ne, pa ngwa ni nchhu ghō ja a tho a pwa, nthe ja nguon vugu ni nchho njwēre vi. ⁴¹ Non chēi ja ligi yi Jairu, yīga nchēinj. A ni mbo mmejon mon nda luon Minnwi, ngū shhe shhi Jisho nchho ndīgōi vi ja a tho nda yu, ⁴² nthe ja fiēj muun vi yi mingwe ja a ni mfā’o, mbo muun paanchro nga’o, ni ntho nkhu nu.

Ndo ha’an Jisho wēinj ndaon ne, yū ngwa ni ntho mfra vi mon nguon ngei ghao. ⁴³ Shina ngwa pei, mingwe chēi ni mbo fo ja a ki yēi ndii yi ni nji no paanchro nga’o, nkwo tūon nguon mbin yi ghao mbho pa dokto, ndo pa’a pi lo nchwīe ndii yi ya’a. Kan ta’a non shi ki lo nji’i mbo ja a kan ni mfe a chwīe ghāno yi mme. ⁴⁴ Nenne, a ni ntho njinj Jisho nkāon po ndhwī yi. Ndiī yi ghō lo nki’ē nja’a ya’a chomilaon ghō.

⁴⁵ Jisho pie ja, **“A kāon gō nkāon a?”**

Nguon ngwa ni nga ndāa non yugu, Pita chhu ja, “Taathō, yū ngwa tho nkiri nu ndo mfra ghō.”

⁴⁶ Jisho chhu ja, **“Yichēi non kāon a, mi ni nja’o nkwan ha’an nji ntaon mbin mu.”**

⁴⁷ Ndiī ja mingwe vei ni njēi ja yichēi shendaon lo mbo ja mimfe

a lēre ne, a wrū ntho nu, ngū shhe ni pun yi shhi Jisho ndo mfi’i shhi nguon ngwa nnu ha’an a ni nchwīe vi a kāon Jisho ne, pugu pa nkwan ha’an ghāno yi mme chomilaon ghō ne. ⁴⁸ Nenne, Jisho chhu ghō ja, **“Muun a, pin yō chwīe ghāno yō tōgo, ghōi ni go mon ghighri Minnwi.”**

⁴⁹ Ndo ha’an Jisho wu’o nchho nchrā nu ne, yichēi non llo nda Jairu, mmejon mon nda luon Minnwi, ntho nchhu ghō ja, “Muun ghō kwo khu, ki’i nu’un ngana masha ghagha.”

⁵⁰ Ndiī ja Jisho ni nja’o nnu yei ne, a chhu ni Jairu ja, **“Ki’i nu’un mbōgo gu, wu’o nchho mfā’o pi pin, nne kan muun ghō shi ndūgu.”**

⁵¹ Ndiī ja Jisho ni nchēinj nda Jairu ne, a shini ndo mbin ja non nduon nii nda nkien Pita pugu Jouj ni Jein, ni tāa muun mingwe ghō pugu mūun vi. ⁵² Nguon ngwa ni ntho nkēi nu ndo njūa vi, Jisho ka chhu pi ja, **“Ki’i pēi nu’un nkēi, nthe ja a lo nkhu, a lēle.”**

⁵³ Pugu gwē vi nthe ja pugu ni nji nja a kwo khu. ⁵⁴ Jisho ka wēinj pi mbho yi, mēinj nchhu ni nji ja, **“Miyaa, lollo!”** ⁵⁵ A ywin, ndollo jijwe yi pini, a lollo tothi wu’o ndii ghō. Jisho chhu ni pugu ja pugu fe maon ghō a ji. ⁵⁶ A ni ngrāo tāa vi pugu mūun vi. Jisho chhu ni pugu ja ki’i pugu shwei sheshenon ni nnu ja a lōgo li’i ne.

9

Jisho taon paanchro ghan ntaon pi

(Matio 10:5-15; Maaku 6:7-13)

¹ Jisho gē paanchro pigho li’i mu’ōn mfe nji pugu pa ghrī ni pugu no fu’u nu pa minweinj ndo njigē pa ghāno, ² ntaon vugu ja pugu ghōi nchii Sha’afuon Minnwi ndo mbini njigē ghāno.

³ Nchhu ni pugu ña, “**Ki’i p̄ai lōgō sheshe yaon nō ha’an p̄ai gh̄ai nyien ghō nē. Ki’i p̄ai lōgō mbie, ki piēñ kra, ki maon ji, ki mbiñ, ki nḡai ni pa kwri ndhwī.**

⁴ Sheshe nda ña p̄ai nii fō nē, p̄ai la’a fō ti shi nu’un ntaon la’ataon ghō. ⁵ Sheshe li’i ña pi lō mbiñ v̄ai fō nē, p̄ai krū kwō m̄ai, ntaon ni v̄ai la’ataon ghō nō nōon nu ni pugu ña Minnwi p̄ina nnu ña pugu chwīe nē.”

⁶ Pa ghan ntaon pi pighō taon, nyien mon nguon puon mi la’ataon ghao, nthō nchii ñk̄ni pwa pisha’akhō ghō ndō nj̄igi gh̄nō nguon li’i ghao.

Thō Herō fin

(Matio 14:1-12; Maaku 6:14-29)

⁷ Ndīi ña Herō, mbō f̄uon Galili, ni nja’o nguon nnu pei nē, thō yi fin nthē ña pich̄ai ñgwa ni nthō nchhu nu ña Joun Ngan Fe Ñkh̄i ni ñgwa p̄ini ñku’ō. ⁸ Pich̄ai chhu yugu ña Elaija nōon non yi, pich̄ai chhu yugu pi ña yich̄ai ta’a ndunu nj̄ai’i Minnwi p̄ini ñku’ō.

⁹ Herō chhu ña, “Ñki ya’a thō Joun, ndō yei p̄ini mbō pi ḡō ña nja’o pa nnu nō ligi yi nē?” Mba’o nō ȳai nu Jishō vei.

Jishō kugwi tien ñkan ñgwa

(Matio 14:13-21; Maaku 6:30-44; Joun 6:1-4)

¹⁰ Ghan ntaon Jishō pighō ni ñga mb̄ini, nshwei vi ni nguon nnu ña pugu ni nchwīe nē. Jishō lōgō vugu pugu pugu fu’u non yugu shina ñgwa, ñḡai Beshaida. ¹¹ Yú ñgwa ni ñga nja’o, nj̄ou njin yi. Jishō gha nchhu ni pugu ña pugu thō a pwa, nthō nchii ñk̄ni pwa pisha’akhō Sha’afuon Minnwi ni pugu, nj̄igi gh̄nō ñgwa p̄e ña pugu ni ñḡinō nu nē.

¹² Minaon ni ñga nj̄e nii nu, paanchrō ghan ntaon pighō thō nj̄ai Jishō nchhu ghō ña, “Chhu ñgwa pei gh̄ai, ñji ña minthe pugu

gh̄ai mon pa la’a pugu pa moon mb̄an mbambara, ntā’a li’i la’a pugu pa maon ji, nthē ña li’i yei pō pi ñk̄nu nj̄o.”

¹³ Jishō khw̄e ni pugu ña, “**P̄ai ñkaa p̄ai f̄e maon pugu ji.**”

Pugu chhu ña, “Nguon yaon ña pigi f̄a’o nē wu’ō tien brei pugu paa shhu. ∩ ta’a nu ña pigi gh̄ai njuon maon ji ni mbalan ñgwa pei?” ¹⁴ Pimb̄ia ni mbō fō nch̄ain nō tien ñkan yugu.

Jishō chhu ni ghan younjin pi pighō ña, “**P̄ai chhu ni pugu ña pugu chōchō shhē, ta’a kwīe pō nō tien wuñ ñgwa.**” ¹⁵ Pugu wu’ō nu’un nja’o pi nenne, nchwīe nguon ñgwa chōchō. ¹⁶ A gha ndōgō tien k̄ain brei ghō ni paa shhu ghō, mb̄i’i ligi yi ndii po ntōo Minnwi, mb̄e’i, m̄f̄e ni pa ghan younjin pi ña pugu ghr̄a ni ñgwa pighō. ¹⁷ Nguon yugu kru ti njru, ti pugu liga pa p̄e’i pi ña a ni mbiḡai nē, a linaon paanchrō mikuo.

Yaon ña Pita chhu ña Jishō yie ghō nē

(Matio 16:13-19; Maaku 8:27-29)

¹⁸ Ta’a ll̄e ch̄ai ni mbō, Jishō thō nduon Minnwi t̄e’i vi, pa ghan younjin pi thō mbara vi. A pie vugu ña, “**Pa ñgwa gh̄a nchhu ña mi pō pi ḡō?**”

¹⁹ Pugu khw̄e ña, “Pich̄ai ñgwa gh̄a nchhu ña ∩ Joun Ngan Fe Ñkh̄i, pich̄ai ña ∩ Elaija, pich̄ai ña ∩ ta’a nj̄ai’i Minnwi lleshhi ña a p̄ini nu’un ñku’ō.”

²⁰ A pie vugu ña, “**Ti p̄ai nē? P̄ai chhu ȳai ña mi ḡō?**”

Pita khw̄e ña, “∩ Ju ña Minnwi Chu’ō Ntaon nō Ñkwe nē, llo mbhō Minnwi.”

Jishō chr̄a ñkuon ñkwan ha’an a shi nj̄ai ñḡe’i ndō ñkhu nē

(Matio 16:20-28; Maaku 8:30-9:1)

21 Jisho fe titini gi ni pugu na ki'i pugu shwei nnu na a lōgo li'i ne ni sheshenonj. 22 Mbini nchhu ni pugu na, **“Muuj Njonmishua shi ngu'ɔ njəi ngə'i nthe ntou pa nnu, pa thishi pa Juu pugu pa thishi ghan fe'ingien pugu pa ghan ye'i ngwa ni gi Mushi lāa vi, pi jwi vi, a gha nda'a trei llé a ku'ɔ.”**

23 Mbini nchhu ni nguonj vugu na, **“Sheshenonj ntā'a nu njou njin a, ā mien phi nnu ha'anj a khwā ne, ntiēn wā'a yi sheshe llé ndo njou njin a.** 24 **Nthe na sheshenonj na a tā'a nu ndūgu ni chombhi yi ne shi nshien chombhi yi gho, ti nonj ye na a mi'an chombhi yi nthe a ne, shi ndūgu ni chombhi yi gho.** 25 **Njonmishua nthe a shei pi kho no ha'anj ā mfā'o nguonj yaonj monj mbhi hein ndo mbhe chombhi yi?** 26 **Nthe na sheshenonj na a fā'o lritho mbinj mu, ki ni chrā a ne, Muuj Njonmishua shi mfā'o lritho mbinj yu ndii na a tho monj ndigha'o yi ne, pugu pa ndigha'o Tāa, ni pa ghan ntaonj taonjtaonj.** 27 **Ndo nchhu pi nnu shini ni pəi na pichəi ngwa thi hein na mba'a pugu khu ki lo njəi Sha'afuonj Minnwi.”**

Jisho nōonj nonj yi monj ndigha'o yi

(Matio 17:1-8; Maaku 9:2-8)

28 A ni nga nchhu nnu pei ti nda'a ta'a tanj, ndōgo Pita, ni Jouj, ni Jēin pugu pugu ku'ɔ ŋkuonj mbra li'i luonj Minnwi. 29 Ndo ha'anj a ni ntho nduonj Minnwi ne, minj mi kwri mbo ŋkwanj nduonj, ndhwī pi fugu, nchīa na ŋmeinj no fiembi. 30 Nga njəi nu ne, paa ngwa chrā nu pugu yu, pugu ni mbo Mushi pugu Elaija, 31 nōonj nonj yugu monj ndigha'o pa po, ntho nchrā nu ŋkuonj nnu gu yi na ju Jisho ni ntho nchwīe nu na

a lōgo li'i Jerushaleinj, ŋkwanj no ha'anj Minnwi ni nū'ɔn ne.

32 Ndo lōgo ni njien mbinj Pita pugu pa ngwa na pugu pugu ni mbo ne. Pugu gha nja ngū'u, njəi li'e ndigha'o Jisho, pugu pa paa ngwa pe na a ni nthi pugu pugu ne. 33 Ndii na ngwa pigho ni mienj Jisho ngəi nu ne, Pita chhu gho na, “Masha, a pwa no ha'anj pia po heinj ka'a ne, pigi shi ŋkrao trei ntāa! Ta'a yi ve, ta'a yi ni Mushi, ta'a yi ni Elaija.” Ndo a shini ndo nji'i nji nnu na a ni chhu nu ne. 34 A ni nga ngu'ɔ nchrā nu, lūlunj shwi'i ŋkuru vugu, pogo gu wēinj vugu no ha'anj lūlunj gho ni ŋkuru vugu ne.

35 Yichəi nggī chhu monj lūlunj gho na, “Yei Muuj a na nchū'ɔ vi, pəi ya'o mbho yu.” 36 Nggī gho ni nga nchrā ti mi'ēn, pugu yəi Jisho pi tə'i vi, nū'ɔn nnu pei shina pugu, ki lo nji'i nshwei sheshenonj ni nnu na pugu yəi ne wu'ɔ ndii gho.

Jisho yīgi ghānɔ yichəi mikə'i na a ni mfā'o miŋweinj

(Matio 17:14-18; Maaku 9:14-27)

37 Mbhi ni nga ndanj, Jisho pugu pa trei ghanj ntaonj pi pigho shwi'i llo ŋkuonj mbra gho, ŋkien mme kiri ngwa tho mbara Jisho. 38 Nga njəi nu, yichəi nonj pa'o ngōu monj kiri gho, nchhu na, “Masha, nba'o mbho ve, lii muuj a vei njəi, ndo mbo fiēn yi. 39 Yichəi miŋweinj ghā ncho vi, a wī'i mba'o ngōu, miŋweinj gho mā'anj vi shhe, a kwēi nu, fa'ofa'o taonj nu nchō yu, nja nchho nwī'inj vi nwī'inj ndo pa'a ndo mienj vi! 40 Mi ni ndīgəi pa ghanj younjinj po na pugu fu'u miŋweinj gho mbinj yu, pugu fu'u kie.”

41 Jisho khwē na, **“Pəi ngwa ki fā'o pinj, ngwa piphi, mi shi nchho pia pi fi'i ndii neinj, mfā'o fi'i wēinj njū'ɔ neinj nthe**

vəi? Tho ni muuŋ gho heinj.”

⁴² Nɔ ha'anj muuŋ gho ni ntho nu ne, miŋweinj gho mā'anj vi shhe, a kwēi nu, fa'ofa'o taonj nu ncho yu. Jisho piŋa miŋweinj gho, njigi ghĩno yi, mfe vi ni taa vi. ⁴³ Nguonj ngwa ni ngrāo fi'i ghrĩ ŋa Minnwi fā'o ne.

Jisho pini nchrā ŋkamu'oj nthe nnu gu yi

(Matio 17:22-23; Maaku 9:30-32)

Ngwa ni ŋga ŋgu'o ntho ngrāo ŋguonj nnu ŋa Jisho ni nchwie ne, a chhu ni ghanj younjinj pi ŋa, ⁴⁴ **“Pəi ya'o nnu yei ŋa ntā'a nchhu ni pəi ne shishi'i! Pi totho ncha'a Muuŋ Nɔŋmishua mfe lien mbho ŋgwamishua.”** ⁴⁵ Ndo pa'a ghanj younjinj pi lo nji njinj nnu gho. Pi ni ndəinj vugu no nne ŋa ki'i tho yugu shie ni nnu gho, ndo pugu pogo no pie nu vi ni nnu gho.

Mindoundou ŋa ŋon ndienj gɔ?

(Matio 18:1-5; Maaku 9:33-37)

⁴⁶ Mindoundou gū shina ghanj younjinj pi ŋa a gɔ mbo ŋon ndienj nchaa pichəi? ⁴⁷ Jisho ni nji nnu ŋa pugu ni mb'i nu njū'ɔ pugu ne, ndoŋo muuŋ mbrɔ nū'oj yəi yu, ⁴⁸ nchhu ni pugu ŋa, **“Nɔŋ ŋa a piŋ muuŋ vei no ligi a ne piŋ pi mmu, ti sheshenonj ŋa a piŋ a ne, piŋ pi ŋon ŋa a taonj a ne. Nthe ŋa ŋon ŋa a kigəi shina pəi nchaa ŋguonj ngwa ne, a ju mbo ŋon ndienj nchaa ŋguonj yəi.”**

Ŋon ŋa a lo ndāa vəi ne pɔ pəi pugu ta'a ŋgei

(Maaku 9:38-40)

⁴⁹ Jounj khwē ŋa, “Masha, pigi yəi ŋon a fu'u miŋweinj mbinj ŋon ni ligi yo, pigi lāa gho nthe ŋa pigi pugu shi'a njou njinj yo ka'a.”

⁵⁰ Jisho chhu gho ŋa, **“Ki'i nu'unj ndāa gho nthe ŋa ŋon ŋa a lo ndāa gho ne pɔ ŋgei gho.”**

Ngwa monj yichəi la'ataonj Shamaria lāa Jisho

⁵¹ Pa llé ni ŋga mbara nu ŋa pi shi ndoŋo Jisho po ne, a lōgo nthi mi titini no ghəi nu Jerushaleinj. ⁵² A taonj ghanj ntaonj shhi, pugu ghəi nii monj yichəi la'ataonj monj Shamaria no piri nu ŋguonj pa yaonj gho. ⁵³ Ndo pa'a ngwa pigho lo mbinj vi nthe ŋa a shini ndo nu'unj mbo pi nnu khutho ŋa a ghəi pi Jerushaleinj. ⁵⁴ Ndi ŋa ghanj younjinj pi, Jiejn pugu Jounj, ni njəi nnu pigho ne, pugu pie vi ŋa, “Taatho, ɔ tā'a nu ŋa pigi mēinj mōŋonj po, a shwi'i njigi vugu?” ⁵⁵ Jisho shrī mbiga vugu. ⁵⁶ Pugu pugu kara ki'e ŋgəi la'ataonj nduonj.

Nchuonj yōu nu njinj Jisho

(Matio 8:19-22)

⁵⁷ Nɔ ha'anj pugu ni ŋgəi nu shendaonj ne, yichəi ŋonj chhu ni Jisho ŋa, “Nshi njou njinj yo sheshe li'i ŋa ɔ shi ŋgəi ne”.

⁵⁸ Jisho chhu gho ŋa, **“Pa mim-baanguo fā'o pa pūo pugu, pa mishi fā'o pa nda pugu, ndo Muuŋ Nɔŋmishua lo nji'i mfā'o li'i lēre tho yi.”**

⁵⁹ Jisho kara nchhu ni yichəi ŋonj ŋa, **“Tho njou njinj a.”**

Ŋonj gho chhu ŋa, “Taatho, fūonj mienj ŋgəi ntwei taa a ŋkaonj.”

⁶⁰ Jisho khwē gho ŋa, **“Mienj ngwa ŋa pugu khu ne twei khu ngwa pugu. Ndo ni gɔ ghəi nchii sha'a nu fūonj Minnwi.”**

⁶¹ Yichəi ŋonj pini nchhu ŋa, “Nshi njou njinj yo, ma Taatho, ndo fūonj mienj ŋgəi nchā'a ngwa la'a pigi.”

⁶² Jisho chhu gho ŋa, **“Nɔŋ ŋa a wēinj ŋkii na'anj fā'a nyienj ŋa a fā'a nyienj, mbini ŋkara ntho ndii njinj ne, lo nji'i mfā'o ghère monj Sha'afuonj Minnwi.”**

10

Jisho taon khwachəi wuŋ ɲgwa ni yi paa

¹ Pa nnu pei ni ɲga ntogo, Taatho pini ntere khwachəi wuŋ ɲgwa ni yi paa ntaon vugu pa pi paa ɲa pugu ghəi shhi yu mon ɲguon pa la'ataon pe ɲa a tā'a nu ɲgəi fo ne. ² A ni nchhu ni pugu ɲa, "Maon kwōo yien ndo ghan kwōo pi kigəi. Nthe yie gho, pəi luon ni ta'anju'ɔ mbho Taatho ɲa a fā'o maon pigho ne ɲa a taon pa ghan fā'a pugu ghəi ɲkwōo maon pi. ³ Pəi ghəi! Ntaon vəi no pa puon minji shina pa minajien. ⁴ Ki'i ntuo piɛn mbin, ki piɛn maon ji, ki kwri tra. Ki'i nchrā ni ɲon shendaon.

⁵ "Sheshe nda ɲa pəi nii fo ne, fūon nchhu ɲa, 'Ghighri po mon nda hein.' ⁶ Ti ɲon mbo fo ɲa a khwā ghighri, kan ghighri yo shi nshwi'i mbin yu. Nkien nenne, kan ghighri yo shi mbini mbho gho. ⁷ Kina mon yie nda ntho ɲji nu ndo nnu sheshe yaon ɲa pi fe ve ne, nthe ɲa a pie ɲa ɲgan fā'a fā'o pe yi. Ki'i nyien pi nda nda.

⁸ "Sheshe la'ataon ɲa pəi nii fo pi pin vəi fo ne, pəi ji sheshe yaon ye ɲa pi fe ni pəi fo ne. ⁹ Pəi yigi ghno pa ɲgno fo, nchhu ni pugu ɲa, 'Sha'afuon Minnwi tho ne ti mbara yəi pəi.' ¹⁰ Ndo ti pəi nii mon sheshe la'ataon ki pugu lo mbin vəi, pəi ghəi ta'andaon pugu nchhu fo ɲa, ¹¹ 'Ti mfe pi ni pru la'ataon yəi ɲa a ku'ɔ no kwò minj ne, pigi yigi ne mfe tho pəi. Ndo pəi kwɛn ɲa Sha'afuon Minnwi tho ne ti mbara.' ¹² Shishini, nshwei vəi, mon lɛmbhi shā'a, a shi ɲji'ε ni la'ataon Shodon ncha yie la'ataon ɲa pugu lāa vəi ne.

¹³ "Ngə'i po ni pəi, ma ɲgwa Korashin! Ngə'i po ni pəi, ma ɲgwa Beshaida! Nthe ɲa pa nnu ghraohrao pei ɲa a lōgo li'i hein ne, kan ni mbo pi Taire pugu Shidon, pugu kan ni ɲkwo mā'an ndhwı ywei gu nchho mon phu no nōon nu ɲa pugu pā'a ɲkūnu yugu ni phi.

¹⁴ Mbapa nenne, a shi nde ɲji'ε ni la'ataon Taire pugu Shidon mon lɛmbhi shā'a ncha vəi. ¹⁵ Ndo ni pəi, ma ɲgwa Kapanuŋ, pəi pi'i ɲa Minnwi shi ndōgo vəi ɲku'ɔ no po? ɲga! A shi nshwi'i vəi mon li'i ɲgwa khu."

¹⁶ Jisho chhu ni ghan younjɛn pi ɲa, "Sheshenon ɲa a ya'o nnu ɲa pəi chhu ne, ya'o pi mmu, sheshenon ɲa a lāa nnu ɲa pəi chhu ne lāa pi mmu. Ndo sheshenon ɲa a lāa a ne lāa pi ɲon ɲa a taon a ne."

Khwachəi wuŋ ɲgwa ni yi paa pigho pini

¹⁷ Khwachəi wuŋ ɲgwa ni yi paa pigho pini mon pwanju'ɔ, nchhu ɲa, "Taatho, pa minweinj ya'o nchò yigi ndii ɲa pigi fe gi ni pugu ni ligi yo ne."

¹⁸ Jisho chhu ni pugu ɲa, "Mi ni njəi Shata gū llo po no fiemi. ¹⁹ Lü njəi, mfe ɲji ni pəi ɲa pəi nyien ɲkuon pa mitwe'i pugu pa ɲien pugu pa ɲguon ghrı mimbina ki kà'a lo ɲkēe vəi. ²⁰ Mbapa nenne, ki'i pəi fā'o pwanju'ɔ nthe pi ɲa pa minweinj ya'o nchò yəi. Pəi ka fā'o pwanju'ɔ nthe pi ɲa Minnwi nā'an ligi yəi po."

Jisho fā'o pwanju'ɔ

(Matio 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Mon ndii gho, Jisho fā'o pwanju'ɔ mon Jijwe Minnwi nchhu ɲa, "Tāa, a gò mbo Taatho po pugu pa ɲkuon shhe. Ntōo gho nthe ɲa yaon ɲa ɔ lāinj

ni ghan shietho pugu pa ghan lina ne, a noon ni pa puon fhu. Oon, ma Taa, yei nkwan ha'an o ni nkhwa na a loko li'i ne.

22 "Taa a kwo cha'a nguon yaon mfe mbho mu, yichai non lo nji non na Muon ye gho ne nkien Taa, ki nji non na Taa ye gho ne nkien Muon pugu pa sheshenon na Muon chu'o no noon nu Taa gho ne."

23 Jisho kara nchhu ni pa ghan younjin pi njinnjin na, "Pai fa'o ntou pratho no yei nu pa nnu pe na pai yei nu ne. 24 Nshwei vei na ntou pa njeli'i Minnwi pugu pa foon ni nkhwa no yei nu pa nnu na pai yei nu ne, ndo pa'a ndo njei. Ki no ya'o nu pa nnu na pai ya'o nu ne, ndo pa'a ndo nja'o."

Lu'o chrà nthe non Shamaria

25 Yichai ta'a ngan ye'i ngwa ni gi lollo tothi li'i moon Jisho, mbie vi na, "Masha, a yi'i na nchwie nei non fa'o nu chombhi ki mme?"

26 Jisho khwe na, "Nwa'anli Minnwi chhu pi na? Njin yi po pi na ve?"

27 Non gho khwe na, "Khwā Taatho mbo Minnwi yo ni nguon njū'o yo ghao, pugu pa nchēi yo, pugu pa nguon nji yo, pugu pa nguon pi'i nu yo, ndo mbini nu'un nkhwa taakuo yo ndo ha'an o khwā non yo ne."

28 Jisho chhu gho na, "O khwē a kā'o. Chwīe nenne mfā'o chombhi."

29 Ngan ye'i ngwa ni gi gho tā'a nu no noon nu na a non ndindi, nenne mbie Jisho na, "Taakuo a po pi go?"

30 Jisho khwe na, "Non Juu ni ndho Jerushalein nshwi'i nu Jeriko, ngwi'i mbin pa ngina minwi. Pugu wie vi, nkwe

ndhwi yi pugu pa mbin yi, ngēi ni vugu mien vi a pi'i shigei nkhu.

31 "A ni nga mbo nenne, ngan fe'ingien Minnwi, mbo non Juu, ni shwi'i nu shendaon gho nga njei vi, mbei ntogo po ndaon nduon. 32 Wu'o nenne, non Levi* ni nshwi'i nu shendaon gho nkaa yu, nga njei vi, mbei ntogo po ndaon nduon.

33 "Ndo non Shamaria† na a ni ngēi kra taon ngwi'i mbin yu, nga njei vi, mfā'o kwoshini mbin yu, 34 nshwi'i ngēi mbara non vei, nshā'o wru pugu pa la'o nkuon fi yi ndo nkrao. Ntien vi nū'oi nkuon nkwein yi, ngēi ni ju mon nda pa gheni, nchho ndina nu ni ju fo. 35 Mbhi ni nga ndan non Shamaria vei fu'u mbin mfe ni taatho mon nda yei, nchhu gho na, 'Lina nu ni ju ti nshi mbini. Mbin na a shi mbigi ne, nshi mbe ve.'"

36 Jisho pie na, "A yei shina trei ngwa pei na a taakuo non vei na pa ngina minwi ni ngwēin vi ngwie vi ndoin vi ne?"

37 Ngan ye'i gi Minnwi khwe na, "Non na a ki noon kwoshini ne."

Jisho chhu na, "Ghēi ngu'o nchwīe pi nenne."

Jisho ghēi kra Mata pugu Meri

38 Jisho pugu pa ghan younjin pi ni nga nyien nu, a ghēi nii mon yichai la'ataon. Mingwe chēi, ligi yi po Mata, chhu gho na a tho a pwa nda yu. 39 A ni mfā'o ndin vi, ligi yi po Meri. Meri chho shhe la'o kwō Taatho ntho nja'o ntigi yi. 40 Njū'o Mata ni ngana vi nthe ntou pa maon ji na a ni mfā'o no piri nu ne. A pie Jisho na, "Taatho, a lo ngana gho na ndin a mien a

* 10:32 10:32 Ngwa Levi ni mbo ghan fa'a Nda Minnwi. † 10:33 10:33 Pa Juu ni mbi'i na Ngwa Shamaria lo nji Minnwi, nchi'e vugu chi'e kē'i gho.

na mbiri nguon pa maon tə'i a? Chhu ne gho a tho ngere a."

⁴¹ Ndo Taathə ka khwē gho pi na, "Mata, Mata, njū'ə yə ghana nu, ə wie non yə nthē ntou pa nnu, ⁴² a wu'ə ta'a yaon mbə mme nnu. Meri kwo tere ŋkien yi gho, mbə ye na mba'a pi ma ŋkwe mbho yu ne."

11

Jishə ye'i ghan younjin pi ni luon nu Minnwi

(Matio 6:9-13; 7:7-11)

¹ Llé chəi ni mbə, Jishə tho nduon Minnwi li'i chəi, nga mi'əŋ, yichəi ta'a ngan younjin yi tho nchhu gho na, "Taathə, ye'i vigi ni luon nu Minnwi ŋkwan ha'əŋ Joun ni nje'i ghan younjin pi ne."

² Jishə chhu ni pugu na, "Ndi na pəi luon Minnwi ne, pəi chhu na,

'Minnwi Təa vigi, gha'ə nu pə ni ligi yə, sha'afuon yə tho.

³ **Fə maon ni pigi na pigi shi njru ŋkuon gho sheshe llé ne,**

⁴ **ndo ndi'ə phi yigi, nthē na pigi ghə ndi'ə phi nguon ŋgwa pə na pugu fəan mbin pigi ne.**

Ki'i nchwie pigi ni moŋ titini mōon nu!"

⁵ Nne a pini nchhu ni ghan younjin pi na, "Lōgə na ta'a ŋon vəi ghəi nda taannu vi moŋ ntun mbhi nchhu gho na, 'Taannu a, fōo a ni trəi ndigi brəi, ⁶ nthē na taannu a na a chho ŋgəi kra, chəin nda mu, pa'a ndə mfā'ə maon ji nə fə nu gho!' ⁷ Lōgə na taannu yə gho khwē nda na, 'Ki'i ŋgana a! Ŋkwo chri nda ti pigi pa puon pan kwo nanuan. Minthe

pa'a ndə nu'uy ndollo mfe yaon ve.' ⁸ Nchhu ve na, nji'i nthē nə ha'əŋ mba'a a yi'i ndollo mfe ve nthē na a taannu yə ne, ndə ti a shi ndollo mfe ve nthē na ə lə nji'i ndrithə nə pie nu ki jwə.

⁹ "Ndo ti nshwei vəi, pəi pie, kan Minnwi shi mfe ni pəi, pəi tā'a, kan Minnwi shi nchwie pəi yəi, pəi kwēi kan Minnwi shi nchu'ə chonda ni pəi. ¹⁰ Nthē na sheshenon na a pie ne ghə mfā'ə, ŋon na a tā'a ne yəi, ni ŋon na a kwēi ne pi shi nchu'ə chonda gho.

¹¹ "A gə shina pəi na müun vi mbie shhu gho, a fə pi mitwə'i gho? ¹² Ki mbie vi ni mbəon, a fə pi ŋien gho? ¹³ Ti pəi ki'ə na pəi ghə nchwie phi ne nji fə nu pi pa maon shi'i ni puon pəi, ti Təa vəi na a chho po ne shi mfe Jijwə Minnwi pi fi'i yi neiŋ ni ŋgwa pə na pugu pie vi ne?"

Jishə fu'u miŋwein pi ni ghrī Minnwi ki ni yi Bejsbu?

(Matio 12:22-30; Maaku 3:20-27)

¹⁴ Yichəi ndi, Jishə ni nthə mfu'u miŋwein mbin ŋon na a ni nchwie ŋon gho pə pi fhincho. Miŋwein gho ni nga ntaon, fhincho gho chrā, ŋgwa pighə ghrāo. ¹⁵ Ndo pichəi ŋgwa pighə chhu na, "A fu'u miŋwein ni ghrī Bejsbu, mbə nthishi pa miŋwein." ¹⁶ Pichəi tā'a nu mōon vi, nne nchhu gho na ā chwie ta'a li nə nōon nu na nji yi lə pi mbho Minnwi.

¹⁷ Jishə ni nji nnu na pugu ni mbi'i nu ne, nne nchhu ki'ə ni pugu na, "Mba'a sheshe la'a na ŋgwa chho mā'əŋ non pugu ni nchhə ne mien ki gū, ndə ti sheshe nda na a pə pi ni minduonduon ne shi ŋgū nshān. ¹⁸ Nne ti Shata nthi pi moŋ minduonduon ni non yi,

sha'afuon yi lara pi nei? Nthe na o chhu na mfu'u miñweinj pi ni ghrí Bejebu. ¹⁹ Ti ä mbo na mfu'u miñweinj pi ni ghrí Bejebu, kan pa ghan younjij pæi ghà mfu'u pi ni ghrí gǔ? Nthe yie gho, pugu shi mbo ngwa ha'an pugu shi nsha'a vøi ne. ²⁰ Ndo ä mbo na mfu'u pa miñweinj pi ni mbho Minnwi, kan yie nõon na Sha'afuon Minnwi kwo nyien ti mbara vøi. ²¹ Ndiï na ngan ghrí tuo maon nchhò pi ntho ñkē'i la'a yi ne, kan maon pi pigho pø shi'i. ²² Ndo ti ndiï na non na a pini mfá'o ghrí nchaa vi, nii vi nga'a vi ne, kan a shi ñkwe maon nchhò pi na a yi'ø non yi ñkuon gho ne, ndõgø maon pi pigho ngøi nõ ngra.

²³ "Sheshenon na a lo mbo ñgei mu ne mbina a, non na pigi yu lo ñkiri nu ka'a ne tho nshaanshaan.

Jijwe piphi pini nu'un ñkwøi
(Matio 12:43-45)

²⁴ "Ndiï na jijwe miñweinj taon mbin non ne, a nyien mon pa li'i yó ntho ntá'a li'i fere non yi. Nga mien ki yøi sheshe li'i, nchhu na, 'Nshi mbini nda mu, li'i na mi ni ndho ne.' ²⁵ A ghà mbini, njøi mon nda pi kwo yigi ndo nchwie a kã'o. ²⁶ A pini ki'ε ndõgø khwachøi pichøi jijwe na pugu pini mbigi nchaa vi ne, pugu pugu tho nii nda'a nu fø, chombhi non gho pini mbigi nchaa nõ ha'an a ni fion mbo ne."

Ñkien mboro

²⁷ Jisho ni nga nchhu nnu yei, yichøi mingwe shina yú ngwa pigho kørø nggì yi nchhu gho na, "Mboro yi pun ye na a phi gho ne,

pugu pa yi pini ye na a nu'on gho ne."

²⁸ Ndo a khwē na, "Mboro ka pø pi yi ngwa pe na pugu ya'o chrà Minnwi ndo nchwie ne."

Pie na Jisho nõon li llo mbho Minnwi
(Matio 12:38-42)

²⁹ Nø ha'an yú ngwa ni mbigi nu ne, a jē nchhu nu na, "Ngwreinjon yei ngwreinjon piphi, a ta'a li llo mbho Minnwi ndo mba'a pi nõon kan ta'a li ni pugu ñkien nnu ghraoghrao Jona. ³⁰ Wu'ø nõ ha'an Jona ni mbo li ni ngwa Nineve ne, a wu'ø ñkwan ha'an Muun Nonmishua shi mbo li ni ngwreinjon yei ne.

³¹ "Mon llembi shá'a, Ngwafuon Sheba shi ma ntithi pugu nõ pa ngusha'a nthe na a ki nyien ñkien ntaan ndaon llo la'ataon yu ntho njwεε ntigi shietho mbho Fion Sholomu, ndo lii njøi, yaon na a chaa Sholomu ne pø heinj. ³² Mon llembi shá'a, ngwa Nineve shi ma ntithi ngwēinj vøi nõ pa ngusha'a, nthe na pugu ni mbá'a ñkũnu yugu ni phi ndiï na Jona ni nshwei chrà Minnwi ni pugu ne, ndo ti lii njøi, yaon na a chaa Jona ne pø heinj.

Lí'ε non nonmishua
(Matio 5:15; 6:22-23)

³³ "Non shi'a nchu'u truka ndo ndøinj, ki ni'in la'o mikru, non ghà nchu'u ntigi pi ñkuon ntigi, nne na ngwa gha nii nu pugu yøi lí'ε. ³⁴ Ligi yø pø pi lan non yø. Ndiï na o yøi fá'a Minnwi mbin shi'i ne nguon non yø linaon ni lí'ε. Ndiï na o ya'o ngi'ε pin nu ne, non yø linaon ni njijnjin. ³⁵ Nthe yie

* 11:34 11:34 Mon nõ'on pa Juu, ndiï na ligi non pø shi'i ne, a pø na a ngan pwapun. Ndiï na ligi non yi piphi kan a ngan pei.

gho, lina nu na ki'i yaon na o pi'i na a li'e mbin gho ne po pi njinjin. ³⁶ Ti nguon non yo ndinaon pi ni li'e ki yichai ghrà lo mbo njin, kan nguon non yo shi ndi'e, wu'ò no ha'an truka ghà ndi'e shi'i o yai nguon non yo ne."

Jisho nōon fan ghan Farashi pugu pa ghan ye'i ngwa ni gi

(Matio 23:1-36; Maaku 12:38-40)

³⁷ Jisho ni nga mi'en chrà nu, non Farashi gē vi na pugu yu ji maon, nne a nii nda nchochho no ji nu maon pigho. ³⁸ Non Farashi gho ni ngrào ndii na a ni njai Jisho ji nu ki lo nji'i nshigao mbho yi no ha'an nu'on yugu ni nchhu ne. ³⁹ Taathò chhu gho na, "Pai Farashi ghà nshigao nkunu ndua pugu pa mikru, ndo ndinaon ni piga pugu pa mbha nnu piphi. ⁴⁰ Pa na pei! Minnwi na a chwie nkuon yi ne, lo ngu'ò nchwie ju nchwie moon yi? ⁴¹ Ndo lōgo maon pe na a po mon ndua pugu pa mikru ne ngere ghan pou no gho, kan nguon yaon shi mbo yi taontaon no ha'an nu'on yai chhu ne.

⁴² "Ndo ngə'i shi ngwēin vāi, ma ngwa Farashi, nthe na pai fe shwēi pa mishwrei pugu pa laon, ni pa tru kru, ndo pa'a ndo ntu'oshə no po nu ngwa ndindi ni ngwamishua ndo mbini nkhwā Minnwi. Pai chwie nnu pei ndo ki lo mien pichai.

⁴³ "Ngə'i shi ngwēin vāi, ma ngwa Farashi, nthe na pai khwā no chho nu nkuon loi pa ngwa ndien mon nda luon Minnwi pugu pa na pi chrà ni pai ni ndigha'o mon pa li'i ka'a. ⁴⁴ Ngə'i shi ngwēin vāi, nthe na pai po no fun na pi

lo nu'on li yi, ngwa nyien nu nkuon gho ki lo nji."

⁴⁵ Yichai ta'a ngan ye'i ngwa ni gi chhu gho na, "Masha, o ghà nga nchhu nein ngwe'i vigi we'i."

⁴⁶ Jisho khwē gho na, "Ngə'i shi ngwēin vāi nkaa pai, ma ghan ye'i ngwa ni gi, nthe na pai ghà mfrēi ngwa ni lri na a gha'a no tien nu, ndo pa'a ndo mfe muunshimbho yai nkaa pai ndri no gho. ⁴⁷ Ngə'i shi ngwēin vāi, nthe na pai ghà nkrao pa nkiem fun ni pa njaili'i Minnwi, no kwij nu vugu, ngu'ò mbo pa njaili'i Minnwi pe na taa pai ni njwi ne. ⁴⁸ Pai nkaa pai nōon nu na pai pin nnu na pa taa pai ni nchwie nu ne, pugu ni njwi pa njaili'i Minnwi, pai krao fun yugu. ⁴⁹ Nthe yie gho, shietho Minnwi chhu na, 'Nshi ntaon pa njaili'i Minnwi pugu pa ghan ntaon, pi jwi pichai ndo mfe ngə'i ni pichai.'

⁵⁰ "Nenne chhi nguon pa njaili'i Minnwi na pi jwi jē ndii na Minnwi ni mba'o mbhi ne shi nthi tho ngwa mbhi shi'a. ⁵¹ Llo nkuon jwi nu Abe ti ngəi nchəin nkuon jwi nu Shakaria, na pi ni njwi vi shina li'i fe'ingien pugu li'i Taontaon Nda Minnwi ne. A yie, nchhu ni pai na chhi yugu shi nthi tho pai. Shishini, pai mbhi shi'a fā'o njó no tho yugu ghao.

⁵² "Ngə'i shi nii vāi, ma pa ghan ye'i ngwa ni gi Mushi, pai lōin chu'ò nda ye na shietho po mon gho ne, pai nkaa pai lo nji'i mbin no nii nu mon gho, ndo pa'a ndo mien ngwa na pugu tā'a nu nii fo ne na pugu nii."

⁵³ Jisho ni nga ndollo fo, pa ghan ye'i ngwa ni gi Mushi pugu pa ngwa Farashi tho ndāa chrà yi

ɲkɪɛŋ ntou yi, nthɔ mfra vi ni ntou pie ɲa a chrā ntou nnu. ⁵⁴ Nnɛ nthɔ ɲku'ɔ puŋ yi ɲa a chrā nnu ɲa a lɔ ɲji'i ɲkā'ɔ nɛ, pugu wɛiŋ vi.

12

Shūu nu ténə nthɛ nnu mifi
(Matio 10:26-27)

¹ Ndii nɔ ha'an pa ɲkanɲkan ɲgwa ni ɲkiri nu ta'a li'i nɛ ti pichɛi ku'ɔ nu mbiŋ pichɛi nɛ, Jishɔ fūɔŋ nɛ chrā nu pi ni ghaŋ younɲiŋ pi, nchhu nu ɲa, "Pɛi lina yishi pa ɲgwa Farashi mbo nnu mifi. ² Yichɛi yaon lɔ ɲji'i mbo fɔ ɲa pi pūon ɲa mba'a Minnwi mien ki nōon paa. Pa'a yichɛi nnu lōiŋ lɔ mbo fɔ ɲa mba'a pi yi'i mien ki ji. ³ Nennɛ, sheshe nnu ɲa ɔ chhu mon ɲiŋ nɛ, pi lɛ ɲja'ɔ li'i li'ɛ, sheshe nnu ɲa ɔ chūuŋ mon ɲiɛŋ nda nɛ, pi lɛ nchii mbhi.

Wu'ɔ mbɔɔ pi Minnwi
(Matio 10:28-31)

⁴ "Nchhu ni pɛi, ma pa taannu pan, ki'i pɛi pɔɔɔ ɲgwa pɛ ɲa mimfɛ pugu wu'ɔ ɲwi pi freinon ndɔ pa'a ndɔ nu'uŋ mfā'ɔ ghri nɔ chwie nu nnu ɲa a pigi nchaa yie nɛ. ⁵ Ndɔ nshi nshwei vɛi ni ɲon ɲa a pie ɲa pɛi pɔɔɔ vi nɛ, pɛi pɔɔɔ pi ɲon ɲa a pini mfā'ɔ ghri nɔ mā'an nu mon mōŋon ɲgū'ɔ liɛŋ shɛ ndii ɲa a kwo jwi nɛ. Pɛi piŋ nnu ɲa nchhu ni pɛi nɛ, a ju mbo ɲon ɲa a pie ɲa pɛi pɔɔɔ nɛ.

⁶ "Pi shi'a fini tien puon milunu pi wu'ɔ ni paa puon mi mbiŋ? Ndɔ ti Minnwi shi'a ndi'ɛ kan ta'a yi shina pugu. ⁷ Ki'i mfā'ɔ pɔɔɔ gu, ɔ gha'ɔ mbhɔ Minnwi nchaa ntou milunu. Minnwi shia ɲguon ɲgiithɔ yɔ ghaɔ.

Ki'i mfā'ɔ brithɔ nthɛ Jishɔ

(Matio 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ "Ndɔ nshwei vɛi ɲa sheshon ɲa a chhu shhi ɲgwamishua ɲa a nyan nɛ, Muuŋ Nɔŋmishua shi nchhu ɲkaa yu ɲa a ji shhi pa ghaŋ ntaon Minnwi. ⁹ Ndɔ sheshon ɲa a lāa a shhi ɲgwamishua nɛ, Muuŋ Nɔŋmishua shi ndāa vi shhi ghaŋ ntaon Minnwi. ¹⁰ Sheshon ɲa a shi nchhu nnu piphi nɔ ligi Muuŋ Nɔŋmishua nɛ, Minnwi shi ndi'ɛ phi yi, ndɔ ti sheshon ɲa a shi ɲgwɛ'i Jijwe Minnwi nɛ, mba'a Minnwi li'ɛ phi yi.

¹¹ "Ndii ɲa pi lɔɔ gho ɲgɛi nɔ nda luon Minnwi ki shhi ghaŋ shā'a, ki shhi pa memmɛ ɲgwa nɛ, ki'i ɲwie non yɔ ni nnu ɲa ɔ shi nchhu nɛ ki ɲkwan ha'an ɔ shi ntaa non yɔ nɛ. ¹² Nthɛ ɲa Jijwe Minnwi shi ntigi gho ndii gho ni nnu ɲa a kā'ɔ ɲa ɔ chhu nɛ."

Ngan fā'ɔ ndɔ mbo na

¹³ Yichɛi ɲon mon kiri ɲgwa pighɔ chhu ni Jishɔ ɲa, "Masha, chhu ni ndiŋ a ɲa a ghrā maon pɛ ɲa taa mien ni pigi nɛ, mɛ nyan."

¹⁴ Jishɔ khwɛ gho ɲa, "Taannu a, a nū'on gɔ nū'on a nɔ ngan sha'a shā'a ki ngan ghrā maon shina pɛi ndiŋ gho?" ¹⁵ Jishɔ chhu ni pugu ɲa, "Pɛi ywɛɛ thɔ yɛi, nthɔ ndina nu ɲa ki'i pɛi fā'ɔ sheshe ɲkwan piga nthɛ ɲa chombhi ɲon lɔ ɲji'i mbo pi mon ntou maon ɲa a fā'ɔ nɛ."

¹⁶ Jishɔ shwei yei lu'ɔ chrā ni pugu: "Ngan fā'ɔ chɛi ni mbo fɔ, maon pwa mon nyien yu ɲga'a. ¹⁷ A pi'i nu mon ɲjū'ɔ yu ɲa, 'Mi shi nchwie pi ɲien yo? Nthɛ ɲa ndɔ mfā'ɔ li'i ɲa minthɛ nū'on ɲguon maon pan pei fɔ.' ¹⁸ Nennɛ a chhu ɲa, 'Yei

nnu ña ñshi nchwie nε, ñshi mbini nshā'a li'i nū'ɔŋ maon pan, ñkrao pi nduoŋ mbo pi gha'ogha'o, nū'ɔŋ maon ji pan pugu pa pichəi maon pan mon gho. ¹⁹ Nchhu ni non a ña, "Mbrotho non! ɔ fā'o ŋguon maon shi'i ña a pie ña ɔ fā'o nɔ ntou ŋga'o nε, fεrε non yɔ, nji, nnu, mfā'o pwanju'ɔ.""

²⁰ "Ndo Minnwi chhu gho ña, 'Yaon na yei! Ni tu'u yei ñshi ñkwe chombhi yɔ. A shi ŋga mbo nenne, maon pine ña ɔ kiri nε pɔ yi gɔ?"

²¹ Jisho lūgwi ña, "Yei ñkwan ha'an a shi mbo ni ŋgwa pε ña pugu kiri fā'o ni non pugu ki lo mfā'o ligi Minnwi nε."

Minnwi gha' ndina ni puon pi
(Matio 6:25-34)

²² Jisho chhu ni ghan younjin pi ña, "Nthe yie gho, ñshwei vɛi ña ki'i pɛi wie non yɛi nthe chombhi yɛi, ña pɛi shi nji pi kho ki nthe ŋgrao non yɛi, ña pɛi shi mā'an pi kho.

²³ Nthe ña chombhi chaa maon ji, non yɔ chaa ndhwī. ²⁴ Pī'i mbin pa mishi, pugu shi'a mbhi, ndo pa'a ndo ñkwōo, pa'a ndo mfā'o shaon ki li'i nū'ɔŋ maon, ndo Minnwi kugwi vugu ghao. Ndo ɔ gha'o mbho Minnwi nchaa pa mishi.

²⁵ Minthe sheshenon vɛi pini mbigi chombhi yi wu'ɔ shigei nthe ña a wie non yi? ²⁶ Ña mimfε pa'a ɔ lo nji'i nchwie muon mi nnu nɔ yinε nε, ɔ nu'un ŋgwie non yɔ ni pichəi pa nnu nthe kho?

²⁷ "Pī'i mbin pa frawa ñkwan ha'an pugu gha' ñku'ɔ nε, pugu shi'a mfā'a ndo pa'a ndo ntun ndhwī, ndo ñshwei gho ña nji'i nthe pi Sholomu mon ŋguon ndigha'o yi ghao shini ndo mbwa ti mbo nɔ ta'a frawa.

²⁸ Ti Minnwi mā'an fi'i ndipwa yei mbin pa trū ña a yi maon shi'a, yua gha mbo nu a kwo yaon ti pi tuon nε, pɛi pī'i ña a shi ndina ni pɛi pi fi'i yi neiŋ? Ŋgwa pin kike'i pei!

²⁹ Nenne ki'i pɛi wu'ɔ ntho ŋgwie non yɛi pi li'i ta'a yaon ña pɛi shi nji ki nnu nε, ki mfā'o ghaghana mon njū'ɔ pɛi.

³⁰ Pa ghan ki pin Minnwi ŋkuon mbhi yei tho ntei pi njin maon pei, ndo ni pɛi, Minnwi Taa vɛi ji ña a pie ña pɛi fā'o maon pei.

³¹ Pɛi ka shigi pi Sha'afuon Minnwi mon chombhi yɛi, nenne kan Minnwi shi mfe ŋguon maon pei ghao ni pɛi.

Fā'o po

(Matio 6:19-21)

³² "Nji'i nthe nɔ ha'an pɛi, ghan younjin pan pɔ pi shigei nɔ muon kwie minji nε, ki'i pɛi fā'o pɔgo gu ña mba'a pɛi yi'i mfā'o yaon ña a pie ña pɛi yru ŋkuon gho nε, nthe ña Taa vɛi Minnwi lōgo nthi Mi mon khwā njū'ɔ yi ña pɛi pugu shi nsha'a fūon ka'a.

³³ "Pɛi fini maon pɛi, mfe mbin gho ni ghan pou, mba'o nɔ fā'o nu piεŋ mbin ña mba'a a yi'i mbiri nε, pugu pa fā'o po ña mba'a a ma mme, li'i ña mba'a ŋgina chəin fɔ, ndo mba'a shé'i kru. ³⁴ Nthe ña li'i ña fā'o yɔ pɔ nε, a li'i ña njū'ɔ yɔ shi mbo ñkaa yu nε.

Puon fā'a ki tī'ε non

³⁵ "Pɛi piri non yɛi ni sheshe nnu ña a shi ntho nε, ñkrao ñkandan yɛi a tini, nchu'u lan yɛi a kii nu, ³⁶ nɔ ŋgwa ña pugu ywεrε taatho vugu a kwɛi li'i ji lan, nenne ña a shi ñga ñkwɛi ñkwɛi nda, pugu ki'i nchu'ɔ chu'ɔ ta'a ŋgε. ³⁷ Pwata pɔ ni pε puon fā'a ña taatho vugu kwɛi nji

vugu pugu wu'ó mbi'i tothi nε. Shishini, nshwei vøi, a shi mbiri nonj yi nshwei vugu na pugu chhó nkuonj taprei, a thó ngrā maonj ni pugu. ³⁸ Pwatuwa shi mbó ni puonj fà'a pε na taathó vugu gha njøi vugu pugu kwo piri nonj yugu nó sheshe ndii na a shi nthó nε. Ki a thó pi monj ntunj mbhi, ki ni nda'ambilanj.

³⁹ “Ndo mimfε ó fā'ó tininju'ó na njanj nda kanj nji ndii na ngina shi nthó nε, a shi kanj ndó mienj nda yi a pø'i. ⁴⁰ Pøi nkaa pøi piri nonj yøi, nthε na Muunj Nonmishua thó nu monj ndii na mba'a pøi yi'i mbi'i nε.”

Nganj fà'a tithi ki nganj fà'a tøitøi

(Matio 24:45-51)

⁴¹ Pita pie na, “Taathó, ó chrā yei lu'ó chrā pi ni pigi ki ni nguonj ngwa?”

⁴² Taathó khwē na, “A gǒ ki'ε mbó muunj fà'a tithi ndó mfā'ó shiethó, na taathó shi nū'onj vi a lina nu ni nda yi ndó ngrā maonj ji ni pichøi ghanj fà'a ndii na ndii kā'ó nε? ⁴³ Mbóro shi mbó ni muunj fà'a ye na masha vi yøi vi a thó fā'a nu shi'i ndii na a thó nε. ⁴⁴ Shishini, nshwei vøi, a shi nū'onj vi a thó ndina ju ni nguonj maonj pi. ⁴⁵ Ndo ti müunj fà'a ghó mbi'i monj njù'ó yu na mba'a taathó vi yi'ε mbini, nchhó ngwie pichøi ghanj fà'a, mbó pi pimbhia pugu pa pi pingε, nthó nji maonj ndó nnu mbaa nu, ⁴⁶ kanj taathó vi shi nε nkwe pi llé ye na a shi lo mbi'i nε pugu pa ndii na a shi lo nji nε, ndó nchrei vi kaonkaonj. A yøi nkwanj ngø'i ghanj fà'a mbe.

⁴⁷ “Nganj fà'a na a ji nnu na taathó vi tã'a nu na a chwie nε, ki lo nji'i mbiri nonj yi, ki nchwie nnu ghó na taathó vi tã'a nu nε, shi mfā'ó nkienj titini wie. ⁴⁸ Ndo ti nonj na a shini ndó nji, ndó nchwie nnu na a pie wie nε, shi nkwe shigei wie. Nonj na pi fε ntou yi ghó nε, pi shi mbie ntou yi mbhó yu. Ndo nonj na pi fε nkienj ntou yi ghó nε, pi shi mbie vi pi ni nkienj ntou yi.

Nnu na Jishó ni nje'i ngwa nó nε ni nthó ni mindoundou
(Matio 10:34-36)

⁴⁹ “Nki thó pi nó mā'anj nu mónonj nkuonj mbhi, njüa na a kanj ni nkwo kii nu. ⁵⁰ Ndo, mfā'ó kwe nkhi nó tógo nu monj ghó, mbó ngø'i pugu pa gu. Mfā'ó yu'ó njù'ó ti a shi nthó ntógo. ⁵¹ Pøi pi'i na nthó pi nó fε nu ta'anggi nkuonj mbhi heinj? Nga, nthó pi ni minduonduonj. ⁵² Nthε na jē ndwe ngøi nu shhi, monj nda na tienj ngwa pø fo nε, pugu shi nchhó kikié, trei ngwa pø ni ta'a kwò, pi paa pø ni ta'a kwò. ⁵³ Pugu shi nthi pi nduonduonj, tãa pugu muunj vi yi mimbhia pø kikié, maa pugu muunj vi yi mingwe pø kikié, mangaonj pugu ngwe muunj vi chhó kikié, ngwe muunj chhó kikié pugu mangaonj vi.”

Ji nu njinj nnu na Jishó nthó nchwie nu nε

(Matio 16:2-3)

⁵⁴ Jishó pini nchhu ni yú ngwa pighó na, “Ndií na pøi yøi mbì ku'ó nu ngei nii minaonj nε, pøi ki'i nchuchu ta'a ngé na, 'Mbì shi ndhó.' Ndo a wu'ó mbó pi nenne. ⁵⁵ Ndií na pøi yøi fifrøi laonj llo mbienj nε*,”

* 12:55 12:55 Monj la'ataonj Judia ndii na fifrøi llo ngei nkúnu njó pa li'i laonlaonj nthε na a fifrøi laonj.

pəi ki'i nchuchu ɲa, 'Minaon shi ntūon.' Ndo a wu'ɔ mbo pi nenne. ⁵⁶ Pa ɲgwa mifii pei, mimfe pəi lii ɲkwan ha'an po pugu shhe po ne nchhu ɲkwan ha'an yie llembhi shi mbo ne, ti a chwie kho pa'a pəi lo nji njin pa nnu ɲa a tho ndōgo li'i ndwe ne?

Lūgwi pəi ɲon ɲa pəi yu taon nu kiki ne

(Matio 5:25-26)

⁵⁷ "A chwie kho pa'a ɔ lo mbi'i ni non yɔ nnu ɲa a kã'o ne ndo nchwie? ⁵⁸ Nɔ ha'an ɔ ghəi nu pəi ɲon ha'an a puru gho shhi ɲgan shá'a ne, kaa nɔ lūgwi nu pəi yu shendaon. ɔ mien ki chwie nenne, kan a shi ndōgo gho ɲgəi nɔ shhi ɲgan shá'a mfe gho ni pa brushi, pugu ni'in gho chəin. ⁵⁹ Nshwei gho, mba'a ɔ ma ntaon ki lo naa mbe ɲguon njɔ yɔ ghao."

13

Pã'a ɲkũnu yɔ ni phi kien nne kan ɔ shi khu

(Matio 16:2-3)

¹ Pichəi pa ɲgwa ni mbo fo ndii gho ɲa pugu ni nshwei Jisho ɲkwan ha'an Paile ni njwi pichəi ɲgwa Galili ndii ɲa pugu tho fe yaon fe'ingien ni Minnwi ne. ² Jisho khwē ni pugu ɲa, "Pəi pi'i ɲa ɲgwa Galili pei chwie phi nchaa ɲguon ɲgwa Galili nduon nthe ɲa pi jwi vugu nne ne? ³ Nshwei vəi ɲa ɲga! Ndo ti pəi mien ki pã'a ɲkũnu yəi ni phi kan pəi shi ɲkhu ghao ɲkaa pəi. ⁴ Ki pəi pi'i ɲa fuonchrɔ ɲgwa la'ataon Shiloan, ɲa nda tothi ni ɲgũ njwi vugu ne, ni mbo pi pa ɲgwo nnu mbimbhi nchaa ɲguon pa ɲgwa ɲa pugu ni nchho Jerushalein* ne?"

⁵ Nshwei vəi ɲa ɲga! Ndo ti pəi mien ki pã'a ɲkũnu yəi ni phi, kan pəi ghao shi ɲkhu ɲkaa pəi."

Lu'ɔ chrà nthe thi ki yun

⁶ Jisho chhu yei lu'ɔ chrà ni pa ghan younjin pi: "Yichəi ɲon ni mbhi wunu mon nyien yu, ntho li'i ka ntien ɲkuon gho pa'a a lo mbo. ⁷ Nne, a chhu ni ɲgan fã'a yi ɲa, 'Lii njəi, nɔ trei ɲga'o ntho ntho nu hein nɔ tho nu ntã'a ntien thi ndo pa'a ndo njəi sheshe yi. Kə'i mã'an shhe, ki'i a nu'un ntho nji shhe gha."

⁸ "Muun fã'a yi gho khwē gho ɲa, 'Taatho, pini mien fo nɔ ta'a ɲga'o, ntou la'o yi ni'in khi fo. ⁹ Ti ä njuon ntien ɲga'o yini, a pwa, ti ä nchho ki yun, ɔ kə'i vi mã'an shhe."

Jisho yīgi ghĩno mingwe Llé Ji pa Juu

¹⁰ Yichəi ta'a Llé Ji pa Juu ni mbo, Jisho tho nje'i nu mon nda luon Minnwi. ¹¹ ɲga njəi nu, yichəi mingwe chəin fo, mfã'o jijwe piphi ɲa a ni nchwie a ghĩno nu nɔ fuonchrɔ ɲga'o. A ni ntu'utu'u, ti mimfe pa'a a lo ntithi tothi ndindi. ¹² Jisho gha njəi vi, mēin vi, nchhu gho ɲa, "Mingwe, ɔ lūgu mon ghĩno yɔ." ¹³ Nũ'ɔn mbho mi mbin yu, a pi'i ntithi ndindi chomilaon gho, ɲga'o Minnwi.

¹⁴ Mmenon mon nda luon Minnwi pigitua ɲa Jisho yīgi ghĩno Llé Ji. Nchhu ni pa ɲgwa ɲa, "Pi fã'o nɔ fã'a nu nɔ ntigao llembhi, nthe yie gho, pəi tho pi mon shina llé pigho pi yīgi ghĩno yəi, ki'i a po pi Llé Ji."

¹⁵ Taatho khwē gho ɲa, "Ghan mifii pei, sheshenon shina pəi shi'a mfēi fua yi pugu ɲkwēin

* 13:4 13:4 Jisho ni ɲkhwē nne nthe ɲa pa Juu ni mbi'i yugu ɲa nnu piphi shi'a ntho ni ɲon ki a lo ntã'a ju.

yi mon nda na pugu gha nda'a ne, ngōi ni ju chonkhi mfe nkhi gho llé Ji? ¹⁶ Ti ndwe, mba'a nkwe mingwe vei llé Ji, muu Abraham, na Shata nkrao vi no fuonchro nga'o ne?" ¹⁷ A ni nga nchhu nnu yei, lritho wēin pa mbina pi, ndo nguon pichai pa ngwa nduon fā'o pwanju'o nthe nguon pa memme nnu na a chwie ne.

Paa lu'c chrà nkuon Sha'afuon Minnwi
(Matio 13:31-33; Maaku 4:30-32)

¹⁸ Nenne Jisho pie na, "Sha'afuon Minnwi po pi no kho? Mimfe mā'an fi'i yi pi ni kho? ¹⁹ A po pi no mbhe yaon mbo nkien yi ge, na non lōgo ngōi mā'an mon nyien yu, a ku'o ngū thi, pa mishi tho nkrao nda pugu nkuon pa mbho pi."

²⁰ A pini nu'un mbie na, "Mimfe mā'an fi'i no Sha'afuon Minnwi pi ni kho? ²¹ A po pi no yaon chwie prupina ku'o ha'an mingwe lōgo ni'in mon ta'a bruma'a prupina, a chwie nguon prupina gho ku'o ghao."

Chonda kike'i
(Matio 7:13-14,21-23)

²² Jisho ni nyien ntogo mon pa memme la'ataon pugu pa puon mi puon pi, ntho nje'i nu no ha'an a ni ntogo ngōi nu Jerushalein ne. ²³ Yichai non pie vi na, "Taatho, a wu'o shigei ngwa ha'an pugu shi ndugu?"

Jisho chhu gho na, ²⁴ "Nshwei vai, pai pa'o no nii nu pi mon muu chonda, nthe na ntou ngwa shi mba'o no nii nu ndo a gha'a vugu. ²⁵ Ndi na ngan nda shi nu'un ndollo mfini chonda ne, pai tithi mbhi ntho nkwei chonda, nchhu nu na, 'Taatho, chu'o chonda ni pigi.' A shi

nkhwē nchhu ni pai na, 'Ndo nji'i nji vai ki li'i ha'an pai llo ne.' ²⁶ Nenne, pai shi nchhu na, 'Pia ni nji ndo nnu ka'a, ndo o ni nje'i shendaon la'ataon pigi.' ²⁷ Ndo a shi nchhu ni pai na, 'Ndo nji'i nji vai ki li'i ha'an pai llo ne. Pai lollo, nguon vai pa nguo nnu mbimbhi.'

²⁸ "Pai shi nkoi ndo nkru shua mai fo ndii na pai vai Abraham, ni Aiji, ni Jako, ni nguon pa njeli'i Minnwi, pugu po mon ntu'o fuon Minnwi ndo, pi mā'an vai mbhi. ²⁹ Ngwa shi ma ndho ngei la'ataon sha'a minaon, ni yi ngei nii minaon pi ma ndho khwi pugu pa mbien, nchho vai taprei mon ntu'o fuon Minnwi. ³⁰ Lii njei, pichai pa ngwa na pugu po ndugwi njin ne ma mbo shhi, pichai na pugu po shhi lugwi njin."

Jisho fā'o pē'i njū'o nthe Jerushalein
(Matio 23:37-39)

³¹ Wu'o ndii gho, pichai pa ngwa Farashi tho mbara Jisho nchhu gho na, "Kwiei nki'e ngoghēi, nthe na Hero tā'a nu njwi gho."

³² Jisho khwē ni pugu na, "Ghōi nshwei mimbaanguo gho fe a no gho na ntho ne mfu'u pa minweien ndo njigi pa ghino shi'a pugu pa yua, ndo a gha mbo mon trei llé mi'en fā'a a. ³³ Ndo a kā'o vai na shi'a, ni yua, pugu pa yua vini, mbo shendaon ngōi nu, nthe na mimfe pa'a pi lo njwi njeli'i Minnwi ki a lo mbo pi Jerushalein.

³⁴ "Jerushalein, Jerushalein, la'ataon na pugu jwi pa njeli'i Minnwi ndo ntun pa ngwa na pi taon vugu ve ne ni ngū'o, a ngé yi kho na ntā'a nu nkiri

puonj pɔ ta'a li'i nkwanj ha'an minguo ghà nkiri puonj pi la'o prã yi nɛ, ndo pa'a ɔ lo ntã'a nu. ³⁵ Lii njɛi, nda yɛi kina nkũ'ɔ fũnj. Ndo ñchhu ni pɛi ña mba'a pɛi nu'uj njɛi a, kanj a ñɛinj ndii tho ña pɛi shi nchhu ña, 'Mbɔɔ pɔ ni ñonj ña a tho no ligi Taathɔ nɛ.'

14

Jisho yĩgi ghĩno ñonj

¹ Yichɛi Llé Ji ni mbo, Jisho ghɛi nda yichɛi nthishi pa ñgwa Farashi li'i ji maonj, pa ñgwa tho mbe'i vi. ² Nga njɛi nu, yichɛi ñonj ña a ni mfã'o ghĩno miku'ɔ kwɔ pugu pa mbhɔ chɛinj. ³ Jisho pie ni pa ghanj yɛ'i ñgwa ni gĩ pugu pa ñgwa Farashi ña, "Gĩ pinj ña pi yĩgi ghĩno ñonj Llé Ji ki ñga?" ⁴ Pa'a pugu lo ñkhwɛ, Jisho lɔgo ñganj ghĩno gho njĩgi ghĩno yi mienj vi ki'ɛ ña a ghɛi. ⁵ Nenne a chhu ni pugu ña, "A yɛi ñonj shina pɛi ña mũunj vi ki fua yi ñgũ monj tienj ñkhi shishhi, pa'a a lo ñki'i nshũu vi shũu mfu'u Llé Ji?" ⁶ Pugu pou khwɛ.

Lu'ɔ chrà ña Jisho ni nchhu ni pa ghanj gɛ

⁷ Jisho jɛ ntho nchrã lu'ɔ chrà ni pa ghanj gɛ pi ndii ña a yɛi nkwanj no ha'anj pugu chho ntere pa li'i lienj yɛi taprei nɛ, nchhu nu ni pugu ña, ⁸ "Ndii ña pi gɛ gho li'i ji lánj nɛ, ki'i ndɔgo li'i lienj, nthɛ ña kɛ'ichɛi pi gɛ ñonj ña a chii nchaa gho. ⁹ Nnɛ ña ñonj ña a gɛ vɛi nɛ shi ntho nchhu vɛ ña, 'Fɛ li'i yo ni ñonj vɛi!', kanj ɔ shi ñgɛi ki'ɛ monj shhunonj ndɔgo ndugwi njinj li'i.

¹⁰ "Ndo ndii ña pi gɛ gho li'i nɛ, ghɛi nchho no ndugwi njinj li'i, nenne ña ndii ña ñonj vɛ ña a gɛ gho tho nɛ, kɛ'ichɛi a chhu vɛ ña, 'Taannu a, ku'ɔ no

li'i lienj'. Nenne ɔ shi nchii ligi ñguonj pa ñgwa ña pɛi pugu pɔ ñkuonj taprei nɛ. ¹¹ Nthɛ ña sheshɛonj ña a kɔrɔ nonj yi nɛ, pi shi nshwi'i vi shhɛ. Sheshɛonj ña a shwi'i nonj yi shhɛ nɛ, pi shi ñkɔrɔ vi tothi."

¹² Jisho chhu ni ñonj gho ñkaa yu ña a ni ñgɛ vi nɛ ña, "Ndii ña ɔ piri ñkienj maonj ji nɛ, ki'i mɛinj pi taannu pɔ, ki linj pɔ, ki ndaanonj yo, ki taakuo pɔ, mbo ghanj fã'o, nthɛ ña pugu shi ma ñgɛ gho ñkaa pugu nne a pɔ ña ɔ kwo fã'o pe yo ni nnu ña ɔ ni nchwɛ nɛ. ¹³ Ndii ña ɔ piri ji nɛ, gɛ pi pa mbou, pa ñkwini, pa nchriligi, ¹⁴ nnɛ, kanj ɔ shi mfã'o mbɔɔ nthɛ ña mimfɛ pa'a pugu lo ma ndu'u vɛ. Minnwi shi ndu'u shi'i yo ndii ña pa ñgwa shi'i lɛ ñku'ɔ nɛ."

Lu'ɔ chrà nthɛ nnu mme ji (Matio 22:1-10)

¹⁵ Ndii ña yichɛi ta'a ñganj gɛ ña a ni nchho ñkuonj taprei ni nja'o yei nnu nɛ, nchhu ni Jisho ña, "A fi'i pwatua ñɛinj ni ñonj ña a shi mbo ñgia ji monj ntu'ɔ fũonj Minnwi?"

¹⁶ Jisho khwɛ ña, "Yichɛi ñonj ni ma mbiri mme ji ñgɛ ntou ñgwa. ¹⁷ Ndii ji gho ni ñga ñkã'o, a taonj muunj fã'a vi ña a chhu ni ghanj gɛ pi ña, 'Pɛi tho, ñguonj yaonj kwo kã'o!' ¹⁸ Nguonj yugu ghao jɛ ntho njua shwieshwie. Fũonj yi chhu ni muunj fã'a gho ña, 'Njuonj shhɛ, a pie ña ñgu'ɔ ñgɛi njɛi, mba'o mbhɔ ña a mienj a ndu'u.' ¹⁹ Yichɛi chhu ji ña, 'Ñkwo yuonj wunj fua fã'a nyienj ñgɛi nu li'i ywɛ'i vugu, nthɛ yie gho, nduonj ña a li'ɛ fãnj a.' ²⁰ Vichɛi chhu ji ña, 'Ñgu'ɔ ñka lanlanj. Nthɛ yie gho, minthɛ pa'a ndo ntho.'

21 “Muun fà’a gho pīni nshwei taatho vi ni pa nnu pei. Ngan nda gho chhu ni muun fà’a vi gho mon pigitua na, ‘Taon ngōi mon pa la’a, pugu pa fra, nchhu ni pa ghan pou, pa nkwinī, pa nchiligi na pugu tho.’”²² A gha ndara muun fà’a gho chhu na, ‘Taatho, nkwo fā’a nkwan ha’an o chhu ne, ndo shina wu’o mbi’i ni pichai ngwa mon nda.’²³ Nenne, taatho pini nchhu gho na, ‘Taon ngōi shendaon ntou, pugu pa ndaon moon trū, ninji na ngwa tho nii nne na nda a linaon.’²⁴ Ndo nshwei vai, mba’a kan ta’a non na mi ni ngē vugu ne ywē’i sheshe yaon ji.”

Nchuoŋ yōu nu njiŋ Jisho
(Matio 10:37-38)

²⁵ Ndwe, yu ngwa ni ntho njou njiŋ Jisho, a kara nchhu ni pugu na, ²⁶ “Non ntho njiŋ a ki lo mbina taa vi, pugu pa muun vi, ni ngwe vi, pugu pa puon pi, ni liŋ pi pi pimbia, pugu pa piŋge, oon, pugu pa chombhi yi, kan minthe pa’a a lo mbo ngan younjin a.”²⁷ Sheshenon na a lo nji’i ntiŋ wā’a yi ntho njiŋ mu ne, nthe pa’a a lo njou njiŋ a.

²⁸ “A yai non shina pai na ā ntā’a nu nkrao nda tothi, pa’a a lo mfūon nchochho shhe ndii fi’i nchuoŋ yi, no yai nu na a fā’o fi’i mbiŋ na mimfe a krao no gho mi’ēŋ ne?”²⁹ Kien nenne, kan a shi nga mbo ndii na a nū’ōŋ kwonda tothi gho ki lo mi’ēŋ nda tothi gho ne, sheshenon gha njai, mā’an vi ni kwaiŋ,³⁰ nchhu nu na, ‘Non vei ni nje nkrao nu nda ki lo nji’i mi’ēŋ.’

³¹ “Ki a yai fūon na minthe a ghai nu mā’an yichai fūon ni

wun nkan ghan mā’an nchhō, yie fūon lo fā’o pi paa wun nkan ghan nchhō, ki a lo fūon nchochho shhe ndii na mimfe a mā’an vi ni wun nkan ghan nchhō pigho.”³² Ti a nchochho njai na mimfe pa’a a lo mā’an vi, a taon ghan ntaon na pugu ghai mbie vie fūon na, ‘Pigi chwie neiŋ nji na mimfe pia fā’o ta’anggi.’³³ Wu’o nenne, sheshenon vai nthe pa’a a lo njou njiŋ a ki lo mi’an nguoŋ nnu pi nthe a.

Khi na a lo nji’i mfā’o ghère
(Matio 5:13; Maaku 9:50)

³⁴ “Khi pwa, ndo ghri yi no chwie nu yaon pwa mbhe, o pini nkwei ni ghri yi gho pi neiŋ?”³⁵ Nthe na mba’a a yi’i nu’un mfā’o ghère shhe, ki no gwī nkū’u maon chwie yaon pwa. Pi ghā mi’an khi ye na a lo nu’un mfā’o ghère ne mi’an. Ywēre, non na a fā’o tōnə ne, ā ya’o!”

15

Pwanju’o nthe ta’a minji na a ni mbhe pi pini njai
(Matio 18:12-14)

¹ Llé chai, ghan wēiŋ taashi pugu pa pichai ghan chwie phi tho yai Jisho no ya’o nu nnu na a ni nje’i nu ne,² pa ngwa Farashi pugu pa ghan ye’i ngwa ni gi Mushi jē luon nu, nchhu nu na, “Non vei piŋ pa ghan chwie phi ti ntho nji maon ji pugu pugu.”

³ Nenne, Jisho ni nchhu yei lu’o chrà ni pugu: ⁴ “A yai non shina pai na ā mfā’o ta’a nkii minji, ta’a yi shina pugu phe, pa’a a lo mien ndipu’u wun ni ndigi ndipu’u mon nkūnu, ngōi njiŋ ye na a phe ne, ntā’a vi ti njai?”⁵ Ndi na a yai vi ne, a tiŋ vi nkambə’i yu, mbini no mon pwatua.⁶ Ndi na a pini la’a

ne, a gē pa taannu pi, pugu pa taakuo pi, nchhu ni pugu na, 'Pia fā'o pwatua nthē na n̄jōi minjii a ye na a ni mbhe ne.'

⁷ Nenne Jisho lūgwi na, "Wu'ō nenne, n̄chhu nu ve na ntou pwatua shi mbo po nthē ta'a ngan phi na a pā'a nkūnu yi ni phi ne, nchaa ndipu'u wuṅ ni ndigi ndipu'u ngwa shi'i na pugu pi'i na pugu lo mfā'o nō pa'a nu nkūnu yugu ni phi ne.

Pwanju'ō nthē mbiṅ na a ni mbhe pi pini njēi

⁸ "Ki a yōi mingwe na a mfā'o wuṅ ndigi mbiṅ, ta'a yi phe, a mien ki lo nchu'u lan, njigi nguon nda ghao, ntā'a pōpōro ti nu'uwṅ njēi. ⁹ Nga njēi, mēiṅ taannu pi, pugu pa taakuo pi, nchhu ni pugu na, 'Pia fā'o pwatua, nthē na n̄jōi ndigi mbiṅ a ye na a ni mbhe ne.'" ¹⁰ Nenne, Jisho lūgwi na, "Wu'ō nenne, n̄chhu nu ve na, pwatua shi mbo shina pa ghan ntaon Minnwi nthē ta'a ngan phi na a pā'a nkūnu yi ni phi ne."

Pwanju'ō nthē muuṅ na a ni mbhe mbini nkwaēi

¹¹ Jisho ghēi shhi, nchhu nu na: "N̄on chēi ni mbo fo mfā'o paa puon pimbia. ¹² Vi mikē'i chhu ni tāa vugu na, 'Ghrā maon mfe nyan, mbo maon pe na a kan mbo nyan ndii na o khu ne.' Tāa gho ghrā maon pi ni pugu.

¹³ "A ni nga nda'a shigēi llé, vi mikē'i kiri nguon maon pi ghao, ngwēiṅ ndaon ngēi fie mon yichēi la'ataon, nshān fo ghao mon ji ki tou. ¹⁴ A ni nga nji nguon mbiṅ yi ghao, nji gū mon la'ataon gho, a jē pō nu mon pou. ¹⁵ A ghēi mfe non yi ni non la'ataon gho nō ngan fā'a, ngan yi taon vi mon nyien yu na a ghēi ntho

nkugwi nkunyaṅ. ¹⁶ A khwā nō kugwi nu non yi ni maon na pa nkunyaṅ ni nji nu ne, ndo pa'a non lo mfe sheshe yaon na a ji.

¹⁷ "Ndugwi yi, lina yi gha nkwaēi, a chhu ni non yi na, 'A fā'o ghan fā'a tāa a pi kho mfā'o maon ji ti a ka yiēnyien ntōro, ntho nkhu nji hein?

¹⁸ Nshi ndollo ngēi njēi tāa a, njūa gho na, "Tāa, m̄fān mbiṅ Minnwi, mbini m̄fān mbiṅ gho. ¹⁹ Ndo nu'uwṅ nkā'o nō pō nu muuṅ gho, lōgo a pi nō ta'a ngan fā'a yo."

²⁰ "Nne a lollo ngēi li'i yōi tāa vi, nga ngu'ō mbo fie hin, tāa vi yōi vi, mfā'o kwoshini mbiṅ yu, ntaon nte ngēi mban vi, nchrā gho shi'i. ²¹ Muuṅ gho chhu ni tāa vi na, 'Tāa, m̄fān mbiṅ Minnwi, mbini m̄fān mbiṅ gho. A lo nu'uwṅ nkā'o na pi mēiṅ a na muuṅ gho.'

²² "Ndo tāa gho chhu ni pa ghan fā'a pi na, 'Pēi konō ntho ni nkien ndhwī mā'an mbiṅ yu, ngwe krēi nō mbho yi, mbini ngwe tra nō kwō yi. ²³ Ntho ni muuṅ nā'an fu'u njwi pia fā'o ji, ²⁴ nthē na muuṅ a vei ni nkwo khu, mbini njwiṅ! A ni mbhe, m̄bini njēi vi!' Pugu jē ji nu ki'e.

²⁵ "Ndi gho muuṅ shhi vi ni mbo mon nyien. Nga nkwaēi nu ti mbara la'a, nja'o lōu pugu pa pini. ²⁶ Mēiṅ yichēi ta'a muuṅ fā'a mbie vi na, 'A lōgo kho, ndōgo li'i?' ²⁷ A chhu gho na, 'Ndiṅ gho pini, tāa vōi jwi muuṅ nā'an tutru, nthē na a kwāi la'a shishi'i.'

²⁸ "A pigitua ndāa na mba'a a yi'i nii nda. Tāa vi taon ndigēi vi. ²⁹ A lu'u gho na, 'Lii njēi, m̄fā'a mbho gho nō ntou nga'o pa'a ndo ma nchī'ē nchō yo, ndo pa'a o lo ma mfe muuṅ mimbhi vōi na ṅgwrā pigi pa

taannu paŋ mfā'o jì nɔ ghɔ. ³⁰ Nɔ ti yaon muun ghɔ vei, ɲa a shāan maon pɔ ghao ŋkuon pa shakhi, gha ŋkwəi, ɔ jwi muun nā'an tutru ghɔ.'

³¹ "A khwē ghɔ ɲa, 'Muun a, pɔgɔ ghà ŋgu'ɔ mbɔ ka'a, sheshe yaon ɲa a nyan nɛ, a jɔ. ³² Nɔ a kā'o nɔ jì nu, nɔ mfā'o pwatua, nthe ɲa ndin ghɔ vei ni ŋkhu mbini njwin, a ni mbhe mbini njəi vi.'"

16

Lu'ɔ chrà nthe muun fà'a tətətəi

¹ Jisho ghəi shhi nchhu ni ghan younjin pi ɲa: "Ngan fà'o chəi ni mbɔ fɔ mfā'o nthishi pa puon fà'a pi, ŋgwa tho ntūgu ghɔ ɲa muun fà'a yi ghɔ tho nshāan mbij yi shāan. ² Nthe yie ghɔ, a mēin vi nchhu ghɔ ɲa, 'Yei khɔ ɲa ñthɔ nja'o nu nthe ghɔ? Fi'i vəi ŋkwan nɔ ha'an ɔ tho ntuo maon paŋ nɛ, nthe ɲa mba'a ɔ nu'un mbi'i nthishi pa puon fà'a paŋ.'

³ "Nthishi pa puon fà'a ghɔ chhu ni non yi ɲa, 'Mi shi nchwie pi neiŋ ndwe ɲa masha a tā'a nu mfu'u a fu'u mon fà'a a nɛ. Nɔ nji'i mfā'o ghrī fā'a nu nyien pi pe a, nɔ tho a lilri nɔ luon nu. ⁴ Nji nnu ɲa ñshi nchwie nɛ ndwe, nji ɲa ŋgwa shi mbij a nda pugu ndii ɲa pi fu'u a mon fà'a nɛ.'

⁵ "Nnɛ a gē ŋguon ghan ŋkrù masha vi pa ta'a yi ta'a yi, ɲa pugu tho njəi vi. A pie ni fūon yi ɲa, 'Ŋkrù masha a pɔ puŋ ghɔ yi khɔ?' ⁶ A khwē ɲa, 'Ta'a ŋkii jo wru.' A chhu ghɔ ɲa, 'Chɔchɔ ŋkwe ŋwa'anli ŋkrù yɔ ŋkɛɛ nā'an ɲa a tien wuŋ jo puŋ ghɔ.'

⁷ "A pini nchhu ni yichəi ɲa, 'Jɔ ŋkrù yi khɔ?' A chhu ɲa,

'Ta'a ŋkii p̄ien pilei.' A chhu ghɔ ɲa, 'Kɛɛ nā'an fūon wuŋ p̄ien.'

⁸ "Nthe yie ghɔ, masha nthishi pa puon fà'a yei pin vi* nthe nnu shiethɔ yei ɲa a ni nchwie nɛ. Nthe ɲa ghan ŋkuon mbhi yei fā'o shiethɔ ni ŋkwan ha'an pugu ghà nchwie nnu pugu nchaa ŋgwa ɲa pugu pɔ mon lí'ɛ nɛ. ⁹ Nɔ ñshwei ghɔ, lɔgɔ maon ŋkuon mbhi yei mbwa puŋ nɔ ghɔ, nji ɲa maon pighɔ shi ɲga mien ki lo nū'on mbɔ, Minnwi fɛ la'a vɛ pɔ.

¹⁰ "Non ɲa a tɔgɔ ndaon ntou mon puon mi nnu nɛ shi ntɔgɔ ndaon ntou mon memme nnu. Wu'ɔ nɔ ha'an non ɲa a chwie nnu fifiri mon puon mi nnu nɛ, shi nchwie fifiri mon memme nnu. ¹¹ Ti p̄əi mien ki tɔgɔ ndaon ntou ni ŋkwan ha'an p̄əi tuo fā'o ŋkuon mbhi yei nɛ, Minnwi kie pi neiŋ mfe ŋkien fà'o lo po ni p̄əi, ɲa p̄əi lina nɔ ghɔ? ¹² Ti p̄əi mien ki tɔgɔ ndaon ntou ni yaon ɲa a yi non nduon nɛ, Minnwi kie pi neiŋ mfe fà'o ɲa a shi mbɔ yəi nɛ ni p̄əi?

¹³ "Mba'a ta'a muun fà'a fā'a mbhɔ paa masha. A shi ŋgu'ɔ mbina ta'a yi ŋkhwā vichəi, a shi nja'o ta'a yi, nchī'ə nchò vichəi. Mba'a p̄əi fā'a mbhɔ Minnwi pugu mbij."

Pichəi pa ntigi Jisho

(Matio 11:12-13; 5:31-32; Maaku 10:11-12)

¹⁴ Pa Farashi ni ɲga nja'o nnu yei, mā'an Jisho ni kwəin nthe ɲa pugu ni ŋkhwā mbij. ¹⁵ Nɔ a chhu ni pugu ɲa, "P̄əi pa ŋgwa ha'an p̄əi ghà nchwie ɲa ŋgwamishua lii vəi nɔ pa ŋgwa tithi, nɔ Minnwi jì

* 16:8 16:8 Nji'i nthe nɔ ha'an a ni mbij vi nɛ, a ni ŋgu'ɔ mfu'u vi fu'u mon fà'a.

njù'ò yèi. Nthe ña yaon ña ngwamishua lli a pò mme yi ne, pò pi yaon pipi ligi Minnwi.

¹⁶ “Gí Mushi pugu pa nnu ña pa njèlì'ì Minnwi ni nā'an ne ni nthò fā'a nu ti ngōi nchəiñ mon ndii Jouñ. Jē ndii ghò, pi chíi pwa pisha'akhò Sha'afuon Minnwi, ngwa ña pugu piñ ne chhò mfra nu nii mon ghò ni pri. ¹⁷ A yī'ε ni pò pugu shhe nò piri nu nchaa ña ta'a muon mi nnu ña a pò mon ñwa'anli gí mien ki lo ndògò lí'ì.

¹⁸ “Sheshenon ña a shāan lán pugu ngwe vi ndán mingwe nduon ne kwo shúon, non ña a lan mingwe ña a taon lán ne kwo shúon ñkaa yu.

Ngan fà'o pugu Lasharò

¹⁹ “Ngan fà'o chəi ni mbò fò nthò mā'an pa ndhwí tininchuon, nchhò nji ñkienkiēn maon ji nguon llé ghao. ²⁰ Ngan pou chəi ni mbò fò, ligi yi pò Lasharò, ña pi ni nū'on vi chonka'a ngan fà'o yei, non yi ni ngu'ò mbò pi fifi ghao. ²¹ A ni ñkhwā nu nji pa ñku'u maon pē ña a gū llo ñkuon taprei ngan fà'o ghò ne. Nò pigi nu, pa minggu ni nthò nchhò ndra fí yi. ²² Ngan pou ghò khu, ghan ntaon Minnwi thò ndògò vi ngōi nū'on shoyəi Abrahāñ. Ngan fà'o ghò khu ñkaa yu, pi twei vi, ²³ a ghəi lí'ì ha'an ghan phi ghà ñkhu ngōi ne, nchhò njəi ngə'ì fò, ñga mbi'ì ligi yi, njəi Abrahāñ fie hin pugu Lasharò shoyəi yu.

²⁴ “Ngan fà'o ghò yūa ni Abrahāñ ña, ‘Tāa, fā'o kwoshini mbin mu, ntaon Lasharò ña a chrú thò muonshimbhò yi mon ñkhí nthò ngri túa a nò ghò, nthe ña mbò mon titini yú'ò mon mónon yei.’

²⁵ “Ndò Abrahāñ chhu ghò ña, ‘Muon a, kwīñ ña mon chəmbhi yò pi ni mfe pa maon shi'ì ve, Lasharò fā'o ji pi pipi. Ndò ti ndwe, a pò mon nchhò shi'ì hein, o pò hene mon titini ngə'ì. ²⁶ Mbapa nenne, pi nū'on mme wəin, a fēne via, nenne ña sheshenon ña a tā'a nu nshā'a hene ne nthe pa'a a lo nshā'a, wu'ò nò ha'an mba'a non llo ngei pəi nthò njəi vigi ne.’

²⁷ “Ngan fà'o ghò chhu ña, ‘Mba'o mbhò ne shhi ghò, ma tāa, ña o taon ne Lasharò pun nda pigi. ²⁸ Nthe ña mfā'o lin pan pi pimbia pi tien, nenne ña a ghəi shūu tənə yugu, kien nenne, kan pugu ñkaa pugu shi nii mon lí'ì ngə'ì yei.’

²⁹ “Abrahāñ khwē ña, ‘Pugu fā'o gí Mushi pugu pa nnu ña pa njèlì'ì Minnwi nā'an ne, pugu ya'o pie ghò.’

³⁰ “A chhu ña, ‘Nga, ma tāa vigi Abrahāñ, non ña a khu ne mbini ñku'ò ngōi nchrā ni pugu, pugu kwri.’

³¹ “Abrahāñ chhu ghò ña, ‘Pugu mien ki ya'o gí Mushi pugu pa nnu ña pa njèlì'ì Minnwi nā'an ne, kan mba'a pugu yi'ì mbin nò ha'an a nji'ì nthò non ña a khu mbini ñku'ò ne.’”

17

Pa ntigi nthe phi
(Matio 18:6-7,21-22; Maaku 9:42)

¹ Jishò chhu ni ghan younjin pi ña, “Pa nnu ña a nthe a chwīe ngwa gū mon phi ne shi ngu'ò nthò. Ndò ti wuwuru ngə'ì yi non ye ña a kie pi mbhò yu maa nthò ne. ² A kan ni mbwa ña pi chu mme ngù'ò wu'ò yaon mmi yu mā'an vi mon ñkhí, nchaa ña a chwīe sheshe ta'a puon mi

puon paŋ pei gū mon phi. ³ **Pəi lina ni non pəi!**

“**Ndiŋ gho nchwie phi, ɔ fē'i vi, ndo ti a mbā'a ŋkūnu yi, ɔ lī'ε phi yi.** ⁴ **Ndo ti a nchwie phi mbiŋ gho ni khwachəi ŋgé mon ta'a llé, sheshe ŋgé a pini nchhu ve ŋa a pā'a ŋkūnu yi no gho, a yi'i ŋa ɔ lī'ε phi yi.**”

Nji mon piŋ

⁵ Pa ghaŋ ntaoŋ Jisho chhu gho ŋa, “**Taatho, pigi luon ŋa ɔ pigi piŋ yigi.**”

⁶ Taatho khwē ŋa, “**Pəi mfā'o piŋ ti a wu'ɔ mbo pi no fi'i mbhě frushiga, kaŋ a nthε pəi chhu ni thi wuŋ ŋa, 'Mū'uŋ ŋgəi mbhi non yo mon ŋkhi!', a ya'o nchò yəi.**

Fà'a ŋa ŋkūna ghà mfā'a ne

⁷ “**Lōgo ŋa ta'a ŋon vəi fā'o ŋkūna ŋa a chho mfā'a nyien, ki ŋkē'i minji, a nthε a gha ŋkwəi mon nyien a chhu gho pi ŋa, 'Tho nchho hein ta'a ŋgé nji maon?' ⁸ Ŋga! A shi ŋka chhu gho pi ŋa, 'Nyian maon ji vəi, mbiri non yo, ntho mfe vəi ti ŋga nji ndo nnu, ɔ ghəi ki'ε nji jo ndo nnu.' ⁹ Mba'a a yi'i ntōo ŋkūna gho nthε ŋa a chwie fà'a ŋa a chhu gho ŋa a chwie ne. ¹⁰ A ha'aŋ a pɔ ni pəi ne, ndii ŋa pəi kwo chwie ŋguon nnu ŋa Minnwi chhu ŋa pəi chwie ne, pəi chhu ni non pəi ŋa, 'Pigi wu'ɔ mbo pi pa ŋkūna, pigi wu'ɔ nchwie pi yaon ŋa a ni ŋkwo pɔ fà'a yigi ne.'”**

Jisho yigi ghəno wuŋ ŋgwa

¹¹ Jisho ni ŋgəi nu Jerushalein, ntogɔ nu shina Shamaria pugu Galili. ¹² Ŋga nii mon yichəi muuŋ la'ataoŋ, wuŋ ghaŋ ghinombaluŋ paon pugu pugu. Pa ghaŋ ghəno

pigho ni nthi pi fie hini, ¹³ mēin ni nji ŋa, “**Jisho! Taatho! Fā'o kwoshini mbiŋ pigi!**”

¹⁴ Jisho ni ŋga njəi vugu, nchhu ni pugu ŋa, “**Pəi ghəi nōon non yəi ni ghaŋ fe'ingien Minnwi, pugu līi vəi njəi ŋa ghəno yəi mme.**”

Pugu ni ŋga ŋgəi nu, Jisho yigi ghəno yugu.

¹⁵ Yichəi ta'a ŋgaŋ ghinombaluŋ gho ni ŋga njəi ŋa ghəno yi mme ne, mbini nchho ŋga'o Minnwi ŋkien ni nji, ¹⁶ ntho gū shhi Jisho ni puŋ yi ntho ntōo vi. Non vei ni mbo non Shamaria.

¹⁷ Jisho pie ni ŋgwa ŋa pugu ni mbo fo ne ŋa, “**Mi nī njigi pi ghəno wuŋ ŋgwa, pichəi ndipu'u hiŋ? ¹⁸ A chwie kho a wu'ɔ ntho ŋgini vei no tōo nu Minnwi?*** ¹⁹ Nchhu gho ki'ε ŋa, “**Lollo ŋgəi ni go! Piŋ yo chwie ɔ lūgu.**”

Tho nu Sha'afuoŋ Minnwi (Matio 24:23-28,37-41)

²⁰ Pichəi ŋgwa Farashi ni ŋga mbie Jisho ni ndii ŋa Minnwi shi njē sha'a nu fūon yi ne, Jisho khwē ŋa, “**Sha'afuoŋ Minnwi shi'a nji'i ntho pi ŋkwan no ha'aŋ mimfe ɔ tho njəi yəi ne. ²¹ Mba'a yichəi kaŋ ta'a ŋon yi'i nchhu ŋa, 'Līi njəi, a pɔ nein hein!' ki ŋa, 'A pɔ ni hini!', nthε ŋa, līi njəi, Minnwi tho nsha'a fūon yi shina pəi!**”

Ndii ŋa Muuŋ Nonmishua shi ntho ne

²² Jisho chhu ni ghaŋ younjin pi ŋa, “**Ndii chho ntho nu ŋa pəi shi ŋkhwā no yəi nu ta'a llé mon lləmbhi Muuŋ Nonmishua, ndo mba'a pəi yəi. ²³ Pichəi ŋgwa shi nchhu ni pəi ŋa, 'Līi njəi, a pɔ ni, līi njəi, a pɔ nein!' Ndo ki'i**

* **17:18** 17:18 Kə'ichəi pichəi ni mbo pi ŋgwa Juu. Pa ŋgwa Juu ni ndōgo non yugu no ŋkien ŋgwa, nōon nu ŋa a kaŋ ni ŋka tho pa Juu li'i tōo.

mbiñ nnu ña pugu chhu nu ne ki njou njiñ yugu. ²⁴ Nchhu ñeiñ nthè ña ndii ña Muuñ Nõñmishua shi mbini ne, a shi mbo po no fiembi ña a shèi llo mon ta'a ñgei po ti ñgõi nchõin mon yichõi, sheshenon yõi nji. ²⁵ Ndo a shi ñgu'õ mfõon ñjõi ñgõ'i, ñgwa mbhi shi'a lãa vi.

²⁶ "Ñkwañ no ha'an a ni mbo mbhi ñon ña ligi yi ni mbo Noa ne, a no ha'an a shi mbo ndii ña tho nu Muuñ Nõñmishua kaon ne. ²⁷ Ñgwa ni nchho ñji maon, ndo nnu nu, ndañ nu, ndo ñgõi nu nda lãñ ti ñgõi nchõin llé ye ña Noa ni nii mon mmè pie ña a po no nda ne. Ñkhĩ tho ki'e ñjwi ñguon yugu ghao.†

²⁸ "Wu'õ ñkwañ no ha'an a ni mbo mon mbhi ñon ña ligi yi ni mbo Loti ne. Pugu ni ntho ñji maon ndo nnu nu, nchwie tan, ntho mbhi maon pugu, ñkrao la'a muñu. ²⁹ Ndo ti a ni ñga mbo llé ye ña Loti ni ntaon ni vhi Shodon ne, mónon pugu mónon ñgù'õ mikan†llõ vugu, ñjwi vugu ghao. ³⁰ A ñkwañ ha'an a le mbo llé ye ña Muuñ Nõñmishua shi mbini nõon ñon yi ne.

³¹ "A mbo llé gho, ki'i ñon ña a po mbhi, maon pi po nda ne, pini nii nda li'i lõgo maon pigho. Wu'õ ñenne ki'i ñgwa pè ña pugu po mon nyien ne pini mbini la'a li'i lõgo sheshe yaon. ³² Kwiiñ nnu ña a ni mfi'i ñgwe Loti ne!§ ³³ Sheshenon ña a ta'a nu ñkwe chombhi yi ne shi nshien chombhi yi gho, ndo ti ñon ye ña a mi'an chombhi yi ne shi ñkwe chombhi yi gho. ³⁴ Nshwei vãi, a le ñga mbo ni tu'u gho, paa ñgwa nuan kion, pi lõgo ta'a yi, vichõi kina.

³⁵ Paa piñge le ntho ñgũ'õ shie ka'a, pi lõgo ta'a yi, ta'a yi kina.

³⁶ "[Paa pimbia shi mbo mon nyien, pi lõgo ta'a yi, ta'a yi kina.]"

³⁷ Pa ghan youñjiñ pi pie vi ña, "O shi mbini pi hiñ, Taatho?"

Jisho khwè ña, "Li'i ña khu miyaon po ne, pa mishi pè ña pugu gha ñkru khu miyaon ne shi ñkiri fo."

18

Mingwe ñkugu pugu ñgan sha'a shá'a

¹ Jisho ni nshwei ghan youñjiñ pi ni yei lu'õ chrà no tigi nu vugu ña pugu fã'õ no luon nu Minnwi ñguon ndii ghao ki lo mfã'õ li'õnon. ² A ni nchhu ña, "La'ataon chõi, ñgan sha'a shá'a chõi ni mbo fo ña a lo ñji'i mboño Minnwi ndo pa'a ndo fã'õ ndii ñonmishua. ³ Mingwe ñkugu chõi ni mbo la'ataon gho ña a ni ñgu'õ ntho ñgana ñgan sha'a shá'a gho ghana, nchhu nu gho ña, 'Ghère a nsha'a shá'a yigi mbina a yei mon ndindi.' ⁴ Ñgan sha'a shá'a vei ni ndãa no kuo ndii. A ni ndugwi nchhu ni ñon yi ña, 'Ñji'i nthè pi ndo ha'an ndo mboño Minnwi ki mfã'õ ndii ñonmishua ne, ⁵ ndo ti nthè fi'i ghaghana ña mingwe ñkugu vei fe nu vãi ne, ñshi nsha'a shá'a yi mon ndindi, kien ñenne, kan a shi nshien a mon tho nu ñgana a ñguon ndii ghao.'"

⁶ Taatho ghõi shhi nchhu ña, "Põi ya'õ nnu ha'an ñgan sha'a shá'a ni mbe chhu ñja'õ.

⁷ Mba'a Minnwi sha'a shá'a ñgwa pi ña a tere ne mon ndindi, ñgwa ha'an pugu yua

† 17:27 17:27 Yeì ni ndõgo li'i nda'a ñkina ñkaon pi maa mbhi Jisho. ‡ 17:29 17:29

*Ñwa'anli Njè yi 18:16-19:29. § 17:32 17:32 Ñgwe Loti ni mbi'i kaku mbini, ndugwi yi po a khu.

gho mon tu'u pugu pa naonchi ne? Pəi pī'i ɲa a shi ɲgu'ɔ nchho njiri nu nɔ ntaan ndii?⁸ Nshwei vəi ɲa Minnwi shi nsha'a shá'a yugu mon ndindi pi ni tei. Mbapa nenne, ndii ɲa Muuɲ Nɔɲmishua shi ntho ne, pəi pī'i ɲa a shi ma njəi ɲgwa ɲkuonj mbhi pugu fá'o piɲ?"

Farashi pugu ɲgan wəiɲ taashi

⁹ Jisho chhu yei lu'ɔ chrà ni pichəi ɲgwa ɲa pugu ni mbi'i ɲa pugu pɔ shi'i shhi Minnwi, ndo nchi'ə pichəi ɲgwa ne. ¹⁰ "Paa ɲgwa pichəi ni mbo fɔ ɲgəi Nda Minnwi li'i luonj Minnwi. Ta'a yi ni mbo ɲonj Farashi, vichəi pɔ ɲgan wəiɲ taashi. ¹¹ ɲonj Farashi gho thi tə'i vi nduonj ɲa, 'Ntɔo gho, ma Minnwi, ɲa ndo mbo ɲonj mbembe nɔ pichəi ɲgwa. Nshi'a nchigi ɲonj, pa'a ndo mbo ɲgan mbe, ndo pa'a ndo mbo ɲkwoshuonj, ki mbo nɔ ɲgwəiɲ taashi yini hini ne. ¹² Nga nji ɲkhi paa ɲgə monj ta'a tanj, mfe shwəi ɲguonj yaonj ɲa ɲga mfā'o ne ghao.'

¹³ "Nganj wəiɲ taashi thi fie hini, pa'a ndo mbi'i ligi yi ndii po, mbo ni tu'utho, nchhu nu ɲa, 'Minnwi, fá'o kwoshini mbiɲ mu, nchwie phi.'" ¹⁴ Jisho chhu ɲa, "Nshwei gho, ɲonj vei ni mbo shi'i shhi Minnwi nchaa ɲonj Farashi. Nthe ɲa sheshenonj ɲa a kərə nonj yi ne, pi shi nshwi'i vi shhe, ɲonj ɲa a shwi'i nonj yi shhe ne, pi kərə vi."

Jisho fe mborɔ ni puonj pro

(Matio 19:13-15; Maaku 10:13-16)

¹⁵ Pichəi ɲgwa ni ntho ni pa puonj pro njəi Jisho nɔ gho ɲa a nū'ɔɲ mbho yi tho pugu nɔ fe nu mborɔ ni pugu. Pa ghanj younjɲ pi gha njəi, mbiga ɲgwa pigho.

* 18:25 18:25 Minyienj yei ya mbo pi kamela. Pi nā'anj neinj nthe ɲa kamela lo mbo mon Chrambo.

¹⁶ Jisho məiɲ puonj pigho pugu tho yəi yu, a chhu nu ɲa, "Pəi mienj puonj pro tho njəi a, ki'i pəi pɔ ki'ingini ni pugu nthe ɲa Sha'afuonj Minnwi pɔ pi ni ɲgwa pɔ ɲa pugu pɔ nɔ puonj pro ne. ¹⁷ Shishini, nshwei vəi, mba'a sheshenonj ɲa a lo nji'i mbiɲ Sha'afuonj Minnwi nɔ muuɲ mbrɔ ne, yi'i nii mon gho."

Nganj fá'o ɲa a lo nji Minnwi

(Matio 19:16-30; Maaku 10:17-31)

¹⁸ Yichəi nthishi pa Juu pie ɲa, "Nkien masha, mimfe nchwie pi neinj mfā'o chombhi ki mme?"

¹⁹ Jisho pie ɲa, "ɔ məiɲ a ni ɲkien ɲonj nthe kho? A wu'ɔ Minnwi mbo ɲkien ɲonj. ²⁰ ɔ ji yaonj ɲa pa kina chhu ne: 'Ki'i ɲganj lánj kwoshuonj, ki'i njwi ɲonj, ki'i njoo, ki'i ɲkwe nthe ɲonj ni mbe, ya'o ncho taa gho pugu muuɲ gho.'"

²¹ A khwə ɲa, "Nguonj kina pei ɲkwo nū'ɔɲ llo ndii ɲa mi ni mbo ma'anj mikhwa ne."

²² Jisho gha nja'o nnu yei, nchhu gho ɲa, "ɔ wu'ɔ mbiɲi mbou yichəi ta'a nnu. Fini ɲguonj maonj pɔ ghao ɲgrā ni ghanj pou, kanj fá'o yo shi mbo po, nne ntho njou njɲ a." ²³ A ni ɲga nja'o nnu yei nonj yi shwi'i nthe ɲa a ni mfā'o ɲga'a.

²⁴ Jisho pe'i vi ɲkwanj ha'anj nonj yi shwi'i ne, nchhu ɲa, "A ya ɲga'a ni ghanj fá'o nɔ mienj nu Minnwi sha'a fūonj yi monj chombhi yugu. ²⁵ A yī'ε ni minyienjləi* nɔ tɔgɔ nu mon mbo mita'a nchaa ɲganj fá'o nɔ mienj nu Minnwi sha'a fūonj yi monj chombhi yi."

²⁶ Ngwa pɔ ɲa pugu ni nja'o nnu yei ɲa Jisho ni nchhu ne chhu ɲa,

“Ti ñon ña mimfe a lūgu ne pō pi gō?”

²⁷ Jishō khwē ña, **“Nnu ña mba’a ñonmishua chwīe ne yī’ε ni Minnwi.”**

²⁸ Pita chhu ña, “Līi njəi! Pigi mienj pa la’a mīñi nthō njōu njīñ yō.”

²⁹ Jishō chhu ni pugu ña, **“Shishini, ñshwei vəi, yichəi kan ta’a ñon lō mbo ña a mienj nda yi, ki ñgwε vi, ki ndīñ vi, ki tǎa vi pugu mūuñ vi, ki puonj, nthε pi Sha’afuonj Minnwi ne, ña a shi mienj ki fǎ’o ntu yī monj yei chōmbhi ndō shi mfǎ’o chōmbhi ki mme ndīi ña ñshi ndε mbini nthō ne.”**

Jishō chrǎ ñkamuwōñ nō nnu gu yi

(Matio 20:17-19; Maaku 10:32-34)

³¹ A mēiñ paanchrō ghanj younjñ pi, nchhu ni pugu ña, **“Pəi līi njəi, pia ku’ō nu Jerushaleiñ, ñguonj nnu ña pa njəilī’i Minnwi ni nǎ’anj the Muuñ ñonmishua ne lōgō lī’i.**

³² **Pichəi ñgwa shi ncha’a vi mfe mbhō ñgwa pε ña pugu lō nji’i mbo ñgwa juu, pi mā’anj vi ni kwəiñ, ñgwε’i vi, nthu thwε mbiñ yu.** ³³ **Pi shi ñgwie vi ni ñgwǎñ, njwi vi, a gha nda’a trei llé, a pini ñku’ō.”**

³⁴ Thō ghanj younjñ pi shi ki lō nji’i nshie ni nnu pei, pi ni ndəiñ vugu ni njīñ nnu pighō, pa’a pugu lō nji nnu ña a ni nchhu nu ne.

Jishō chu’ō ligi nchriligi

(Matio 20:29-34; Maaku 10:46-52)

³⁵ A ni ñga nyīen mbara Jeriko, nchriligi chəi chhō ñkīñ shendaonj nduonj nu. ³⁶ Nchriligi ghō gha nja’o yū ñgwa tōgō nu, a pie ña, “A lōgō khō ndōgō lī’i?” ³⁷ Pi shwei vi ña, “A Jishō llo Nashare ntōgō nu.” ³⁸ A mēiñ ni nji ña, “Jishō! Muuñ Devi! Fǎ’o kwoshini mbiñ

mu!” ³⁹ Ñgwa pε ña pugu ni mbo shhi ne pīga vi, nchhu ghō ña, “Lere lanj!” A pini mēiñ pi ni nji ña, “Muuñ Devi, fǎ’o kwoshini mbiñ mu!”

⁴⁰ Jishō tithi, mfe gí ña pi thō ni ju. A gha nthō mbara yəi yu, a pie vi ña, **“Ǫ tǎ’a nu ña ñchwīe pi ñeiñ vε?”**

A khwē ña, “Taathō, ñtǎ’a nu mbini njəi lī’i!”

⁴² Jishō chhu ghō ña, **“Pini ne njəi lī’i! Piñ yō chwīe ghīñō yō tōgō.”** ⁴³ Wu’ō chomilaonj ghō, ligi yi chu’ō a yōu njīñ Jishō, nchhō ñga’o Minnwi. Yū ñgwa pighō fō ne gha njəi, mfe ndigha’o ni Minnwi.

19

Jishō pugu Shakio

¹ Jishō nii ntiri nu monj Jeriko. ² Ñonj chəi ni mbo fō, ligi yi pō Shakio, mbo mmenonj pa ghanj wēiñ taashi, mbo ñganj fǎ’o. ³ A ni mba’o nu nō yəi nu ñonj ña Jishō yie ne, nthε ña ñgwa ni njienj fō ne, pa’a a lō nji’ε ghō nthε ña a ni mbo ñonj kwikwi’i. ⁴ Nthε yie ghō, a tei ñgəi shhi ñku’ō ñkuonj thi shikamoo nne ña a yəi Jishō, nthε ña Jishō shi ntōgō pi ñgei ghō.

⁵ Jishō gha nthō nchəiñ nō lī’i ghō, ndīi tothi nchhu ña, **“Shakio, kōnō nshwi’i shhε, nthε ña a yi’i ña nda’a nda ghō shi’a.”**

⁶ A kōnō nshwi’i shhε, mbo ni pwanju’ō nō chhu nu ghō ña a thō a pwa. ⁷ Ñguonj pa ñgwa pε ña pugu ni njəi ne jē luo nu, nchhu nu ña, “Ñonj yei ghəi nu mbo ñganj kra nda nchwīe phi.”

⁸ Shakio tithi tothi nchhu ni Taathō ña, “Līi njəi, Taathō, ñshi mfe ghrǎ ndindī maonj parj ni ghanj pou, ti sheshenonj ña mi ni nchīgi vi ne, ñshi ndu’u ghō khwe lī’i.”

⁹ Jishō chhu ghō ña, **“Shi’a, lūgu nu thō nda heinj nthε**

ɲa ɲon vei ɲkaa yu muun Abraham. ¹⁰ Nthe ɲa Muun ɲonmishua ni ntho nɔ tã'a nu ndo ɲkwe ɲgwa pɛ ɲa pugu phe nɛ."

Lu'ɔ chrà nthe mbin pi'ɛ tan
(Matio 25:14-30)

¹¹ Nɔ ha'an pugu ni ntho ɲjwɛɛ chrà yei nɛ, Jisho ghêi shhi nɔ chhu nu lu'ɔ chrà ni pugu. Nthe ɲa a ni ɲkwo para Jerushalein nɛ, pugu pa ɲa ɲgwa pigho ni mbi'i ɲa Minnwi shi nsha'a nɔ fùon chomilaon ghɔ nɛ ¹² a chhu ki'ɛ ɲa, "Nɔn ndien chài ni ɲgêi fie la'ataon chài, ɲgêi ɲji lãi fùon ɲkwài sha'a la'a yugu. ¹³ ɲkaon a ni maa ɲgêi, a mɛin wuj puon fã'a pi, mɛɛ ɲkien ntou mbin ni pugu nchhu ni pugu ɲa, 'Pài ti'i ntho mbi'ɛ tan nɔ ghɔ ti nshi nu'uj ɲkwài.' ¹⁴ Ndo ɲgwa pi pãna vi pãna. Nthe yie ghɔ, pugu taon ghan ntaon ɲjin yu ɲa pugu ghêi nchhu ɲa, 'Pigi lo ɲji'i ntã'a nu ɲa ɲon vei pɔ fùon vigi.'

¹⁵ "Ndo pi wu'ɔ nchɛrɛ vi chɛrɛ nɔ fùon. A gha mbini, ɲgê puon fã'a pi pɛ ɲa a ni mɛɛ mbin ni pugu ɲa pugu pi'ɛ tan nɔ nɛ, nne ɲa a nthe a ji fi'i shéi ye ɲa pugu fã'o nɛ. ¹⁶ Fùon muun fã'a tho nchhu ɲa, 'Taatho, mbin ye ɲa ɔ ni mɛɛ vôi nɛ shei wuj li'i.' ¹⁷ Nɔn ndien ghɔ chhu ghɔ ɲa, 'O ya mfã'a, ma muun fã'a a yi shishi'i, nthe ɲa ɔ tɔgo ndaon ntou mon puon mi nnu nɛ, mɛɛ ghrí ve ɲa ɔ sha'a wuj la'ataon a.'

¹⁸ "Mbra yi tho nchhu ɲa, 'Taatho, mbin ye ɲa ɔ ni mɛɛ vôi nɛ shei tien li'i.' ¹⁹ Taatho vi ghɔ khwê ghɔ ɲa, 'Kwe tien la'ataon nsha'a nu.'

²⁰ "Nenne, yichai muun fã'a tho, nchhu nu ɲa, 'Taatho, mbin yo pɔ nein, ɲki krao mon

pra ndhwí nũ'ɔn, ²¹ nthe ɲa ɲki pɔgo, nthe ɲa ɔ ɲkien ɲon titini. O ghà ndõgo li'i ɲa ɔ shi ki lo nũ'ɔn, ɲkwõo li'i ɲa ɔ shi ki lo mbhi.'

²² "Taatho vi chhu ghɔ ɲa, 'Muun fã'a mbimbhi vei! Nshi ndõgo chrà yo ɲkrao ghɔ nɔ ghɔ! O ya ɲji ɲa mi ɲon titini, ɲkwe yaon ɲa a lo mbo nyan nɛ, ɲkwõo li'i ɲa nshi ki lo mbhi nɛ. ²³ A ni nchwie kɔ ki'ɛ pa'a ɔ lo ni'ij mbin a mon bəin? Nji ɲa nshi ɲga ɲkwəi, ɲkwe pugu pa tho yi?' ²⁴ Nenne nchhu ni ɲgwa pɛ ɲa pugu ni nthi fɔ nɛ ɲa, 'Pài kwe mbin ghɔ mbho yu, mɛɛ ni muun fã'a ye ɲa a ni nshei wuj li'i nɛ.'

²⁵ "Ndo pugu chhu ghɔ ɲa, 'Taatho, kwa'a a kwo shei wuj li'i?'

²⁶ "Fùon ghɔ khwê ɲa, 'Nshwei vôi, sheshenon ɲa a kwo fã'o nɛ, pi shi mbigi ntou yi ghɔ, ndo ti ni ɲon ye ɲa a lo ɲji'i mfã'o nɛ pi shi ɲkwe shigei ye ɲa a fã'o nɛ mbho yu. ²⁷ Ndo ndwe pa mbina pan pɛ ɲa pugu shini ndo ntã'a nu ɲa mbo fùon vugu nɛ, pài wéin vugu ntho nsho vugu ligi mu.'"

Jisho nii Jerushalein nɔ fùon
(Matio 21:1-11; Maaku 11:1-11; Joun 12:12-19)

²⁸ Jisho ni ɲga nchhu yei nnu ti mi'en, ɲgwéin ndaon ɲgêi nu shhi, ɲku'ɔ nu Jerushalein. ²⁹ A ni ɲga nyien ti mbara Befegɛ pugu Betani ɲkuon mbra ɲa pi mɛin ni Olive nɛ, ntaon paa ghan younjij pi, ³⁰ nchhu nu ɲa, "Pài ghêi mon muun la'ataon yini shhi pài nɛ, pài shi ɲjəi muun ɲkwéin ɲa ɲon lo naa ma ɲku'ɔ nɛ, pi chu fɔ, pài kigɛi ntho nɔ hein. ³¹ Sheshenon mbie vôi ɲa, 'Pài kigɛi nu ɲa?' pài chhu ɲa, "Taatho fã'o fã'a nɔ ghɔ.'"

³² Nenne ngwa pigho ña a ni ntaon vugu ne ghōi ngu'ō njēi nguon nnu pi ñkwan ha'an a ni nshwei vugu ne. ³³ Nō ha'an pugu ni ntho mfei muun ñkwēin ghō ne, ngwa pe ña minyien ghō ni mbo yugu ne pie ña, "Pēi fēi nu ña?"

³⁴ Pugu khwē ña, "Taathō fā'o fā'a nō ghō." ³⁵ Pugu lōgō muun ñkwēin ghō ngōi fe ni Jishō, ñga nshēin ndhwī pugu ñkuon ghō, ngēre Jishō a ku'ō nchhō ñkuon ghō.

³⁶ Nō ha'an a ni nchhō ñkuon ghō nyien ngōi nu ne, pa ngwa shēin pa memme ndhwī pugu shendaon. ³⁷ Ndi ña a ni nyien mbara Jerushalein ne, nō lī'i ña shendaon shwi'i la'ō Mbra pa Thi Olive ne, mme kiri ghan younjin pi jē ntho ntōo Minnwi ni ñi mon pwanju'ō nthe nguon pa nnu ghraoghrao ña pugu ni njēi ne, ³⁸ nchhu nu ña,

"Mbōro pō ni Fūon ña a thō nō ligi Taathō ne,
Ghigiri pō pō,
ndigha'ō pō ni Minnwi ti ngōi nchēin fie mon ndugwi pol!"

³⁹ Pichēi pa ngwa Farashi mon yū ngwa pigho chhu ni Jishō ña, "Masha, pīga pa ghan younjin pō ña pugu lere lan."

⁴⁰ Jishō khwē ña, "Nshwei vōi, ngwa pei ndere lan, kan pa ngū'ō shi nchrā ni ñi!"

Jishō yūa Jerushalein

⁴¹ Jishō ni ñga nyien mbara ti njēi mon Jerushalein ghō, ñkōi nthe vi, ⁴² nchhu nu ña, "Njūa ña o kan ni ñi shi'a yaon ña a ghā ntho ni ghigiri ne, ndō ndwe, Minnwi chwē ña ki'i o yōi, ⁴³ nthe ña yichēi ndi thō ntho nu ña pa mbina pō shi ngin ghō ni ñka'a mbāon, nshwi'i mbin ghō mon nguon ñgei ghao. ⁴⁴ Pugu shi nshi'i ghō pōi pa mbaanda yo. Mba'a

kan ta'a yaon yi'i mbigai mbho ghō, nthe ña o shini ndo ñi ndii ña Minnwi ni ntho nō kwe nu ghō ne."

Jishō ghōi Nda Minnwi

(Matio 21:12-17; Maaku 11:15-19; Joun 2:13-22)

⁴⁵ Jishō ni Nda Minnwi, njē yōu nu ngwa pe ña pugu ni ntho mfini yaon fō ne, ⁴⁶ nchhu nu ni pugu ña, "**Pi nā'an mon Nwa'anli Minnwi ña, 'Nda a shi mbo pi nda luon Minnwi,' ndo pōi kara a gū pūo pa ngina."**

⁴⁷ Nguon llē ghao Jishō thō njē'i ngwa Nda Minnwi. Pa thishi ghan fe'ingien pugu pa ghan ye'i gī Mushi pugu pa pichēi thishi ta'a shendaon nō jwi nu vi. ⁴⁸ Ndo pa'a ndo mfā'o shendaon, nthe ña pa ngwa ni mfe nguon tēnō yugu ntho ña'ō nguon nnu ña a ni nchhu nu ne.

20

Ghrī Jishō llō mbho Minnwi ki mbho ngwamishua

(Matio 21:23-27; Maaku 11:27-33)

¹ Llē chēi, Jishō gha mbo Nda Minnwi ntho njē'i nu ndo ntho nshwei pa pwa pisha'akho, pa thishi ghan fe'ingien Minnwi ni pa ghan ye'i ngwa ni gī Mushi pugu pa thishi thō, ² nchhu ghō ña, "Shwei vigi, o fā'o pi yōi ñi nō chwē nu pa nnu pei, ki a fe gō mfe ñi yei ve?"

³ Jishō khwē ña, "**Mummu ñshi mbie vōi ni ta'a nnu. Ndwe, pōi shwei a, ⁴ a ni mfe Minnwi mfe ñi ni Joun ña a fe ñkhi ni ngwa ki a ni mfe ngwamishua?"**

⁵ Pugu pini nnu ghō shina pugu, nchhu nu ña, "Pia nchhu ña a ni ndhō mbho Minnwi, a pie via ña, 'Ti a ni nchwē khō pa'a pia lō mbin vi?' ⁶ Ndo pia nchhu ña, 'A ni mfe ñonmishua ñi ghō', kan nguon pa ngwa pei shi ntun via

ni ngù'ò nthé ña pugu ya nji ni tininju'ò ña Jouñ ni mbò njèlì'í Minnwi." ⁷ Nenne, pugu chhu ghò ña, "Pigi lo nji'í nji li'í ña a ni ndhò nē."

⁸ Nenne Jishò chhu ni pugu ki'è ña, "**Kañ n̄ba'a mummy shwei v̄ei ni li'í ña nji ña ñchwié nnu pei nò llo nē.**"

Lu'ò chrà nthé puon fà'a pìphi
(Matio 21:33-46; Maaku 12:1-12)

⁹ Nenne, Jishò chhu yei lu'ò chrà ni pa ngwa pè ña pugu ni ñkiri yèi yu nē: "**Ñon ch̄ei ni ma mbhi k̄ei nt̄ien th̄i* yi mf̄e ni ghan fà'a ña pugu lina nò ghò, ñga ñkwòò, pugu pugu ghr̄a. Nenne, ñḡei kra nda'a ntaañ ndii.** ¹⁰ Ndiì ni ñga ñk̄a'ò nò kwòò nu nt̄ien th̄i ghò, mm̄enon yē taon muuñ fà'a vi ni pa ghan fà'a pē, ña a gh̄ei ñkwe ji ghr̄a nt̄ien th̄i ghò. Pa ghan fà'a pighò wie muuñ fà'a vi ghò ndu'u vi ni mbhò yó. ¹¹ A pini nu'uy ntaon muuñ fà'a nduon, pugu wie vi ñkaa yu, nshhū vi, ndò ndu'u vi ni mbhò yó. ¹² A nu'uy ntaon yich̄ei muuñ fà'a vi, a pò yi trei, pugu l̄oin vi, mfu'u vi mon nyien ghò mā'an mbhi.

¹³ "Nenne, ñgan nyien ghò chhu ña, 'Mi shi nchwié pi n̄ein? N̄shi ntaon ta'a muuñ a ña ñkhwā nē, k̄'ich̄ei pugu f̄a'ò pògò mb̄in yu.'

¹⁴ "N̄dò ndii ña pa ghan fà'a pighò ki yèi vi, pugu chhu ni non pugu ña, 'Yei ya muuñ ñgan nyien ghò, p̄ia jwi vi nne ña a nthé nyien ghò gū yia!' ¹⁵ Pugu fu'u vi ntaon nò mon nyien ghò njwi vi."

Jishò lūgwi mbie vugu ña, "**Ti ñgan nyien ghò shi nchwié pi k̄hò mb̄in pa ghan fà'a pei?** ¹⁶ A

shi nthò njwi pa ghan fà'a pei, mf̄e k̄ei nt̄ien th̄i ghò ni ngwa nduon."

Pa ngwa pè ña pugu ni njwèrè nu nē ni ñga nja'ò nnu yei, nchhu ña, "Ki'í Minnwi ma mien ñkwañ nnu yei."

¹⁷ Jishò tigi ligi yi mb̄in pugu nchhu ña, "**Ti n̄jin chrà Minnwi yei pò pi ña?**

'Ngù'ò yē ña ñgan nū'oy nda ni ndāa ña a lo mf̄a'ò gh̄èrè nē,

pini nē ñkara ju mbò ndugwi ngù'ò shi'í nchaa ñguon yi.'†

¹⁸ Sheshenon ña a gu ñkuon ngu'ò yei shi shina kraokrao. N̄dò ti ä ngū ngù'ò ghò mb̄in non, a nwī'in vi."

Pie nthé nnu pe taashi

(Matio 22:15-22; Maaku 12:13-17)

¹⁹ Pa ghan ye'í ngwa ni gí Mushi ni pa thishi ghan f̄e'ingien pa'ò nò w̄ein nu Jishò ndii ghò, nthé ña pugu ni nji ña Jishò chhu yei lu'ò chrà pi ni pugu, ndò pugu pògò nnu ha'an pa ngwa shi nchwié nē.

²⁰ Nenne pugu tā'a shina, ntaon pa miyra, ña pugu ni mf̄i ña pugu ngwa nd̄ind̄i nē, nenne ña pugu w̄ein vi ñkuon chrà yi, nò cha'a nu vi mf̄e ni non ña Roma ni mf̄e ña a sha'a yie ñgei li'í nē. ²¹ Pa miyra pighò pie Jishò ña, "Masha, pigi ji ña ò gh̄a nchr̄a ndò nje'í nnu nd̄ind̄i ki lo mb̄in mbe, ndò nje'í pi nnu nd̄ind̄i ña Minnwi tā'a nu nē. ²² Shwei vigi, a k̄a'ò ña pi pe taashi ni Kaisha ki ñga?"

²³ Jishò kwo yèi mbe yugu nchhu ni pugu ña, ²⁴ "**P̄ei n̄oon ndigi mb̄in v̄ei. Yei pò pi thò ḡõ pugu ligi ḡõ ñkuon ghò?**"

Pugu khwē ña, "A yi Kaisha."

* 20:9 20:9 Nt̄ien th̄i ghò ni mbò grape. La'ataon pa Juu pugu ni ñga nchhu pich̄ei ndii ña faan grape n̄jin yi pò pi Ishrae. † 20:17 20:17 N̄wa'an̄li N̄kh̄i 118:22.

²⁵ Nenne, a khwē ni pugu ŋa, **“Fē yaon Kaisha ni Kaisha. Mfē yi Minnwi ni Minnwi.”** ²⁶ Fɔ shhi pa ŋwa, pugu shi ki lo mfā’o sheshe yaon llo ŋkuon chrà yi no wēin nu vi no gho. Nenne pugu lere lan, nja ŋgrāo ŋkwan no ha’an a khwē ne.

Pie nthe khu nu mbini ŋku’o
(Matio 22:23-33; Maaku 12:12-27)

²⁷ Pa ŋwa Shadushi, ŋa pugu ni ŋkwā’a ŋa mba’a ŋon khu mbini nu’un ŋku’o ne, tho mbara Jisho mbie vi ŋa, ²⁸ “Masha, Mushi ni nā’an gí yei mfe ni pigi ŋa, ‘Ndin ŋon ndan mingwe ŋkhu ki lo mbhi puon, ŋon gho lōgo ŋkugu ndin vi gho ŋa a khu ne mbhi puon no gho no ligi ndin vi gho.’ ²⁹ Pimia pichai ni mbo puŋ nda pugu pi khwachai. Vi shhi lan ŋkhu ki lo mbhi muun, ³⁰ mbra yi lōgo ŋkugu gho ŋgu’o ŋkukhu ki lo mbhi muun, ³¹ njan mbra yi lōgo ŋkaa yu ŋgu’o ŋkukhu, wu’o nne ti ŋguon vugu pi khwachai nu’un mme ndo pa’a kan ta’a ŋon vugu lo mbhi puon. ³² A ni ŋga ndugwi nu, mingwe gho khu ŋkaa yu. ³³ Ndwe, mon lembhi ŋa ŋwa ŋa pugu khu ma mbini ŋku’o ne, mingwe vei shi mbo pi ŋgwe gō, no ha’an ŋguon vugu pi khwachai ki lōgo vi no ŋgwe vugu ne?”

³⁴ Jisho chhu ni pugu ŋa, **“Ŋwa mbhi shi’a lan nu ndo ŋgōi nu nda lan.** ³⁵ Ndo ŋwa pe ŋa pugu shi ŋkā’o no pini nu nu’un ŋku’o ndii ŋa pugu khu ne ndo fā’o chombhi mon ye mbhi ŋa a shi ntho ne, mba’a pugu ma nu’un ndan ki ŋgōi nda lan. ³⁶ Nthe ŋa minthe pa’a pugu lo ma nu’un ŋkhu ŋkamu’on, nthe ŋa pugu pō pi no pa ghan ntaon Minnwi ndo mbo puon Minnwi, mbo pa

ŋgwa ŋa Minnwi kwo ku’o ni pugu mon gu ne. ³⁷ No pigi nu, Mushi ni nja nōon ŋa ŋgwa ghā ŋkhu mbini nu’un ŋku’o. **Mon li’i Nwa’anli Minnwi ŋa a chrā nu nthe mōon tho muun thi yuyu’u ne, Mushi gē Taatho fo ŋa a Minnwi Abrahan, Minnwi Aiji, ni Minnwi Jako.** ³⁸ Minnwi lo mbo pi Minnwi ŋgwa ha’an pugu khu ne. **A pō pi Minnwi pa ŋgwa ha’an pugu pi maon ne, nthe ŋa ni Minnwi, ŋguon ŋgwa pi maon.”**

³⁹ Pichai pa ghan ye’i ŋgwa ni gí Mushi khwē ŋa, “Masha, o ya ne nchrā shishi’i.” ⁴⁰ Nthe ŋa pugu shi ki lo nu’un njwe’i no pie nu vi ni sheshe nnu.

Pie nthe Krishto
(Matio 22:41-46; Maaku 12:35-37)

⁴¹ Jisho pie vugu ŋa, **“A nthe pi kie neiŋ nchhu ŋa Ju ŋa Minnwi Chu’o Ntaon no Nkwe ne, pō muun Devi? ⁴² Nthe ŋa ndutho Devi chhu mon Nwa’anli Nkhi ŋa,**

‘Minnwi Taatho chhu ni Taatho a ŋa,

“Chho heiŋ ngei mbho a yi ji,

⁴³ **ti nshi nu’un nchwē pa mbina**

pō gū krí tigi kwò yo.”†

⁴⁴ **Ti no ha’an Devi ni mēin Krishto gho pi ni Taatho vi ne, a nthe a kie pi neiŋ Krishto pini mbo pi muun vi?”**

Jisho shūu tənə ŋgwa nthe pa ghan ye’i ŋgwa ni gí pa Juu

(Matio 23:1-36; Maaku 12:38-40)

⁴⁵ Jisho chhu ni ghan younjin pi shhi ŋguon ŋgwa ghao ŋa, ⁴⁶ **“Pai lina pa ghan ye’i ŋgwa ni gí Mushi a pwa. Pugu khwā no nyien nu mon pa memme ndrawa’a, ndo ŋkhwā ŋa pi tu’u non nchrā ni pugu li’i ka’a,**

† 20:43 20:43 Nwa’anli Nkhi 110:1.

ɲkhwā chhō nu nō pa li'i liɛɲ moɲ nda luoɲ Minnwi pugu pa li'i ji. ⁴⁷ Pugu ghā nchigi pa piɲgɛ kugu ɲkwe maoɲ pugu, luoɲ Minnwi yugu shiga ni ɲji nne ɲa ɲgwa yəi vugu nō pa ɲgwa taonɲaonɲ. Yugu ɲgə'i shi mbō yi wuwuru."

21

*Yaon ɲa miɲgwe ɲkugu fɛ ne
(Maaku 12:41-44)*

¹ Jishō pi'i ligi yi ɲjəi ɲkwan nō ha'an pa ghan fà'o thō ni'in pa maon fɛ pugu moɲ mikuo yaon fé Nda Minnwi nɛ. ² A yəi miɲgwe ɲkugu chəi ha'an a ki ya mbou ni'in paa puon mi mbij moɲ mikuo. ³ Nenne, Jishō chhu ɲa, "Shishini, ɲshwei vəi, miɲgwe ɲkugu vei ɲa a pō pi mbou nɛ fɛ nchaa ɲguon ɲgwa ghao. ⁴ Nthɛ ɲa ɲguon ɲgwa nduon fu'u yaon fé yugu pi shina ntu maon ha'an pugu fā'o nɛ, ndō miɲgwe vei moɲ pou yi fɛ ɲguon yaon ɲa a ni mfā'o nō yru nu ɲkuon ghō nɛ."

*Jishō shwei ɲkwan ha'an pi shi mbūo Nda Minnwi nɛ
(Matio 24:1-2; Maaku 13:1-2)*

⁵ Pichəi ghan younjin Jishō ni nchrā nu nthɛ Nda Minnwi, ɲkwan ha'an pi ni nchwīe vi ni pa ɲgū'ō pwapwa pugu pa maon fɛ ha'an pi ki fɛ fō nɛ. Jishō khwē ɲa, ⁶ "Nguon pa maon pei ɲa pəi yəi nu nɛ, ndii thō nu ɲa mba'a ta'a ɲgū'ō yi'i thō nu nūan ɲkuon ndij vi. Pi shi mbūo ghao mɛ shhɛ."

*Ngə'i pugu pa mōon nu
(Matio 24:3-14; Maaku 13:3-13)*

⁷ Pa ghan younjin Jishō pie vi ɲa, "Masha, yei nnu shi ndōgō li'i pi ndii khō? Li ɲa a shi nōon ɲa ndii kā'o ni nnu yei nō lōgō nu li'i nɛ pō pi khō?"

⁸ Jishō chhu ɲa, "Lina nu, ki'i ɲon fii vəi, nthɛ ɲa ntu ɲgwa lɛ nthō nō ligi a, nchhu nu ɲa, 'a mmu mbō Krishto ghō', pugu pa ɲa 'ndii kā'o nɛ', ki'i ɲjōu ɲjin yugu. ⁹ Ki'i pəi pōgō ndii ɲa pəi ya'o ɲa nchhō pō ki pa yōyōnō, nthɛ ɲa ɲkwan nnu pinɛ shi ɲgu'ō ndōgō li'i ndō pa'a mbhi lō ndugwi pi ndii ghō." ¹⁰ Nenne, Jishō chhu ɲa, "Pa la'ataon shi mā'an nchhō pugu pa pichəi, ɲgwa ta'a fūon mā'an nchhō pugu pa ɲgwa vichəi fūon. ¹¹ Shhɛ shi nch'i ti shina, pa ghīnō piphi gū lili'i, pa ɲji gū, pa nnu wuwuru lōgō li'i, pi yəi pa mɛmmɛ li llo pō."

¹² "Ndō ɲkaon ɲguon pa nnu pei ma ndōgō li'i, pi shi ɲgwēin vəi ɲgūo ɲgə'i mbij pəi. Pi shi ɲi vəi ɲgəi nō moɲ pa nda luon Minnwi pugu pa chəin, pi shi ɲgəi ni pəi shhi pa fūon pugu pa ghan shā'a li'i nthɛ ligi a. ¹³ Yei shi mɛ shina ni pəi nō shwei nu pwa pisha'akhō a ni pugu. ¹⁴ Pəi nū'ōɲ moɲ ɲjū'ō pəi ɲa pəi lō mfā'o nō wie nu noɲ, ɲkwan nō ha'an pəi shi ɲkwe thō yəi nɛ, ɲkaon ndii maa ɲkā'o nu. ¹⁵ Nthɛ ɲa ɲshi mɛ chrā pugu pa shiethō ni pəi ɲa mba'a kan ta'a mbina pəi yi'i ɲkā'o nō pəi nu ki ndāa chrā ghō pugu pa shiethō ghō. ¹⁶ Pa tāa pəi pugu pa lij pəi, ni pa ndaonon pəi pugu pa taannu pəi shi mfini vəi, pi jwi pichəi shina pəi. ¹⁷ Nguon ɲgwa shi mbina vəi nthɛ a ¹⁸ ndō mba'a ta'a ɲgiithō yəi phɛ. ¹⁹ Moɲ thi nu a tini, pəi shi ndūgō."

*Jishō shwei ɲgə'i ɲa a thō nu nii
Jerushalein*

(Matio 24:15-21; Maaku 13:14-19)

²⁰ "Ndi ɲa ɔ yəi pa ghan mā'an nchhō ghīn Jerushalein

mbāon nε, ɔ ji ɲa shi'i nu mi para. ²¹ Nenne pa ɲgwa ɲa pugu pɔ Judia nε tei ɲku'ɔ ɲkuon pa mbra, pε ɲgwa ɲa pugu pɔ mon tri la'a nε tei ntaon, pε ɲgwa ɲa pugu lo ɲji'i mbo mon gho nε ki'i pugu nu'uy nii. ²² Nthe ɲa yei lɛmbhi ɲgə'i ni ɲgwa Ishrae, nɔ chwie nu nnu ha'an pi ni nā'an mon chrà Minnwi nε lōgo li'i. ²³ A shi mbo ɲkieɲ wuwuru ɲgə'i ni pa piɲge shūu pugu pa mapuon ha'an pugu tho nu'on puon mon ndii gho nε. Wuwuru ɲgə'i shi mbo mon la'ataon yei, pigitia Minnwi shwi'i mbiɲ ɲgwa pei. ²⁴ Pi shi ɲjwi pichəi ni kafa, ɲgwēiɲ pichəi ɲgəi nɔ mon pa chəiɲ nɔ pɔ nu ɲkūna nchhɔ mon pa la'ataon, pa ghini shi ɲkie ɲkuon Jerushaleiɲ ti yugu ndii ɲa Minnwi nu'on nε kā'o.

Muon ɲonmishua shi mbini nu'uy ntho

(Matio 24:29-31; Maaku 13:24-27)

²⁵ "Pa li shi nōon mon minaon pugu pa fhú ni fīnəi. ɲgwa pa la'ala'a taon shi mbo ni fiɲtho nthe mba'an khi ɲa a tho ɲgwara nu nε. ²⁶ Pogo gu shi nchwie ɲjū'ɔ ɲgwa shāna nthe pa nnu ɲa pugu ywεre nu ɲa a tho nu ndōgo li'i ɲkuon mbhi nε, nthe ɲa pi shi nchī'i pa ɲji ha'an a pɔ mon tothi nε. ²⁷ Nenne, pi shi ɲjəi Muon ɲonmishua tho shwi'i nu mon tothi ni ɲji pugu pa mme ndigha'o. ²⁸ Ndiɲ ha'an nnu pei jē ntho ndōgo li'i nε, lollo fēi non yɔ, nthe ɲa lūgu nu yɔ para."

Ntigi llo ɲkuon thi wunu

(Matio 24:32-35; Maaku 13:28-31)

²⁹ Jisho chhu lu'ɔ chrà yei ni pugu: "Lii thi wunu pugu pa ɲguon pa thi nduon, ³⁰ nɔ ha'an fhɔ yugu nu'uy ɲjē tua nu nε, ɔ pε'i ni non yɔ ɲji ɲa ɲkwəi mbi para. ³¹ Wu'ɔ nenne, ndii ha'an ɔ shi ɲjəi nnu pei lōgo li'i nε, ɔ ji ɲa Sha'afuon Minnwi para. ³² Shishini, ɲshwei vəi, mba'a ɲgwreɲon yei yi'i ntogo nnu pei maa ndōgo li'i. ³³ Po pugu shhe shi ntogo, ndo mba'a chrà a ma ntogo gha.

Pəi lina nu!

³⁴ "Pəi lina nu, ki'i pəi nū'on ɲjū'ɔ yəi ɲkuon pa ji pugu pa nnu nu mbaa ni pa maon ɲkuon ɲgrào mbhi yei pugu fi vəi, nne ɲa kē'i lɛmbhi gho lε ɲgwī'i vəi nɔ ha'an minyien ghà ɲgwī'i ɲkuon shi'i nε. ³⁵ Nthe ɲa lɛmbhi gho shi ntho ɲkuon ɲguon ɲgwa ɲa pugu pɔ ɲkuon shhe nε. ³⁶ Ndo lina nu ɲguon ndii, nduon nu ɲa ɔ fā'o ghrí nɔ lə'i nu ɲguon nnu pei ɲa a shi ndōgo li'i nε, nne ɲa mimfe ɔ thi shhi Muon ɲonmishua."

³⁷ Jisho ni ɲjə'i nu ɲguon lɛmbhi ghao mon Nda Minnwi, ndo tu'u gha mbo, a ku'ɔ ɲkuon mbra ɲa pi mēiɲ ni Olive nε. ³⁸ ɲkieɲ ni muon tutu'u, ɲguon ɲgwa kiri yəi yu mon Nda Minnwi nɔ ya'o nu ntigi mbho yu.

22

Ntān nɔ jwi nu Jisho

(Matio 26:1-5; Maaku 14:1-2; Joun 11:45-53)

¹ Ndiɲ ji mme llé brei ki ku'ɔ ni ɲga mbara nu, mbo mme llé ɲa pi mēiɲ ni Lli ɲji'a nε, ² pa thishi ghan fe'ingien pugu pa ghan ye'i ɲgwa ni gí Mushi tho ntā'a shendaon nɔ jwi nu Jisho ɲjinɲin nthe ɲa pugu ni nchho

mbɔgɔ nnu ɲa ɲgwa shi nchwīe nɛ.

Judashi piŋ nɔ fini nu Jishɔ

(*Matio 26:14-16; Maaku 14:10-11*)

³ Judashi, ɲa pi ni mēiŋ vi ni Ishikario nɛ, ɲa a ni mbɔ ta'a ɲoŋ shina paanchrɔ ghaŋ younjɪŋ Jishɔ nɛ, mien ɲoŋ yi Shata nii nù'ɔŋ yu. ⁴ A ghēi mbara pa thishi ghaŋ fē'ingieŋ pugu pa ghaŋ kē'i Nda Minnwi, nchrā pugu pugu ɲkwaŋ ha'aŋ minthe a fē Jishɔ ni pugu nɛ. ⁵ Túa yugu ni mbwa. Pugu chrā ɲa pugu shi mfe mbɪŋ ghɔ. ⁶ Nenne, a piŋ nthɔ ntā'a shina ki'e ɲkwaŋ ha'aŋ minthe a fini vi ni pugu li'i ha'aŋ ntou ɲgwa lo ɲji'i mbɔ nɛ.

Jishɔ piri ɲoŋ yi nɔ ji nu maon Lli Nji'a

(*Matio 26:17-25; Maaku 14:12-21; Joun 13:21-30*)

⁷ Llé ji brei ki ku'ɔ ni ɲa nthɔ, mbɔ llé ɲa a ki pie ɲa pi jwi minjii ji Lli Nji'a nɛ, ⁸ Jishɔ taon Pita pugu Joun, nchhu nu ni pugu ɲa, **“Pəi ghēi mbiri yia maon ji Lli Nji'a nne ɲa minthe pia ji.”**

⁹ Pugu pie vi ɲa, “Ɔ tā'a nu ɲa pigi piri pi hiŋ?”

¹⁰ A chhu ni pugu ɲa, **“Ndi ɲa pəi shi nii mon la'a Jerushaleiŋ nɛ, pəi shi ɲəi mimbria, a tieŋ ɲkhī mon kiŋ nchī'a. Pəi yōu ɲjiŋ yi, pəi pugu ghēi nda ɲa a shi nii fɔ nɛ, ¹¹ nchhu ni ɲgaŋ nda ghɔ ɲa, ‘Masha chhu ɲa pi pie ghɔ ɲa, ‘Njiŋ nda pa ghini pɔ pi hiŋ, ɲa minthe pigi pa ghaŋ younjɪŋ paŋ ji Lli Nji'a fɔ?’”** ¹² A shi nōon mme ɲjieŋ nda tothi ni pəi ɲa pi kwo chwīe, pəi piri ji Lli Nji'a ghɔ fɔ.”

¹³ Pugu lallo ɲgəi, ɲəi ɲguon yaon wu'ɔ ɲkwaŋ ha'aŋ a ni nsh-wei vugu nɛ, mbiri maon ji Lli Nji'a ghɔ fɔ.

Ndugwi maon ji Jishɔ pugu pa ghaŋ younjɪŋ pi

(*Matio 26:26-30; Maaku 14:22-26; 1 Korin 11:23-25*)

¹⁴ Ndi ni ɲa nthɔ, Jishɔ chɔchɔ yəi taprei pugu pa ghaŋ ntaon pi, ¹⁵ nchhu ni pugu ɲa, **“Mi ni ɲkwo ya nthɔ ntā'a nu nɔ ji nu Lli Nji'a yei pia ɲkaon maa ɲəi ɲgə'i. ¹⁶ Mba'a ɲji'i nu'uy mbini ɲji maon pei pia ti ɲgəi nchəiŋ ndi ɲa ɲjiŋ yi lɔgɔ li'i nɛ, ndi ɲa Minnwi shi nsha'a fūon yi nɛ.”**

¹⁷ A lɔgɔ ndua là'o, ɲa ntōo Minnwi, nchhu ɲa, **“Pəi kwe yei ɲgrā shina pəi. ¹⁸ Shishini, nchhu ni pəi ɲa jē ndwe ɲgəi nu shi, mba'a nu'uy nnu là'o yei, ti Sha'afuon Minnwi thɔ.”**

¹⁹ A lɔgɔ brei, ɲa ntōo Minnwi, mbə'i, mfe ni pugu, nchhu nu ɲa, **“Yei freinon ɲa ɲa pi fē ni pəi. Pəi chwīe neiŋ nɔ kwiiŋ nu ma.”** ²⁰ Wu'ɔ nenne, a pini ndɔgɔ ndua ndi ɲa pugu ni ɲkwo kru nɛ, nchhu nu ɲa, **“Ndua là'o yei nōon kina fhi ɲa Minnwi wrā mon chhi a ɲa pi shi ɲkwri nthe vəi nɛ.**

²¹ **“Ndo lli ɲəi, ɲoŋ ɲa a shi mfini a nɛ, mbho yigi yu pɔ ɲkuon taprei. ²² Nthe ɲa Muuŋ Ɔonmishua shi ngu'ɔ ɲgəi pi ɲkwaŋ ha'aŋ Minnwi ni nū'ɔŋ nɛ, ndo ɲgə'i wuwuru shi nii ɲoŋ ɲa a fini vi nɛ.”**

²³ Pa ghaŋ younjɪŋ pi jē mbie ɲoŋ pugu ɲa a yəi ɲoŋ shina pugu ɲa a shi nchwīe yei nnu.

Mindoundou ɲa ɲoŋ ndieŋ gɔ

²⁴ Mindoundou gū shina pugu ɲa a gɔ ɲa minthe pi lii vi nɔ ɲoŋ ndieŋ. ²⁵ Jishɔ chhu ni pugu ɲa, **“Pa fūon ɲkuon mbhi heiŋ ghà nsha'a ɲgwa pugu sha'a, ndo pa ɲgwa pei wu'ɔ mēiŋ pa fūon pigho pi ni taa ghaŋ ghēre vugu. ²⁶ Ndo ni pəi, a**

lo nji'i mbo pi nne, a ka pie pi na non ndien shina pai ge mi po no mikai, nthishi po no muon fa'a. ²⁷ A go mbo non ndien, non na a chocho nkuon taprei ne ki muon fa'a? A lo mbo pi non na a chho nkuon taprei ne? Ndo mbo shina pai pi no muon fa'a. ²⁸ Pai lo nji'i mi'an a mon ndii na mon nu tho vai ne, ²⁹ wu'o no ha'an Taa a fe ghr'i vai no sha'a nu ne, mfe ni pai nkaa mu, ³⁰ nenne na pai shi nji ndo nnu nkuon taprei a mon Sha'afuon a, ndo nchho nkuon pa faan nsha'a ngwa paanchro taon Ishrae.

Jisho chhu na Pita shi ndaa vi
(Matio 26:31-35; Maaku 14:27-31; Jouj 13:36-38)

³¹ Shemu, Shemu, lii njai! Shata kwo luon shina mbho Minnwi no kru nu vai no ha'an pi gha nkrui prupina ne. ³² Ndo nkwo luon Minnwi mfe ve, ma Shemu, na ki'i pin yu chi'i. Ndi na o pini nkwei njai a ne, o ma'an ghr'i lin po."

³³ Pita khwe na, "Taatho, mbiri non a na pogo shi ngu'o ngai choin ka'a, nkhu ka'a."

³⁴ Jisho khwe gho na, "Pita, nshwei gho, mba'a minka'i khwe shi'a ki o lo nchhu ni trei nge na o lo nji'i nji a."

Jisho shuu tonə ghan younjij pi

³⁵ Jisho pini nchhu ni pugu na, "Ndi na mi ni ntaon vai ki pai lo ntuo pion mbin, ki lo ntuo pion, ki tra, pai ni mbou yaon?"

Pugu na, "Nga."

³⁶ A pini nchhu na, "Ndo ti ndwe, non na a fa'o mbin ne lgo pugu pion. Non na a lo nji'i mfa'o kafa ne, fini ndhwi figai yi njuon no gho. ³⁷ Nthe yie gho, nchhu ni pai na chra

Minnwi yei na pi na'an na, 'pi shia vi shina ghan chwie phi ne*,' shi ngu'o ndogo li'i mbin mu nthe na pa nnu pe na pi na'an nthe a ne tho ngu'o ndogo li'i nkwan ha'an pi ni na'an ne."

³⁸ Pa ghan younjij pi chhu gho na, "Taatho, lii njai paa kafa po nei."

A chhu ni pugu na, "Yine chra lugwi nne."

Jisho luon Minnwi nkuon mbra
(Matio 26:36-46; Maaku 14:32-42)

³⁹ Jisho taon mon la'a nkwan ha'an a gha mbigi ntaon ne, ngai nkuon Mbira pa Thi Olive pugu pa ghan younjij pi. ⁴⁰ Nga nchoin fo, nchhu ni ghan younjij pi na, "Pai luon Minnwi nne na ki'i pai gu mon mon nu."

⁴¹ Nchene ndollo ti ngai nchoin fi'i li'i na non ma'an ngu'o a choin ne, nkwi kwere yi shhe nduon Minnwi na, ⁴² "Taa a, a mbo khwatua yu, pai ndua ngai piphi yei ki ndo nnu. Ndo ti ki'i a po pi no ha'an nta'a nu ne, a po no ha'an o ta'a nu na a po ne." ⁴³ Yichai ngan ntaon Minnwi lo po ntho ma'an ghr'i yi mon yu'o gho, ⁴⁴ a luon Minnwi ni nji ti lie yi taon mbo no chhi nchoin nu shhe.

⁴⁵ A gha mi'en luon nu, ngai mbara pa ghan younjij pi pugu lle nu nthe yu'o nju'o. ⁴⁶ A pie vugu na, "Pai lle pi kho? Pai lollo tothi nduon Minnwi nne na ki'i pai gu mon mon nu."

Pi wein Jisho

(Matio 26:47-56; Maaku 14:43-50; Jouj 18:3-11)

⁴⁷ A gha ngu'o nchra nu ne, yu ngwa choin, non chai, ligi yi po Judashi, na a ni mbo ta'a non shina paanchro gho, po ju shhi.

* 22:37 22:37 Ishaya 53:12.

Nchənə ntho yəi Jisho mbanj vi no chrā nu ghō. ⁴⁸ Ndo Jisho chhu ghō ŋa, **“Judashi, ɔ shi mfini a, Muuŋ Nɔŋmishua, ni paŋ nu ma nɔ chrā nu?”**

⁴⁹ Pa ŋgwa pɛ ŋa pugu ni mbo yəi yu nɛ gha nɔŋ nnu ŋa a tā'a nu ndōgo li'i nɛ, nchhu ghō ŋa, “Taatho, p̄igi shua kafa nshāan vugu nɔ?” ⁵⁰ Yichəi tā'a yi shina pugu che tənə ŋgei mbhō j̄i muuŋ fā'a tā'a taatho pa thishi ghanj fɛ'ingienj.

⁵¹ Jisho chhu ŋa, **“Ki'i p̄ei nu'uj nchwie!”** Nkəonj tənə muuŋ fā'a ghō, a tini.

⁵² Nenne, Jisho chhu ni pa thishi ghanj fɛ'ingienj pugu pa ghanj kē'i Nda Minnwi pugu pa thishi ŋa pugu ni ntho nu ŋgwēinj vi nɛ ŋa, **“Mbo pi ŋgina minwi ŋa p̄ei tho nu ŋgwēinj ni pa kafa pugu pa wr̄ei? ⁵³ Nguonj ll̄e ghao pia po nu monj Nda Minnwi, pa'a p̄ei lo mba'o nɔ wēinj nu ma. Ndo yei nd̄i yəi pugu pa yi n̄ji monj njinj.”**

Pita lāa Jisho

(Matio 26:57-58,69-75; Maaku 14:53-54,66-72; Jounj 18:12-18,25-27)

⁵⁴ Nenne, pa ghanj kē'i Nda Minnwi wēinj vi ŋgəi ni ju nda taatho pa thishi ghanj fɛ'ingienj. Pita yōu njinj yugu ndo mbo pi fie njinj. ⁵⁵ Pugu ni ŋga mfr̄ei mōŋonj monj titri yina, ti ŋkiri nchōchhō ka'a, Pita chhō shina pugu. ⁵⁶ Ta'a muuŋ fā'a mbo miŋgwɛ, ni ŋga nɔŋ Pita a chhō yəi mōŋonj ghō, a ya ligi yi mbinj yu, nchhu ŋa, “Nɔŋ vei ni mbo pugu Jisho ŋkaa yu.”

⁵⁷ A lāa, nchhu nu ŋa, “Maa, ndo n̄ji'i n̄ji vi!”

⁵⁸ A gha ndara, yichəi ŋonj pini nu'uj n̄jəi vi, nchhu ŋa, “ɔ tā'a pakwo pi!”

Pita chhu ŋa, “Tāa, ndo n̄ji'i mbo tā'a ŋonj vugu!”

⁵⁹ A ni ŋga nu'uj njunu, yichəi ŋonj pini nu'uj n̄jəi vi, nt̄ii nu ŋa, “Shishini, ŋonj vei ni mbo pugu Jisho nthɛ ŋa, a llo Galili ŋkaa yu!”

⁶⁰ Ndo Pita khwē ŋa, “Tāa, ndo n̄ji'i n̄ji nnu ha'anj ɔ tho nchhu nu nɛ!”

Nɔ ha'anj Pita ni ŋgu'ɔ nchrā nu nɛ, miŋkə'i khwɛ. ⁶¹ Taatho kara mbɛ'i Pita. A kw̄inj chrā Taatho, ŋkwanj ha'anj a ni nchhu ghō ŋa, **“Nkaonj miŋkə'i maa ŋkhwē shi'a, ɔ shi ndāa a ni tr̄ei ŋgɛ.”** ⁶² Nenne, Pita taonj mbhi ŋkəi a gha'a.

Pi wie Jisho mbini mā'anj vi ni kw̄əinj

(Matio 26:67-68; Maaku 14:65)

⁶³ Pa ŋgwa ŋa pugu ni ŋkē'i Jisho nɛ ni n̄jɛ mā'anj nu vi ni kw̄əinj ndo mbini ntho ŋgwie vi. ⁶⁴ Pugu ni ŋkrao ligi yi ni ndhw̄i, mbie vi ŋa, “Nɔ ŋjəli'i, shwei vigi ni ŋonj ŋa a wie ghō nɛ!” ⁶⁵ Pugu ni ntho mbini nchhu pichəi ntou pa nnu, ŋgwɛ'i vi.

Jisho shhi pa k̄uj

(Matio 26:59-66; Maaku 14:55-64; Jounj 18:19-24)

⁶⁶ Mbhi ni ŋga ndan, pi lōgo Jisho ŋgəi nɔ shhi kiri pa thishi, mbo pa thishi ghanj fɛ'ingienj, pugu pa ghanj yɛ'i ŋgwa ni ḡi Mushi. Pugu chhu ghō ŋa, ⁶⁷ “ɔ mbo Ju ŋa Minnwi Chu'ɔ Ntaonj nɔ Nkwe nɛ, ɔ chhu ni pigi.”

Jisho khwē ŋa, **“Mi nshwei v̄ei pa'a p̄ei lo mbinj, ⁶⁸ ndo mi mbie v̄ei ni tā'a nnu, pa'a p̄ei lo mfā'o khwɛ. ⁶⁹ Ndo llo ndwɛ ŋgəi nu shhi pi shi nchərə Muuŋ Nɔŋmishua ŋgei mbhō j̄i Minnwi ŋa a fā'o ŋguonj ghr̄i nɛ.”**

⁷⁰ Nenne ŋguonj yugu pie vi ŋa, “Yie nōonj ŋa ɔ po Muuŋ Minnwi?”

A chhu ŋa, **“P̄ei chhu ŋa mi yie.”**

71 Nenne, pugu chhu ña, “Pia nu’uñ ntá’a pi kño ndwe nja’o, pia ya’o ni non yia llo mbho yu.”

23

Jisho shhi Paile

(Matio 27:1-2,11-14; Maaku 15:1-5; Joun 18:28-38)

1 Nguon kiri pa thishi pigho yrei ndõgo Jisho ñgõi nõ shhi Paile, 2 nchhu pa nnu tho yu ña, “Ñon yei tho ntho nu ni titini minduonduon shina ñgwa pigi, ndãa nu ña ki’i pigi mã’añ taashi ni Kaisha, ndo nchhu nu ña ju ndutho yi, Ju ña Minnwi Chu’o Ntaon nõ Nkwe ne, mbo fũon.”

3 Paile pie vi ña, “O fũon pa Juu?”

A khwẽ gho ña, **“A ha’an o chhu ne.”**

4 Paile chhu ni pa thishi ghan fe’ingien pugu pa yú ñgwa pigho ña, “Ndo njõi fãñ ñon vei.”

5 Pugu wu’o mfrafra, nchhu nu ña, “A ni’in pun ñgwa ni yaon ña a ye’i nu ne mon ñguon Judia, llo Galili ti ntho nchõñ hein.”

6 Paile ni nja’o mbie ña, “Ñon vei llo pi Galili?” 7 A ni ñga nja’o ña Jisho llo pi mon ye li’i ña a sha’a fũon Hero ne, a taon vi gho. Hero ni mbo Jerushalein ndii gho.

Jisho shhi Hero

8 Ndi ña Hero ni njõi Jisho ne, mfã’o ntou pwatua, nthe ña a ni ñkwo tho nja’o ntou pa nnu nõ ligi yi ñkhwã nu nõ yei nu vi. A ni ñkhwã nu nõ yei nu, a chwie pa nnu ghraoghrao. 9 Nthe yie gho, a tou vi ñkien ntou yi, ndo pa’a Jisho lo ñkhwẽ. 10 Pa thishi ghan fe’ingien pugu pa ghan ye’i ñgwa ni gí Mushi taon shhi ntigi ntou pa nnu tho yu. 11 Hero pugu pa ghan nchhõ pi ni ñga nshũ vi ndo mã’añ vi ni kwõin, ndõgo piri mã’añ mbin yu mbin ndu’u vi ni Paile. 12 Hero pugu Paile gũ pa

taannu yua gho nthe ña pugu ni mfũon mbo pi ni kipina.

Pi fe njõ gu ni Jisho

(Matio 27:15-26; Maaku 15:6-15; Joun 18:39-19:16)

13 Paile kiri pa thishi ghan fe’ingien pugu pa ghan shá’a, ni pa ñgwa gha, 14 nchhu ni pugu ña, “Põi tho ni ñon vei hein nchhu ña a tho nchwie nu ñgwa tinitho, ñga ntou vi shhi põi, pa’a ndo njõi a fãñ sheshe nnu mon ñguon pa nnu ña põi wõin vi nõ ne. 15 Ndo pa’a Hero lo njõi ñkaa yu, nne a pin ndu’u vi ni pia. Nõ ha’an põi yei ne, a lo nji’i nchwie yichõi nnu ña a pie ña pi jwi vi, 16 nthe yie gho, ñshi ngu’o ñgwie vi wie, mien vi a ghõi.” 17 [Sheshe llé ji Lli Nji’a Paile ghã nchu’o ta’a ñgan chõin nõ ligi yugu.]

18 Nguon kiri ñgwa pa’o ñgõu ña, “Jwi vi, nchu’o Baraba mfe ni pigi!” 19 Baraba ni mbo ñon ña pi ni ni’in vi chõin nthe ña titini minduonduon ni ñgõ mon la’a pi jwi ñon. 20 Paile chrã ni pugu ñkamu’õñ nthe ña a ni ntã’a nu mien vi a ghõi ne. 21 Pugu pa’o ñgõu ña, “Kwin vi ñkuon wá’a, kwõin vi ñkuon wá’a!”

22 Nõ ñgẽ yi trẽi, Paile pie ni pugu ña, “Nthe kño, phi ña ñon vei chwie ne po pi kño? Ndo njõi sheshe fãñ mbin yu ña a pie ña pi jwi vi jwi ne, nthe yie gho, ñshi ngu’o ñgwie vi wie, nchu’o vi a ghõi.”

23 Ndo pugu li’i, njõno nu ñkien ni nji, nchhu nu ña pi kwõin vi ñkuon wá’a. Pugu yõno ti yugu chõin. 24 Nenne, Paile sha’a ña pi jwi Jisho nõ ha’an pugu ta’a nu ne. 25 A chu’o ñon ña pugu tã’a nu ne, mbo ñon ve ña pi ni ni’in vi chõin nthe titini minduonduon ña a ni nchwie a gũ mon la’a pi jwi ñon ne, mfe Jisho ni pugu ña pugu jwi

vi, mbo nnu ha'an pugu ni nt'a'a nu ne.

Pi kwīn Jisho ŋkuon wá'a

(*Matio 27:32-44; Maaku 15:21-32; Jouŋ 19:17-27*)

²⁶ Pa ghan mā'an nchho Roma wēin Jisho ŋgōi nɔ. Nɔ ha'an pugu ni ŋgōi nu ne, pugu wēin ŋon chōi, ligi yi pɔ Shemu, mbo ŋon la'ataon Shirin ŋa a ni ndho mon yichōi li'i la'ataon gho ntho nu. Pugu nū'ɔŋ wá'a mbē'i yu, ŋi vi ŋa a tien ŋgōi nɔ njin Jisho.

²⁷ Mmē kiri ŋgwa yōu njin Jisho pugu pa piŋge ŋa pugu ni ntho ŋkōi vi ni nji ne. ²⁸ Ndo Jisho kara nchhu ni pugu ŋa, "**Piŋge Jerushalein, ki'i pōi kōi a, pōi kōi non pōi pugu pa puon pōi.**" ²⁹ **Nthe ŋa yichōi llé tho ntho nu ŋa pi shi nchhu ŋa, 'Mbrotho minŋwe ŋa a ŋkhwē ne, ni pa puŋ pē ŋa muuŋ shi ya'a taon fo ne, ni pa pini pē ŋa pugu shi ya'a nu'ɔŋ muuŋ ne.'** ³⁰ **Nenne, ŋgwa nŋē nchhu nu ni memme mbra ŋa, 'Gū mbin pigi,' nchhu ni puon mi mbra ŋa, 'Kuru vigi!'** ³¹ **Pi mfe ŋgō'i ni ŋon ŋa mbho yi yi wo ne fi'i yei, kan a shi mbo pi neiŋ ni ŋon ŋa a fāaŋ nnu ne?***

³² Pa ghan mā'an nchho Roma lōgo pichōi paa ŋgwa ŋa pugu ni mbo pa ŋgusha'a ŋkaa pugu, ŋgōi nɔ li'i jwi vugu pugu pa Jisho. ³³ Ŋga ntho nchōin li'i chōi ŋa pi mēin ni "Kwēi Tho", ŋkwīn Jisho fo ŋkuon wá'a pugu pa ŋgusha'a pigho, ta'a yi ŋgei mbho ji, ta'a yi ŋgei mbho ŋkwrei.

³⁴ Jisho chhu ŋa, "**Tāa, li'ε phi yugu nthe ŋa pugu lo nji nnu ha'an pugu chwie nu ne.**" Nenne, pugu mā'an yaon nɔ pē'i nɔ yēi nu ŋa a shi nji gɔ ndhwī yi shina pugu.

³⁵ Pa ŋgwa thi fo mbē'i nu, pa thishi mā'an vi ni kwōin ŋa, "A ni ntho ŋkwe ŋgwa, a kwe ne non yi pia nɔ ha'an a mbo Ju ŋa Minnwi Chu'ɔ Ntaon nɔ Ŋkwe, llo mbho Minnwi, ye ŋa Minnwi chu'ɔ vi ne." ³⁶ Pa ghan mā'an nchho mā'an vi ni kwōin ŋkaa pugu mfe là'o chōchigōi gho. ³⁷ Nchhu nu gho ŋa, "Ō mbo fūon pa Juu, ɔ kwe ne non yo pia! Pigi yōi!" ³⁸ Pi ni nā'an yaon ŋkwīn ŋkuon tho wá'a tho yu ŋa, "Yei fūon pa ŋgwa Juu."

³⁹ Yichōi ta'a ŋgusha'a gho ŋa pi ni ŋkwīn vugu pugu ne wē'i vi, nchhu nu ŋa, "Ō lo mbo Ju ŋa Minnwi Chu'ɔ Ntaon nɔ Ŋkwe ne? Kwe ne non yo, mbini ŋkwe vigi."

⁴⁰ Vichōi ta'a ŋgusha'a gho pīga vi, nchhu nu ŋa, "Ō lo ndou ti mbogo Minnwi, nthe ŋa pi ya'a ta'a fi'i njó ni pia, mbo gu? ⁴¹ Yogo njó ká'o nthe ŋa pogo khu nɔ nnu ŋa pogo tā'a, ndo ti ŋon vei lo nji'i mfāaŋ kan ta'a nnu." ⁴² Nchhu ki'ε ŋa, "Jisho, kwīn a ndii ŋa ɔ nii mon Sha'afuon yo ne."

⁴³ Jisho lu'u gho ŋa, "**Shishini, nshwei gho, shi'a pogo shi mbo mon nchho shi'i Po.**"

Gu Jisho

(*Matio 27:45-56; Maaku 15:33-41; Jouŋ 19:28-30*)

⁴⁴ A ni mbo mon ntun minaon ŋa njinjin ni gū mon ŋguon li'i ghao fo ti ŋgōi nchōin mon trei minaon ni naonchi, ⁴⁵ nthe ŋa minaon shi ki lo nu'un nthe nu. Ndhwi ki'i li'i ŋa a ni mbo mon Nda Minnwi shāa ntaon yi paa. ⁴⁶ Jisho gha ŋkōi ni nji nchhu ŋa, "**Tāa a, mfe jijwe a mbho gho!**" A ni ŋga nchhu nenne, jijwe yi taon.

⁴⁷ Nthishi pa ta'a ŋkii shooge ni ŋga nŋōi nnu ha'an a lōgo li'i ne, ŋga'o Minnwi nchhu ŋa,

* **23:31** 23:31 Yei ghrá pɔ mon Ŋwa'anli Minnwi lleshhi pi ŋa *Nthe ŋa ŋkwan nnu pei ndōgo li'i ndii ŋa thi yi fhe ne, kan a shi mbo pi neiŋ ndii ŋa thi yi yó ne?*

“Shishini, ñon vei ni mbo ñon ndindi.”⁴⁸ Ndiï ña ñgwa ña pugu ni ñkiri fɔ nɔ yɛi nu nnu ña a shi ndɔgɔ li’i ni nɛi nnu ña a ni ndɔgɔ li’i nɛ, pugu wie ñjù’ɔ yugu mbini la’a mon tu’utho.⁴⁹ Ndo ñguon ñgwa pɛ ña pugu ni ñji Jishɔ, mbigi pugu pa piŋgɛ ña pugu ni ñjɔ ñjin yi llo Galili nɛ, thi fie hiŋ ntho ñjɛi nnu pei.

Pa taannu Jishɔ twei vi

(Matio 27:57-61; Maaku 15:42-47; Jouŋ 19:38-42)

⁵⁰ Ñon chɛi ni mbo fɔ, ligi yi pɔ Joshe, llo yichɛi li’i Judia ña pi mɛiŋ ni Arimatia, mbo ñon shi’i ndo mbo ñon ndindi.⁵¹ Nji’i ntho pi nɔ ha’an a ni mbo ñgia pa thishi pigho nɛ, a shi ki lo ñji’i mbiŋ nnu ña pi ni ñkã’a ndo nchwie mbiŋ Jishɔ nɛ, ni ntho ñjwɛɛ Sha’afuon Minnwi.⁵² A ni ñgɛi mbara Paile ña a fɛ khu Jishɔ gho.⁵³ A shwi’i khu yi shhe, mbara vi mon mbho ndhwí fhu, ni’in vi mon mbo ña pi fi’i ñkuon ñgù’ɔ nɔ fún, mbo ye ña pi shi ki lo naa ma ntwei ñon fɔ.⁵⁴ A ni mbo llé piri nu non nɔ llé Ji. llé Ji gho kwo tã’a nu njɛ.

⁵⁵ Piŋgɛ ña pugu pa Jishɔ ni ndho Galili nɛ yɔu ñjin Joshe ñgɛi ñjɛi fún ndo ñjɛi ñkwan ha’an pi ni nũ’ɔŋ khu Jishɔ mon gho nɛ.⁵⁶ Ñgɛi ki’ɛ la’a mbiri laminda pugu pa pichɛi pa mbwa wru nũ’ɔŋ, mɛɛɛ non llé Ji nɔ ha’an kina chhu nɛ.

24

Jishɔ pini nu’uŋ ñku’ɔ

(Matio 28:1-10; Maaku 16:1-8; Jouŋ 20:1-10)

¹ Mon fũon llembhi mbo Shonde mon shwi’i tan gho, ñkien ni muuŋ tutu’u, piŋgɛ pɛ lɔgɔ laminda ña pugu ni mbiri nɛ, ñgɛi nɔ chofun.² Nga nchɛiŋ fɔ, ñjɛi ña pi kwo kɛnɛ ñgù’ɔ ha’an a ni nchri chofun nɛ.³ Pugu ni

ñga nii mon gho, pa’a ndo ñjɛi khu Taathɔ mbo Jishɔ.⁴ Nɔ ha’an tho yugu ni ntho mfiŋ nu ni nnu ha’an a lɔgɔ li’i nɛ, paa ñgwa wí’i ntho yɛi pugu ndhwí yugu tho sheishei nɔ fiembi.⁵ Pɔgɔ gu ni ñga ñgwɛiŋ vugu, pugu tu’u tho yugu shhe, pa ñgwa pigho pie ña, “Pɛi kie ñeiŋ ntho ntã’a ñon maon shina pa ñgwa khu?”⁶ A lo ñji’i mbo hein, a ku’ɔ llo mon gu! Kwiiŋ nnu ña a ni nchhu ni pɛi ndiï ña a ni mbo Galili nɛ:⁷ “Pi shi ncha’a Muuŋ Ñonmishua mɛɛ mbho ghan phi, pi kwiiŋ vi ñkuon wá’a. A gha nda’a tɛi llé, a pini ñku’ɔ.”

⁸ Piŋgɛ pigho kwiiŋ chrà yi,⁹ ñkwɛi llo chofun gho, nshwei ñguon nnu pei ni ta’anhrɔ pa ghan ntaon pi pugu pa ñguon pichɛi ghan younjin pi.¹⁰ Piŋgɛ pigho ni mbo Meri Madalin, Joana, ni Meri müuŋ Jɛiŋ, pugu pa pichɛi pa piŋgɛ nduon ña pugu ni nshwei pa nnu pei ni pa ghan ntaon pi nɛ.¹¹ Pugu lii a pɔ nɔ nnu na, nenne pa’a ndo mbiŋ nnu pigho.¹² Ndo Pita yɛi ntei ñgɛi chofun, ñga ntu’u non yi mɛɛ’i mon fún, ñjɛi ndhwí fhu fɔ ki yaon nduon lo mbo fɔ. A pini la’a, nchho ñgráo nnu ña a lɔgɔ li’i nɛ.

Jishɔ para paa ñgwa shendaon Emao

(Maaku 16:12-13)

¹³ Wu’ɔ llé gho, paa ghan younjin Jishɔ ghɛi nu li’i chɛi, pi mɛiŋ ni Emao, wuŋ ñkan kwò llo Jerushaleiŋ.¹⁴ Pugu ni ntho nshãa Shaanŋa ñkuon ñguon nnu pɛ ña a lɔgɔ li’i nɛ.¹⁵ Nɔ ha’an pugu ni nchrã nu ndo nshãa nu nɛ, Jishɔ nyiŋ mbara vugu, pugu pugu nyiŋ nu ka’a.¹⁶ Yaon chri ligi yugu, pugu yɛi vi ndo pa’a ndo ñji ñgan vi.

¹⁷ A pie vugu ña, **“Pɛi gha nyiŋ nu, ntho nchrã pi kho?”**

Pugu tithi ŋkuokuo. ¹⁸ Ta'a ŋon shina pugu, ligi yi pɔ Kleopa, chhu ghɔ ŋa, "A wu'ɔ gɔ tɛ'i ghɔ mbo ŋgan kra Jerushalein ŋa a lo nji nnu pɛ ŋa a lɔgɔ li'i fo mon llɛ pɛi nɛ?"

¹⁹ Jishɔ pie vugu ŋa, "**Mbo pa kɔ?**"

Pugu chhu ghɔ ŋa, "Pa nnu nɔ ligi Jishɔ llo Nashare, a ni mbo njɛli'i Minnwi, ntini mon ŋguon nnu ŋa a ni nchhu ndɔ nchwɛ nɛ, nɔon nu ŋa Minnwi ni mbin vi, ŋgwamishua gha'o vi. ²⁰ Pa thishi ghan fɛ'ingien pugu pa pichɛi pa memme ŋgwa pia fɛ vi ŋa pi fɛ njɔ gu ghɔ pi kwɪn vi ŋkuon w'a'a.

²¹ Pigi ni ŋkwā'a ŋa a ju mbo ŋon ŋa a shi ŋkwe puon Ishrae nɛ. Mbapa nenne, a trɛi llɛ shi'a ndɔ ha'an nnu pɛi lɔgɔ li'i nɛ.

²² Nɔ pigi nu ŋkuon ghɔ, pichɛi pinɔge pigi chhu nnu ghraoghrao ni pigi. Pugu ni mbo chofun ni tutu'u, ²³ ndɔ pa'a ndɔ njɛi khu yi, mbini nchhu nu ŋa pugu yɛi ghan ntaon Minnwi, pugu chhu ŋa a yi maon. ²⁴ Pichɛi pa ŋgwa ŋa pigi pugu ni mbo nɛ ghɛi chofun ghɔ ŋgu'ɔ njɛi pi ŋkwan ha'an pinɔge pighɔ ni nchhu nɛ, ndɔ pa'a ndɔ njɛi vi fo."

²⁵ Jishɔ chhu ni pugu ŋa, "**Pɛi ki'i na pi nɛin, a lo ŋkɛ'i ŋga'a vɛi pi nɛin nɔ pin nu pa nnu ha'an pa njɛli'i Minnwi ni nchhu nɛ.** ²⁶ A shi ki lo mbie ŋa Ju ŋa Minnwi Chu'ɔ Ntaon nɔ ŋkwe nɛ, yɛi ŋgɔ'i pɛi nii mon ndigha'o yi?" ²⁷ A jɛ mon ŋwa'anli Mushi ti ŋgɛi nii mon pa ŋwa'anli pichɛi pa njɛli'i Minnwi, nterɛ ni pugu ŋguon yaon ŋa ŋwa'anli Minnwi ni nchhu nthe vi nɛ.

²⁸ Nɔ ha'an pugu ni mbara nu la'ataon ghɔ nɛ, Jishɔ chwɛ nɔ ha'an a fɛfɛrɛ. ²⁹ Pugu wɛin vi ŋa a kina, nchhu nu ghɔ ŋa, "Pia la'a ka'a, llɛmbhi kwo tho memme, li'i lo ŋkwo shini nu."

Nenne, a nii nda nɔ la'a nu pugu pugu. ³⁰ Ndi ŋa pugu pugu ni mbo ŋkuon taprɛi li'i ji maon nɛ, a lɔgɔ brɛi mfe tɔo nu, mbɛ'i ŋgrā ni pugu. ³¹ Ligi yugu ŋa'an, pugu ji vi, ndɔ a phe ligi pugu.

³² Pugu chhu ni non pugu ŋa, "Njū'ɔ yɔgɔ lo ŋgu'ɔ nthɔ ŋkɪkɪi mon ghɔ nɔ ha'an a ni nthɔ ntūgu ŋwa'anli Minnwi ni pɔgɔ nɛ?" ³³ Pugu yrɛi shhe ndii ghɔ mbini Jerushalein njɛi ta'anchrɔ pa ghan ntaon Jishɔ pugu kiri fo pugu pa pichɛi pi nduon. ³⁴ Pugu chhu ni paa ŋgwa pɛ ŋa, "Taathɔ ku'ɔ shini. A nɔon non yi ni Shemu."

Jishɔ nɔon non yi ni pa ghan younjɪn pi

(Matio 28:16-20; Maaku 16:14-18; Joun 20:19-23; Fā'a 1:6-8)

³⁵ Paa ŋgwa pighɔ fi'i pa nnu ŋa a lɔgɔ li'i shendaon Emao nɛ ni pugu, pugu pa ŋkwan ha'an pugu ni nji Taathɔ ndii ŋa a pɛ'i brɛi nɛ. ³⁶ Nɔ ha'an paa ŋgwa pighɔ ni nthɔ nshwei vugu ni nnu pɛi nɛ, Jishɔ wɪ'i nthi shina pugu, nchhu ni pugu ŋa, "**Ghighri Minnwi pɔ mbin pɛi.**" ³⁷ Non ŋguon yugu wɪni, pɔgɔ gu wɛin vugu, pugu gɛ ŋa pugu yɛi pi ŋkushɛ.

³⁸ A chhu ni pugu ŋa, "**Pɛi kie nɛin mbɔgɔ gu nɛin? A chwɛ kɔ pɛi tho mfā'o yɛi fi'i khuthɔ?** ³⁹ Lii mbhɔ ma pugu pakwo ma, njɛi ŋa a lo mbo mmu? Kāon nja'o, nthe ŋa ŋkushɛ shi'a mfā'o frɛi pugu pa kwɛi nɔ ha'an pɛi yɛi mfā'o nɛ." ⁴⁰ A ni nchhu nnu yɛi, nɔon mbhɔ mi pugu pakwo mi ni pugu.

⁴¹ Pugu ni mfā'o pwanju'ɔ ndɔ ŋgrāo ti a fhi ni pugu pi nɔ ha'an a pɔ pi njɛin. Nenne, Jishɔ pie vugu ŋa, "**Pɛi fā'o sheshe yaon ji hɛin?**" ⁴² Pugu fɛ nyi'an tūon ghɔ, ⁴³ a kwe ŋkru shhi pugu.

⁴⁴ Nchhu ŋa, "**Yɛi pa nnu ŋa ŋki chhu ni pɛi ndii ŋa pia ni**

nggu'ɔ mbɔ ka'a nɛ, ɲa ɲguon pa nnu ɲa pi ni nā'an nɔ ligi a mon gí Mushi ni yi pa njəil'i Minnwi pugu pa Nwa'anli Nkhi nɛ shi nggu'ɔ ndɔgɔ li'i pi nenne." ⁴⁵ Nenne, a ɲa'an lina yugu ɲa pugu ji chrà Minnwi. ⁴⁶ Nchhu ni pugu ɲa, **"Pi ni nā'an ɲa, 'Ju ɲa Minnwi Chu'ɔ Ntaon nɔ Nkwe nɛ shi njəi ɲgə'i ndɔ ɲkhu a gha mbɔ mon trɛi llɛmbhi, a ku'ɔ.'** ⁴⁷ Pugu pa ɲa mon ligi Krishto ghɔ, pi shi nchii ni pa ɲguon ɲgwa ɲkuon mbhi ɲa pugu pā'a ɲkūnu yugu ni phi, Minnwi li'ɛ mfe ni pugu, pəi jē Jerushalein. ⁴⁸ Pəi yəi pa nnu pei, pəi ghəi nshwei ɲgwa nduon nɔ ghɔ.

⁴⁹ **"Nshi ntaon kà'a Tāa a ni pəi. Nɔ pəi chɔchɔ Jerushalein hein ti nji llo tothi shi nshwi'i mbin pəi."**

Jishɔ ku'ɔ po

(Maaku 16:19-20; Fà'a 1:9-11)

⁵⁰ Nenne, Jishɔ lɔgɔ vugu llo Jerushalein ɲgəi ti nchəin mbin la'ataon Betani, mbi'i mbhɔ mi tothi nduon mbɔɔ Minnwi mfe ni pugu. ⁵¹ Nɔ ha'an a fe mbɔɔ ni pugu nɛ, mien vugu, Minnwi lɔgɔ vi ɲku'ɔ nɔ po. ⁵² Nenne, pugu gha'o vi, mbin Jerushalein ni ntou pwanju'ɔ. ⁵³ Pugu ni ɲkina mon Nda Minnwi ɲguon llé nthɔ ntɔo Minnwi.

**Pwa Pisha'akhɔ ŋkwan
ha'an
Jouŋ
fi'i ne
Kāon nu pa tho nu**

Jouŋ lūgwi nā'an nu ŋwa'anli yei pi ni chhu nu njin nnu ŋa a nā'an ŋwa'anli gho nthe yie ne. A fi'i ŋa pi nā'an ŋwa'anli yei nne ŋa ŋgwa ji ŋa Jisho Ju ŋa Minnwi ni Nchu'ɔ Ntaon nɔ Ŋkwe ne, pugu pa ŋa ŋon mbin vi, a fā'ɔ chombhi.

Jouŋ fi'i mishweishwei yi yei mon paa memme ghrà. Fūon yi fi'i fā'a Jisho mon nthe minaon. A pinì nu'uj mfi'i ŋkwan ha'an ŋgwa ni nchwīe ndii ŋa pugu ni nja'ɔ ndo njəi pa fā'a Jisho ne, Ki pugu ni ŋkakra mbin vi ki pugu ni ndāa vi lāa. Mon mbra mme ghrà, Jouŋ fe ndii nɔ fi'i nu pa nnu ŋa a ni ndōgɔ li'i mon shwi'i tan Lli Nji'a ne.

Jouŋ fi'i mon khwachəi li'i mon ŋwa'anli yei ŋkwan ha'an Jisho nōon non yi ni ligi ye ŋa Minnwi ni nōon non yi nɔ gho ŋkaa yu ne. Ligi gho pɔ: A Mmu. Wu'ɔ nenne Jouŋ pinì nu'uj nōon khwachəi li ghoghrao ŋa Jisho ni nōon ne. Jouŋ fi'i paa ŋgɛ ŋa Jisho ni ŋku'ɔ mon gu pi fūon llé mon shwi'i tan. Jouŋ chrà ntou yi ŋkuon nnu fā'ɔ nu chombhi ki mme pi nɔ tɔgɔ nu mbho Jisho. A fi'i ŋa Chombhi ki mme yei gha njē ni ŋon pi ndii ŋa ŋgan vi pin Jisho Krishto ŋa a ju mbo shendaon, mbini mbo chombhi, mbini mbo nnu shini ne. Ta'a mme nnu ŋa a pɔ mon ŋwa'anli yei pɔ ŋa Jouŋ logɔ pa yaon ŋa ŋgwa ji ne, mā'an fi'i pa nnu mon jiwɛ nɔ gho. Pa maon pighɔ pa yaon nɔ ŋkhi, brei, li'e, ŋkē'i minji pugu pa minji, ndāa grape pugu pa ntien yi.

Chrà chombhi

¹ Ŋkaon pi maa nchwīe mbhi, Chrà gho ni ŋkwo pɔ, Chrà gho pɔ pugu Minnwi, Chrà gho pɔ Minnwi. ² A ni mbo pugu Minnwi ka'a nɔ njē yi. ³ Sheshe yaon ŋa pi pūon ne tɔgɔ pi mbho yu. A kaŋ ni ŋkien pa'a sheshe yaon ŋa pi pūon ne lɔ mbo yi pūon. ⁴ Chombhi ni ndho pi mbho Chrà gho, chombhi gho pɔ li'e ŋgwamishua. ⁵ Li'e gho the mon njinjin ndo pa'a njinjin lɔ ŋga'a vi.

⁶ Minnwi ni ntaon yichəi ŋon, ligi yi pɔ Jouŋ. ⁷ A ni ntho nɔ minkwentie nɔ chrà nu nthe li'e gho, nne ŋa ŋguon ŋgwa nthe pugu pin tɔgɔ pi ŋkuon chrà yi. ⁸ A shini ndo mbo ju mbo li'e gho. A ni ŋgu'ɔ mbo pi minkwentie nɔ chrà nu nthe li'e gho. ⁹ Ŋkien li'e gho ni ntho nu ŋkuon mbhi, mbo li'e ŋa a the mfe li'e ni ŋguon ŋgwa ne.

¹⁰ A ni mbo ŋkuon mbhi ndo pi tɔgɔ pi mbho yu nchwīe mbhi, ndo pa'a mbhi lɔ nji vi. ¹¹ A ni ntho nthe ji, ndo pa'a ŋgwa pi pigho lɔ ŋa'an njū'ɔ yugu gho. ¹² Ndo ni ŋguon ŋgwa pɛ ŋa pugu ni ŋa'an njū'ɔ yugu gho ne, ŋa pugu ni mbin vi ne, a fe ghrí ni pugu nɔ gū nu puon Minnwi, ¹³ mbo puon ŋa pi lɔ mbhi vugu pi ŋkwan ha'an ŋgwamishua ghà mbhi ne, mbo ŋgwa ŋa pi shi lɔ mbhi vugu pi ni khwā nu ŋgwamishua, ki ni pī'i nu mimbia ŋa a lan ne. Minnwi ndutho yi chwīe pi phi vugu.

¹⁴ Chrà gho ni ŋgū ŋonmishua nshwi'i nchho shina pia. Pia yəi ndigha'ɔ yi, mbo ndigha'ɔ ye ŋa a wu'ɔ fā'ɔ ju nɔ ta'a fiŋ Muon Tāa ne. A ni ndinaon ni pwapun pugu pa nnu shini.

¹⁵ Jouŋ ni mbo minkwentie yi, nchhu ni nji ŋa, "Yei ni mbo ju ŋa mi ni nchrà nthe vi ŋa, 'Ju ŋa a tho nu njin a ne, nthinkwo yi chaa

nyan, nthe ɲa a ni ɲkwo pɔ ɲkaon maa mbo.”

¹⁶ Llo mon linaon nu mi ni pwapun, a fe mboro ɲkuon mboro ni pia. ¹⁷ Nthe ɲa pi ni mfe gí ntogo pi mbho Mushi, ndo pwapun pugu pa nnu shini tho ntogo pi mbho Jisho Krishto. ¹⁸ Yichai kan ta'a ɲon lo naa ɲjɛi Minnwi, ndo fiɛɲ ta'a Minnwi ɲa a pɔ yɛi Taa ne, chwɛi pi ji Minnwi.

Ŋkɛni Jouŋ Ngan Fe ɲkhi

(Matio 3:1-12; Maaku 1:1-8;

Luka 3:1-18)

¹⁹ Pa ɲgwa Juu llo Jerushalein ni ɲga ntaon pa ghan fe'ingien Minnwi pugu pa ɲgwa Levi* ɲa pugu pie Jouŋ Ngan Fe ɲkhi ɲa, “Ɔ pɔ pi gɔ?” yei pɔ nnu ɲa Jouŋ ni nchhu ne. ²⁰ Jouŋ shini ndo ndaa khwɛ nu, a ni nja nchrã li'i wo ki lo ɲji'i nchien nchò yi, nchhu nu ɲa, “Nshi lo ɲji'i mbo Ju ɲa Minnwi Chu'o Ntaon no ɲkwe ne.”

²¹ Pugu pie vi ɲa, “Ti o pɔ pi gɔ? Ɔ Elaija?”

Jouŋ khwɛ ɲa, “Nga, ndo mbo ju.”

“Ɔ ɲjɛli'i Minnwi gho?”

Jouŋ khwɛ ɲa, “Nga.”

²² Nenne, pugu chhu gho ɲa, “Ɔ gɔ? Pigi fã'o no pɛni nu ni khwɛ nshwei ɲgwa ha'an pugu taon vigi ne. Ɔ chhu pi ɲa nthe non yɔ?”

²³ Jouŋ khwɛ ɲa,

“Mi ɲggi ɲon ɲa a kɛi nu mon ɲkunu njó.

‘Pɛi piri Shendaon tithi ni Taatho ɲa a togo fo no ha'an ɲjɛli'i Minnwi mbo Ishaya ni nchhu ne.”

²⁴ Pichai pa ɲgwa Farashi ɲa pugu ni mbo shina ghan ntaon pigho† ne ²⁵ pie vi ɲa, “Ti ö mien ki lo mbo Ju ɲa Minnwi Chu'o

Ntaon no ɲkwe, ki lo mbo Elaija, ki lo mbo ɲjɛli'i Minnwi gho, ɔ tho kwe ɲgwa ni ɲkhi ki'ɛ ɲa?”

²⁶ Jouŋ khwɛ ni pugu ɲa, “Nga ɲkwe ɲgwa ni ɲkhi pi mon ɲkhi, ndo yichai ta'a ɲon thi shina pɛi ɲa pɛi shi lo ɲji vi, ²⁷ a tho nu ɲjin a, ndo ndo ɲji'i ɲkã'o no ɲon ɲa mimfe mfe ɲkhi tra yi.”

²⁸ Nguon nnu pei ghao ni ntho ndogo li'i Betani, ɲjien ɲinai Jordan li'i ɲa Jouŋ ni ɲkwe ɲgwa ni ɲkhi ne.

Jisho pɔ pi muon minji Minnwi

²⁹ Mbhi gha ndan, Jouŋ yɛi Jisho a tho nu yɛi yu, a chhu ɲa, “Lii ɲjɛi! Muon Minji Minnwi ɲa a kwe phi ɲgwa ɲkuon mbhi ne.

³⁰ Yei pɔ pi ɲon ye ɲa mi ni nchrã nu nthe vi ndai ɲa ɲki chhu ɲa, ‘Ju ɲa a tho nu ɲjin a ne nthɛnkwo yi chaa nyan, nthe ɲa a ni ɲkwo pɔ ɲkaon maa mbo.’ ³¹ Mmu ndutho a shini ndo ɲji vi. Ndo ɲki tho, nchho mfe ɲkhi ni ɲgwa nne ɲa ɲgwa Ishrae ji vi.”

³² Jouŋ kwe nte yi, nchhu nu ɲa, “Mi ni ɲjɛi Jijwe Minnwi shwi'i nu mbin yu no mintu'olibun llo po, nshwi'i ɲkina mbin yu. ³³ Mmu ndutho a shini ndo ɲji'i ɲji vi, ndo ju ɲa a ni ntaon a ɲa ɲkwe ɲgwa ni ɲkhi mon ɲkhi ne ni nchhu vɛi ɲa, ‘Non ɲa o shi ɲjɛi Jijwe shwi'i ɲkina mbin yu ne, a ju ɲa kwe nu ɲkhi ɲa a shi mfe ni ɲgwa ne shi mbo pi mon Jijwe Minnwi.’ ³⁴ Ndo ɲjɛi, ndo mbo minkwentie ɲa yei Muon Minnwi.”

Jisho gɛ fion ghan younjin pi

³⁵ Mbhi ni ɲga ndan, Jouŋ pini ntithi pugu pa paa ghan younjin pi, ³⁶ mbe'i Jisho no ha'an a ni ntogo nu ne nchhu ɲa, “Lii ɲjɛi, Muon Minji Minnwi!” ³⁷ Paa ghan

* **1:19** 1:19 ɲgwa Levi ni mbo ghan fã'a Nda Minnwi. † **1:24** 1:24 Yichai shendaon no tugu nu ghrã yei pɔ ɲa A ni ntaon ɲgwa Farashi ntaon ghan ntaon pigho.

youŋjɪŋ pi pighɔ ni ŋga nja'ɔ nnu yei, ndɔllo nɔu nɪŋ Jishɔ.

³⁸ Jishɔ kara nonɪ yɪ njɔi vugu pugu thɔ nu nɪŋ yu, a pie vugu ŋa, **“Pɛi ta'a pi kɔ?”**

Pugu khwɛ ŋa, “Rabai” (nɪŋ yɪ pɔ ŋa “Masha”), “ɔ la'a pi hɪŋ?”

³⁹ A chhu ni pugu ŋa, **“Pɛi thɔ nɛ njɔi.”** A ni mbɔ yaonɪ nɔ khwɛ minaonɪ ni naonɔhɪ ŋa pugu pugu ni ŋgɔi njɔi li'i ŋa a ni nda'a nu nɛ, pugu pugu la'a llɛ gɔ.

⁴⁰ Ta'a ŋon shina paa ŋwa pighɔ ŋa pugu ni nja'ɔ Jouŋ chrɔ, pugu yɔu nɪŋ Jishɔ nɛ, ni mbɔ Andru, mbɔ ndɪŋ Shemu Pita.

⁴¹ Andru ghɔi ntɔ'a ndɪŋ vi, mbɔ Shemu, nchhu gɔ ŋa, “Pigi yɔi Ju ŋa Minnwi Chu'ɔ Ntaon nɔ Nkwe nɛ” (nɪŋ yɪ pɔ ŋa “Krishto”).

⁴² A lɔgɔ vi pugu yu ghɔi njɔi Jishɔ. Jishɔ pɛ'i vi nchhu ŋa, **“ɔ Shemu, muuŋ Jouŋ, pi shi mɛiŋ gɔ ndwɛ pi ŋa, 'Kefa' nɪŋ yɪ pɔ ŋa Pita‡.”**

Jishɔ gɛ Fili pugu Natania

⁴³ Mbhi ni ŋga ndaŋ, Jishɔ lɔgɔ nthɪ mi ŋa a shi ŋgɔi Galili. Njɔi Fili nchhu gɔ ŋa, **“Thɔ nɔu nɪŋ a.”** ⁴⁴ Fili ni ndhɔ Beshaida mbɔ la'ataonɪ pa Andru pugu Pita.

⁴⁵ Fili yɔi Natania nchhu gɔ ŋa, “Pigi yɔi ŋon vɛ ŋa Mushi ni nɔ'an nthe vi monɪ Nwa'anli Gɪ, pa njɔili'i Minnwi pinɪ nɔ'an nthe vi ŋkaa pugu nɛ. A Jishɔ llo Nashare, mbɔ muuŋ Joshe.”

⁴⁶ Natania chhu gɔ ŋa, “A nthe nnu shi'i taonɪ Nashare?”

Fili chhu gɔ ŋa, “Thɔ nɛ njɔi.”

⁴⁷ Jishɔ yɔi Natania thɔ nu yɔi yu, a chhu gɔ ŋa, **“Liɪ njɔi, yei ŋkɛŋ ŋon Ishrae shishini, ŋa a lo mbɔ ŋgan mifiɪ nɛ!”**

⁴⁸ Natania pie vi ŋa, “ɔ kie nɛiŋ nɪ a?”

Jishɔ khwɛ gɔ ŋa, **“Nkaonɪ Fili maa mɛiŋ gɔ ndii ŋa ɔ ni mbɔ**

la'ɔ muuŋ thi wunu nɛ, mi ni njɔi gɔ.”

⁴⁹ Nnɛ Natania khwɛ ŋa, “Masha, ɔ Muuŋ Minnwi, ɔ fɔonɪ pa ŋwa Ishrae.”

⁵⁰ Jishɔ khwɛ gɔ ŋa, **“ɔ wu'ɔ mbiŋ nthe pi ŋa nshwei gɔ ŋa mi ni njɔi gɔ la'ɔ muuŋ thi wunu nɛ? ɔ shi njɔi pa nnu a chaa yei.”** ⁵¹ A chhu gɔ ŋa, **“Shishini, nshwei vɔi ŋa, pɛi shi njɔi pɔ ŋa'an, pɛi yɔi pa ghanɪ ntaonɪ Minnwi ku'ɔ nu ndɔ nshwi'i nu mbiŋ Muuŋ Nɔŋmishua.”**

2

Jishɔ kara ŋkhɪ a gɔ la'ɔ

¹ Paa llɛ ni ŋga ntɔgɔ, pi thɔ nɪ yichɔi tini Kanaŋ monɪ Galili, mɔuŋ Jishɔ pɔ fɔ. ² Pi ni ŋgɛ Jishɔ ŋkaa yu li'i tini gɔ pugu pa ghanɪ youŋjɪŋ pi. ³ La'ɔ ni ŋga mɛɛ, mɔuŋ Jishɔ chhu gɔ ŋa, “Pugu lo mfɔ'ɔ la'ɔ.”

⁴ Jishɔ chhu gɔ ŋa, **“Ma! Yinɛ fɔ'ɔ pi kɔ nɔ chwɛ nu vɔi? Ndiɪ a lo naa ŋkɔ'ɔ ya'a.”**

⁵ Ndɔ mɔuŋ vi chhu ni pa ghanɪ fɔ'a ŋa, “Pɛi chwɛ sheshe nnu ŋa a chhu ni pɛi nɛ.”

⁶ Ntigao ndigi kɪŋ ni'in ŋkhɪ ŋa pi chwɛ ni ŋgɔ'ɔ nɛ ni nthɪ fɔ nɛ nɔ wɛiŋ nu ŋkhɪ mbɔ yɪ taonɪtaonɪ ŋkwanɪ ha'an nɔ'ɔŋ pa Juu nɔ kie nu mbɔ yɪ taonɪtaonɪ chhu nɛ. Ta'a yɪ lɔgɔ jɛ ŋkuonɪ khwɛ jo ŋgɔi pi ntigao jo. ⁷ Jishɔ chhu ni pugu ŋa, **“Pɛi ni'in ŋkhɪ monɪ pa kɪŋ pighɔ a linaonɪ.”** Pugu ni'in a linaonɪ ti njwɛ cho gɔ. ⁸ A chhu ni pugu ŋa, **“Pɛi ŋwaa yichɔi fɔ ŋgɔi mfɛ ni ŋon ŋa a lina nu ni ŋwa li'i ji tini yei nɛ.”** Pugu ŋwaa.

⁹ Nɔŋ ŋa a ni ndina nu ni pa ŋwa li'i ji tini gɔ nɛ ni ŋga njwɛ'i ŋkhɪ gɔ ŋa pi kara a gɔ

‡ 1:42 1:42 Nɪŋ Kefa pugu Pita wu'ɔ ta'a yɪ, mbɔ ŋa ŋgɔ'ɔ.

là'o nε, pa'a ndo nji li'i na a llo nε (ndo pa ghan fà'a li'i tini gho na) pugu ni nwa nkhí gho nε ni nji) ngan lina ni ngwa li'i ji tini gho mēin mimbia ngan tini gho, ¹⁰ nchhu gho na, "Sheshonj ghà fūonj ngrā pi là'o shi'i ti ngwa gha nja nnu shi'i a maa ntho ni ye na a lo nja mbwa nε. Ndo o nū'oj là'o shi'i ti ntho nchəinj ndwε."

¹¹ Yei ni mbo fūonj li na Jisho ni nōonj Kananj monj Galili, nōonj ndigha'o yi, pa ghanj younjinj pi pinj vi.

¹² Tini gho ni nga ntogɔ, Jisho shwi'i Kapanunj pugu pa mūunj vi ni pa linj pi pugu pa ghanj younjinj pi nda'a fo no shigei llé.

Jisho ghəi Nda Minnwi

(Matio 21:12-13; Maaku 11:15-17; Luka 19:45-46)

¹³ Ndīi ji Lli Nji'a pa Juu ni nkwo para nu, nne Jisho ku'ɔ Jerushaleinj. ¹⁴ A yəi ngwa Nda Minnwi, pugu chho mfini pa fua, pa minjīi, pa mintu'olibunj, ni pa ghanj kwri mbinj pugu chho nkunonj pa taprei pugu. ¹⁵ Jisho chwīe ngwənj ni nkii njou vugu no ghao Nda Minnwi mfe mbhi pugu pa minjīi, pugu pa fua, nkwrī mbinj ghanj kwri mbinj nkara taprei yugu nkuru. ¹⁶ Nenne, nchhu ni ngwa pe na pugu ni mfini mintu'olibunj nε na, "**Pəi pei maonj pei ntaonj no gho hēinj, ki'i pəi lōgɔ Nda Tāa a, a gū nda tanj.**"

¹⁷ Pa ghanj younjinj pi kwinj na pi ni nā'anj na, "Ni'inj njū'ɔ nthε Nda yo shi nji a.*"

¹⁸ Nne pa Juu chhu gho na, "O nōonj pi yəi li ni pigi no nōonj nu na o fā'o ghrī no chwīe nu nnu pei?"

¹⁹ Jisho chhu ni pugu na, "**Pəi shā'a Nda Minnwi yei, mbini nu'ujj nkrao monj trei llé.**"

²⁰ Pa Juu chhu na, "Kho nya! A lōgɔ khwe wunj nga'o ni nga'o yi ntigao no krao nu Nda Minnwi yei, o na o shi mbi'i totho no trei llé nya?" ²¹ Ndo Nda Minnwi ye na Jisho ni chrà nu nthε vi nε ni mbo pi nonj yi. ²² A ni nga mbo ndii ye na Jisho ni mbini nu'ujj nkū'ɔ monj gu nε, pa ghanj younjinj pi kwinj na a ni nchhu yei nnu, mbinj chrà Minnwi pugu pa chrà na Jisho ni nchrā nε.

Jisho ji njū'ɔ njonmishua

²³ Ndīi na a ni mbo Jerushaleinj li'i ji Lli Nji'a nε, ntou ngwa pinj vi no ha'anj pugu ni njəi ntou pa li na a ni nōonj nu nε. ²⁴ Ndo Jisho shini ndo nji'ə nonj yi mbinj pugu nthε na a ni nji vugu ghao. ²⁵ Yichəi njonj shini ndo mfā'o no shwei nu vi ni yaonj na njonmishua yie gho nε, nthε na ju ndutho yi ni nji njū'ɔ yugu.

3

Jisho pugu Nikodemu

¹ Yichəi nthishi pa Juu ni mbo fo, mbo njonj Farashi, ligi yi pɔ Nikodemu. ² Nonj vei tho njəi Jisho ni tu'u nchhu gho na, "Masha, pigi ji na o nganj ye'i ngwa llo mbo Minnwi, nthε na a nthε pa'a njonj lo nōonj pa li pei na o nōonj nε ki Minnwi lo mbo pugu yu ka'a."

³ Jisho khwē gho na, "**Shishini, nshwei gho, ijonj mienj ki lo mbo phi nkamu'ɔnj*, pa'a Minnwi lo nsha'a fūonj yi monj chəmbhi yi.**"

⁴ Nikodemu chhu gho na, "Mimfe pi pini mbhi njonj pi nēinj ndii na a kwo pɔ mmenonj nε? A nthε a pini nii monj punj mūunj vi pi pini mbhi vi?"

* 2:17 2:17 Nwa'anji Nkhi 69:9. * 3:3 3:3 Monj chrà Gri, a nthε njinj yi pini mbo na llo tothi.

⁵ Jisho khwē gho ŋa, “Shishini, ñchhu ve ŋa pi mien ki phi ŋon ni ŋkhĩ pugu pa Jijwe, pa’a a lo nii mon Sha’afuon Minnwi. ⁶ Ye ŋa a phi freinon mbhi vi ne freinon, ye ŋa a phi Jijwe mbhi vi ne, po Jijwe. ⁷ Ki’i ŋgrāo no ha’an ñchhu ve ŋa a yi’i ŋa pi phi vāi ŋkamu’on ne. ⁸ Fifrāi ghā ntogo ŋgōi nu li’i ŋa a khwā ne, o ya’o ŋkaon yi ndo pa’a ndo nji li’i ŋa a llo ne, ki li’i ŋa a ghāi nu ne. A ha’an a po ni sheshenon ŋa a phi Jijwe Minnwi mbhi vi ne.”

⁹ Nikodemu pie ŋa, “Pa nnu pei nthe a lōgo li’i pi neiŋ?”

¹⁰ Jisho khwē gho ŋa, “O ŋgan ye’i ŋgwa Ishrae ki lo nji nnu pei? ¹¹ Shishini, ñchhu ve ŋa pigi ghā nchrā pi nnu ŋa pigi ji ne, ŋkwe ntie yaon ŋa pigi yāi ne, ndo pa’a pāi lo mbin nnu ŋa pigi chhu nu ne. ¹² Mi nshwei vāi ni pa nnu ŋkuon mbhi yei ki pāi lo mbin, pāi shi mbin ndāi ŋa ñshwei vāi ni pa nnu po ne pi ŋkwan neiŋ? ¹³ Yichāi kan ta’a ŋon lo naa ŋku’o po ŋkien ŋon ŋa a llo po nshwi’i shhe ne, mbo Muuŋ Nonmishua. ¹⁴ Ndo no ha’an Mushi ni ŋkārē mitwē’i tothi mon ŋkūnu njō ne, wu’o enne, a yi’i ŋa pi shi ŋkārē Muuŋ Nonmishua tothi, ¹⁵ nne ŋa sheshenon ŋa a piŋ vi ne, shi mfā’o chombhi ki mme.”

¹⁶ “Nthe ŋa Minnwi ni ŋkhwā ŋgwa ŋkuon mbhi yei ntou yi ti mfe ta’a fiŋ muuŋ vi, ŋa sheshenon ŋa a piŋ vi ne, mba’a a yi’i ŋkhu†, a shi mfā’o chombhi ki mme. ¹⁷ Nthe ŋa Minnwi shini ndo ntaon muuŋ vi ŋkuon mbhi pi ŋa a tho nsha’a mbhi sha’a, a ni ntaon vi pi ŋa a tho nne ŋa ŋgwa

ŋkuon mbhi heiŋ kie mbin yu ndūgu.

¹⁸ “Mba’a pi yi’i nsha’a ŋon ŋa a piŋ vi ne. Ndo ŋon ŋa a lo mbin vi ne kwo po ŋgusha’a nthe ŋa a lo mbin fiŋ ta’a Muuŋ Minnwi. ¹⁹ Yei ŋkwan ha’an shā’a gho po ne: ŋa li’ε tho ŋkuon mbhi, ŋgwa mien li’ε gho ŋkhwā pi njiŋjiŋ nthe ŋa mbha nnu pugu po pi pa pi piphi. ²⁰ Sheshenon ŋa a ghā nchwē pa nnu piphi ne pīna li’ε, nne pa’a ndo ntho mbara yāi li’ε gho nthe ŋa mbha nnu pi pi piphi shi ntaon pāa. ²¹ Ndo sheshenon ŋa a ghā nchwē nnu shini ne ghā ntho mon li’ε, nne ŋa a nthe pi yāi ŋa nnu ŋa a chwē nu ne a ya’o pi nchō Minnwi.”

Jouŋ pi’i ligi Jisho tothi

²² Nnu pei ni ŋga ntogo, Jisho pugu pa ghan younjŋi pi ghāi mon shhe Judia, nchho fo pugu pugu, ŋkwe ŋgwa ni ŋkhĩ. ²³ Jouŋ ŋkaa yu ni ntho ŋkwe ŋgwa mon ŋkhĩ Aenon ŋkiŋ Shaliŋ, nthe ŋa ŋkhĩ ni njiŋ fo, ŋgwa tho nu fo ŋkwe ŋkhĩ. ²⁴ (Yei ni mbo ndāi ŋa pi shini ndo naa ni’iŋ Jouŋ chāiŋ ne.) ²⁵ Mindoundou ni ŋgū shina pa ghan younjŋi Jouŋ pugu pa yichāi ŋon Juu ŋkuon nnu shigao nu non mbo yi taonjaon no ha’an nū’on chhu ne. ²⁶ Pugu tho mbara Jouŋ nchhu gho ŋa, “Masha, lii njāi, ŋon ye ŋa pāi yu ni mbo njiŋ ŋkhĩ Jodaŋ, o chrā no ligi yi ne tho ne mfe ŋkhĩ, ŋguon ŋgwa ghāi mbara vi.”

²⁷ Jouŋ khwē ŋa, “Mba’a ŋon fā’o kan ta’a yaon kan a neiŋ pi fe fe gho llo po. ²⁸ Pāi ŋkaa pāi pa miŋkwentie pan ŋa ŋki nchhu ŋa, ‘Ndo mbo Ju ŋa Minnwi Chu’o Ntaon no ŋkwe ne, ndo pi taon

† 3:16 3:16 Yei lo mbo pi ŋa mba’a ŋon gho khu gu mon freinon. A po pi ŋa mba’a ŋon gho ma nji’i ŋgāi mon mōŋon.

a ɲa ɲgɛi shhi yu.' 29 Ɗon ɲa a laɲ mingwe fhi ne, ju mbo mimbialaɲ. Ndo taannu mimbialaɲ ɲaɲ laɲ gho gha ntithi ɲa'ɔ ɲggi mimbialaɲ ɲaɲ laɲ gho, mfā'ɔ pwanju'ɔ ntou yi. Nthe yie gho, pwanju'ɔ a linaon ndwe. 30 A shi ɲgu'ɔ ɲku'ɔ ku'ɔ mbo ɲon ndieɲ, ɲgu'ɔ nshwishwi'i mbo ɲon kike'i.

31 Ju ɲa a llo pi tothi ne gha'ɔ nchaa ɲguon ɲgwa, ju ɲa a llo pi ɲkuon shhe ne pɔ ɲon ɲkuon shhe, nchrā pi nnu ɲkuon shhe, ndo ju ɲa a llo pi po ne chaa ɲguon ɲgwa. 32 A chhu nnu pe ɲa a yɛi ndo ɲa'ɔ ne, ndo pa'a kaɲ ta'a ɲon lo mbiɲ ɲkini yi. 33 Ndo sheshenon ye ɲa a piɲ ɲkini yi ne frɛi mbho yi ɲkuon yei nnu, ɲa Minnwi ɲgaɲ nnu shini. 34 Nthe ɲa ɲon ɲa Minnwi taon ne chrā pi chrā Minnwi nthe ɲa Minnwi fe Jijwe yi gho ki fi'i. 35 Tāa khwā Muuɲ vi, mfe ɲguon yaon lieɲ mbo yu ghao. 36 Sheshenon ɲa a piɲ Muuɲ ne fā'ɔ chombhi ki mme, ndo sheshenon ɲa a lo ɲa'ɔ nchō Muuɲ ne, mba'a a le mfā'ɔ ɲkieɲ chombhi ndo ɲgɛ'i pigitua Minnwi shi ɲkina mbiɲ yu."

4

Jisho pugu mingwe llo Shamaria

1 Jisho ni ɲi ɲa pa ɲgwa Farashi kwo ya'ɔ ɲa a tho mfā'ɔ ntou ghaɲ younjɲ pi ndo ɲkwe vugu ni ɲkhī nchaa Jouɲ. 2 (Ndo Jisho ndutho yi shini ndo ntho ɲkwe ɲgwa ni ɲkhī, a ni ɲkwe ghaɲ younjɲ pi ɲkwe ɲgwa ni ɲkhī.) 3 A ni ɲga ɲi nenne, ndollo Judia mbinī Galili.

4 A pie ɲa a tɔgo Shamaria. 5 Nne a tho nchɛiɲ mon yichɛi mme li'i Shamaria ɲa pi mɛiɲ ni Shaika, ɲkiɲ nyiɲ ɲa Jakɔ ni mfe ni Joshe muuɲ vi ne. 6 Tien ɲkhī Jakɔ ni mbo fo. Jisho ni ɲkwo kina nthe fi'i nyiɲ nu ɲa a ni ɲkwo nyiɲ ne, nne, nchochho

ɲkiɲ ɲkhī gho. Ndiɲ gho ni mbo mon ntun minaon. 7 Mingwe Shamaria tho li'i shūu ɲkhī, Jisho chhu gho ɲa, **"Fe ɲkhī vɛi nnu."** 8 Pa ghaɲ younjɲ pi ni ɲgɛi mon la'a li'i yuon maon ji.

9 Mingwe Shamaria gho chhu ɲa, "A kie pi neiɲ, gò mbo ɲon Juu, pie yaon nnu llo mbho a mbo mingwe Shamaria?" (Nthe ɲa pa ɲgwa Juu shini ndo ntho mbo nu ni pra pugu pa ɲgwa Shamaria.)

10 Jisho khwē gho ɲa, **"ɔ kaɲ ɲi fé Minnwi, ki ɲi ɲon ye ɲa a tho nchhu nu ɲa, 'Fe ɲkhī nnu ne', ɔ kaɲ mbie vi, a fe ɲkhī ɲa a gha mfe chombhi ne ve."**

11 Mingwe gho chhu ɲa, "Masha, ɔ lo ɲi'i mfā'ɔ yaon nɔ shūu nu ɲkhī nɔ gho, tien ɲkhī gho lo ɲa nshii. Ti ɔ shi mfā'ɔ ɲkhī fe chombhi yei pi hiɲ? 12 A ni mfe ɲkhu tāa vigi Jakɔ mfe tien ɲkhī yei ni pigi. Ju ndutho yi pugu pa puon pi pugu pa minyien pi ni ɲgu'ɔ nnu ɲkhī pi llo fo. ɔ tā'a nu nchhu ɲa ɔ gha'ogha'ɔ nchaa Jakɔ tāa vigi gho?"

13 Jisho khwē gho ɲa, **"Nji ɲkhī shi ɲgu'ɔ mbinī ɲia ɲgwa pe ɲa pugu nnu yei ɲkhī ne. 14 Ndo ɲon ɲa a nnu ye ɲkhī ɲa nshi mfe ne, mba'a ɲi ɲkhī ma nu'uy ɲia vi. ɲkhī ɲa nshi mfe ne shi ɲgū sha'ashhe mon non yu ɲku'ɔ nu mfe chombhi ki mme."**

15 Mingwe gho chhu gho ɲa, "Masha, fe ɲkhī yei vɛi ɲi ɲa mba'a ma nu'uy mfā'ɔ ɲi ɲkhī, ki ntho heiɲ li'i shūu ɲkhī."

16 Jisho chhu gho ɲa, **"Ghɛi mɛiɲ ndaon gho pɛi yu tho."**

17 Mingwe gho khwē gho ɲa, "Ndo ɲi'i mfā'ɔ ndaon a."

Jisho chhu gho ɲa, **"ɔ chhu a kā'ɔ ɲa, 'Ndo mfā'ɔ ndaon a', 18 nthe ɲa ɔ kwo laɲ tien pimbiala, ndo ti ye ɲa pɛi yu pɔ ndwe ne lo ɲi'i mbo ndaon**

gho, nnu ɔ chhu ne nnu shini.”

¹⁹ Mingwe gho chhu gho ɔ, “Masha, n̄jɛi ɔ pɔ pi n̄jɛli'i Minnwi. ²⁰ Pa t̄aa pigi ni ntho ɔ nga'o Minnwi pi n̄kuon mbra yei, ndo p̄ei chhu ɔ a pie ɔ nga'wɔ nga'o Minnwi pi Jerushalein.”

²¹ Jisho chhu gho ɔ, “**Ma! Pin nnu ɔ n̄chhu nu ne, ndii tho nu ɔ mba'a pi yi'i nga'o T̄aa pi n̄kuon mbra yei ki Jerushalein.**

²² **P̄ei gha'o yaon ɔ p̄ei lo n̄ji ne, pigi gha'o yaon ɔ pigi ji. Nthe ɔ l̄ugu nu t̄ogo pi mbho ɔ gwɔ Juu.** ²³ **Ndo ndii chho tho nu, ndo n̄kwo pɔ hein, ɔ n̄kien ghan gha'o Minnwi shi nga'o T̄aa mon Jijwe pugu pa nnu shini. Nthe ɔ T̄aa t̄a'a pi n̄kwan ɔ gwɔ pigho ɔ pugu gha'o vi.** ²⁴ **Minnwi pɔ pi Jijwe, a pie ɔ nga'wɔ ha'an pugu shi nga'o vi ne, gha'o mon jijwe pugu pa nnu shini.”**

²⁵ Mingwe gho chhu gho ɔ, “N̄ji ɔ Ju ɔ Minnwi Chu'ɔ Ntaon nɔ N̄kwe ne tho nu (mbo ju ɔ pi m̄ein ni Krishto ne). A shi ɔ ntho, kan a shi nshwei vigi ni n̄guon nnu.”

²⁶ Jisho chhu gho ɔ, “**Mmu ɔ n̄chr̄a nu ve ne ju.”**

²⁷ Wu'ɔ ndii gho pa ghan younjɔn pi p̄ini, n̄gr̄ao ɔ a chr̄a nu pugu mingwe, ndo pa'a kan ta'a n̄on vugu lo mbie vi ɔ, “**ɔ t̄a'a pi kho?**” ki ɔ, “**P̄ei yu chr̄a nu nthe kho?**” ²⁸ Nne mingwe gho mien k̄n̄ n̄kh̄i yi, n̄ḡei mon la'a nchhu ni pa ɔ gwɔ ɔ, ²⁹ “**P̄ei tho n̄jɛi n̄on ɔ a shwei a ni n̄guon pa nnu ɔ mi ni n̄kwo ma nchw̄e ne. A nthe yei pɔ Ju ɔ Minnwi Chu'ɔ Ntaon nɔ N̄kwe ne?**” ³⁰ Pa ɔ gwɔ pigho mien mon la'a ntho nu li'i yei Jisho.

³¹ N̄dii gho pa ghan younjɔn pi l̄iḡei Jisho, nchhu nu ɔ, “Masha, ji maon.”

³² Ndo a chhu ni pugu ɔ, “**Mf̄a'o maon ji nɔ ji nu ɔ p̄ei shi lo n̄ji'i n̄ji.**”

³³ Nne pa ghan younjɔn pi chhu nu ni n̄on pugu ɔ, “Yich̄ei n̄on ni ntho ni maon ji m̄fe gho ɔ a ji?”

³⁴ Jisho chhu ni pugu ɔ, “**Maon ji pan pɔ pi nɔ chw̄e nu nnu ɔ n̄on ɔ a taon a khw̄a ne, ti m̄'ɛn f̄a'a yi gho.** ³⁵ **P̄ei lo nchhu ɔ a wu'ɔ mbi'i khwe n̄on pi maa n̄kw̄o maon? Lii n̄jɛi, n̄shwei v̄ei, p̄ei pi'i ligi yei ndii pa mon nyien. Pa maon kwo tini n̄k̄a'o kw̄o nu.**

³⁶ **N̄on ɔ a kw̄o maon ne kwo ntho mf̄a'o pe yi, ntho nu ni maon kw̄o pigho ɔ pugu f̄a'o chombhi ki m̄me, nne ɔ n̄on ha'an a phi ne pugu n̄on ha'an a kw̄o ne f̄a'o pwanju'ɔ ka'a.**

³⁷ **Nthe ɔ chr̄a yei nnu shini ɔ, 'Yich̄ei n̄on phi, n̄on nduon kw̄o.'** ³⁸ **Ntaon v̄ei ɔ p̄ei gh̄ei n̄kw̄o yaon ɔ p̄ei shini ndo mf̄a'a. Ngwa nduon f̄a'a, p̄ei shei nɔ gho.”**

³⁹ Ntou pa ɔ gwɔ Shamaria mon la'ataon gho pin vi nthe chr̄a mingwe gho ɔ, “A shwei a ni n̄guon nnu ɔ mi ni n̄kwo ma nchw̄e ne.” ⁴⁰ Pa ɔ gwɔ Shamaria ni ɔ ntho n̄jɛi vi, ndiḡei vi ɔ a la'a pugu pugu. A la'a fo nɔ paa ll̄e.

⁴¹ Ntou pa ɔ gwɔ p̄ini mbigi mbin vi n̄t̄ogo n̄kuon chr̄a yi. ⁴² Nchhu ni mingwe gho ɔ, “A lo n̄gu'ɔ mbo nthe pi pa nnu pe ɔ chhu ne ɔ pigi pin. Pigi ya'o ni n̄on yigi llo mbho yu, ndo n̄ji ɔ a ju shini mbo N̄kwe mbhi.”

Jisho yigi gh̄ino muon nthishi ch̄ei

⁴³ Paa ll̄e gha n̄t̄ogo, a lollo n̄ḡei Galili. ⁴⁴ (Nthe ɔ ndutho yi ni nchhu ɔ, “Pi shi'a ma ɔ nga'o

pa njæli'i Minnwi la'a pugu.")
45 Nne, a gha ngæi Galili, pa ngwa Galili pinj vi nthɛ ɛa pugu ni ɛga ngæi li'i ji Lli Nji'a Jerushaleiŋ, njæi fi'i nnu pɛ ɛa a ni nchwɛ li'i ji gho nɛ.

46 Nne, a pini nu'unj ntho ɛkamuwɔŋ Kanaŋ moŋ Galili, li'i ɛa a ni ɛkara ɛkhi a gū là'o nɛ. Mmɛŋoŋ ndien chæi ni mbo Kapanuŋ ɛa muuŋ vi yi mimbria ni ngɛno nu. 47 A ni ɛga nja'o ɛa Jisho lallo Judia ntho Galili, a ghæi ndigæi vi ɛa a shwi'i Kapanuŋ njigi ghɛno muuŋ vi nthɛ ɛa a ni ɛkwo chho ɛkhukhu.

48 Nne chhu gho ɛa, **"Pæi mien ki yæi pa li pugu pa nnu ghraoghrao pa'a pæi lo mbiŋ."**

49 Mmɛŋoŋ ndien gho chhu gho ɛa, "Masha, tho ɛkaon muuŋ a maa ɛkhu."

50 Jisho chhu gho ɛa, **"Ghæi, muuŋ gho shi mbo yi maonj."** Nɔŋ gho pinj chrà Jisho ndho nyienj.

51 Nɔ ha'anj a ni nshwi'i nu nɛ, puonj fà'a pi para vi nchhu gho ɛa muuŋ gho yi maonj. 52 Nne a pie vugu ni ndii ɛa nonj yi ni njɛ yo nu nɛ. Pugu chhu gho ɛa, "A yua moŋ ta'a minaonj ni naonchi ɛa shigao gho ni ntaonj mbiŋ yu."

53 Taa gho ji ki'ɛ ɛa a ndii yɛ ɛa Jisho ni nchhu gho ɛa, **"Muuŋ gho shi mbo yi maonj nɛ."** Ju ndutho yi pugu pa mbaanda yi gū pa ghanj pinj. 54 Yei ni mbo mbra li ɛa Jisho ni nɔonj ndii ɛa a ni ntaonj moŋ Judia ngæi Galili nɛ.

5

Jisho yigi ghɛno ɛonj Llé Ji

1 Pa nnu pei ni ɛga ntogɔ, yichæi ji pa Juu tho ndogɔ li'i Jerushaleiŋ, Jisho ku'o fo. 2 Yichæi ɛkhi* ni mbo Jerushaleiŋ nɔ li'i ɛa pi ni

mæiŋ ni Chonka'a Minji nɛ, pi mæiŋ moŋ chrà Hibru ɛa Bejata†, ɛa a ni mfā'o tienj li'i fɛɛɛ nonj ɛkinj gho. 3 Ntou pa ghanj ghɛno ni nuanj fo: pa nchriligi, pa kwini kwò ni pa ngwa ɛa ɛgei nonj yugu khu. [Pugu ni ntho njwɛɛ nu ɛa pi ch'i ɛkhi gho 4 nthɛ ɛa ngan ntaonj Taatho ni ntho nshwi'i nu moŋ ɛkhi gho pichæi ndii nchi'i nu. Fūonj ɛonj ɛa a nii moŋ gho ndii ɛa pi kwo ch'i nɛ, sheshe ɛkwanj ghɛno ɛa a ghana vi nɛ togɔ.] 5 Nɔŋ chæi ni mbo ɛa a ni ɛkwo ghɛno nɔ trɛi wuŋ ɛga'o ni yi fūonj. 6 Jisho ni ɛga njæi vi a nūanj fo, ndo nji ɛa ghɛno gho ni ɛkwo la'a mbiŋ yu nɔ ntaonj ndii, mbie vi ɛa, **"Ɔ tā'a nu mbo shi'i?"**

7 Ngɛno gho khwɛ gho ɛa, "Masha, ndo nji'i mfā'o sheshɛŋonj nɔ ni'inj nu ma moŋ ɛkhi ndii ɛa pi ch'i nɛ. Ndi ɛa ɛga mba'o nu nɔ nii nu nɛ, ɛonj nduonj kwo fūonj nii moŋ gho shhi a."

8 Jisho chhu gho ɛa, **"Lallo tothi, lōgo kúonj yo ndo nyienj."**

9 Wu'o ndii gho, ɛonj gho po shi'i, ndogɔ kúonj yi njɛ nyienj nu! Llé ɛa nnu yei ni ndogɔ li'i nɛ ni mbo llé ji. 10 Nenne pa ngwa Juu chhu ni ɛonj gho ɛa pi yigi ghɛno yi nɛ ɛa, "Shi'a llé ji, pa'a gi yia lo mbiŋ ɛa o tienj kúonj yo."

11 Ndo a khwɛ ni pugu ɛa, "Nɔŋ ɛa a ni njigi ghɛno a nɛ ni nchhu ɛa, "Lōgo kúonj yo nyienj."

12 Pugu pie vi ɛa, "Nɔŋ gho gɔ ɛa a chhu vɛ ɛa lōgo kúonj yo nyienj nɛ?"

13 Ndo ɛonj gho ɛa pi ni njigi ghɛno yi nɛ shini ndo nji vi. Nthɛ ɛa yú ngwa ni mbo fo Jisho kwo phe shina pugu ngæi. 14 Yichæi ndii ni ɛga mbo, Jisho yæi vi moŋ

* 5:2 5:2 Pi ni ntou ɛkhi yei tou puŋ yi po ndipu'u wuŋ kwò ni kwò yi tienj. † 5:2 5:2 Pi nā'anj moŋ pichæi pa Nwa'anli Minnwi ndunu moŋ chrà Gri ɛa, Beteshda pichæi po Beshaida.

Nda Minnwi nchhu ghɔ ɲa, “Lii ɲɔi ɲa ɔ pɔ shi’i. Ki’i nu’uɲ nchwɛ phi ɲkamu’ɔɲ nne ɲa ki’i nnu wuwuru nchaa yie lɔgɔ li’i mbiɲ ghɔ.”¹⁵ Ɗon ghɔ ghɛi ni vhi, nshwei pa ɲgwa Juu ɲa a ni ɲjigi Jishɔ ɲjigi ghɛno yi.

¹⁶ Yei nnu ɲa a ni nchwɛ pugu fe ɲgɔ’i ni Jishɔ, nthɛ ɲa a ni nchwɛ nnu yei llɛ ji. ¹⁷ Ndo Jishɔ khwɛ ni pugu ɲa, “Tɔa a wu’ɔ nthɔ mfɔ’a fɔ’a ti nchɛiɲ ndwɛ. Nne, mummu fɔ’a nu.”¹⁸ Yei nnu ɲa a ni nchwɛ pa thishi ɲgwa Juu mi’ɛɲ ntɔ’a nu ɲjwi vi ne, nthɛ ɲa a lo ɲgu’ɔ mbɛ’i pi llɛ ji. A piɲi nthɔ mɛiɲ Minnwi ɲa a Tɔa vi, nchwɛ non yi mbo ta’a fi’i pugu Minnwi.

Ghrɛ Muuɲ Minnwi

¹⁹ Nne Jishɔ chhu ni pugu ɲa, “Shishini, ɲchhu ni pɛi ɲa, minthe pa’a Muuɲ lo nchwɛ nnu ni thɔ yi, a wu’ɔ nchwɛ pi nnu ɲa a yɛi Tɔa vi chwɛ nu ne. Nthɛ ɲa sheshe nnu ɲa Tɔa ghɔ nchwɛ ne, Muuɲ ghɔ ɲgu’ɔ nchwɛ pi yie ghɔ ɲkaa yu.”²⁰ Nthɛ ɲa Tɔa khwɔ Muuɲ nɔon ɲguon nnu ɲa ju nduthɔ yi chwɛ nu ne ghɔ. Ndo ti Tɔa shi nɔon memme fɔ’a ɲa a chaa pei ne ghɔ, nenne ɲa pɛi ghrɔ. ²¹ Nthɛ ɲa wu’ɔ nɔ ha’an Tɔa pi’i ɲgwa khu mfe chɔmbhi ni pugu ne, a ha’an Muuɲ fe chɔmbhi ni pa ɲgwa pɛ ɲa a khwɔ nɔ fe nu ne. ²² Tɔa shi’a ɲji’i nsha’a sheshɛɲon. A fe ɲguon ghrɛ sha’a nu ɲgwa pi ni Muuɲ, ²³ nne ɲa minthe ɲguon ɲgwa gha’o Muuɲ nɔ ha’an pugu gha’o Tɔa ne. Non ɲa a lo ɲji’i ɲga’o Muuɲ ne lo ɲji’i ɲga’o Tɔa ɲa a taon Muuɲ ne.

²⁴ “Shishini, ɲchhu ni pɛi ɲa ɲon ɲa a ya’o chrɔ a mbiɲ ɲon ɲa a taon a ne, fɔ’o chɔmbhi

ki mme, mba’a pi nu’uɲ nsha’a vi. A kwo tɔgɔ mon gu nii mon chɔmbhi.

²⁵ “Shishini, ɲchhu ni pɛi ɲa ndii chhɔ nthɔ nu, ɲkwo thɔ ti nchɛiɲ, ɲa ɲgwa khu shi ɲja’o ɲggi Muuɲ Minnwi, ɲgwa pɛ ɲa pugu ya’o mbiɲ ne fɔ’o chɔmbhi. ²⁶ Nthɛ ɲa nɔ ha’an Tɔa nduthɔ yi ɲon ɲa chɔmbhi llo mbhɔ yu ne, a wu’ɔ ha’an a chwɛ ɲa Muuɲ vi pɔ ɲon ɲa chɔmbhi shi ndhɔ mbhɔ yu ne. ²⁷ A fe ghrɛ ghɔ nɔ sha’a nu ɲgwa nthɛ ɲa a Muuɲ Ɗonmishua. ²⁸ Ki’i ɲgrɔo nnu yei, nthɛ ɲa ndii chhɔ nthɔ nu ɲa ɲguon ɲgwa pɛ ɲa pugu pɔ mon fɔɲ ne shi ɲja’o ɲggi yi, ²⁹ ndo ntaon mon fɔɲ ghɔ. Pɛ ɲa pugu ni nchwɛ pa nnu shi’i ne, pugu ku’ɔ mon chɔmbhi ki mme, ɲgwa pɛ ɲa pugu chwɛ phi ne ku’ɔ pi wɛiɲ vugu nɔ pa ɲgusha’a.

Pa miɲkwentie Jishɔ

³⁰ “Minthe pa’a ndo nchwɛ yichɛi nnu pi ni nyan ghrɛ. Ɗga nsha’a pi wu’ɔ nɔ ha’an Minnwi chhu vɛi ɲa ɲsha’a ne, nne sha’a nu ma pɔ pi yi ndindi, nthɛ ɲa ɲchwɛ pi nnu ɲa ɲon ha’an a taon a tɔ’a nu ne. Ndo ɲji’i nchwɛ pi nnu ɲa ɲtɔ’a nu. ³¹ Mi ɲkwe ntie non a ni non a pa’a pi lo ndii nnu ɲa ɲchhu nu ne ɲa a nnu shini. ³² Ndo yichɛi ɲon pɔ fo mbo miɲkwentie a, ɲji ɲa nnu ɲa a chhu nu nthɛ a ne, nnu shini.

³³ Jouɲ, ɲon ɲa pɛi ni ntaon ghan ntaon pɛi ghɔ ne, a chhu nnu shini nthɛ a. ³⁴ A lo mbo pi ɲa a ɲonmishua mbo miɲkwentie a. Nchrɔ pei nnu pi ɲa minthe pɛi kie nne ndugu. ³⁵ Jouɲ ni mbo nɔ lan ɲkii nu ndo ndi’ɛ nu. Pɛi ni mfɔ’o pwanju’ɔ nɔ kuo ndii mon li’ɛ yi.

36 “Ndo mfā’o yichəi minkwentie ɲa a chaa pɛ nnu ɲa Jounj ni nchhu nthɛ a nɛ. Nthɛ ɲa pa fā’a ɲa Tāa fɛ vɛi ɲa mfā’a nɛ, mbo fā’a pɛ ɲa mfā’a nu nɛ, kwe ntiɛ a ɲa a taonj Tāa ntaonj a. 37 Tāa ɲa a taonj a nɛ, kwe ntiɛ a. Pɛi lo naa ma nja’o ɲggɪ yi monj sheshe ndii, ki njɛi vi ɲkwanj ha’anj a pɔ nɛ. 38 Pɛi lo nū’ɔnj chrà yi monj njù’ɔ pɛi nthɛ ɲa pɛi lo nji’i mbinj ɲonj ɲa a taonj vi nɛ.

39 “Pɛi tā’a monj Nwa’anli Minnwi nthɛ ɲa pɛi pi’i ɲa pɛi shi ma mfā’o chombhi ki mme monj ghɔ. Ndo Nwa’anli Minnwi yei chrà nthɛ pi mmu. 40 Ndo pɛi lāa tho nu njɛi a nne ɲa pɛi fā’o chombhi.

41 “Ndo nji’i ntā’a ndigha’o pi llo mbho ɲgwa. 42 Nji ɲkwanj ɲgwa ɲa pɛi yie ghɔ nɛ, ɲa pɛi lo nji’i mfā’o khwā Minnwi mbinj pɛi. 43 Nthɔ monj ligi Tāa a ndo pa’a pɛi lo mbinj a. Yichəi ɲonj nthɔ monj ji ligi pɛi pinj vi. 44 Pinthɛ pɛi kie pi nɛinj mbinj ɲa pɛi tā’a ndigha’o pi mbho nonj pɛi nɛ. Ndo pa’a ndo ntā’a ndigha’o ɲa a llo mbho fiɛnj ta’a Minnwi nɛ.

45 “Ki’i pɛi pi’i ɲa n̄shi ɲgwɛinj vɛi shhi Tāa. A ta’a ɲonj ɲa a shi ɲgwɛinj vɛi shhi Tāa, mbo Mushi ɲa pɛi nū’ɔnj kwà’a yɛi mbinj yu nɛ. 46 Nthɛ ɲa pɛi kanj ni mbinj Mushi, pɛi kanj mbinj a, nthɛ ɲa a ni nā’anj nthɛ pi mmu. 47 Ti pɛi mienj ki pinj pa nnu ha’anj a nā’anj, pɛi kie pi nɛinj mbinj chrà a?”

6

Jisho kugwi tienj ɲkanj pimbhia pugu pa pichəi ɲgwa

(Matio 14:13-21; Maaku 6:30-44; Luka 9:10-17)

1 Pa pɛi nnu ni ɲga ntogɔ, Jisho lollo ɲgɔi shā’a ntaonj no yini njiɛnj ɲkhī Galili, ɲa pi mɛinj ni ɲkhī Tiberia nɛ. 2 Nkiɛnj ntou yu ɲgwa yōu njin yi nthɛ ɲa pugu ni njɛi fi’i pa li ɲa a nōonj nu, mbo yīgi nu ghīno ghanj ghīno nɛ. 3 Jisho ku’o ɲkuonj mbra nchɔchho fo pugu pa ghanj younjinj pi. 4 Ndiɛ ji Lli Nji’a, mbo ji pa Juu ni ɲkwo para.

5 Nthɛ yie ghɔ, Jisho gha ɲkērɔ ligi yi, njɛi ɲkiɛnj ntou yú ɲgwa tho nu yɛi yu, a chhu ni Fili ɲa, “Pia shi njuonj brei pi hinj nne ɲa a nthɛ fi’i ɲgwa pɛi kru?” 6 A ni nchhu yei pi no ywɛ’i nu Fili nthɛ ɲa ju ndutho yi ni nji nnu ɲa a shi nchwīɛ nɛ.

7 Fili khwē ɲa, “Pi nji’i njuonj brei pi ni fi’i mbinj ɲa ɲonj nthɛ a fā’a no paa ɲkii llɛ nɛ, pa’a a lo nji’i ɲkā’o no fi’i brei ɲa a nthɛ sheshɛnjonj fā’o shigɛi fo nɛ.”

8 Yichəi ta’a ɲganj younjinj yi mbo Andru ndinj Shemu Pita chhu ghɔ ɲa, 9 “Muunj mimbhia chəi pɔ heinj ɲa a fā’o tienj brei ɲa pi chwīɛ ni balɛ nɛ, ni paa shhu. Ndo yie pɔ pi kho ni fi’i ntou ɲgwa pɛi.”

10 Jisho chhu ɲa, “Chwīɛ ɲgwa chɔchɔ shhɛ.” Ntou trū ni mbo no li’i ghɔ. Nguonj ɲgwa pighɔ chocho shhɛ, pimbhia ni mbo no tienj kanj yugu. 11 Jisho lōgo brei ghɔ ɲga ɲkwo tōo Minnwi, ɲgrā ni ɲgwa ɲa pugu pi nchho shhɛ nɛ. Ngu’o nchwīɛ pi nne ni shhu ghɔ, sheshɛnjonj fā’o fi’i ɲkwanj ha’anj a khwā nɛ.

12 Pugu ni ɲga njru, a chhu ni ghanj younjinj pi ɲa, “Pɛi kiri pa pigəi kuo pi, ki’i sheshe yaonj phɛ.” 13 Nenne pugu kiri, a linaonj paanchro mikuo pa kuo brei llo ɲkuonj tienj ndigi brei ghɔ ɲa ɲgwa pighɔ kru a pigəi nɛ.

14 ɲgwa pighɔ ni ɲga njɛi yei li ɲa a ni nōonj nɛ, nchhu ɲa, “Yei ya mbo njɛilī’i Minnwi shini ɲa

a ni mfā'ò nò thò nu monj mbhi nɛ.”¹⁵ Jishò ni n̄ga n̄ji n̄a pi tã'a nu nthò n̄gwɛiŋ vi mfra vi nū'ɔŋ vi nò fùonj, a p̄ini n̄jin̄nj̄in̄ n̄gɛi n̄kuonj mbra mbò fò tɛ'i vi.

Jishò nyīen̄ n̄kuonj n̄khī

(*Matio 14:22-23; Maaku 6:45-52*)

¹⁶ A ni n̄ga mbò ni fanaonj, pa ghanj younj̄in̄ Jishò shwi'i n̄kin̄ n̄khī,¹⁷ nii monj kikuonj, n̄jɛ shã'a nu n̄taonj Kapanuŋ. Tu'u ni n̄kwo shini, ndò pa'a Jishò lò naa nthò mbara vugu ya'a.¹⁸ N̄kien̄ t̄itini fifrɛi ni ntɔgò nu thò n̄khī, monj n̄khī gū pa n̄gwanyienj.¹⁹ Nenne pugu ni n̄ga n̄kwo chhwi pie n̄gɛi yaonj nò tienj n̄kanj ki nt̄igao n̄kanj kwò monj n̄khī, n̄jɛi Jishò a nyīen̄ n̄kuonj n̄khī nthò nu yɛi kikuonj ghò, pɔgò gu wɛiŋ vugu.²⁰ Ndò a chhu ni pugu n̄a, **“A mmu, ki'i p̄ei pɔgò.”**²¹ Nne pugu ni n̄khwã n̄a a nii monj kikuonj, wu'ɔ ndii ghò, pugu kaonj pie yugu nò li'i n̄a pugu ni n̄gɛi nu nɛ.

A mmu mbò brɛi chombhi

²² Mbhi ni n̄ga ndan, yú n̄gwa pɛ n̄a pugu ni n̄kina nò yini n̄jien̄ n̄khī nɛ yɛi n̄a pichɛi pa puonj mi kikuonj shini ndò n̄ji'i mbò fò n̄kien̄ ta'a yi ndò pa'a Jishò lò nii kikuonj pugu pa ghanj younj̄in̄ pi n̄gɛi ka'a, pugu ni n̄gɛi pi tɛ'i vugu.²³ Pichɛi pa kikuonj llo Tiberia ni nthò mbara nò li'i ha'anj pugu ni n̄kru brɛi ghò ndii n̄a Taathò ni n̄kwo fɛ t̄oo nu nɛ.²⁴ Nenne yú n̄gwa pighò ni n̄ga n̄jɛi n̄a Jishò shi lò mbò fò, ki pa ghanj younj̄in̄ pi nɛ, pugu ni nduthò yugu nii monj pa kikuonj nshã'a Kapanuŋ nthò ntã'a Jishò.²⁵ Pugu ni n̄ga n̄jɛi vi monj yini n̄jien̄ n̄khī, mbie vi n̄a, “Masha, ɔ ni nthò heinj pi ndii khò?”

²⁶ Jishò khwɛ ni pugu n̄a, **“Shishini, n̄shwei vɛi, p̄ei lò**

ntã'a a nthɛ pi n̄a p̄ei yɛi pa li, p̄ei tã'a a nthɛ pi n̄a p̄ei ni n̄kru brɛi ti n̄ru.²⁷ Ki'i p̄ei wie nonj yɛi pi nò maonj ji pɛ n̄a a ghà mbiri nɛ, p̄ei wie nonj yɛi pi nò maonj ji n̄a a ghà kina mfe chombhi ki mme nɛ, n̄a Muuŋ N̄on̄mishua shi mfe ni p̄ei nɛ, nthɛ n̄a Minnwi mbò Tãa kwo nū'ɔŋ li yi mbin̄ yu n̄a a pin̄ vi.”

²⁸ Nne pugu chhu ghò n̄a, “Pigi shi nchwɛ pi neiŋ nò thò nu fã'a fã'a Minnwi?”

²⁹ Jishò khwɛ ni pugu n̄a, **“Yei fã'a Minnwi, n̄a p̄ei pin̄ ju n̄a Minnwi taonj nɛ.”**

³⁰ Nne pugu chhu ghò n̄a, “Ti ɔ n̄oonj pi yɛi li nne n̄a pigi yɛi mbin̄ ghò? Nnu n̄a ɔ shi nchwɛ nɛ khò?”

³¹ Pa tãa pigi ni n̄ji maonj ji n̄a pi mɛiŋ ni mana* nɛ monj n̄kũnu n̄jó wu'ɔ nò ha'anj Nwa'an̄li Minnwi chhu n̄a, ‘A ni mfe brɛi llo po n̄a pi kru.’”

³² Jishò chhu ki'ɛ ni pugu n̄a, **“Shishini, n̄chhu ni p̄ei, a shi ki lò mfe Mushi mfe brɛi llo po ni p̄ei, ndò Tãa a fɛ n̄kien̄ brɛi n̄a a llo po nɛ.**³³ Nthe n̄a brɛi Minnwi Ju n̄a a llo po nshwi'i shhe mfe chombhi ni n̄gwa n̄kuonj mbhi nɛ.”

³⁴ Pugu chhu ghò n̄a, “Masha, fɛ brɛi yɛi ni pigi n̄guonj ndii.”

³⁵ Jishò chhu ni pugu n̄a, **“A mmu mbò brɛi chombhi, sheshenonj n̄a a thò n̄jɛi a nɛ, mba'a n̄ji ma nu'uj̄ n̄jia vi, ndò sheshenonj n̄a a pin̄ a nɛ, mba'a njù'ɔ yi ma nu'uj̄ n̄jaonj.**³⁶ Ndò nchu ni p̄ei n̄a p̄ei lò mbin̄ a, n̄ji'i nthɛ nò ha'anj p̄ei yɛi a nɛ.

³⁷ N̄guonj n̄gwa n̄a Tãa fɛ vɛi nɛ shi nthò n̄jɛi a, ndò sheshenonj n̄a a shi nthò n̄jɛi a nɛ, mba'a n̄ji'i ndãa vi.³⁸ Nthe n̄a ñdò n̄ji'i nshwi'i llo po pi nò chwɛ nu nyanj nnu n̄a ñtã'a nu nɛ, n̄shwi'i pi nò chwɛ nu nnu n̄onj

* 6:31 6:31 N̄jin̄ mana pò n̄a Yei pò pi khò?

ḡa a taonj a nε. ³⁹ Yei nnu ḡa Minnwi ḡon ḡa a taonj a nε tā'a nu nε, ḡa ki' i mbhe sheshe yaonj shina ḡuonj yi ye ḡa a fe vøi nε, ḡa mbi' i vugu tothi monj ndugwi njinj llé. ⁴⁰ Yei nnu ḡa Tāa a tā'a nu nε, ḡa sheshenonj ḡa a pi' i ligi yi ndii Muunj ndo mbinj vi nε, fā'o chombhi ki mme, nshi mbi' i vi tothi monj ndugwi njinj llé.”

⁴¹ Nne pa ḡgwa Juu jē luu nu nthe vi, nthe ḡa a chhu ḡa, “A mmu mbo brei ḡa a llo po nshwi' i nε.” ⁴² Pugu chhu ḡa, “Yei lo mbo Jisho muunj Joshe, ḡa pigi ji tāa vi pugu müunj vi nε? A nthe a kie pi neiḡ nchhu ndwe ḡa, ‘Ndhø pi po nshwi' i?’”

⁴³ Jisho khwē ni pugu ḡa, “Ki' i pøi luu nu shina pøi. ⁴⁴ Minthe pa'a kaḡ ta'a ḡonj lo ntho njøi a ki Tāa ḡa a taonj a nε lo nshüu vi ntho no. Ndo nshi mbini mbi' i vi monj gu no ndugwi njinj llé. ⁴⁵ Pa njøili' i Minnwi ni nā'anj ḡa, ‘A le nje' i Minnwi nje' i vugu.’ Sheshenonj ḡa a kwo ya'o ndo nje' i yaonj mbho Tāa nε shi ntho njøi a. ⁴⁶ Yei lo mbo pi ḡa yichøi ḡonj kwo yøi Tāa, Ju ḡa a llo mbho Minnwi nε wu' o fiḡḡ ḡonj ḡa a yøi Tāa nε.”

⁴⁷ “Shishini, nshwei vøi, sheshenonj ḡa a pinj nε fā'o chombhi ki mme. ⁴⁸ A mmu mbo brei chombhi. ⁴⁹ Pa tāa pøi ni nji mana monj ḡkūnu njó, ndo ḡuonj yugu wu' o ḡkhukhu. ⁵⁰ Yei ye brei ḡa a shwi' i llo po, nenne ḡa mimfe ḡonj kru ki lo ḡkhu. ⁵¹ A mmu mbo brei maonj ḡa a shwi' i llo po. Sheshenonj ḡkru brei yei, kaḡ a shi mfā'o chombhi ki ndugwi yi. Ndo brei ye ḡa nshi mfe no chombhi ḡgwa ḡkuonj mbhi yei nε, po pi freinonj a.”

⁵² Nne pa Juu jē mindoundou shina pugu, nchhu nu ḡa, “Mimfe

ḡonj vei kie neiḡ mfe frèi yi ḡa pia kru?”

⁵³ Nthe yie, Jisho chhu ni pugu ḡa, “Shishini, nshwei vøi, pøi mienj ki kru frèi Muunj Njonmishua, mbini nnu chhi yi, nthe pa'a pøi lo mfā'o chombhi mbinj pøi. ⁵⁴ Sheshenonj ḡa a kru freinonj a ndo nnu chhi a nε fā'o chombhi ki mme, ndo mbini mbi' i vi monj gu monj ndugwi njinj llé. ⁵⁵ Nthe ḡa freinonj a ya ḡkien maonj ji, chhi a po ya ḡkien maonj nnu. ⁵⁶ Sheshenonj ḡa a kru freinonj a ndo nnu chhi a nε ghà ḡkina mbinj mu, ḡkina mbinj yu. ⁵⁷ No ha'anj Tāa ḡa a yi maonj taonj a, mfā'o chombhi nthe pi Tāa ghø nε, nenne, sheshenonj ḡa a kru freinonj a nε, ju ḡkaa yu shi mbo yi maonj nthe a. ⁵⁸ Yei brei ḡa a ni nshwi' i llo po nε, a lo mbo pi no ye ḡa pa tāa ni ḡkru nda'a ḡgu' o ḡkukhu nε. Sheshenonj ye ḡa a kru freinonj a yei nε shi nchho mbhi ki ndugwi yi.”

⁵⁹ Jisho ni nchhu pa nnu pei monj nda luonj Minnwi no ha'anj a ki ye' i nu Kapanunj nε.

Chrà chombhi ki mme

⁶⁰ Ndiḡ ḡa ntou pa ghanj younjinj pi ni nja' o yei nε, pugu chhu ḡa, “Yei chrà tini ḡga'a, a nthe a ywεε gò chrà ghø?”

⁶¹ Ndo Jisho ni nji ḡa pa ghanj younjinj pi tho nduo nu nthe nnu yei, nne a chhu ni pugu ḡa, “Nnu yei pigi vøi? ⁶² Ti a kaḡ ni mi' enj mbo pøi yøi Muunj Njonmishua ku' o nu li' i ḡa a ni füonj mbo nε? ⁶³ A ghà mfe Jijwe chombhi, freinonj lo mfā'o ghèε kaḡ shigei. Chrà pe ḡa nchrà ni pøi nε po pi jijwe pugu chombhi. ⁶⁴ Ndo pichøi shina pøi lo nji' i mbinj.” (Nthe ḡa Jisho ni nji llo no njē yi pe ḡgwa ḡa pugu shini ndo mbinj

ne, ndo nji non ve na a shi mfini vi ne.) ⁶⁵ A chhu na, “**Yei nnu na a ni nchwie nchhu ni pœi na mba’a non tho njœi a, kan a ne a fe Taa ghri gho no tho nu.**”

⁶⁶ Jē ndii yei ntou pa ghan younjij pi pini ki lo nu’uŋ nyien pugu pugu. ⁶⁷ Nne Jisho pie paanchro ghan younjij pi na, “**Pœi ta’a nu ngœi nkaa pœi?**”

⁶⁸ Shemu Pita khwē gho na, “Taatho, pigi shi ngœi njœi pi gō? Ɔ fā’o chrà chombhi ki mme, ⁶⁹ ndo pigi kwo pin, ndo nji na Ɔ Yi Taonŋtaon Llo Mbho Minnwi.”

⁷⁰ Nne Jisho chhu ni pugu na, “**A lo nchu’o mmu nchu’o vœi Paanchro? Ndo ta’a non shina pœi po devi.**” ⁷¹ A ni nchhu pi Judashi, mbo muun Shemu Ishikario, nthe na a ta’a non shina Paanchro gho ne, ni mbo no fini nu vi.

7

Jisho pugu pa lin pi

¹ Nnu pei ni nga ntogo, Jisho nyien nu mon Galili. A shini ndo ntā’a nu nyien mon Judia nthe na pa thishi ngwa Juu ni ntā’a nu njwi vi. ² A ni mbi’i shigei ndii ji pa ngwa Juu na pi mēin ni ji pa ntāa ne kā’o.* ³ Pa lin pi chhu gho na, “Lollo hein ngœi Judia nji na pa ghan younjij po shi njœi pa fā’a na Ɔ chwie nu ne. ⁴ Nthe na non na a tā’a nu na pi ji vi ne ghà fā’a pi li’i wo. Na Ɔ tho nchwie pa nnu pei ne, chwie nkuon mbhi ji gho.” ⁵ Nthe na nji’i nthe pa lin pi shini ndo mbin vi.

⁶ Jisho khwē ni pugu na, “**Ndii a lo naa nkā’o ya’a. Ni pœi, sheshe ndii ka’oka’o.**” ⁷ Mba’a nkuon mbhi pina vœi ndo a pina a nthe na nchhu pa nnu nthe vi na mbha fā’a pi, pi

piphi ne. ⁸ **Pœi ku’o li’i ji gho. Ndo nji’i nku’o nu†li’i ji gho nthe na ndii a lo naa nja nkā’o ya’a.”** ⁹ A ni nga nchhu yei nnu, nkina Galili.

Jisho Li’i Ji Pa Ntāa

¹⁰ Pa lin pi ni nga nkwo ku’o li’i ji gho, juu ku’o nkaa yu, ki lo mbo pi li’i wo, mbo pi njunjin. ¹¹ Pa thishi ngwa Juu ni ntho ntā’a vi li’i ji gho, mbie nu na, “A po pi hin?” ¹² Ntou pa nchun ni mbo nu shina pa ngwa nthe vi, pichœi ni nga nchhu nu na, “A nkien non,” pichœi na, “Nga, a tho nchwie nu ngwa faan ndaon.” ¹³ Ndo pa’a kan ta’a non lo nchrā nthe vi shhente, nthe na pugu ni ntho mbo go pa thishi ngwa Juu.

¹⁴ Ji gho ni nga ngœi ti nchœin titri, Jisho ku’o mon Nda Minnwi njē ye’i nu. ¹⁵ Pa thishi pa ngwa Juu ghrāo, nchhu nu na, “A kie pi nein non vei ji fi’i yaon yei, ndo ki lo naa ma ngœi shiku?”

¹⁶ Nne Jisho khwē ni pugu na, “**Yaon na njē’i nu ne lo mbo pi nyan, a po pi yi non na a taon a ne.**” ¹⁷ **Sheshe nnu na non tā’a nu nchwie ne mbo pi nnu na Minnwi tā’a nu ne, kan a shi nji na yaon na njē’i nu ne llo pi mbho Minnwi ki mi chrā pi ni nyan ghri?** ¹⁸ **Non na a ghà nchrā pi ni ji ghri ne ghà ntā’a pi ji ndigha’o ni non yi. Ndo non na a ghà ntā’a pi ndigha’o non na a taon vi ne, ngan nnu shini pa’a ndo mfā’o kan ta’a nnu mifii.** ¹⁹ **Mushi lo nkwo fe gi ni pœi? Ndo kan ta’a non vœi shi’a nū’on. Pœi tā’a nu njwi a na?**”

²⁰ Kiri gho khwē na, “Ɔ fā’o minwein! A tā’a gō njwi gho?”

* 7:2 7:2 Ji yei ni mbo ji na ngwa Juu ni nji nu Jerushalein no fion llē no kwijn nu ndii na pugu ni nda’a nu mon pa ntāa mon nkūnu njō ndii na pugu ni ndho ljipti ne. † 7:8 7:8 Mon pichœi pa ndunu Nya’anli Minnwi mon chrā Gri a po na *Ndo nku’o nu ya’a.*

21 Jisho khwē ni pugu ŋa, **“Ŋki chwie ta’a fà’a, ŋguoŋ yəi ghrāo nthē ta’a fà’a gho.** 22 **Mushi ni mfe gí ŋa pəi ni’iŋ puoŋ pəi ŋgunu mbrei (a lo nji’i mbo ŋa a ni ndho pi mbho Mushi, a ni ndho pi mbho pa taa), nne pəi ni’iŋ ŋoŋ ŋgunu mbrei llé ji.** 23 **Ti pəi ni’iŋ ŋoŋ ŋgunu mbrei llé ji nne ŋa a pə ŋa pəi lo mbə’i gí Mushi, pəi pini mbigi túa vəi ŋa ñchwie ŋguoŋ noŋ ŋoŋ ya tɔgo shi’i llé ji nthē kho?** 24 **Ki’i pəi sha’a ŋgwa pi ŋkwaŋ ha’an a fhi no ha’an a kā’o ligi pəi nē, pəi sha’a ŋgwa pi ŋkwaŋ ha’an a kā’o ŋa pi sha’a nē.”**

Yei nthē a pə Ju ŋa Minnwi Chu’o Ntaoŋ no Ŋkwe nē?

25 Pichəi pa ŋgwa Jerushaleiŋ chhu ŋa, “Yei shi lo mbo ŋoŋ ŋa pi tā’a vi njwi nē? 26 A pə neiŋ heiŋ nchrā nu shhente. Ndo pa’a pugu lo nchhu nnu gho! Pinthe a pə ŋa pa thishi ji ŋa a Ju ŋa Minnwi Chu’o Ntaoŋ no Ŋkwe nē? 27 Ndo ndii ŋa Ju ŋa Minnwi Chu’o Ntaoŋ no Ŋkwe tho nē, mba’a ŋoŋ ji li’i ŋa a llo nē. Ndo pia ji li’i ŋa vei ŋoŋ llo nē.”

28 No ha’an Jisho ni nje’i nu moŋ Nda Minnwi nē, a ni nchhu ni nji ŋa, **“Pəi ji a, ndo nji li’i ha’an ndho nē? Ndo nji’i ntho pi ni tho a. Ju ŋa a taon a nē ŋgan chrà nnu shini, ndo pəi lo nji vi.** 29 **Nji vi nthē ŋa ndho pi mbho yu, a taon a.”**

30 Nenne pugu ni ntho ntā’a shendaon no wēiŋ nu mi, ndo pa’a ŋoŋ lo ŋkāon vi nthē ŋa ndii yi shini ndo naa ntho ya’a. 31 Ndo ntou ŋgwa ka piŋ vi piŋ nchhu ŋa, **“Ndo Ju ŋa Minnwi Chu’o Ntaoŋ no Ŋkwe nē, shi ŋga ntho, a nōon li a yieŋ ncha a yi ŋoŋ vei?”**

Pi taon pa ghan kē’i li’i ŋa pugu wēiŋ Jisho

32 Pa Farashi ya’o yú ŋgwa pigho tho nchūŋ nnu pei nthē Jisho. Nenne pa thishi ghan fe’iŋgiēŋ pugu pa ŋgwa Farashi taon pa ghan kē’i Nda Minnwi ŋa pugu ghəi ŋgwēiŋ vi. 33 Jisho chhu ki’ē ŋa, **“Pia shi mbini mbo ka’a no kuo ndii, ŋgəi ki’ē njəi ŋoŋ ŋa a taon a nē.** 34 **Pəi shi ntā’a a ndo mba’a pəi yi’i njəi a. Li’i ha’an ŋgəi nu fo nē mba’a pəi tho fo.”**

35 Pa thishi ŋgwa Juu chhu ni noŋ pugu ŋa, “Ŋoŋ vei tā’a ŋgəi pi hiŋ ŋa mba’a pigi yi’i njəi vi? A tā’a nu ŋgəi moŋ la’ataon nduoŋ li’i ha’an ŋgwa pia pə nē, nje’i pa ŋgwa nduoŋ pigho? 36 A chhu ŋa, **‘Pəi shi ntā’a a ndo mba’a pəi yi’i njəi a’,** pugu pa ŋa, **‘Li’i ha’an ŋgəi nu fo nē mba’a pəi tho fo.’** Njin nnu pigho pə pi ŋa?”

Pa ninəi ŋa ŋkhī fe chombhi ghà ntaoŋ moŋ gho nē

37 Moŋ ndugwi ninŋ llemmbhi ji gho, mbo mme llé, Jisho lollo ntithi tothi nchhu ni nji ŋa, **“Njū’o ŋoŋ njaon, a tho mbara a nnu yaon.** 38 **Sheshəon ŋa a piŋ a nē, pa ninəi ŋkhī fe chombhi shi ŋkhī ntaoŋ nu njū’o yu, no ha’an Nwa’anli Minnwi chhu nē.”** 39 A ni nchhu yei nthē pi Jijwe Minnwi ŋa ŋgwa pə ŋa pugu piŋ vi shi mfā’o nē. A ni ŋga mbo ndii gho pa’a pi lo naa mfe Jijwe Minnwi nthē ŋa Jisho shini ndo naa nii moŋ ndigha’o yi.

Minduonduoŋ shina ŋgwa

40 Pugu ni ŋga nja’o pa chrà pei, pichəi pa ŋgwa pigho chhu ŋa, “Yei ya mbo pi njəli’i Minnwi shini.” 41 Pichəi chhu ŋa, “Yei Ju ŋa Minnwi Chu’o Ntaoŋ no Ŋkwe nē.” Ndo pichəi chhu yugu ŋa, “Ju ŋa Minnwi Chu’o Ntaoŋ no Ŋkwe ni mbo no llo nu pi Galili? 42 Nwa’anli Minnwi lo

nchhu ña Ju ña Minnwi Chu'ò Ntaon ño Ñkwe ñe shi ndhò pi mon ñgwreinjon fùon Devi, pi phi vi Beteleheinj mbo la'ataon fùon Devi?" 43 Nne minduonduon gū shina ñgwa pigho ñthe vi. 44 Pichèi shina pugu ni ntā'a nu ñgwèinj vi ndò pa'a ñon lo ñkāon vi.

45 Pa ghanj kē'i Nda Minnwi ni ñga mbini, pa thishi ghanj fe'ingienj pugu pa ñgwa Farashi pie vugu ña, "A chwēi kho pa'a pòi lo ñkwèi ni ju?"

46 Pa ghanj kē'i Nda Minnwi pigho khwē ña, "Yichèi ñon lo naa ma nchrā ño ñon vei."

47 Pa Farashi pie vugu ña, "Pi fii vèi ñkaa pòi?" 48 Sheshe pa thishi pugu pa ñgwa Farashi pinj vi? 49 Yú ñgwa pei ña pugu lo ñji gí Mushi ñe, nchòno Minnwi pò mbinj pugu."

50 Nikodemu ña a ni mbo ta'a ñon vugu ñe, ni ñkwo ghèi ñjèi vi ñgé chèi ñe, chhu ni pugu ña, 51 "Gí yia ghà ñgwèinj ñon ña a ñgusha'a ki lo fùon mfe shina ghò ña a chrā? Ndo mbini nu'uj ndii nnu ha'an a chwēi ñe?"

52 Pugu khwē ña, "O llo pi Galili ñkaa ghò? Ta'a ñe monj Nwa'anli Minnwi ñjèi ña yichèi ñjèli'i Minnwi ni ñkwo ma ndò Galili?"

Mingwe lán ña pi ni ñgwèinj vi mon shúonj

53 † [Sheshenonj vugu ghèi monj ji la'a.

8

1 Ndo Jishò ku'ò ñkuonj Mbra pa Thi Olive. 2 Ñkienj ni muunj tutu'u a pinj nthò monj Nda Minnwi ñguonj ñgwa tho ñjèi vi, a chocho shhe nthò ñjè'i vugu. 3 Pa ghanj ye'i ñgwa ni gí Mushi pugu pa ñgwa Farashi tho ni mingwe lánj chèi ña pi ni ñgwèinj vugu mimbhia

mon shúonj, nthò ni ju ntigi vi shhi ñguonj ñgwa ghao.

4 Pugu chhu ni Jishò ña, "Masha, pigi ya ñgwèinj mingwe lán vei pugu mimbhia. 5 Monj gí Mushi, a chhu ña pi tunj ñkwanj mingwe vei ni ñgù'ò a khu. O chhu jo ña?"

6 Pugu ni nchhu yei ño mōonj nu Jishò nne ña pinthe pugu fā'ò nnu ño wèinj nu mi ño ghò. Ndo Jishò tu'u ñonj yi nā'anj yaonj ni muunshimbho yi shhe. 7 Nò ha'anj pugu ni ñgèi shhi ñgu'ò mbie vi ñe, a lollo tothi nchhu ni pugu ña, **"Ñon ña a lo ñji'i nchwēi phi shina pòi ñe, fùon ju ntunj vi ni ñgù'ò."** 8 Mbini nu'uj ntu'u ñonj yi ñkamu'onj nthò nā'anj yaonj shhe.

9 Ndo ndii ña pugu ni ñja'ò ñe, ñgèi ghao pa ta'a ta'a, jē ñkuonj pa memme ñgwa. Jishò kina fò tē'i vi, ni mingwe ghò, a thi shhi yu. 10 Jishò lollo tothi, nchhu ghò ña, **"Má, pugu hinj? Ñon lo ñgwèinj ghò ño ñgusha'a?"**

11 A chhu ña, "Kanj ta'a yi, ma Taathò!"

Jishò chhu ghò ña, **"Mummu ñkaa mu shi lo ñgwèinj ghò ño ñgusha'a, ghèi, ndò jē ndwe ñgèi nu shhi ki'i nu'uj nchwēi phi."]**

A mmu mbo lí'è ñkuonj mbhi

12 Jishò pinj nchrā ni pugu ñkamu'onj, nchhu nu ña, **"A mmu mbo lí'è ñkuonj mbhi. Mba'a sheshenonj ña a tho njinj a ñe nu'uj nyienj monj njinj. A shi mfā'ò lí'è ña a ghà mfe chombhi ñe."**

13 Nenne pa ñgwa Farashi chhu ghò ña, "O tho ñkwe pi nte ñonj yò. Chrà yò lo mbo nnu shini."

14 Jishò khwē ña, **"Nga, ñji'i nthè pi ño ha'anj ñkwe nte ñonj a ñe, nnu ña nchrā nu ñe nnu shini. Nthè ña ñji lí'i ña ñdho**

† 7:53 7:53 Ghrà 53 ti ñgèi nchèinj monj njienj 8:11 shi lo mbo monj pichèi pa Nwa'anli Minnwi lleshhi monj chrà Gri.

ne pugu pa li'i ha'an ngõi nu ne. Ndo pæi lo nji li'i ha'an ndho ne ki li'i ha'an ngõi nu ne. ¹⁵ Pæi sha'a pi ni nthinkwo ngwamishua. Ndo ndo nji'i nsha'a non. ¹⁶ A nji'i ndo mbo pi na nsha'a, kan sha'a nu ma yi ndindi, nthe na ndo nji'i nsha'a pi tæ'i a. Pigi Taa na a taon a ne po ka'a. ¹⁷ Pi na'an mon nwa'anli gi yæi na paa ngwa mbo minkwentie, kan nnu na pugu chhu nu ne nnu shini. ¹⁸ A kwe mmu nkwe nte non a, Taa na a taon a ne kwe nte a nkaa yu."

¹⁹ Nthe yie, pugu chhu gho na, "Taa gho gho hin?"

Jisho khwë ni pugu na, "Pæi lo nji'i nji a ki Taa a, pæi kan ni nji a, pæi kan nji Taa a nkaa yu."

²⁰ A ni nchrã nnu pei no ha'an a ni nje'i nu no li'i na nkun ni'in mbin Nda Minnwi ni nthi ne, ndo pa'a non lo ngwëin vi nthe na ndii yi shini ndo naa nkã'o ya'a.

²¹ Mbini nchhu ni pugu nkamu'on na, "Ntho ngõighæi ni nwa, ndo pæi shi ntã'a a, ndo nkhu mon phi yæi. Li'i ha'an ngõi nu fo ne mba'a pæi tho fo."

²² Nne pa thishi pa ngwa Juu pigho chhu na, "A shi njwi non yi nthe na a chhu pi na, 'Li'i na ngõi nu ne mba'a pæi tho fo ne?'"

²³ Jisho chhu ni pugu na, "Pæi lo pi nkuon mbhi yei mbembien, ndo ndho nyan pi tothi. Pæi lo pi nkuon mbhi hein, ndo nji'i ndho pi nkuon mbhi hein, ²⁴ nki chhu ni pæi na pæi shi nkhu mon phi yæi, nthe na pæi mien ki pin na, 'A Mmu mbo Ju,' pæi khu mon phi yæi."

²⁵ Nne pugu chhu gho na, "O po pi gõ?"

Jisho chhu ni pugu na, "Wu'o yaon na mi ni ntho nchhu nu

ni pæi no një yi ne. ²⁶ Mfã'o ntou nnu no chhu nu nthe væi, pugu pa ntou nnu no sha'a nu væi no gho, ndo Ju na a taon a ne ngan nnu shini, ndo nnu na nja'o mbho yu ne, nchii ni nkuon mbhi." ²⁷ Tho yugu shini ndo shie na a ni nchrã nu ni pugu nthe pi Taa gho.

²⁸ Nne Jisho chhu ni pugu na, "Pæi shi nga nkwo nkõrã Muon Nonmishua, pæi ji ki'ε na 'A Mmu mbo ju,' pugu pa na nshi'a nchwie sheshe nnu ni nyan nji, ngu'o chhu pi nnu ye na Taa tigi a no ne. ²⁹ Ndo ju na a taon a ne po pigi yu, a lo nji'i mien a tæ'i a nthe na nga ngu'o nchwie pi pa yaon na a khwã ne." ³⁰ No ha'an a ni ntho nchrã pa nnu pei ne, ntou ngwa pin vi.

Nnu shini shi nkigei nkii mbin pæi

³¹ Nne Jisho chhu ni pa Juu pe na pugu ni mbin vi ne na, "Pæi nkina nkuon chrã a kan pæi gan younjin pan shishini. ³² Ndo pæi shi nji nnu shini, nnu shini shi nkigei nkii mbin pæi."

³³ Pugu khwë gho na, "Pigi po pi puon Abraham, pa'a ndo naa ma mfã'a nkuna mbho non. Ti a kie pi nein o chhu na, 'Pi shi nkigei nkii mbin pæi?'"

³⁴ Jisho khwë ni pugu na, "Shishini, nshwei væi, sheshenon na a ghã nchwie phi ne nkuna phi. ³⁵ Nkuna shi'a nji'i nkina mbo ngia ndaonon no nguon ndii ndo muon po pi no nguon ndii. ³⁶ Nenne ti muon nkigei nkii mbin pæi, kan pæi ya ntaon mon nkii shishini. ³⁷ Nja nji na pæi puon Abraham, ndo pæi tã'a nu njwi a nthe na pæi lo mbin chrã a. ³⁸ Nchrã nthe pi pa nnu na Taa

a nōŋ v̄ei ndo p̄ei chw̄ie pi nnu ŋa t̄aa v̄ei chhu ni p̄ei n̄e.”

P̄ei puoŋ devi t̄aa v̄ei

³⁹ Pugu khw̄e gho ŋa, “Abrahan̄ t̄aa vigi!”

Jisho chhu ni pugu ŋa, “**P̄ei kan̄ mbo puoŋ Abrahan̄, p̄ei kan̄ ntho nchw̄ie pi pa nnu ha’añ Abrahan̄ ni nchw̄ie n̄e.** ⁴⁰ Ndo ndwe p̄ei ka t̄a’a nu njwi a jwi, mbo ŋoŋ ŋa a shwei v̄ei ni nnu shini ŋa a ya’o llo mbho Minnwi n̄e. Yei lo mbo nnu ha’añ Abrahan̄ ni nchw̄ie n̄e. ⁴¹ P̄ei chw̄ie pi nnu ŋa t̄aa v̄ei ni nchw̄ie n̄e.”

Pugu chhu gho ŋa, “Pi shini ndo mbhi vigi pi moŋ shúoŋ, Minnwi ndutho yi T̄aa vigi.”

⁴² Jisho chhu ni pugu ŋa, “**Minnwi kan̄ mbo T̄aa v̄ei, p̄ei kan̄ ŋkhw̄a a, nth̄e ŋa ñdho mbho Minnwi ndo mbo hein̄. Ndo n̄ji’i ntho pi ni nyan̄ tho, a taon̄ Ju ntaon̄ a.** ⁴³ A chw̄ie kho pa’a tho ȳei lo nshie ni nnu ŋa ñchhu n̄e? A chw̄ie nth̄e ŋa minth̄e pa’a p̄ei lo n̄ja’o chr̄a a. ⁴⁴ P̄ei p̄o pi puoŋ t̄aa v̄ei mbo Shata, khw̄a njù’o ȳei p̄o no chw̄ie nu nnu ŋa t̄aa v̄ei t̄a’a nu n̄e. A ni mbo njwi ŋoŋ llo no n̄j̄e yi, pa’a ndo ma mbo ni pra pugu pa nnu shini nth̄e ŋa nnu shini lo mbo mbin̄ yu. A ghà ŋga nd̄e’i ŋgīeŋ, kan̄ a wu’o nchw̄ie pi nù’oŋ yi nth̄e ŋa a nd̄e’i ŋgīeŋ ndo mbo t̄aa pa l̄e’i ŋgīeŋ. ⁴⁵ Ndo nth̄e ŋa ñchhu pi nnu shini n̄e, a chw̄ie yie pa’a p̄ei llo mbin̄ a. ⁴⁶ Pinth̄e a nōŋ ḡo shina p̄ei shishini ŋa ñchw̄ie phi? Ti m̄i ntho nchhu pi nnu shini, a p̄o kho pa’a p̄ei lo mbin̄ a. ⁴⁷ Nōŋ ŋa a yi Minnwi n̄e ghà n̄ja’o chr̄a Minnwi. P̄ei lo n̄ji’i mbo

yi Minnwi a chw̄ie yie gho pa’a p̄ei lo n̄ja’o chr̄a Minnwi.”

Jisho pugu Abrahan̄

⁴⁸ Pa thishi ŋgwa Juu pigho pie Jisho ŋa, “Pigi lo nchhu a k̄a’o ndii ŋa pigi chhu ŋa o ŋoŋ Shamaria mf̄a’o min̄wein̄ mbin̄ gho n̄e?”

⁴⁹ Jisho khw̄e ŋa, “**Ndo n̄ji’i mf̄a’o min̄wein̄, ŋga’o pi T̄aa a, ndo pa’a p̄ei lo ŋga’o a.** ⁵⁰ Ndo ñdo n̄ji’i nt̄a’a pi ndigha’o ni noŋ a. A ta’a ŋoŋ ŋa a t̄a’a ndigha’o a n̄e, mbo ju mbo ŋgan̄ sha’a sh̄a’a. ⁵¹ Shishini, ñchhu ni p̄ei ŋa, shesh̄eŋoŋ n̄ja’o chr̄a a nchw̄ie, pa’a a lo ma ŋkhu.”

⁵² Pa thishi ŋgwa Juu chhu gho ŋa, “Ndwe pigi ya n̄j̄ei ŋa o f̄a’o min̄wein̄! Abrahan̄ ni ŋkhu, wu’o no ha’añ pich̄ei pa n̄j̄eili’i Minnwi ni ŋkhu n̄e, ndo o chhu ŋa, ‘Shesh̄eŋoŋ n̄ja’o chr̄a a nchw̄ie, pa’a a lo ma ŋkhu.’ ⁵³ O p̄o pi ŋoŋ ndien̄ nchaa Abrahan̄ t̄aa vigi ŋa a ni ŋkhu n̄e, Pa n̄j̄eili’i Minnwi khu ŋkaa pugu n̄e? O p̄i’i ŋa o p̄o pi ḡo?”

⁵⁴ Jisho khw̄e ŋa, “**Mi ŋga’o noŋ a, kan̄ ndigha’o a p̄o pi gha. ‘A T̄aa a ŋa a gha’o a,’ mbo ju ŋa p̄ei chhu ŋa, ‘A Minnwi yigi’* n̄e.** ⁵⁵ Ndo p̄ei lo n̄ji vi, n̄ji vi. N̄ka ni nchhu ŋa ñdo n̄ji’i n̄ji vi, kan̄ mbo pi nd̄e’i ŋgīeŋ no p̄ei. Ndo ñji vi, ndo nchw̄ie nnu ŋa chr̄a yi chhu n̄e. ⁵⁶ T̄aa v̄ei mbo Abrahan̄ ni mf̄a’o pwanju’o ŋa a shi n̄j̄ei ndii ŋa ñshi ntho n̄e, a ni n̄j̄ei mf̄a’o pwanju’o.”

⁵⁷ Pa Juu chhu gho ŋa, “O lo naa nch̄eŋ tien̄ wuŋ ŋga’o nchhu ŋa o ȳei Abrahan̄ pi nein̄?”

⁵⁸ Jisho chhu ni pugu ŋa, “**Shishini, ñchhu ni p̄ei ŋa, ŋkaon̄ Abrahan̄ maa mbo, A**

* 8:54 8:54 Pich̄ei pa N̄wa’an̄li Minnwi moŋ chr̄a Gri chhu pi ŋa *Mbo ju ŋa p̄ei chhu ŋa a Minnwi ȳei n̄e.*

Mmu†! 59 Nne pugu lōgo pa ngù'ò nò tun nu vi nò ghò. Jishò lēre, ntaon mon Nda Minnwi.

9

Jishò chwīe nchriligi yəi li'í

¹ Nò ha'an Jishò ni nyīen ntogo nu ne, njəi non chəi nà a ni mbo nchriligi jē ndii nà pi ni mbhi vi nē. ² Pa ghan younjin pi pie vi nà, "Masha, a chwīe g'ò phi, non vei ki taa vi pugu mūun vi, nà a chwīe pi phi vi a taon nchriligi?"

³ Jishò khwē nà, **"A shini ndo nchwīe phi non vei ki yi taa vi pugu mūun vi. A ni mbo nenne pi nà fà'a Minnwi nōon mbin yu pi yəi. ⁴ Pigi shi ngu'ò mfà'a fà'a non ye nà a taon a nē nò ha'an minaon wu'ò nthē nu nē. Tu'u chhò nthò nu nà mba'a non nu'un mfà'a fà'a. ⁵ Nò ha'an mbo nkuon mbhi nē, a mmu mbo lí'ē nkuon mbhi."**

⁶ A ni nà kwo chhu nnu pei, nthu thwe shhe, ntrao titwrei ni thwe ghò. Nju'ò titwrei ghò nò ligi nchriligi ghò. ⁷ Nchhu ghò nà a ghəi mon nkhi nà pi mēin ni Shiloan nē. (Njin Shiloan pò nà taon.) Nenne a ghəi nshīgao, mbini, nthò njəi li'í.

⁸ Pa taako pugu pa ngwa pē nà pugu ni nkwo yəi vi nò ngan luon nē chhu nu nà, "Yei lò mbo non ye nà a ni nthò nchòchhò nduon nu nē?" ⁹ Pichəi nà, "A ju," pichəi chhu nà, "Nga, ndo a fhi vi."

Ndo non ghò wu'ò nthò nchhu nu nà, "A mmu mbo ju."

¹⁰ Nne pugu chhu ghò nà, "Ti ligi yò kie pi nēin nchu'ò?"

¹¹ A khwē nà, "Non ye nà pi mēin vi nà Jishò nē trao titwrei nju'ò ligi a nò ghò nchhu vəi nà, 'Ghəi mon nkhi Shiloan nshīgao

ligi yò fò.' Nenne nğəi nshīgao ligi a, njəi li'í ki'ē."

¹² Pugu chhu ghò nà, "A hin?"

A khwē nà, "Ndo nji'í nji."

¹³ Ngwa pighò lōgo non ghò nà a ni mfūon mbo nchriligi nē, ngəi nò shhi pa ngwa Farashi. ¹⁴ Llé nà Jishò ni nchwīe titwrei nchu'ò ligi non ghò nò nē ni mbo llé ji. ¹⁵ Nne pa ngwa Farashi pini mbie vi nkwan ha'an a kie nkaon maa njəi li'í nē. A chhu ni pugu nà, "A yu'ò titwrei nò ligi a, nshīgao, njəi li'í."

¹⁶ Pichəi pa ngwa Farashi chhu nà, "Non vei lò nji'í ndhò pi mbhò Minnwi nthe nà a shi'a nū'əy Llé Ji." Ndo pichəi chhu nà, "Pinthe non mbimbhi kie pi nēin nōon nkwan li pei?" Minduonduon gū shina pugu.

¹⁷ Nne pugu pini mbie non ghò nà, "O chhu nà a chu'ò ligi yò. Ti o khwē jò nà nthe vi?"

Non ghò khwē nà, "A njəili'í Minnwi."

¹⁸ Pa juu shini ndo mbin nà non ghò ni mbo nchriligi nkaon maa mbini njəi li'í. Mēin taa vi pugu mūun vi. ¹⁹ Mbie vugu nà, "Yei muun vəi nà pəi chhu nà pi ni mbhi vi a pò pi nchriligi nē? Ti a kie pi nēin ndwe ma njəili'í?"

²⁰ Taa vi pugu mūun vi khwē nà, "Pigi ji nà yei muun vigi, pugu pa nà pi ni mbhi vi a taon nchriligi.

²¹ Ndo ti nkwan ha'an a kie nkaon maa njəi li'í ndwe nē pigi lò nji'í nji, ki nji non nà a chu'ò ligi yi nē. Pie vi a ntinimme. A shi nchrā ni non yi." ²² Pa taa pi ni nchhu nnu pei nthe nà pugu ni nthò mbogo pa thishi pa juu. Nthe nà pugu ni nkwo taon ni ta'a nchò nà sheshenon mbin nà Jishò ju nà Minnwi Chu'ò Ntaon nò Nkwe nē, pi fu'u vi nda luon Minnwi.

²³ Nthe yie ghò, taa vi pugu mūun

† 8:58 8:58 Jishò gha chhu hein nà a mmu, njin yi pò pi nà a Minnwi nà a ghà ngu'ò Mbo, mbo Minnwi nà a ni nōon non yi ni Mushi nchhu nà ligi yi A Mmu nē (Nwa'anli Ndi Taon nu 3:14).

chhu ña, “A ñon ntinimme, pœi pie vi.”

²⁴ Nɔ mbra ñgɛ pugu pini mɛin ñon ghɔ ña a ni mbo nchriligi nɛ nchhu ghɔ ña, “Chhu nnu mbɔgɔ ligi Minnwi. Pigi ji ña ñon vei nchwɛ phi.”

²⁵ A khwɛ ña, “Ki a pɔ pi nchwɛ phi ñshi lo nji! Ta’a nu ña ñji nɛ pɔ ña mi ni mbo nchriligi, ndo ndwɛ ñtho ñjœi li’i.”

²⁶ Pugu chhu ghɔ ña, “A ni nchwɛ pi nɛin mbinj ghɔ? A ni nchu’o ligi yɔ pi nɛin?”

²⁷ A khwɛ ni pugu ña, “Ñkwo shwɛi vœi pa’a pœi lo ntã’a nu nja’o. Pœi tã’a nu mbini nja’o nthe pi kho? Pœi ñkaa pœi tã’a nu ñgũ pa ghanj younjinj pi?”

²⁸ Pugu wɛ’i vi, nchhu ña, “O ñganj younjinj ñon yinɛ, ndo pigi pɔ pi pa ghanj younjinj Mushi. ²⁹ Pigi ji ña Minnwi ni nchrã ni Mushi. Ndo ni ñon vei pigi lo nji li’i ña a llo nɛ.”

³⁰ Ñon ghɔ khwɛ ña, “Nthe kho, yei nnu ghraoghrao! Pœi lo nji’i nji li’i ha’anj a llo nɛ, ndo a chu’o ligi a. ³¹ Pia ji ña Minnwi shi’a nji’i nja’o pa ghanj nchwɛ phi ndo sheshenon mbo ñganj gha’o Minnwi, nchwɛ nnu ña Minnwi ghɔ tã’a nu nɛ, a ya’o vi. ³² Fie nɔ ha’anj mbhi ni njɛ nɛ pi lo naa nja’o ña yichœi ñon chu’o ligi ñon ña pi phi vi a pɔ nchriligi nɛ. ³³ Ñon vei kanj mienj ki llo pi mbho Minnwi, nthe pa’a a lo nchwɛ sheshe yaonj.”

³⁴ Pugu khwɛ ghɔ ña, “O ya mbo pi ñganj phi llo ndii ña pi ni mbhi ghɔ nɛ, o tã’a nu nje’i vigi?” Pugu wɛin yi mfu’u mã’anj mbhi.

Chri ligi monj jijwe

³⁵ Jisho ya’o ña pi wɛin yi mã’anj mbhi, ñga ñjœi vi, nchhu ghɔ ña, **“O pinj Muunj Ñonmishua?”**

³⁶ A khwɛ ña, “Masha, Muunj Ñonmishua pɔ pi gɔ, nne ña minthe mbinj vi?”

³⁷ Jisho chhu ghɔ ña, **“O kwo yœi vi, a ju ña a chrã nu vɛ nɛ!”**

³⁸ Ñon ghɔ chhu ña, “Taatho, mbinj!” Ndo ñga’o vi.

³⁹ Jisho chhu ña, **“Mi ni ntho monj mbhi yei pi nɔ sha’a nu, ña ñgwa pɛ ña pugu pa nchriligi nɛ nthe pugu yœi li’i, ñgwa pɛ ña minthe pugu yœi li’i nɛ gũ nchriligi.”**

⁴⁰ Pichœi pa ñgwa Farashi ña pugu ni mbara yœi yu, nja’o nnu pœi nɛ chhu ghɔ ña, “Pigi pa nchriligi ñkaa pigi?”

⁴¹ Jisho chhu ni pugu ña, **“Pœi kanj ni mbo pa nchriligi pa’a pœi lo mbo pa ñgusha’a ndo ndwɛ ña pœi chhu ña, ‘Pigi yœi li’i nɛ,’ pœi kina mbo pa ñgusha’a.”**

10

Lu’o chrã nthe ñkɛ’i minjii

¹ Jisho chhu ña, **“Shishini, ñchhu ni pœi ña, ñon ña a nii monj ñka’a minjii ki lo ntɔgɔ pi choŋka’a nɛ, ñku’o ntɔgɔ pi li’i nduonj nii nɛ, ñon ghɔ ñgina, mbini mbo ñgina minwi. ² Ndo ti ñon ña a nii pi choŋka’a nɛ, a ñkɛ’i minjii ghɔ. ³ Nganj lina ni choŋka’a ghã chu’o choŋka’a ghɔ. Pa minjii ghã nja’o ñggi yi, a gɛ pa phi minjii ni ligi yugu, ñkɛ’i vugu ntaonj nɔ ghɔ mbhi. ⁴ Nga ntaonj ni ñguonj ji minjii mbhi ñgœi nu shhi pugu, pa minjii pighɔ younjinj yi nthe ña pugu ji ñggi yi. ⁵ Ti a mbo ñgini, pa’a pugu lo njœu njinj yi, pugu tei vi tei nthe ña pugu lo nji’i nji ñggi pa ghini.”** ⁶ Jisho ni nchrã lu’o chrã yei ni pugu, ndo pa’a tho yugu lo nshie ni nnu ña a chhu nu nɛ.

Jisho pɔ pi ñkien ñkɛ’i minjii

⁷ Nne Jisho pini nchhu ni pugu ña, **“Shishini, a mmu mbo choŋka’a pa minjii. ⁸ Nguonj**

pa ngwa na pugu ni ntho shhi a ne po pi pa ngina pugu pa ngina minwi, ndo pa'a pa minjii lo nja'o vugu. ⁹ A mmu mbo chonda. Sheshenon ntogo mbinj mu nii a lugu, ndo nii mbini ntaon nu mfā'o nkien trū nkru. ¹⁰ Ngina ghà ntho pi no yōo nu, njwi ndo mbiri. Mi ni ntho nne na minthe pugu fā'o chombhi. Ndo nja mfā'o chombhi lolinaon.

¹¹ "A mmu mbo nkien nkē'i minjii shi'i. Nkien nkē'i minjii shi'i ghà mfe chombhi yi nthe minjii pi. ¹² Non ye na pi pe vi pe ki a lo mbo nkē'i minjii ki minjii gho lo mbo pi ji ne gha njai minanien a tho nu, a mien pa minjii ntei ni vhi, minanien gho wēin vugu ndo nshāan vugu. ¹³ A tei nthe na a fā'a pi pe, pa'a ndo nji'i mfā'o ndii ni pa minjii.

¹⁴ "A mmu mbo nkien nkē'i minjii shi'i, nji pa minjii pan pugu ji a, ¹⁵ wu'ō no ha'an Tāa ji a nkaa yu mummu ji Tāa ne. Mfe chombhi a nthe pa minjii. ¹⁶ Mfā'o pichai pa minjii na pugu lo mbo mon yei nka'a. Nshi ngu'ō ntho ni pugu nkaa pugu, pugu ya'ō nggì a. Nne pugu chiri mbo ta'a kwie, mfā'o ta'a nkē'i vugu. ¹⁷ Yei nnu na a chwē Tāa a khwā a ne, na mfe chombhi a no khu nu, nne na mimfe mbini no gho nkamu'ōn. ¹⁸ A lo nji'i nkwe yichai non nkwe chombhi a mbho mu. Mfe pi khwatua a, mfā'o ghrì no fe nu ndo mbini mfā'o ghrì no pini nu nu'un nkwe. A nnu na Tāa fe gí na nchwie ne."

¹⁹ Minduonduon ni ngū shina pa Juu nthe pa chrà pei. ²⁰ Ntoun yugu chhu na, "A fā'o minjien,

ndo mbaa paa, pēi ywēre pi kho mbho yu?" ²¹ Pichai chhu yugu na, "Yei lo mbo nkwan chrà non na minjien tho fe ngē'i gho ne. Mimfe minjien chu'ō ligi pa nchriligi?"

Mmu pigi Tāa a ta'a yi

²² Mon ndii gho, ji fe nu Nda Minnwi ni Minnwi ni ndōgo li'i Jerushalen. A ni mbo mon ndii laon. ²³ Jisho ni ntho nyien nu mon Varinda Sholomu mon Nda Minnwi. ²⁴ Nne pa Juu kiri yēi yu mbie vi na, "O shi ntigi vigi mon mititri pi fi'i yi nein, o mbo Ju na Minnwi Chu'ō Ntaon no Nkwe ne, o shwei vigi tho yigi shie."

²⁵ Jisho khwē ni pugu na, "Mi ni nkwo shwei vāi ndo pa'a pēi lo mbinj. Pa fā'a na mfā'a nu ni ligi Tāa ne kwe nte a ni yaon na mi yie ne. ²⁶ Ndo pa'a pēi lo mbinj nthe na pēi shi lo mbo ghrà minjii pan. ²⁷ Pa minjii pan ghà nja'ō nggì a, nji vugu, pugu younjin a. ²⁸ Mfe chombhi ki mme ni pugu, mba'a pugu le ma nkhu. Ndo mba'a kan ta'a non fi'a vugu mfu'u lien mbho mu. ²⁹ Tāa a na a fe vugu vāi ne*, chaa vugu ghao, ti minthe pa'a sheshenon llo mfi'a vugu mfu'u lien mbho Tāa gho. ³⁰ Mmu pigi Tāa a po pi ta'a yi."

³¹ Pa ngwa Juu liga pa ngū'ō shhe nkamu'ōn li'i tunj vi no. ³² Jisho khwē ni pugu na, "Nkwo nonon ntoun fā'a shi'i ni pēi llo mbho Tāa, ti pēi tā'a nu ntun a nthe pi yēi shina fā'a pei?"

³³ Pa Juu pigho khwē gho na, "Pigi lo nji'i ntā'a nu ntun gho nthe pi fā'a shi'i, pigi tā'a nu ntun gho nthe pi nchi'esho. Nthe na o wu'ō mbo pi nonmishua ntā'a nu ndōgo non yo mbo Minnwi."

* 10:29 10:29 Pichai pa Nwa'anli Minnwi chhu pi na Yaon na Tāa a fe vāi ne.

³⁴ Jisho khwē ni pugu ŋa, “**Pi lo nā’anj mon ŋwa’anli gi yoi ŋa, Minnwi chhu ŋa, ‘Poi pa nnwi!’** ³⁵ **Ti a mēinj vugu ŋa chrà Minnwi ni ntho mbho pugu ne ni pa nnwi, ndo pia ji ŋa mba’a pi pō’i chrà ‘minnwi’,** ³⁶ **pōi kie neinj nchhu ni ju ye ŋa Tāa chu’o vi no tho fà’a ntaon vi mon mbhi ne ŋa, ‘O fā’o nchi’eshə’ nthe ŋa mi ni nchhu ŋa, ‘Mi Muuŋ Minnwi’ ne.** ³⁷ **A mbo ŋa ndo nji’i nchwie pi fā’a Tāa a, ki’i pōi piŋ a.** ³⁸ **Ndo mi nchwie pi fā’a yi, nji’i nthe pi no ha’anj pōi lo nji’i mbinj a ne, pōi piŋ ne fā’a pigho, nne ŋa pōi shi nji, tho yoi lo nshie ŋa Tāa pō mbinj mu, mbo mbinj Tāa.”**

³⁹ Pugu pini nu’uŋ ntā’a nu ŋgwēinj vi ŋkamuwōŋ a lərə ntaon mbho pugu. ⁴⁰ Jisho pini mbini njien ŋkhi Jodaŋ, li’i ŋa Jouŋ ni mfūon ntho ŋkwe ŋwa ni ŋkhi ne, ŋkina fo. ⁴¹ Ntou ŋwa tho njoi vi nchhu ŋa, “Jouŋ shini ndo nōon sheshe li, ndo ŋguon nnu ŋa Jouŋ ni nchhu nthe ŋon vei ne nnu shini.” ⁴² Ntou ŋwa piŋ vi fo.

11

Lasharō khu

¹ Ŋon chəi ni ŋgīno nu ligi yi pō Lasharō llo Betani, mbo la’ataon Meri pugu ndinj vi Mata. ² Meri vei ni mbo ŋon ye ŋa a ni nshā’o wru laminda mbinj Taathō, njigi kwò yi ni ŋgiitho yi ne, ŋa ndinj vi Lasharō ni ŋgīno nu. ³ Piŋge pigho ŋa pugu ni mbo pa linj ne taon ŋkini ni Jisho ŋa, “Taathō, ŋkien taannu yo ŋa o khwā vi ŋga’a ne ghino nu.”

⁴ Ndo Jisho ni ŋga nja’o, nchhu ŋa, “**Ghino ghō lo mbo yi gu. A pō pi no fe nu ndigha’o ni Minnwi nne ŋa Muuŋ Minnwi tōgo**

ŋkuon ghō mfā’o ndigha’o.”

⁵ Jisho ni ŋkhwā Mata pugu Meri ndinj vi, ni Lasharō. ⁶ Nne, ni ŋga nja’o ŋa Lasharō ghino nu, mbini nda’a paa llé mbigi li’i ŋa a ki pō ne.

⁷ Nne, nchhu ni pa ghaŋ younjinj pi ŋa, “**Pia pini ŋgōi Judia.**”

⁸ Pa ghaŋ younjinj pi chhu ghō ŋa, “Masha, a lo nji’i shiga no ha’anj ŋwa Juu ni ntā’a nu ntun ghō ni ŋgū’o ne, o kwo pini ŋgōi nu fo?”

⁹ Jisho khwē ŋa, “**A lo mbo paanchro awa ŋa pi ghā mfā’o li’ε? Sheshenon nyien mon li’ε pa’a a lo nji’i ŋkōro, nthe ŋa a tho njoi li’ε ŋkuon mbhi yei.** ¹⁰ **Ndo ti sheshenon nyien pi ni tu’u, a kōro nthe ŋa a lo nji’i mfā’o li’ε.”**

¹¹ Jisho ni ŋga nchhu nnu pei mī’ej, nchhu ni pugu ŋa, “**Lasharō taannu via gū lōgo, nshi ŋgōi ŋgū’u vi.**”

¹² Pa ghaŋ younjinj pi chhu ghō ŋa, “Taathō, A ŋgū mon lōgo, kan non yi shi ntōgo.” ¹³ Jisho ni ŋga nchhu nne, njinj yi pō pi ŋa a kukhu, pugu pi’i yugu ŋa a pō pi wu’o lōgo gha no fere nu.

¹⁴ Nne, Jisho shietho yugu ŋa, “**Lasharō kwo khu!** ¹⁵ **Ndo, nthe vōi, mfa’o pwanju’o ŋa nshini ndo mbo fo, nne ŋa pōi shi mbinj. Ndo pia ghōi njoi vi.**”

¹⁶ Nne, Toma ŋa pi ni mēinj vi ni kō’i ne chhu ni pe ghaŋ younjinj ŋa pugu pugu ni njōu njinj Jisho ka’a ne ŋa, “Pia ghōi ŋkaa pia, nne ŋa minthe pia pa Masha* khu ka’a.”

A mmu mbo ŋgaŋ ku’o mon gu

¹⁷ Jisho ni ŋga nchəinj, njoi ŋa Lasharō kwo pō mon fún† no khwe llemmbhi. ¹⁸ A shini ndo nji’i nchəinj khwe ŋkan kwò no llo nu Betani ŋgōi Jerushaleinj. ¹⁹ Ntou pa ŋwa Juu ni ŋgōi li’i kra Mata

* 11:16 11:16 A pō mon Chrà Gri Pi ŋa pia pugu. † 11:17 11:17 Pi ni fi’i pi ŋgu’o no fún.

pugu Meri nɔ mā'an nu njù'ɔ yugu nthɛ gu ndiŋ vugu. ²⁰ Nnɛ Mata gha nja'o ŋa Jishɔ thɔ nu, ntaon ŋgɛi njɛi vi, ndɔ Meri kina nchɔchɔ nda.

²¹ Mata chhu ni Jishɔ ŋa, "Taathɔ, ɔ kaŋ ni mbo hein, ndiŋ vigi shi kaŋ ndɔ ŋkhu. ²² Ndɔ nji'i nthɛ pi ndwɛ, ñji ŋa sheshe yaon ŋa ɔ shi mbie mbhɔ Minnwi nɛ, Minnwi shi mfe vɛ."

²³ Jishɔ chhu gho ŋa, "**Ndiŋ gho shi mbini ndollo mfã'o chombhi.**"

²⁴ Mata chhu gho ŋa, "Nji ŋa a shi mbini ndollo mon ndii ŋa ŋgwa lɛ ŋku'ɔ mon ndugwi llɛ nɛ."

²⁵ Jishɔ chhu gho ŋa, "**A mmu mbo ŋgaŋ ku'ɔ mon gu ndɔ mbo chombhi. †Sheshon ŋa a piŋ a nɛ, nji'i nthɛ pi nɔ ha'an a shi ŋkhu nɛ, a shi mfã'o chombhi.** ²⁶ Ndɔ ti sheshon ŋa a yi maon ndɔ mbiŋ a nɛ, mba'a a yi'i ma ŋkhu. ɔ piŋ nnu yei?"

²⁷ Mata gho chhu gho ŋa, "Oon, ma Taathɔ, mbin ŋa ɔ Ju ŋa Minnwi Chu'ɔ Ntaon nɔ Nkwe nɛ, mbo Muon Minnwi ŋa a ni mfã'o nɔ thɔ nu mon mbhi nɛ."

Jishɔ kɛi

²⁸ A ni ŋga nchhu nnu yei, ŋgɛi mɛin Meri ndiŋ vi, nchhu gho njinjin ŋa, "Masha pɔ hein nthɔ mɛin gho." ²⁹ A gha nja'o, nji'a ndɔ pi llɔ ŋgɛi njɛi vi. ³⁰ Jishɔ shini ndɔ naa nchɛin mon la'a ya'a. A ni ŋgu'ɔ mbi'i li'i ha'an Mata ni mbara vi nɛ. ³¹ Ndiŋ ŋa pa Juu pɛ ŋa pugu pugu ni mbo nda pugu nthɔ mā'an njù'ɔ yi yɛi Meri lallo ni nji ntaon mbhi nɛ, pugu younjin yi, mbi'i yugu ŋa a tã'a ŋgɛi chofun ŋkɛi fɔ.

³² Meri ni ŋga nthɔ nɔ li'i ŋa Jishɔ ni mbo nɛ njɛi vi, ŋgũ ni pur

yi shhi yu, nchhu nu ŋa, "Taathɔ, ɔ kaŋ ni ŋkwo pɔ hein, ndiŋ a shi kaŋ ndɔ ŋkhu!"

³³ Jishɔ ni ŋga njɛi a kɛi nu, mbini njɛi pa Juu ŋa pugu pugu ni mbo nɛ kɛi nu ŋkaa pugu, nnu gho pigi vi, njù'ɔ yi ghana vi ntou yi. ³⁴ A pie ŋa, "**Fúŋ ŋa pɛi nũ'ɔŋ vi fɔ nɛ pɔ pi hin?**"

Pugu chhu gho ŋa, "Taathɔ, thɔ ŋgɛi njɛi."

³⁵ Jishɔ ni ŋkɛi.

³⁶ Nnɛ pa ŋgwa Juu chhu ŋa, "Pɛi lii fi'i ŋkwan ha'an a khwã vi njɛi!"

³⁷ Ndɔ pichɛi chhu yugu ŋa, "A kaŋ ni mfe pa'a Ju ŋa a ni nchu'ɔ ligi pa nchriligi nɛ lɔ nchwɛ ki a lɔ nji'i ŋkhu?"

Jishɔ ywiŋ Lasharɔ

³⁸ Nnɛnɛ, nnu gho pini mbigi Jishɔ, a ghɛi chofun gho. A ni mbo llù, pi nũ'ɔŋ ŋgũ'ɔ cho gho. ³⁹ Jishɔ chhu ŋa, "**Pɛi pi'i ŋgũ'ɔ gho.**"

Mata, ndiŋ ŋkunŋkhu gho, chhu ŋa, "Taathɔ, yiga yi shi ŋga'a a kwo pɔ khwɛ llɛ nɔ ha'an pi twei vi nɛ."

⁴⁰ Jishɔ chhu gho ŋa, "**Nshi ni ndɔ nchhu vɛ ŋa ɔ mbiŋ, kaŋ ɔ shi njɛi ndigha'o Minnwi?**"

⁴¹ Nnɛ, pugu pi'i ŋgũ'ɔ gho. Jishɔ kɛrɛ ligi yi tothi nchhu ŋa, "**Tãa, ñtɔo gho ŋa ɔ ya'o a nɛ.** ⁴² Nji ŋa ɔ ghã ŋgu'ɔ nja'o a, ndɔ nchhu yei nthɛ pi ŋgwa pei ŋa pugu thi hein nɛ, nne ŋa pinthɛ pugu piŋ ŋa a taon gò ntaon a."

⁴³ A ni ŋga nchhu pei nnu, mba'o ŋgòu ni nji ŋa, "**Lasharɔ, taon mbhi hein!**" ⁴⁴ Non gho ŋa a ni ŋkwo khu taon mbhi, pa mbhɔ mi ni kwò mi pɔ yi lin ni ndhwí fhu, ligi yi wu'ɔ mbo yi lin ni ndhwí.

† 11:25 11:25 Ndɔ mbo chombhi lɔ nji'i mbo mon pichɛi pa Nwa'anli Minnwi mon chrà Gri.

Jisho chhu ni pugu ŋa, **“Pəi fēi vi mien vi a ghāi.”**

Ntāŋ nō jwi nu Jisho

(*Matio 26:1-5; Maaku 14:1-2; Luka 22:1-2*)

⁴⁵ Nthe yie gho, ntou pa Juu ŋa pugu ni ntho li'i kra Meri, njəi nnu ŋa Jisho chwīe nē, piŋ Jisho. ⁴⁶ Ndo pichəi ghāi njəi pa ŋgwa Farashi nshwei vugu ni nnu ŋa Jisho chwīe nē. ⁴⁷ Nne pa thishi ghan fe'ingien pugu pa ŋgwa Farashi kiri pa kún nchhu ŋa, “Pia shi nchwīe pi neiŋ? Nthe ŋa ŋon vei tho nōon ntou pa li! ⁴⁸ Pia mien vi a ghāi nu shhi nenne, ŋguon ŋgwa piŋ vi, pa ŋgwa Roma tho nshā'a Nda Minnwi yia pugu pa la'ataon yia.”

⁴⁹ Ndo ta'a ŋon vugu, ligi yi pō Kaifa, mbo taatho pa thishi ghan fe'ingien ŋga'o gho, chhu ni pugu ŋa, “Pəi lo nji kan ta'a nnu. ⁵⁰ Pəi lo nji ŋa, a pwa ni pəi ŋa ta'a ŋon khu nthe ŋguon ŋgwa ncha ŋa ŋguon la'ataon shi'i.”

⁵¹ A shini ndo nchhu yei nnu pi ni tho yi, ndo nō taatho pa thishi ghan fe'ingien ŋga'o gho, a ni nchhu nō njəil'i Minnwi ŋa Jisho shi ŋkhu nō tho pa ŋgwa la'ataon pa Juu, ⁵² ki lo ŋgu'ō mbo pi ŋgwa la'ataon pa Juu tə'i vugu, mbo nō kiri nu ŋguon pa puon Minnwi ŋa pugu sha mon ghaa mbhi nē pugu pō ta'a yi.

⁵³ Nne, jē yua gho, pa thishi pa ŋgwa Juu piri ŋkwan nō ha'an pugu shi njwi Jisho nē. ⁵⁴ Nthe yie gho, pa'a Jisho lo nu'un nyien li'i wo shina pa Juu. A lollo fō ŋgəi mon krao la'ataon ye ŋa a para mon ŋkūnu njó nē, mon la'ataon Efreiŋ nda'a fō pugu pa ghan younjin pi.

⁵⁵ Ndi ji Ji Lli Nji'a pa Juu ni ŋkwo para nu, ntou ŋgwa ku'ō llo mon la'a ŋgəi Jerushaleiŋ nō chwīe nu non yugu mbo yi taonjaon nō ha'an nū'ōŋ chhu

nē. ⁵⁶ Pugu ni nchho ntā'a Jisho, nchhu nu ni non pugu nō ha'an pugu ni nthi Nda Minnwi nē ŋa, “Pəi pi'i ŋa? Pəi pi'i ŋa mba'a a yi'i ndo ntho li'i ji gho?” ⁵⁷ Pa thishi ghan fe'ingien pugu pa ŋgwa Farashi ni ŋkwo fe gí ŋa sheshenon nji li'i ŋa a pō nē, a chwīe pugu ji nne ŋa minthe pugu wēiŋ vi.

12

Meri pōro Jisho ni wru laminda Betani

(*Matio 26:6-13; Maaku 14:3-9*)

¹ A ni ŋga mbi'i ntigao llé ŋkaon llé ji Lli Nji'a maa ŋkā'o, Jisho tho Betani, mbo li'i ŋa Lasharō mbo ŋon ŋa Jisho ni mbi'i vi mon gu ni mbo nē. ² Pugu piri ji fō nō ligi Jisho. Mata ghēre ŋgrā maon pigho. Lasharō ni mbo ta'a ŋon ŋa pugu pa Jisho ni nchho ŋkuon taprei li'i ji maon pigho ka'a nē. ³ Meri lōgo nchīŋ laminda tininchuon ŋa pi chwīe ni yichəi ŋkwan yaon ŋa pi mēiŋ ni nadi, mbōro kwo Jisho nō gho njigi ni ŋgiitho yi. Moon nda gho linaon ni mbwa luŋ laminda gho.

⁴ Ndo Judashi Ishikario, ta'a ŋgan younjin yi, mbo ye ŋa a ni mbo nō fini nu vi nē chhu ŋa, ⁵ “A ni mbo kho pa'a pi lo mfini laminda yine mfe mbiŋ gho ni ghan pou? Pi kan ni nthe pi fini ni fi'i mbiŋ ŋa ŋon mfā'a nō trei ŋkii llembhi pi pe vi nō gho nē?” ⁶ A ni nchhu yei pa'a ndo mbo pi ŋa a ni ŋkhwā lina nu ni ghan pou. A ni nchhu nthe pi ŋa a ni mbo ŋgina, ni ntho ntuo ju ntuo piēŋ mbiŋ. Ni ntho ŋi'an mfu'u pichəi mon gho ŋgēre non yi nō gho.

⁷ Jisho chhu ŋa, **“Mien vi tə'i vi, nji ŋa mimfe a nū'ōŋ laminda gho nō llembhi ŋa pi shi ntwei a nē. ⁸ A mbo pi ni pa ghan pou, pəi pugu shi ŋgu'ō**

mbo ka'a, ndo mba'a p̄ai wu'c f̄a'o a ŋguon ndii."

Nt̄an n̄c jwi nu Lashar̄c

⁹ Ndīi ŋa mme yú pa ŋgwa Juu ni nja'o ŋa Jisho p̄c f̄c n̄e, pugu tho pa'a ndo ŋgu'c nthe pi ju, pugu tho n̄c ȳei nu Lashar̄c, ŋa Jisho ni mbi'i vi moŋ gu n̄e. ¹⁰ Nne pa thishi ghan̄ fe'ingien̄ taan̄ n̄c jwi nu Lashar̄c ŋkaa yu. ¹¹ Nthe ŋa a ni mbo nthe pi Lashar̄c ŋa ntou pa Juu ni nd̄aa vugu ndo ŋḡei nu ntho mbin̄ Jisho.

Jisho nii Jerushalein̄ n̄c f̄uon̄

(Matio 21:1-11; Maaku 11:1-11; Luka 19:28-40)

¹² Mbhi ni ŋa ndan̄, mme yú ŋgwa pe ŋa pugu ni mbo li'i j̄i gh̄c n̄e ya'o ŋa Jisho tho nu Jerushalein̄. ¹³ Nne pugu l̄ogo pa ghia tan̄ ntaon̄ ŋḡei mbara vi n̄c gh̄c, mba'o ŋḡou ni nji ŋa, "Ndigha'o p̄c ni Minnwi! Minnwi fe mb̄or̄c ni ju ŋa a tho n̄c ligi Taath̄c n̄e!

Minnwi fe mb̄or̄c ni f̄uon̄ pa ŋgwa Ishrae!"

¹⁴ Jisho ȳei muun̄ ŋkw̄ein̄ ch̄ei ŋku'c nch̄ochho ŋkuon̄, wu'c n̄c ha'an̄ pi n̄a'an̄ ŋa,

¹⁵ "Ki'i f̄a'o p̄oḡo gu, ma la'ataon̄ Shayaon̄.

F̄uon̄ ȳc p̄c nein̄ ŋku'c muun̄ ŋkw̄ein̄ ntho nu."

¹⁶ Tho ghan̄ younjin̄ pi shini ndo mf̄uon̄ nshie n̄c nnu pei, ndo a gha mbo ndii ŋa Jisho nii moŋ ndigha'o yi n̄e, pugu kwin̄ ŋa Nwa'an̄li Minnwi ni nchhu nnu pei nthe pi ju ndo pi kwo chw̄ie mbin̄ yu. ¹⁷ Yú ŋgwa pe ŋa pugu pugu ni mbo ndii ŋa a ni m̄ein̄ Lashar̄c a taon̄ moŋ f̄ún̄ a ywin̄ vi moŋ gu n̄e wu'c ŋḡei sh̄hi ntho mbo pa min̄kwent̄ie pi. ¹⁸ A ni nchw̄ie li yei ŋa a ni n̄on̄ n̄e, yú ŋgwa pigh̄c gh̄ei mbara vi. ¹⁹ Nne pa ŋgwa Farashi chhu ni noŋ pugu ŋa, "P̄ei ȳei ŋa p̄ei lo

ntho nshei yich̄ei yaon̄. P̄ei p̄e'i n̄j̄ei, ŋguon̄ mbhi gh̄ei n̄jin̄ yu."

Pich̄ei pa ŋgwa Gri t̄a'a nu n̄j̄ei

Jisho

²⁰ Pich̄ei pa ŋgwa Gri ni mbo shina ŋgwa pe ŋa pugu ni ŋḡei Jerushalein̄ n̄c gha'o nu Minnwi li'i j̄i gh̄c n̄e. ²¹ Pich̄ei ŋgwa pigh̄c tho mbara Fili ŋa a ni ndho Beshaida moŋ Galili n̄e, mbie vi ŋa, "Masha, pigi t̄a'a nu n̄j̄ei Jisho." ²² Fili gh̄ei nchhu ni Andru, Andru gh̄c pugu Fili gh̄ei nchhu ni Jisho.

²³ Jisho khw̄e ni pugu ŋa, "Ndīi k̄a'o ni Muun̄ N̄on̄mishua n̄c f̄a'o nu mme ndigha'o.

²⁴ Shishini, n̄chhu ni p̄ei, m̄bia shie ḡe mien̄ ki ḡu sh̄he ŋkhu, a kina ta'a yi, ndo ti a ŋkhu, a kh̄e ŋku'c n̄jun̄ ntou ntien̄. ²⁵ ŋgwa pe ŋa pugu khw̄a ch̄ombhi yugu n̄e shi nshien̄ ch̄ombhi yugu gh̄c, ndo ti ŋgwa pe ŋa pugu p̄ina ch̄ombhi yugu moŋ mbhi yei n̄e, shi n̄u'ŋ ch̄ombhi yugu gh̄c mf̄a'o ch̄ombhi ki ndugwi yi. ²⁶ Sheshen̄on̄ mf̄a'a mbho mu, a yi'i ŋa a ȳou n̄jin̄ a, nne ŋa li'i ŋa m̄bo n̄e, muun̄ f̄a'a a shi mbo f̄c ŋkaa yu. Sheshen̄on̄ mf̄a'a mbho mu, kan̄ T̄aa a shi ŋga'o vi.

Jisho chr̄a nthe nnu gu yi

²⁷ "Ndwe n̄j̄u'c a ghana a. Ti mi shi nchhu pi ŋa? T̄aa, kwe a moŋ pii ndii yei? Ndo ntho ŋkuon̄ mbhi yei nthe pi t̄oḡo nu moŋ ŋḡe'i yei. ²⁸ T̄aa gha'o ligi ȳc."

Ŋgḡi taon̄ po ŋa, "Ŋkwo gha'o, ndo shi mbini ŋga'o ŋkamu'ŋ." ²⁹ Yú ŋgwa pe ŋa pugu ni nthi f̄c nja'o ŋgḡi gh̄c n̄e chhu ŋa mb̄i wara. Pich̄ei chhu ŋa, "Ŋgan̄ ntaon̄ Minnwi chr̄a gh̄c."

³⁰ Jisho khw̄e ŋa, "Ŋgḡi yei tho nthe pi p̄ei, a lo n̄ji'i mbo nthe pi mmu. ³¹ Ndwe ndii ŋa pi

shi nsha'a ŋkuon mbhi yei nɛ. Ndwe pi shi mbi'i ŋon ŋa a sha'a ŋkuon mbhi yei ŋkuon faan. ³² Ndo ni mmu, **pi shi ŋga ŋkārɛ a tothi llo ŋkuon shhe, nshūu ŋguon ŋgwa ntho no gho mbin mu.** ³³ A ni nchhu yei pi no nōon nu ŋkwan gu ŋa a shi ŋkhu nɛ.

³⁴ Nne yú ŋgwa pigho khwē gho ŋa, “Pigi ya’o mon ŋwa’anli gí ŋa Ju ŋa Minnwi Chu’o Ntaon no ŋkwe ne ma ŋkina mbhi ki ndugwi yi. Ti o kie pi nein nchhu ŋa pi shi ŋkārɛ Muun Ŋonmishua ŋkwin vi ŋkuon wá’a? Yie Muun Ŋonmishua po pi gǒ?”

³⁵ Jisho chhu ni pugu ŋa, “**Lí’ɛ shi mbo shina pəi wu’o no kuo ndii mbigi. Pəi nyien ndii ŋa lí’ɛ po nɛ nne ŋa ki’i njinjin gha’a vəi. Nthe ŋa ŋon ŋa a nyien mon njin nɛ lo nji’i njəi lí’i ŋa a ghəi nu nɛ.** ³⁶ No ha’an pəi fā’o lí’ɛ nɛ, pəi pin lí’ɛ gho, nji ŋa pəi shi mbo pa ŋgwa lí’ɛ.”

Pa ŋgwa Juu kina mon ki pin

Jisho ni ŋga nchrā pei nnu ti mī’ɛn, ndollo ŋgəi ndere. ³⁷ Nji’i nthe no ha’an Jisho ni nōon ntou pa li shina pa Juu pigho nɛ, pugu shini ndo mbin vi. ³⁸ Yei ni mbo no chwē nu yaon ŋa njəli’i Minnwi mbo Ishaya ni nā’an nɛ lōgo lí’i ŋa,

“Taatho, a pin gǒ mbin chrà yigi, ndo ti Taatho nōon ghrí yi pi ni gǒ?”*

³⁹ Nthe yie gho, pugu kan ni nthe pa’a pugu lo mbin, nthe ŋa Ishaya pin nchhu ŋa,

⁴⁰ “Minnwi chri ligi yugu,

mfini njù’o yugu,

nne ŋa ki’i pugu yəi lí’i ni ligi yugu,

nji ni njù’o yugu ŋkara,

nchwē pugu po shi’i.”†

⁴¹ Ishaya ni nchhu pa nnu pei nthe ŋa a ni njəi ndigha’o Jisho, nchrā pa nnu nthe vi. ⁴² Nji’i nthe nenne, ntou pa thishi ni mbin vi ndo pa’a ndo nchwē pi ji nthe ŋa pugu ni mbogo nu ŋa pa ŋgwa Farashi shi fu’u vugu nda luon Minnwi. ⁴³ Nthe ŋa pugu khwā ndigha’o ŋa a llo mbho ŋgwamishua ncha yə ŋa a llo mbho Minnwi.

Jisho tho pi no kwe nu ŋgwa ŋkuon mbhi

⁴⁴ Jisho chhu ni nji ŋa, “**Sheshenon ŋa a pin nɛ lo ŋgu’o mbin pi mmu. A pin pi ŋon ŋa a taon a nɛ.**

⁴⁵ **Sheshenon ŋa a yəi a nɛ yəi ŋon ŋa a taon a nɛ.** ⁴⁶ Ntho mon mbhi no lí’ɛ, nne ŋa mba’a sheshenon ŋa a pin a nɛ kina mon njinjin.

⁴⁷ **Sheshenon nja’o chrà a, ndo ki lo chwē, pa’a ndo nsha’a vi, nthe ŋa nshini ndo nji’i ntho pi no sha’a nu ŋgwa ŋkuon mbhi. Nki tho pi no kwe nu vugu.** ⁴⁸ Ŋon yə ŋa a lāa a ki lo nji’i mbin chrà a nɛ fā’o yaon ŋa a shi nsha’a vi. Chrà ŋa nchrā nɛ shi nsha’a vi mon ndugwi llé.

⁴⁹ **Nthe ŋa ndo nji’i nchrā pi ni nyan nji. Ndo ti Tāa ŋa a taon a nɛ fɛ gí vəi ni nnu ŋa nshi nchrā ndo nchhu nɛ.** ⁵⁰ **Nji ŋa gí yi po pi chombhi ki mme, nne yaon ŋa nchhu nɛ, a yaon ŋa Tāa chhu vəi nɛ.**”

13

Jisho shīgao kwò ghan younjin pi

¹ Ŋkaon llé ji Lli Nji’a maa ŋkār’o, Jisho ni ŋkwo ji ŋa ndii yi kār’o no llo nu ŋkwo shhe hein ŋgəi mbara Tāa. A ni ŋkhwā pa ghan younjin pi ŋkuon mbhi hein ndo ŋkhwā vugu ti ŋgəi nchəin no ndugwi yi.

* 12:38 12:38 Ishaya 53:1. † 12:40 12:40 Ishaya 6:10.

2 A ni nga mbo ndii ji maonj, devik kwo kaonj njù'ò Judashi Ishikario muunj Shemu, ña a fini Jishò. 3 Jishò gha nji ña Taa kwo fe nguonj ghrí ghò ndò mbini nji ña ju nduthò yi llo pi mbhò Minnwi ngu'ò mbini pi mbhò Minnwi ghò, 4 ndollo tothi monj li'i ji maonj nshrāo mme ndhwí yi nū'òŋ, ndògò tawrei ndiŋ la'ò ntu'u yu 5 nshā'ò ñkhí monj peiŋ shīgao yaonj njē shīgao nu kwò ghanj younjij pi njē yīgi nu ni tawrei ña a ni ndiŋ lá'ò ntu'u yu nē.

6 A ni nga nchəiŋ mbiŋ Shemu Pita, a chhu ña, “Taathò, ò tā'a nu nshīgao kwò ma?”

7 Jishò khwē ghò ña, “**Thò yò lo naa nchu'ò ñkuonj nnu ña nchwie nu nē ya'a, ndò a shi nga nda'a, thò yò chu'ò.**”

8 Pita chhu ghò ña, “Mba'a ò ma nshīgao kwò ma!”

Jishò khwē ghò ña, “**Mi mienj ki shīgao ghò, pa'a pògò lo nu'unj mbo ni pra.**”

9 Shemu Pita chhu ghò ña, “Taathò, ki'i ngu'ò nshīgao pi kwò ma, shīgao pa mbhò ma pugu pa thò a!”

10 Jishò chhu ghò ña, “**Ñonj ña a kwo shīgao nonj nē lo mbie ña a pini nu'unj nshīgao nonj ñkien kwò mi nthe ña a kwo pò yi taonjaonj. Ndo pəi pi taonjaonj, ndò pa'a ndò mbo pi nguonj yəi.**” 11 Nthe ña a ni nji nonj ña a shi mfini vi nē, a ni nchwie yie a chhu ña, “**A lo mbo nguonj yəi mbo yi taonjaonj.**”

12 A ni nga ñkwo shīgao kwò yugu ti mbini mā'anj mme ndhwí yi, nchochhò nò li'i yi, nchhu ni pugu ña, “**Thò yəi chu'ò ni nnu ña nchwie ni pəi nē?**” 13 Pəi ghà mēiŋ a ni ‘Masha’ pugu ‘Taathò,’ ndò nchhu shini nthe ña mi yie. 14 Ndo ti à mbo mmu Taathò vəi mbini mbo masha

vəi nshīgao kwò yəi, pəi ñkaa pəi wu'ò mfā'ò nò shīgao nu kwò nonj pəi. 15 Ñkwo nōonj li ni pəi, ña pəi ñkaa pəi chwie wu'ò nò ha'anj nchwie ni pəi nē. 16 Shishini, nshwei vəi, muunj fà'a lo ngā'ò nchaa masha vi, ndò pa'a nonj ña pi taonj vi nē lo ngā'ò nchaa nonj ña a taonj vi nē. 17 Ña pəi ji nnu pei nē, mbòrò shi mbo yəi nò ha'anj pəi nchwie.

18 “**Ndo nchrā nthe pi nguonj yəi ghao, ñji ngwa pə ña nchhu'ò vugu nē. Ndo nnu ña Nwa'anli Minnwi chhu nē shi ndògò li'i ña, ‘Ñonj ña pigi yu ji maonj ka'a nē kara mā'anj a ni nchhò.’**”

19 “**Nthò nchhu yei nnu ni pəi ndwe ñkaonj a maa ndògò li'i, nji ña a shi nga ndògò li'i, pəi piŋ ña A mmu mbo Ju.**” 20 Shishini, nshwei vəi, sheshəonj ña a piŋ nonj ña ñtaonj nē piŋ a, sheshəonj ña a piŋ a nē piŋ nonj ña a taonj a nē.”

Ta'a nonj vəi shi mfini a

(Matio 26:20-25; Maaku 14:17-21; Luka 22:21-23)

21 Jishò ni nga ñkwo chhu nnu yei ti mī'enj, njù'ò yi ghana vi ntou yi, a chhu ña, “**Shishini, nchhu ni pəi ña ta'a nonj vəi shi mfini a!**”

22 Pa ghanj younjij pi lli nonj pugu, ngrāo nu ña a nthe a chhu pi gò. 23 Yichəi ta'a nganj younjij yi ña Jishò ni ñkhwā vi nē ni nchhò ñkuonj taprei yəi Jishò. 24 Nnē Shemu Pita nōonj ghò ni mbhò ña a pie Jishò ña a chhu nthe pi gò. 25 Nnē, yie ta'a nganj younjij yi yī'ə nonj yi minjijijij mbiŋ Jishò nchhu ghò ña, “Taathò, yie pò pi gò?”

26 Jishò khwē ña, “**A yə nonj ña ñshi mfe brei ña nchrū monj kumbu nē ghò.**” A gha nchru brei ghò, mfe ni Judashi, mbo

muuŋ Shemu Ishikario. ²⁷ Judashi ni nga ŋkwe brei gho, Shata nii mbiŋ yu*.

Jisho chhu ŋa, “**Nnu ŋa ɔ tā’a nu nchwīe nē, yi’a kɔkɔnɔ nchwīe.**” ²⁸ Kaŋ ta’a ŋon ŋa pugu pugu ni nchho ŋkuon taprei nē shini ndo nji nnu ŋa a ni nchwīe a chhu gho nne nē. ²⁹ Pichəi ni mbi’i ŋa, nthe ŋa Judashi ni ntuo piŋ mbiŋ nē, Jisho ni nchhu nu gho pi ŋa, “**Yuoŋ pa maon ŋa a pie ŋa pia fā’o nɔ nnu ji gho nē**”, ki ŋa a fe yaon ni ghaŋ pou. ³⁰ Nne, Judashi gha ŋkwo kru brei gho, ŋki’i ntaonŋaon mbihi. Tu’u ni ŋkwo shini.

Jisho fe kina fhi

³¹ Judashi ni nga ŋkwo taon, Jisho chhu ŋa, “**Ndii kā’o ni Muuŋ Nonmishua nɔ nii nu mon ndigha’o yi, Minnwi fā’o ndigha’o nthe vi.**” ³² Ndo Minnwi mfā’o ndigha’o yi nthe muuŋ, kaŋ Minnwi ndutho yi shi nga’o muuŋ ŋkaa yu mon ndutho ju Minnwi. Ndo a shi nga’o vi wu’o ndwē.

³³ “**Pa puonj mi puonj paŋ, a wu’o mbo pi nɔ muuŋ kuo ndii ŋa pia shi mbo ka’a. Pəi shi ntā’a a ndo nɔ ha’anj mi ni nchhu ni thishi pa Juu nē, a ha’anj mbini nchhu nu ni pəi ndwē, ŋa, ‘Li’i ha’anj ŋgəi nu fɔ nē mba’a pəi tho fɔ.’**” ³⁴ Mfē kina fhi ni pəi ŋa pəi khwā nonj pəi. Pəi khwā nonj pəi wu’o nɔ ha’anj ŋkhwā vəi nē. ³⁵ Nguonj ŋgwa shi nji ŋa pəi ghaŋ younjinj paŋ nɔ ha’anj pəi mfā’o khwā nonj pəi.”

Jisho chhu ŋa Pita shi ndāa vi

(Matio 26:31-35; Maaku 14:27-31; Luka 22:31-34)

³⁶ Shemu Pita chhu gho ŋa, “**Taatho, ɔ ghəi pi hinj?**”

Jisho khwē gho ŋa, “**Li’i ŋa ŋgəi nu nē minthe pa’a ɔ lo njou njin a ntho fɔ ndwē, ndo ɔ shi njou njin a ntho fɔ ndii nduonj.**”

³⁷ Pita khwē ŋa, “**Taatho, minthe pa’a ndo njou njin yo pogo ghəi fɔ ka’a nthe kho? Nshi ŋkhu nthe gho.**”

³⁸ Jisho khwē gho ŋa, “**ɔ shi ŋkhu nthe a nyanj? Shishini, nshwei gho, mba’a minkə’i yi’i ŋkhwē shi’a ki ɔ lo naa ndāa a ni trei ŋge!**”

14

A mmu mbo shendaonj, mbo nnu shini, mbini mbo chombhi

¹ “**Ki’i njū’o yəi ghana vəi, pəi piŋ Minnwi, mbini mbiŋ a ŋkaa mu.**” ² Ntuo njienj nda po monj nda Tāa a. A kaŋ mienj ki po nne, ŋkaŋ ŋkwo shwei vəi, nthe ŋa ŋgəi li’i piri li’i ni pəi. ³ Nshi ŋga ŋkwo piri li’i ni pəi nē, ntho ndogo vəi pia ghəi, nne ŋa li’i ŋa mbo nē, pia shi ngu’o mbo fɔ ka’a. ⁴ Pəi ji shendaonj li’i ŋa ŋgəi nu nē.”

⁵ Toma chhu gho ŋa, “**Taatho, pigi lo nji’i nji li’i ŋa ɔ ghəi nu nē. Ti minthe pigi kie pi neinj nji shendaonj.**”

⁶ Jisho chhu gho ŋa, “**A mmu mbo shendaonj, mbo nnu shini mbo chombhi. Yichəi ŋon nthe pa’a a lo ŋgəi njəi Tāa ki lo ntogo pi mbho mu.**” ⁷ Pəi ŋkwo ji a, kaŋ pəi shi ŋkwo ji Tāa a ŋkaa yu. Llo ndwē ŋgəi nu shhi, pəi ji vi ndo njəi vi.”

⁸ Fili chhu gho ŋa, “**Taatho, nōonj Tāa gho ni pigi, a ŋguonj nnu ŋa pigi tā’a nu nē.**”

⁹ Jisho chhu gho ŋa, “**Pia kwo po nɔ fi’i ntaanj ndii yei, pəi wu’o mbi’i ki lo nji a, Fili? Nonj ŋa a kwo yəi a nē kwo yəi Tāa.**”

* 13:27 13:27 Jisho shini ndo nchwīe pi fhɔ mbiŋ yu, a ni ngu’o nōonj pi ŋa a ji ŋon ŋa a shi mfini vi nē.

Ti minthe ɔ kie pi neiŋ nchhu ŋa, ‘Nōonj Tăa gho ni pigi?’¹⁰ ɔ lo mbiŋ ŋa mbɔ monj Tăa, Tăa pɔ monj nonj mu? Pa chrà ŋa ñchrà nu nɛ, ñdɔ nji’i ñchrà pi ni tho a, ndɔ Tăa ŋa a chho monj nonj mu nɛ tho nchwīe fà’a yi.¹¹ Piŋ a nɔ ha’anj ñchhu nu ŋa mbɔ monj Tăa, Tăa pɔ monj nonj mu nɛ, ndāa nɛ nne, ɔ piŋ nthe fà’a pɛ ŋa mfā’a nu nɛ.

¹² “Shishini, ñshwei vɛi, sheshenonj ŋa a piŋ a nɛ shi mfā’a fà’a ŋa mfā’a nu nɛ, ndɔ ñshi mfā’a fà’a ŋa a chaa yie gho nɛ, nthe ŋa ñgāi nu nɔ pi Tăa.¹³ Sheshe yaonj ŋa ɔ shi mbie pi nɔ ligi a nɛ, ñshi nchwīe nne ŋa Tăa fā’o ndigha’o yi ntɔgɔ pi mbho muunj.¹⁴ Pɛi mbie a* ni sheshe yaonj nɔ ligi a, kanj ñshi nchwīe.

Jishɔ kă’a ŋa Tăa shi mfe Jijwe yi

¹⁵ “Pɛi űkhwā a, kanj pɛi shi nū’ɔŋ pa kina panj.¹⁶ Nne kanj ñshi mbie Tăa a, a fɛ yichɛi űganj ghɛrɛ ni pɛi, pɛi pugu chho ki ndugwi yi,¹⁷ mbɔ Jijwe nnu shini ŋa mba’a űgwa űkuonj mbhi piŋ vi, nthe ŋa pugu shi lo nɔi ki nji vi, ndɔ pɛi ji vi nthe ŋa pɛi pugu chho kă’a ndɔ shi mbɔ monj chombhi yɛi.¹⁸ Mba’a nji’i mienj vɛi nɔ puonj minthi, ñshi mbini nthɔ nɔi vɛi.¹⁹ Ndɔ nɔ muunj kuo ndii, mba’a űgwa űkuonj mbhi yɛi nu’uŋ nɔi a, ndɔ pɛi shi nɔi a. Nthe ŋa mi yi maonj nɛ, pɛi űkaa pɛi shi mbɔ yi maonj.²⁰ A shi űga mbɔ llɛ gho, pɛi ji ŋa mbɔ monj Tăa, pɛi pɔ mbiŋ mu, mummu pɔ mbiŋ pɛi.²¹ Nonj ye ŋa a piŋ pa kina panj ndɔ nū’ɔŋ nɛ, a ju mbɔ nonj ŋa a khwā a nɛ. Ndɔ ti ju ŋa a

khwā a nɛ, Tăa a shi űkhwā vi űkaa yu, mummu khwā vi nōonj nonj a gho.”

²² Judashi (ki lo mbɔ pi Judashi Ishikario) chhu gho ŋa, “Taathɔ, a pɔ pi neiŋ ŋa ɔ shi nōonj nonj yɔ ni pigi, ki lo nōonj ni űgwa űkuonj mbhi?”

²³ Jishɔ khwē gho ŋa, “Sheshenonj űkhwā a, kanj a shi nja’o nthɔ a, Tăa a khwā vi, pigi tho nɔi vi, nchho pigi pugu.²⁴ Sheshenonj ŋa a lo nji’i űkhwā a nɛ shi’a nū’ɔŋ chrà a. Ndɔ chrà ŋa pɛi ya’o ñchrà nu nɛ lo mbɔ pi nyanj. A yi Tăa ŋa a taonj a nɛ.

²⁵ “űki nchrà nnu pɛi ni pɛi ndii ŋa pia wu’ɔ mbɔ kă’a nɛ.

²⁶ Ndɔ űganj ghɛrɛ, mbɔ Jijwe Minnwi, ŋa Tăa shi ntaonj nɔ ligi a nɛ, shi nɛ’i vɛi ni űguonj yaonj ghao ndɔ mbini nu’uŋ űkwiŋ vɛi ni űguonj yaonj ŋa ñchhu nɛ.²⁷ Mienj ghighri ni pɛi; mfe ghighri a ni pɛi. Ndɔ nji’i mfe ni pɛi pi űkwanj ha’anj űkuonj mbhi fɛ nɛ. Ki’i nju’ɔ yɛi ghana vɛi, ndɔ ki’i pɛi fā’o pɔgɔ gu.

²⁸ “Pɛi ni nja’o a nɔ ha’anj űki chhu ni pɛi ŋa nthɔ űgāi ghɛi ndɔ mbini nthɔ nɔi vɛi nɛ. Pɛi kanj ni nja nthɔ űkhwā a, pɛi fā’o pwanju’ɔ nthe ŋa űgāi nɔi pi Tăa, nthe ŋa Tăa lo mbini űgā’o nchaa a.²⁹ Ndɔ ndwe űkwo shwei vɛi űkaonj a maa ndɔgɔ li’i, nne ŋa ndii ŋa a lɔgɔ li’i nɛ, a nthe pɛi piŋ.³⁰ Mba’a nu’uŋ nchrà ntou yi pia, nthe ŋa űganj sha’a űkuonj mbhi yɛi tho nu. A lo nji’i mfā’o ghri mbiŋ mu.³¹ Ndɔ űga nchwīe pi nɔ ha’anj Tăa a fɛ gí vɛi ŋa ñchwīe nɛ, nne ŋa űgwa űkuonj mbhi ji ŋa űkhwā Tăa.

“Pɛi lollo, pia ghɛi.

* 14:14 14:14 A lo nji’i mbɔ monj pichɛi ndunu Nwa’anli Minnwi monj chrà Gri lleshhi.

15

Jisho ŋkien ndää grape

¹ “A mmu mbɔ ŋkien ndää grape*, Tää a pɔ ŋganj nyienj. ² Sheshe figa mbhɔ ma ŋa a lo nji’i njunj nɛ a ya’a mi’anj. Ti sheshe mbhɔ ŋa a yunj ntienj nɛ, a fɛe ŋa a pini njunj shi’i. ³ Ndo pɛi kwo pɔ yi taonjaonj nthɛ chrà ŋa mi ni nchrà ni pɛi nɛ. ⁴ Pɛi kina mbinj mu, ŋkina mbinj pɛi. Minthe pa’a figa ndää grape lo njunj ntienj ni nonj yi ki lo ŋgu’ɔ ŋkina pi ŋkuonj ndää grape ghɔ. Wu’ɔ nɔ ha’anj mba’a pɛi ŋkaa pɛi yunj ntienj kanj a ñienj pɛi kina mbinj mu.

⁵ “A mmu mbɔ ndää grape, pɛi pɔ pa figa mbhɔ ma. Sheshenonj ŋa a kina mbinj mu, ŋkina mbinj yu nɛ, a ju ŋa a shi njunj ntou ntienj. Nthe ŋa ñi ŋkienj, pa’a pɛi lo nchwie sheshe nnu. ⁶ Sheshenonj mienj ki kina mbinj mu, pi mi’anj vi nɔ figa mbhɔ, a yaonj, pi kiri pa mbhɔ mi pighɔ má’anj monj mɔnonj pugu kii. ⁷ Pɛi ŋkina mbinj mu, chrà a kina mbinj pɛi, pɛi pie sheshe yaonj ŋa pɛi tá’a nu nɛ, kanj pi shi nchwie mfe ni pɛi. ⁸ Ntɔgɔ pi ŋkuonj yei nnu Tää a ghà mfá’o ndigha’o yi, ŋa pɛi yunj ntou ntienj, nne nɔonj ŋa pɛi ghanj younjinj panj.

⁹ “Nɔ ha’anj Tää khwá a nɛ, a ha’anj ŋkhwá vɛi nɛ. Pɛi kina monj khwá a. ¹⁰ Pɛi nū’ɔnj pa kina panj, kanj pɛi shi ŋkina monj khwá a, wu’ɔ nɔ ha’anj mummu nū’ɔnj kina Tää a nne ŋkina monj khwá yi nɛ. ¹¹ Ŋki chrà nnu pei ni pɛi nne ŋa pwanju’ɔ a pɔ mbinj pɛi, pwanju’ɔ yɛi linaonj. ¹² Yei kina a, ŋa pɛi ŋkhwá nonj pɛi nɔ

ha’anj ŋkhwá vɛi nɛ. ¹³ Yichɛi mmɛ khwá lo mbɔ ntɔgɔ yei, ŋa ŋonj fɛ chɔmbhi yi nthɛ taannu pi. ¹⁴ Pɛi pa taannu panj, nɔ ha’anj pɛi nū’ɔnj kina a. ¹⁵ Ndo nu’unj mɛinj vɛi pi ni puonj fà’a panj, nthɛ ŋa muunj fà’a shi’a nji yaonj ŋa Taathɔ vi chwie nu nɛ. Ndo mɛinj vɛi pi ni taannu panj nthɛ ŋa ŋguonj nnu ŋa ñja’o mbhɔ Tää nɛ, ñchwie pɛi ji. ¹⁶ Pɛi shi ki lo nchu’ɔ a, a ni nchu’ɔ mmu nchu’ɔ vɛi, nū’ɔnj vɛi ŋa pɛi ghɛi njunj ntienj, ntienj yɛi kina, nne ŋa sheshe yaonj ŋa pɛi shi mbie Tää nɔ ghɔ ni ligi a nɛ, a nthɛ a fɛ ni pɛi. ¹⁷ Mfe kina pei ni pɛi, nne ŋa pɛi khwá nonj pɛi.

Kipina pa ŋgwa ŋkuonj mbhi

¹⁸ “Pa ŋgwa ŋkuonj mbhi mbina vɛi, pɛi ji ŋa pugu kwo fɔonj mbina a ŋkaonj maa mbina vɛi. ¹⁹ Pɛi kanj ni mbɔ pi yi ŋgwa ŋkuonj mbhi, ŋgwa ŋkuonj mbhi kanj ŋkhwá vɛi nɔ yugu. Ndo nthɛ ŋa pɛi lo nji’i mbɔ yi ŋgwa ŋkuonj mbhi, ndo a chu’ɔ mmu nchu’ɔ vɛi ŋa pɛi taonj shina ŋgwa ŋkuonj mbhi nɛ, a chwie yie ghɔ ŋgwa ŋkuonj mbhi pina vɛi. ²⁰ Pɛi kwinj chrà ŋa mi ni nchrà ni pɛi nɛ, ‘Muunj fà’a shi’a nchaa Taathɔ vi.’ Pugu mfe ŋgɛ’i vɛi, kanj pugu shi mfe ŋgɛ’i ni pɛi ŋkaa pɛi. Pugu kanj ni nū’ɔnj chrà a, kanj pugu shi nū’ɔnj yɛi ŋkaa pɛi. ²¹ Ndo pugu shi nchwie ŋguonj nnu pei ghao mbinj pɛi nthɛ ligi a, nthɛ ŋa pugu lo nji’i nji ŋonj ŋa a taonj a nɛ. ²² Ŋka ni mienj ki lo nthɔ nchrà ni pugu, pi shi kanj ndo ŋgwɛinj vugu nɔ pa ghanj phi. Ndo ndwe pugu lo nu’unj mfá’o la nɔ má’anj nu nthɛ phi yugu. ²³ Sheshenonj ŋa

* 15:1 15:1 Grape yichɛi ŋkwanj ntienj thi ŋa a ghà njunj pi ŋkuonj ndi’i. A ni njienj Ishrae ŋga’a.

a pīna a nε, pīna Tāa a ŋkaa yu. ²⁴ Ŋka ni mienj ki chwīe pa nnu shina pugu ŋa yichəi ŋon lo naa nchwīe nε, pi shi kanj ŋgwēiŋ vugu no pa ghanj phi. Ndo ndwe pugu yəi ndo mbina vigi Tāa a. ²⁵ Ndo chrà yei ŋa pi nā'anj monj gí yugu ŋa, 'Pugu pīna a ki la'oyi', shi ŋgu'oy ndōgoy li'i.

²⁶ "Ndo ndii ŋa ŋganj ghère, mbo Jijwe nnu shini ŋa nshi ntaonj llo mbho Tāa shi ntho nε, kanj a shi ŋkwe nte a. ²⁷ Pəi ŋkaa pəi shi ŋkwe nte a nthε ŋa pia poy ka'a llo no njē yi.

16

¹ "Ŋkwo chhu ŋguonj nnu pei ni pəi no chwīe nu ki'i pəi gū monj pinj. ² Pi shi mfu'u vəi monj pa nda luonj Minnwi. Shishini, ndii chho ntho nu ŋa ŋgwa ŋa pugu shi njwi vəi nε shi mbī'i ŋa pugu fā'a pi mbho Minnwi. ³ Pugu shi nchwīe pa nnu pei nthε ŋa pugu lo nji Tāa, ki nji a. ⁴ Ndo nchhu nnu pei ni pəi nne ŋa ndii yugu gha ŋkā'oy, minthe pəi kwij ŋa mi ni ŋkwo shwei vəi.

Fā'a Jijwe Minnwi

"Nshini ndo nchhu nnu pei ni pəi no njē yi, nthε ŋa pia ni mbo ka'a. ⁵ Ndo ndwe ntho ŋgəi nu njəi ŋon ŋa a ni ntaonj a nε, ndo pa'a kanj ta'a ŋon vəi lo mbie a ŋa, 'O ghəi pi hij?' ⁶ Ndo pəi fā'oy yu'oy njū'oy nthε ŋa nchhu nnu pei ni pəi nε. ⁷ Mbapa nenne, nshwei vəi ni nnu shini. A poy pi shéi ni pəi ŋa ŋgəi. Nthε ŋa mi mienj ki ghəi, pa'a ŋganj ghère lo ntho njəi vəi. Ndo mi ŋgəi, kanj nshi ntaonj vi ni pəi. ⁸ A shi ŋga ntho, kanj a shi nshrā ŋgwa ŋkuonj mbhi paa nthε phi yugu, pugu pa nnu ndindi pugu pa nnu shā'a. ⁹ A shi nshrā vugu paa no nnu phi, nthε ŋa

pugu lo nji'i mbinj a, ¹⁰ no nnu ndindi nthε ŋa ntho ŋgəi nu njəi Tāa, ndo mba'a pəi nu'uy njəi a ŋkamu'oy ndwe, ¹¹ no nnu shā'a, nthε ŋa pi sha'a ŋganj sha'a mbhi yei.

¹² "Ŋgu'oy mbini mfā'oy ntou nnu no chhu nu ni pəi, ndo a chaa ghrí yəi no ya'oy nu ndwe. ¹³ Ndo ndii ŋa Jijwe nnu shini tho nε, a shi nōonj ŋguonj nnu shini ghao ni pəi, nthε ŋa mba'a a yi'i nchrā pi ni tho yi, sheshe nnu ŋa a ya'oy nε a shi nchhu, ndo shwei vəi ni pa nnu ŋa a shi ntho nε. ¹⁴ A shi ŋga'oy a nthε ŋa a shi ndōgoy pa yaonj ŋa a nyanj nε nshwei vəi. ¹⁵ Ŋguonj yaonj ŋa Tāa fā'oy nε poy pi nyanj. Nthε yie ghoy, nchhu ŋa a shi ndōgoy pa yaonj ŋa a nyanj nε nchhu ni pəi.

Pəi njū'oy yəi shi ŋkara mbo pwanju'oy

¹⁶ "No muonj kuo ndii, mba'a pəi nu'uy njəi a, a gha nu'uy ndara muonj kuo ndii ŋkamu'oy pəi pini njəi a."

¹⁷ Nenne pichəi pa ghanj younjij pi chhu ni nonj pugu ŋa, "A chhu pi ŋa ni pia, 'No muonj kuo ndii mba'a pəi nu'uy njəi a, a gha nu'uy ndara muonj kuo ndii ŋkamu'oy pəi pini njəi a,' ndo mbini nchhu ŋa, 'Nthε ŋa ŋgəi nu njəi pi Tāa?'" ¹⁸ Nne, pugu chhu nu ŋa, "A gha nchhu ŋa, 'No muonj kuo ndii,' njij yi poy pi ŋa? Pigi lo nji nnu ŋa a chhu nu nε."

¹⁹ Jisho ni nji ŋa pugu tā'a nu mbie vi, nne a chhu ni pugu ŋa, "Yei nnu ŋa pəi pie nonj pəi no ghoy nε mbo njij nnu ŋa nchhu ŋa, 'No muonj kuo ndii mba'a pəi nu'uy njəi a, a gha nu'uy ndara muonj kuo ndii ŋkamu'oy pəi pini njəi a?'" ²⁰ Shishini, nchhu ni pəi ŋa, pəi shi ŋkəi ndo njwei ndo

ŋkuoŋ mbhi fā'o pwanju'ɔ. Pəi shi mfā'o yu'ɔ nju'ɔ, ndo yu'ɔ nju'ɔ yəi kara mbɔ pwanju'ɔ.

²¹ Mingwɛ ghà nga mbhi nu, mfā'o yu'ɔ nju'ɔ nthɛ ɲa ndii yi kǎ'o, ndo ti ndii ɲa a kwo phi muuŋ ghɔ nɛ, a li'ɛ yú'ɔ ghɔ nthɛ pwanju'ɔ ɲa pi phi ŋoŋmishua ŋkuoŋ mbhi.

²² Nthɛ yie ghɔ, pəi fā'o yu'ɔ nju'ɔ ndwɛ ndo ñshi mbini njəi vəi pəi fā'o pwanju'ɔ, ndo mba'a sheshəŋoŋ pini mfu'u pwanju'ɔ yəi ghɔ mbij pəi.

²³ Moŋ llé ghɔ, mba'a pəi nu'uŋ mbie sheshe yaon mbhɔ mu, shishini, ñshwei vəi, sheshe yaon ɲa pəi pie mbhɔ Tǎa nɔ ligi a nɛ, a shi mfe ni pəi. ²⁴ Ndo ti nchəiŋ ndwɛ, pəi shi lɔ mbie sheshe yaon ya'a nɔ ligi a. Pəi pie kaŋ pəi shi mfā'o nne ɲa pwanju'ɔ yəi linaon.

Jishɔ kwo gha'a mbhi

²⁵ “Ŋki kwo chhu nnu pei ni pəi pi moŋ chrà lu'ɔ, ndii chhɔ thɔ nu ɲa mba'a nu'uŋ nchrà ni pəi pi moŋ chrà lu'ɔ, ndo shi nchrà chrà shieshie nthɛ Tǎa. ²⁶ Moŋ llé ghɔ, pəi shi mbie pa nnu nɔ ligi a, ndo ñdo nji'i nchhu ni pəi ɲa ñshi mbie mbhɔ Tǎa nthɛ vəi, ²⁷ Nthɛ ɲa nduthɔ Tǎa ŋkaa yu khwǎ vəi nthɛ ɲa pəi khwǎ a, ndo ni mbij ɲa ñdhɔ mbhɔ Minnwi*.

²⁸ Mi ni ndhɔ pi mbhɔ Tǎa nthɔ ŋkuoŋ mbhi, ndwɛ ñdhɔ nu mienŋ ŋkuoŋ mbhi mbini nu njəi Tǎa.”

²⁹ Pa ghanŋ younjij pi chhu ghɔ ɲa, “Yo! Ndwe ɔ ya nchrà a shie nu ki lɔ mbɔ pi chrà lu'ɔ! ³⁰ Ndwe, pigi ji ɲa ɔ ji ŋguoŋ nnu ghao, pa'a ndo nu'uŋ nchəi nu ɲa ŋoŋ pie ghɔ ni pie, a chwie yie ghɔ pigi pinŋ ɲa ɔ llo mbhɔ Minnwi.”

³¹ Jishɔ khwē ɲa, “Pəi pinŋ ndwɛ? ³² Pəi lii njəi, ndii chhɔ nthɔ nu, ndo ŋkwo thɔ ɲa pi shi nshāaŋ vəi, sheshəŋoŋ ghəi la'a yu mienŋ a tǎ'i a. Ndo ñdo mbɔ pi tǎ'i a, nthɛ ɲa Tǎa pɔ pigi yu ka'a.

³³ “Nchhu nnu pei ni pəi nne ɲa pəi shi mfā'o ghighri ntɔgo pi ŋkuoŋ pɔ nu ta'a yi pia ka'a. Moŋ mbhi yei, pi shi mfe wuwuru ŋgə'i ni pəi. Ndo pəi fā'o mā'anŋ ghrí, nthɛ ɲa ŋkwo gha'a ŋkuoŋ mbhi yei.”

17

Jishɔ luonŋ Minnwi ni ghanŋ pinŋ

¹ Jishɔ ni ɲa ŋkwo chrà pa nnu pei, mbi'i ligi yi ndii pɔ nchhu ɲa, “Tǎa, ndii ghɔ kǎ'o, gha'o muuŋ ghɔ nne ɲa muuŋ gha'o ghɔ, ² ɲa ɔ fe ghrí ghɔ mbij ŋguoŋ ŋgwa nɛ, ɲa a fe chɔmbhi ki mme ni ŋguoŋ ŋgwa ɲa ɔ fe ghɔ nɛ. ³ Ndo yei pɔ chɔmbhi ki mme, ɲa pugu ji ghɔ mbɔ fiɛŋ ta'a Minnwi shini, ndo mbini nji Jishɔ Krishto ɲa ɔ taonŋ nɛ. ⁴ Mi ni mfe ndigha'o ve ŋkuoŋ shhe heinŋ ndii ɲa mi ni ŋkwo mǎ'ɛŋ fà'a ɲa ɔ ni mfe vəi ɲa mǎ'á'a nɛ. ⁵ Ndo ndwɛ, ma Tǎa, gha'o a shhi ghɔ ni ŋkwanŋ ndigha'o ɲa mi ni mfā'o pogo ŋkaonŋ mbhi maa mbɔ nɛ.

Jishɔ luonŋ Minnwi mfe ni ghanŋ younjij pi

⁶ “Mi ni nchwie ŋgwa pɛ ɲa ɔ ni mfe vəi moŋ mbhi nɛ ji ghɔ. Pugu ni mbɔ jo, ɔ fe vugu vəi, pugu nū'oŋ chrà yo. ⁷ Ndwe, pugu ji ɲa ŋguoŋ yaonŋ ɲa ɔ ni mfe vəi nɛ llo pi mbhɔ ghɔ. ⁸ Mi ni mā'anŋ ŋkɔni ye ɲa ɔ ni mfe vəi nɛ ni pugu, pugu pinŋ ŋkɔni ghɔ, ndo nji shishini ɲa ñdhɔ pi

* 16:27 16:27 Pichəi pa Njwa'anli Minnwi ndunu moŋ chrà Gri chhu ɲa Tǎa heinŋ nɔ li'i Minnwi.

mbhɔ ghɔ ndɔ mbiŋ ŋa a taon gò ntaon a.

⁹ “Nthɔ nduon mfe nu ni pugu, ndɔ nji’i nduon pi ni ŋkuon mbhi, nduon pi ni ŋgwa pe ŋa ɔ ni mfe vugu vɛi ne, nthɛ ŋa pugu jɔ. ¹⁰ Nguon yaon ŋa ŋa mfa’o ne jɔ, ŋguon yaon ŋa ɔ fa’o ne pɔ nyan, pi yɛi ndigha’o a ntɔgɔ pi mbiŋ pugu. ¹¹ Ndɔ ndwe, nthɔ mbini nu njɛi ghɔ, ndɔ nu’uŋ mbi’i ŋkuon mbhi, a pugu ŋkuon mbhi. Taa ŋa a pɔ taontaon ne, nu’uŋ vugu ki ka’a lɔ ŋkɛe vugu ni ghri ligi yɔ ŋa ɔ fe vɛi ne, nne ŋa pugu pɔ ta’a yi wu’ɔ nɔ ha’an pɔgɔ ta’a yi ne. ¹² Nɔ ha’an pigi pugu ni mbo ne, mi ni ndina ni pugu ntɔgɔ pi ŋkuon ghri ligi yɔ ŋa ɔ fe vɛi ne. Nkɛ’i vugu ti pa’a kan ta’a ŋon vugu lɔ mbhe, ŋkien ye ŋon ŋa a ni nji’i ŋa a phe ne, nne ŋa nnu ŋa Nwa’anli Minnwi ni ŋkwo chhu ne lɔgɔ li’i.

¹³ “Ndɔ ndwe, nthɔ mbini nu njɛi ghɔ, nchhu nnu pei ŋkuon mbhi nne ŋa pugu fa’o pwanju’ɔ a njɔ’ɔ pugu ti a linaon. ¹⁴ Nkwo ma’an ŋkani yɔ ni pugu, ŋkuon mbhi pina vugu nthɛ ŋa pugu lɔ mbo yi ŋkuon mbhi wu’ɔ nɔ ha’an mummu lɔ mbo yi ŋkuon mbhi ne. ¹⁵ Ndɔ nji’i nchhu pi ŋa ɔ fu’u vugu mon mbhi, nchhu pi ŋa ɔ kɛ’i vugu mbhɔ ŋon mbimbhi. ¹⁶ Pugu lɔ nji’i mbo yi ŋkuon mbhi yei wu’ɔ nɔ ha’an mummu lɔ nji’i mbo yi mbhi yei ne. ¹⁷ Chu’ɔ vugu nu’uŋ nɔ fa’a yɔ ntɔgɔ pi ŋkuon nnu shini yɔ, chrà yɔ nnu shini. ¹⁸ Nɔ ha’an ɔ ni ntaon a mon mbhi ne, a wu’ɔ ha’an mummu taon vugu mon mbhi ne. ¹⁹ Nchu’ɔ non ŋa nu’uŋ nɔ fa’a yɔ nthɛ pi pugu, nne

ŋa pinthe pi chu’ɔ vugu ŋkaa pugu nu’uŋ nɔ fa’a yɔ ntɔgɔ pi ŋkuon nnu shini.

Jishɔ luon Minnwi mfe ni ŋguon ghan pin ghao

²⁰ “Ndɔ ŋgu’ɔ nduon pi ni pei tɛ’i vugu, mbini nu’uŋ nduon ni pe ŋa pugu shi mbiŋ ntɔgɔ ŋkuon chrà yugu ne, ²¹ nne ŋa ŋguon yugu shi nchiri mbo ta’a yi, wu’ɔ nɔ ha’an gò Taa pɔ mbiŋ mu, mmu nduthɔ a pɔ mbiŋ ghɔ ne, nne ŋa pugu pɔ mbiŋ pɔgɔ, nne ŋa minthe ŋkuon mbhi pin ŋa a taon gò ntaon a.

²² “Ndigha’o ŋa ɔ fe vɛi ne mfe ni pugu, nne ŋa pugu pɔ ta’a yi wu’ɔ nɔ ha’an pɔgɔ ta’a yi ne, ²³ Mbo mbiŋ pugu ɔ pɔ mbiŋ mu, nne ŋa pugu ya mbo ta’a yi shi’i, nne ŋa ŋkuon mbhi ji ŋa ɔ taon a ndɔ ŋkhwà vugu wu’ɔ nɔ ha’an ɔ khwà a ne. ²⁴ Taa, ŋkhwà ŋa pugu ŋkaa pugu ŋa ɔ fe vɛi ne nshi mbo pigi pugu ka’a li’i ŋa mbo ne, nɔ yɛi nu ndigha’o a ŋa ɔ fe vɛi nthɛ ŋa ɔ khwà a ŋkaon pi maa nchwie mbhi ne.

²⁵ “Yo Taa ndindi, nji’i nthɛ pi nɔ ha’an ŋkuon mbhi lɔ nji’i nji ghɔ ne, nji ghɔ, pa ghan younjin pei ji ŋa a taon gò ntaon a. ²⁶ Mi ni nchwie pugu ji ghɔ, ndɔ shi ŋgu’ɔ ŋgɛi shhi nchwie nu, nne ŋa khwà ŋa ɔ khwà a nɔ ghɔ ne, pugu shi mfa’o, mummu ŋkaa mu pɔ mbiŋ pugu.”

18

Pi mfini Jishɔ, pi wɛin vi
(Matio 26:47-56; Maaku 14:43-50; Luka 22:47-53)

¹ Jishɔ ni ŋga ŋkwo m’ɛn lúon yei, ntaon pugu pa ghan younjin pi ŋgɛi nshà’a Piprɛi Kidron. Nyien chɛi ni mbo fo,

Jisho pugu pa ghanj younjij pi nii fɔ. ² Judashi, ɲa a ni mfini Jisho ne, ni nji li'i gho nthɛ ɲa Jisho ni njiɛn mbɔɔn nu fɔ pugu pa ghanj younjij pi. ³ Nne Judashi lɔgo kwie pa shooge Roma, ni pa ghanj kɛ'i Nda Minnwi ɲa pa thishi ghanj fe'ingien pugu pa ngwa Farashi ni ntaonj ne, pugu pugu ghɛi mon nyienj gho. Pugu ni ntuo truka, pugu pa ɲki'a pugu pa maonj nchho.

⁴ Jisho gha ɲkwo ji nguoŋ nnu ɲa a shi ndɔgo li'i mbij yu ne, ntaonj ntho shhi nchhu ni pugu ɲa, **"Pɛi tɔ'a pi gɔ?"**

⁵ Pugu khwɛ ɲa, "Jisho llo Nashare."

Jisho chhu ni pugu ɲa, **"A mmu mbo ju."** Judashi, ɲa a ni mfini vi ne, ni nthi fɔ pugu pugu. ⁶ Ndiɛ ɲa Jisho ni nchhu ni pugu ɲa, **"A mmu mbo ju ne,"** pugu pini njinjij ngɔ shhe. ⁷ Nne Jisho pini mbie vugu ɲa, **"Pɛi tɔ'a pi gɔ?"**

Pugu chhu ɲa, "Jisho llo Nashare."

⁸ Jisho khwɛ ɲa, **"Mi ni ɲkwo chhu ɲa a mmu mbo ju. Nne ti pɛi ntɔ'a a, pɛi mienj ngwa pei ghɛi."** ⁹ Yei nnu ni mbo nɔ chwie nu nnu ɲa a ni ɲkwo chhu ne lɔgo li'i: **"Shina nguoŋ ngwa pe ɲa ɔ ni mfe vɛi ne, nshɛ lɔ mbhe kanj ta'a yi fɔ."**

¹⁰ Nne Shemu Pita, ɲa a ni mfɔ'a kafa ne, shua nche tɛnɛ muuj fɔ'a taathɔ pa thishi ghanj fe'ingien, tɛnɛ muuj fɔ'a gho ya'a. (Ligi muuj fɔ'a gho ni mbo Maakushi.)

¹¹ Nne Jisho chhu ni Pita ɲa, **"Ni'ij kafa yɔ monj mba'a yi. ɔ pi'i ɲa mba'a nji'i nnu ndua ɲgɔ'i ye ɲa Tɔa fe vɛi ne?"**

Jisho shhi Ananj pugu Kaifa

¹² Nne kwie pa shooge pigho pugu pa thishi pugu ni pa ghanj kɛ'i Nda Minnwi pa ngwa Juu wɛinj Jisho ɲkrao vi, ¹³ fionj ndɔgo vi ngɛi nɔ njɛi Ananj, nthɛ ɲa a ni

mbo tɔa ngwe Kaifa ɲa a ni mbo taathɔ pa thishi ghanj fe'ingien ngwa'o gho ne. ¹⁴ A ni mbo Kaifa ɲa a ni ntigi pa ngwa Juu ɲa, "A pwa ɲa ta'a ɲonj khu nɔ ligi nguoŋ ngwa."

Pita lɔa Jisho

(Matio 26:69-70; Maaku 14:66-68; Luka 22:55-57)

¹⁵ Shemu Pita pugu yichɛi nganj younjij Jisho ghɛi njij Jisho. Nthɛ ɲa taathɔ pa thishi ghanj fe'ingien ni ɲa nji yie ta'a nganj younjij Jisho shi'i ne, a nii monj yina Taathɔ pa thishi ghanj fe'ingien. ¹⁶ Ndo Pita thi pi chonda mbhi. Nne ye nganj younjij Jisho ɲa taathɔ pa thishi ghanj fe'ingien ni nji vi ne taonj mbhi nchrɔ pugu ye muuj mingwe ɲa a ni mbo chonka'a ne, ndɔgo Pita nii ni ju. ¹⁷ Muuj mingwe gho ɲa a ni mfɔ'a nu chonka'a ne chhu ni Pita ɲa, "Gɔ ɲkaa gho lɔ mbo ta'a nganj younjij ɲonj yine?"

Pita chhu ɲa, "Ndo mbo ta'a yi."

¹⁸ Ndwe puonj fɔ'a pugu pa ghanj kɛ'i Nda Minnwi ni frɛi monj nthi fɔ njigɔ nu nthɛ ɲa figɛi ni mbo. Pita ni mbo pugu pugu nthi fɔ ntho njigɔ nu ɲkaa yu.

Taathɔ pa thishi ghanj fe'ingien tou Jisho

(Matio 26:59-66; Maaku 14:55-64; Luka 22:66-71)

¹⁹ Taathɔ pa thishi ghanj fe'ingien pie Jisho ni pa pie nthɛ pa ghanj younjij pi pugu pa nnu ɲa a ni njɛ'i nu ne. ²⁰ Jisho khwɛ gho ɲa, **"Ngwa ngwa'ɔ nchrɔ pi li'i wo ni nguoŋ ngwa ghao. Ngwa ngwa'ɔ njɛ'i monj pa nda luonj Minnwi pugu pa Nda Minnwi li'i ha'anj nguoŋ pa Juu ghɛi ɲkiri ne. Ndo nji'i nchrɔ sheshe nnu pi lɔinj. ²¹ Ti ɔ pie a pi ɲa? Pie ni ngwa ha'anj pugu ni nja'o nnu ɲa mi ni njɛ'i nu**

ne, pugu ji nnu na mi ni nchhu ne."

²² A ni nga nchhu nnu pei, yichəi ta'a ngan kē'i Nda Minnwi wie Jisho ni mbho yi, nchhu nu na, "Yine ha'an pi ghà nkhwē nnu ni taatho pa thishi ghan fe'ingien ne?"

²³ Jisho khwē gho na, **"Nnu na nchhu nu ne mien ki kã'o, o chhu ne ntəi gho ni nguon ngwa pei hein. Ndo ti a mbo na nnu na nchhu ne kã'o, o wie ki'e na?"**

²⁴ Anan taon vi ki'e, a wu'o mbo mon nkhii, ni Kaifa mbo taatho pa thishi ghan fe'ingien.

Pita pini ndaa jisho nkamu'on

²⁵ Shemu Pita ni ngu'o ntithi fo ntho njigo m'ojon. Nne pugu chhu gho na, "Gò nkaa gho lo mbo ta'a ngan younjij non vine?"

A laa nchhu na, "Ndo mbo ta'a yi."

²⁶ Yichəi ta'a muon fa'a taatho pa thishi ghan fe'ingien, mbo ndaaron non ve na Pita ni nja'a tənə yi ne pie na, nshini ndo njəi gho mon nyien pəi yu? ²⁷ Pita pini nu'un ndaa nkamu'on. Wu'o ndii gho, minkə'i khwē.

Jisho shhi Paile

(Matio 27:1-2,11-14; Maaku 15:1-5; Luka 23:1-5)

²⁸ Nkien ni muon tutu'u, pugu lōgo Jisho llo nda Kaifa ngəi no ntu'o mme ngan sha'a li'i. Ndutho yugu shini ndo nii ntu'o mme ngan sha'a li'i gho nne na ki'i pugu fuo non yugu nji na mimfe pugu ji Lli Nji'a. ²⁹ Nne Paile taon mbhi njəi vugu mbie na, "Pəi wēin non vei na a faan pi kho?"

³⁰ Pugu khwē gho na, "Non vei kan mien ki tho nchwē pi phi, pigi shi kan ndo ndōgo vi ntho mfe ve."

³¹ Paile chhu ni pugu na, "Pəi lōgo vi ni non yəi nsha'a vi nkwan no ha'an gi yəi chhu ne."

Pa Juu chhu gho na, "Pi lo nji'i mbin na pigi jwi sheshenon."

³² Yei nnu ni ndōgo li'i no nōon nu na nnu na Jisho ni nchhu ne nnu shini ndii na a ni nshwei nkwan gu na a shi nkhu ne.

³³ Nne Paile pini nii ntu'o yu, mēin Jisho mbie gho na, "O fūon pa Juu?"

³⁴ Jisho khwē na, **"Yei pie llo pi mbo gho ki a chhu pichəi ngwa ve nne nthe a?"**

³⁵ Paile khwē na, "O pi'i na mbo pi non Juu? Ngwa la'a pəi pugu pa thishi ghan fe'ingien cha'a gho mfe vəi. O chwē pi nein?"

³⁶ Jisho khwē na, **"Sha'afuon a lo nji'i mbo pi yi nkuon mbhi yei. Sha'afuon a kan ni mbo pi yi nkuon mbhi yei, pa ghan younjij pan kan ntho ngwie nkrò, nne na ki'i pi cha'a a mfe ni thishi pa ngwa Juu. Nji a no sha'a nu lo ndho pi nkuon mbhi hein."**

³⁷ Nne Paile chhu gho ki'e na, "Yie nōon na o fūon?"

Jisho khwē na, **"O chhu na a mmu mbo fūon. Yei nnu na pi ni mbhi a no ne, yei nnu na ntho nkuon mbhi yei no ne, no po nu minkwentie no nnu shini. Sheshenon na a yi nnu shini ne ghà njwere nnu na nchhu nu ne."**

³⁸ Paile pie gho na, "Nnu shini po pi kho?"

Pi fe njó gu ni Jisho

(Matio 27:15-31; Maaku 15:6-20; Luka 23:13-25)

Paile ni nga nchhu nnu yei, ntaon mbhi mbara pa ngwa Juu nchhu ni pugu na, "Ndo njəi fan non vei. ³⁹ Ndo pəi fã'o nù'on na nga ngu'o nchu'o ta'a ngan chəin mfe ni pəi ndii Lli Nji'a. Nne pəi tā'a nu na nchu'o fūon pa ngwa Juu mfe ni pəi?"

⁴⁰ Pugu chhu ni nji ŋa, “Pa’a ndo mbo pi ŋon vei, mbo pi Baraba.” Baraba ni mbo ŋgina minwi.

19

Pi cha’a Jisho mfe ŋa pi kwīŋ vi ŋkuon wá’a

¹ Nne Paile lōgo Jisho ŋgwie vi ni ŋgwan. ² Pa shooge pa’a ndi’i minduandua no ŋkie, nū’oŋ tho yu, mā’an piri mbiŋ yu. ³ Pugu tho njei vi, nchhu nu ŋa, “Pigi ghino gho ma fūon pa Juu!” Ndo ŋgwie vi ni mbho yugu.

⁴ Paile pini ntaon mbhi ŋkamu’oŋ nchhu ni pugu ŋa, “Njei, ntaon nu ni ju mbhi mfe ni pei nne ŋa pei ji ŋa ndo nji’i njei sheshe fan ŋa a chwē.” ⁵ Nenne Jisho taon mbhi ni ŋkie minduandua tho yu ni piri mbiŋ yu. Paile chhu ni pugu ŋa, “Pei lii njei, ŋon gho po neiŋ!”

⁶ Pa thishi ghan fe’ingien pugu pa ghan kē’i Nda Minnwi ni ŋga njei vi, mba’o ŋgou ni nji ŋa, “Kwīŋ vi ŋkuon wá’a, kwīŋ vi ŋkuon wá’a!”

Paile chhu ni pugu ŋa, “Pei lōgo vi ni ŋon yei ŋkwīŋ vi ŋkuon wá’a nthe ŋa ndo nji’i njei sheshe nnu ŋa a faan.”

⁷ Pa ŋgwa Juu khwē gho ŋa, “Pigi fā’o gí, ŋkwan ha’an gí gho chhu ne, a nōon ŋa a fā’o no khu nu nthe ŋa a nū’oŋ ŋon yi ŋa a Muuŋ Minnwi.”

⁸ Paile ni ŋga nja’o yei nnu, mbini ŋkaa pogo pogo mbigi. ⁹ Mbini nii mon ntu’o mbie Jisho ŋa, “O llo pi hin?” Ndo pa’a Jisho lo ŋkhwē. ¹⁰ Nne Paile chhu gho ŋa, “O lo ntā’a nu nchrā vei, o lo nji ŋa mfa’o ghrí no chu’o nu gho, mfa’o ghrí no kwīŋ nu gho ŋkuon wá’a?”

¹¹ Jisho khwē gho ŋa, “**O fā’o ghrí mbiŋ mu ŋgu’o nthe pi ŋa a fe Minnwi ve. Nthe yie gho,**

ŋon ye ŋa a cha’a a mfe ve ne fā’o ju mme phi.”

¹² Jē ndii gho, Paile ta’a pa shendaon no chu’o nu vi. Ndo pa Juu pa’o ŋgou ŋa, “O nchu’o vi, kan o lo mbo taannu Kaisha. Sheshenon ŋa a nū’oŋ ŋon yi ŋa a fūon ne tini pi tho ni Kaisha.”

¹³ Nne ndii ŋa Paile ni nja’o yei chrā ne, a lōgo Jisho ntaon no mbhi, nchochho ŋkuon faan shá’a yi no li’i ŋa pi mēiŋ ni li’i nū’oŋ ni ŋgū’o ne (mbo mon chrā Hibru ŋa Gabata). ¹⁴ A ni mbo llé piri nu ŋon no ji nu Lli Nji’a. A ni mbo mon ntun minaon. Paile chhu ni pa Juu ŋa, “Pei lii njei, fūon vei po neiŋ!”

¹⁵ Pugu pa’o ŋgou ni nji ŋa, “Jwi vi jwi, kwīŋ vi ŋkuon wá’a!”

Paile pie vugu ŋa, “Ŋkwīŋ fūon vei ŋkuon wá’a?”

Pa thishi ghan fe’ingien khwē ŋa, “Pigi lo nji’i mfa’o yichai fūon ŋkien Kaisha.”

¹⁶ Nne, a cha’a vi mfe ni pugu ŋa pi kwīŋ vi ŋkuon wá’a.

Pi kwīŋ Jisho ŋkuon wá’a

(Matio 27:32-44; Maaku 15:21-32; Luka 23:26-43)

Nne pugu lōgo Jisho, ¹⁷ a taon mbhi ntien wá’a yi ŋgōi nu no li’i ŋa pi mēiŋ ŋa Li’i Kwéi Tho, ŋa pi mēiŋ mon chrā Hibru ŋa Gogota ne. ¹⁸ Pugu kwīŋ vi fo ŋkuon wá’a pugu pa pichai paa ŋgwa, ta’a yi no sheshe ngei mbho yi, Jisho po titri pugu. ¹⁹ Paile nā’an yaon ŋkwīŋ ŋkuon wá’a yi. Yaon gho ni mbo ŋa, “Jisho lo Nashare, mbo Fūon pa Juu.” ²⁰ Ntou pa ŋgwa Juu ni mēiŋ yaon yei, nthe ŋa li’i ŋa pi ni ŋkwīŋ Jisho ne ni mbara mon la’a ndo pi ni nā’an mon chrā Hibru ni chrā Latin ni chrā Gri.

²¹ Nne pa thishi ghan fe’ingien pa Juu chhu ni Paile ŋa, “Ki’i nā’an ŋa, ‘Fūon pa Juu,’ ka nā’an

pi ŋa, ‘Ŋon vei ni nchhu ŋa, A mmu mbo Fùon pa Juu.’”

²² Paile khwē ŋa, “Yaon ŋa ŋkwo nā’an ŋe, ŋkwo nā’an.”

²³ Pa shooge ni ŋga ŋkwīŋ Jisho ŋkuon wá’a, ndōgo mme ndhwí figəi yi nshāa a taon khwe li’i, sheshe ta’a shooge fā’o ta’a pra yi. Mbini ndōgo ndhwí ŋa a ni mā’an mon ghō ŋe, pa’a li’i yōu lo mbo ŋkuon ghō, pi ni ntun a pō pi ta’a pra yi llo tho ghō nshwi’i fe nō la’o yi. ²⁴ Nenne pugu chhu ni non pugu ŋa, “Ki’i pia shāa, pia ka mā’an pi yaon nō yəi nu ŋa a shi mbo yi gō?” Yei ni mbo nō chwīe nu Ŋwa’anli Minnwi lōgo li’i ŋa a chhu ŋa, “Pugu ni ngrā mme ndhwí figəi a shina pugu, mā’an yaon shhe nō ji nu muon ndhwí a,” nne pa shooge pighō chwīe nnu pei.

²⁵ Ndo müun Jisho pugu ndin müun vi, ni Meri ngwe Klopa, Meri Madalin ni nthi fo yəi wá’a Jisho. ²⁶ Jisho ni ŋga njəi müun vi, pugu ngan younjin yi ye ŋa ju Jisho ni ŋkhwā vi ne thi fo. A chhu ni müun vi ŋa, “**Ma, lii njəi, a muun ghō!**” ²⁷ Nne nchhu ni ngan younjin yi ghō ŋa, “**A müun ghō.**” Jē ndi ghō ngan younjin yi ghō lōgo vi ngəi nō nda yu.

Gu Jisho

(Matio 27:45-56; Maaku 15:33-41; Luka 23:44-49)

²⁸ Jisho ni nji ndwe ŋa nguon nnu kwo mme, nchhu ŋa (nō chwīe nu chrà Minnwi pō nnu shini), “**Njù’o a yaon.**” ²⁹ Mikei là’o chəchigəi ni nthi fo, nne pugu lōgo kusha nchru mon là’o ghō, nshhō tho muun thi ŋa pi mēin ni haisho ŋe, ŋkərə nū’on nō nchō yi. ³⁰ Jisho gha nnu là’o chəchigəi ghō, nchhu ŋa, “**A mme ne!**” Ntu’u tho yi shhe Jijwe yi taon.

Pi chwē’i mbru Jisho

³¹ Nthe ŋa a ni mbo Llé piri nu non ŋe, nō yəi nu ŋa khu yugu lo ŋkina ŋkuon wá’a llé Ji (mbo ŋkien mme Llé Ji nthe ŋa a ni mbo Llé ji Lli Nji’a) ŋe, pa Juu pie Paile ŋa pi pə’i kwō munu, nshwi’i khu yugu ŋkuon wá’a. ³² Nne pa shooge tho mbə’i kwō fūon yi pugu vichəi ŋa pi ni ŋkwīŋ vugu pugu ŋe. ³³ Pugu ni ŋga nchəin mbin Jisho, njəi ŋa a kwo khu, pa’a ndo nu’un mbə’i kwō yi. ³⁴ Ndo ta’a non shina pa shooge pighō chwē’i mbru yi ni khwā, chhī pugu pa ŋkhī taon wu’o ndi ghō. ³⁵ Ŋon ŋa a ni njəi nnu yei lōgo li’i ŋe ni nchrā nthe nnu ghō, nne ŋa pəi ŋkaa pəi nthe pəi pin. Nnu ŋa a ni nchhu ŋe nnu shini, a ji ŋa a chrà pi nnu shini. ³⁶ Pa nnu pei ni ndōgo li’i ŋa chrà Minnwi pō yi nnu shini ŋa: “Mba’a pi yi’i mbə’i kan ta’a kwéi yi.” ³⁷ Yichəi li’i mon Ŋwa’anli Minnwi pin nchhu ŋa, “Pugu shi ndi non ŋa pugu chwē’i ŋe.”

Pi twei Jisho

(Matio 27:57-61; Maaku 15:42-47; Luka 23:50-56)

³⁸ Pa nnu pei ni ŋga ntōgo, Joshe llo Arimatia, ŋa a ni mbo ta’a ngan younjin Jisho mon njin nthe ŋa a ni mbo go pa Juu ŋe, luon ni Paile ŋa a lōgo khu Jisho. Paile pin ŋa a lōgo. Nne a tho ndōgo khu Jisho ngəi nō ghō. ³⁹ Nikodemu ŋkaa yu, ŋa a ni ŋkwo fūon ntho njəi Jisho ni tu’u ŋe, tho ni laminda ŋa pi nyan ni yichəi yaon ŋa pi mēin ni məə pugu aloe ŋe, a pou yaon mbo ghrà kilu. ⁴⁰ Nne pugu lōgo khu Jisho, ndin mon mbhō ndhwí fhu ni laminda ghō nō ha’an nū’on pa Juu pō ŋe. ⁴¹ Yichəi nyien ni mbo mon li’i ŋa pi ni ŋkwīŋ Jisho fo ŋkuon wá’a ŋe, chəi fún fhi ŋa pi fi’i mon ngu’o ni mbo fo, ŋa pi lo naa ma ntwei non fo. ⁴² Nne nthe nnu Piri

nu nonj pa Juu, ndo mbini mbo ja fúnj gho ni mbo fo ne, pugu twei vi fo.

20

Jisho pini nu'uy nkú'ó

(Matio 28:1-8; Maaku 16:1-8; Luka 24:1-12)

¹ Monj fúonj llé monj shwi'i tanj gho mbo Shonde ni muunj tutu'u, mbhi wu'ó njo shini nu, Meri Madalin ghēi chofunj njēi ja pi kwo kōnē ngù'ó chofunj gho mbi'i. ² Nenne a tei ngēi njēi Shemu Pita pugu yichēi ta'a nganj younjinj Jisho ja Jisho khwā ne, nchhu ni pugu ja, "Pi fu'u khu Taatho monj fúnj, pa'a pigi lo nji li'i ye ja pi nū'ōnj vi ne!"

³ Nne Pita taonj mbhi pugu yichēi nganj younjinj Jisho gho, ngēi nu chofunj. ⁴ Nguonj vugu pi paa ni ntei nu, ndo yichēi ta'a nganj younjinj Jisho gho tei mfere Pita fúonj ju nchēinj chofunj. ⁵ A ni nga ntu'u nonj yi mbe'i monj fúnj, njēi ndhwí fhu gho nūanj fo ndo pa'a ndo nii monj gho. ⁶ Nenne Shemu Pita tho mbara vi nii monj fúnj. A ni njēi ndhwí fhu gho nūanj fo, ⁷ pugu pa ndhwí pūonj ligi ja a ni mbo no tho Jisho ne, pa'a lo nūanj pi pugu pa ndhwí fhu gho, pi para vi para nū'ōnj li'i tē'i vi. ⁸ Nne yichēi ta'a nganj younjinj ye ja a ni fúonj ju nchēinj chofunj ne nii monj gho nkāa yu. Njēi ndo mbinj, ⁹ ndo pa'a tho yugu lo naa nshie ni chrà Minnwi ye ja a chhu ja a shi ngu'ó nkú'ó monj gu ne. ¹⁰ Pa ghanj younjinj Jisho pigho pīni la'a pugu.

Jisho nōonj nonj yi ni Meri Madalin

(Matio 28:9-10; Maaku 16:9-11)

¹¹ Ndo Meri tithi chofunj nkēi nu, no ha'anj a ni nkēi nu ne, ntu'u

nonj yi ndii monj fúnj ¹² njēi paa ghanj ntaonj Minnwi, pugu mā'anj ndhwí fhu, pugu chho no li'i ja pi ni nū'ōnj khu Jisho ne, ta'a yi no tho yi, ta'a yi no kwò yi. ¹³ Pugu pie vi ja, "Ma, o kēi pi kho?"

A chhu ni pugu ja, "Pi lōgo Taatho a ngēi no gho, ndo pa'a ndo nji li'i ja pi nū'ōnj vi ne!"

¹⁴ A gha nkwo chhu yei nnu, nkara njēi Jisho a tithi, ndo pa'a a lo nji ja a Jisho. ¹⁵ Jisho chhu gho ja, "**Ma, o kēi pi kho? O tā'a pi gō?**"

A pī'i nu ja a nganj nyēnj gho nchhu gho ja, "Masha, a mbo ja o fu'u vi ngēi no gho, o shwei a ni li'i ja o nū'ōnj vi ne, kanj nshi ndōgo vi ngēi no gho."

¹⁶ Jisho chhu gho ja, "**Meri.**"

A kara nchhu gho monj chrà Hibru ja, "Raboni." (Njinj yi po ja Masha.)

¹⁷ Jisho chhu gho ja, "**Ki'i nu'uy mbanj a*, nthē ja ndo naa nkú'ó njēi Tāa a ya'a. Ndo ghēi njēi pa līnj†panj nchhu ni pugu ja nchho nkú'ó nu njēi Tāa a mbini mbo Tāa vōi, Minnwi a mbini mbo Minnwi yōi.**"

¹⁸ Meri Madalin ghēi nchii ni pa ghanj younjinj pi ja, "Njēi Taatho!" -pugu pa ja a ni nchhu nnu pei gho.

Jisho nōonj nonj yi ni ghanj younjinj yi

(Matio 28:16-20; Maaku 16:14-18; Luka 24:36-49)

¹⁹ A ni mbo ni fanaonj, monj fúonj llé monj shwi'i tanj gho, pa ghanj younjinj pi kīri ta'a li'i monj nda finī nthē ja pugu ni ntho mbo go pa thishi ngwa Juu. Jisho tho nthi shhi pugu nchhu ni pugu ja, "**Ghīhri po mbinj pōi.**" ²⁰ A ni nga nkwo chhu yei, nōonj mbho mi pugu pa mburu yi ni pugu. Nne

* 20:17 20:17 Pichēi pa ndunu Nwa'anli Minnwi monj chrà Gri chhu ja Ki'i mbanj a. † 20:17 20:17 Jisho chhu yei pi ghanj younjinj pi.

pa ghan younjij pi fā'o pwanju'ō ndii ŋa pugu ni njəi Taatho vugu nε. ²¹ Jisho pini nu'uj nchhu ni pugu ŋkamu'ōŋ ŋa, **“Ghighri pō mbiŋ pəi. Nō ha'an Tāa taonj a nε, nenne n̄taonj vəi.”** ²² A ni ŋga kwo chhu yei nnu, njwē mbiŋ pugu nchhu ŋa, **“Pəi kwe Jijwε Minnwi. ²³ Pəi ndi'ε phi sheshəonj, kaŋ pi li'ε. Ti pəi mienj ki li'ε, kaŋ pi lō nji'i ndi'ε.”**

Jisho pugu Toma

²⁴ Ta'a paanchro gho, ligi yi pō Toma, ŋa pi ni mēiŋ vi ŋa kə'i nε, shini ndō mbo pugu pugu ndii ŋa Jisho ni ntho nε. ²⁵ Nne pichəi ghan younjij Jisho shwei vi ŋa, **“Pigi yəi Taatho.”**

Ndō a chhu ni pugu ŋa, **“Mi mienj ki lō njəi chhi nthi nō mbho yi ti ni'in muunshimbho a nō chhi nthi pigho mbini nū'ōŋ mbho a nō mbru yi pa'a ndō ma mbiŋ.”**

²⁶ A gha nda'a fūonj llé, pa ghan younjij pi pō monj nda ŋkamu'ōŋ Toma pō pugu pugu. Nji'i nthe nō ha'an chonda ni mbo yi fīni nε, Jisho tho nthi shina pugu nchhu ŋa, **“Ghighri pō mbiŋ pəi.”** ²⁷ Nne nchhu ni Toma ŋa, **“Ni'in muunshimbho yō hein ndō ndii mbho a njəi, fε mbho yō nū'ōŋ nō mbru a. Mienj fā'o nu khutho fō, mfā'o piŋ.”**

²⁸ Toma khwē ŋa, **“Taatho a, ndō mbo Minnwi a!”**

²⁹ Jisho chhu gho ŋa, **“O piŋ nthe ŋa o yəi a nε? Mboro yi ŋgwa pε ŋa pugu piŋ ndō ki lō njəi yəi nε.”**

Nnu ŋa a chwīe pi nā'anj ŋwa'anli yei nε

³⁰ Jisho ni nōonj ntou pichəi pa li shhi ghan younjij pi, ŋa pi lō nā'anj monj ŋwa'anli yei; ³¹ Ndō pi nā'anj pei nne ŋa mimfε pəi piŋ ŋa Jisho Ju ŋa Minnwi Chu'ō Ntaonj nō ŋkwe nε, mbo Muunj Minnwi

pugu pa ŋa monj piŋ nu mi minthe pəi fā'o chōmbhi.

21

Jisho nōonj nonj yi ni khwachəi ghan younjij pi

¹ Pa nnu pei ni ŋga ntogo, Jisho nōonj nonj yi ni pa ghan younjij pi ŋkij ŋkhi Tiberia. Yei ŋkwanj ha'an a ni nōonj nonj yi nε.

² Shemu Pita pugu Toma (ŋa pi ni mēiŋ vi ni kə'i nε), ni Natania llo Kananj monj Galili mbo puonj Shebedi, pugu pa pichəi paa ghan younjij pi ni mbo ka'a.

³ Shemu Pita chhu ni pugu ŋa, **“Ŋgəi pi ŋgunu.”**

Pugu chhu gho ŋa, **“Pia shi ŋgəi ka'a.”** Pugu taonj ŋgəi nii monj kikuonj, ndō ni tu'u gho pa'a pugu lō ŋgwēiŋ yaonj.

⁴ Wu'ō nō ha'an mbhi ni ndan nu nε, Jisho thi ŋkij ŋkhi. Ndō pa'a pa ghan younjij pi lō nji'i nji ŋa a ni mbo pi Jisho. ⁵ Jisho chhu ni pugu ŋa, **“Pa puonj panj, pəi fā'o sheshe shhu?”**

Pugu khwē gho ŋa, **“Ŋga.”**

⁶ A chhu ni pugu ŋa, **“Pəi mā'anj ndán nō ŋgei mbho ji kikuonj, kaŋ pəi shi ŋgwēiŋ pichəi.”** Nenne, pugu mā'anj, a shini ndō nji'i nji'ε nō shūu nu ndán gho ni'in monj kikuonj nthe fi'i shhu ŋa a ni mbo monj gho nε.

⁷ Yie ŋganj younjij Jisho ŋa Jisho ni ŋkhwā vi nε chhu ki'ε ni Pita ŋa, **“A Taatho!”** Shemu Pita ni ŋga nja'o ŋa a Taatho, ndōgo mme ndhwí yi mā'anj nthe ŋa a ni nshrāo nō fā'a nu fā'a, a ni ndhi nchəiŋ ŋkhi ntaonj nu mbhi.

⁸ Pichəi ghan younjij nduonj taonj yugu mbhi pi monj kikuonj, ntho nshūu ndán ye ŋa a ni ndinaonj ni shhu nε, nthe ŋa li'i ŋa pugu ni mbo nε shini ndō nshiga nō nchəiŋ nu mbhi. A ni mbo yaonj nō ta'a ŋkhi kwo. ⁹ Pugu ni ŋga ntaonj nchəiŋ mbhi, njəi mōŋonj

ŋa pi frēi ni shhu ŋkuoŋ ghɔ pugu pa brei.

¹⁰ Jishɔ chhu ni pugu ŋa, **“Pəi tho ni pichəi shhu ŋa pəi wu’ɔ ŋka wēiŋ wēiŋ nɛ.”** ¹¹ Nnɛ Shemu Pita ku’ɔ moŋ pie, nshūu ndán ghɔ ntaoŋ nɔ mbhi, memme shhu linaoŋ moŋ ghɔ. Pa shhu pighɔ ni mbo ta’a ŋkii ni tieŋ wuŋ ni ndigi yi trei. Nji’i nthe pi nɔ ha’an pa shhu pighɔ ni njiɛŋ, ndán ghɔ shini ndɔ nshāa.

¹² Jishɔ chhu ni pugu ŋa, **“Pəi tho nji maon.”** Ndɔ pa’a yichəi kaŋ ta’a ŋgaŋ younjin yi lo mōoŋ mbie vi ŋa, **“ɔ pɔ pi gɔ?”** Nthe ŋa pugu ni nji ŋa a Taathɔ. ¹³ Jishɔ tho ndɔgɔ brei ghɔ pugu pa shhu mfe ni pugu. ¹⁴ Ndwe ni mbo ŋgɛ yi trei ŋa Jishɔ ni nōoŋ noŋ yi ni ghaŋ younjin pi ndii ŋa a ni ŋkwo ku’ɔ moŋ gu nɛ.

Jishɔ pugu Pita

¹⁵ Pugu ni ŋga mī’ɛŋ ji nu maon, Jishɔ chhu ni Shemu Pita ŋa, **“Shemu, muuŋ Jouŋ, ɔ khwā a nchaa nɔ ha’an pei ŋgwa khwā a nɛ?”**

A chhu ghɔ ŋa, **“Ooŋ, ma Taathɔ, ɔ ji ŋa ŋkhwā ghɔ.”**

Jishɔ chhu ghɔ ŋa, **“Kugwi puoŋ minjii paŋ.”**

¹⁶ A pini nu’uŋ nchhu ghɔ mbra ŋgɛ ŋa, **“Shemu, muuŋ Jouŋ, ɔ khwā a?”**

A chhu ghɔ ŋa, **“Ooŋ, ma Taathɔ, ɔ ji ŋa ŋkhwā ghɔ.”**

Jishɔ chhu ghɔ ŋa, **“Kē’i minjii paŋ.”**

¹⁷ A pini nchhu ghɔ a pɔ trei ŋgɛ ŋa, **“Shemu, muuŋ Jouŋ, ɔ khwā a?”**

Njù’ɔ Pita pə’i nthe ŋa a chhu ghɔ a pɔ trei ŋgɛ ŋa, **“ɔ khwā a?”** A chhu ghɔ ŋa, **“Taathɔ, ɔ ji ŋguoŋ nnu ghao, ɔ ji ŋa ŋkhwā ghɔ.”**

Jishɔ chhu ghɔ ŋa, **“Kugwi minjii paŋ. ¹⁸ Shishini, nchhu vɛ ŋa, ndii ŋa ɔ ni mbo mikə’i**

nɛ, ɔ ni nthɔ mā’an ndhwí yɔ ŋgəi sheshe li’i ŋa ɔ tā’a nu nɛ. Ndɔ ndii ŋa ɔ lūnu nɛ, ɔ shwii mbho yɔ noŋ nduoŋ mā’an ndhwí yɔ, ndɔgɔ ghɔ ŋgəi nɔ li’i ŋa ɔ lo ntā’a nu nɛ.” ¹⁹ (A ni nchhu yei nɔ nōoŋ nu ŋkwaŋ gu ŋa a shi ŋkhu nɔ gha’o nu Minnwi nɛ.) Jishɔ ni ŋga nchhu yei mī’ɛŋ nchhu ŋa, **“Yōu njin a.”**

Jishɔ pugu ta’a ŋgaŋ younjin yi ye ŋa a khwā nɛ

²⁰ Pita kara ligi yi njəi ye ta’a ŋgaŋ younjin ŋa Jishɔ ni ŋkhwā nɛ tho nu njin pugu. Mbo ye ŋa a ni nchho nji maon yəi yu ŋkuoŋ taprei, ni nchhu ŋa, **“Taathɔ, a gɔ ŋa a shi fini ghɔ?”** ²¹ Pita ni ŋga njəi vi, nchhu ni Jishɔ ŋa, **“Taathɔ, ti noŋ vei nɛ?”**

²² Jishɔ khwē ghɔ ŋa, **“Mi ntā’a nu ŋa a kina yi maon ti nshi nu’uŋ mbini, ɔ fē’i kho yɔ nɔ ghɔ? Ndɔ ni gɔ, tho njōu njin a!”** ²³ Nnɛ pa chrà nyieŋ nu shina pa liŋ* ŋa, mba’a ta’a ŋgaŋ younjin yi vei khu. Ndɔ ti Jishɔ shini ndɔ nchhu ŋa mba’a a yi’i ŋkhu. A ni nchhu pi ŋa, **“Mi ŋkhwā ŋa a kina yi maon ti nshi nu’uŋ nthɔ ɔ fē’i kho yɔ nɔ?”**

²⁴ Yei ni mbo ŋgaŋ younjin Jishɔ ye ŋa a tho nchhu nnu pei nɛ, ndɔ nā’an nnu pei nɛ, ndɔ pia ji ŋa nnu ŋa a chhu nɛ nnu shini.

²⁵ Ntou pa pichəi nnu ni mbo fo ŋa Jishɔ ni nchwīe. A kaŋ mbo ŋa pi nā’an pa nnu pighɔ pa ta’a ta’a, pa’a ŋkuoŋ mbhi lo mfā’o li’i nū’oŋ ŋwa’anli ye ŋa pi shi nā’an moŋ ghɔ nɛ.

* 21:23 21:23 Pi ni nchhu pi pa ghaŋ pin.

Nwa'anli Fà'a Kāon nu pa tho nnu

Nwa'anli fà'a ghan Ntaon Jisho yei po pi mbra nwa'anli na Luka ni nā'an nō ghēi nu shhi ni nnu na a ni njē fī'i nu mon fūon nwa'anli yi. Fūon nwa'anli yi gho ni mbo Pwa Pisha'akho nkwan Ha'an Luka Fī'i ne. Mme tho nnu na a nā'an nwa'anli yei nō ne po nō mfī'i nu nkwan ha'an ghan ntaon Jisho ni ngēi shhi nchii nkani pwa pisha'akho nō ligi Jisho mon Judia pugu pa Shamaria pugu pa nguon li'i nkuan shhe ne. Luka chwē pia ji na pugu ni mfā'a fà'a yei ntogo pi mon ghrī Jijwe Minnwi. A fī'i na Pita pugu Poo ni ntaon mbo pa thishi choshi ndii gho. Choshi ndii gho ni nku'ō nu nwa'a nji'i nthe pi nō ha'an pichēi ni ntogo nu mon pa moon nu llo mbho pa thishi Juu pugu pa thishi ngwa Roma ne.

Minthe pi ghrà nwa'anli yei mon trei memme ghrà. Fūon ghrà po pi nkwan ha'an nnu pin nu Jisho ni njē Jerushalein ndii na Jisho ni nkwo ku'ō po ne. Mbra ghrà po nkwan ha'an nnu pin Jisho nyien nii mon pichēi li'i mon Palishitain ne. Ndugwi yi po nkwan ha'an nnu pin Jisho nyien ti nchēin mon krao ngei pa la'ataon Mediterenia ti ngēi nchēin mon la'ataon Roma.

Mme nnu nō yēi nu mon nwa'anli yei po pi fà'a Jijwe Minnwi. Jijwe Minnwi ni nshwi'i ni ghrī mbin pa ghan pin llé Penteko, ndo ngēi shhi ntho nōon ndaon ni pugu ndo mā'an ghrī yugu pugu pa thishi pi. Nkani ghan pin llé shhi gho po mon pa chii nu nkani Minnwi na pugu ni nchii nu mon nwa'anli yei ne. Nkani pigho ni

nōon na ghrī po mon gho ntogo pi mon nkwan ha'an a ni nkāon chombhi ghan pin pigho ne.

Minnwi kā'a nō taon nnu Jijwe yi

¹ Mon fūon nwa'anli, ma Tiofilu, nki nā'an nguon pa nnu na Jisho ni nchwē ndo ntigi ne, ² ti ngēi nchēin ndii na Minnwi ki lōgo vi nku'ō nō po ne. Nkaon pi maa nku'ō ni ju po, mon nji Jijwe Minnwi, a fe gī ni pa ghan ntaon pi na a ni nchu'ō ne. ³ A ni nga nkwo yēi ngēi ti nkhu nku'ō mon gu, nōon non yi ni pugu nō khwe wun lēmbhi ntou ndii mon pa shendaon na a ni nōon ki khutho lo mbo na a yi maon. Pugu ni njēi vi, a chrà ni pugu nthe Sha'afuon Minnwi.

⁴ Pugu pugu ni nga mbo ta'a li'i, a fe gī ni pugu na, **"Kī'i pēi lollo Jerushalein, pēi kina fo njwēre fé ye na nki shwei vāi nō ne, fé na Tāa a ni nkā'a ne.** ⁵ **Kwe nkhi Jouj ni mbo pi yi mon nkhi, ndo nō kuo ndii, pēi shi mfā'o kwe nkhi mon Jijwe Minnwi."**

Minnwi lōgo Jisho nku'ō nō po

⁶ Pa ghan ntaon Jisho ni nga mbo ta'a li'i pugu pa Jisho, pugu pie yi na, "Taathō, o shi ndu'u sha'afuon ndwe mbho Ishrae?"

⁷ Jisho khwē ni pugu na, **"Pēi lo mfā'o nō ji nu ndii ki llé na Tāa nū'ōn pi ni ji nji ne.**

⁸ **Ndo pēi shi mfā'o ghrī ndii na Jijwe Minnwi shwi'i mbin pēi ne. Pēi shi mbo pa minkwentie pan llo Jerushalein, pugu pa mon Judia ni Shamaria, ti ngēi nchēin mon ndugwi mbi."**

⁹ A ni nga mī'en chhu nu nnu pei, Minnwi lōgo vi nku'ō ni ju po, ti a nu'un mbhe ligi pugu mon lūlun. ¹⁰ Nō ha'an pugu ni ngu'ō mbe'i po nō ha'an a ni ngēi nu ne, nga njēi nu, paa ngwa thi yēi

pugu mon ndhwí fhu, ¹¹ nchhu ni pugu na, “Ngwa Galili, pèi thi hein mbe'i pi kò po? Jishò vei na pi lógo vi ligi pèi nku'ò nò po ne, shi nde mbini wu'ò nò ha'an pèi nu'un njèi vi a ghèi po ne!”

Njinda Judashi

¹² Pa ghan ntaon Jishò pini Jerushalein lo nkuon mbra na pi mèin ni Olive ne, mbo nò ta'a nkan kwò llo Jerushalein. ¹³ Pugu ni nga nii fo, nku'ò mon njien nda tothi li'i ha'an pugu ni nda'a nu ne. Pugu ni mbo:

- Pita
- ni Joun
- ni Jein
- ni Andru,
- Fili
- pugu Toma,
- Batolomiu
- pugu Matio,
- Jein muun Afioshi
- ni Shemu, mbo kwini la'a,
- ni Judashi, mbo muun Jein.

¹⁴ Nguon pa ghan ntaon Jishò pei ni mbo ni ta'anggi nthò nduon Minnwi pugu pa pichèi pinje na pugu ni ngère Jishò ne, ni Meri múun Jishò pugu pa lin pi pi pimbia.

¹⁵ Mon llé pigho Pita lollo ntithi shina ta'a nki ni pa wun ghan pin, nchhu na,

¹⁶ “Lin pan! A ni mbie na nchò Nwa'anli Minnwi chèin nkwan ha'an Jijwe Minnwi ni nkāon Devi a nā'an nthe Judashi na a ni ngèi nōon Jishò ni ngwa pe na pugu ni nthò nu ngwèin vi ne. ¹⁷ Judashi ni mbo ta'a non via, nthe na pi ni nchu'ò vi nkaa yu na a fā'a pia pugu.”

¹⁸ A ni njuon shhe ni pe na pi ni mfe gho nthe mbha nnu pipi yi ne, ndhò tothi ngū mfūn ni thò yi, nshina titri, maon pun pi taon. ¹⁹ Nguon ngwa Jerushalein ni nja'o nnu gho, nenne mèin

shhe gho mon chrà la'a yugu na Hakeldama nin yi po na, “Shhe Chhi.”

²⁰ Pita chhu na, “Nthe na pi nā'an mon Nwa'anli Nkhi na, 'Nda yi ku'ò fūn. Ki'i non ma nda'a fo.' Pi pini nā'an na, 'Non nduon lōgo li'i yi.’

²¹ Nne, a pie na pia chu'ò ta'a non mbigi mbin pia, mbo non na a ni mbo pia pugu jè ndii na pia pa Jishò Taathò ni nyien nu ka'a ne, ²² mbo non na pia pugu ni mbo jè ndii na Joun ni nthò mfe nkhi ni ngwa ne, ti ngèi nchèin ndii na Minnwi ni mfu'u Jishò gho shina pia nku'ò nò po ne. Pia pa non vei po pa ghan kwentie na Jishò ni mbini nku'ò mon gu.”

²³ Nne pugu tere Joshe, mbo Bashaba na pi ni mèin vi ni Jushitu ne, mbini ntere Matia.

²⁴ Nduon Minnwi nchhu na, “Taathò, ò ji njù'ò sheshenon. Nōon ye non na ò chu'ò shina paa ngwa pei ne, ²⁵ na a lōgo fā'a Judashi nò ngan ntaon Jishò na a ni nkhu mien ngèi li'i na a ni mbie na a ghèi ne.” ²⁶ Pugu mā'an yaon nò ji nu non na Minnwi chu'ò ne, a gū mbin Matia, nne pugu pigi vi mbin pa ta'anchro *ghan ntaon Jishò.

2

Jijwe Minnwi tho

¹ Llé ji na pi mèin ni Penteko ne ni nga nthò, nguon pa ghan pin kiri ta'a li'i.* ² A gha ndara yichèi yòyòno llo po mbo nò nggè nkien mme fin, nthò ndinaon nguon nda na pa ghan pin pigho ni nchho fo ne. ³ Pugu ni njèi pa yaon na a ni mbo nò pa lin mōnon, pugu taon nshere non yugu nthi mbin sheshe ta'a non vugu. ⁴ Pugu ni ndinaon ni Jijwe Minnwi, njè chrà nu mon pa nkwan chrà

* 2:1 2:1 Yei ji ni nthò nu tien wun llé ndii na ji Linji'a ni nkwo togo ne.

taon nduon nɔ ha'an Jijwe gho ni nchu'ɔ nchò yugu nɛ.

⁵ Mon pii ndii gho, pa ngwa Juu na pugu ni mfà'o pɔgɔ Minnwi nɛ ni nda'a nu Jerushalein llo mon nguon mbhi ghao. ⁶ Pugu ni nga nja'o yòyɔnɔ gho, yú ngwa kiri, ngrāo nthe na sheshenon ni nja'o pugu chrā pi chrà la'a yugu.

⁷ Pugu ni ngrāo ti a gha'a mbie na, "Nguon ngwa pei na pugu chrà nu nɛ lo mbo pi ngwa Galili?"

⁸ Ti a kie pi nei pia ya'o nnu na pugu chhu nu nɛ pi mon yia chrà la'a? ⁹ Pia llo pi Patia, Media ni Eran, pugu pa ngwa llo Meshopotemia, Judia, ni Kapadoshia, pugu pa ngwa llo Pontu ni Eshia, ¹⁰ pugu pa ngwa llo Fragia, Pamfilia, Ijipti pugu pa pichai li'i Libia yai Shirin. Pichai pia llo pi Roma ntho nkra Jerushalein,

¹¹ pichai pɔ ngwa Juu, pichai pɔ ngwa nduon na pugu pin nnu Minnwi pa Juu nɛ. Pichai pia llo Kretɛ, pichai llo Arabia. Ndo pia ya'o pugu chho mfi'i ghraoghrao nnu Minnwi mon pa chrà la'a pia." ¹² Nguon yugu ghao ni ngrāo, ndo mbo ni fintho, nchhu nu ni non pugu na, "Njin yei pɔ pi na?" ¹³ Pichai ka mā'an ghan pin pigho pi ni kwɛin, nchhu nu na, "Pugu paa pi là'o!"

Nkini Minnwi llo mbo Pita

¹⁴ Nenne Pita taon ntho shhi pugu pa pichai ta'anchro ghan ntaon Jisho, nkērɛ nggì yi nchhu na, "Ngwa Juu pugu pa nguon ngwa na pugu la'a nu Jerushalein nɛ, pɛi ywɛɛ shishi'i, nshwei vɛi ni njin nnu na a lɔgɔ li'i nɛ. ¹⁵ Ngwa pei lo nji'i mbaa pi là'o nkwan ha'an pɛi pi'i nɛ, nthe na ndwe wu'ɔ ndipu'u minaon ni tutu'u. ¹⁶ Yei pɔ pi nnu na njɛli'i Minnwi Joɛ ni nchhu nu nɛ:

¹⁷ 'Minnwi chhu na yei nnu na nshi nchwie mon pa ndugwi llé nɛ.

Nshi nshā'o Jijwe a mbin sheshenon.

Puon pɛi pi pimbia pugu pa pinɛ shi nchii nkini a, pa ma'an mikhwa yai pa nnu, pa lulunu ngwa pɛi fā'o pa njɛin.†

¹⁸ Oon, nshi nshā'o Jijwe a mbin puon fā'a pan pi pimbia pugu pa pinɛ, mon llé pigho, pugu chii nkini a.

¹⁹ Nshi nchwie pa nnu ghraoghrao pɔ, nōon pa li nkuan shhe.

Chhi, mōon, ni gwí ndindhi shi mbo.

²⁰ Minaon shi nkara ngū njinjin, fhú kara mbie nɔ chhi, nkao nkien mme llé Taathɔ maa ntho.

²¹ A shi mbo na sheshenon na a gē ligi Taathɔ nɛ shi ndūgu.'

²² "Ngwa Ishrae, pɛi ya'o chrà yei! Jisho llo Nashare, non na Minnwi ni nōon na a taon ju ntaon vi, nkie pi nkuan pa nnu ghraoghrao pugu pa li na a ni mfe ghrí gho a chwie nɔ gho shina pɛi nɔ ha'an pɛi nkaa pɛi ji nɛ. ²³ Minnwi ni nkwo ji ndo nū'ɔn na pi shi kwin vi nkuan wá'a, njwi vi nkie pi nkuan cha'a nu vi mfe mbho ngwa piphi. ²⁴ Ndo Minnwi pi'i vi mon gu, nkwe vi mbho ghrí gu, nthe na a kan ni mfe pa'a gu lo ngwɛin vi a kina nɔ ngan chéin.

²⁵ Nthe na Devi chhu nthe vi na, 'Njɛi Minnwi Taathɔ shhi mu nguon ndii ghao.

A pɔ yai mu nguon ndii, nne mba'a nji'i mbogɔ nnu na nonmishua tā'a nu nchwie mbin mu nɛ.

† 2:17 2:17 Yei ndugwi llé hein pɔ pi jɛ ndii na Jisho ni fūon ntho nɛ ti ngōi nchɛin ndii na a shi mbini ntho li'i sha'a mbhi nɛ.

26 Nthe yie gho, ndinaon ni
pwatua,
chrà a pò chrà pwanju'ò.

Nò pīgi nu, nguon non ghao
yí'ə mbinj Minnwi.

27 Nthe ña mba'a ɔ yi'i mienj a
ñkina yi khu,
mba'a ɔ yi'i mienj Muun Fà'a
yɔ yi Taonjaon fɔrɔ mon
fúnj.

28 ɔ nōon shendaon chombhi vɛi.
ɔ shi nchwie ndinaon ni
pwanju'ò nthe ña pɔgɔ pɔ
ka'a.

29 "Lij pan, minthe ñchhu ni pɛi
ni tininju'ò nthe fà'o via Devi. A ni
ñkhu pi twei vi, fúnj yi pɔ shina pia
ti nchəinj shi'a. 30 Ndo, a ni mbo
njəli'i Minnwi, ñi ña Minnwi ni
ñkwo kà'a vi ti nshwɛi ña a shi
nchərə ta'a mbhɛ yaon yi ñkuon
faan ju Devi gho. 31 Minnwi ni
nōon nnu ña a shi nde ndɔgɔ li'i
nɛ ni Devi, nenne a chrà ñkuon
khu nu mbini ñku'ɔ Ju ña Minnwi
Chu'ɔ Ntaon nɔ ñkwe nɛ, ña pi shi
ki lɔ mienj vi a kina yi khu mon
fúnj, ki mienj a fɔrɔ.

32 "Minnwi ni mbini nu'unj mbi'i
Jisho vei mon gu, nguon yigi pɔ
pa minkwentie. 33 Minnwi Taa vi
ni ñkərə vi nchərə ñgei mbhɔ yi
yi ji, mfe Jijwe yi gho ñkwan nɔ
ha'anj a ni ñkà'a nɛ. Nnu ña pɛi
yɛi nu ndo ña'ò nu ndwe nɛ pɔ pi
fé yi ña a shà'ò mbinj pigi 34 nthe
ñ a shini ndo ñku'ɔ Devi po. Ju,
Devi, ka chhu pi ña,

"Chhɔ ñgei mbhɔ a yi ji heinj
35 ti ñshi nu'unj nchwie pa mbina
pɔ
pɔ krí tigi kwɔ yɔ."

36 "Nthe yie, nguon ñgwa Ishrae
fà'o nɔ ji nu ni tininju'ò ña Min-
nwi chwie vi a pɔ Taathɔ, mbini
mbo Ju ña Minnwi Chu'ɔ Ntaon nɔ
Ñkwe nɛ, mbo Jisho vei ña pɛi ni
ñkwɛinj vi nɛ."

37 Pugu ni ñja'ò nnu pɛi a kōonj
njù'ɔ yugu ñkienj yie, pugu chhu
ni Pita pugu pa pichəi ghanj ntaonj
Jisho ña, "Pa lij pigi, pigi shi
nchwie pi heinj?"

38 Pita chhu ni pugu ña, "Pɛi
pā'a ñkunu yɛi ni phi, ñkwe ñkhi
ni ligi Jisho Krishto, Minnwi li'e
phi yɛi, mfe fé yi ni pɛi, mbo
Jijwe Minnwi. 39 Minnwi kà'a vɛi
ni kà'a yei pɛi pa ñgwɛinjgwa
pɛi, pugu pa ñgwa pɛ ña pugu
pɔ fie hini nɛ, ni sheshenonj ña
Taathɔ, mbo Minnwi via, chu'ɔ vi
nɛ." 40 Pita pinj ñgɛi shhi nchrā
ntou pa chrà nduon mfra vugu
ni ñji, nchhu nu ña, "Pɛi kwe
nonj yɛi nne ña ki'i pɛi fā'ò ñgə'i
ñ a Minnwi shi mfe ni ñgwɛinjonj
piphi yei nɛ."

41 Nenne, ñgwa ha'anj pugu ni
mbinj chrà yi nɛ ni ñkwe ñkhi.
Ta'a llé gho, yaon nɔ trɛi ñkanj
ñgwa pigi mbinj ghanj pinj. 42 Pugu
ni mfe ndii yugu ntho ñje'i yaon
mbhɔ ghanj ntaonj Jisho, ñkiri nu
ñguon ndii ghao ni ta'anju'ɔ, ñji
pa maonj ka'a mbini ndo nduonj
Minnwi.†

Chombhi shina ghanj pinj

43 Minnwi ni ntɔgɔ ñjinj pa
ghanj ntaonj Jisho mfā'a pa nnu
ghraoghrao ndo nōonj pa li.
Nenne, sheshenonj fā'ò pɔgɔ gu.
44 Nguon ñgwa pɛ ña pugu ni
mbinj Minnwi nɛ ghəi shhi mbo
nu ta'a li'i ni ta'anju'ɔ, maonj pugu
pɔ ta'a yi. 45 Pugu jɛ ntho mfini
kienj shhe pugu, pugu pa pichəi
pa maonj, ntho ñgrā mbinj gho
ni ñguonj ñgwa wu'ɔ nɔ ha'anj
chà yugu nu'unj mbo nɛ. 46 Pa
lɛlle, pugu kiri nu Nda Minnwi ni
ta'anggi, ñji pa maonj ka'a monj
pa nda nda. Pugu ni ñji maonj
pugu ni pwatua pugu pa pwapunj,
47 ñga'ò Minnwi, ñguonj ñgwa pinj

† 2:42 2:42 Pa ghanj pinj ni ma ti ñga ntho li'i mu'onj, ñji maonj ñga mi'enj, ñgəi ki'e ñji ji
kwɛinj Taathɔ.

vugu. Pa lèlè Taathò pigi vugu ni pa ngwa ña a ni ñkwe vugu nɛ.

3

Pita pugu Jouñ luon ñkwíni nyíen

¹ Llé chəi Pita pugu Jouñ ni ngəi nu Nda Minnwi mon trei minaon ni naonchi, mbo ndii luon Minnwi. ² Pi tien ñon chəi ña pi ni mbhi vi, a taon ñkwíni llo puñ, ngəi nu nɔ chonka'a ña a ghəi Nda Minnwi, pi mēin ni Pwapwa nɛ. Pi ghà ngu'ɔ ngəi ni ju nū'ɔñ vi lèlè chonka'a gho ña a luon ghère mbho ngwa ña pugu ghəi nu Nda Minnwi nɛ. ³ A gha njəi Pita pugu Jouñ nii nu Nda Minnwi, a jē ntho nduon ghère mbho pugu.

⁴ Ndo Pita pugu Jouñ tigi ligi yugu mbiñ yu nchhu ña, "Lii vigi!"

⁵ A jē ntho ndii vugu, mbi'i nu ña a shi mfā'o yaon mbho pugu.

⁶ Ndo Pita chhu ña, "Ndo nji'i mfā'o dere, ndo yaon ña nřā'o nɛ ñshi mfe vɛ. Mon ligi Jisho Krishto llo Nashare, lollo nyien!"

⁷ Ngwēin vi nɔ ngei mbho yi yi jì ñkərə vi tothi, wu'ɔ ndii gho, kwò mi pugu pa mbi'i kwò mi shwii.

⁸ A lli ntithi, njē nyien nu. Nii mon Nda Minnwi pugu pugu, nyien nu, ndhi nu, ndo ñga'o Minnwi.

⁹ Nguon pa ngwa yəi vi nɔ ha'an a nyien nu ntho ntōo Minnwi, ¹⁰ nji vi ña a ñon ña a ni nchho nduon ghère chonka'a yɛ Nda Minnwi ña pi mēin ni Pwapwa nɛ. Wiwini wēin vugu, pugu ghrāo nnu ña a lōgo li'i mbiñ yu nɛ. ¹¹ Nɔ ha'an ñon gho ni ndia mbiñ Pita pugu Jouñ mon li'i ña pi mēin ni Varinda Sholomu nɛ, nguon ngwa ni ngrāo ntei ntho mbara vugu fɔ.

Pita chhu chrà Minnwi

¹² Pita gha njəi ngwa pigho, nchhu ni pugu ña, "Ngwa Ishrae, a chwīe kho pəi ghrāo nnu yei

nein? A chwīe kho pəi chaon ligi yəi mbiñ pigi nɔ ha'an pigi chwīe ñon vei nyien pi ni yigi nji ki ni yigi pogo Minnwi? ¹³ Minnwi Abrahon, Aiji ni Jako, mbo Minnwi pa ñkhu taa pia, gha'o muon fà'a yi mbo Jisho, mbo ju ña pəi ni ncha'a vi mfe ni pa thishi, ndāa vi shhi Paile ndii ña Paile ni ntā'a nu mien vi ña a ghəi nɛ. ¹⁴ Ndo pəi lāa vi, mbo ñon taonon ndo mbo ñkien ñon, ñka chhu pi ña pi chu'ɔ njwi ñon mfe ni pəi. ¹⁵ Pəi jwi ngan fe chombhi, ndo Minnwi pi'i vi mon gu, pigi pɔ pa minkwentie nnu pei!

¹⁶ "A togo pi ñkuon pin mon ligi Jisho ña ñon vei pɔ shishi'i, ñon vei ña pəi yəi ndo nji nɛ. A pin mon ligi Jisho ña a chwīe a ya mbo shi'i shhi pəi ghao.

¹⁷ "Ndwe, lin pan, ñji ña pəi ni nchwīe nnu yei mon ki ji, pəi pa thishi pəi. ¹⁸ Yaon ha'an Minnwi ni nōon ni pa njəli'i pi fie ma ñga'o pugu chhu nɛ, ña Ju ña Minnwi Chu'ɔ Ntaon nɔ ñkwe nɛ shi njəi ngə'i, Minnwi chwīe a lōgo li'i wu'ɔ nenne. ¹⁹ Nthe yie gho, pəi pā'a ñkūnu yəi ni phi mbiñ mbara Minnwi, nne ña a li'e phi yəi. Pəi nchwīe nenne, kan mā'an nu ghrí mon jijwe yəi shi ntho ni pəi lo mbo Taatho, ²⁰ a lo mbiñ ntaon Ju ña Minnwi Chu'ɔ Ntaon nɔ ñkwe nɛ, mbo Jisho ña a ni ñkwo chu'ɔ vi nɛ ni pəi. ²¹ A shi ñkina po ti ndii nu'un ntho ña pi shi nchwīe nguon pa nnu pɔ pi fhi nɔ ha'an ju Minnwi ni nchhu ntogo pi mbho pa njəli'i pi pi taonon lleshhi nɛ. ²² Mushi ni nchhu ña, 'Minnwi Taatho shi nchu'ɔ njəli'i yi mfe ni pəi llo shina pəi wu'ɔ nɔ ha'an a ni nchu'ɔ a nɛ. Pəi shi nchwīe nguon pa nnu ña a chhu ña pəi chwīe nɛ. ²³ Sheshenon ña mba'a a yi'i nja'o nchò njəli'i gho nɛ, pi shi mfu'u vi shina ngwa Minnwi,

ndo nshi'í vi.'

²⁴ "Wu'ó nenne, nguon pa njə̀li'í Minnwi llo mbij Shamue ngə̀i nu shhi ni nchii pa nnu pei na a tho ndogó li'í mon llé pei ne nkaa pugu. ²⁵ Pa kà'a Minnwi na a ni mfe ntogó pi mbho pa njə̀li'í pi ne ni mbo pi ni pə̀i. Pə̀i fā'ó shina mon kina na Minnwi ni ngwrā pugu pa nkhu taa pə̀i ne. A ni nchhu ni Abrahan na, 'Ntogo pi mbho mbhə̀ yaon yó, nshi fe mboró ni nguon ndaonon nkuon shhe ghao.' ²⁶ Nenne, Minnwi chu'ó muun fā'a vi mfūon ntaon vi pi ni pə̀i, na a fe mboró ni pə̀i mon chwīe nu nguon və̀i ghao ntaon mon mbha nnu piphi."

4

Pi wēin Pita pugu Joun

¹ Pita pugu Joun ni nga ngu'ó nchrā nu ni ngwa pigho ne, pa ghan fe'ingien Minnwi pugu pa thishi ghan kē'í Nda Minnwi pugu pa ngwa Shadushi tho mbara vugu, ² mfā'ó pigitua ntou yi nthe na Pita pugu Joun ni ntho nje'í ngwa ndo nchii nu na Jisho ni nkhu mbini nku'ó nōon nu na ngwa le nkhu mbini nku'ó. ³ Pugu wēin Pita pugu Joun ni'in vugu chéin ti mbhi nu'un ndan nthe na tu'u ni nkwo shini nu. ⁴ Ndo ntou ngwa pe na pugu ni nja'ó chrā Minnwi ne pin. Fi'í pimbia na pugu ni mbij Minnwi ne ku'ó nchəin tien nkan yi.

⁵ Mbhi ni nga ndan, pa thishi pa Juu pugu pa kún, pugu pa ghan ye'í ngwa ni gí Mushi kiri Jerushalein. ⁶ Anan, mbo taatho pa thishi ghan fe'ingien, pugu Kaifa, ni Joun, ni Aleshanda, ni pa ndaonon pa thishi ghan fe'ingien, ⁷ fu'u pa ghan ntaon Jisho pigho nthigi shhi pugu njē tou nu vugu na, "Pə̀i chwīe yei nnu pi ni ghrí gǒ, ki ni ligi gǒ?"

⁸ Pita, linaon ni Jijwe Minnwi, nchhu ni pugu na, "Thishi pugu pa kún mon la'a, ⁹ pi ntho nsha'a vigi shi'a nthe pi nnu shi'í na pigi chwīe mbij nkwin vei, nkwan ha'an a kie nkaon maa mbo shi'í ne, ¹⁰ kan a pie ne na nguon yei ghao pugu pa nguon ngwa Ishrae ji na non vei ti shhi pə̀i nja mbo shishi'í ntogo pi nkuon nji Jisho Krishto llo Nashare, na pə̀i ni nkwin vi nkuon wá'a, Minnwi pi'í vi llo mon gu ne. ¹¹ Jisho vei, ju na Nwa'anli Minnwi chhu nthe vi na,

'Muun nchí'a ye na pə̀i ghan krao nda ni ndāa na a lo mfā'ó ghère ne,

pini nkara ju mbo muun nchí'a kwonda.'

¹² Lūgu nu wu'ó mbo pi mbho yu tə'í vi! Mon nguon mbhi, yichəi non lo mbo fo shina ngwamishua na Minnwi fe na minthe a kwe via."

¹³ Pa thishi pigho ni nga njəi fi'í tininju'ó na Pita pugu Joun fā'ó ne, ndo nji na pugu lo nji'í nchəin nthinkwo kəkərə mon nwa'anli, na pugu wu'ó mbo pi ngwa gha pugu ghrāo, nji ki'e na pugu pa Jisho ni mbo ka'a. ¹⁴ Ndo pugu ni nga njəi non na pi ni nchwīe vi a pə shi'í ne thi yei Pita pugu Joun, pa'a pugu lo nu'un mfā'ó nnu nō chhu nu. ¹⁵ Nenne, pugu fe gí ni pugu na pugu taon nda pa kún. Nne pugu pini shina pugu, ¹⁶ nchhu nu na,

"Pia shi nchwīe pi nei ni ngwa pei? Nthe na sheshenon Jerushalein ji na mme nnu ghraoghao yei chwīe pugu. Yichəi shendaon lo mbo na mimfe pia puon. ¹⁷ Ndo nō chwīe nu na ki'í nnu yei nu'un nyien mbigi ngəi shhi, pia shūu tənə yugu na ki'í pugu nu'un nchhu sheshe nnu ni non nō ligi Jisho." ¹⁸ Nenne, pugu mēin vugu, mfe gí ni pugu

na ki'i pugu nu'uj nchhu nnu ki ntigi no ligi Jisho.

¹⁹ Ndo Pita pugu Jouj khwē ni pugu na, "Pəi nkaa pəi ywerē ni tho yəi na a kā'o yəi ligi Minnwi, ya'o nu nchò yəi ki ya'o nu nchò Minnwi, ²⁰ nthe na mimfē pa'a pigi lo mienj shwei nu nnu na pigi ya'o ndo njəi ni non yigi nē."

²¹ Pa thishi pugu pa kún pigho gha nguru vugu mbigi na pugu shi mfe ngə'i ni pugu, mienj vugu na pugu ghəi. Pugu ni njəi na mimfē pa'a pugu lo mfe ngə'i ni pugu nthe na pa ngwa ni nchho nga'o Minnwi nthe nnu na a lōgo li'i nē, ²² nthe na non na pi ni nchwīe nnu ghraoghrao yəi mbinj yu, non yi mme nē, ni ntogo khwē wuj nga'o.

Pa ghan pinj luon na Minnwi fe tininju'ɔ

²³ Wu'ɔ ndii gho na pi ni nchu'ɔ vugu nē, pugu ghəi njəi ngwa pugu, mf'i nnu na pa thishi ghan fe'ingien pugu pa thishi ni nchhu ni pugu nē. ²⁴ Ndi na pugu ni nja'o nnu pigho nē, nkəre nggi yugu tothi mon ta'anju'ɔ nduon Minnwi. Pugu ni nduon nu na, "Taatho na a fā'o nguon nji, nchwīe po pugu pa shhe ni nkhi pugu pa nguon maon na a po mon gho nē, ²⁵ ntogo pi mbho Jijwe Minnwi, ɔ ni nchhu ni nkhu taa vigi Devi, mbo muunj fā'a yo na,

'Pa ngwa taon nduon ni ndinaon ni pigitua na,
pa ngwa Ishrae kā'a pa nnu piphi na a lo fā'o ghère nē nthe a na?

²⁶ Pa fūon nkuan mbhi heinj pugu pa pichəi pa thishi paon mbiri non pugu no mā'an nu Minnwi Taatho
pugu *Meshaya yi na a taon nē.'

²⁷ "Shishini, Hero pugu Pontiu Paile paon mon la'ataon yei pugu pa ngwa la'ataon nduon ni pa ngwa Ishrae no nyian nu ntān nthe muunj fā'a yo yi taonjaon, mbo Jisho na ɔ ni nchu'ɔ vi na a po Meshaya* nē. ²⁸ Pugu paon no chwīe nu nguon pa nnu ha'an ɔ ni nkwo kā'a nū'ɔn na a shi ngu'ɔ ndōgo li'i nē. ²⁹ Nenne ndwē, ma Taatho, ywerē nkwan no ha'an pugu kā'a na pugu shi mfe ngə'i ni pigi nē. Ghère vigi mbo pa puon fā'a no chrà nu chrà yo ni tininju'ɔ. ³⁰ No ha'an ɔ chwīe yei nē, ghəi mbi'i mbho yo njigi ghin no gho, mbini nchwīe pa nnu ghraoghrao, ndo non pa li po ntogo pi no ligi muunj fā'a yo yi taonjaon mbo Jisho."

³¹ Pugu ni nga nduon Minnwi ti mī'enj, li'i na pugu ni nkiri fo nē ch'i, pugu linaon ni Jijwe Minnwi nshwei chrà Minnwi ni tininju'ɔ.

Pa ghan pinj ghrā maon pugu shina pugu

³² Pa ghan pinj ni mfā'o ta'anggi njū'ɔ pugu, pugu pa kwā'a nu muju. Pa'a sheshenon vugu lo nchhu na yaon na a fā'o nē po pi ji tə'i vi, yaon yugu ghao po pi ta'a yi. ³³ Ntogo mon nji Jijwe Minnwi, pa ghan ntaon Jisho ni nchi ni pa ngwa na Jisho, mbo Taatho, khu mbini nu'uj nkū'ɔ, Minnwi non ntou pawun yi ni pugu ghao. ³⁴ Ta'a ngan chà shini ndo mbo shina pugu, nthe na no ha'an ndii ni ntogo nu nē, pa ngwa na pugu ni mfā'o pa shhe ki pa la'a nē fini, ntho ni mbinj gho na pugu fini no gho nē, ³⁵ nū'ɔn shhi pa ghan ntaon Jisho, pugu ghrā ni ngwa wu'ɔ no ha'an chà yugu nu'uj mbo nē.

³⁶ Nne, Joshe na pa ghan ntaon Jisho ni ntho mēinj vi ni Banaba nē

* 4:27 4:27 Meshaya po pi mon chrà Hibru. A po mon chrà Gri mbo pi Krishto, njin yi po na non ha'an Minnwi chu'ɔ vi mfe ndaon fā'a gho na a fā'a.

(njin yi pɔ ɲa “Ngaŋ Mā'an Ʒhrí”), mbo ɲon Levi ɲa pi ni mbhi vi Shaipru,³⁷ fini nyien ɲa a ni mfā'ɔ ndɔgɔ mbin Ʒho nthɔ nū'ɔŋ shhi pa Ʒhaŋ ntaon Jishɔ.

5

Anania pugu Shafira

¹ Ndo ɲon ɷhɛi ni mbo fo, ligi yi pɔ Anania. Pugu ɲgwe vi, Shafira, ni mfini yaon yugu. ² A lɔin pigɛi mbin ɲa pugu ni mfini yaon Ʒho nɔ nɛ, ɲgwe vi ji, ɲgu'ɔ nthɔ pi ni Ʒhrà yi nū'ɔŋ shhi pa Ʒhaŋ ntaon Jishɔ.

³ Ndo Pita chhu ɲa, “Anania, a chwɛ khɔ ɔ mien Shata nii nju'ɔ Ʒho, ɔ lɛ'ingien ni Jijwe Minnwi, ndɛin pigɛi mbin ɲa ɔ fini shhe yɔ Ʒho nɔ nɛ? ⁴ Ndi ɲa ɔ shini ndɔ naa mfini nɛ, a lɔɔ mbo jɔ? Ndi ɲa ɔ ni ɲkwo fini nɛ, a lɔɔ ɲgu'ɔ mbo jɔ? Ti a chwɛ khɔ ɔ pi'ɔ chwɛ nu ɲkwan nnu yei? ɔ lɔ ndɛ'i ɲgien pi ni ɲgwamishua, ɔ lɛ'i pi ni Minnwi.”

⁵ Anania ni ɲga nja'o nnu yei, ɲgū shhe ɲkhu, pɔgɔ gu wɛin ɲguon ɲgwa pɛ ɲa pugu ni nja'o nnu yei nɛ. ⁶ Pa ma'an mikhwa lɔlɔ ndin vi mon ndhwí, ntien vi ntaon nɔ mbhi ɲgɛi ntwei.

⁷ A ni ɲga njo njunu, ɲgwe vi nii ndɔ ki lɔ nji nnu ɲa a lɔgɔ li'i nɛ. ⁸ Pita chhu Ʒho ɲa, “Shwei a, yei fi'i mbin ɲa pɛi ndaon Ʒho fini shhe Ʒho nɔ nɛ?”

A khwɛ ɲa, “Oon, a yie.”

⁹ Ndo Pita chhu Ʒho ɲa, “A chwɛ khɔ pɛi taan nɔ mɔon nu Jijwe Taathɔ? ɲgwa ha'an pugu twei ndaon Ʒho nɛ pɔ nɛ chonda, pugu shi ntien Ʒho ntaon nɔ.”

¹⁰ Wu'ɔ ndi Ʒho, a gū shhe shhi yu ɲkhu, pa ma'an mikhwa pigɛi nii njɛi ɲa a kwo khu. Pugu tien vi ntaon nɔ mbhi, ntwei vi yɛi ndaon vi. ¹¹ Pɔgɔ gu wɛin ɲguon ɲgwa mon chɔshi Ʒho pugu pa ɲguon ɲgwa ɲa pugu ni nja'o nnu pɛi nɛ.

Pa nnu Ʒhraoghrao pugu pa li

¹² Pa Ʒhaŋ ntaon Jishɔ ni nɔon pa li ndɔ nchwɛ ntou pa nnu Ʒhraoghrao. ɲguon pa Ʒhaŋ pin ni mbo mon Varinda Sholomu. ¹³ Sheshenon ɲa a shini ndɔ nji'i mbo ɲgia yugu nɛ shini ndɔ nji'i mɔon nɔ turu nu pugu pugu nji'i nthɛ nɔ ha'an pugu ni ndii vugu nɔ pa ɲkien ɲgwa. ¹⁴ Ndo ntountou ɲgwa ha'an pugu ki pin Taathɔ nɛ ka mi'en mbigi pigi ɲgɛi shhi, mbia pugu pa pingɛ. ¹⁵ Nthɛ pa nnu ha'an pa Ʒhaŋ ntaon Jishɔ ni nchwɛ nu nɛ, pi tien pa Ʒhaŋ Ʒhɔn ntaon nɔ Ʒho nɔ pa shendaon, nū'ɔŋ vugu ɲkuon pa kúon pugu pa ɲgrà nne ɲa kɛ'ichɛi mili'i Pita gū mbin pugu nɔ ha'an a ni ntɔgɔ nu nɛ. ¹⁶ Ntou yú ɲgwa pini ɲkiri llo mon pa la'ataon ɲkin Jerushalein nthɔ nu ni pa Ʒhaŋ Ʒhɔn pugu pa ɲgwa pɛ ɲa pa jijwe piphi ni nthɔ ɲgana vugu nɛ, pi yigi Ʒhɔn yugu.

Pi fɛ ɲgɛ'i ni pa Ʒhaŋ ntaon Jishɔ

¹⁷ Ndo taathɔ pa thishi Ʒhaŋ fɛ'ingien pugu pa pakwo pi, mbo pa ɲgwa Shadushi, linaon ni kighi'ɔ nthɛ Ʒhaŋ ntaon Jishɔ. ¹⁸ Nne pugu wɛin Ʒhaŋ ntaon Jishɔ ni'in mon chɛin. ¹⁹ Ndo, a Ʒha mbo ni tu'u, ɲgan ntaon Taathɔ chu'ɔ cho chɛin mfu'u vugu mbhi nchhu ɲa, ²⁰ “Pɛi Ʒhɛi nthi mon Nda Minnwi, nshwei ɲguon chrà chɔmbhi fhi yei ni ɲgwa.”

²¹ Pa Ʒhaŋ ntaon Jishɔ pigɛi ya'o nchɔ yugu, a Ʒha mbo ni tutu'u pugu nii Nda Minnwi njɛ ye'i nu.

Taathɔ pa thishi Ʒhaŋ fɛ'ingien thɔ pugu pa pakwo pi mɛin ɲguon pa thishi ɲgwa Juu Ʒhao nne ɲa a nthɛ pugu fā'ɔ kiri pa kún. Mfɛ Ʒi mon chɛin ɲa pi thɔ ni Ʒhaŋ ntaon Jishɔ lɔ mon chɛin. ²² Pa shooge Ʒha ɲgɛi mon chɛin pa'a

ndo njèi vugu fò, mbini kí'è mfi'í ni pugu ña, ²³ "Pigi yèi cho chéin pi ya mfini shi'í, pa ghan kè'í pi thi nò pa cho pi, ndò pigi gha nchu'ò, pa'a ndò njèi ñon mon gho."

²⁴ Ndiì ña mmeñon pa shooge ghan kè'í Nda Minnwi pugu pa thishi ghan fe'ingien ni nja'ò nnu yei ne, pugu ghrão ña a nthè yei ñkwan nnu shi ndugwi pi hin. ²⁵ Yichèi ñon tho nchhu ni pugu ña, "Pèi lli njèi! Ngwa pe ña pèi ni ni'ing chéin ne thi Nda Minnwi nthò nje'í ngwa."

²⁶ Nne mmeñon shooge pugu pa ngwa pi ghèi nthò ni pugu ndò ki lo nchwè pi nnu kikri nthè ña pugu ni mbògo nu ña minthe pa ngwa tun vugu ni ngu'ò. ²⁷ Pugu ni ñga nthò ni ghan ntaon Jishò pighò ntigi vugu shhi pa kún. Taathò pa thishi ghan fe'ingien tou vugu, ²⁸ nchhu nu ña, "Pigi ni ñkwo ya mfe titini gí ni pèi ña kí'í pèi nu'uj nje'í ngwa ni ligi ñon vine ndò pèi lli njèi, pèi kwo ye'í ngwa mon Jerushalein ñkwe li'í ghao, nthò nchwè nu a pò ña a jwi pigi njwi vi."

²⁹ Ndo Pita pugu pa pichèi ghan ntaon Jishò khwè ña, "A yi'í ña pigi ya'ò nchò Minnwi nchaa nchò ngwamishua. ³⁰ Minnwi pa taa pia ni mbi'í Jishò llo mon gu, mbò Jishò ña pèi ni ñkwíñ vi ñkuon wá'a njwi ne. ³¹ Minnwi kèrè vi, nchèrè ñgei mbhò yi yi jì nò Nthishi mbini mbò ñkwe, nò fe nu shina ni pa Ishrae nò pà'a nu ñkúnu yugu ni phi, Minnwi I'e phi yugu. ³² Pigi pa minkwentie nnu pei, Jijwe Minnwi ña Minnwi fe ni ngwa pe ña pugu ya'ò vi ne pò yichèi."

³³ Pugu ni ñga nja'ò yei nnu, a pigi vugu nshà'a la'a munu nne pugu tã'a nu njwi vugu. ³⁴ Ndo yichèi ta'a ñon Farashi shina ngwa pighò, ligi yi pò Gamalia, mbò ngan ye'í gí, ña ngwa lli vi

nò ñon chichii, lollo tothi mfe gí ña pi lōgo pa ghan ntaon Jishò pighò ntaon nò mbhi nò kuo ndii. ³⁵ Pi gha ntaon ni pugu, a chhu kí'è ni pa kún pighò ña, "Ngwa Ishrae, pèi lina nu ni nnu ha'an pèi chwè nu mbin ñgwa pei ne. ³⁶ Pèi kwíñ nu ña yichèi ndii ni ma mbò Tioda taon, nchhu nu ña a mmeñon ndien. Yaon nò khwe ñkii ngwa younjin yi. Ndo pi ni njwi vi, ngwa ña pugu ni njou njin yi ne shāan, nnu ña a ni nthi nò ne shāna gha. ³⁷ A ni ñga ntogo ji, ñon chèi, ligi yi pò Judashi, mbò ñon llo Galili mon ñga'ombhi shia ngwa, nu'uj ntaon ji, nshūu ntou ngwa pugu younjin yi. Pi jwi vi ñkaa yu, ghan younjin pi shāan.

³⁸ "Nne, mon yei nnu ña a pò shhe ne, kí'í pèi chwè nnu mbin ñgwa pei, pèi mien vugu tã'í vugu. Nnu ña pugu kã'a ndò nchwè ne, mbò ña a llo pi mbò ñonmishua, kan a shi nshāna mme gha. ³⁹ Ndo a ndhò pi mbhò Minnwi, kan minthe, pa'a pèi lo ñga'a vugu. Pèi ka yèi non pèi ñgwie ñkrò pi pèi pa Minnwi." Pa kún pighò lōgo ntigi Gamalia.

⁴⁰ Pugu mēin ghan ntaon Jishò pighò, pugu nii nda, pugu wie vugu, mfe gí ni pugu ña kí'í pugu nu'uj nchrā nu ni ligi Jishò, nne mien vugu pugu ghèi. ⁴¹ Nenne, pa ghan ntaon Jishò taon nda pa kún nthò mfā'ò pwanju'ò ña Minnwi shia vugu shina pa ngwa ña mimfe pugu yèi ñgè'í pi shhū vugu nò ligi Jishò ne. ⁴² Ngon llé ghao mon Nda Minnwi pugu pa la'a pa ngwa, pugu ghèi nchhò ntigi nu ndò nchii nu ña, "Jishò Ju ña Minnwi Chu'ò Ntaon nò ñkwe ne."

6

Khwachèi ghan ghèrè

¹ A ni ñga nda'a shigei pa ghan younjin Jishò pigi nu ne, fè'í gú

shina pa ghan pin mbo ngwa Juu pe na pi ni mbhi vugu pugu ku'ɔ taon nduon nchrā pi Gri ne, pugu pa pe na pi ni mbhi vugu pugu ku'ɔ la'a nchrā pi Hibru ne. Pe na pugu ni nkū'ɔ mbhi ne, ni mfē'i nu na pi lo ndii pa kugu pugu shi'i mon nnu ghrā maon lelle.

² Nne paanchro ghan ntaon Jisho pigho mēin nguon ghan younjin Jisho li'i mu'ɔn nchhu na, "A lo nji'i nkā'o na pigi mien chii nu chrā Minnwi fo ntho pi li'i ghrā maon ji. ³ Nthe yie gho, lin pan, pēi tere khwachai nkien ngwa, na pugu linaon ni Jijwe Minnwi pugu pa shietho ne, pigi nū'ɔn vugu no fà'a yei. ⁴ Pigi shi mfe non yigi pi no luon nu Minnwi pugu pa fā'a chii nu chrā Minnwi."

⁵ Nnu na pugu ni nchhu ne pwa nguon kiri gho. Pugu chu'ɔ Shitifin na a ni ntini mon pin ndo ndinaon ni Jijwe Minnwi ne, ni Fili, ni Prokoru, ni Nikano, ni Taimon, ni Pamena, ni Nikola lo Antio na a ni mbin Minnwi pa Juu ne. ⁶ Pugu lōgo vugu ngōi ntigi shhi pa ghan ntaon Jisho, pugu nū'ɔn mbo yugu mbin pugu nduon Minnwi.

⁷ Nenne, chrā Minnwi pini nyien ngōi shhi, fi'i ghan younjin Jisho Jerushalein pini njien mbigi nkien yie, pa ntou ghan fe'ingien Minnwi gū ghan pin.

Pi wēin Shitifin

⁸ Shitifin, na mborɔ pugu pa nji Minnwi ni ndinaon mbin yu ne, chwē ntou pa nnu ghraoghrao ndo nōon pa li shina ngwa. ⁹ Ndo pichai ngwa ni ndāa vi, mbo ngwa na pugu ni mbo ngia ghan nda luon Minnwi na pi ni mēin ni yi ngwa na pugu lo nu'un mbi'i pa kūna ne, na ngwa Juu ni mbo mon gho lo Shirin pugu Aleshandria, pugu pa pichai Juu nduon lo krao ngei Shilishia, ni Eshia. Pugu jē lōu nu pugu pa Shitifin. ¹⁰ Ndo

Jijwe Minnwi fe shietho ni Shitifin, fi'i nkwan ha'an a ni nchrā ne, lāa nu chrā yi gha'a.

¹¹ Nne, pugu njan ni'in pun ngwa, pugu chhu na, "Pigi ya'o a chrā chrā nchi'esho nthe ligi Mushi pugu Minnwi." ¹² Nne pugu chwē pa ngwa pigho, pugu pa thishi pugu pa ghan ye'i gi Mushi, pugu wēin Shitifin ngōi no shhi pa kún, ¹³ ndo ntho ni pa ngwa nchhu na pugu le'ingien tho yu na, "Non vei wu'ɔ ntho nchrā pi nnu piphi nthe Nda Minnwi yia yi taontaon pugu pa gi Mushi, ¹⁴ nthe na pigi ya'o a chhu na, 'Jisho vei lo Nashare shi nshā'a Nda Minnwi yie nkwi pa nū'ɔn na Mushi ni mfe ni pia ne."

¹⁵ Nguon ngwa pe na pugu ni mbo nda pa kún ne chaon ligi yugu mbin Shitifin gho, njei na minji mi po pi no yi ngan ntaon Minnwi.

7

Chrā Shitifin

¹ Taatho pa thishi ghan fe'ingien pie Shitifin na, "Yei nnu shini?"

² Shitifin khwē na, "Lin pan pugu pa taa pan, pēi ywere nnu na nchhu nu ne. Minnwi ndigha'o ni nōon non yi ni taa via Abraham ndii na a ni mbo Meshopotemia ne nkaon a maa ngōi nda'a Haran, ³ nchhu gho na, 'Taon mien la'a yei pugu pa ndaonon yo ngōi mon la'ataon ye na nshi nōon ve ne.'

⁴ "Nne, a taon ki'e la'a pugu, mbo la'a pa Chadien, ngōi nchho Haran. Taa vi ni nga nkhu, Minnwi fu'u vi fo ntho ni ju la'ataon yei na pēi chho fo ne. ⁵ Minnwi shi ki lo nji'i mfe, nji'i nthe pi muun pra shhe gho no ji. Ndo Minnwi kā'a vi kā'a na a shi mfe shhe gho a po ji pugu pa ngwreionon yi, nji'i nthe no ha'an a shi ki lo mfā'o muun ndii gho ne. ⁶ Minnwi

ni nchhu ña, 'Ngwreijon yò shi nda'a nò pa ghini la'ataon ñgwa nduon, ñgū pa kũna fò, pi fe ñgə'i ni pugu nò khwe ñkii ñga'o.'
 7 Minnwi pini nchhu ña, 'Ndo ñshi nsha'a ñgwa pigho, ña pəi shi fā'a mbho pugu nò ñkũna ne, mfe njó* ni pugu, yei gha ntogo pugu taon la'ataon gho ntho ñga'o a shhe heij.'
 8 Minnwi pini ñgwra kina pugu Abrahan ña a ni'ij pimbia ñgunu mbrei nò ndon nu ña pugu pò pi yi Minnwi ndo ñshi nchwie nnu ña a chhu ni Abrahan ne. Nne, pi ni ñga mbhi Aiji, a la'a ta'a tan, Abrahan ni'ij vi ñgunu mbrei, Aiji ni'ij ji muon mbò Jakò ñgunu mbrei, Jakò ni'ij paanchro puon pi ñgunu mbrei, mbò pa taa pia.

9 "Pa taa pia pigho fā'o kighi'ə ntho Joshe ndij vugu, mfini vi la'ataon Ijpti, ndo Minnwi pò pugu yu ka'a, 10 ñkwe vi mon ñguon pa ñgə'ijgə'i pi. Joshe ni ñga ñgə'i shhi Fero, Minnwi chwie a fā'o mbha nnu shi'i ligi Fero mbò fūon Ijpti, ndo mfe shietho gho. Fūon chwie Joshe pò mmenon ntho nsha'a Ijpti pugu pa ntu'ò yi.

11 "Nne, ñji gū mon ñguon Ijpti pugu pa Kanan, ñji gho chwie ñgwa yəi ñgə'i ntou yi, ti pa'a pa taa pia lo mfā'o yaon nò ji nu. 12 Jakò gha nja'o ña maon ji pò Ijpti a fūon ntaon pi pa taa pia fò. 13 A gha mbò mon mbra ñge, Joshe chwie pa lij pi ji vi, Fero ji ndaonon Joshe ki'e. 14 Joshe mā'an ñkani mēin Jakò taa vi, ña a tho Ijpti pugu pa ñguon mbaanda yi ghao mbò khwachəi wuj ñgwa ni yi tien. 15 Nenne, Jakò shwi'i Ijpti mbò li'i ha'an a ni ñkhu pugu pa taa pia. 16 Pi ni ntien khu yugu mbini nò gho Sheken ntwei vugu fò mon fún

ña Abrahan ni njuon mbho puon Hamon ni yichəi fi'i mbə'i mbinj ne.

17 "Nò ha'an ndii kà'a ña Minnwi ni ñkà'a Abrahan nò gho ni nchənə mbara nu ne, pa ñgwa pia pini njien mbigi Ijpti. 18 Ndugwi yi, yichəi fūon ña a shini ndo nji Joshe ne jē ntho nsha'a Ijpti 19 A ku'ò tho pa taa pia, nchwie ñgə'i mbinj pugu, mfra vugu ña pugu nū'on puon pugu mbhi, nne ña pugu khu.

20 "A ni mbò pi mon yei pii ndii ña pi ni mbhi Mushi. Mushi ni mbò ñkien muon pwapwa. Pi ni nū'on vi nda wu'ò nò trei nàon. 21 Pi ni ñga mfu'u vi nū'on mbhi, muon Fero yi mingwe lōgo vi nò muon vi ñku'ò ni ju nò muon vi. 22 Pi ni nje'i Mushi ni ñguon shietho pa ñgwa Ijpti. A ni ñgū ñkien mmenon ndien mon chrà yi pugu pa nchwie nu nnu mi.

23 "A ni ñga ñkwo pò khwe wuj ñga'o, a tho njù'ò yu ña a kra lij pi mbò puon Ishrae. 24 A ni ñga njəi ñon Ijpti tho mfe ñgə'i ni muon Ishrae, a ghəi li'i ghēre vi njwi ñon Ijpti gho nò lu'u nu ñgə'i ye ña a chwie mbinj vie ñon ne. 25 A ni ñkwā'a ña pa lij pi shi nji ña Minnwi taon vi nò kwe nu vugu, ndo pa'a pugu lo nji'i nji.

26 "Mbhi ni ñga ndan, a yəi paa puon Ishrae pugu wie ñkrò, a pa'ò nu ña pugu chini ñggi, nchhu ña, 'Lij pan, pəi pa lij, pəi wie pi ñkrò kho neij?"

27 "Ndo ye ñon ña a ni ntho ñgwie ndij vi ne tū'ò Mushi mfe hini, mbie vi ña, 'A nū'on gò nū'on gho ña o sha'a vigi? 28 O tā'a nu njwi a ñkwan nò ha'an o ni njwi ñon Ijpti yua ne?" 29 A ni ñga ñkhwe neij, Mushi tei ñgəi mbò ñgani la'ataon Midia, ndan mbhi paa puon pimbia.

* 7:7 7:7 Njó yei ni mbò gu pugu ñgə'i.

30 “Ndwe Mushi ni nga nkwo la'a Midia nɔ khwe wuŋ nga'o, ngaŋ ntaon Minnwi nɔon non yi gho nɔ lin mɔŋon nkii nu nkuoŋ muuŋ thi yuyu'u mon nkũnu njɔ nkuoŋ mbra Shinai. 31 Mushi ni ngrāo yaon ŋa a ni nŋei ne, nchənə mbara yəi gho nɔ yəi nu shi'i, nga mbara nja'o nggì Taathɔ: 32 ‘Mi Minnwi pa taa pɔ, Minnwi Abrahan, Aiji ni Jakɔ.’ Mushi wrū nthe pɔgɔ gu ki lo nu'ur ntā'a nu mbə'i.

33 “Minnwi Taathɔ chhu gho ŋa, ‘Shrāo tra yɔ, nthe ŋa li'i ŋa ɔ thi ne pɔ pi shhe taonŋaon. 34 Nŋei fi'i nkwan ngə'i ŋa pi fe nu ni ngwa paŋ la'ataon pa Ijipti ne, nja'o kəi yugu nshwi'i shhe nɔ kwe nu vugu. Tho ndwe ntaon gho la'ataon Ijipti.’

35 “Mushi vei ŋa ngwa Ishrae ni ndāa vi, nchhu nu ŋa, ‘A nū'ɔŋ gɔ nū'ɔŋ gho ŋa ɔ sha'a vigi?’ A ju ŋa Minnwi chu'ɔ ntɔgɔ pi nkuoŋ ngaŋ ntaon vi ŋa a ni nɔon non yi gho nkuoŋ muuŋ thi yuyu'u ŋa a sha'a puon Ishrae ndɔ nkwe vugu mon ngə'i ne. 36 A ni mfu'u pa puon Ishrae la'ataon Ijipti. A ni nthɔ nchwīe pa nnu ghraoghrao ndɔ nɔon pa li mon la'ataon Ijipti pugu pa moon mme nkhi ŋa pi mēin ni Nkhī Pipie ne, pugu pa moon nkũnu njɔ nɔ khwe wuŋ nga'o.

37 “Yei Mushi ye ŋa a ni nchhu ni ngwa Ishrae ŋa, ‘Minnwi shi nchu'ɔ nŋəli'i yi mfe ni pəi lo shina pəi wu'ɔ nɔ ha'an a ni nu'ur nchu'ɔ a ne.’ 38 Mushi yei, ju ye ŋa a ni mbo pugu pa kirī ngwa Ishrae mon nkũnu njɔ, a ni mbo hein pugu pa nkhu taa pia pugu pa ngaŋ ntaon Minnwi, ŋa a ni nchrā gho nkuoŋ mbra Shinai, a kwe chrā maon gho, mbo chrā Minnwi nɔ fe nu ni pia.

39 “Pa taa pia ni ndāa nɔ ya'o nu nchò yi, ŋka lāa vi lāa nkhwā

njù'ɔ pugu nɔ pīni nu la'ataon Ijipti, 40 nchhu nu ni Eron ŋa, ‘Puon yaon mfe ni pigi nɔ Minnwi ŋa a shi mbo nthishi vigi, a mbo pi Mushi vei ŋa a ni mfu'u vigi Ijipti ne, pigi lo nji nnu ŋa a chwīe vi ne.’ 41 A ndii gho ŋa pugu ni nchwīe yaon puon a pɔ nɔ muuŋ nà'an mimbria, pugu fe'ingien gho, mfā'o mme ji nɔ gha'o nu yaon ŋa pugu chwīe ni mbho yugu. 42 Nthe yie gho, Minnwi pā'a nkũnu yi ni pugu, mfe vugu ŋa pugu tho nga'o pi pa maon mon tɔthi nɔ pa fīnəi, fhú, ni minaon, nɔ ha'an pi nā'an mon ngwa'anli pa nŋəli'i Minnwi ŋa,

‘Ngwa Ishrae, nguoŋ pa minyien ŋa pəi ni ngwrā nɔ yaon fe'ingien

nɔ khwe wuŋ nga'o mon nkũnu njɔ ne shini ndɔ nji'i mbo pi vəi.

43 A ni mbo ntāa nnwi Moloke ŋa pəi ni ntien nyien nu nɔ gho,

pugu chwīe yaon nɔ fīnəi nɔ ligi nnwi ŋa pəi ni mēin ni Refan.

Pie gho ni mbo pa nnwi ŋa pəi ni nchwīe nga'o nu ne,

nthe yie gho, nshi njōu vəi mon pa la'a pəi,

pəi ghəi ti mfərə Babilon.’

44 “Pa taa pia ni mfā'o Ntāa ŋa a nɔon ŋa Minnwi pɔ pugu pugu ne mon nkũnu njɔ. Pi ni nchwīe Ntāa gho nɔ ha'an Minnwi ni nchhu ni Mushi ŋa a chwīe nkwan ha'an a ni nɔon gho ne. 45 A ni ŋa nda'a, pa taa pia ŋa pa taa pugu ni mfe ntāa gho ni pugu ne tien ngəi nɔ gho ndii ŋa pugu pa Joshua ni ngəi nkwe shhe mbho pa la'ataon ŋa Minnwi ni mfu'u pa la'ataon pigho fɔ ne. A ni nkina fɔ ti nthɔ nchəin tho Devi.

46 “Devi ŋa Minnwi ni nɔon pwapuŋ yi gho ne, a luon ni Minnwi ŋa a mien a krao li'i

chhò ni Minnwi Jakò. ⁴⁷ Ndo a ni nkrao Sholomu nkrao Nda ghò. ⁴⁸ Mbapa nenne, Minnwi ña a Chaapifuoñ ne shi'a nchhò mon ñda ña a krao ñonmishua ni mbhò mi ne nò ha'an ñjèli'i Minnwi chhu ña,

⁴⁹ "Taathò chhu ña, "Po pò pi faan a,

shhe pò krí tigi kwò a.

Ti a yèi ñkwan ñda ña minthe ò krao vèi?

Mimfe ñda'a pi mon yèi ñkwan li'i?

⁵⁰ Nshini ndò nchwè ñguon pa maon pei ghao pi ni mbhò ma?"

⁵¹ "Pa kwéi thò pei, ñgwa ña mba'a pugu piñ chrà Minnwi ki ñja'o. Pèi ghà nch'i'è nchò Jijwe Minnwi ñguon ndii ghao wu'ò nò ha'an pa tãa pèi ni nchwè nu ne.

⁵² A yèi ñjèli'i Minnwi ña pa tãa pèi shini ndò mfe ñgè'i ni pugu? Pugu ni ñjwi pa ghan m'a'an ñkani Minnwi, ña pugu ni nchii thò nu muon fà'a vi yi tithi ne. Ndwe pèi fini vi ñjwi vi. ⁵³ Pèi ni ñkwe gí Minnwi nò ha'an ghan ñtaon Minnwi ni mfe ni pèi ne, ndò ki lo ñji'i nū'on gí ghò."

Pi tun Shitifiñ ni ñgù'ò

⁵⁴ Nò ha'an pa ñgwa ñda pa kún ni ñja'o nnu ña Shitifiñ ni nchhu ne, a shà'a la'a muñu pugu kru shua muñu mon pigítua. ⁵⁵ Ndo Shitifiñ linaon ni Jijwe Minnwi, mbi'i ligi yi ndii po ñjèi ndigha'o Minnwi, ndò ñjèi Jishò a thi ñgei mbhò Minnwi yi ji. ⁵⁶ Shitifiñ ghò chhu ña, "Ñjèi! Ñjèi po ña'an, ñjèi Muon Ñonmishua a thi ñgei mbhò Minnwi yi ji!"

⁵⁷ Pa ñgwa pighò fò pa'o ñgòu, nchri ténè yugu ni mbhò muñu, ntei nchò vi, ⁵⁸ mfu'u vi ñtaon nò mon la'a, tun vi ni ñgù'ò, pa ñgwa pè ña pugu ni ntigi pa nnu thò yu ne ni mien pa mme ndhwí pugu

ni ma'an mikhwa chèi ligi yi pò Shò.

⁵⁹ Nò ha'an pugu ni nthò ntun Shitifiñ ne, a luon Minnwi nchhu ña, "Jishò Taathò, kwe jijwe a."

⁶⁰ A kwij kwére yi shhe, ñkèi ni ñji ña, "Taathò, ki'i ñgwèin vugu nthè nnu piphi yèi ña pugu chwè ne." A ni nchhu nenne ñkhu.

8

¹ Shò ni mbin ña pi jwi Shitifiñ ghò.

Shò fe ñgè'i ni choshi

Llé ghò ñgwa yrei nthò mfe ñkien ñgè'i ni choshi Jerushalein, pugu sha mon ñguon Judia pugu pa Shamaria, a twi'a pa ghan ñtaon Jishò. ² Pa ñkien titini ghan piñ twei Shitifiñ ñkèi vi a wūru. ³ Ndo Shò jè nthò nshāan choshi, nii ñda ñda nthò mfu'u mbia pugu pa piñge mbo ghan piñ nthò m'a'an vugu chéin.

Pi chii ñkani pwa pisha'akho Shamaria

⁴ Ndwe, ñguon ñgwa pè ña pi shāan vugu ne ghèi ñguon li'i nthò nchii ñkani pwa pisha'akho fò. ⁵ Fili llo nshwi'i mon la'a Shamaria, nchii ligi Ju ña Minnwi Chu'ò ñtaon nò ñkwe ne ni pugu.

⁶ Yú ñgwa pighò fò ne ya ñjwère nnu ña Fili ni nchhu ne, nò ha'an pugu ni ñjèi pa nnu ghraoghrao ña a ni nchwè nu ne. ⁷ Pa jijwe piphi pa'o ñgòu ñtaon mbin ntou ñgwa ña pugu ni mbo mbin pugu ne. Ntou pa ñgwa ña pè'i non yugu ni ñkhu ne pugu pa ñkwini pini mbo shi'i. ⁸ Nne ntou pwanju'ò pò mon la'ataon ghò.

⁹ Ñon chèi, ligi yi pò Shemu, ña a ni mbo ntoungan, ni nchwè ñgwa Shamaria ghrāo vi ni nnu ñgan, a ni nchhu nu ña juju ñkaa yu ñon ndien. ¹⁰ Ñguon ñgwa mon la'a, ñgwa kike'i pugu pa pi lien ya'o vi, nchhu nu ña, "Ñon vei pò pi ñji Minnwi ye ña pi mēin

ni yi Lien ne." 11 Pugu ni mfe ndii yugu gho nenne nthe na no ntaan ndii a ni ngwini vugu ni ngan yi na a ni ntou nu ne.

12 Ndo pugu ni nga mbin nkani pwa pisha'akho Sha'afuon Minnwi pugu pa Jisho Krishto na Fili ni nchi ni pugu ne, nkwe nkhi mbia pugu pa pinje. 13 Shemu pin nkaa yu, nga nkwe nkhi, nyien nu pugu Fili. A ni nga njei pa li pugu pa memme nnu ghraoghrao na Fili ni nchwie nu ne, ngrao.

14 Ndwe, pa ghan ntaon Jisho Jerushalein ni nga nja'o na ngwa Shamaria pin chra Minnwi, ntaon Pita pugu Joun, 15 pugu shwi'induon Minnwi mfe ni pugu nne na mimfe pugu kwe Jijwe Minnwi. 16 Nthe na a shini ndo naa nshwi' mbin sheshenon vugu, pugu ni ngu'o nkwe nkhi pi no ligi Jisho Taatho. 17 Pita pugu Joun nu'on mbho yugu mbin pugu, pugu kwe Jijwe Minnwi.

18 Ndwe, Shemu ni nga njei na ghan ntaon Jisho nu'on mbho mbin ngwa pugu fa'o Jijwe Minnwi, a fe mbin ni Pita pugu Joun, 19 nchhu nu ni pugu na, "Fe ghrí yei vèi nkaa mu, nne na sheshenon na nu'on mbho a mbin yu ne shi mfà'o Jijwe Minnwi."

20 Ndo Pita khwe gho na, "Pèi pa mbin yo gho shi'i, nthe na o pi'i na minthe o yuon fe Minnwi ni mbin. 21 O lo nji'i fa'o shina mon fa'a yigi nthe na njù'o yo lo nji'i mbo yi tithi ligi Minnwi. 22 Nthe yie gho, pa'a nkunu yo ni mbha nnu piphi yei nduon ni Taatho na minthe a li'e phi yo ni pi'i nu yei nkwan nnu. 23 Nthe na njei na o linaon ni kighi'è piphi mbin mbo ngan choin mbho phi."

24 Shemu khwe na, "Pèi luon ni Taatho mfe vèi nne na ki'i sheshe

nnu yei na pèi chhu nthe a ne fi'i al."

25 Pita pugu Joun chhu pa nnu na ndutho yugu ji nthe Jisho ne, ndo nchi chra Taatho, nje pini nu ki'e Jerushalein. Pugu ni nga mbo shendaon mbin nu, ntho nchi chra Minnwi mon nguon puon ni la'ataon mon Shamaria.

Fili paon pugu mmenon llo Itiopia

26 Ndo ngan ntaon Taatho chhu ni Fili na, "Lollo nshwi'i mbién shendaon na a llo Jerushalein ngèi Gasha ne." (Yei ndaon na pi lo nu'un ntogo nu fo shi'a.) 27 Fili lollo ngèi, nga njei nu, yichèi non llo Itiopia,* ni mbo non ndien ndina nu ni mbin ngwafuon Itiopia, tho Jerushalein li'i gha'o Minnwi. 28 A ni nga nkwei nu, nchho mon yaon na pi mein ni kali† ne ntho mein nwa'anli njèli'i Minnwi mbo Ishaya.

29 Jijwe Minnwi chhu ni Fili na, "Ku'o mbara vi yei kali."

30 Nne, Fili tei ngèi mbara vi, nja'o a tho mein nwa'anli njèli'i Minnwi mbo Ishaya. A pie vi na, "O lo nja'o nnu na o mein nu ne?"

31 A khwe na, "Mimfe nkie pi nein nji ki non lo mfi'i vèi?" Ngè Fili na a ku'o nchho pugu yu mon kali. 32 Ye li'i Nwa'anli Minnwi na a ni mein nu ne ni mbo yei li'i na, "A ni mbo no minji na pi logo vi ngèi no gho ngwra, wu'o nkwan ha'an muon minji shi'a nkèi ndii na pi kiri ngi yei ne,

a shini ndo nchhu nnu.

33 Pi ni nshu vi ndo ndaa ki lo nsha'a vi ni ndindi. Mimfe pa'a non lo nchhu nnu nthe ngwreion y nthe na chombhi yi nkuon shhe hein kwo lugwi."

* 8:27 8:27 Non vei ni mbo non fu'u. † 8:28 8:28 Yei ni mbo yichèi nkwan mitu na a gha nshu pa minyen.

³⁴ Mmenon gho pie Fili na, "Shwei a, njèli'í Minnwi yei tho nchrá yei nnu pi nò ligi gó? A chrá pi nò ji ligi ki non nduon?" ³⁵ Nne Fili jè chrá nu kè'í gho, llo nkuon li'í nwa'anli yei, nshwei vi kè'í gho ni pwa pisha'akho nthe Jisho.

³⁶ Pugu ni nga nyien nshwi'í nu shendaon gho ntaon yichèi li'í nkhí pò fò, mmenon gho chhu na, "Lii njèi, nkhí pò nein, a shi mbini ntàra kho ntàra a na ki'í ñkwe nkhí?" ³⁷ [Fili khwè na, "Minthe o kwe, nò ha'an o mbin ni nguon njù'ò yo." Non gho khwè na, "Mbin Jisho Krishto Muon Minnwi."] ³⁸ Mfe gí ni Kali gho na a tithi, pugu Fili shwi'í ki'e mon nkhí, Fili fe nkhí gho.

³⁹ Pugu ni nga ntaon mon nkhí, Jijwe Taathò lógò Fili ngèi nò gho. Mmenon gho shi ki ló nu'un njèi Fili jè ndii gho, mboro ngèi nu ni vhi ndinaon ni pwanju'ò. ⁴⁰ Fili yèi non yi la'ataon Ashotu. A ni nyien ngèi Kaisharia, nò ha'an a ni ngèi nu ne, ntho nchi ñkni pwa pisha'akho mon nguon li'í ghao ti nu'un ngèi nchèn Kaisharia.

9

Shoo pinj Minnwi

¹ Ndo ndii yei Shoo wu'ò ntho ngèi nu shhi nchhu nu na a shi njwi ghan younjn taathò. Ngèi mbara taathò pa thishi ghan fe'ingien ² nchhu gho na a nà'an pa nwa'anli mfe gho, nò shwei nu non na ju, Shoo, yie gho ne ni ngwa mon pa nda luon Minnwi Damashiku, nne na ä njèi ngwa na pugu pò pi ngwa Shendaon* na Jisho ni nòon ne, mbia ki pinje, kan a shi ngwèin vugu mbini ni pugu Jerushalein.

* 9:2 9:2 Pa ghan pinj lleshhi ni ntho mèin non yugu na *Ghan Shendaon*.

³ Nò ha'an Shoo ni nyien mbara nu Damashiku ne, lí'e wí'í shein mbin yu llo pò. ⁴ A gū shhe nja'ò yichèi nggì chhu nu gho na, **"Shoo! Shoo! O fe ngèi vèi na?"**

⁵ Shoo pie na, "O pò pi gó, Taathò?"

Nggì gho khwè na, **"Mi Jisho na o tho fe ngèi gho ne. ⁶ Ndo lollo nii mon la'a, kan pi shi nshwei gho ni nnu na o shi nchwè ne."**

⁷ Ndo ngwa pe na pugu pugu ni mbo ne tithi, nchò yugu llwí, nja'ò nggì, ndo pa'a ndo njèi ngan vi. ⁸ Shoo lollo shhe, mfèi ligi yi, ndo pa'a ndo njèi li'í. Nthe yie gho, pi wèin pi mbho yi nii nò gho Damashiku. ⁹ Ndo a shini ndo njèi li'í nò trei llé ndo pa'a ndo nji yaon ki nnu sheshe yaon.

¹⁰ Ngan younjn Jisho chèi ni mbo fò Damashiku, ligi yi pò Anania, Taathò chwè a yèi nnu, nchhu gho mon nnu gho na, **"Anania!"**

A khwè na, "Lii njèi! Mbo nein, ma Taathò."

¹¹ Taathò chhu gho na, **"Piri non yo ngèi shendaon na pi mèin ni Ndindi ne, nda Judashi, ndii non chèi llo Tashò, ligi yi pò Shoo. A chho ne nduon Minnwi. ¹² Minnwi kwo chwè a yèi nnu, non chèi, ligi yi pò Anania, tho nù'on mbho yi mbin yu nne na a pini njèi li'í."**

¹³ Ndo Anania khwè na, "Taathò, ntou ngwa kwo fí'í ntou pa nnu vèi nthe non vei, fí'í pa nnu wuwuru na a chwi mbin ngwa pò pi taonjaon Jerushalein ne. ¹⁴ Ndo a ni ñkwe ghrí mbho pa thishi ghan fe'ingien nò tho nu Damashiku hein ngwèin ngwa pe na pugu ghà nji'è non yugu mbin gho."

¹⁵ Ndo Taatho chhu gho na, **“Ghōi, nthe na a yaon fà'a na ñchu'ó na a chwie pa ngwa taon nduon pugu pa fúon ni pa ngwa Ishrae ji a ne.** ¹⁶ **Nthe na mmu ndutho a, shi nōon gho fi'i ñkwan no ha'an a pie na a yoi ngō'i nthe a ne.”**

¹⁷ Nne, Anania lollo ngōi nii nda gho, nga nū'on mbho yi mbin yu, nchhu na, “Ndiñ a Shoo, Jisho Taatho na a nōon non yi ve shendaon na o ñ ntogo fo ntho ne, taon a nne na minthe o pini nu'un njoi li'i ndo ndinaon ni Jijwe Minnwi.” ¹⁸ Wu'ó ndii gho, pichoi yaon no ghrão shadi pa'a ntaon no ligi yi a pini nu'un njoi li'i. Ndollo ki'e pi kwe vi ni ñkhi. ¹⁹ A ji maon mfa'o ghrí ki'e.

Shoo jē chii nu chrà Minnwi Damashiku

Shoo ni mbo pugu pa ghan younjin Jisho Damashiku no ntou lle. ²⁰ Shoo yrei ta'a ngé ngōi mon pa nda luon Minnwi njē chii nu chrà Minnwi fo, na Jisho muun Minnwi.

²¹ Nguon ngwa na pugu ni nja'ó a tho nchii nu ne ni ngrào, mbie na, “Yei shi lo mbo non na a ni ntho mfe wuwuru ngō'i ni ngwa pe Jerushalein, na pugu ghà nji'è non yugu mbin non gho na pi mēin ni Jisho ne? A shini ndo ngu'ó ntho hein pi no wēin nu ngwa pigho ngōi mfe vugu ni pa thishi ghan fe'ingien?”

²² Ndo chii nu chrà Minnwi Shoo pini ntini nga'a, a llwí nchò pa Juu Damashiku no nōon nu ki khutho na Jisho po pi Ju na Minnwi Chu'ó Ntaon no ñkwe ne shini. ²³ Ntou llé ni nga ntogo, pa Juu paon ntañ no jwi nu vi. ²⁴ Ndo pi tūgu ntán yugu gho ni Shoo. Pugu ni ntho mbe'i pa chonka'a na pi ghà ntogo fo nii mon la'a ne ni naonchi pugu pa tu'u no jwi nu vi. ²⁵ Ndo ni tu'u chēi, pa ghan younjin Shoo lōgo vi

ni'in vi mon mikuo nshwi'i vi mon mbo mbin nda, a taon.

Shoo Jerushalein

²⁶ Shoo ni nga ngōi Jerushalein, ñkaa nu no tūru nu pugu pa ghan younjin Jisho. Ndo pa'a pugu lo nji'i mbin na a ta'a ngan younjin Jisho, ñka pogo vi pogo. ²⁷ Ndo Bana ba tho no ghēre nu vi, ngwēin mbho yi ngōi ni ju njoi pa ghan ntaon Jisho, nshwei vugu ñkwan ha'an a ni njoi Taatho shendaon, Taatho gho chhu pa nnu gho. Mbini mfi'i ni pugu ñkwan ha'an Shoo ni nshwei chrà Minnwi no ligi Jisho ni tininju'ó Damashiku ne. ²⁸ Nne Shoo ni nyien nu pugu pugu ka'a Jerushalein, ntho nchii chrà Minnwi ni tininju'ó mon ligi Taatho. ²⁹ A ni nchrà nu ndo ndou nu pugu pa ngwa Juu pe na pugu ni nchrà pi chrà Gri ne, ndo ngwa Juu pigho tā'a nu njwi vi jwi. ³⁰ Pa pichoi ghan pin ni nga nji na pi tā'a nu njwi vi, ndōgo vi nshwi'i no Kaisharia ntaon vi Tasho.

³¹ Nne, choshi mon nguon Judia, ni Galili, ni Shamaria fā'o ghighri. Jijwe Minnwi ghēre choshi pini ntini mbigi ndo mbin njien mbigi no ha'an pugu chho chombhi yugu ni pogo Taatho ne.

Pita ghōi mon pa la'ataon Lida pugu Jopa

³² Pita ni nyien nguon li'i ghao, no yichoi ngé a ghōi li'i kra ngwa Minnwi pi taontaon Lida, ³³ nga nchēin fo njoi yichoi non, ligi yi po Aenia, na pē'i non yi ni ñkwo khu, a kwo nūan kúon no fúon nga'ó. ³⁴ Pita chhu gho na, “Aenia, Jisho Krishto yigi ghān yo, lollo nchwie kúon yo.” Wu'ó ndii gho a lollo. ³⁵ Nguon ngwa na pugu ni nda'a nu Lida pugu Sharon ne, yoi vi ñkara mbin Taatho ghao.

³⁶ Ndi gho mon la'ataon Jopa, ngan younjin Jisho chēi ni mbo fo, ligi yi po Tabita, mbo mon chrà

Gri ña Doka.† A ni ndōgo ñguon ndii yi ghao ntho nchwīe shi' i ndo ñgēre ghan pou. ³⁷ Moñ llé pigho a gū ghīno ndo ñkhu. Pi ni ñga nshīgao vi, ndōgo vi ñku' o nū' on moñ ñjien ñda tothi. ³⁸ Nthe ña Lida ni mbara Jopa ne, pa ghan younjñ Jisho gha ña' o ña Pita ni mbo Jopa, ntaon paa ñgwa gho, mā' an ghrī yi nchhu nu ña, "Pigi pa' o mbho, kono ntho ñjēi vigi ki lo nu' un ñjiri."

³⁹ Pita yrei ñgēi pugu pugu, ñga nchēiñ fo pi lōgo vi ñku' o ni ju moñ ñda tothi. Ñguon pa ñkugu ni ñkiri yēi Pita ñkēi ndo ntho nōon pa puon mi ndhwī pugu pa pichēi memme ndhwī figēi yugu ña Doka ni nchwīe ndii ña pugu pugu ni mbo ne. ⁴⁰ Pita chhu ñguon yugu taon moñ ñjien ñda gho, ā ñkwi kwēre yi nduon Minnwi, ñkara mbe' i khu ñon gho nchhu ña, "Tabita, lollo!" A fēi ligi yi ñga ñjēi Pita, ndollo nchōchho. ⁴¹ Pita fe mbho yi ñgēre vi a lollo tothi. Nne, a mēiñ ñguon ñgwa Minnwi pi taon taon, pugu pa ñkugu, mfe vi yi maon ni pugu. ⁴² Nnu pei ni nyien ñkwe ñguon Jopa, ntou ñgwa kara mbin Taathō. ⁴³ Pita la' a Jopa no ntou llé pugu yichēi ñon, ligi yi po Shemu, mbo ñgan chwīe ñgrāo.

10

Pita pugu Koniliu

¹ Ñon chēi ni mbo Kaisharia ligi yi po Koniliu. A ni mbo nthishi ta' a ñkii pa shooge moñ kwīe ntigao ñkii pa shooge llo Itali. ² A ni mbo ñkien ñon Minnwi. Ndutho yi pugu pa ñguon ndaonon yi ni ntho ñga' o Minnwi. A ni ntho ñgēre ntou pa ghan pou, ndo nduon Minnwi ki jwe. ³ A ni mbo moñ trei minaon ni naonchi,

Minnwi nōon nnu gho, a yēi ñgan ntaon Minnwi, a chhu gho ña, "Koniliu!"

⁴ A lli ñgan ntaon Minnwi gho ni pogo gu, mbie ña, "A kho, Taathō?"

Ñgan ntaon Minnwi khwē ña, "Minnwi kwīñ luon yo pugu pwapuñ yo ni pwatua. ⁵ Ndwe, taon ñgwa Jopa, pugu ghēi mēiñ ñon chēi ligi yi po Shemu Pita. ⁶ A la' a nu pugu Shemu mbo ñgan chwīe ñgrāo, ña nda yi po ñkiñ mme ñkhi ne."

⁷ Ñgan ntaon Minnwi gho ña a ni nchrā gho ne gha ñkwo ghēi ne, Koniliu gē paa ñgwa ha' an pugu ni mfā' a nu mbho yu ne, ni ta' a shooge mbo ñon Minnwi shina pa shooge ña a ni ntho nsha' a vugu ne. ⁸ Ñga mfi' i ñguon nnu pigho ni pugu, ntaon vugu Jopa.

⁹ Mbhi ni ñga ndan, pugu po shendaon ñgēi nu ti ñkwo para moñ la' a. Pita ku' o thōnda* li' i luon Minnwi moñ ntun minaon. ¹⁰ Ñji yia vi, a tā' a yaon ñji, pi gha ntho nyian maon, a yēi nnu. ¹¹ Ñjēi po ña' an, a yēi yaon shwi' i nu shhe no mme pra mbho ndhwī, pi wēiñ yi ñkuon khwe ghaa pi, a shwi' i nu. ¹² Ñguon ñkwan pa minyien pugu pa mimaon shatei pugu pa mishi moñ ñgunu ni mbo fo. ¹³ Yichēi ñggi taon po nchhu gho ña, "Pita, lollo, jwi ñkru."

¹⁴ Pita khwē ña, "Ñga, ma Taathō! Ndo naa ma mfuo ñon a ni maon fuo ki maon nchhi."

¹⁵ Ñggi gho pinī nchhu gho mbra ñgé ña, "Ki' i mēiñ yaon ña Minnwi chwīe a po yi taon taon ne ña a yaon nchhi." ¹⁶ Yei nnu ni ndōgo li' i no trei ñge, nne pi lōgo maon pigho mbini no po.

¹⁷ Pita ni ñga ntho ñgrāo ñjin nnu ña a yēi ne, ñgwa pe ña Koniliu ni ntaon ne kwo pie ti ñjēi

† 9:36 9:36 Ñjin Doka pugu Tabita po ña *mingra*. * 10:9 10:9 Thōnda yei ni mbo pi yi sheinsheñ pi chwīe ni ñgu' o ñkwan ha' an pi nthe ñon chho fo ne.

nda Shemu, ntho nthi choŋka'a, ¹⁸ mēiŋ nu ndo mbie nu ŋa Shemu ŋa ligi yi Pita ne la'a pi fɔ? ¹⁹ Nɔ ha'an Pita ni ŋgu'ɔ ntho mbi'i njiŋ nnu ŋa a yəi ne, Jijwe Minnwi chhu gho ŋa, "Lii njəi, trei ŋgwa tho ne ndii gho. ²⁰ Ndwe, lollo, nshwi'i shhe, ŋgəi pəi pugu ki lo ndou nthe ŋa a taonj mmu ntaonj vugu."

²¹ Pita shwi'i ŋgəi mbara ŋgwa pigho, nchhu ŋa, "Mi ŋonj ŋa pəi lli nu ne, pəi tho pi kho?"

²² Pugu chhu ŋa, "Ŋganj ntaonj Minnwi yi taonjtaonj chhu ni Koniliu, mbo nthishi ta'a ŋkii pa shooge, mbo ŋonj ndindi, mbo go Minnwi, ŋguonj ŋgwa Juu nchrā shi'i nɔ ligi yi, ŋa a gē gho nda yu, nji ŋa a shi nji nnu ŋa ɔ fā'o nɔ chhu nu ne." ²³ Pita chhu ni ŋgwa pigho ŋa pugu nii nda pugu pugu la'a. Mbhi ni ŋga ndanj a piri nonj yi, pugu pugu ghəi. Pichəi pa ghanj piŋ llo Jopa you njin yi pugu pugu ghəi ka'a.

²⁴ Mbhi ni ŋga ndanj a chəiŋ Kaisharia, li'i ŋa Koniliu ni ntho njwera vi pugu pa liŋ pi, pugu pa taannu pi ŋa a ni ŋgē vugu ne. ²⁵ Ndi ŋa Pita ni ntā'a nu nii nda ne, Koniliu paonj pugu yu ŋgū shhi yu, ŋga'o vi. ²⁶ Ndo Pita pi'i vi tothi, nchhu nu ŋa, "Lollo tothi mummu wu'ɔ ŋonj mishua ŋkaa mu." ²⁷ Pita gha nchrā pugu yu ne, nii nda njəi ntou ŋgwa kiri fɔ.

²⁸ Pita chhu ni pugu ŋa, "Pəi ji ni nonj yəi ŋa a lo mbie ŋa ŋonj Juu kra, ki nchiri pugu pa ŋgwa taonj nduonj.† Ndo Minnwi nōonj vəi ŋa ki'i ndii yichəi ŋonj ŋa a lo nji'i mbo yi taonjtaonj. ²⁹ Nthe yie gho, ndii ŋa ɔ ni mā'anj ŋkani mēiŋ a ne, ntho ki lo nji'i ŋkɔro, nenne, mbie vəi ne ndwe ŋa ti pəi ni mēiŋ a pi ŋa?"

³⁰ Koniliu khwē ŋa, "A khwe llembhi shi'a wu'ɔ monj ndii yei ŋa mi ni ntho nduonj Minnwi nda mu monj trei minaonj ni naonjchi. Ŋga njəi yichəi ŋonj thi shhi mu ndhwī yi tho nchiachia, ³¹ nchhu ŋa, 'Koniliu, Minnwi ya'o luonj yo ndo ŋkwiŋ pwapuŋ yo. ³² Fe ntaonj Jopa ŋgē Shemu ŋa pi mēiŋ vi ŋa Pita, ŋa a tho nda'a nu nda ŋonj chəi, ligi yi pɔ Shemu, ŋkiŋ mme ŋkhi, mbo ŋganj chwīe ŋgrào ne.' ³³ Nenne, ntaonj ŋonj ve wu'ɔ ndii gho, ɔ ya ndo nchwīe a pwa nɔ ha'an ɔ tho ne. Nenne, pigi kiri heinj ndwe shhi Minnwi nɔ ya'o nu ŋguonj pa nnu ŋa Taatho chhu ve ŋa ɔ chhu ne."

Chrà Pita

³⁴ Pita jē chrà nu nchhu ŋa, "Shishini, nja njəi ndwe ŋa Minnwi shi'a nōonj shieligi ³⁵ A ghà mbinj sheshenonj ŋa a pogo vi ndo nchwīe nnu ŋa a kā'o ne, ki lo ndii ŋa a llo pi monj yəi la'ataonj. ³⁶ Pəi ji ŋkani ŋa a ni ntaonj ni ŋgwa Ishrae ne, ntho nchii pwa pisha'akho ta'anjgi, ntogo pi mbho Jisho Krishto ŋa a Taatho ŋguonj ŋgwa ne. ³⁷ Pəi ji mme nnu ŋa a ni ndogo li'i monj ŋguonj Judia, jē Galili, ndii ŋa Jourj ni ŋkwo jē chii nu chrà Minnwi ŋa ŋgwa pā'a ŋkūnu yugu ni phi a kwe vugu ni ŋkhi ne. ³⁸ Pəi ji Jisho llo Nashare, ŋkwanj ha'an Minnwi ni nshwi'i Jijwe yi pugu pa ghrī mbinj yu ne. A ghəi ŋguonj li'i nchho nchwīe pa nnu shi'i nchho njigi ghino ŋgwa pe ŋa Shata ni ntho mfe ŋgə'i ni pugu ne, nthe ŋa Minnwi ni mbo pugu yu.

³⁹ "Pigi pɔ pi pa minkwentie ŋguonj nnu pei ghao ŋa a ni nchwīe monj la'ataonj pa ŋgwa Juu pugu Jerushalein ne. Pi jwi vi ntogo pi nɔ kwīŋ nu vi ŋkuonj wá'a. ⁴⁰ Ndo a gha nda'a trei

† 10:28 10:28 Gí pa ŋgwa Juu lo mbinj ŋa pugu para ki nchwīe nnu taannu pugu pa ŋgwa taonj nduonj.

llé, Minnwi pini mbi'i vi mon gu, nchwie a nonon non yi, ⁴¹ ndo ki lo nonon pi ni nguon ngwa, nkien pigi mbo pa minkwentie na Minnwi ni nchu'ó vigi, mbo pigi ye na pigi pugu ni nji maon ndo nnu nu ka'a ndii na a ni nkwo ku'ó ne. ⁴² A fe gi ni pigi na pigi chii nkini pwa pisha'akhó ni ngwa, ndo nchhu ni pugu na a ju mbo non na Minnwi chu'ó vi no non na a le nsha'a ngwa maon pugu pa ngwa khu ne. ⁴³ Nguon pa njeli'i Minnwi ghao ni nchrá nthe vi, nchhu nu na, 'Nguon ngwa na pugu pin vi ne, Minnwi shi ndi'e phi yugu ntogo pi nkuon ghrí Jisho.'

Jijwe Minnwi shwi'i mbin ndaanon Koniliu

⁴⁴ Pita ni nga ngu'ó nchrá nu, Jijwe Minnwi shwi'i mbin nguon ngwa pe na pugu ni ntho nja'ó nkini yei ne. ⁴⁵ Pa ngwa Juu llo Jopa na pugu ni mbin Minnwi na pugu ni ntho pugu pa Pita ne ghráo na Minnwi shwi'i fé yi, mbo Jijwe yi, mbin ngwa taon nduon. ⁴⁶ Nthe na pugu ya'ó pugu chrá nu mon pa chrá taon nduon ntho nga'ó Minnwi.

Nne Pita chhu ki'e na, ⁴⁷ 'Yichai non nu'un mbo na mimfe a láa na ki'i ngwa pei kwe nkhi, ha'an Jijwe Minnwi shwi'i mbin pugu wu'ó no ha'an a ni nshwi'i mbin pia ne?' ⁴⁸ A fe gi na pi kwe vugu ni nkhi mon ligi Jisho Krishto. Nne, pugu chhu gho na pugu la'a no shigei llé.

11

Pita fi'i nnu na a lógo li'i ne ni choshi Jerushalein

¹ Ndwe, pa ghan ntaon Jisho pugu pa pichai ghan pin mon Judia ya'ó na pa ngwa taon nduon

pin chrá Minnwi. ² Pita ni nga ngói Jerushalein, pichai ngwa Juu* na pugu ni mbin Jisho ne chhu na Pita chwie pa'a a lo nká'ó ³ mbie nu na, "A ni nchwie kho o ghói nda ngwa ha'an pi lo ni'in vugu ngunu mbrei ne, ti nji pi maon pèi pugu?"

⁴ Ndo Pita jé fi'i nu ni pugu nguon nnu na a ni ndogo li'i ne mon lein. ⁵ "Mi ni mbo Jopa ntho nduon Minnwi, Minnwi ndutho yi nonon nnu vèi, njai yaon, a shwi'i nu shhe no mbho ndhwi nshwi'i nu ni khwe ghaa llo po, ntho ntithi yèi mu. ⁶ Nga ndii mon gho shi'i, njai pa mimaon moon la'a pugu pa mimaon moon trù, pa mimaon shatei pugu pa mishi moon ngunu. ⁷ Nja'ó yichai nggi chhu na, 'Pita, lollo njwi nkru.'

⁸ "Ndo nkhwè na, 'Nga, ma Taathó! Pa maon fuo ki maon nchhi lo naa ma nii nchò mu ya'a.'

⁹ "Nggi gho pini nchrá mbara ngé nchhu na, 'Ki'i mèin yaon na Minnwi chwie a po yi taontaon ne na a yaon nchhi.' ¹⁰ Yei nnu ni ndogo li'i no trei nge, pi pini nshuu nguon maon pigho nkú'ó no gho po.

¹¹ "Wu'ó ndii gho trei ngwa chéin nda na pigi ni mbo ne, pi taon vugu vèi llo Kaisharia. ¹² Jijwe Minnwi chhu vèi na pigi pugu ghói ka'a, ki'i nji'i ndou. Pigi pa ntigao ghan pin pèi ghói nda non gho ka'a. ¹³ A chhu ni pigi nkwan ha'an a ni njai ngan ntaon Minnwi, a thi nda yu, nchhu nu gho na, 'Taon ngwa Jopa mèin Shemu na pi mèin vi ni Pita ne. ¹⁴ A shi má'an nkini ve na o shi nkie fo ndugu, pèi pa mbaanda yo.'

¹⁵ "No ha'an mi ni njé chrá nu ne, Jijwe Minnwi shwi'i mbin pugu wu'ó nkwan ha'an a ni

* **11:2** 11:2 Pichai ngwa Juu ni mbi'i na non taon nduon mbin Jisho, pi wu'ó ni'in vi ngunu mbrei.

nshwi'i mbɪn pia nɔ njē yi nē.
 16 Nnē nkwin chrà Taathɔ, nkwan
 ha'an a ni nchhu na, **'Kwe nkhi
 Jouj ni mbo pi mon nkhi, ndo
 pɛi shi mfà'o kwe nkhi mon
 Jijwe Minnwi.'** 17 Ti à mbo na
 Minnwi wu'ɔ mfe pi ta'a fé gho
 ni pugu nɔ ha'an a ni mfe ni pia
 ndii na pia ni mbɪn Jishɔ Krishto
 mbo Taathɔ nē, mbo nyan pi gɔ
 na nkwan ni nthe mbo k'i'ingini ni
 Minnwi?"

18 Pugu ni nga nja'o yei nnu,
 nchò yugu chri pugu gha'o Min-
 nwi, nchhu nu na, "Minnwi fe
 shina ni ngwa taon nduon nkaa
 pugu na pugu pà'a nkunu yugu ni
 phi mfà'o chombhi."

Choshi Antio

19 Ndwe pa ghan pin pe na pugu
 ni nsha nthe ngə'i na pi ni mfe
 nu ni ghan pin ndii na pi ni
 njwi Shitifin nē, ghəi ti nchəin
 Fonishia, Shaipru ni Antio, ntho
 nshwei chrà Minnwi wu'ɔ ni pa
 Juu. 20 Ndo pichəi ghan pin llo
 Shaipru pugu Shirin ghəi Antio
 nshwei chrà pwa pisha'akho nthe
 Jishɔ Taathɔ ni pa ngwa taon
 nduon. 21 Mbho Taathɔ ni mbo
 mbɪn pugu, nkien ntou ngwa pin
 nkara mfe non yugu ni Taathɔ.

22 Pisha'akho pei nyien nchəin
 mon choshi Jerushalein, nne pugu
 taon Banaba Antio. 23 A ni nga
 ntho njəi fi'i nkwan nɔ ha'an Min-
 nwi nnon pwapun yi ni pugu nē,
 mfà'o pwatua m'an ghrɪ yugu na
 pugu ghəi shhi nkina ni ta'anju'ɔ
 mon mien nu non yugu ni Taathɔ,
 24 nthe na Banaba gho ni mbo
 pi nkien non ndinaon ni Jijwe
 Minnwi ndo ntini mon pin. Nnē,
 ntou ngwa pin Taathɔ.

25 Nnē, Banaba ghəi Tashɔ nɔ
 lii nu Shɔɔ, 26 nga njəi vi, ndɔgɔ
 vi ngəi nɔ Antio, nɔ nguon ta'a
 nga'o gho, pugu pi paa paon pugu

pa ghan choshi gho, njə'i nkien
 mme kiri ngwa fo. A ni mbo pi
 Antio na pi fion mein ghan pin ni
 Krishiten.†

27 Mon pii ndii gho, pichəi
 pa njəili'i Minnwi llo Jerushalein
 ngəi Antio. 28 Ta'a non shina
 pugu, ligi yi pɔ Agabu, lollo,
 Jijwe Minnwi non gho a chhu
 na, nkien mme nji shi ngū mon
 nguon mbhi. Nji gho ni ngū ndii
 na Klaudiu ni ntho nsha'a nguon
 mbhi Roma nē. 29 Pa ghan younjin
 Jishɔ lɔgɔ nthi munu na pugu
 shi ntaon ghère fi'i nkwan ha'an
 sheshenon vugu fà'o nē, nɔ ghère
 nu pichəi ghan pin nɔ mon Judia.
 30 Nnē, nchu'ɔ ghère gho ntaon
 ni Banaba pugu Shɔɔ na pugu fe
 ni pa thishi choshi gho Judia nē.

12

Ngə'i pigi ni pa ghan pin

1 Mon pii ndii gho, fion Hero
 jē ntho mfe ngə'i ni pichəi ghan
 choshi. 2 A ni njwi Jein, mbo ndin
 Jouj, ni kafa. 3 Ni nga njəi na nnu
 gho pwa ngwa Juu, a ghəi ngwəin
 Pita nkaa yu. Yei ni mbo mon ndii
 ji Ji Brei ki Ku'ɔ. 4 A ni nga ngwəin
 vi, ni'in chəin, mfe vi fo ni khwe
 kwie pa khwe shooge na pugu tho
 nkē'i vi. Hero ni nkā'a nu nɔ sha'a
 nu vi shhente ndii na Ji Lli Nji'a
 tɔgɔ nē. 5 Nnē, pi ni ni'in Pita
 chəin, choshi luon Minnwi ki jwe
 mfe nu gho.

Pi fu'u Pita chəin

6 A gha mbo ni tu'u ye na Hero
 ni mbo nɔ fu'u nu vi nē, Pita ni
 nūan shina paa shooge, pi krao vi
 ni paa chein, pa ghan kē'i chəin
 thi chonka'a chəin ntho nkē'i nu.
 7 Nga njəi nu, ngan ntaon Taathɔ
 non non yi mon chəin gho, li'e
 the mon njien chəin gho. Ngan
 ntaon Minnwi kwa'a Pita nɔ mbru

† 11:26 11:26 Njin Krishiten pɔ na ngwa pe na pugu pin Jishɔ ntho njou njin yi nē.

yi, mbi'i vi tothi nchhu gho ja, "Kɔnɔ ndollo!" Wu'ɔ ndii gho pa chein pigho taon nɔ mbho Pita. ⁸ Nne nghan ntaon Minnwi gho chhu gho ja, "Krao nkandan yɔ, ngwe tra yɔ." Pita chwie nne. Nghan ntaon Minnwi pini nchhu ja, "Mā'an mme ndhwí yɔ ntho pɔɔ ghāi."

⁹ Pita lollo ntaon njou njin yi, a shini ndo nji ja nnu ja nghan ntaon Minnwi gho ni nchwie nu ne ni mbo pi nkien nnu, a ni ngē ja a tho njei pi nnu. ¹⁰ Pugu ni nga ntaon ti mfərə fūon nghan kē'i li'i pugu mbra yi, ngēi nchōin chonka'a tni ja a ni nii mon la'a ne, chonka'a gho chu'ɔ ni nōon yi. Pugu taon nyien shwi'i nu shendaon chēi, ndii gho nghan ntaon Minnwi gho mien vi.

¹¹ Lina Pita kwēi ki'ε a chhu ni non yi ja, "Ndwε, nji shini ja Taatho taon nghan ntaon yi ja a tho nkwe a mbho Hero pugu pa nguon nnu pe ja nguon ngwa Juu ni mbi'i nu ja a shi ndɔɔ li'i ne."

¹² Tho yi ni nga nja nshie ni nnu ye ja a lɔɔ li'i mbin yu ne, a ghāi la'a Meri mūn Joun Maaku, li'i ja ntou ngwa ni nkiri nchho nduon Minnwi ne. ¹³ A ni nkwei chonda nka'a mbhi, muun fā'a nda gho mbo Rɔda tho li'i chu'ɔ. ¹⁴ Nga nja'ɔ a pɔ nggī Pita, a fā'ɔ ntou pwatua ki lo nu'un nchu'ɔ chonka'a, ntei mbini nda, nshwei ngwa ja Pita thi ne mbhi.

¹⁵ Pugu chhu gho ja, "ɔ ya mbo pi llinj." A tii ja nnu ja a chhu nu ne yie gho, pugu chhu ki'ε ja, "Kan a pɔ pi nghan ntaon Minnwi ja a ghā nkē'i vi ne."

¹⁶ Ndo Pita wu'ɔ nchho nkwei kwēi, pugu gha nchu'ɔ njei a pɔ ju ne, pugu ghrāo pīpī. ¹⁷ A nōon ni mbho yi ja pugu lere lan, mfī'i ni pugu nkwan ha'an Taatho mfu'u vi mon chōin ne, ndo nchhu ni pugu ja, "Pēi shwei Jēin pugu pa

pichēi ghan pin ni nnu pei." A lollo ki'ε nga ntaon mbhi ngēi li'i nduon.

¹⁸ Mbhi ni nga ndan, tho nguon ghan kē'i chōin vu'u ni nnu ja a lɔɔ li'i mbin Pita ne. ¹⁹ Hero fe gī ja pi ta'a vi, ndo pi tā'a vi kie. Nthe yie gho, a tou pa ghan kē'i chōin pigho, mfe gī ja pi jwi vugu. Nne Hero gho lollo Judia ngēi nda'a Kaisharia nɔ yichēi fi'i ndii.

Gu Hero

²⁰ Hero ni mfā'ɔ pigitua mbin pa ghan Taire pugu Shidon. Ngwa pei chrā ntaon ni ta'anggi ja pugu ghāi njei Hero, mfūon ngēi ndigēi Blashitu mbo ta'a mmenon shina pa ngwa ja pugu ni ntho ndina nu ni ntu'ɔ ne ja a ghēre vugu. Nenne pugu ghāi mbara Hero ndigēi vi ja pugu pugu lūgwi nthe ja la'a yugu ghā mfā'ɔ maon pi llo la'ataon fūon Hero. ²¹ A ni nga mbo llé ja pi ni ntigi ja pugu pugu paon ne, Hero mā'an piri yi, nchho nkuon faan yi, mfe chrā ni ngwa. ²² Ngwa pa'ɔ ngdū ja, "A lo nji'i mbo pi nggī nōnmishua, a pɔ pi nggī nniwi!"

²³ Wu'ɔ ndii gho nghan ntaon Taatho wie vi a gū shhe nthe ja a shini ndo mfe ndigha'ɔ ni Minnwi. Pa ngjngii ni nkru vi, a khu.

²⁴ Ndo chrā Minnwi nyien mbigi ngēi nu shhi ngwa pin mbigi nu.

²⁵ Banaba pugu Shɔɔ ni nga mī'en fā'a yugu, ndɔɔ Joun Maaku pugu pugu pini llo Jerushalein.

13

Pi chu'ɔ Banaba pugu Shɔɔ ntaon vugu

¹ Mon choshi Antio, pa pichēi pa njēli'i Minnwi pugu pa masha ni mbo fɔ. ɔ ni mfā'ɔ Banaba, Shimion, ja pi ni mēin vi ni Yishhi ne, Lushio llo Shirin, Manen, ja a ni nku'ɔ pugu Hero ja a sha'a

krao Roma ne, ni Shoo. ² Ndīi ɲa pugu ni ntho ɲga'o Taatho ndo n̄i ɲkh̄i ne, Jijwe Minnwi chhu ni pugu ɲa, "Chu'o Banaba pugu Shoo nū'oy vugu no chwīe nu fà'a ɲa ɲgē vugu ɲa pugu chwīe ne." ³ Pugu j̄i ɲkh̄i ndo nduon Minnwi, nū'oy mbho yugu mb̄in pugu, ntaon vugu ki'ε.

Banaba pugu Shoo gh̄ei Shaipru

⁴ Jijwe Minnwi gha ɲkwo taon vugu, pugu gh̄ei Shelushia, nshā'a ɲkh̄i ntaon Shaipru. ⁵ Pugu ni ɲga nch̄ein Shalami, nch̄ii chrà Minnwi mon pa nda luon Minnwi pa Juu. Pugu ni ndōgo Joun Maaku ɲa a gh̄ere vugu ni fà'a gh̄o.

⁶ Pugu ni ɲga nyien ɲguon li'i mon muuɲ ɲkūnu gh̄o tri ɲkh̄i ne, ti nch̄ein Paf̄o, mbāon pugu pa ɲgan fh̄o ch̄ei, ligi yi p̄o Baa-Jisho, mbo ɲon Juu ɲa a ni mbo ɲj̄eil̄i' i mifīi. ⁷ A ni mbo nu'oytho Shēgiu Poo, ɲa a ni ntho sha'a Shaipru ne, ndo mbo ɲgan lina ne. ɲon vei ni ɲgē Shoo pugu Banaba ntho ɲa a ni ntā'a nu ɲja'o chrà Minnwi. ⁸ Ndo Elima, mbo ntouɲgan (ntho ɲa a ɲjin ligi yi), tāra vugu mba'o nu ɲa ki'i ɲgan sha'a ɲgwa gh̄o pin̄.

⁹ Ndo Shoo, ɲa pi ni mēin vi ni Poo ne, ni ɲga ɲkwo linaon ni Jijwe Minnwi, nchaon ligi yi mb̄in yu, ¹⁰ nchhu gh̄o ɲa, "O muuɲ Shata, mbo mb̄ina ɲguon nnu ɲa a yi nd̄indi ne. O linaon ni ɲguon ɲkwan mifīi pugu pa nnu pip̄hi. O gh̄a ɲgu'o ɲkina nchho ɲkāa nu n̄o kara nu nnu shini Taatho a p̄o n̄o lē'ingien! ¹¹ Ndo lii ɲj̄ei, mbho Taatho gū ne mb̄in gh̄o, o shi ɲgū nchriliḡi, ki lo nu'uy ɲj̄ei li'ε n̄o yich̄ei fi'i nd̄ii."

Wu'o nd̄ii mba'a pugu pa ɲjinɲin gū mb̄in Elima, a nyien ntho ntā'a ɲon ɲa a wēin mbho yi n̄on ndaon gh̄o. ¹² Nenne, ɲgan sha'a ɲgwa gh̄o pin̄ Minnwi nd̄ii

ɲa a ni ɲj̄ei nnu ɲa a lōgo li'i ne, ntho ɲa a ni ɲgr̄ao pa nnu ɲa pi ye'i n̄o ligi Taatho ne.

Poo ch̄ii ɲk̄ini pwa pisha'akho Antio mon Pishidia

¹³ Poo pugu pa pakwo pi shā'a llo Paf̄o ntaon Pega, mbo yich̄ei mme li'i Pamfilia. Joun Maaku mien vugu henein k̄ei gh̄o, mb̄ini Jerushalein. ¹⁴ Ndo pugu tōgo llo Pega ɲḡei Antio mon Pishidia.

A gha mbo llé ji pa Juu, pugu gh̄ei mon nda luon Minnwi nch̄ochho f̄o. ¹⁵ Ndīi ɲa pi ni ɲkwo mēin Nwa'anli Ḡi ɲa Mushi ni nā'an ne, pugu pa ye ɲa pa ɲj̄eil̄i' i Minnwi ni nā'an ne, pa thish̄i mon nda luon Minnwi mā'an ɲk̄ini ni pugu, nchhu nu ɲa, "Lin̄ pan̄, p̄ei mf̄ā'o sheshe chrà n̄o mā'an nu ghr̄i ɲgwa n̄o gh̄o, p̄ei chr̄a."

¹⁶ Nenne, Poo lollo t̄othi, n̄on ni mbho yi nchhu ɲa, "ɲgwa Ishrae pugu pa ɲgwa taon nduon ɲa pugu p̄ogo Minnwi ne, p̄ei ya'o nnu ɲa n̄chhu nu ne!

¹⁷ "Minnwi ɲgwa Ishrae ni nchu'o pa tāa pia nchwīe pugu yien ndo ntini nd̄ii ɲa pugu ni nda'a nu Ij̄ipti n̄o pa gh̄ini ne, ndo Minnwi fu'u vugu f̄o ni mbho titini. ¹⁸ A ni ɲgwēin ɲj̄u'o yi, ndina ni pugu n̄o khwe wuɲ ɲga'o mon ɲkūnu ɲj̄o. ¹⁹ A ni nchwīe pi pigei khwach̄ei taon mon la'ataon Kanan, mfe shhe gh̄o ni ɲgwa pi n̄o yugu. ²⁰ ɲguon nnu pei ni ndōgo li'i n̄o khwe ɲk̄ii ni tien wuɲ ɲga'o.

"Ndīi yei ni ɲga ntōgo, Minnwi chu'o pa thish̄i mfe ni pugu ti ɲḡei nch̄ein nd̄ii ɲj̄eil̄i' i Minnwi, mbo Shamue. ²¹ Nenne, pugu pie Minnwi ɲa a fe f̄uon ni pugu, a fe Shoo, muuɲ Kishi, ɲon llo mon ɲgw̄reion Benjamein, a sha'a n̄o f̄uon vugu n̄o khwe wuɲ ɲga'o. ²² Minnwi ni ɲga mbi'i vi, nū'oy Devi n̄o f̄uon vugu. Yei p̄o nnu

ha'an Minnwi ni nchhu nthe Devi ne, 'Njèi na Devi, muun Jeshe non na a ghà nchwie njù'ò a pwa ne, mbo non na a shi nchwie nguon nnu ha'an nta'a nu na a chwie ne.'

²³ "Wu'ò llo mon ngwreion Devi yei, Minnwi fe nkwe ni Ishrae mbo Jisho wu'ò nò ha'an a ni nkā'a ne. ²⁴ Nkaon Jisho maa njè fà'a yi, Jouj ni nchii chrà Minnwi ni nguon ngwa Ishrae na pugu pā'a nkūnu yugu ni phi, a fe nkhi ni pugu. ²⁵ Nò ha'an Jouj ni ntho mī'ej fà'a yi ne, a pie na, 'Pèi pī'i na mi pò pi gò? Ndo nji'i mbo non na pèi ywere nu ne. Vie non wu'ò mbo njin ntho nu, pa'a ndo nji'i nkā'ò nò kigèi nu nkii tra yi, mfu'u nò kwò yi.'

²⁶ "Lij pan, mbo ndaonon Abrahān, pugu pa nguon ngwa taon nduon na pugu pògò Minnwi ne, pi taon nkini yei ni pia na a fi'i nkwan ha'an Minnwi kwe ngwa pi ne. ²⁷ Nthe na pa ngwa pe na pugu la'a nu Jerushalein, pugu pa thishi pugu, shini ndo nji na a Jisho vei mbo nkwe, ndo ki lo mfā'ò shietho nkuan chrà pa njèli'i Minnwi na pi ni mēin nu nguon llé ji ne, mon fe nu njó gu gho, pugu ka chwiechwie chrà pa njèli'i Minnwi pigho chēin. ²⁸ Ti mfe pi nò ha'an pugu shini ndo njèi sheshe fān mbin yu na a pie na pi jwi vi ne, pugu wu'ò nchuchu ni Paile na a chwie pi jwi vi.

²⁹ "Pugu ni nga nkwo chwie nguon pa nnu ha'an chrà Minnwi ni nchhu nthe vi ne ti mī'ej, nshwi'i vi nkuan wá'a, ni'in vi mon fún. ³⁰ Ndo Minnwi ku'ò ni ju mon gu, ³¹ nò pa ntou llé, a nōon non yi ni pa ngwa pe na pugu pugu ni ndho Galili ntho Jerushalein ne, mbo pa ngwa pe

na pugu pa minkwentie pi ndwe ni ngwa Ishrae ne.

³² "Pigi tho ndwe ni nkini pwa pisha'akho ni pèi, na nnu na Minnwi ni nkā'a ni pa nkhu taa pigi na a shi nchwie ne, ³³ a chwie ne ni pigi, mbo pa puon pugu, nkie pi nkuan ku'ò nu ni Jisho mon gu. Wu'ò nò ha'an pi nā'an mon mbra njien Nwa'anli Nkhi* na, 'Ò Muun a,

shi'a njū Tāa gho.'

³⁴ Yei pò pi nnu na Minnwi chhu nthe ku'ò nu ni ju mon gu ki a lo nji'i mfōro mon fún ne: 'Nshi mfe mboro taontaon, mbo yi kà'a ki fi, na nkii nkā'a Devi nò ne ve.† ³⁵ Wu'ò nenne, a chhu mon yichèi li'i Nwa'anli Nkhi na, 'Mba'a o yi'i mien Muun Fà'a yo yi Taontaon fōro mon fún.† ³⁶ Nthe na Devi ni nga mfā'a fā'a na Minnwi ni nū'oj na a fā'a ne, mon ndii na a ni mbo nkuan mbhi ne ti mī'ej ne, nkhu, pi twei vi li'i ha'an pi ni ntwei pa taa pi ne, a fōro mon fún. ³⁷ Ndo ju na Minnwi ni nkū'ò nò mon gu ne shini ndo mfōro.

³⁸ "Nthe yie gho, ma lij pan, a pie na pèi ji na ntogo njin Jisho vei, pi chii nkini li'e phi ni pèi. ³⁹ Ndo ntogo pi mbho yu, sheshenon na a pin ne shi ndugu mon nguon phi na a kan ni nthe pa'a gi Mushi lo ndugu ni ju mon gho ne. ⁴⁰ Pèi lina nu ne na ki'i pa nnu ha'an pa njèli'i Minnwi ni nchhu ne lōgo li'i mbin pèi:

⁴¹ 'Lii njèi, pa ghan nchi'eshè, pèi ghrāo ndo nkhu,

nthe na nnu ha'an nchwie nu shi'a,
a kan ni fe pa'a pèi lo mbin
nò ha'an pi kan ni ndo
nchuchu ni pèi na a shi
mbo."§

* 13:33 13:33 Nwa'anli Nkhi 2:7. † 13:34 13:34 Ishaya 55:3. ‡ 13:35 13:35 Nwa'anli Nkhi 16:10. § 13:41 13:41 Habaku 1:5.

† 13:34 13:34 Ishaya 55:3. ‡ 13:35 13:35 Nwa'anli

⁴² Nɔ ha'an Pɔɔ pugu Banaba ni ntaon nu mon nda luon Minnwi ne, pa ngwa pigho ligəi vugu na pugu pini mbini llé ji ka'ashi'a, mfi'i moon nnu pei ni pugu ngəi shhi. ⁴³ Ndi na pi ni nshaan mon nda luon Minnwi ne, ntou pa ngwa Juu pugu pa ngwa taon nduon, na pugu ni nkara mbin nnu Minnwi pa Juu ne, yəu njin Pɔɔ pugu Banaba. Pɔɔ pugu Banaba chrā ni pugu ntho nkwenə vugu na pugu ghəi shhi ntho nji'ə non yugu nkuaon pwapuon Minnwi.

Pɔɔ kara ngəi ni ngwa taon nduon

⁴⁴ Mbira llé ji nduon ni nga ntho, a pi'i shigei yi nguon ngwa mon la'ataon ghəi tho li'i ya'o chrā Taatho. ⁴⁵ Pa ngwa Juu ni nga njəi yə ngwa pigho, ndinaon ni kighi'ə, ndāa nnu na Pɔɔ ni nchhu nu ne ndo ngwə'i vi.

⁴⁶ Ndo Pɔɔ pugu Banaba chrā ni tininju'o, nchhu nu na, "A ni mbie na pi fūon nchhu chrā Minnwi pi ni pəi. Ndo ndwe na pəi lāa, ki lo ndii non pəi na pəi kā'o nɔ fā'o nu chombhi ki mme ne, pigi shi mien vəi nkara nchhu ni ngwa taon nduon. ⁴⁷ Nthe na a ha'an Taatho fe gi ni pigi ne, nchhu nu na,

'Nū'on vəi na pəi pɔ li'e ni pa ngwa taon nduon,
nəne na a nthe pəi ghəi ni lūgu nu ti nchəin nguon li'i ghao nkuaon mbhi."

⁴⁸ Pa ngwa taon nduon ni nga nja'o yei, mfā'o pwanju'o, nga'o chrā Taatho. Nne, pa ngwa pə na Minnwi ni nkwo chu'o vugu na pugu fā'o chombhi ki mme ne, gu pa ghan pin. ⁴⁹ Chrā Taatho nyien mon nguon yie ngei li'i.

⁵⁰ Ndo pa Juu ni'in puon pa memme pinge pugu pa thishi pimbia mon la'ataon ghəi, pugu jə ntho mfe ngə'i ni Pɔɔ pugu Banaba, njou vugu mon yugu li'i ghəi.

⁵¹ Ndo pugu krū pru nɔ kwò monu nɔ fe nu nduon yugu tho pugu, ngəi ki'e Ikoniun. ⁵² Pa ghan pin mon Antio ni ndinaon ni pwanju'o pugu pa Jijwe Minnwi.

14

Pɔɔ pugu Banaba mon la'ataon Ikoniun

¹ Pa nnu ni ndogɔ li'i Ikoniun wu'o nɔ ha'an a ni mbo Antio ne, Pɔɔ pugu Banaba nii mon nda luon Minnwi nja nchrā ni pugu shishi'i, nne, nkien ntou ngwa Juu pugu pa ngwa taon nduon gū ghan pin. ² Ndo pa ngwa Juu na pugu ki lāa ki lo mbin ne ni'in puon pa ngwa taon nduon, nne pugu fā'o kipina mbin pa ghan pin. ³ Nenne, pugu kina fo nɔ ntaan ndii ntho nshwei chrā Taatho ni tininju'o. Taatho non na nkani yugu nthe pwapuon yi nnu shini, ntogɔ pi nkuaon pa li, pugu pa nnu ghraoghrao na a ni mfe nji ni pugu pugu chwie ne. ⁴ Ndo pa ngwa la'ataon ghəi thi pi nduonnduon, pichəi thi yugu njin pa ngwa Juu na pugu shini ndo mbin ne, pichəi thi yugu njin paa pa ghan ntaon Jisho pigho.

⁵ Nenne, pichəi pa ngwa taon nduon pugu pa pichəi ngwa Juu chiri pugu pa thishi yugu ntaan na pi fe ngə'i ni ghan ntaon Jisho ndo ntun vugu ni ngu'o. ⁶ Pugu ni nga nja'o, ntan yugu ntei ngəi Lishtra pugu Debi mon la'ataon Likaonia pugu pa pichəi la'ataon nkien li'i ghəi, ⁷ nchii nkani pwa pisha'akho fo.

Pɔɔ pugu Banaba Lishtra pugu Debi

⁸ Yichəi nkwin ni mbo la'ataon Lishtra na pi ni mbhi vi kwò yi fā'o ngə'i pa'a a lo naa ma nyien. ⁹ A ni ntho njwəe nnu na Pɔɔ ni nchhu nu ne. Pɔɔ lii vi, njəi na a fā'o pin na a nthe a chwie a pɔ shi'i ne, ¹⁰ a chhu ghəi ni nji na,

“Lollo ntithi tothi.” A lli ntithi, njē nyiēn nu.

¹¹ Yú ngwa pigho ni nga njəi nnu na Poo chwie ne, nkəre nggì yugu nchhu mon chra Likaonia na, “Pa nnwi gū ne shina pia, mbo no ngwamishua!” ¹² Pugu mēin Banaba ni Yeu, mēin Poo na Hemeshi, nthe na a ni nthi ju shhi nchrā nu. ¹³ Ngan fē'i shhi nnwi Yeu na nda nnwi gho ni mbo mbara mbin mon la'a ne, tho ni pa na'an pimbua pugu pa frawa chonka'a nthe na pugu pa yú ngwa pigho ni ntā'a nu fe'ingien ni pa ghan ntaon Jisho.

¹⁴ Ndo pa ghan ntaon Jisho, mbo Banaba pugu Poo, ni nga nja'o nnu na pugu tā'a nu nchwie ne, nshāa ndhwī muju, ntei nii tri yú ngwa pigho mba'o ngou, nchhu nu na, ¹⁵ “Lin pan, pəi chwie nei nthe kho? Pigi nkāa pigi wu'o pa ngwamishua no pəi! Pigi po hein no chii nu pwa pisha'akho ni pəi, no fu'u nu vəi mon nguon maon mbombono pəi, nne na pəi kara njəi Minnwi maon, na a chwie po pugu shhe, ni nkhi pugu pa nguon maon na a po mon gho ne. ¹⁶ Lleshhi, a ni mien na pa taon taon chho nkwan no ha'an pugu ywere ne. ¹⁷ Ndo a ghā ngu'o ndon na a po fo ntogo pi nkuon pa nnu shi'i na a ghā nchwie ne, a ghā mfe mbi llo po pugu pa maon kwō mon ndii ha'an a kā'o, mfe pa maon ji ni pəi, ndinaon njū'o yəi ni pwatua.” ¹⁸ Ni nguon chra pəi, pa ghan ntaon Jisho wu'o ntogo pi mon ghagha'a no li'i nu vugu na ki'i pugu fe'ingien ni pugu.

¹⁹ Ndo pichəi ngwa Juu llo Antio mon Pishidia pugu po Ikoniun tho fi ngwa pigho pugu pin vugu, pugu pugu chiri ntun Poo ni ngū'o, nshūu vi ntaon no mon la'ataon gho nkwa'a na a khu. ²⁰ Ndo pa ghan pin ni nga ntho

nkiri yəi yu, a lollo tothi mbini nii mon la'ataon gho. Mbhi gha ndan, pugu Banaba ghəi Debi.

Poo pugu Banaba pini Antio mon Shiria

²¹ Poo pugu Banaba chii pwa pisha'akho mon la'ataon Debi ntou pa ngwa pin Jisho. Nne pugu pini Lishtra, ndho fo mbini Ikoniun nkaon maa mbini Antio ki'e. ²² Pugu mā'an ghrī pa ghan pin nchwie nu na pugu wēin yaon na pugu pin ne titini, nchhu nu na, “A yi'i na pia shi ngu'o ntogo mon ntou pa ngə'i no nii nu mon Sha'afuon Minnwi.” ²³ Pugu ni nga nkwo chu'o pa thishi mon sheshe choshi, mon luon pugu pa ji nkhi, mien vugu lien mbho Taatho na pugu ni mbin ne. ²⁴ Ntogo kə'i gho mon Pishidia ngəi Pamfilia. ²⁵ Nga nshwei chra Minnwi Pega, ntogo shwi'i Atalia.

²⁶ Llo fo kə'i gho, pugu shā'a nkhi ntaon Antio. Yei li'i na pa ghan pin ni nduon ni Minnwi na a ndon pwapun yi ni pugu nthe fā'a na pugu mī'en ne. ²⁷ Pugu ni nga nchəin Antio, nkiri nguon ngwa choshi ta'a li'i, nshwei vugu ni nguon nnu na Minnwi fā'a mbin pugu ne, pugu pa nkwan no ha'an a chu'o shendaon ni pa ngwa taon nduon na pugu pin ne. ²⁸ Pugu kina fo no ntaon ndii pugu pa ghan pin.

15

Pie nthe gi Mushi

¹ Pichəi ngwa ni ndho Judia ntho Antio, njə'i pa ghan pin na, “Pəi mien ki lo nii ngunu mbrei nkwan ha'an gi Mushi chhu ne, pa'a pəi lo ndūgu.” ² Poo pugu Banaba nii mon nkien titini mindoundou pugu pugu nthe yei nnu, nenne, pugu taon ni ta'ancho na Poo pugu Banaba pugu pa pichəi ngwa llo Antio ghəi Jerushalein

njəi pa ghan ntaon Jisho pugu pa thishi nthe nnu yei. ³ Choshi taon vugu, pugu tɔgo Fonishia pugu Shamaria ntho nshwei fi'i nkwan no ha'an ngwa taon nduon pin Minnwi ne. Pisha'akho yei tho ni pwanju'ɔ ni nguon pa ghan pin.

⁴ Pugu ni nga nchəin Jerushalein, choshi pugu pa ghan ntaon Jisho, ni pa thishi chhu ni pugu na pugu tho a pwa, pugu fi'i nguon pa nnu na Minnwi fā'a ntɔgo mbho pugu ne ni pugu. ⁵ Ndo pichəi pa ghan pin na pugu ni ndho mon shina pa ngwa Farashi lallo tothi nchhu na, "A pie na pi ni'in vugu ngunu mbrei, mfe gi pugu nū'ɔn gi Mushi."

⁶ Pa ghan ntaon Jisho pugu pa thishi paon no lii nu nnu yei. ⁷ Pugu ni nga nkwo lōu no ntaan ndii, Pita lallo tothi nchhu ni pugu na, "Lin pan, pəi ji na fie mon pii ndii chəi, Minnwi ni nchu'ɔ a shina pəi no mā'an nu nkani pwa pisha'akho ni ngwa taon nduon, nne na a nthe pugu ya'ɔ ndo mbin. ⁸ Ndo Minnwi na a ji njū'ɔ sheshenon ne, ni nōon na a pin vugu ntɔgo pi nkuon fe nu Jijwe yi ni pugu, pi wu'ɔ nkwan no ha'an a ni mfe ni pia ne. ⁹ A shini ndo nōon na kwri pɔ shina pia pugu. A ni nka shigao njū'ɔ yugu shigao nthe na pugu ni mbin vi. ¹⁰ Ti ndwe yei, pəi pini nu'un ntā'a nu njwe'i Minnwi no kho, ni nū'ɔn nu lri tho pa ghan pin na pa nkhu taa pia ki ndutho yia shini ndo nkā'ɔ no tien nu ne? ¹¹ Ndo pia pin na pia lugu ntɔgo pi mon pwapun Taatho, mbo Jisho, wu'ɔ no ha'an pugu nkaa pugu lugu ne."

¹² Nguon kiri gho ni ndere lan njwere nu nkwan ha'an Banaba pugu Pɔɔ tho mfi'i pa li pugu pa nnu ghraoghrao ha'an Minnwi ni nchwie ntɔgo pi mbho pugu shina pa ngwa taon nduon ne.

¹³ Pugu ni nga mfi'i ti mī'en, Jein khwē na, "Lin pan, pəi ya'ɔ vəi! ¹⁴ Shemu wu'ɔ nka fi'i fi'i ni pia nkwan ha'an Minnwi ni fūon nkra ngwa taon nduon no fu'u nu ngwa ha'an pugu shi mbo ji ne. ¹⁵ Ndo chrà pa njəli'i Minnwi pin nnu na Shemu chhu ne, wu'ɔ no ha'an pi nā'an mon chrà Minnwi na,

¹⁶ 'A shi nga nda'a,
mbini mbini nkrao li'i chho
Devi na a ku'ɔ fūn ne.

Nshi mbini nkrao nda sha'osha'ɔ
gho,

mbini nchwie vi, a thi tothi
nkamu'ɔn,

¹⁷ nne na pigəi ngwamishua shigi
Taatho,

nguon pa ngwa taon nduon
ha'an pi gē vugu na pugu pɔ
ngwa pan ne.

¹⁸ Yei nnu na Taatho, na a ni
nchwie ngwa ji yei nnu fie
lleshhi, chhu ne.'

¹⁹ "Nthe yie gho, mbi'i nyan na ki'i pia fe ngə'i ni ngwa taon nduon ye na pugu kara mbin Minnwi ne. ²⁰ Pia ka nā'an pi nwa'anli ni pugu, nshwei vugu na ki'i pugu ji sheshe maon ji na pi fē'i pa nnwi no ne, na pugu lə'i shuon, ki lo nkru minyien na pi ninaon mmi yi a khu ki chhi lo ntaon mbin yu ne, ndo ndə'i ji nnu chhi. ²¹ Nthe na llo lleshhi Mushi fā'ɔ ngwa na pugu gha mēin gi yi mon nguon la'ataon ghao, pi ghà mēin chrà yi nguon llé ji ghao mon pa nda luon Minnwi."

Nwa'anli ni pa ghan pin llo la'ataon nduon

²² Nne, pa ghan ntaon Jisho pugu pa thishi ni nguon choshi ni njəi na a pwa na pugu chu'ɔ ngwa shina pugu ntaon vugu pa Pɔɔ ni Banaba pugu ghəi Antio. Pugu ni nchu'ɔ Judashi, na pi mēin vi na Bashaba, pugu Shaila, mbo pa ngwa chiichii shina pugu.

23 Ntaon vugu ni yei nwa'anli, nwa'anli gho chhu na,

“Pigi, mbo pa ghan ntaon Jisho pugu pa thishi, mbo pa lin pèi, nchrà ni pèi, mbo pa ghan pin llo la'ataon nduon nchho nu mon Antio, pugu pa Shiria ni Shilishia ne. ²⁴ Pigi ya'o na pichèi ngwa llo shina pigi ghana vèi ni pichèi pa chrà, mvū'u tho yèi. Ndo ne, chrà gho shini ndo ne ndho pi mbho pigi. ²⁵ Pigi paon ne, njwere ntaon ni ta'anggi na a pwa na pigi chu'o pa ngwa, ntaon vugu na pugu tho njèi vèi. Pugu shi ntho pugu pa njkien pa lin pia, mbo Banaba pugu Poo, ²⁶ mbo ngwa na pugu mī'an chombhi yugu nthè ligi Taathò via, mbo Jisho Krishto. ²⁷ Nenne, pigi taon Judashi pugu Shaila na pugu tho nshwei vèi ni nchò yugu ni nnu ha'an pigi nā'an mon nwa'anli ne. ²⁸ Pigi pa Jijwe Minnwi po ni ta'a nchò na a pwa na ki'i pigi nu'un nū'on yichèi sheshe lri mbin pèi, njkien na pèi nū'on pa memme nnu pei: ²⁹ Ki'i pèi ji maon na pi fè'i pa nwi no gho ne, ki'i pèi ji chhi, ki'i pèi kru minyen na pi ninaon mmi yi a khu ki chhi lo ntaon mbin yu ne, ki'i pèi kwoshuon. Pèi ndina pa nnu pei, kan pèi shi mbo shi'i. Pèi chho shi'i.”

³⁰ Pi ni nga ntaon vugu, pugu shwi'i Antio njkiri pa ghan pin ta'a li'i mfe nwa'anli gho ni pugu. ³¹ Pugu ni nga mēin, mbo ni ntou pwatua nthè chrà mā'an ghrí gho mon gho ne.

³² Ndo Judashi pugu Shaila, na pugu ni mbo pa njèli'i Minnwi, fe ntou chrà ntigi ni pugu ntho mā'an ghrí yugu ndo nti'i vugu. ³³ Pugu ni nga nda'a fo no yichèi fi'i ndii, pa ghan pin pigho cha'a

vugu na pugu nyien shi'i, pugu pini kè'i gho mbho ngwa ha'an pugu ni ntaon vugu ne. ³⁴ [Ndo Shaila khwā no kina nu fo.] ³⁵ Ndo Poo pugu Banaba kina Antio, ntho nje'i nu ndo nchii chrà Taathò pugu pa pichèi ntou ngwa nduon njkaa pugu.

Poo fēne non pugu Banaba

³⁶ A ni nga nda'a, Poo chhu ni Banaba na, “Pogo pini mbini njkra pa ghan pin mon nguon pa la'ataon na pogo ni nchii chrà Taathò fo ne, njèi na pugu tho mbo pi njkwan nein.” ³⁷ Banaba ni ntā'a nu ndogo Joun Maaku pugu pugu ghèi ka'a. ³⁸ Poo ni njwere na a lo nji'i njkā'o no lōgo nu vi nthè na a ki tei njin yugu Pamfilia ki pugu pugu lo mī'en fà'a ka'a. ³⁹ Mindoundou ni nja ntini shina pugu ti ndugwi yi pugu fēne non, Banaba lōgo Joun Maaku, pugu shā'a njkhi ngèi Shaipru. ⁴⁰ Poo lōgo Shaila, pugu yu ghèi, pa ghan pin luon na Taathò nōon pwapun yi ni pugu. ⁴¹ Nne, a ghèi mon Shiria pugu Shilishia, ntho mā'an ghrí pa choshi fo.

16

Timoti ghèi pugu pa Poo ni Shaila

¹ Poo ghèi Debi pugu Lishtra, njèi yichèi ngan younjin Jishò fo, ligi yi po Timoti. Mūun Timoti ni mbo non Juu, mbo ngan pin njkaa yu, ndo taa vi po pi non Gri. ² Pa ghan pin na pugu ni mbo Lishtra pugu Ikoniun ne, ni nchrà pa nnu shi'i nthè vi. ³ Poo ni ntā'a nu na pugu Timoti ghèi ka'a, nthè yie gho, a ni'in vi ngunu mbrei. A ni nchwie nne nthè na nguon pa ngwa Juu na pugu ni mbo mon li'i pigho ne ni nji na taa Timoti po pi non Gri. ⁴ No ha'an pugu ni nyien nu mon pa la'ataon pigho ne, pugu shwei pa ghan pin ni pa nthi na pa ghan ntaon Jishò pugu

pa thishi Jerushalein ni ndōgo ne, nchhu ni pugu na pugu wēin nthe pigho a pwa. ⁵ Nne, pa choshi pigho ni ntini nu mon pin, fi'ghan pin pigi nu sheshe llé.

Gè llo Mashedonia

⁶ Pugu nyien ntōgo krao ngei Fragia pugu Galashia nthe na Jijwe Minnwi ni nkwo lāa ni pugu na ki'i pugu chii chrà Minnwi Es-hia. ⁷ Pugu ni nga nchōin Mishia, ntā'a nu ngōi Bitinia, ndo pa'a Jijwe Jisho lo mbin ni pugu. ⁸ Nne, pugu tiri mon Mishia ngōi Troa.

⁹ Poo ni njai nnu ni tu'u gho, a ni njai non Mashedonia tithi ntho ndigoi vi na, "Shā'a Mashedonia ngēre vigi!" ¹⁰ Wu'ō no ha'an Poo ni nu'un njai nnu yei ne, pigi piri non yigi no llo nu ngōi Mashedonia nthe na pigi ni njai na Minnwi gē vigi na pigi chii nkani pwa pisha'akho ni pa ngwa li'i gho.

Mon Filipai, Lidia kwri njū'ō yi

¹¹ Pigi shā'a mon pie llo Troa ntun ntaon Shomatrashe, mbhi gha ndan pigi ghōi Neapoli. ¹² Llo fo, pigi ghōi Filipai mbo mme la'ataon na'an na'an mon krao ngei Mashedonia mbo li'i na ntou ngwa Roma ni nchho nu ne. Pigi ni nda'a fo no ntou llembhi.

¹³ A gha mbo llé ji, pigi taon mon tri la'a ngōi nkini ninēi, mbo li'i na pigi ni mbi'i na ngwa Juu ghà nkiri fo no luon ni Minnwi ne. Pigi ni nchōchho shhe nchrā ni pa pinje na pugu ni nkiri fo ne. ¹⁴ Ta'a non na a ni nja'ō vigi ne ni mbo Lidia llo Tiatira, mbo ngan fini pa ndhwī tininchuon mbo mingwe na a ni ntho nga'ō Minnwi. Taatho na'an njū'ō yi na a tigi tho yi ni nnu na Poo ni ntho nchhu nu ne. ¹⁵ A ni nga nkwe nkhi, pugu pa mbaanda yi, ngē vigi, nchhu nu na, "Pai tho nda'a nda mu no ha'an pēi nja

njai na nja mbin Taatho shini." Ntho ndigoi vigi ti pigi pin na pigi pugu ghōi.

Poo pugu Shaila mon chōin

¹⁶ A ni mbo llé chōi pigi gha ngōi nu no li'i luon Minnwi, mbāon pigi pa muon mingwe chōi mbo nkuna na a ni mfā'ō jijwe piphi, jijwe piphi gho ni ntho nchwie a yoi pa nnu na a shi ndōgo li'i ne. Ngwa pe na pugu ni mfā'ō vi ne ni ntho mfā'ō ntou mbin nthe na a ni ntho njai pa nnu nchhu nu. ¹⁷ A yoi njin yigi pa Poo mba'ō ngou, nchhu nu na, "Ngwa pei ya mbo pi puon fā'a Minnwi na a Chaapifuson ne! Pugu tho nchi nu ni pēi nkwan ha'an mimfe pēi kie ndūgu ne."

¹⁸ A ni nchwie nenne no ntou llé ti Poo pigitua, nkara nchhu ni jijwe piphi gho na, "Mfe gi ve mon ligi Jisho Krishto na o taon mbin yu!" A wu'ō ntaon pi chomilaon gho.

¹⁹ Ngwa pe na pugu ni mfā'ō nkuna gho ne, ni nga njai na mba'a pugu nu'un mfā'ō shēi llo mbho nkuna gho ne, pugu wēin Poo pugu Shaila, ngōi ni pugu mon tan shhi pa kün, ²⁰ nga ntho ni pugu shhi pa memme ngwa ghan sha'a shā'a, nchhu na, "Ngwa pei po pi ngwa Juu, nchho ntho nu ni mintantara mon la'a pia. ²¹ Pugu tho ntigi pa nū'ōn na a lo nkā'ō na pia pin ki nchwie nthe na pia po pi ngwa Roma."

²² Yū ngwa pigho fo ne chiri pugu pugu nii nu ligi Poo pugu Shaila. Pa ghan sha'a shā'a pigho shāa ndhwī Poo pugu Shaila mfe gi na pi wie vugu. ²³ Pi ni ngwie vugu nkien yie gho, mā'an vugu chōin, mfe gi ni ngan kē'i chōin na a kē'i vugu shishi'i. ²⁴ Ngan kē'i chōin gha nja'ō gi yei, ni'in vugu mon nkien chōin titini, mfini kwō muru ni kipa'ō.

25 A ni nga mbo mon ntun mbhi, Poo pugu Shaila luon Minnwi njrāo nkhi pa ghan choin ywere nu. 26 Shhe wi'i nchi'i, ti kwonda choin gho chi'i wu'c ndii gho, nguon chonda chu'c, nguon chein kigei mbij nguon ghan choin. 27 Ngan ke'i choin gho gha ndollo njei na cho choin yi wo, nshua kafa yi nata'a nu njwi non yi, nge nu na ghan choin kwo taon ntei. 28 Poo pa'o ngou ni nguon nggi yi na, "Ki'i njwi non yo, pigi po hein ghao."

29 Ngan ke'i choin gho mein na pi tho ni lan, ntei nii mon choin gho, ngru nu, ngu no kwò Poo pugu Shaila, 30 mfu'u vugu ntaon no mbhi nchhu na, "Pa masha mi shi nchwie pi nein ndugu?"

31 Pugu khwe na, "Pin Jisho Taatho, kan o shi ndugu, pei pa mbaanda yo." 32 Pugu shwei chra Taatho gho pugu pa ngwa na pugu ni mbo nda yu ne. 33 Wu'c ndii gho ni tu'u gho, a lōgo vugu ngēi nshigao fi yugu. Ngan ke'i choin gho pugu pa ndaonon yi kwe nkhi wu'c ndii gho. 34 Nke'i choin gho lōgo Poo pugu Shaila nku'c no nda yu mfe maon pugu ji. Non gho fa'o pwatua pugu pa ndaonon yi nthe na pugu pin Minnwi.

35 Mbhi ni nga ndan, pa ghan sha'a sha'a taon pa brushi, nchhu nu na, "Pei chu'c ngwa pe pugu ghe!" 36 Ngan ke'i choin pini, nchhu ni Poo na, "Pa ghan sha'a sha'a ma'an nkini na pi chu'c vei, pei ghe ne ni vei shi'i."

37 Ndo Poo khwe na, "Pugu wie vigi shina ngwa, ndo ni'in vigi choin ki lo naa nsha'a vigi ya'a pigi lo mbo pi ngwa Roma. Ti ndwe pugu ta'a nu mfu'u vigi pi njinjin? Nga! Pugu tho ni non yugu mfu'u vigi."

38 Pa brushi pini ma'an nkini gho ni ghan sha'a sha'a pigho. Pugu gha nja'o na Poo pugu Shaila

ni mbo pi ngwa Roma, mbo go a gha'a. 39 Nne pugu tho mbij fan ni pugu. Mfu'u vugu mon choin, nchhu na pugu taon ni vugu mon la'a. 40 Nne pugu taon mon choin, ngei nda Lidia. Nga ngei fo, mbaon pugu pa ghan pin, ma'an ghr'i yugu ngei ki'e ni vugu.

17

Poo pugu Shaila Teshalonika

1 Poo pugu Shaila ni nyien ntogo Amfipoli pugu Apolonia ntho nchein Teshalonika li'i ha'an nda luon Minnwi pa Juu ni mbo ne. 2 Poo nii mon nda luon Minnwi gho ndo ha'an a gha mbigi nchwie ne, nne no trei taon mon pa Le'i ji, ntho mbi'i chra Minnwi pugu pugu. 3 A fi'i nu ni pugu ndo nonon nu llo mon gho na a ni ngu'c mbie na Ju na Minnwi Chu'c Ntaon no Nkwe ne vei nge'i ndo nkhu mbini nku'c, nchhu nu na, "Jisho yei, na ntho nchra nu nthe vi ne po pi ju gho na Minnwi chu'c vi ntaon ne." 4 Pichei pa ngwa ni mbij njou njin Poo pugu Shaila, ntou pa ngwa Gri na pugu pogo Minnwi ne, pugu pa ntou memme pinje pin nkaa pugu.

5 Ndo pichei ngwa Juu fa'o kighi'e, nne, nkiri pa mbigi pun, mbo pa ngwa ghagha pugu taon ni mme yu, nchwie yoyono ku'c mon la'a, pugu gheii nii la'a Jashon no wein nu Poo pugu Shaila mfe ni ngwa pugu. 6 Pugu ni nga mien ki lo njei vugu fo, ngwein Jashon pugu pa pichei pa ghan pin ngei ni pugu shhi pa thishi mon la'a, nchhu nu na, "Ngwa pei ha'an pugu tho fe nge'i nguon li'i ne choin ne hein, 7 Jashon lōgo vugu ni'in nda yu. Pugu tho nchi'e nguon gi na Kaisha fe ne, nchhu nu na yichei funon po fo, ligi yi po Jisho." 8 Pa ngwa pugu pa thishi mon la'a ni nga nja'o yei nnu, a ghana vugu. 9 Pugu chwie Jashon

pugu pa pakwo pi nū'oj mbinj,* nne pi mienj vugu pugu ghēi.

Pɔɔ pugu Shaila Beria

10 Tu'u ni nga nshini, pa ghan pinj ki'i mfe Pɔɔ pugu Shaila fe Beria. Pugu gha ngēi ti nchəinj, ngēi moŋ nda luonj Minnwi pa Juu. 11 Pa ngwa Juu fɔ ni mbo ŋkien ngwa ncha pi Teshalonika, nthe na pugu ni mbinj chrà Minnwi ni ntou ni'inj njù'ɔ, ntou moonj yi nguonj llé nɔ yəi nu na a nnu shini. 12 Nthe yie ghɔ, ntou yugu ni mbinj Minnwi, ntou pa memme pinje ni memme nthiŋkwo llo Gri, pugu pa ntou mbia, pinj Minnwi.

13 Pa ngwa Juu na pugu ni mbo Teshalonika gha nja'o na Pɔɔ shwei chrà Minnwi Beria ŋkaa yu ne, pugu ghēi fɔ, ni'inj punj ngwa, ndɔ ŋkəonj vugu na pugu t̄ara. 14 Wu'ɔ ndii ghɔ pa ghanj pinj Beria fe Pɔɔ ŋkinj ŋkhi ndɔ Shaila pugu Timoti kina Beria. 15 Pa ngwa pe na pugu ni ndɔgo Pɔɔ nɔ ghēi nu nti'i vi ne, ghēi ti nchəinj Ateŋ maa mbini mbini Beria ni ŋkini na pugu chhu ni Shaila pugu Timoti na pugu para vi wu'ɔ chomilaonj ghɔ.

Pɔɔ Ateŋ

16 Pɔɔ ni nga nchho njwere Shaila pugu Timoti Ateŋ, njù'ɔ yi ghana vi moŋ ghɔ ŋkien yie, nthe na la'ataonj ghɔ ni ndinaonj ni pa nnwi. 17 Nne a shwei chrà Minnwi moŋ nda luonj Minnwi ni pa Juu pugu pa ngwa taonj nduonj na pugu ni nthɔ nga'o Minnwi ne. Mbini nchhu moŋ taŋ nguonj llé ni pa ngwa na pugu ni mbo fɔ ne. 18 Pichəi ngwa na pugu ni nthɔ njou njinj Epikuru† ne, pugu pa ngwa na pugu ni ntigi ngwa

ni yaonj na Shitoi‡ ni ntigi nu ne, lōu nu pugu pa Pɔɔ. Pichəi chhu na, "Yei nganj wie nchɔ chhu pi na?" Pichəi khwē na, "A fhi nɔ ha'anj a chrà nu nɔ ligi nnwi taonj nduonj." Pugu ni nchhu yei nthe na Pɔɔ ni nthɔ nchii chrà pi nɔ ligi Jishɔ pugu pa nnu khu nu mbini ŋku'ɔ.

19 Nenne, pugu lōgo Pɔɔ ngēi ni ju shhi pa kúnj Areopagushi§ nchhu ghɔ na, "Pigi tā'a nu nji yaonj na nnu fhi yei na a ye'i nu yie ghɔ ne. 20 Pichəi pa nnu na pigi ya'o ɔ ye'i nu ne ghrāo vigi, nthe yie ghɔ, pigi tā'a nu na ɔ ya mbini mfi'i nnu pei pigi ji." 21 Pugu ni nchhu neiŋ nthe na nguonj pa ngwa Ateŋ pugu pa ghini na pugu la'a nu fɔ ne ghà ndɔgo nguonj ndii yugu nɔ chhu nu ki nɔ ya'ou nu pa pisha'akho fhi.

22 Nenne, Pɔɔ tithi shhi pa kúnj Areopagushi nchhu na, "Ngwa Ateŋ, njəi na moŋ nguonj puonj shendaonj ghao pəi ghà nga'o pa nnwi. 23 Nthe na nɔ ha'anj ntogo moŋ la'a pəi ne, nthɔ mbe'i pa shhi nnwi pəi ha'anj pəi gha'o nu ne, njəi yichəi li'i fe'ingienj pi nā'anj fɔ na, 'Ni nnwi na pigi lo nji vi ne.' Yaonj ye na pəi gha'o pi ki lo nji ne, a yie ghɔ na nchrà nu ni pəi nthe vi ne.

24 "Minnwi na a chwie mbhi pugu pa nguonj yaonj moŋ ghɔ ne, a ju mbo Taathɔ po pugu pa shhe. A shi'a nji'i nchho pi moŋ pa Nda Minnwi ha'anj a krao ŋonmishua ni mbho mi ne, 25 ki mbo ni chà yichəi yaonj ha'anj a nthe a fà'a ŋonmishua mfe ghɔ ne, na a ju nduthɔ yi na a fe chombhi pugu pa jijwe pugu pa nguonj pa maonj nduonj ni sheshenonj ne. 26 Ntogo

* 17:9 17:9 Pugu ni nū'oj mbinj na pi mienj pa Pɔɔ na pugu ghēi, ti pugu nu'uj mbini nthɔ ni minduonjnduonj, pugu shienj mbinj ghɔ. † 17:18 17:18 Yei ni mbo ngwa na pugu khwā nchho shi'i ŋkuonj shhe heinj nga'a ne. ‡ 17:18 17:18 Yei ni mbo ngwa na nnu nchho shi'i ki nnu yəi ngə'i lo mfi nnu ni pugu. § 17:19 17:19 A li'i ha'anj yichəi nnwi ni mbo, pi mēinj ni Areshi, mbo nnwi nchhó. Nda ncha'o ni mbo mbara nɔ li'i yei.

pi mbinj ta'a njonmishua, a chwie nguon pa ngwa taon taon nkuon mbhi, nchwie na pugu nchho mon nguon nkuon mbhi ghao. Ni nkwo nu'on pa fieng yugu pugu pa fi'i ndii ye na pugu shi nchho nkuon mbhi hein, nkaon pugu maa mbo.

27 "A ni nchwie yei nne na a nthe pugu ta'a vi ndo njei vi no ha'an pugu mono ta'a vi ne. Ndo ne, a lo nji'i mbo pi fie hin ni sheshenon via. 28 Nthe na pia chho chombhi, nyien nu ndo mbo nu pi mbho yu, wu'o no ha'an pichai ghan shietho shina pei chhu ne na, 'Shishini nguon via pa puon pi.' 29 Nthe na pia puon Minnwi ne, ki'i pia pi'i na Minnwi po pi no yaon na non chwie ni laongo, ki ni yaon tini ki ni ngu'o, mbo pi yaon na a chho njonmishua mbi'i nchwie ne. 30 Minnwi funu ndii na ngwa ni nchwie phi ki ji ne, ndo ndwe, a fe gi na nguon ngwa mon nguon li'i pa'a nkunu yugu ni phi. 31 Nthe na a chwie ta'a lle nu'on na a shi nde nsha'a nguon mbhi ghao mon ndindi ntogo pi mbinj ta'a non na a chu'o vi ne. A non li yei ni sheshenon ntogo pi nkuon ku'o nu ni non vei lo mon gu."

32 Ndi na pugu ni nja'o Poo kaon nnu khu nu mbini nku'o ne, pichai ma'an vi ni kwain, ndo pichai chhu na, "Pigi ta'a nu mbini nja'o o chra nnu yei nge nduon." 33 Nenne, Poo lollo mien vugu ngei. 34 Ndo pichai you ninj yi mbinj Minnwi. Dionishio mbo ta'a nkun, ni yichai mingwe, ligi yi po Damarishi, ni mbo shina ngwa pei, pugu pa pichai ngwa nduon.

18

Poo mon la'ataon Korin

* 18:3 18:3 Pi ni nchwie yei ntaa pi ni ngrao mimbi, a fa'o pa kwini pi. Non gha ntaon li'i tu'u shini vi a ghi'i, ndi'i ni pa nkii nda'a fo ki mfere non yi fo.

1 Poo ni nga mi'en shhi pa kun, ndho Aten ngei Korin. 2 A ni njei yichai non Juu fo, ligi yi po Akwila, na pi ni mbhi vi Pontu, a wu'o nka lo pi lo Itali pugu ngwe vi, ligi yi po Prishila, nthe na Furon Klaudiu ni mfe gi na nguon ngwa Juu ntaon mon Roma. Poo ghei no yei nu vugu. 3 Nda'a pugu pugu ndo mfa'a pugu pugu ka'a nthe na nguon vugu ni mbo pa ghan chwie ntaa* mfini nu.

4 A ni nshwei chra Minnwi mon nda luon Minnwi nguon lle ji ghao, nkaa nu na ngwa Juu pugu pa ngwa Gri pin. 5 Shaila pugu Timoti ni nga ndho Mashedonia ntho, Poo fe nguon ndii yi ghao no chii nu chra Minnwi, ntho nshwei ngwa Juu na Jisho Ju na Minnwi Chu'o Ntaon no Nkwe ne. 6 Pugu ni nga ndaa vi nchhu pa nnu piphi nthe vi, a kru pru nkuon ndhw'i pi nchhu na, "Non yei po ne mbho pei! Mbho ma yi wo ne, lo ndwe ngei nu shhi, nshi ngei nshwei chra Minnwi ni pa taon nduon."

7 A mien vugu ngei nda non chai, ligi yi po Titu Jushitu, mbo non na a ni ntho nga'o Minnwi. Nda yi ni mbo mbinj nda luon Minnwi. 8 Krishpu, mbo nthishi nda luon Minnwi pin Taatho pugu pa mbaanda yi. Pichai pa ntou ngwa la'ataon Korin ya'o chra Minnwi mbinj ndo nkwe nkhi.

9 A ni nga mbo ni tu'u chai, Poo yei nnu Taatho chhu gho na, **"Ki'i mbogo gu, chra ni tininju'o, ki lo nkina chra nu, 10 nthe na pogo po ka'a. Mba'a yichai non yi'i mfe nge'i ve nthe na ntou ngwa mon li'i yei ngwa pan."** 11 Nenne, Poo la'a fo no ta'a nga'o ni ghra yi ntho nje'i ngwa pigho ni chra Minnwi.

12 Ndo ndii na pi ni nu'on Galio na a sha'a krao Roma na pi mein

ni Akaya nɛ, pa ngwa Juu pɔ ni ta'annggi ngɔi ngwɛin Pɔɔ ngɔi ni ju shhi ghan sha'a shá'a. ¹³ Pugu chhu ɲa, "Nɔn vei thɔ nɔnɔ nu ɲkara njù'ɔ ngwa, pugu gha'o Minnwi mon shendaon ɲa gí lo mbin ɲe!"

¹⁴ Nɔɔ Pɔɔ ni ɲa ntá'a ɲa'an nchò yi lí'i chrà, Galio chhu ni ngwa Juu ɲa, "Yei kan ni mbo pi yichai nnu piphi, ki fan ha'an ɲon vei chwɛ, ɲka ni mfá'o thɔ nnu nɔ wɛin nu njù'ɔ nja'o vɛi. ¹⁵ Nɔɔ, nthe ɲa a pɔ pi mindoundou ɲkuon pa chrà, pugu pa ligi, pugu pa yɛi gí nɛ, a nthe a wu'ɔ ndugwi pɛi. Mimfe pa'a ndɔ nsha'a ɲkwan nnu yinɛ." ¹⁶ Nnɛ, a yôu vugu nda shá'a.

¹⁷ Ngumon vugu wɛin Shoshtene, mbo nthishi mon nda luon Minnwi, ngwie vi mon ndasha'a shá'a gho. Nɔɔ pa'a a lo mfhi nnu ni Galio.

Pɔɔ pini Antio

¹⁸ Pɔɔ chho pugu pa ghan pin Korin nɔ ntou llé mien vugu ki'e nshá'a ɲkhí pugu Prishila ni Akwila ngɔi Shiria. A ni ɲa mbo Kenkria, ɲkuon thɔ yi nthe kina ɲa a ni ngwrá.

¹⁹ Pugu gha nchɛin Efeshɔ, Pɔɔ mien Prishila pugu Akwila fɔ. Nkaon a maa mien vugu, a ni ngɔi nda luon Minnwi mbí'i pa nnu pugu pa ngwa Juu fɔ. ²⁰ Pugu ni nchhu gho ɲa pugu pugu la'a nɔ ntaan ndii, a láa. ²¹ Nɔɔ a gha ngɔi nu, nchhu ni pugu ɲa, "Minnwi mbin, kan ɲshi mbini mbini." Ndhɔ ki'e Efeshɔ, nii mon pie ngɔi. ²² A ni ɲa ɲkaon Kaisharia, ngɔi Jerushalein nchrá ni choshi, nshwi'i ki'e Antio.

²³ A ni ɲa mbo fɔ nɔ yichai fi'i ndii, ndollo nyien pa lí'li'i mon Galashia, pugu pa Fragia, nthɔ má'an ghrí ghan pin.

Apolo ghɛi Efeshɔ pugu Korin

²⁴ Ndi gho, ɲon Juu chɛi, ligi yi pɔ Apolo, llo Aleshandria thɔ Efeshɔ. A ni mbo ɲon ɲa a ni ɲa nji chrà, ndɔ ɲa nji Nwa'anli Minnwi. ²⁵ A ni mfá'o ntigi mon Shendaon Taathɔ. A ni nchrá ndɔ nje'i pa nnu ki ntai nthe Jishɔ ni ngumon ni'in njù'ɔ ghao, ɲji'i nthe pi nɔ ha'an a ni ngu'ɔ ɲji pi kwe ɲkhí Joun nɛ. ²⁶ A jɛ nthɔ nchrá nu ni tinanju'ɔ mon nda luon Minnwi. Prishila pugu Akwila ni ɲa nja'o vi, ndɔgo vi ngɔi nɔ nda pugu mfi'i Shendaon Minnwi gho shishi'i.

²⁷ A ni ɲa ntá'a nu nshá'a Akaya, pa ghan pin fɔ ghɛrɛ ná'an ɲwa'anli mfe ni ghan pin Akaya, nchhu nu ɲa pi tuo vi a pwa. A ni ɲa nchɛin Akaya, ngɛrɛ ngwa pɛ ɲa pugu ni ntɔgo mon pwapun Minnwi mbo ghan pin nɛ. ²⁸ A ni ndou pi titini ti ɲa'a pa Juu shhente nɔ nɔon nu ni pugu mon Nwa'anli Minnwi ɲa Jishɔ Ju ɲa Minnwi Chu'ɔ Ntaon nɔ Nkwe nɛ shini.

19

Pɔɔ mon la'ataon Efeshɔ

¹ Apolo ni ɲa ngu'ɔ mbo Korin, Pɔɔ tɔgo krao khwi ngei gho, nchɛin Efeshɔ, nɔi pichai ghan younjin Jishɔ fɔ, ² mbie vugu ɲa, "Pi ni mfe Jijwe Minnwi ni pɛi ndii ɲa pɛi ni mbin ɲe?"

Pugu khwɛ ɲa, "Nga! Pigi lo naa ndɔ nja'o sheshe yaon ɲa Jijwe Minnwi."

³ A chhu ɲa, "Ti pɛi ni ntɔgo pi mon yɛi kwe ɲkhí?"

Pugu ɲa, "Mon kwe ɲkhí Joun."

⁴ Pɔɔ chhu ɲa, "Kwe ɲkhí Joun ni mbo pi ni ngwa pɛ ɲa pugu pá'a ɲkunu yugu ni phi nɛ, Joun gho ni nthɔ nchhu nu ni ngwa ɲa pugu pin ɲon ɲa a thɔ nu nin yu nɛ, mbo Jishɔ."

⁵ Pugu ni ɲa nja'o yei, ɲkwe ɲkhí mon ligi Jishɔ Taathɔ. ⁶ Pɔɔ

gha nū'oy mbhō mi mbin̄ pugu, Jijwe Minnwi shwi'i mbin̄ pugu, pugu chrà mon̄ pa chrà taon̄ nduon̄, ndo njəi pa nnu llo mbhō Minnwi nchhu. ⁷ Nguon̄ pa pimbia ni mbo no paanchro.

⁸ Poo ghəi mon̄ nda luon̄ Minnwi nchrā pugu pa ngwa fo ni tininju'ō no trei nàon̄ nchrā nu ndo ntho ndigəi vugu na pugu pin̄ Sha'afuon̄ Minnwi. ⁹ Ndo pichəi tinitho ki lo mbin̄, nchrā pa nnu piphi nthe Shendaon̄ Taatho shhi nguon̄ ngwa. Nthe yie gho, Poo mien̄ vugu ndōgo pa ghan̄ younjin̄ Jisho pugu pugu ghəi, sheshe llé a tho fā'ō chrà mon̄ nda ye'i yaon̄ Tiranu. ¹⁰ Yei ni ngəi shhi no paa nga'ō, nne ti nguon̄ ngwa na pugu ni nchho pi Eshia ne ni nja'ō chrà Taatho, pa ngwa Juu pugu pa ngwa taon̄ nduon̄.

Puon̄ Shikeva

¹¹ Minnwi ni ntogo mbin̄ Poo ntho nchwie memme nnu ghraoghrao. ¹² Nenne pi lōgo pra ndhwī pugu pa ndhwī fā'a na a ni nkwo fā'a no ne, ngəi no nkāon̄ pa ghan̄ ghino, pa ghino pugu mme, pa jijwe piphi taon̄ mbin̄ pugu.

¹³ Pichəi ngwa Juu, na pugu ni ntho nyien̄ njou pa jijwe piphi ne, mōon̄ no yōu nu pa jijwe piphi ni ligi Jisho Taatho, nchhu nu na, "Mfe gí ve no ligi Jisho na Poo ghà nchi ne, na o taon̄." ¹⁴ Khwachəi puon̄ pimbia, mbo puon̄ yichəi taatho pa thishi ghan̄ fe'ingien̄ pa ngwa Juu, ligi yi po Shikeva, ni ntho nyien̄ nchwie nnu yei. ¹⁵ Ndo jijwe piphi gho khwē ni pugu na, "Nji Jisho, nji pa nnu nthe Poo, ndo pəi po yəi pi pa gō?" ¹⁶ Ngan̄ jijwe piphi gho lli nchəin̄ mbin̄ pugu ni pri, nga'a vugu ghao. Pugu tei ntaon̄ nda yu ntii ni pa ləin̄ mbin̄ pugu.

¹⁷ Nguon̄ pa Juu pugu pa ngwa taon̄ nduon̄ na pugu ni nda'a nu Efesho ne ni nja'ō yei nnu, pogo gu wəin̄ vugu, pi gha'ō ligi Jisho Taatho mbigi ngəi shhi. ¹⁸ Ntou pa ghan̄ pin̄ tho shhente mbin̄ fən̄ yugu ndo ntūgu pa nnu ləin̄ na pugu ni nchwie nu ne. ¹⁹ Ntou pa ngwa na pugu ni mbo pa ghan̄ shhé ne tho ni pa nwa'anli shhé pugu pi tūon̄ shhente. Pi pi'i nchuon̄ ngwa'anli pigho a taon̄ tien̄ wun̄ nkan̄ yichəi nkwan̄ mbin̄.* ²⁰ Nenne chrà Taatho nyien̄ ngəi shhi nkien̄ titini.

Mme minduon̄nduon̄ gū Efesho

²¹ Pa nnu pei ni nga ntogo, Poo lōgo nthi mi mon̄ Jijwe no togo nu Mashedonia pugu Akaya ngəi Jerushalein̄. A ni nchhu nu na, "Nshi nga ngəi fo, ngu'ō ngəi ti nchəin̄ njəi la'ataon̄ Roma nkaa yu." ²² Poo ni nga nkwo taon̄ Timoti pugu Erashitu, mbo paa ghan̄ ghère pi Mashedonia, ndutho yi kina Eshia no yichəi fi'i ndii.

²³ A ni mbo pi mon̄ yei pii ndii na nkien̄ titini lwilwi'i ni ngū Efesho nthe Shendaon̄ Taatho. ²⁴ Ngan̄ shūgu lien̄ chəi, ligi yi po Demetriu, lien̄ pa yaon̄ pugu fhi nda nnwi Atemi, pa ghan̄ fā'a pi fā'ō nkien̄ ntou shéi nkuon̄ fā'a yugu gho. ²⁵ Demetriu kiri pichəi ghan̄ fā'a pigho pugu pa pichəi ghan̄ nkwan̄ fā'a pigho, nchhu ni pugu na,

"Ngwa pan̄, pəi ji na nguon̄ fā'ō pia llo pi nkuon̄ yei chofa'a. ²⁶ Pəi yəi ndo nja'ō ni non̄ pəi, nnu na non̄ vei na pi mēin̄ ni Poo, chwie nu ne. A chhu na pa nnwi na pi chwie ni mbhō ne lo nji'i mbo pa nnwi kan̄ tigəi yi, nkwo ya mba'ō ti nkara ntou ngwa hēin̄ Efesho pugu nguon̄ krao Eshia. ²⁷ Nnu wuwuru mon̄ gho lo ngu'ō mbo pi na yia fā'a yei shi ngū shhe. A pin̄

* **19:19** 19:19 Yei yichəi nkwan̄ mbin̄ na ta'a ndigi yi fi'i mbin̄ na non̄ mfā'a no ta'a llé pi pe vi no ne.

mbìgi ña nda nnwi Atemi shi ngũ nnu gha, ndutho Atemi gho, ña nguon Eshia pugu pa nguon mbhi ghà ñga'o ne, shien ndigha'o yi."

²⁸ Pugu ni ñga ñja'o yei nnu, ndinaon ni pigítua, njē pa'o nu ngòu, nchhu nu ña, "Atemi pa ñgwa Efesho, yi ndien!" ²⁹ Moon la'a linaon ni fintho ghao. Pugu tei ngōi nii mon mme li'i ña ñgwa ghà ñkiri fo ne, nshūu Gayu pugu Arishtaku, mbo ñgwa Mashedonia ña pugu pa Poo ni nyien nu ka'a ne, nii no mon li'i gho. ³⁰ Poo ni nt'a a nu nii shina kiri gho, ndo pa'a ghan younjin Jisho lo mien vi ña a nii. ³¹ Pichēi pa thishi Eshia ñkaa pugu ña pugu ni mbo pa taannu Poo ne, ligēi vi ña ki'i a lii mon kiri gho.

³² Kiri gho tho mba'o ngòu, pichēi chhu yei nnu, pichēi chhu yini nnu nthe ña fintho ni mbo shina pugu. Pa'a ntou yi lo nji nnu ña pugu ni ñkiri no gho ne. ³³ Pichēi pa ñgwa mon Kiri gho fe ntigi ni Aleshanda, ña pa Juu ni nt'u'o pi ju ntigi shhi, nne, Aleshanda nōon ni mbho yi ña ñgwa lere lan, ñkaa no fi'i nu moon nnu pigho. ³⁴ Pugu gha njēi ña a po pi non Juu, pugu mū'uy yōno nu no paa awa, nchhu nu ña, "Atemi pa ñgwa Efesho, yi ndien."

³⁵ Ndugwi yi, ñgan ñā'an ñwa'anli la'ataon gho pa'o ndere vugu, nchhu ni pugu ña, "Ñgwa Efesho! Sheshenon ji ña a tuo Efesho ntuo nda nnwi ndien Atemi pugu pa ngū'o yi yei, ña a llo po ngū ne. ³⁶ Ña yei lo mbo nnu ña mimfe sheshenon lāa ne, a pie ña pēi lere lan, ki lo nchwē sheshe nnu titini. ³⁷ Nthe ña pēi tho ni ñgwa pēi hein, mbo ñgwa pē ña pugu lo nji'i njōo yaon nda nnwi ki nchrā chrā piphi nthe vi. ³⁸ A mbo ña Demetriu pugu pa

ghan fà'a pi fā'o pigi njū'o nthe sheshenon, pia fā'o pa thishi pia, pa ndasha'a pia po fo, a nthe pugu ghēi mburu fo. ³⁹ Ndo ti o mbini mfā'o nnu nduon pi sha'a nda ncha'o. ⁴⁰ Nthe ña pia shi nchwē, pi shi ngwēin via ña pia tho ni yōyōno shi'a mon la'a ki ñkien la'o yi lo mbo." ⁴¹ A ni mī'en chhu nu nnu yei, nchhu ñgwa ghēi.

20

Poo ghēi Mashedonia pugu Gri

¹ Yōyōno ni ñga mme, Poo gē pa ghan younjin Jisho ta'a li'i, ñga mā'an ghrī yugu, mien vugu ndollo ngōi Mashedonia. ² A ni ñga ntogo mon nguon pa li'i pigho ghao, ñkwo mā'an ghrī ghan pin fo, ngōi la'ataon Gri. ³ A ni nda'a fo no trei nāon, no ha'an a ni mbiri non yi no shā'a nu ntaon Shiria ne, ñja'o ña pa Juu tho nyian ntān nthe vi ne, a lōgo nthi mi no togo nu Mashedonia mbini.

⁴ Shopata mbo muon Pairu llo Beria ghēi pugu pugu ka'a, pugu pa Arishtaku ni Shekondo llo Teshalonika, ni Gayu llo Debi, ni Timoti ñkaa yu pugu Taikiku ni Trofimu llo krao ngei Eshia. ⁵ Pugu ni ngōi shhi nchēi vigi Troa. ⁶ Llé Ji Brei ki ku'o ni ñga ntogo, pigi shā'a llo Filipai, ñga nda'a tien llé pigi para vugu Troa, nda'a fo no khwachēi llé.

Ndugwi njin kra Poo Troa

⁷ A ni ñga mbo fūon llé mon shwi'i tan, pigi kiri no kru nu brei,* Poo chrā ni pugu, mbī'i nu no ghēi nu yua, nthe yie gho, a wu'o nchrachra ti mī'en ni ntun mbhi. ⁸ Ntou lan ni ntho ñkii nu mon njien nda tothi ña pigi ni ñkiri fo ne. ⁹ Yichēi mā'an mikhwa, ligi yi po Eutiku, ni nchho nchō windu. Poo gha ñgu'o

* **20:7** 20:7 Brei yei ni mbo ye ña pugu ni mbē'i ñkru no kwijn nu gu Taathō.

nchrachra mbīgi ngōi nu shhi ne, lōgō gha'a ma'anj mikhwa ghō, a gū shhe llo monj trei yere nda tothi, pi pi'i vi shhe a kwo khu. ¹⁰ Pōo shwi'i shhe, mbanj vi nchhu na, "Ki'i pēi fā'o yu'ō njū'ō, a wu'ō mbi'i yi maonj." ¹¹ Mbini ŋku'ō monj njiēn nda tothi ki'e, mbē'i brei ŋkru. A ni ŋga nchrā pugu pa ghanj younjij Jishō nō ntaanj ndii ti mbhi ya ndanj, ndollo ngōi. ¹² Pa ghanj younjij Jishō lōgō ma'anj mikhwa ghō pugu pugu pīni la'a, a wu'ō mbo yi maonj, pugu fā'o ntou ghrinju'ō.

Pōo llo Troa ngōi Miletu

¹³ Pigi lollo ngōi shhi nii mitu ŋkhī nshā'a ntaonj Ashoshi, li'i tienj Pōo nō ha'anj a ni ŋkwo chhu ni pigi ne, nthē na a ni nyīen pi shhe ngōi nu fō. ¹⁴ Pigi pugu ni ŋga mbāonj Ashoshi, pigi tienj vi monj mitu ŋkhī pigi pugu ghōi Mitulene. ¹⁵ Pigi nyīenj llo fō mbhi gha ndanj pigi chōinj mbinj Kiou, yichēi mbra llé pigi shā'a Shamo, mbhi gha mbini ndanj pigi chōinj Miletu.

¹⁶ Pōo lōgō nthi mi nō nyīenj nu monj ŋkhī mfērē Efeshō, nne na ki'i a mī'anj ndii Eshia, nthē na a ni ŋkonō nu ngōi Jerushaleinj llé ji na pi mēinj ni Pentekō ne, nō ha'anj a nji'e. ¹⁷ Pōo ni ŋga mbo Miletu, ntaonj ŋkīni Efeshō na pa thishi monj chōshi ghō thō njēi vi.

¹⁸ Pugu ni ŋga nthō njēi vi, a chhu ni pugu na, "Pēi ŋkaa pēi ji ŋkwanj ha'anj mi ni nchhō chōmbhi a shina pēi jē nō fūonj llé na mi ni ntigi kwō a Eshia ne. ¹⁹ Mfā'a mbhō Taathō ni ŋguonj junonj ghao, ni ŋkhī ligi pugu pa mōonj nu na a ni nthō vōi llo ŋkuonj pa ntānj na pa Juu ni ntaanj a nō ne. ²⁰ Pēi ji na űshini ndō ndōinj vōi ni sheshe yaonj na a nthē a ghēre vōi ne.

Mi ni nchhu chrā Minnwi, ndō nje'i vōi shhente pugu pa nda nda.

²¹ Mi ni nshūu tēnō pa Juu pugu pa ŋgwa taonj nduonj na pugu pā'a ŋkūnu yugu ni phi mbinj Minnwi, ni'inj njū'ō yugu mbinj Jishō Kr-ishto mbo Taathō.

²² "Ndo ndwe, lii njēi, űgōi nu ne Jerushaleinj, nō ha'anj Jijwe Minnwi yi'i a na űgōi ne, ndō nji'i nji nnu na a shi nchwīe a fō ne, ²³ űkienj na Jijwe Minnwi kwo shūu tēnō a na monj sheshe la'ataonj, chōinj pugu pa űgō'i thō njwere a. ²⁴ Ndo ndii chōmbhi a, a pō yichēi nnu vōi, ki a fā'ō pi yichēi ghēre vōi. űgu'ō ntā'a nu mī'ēnj pi nnu na Jishō Taathō ni mēinj a nō űkuonj mbhi ne, mbo chii nu űkīni pwa pisha'akhō pwapunj Minnwi.

²⁵ "Lii njēi, ndwe, űji na mba'a kanj ta'a űonj vōi nu'uj njēi a űkamuw'ōnj, mbo pēi na űyīenj nthō nchii Sha'afuonj Minnwi shina pēi ne. ²⁶ Nenne, űchhu ni pēi shi'a yei na sheshenonj vōi mbhe gha, kanj mbhō ma lō ne nji'i mbo nō, ²⁷ nthē na űshini ndō nji'i ndōinj nō chhu nu űguonj pa nnu na Minnwi lōgō nthi mi nō chwīe nu ne.

²⁸ "Nenne, pēi lina ni nonj pēi ndō mbini ndina ni pa űgwa Minnwi na Jijwe Minnwi nū'ōnj vōi na pēi tigi ligi yōi mbinj pugu ne, nō lina nu ni chōshi Minnwi na a yuonj ni chhī Muunj vi ne. ²⁹ Nji na űshi űga űgōi, pa űgwa piphi nii shina pēi űgūo mbinj pēi wu'ō nō ha'anj minanjienj chigōichigōi ghā nchwīe ni pa minji ne. ³⁰ Ndii thō nu na pichēi űgwa llo shina pēi shi nde'i űgiēnj nō fīi nu pichēi pa ghanj pinj pugu yōu njij yugu. ³¹ Nthē yie ghō, pēi chhō ni lina mōi, űkwinj nu na nō trei űga'ō, űshini ndō nji'i űkina nō ye'i nu vōi monj tu'u pugu pa naonjchi ni űkhī ligi.

³² "Ndwe, űchā'a vōi mfe mbhō Minnwi pugu pa chrā pwapunj yi

na a nthe a chwīe pēi ku'ɔ mon piŋ pugu pa mbɔɔ na Minnwi fe ni ŋuon ŋwa pi pi taon̄taon ghao ne.

³³ “Nshini ndo nji'i nshōrɔ mbin ŋon ki laon̄go yi, ki ndhwī yi. ³⁴ Pēi ŋkaa pēi ji na mbho ma mei yru ju ni mmu pigi pa pakwo paŋ. ³⁵ Nōon ni pēi mon ŋuon pa nnu ghao na mon fā'a nu ki jwe, pia ghēre ŋwa pe na pugu lo mfā'o ne ntho ŋkwin pi chrā Jisho Taatho na a ki chhu na, **'Ntou mbɔɔ pɔ mon fe nu nchaa kwe nu.'**”

³⁶ A ni nga nchrā ti mī'ēŋ, ŋkwi kwēre yi shhe nduon Minnwi pugu pugu ghao. ³⁷ Ŋuon yugu ghao kēi, mban vi, no cha'a vi na a nyien shi'i. ³⁸ Njū'ɔ yugu lrī ŋkien ntou yi nthe pa nnu na a ni nchrā ne, na mba'a pugu shi nu'uy njēi vi ŋkamu'ɔŋ ne. Pugu lōgo vi ŋgēi nti'i yēi mitu ŋkhī.

21

Pɔɔ ghēi Jerushaleiŋ

¹ Pigi ni nga nchā'a vugu, nii mon mitu ŋkhī nchu'ɔ shhe, ntun ndind̄i ntaon̄ Koshi, mbhi gha ndan̄ pigi ghēi Rodeshi, ndho fɔ ŋgēi Patara. ² Pigi gha nchēiŋ fɔ njēi mitu ŋkhī a ghēi nu Fonishia, pigi nii mon ghɔ ŋgēi. ³ Pigi ni nga ntho ti njēi Shaipru, nchhwi nshwi'i mbiēŋ ntaon̄ Shiria, ntaon̄ ŋkaon̄ pie Taire, nthe na a li'i na mitu ŋkhī ghɔ ni mfā'o no fu'u nu pa kaku fɔ ne. ⁴ Nga njēi pa ghan̄ younj̄in Jisho, nda'a fɔ pigi pugu no khwachēi llembhi. Ntɔgo mbho nji Jijwe Minnwi, pugu chhu ni Pɔɔ na ki'i a ghēi Jerushaleiŋ. ⁵ Fi'i llembhi na a ni mbie na pigi la'a fɔ ne ni nga mme, pigi lollo ŋgwēiŋ ndaon̄ ŋgēi nu ŋuon̄ vugu ghao pugu pa ŋgwe pugu ni puon̄ pugu ghēi nti'i vigi ti ntaon̄ mon la'a, pigi kwi kwēre yigi ŋkin̄ ŋkhī nduon̄

Minnwi, ⁶ nchā'a non̄. Nenne pigi nii mitu ŋkhī ŋgēi, pugu pīni yugu la'a.

⁷ Pigi ni nga mī'ēŋ nyien̄ llo Taire, nchēiŋ Tolemāi, nchrā ni pa ghan̄ piŋ nda'a fɔ no ta'a llé. ⁸ Mbhi gha ndan̄ pigi lollo ŋgēi Kaisharia, ŋgēi nda Fili ŋgan̄ chii pwa pisha'akhɔ, mbo ta'a ŋon̄ shina pa khwachēi ŋgwa pe na pi ni nchu'ɔ vugu Jerushaleiŋ no nnu ghēre ŋgwa ne, nda'a pigi pugu. ⁹ A ni mfā'o khwe puon̄ piŋge na pugu shi ya'a lan̄ ne, Minnwi nōon̄ nnu ni pugu pugu chhu.

¹⁰ No ha'an̄ pigi ni nda'a no yichēi fi'i llé ne, njēi'i Minnwi chēi, ligi yi pɔ Agabu, llo Judia nshwi'i. ¹¹ A ni ntho mbara vigi, ndōgo ŋkandan̄ Pɔɔ, ŋkrao kwò ndutho yi no ghɔ pugu pa mbho mi nchhu na, “Yei nnu na Jijwe Minnwi chhu ne, ‘Yei ha'an̄ pa Juu Jerushaleiŋ shi ŋkrao ŋgan̄ ŋkandan̄ yei nchā'a vi mfe mbho ŋgwa taon̄ nduon̄.’” ¹² Pigi ni nga nja'o nnu yei, pigi pa ŋgwa ha'an̄ pugu ni mbo fɔ ne, ndigēi vi na ki'i a ku'ɔ Jerushaleiŋ.

¹³ Nenne Pɔɔ khwē na, “Pēi chwīe pi neiŋ, ŋkēi nu ntho mbē'i njū'ɔ a? Nthe na ndo ŋgu'ɔ mbiri non̄ a pi no ghēi nu chēiŋ, a nji'i mbo pi gu ŋgu'ɔ ŋkukhu Jerushaleiŋ no ligi Jisho Taatho.” ¹⁴ Pigi ni nga ndigēi vi kieke, mien vi fɔ nchhu na, “Nnu na Taatho tā'a nu ne pɔ.”

¹⁵ Llé pei ni nga ntɔgo, pigi piri non̄ yigi ŋku'ɔ Jerushaleiŋ. ¹⁶ Pigi pa pichēi ghan̄ younj̄in Jisho llo Kaisharia pugu lōgo vigi ŋgēi ni pigi nda Nashon̄ llo Shaipru mbo pa fūon̄ ghan̄ piŋ, nne na pigi pugu la'a ka'a.

Pɔɔ ghēi kra Jeiŋ

¹⁷ Pigi ni nga ntho nchēiŋ Jerushaleiŋ, pa ghan̄ piŋ shwi'i piēŋ pigi ni pwanju'ɔ. ¹⁸ Mbhi gha

ndanj, pigi pa Pɔɔ ghēi njēi Jēinj. Nguonj pa thishi ni mbo fɔ.

¹⁹ Pɔɔ ni nga nchrā ni pugu, mfi'i nguonj nnu na Minnwi chwīe shina pa ngwa taonj nduonj ntɔgɔ mbho yu ne, pa ta'a yi pa ta'a yi.

²⁰ Pugu ni nga nja'o, nga'o Minnwi. Nchhu ghɔ ki'ε na, "ɔ yēi nu ndinj vigi, fi'i nkanjkanj ngwa Juu ha'anj pugu pinj Minnwi, ndɔ mfā'o nkiēj ntou ni'in njū'ɔ nkuonj gí Mushi ne. ²¹ Pi kwo chhu pa nnu ni pugu nthe ghɔ na ɔ yē'i nguonj pa Juu na pugu la'a nu shina ngwa taonj nduonj ne, na ki'i pugu nū'ɔnj gí Mushi, nchhu nu ni pugu na ki'i pugu ni'in puonj pugu ngunu mbrēi, ki nchwīe nū'ɔnj pa ngwa Juu. ²² Ti pi shi nchwīe pi neinj? Nthe na pugu shi nja'o na ɔ thɔ.

²³ "Yei nnu na pigi tā'a nu na ɔ chwīe ne. Khwē ngwa pɔ heinj ha'anj pugu kwo lɔgɔ kà'a shhi Minnwi. ²⁴ Ghēi pēi pugu ka'a, nchwīe pa nū'ɔnj nɔ pɔ nu yi taonjtaonj, ɔ lɔ mbe yaonj na a pie na pugu fe nɔ chwīe nu nū'ɔnj ghɔ nne na mimfe pi kiri thɔ yugu. Nne kanj pugu njkaa pugu shi nji na nnu shini lɔ mbo monj pa nnu ha'anj pi chhu nthe ghɔ, na gò nduthɔ yɔ ghà nū'ɔnj gí.

²⁵ "Nɔ ni ngwa taonj nduonj na pugu pinj Minnwi ne, pigi kwo nā'anj nwa'anli mfe ni pugu na ki'i pugu ji maonj na pi fē'i pa nnwi nɔ ghɔ ne, ki'i pugu ji chhi, ki'i pēi kru minyienj na pi nīnaonj mmi yi a khu ki chhi lɔ ntaonj mbinj yu ne, ki'i pugu kwoshuonj."

²⁶ Nne, Pɔɔ ghēi pugu pa ngwa pighɔ. Mbhi gha ndanj pugu pugu chwīe nonj yugu mbo yi taonjtaonj, ngēi Nda Minnwi, nɔ chhu nu llembhi na a pi'i pugu lūgwī chwīe nu nū'ɔnj nɔ pɔ nu yi taonjtaonj, ndɔ shi nthɔ ni maonj fē'ingienj nɔ fe nu nɔ thɔ sheshenonj vugu.

²⁷ Khwachēi llé ghɔ ni nga njkwo mme na, pichēi ngwa Juu llɔ Eshia gha njēi Pɔɔ Nda Minnwi, ni'in punj yú ngwa pē na pugu ni mbo fɔ ne ndɔ ngwēinj vi ne, ²⁸ mba'o nggòu na, "Ngwa Ishrae pēi kwe vigi! Yei nonj ye na a nyīenj nguonj li'i nthɔ nje'i ngwa ni nnu piphi nthe ngwa Ishrae pugu pa gí Mushi pugu pa Nda Minnwi yei. Nɔ pigi nu, a lɔgɔ pa ngwa taonj nduonj nthɔ mfuo li'i taonjtaonj yei." ²⁹ Pugu ni nchhu nne nthe na pugu ni njkwo fūonj njēi vi pugu Trɔfimu mbo nonj llɔ Efeshɔ monj la'a, nthɔ mbī'i nu na ju, Pɔɔ, ntienj vi nthɔ nɔ Nda Minnwi.

³⁰ Finthɔ gū monj nguonj la'a ghao, pa ngwa pighɔ tei ngēi ngwēinj Pɔɔ nshūu vi ntaonj nɔ Nda Minnwi, nchri chonjka'a wu'ɔ ndii ghɔ. ³¹ Nɔ ha'anj pugu ni mba'o nu nɔ jwi nu Pɔɔ ne, njkīni chēinj mbho taathɔ pa ghanj mā'anj nchhɔ Roma na nguonj Jerushaleinj pɔ monj finthɔ. ³² Wu'ɔ ndii ghɔ a lɔgɔ pa shooge pugu pa thishi ta'a njkīi shooge, pugu pugu tei ngēi njēi ngwa pighɔ. Pa ngwa pighɔ ni nga njēi vi pugu pa shooge pighɔ, mienj wie nu Pɔɔ.

³³ Taathɔ ghɔ ghēi ngwēinj Pɔɔ, mfe gí na pi krao vi ni paa ndigi cheinj. Nɔ mbie ki'ε na, "Nonj vei pɔ pi gɔ? A lɔ nchwīe pi neinj?"

³⁴ Pichēi ngwa monj kiri ghɔ pa'o nggòu nchhu yei nnu, pichēi chhu yini. A gha mienj ki ya'o la'o nnu pighɔ, nthe ntou yòyɔnɔ a fe gí na pi ni'in vi monj li'i na pa shooge ghà nchhɔ ne. ³⁵ Ndi' na pi ni nchēinj ni ju ni mbinj nchwi nda ne, pa shooge pighɔ ya ntienj vi tienj nthe fi'i kíkri na yú ngwa pighɔ ni nthɔ nu nɔ ghɔ ne. ³⁶ Yú ngwa pighɔ wu'ɔ nthɔ nu njinj yu mba'o nggòu na, "Pēi mī'ēnj ni ju!"

37 Nò ha'an pi ni ntà'a nu nii ni Poo mon li'i na pa shooge ghà mbo ne, a chhu ni taatho pa shooge pigho na, "Nchhu nnu ve?"

A pie vi na, "O ji chrà Gri? 38 A lo mbo gò mbo non Ijipti na a ni ntho ni tinitho ndògo khwe nkan mikija pèi pugu nii mon nkunu njó ne?"

39 Poo khwè na, "Mbo pi non Juu llo Tasho mon Shilishia, non llo mon mme la'ataon. Ndìgèi gho mien nchhu nnu ni ngwa pei."

40 Nthishi pa shooge gho pin, nne Poo thi nkuon pa nchwi nda pigho ndon ni mbho yi na ngwa pigho lere lan. Pugu ni nga ndere lan, Poo chrà ni pugu mon chrà Hibru, nchhu nu na,

22

1 "Lìn pan pugu pa taa pan, pèi ya'o nkwan no ha'an nshi ntaa non a ndwe shhi pèi ne." 2 Pugu gha nja'o a chrà pi mon chrà Hibru, pugu pini nja ndere lan. Poo ghèi shhi nchhu na,

3 "Mi non Juu, pi phi a Tasho mon Shilishia ndo nku'ò pi hein mon Jerushalein mbho Gamalia mbo masha a. Mfà'o nkien titini ntigi mon gi pa taa pia, mfe non a ni Minnwi wu'ò no ha'an nguon vei ha'an pèi thi hein shi'a fe non yèi ne. 4 Nki fe ngè'i ni ngwa na pugu younjin Shendaon yei ne, ti pichèi khu. Nki wèin mbia pugu pa pinje ni'in vugu chéin. 5 Pa taatho pa thishi ghan fe'ingien pugu pa kún nthè pugu kwe nte a na nchhu pi nnu shini. Pugu ni nà'an pa nwa'anli mfe vèi ngèi mfe ni pa ngwa Juu Damashiku, nenne, ngèi fo no wèin nu ngwa na pugu ni mbo fo ne nkrao vugu mbini ni pugu Jerushalein pi fe njó ni pugu.

Poo fi'i nkwan ha'an a ni nkara mbij Minnwi ne

6 "Nò ha'an nki nyien ngèi nu ti mbara mbij Damashiku ne, nnu ni ntun minaon, lí'e llo po wí'i nshei yèi mu. 7 Ngú shhe, nja'o yichèi nggi chhu nu vèi na, **'Shoo, Shoo, o tho mfe ngè'i vèi no kho?'**

8 "Nkhwè na, 'O po pi gò, Taatho?"

"A chhu na, **'Mi jisho llo Nashare na o tho mfe ngè'i gho ne.'** 9 Ngwa ha'an pigi pugu ni mbo ka'a ne, ni njèi lí'e gho ndo pa'a ndo nja'o nji nggi non na a ni nchrà nu vèi ne.

10 "Nchhu na, 'Mi shi nchwè pi nein, Taatho?"

"Taatho chhu vèi na, **'Lollo ngèi Damashiku, pi shi nshwei gho fo ni nguon nnu na Minnwi nū'on na o chwè ne.'** 11 Ligi ma nchri nthè fi'i nkwan no ha'an lí'e gho ni nthè ne, nthè yie gho, pakwo pan wèin mbho a ngèi ni mu mon Damashiku.

12 "Non chèi ni mbo mon la'ataon Damashiku, ligi yi po Anania, mbo nkien ngan pogo Minnwi ndo nū'on nguon gi ghao, nguon pa ngwa Juu lii vi na a nkien non. 13 A tho ntithi yèi mu nchhu na, 'Ndin a Shoo, pini njèi li'i,' wu'ò chomilaon gho, ligi a chu'ò njèi vi.

14 "A chhu na, 'Minnwi pa nkhu taa pia chu'ò gho na o ji nnu na a kà'a no chwè nu ne, no yèi nu Muon Fà'a vi yi Ndindì, ndo nja'o nggi yi a chrà nu. 15 O shi mbo minkwentie yi ni nguon ngwa no nchhu nu pa nnu pe na o yèi ndo nja'o ne. 16 O nu'un nchèi pi kho ndwe, yrei shhe, nkwe nkhi nduon Minnwi a shigao phi yo.'

Minnwi gè Poo na a ghèi nchii chrà yi ni ngwa taon nduon

17 "Mbini Jerushalein nga ntho nduon Minnwi mon Nda Minnwi, njèi nnu. 18 Mon nnu gho njèi Taatho a chhu vèi na, **'Kono**

**ntaon Jerushalein ni nji, nthe
 na mba'a ngwa pei pin nnu na
 o shi nchhu nthe a ne.'**

¹⁹ “Nkhwē na, Taatho, pugu ni non pugu ji na nki nyien mon sheshe nda luon Minnwi ngwēin pa ngwa na pugu pin gho ne, ni'in vugu choin ndo ngwie pichai. ²⁰ Ndi na pi ni nchho njwi minkwentie yo mbo Shitifin ne, mmu ndutho a ni mbo fo, mbin nu na pi jwi vi, ndina nu ni ndhwī ngwa pe na pugu ni tho njwi vi ne.’

²¹ “Taatho chhu vāi na, ‘**Ghōi! Nthe na nshi ntaon gho fie hini ni ngwa la'ataon nduon.**”

²² Ngwa pigho ni ngu'ō njwere nu ti nga nja'ō yei, nkērē nggi yugu nchhu na, “Pai mī'ēn ni ju, a lo mfā'ō nō chho nu mbhi!”

²³ Ndo ha'an pugu ni mba'ō ngōu, nshrāo ndhwī yugu mfiri nu, ndo mā'an pru mon tothi ne, ²⁴ taatho pa shooge Roma fe gi na pi lōgo Pōo ngōi ni ju mon li'i na pa shooge ghā nchho ne, ndo nchhu pugu wie vi nō tā'a nu la'ō nnu na a chwē pa ngwa Juu tho mba'ō ngōu tho yu ne. ²⁵ Ndo pugu ni nga nkwo krao vi nō wie nu, Pōo pie ni ta'a nthishi pa ta'a nkii shooge na a ni nthi fo ne na, “Gī pin na pi wie non Roma ki lo naa nsha'a vi njai na a gū shā'a?”

²⁶ Ndi na nthishi pa ta'a nkii shooge gho ni nja'ō nnu yei ne, ngōi nchhu ni taatho pa shooge na, “O tā'a nchwē pi nein? Nthe na non vei pō pi non Roma.”

²⁷ Taatho pa shooge pigho ghōi mbie vi na, “Shwei a, o non Roma?”

Pōo khwē na, “Oon.”

²⁸ Taatho pa shooge pigho chhu na, “Njuon pi ni nkien ntu mbin maa mbo non Roma.”

Pōo khwē ji na, “Pi phi a phi nō non Roma.”

²⁹ Nne ngwa pe na pugu ni mbo nō tou nu mi ne kā'ō mbini pini

ndi gho. Taatho pa shooge gho pōgo nthe na a ni nji ndi gho na Pōo pō pi non Roma a kwo lo nkrao vi.

Pōo shhi pa kún

³⁰ Ndo mbhi ni nga ndan, taatho pa shooge pigho tā'a nu nja nji nnu na a chwē pa ngwa Juu pa'ō ngōu tho yu ne, nkigei vi, ngē pa thishi ghan fe'ingien pugu pa kún, nshwi'i ni Pōo ki'ē ntigi vi shhi pugu.

23

¹ Pōo chaon ligi yi mbin pa kún nchhu na, “Lin pan, nganho a lo nji'i nkhu mon nkwan ha'an nchho chombhi a shhi Minnwi ti ntho nchoin shi'a ne.” ² Taatho pa thishi ghan fe'ingien mbo Anania fe gi ni ngwa ha'an pugu ni nthi mbara yai Pōo ne na pugu chrōi lri tho Pōo. ³ Nenne, Pōo chhu gho na, “Minnwi shi nchrōi gho nkaa gho, ma ngan mbe vei. O chho hene nō sha'a nu ma nkwan ha'an gi chhu ne, ndo mbē'i gi gho nkaa gho nō chhu nu na pi chrōi a?”

⁴ Ngwa ha'an pugu ni nthi yai Pōo ne chhu na, “O kie nein ngwē'i taatho pa thishi ghan fe'ingien Minnwi?”

⁵ Pōo khwē na, “Lin pan nshini ndo nji na a taatho pa thishi ghan fe'ingien, nthe na pi nā'an na ki'i nchrā nnu piphi nthe ghan sha'a ngwa pai.”

⁶ Ndo Pōo ni nga njai na ta'a ghrā kiri gho pa ngwa Shadushi yichai ta'a pō Farashi, a pa'ō ngōu nda pa kún na, “Lin pan, mi non Farashi, a phi non Farashi mbhi a. Pi sha'a a hein shi'a nthe na njwere nu ni tinanju'ō na ngwa na pugu nkhu ne shi mbini nku'ō.”

⁷ A ni nga nchhu yei nnu, mindoundou gū shina pa ngwa Farashi pugu pa ngwa Shadushi, kiri gho shina ntaon nduonduon.

⁸ Nthe na pa ngwa Shadushi ghā

nchhu ña ñon shi'a ñkhu mbini ñku'ó, pa'a pa ghan ntaon Minnwi lo mbo, ndo pa'a pa Jijwe lo mbo, ndo ñgwa Farashi pin ñguon pa nnu pei ghao. ⁹ Mmē yòyòno mū'unj, pichēi pa ghan ye'i ñgwa ni gí Mushi ña pugu ni mbo mon ta'a ghrà pugu pa ñgwa Farashi ne tithi ndou nu ña, "Pigi lo ñjēi fāñ ñon vei, pēi ji ñeij ña yichēi jijwe, ki ñgan ntaon Minnwi chrà gho?"

¹⁰ Minduonduon gho ni ñga nchēij mōñon, taatho pa shooge pigho pogo ña pi shi nshāa Poo prapra, mfe gí ni pa shooge ña pugu shwi'i mfu'u vi ni ghrí shina ñgwa pigho ntho no li'i ha'an pa shooge ghà nchho ne.

¹¹ Tu'u gha shini, Taatho thi yei yu nchhu ña, "**Fá'ó tininju'ó, wu'ó ñkwan ha'an ó chíi ligi a Jerushaleij ne, a wu'ó ñkwan ha'an ó shi nchii mon la'ataon Roma ne.**"

Ntán no jwi nu Poo

¹² Mbhi ni ñga ndan, pichēi pa ñgwa Juu nyian ntán, ñgwrā kina ña mba'a pugu ñji yaon, ki nnu sheshe yaon, kan a ne pugu jwi Poo. ¹³ Ñgwa ña pugu ni nyian ntán gho ne ni ntogo khwe wun yugu. ¹⁴ Pugu lollo ñgēi mbara pa thishi ghan fe'ingien pugu pa pichēi pa thishi nchhu ña, "Pigi wrā kina ña mba'a pigi ji sheshe yaon ti nu'unj ñjwi Poo. ¹⁵ Nthe yie gho, pēi pa pichēi pa kún taon ñkani ni taatho pa shooge Roma ña a taon Poo ni pēi. Pēi chwīe no ha'an pēi tā'a nu ntou pi moon nnu gho shi'i no ji nu pa nnu nthe vi. Pigi kwo piri non yigi no jwi nu vi ñkaon a maa ndo nchēij heij."

¹⁶ Ndo muun mimbia mbo muun ndij Poo yi mingwe ni ñja'ó ntán yei, ñgēi li'i ha'an pa shooge ghà nchho ne nshwei Poo no gho. ¹⁷ Nenne, Poo mēij ta'a nthishi

pa ta'a ñkii shooge nchhu gho ña, "Lōgo muun vei ñgēi no gho shhi taatho pa shooge nthe ña a fā'ó nnu no chhu nu gho."

¹⁸ Nenne, nthishi gho lōgo vi pugu yu ghēi ñjēi taatho pa shooge nchhu ña, "Poo, yichēi ta'a ñgan chēij, mēij a nchhu vōi ña ñdōgo muun vei ntho ñjēi gho no, nthe ña a fā'ó nnu no chhu nu ve."

¹⁹ Taatho pa shooge gho wēij mbho yi pugu yu ghēi li'i ha'an ñgwa lo mbo ne, a pie vi ñjiñjij ña, "Nnu ña ó tā'a nu nchhu vōi ne po pi kho?"

²⁰ Muun gho khwē ña, "Pa Juu taan ña pugu shi nchhu ve ña ó taon Poo ni pa kún yua no ha'an pugu tā'a nu ntou vi tou ñji pa nnu nthe vi shishi'i. ²¹ Ndo ki'i ñja'ó nnu ña pugu chhu nu ne, nthe ña pugu togo khwe wun yugu ña pugu kwo taan ti ñgwrā kina ña mba'a pugu ji ki nnu sheshe yaon ki lo naa ñjwi vi, ñkwo lere ntho ñjwere vi. Ti ndwe, pugu kwo piri non yugu ntho ñjwere khwē pi mbho gho."

²² Nenne, taatho pa shooge chhu ni muun gho ña a ghēi ni vhi ndo mfe gí gho ña, "Ki'i nchwīe sheshenon ji ña ó kwo chhu nnu yei vōi."

Pi taon Poo ni Feli mbo ñgan Sha'a Kaisharia

²³ Taatho pa shooge gho mēij paa nthishi pa ta'a ñkii shooge nchhu ña, "Pēi piri paa ñkii pa shooge no ghēi nu Kaisharia pēi pa khwachēi wun ghan mā'an nchhò ni minyienlōi pugu pa paa ñkii ghan mā'an nchhò ni khwā, mbiri no llo nu mon ndipu'u minnaon ni tu'u. ²⁴ Fe pichēi pa ñkwēij ni Poo a ku'ó pēi ghēi ni ju mfe vi ni Feli, mbo mme ñgan sha'a ñgwa shi'i, ki kà'a lo ñkēe vi." ²⁵ Taatho pa shooge gho nā'an ñwa'anli, nchhu nu ña,

²⁶ “Nwa'anli yei nā'an mmu Klauidiu Lishia ve, ma Feli non ndien, nchrā ve.

²⁷ Pa ngwa Juu ni ngwēin non vei ntā'a nu njwi vi. Nga ntho mbara vi pigi pa shooge nkwe vi, nja'o na a po pi non la'ataon Roma. ²⁸ Nki tā'a nu nji nnu na pugu ni ngwēin vi no ne, nenne, ngōi ni ju nda pa kún pugu. ²⁹ Nki gha ntā'a, njai na pa nnu ha'an pi ni ngwēin vi no gho ne lo mbo pa nnu ha'an a nthe pi jwi vi, ki ni'in vi chéin no gho, pa nnu pigho po pi nkuon pa pie nthe nnu gí yugu. ³⁰ Pi ni nga ntūgu vāi na pi tho nyian ntān nthe vi, ntaon vi ve ta'a nge, mfe gí ni ngwa ha'an pugu wēin vi ne na pugu shwei nnu ha'an pugu wēin vi no gho ne ve.”

³¹ Nenne, pa shooge lōgo Poo wu'o nkwan no ha'an pi ni mfe gí ni pugu ne, ngōi ni ju ti nchēin Antipatri ni tu'u. ³² Mbhi gha ndan pugu pīni li'i ha'an ghan mā'an nchhō ghā nchhō ne, mien vi pugu pa ghan Minyienlāi na pugu pugu ghōi ka'a. ³³ Pugu ni nga nchēin Kaisharia, mfe nwa'anli gho ni Feli mme ngan sha'a ngwa, mbini ncha'a Poo mfe mbho yu. ³⁴ Feli mēin nwa'anli gho mbie vi na a llo mon yāi li'i, nga nja'o na a llo pi Shilishia, ³⁵ a chhu gho na, “Nshi nja'o chrā yo ndii na ngwa na pugu wēin gho tho ne.” Nenne, mfe gí na pi chho nkē'i Poo ntu'o fūon Hero.

24

Nnu na pi wēin Poo no gho ne

¹ Tien llé ni nga ntogo, taatho pa thishi ghan fe'ingien mbo Anania shwi'i pugu pa pichai pa thishi ni ta'a non na a shi nchrā no li'i

yugu, ligi yi po Tetulu. Pugu fi'i nnu na pugu wēin Poo no ne ni Feli non ndien. ² Pi ni nga mēin Poo a nii nda, Tetulu jē ntho ntigi pa nnu tho yu, nchhu nu na,

“Nthe na o sha'a nu ni shietho ne, pigi fā'o ntou ghighri no ntaan ndii ne, pugu pa na ntou pa kwri tho mon la'ataon yei ntogo pi mbho gho ne, ma Feli non ndien, ³ mon nguon shendaon mon nguon li'i ghao, pigi pin nguon nnu pigho ni ntou too nu ve, ma Feli non ndien. ⁴ Ndo no mien nu ki lo nu'un njwi ndii yo, ndigoi gho mon pwanju'o yo na o ya'o vigi no kuo ndii. ⁵ Pigi yai na non vei ya mbo pi nkien ngan ndan, a tho ni minduonduon shina pa Juu mon nguon mbhi ghao, mbo nthishi pa ngwa kiri ye na pi mēin ni Nasharin ne.*

⁶ A ni ntā'a nu mfuo Nda Minnwi, pigi wēin vi. [Pigi kan ni nshā'a vi nkwan no ha'an gí yigi chhu ne, ⁷ ndo Lishia mbo nthishi pa taatho pa shooge tho ni ghri nkwe vi mbho pigi ngōi ni ju, ⁸ nchhu nu ni pa ngwa na pugu ni ntigi nnu tho yu ne na pugu tho shhi gho.] O shi nga ntou vi ni non yo, kan o shi nji nguon pa nnu na pigi wēin vi no ne mbho yu.”

⁹ Pa ngwa Juu nii mon gho nkaa pugu, nchhu nu na nguon pa nnu ha'an pi wēin vi no ne nnu shini.

Poo taa nchō yi shhi Feli

¹⁰ Feli mme ngan sha'a ngwa nōon ni mbho yi na Poo chrā. Poo chhu na, “Nji na o kwo sha'a la'ataon yei no ntou nga'o. Nthe yie gho, mfā'o pwatua no taa nu nchō a shhi gho. ¹¹ No ha'an o nthe o yai ni non yo ne, a lo nji'i ntogo paanchro llé no ha'an nki ku'o Jerushalein li'i gha'o Minnwi. ¹² Pa Juu shi ki lo njai ntho

* 24:5 24:5 Yei nkwan ha'an Tetulu ni mēin Poo pugu pa pichai pa ngwa na pugu ni njou njin Jisho llo Nashare ne.

ndōu nu pigi sheshenon ki ni'in puṅ ṅgwa mon Nda Minnwi ti mfe pi ni moon sheshe nda luon Minnwi, ki pi mon la'a. ¹³ Ndo minthe pa'a pugu lo nōon ve ṅa nnu ṅa pugu tigi nu tho mu ne nnu shini.

¹⁴ "Ndo mbinṅ yei ve, ṅa ṅga ṅga'o Minnwi pa ṅkhu tāa pigi njou pi njin Shendaon ṅa pugu chhu ṅa a lo kā'o ne. Ndo mbini mbinṅ ṅa ṅguon yaon ṅa pi nā'an mon ṅwa'anli gí Mushi pugu pa yi njēli'i Minnwi ne, yi ndindi. ¹⁵ Mfā'o kwā'a mbinṅ Minnwi ṅa pugu ṅkaa pugu fā'o ne, ṅa ṅguon ṅgwa ghao, ṅgwa shi'i pugu pa pi pìphi shi nde mbini ṅku'ɔ mon gu. ¹⁶ Nenne, ṅga mba'o ṅa ṅgantho a po yi shishie shhi Minnwi pugu pa ṅgwamishua.

¹⁷ "Mi ni ṅga ṅkwo po mbhi no ntou ṅga'o, mbini mbini la'a pigi no ghēre nu ṅgwa paṅ ni mbinṅ ndo mbini fe'ingien ni Minnwi. ¹⁸ A ni mbo pi ndii ṅa ṅki tho nchwie nnu pei Nda Minnwi ne, ndii ṅa ṅki kwo mī'ey nū'ɔṅ ṅa pi ghā nchwie no po nu yi taonṅaon ne, ṅa pugu ni njēi a. Pigi pa yú ṅgwa shini ndo mbo ka'a, ndo pa'a minduonṅduon lo mbo. ¹⁹ Ndo pichēi pa ṅgwa Juu llo Eshia ni mbo fo ṅkaa pugu, a pie ṅa pugu tho ṅkaa pugu no fī'i nu sheshe nnu ṅa ṅchwie ki a lo ṅkā'o ne. ²⁰ Ndāa nenne ne, pei ṅgwa ṅa pugu po hein ne fī'i ne nnu ṅa ṅki chwie ki a lo ṅkā'o ndii ṅa ṅki thi shhi pa kún ne, ²¹ ṅkien yei ta'a nnu ṅa ṅki pa'o ṅgou no ndii ṅa ṅki thi shina pugu ne, 'Nthi shá'a ne shi'a shhi pēi nthe ṅa mbinṅ ṅa ṅgwa ghā ṅga ṅkhu, shi mbini ṅku'ɔ."

²² Ndo Feli ṅa a ni nja nji pa nnu nthe nnu Shendaon shi'i ne, chi shá'a mfe shhi, nchhu ṅa, "Ndiṅ ṅa Lishia mbo taatho pa shooge shi nchēin ne, ṅdūgwi shá'a yo."

²³ Nenne a fe gí ni nthishi pa ta'a ṅkii shooge ṅa a chho ṅkē'i vi, ndo mfe shina ghō no ha'an minthe pa shuon pi tho ṅgēre vi ki lo mfā'o kī'ingini ne.

Pɔɔ shhi Feli pugu Drushila

²⁴ Pichēi pa llé ni ṅga ntogo Feli tho pugu ṅgwe vi, ligi yi po Drushila, mbo ṅon Juu, nchhu pi tho ni Pɔɔ, a ywere ṅkwan ha'an Pɔɔ tho nchrā nu nthe nnu pinṅ mbinṅ Jisho Krishto ne. ²⁵ No ha'an Pɔɔ ni nchrā nu ṅkuon pa nnu ndindi, pa nnu wēin nu non pugu pa lembhi shá'a ṅa a tho nu ne, pogo gu wēin Feli a chhu ghō ṅa, "O nthe o ghēi ndwe, ṅshi mbini mēin ghō ndii ṅa mfā'o shina ne." ²⁶ Wu'ɔ mon ndii ghō, a kwā'a nu ṅa Pɔɔ shi mfe mbinṅ ghō, nthe yie ghō, a tho mēin vi ṅgenge pugu yu chrā nu.

²⁷ Paa ṅga'o ni ṅga ntogo, Pokiu Feshitu lōgo li'i Feli. Feli ni ntā'a nu nōon pwapuṅ ni pa Juu, nne, mienṅ Pɔɔ mon chōinṅ.

25

Pɔɔ līgēi ṅa shá'a yi ghēi shhi Fūon pa ṅgwa Roma

¹ Trei llé ni ṅga ntogo Feshitu chēin mon krao li'i ghō, ndho Kaisharia ṅku'ɔ Jerushaleinṅ. ² Pa thishi ghan fe'ingien pugu pa thishi ṅgwa Juu chhu pa nnu tho Pɔɔ, ndigēi Feshitu, ³ mbie vi ṅa a nthe a chwie shi'i ni pugu no taon nu Pɔɔ a shwi'i Jerushaleinṅ. Pugu ni nchhu nne nthe ṅa pugu ni ṅkwo taṅ no nū'ɔṅ nu ṅgwa pugu lere njwi Pɔɔ shendaonṅ. ⁴ Feshitu khwē ṅa, "Pi nū'ɔṅ Pɔɔ no ṅgan chōinṅ Kaisharia, mba'a a nu'unṅ nda'a ṅkaon mmu ndutho a maa ṅgēi fo. ⁵ Pēi chwie pigi pa thishi pēi ghēi Kaisharia, a mbo ṅa ṅon ghō fāan sheshe nnu, pugu chhu nthe vi."

⁶ Feshitu chho fo no fūon llé ṅgēi pi wuṅ, ndollo kī'e ṅgēi

Kaisharia. Mbhi gha ndan a chòchò mon li'i sha'a shá'a, mfe gí ña pi thò ni Pòò. ⁷ Pòò ni ñga nchəin, pa ñgwa Juu ña pugu ni ndhò Jerushalein ne, ghin vi, nthò nchhu ntou pa nnu thò yu, ndò pa'a ndò ndon ña sheshe nnu pighò nnu shini.

⁸ Ndo Pòò taa non yi, nchhu nu ña, "Ndo nji'i nchwie kan ta'a fan nthe gí pa ñgwa Juu ki nthe Nda Minnwi, ki mbin Kaisha mbò fùon pa Roma."

⁹ Ndo Feshitu ni ntá'a nu nò ndon nu pwapun ni pa ñgwa Juu, nenne a chhu ni Pòò ña, "O khwā nò ghēi nu Jerushalein pi sha'a ghò fò nthe nnu pei ña pi chhu vèi hein nthe ghò ne?"

¹⁰ Pòò khwē ña, "Nthi hein mon ta'a li'i sha'a shá'a Kaisha mbò li'i ña a pie ña pi sha'a a ne. Gò nduthò yò ji ña ñdò nji'i fāan kan ta'a nnu mbin pa Juu. ¹¹ Nkan ni mbò pi ñgusha'a, nchwie sheshe nnu ña a pie ña ñkhu ne, pa'a ñdò nji'i ntei tei. Ndo a mbò ña kan ta'a nnu shini lò nji'i mbò mon nnu ña pugu chhu nthe a ne, kan mba'a yichəi non fe a mbhò pugu. Ndògò shá'a a nda shá'a Kaisha."

¹² Feshitu ni ñga mbini pugu pa kún pi, ñkhwē ña, "Ña o chhu ña Kaisha sha'a shá'a yò ne, o shi ñgēi shhi yu."

Pòò shhi Agripa pugu Benishi

¹³ A ni ñga nda'a, Fùon Agripa pugu Benishi ghēi Kaisharia nò kra nu Feshitu, nchhu ghò ña a thò a pwa. ¹⁴ Nò ha'an pugu ni nda'a fò nò ntou llé ne, Feshitu nū'on shá'a Pòò ghò shhi fùon, nchhu nu ña, "Yichəi ngan chəin pò hein ña Feli ni ñga ndòllò mien. ¹⁵ Nki gha ñgēi Jerushalein, pa thishi ghan fe'ingien pugu pa thishi pa ñgwa Juu chhu pa nnu nò ligi yi, nchhu nu ña, non vei ñgusha'a. ¹⁶ Ndo nchhu ni pugu ña, pigi, mbò ñgwa Roma shi'a nji'i ndògò

non nò ñgusha'a ki a lò ntithi shhi pa ñgwa ña pugu chhu nnu thò yu ne ntaa nchò yi nthe nnu pe ña pi chhu thò yu ne.

¹⁷ "Pugu ni ñga nthò hein kə'i ghò, pa'a ñdò nu'un mbiri fi'i, ndò mbhi gha ndan ñki'e chhò pi chhò li'i shá'a nchhu ña pi thò ni non ghò. ¹⁸ Pa ñgwa pe ña pugu ni nchhu pa nnu thò yu ne lólò ntithi tóthi ndò pa'a ndò nchhu kan ta'a nnu piphí ha'an ñki ywere nu ña pugu chhu thò yu ne. ¹⁹ Ndo ñguon yaon ña pugu ni nchhu nu ne pò pi mindoundou nthe nnu Minnwi yugu pugu pa ligi yichəi non pi mēin vi ni Jishò ña a ni ñkwo khu, Pòò chhu nu ña a yi maon. ²⁰ Nshini ndò nji ñkwan ha'an a nthe ñtá'a moon ñkwan nnu pei ne, nthe yie ghò, mbie Pòò ña a shi ñkhwā nò ghēi nu Jerushalein pi sha'a vi fò nthe nnu pighò. ²¹ Ndo Pòò ni ñga ntá'a nu ña a sha'a fùon Roma nsha'a shá'a yi, pi nū'on vi hein. Nenne, mfe gí ña pi chhò ñkē'i vi ti shi nu'un ntaon vi ni Kaisha, mbò fùon Roma."

²² Agripa chhu ni Feshitu ña, "Nshi ñkhwā nò ya'o nu mbhò non vei nduthò a."

Feshitu khwē ña, "O shi nja'o vi yua."

²³ Mbhi gha ndan Agripa pugu Benishi thò mon ndigha'o ntinta'o pugu pa thishi pa ta'a ñkan shooge ni pichəi pa memme ñgwa mon la'ataon ghò ñgēi nii mon mme fā'o ña ñgwa ghà nthò nchhò ne. Feshitu fe gí pi thò ni Pòò fa'o ghò. ²⁴ Feshitu chhu ña, "Fùon Agripa pugu pa ñguon pa ñgwa ña pugu pò hein shi'a pigi pugu ne, pəi yəi non vei, ñguon pa ñgwa Juu ña pugu pò hein pugu pa pe ña pugu pò Jerushalein chhu pa nnu thò yu. Pugu pa'o ñgòu ña a lò nu'un mfā'o nò chhò nu mbhi. ²⁵ Ndo pa'a ñdò ñjəi ña a

chwīe sheshe nnu ɲa a pie ɲa pi fe njò gu ghò, nò ha'an nduthò yi chhu ɲa a sha'a fùon Roma nsha'a vi ne, ñchu'ò nò taon ɲu vi.

²⁶ “Ndo, ñdo nji'i mfā'ò ɲkien thò nnu nò nā'an nu nthe vi mfe ni fùon Roma. Nthe yie ghò, ñthò ni ju hein shhi pèi, mī'ey mbo shhi ghò, ma Fùon Agripa, nne ɲa pia shi ɲga ntou moon shá'a yi ghò, kan ɲa nthe mfā'ò nnu nò nā'an nu.

²⁷ Nthe ɲa mbī'i a pò nnu na nò lōgò nu ɲgan chéin ntaon, ki lo ɲja mfe thò nnu ɲa pi wéin vi nò ghò ne.”

26

Pɔɔ tãa nchò yi shhi Fùon Agripa

¹ Agripa chhu ni Pɔɔ ɲa, “A nthe ɔ chrà nthe non yo.”

Pɔɔ shwīi mbhò yi njē taa nu nchò yi, nchhu nu ɲa, ² “Fùon Agripa, ɲjèi non a nò mbròthò nò thi nu shhi ghò shi'a nò taa nu non a shhi ghò nthe ɲguon pa nnu ɲa pa ɲgwa Juu chhu thò mu ne. ³ Mī'ey nthe ɲa ɔ ya nji nù'ɔn pugu pa mindoundou ɲa a pò shina pa ɲgwa Juu ne, nthe yie ghò, ñduon ɲa ɔ wéin njù'ɔ yo njwèe nnu ɲa ñshi nchhu ne.

⁴ “Nguon pa ɲgwa Juu ji ɲkwan ha'an ɲki chhò chombhi a llo nò ha'an ɲki pò ma'an mikhwa ne, llo nò njē yi la'a pigi ti ɲgèi fe ni ndii ɲa ɲki pò Jerushalein ne.

⁵ Pugu ji nò ntaan ndii nò ha'an pugu ɲkhwā nò fī'i nu, llo nò njē yi, ñchhò chombhi a nò ta'a ɲon shina pa ɲgwa ha'an pugu ghà nù'ɔn kina Minnwi yigi titini, mbo pa ɲgwa Farashi. ⁶ Ndwe, ñthi henein pi thò nsha'a a nthe ɲa nù'ɔn njù'ɔ a ɲkuon kà'a ɲa Minnwi ni mfe ni pa tãa pigi ne.

⁷ Mbo yaon ɲa paanchrò la'ataon ɲgwa pigi kwā'a nu nò ha'an pugu gha'ò Minnwi ni ta'anju'ɔ yugu mon tu'u pugu pa naonchi ne. A chwīe nthe kwà'a yei ɲa mfā'ò ne ɲa pa ɲgwa Juu pei tigi pa nnu thò mu, ma Fùon Agripa.

⁸ A chwīe khò a gha'a ni pèi ɲa pèi thi hein ne nò pin ɲu ɲa Minnwi ghà ɲku'ò ni ɲgwa ha'an pugu khu ne?

⁹ “Mmu nduthò a ni mbī'i ɲa mfā'ò nò chwīe nu ntou nnu nò yèi nu ɲa ki'i ligi Jishò llo Nashare nu'uy ɲgèi shhi. ¹⁰ Yine nnu ɲa ɲki chwīe Jerushalein. Pa thishi ghan fe'ingien ni mfe nji vèi pa'a ñdo ɲgu'ò ni'in ntou pa ɲgwa Minnwi pi taon taon ni'in chéin, pi ni ɲga njwi vugu, mummu pin.

¹¹ Mfe ɲgè'i ni pugu mon ntou ndii mon pa nda luon Minnwi, mba'ò nu nò yèi nu ɲa pugu chrà chrà piphi nthe nnu Minnwi. Njù'ɔ a ni mbigi mbin pugu ti nchəin fī'i ɲa ɲki ghèi mon pa la'ataon nduon nò fe nu ɲgè'i ni pugu.

Pɔɔ fī'i ɲkwan ha'an chombhi yi ni ɲkwri ne

¹² “Nne, mi ni ɲkwe ghrí, pugu pa ɲwa'anli ɲa a nnon ɲa pi fe ghrí vèi ne mbhò pa thishi ghan fe'ingien ɲgèi nò Damashiku ɲgu'ò nthe pi yie ghò.

¹³ A gha mbo mon ntun minaon, ma chaapifuson, ɲga mbo shendaon ɲgèi nu ne, ɲjèi lí'e ɲa a the ncha minaon llo pò the ɲgīn a pigi pa ɲgwa ɲa pigi pugu ni nyien nu ne. ¹⁴ Nguon yigi gha ɲgū shhe, ɲja'ò yichèi ɲggi chhu nu vèi mon chrà ɲgwa Hibru ɲa, **‘Shɔɔ, Shɔɔ, ɔ thò mfe ɲgè'i vèi ɲa? A lo mbwa ɲa ɔ tun kwò yo ɲkuon thò muun thi piga ɲa a tū'ɔ ghò ɲgèi nu nò shhi ne.’***

* **26:14** 26:14 Mon la'ataon pa Juu, muun thi piga ni mbo nò chwīe nu minyien wu'ɔ ɲgèi pi shhi ki lo nu'uy mbini njin. Jishò ni nchhu yei ni Pɔɔ hein ɲa ki'i a lāa nnu fhi ɲa ju Jishò thò nchwīe nu, mbo gē nu ɲgwa pi jē choshi yi nò ghò.

15 “Nchhu ña, ‘O pɔ pi gɔ, Taathɔ?’

“Taathɔ khwē ña, ‘**Mi Jisho, ña o tho mfe ñgə'i gho ne.** 16 **Ndo lallo ntithi ñkuon kwɔ mo, nthɛ ña ñoon non a ve nthɛ yei nnu, ñchu'ɔ gho no muon fà'a a. O shi nshwei pichəi pa ñgwa nduon ni yaon ña o yəi shi'a nɛ, pugu pa nnu ña ñshi ñoon ve nɛ.** 17 **Ñshi ñkwe gho mbho pa ñgwa Ishrae pugu pa ñgwa taon nduon ña ñshi ntaon gho ni pugu nɛ.** 18 **O shi nchu'ɔ ligi yugu, ña pugu kara ntaon mon ñjin ntho mon li'ɛ, pugu taon mon ghrí Shata ntho ñjəi Minnwi, nne ña pi li'ɛ phi yugu, pugu lo mfā'o shina, shina ñgwa pɛ ña Minnwi kwo chu'ɔ vugu no ji ntɔgo pi ñkuon piñ ña pugu fā'o mbin mu nɛ.'**

Pɔɔ shwei ñkwan ha'an fà'a yi pɔ nɛ

19 “Nthɛ yie gho, ma Fùon Agripa, ñshini ndo ntinitho ni nnu yei ña mi ni ñjəi llo po nɛ. 20 Nki jē Damashiku pugu Jerushalein ni ñguon krao ñgei Judia pugu pa la'ataon nduon, nchii nu ña pugu fā'o no wu'ɔ nu mbā'a ñkūnu yugu ni phi ntho ñjin Minnwi, ndo nchwie pa nnu pɛ ña a shi ñoon ña pugu pā'a ñkūnu yugu ni phi nɛ. 21 Yei nnu ña a ni nchwie pa Juu pei wēin a ndii ña ñki pɔ Nda Minnwi nɛ, mba'o nu no jwi nu ma. 22 Nchəin shi'a, a Minnwi ña a tho ñgɛrɛ a, ñthi hein shi'a no shwei nu ni ñguon ñgwa, llo mbin pa minkwasha ti ñku'ɔ nchəin mbin pa ñgwa ndien pa'a ndo nchhu pi nnu nduon ñkien pa nnu ña pa Njəli'i Minnwi pugu pa Mushì ni nchhu ña a shi ndɛ ndɔgo li'i nɛ. 23 Pugu ni nchhu ña Ju ña Minnwi Chu'ɔ Ntaon no Nkwe nɛ shi ñgu'ɔ ñjəi ñgə'i, ndo mbo ju fùon ñon no pinì nu ñku'ɔ mon gu. A shi nchii li'ɛ lūgu nu

ni ñgwa Juu pugu pa ñgwa taon nduon.”

24 No ha'an Pɔɔ thi fo ntho ntaa nchò yi nɛ, Feshitu pa'o ñgou ni ñji ña, “Pɔɔ, o ya mbaa paa ntou ye'i yaon chwie o ñgū liliñ!”

25 Ndo Pɔɔ khwē ña, “Ndo ñji'i mbaa paa, ma Feshitu ñon ndien, ñchrā pi ñkien nnu shini ndo mbo chrā lina. 26 Ndo Fùon Agripa ji nnu pei minthe ñchrā pa nnu pei gho ni tininju'ɔ nthɛ ña a ji ñguon pa nnu pei ghao nthɛ ña pi shini ndo nchwie nnu pei pi ləin. 27 Fùon Agripa, o piñ pa ñjəli'i Minnwi? Nji ña o piñ.”

28 Agripa khwē ña, “Mon kuo ndii yei o pi'i ña o shi nchwie ñgū Krishiten?”

29 Pɔɔ khwē ña, “Ki mi shi ndɔgo pi kuo ndii ki ntaon ndii, luon Minnwi a pɔ ña ki'i a wu'ɔ mbo pi gɔ, ñguon ñgwa pei ñkaa pugu kara mbo no ha'an mbo nɛ, ñkien chein yei ña pi krao mbho ma no gho nɛ.”

30 Nne fùon pugu pa Feshitu, ni Benishi pugu pa ñguon pichəi ñgwa yrei shhɛ. 31 Nga ñkwo yiri, nchhu ni non pugu ña, “Ñon vei lo ñji'i nchwie sheshe nnu ña a pie ña a khu ki pi ni'in vi chəin nɛ.” 32 Agripa chhu ni Feshitu ña, “Ndo pi kan ni nchu'ɔ ñon vei mien vi a ghəi ndo ha'an a kan ni mien ki naa ndɔgo shā'a yi shhi Kaisha.”

27

Pɔɔ ghəi la'ataon Roma

1 Pi ni ñga ñkwo chhu ña pigi nii mitu ñkhí ñgəi Itali, Feshitu cha'a Pɔɔ pugu pa pichəi ghan chəin mfe ni Julion mbo nthishi ta'a ñkii shooge mon kwie ntigao ñkii shooge ña pugu ni ñkē'i fùon Roma nɛ. 2 Pigi nii mon mitu ñkhí llo Adramitun, ña a ni ñkwo tithi no ghəi nu mon li'i kaon pa mitu ñkhí Eshia nɛ. Nchu'ɔ ki'e ñjɛ

ghēi nu, pigi pa Arishtaku, mbo ñon Mashedonia lo Teshalonika.

³ Mbhi gha ndan pigi chēin Shidon. Julion ni nōon pawun ni Poo, mien vi ña a ghēi njē pa taannu pi, nji ña pugu shi mfe pa yaon ña a pou ne gho. ⁴ Pigi lollo fo, ndo nthe ña fifrēi ni ntho nu pi llo ñgei ña pigi ni ñgēi nu fo ne, pigi nyien ni pie pi ñgei ñkhī ye ña ñkūnu Shaipru ni ñki'i fifrēi ki a lo nchēin fo ne. ⁵ Pigi shā'a ntiri ñkin Shilishia pugu Pamfilia nchēin Mura mon Lishia. ⁶ Nga nchēin fo, nthishi pa ta'a ñkii shooge gho yēi mitu ñkhī a llo Aleshandria ñgēi nu Itali, a ni'in vigi mon gho.

⁷ Pigi nyien pōpōro no yichēi fi'i lle, ntogo mon ghagha'a nchēin Kinidu. Fifrēi shini ndo mien vigi ña pigi nu'un ñgu'ō mbigi nyien ñgēi nu ñgei gho, nthe yie gho, pigi nyien ñgei ñkūnu ye ña ñkūnu Krete ni ñki'i fifrēi no chēin nu fo ne, ntogo yēi Shalmone. ⁸ Pigi wu'ō nyien pi ñkin wēi, nyien ni ghagha'a ti ñgēi nchēin li'i ña pi mēin ni Li'i Kaon Pie Juju, yēi mme la'ataon ña pi mēin ni Lashia ne.

⁹ Pigi ni nchho fo no ñkien ntaan ndii, ti ñgēi nchēin yichēi fi'i ndii ña nyien nu mon ñkhī ya ñga'a, nthe ña nji'i nthe pi mme llé ji ñkhī* pa Juu ni ñkwo tōgo. Nne Poo fe ntigi ni pugu, ¹⁰ nchhu nu ña, "Mme ñgwa, ñjēi ña nyien yia llo hein ñgēi nu shhi shi mfe ñgēi. Ntou phe shi mbo, ki lo ñgu'ō mbo pi ni pa maon ña pia tien ne, pugu pa mitu ñkhī, ti mfe ni chombhi yia." ¹¹ Ndo nthishi pa ta'a ñkii shooge gho, ya'ō pi nnu ye ña ñgan shūgu mitu ñkhī gho, pugu ñgan mitu ñkhī gho

chhu ne, pa'a ndo nja'ō pi ye ña Poo chhu ne. ¹² Li'i kaon pie gho shini ndo nji'i mbo ñkien li'i chho mon laon,† nthe yie ntou ñgwa ni ñkhwā yugu ña pi lollo fo nne ña pugu pa'ō nshā'a ñkhī ntaon Foniti no ha'an ā nji'ē, nne ña minthe pugu chho fo mon laon. Foniti li'i kaon pie mon la'ataon Krete ña a nūan ñgēi ni ñgei mbho ñkwrei pugu pa ñgei mbho ji ñgei nii minaon.

Fin mon ñkhī

¹³ Muun fifrēi ni ñga njē ntogo nu llo mbien, pa ñan shūgu mitu ñkhī pi'i ña minthe pugu pa'ō ti ñgēi nchēin no ha'an pugu ki pi'i ne, nne pugu fu'u ñgū'ō wēin pie mon ñkhī, nchhwi ti ña mbara ñkin ñkhī Krete. ¹⁴ Ndo a ni ñga ndara, mme fifrēi ña a ghā ntaon ñgei mbho ñkwrei sha'a minaon tiri llo ñkuon ñkūnu Krete. ¹⁵ Mme fifrēi gho ni ñga ñgwēin mitu ñkhī, a gha'a ni pigi no yina nu fifrēi gho ni mitu ñkhī yigi, nne, pigi mien fo fifrēi gho tien vigi ñgēi nu no.

¹⁶ Pigi ni ñga nchēin mbien njin muun ñkūnu Kauda, ñkūnu gho ki'i fifrēi gho ni pigi. Pigi pa'ō fo mon puon pimbia ti ñkaa ñkwe muun pie ña mme mitu ñkhī gho ñi nshūu nu ne ki a lo mbiri. ¹⁷ Pugu shūu muun pie gho ni'in mon mme mitu ñkhī, ñkrao mitu ñkhī gho ni ñkii ña ki'i a shina. Nthe ña pugu ni mbogo ña pie shi nte ni nji ñgēi ñku'ō ñkuon gwī ni ñgei ñkin ñkhī Libia ne, pugu shwi'i ñgū'ō li'i mitu ñkhī mon ñkhī. Mien mitu ñkhī gho kē'i gho fifrēi ghēi nu ni ju pōpōro.

¹⁸ No ha'an fin titini gho ni ñgu'ō ntho ñgēi nu shhi ne, mbhi gha ndan pugu fu'u pa maon pugu

* 27:9 27:9 Mme llé ji ñkhī yei ni ntho mbo nu mon ndugwi ndipu'u nāon ñgēi nu mon njē wun nāon mbo ndii ña nyien nu mon ñkhī ni ña ñga'a. † 27:12 27:12 Mon pii ndii yei mon la'ataon gho, fin gha ñga'a mon ñkhī ti pa'a ñon lo nji ndii ña minthe a nyien mon ñkhī shi'i ne.

monj mitu njkhí ghó mā'anj nu njkhí. ¹⁹ A gha mbó trei llé, nò ha'anj fifrèi ghó ni njē ne, pugu fu'u pa maonj mitu njkhí ghó ni yugu mbhó mā'anj nu njkhí. ²⁰ Nò ntou llémbhi, pa'a pigi lo njèi ligi minaonj ki pa finèi, fifrèi ghó wu'ó mbigi pigi ntini nu. Ndugwi yi, pigi khe nonj yigi ki lo nu'unj mbí'i na pigi shi ndügu.

²¹ Nthe na pugu ni nkwo pò nò ntaanj ndii ki lo mfá'ó maonj ji ne, Pòò lóllo kí'è nthithi tothi nchhu na, "Ngwa panj, pèi kanj ni nja'ó nnu na mi ni nchhu ne, ki lo nu'unj nshügu mitu njkhí ngèi nò Krete, yei phe shi kanj ni nu'unj nii via. ²² Pèi fā'ó tininju'ó ndwe nthe na mba'a thó nonj nu'unj mbhe, a shi ngu'ó mbhe mitu njkhí. ²³ Nthe na ni tu'u ye na a tógó ne, nganj ntaonj Minnwi na mbó pi ji ndó nga'ó vi ne thó vèi, ²⁴ nchhu na, 'Kí'i fā'ó pógó gu, ma Pòò, ó shi ngu'ó nthi shá'a shhi Kaisha. Minnwi kwo kwe nguonj ngwa na pèi pugu nyienj nu ka'a monj mitu njkhí ne.' ²⁵ Nenne, pèi fā'ó wèinj njù'ó, ma ngwa panj, nthe na mfā'ó tininju'ó mbinj Minnwi na a shi ngu'ó mbó pi nò ha'anj pi shwei a ne. ²⁶ Fifrèi shi ngu'ó ndógó via ngèi njkaonj njkuonj gwí njkinj muunj njkúnu titri njkhí."

²⁷ Pigi ni nga nkwo pò monj njkhí nò khwenchró tu'u nthó nshā'a njkhí na pi mèinj ni Adria ne, pa ghanj shügu mitu njkhí tha na pi chhó mbara nu mbhi. ²⁸ Pugu chu ngu'ó njkuonj njkii, mā'anj monj njkhí, njèi na nthi njkhí paa wunj mbhó, nò nkāonj nu shhe. Nga mbini ngèi shigèi, mā'anj njèi na nthi njkhí tienchró mbhó nò kāonj nu shhe. ²⁹ Pógó gu wèinj vugu na mitu njkhí shi nchhwi ngu'ó, nthe yie ghó, pugu mā'anj khwe ngu'ó lí'i pie monj njkhí llo njinj mitu njkhí, nduonj Minnwi na mbhi lanj. ³⁰ Pa ghanj shügu mitu njkhí ni nga

ntā'a nu ntei ntaonj monj mitu njkhí ghó, pugu shwi'i muunj kikuonj monj njkhí mfii nu na pugu ghèi pi thó mitu njkhí lí'i chu ngu'ó lí'i pie fò. ³¹ Ndó Pòò chhu ni nthishi pa ta'a njkii shooge pugu pa pichèi shooge na, "Ngwa pèi mienj ki kina monj mitu njkhí, kanj mba'a pèi lügu." ³² Nne, pa shooge pighó ya'a njkii kikuonj ghó mienj.

³³ Nkaonj mbhi maa ndanj, Pòò kónó nguonj yugu ghao na pugu ji maonj, nchhu nu na, "A khwenchró llé shi'a na pèi ywèrè nu monj finthó, ki lo nji maonj ki njwè'i yaonj. ³⁴ Nthe yie ghó, njkónó vèi na pèi ji maonj nenne na a shi nkwe vèi nthe na nji'i nthe pi ta'a ngiithó yèi, mba'a a phe." ³⁵ Pòò ni nga nchhu nnu yei, ndógó brei, nga ntóo Minnwi shhi nguonj yugu ghao, mbè'i njē kru nu. ³⁶ Njù'ó nguonj yugu gū, pugu jē ji nu maonj. ³⁷ Nguonj yigi ghao monj mitu njkhí ghó ni mbó paa njkii ni khwachèi wunj ni ndigi yi ntigao. ³⁸ Pugu ni nga nji ti njru, nkere pichèi pa piènj maonj ji mā'anj monj njkhí nne na pie yī'è.

Mitu njkhí shina

³⁹ Mbhi ni nga ndanj, pa'a pugu lo nji lí'i njkinj njkhí ghó, ndó pugu ni njèi muunj loo njkhí ni gwí fò nthó njwèrè nu na ä nji'è pugu ku'ó ni mitu njkhí fò njkuonj shhe. ⁴⁰ Nne pugu ya'a njkii ngu'ó lí'i pie, mienj a yie monj njkhí. Wu'ó ndii ghó pugu piní nja'a njkii njkuonj yaonj shügu mitu njkhí la'ó mitu njkhí, njku'ó mme kaonj ndhwí fifrèi tothi, fifrèi chi vugu kí'è pugu ghèi nu njkinj mbhi. ⁴¹ Ndó mitu njkhí ghó chhwi njkuonj gwí nkwa, ndi'i ntithi ki lo nchèinj njkinj mbhi. Thó mitu njkhí lí'i, mme finj ghó nwí'inj la'ó mitu njkhí kraokrao.

⁴² Pa shooge ká'a nò jwi nu pa ghanj chéinj nne na kí'i kanj ta'a

ḡon vugu pa'ò ḡkhi ntei. ⁴³ Ndo nthishi pa ta'a ḡkhi shooge tā'a nu ḡkwe Pɔɔ nne ndāa ḡa ki'i pugu chwīe nnu ḡa pugu ni ḡkā'a nu nē. A ka fē pi ḡi ni pē ḡa pugu ji pa'ò nu ḡkhi nē, ḡa pugu lli nchēiḡ mon ḡkhi mba'ò ḡkhi ntaon mbhi. ⁴⁴ Pigi ḡgwa younjin yugu: pichēi taon ḡkuon pa krao pilan, pichēi taon pi ḡkuon krao mitu ḡkhi, nenne, ḡguon yugu ghao chēiḡ mbhi ki kà'a.

28

Mon muun ḡkūnu Malta

¹ Pigi ni ḡga ntaon ti nchēiḡ mbhi shi'i, nja'ò ḡa ligi muun ḡkūnu ḡho Malta. ² Pa ḡgwa taon pigho nōon ḡkieiḡ pwapun ni pigi, mfrēi mōḡon ḡa pigi yigɔ nthe ḡa mbī ni ḡkwo jē llo nu, li'i ya ḡgri. ³ Pɔɔ ni ḡkiri puon mi ḡkweiḡ, ḡga ntūon nu kie, fifhi taon mon ḡho nthe laonlaon mōḡon, naon vi nchu nɔ mbho yi. ⁴ Pa ḡgwa taon pigho ni ḡga njēi miyaon ḡho a chu nɔ mbho Pɔɔ, nchhu ni nōon pugu ḡa, “ḡon vei njwi ḡon shini, nji'i nthe nɔ ha'an a lūgu ki lo ḡkhu mon ḡkhi nē, shhe chhu ḡa mba'a a lūgu.” ⁵ Pɔɔ miji fifhi ḡho mā'an mon mōḡon ndo pa'a kà'a lo ḡkēe ju Pɔɔ. ⁶ Pugu tithi nchēi nu ḡa non yi ku'ɔ ki ḡa a gū shhe ḡkhu. Ndo pugu ni nchēi nɔ ntaan ndi ki lo njēi sheshe nnu, nne pugu kwri njū'ɔ yugu, nchhu nu ḡa Pɔɔ pɔ pi nnwi.

⁷ Pa nyien ni mbo ḡkij li'i ḡho mbo yi taatho mon muun ḡkūnu ḡho ligi yi pɔ Publiu. Taatho ḡho ni ndoḡo vigi ntuo vigi shi'i nɔ ḡhan kra pi nɔ trei llé. ⁸ Tāa Publiu ni nūan kúon ntho ḡḡinɔ shigao pugu pa nchēi. Pɔɔ ḡhēi njēi vi nduon Minnwi ḡho nū'ɔḡ mbho yi mbiḡ yu non yi tɔḡo. ⁹ Yei

nnu ni ḡga ndoḡo li'i pigēi ḡgwa ḡkuon muun ḡkūnu ḡho ḡa pugu ni mfā'ò pa ḡḡinɔ nē tho ni pugu, pi yigi ḡhīnɔ yugu. ¹⁰ Pugu ni mfe ntou pa maon ni pigi, pigi ḡha ḡḡēi nu pugu ni'in ḡguon pa maon ḡa a ni mbie ḡa pigi fā'ò nē mon mitu ḡkhi.

Llo Malta ḡḡēi Roma

¹¹ Trei nāon ni ḡga ntɔḡo, pigi nii mitu ḡkhi ḡa a ni ndho Aleshandria, pi mēiḡ ni pa “nnwi kē'i” ḡa a ni nda'a fo mon ndi laon ḡho. ¹² Pigi ni nchēiḡ la'ataon Shirakushe nda'a fo nɔ trei llé. ¹³ Llo fo, pigi nii pie njiḡ ḡḡēi Regiun. Ta'a llé ḡha ntɔḡo fifrēi llo mbiḡ jē tho nu, a ḡha mbo mbra llé pigi nchēiḡ Puteoli. ¹⁴ Pigi ḡha nchēiḡ fo nē, njēi pichēi ḡhan pin, pugu chhu ni pigi ḡa pigi pugu la'a nɔ khwachēi llé. Nenne, yei ḡkwan ha'an pigi kie nchēiḡ Roma nē.

¹⁵ Pa ḡhan pin Roma ni nja'ò ḡkaon yigi, ntaon ntho nchēiḡ mon la'ataon ḡa pi mēiḡ ni Tan Apiu* pugu li'i ye ḡa pi mēiḡ ni Trei li'i Pe Nda'a† nē, nɔ para nu miji. Pɔɔ ḡha njēi vugu, ntōo Minnwi, njū'ɔ yi pini nja ḡgū.

Mon la'ataon Roma

¹⁶ Pigi ni ḡga nchēiḡ Roma, pi mien Pɔɔ ḡa a la'a tē'i vi pugu ta'a shooge ḡa a ni ḡkē'i vi.

¹⁷ Trei llé ni ḡga ntɔḡo, Pɔɔ mēiḡ kiri pa thishi pa Juu mon la'a. Pugu ni ḡga ḡkiri, a chhu ni pugu ḡa, “Pa lin pan, nji'i nthe nɔ ha'an ndo nji'i nchwīe sheshe nnu mbiḡ pa ḡgwa pia ki ḡkuon nū'ɔḡ yia nē, ndo pugu ni ncha'a a mfe nɔ ḡgan chōiḡ Jerushaleiḡ ni ḡgwa Roma. ¹⁸ Pugu ni ḡga ntou a, ntā'a nu mien ḡḡēi nthe ḡa pugu shi ki lo njēi sheshe yaon ḡa nchwīe ḡa

* **28:15** 28:15 Li'i yei ni mbo khwachēi wun ḡkan kwo nɔ ḡhēi nu nchēiḡ Jerushaleiḡ.
 † **28:15** 28:15 Li'i yei ni mbo yaon nɔ tien ḡkan ni khwachēi ḡkan kwɔ nɔ ḡhēi nu nchēiḡ Roma.

a pie ña pi fe njó gu vèi. ¹⁹ Pa ñgwa Juu ni ñga ndāa, a yī'i ña ñdōgō shá'a a ñgēi nō shhi Kaisha, ndō ki lō mfā'o pi sheshe nnu nō chhu nu thō ñgwa pañ. ²⁰ A chwīe yie ñgē vèi, ntā'a nu nō yèi nu vèi pia chrà, ña pi krao a ni cheiñ neiñ nthe pi ñoñ ña ñgwa Ishrae fā'o kwà'a mbiñ yu ne."

²¹ Pugu chhu gho ña, "Pi lō nji'i mfe ñwa'anli ni pigi llo Judia nō ligi yō. Ndo pa'a ñgwa pia ña pugu thō nu hein ne lō nchrā sheshe nnu ki nchhu sheshe nnu pīphi nthe gho. ²² Ndo pigi khwā nō ya'o nu mbho gho, jō nnu ña o pī'i ne. Nthe ña pigi ji ña pi chrà pa nnu pīphi moñ ñguoñ lī'i ghao nthe ye kiri ña o pō fō ne."

²³ Pugu ni ntigi llé, a gha mbo llé gho ntou yugu thō lī'i ha'an Pōo ni nda'a nu ne, a tere nnu pigho ni pugu jē ni tutu'u ñgēi nchēiñ ni fanaoñ, nthō mfi'i nnu Sha'afuoñ Minnwi ni pugu, ñkaa nu nō nōoñ nu ni pugu llo moñ gí Mushi pugu pa ñwa'anli pa ñjēilī'i Minnwi ña pugu piñ Jishō. ²⁴ Pichēi ni mbiñ nnu ña a ni nchhu nu ne, pa'a pichēi lō mbiñ. ²⁵ Pugu lollo ñgēi, ndōu nu ni noñ pugu ndii ña Pōo ni ñkwo chhu yei ta'a nnu ne, "Jijwe Minnwi ni nchhu shini ndii ña a ni nchhu ni pa taa pēi ntōgō pi ñjiñ ñjēilī'i Minnwi mbo Ishaya ñe:

²⁶ 'Ghēi nchhu ni ñgwa pei ña,
Shishini, pēi shi ñja'o ndo pa'a
ndo nji ñjiñ yi,
pēi shi ñja ndii ndo pa'a ndo
ñjēi.

²⁷ Nthe ña ñjù'o ñgwa pei kwo
fini,
ténə yugu chri ki lō nu'un
ña'o lī'i,
pugu kwo kwiri ligi yugu,
Nne ña ki'i pugu yēi ni ligi yugu,
ña'o ni ténə yugu,
ñji ni ñjù'o yugu

Ñkara mbara a,

ñchwīe pugu pō shi'i.'

²⁸ Pēi ji ne ña lūgu nu yei llo mbho Minnwi ghēi ne mbho ñgwa taon nduoñ, ndo ñgwa taon ñduoñ shi ñjwere." ²⁹ [Pōo ni ñga kwo chhu neiñ, ñgwa Juu pigho taon ñgēi nu, ndōu nu ni noñ pugu.]

³⁰ Pōo ni nda'a fō nō paa ñga'o moñ nda ña a ni mbe nu llo pīeñ yu. A mbiñ ñguoñ ñgwa ña pugu thō fō nō yēi nu vi ne,
³¹ nthō nchii Sha'afuoñ Minnwi, nthō ñjē'i pa nnu nthe Jishō Kr-ishto mbo Taathō ni tīnīñju'o ki ñoñ lō ntāra vi.

Nwa'anli choshi Roma Kāon nu pa tho nnu

Pɔɔ ni nā'an nwa'anli yei mfe ni pa ghan pin mon choshi la'ataon Roma. Nwa'anli yei nōon nwa Minnwi ni nchu'ɔ Pɔɔ nɔ nwan ntaon yi. A ni nā'an mfe nɔ ligēi nu vugu nwa pugu ghēre vi nɔ ghēi nu ni nkini pwa pisha'akho krao ngei la'ataon yugu nwa a pɔ ngei nii minaon nɛ. Pɔɔ pini mfi'yi yaon nwa fā'o nu pin mbin Jisho yie gho nɛ pugu pa nkwan ha'an ghan pin fā'o nɔ chho nu chombhi yugu nɛ. A pini nu'un nchwie nwa pi ji nnu nwa Minnwi ni nkā'a nu mon mbhi nɛ ntɔgo pi mbho Jisho Krishto mbo muun Fūon Devi. Yie gho nōon nu nwa Minnwi thi nkuon kina yi nwa a ni ngwrā pugu pa ngwa Ishrae nɛ.

Nwa'anli yei shwei via nwa ngwa Juu pugu pa ngwa taon nduon pɔ pi pa ngusha'a nne mfā'o nɔ fā'o nu njɔ. A pini nu'un nōon ni pia nwa Minnwi lōgo nthi mi nɔ chwie nu ngwa Juu pugu pa taon nduon pugu pɔ yi ndindi ntɔgo pi nkuon khu nu Jisho Krishto mbini nku'ɔ. Nwa'anli yei gha ndwigi nu, mfi'yi nkwan ha'an pa ghan pin fā'o nɔ chho nu chombhi yugu mon pin nɛ.

Mā'an nu chrà

¹ Nwa'anli yei llo mbho mu Pɔɔ, mbo muun fā'a Krishto Jisho. Pi gē a nwa mbo nwan ntaon Krishto, Minnwi chu'ɔ a nwa nchii pwa pisha'akho yi, ² nwa a ni nkā'a fie ndii ntɔgo pi mbho pa njeli'i pi mon Nwa'anli Minnwi yi taontaon. ³ Pwa pisha'akho gho pɔ nthe Muun yi, nwa mon freinon pi ni mbhi vi mon ndaonon Fūon Devi nɛ. ⁴ Ntɔgo pi mbho Jijwe

taontaon, pi ni nōon vi ni mme ghrī nwa a Muun Minnwi ntɔgo pi mon ku'ɔ nu mi mon gu, mbo ju Jisho Krishto mbo Taatho via. ⁵ Pia tɔgo mbho Krishto mfā'o shina mbini mbo ghan ntaon, nɔ chwie nu nguon ngwa taon nduon ya'o nchò llo mon pin nthe ligi yi, ⁶ pugu pa pēi nwa pi gē vāi nwa pēi pɔ yi Jisho Krishto nɛ.

⁷ Nā'an pi ni nguon vāi ghao nwa pēi pɔ la'ataon Roma nɛ, nwa Minnwi khwā vāi ndo ngē vāi nwa pēi pɔ ngwa pi pi taontaon nɛ.

Pwapun pugu pa ghighri llo mbho Minnwi mbo Tāa via pugu Jisho Krishto mbo Taatho pɔ ni pēi.

Pɔɔ khwā nu nɔ ghēi nu la'ataon Roma

⁸ Mfūon ntōo Minnwi a ntɔgo mbho Jisho Krishto nthe vāi, nthe nwa pi chii pin yāi mon nguon mbhi. ⁹ Nthe nwa Minnwi nwa mfā'a mbho yu ni nguon njū'ɔ a ghao mon pwa pisha'akho Muun vi nɛ minkwentie a nwa nwa ngu'ɔ nkwin vāi, ¹⁰ nguon ndii ghao mon luon Minnwi a, nduon nu nwa Minnwi mbin, kan minthe ndūgu ntho nɔ yāi nu vāi. ¹¹ Nthe nwa nkhwā nu nɔ yāi nu vāi, nne nɔ ghrā nu pichēi fé llo mbho Jijwe Minnwi ni pēi nɔ mā'an nu ghrī yāi. ¹² Yie pɔ nɔ chhu nu nwa minthe pia mā'an ghrī non pia ntɔgo pi nkuon pin yia, mbo pin yāi pugu pa nyan.

¹³ Ntā'a nu pēi ji, ma pa lin pan, nwa nkwo pi'i nɔ tho nu njāi vāi ngenge ndo pa nnu wu'ɔ ndi'i a li'i nɔ tho nu, nne nwa minthe fā'a a ghēre nkara pichēi ngwa shina pēi wu'ɔ nɔ ha'an a lōgo li'i shina pa pichēi ngwa taon nduon. ¹⁴ Mfā'o nkrū chii nu pwa pisha'akho ni pa nguon taontaon ghao, ni pa ghan shieligi pugu pa ghan moon trū, ni pa ghan shietho

pugu pa na. ¹⁵ Nne ki'ε ñtho ñkhwā nu nō chīi nu ñkàni pwa pisha'akhō ni pēi ñkaa pēi ña pēi pō monj la'ataonj Roma ne.

Ghrí ña a pō monj ñkàni pwa pisha'akhō ne

¹⁶ Ndo nji'i mfā'o lritho nthe ñkàni pwa pisha'akhō, nthe ña a nji Minnwi nō kie nu ndūgu ni sheshenonj ña a pinj ne, fūonj yi pō ñgwa Juu, ni pa ñgwa taonj nduonj ki'ε. ¹⁷ Monj ñkàni pwa pisha'akhō ghō, pia yēi ñkwanj ha'anj Minnwi fā'a nō chwīe nu ñgwa kā'o ligi yu ne, llo monj pinj, ndugwi ñkuonj pinj. Nō ha'anj pi nā'anj ña, "Ñonj ndīndi shi mfā'o chombhi ntōgo pi ñkuonj pinj."

Pigitua Minnwi nthe phi

¹⁸ Nthe ña mme pigitua Minnwi nōonj nonj yi llo pō nthe ñguonj ki pōgo Minnwi pugu pa mbha nnu tētēi ñgwamishua, ña pugu tōgo monj phi yugu mfrēi nnu shini. ¹⁹ Nthe ña yaonj ña minthe pi ji nthe Minnwi ne, yi shieshie ni pugu nthe ña Minnwi nōonj ni pugu. ²⁰ Nthe ña jē ndi ña pi ni nchwīe mbhi ne, pi kwo ya nji mbha nnu Minnwi ña minthe pa'a pi lo njei ne, nō nji yi ki ndugwi yi, ni pūonj yi nō Minnwi, pi ya nji shishi'i ntōgo pi ñkuonj pa yaonj ña a chwīe ne. Nthe yie ghō, mba'a pugu nu'unj nchu ña, "Mi ni nji ni kho!"

²¹ Nthe ña nji'i nthe nō ha'anj pugu ni nji Minnwi ne, pugu shini ndō ñga'o vi nō Minnwi ki mfe tōo nu ghō, pugu gū pa ñgwa ghagha monj mbī'i nu nnu yugu, nne njū'ō nàna ña pugu fā'o ne linaonj ni njiñnjinj. ²² Pugu chhu nu ña pugu ghanj shiethō, ntaonj pa na. ²³ Fie ña pugu ka ni ñga'o pi Minnwi ña a shi'a ma ñkhu ne, pugu kara ñga'o pi pa maonj kúonj ña a fhi ñonj mishua ña a ghā ñkhu

ne, pugu pa mishi, ni pa minyienj pugu pa mimaonj shatei.

²⁴ Nthe yie, Minnwi cha'a vugu mfe ni shōrō nu pa nnu tōtrō ña njū'ō yugu khwā nu ne, pugu chwīe pa nnu fefhe shina pugu. ²⁵ Nthe ña pugu kwri nnu shini nthe Minnwi ni lē'ingienj, ñkara ñga'o ndō mfā'a mbho yaonj ña pi chwiechwie ne mienj ñonj ña a chwīe ju maonj pighō ne, mbō ñonj ña a pie ña pi gha'o vi ki ndugwi yi ne. A yie.

²⁶ Nthe yie ghō, Minnwi cha'a vugu mfe ni shōrō nu pa nnu tōtrō. Nji'i nthe pi pinjge pugu kara ñkwanj ha'anj a pie ña mingwe yēi mimbia ne mbini njei pi nōonj pugu. ²⁷ Pimbia ñkaa pugu kara ki lo nji nonj pi pugu pa pinjge ñkwanj ha'anj a pie ne, ñka fā'o pi titini shōrō nu nō ji nu pichēi pimbia, nthe yie ghō, pugu fā'o njō ña a kā'o ne nthe fàn yugu.

²⁸ Ndo nō ha'anj pugu shini ndō mbī'i a kā'o nō ji nu Minnwi ne, Minnwi cha'a vugu mfe ni mbī'i nu nnu pa ñgwa piphi ña pugu chwīe pa nnu pē ña a pie ña ki'i pugu chwīe ne. ²⁹ Pugu ni ndinaonj ni ñguonj ñkwanj mbha nnu tētēi, phi, lúá, kipina. Pugu linaonj ni kighi'ē, mbō pa njwi ñgwa, minduonjnduonj, mifūi, mbha nnu pīna ñgwa. Pugu pa ghanj nchhú, ³⁰ ghanj chhu nnu phi thō ñgwa, ghanj pīna Minnwi, ghanj nchi'ēshē, ghanj mā'anj ntinta'ō, ghanj kwēi njū'ō, ghanj pa'ō pa phi, ghanj chí'ē nchō pa taa, ³¹ pa na, ki pinj, ghanj ki khwā ñgwa nduonj, ghanj ki nōonj kwoshini. ³² Nji'i nthe pi nō ha'anj pugu ji pa gí Minnwi ña ñgwa pē ña pugu chwīe ñkwanj nnu pighō pie ña pugu khu ne, pa'a pugu lo ñgu'ō nchwiechwie, pugu pinj ñgwa pē ña pugu chwīe ñkwanj nnu pighō ne ñkaa pugu.

2

Minnwi ghà nsha'a ngwa pi mon ndindi

¹ Nthe yie ghò, gò ha'an ɔ tuo pa ngwa nduoŋ nɔ pa ngusha'a nɛ lɔ nji'i mfā'o shina nɔ chhu nu ɔ shi lɔ nji'i nji. Nthe ɔ mon ɔ tuo nu ngwa nduoŋ nɔ pa ngusha'a, ɔ nɔnɔ non yɔ nɔ ngusha'a, nthe ɔ gò ɔ wɛiŋ ngwa nɔ pa ngusha'a nɛ wu'ɔ nthɔ nchwɛ pi pa ɔ kwaw nnu ha'an pugu chwɛ nu nɛ. ² Pia ji ɔ Minnwi chwɛ a kã'o ndii ɔ sha'a pa ngwa ha'an pugu chwɛ ɔ kwaw nnu pei nɛ. ³ Shuoŋ a, ɔ pi'i ɔ shi ntei shã'a Minnwi, mbo gò ɔ tuo ngwa nɔ pa ngusha'a nthe pa nnu ha'an pugu chwɛ, ndɔ nchwɛ pi pa nnu pigho ɔ kaa ghɔ nɛ? ⁴ Ki ɔ chĩ'ə mme pawapuw yi pugu pa tiishii, ni wɛiŋ njũ'ɔ yi ki lɔ nji nu ɔ pawapuw Minnwi fã'o nɔ chwɛ nu ɔ pã'a ɔ kũnu yɔ ni phi?

⁵ Ndo nthe tinithɔ yɔ pugu pa njũ'ɔ yɔ ha'an ɔ lɔ ntã'a nu ɔ kwri nɛ, ɔ tho ɔ kiri pigitua Minnwi a lɛ nshwi'i mbiŋ ghɔ mon lɛmbhi ɔ Minnwi ma nɔnɔ pigitua yi pugu pa ɔ kwaw ha'an a ghà nsha'a ngwa mon ndindi nɛ. ⁶ Minnwi ma ɔ kinein sheshenon wu'ɔ nɔ fi'i fã'a yi. ⁷ A shi mfe chombhi ki mme ni ngwa pɛ ɔ pugu wɛiŋ njũ'ɔ yugu nthɔ nchwɛ nnu shi'i, nthɔ ntã'a pi ndigha'o pugu pa liɛŋ ni chombhi ki ndugwi yi ɔ Minnwi ghà mfe nɛ. ⁸ Ndo ni ngwa pɛ ɔ pugu wu'ɔ ntã'a pi yugu nnu ki lɔ mbiŋ nnu shini nɛ, nthɔ nchwɛ pi pa nnu ha'an a lɔ nji'i ɔ kã'o nɛ, a shi mfe wuwuru ɔ gə'i ni pugu. ⁹ Ngə'i pugu pa yũ'ɔ shi mbo ni nguoŋ ngwa pɛ ɔ pugu chwɛ phi nɛ, fũon yi ni pa ngwa Juu mbra ki'ɛ ni pa ngwa taon nduoŋ ɔ kaa pugu. ¹⁰ Ndo Minnwi shi mfe ndigha'o pugu pa liɛŋ pugu pa ghighri ni nguoŋ pa

ngwa ɔ pugu chwɛ shi'i nɛ, fũon yi ni pa ngwa Juu mbra ki'ɛ ni pa ngwa taon nduoŋ, ¹¹ nthe ɔ Minnwi shi'a nɔnɔ shieligi.

¹² Nthe ɔ nguoŋ ngwa ha'an pugu chwɛ phi ki lɔ mfã'o gí shi ngu'ɔ ɔ khu pi ki lɔ ntɔgo pi ɔ kuon gí, ndɔ nguoŋ pa ngwa ɔ pugu fã'o gí ndɔ nchwɛ phi nɛ, pi shi nsha'a vugu ni gí ghɔ. ¹³ Nthe ɔ a lɔ nji'i mbo pi pa ghan ya'o gí ɔ pugu pa ngwa ndindi ligi Minnwi, a ghà mbo pi ngwa ɔ pugu chwɛ nnu ha'an gí chhu nɛ ɔ Minnwi shi nsha'a ɔ pugu pa ngwa ndindi. ¹⁴ Ndii ɔ njũ'ɔ ngwa taon nduoŋ ɔ pugu lɔ nji'i mfã'o gí na'an ni pugu, pugu chwɛ nnu ha'an gí chhu nɛ, nji'i nthe pi ɔ na ha'an pugu lɔ nji'i mfã'o gí nɛ, nɔnɔ ɔ a gí ni pugu. ¹⁵ Mbha nnu pugu nɔnɔ ɔ pi nã'an nnu ɔ gí tã'a nu ɔ pi chwɛ nɛ mon njũ'ɔ pugu, nganthe yugu wɛiŋ vugu ɔ pugu chwɛ ntɛi ki ɔ kwe nte yugu ɔ pugu chwɛ a kã'o. ¹⁶ Nnɛ, nɔ ha'an pwa pisha'akho ɔ ɔ ga nchii chhu nɛ, yei ɔ kwaw ha'an a lɛ mbo mon llɛ ghɔ, ndii ɔ Minnwi ma ntɔgo mbiŋ Jisho Krishto nsha'a nguoŋ pa nnu lɛiŋ ha'an ngwa pi'i nu njũ'ɔ pugu nɛ.

Ngwa Juu pugu pa Gí

¹⁷ Ndo ni gò ɔ mɛiŋ non yɔ ni ɔnɔ Juu nji'ə non yɔ ɔ kuon gí Mushi mfã'o titenɛ nthe shina yɛi Minnwi. ¹⁸ ɔ ji nnu ha'an a tã'a nu ɔ chwɛ nɛ, ndɔ nje'i llɔ mon gí ɔ kwaw ha'an minthe ɔ tere nnu ɔ a kã'o nɛ. ¹⁹ ɔ ya fã'o tininju'ɔ ni non yɔ ɔ gò nduthɔ yɔ ɔ gan nɔnɔ shendaon ni pa nchriligi, mbo li'ɛ ni pa ngwa pɛ ɔ pugu pɔ mon njinjin nɛ. ²⁰ ɔ pi'i ɔ ɔ gan yu'u pa na, gan ye'i pa mik'ɛ. Nthe ɔ fã'o tininju'ɔ ɔ gí Mushi fɛ nguoŋ lina pugu pa nnu shini ve.

21 Gò ki'ε ηα ɔ ye'i ηgwa nduon ne, a pɔ kho pa'a ɔ lo nje'i non yɔ? Nɔ ha'an ɔ chii nu ηa ki'i pi yoo ne, ɔ ghà njoo? 22 Gò ηa ɔ chhu ηa ki'i ηgan lán kwo shúon ne, ɔ ghà ηkwo shúon? Gò ηa ɔ pīna pa nnwi ne, ɔ ghà njoo yaon mon nda pa nnwi? 23 Gò ηa ɔ tene nu ni gí ne, chí'ə Minnwi ntogo pi ηkuon pə'i nu gí. 24 Nɔ ha'an pi nā'an mon Nwa'anli Minnwi ηa, "Pi we'i ligi Minnwi shina pa ηgwa taon nduon nthe vèi."

25 Nthe ηa ɔ nchwīe nnu ηa gí chhu ne, kan nii nu mo ηgunu mbrei fā'o ghère. Ndo ɔ mien ki chwīe nnu ηa gí chhu ne, kan nii nu mo ηgunu mbrei lo mfā'o ghère ve, nne ɔ pɔ nɔ ηgwa taon nduon ηa pugu lo nji'i nii ηgunu mbrei ne. 26 Nenne, ηon ηa a lo nji'i nii ηgunu mbrei ne nchwīe nnu ha'an gí chhu ne, pa'a Minnwi lo ndii vi nɔ ha'an a pɔ pi ηon ηa pi ni'in vi ηgunu mbrei? 27 Shishini, pa ηgwa taon nduon ha'an pugu shi lo nii ηgunu mbrei, ndo nū'ɔn gí Minnwi ne, shi ηgwēin vèi mbo pa ηgwa Juu, ηa pəi fā'o gí Minnwi ηa pi nā'an ne, mbini nii ηgunu mbrei, ndo ηgu'ɔ mbini ηkara mbə'i gí ghɔ ne nɔ pa ηgusha'a.

28 Nthe ηa yichəi ηon lo mbo fo ηa a ηon Juu ηgu'ɔ nthe pi ηa pa taa pi ni mbo pa ηgwa Juu ndo pa'a nnu nii ηgunu mbrei lo mbo pi yi freinon ha'an a nthe pi yəi ne. 29 Ndo ηkien ηon Juu pɔ pi mon ghɔ, ndo nii nu ηgunu mbrei pɔ pi nnu mon njù'ɔ, ntogo pi mbho Jijwe Minnwi, ki lo ntogo pi ηkuon gí ηa pi nā'an ne. Nkwan ηon ghɔ shi'a mfā'o ndigha'o yi pi llo mbho ηonmishua, a ghà mfā'o pi llo mbho Minnwi.

3

Nguon mbhi ghao gū shá'a

1 Ti ghère pɔ nu ηon Juu ki'ε pɔ pi kho? Ki ghère nii nu ηgunu mbrei pɔ pi kho? 2 A yien mon ηguon puon shendaon. Fūon yi pɔ ηa Minnwi ni mfe ηkini yi pi ni pugu.

3 Ti ä mbo ηa pichəi shini ndo nchwīe nnu ηa pugu fā'o nɔ chwīe nu ne, mien nu yugu ki lo nchwīe nnu ηa pugu fā'o nɔ chwīe nu ne shi ndi'i Minnwi nɔ chwīe nu nnu ha'an a kā'a ne? 4 Minthe pa'a a lo nji'i mbo nenne! Minnwi shi ηgu'ɔ mbo ηgan nnu shini, nji'i nthe pi nɔ ha'an ηguon pa ηgwamishua pa nde'i ηgien ne. Wu'ɔ nɔ ha'an Nwa'anli Minnwi chhu ηa,

"Nja minthe pi yəi ghɔ nɔ ηon ndindi mon chrà yo,
ndo ndii ηa pi sha'a ghɔ ne, jo chəin."

5 "Ndo," yichəi ηon nthe a chhu ηa, "ti ä mbo ηa pa ntəi pia ghère nɔ nōon nu ndindi Minnwi kan minthe pia chhu pi ηa? Nja Minnwi fāan ndii ηa a fe njó ni pia ne?" (Nchrà yei pi nɔ ηonmishua). 6 Minthe pa'a a lo nji'i mbo nenne! Nthe ηa a mbo nenne, Minnwi kie pi nein nsha'a mbhi ki'ε? 7 Yichəi ηon nthe a pini nchhu ηa, "Ndo, ti ä ntogo pi ηkuon le'ingien a nnu shini Minnwi ya ntaon paa nɔ fe nu ntou ndigha'o ghɔ, pi pini nu'un nsha'a a nɔ nchwīe phi pi ηa?" 8 A pɔ kho ki'ε pa'a ɔ lo nchhu ηa, "Pia chwīe phi nne ηa minthe a tho ni shi'?" Pichəi pa ηgwa we'i a ntogo pi ηkuon tigi nnu tho mu ηa yei nnu ηa nchhu ne. Pi shi mfe njó ni pugu nɔ ha'an a pie ne.

Nguon ηgwa ghan phi

9 Pia chhu ηa ki'ε? Pia ηa pia ηgwa Juu ne pɔ shi'i nchaa vugu? Nga! Pia lo mbo shi'i nchaa vugu kan shigei. Nthe ηa pia kwo nōon ηa pa ηgwa Juu pugu pa ηgwa

taon nduon ghao pɔ mbɔ phi.
 10 Nɔ ha'an pi na'an ne:

“Nɔn ndindi lɔ mbɔ nji'i nthe pi ta'a yi,

11 Nɔn na a ji nnu ne lɔ nji'i mbɔ fɔ.

Pa'a yichɛi non lɔ mbɔ na a shigi Minnwi.

12 Nguon ngwa shrɛ nkunu yugu ni Minnwi,

pugu faan ndaon ghao,

yichɛi non lɔ nji'i nchwɛ nnu na a pwa,

Nji'i nthe pi ta'a yi.”

13 “Chrà yugu lun nɔ fún khu non ha'an pi fi'i.

Pugu lɔgɔ lin yugu nɔ fi nu ngwa nɔ ghɔ.”

“Ngò pa mikwin pɔ la'o ghrāo nchò yugu.”

14 “Nchò yugu linaon ni nchòno pugu pa lwilwi chrà shāan li'i.”

15 “Kwo yugu chigəi nɔ ghəi nu njwi non.

16 Piri nu pugu pa ngə'i nuan nɔ pa pa'o pugu sheshe li'i ha'an pugu ghəi ne.

17 Pugu lɔ nji'i nji nkwan ha'an pi ghà ntɔgɔ nchhɔ ni ta'anggi ne.”

18 “Pugu lɔ nji'i njəi na pugu fā'o nɔ fā'o nu pɔgɔ Minnwi.”

19 Ndwe pia ji na sheshe nnu na gí Mushi chhu ne, a chhu pi ni ngwa pe na a tho sha'a vugu ne, nne na minthe nchò nguon ngwa chri, Minnwi shi sha'a nguon nkuan mbhi. 20 Nthe na minthe pa'a sheshenon lɔ nkā'o ligi Minnwi ntɔgɔ pi nkuan chwɛ nu nnu ha'an gí tā'a nu ne, nthe na gí wu'ɔ mbɔ pi nɔ chwɛ nu pia ji phi ya.

Kā'o nu ligi Minnwi tɔgɔ pi nkuan pin

21 Ndɔ ndwe, Minnwi nɔon shendaon ha'an mimfe ngwa kie fɔ mbɔ ngwa ndindi shhi yu ne.

A lɔ mfā'o sheshe nnu nɔ chwɛ nu ni nū'on nu yaon ha'an gí tā'a nu na pi chwɛ ne. Ndɔ gí Mushi pugu pa nnu pe na pa njəili'i Minnwi ni nā'an ne ni nchrā nthe shendaon yei. 22 Pi chwɛ pia pɔ ngwa ndindi ligi Minnwi ntɔgɔ pi nkuan yi'ə nu non mbin Jishɔ Krishto ni sheshenon na a pin ne. Nthe na kwri shi lɔ mbɔ, 23 nthe na nguon ngwa chwɛ phi nne ki lɔ nu'un nchəin nthinkwo ndigha'o Minnwi. 24 Ndɔ pi chwɛ pia pɔ ngwa ndindi pi nɔ fé llo nkuan pwapun Minnwi ntɔgɔ pi mbhɔ Krishto Jishɔ na a yuon via mfu'u mon nkii phi ne. 25 Minnwi fe Jishɔ pi nɔ yaon fe'ingien na a fu'u pigítua ju Minnwi nthe phi ntɔgɔ pi mon chhi yi. Minnwi li'e phi ngwa ndii na pugu fā'o pin mbin Jishɔ Krishto ne. Minnwi ni nchwɛ yei nɔ nɔon nu na a non ndindi, nthe na mon wəin njù'ɔ na a ni mfā'o ni ghan phi ne, a ni mien ki lɔ mfe njó phi na pi ni nkwo chwɛ ne. 26 A ni mbɔ nne pi nɔ nɔon nu ndindi yi mon ndii yei, nne na a pɔ non ndindi ndɔ mbɔ ju mbɔ ngan non na a chwɛ sheshenon na a pin Jishɔ ne, pɔ non ndindi.

27 Minthe ki'e pia nɔon non ya pi ni khɔ? Yichəi yaon lɔ mbɔ! Yei pɔ nthe pi khɔ? A pɔ nthe pi na pia chwɛ nnu na gí chhu ne? Nga! A pɔ nthe pi na pia pin. 28 Nthe na pia lūgwí na non ghà nkā'o mbɔ non ndindi ligi Minnwi ntɔgɔ pi nkuan pin, ki lɔ ntɔgɔ pi nkuan chwɛ nu nnu ha'an gí chhu ne. 29 Ki Minnwi wu'ɔ mbɔ pi Minnwi pa ngwa Juu tə'i vugu? A lɔ mbɔ Minnwi pa ngwa taon nduon nkaa pugu? Oon, a Minnwi ngwa taon nduon nkaa pugu, 30 nthe na shishini, Minnwi ta'a yi, mbɔ ngan non na a shi nchhu na pa ngwa Juu, mbɔ ghan nii ngunu mbrei pa ngwa ndindi

ntɔgɔ pi ŋkuonj piŋ. Pa ŋgwa taonj nduonj ŋkaa pugu, mbɔ ghanj ki nii ŋgunu mbrei wu'ɔ mbɔ ŋgwa ndindi ntɔgɔ pi ŋkuonj piŋ. ³¹ Yei nɔonj ŋa ntɔgɔ pi ŋkuonj piŋ pia pigei gí? Minthe pa'a a lo nji'i mbo nenne! Pia ka chwiechwie nnu ŋa gí chhu ne lɔgɔ lí'í.

4

Abrahanj ni mbo ŋonj ndindi ntɔgɔ pi ŋkuonj piŋ

¹ Ti pia shi nchhu ki'ɛ ŋa Abrahanj ŋkhu tãa via ni nshei pi kho monj freinonj? ² Nthe ŋa Abrahanj kanj ni mbo yi ndindi shhi Minnwi ntɔgɔ pi ŋkuonj pa fã'a, a kanj ni mfã'o nnu nɔ kwëi nu njù'ɔ yi nɔ ghɔ, ndɔ pa'a ndɔ mbɔ pi shhi Minnwi. ³ Nwa'anli Minnwi chhu pi ŋa, "Abrahanj ni mbinj Minnwi, nthe piŋ yi, Minnwi lɔgɔ vi nɔ ŋonj ndindi."

⁴ Ndwe, ni ŋonj ŋa a fã'a, pi shi'a mëinj pe yi pi ni kineinj, a pɔ pi yaonj ŋa a fã'a fã'a mfã'o. ⁵ Ndɔ ni ŋonj ŋa a lo nji'i mfã'a, mbinj pi ŋonj ŋa a ghà nchwie ŋgwa ki pɔgɔ Minnwi pɔ ŋgwa ndindi ne, pi lɔgɔ piŋ yi nɔ ndindi shhi Minnwi. ⁶ Wu'ɔ nɔ ha'anj Devi ni nchrã nthe mbɔɔ ŋa a pɔ mbinj ŋonj ŋa Minnwi lɔgɔ nɔ ŋonj ndindi ki lo nthe pi sheshe yaonj ŋa ŋonj ghɔ chwie:

⁷ "Mbɔɔ yi pa ŋgwa pe ŋa pi lí'ɛ piphí yugu ne,
ŋa pi kuru phi yugu ne.

⁸ Mbɔɔ pɔ ni ŋonj ye ŋa Taathɔ lo nji'i ndɔgɔ pi phi yi ne."

⁹ Mbɔɔ yei wu'ɔ mbɔ pi ni pa ŋgwa ha'anj pi ni'inj vugu ŋgunu mbrei ne, ki a pɔ ni ghanj ki nii ŋgunu mbrei ŋkaa pugu? Pigi chhu ŋa pi ni ndɔgɔ piŋ Abrahanj nɔ ndindi shhi Minnwi. ¹⁰ Pi ni ndɔgɔ ŋa a ŋonj ndindi pi ndii kho? A ni mbo pi ndii ŋa a ni nii

ŋgunu mbrei ne, ki ŋkaonj a maa nii ŋgunu mbrei? A ni mbo pi ndii ŋa a shini ndɔ naa nii ŋgunu mbrei ne.

¹¹ A ni mfã'o lí nii nu ŋgunu mbrei nɔ nɔonj nu ŋa a ŋonj ndindi ntɔgɔ pi ŋkuonj piŋ monj ndii ŋa a shini ndɔ naa nii ŋgunu mbrei ne. Lá'o yi ni mbo nɔ chwie nu a pɔ tãa ŋguonj ŋgwa ŋa pugu piŋ ki lo nii ŋgunu mbrei ne, nne ŋa minthe pi lɔgɔ vugu nɔ ŋgwa ndindi ŋkaa pugu, ¹² ndɔ mbini nchwie a pɔ tãa pa ŋgwa ŋa pugu nii ŋgunu mbrei ne, ki lo mbɔ pi ŋgwa pe ŋa pugu wu'ɔ nii nii ŋgunu mbrei ne, mbini mbo ŋgwa pe ŋa pugu chho chɔmbhi ŋkwanj piŋ ye ŋa Abrahanj tãa via ni nchho ŋkaonj maa nii nu ŋgunu mbrei ne.

Pi fã'o kà'a ntɔgɔ pi ŋkuonj piŋ

¹³ Nthe ŋa kà'a ye ŋa a ni mbo ni Abrahanj pugu pa ndaanonj yi ŋa ŋkuonj mbhi shi mbo ji ne shini ndɔ nthɔ ntɔgɔ pi ŋkuonj gí, a ni nthɔ nthe pi ŋa a ni fã'o piŋ, Minnwi lɔgɔ vi ŋa a ŋonj ndindi. ¹⁴ Nthe ŋa a mbo ŋa Minnwi shi mfe yaonj ŋa a kã'a ne pi ni pa ŋgwa ha'anj pugu fã'o gí Mushi ne, a nɔonj ŋa piŋ lo nji'i mfã'o ghère, ndɔ kà'a Minnwi pɔ nnu ghagha. ¹⁵ Nthe ŋa gí tho ni pigítua Minnwi, ndɔ lí'í ha'anj gí shi lo mbo ne, pɛ'í nu gí shi lo mbo ŋkaa yu.

¹⁶ A chwie yie kà'a ghɔ yí'ə pi ŋkuonj piŋ, nne ŋa minthe kà'a ghɔ yí'ə pi ŋkuonj pwapunj Minnwi. Nguonj ndaanonj Abrahanj fã'o tininju'ɔ nɔ fã'o nu, ki lo ŋgu'ɔ mbɔ pi pa ŋgwa pe ŋa pugu fã'o gí Mushi ne, a piní mbo ni ŋgwa pe ŋa pugu fã'o ŋkwanj piŋ Abrahanj, mbɔ tãa ŋguonj via ghao. ¹⁷ Wu'ɔ nɔ ha'anj pi nã'anj ne, "Nchwie ghɔ ŋa ɔ pɔ tãa ntou

* **4:1** 4:1 Pichèi ywere nu nthe lí'í yei pɔ ŋa *Ti pia shi nchhu pi ŋa ki'ɛ? Abrahanj pɔ pi ŋkhu tãa via monj freinonj?*

pa la'ataon,” shhi Minnwi ña a piñ ñe, ña a ghà mfe chombhi ni ñgwa pe ña pugu khu ñe, chrà yi chwïe pa yaon ña a lo ñji'i mbo ñe, pò.

¹⁸ Nji'i nthe pi ndii ña lá'ò fā'ò nu kwà'a shini ndo ñji'i mbo ñe, Abrahan kina ntho mfā'ò kwà'a, mbiñ nu ña a shi ngū tãa ntou pa la'ataon nthe ña Minnwi ni nchhu gho ña, “Yine fi'i ngwreijon ña o shi mfā'ò ñe!” ¹⁹ Piñ yi shini ndo ñji'i nchi'i ñji'i nthe pi ndii ña a ni ndii non yi a pò no ha'an a kwo kukhu, nne nthe ña a ni ñkwo pò no ta'a ñkii ñga'ò, ki ndii ña a ni ndii ñjoi ña minthe pa'a Shera lo nu'uj mbhi muuj ñe.

²⁰ Abrahan shini ndo mfā'ò khutho mon piñ yi nthe kà'a ña Minnwi ni ñkwo fe gho ñe. A ni ñku'ò ntini mon piñ yi no ha'an a ni mfe ndigha'ò ni Minnwi ñe. ²¹ Nja ñji nu ña Minnwi fā'ò ghrí no chwïe nu nnu ha'an a kà'a ñe. ²² A ni nchwïe yie gho, pi lōgo piñ yi no ndindi. ²³ Ndo chrà gho ña, “Pi ni ndōgo vi no ñon kaka'ò,” pi shini ndo nā'an nthe pi ju tē'i vi, ²⁴ a ni mbini mbo nthe via ñkaa pia. Pi shi ndōgo via no ñgwa ndindi, pia ña pia piñ vi ña a ni mbi'i Jisho Taatho via mon gu ñe, ²⁵ mbo ju ña pi ni mfe vi ña a khu nthe phi yia ñe, pi pi'i vi mon gu nne ña pia pò ñgwa ndindi shhi Minnwi.

5

Fā'ò ta'anggi pæi Minnwi ntogo pi ñkuon piñ

¹ Nthe yie gho, no ha'an pia pò ñgwa ndindi ligi Minnwi ntogo pi ñkuon piñ ñe, pia fā'ò ta'anggi pia pa Minnwi ntogo pi mbho Jisho Krishto mbo Taatho via. ² Ntogo pi mbho yu, pia pini nu'uj mfā'ò shina ntogo ñkuon piñ no nii nu mon pwapuj Minnwi ña pia thi fo ñe, mfā'ò pwanju'ò mon kwà'a ña

pia fā'ò no ghrā nu mon ndigha'ò Minnwi ñe.

³ Ki lo ñgu'ò mbo pi yei, pia pini nu'uj mfā'ò pwanju'ò mon ñgø'i, ñji nu ña ñgø'i ña pia yoi nu ñe shi ntho ni wēij njū'ò, ⁴ wēij njū'ò tho ni mbha nnu shi'i, mbaa nnu shi'i tho ni kwà'a ⁵ ndo kwà'a shi'a ñji'i ñjiri ñon, nthe ña Minnwi shā'ò khwā yi mon njū'ò pia ntogo pi ñkuon Jijwe yi ña a ni mfe ni pia ñe.

⁶ Nthe ña no ndii ña pia ni ñgu'ò ñkī'i ñe, ndii ni ñga ñkā'ò, Krishto khu nthe ghan ki pogo Minnwi. ⁷ Nthe ña a gha'a ni ñon no khu nu nthe ñon ndindi, ñji'i nthe pi no ha'an minthe ñon fā'ò tininju'ò no tā'a nu ñkhu nthe ñkieñ ñon ñe. ⁸ Ndo Minnwi nōon khwā yi ni pia ntogo pi ñkuon taon nu Krishto a tho ñkhu nthe via ndii ha'an pia ni ñgu'ò mbo pa nchwïe phi ñe.

⁹ Nthe yie gho, no ha'an pia pò pi ñgwa ndindi ligi Minnwi ntogo pi ñkuon chhi Jisho ñe, a fi'i yi ñeij ña a shi ndūgu ni pia mbho pigitua Minnwi. ¹⁰ Nthe ña ā mbo ña ndii ña pia ni mbo ni kipina pia pa Minnwi ñe, pi ni nchini via pia pa Minnwi ntogo pi ñkuon gu Muuj vi, ndwe ña pia kwo chini ñggi ñe, pia shi ndūgu pi fi'i yi ñeij ntogo pi ñkuon chombhi yi. ¹¹ Ndo yine lo mbo ñguon yi, pia pini mfā'ò pwanju'ò ntogo pi mbiñ Taatho via, mbo Jisho Krishto, mbo ñon ña pia togo mbho yu mfā'ò chini ñggi pia pa Minnwi ñe.

Gu togo pi mbho Adan, chombhi togo pi mbho Krishto

¹² Nthe yie gho, wu'ò no ha'an phi ni nii ñkuon mbhi ntogo pi mbiñ ta'a ñon ñe, gu togo mbiñ phi nii ñe, nne, gu shēre ñgwēij ñguon ñgwa ghao nthe ña ñguon ñgwa ghao chwïe phi. ¹³ Nthe ña shishini, phi ni mbo mon mbhi Minnwi ma mfe gí, ndo pi shi'a

nshia phi li'i ha'an gi lo mbo ne. ¹⁴ Ndo gu ni nsha'a no fion llo nkuon Adan ti ngoi nchoin ndii Mushi, nji'i nthe pi ngwa pe na phi yugu shini ndo nji'i mbo pi no yi Adan, na a ni mbo mifhi non ye na a tho nu ne.

¹⁵ Ndo kwri po shina yi paa gho, nthe na phi Adan lo nji'i mbo pi no fe pwapun Minnwi. Nthe na a mbo na ntou ngwa ni nkhu ntogo pi nkuon phi ta'a non, kan pwapun Minnwi pugu pa fe pwapun na ta'a non gho mbo Jisho Krishto, fe ni ntou ngwa ne gha'o ncha yie gho. ¹⁶ Kwri po shina fe Minnwi pugu nnu na a llo nkuon phi ta'a non gho, mbo Adan ne. Adan ni nga nchwie ta'a phi gho, yie gho chwie pi sha'a nguon ngwa pugu gu sha'a, ndo fe na a ni tho ndii na pi ni nkwo chwie ntou phi ne ni nchwie ngwa pugu taon ngwa ndindi. ¹⁷ Nthe na phi ta'a non vei ni nchwie, gu je sha'a nu no fion ntogo pi nkuon ta'a non gho. Ndo pwapun Minnwi pugu pa fe yi, mbo ndindi ka chaa yie gho chaa nthe na nguon ngwa pe na pugu kwe ne shi nchho chombhi yugu mon sha'a nu no fion ntogo pi mbho ta'a non vei, mbo Jisho Krishto.

¹⁸ Nthe yie gho, no ha'an ta'a phi ni nchwie nguon ngwa gu sha'a ne, wu'o nenne, ta'a nnu ndindi nchwie ngwa gu ngwa ndindi shi Minnwi mbini ntho ni chombhi ni nguon ngwa. ¹⁹ Wu'o no ha'an ta'a non ni nchi'a ncho ntou ngwa gu ghan phi ne, nenne ya'o ncho ta'a non chwie na ntou ngwa shi ngu ngwa ndindi.

²⁰ Ndwe gi Mushi ni ntho pi no pigi nu phi, ndo li'i ha'an phi pigi ne, pwapun Minnwi pini mbigi njieng nga'a. ²¹ Nne na no ha'an phi ni sha'a nu no fion ntogo pi nkuon gu ne, pwapun Minnwi nkaa yu nthe a sha'a no fion

ntogo pi nkuon ndindi ntho ni chombhi ki mme ntogo pi mbin Jisho Krishto mbo Taatho via.

6

Pi pae' ghrí phi

¹ Pia shi nchhu pi na ndwe? Pia shi ngoi shhi mon phi nne na pwapun Minnwi pigi ngoi shhi nga'a? ² Minthe pa'a a lo nji'i mbo nenne! Pinthe pia na pia kwo khu no chwie nu phi ne kie pi nein mbini ntho nchho chombhi yia pi mon phi? ³ Ki pae lo nji na nguon yia na pia ni nkwe nkhi mbo ta'a yi pia pa Krishto Jisho ne, kwe nkhi gho ni nchwie pia pugu po ta'a yi mon gu yi? ⁴ Nthe yie gho, pi ni ntwei via pugu ntogo pi nkuon kwe nkhi. Nne na wu'o no ha'an pi ni nku'o ni Krishto llo mon gu ntogo pi nkuon ndigha'o Taa ne, minthe pia nkaa pia chho mon chombhi fhi.

⁵ Nthe na pia pugu mbo ta'a yi mon nkwan gu yi, kan shishini pia pugu shi mbo ta'a yi mon nkwan ku'o nu mi mon gu. ⁶ Pia ji na pi kwo jwi ndunu non yia pia pa Krishto ka'a nkuon wa'a yi, nne na minthe pa'a phi lo nu'un mfa'o ghrí mbin pia, ki pia lo nu'un mbo nkuna mbho ndutho phi gho. ⁷ Nthe na non na a khu ne, pi fu'u vi mbho phi.

⁸ Ndwe, a mbo na pia pa Krishto khu ka'a, pia fa'o pin na pia pugu shi mbo yi maon ka'a. ⁹ Pia ji na, mon ku'o nu ni Krishto mon gu, mba'a a ma nu'un nkhu nkamu'on, gu lo nu'un mfa'o ghrí mbin yu. ¹⁰ Nthe na gu na a ni nkhu ta'a nge ndo mbo ndugwi yi ne, a khu pi no nnu chwie phi, ndo chombhi na a chho nu ne, a chho pi no po nu pugu Minnwi.

¹¹ Nenne pae nkaa pae ligo non yai na pae ngwa khu no nnu chwie phi, mbo ngwa maon pi no togo nu mbin Krishto Jisho mbo

ka'a pɛi pa Minnwi. ¹² Ki'i pɛi nu'uj mien phi sha'a nu nɔ fũon mon non yɛi, ɲa minthe a khu nɛ, nɔ chwĩe nu pɛi ya'o pi nchɔ pa nnu tɔtrɔ ɲa a tã'a nu nɛ. ¹³ Ki'i pɛi nu'uj ncha'a pa ghrà non pɛi mfe ni phi nɔ pa yaon chwĩe pa nnu tɛitɛi, ndɔ pɛi cha'a non pɛi mfe ni Minnwi nɔ pa ɲgwa pɛ ɲa pi kwo fu'u vugu mon gu nii nɔ ghɔ mon chɔmbhi, mfe pa ghrà non pɛi ni Minnwi nɔ pa maon fà'a nnu tithi. ¹⁴ Nthe ɲa mba'a phi nu'uj nsha'a vɛi, nthe ɲa pɛi lɔ nu'uj nchhɔ chɔmbhi ɲa'o pi mbhɔ gí, pɛi chhɔ chɔmbhi yɛi ntɔgɔ pi mbhɔ pwapuɲ Minnwi.

Pa ɲkũna mbhɔ nnu ndindi

¹⁵ Yie pɔ ki'ɛ ɲa? A pɔ ɲa pia chhɔ nthɔ nchwĩe pi phi nthe ɲa pia lɔ ɲji'i nchhɔ chɔmbhi yia ɲa'o pi mbhɔ gí, pia chhɔ chɔmbhi yia pi mbhɔ pwapuɲ Minnwi nɛ? Minthe pa'a a lɔ ɲji'i mbɔ nenne! ¹⁶ Pɛi lɔ ɲji ɲa pɛi ncha'a non yɛi mfe ni sheshenon nɔ pa ɲkũna ya'o nchɔ, kan pɛi ɲkũna non ghɔ ɲa pɛi chhɔ ɲa'o nchɔ yi nɛ? Ki pɛi pɔ pi yi phi, ndugwi yi pɔ gu, ki yi ya'o nchɔ, ndugwi yi pɔ fã'o nu chɔmbhi ndindi? ¹⁷ Ndɔ pia tɔo Minnwi ɲa pɛi ɲa pɛi ni mfũon mbɔ ɲkũna phi nɛ gũ pa ghan ya'o nchɔ yaon ye'i pɛ ɲa pi ni mfe ni pɛi nɛ llɔ ɲjũ'ɔ pɛi, ¹⁸ ndɔ pi ni ɲga kwo fu'u vɛi mon phi, pɛi gũ pa ɲkũna mbhɔ nnu ndindi.

¹⁹ Nthɔ nchrã nu ni pɛi, mã'an fi'i pi nɔ ɲonmishua nthe ɲa ɲonmishua fã'o ki'ingini nɔ ji nu pichɛi nnu. Nthe ɲa wu'ɔ nɔ ha'an a ni mbɔ yichɛi ndii pɛi fe pa ghrà non pɛi nɔ ɲkũna pa nnu tɔtrɔ pugu nnu piphi nɛ, a chwĩe pɛi nii mon piphi mbigi nɛ, nne ndwe pɛi cha'a pa ghrà non pɛi mfe nɔ ɲkũna mbhɔ nnu ndindi ɲa a shi nchwĩe pɛi pɔ yi taonɲaon

nɛ. ²⁰ Nthe ɲa ndii ɲa pɛi ni mbɔ pa ɲkũna mbhɔ phi nɛ, a shini ndɔ mbɔ pi yi'i ni pɛi nɔ chwĩe nu nnu ndindi. ²¹ Ndɔ pɛi ni nshei pi kɔ ndii ghɔ llɔ ɲkuon pa maon pɛ ɲa pɛi fã'o lrithɔ ɲkuon ghɔ ndwe nɛ? ɲguon nnu pighɔ ni nthɔ pi ni gu, ²² ndɔ ndwe ɲa pi kwo fu'u vɛi mbhɔ phi nɛ, pɛi gũ pa kũna mbhɔ Minnwi nɛ, shéi ɲa pɛi fã'o nɛ a chhɔ nu mbɔ yi taonɲaon nchwĩe pɛi fã'o chɔmbhi ki mme. ²³ Nthe ɲa pa pe llɔ mbhɔ phi pɔ pi gu, ndɔ fé Minnwi pɔ chɔmbhi ki mme mon pɔ nu ta'a yi pɛi pa Krishto Jishɔ Taathɔ via.

7

Gí lɔ nu'uj ɲkrao ghɔ

¹ Pa lĩɲ pan, nthɔ nchrã pi ni ɲgwa pɛ ɲa pugu ji gí nɛ, pɛi shi lɔ ɲji'i ɲji ɲa gí ghà ɲgu'ɔ ɲkrao non pi ndii ɲa a yi maon nɛ? ² Gí krao lán shina mingwe pugu ndaon vi pi ndii ha'an ndaon vi wu'ɔ mbi'i yi maon nɛ, ndɔ ndaon vi ɲkhu, kan gí lán lɔ nu'uj ɲkrao vi. ³ Nenne ki'ɛ, ndaon vi mbɔ yi maon a ji mimbia nduon, kan pi shi mɛin vi ni minkwoshuon, ndɔ ti ndaon vi ɲkhu, kan gí lɔ nu'uj ɲkrao vi, nne ɲa mba'a a yi'i nu'uj mbɔ minkwoshuon ɲji'i nthe pi nɔ ha'an a lan mimbia nduon nɛ.

⁴ Wu'ɔ nenne, ma pa lĩɲ pan, pɛi ɲkaa pɛi kwo khu nthe nnu gí ntɔgɔ pi mon non Krishto, nne ɲa pɛi pɔ yi non nduon, mbɔ ju ɲa pi pi'i vi mon gu nɛ, nne ɲa minthe pia yuɲ ntien ni Minnwi. ⁵ Nthe ɲa ndii ɲa pia ni ɲgu'ɔ nchhɔ pi mon freinon nɛ, shɔrɔ nu pa nnu piphi, ɲa gí chwĩe pia fã'o nɛ, ni nthɔ mfã'a nu mon non pia nthɔ nu ni gu. ⁶ Ndɔ ndwe, pi kigei via mbhɔ gí, ntɔgɔ pi mon khu nu mbhɔ ju ɲa a ni ɲgwɛin via nɔ ɲkũna nɛ, nne ɲa

minthe pia fā'a mon shendaon fhi, mbo yi Jijwe, ki lo mbo pi yi mon ndunu shendaon, mbo yi kina na pi na'an ne.

Gí Mushi chwīe pia ji phi yia

⁷ Pia shi nchhu pi na ki'ε? Na gí Mushi pɔ pi phi? Minthe pa'a a lo nji'i mbo nenne. Ndo gí kan ni nkien nshi kan nji yaon na phi yie gho ne. Nshi kan ndo nji yaon na shōro nu yie gho ne nɔ ha'an gí kan ni mien ki chhu na, "Ki'i nshōro yaon non nduon." ⁸ Ndo phi lōgo shina ntogo pi nkuon kina, nchwīe mfā'o nguon nkwan shōro nu mon non a ghao. Nthe na gí kan mien ki kien phi, kan mbo pi yaon khu. ⁹ Nki pɔ yi maon ndii na gí shini ndo naa mbo ne, ndo ndii na kina ni ntho ne, phi gū yi maon, nkhu. ¹⁰ Ya kina gho na a ni nkā'a fe nu chombhi vɛi ni nka tho pi ni gu vɛi. ¹¹ Nthe na phi ni mfi a, ntogo pi mon lōgo nu shina mbho kina, ntogo mon gho njwi a. ¹² Nne gí yi taontaon, kina pɔ yi taontaon, mbo yi ndindi ndo mbwa. ¹³ Yie gho nōon pi na yaon na a yi shi'i ne pini ntho pi ni gu vɛi? Minthe pa'a a lo nji'i mbo nenne! A phi na a tho ni gu vɛi ntogo nkuon yaon na a pwa ne, nne na minthe pi nōon nkien ngwrà phi nɔ ha'an a pɔ ne, ndo ntogo nkuon kina minthe pia yɛi fi'i nkwan ha'an phi pigi ne.

¹⁴ Nthe na pia ji na gí Mushi llo pi mbho Jijwe Minnwi, ndo mbo pi yi freinon, pi fini a nɔ nkuna ni phi. ¹⁵ Nthe na ndo nji'i nji nnu ha'an ntho nchwīe nu ne, nthe na ndo ntho nchwīe pi pa nnu pe ha'an nkhwā nɔ chwīe nu ne, ndo nchwīe pi ya wu'ɔ pa nnu pe na mbina ne. ¹⁶ Ndo ti mii nchwīe ya wu'ɔ nnu ha'an ndo nji'i ntā'a nu nchwīe ne, pigi gí pɔ ni ta'a nchò, ntho mbin nu na gí pwa. ¹⁷ Nenne, a lo nji'i ntho

nchwīe mmu nchwīe ntɛi gho, a tho nchwīe phi ha'an a chho mbin mu ne.

¹⁸ Nthe na nji na sheshe yaon shi'i lo nji'i nchho mbin mu, mbo mon freinon a, nthe na mfā'o khwā nɔ chwīe nu nnu ha'an a yi ka'oka'o ne, ndo pa'a nji chwīe nu nnu ka'oka'o gho lo mbo. ¹⁹ Nthe na ndo nji'i nchwīe nnu shi'i ha'an ntā'a nu ne, ndo phi na nshi lo nji'i ntā'a nu ne ka pɔ ju yaon ha'an ntho nchwīe nu ne. ²⁰ Ndo ti mii ntho nchwīe ya wu'ɔ nnu ha'an ndo nji'i ntā'a nu nɔ chwīe nu ne, kan a lo nji'i mbo mmu mbo non na ntho nchwīe nnu gho ne, ndo a ka tho nchwīe phi ha'an a chho mbin mu ne nchwīe nnu gho.

²¹ Nne, njɛi nkwan ha'an gí yei chho mfā'a nu ne: Na ndii ha'an ntā'a nu nchwīe nnu ha'an a ká'o ne, phi wu'ɔ mbo pi nkien yɛi mu. ²² Nthe na fie mon njù'ɔ mu, mfā'o pwanju'ɔ ni gí Minnwi. ²³ Ndo njɛi gí nduon fā'a nu mon pa ghrà non a, a tho mā'an nchhò pugu gí ye na tho a shwei a na a ká'o ne, nchwīe mbho ngan chéin mbho gí phi ha'an a fā'a nu mon non a ne. ²⁴ Mi pɔ pi yɛi nkwan non gha nein! A shi nkwe gɔ nkwe a mon non gu yei? ²⁵ Ndo pia tōo Minnwi ntogo mbho Jisho Krishto mbo Taatho via! Nenne ki'ε, mmu ndutho a fā'a mbho gí Minnwi ni pī'i nu ma, ndo ni freinon a mfā'a pi mbho gí phi.

8

Chombhi mon Jijwe

¹ Nthe yie gho, gū nu shá'a lo nu'un mbo ndwe ni pa ngwa pe na pugu ta'a yi pugu pa Krishto Jisho ne. ² Nthe na mon pɔ nu ta'a yi pɛi pa Krishto Jisho, gí Jijwe chombhi kwo fu'u gho, ɔ lūgu mbho gí phi pugu gu. ³ Nthe na yaon na a kan ni nthe pa'a gí lo

nchwīe nthe ɲa freinoŋ ni nchwīe a pou ghrí nɛ, Minnwi ni nchwīe ntɔgo pi ɲkuoŋ taon nu Muuŋ vi moŋ puoŋ freinoŋ ɲoŋmishua nɔ yaon fe'ingieŋ nthe phi, nne ɲgwēiŋ phi nɔ ɲgusha'a moŋ freinoŋ, ⁴ nne ɲa nnu ndindi ɲa gí tā'a nu nɛ pɔ yi nū'ɔŋ moŋ chɔmbhi yia, mbo pia ɲa pia chho chɔmbhi yia,* ki lo mbo pi ɲkwan ha'an freinoŋ tā'a nu nɛ, mbo pi ɲkwan ha'an Jijwe tā'a nu nɛ.

⁵ Nthe ɲa ɲgwa pe ɲa pugu chho chɔmbhi yugu pi ɲkwan ha'an freinoŋ tā'a nu nɛ ghà nū'ɔŋ njù'ɔ yugu pi ɲkuoŋ pa maon freinoŋ ndɔ pa ɲgwa pe ɲa pugu chho chɔmbhi yugu pi ɲkwan ha'an Jijwe tā'a nu nɛ, ghà nū'ɔŋ njù'ɔ yugu pi ɲkuoŋ pa maon moŋ Jijwe. ⁶ Nthe ɲa ɲgwa nū'ɔŋ njù'ɔ yugu ɲkuoŋ pa nnu freinoŋ a nthɔ pi ni gu, ndɔ nū'ɔŋ nu njù'ɔ ɲkuoŋ Jijwe, ghà nthɔ pi ni chɔmbhi pugu pa ghighri. ⁷ Nthe ɲa ɲgwa pe ɲa pugu nū'ɔŋ njù'ɔ yugu pi ɲkuoŋ pa nnu freinoŋ nɛ pɔ ni kipina pugu pa Minnwi nthe ɲa pugu lo mfe noŋ yugu ni gí Minnwi, shishini, minthe pa'a pugu lo ndɔ mfe. ⁸ ɲgwa pe ɲa pugu ghà ɲa'o pi mbho freinoŋ yugu nɛ, nthe pa'a pugu lo nchwīe túa Minnwi pwa.

⁹ Ndo ni pɛi, pɛi lo nji'i ɲa'o pi mbho freinoŋ yɛi, pɛi ya'o pi mbho Jijwe nɔ ha'an a ɲa mbo ɲa Jijwe Minnwi chho njù'ɔ pɛi. Sheshenoŋ ɲa a lo nji'i mfā'o Jijwe Krishto moŋ chɔmbhi yi nɛ lo nji'i mbo yi Krishto. ¹⁰ Ndo ti Krishto mbo moŋ chɔmbhi yɛi, nji'i nthe pi nɔ ha'an noŋ yɛi yi khu nthe phi nɛ, Jijwe Minnwi fe chɔmbhi ni pɛi nthe ɲa pi kwo chwīe pɛi pɔ yi ndindi shhi Minnwi. ¹¹ Jijwe ju ɲa a ni mbi'i Jisho moŋ gu nɛ ɲichho mbiŋ ghɔ, kan ju ɲa a ni

mbi'i Krishto lo moŋ gu shi mbiŋ mfe chɔmbhi ni freinoŋ yɛi ɲa a ghà ɲkhu nɛ ntɔgo pi ɲkuoŋ Jijwe yi ɲa a chho mbiŋ ghɔ nɛ.

¹² Nthe yie ghɔ, ma liŋ paŋ, pia fā'o yaon ɲa a yi'ɔ via, ki lo mbo pi ni freinoŋ nɔ chho nu chɔmbhi yia ɲkwan ha'an freinoŋ tā'a nu nɛ. ¹³ Nthe ɲa pɛi nchho chɔmbhi yɛi pi ɲkwan ha'an freinoŋ tā'a nu nɛ, kan pɛi shi ɲkhu, ndɔ ti pɛi ntɔgo mbiŋ Jijwe Minnwi njwi mbha nnu noŋ, pɛi fā'o chɔmbhi. ¹⁴ Nthe ɲa ɲguoŋ ɲgwa pe ɲa a nɔoŋ Jijwe nɔoŋ ɲkwan ha'an pugu shi nchho chɔmbhi yugu nɛ pɔ pi puoŋ Minnwi.

¹⁵ Nthe ɲa Jijwe ɲa Minnwi ni mfe ni pɛi nɛ lo nji'i mbo pi Jijwe ɲkuna ɲa a shi nchwīe pɛi pini mbɔgo gu, a pɔ pi Jijwe ɲa a chwīe pɛi gū puoŋ Minnwi, mbo Jijwe ɲa pia tɔgo mbho yu ɲkɛi ni Minnwi ɲa, "Baba, Tāa via!" ¹⁶ Jijwe Minnwi nduthɔ yi pɔ pi miŋkwentie ni jijwe yia ɲa pia pɔ pi puoŋ Minnwi. ¹⁷ ɲa pia puoŋ pi nɛ, nne pia shi mfā'o pa yaon ɲa a nū'ɔŋ ni puoŋ pi nɛ, mbiŋ mfā'o yaon ɲa ju, Minnwi, nū'ɔŋ ni Krishto nɛ, pia pa Krishto ka'a, nɔ ha'an pia pa Krishto ɲɛi ɲgɔ'i ka'a nne ɲa pia pugu fā'o ndigha'o ka'a.

Ndigha'o ɲa a pɔ shhi nthɔ nu

¹⁸ ɲa mfā'o tininju'ɔ ɲa ɲgɔ'i ɲa a pɔ ndwe nɛ lo nji'i mbo yichɛi yaon nɔ ha'an ɔ mbi'i fi'i ndigha'o ye ɲa Minnwi tho nu nɔoŋ ni pia nɛ. ¹⁹ ɲguoŋ maon pe ɲa Minnwi ni mbuoŋ nɛ tho njua nu njwere ndii ɲa Minnwi shi nɔoŋ puoŋ yi nɛ. ²⁰ Nthe ɲa ɲguoŋ yaon ɲa pi ni mbuoŋ nɛ shini ndɔ mfā'o ghɛɛ, pa'a ndɔ mbo pi khwatua yugu, mbo nthe pi ɲoŋ ɲa a ni nchwīe pugu pɔ nne nɛ. Ndo pugu ni ɲgu'ɔ mfā'o

* 8:4 8:4 Minthe ɔ pini nchhu yei ɲa Nji ɲa nnu ka'oka'o ɲa gí chhu nthe via nɛ nthe a lɔgo li'i mbiŋ pia.

kwà'a, ²¹ ña ndutho maon pe ña pi puon puon ne, pi shi mfu'u vugu mon ñkii fōro nu pugu nii mbara puon Minnwi mon ndigha'o pō nu ni tho yugu. ²² Nthe ña pia ji ña ñguon maon ña Minnwi puon ne chho nshono nu ka'a mon yú'ō ti nchəin ndwe nō yi mingwe ña muun naon vi ne. ²³ A lo ñgu'ō mbo pi pa maon ña Minnwi puon ne ña pugu shono nu, ñji'i nthe pi ndutho yia ña pia fā'o Jijwe Minnwi nō fūon fe ne shono nu mon ñjū'ō pia nō ha'an pia ywere nu ñkieñ yie gho ña Minnwi lōgo via nō puon pi, ñkigei non yia mfu'u mon ñkii ne. ²⁴ Nthe ña a ni ntogo pi ñkuon kwà'a yei ña pia lūgo. Ndo ti kwà'a ña pi yəiyəi ne lo ñji'i mbo kwà'a, nthe ña ñon shi'a mbini mfā'o pi kwà'a ñkuon yaon ña a yəi nu ne. ²⁵ Ndo pia mfā'o kwà'a nthe yaon ña pia lo ñji'i ñjəi ne, pia ywere yaon gho ni wəin ñjū'ō.

²⁶ Wu'ō nenne, Jijwe Minnwi ghà ñgère via mon pa ndii ña pia lo ñji'i ntini ne. Nthe ña pia lo ñji'i ñji pa nnu ña pia fā'o nō luon nu Minnwi nō gho ñkwan ha'an a ni mbie ña pia ji ne, ndo Jijwe Minnwi ndutho yi ghà ñgère ndigəi Minnwi mfe via nō gho ni luo nu ña minthe pa'a chrà lo mfi'i ne. ²⁷ Ndo ti Minnwi ña a ghà ñjəi ñjū'ō yia ne, ji yaon ña a pō mon ñjū'ō Jijwe ne, nthe ña Jijwe gho ghà ndigəi nthe ñgwa Minnwi pi taontaon pi ñkwan nō ha'an ju, Minnwi, tā'a nu ne. ²⁸ Ndo pia ji ña Minnwi ghà mfā'a mon ñguon nnu ghao pi ña a pō shi'i ni ñgwa pe ña pugu khwā vi ne, ña pi gē vugu ña pugu fā'a ñkwan nō ha'an Minnwi kā'a ne. ²⁹ Nthe ña ni ñgwa pe ña Minnwi ni ñkwo ji fie ndii ña pugu shi mbin vi ne, a pini ndōgo nthi mi ntere vugu nchwē pugu pō fhi Muun vi, nne ña minthe Muun pō fūon phi

shina ntou pa ghan pin. ³⁰ ñgwa pe ña a ni ndōgo nthi mi nchu'ō vugu nū'ōñ ne, a ni mbini ñgē vugu, ñgwa pe ña a gē vugu ne, a pini nchwē pugu pō yi tithi shhi yu, ñgwa pe ña a chwē pugu pō yi tithi shhi yu ne, a pini nchwē pugu fā'o ñkwan ndigha'o yi.

Khwā Minnwi ña a lo ñji'i mfā'o ndugwi yi ne

³¹ Ti pia shi nchhu pi ña nthe ñguon nnu pei ghao? Ti Minnwi mbo pia pugu ka'a, a gha'a gō ñga'a via? ³² Ju ña a shini ndo ñgī'ε Muun vi ni mfe vi nō yaon fe'ingieñ nthe via ghao ne, a shi ñkie pi ñeiñ mien ki fe ñguon yaon ghao ni pia ki lo ñgī'ε, pugu pa Muun vi gho? ³³ A gō ña minthe a wəin ñgwa ña Minnwi chu'ō ne ña pugu chwē ntəi? Non lo mbo. A Minnwi mbo ñon ña a chwē vugu pugu pō ñgwa ndindi shhi yu ne. ³⁴ Ti minthe a wəin gō ñgwēin vugu nō pa ñgusha'a? Non lo mbo! Nthe ña Krishto Jisho ni ñkhu, nō pigi nu ñgəi shhi, pi ni mbini ñku'ō ni ju a pō yi maon, a chho ñgei mbho Minnwi yi ji ntho ndigəi Minnwi nō ligi yia.

³⁵ Minthe a fēne gō mfēne via mon khwā Krishto? Minthe a pō mme pa ñgə'ingə'i ki mme yú'ō, ki ñgə'ingə'i ña ñgwa fe nu ni pia nthe pin yia, ki ñji ña a gū, ki pou ndhwī nō mā'an nu, ki cho ndua, ki nnu khu nu? ³⁶ Nō ha'an pi nā'an mon Nwa'anli Minnwi ña, "Nthe gho, pigi chho ntogo nu mon cho ndua gu ñguon ndii ghao, pi lii vigi nō minji ña pi ghəi nu li'i wrā." ³⁷ Ndo mon ñguon nnu pei ghao, pia chaa pa ñgwa ña pugu mā'an ti ñga'a ntogo mbo ju ña a khwā via ne. ³⁸ Nthe ña ñja mfā'o tininju'ō ña ñji'i nthe pi gu, chombhi, ki ghan ntaon Minnwi, ki ghan ghrī sha'a li'i, ki pa nnu ndwe ki pa nnu ña a pi'i shhi

ne, ki pa pichəi ghrí, ³⁹ ki nguon mbhi tothi ki mbhi mbembien, nthe pa'a pugu lo mfēne via mon khwā Minnwi na pia fā'o mon Krishto Jisho Taatho via ne.

9

Minnwi pugu pa ngwa pi

¹ Ntho nchrā pi nnu shini mon pō nu na mi ta'a yi pigi Krishto, ndo nji'i ntho nde'i pi ngien, nganthe a na Jijwe Minnwi sha'a nu ne fe tininju'ō vəi na ndo nji'i ntho nde'i pi ngien, ² na mfā'o mme yu'ō njū'ō pugu pa yú'ō ki ndugwi yi mon njū'ō mu, ³ na njakaan njūa na mmu ndutho a kaan mfā'o nchōnō Minnwi, pi fēne a mbin Krishto nthe lin pan, ngwa pan mon freinon. ⁴ Pugu pō pi ngwa Ishrae, pi lōgo vugu na pugu pō puon Minnwi, Minnwi ni nōon ndigha'ō yi ni pugu, ngwrā pa kina pugu pugu, mfe gí yi ni pugu, mfe shina ni pugu nō gha'ō nu, kà'a yi tho pi mbho pugu. ⁵ Pugu pō pi pa ngwreinoj pa memme njkuh taa mon la'ataon Hibru, Krishto mon freinon llo pi mon yugu ngwreinoj. Krishto yei pō pi Minnwi, mbo ju na a sha'a nguon yaon ghao ne, mbo non na a pie na pi gha'ō vi ki ndugwi yi ne. A yie gho!

⁶ Ndo a lo nji'i mbo pi nō ha'an kà'a Minnwi mien mien ki lo ndōgo li'i. Nthe na a lo nji'i mbo nguon ngwa na pi phi vugu mon ndaanoj Ishrae ne na pugu puon Ishrae. ⁷ Ndo pa'a a lo nji'i mbo nguon ngwa ghao mbo puon Abrahan nthe na pugu mbhe yaon yi, nthe na Nwa'anli Minnwi chhu na, "A shi ntōgo pi mbin Aiji na o shi mfā'o ngwreingwa na mi ni nkā'a ne."* ⁸ Yei nōon na a lo nji'i mbo pi puon na pi phi vugu

pi nkwan ha'an ngwamishua ghā mbhi ne, na pugu puon Minnwi, a pō pi puon pe na pi phi vugu ntōgo pi nō ha'an Minnwi ni nkā'a ne, na pugu njien puon Abrahan. ⁹ Nthe na yei nnu na kà'a gho ni nchhu ne: "A shi nga mbo mon pii ndii yei nga'ō yini, kan nshi mbini, Shera phi muon mimbia."†

¹⁰ A lo ngu'ō mbo pi yei, Rebeka njkaa yu, ndii na a ni nshūu paa puon pugu Aiji mbo taa via ne, ¹¹ nji'i nthe pi nō ha'an pi shini ndo naa mbhi puon pigho ndo pa'a pugu lo naa nchwie sheshe nnu ki a pō pi pwa ki phi ne, nō pō nu na kà'a Minnwi mon chu'ō nu ngwa ghoi shhi, ki lo mbo nthe pi fā'a na non fā'a, mbo nthe pi khwatua Minnwi, ¹² Minnwi ni nchhu gho na, "Muon gho yi shhi shi mfā'a mbo muon vugu."‡ ¹³ Nō ha'an pi nā'an na, "Mi ni njkwā Jako mbina Esho."§

¹⁴ Ti pia shi nchhu pi na? Minnwi pō pi ngan mbe? Minthe pa'a a lo nji'i mbo nenne! ¹⁵ Nthe na a ni nchhu ni Mushi na,

"Nshi mfā'o kwoshini mbin sheshenon na njkwā ne,
ndo nshi nōon kwoshini ni ngan ngə'i na njkwā ne."*

¹⁶ Nenne, a lo nji'i mbo nthe pi nnu na nonmishua tā'a nu, ki nnu ha'an a chwie ne, ndo a yi'ə pi mbin Minnwi na a nōon kwoshini ne. ¹⁷ Nthe na Nwa'anli Minnwi chhu na Minnwi ni nchhu ni Fero na, "Mi ni nchəə gho nō fūon nthe pi yei nnu, na nōon ghrí a mbin gho pugu pa na pi chii ligi a njkwe nguon njkuon shhe ghao." ¹⁸ Nenne a ghā mfā'o kwoshini mbin sheshenon na a khwā ne, mfini njū'ō sheshenon na a khwā ne.

* 9:7 9:7 Nwa'anli Njē yi 21:12. † 9:9 9:9 Nwa'anli Njē yi 18:10,14. ‡ 9:12 9:12 Nwa'anli Njē yi 25:23. § 9:13 9:13 Malakai 1:2-3. * 9:15 9:15 *Nwa'anli Ndi Taon nu 33:19.

19 Ɔ shi mbie vøi ki'ε ηa, "A kan mbo nenne Minnwi pini ηkrëi sheshenon ki'ε ηa? Nthe ηa non ηa minthe a li'i nnu ηa Minnwi tā'a nu ηa a pɔ ne pɔ pi gɔ?"
 20 Ndo ɔ pɔ pi gɔ, nonmishua, no khwē nu chrà nchò Minnwi? Yaon ηa pi puon puon ne nthe a chhu ni non ηa a puon vi ne ηa, "Ɔ puon a pi neiη nthe kho?" 21 Ngan puon kɔn lo mfā'o ghrí ηkuon mbéin no lɔgɔ nu tā'a gwí mbéin nchwīe kɔn ηa pi shi nchwīe nnu no pi wu'ɔ ndii ηa memme nnu taon ne, nchwīe nnu ni pichæi pi lelle mon nda?

22 Wu'ɔ nenne, nji'i nthe pi no ha'an a li'i Minnwi no nōon nu pigítua yi ndo mbini nu'un nchwīe pi ji nji yi ne, a tii shii mon ntou wēin njù'ɔ ni ηgwa pe ηa a ni mfā'o no shā'o nu pigítua yi mbin pugu ne, mbo ηgwa pe ηa pi ni mbiri vugu no shi'i nu ne.
 23 A ni nchwīe yei no chwīe nu pi ji fi'i fā'o yi mon ndigha'o yi ni ηgwa pe ηa a shi nōon kwoshini yi ni pugu ne, mbo ηgwa ηa a ni ηkwo piri nū'ɔn fie ndii ηa pugu fā'o ndigha'o, 24 ti mfe ni pia ηa a gē, ki lo ngu'ɔ mbo pi ηgwa Juu, ndo mbini mbo ni pa ηgwa taon nduon ne. 25 No ha'an shishini, a chhu mon ηwa'anli Hoshia ηa, "Ngwa pe ηa pugu shini ndo mbo ηgwa pan ne, nshi mēin vugu ni ηgwa pan, ju ye ηa nshini ndo ηkhwā ne, nshi mēin vi ni ηkhwā a."

26 "Mon ya li'i ghɔ ηa pi ni nchhu ni pugu ηa, 'Pæi lo mbo ηgwa pan ne,' fo pi shi mēin vugu ηa, 'puon Minnwi ηa a yi maon ne.'"

27 Ishaya ni mba'o ngòu nthe puon Ishrae ηa, "Nji'i nthe pi no ha'an fi'i pa puon Ishrae pɔ no shishhe ηkin ηkhí ne,

a wu'ɔ shigei mbigæi ηgwa ηa pugu shi ndūgu.
 28 Nthe ηa Taathɔ shi mfe njó yi ηkuon shhe pi shishi'i pi ki lo njiri."

29 A wu'ɔ mbo pi no ha'an Ishaya ni ηkwo chhu ne, "Taathɔ ηa a Taathɔ pa shooge po ne, kan ni mien ki pigæi ηgwreinoη ni pigi, pi kan ni nshi'i vigi no Shodon pugu Gomora."

Ki pin ηa pa ηgwa Ishrae fā'o ne

30 Ti pia shi nchhu pi ηa ki'ε? Na pa ηgwa taon nduon, ηa pugu shini ndo mba'o no pɔ nu pa ηgwa ndindi ne, ni mfā'o ndindi, mbo ndindi ha'an a tɔgɔ pi ηkuon pin ne, 31 ndo pa ηgwa Ishrae ha'an pugu ni mba'o nu no nū'ɔn nu gí ηa a shi nchwīe pugu pɔ ηgwa ndindi ne, pugu shini ndo nji'i nū'ɔn gí ghɔ. 32 Ti a chwīe kho? A ni nchwīe nthe ηa pugu shini ndo mba'o no pɔ nu ηgwa ndindi ntɔgɔ ηkuon pin ne, pugu ni mba'o pi no ha'an a fā'o no tɔgɔ nu pi mon nū'ɔn nu gí. Pugu kōrɔ ηkuon ηgù'ɔ ki'ingini, 33 wu'ɔ no ha'an pi nā'an ne, "Lii njæi, ntho nū'ɔn muun ηgù'ɔ ki'ingini Shayaoη, mbini mbo ηgù'ɔ ηa a shi nchwīe ηgwa kōrɔ ηgū, ti sheshenon ηa a pin vi ne, mba'a pi mā'an lritho tho yu."

10

1 Pa lin pan, khwā njù'ɔ a pugu luon a ni Minnwi nthe vugu pɔ ηa minthe pugu lūgu. 2 Nthe ηa mi minkwentie yugu ηa pugu fā'o ηkien ntou ni'in njù'ɔ mbin Minnwi, ndo ni'in njù'ɔ yugu ghɔ pou ya ji nu nnu. 3 Pugu ni ηga mien ki lo nji ηkwan ha'an Minnwi ghà nchwīe ηgwa pɔ yi ndindi shhi yu ne, mba'o nu no nū'ɔn nu yugu shendaon, nne pa'a ndo mfe non

yugu ni yi Minnwi shendaon nɔ chwīe nu ngwa pɔ ngwa ndindi shhi yu. ⁴ Nthe ɲa Krishto kwo chwīe tho nnu ha'an pi ni mfe gí nɔ gho ne, nne sheshenon ɲa a piɲ Krishto ne non ndindi shhi Minnwi.

Nkɪni lūgu nu pɔ pi ni nguon ngwa

⁵ Mushi ni nā'an ɲkuon pɔ nu non ndindi shhi Minnwi ntɔgo pi ɲkuon nū'on nu gí ɲa: Sheshenon ɲa a chwīe nguon nnu ha'an gí chhu ne shi mfā'o chɔmbhi. ⁶ Ndo nnu ɲa Nwa'anli Minnwi chhu nthe pɔ nu non ndindi shhi Minnwi ntɔgo pi ɲkuon piɲ ne pɔ ɲa, "Ɔ lɔ mfā'o nɔ pie nu non yɔ ɲa, 'A shi ɲku'ɔ gɔ tɔthi pɔ, nɔ shwi'i nu ni Krishto shhe?" ⁷ ki ɲa, 'A shi nshwi'i gɔ mon shiɲ ki ndugwi yi nɔ ku'ɔ nu ni Krishto, lɔ mon gu?" ⁸ Ndo a chhu pi ɲa? "Chrà gho pɔ yɛi gho, a pɔ nchò gho ndo mbo mon njù'ɔ gho," mbo chrà piɲ ɲa pigi chii nu ne ⁹ nthe ɲa, ɔ nchhu ni nchò yɔ ɲa Jishɔ Taathɔ, mbiɲ mon njù'ɔ gho ɲa Minnwi ni ɲku'ɔ ni ju lɔ mon gu, kan ɔ shi ndūgu. ¹⁰ Nthe ɲa non ghà mbiɲ pi ni njù'ɔ yi pi chwīe vi a pɔ non ndindi shhi Minnwi, a tɔgo pi ɲkuon chhu nu ni nchò, non lūgu. ¹¹ Nthe ɲa Nwa'anli Minnwi chhu ɲa, "Non ɲa a piɲ vi ne, mba'a pi le ma mā'an lritho tho yu." ¹² Nthe ɲa kwri shi lɔ nji'i mbo shina pa Juu pugu pa ngwa taon nduon mon shendaon kie nu ndūgu, nthe ɲa Taathɔ vugu ghao ta'a yi, ɲa a ghà mfe ki lɔ ngi'ɛ ni nguon pa ngwa ha'an pugu gē vi ne. ¹³ Nthe ɲa, "Sheshenon ɲa a gē ligi Taathɔ ne shi ndūgu."

¹⁴ Ti minthe pugu kie pi neiɲ ngē vi ɲa pugu lɔ nji'i mbiɲ vi ne? Pugu shi mbiɲ vi pi neiɲ ɲa pugu lɔ naa nja'o non ɲa a yie ne? Minthe pugu kie pi neiɲ nja'o ki

non lɔ nchii ni pugu? ¹⁵ Minthe pugu chii pi neiɲ ki non lɔ ntaon vugu? Wu'ɔ nɔ ha'an pi nā'an ne, "Tho nu ngwa ha'an pugu tuo ɲkɪni pwa pisha'akho ne pwa ti ngā'a."

¹⁶ Ndo a lɔ mbiɲ nguon yugu ghao mbiɲ pwa pisha'akho gho nthe ɲa Ishaya chhu ɲa, "Taathɔ, a piɲ gɔ mbiɲ nnu ha'an a ya'o mbho pigi ne?" ¹⁷ Nne piɲ ghà ntho ntɔgo pi ɲkuon ya'o nu, ya'o nu tɔgo pi ɲkuon chii nu chrà Krishto. ¹⁸ Ndo mbie ɲa, pugu lɔ nji'i nja'o ɲkɪni gho? Shishini, pugu ya'o, nthe ɲa Nwa'anli Minnwi chhu ɲa,

"Nggì yugu nyien mon nguon mbhi ghao, chrà yugu chɛiɲ mon ndugwi mbhi."*

¹⁹ Ndo, mbie ɲa, tho ngwa Ishrae shini ndo nshie? Fūon yi, Mushi khwē ɲa,

"Nshi nchwīe pɛi ghī'ə ngwa ɲa pugu lɔ mbo ngwa taon ne, nchwīe túa yɛi pigi ntɔgo pi mbiɲ ngwa taon nduon ɲa pugu pa na ne."

²⁰ Nne Ishaya ya mfā'o tininju'ɔ nɔ chhu nu ɲa,

"A ka yɛi ngwa pɛ ɲa pugu shini ndo ntā'a a ne njei a; ñdon non a ni ngwa pɛ ɲa pugu shini ndo mbie a ne."

²¹ Ndo ɲa ngēi nɔ ngwa Ishrae, a chhu ɲa,

"Nā'an mbho ma nguon llé ghao nɔ lōgo nu ngwa ɲa pugu pɔ pi pa ntinitho ndo ndāa a ne."

11

Kwoshini Minnwi mbiɲ ngwa Ishrae

¹ Mbie ki'ɛ ɲa, Minnwi lāa ngwa pi? Minthe pa'a a lɔ mbo nenne! Nthe ɲa mmu ndutho a non Ishrae, ndaonon Abraham, mbo ngia ngwreionon Benjamein.

* 10:18 10:18 Nwa'anli Nkhì 19:4.

² Minnwi lo nji'i ndāa ngwa pi na a ni nchu'ɔ nɛ. Pɛi lo nji'i nji nnu ha'an Nwa'anli Minnwi chhu nthe Elaija nɛ, nkwan ha'an a ni ndigəi Minnwi na a fe njɔ ni Ishrae nɛ? ³ "Taathɔ, pugu jwi pa njəli'i pɔ, nshā'a pa li'i fe'ingien yɔ, a wu'ɔ mbi'i mmu tə'i a, pugu tā'a nu njwi a nkaa mu."

⁴ Ndo Minnwi ni nkhwē ghɔ pi na? "Nū'ɔn khwachəi nkan ngwa ha'an pugu lo nji'i nga'o ki ntu'u non yugu shhi nnwi na pi mēin ni Baa nɛ nɔ nyan."

⁵ A wu'ɔ nkwan ha'an a pɔ ndwɛ nɛ, mbigəi ngwa pɔ na Minnwi chu'ɔ vugu ntɔgɔ pi nkuon pwapuŋ yi. ⁶ Ndo ti nɔ ha'an a tɔgɔ pi nkuon pwapuŋ Minnwi nɛ, a lo nu'un mbo nthe pi pa fā'a ha'an pi fā'a, ä mbo nenne, pa'a pwapuŋ lo nu'un mbi'i pwapuŋ.

⁷ Yie pɔ pi na ki'ɛ? Ngwa Ishrae shini ndo mfā'o yaon ha'an pugu ki tā'a nu nɛ, ndo pa ngwa ha'an pi chu'ɔ vugu nɛ fā'o, ndo pi fīni njū'ɔ pigəi ngwa. ⁸ Wu'ɔ nɔ ha'an pi nā'an nɛ,

"Minnwi fe jijwɛ chōo nu ni pugu, ni ligi ha'an mba'a a yi'i njəi li'i pugu pa tənə na mba'a a ya'o li'i nɛ ti nthɔ nchəin thɔ pa shi'a."

⁹ Ndo Devi chhu na,

"Na'an pa li'i ha'an pugu ghà ni maon nɛ gū shiri pugu pa shi'i, mbo ki'ingini pugu pa yaon na a shi nthɔ ni njɔ na a pie na pugu fā'o nɛ.

¹⁰ Na'an ligi yugu chri nne na ki'i pugu yəi li'i, na'an pa li'i pugu chwīe nkūnu yugu naon nɔ nguon ndii ghao."

¹¹ Nenne mbie na, puon Ishrae ni nkɔrɔ nne, pi nɔ gū nu nkina shhɛ? Minthe pa'a a lo nji'i mbo nenne! Ntɔgɔ nkuon phi yugu lūgu nu thɔ ni pa ngwa taon

nduon, nne nɔ chwīe nu pa ngwa Ishrae fā'o kighi'ə. ¹² A mbo na phi pa ngwa Juu thɔ pi ni fā'o ni ngwa nkuon mbhi, ä mbo na pou yugu mon jijwɛ pɔ pi fā'o ni pa ngwa taon nduon, kan nkuon mbhi shi mfā'o pi fi'i yi neiŋ ki'ɛ ndii na pugu linaon fi'i pa ngwa Juu ha'an Minnwi chu'ɔ na pugu piŋ nɛ.

Minnwi fe lūgu nu ni pa ngwa taon nduon

¹³ Ndwe nchrā pi ni pəi na pəi pa ngwa taon nduon nɛ. Nɔ ha'an Minnwi chu'ɔ a nɔ ngan ntaon Jishɔ ni pa ngwa taon nduon nɛ, n̄ga'o fā'a a ghɔ, ¹⁴ nne na minthe nchwīe pa ngwa la'a pigi, mbo pa ngwa Juu, fā'o kighi'ə nne na mon yichəi nkwan shendaon minthe nkwe pichəi shina pugu. ¹⁵ Nthe na ä mbo na ndii na Minnwi ni ndāa vugu nɛ, Ju, Minnwi, chini nggɔ pugu pa ngwa nkuon mbhi, a shi mbo pi neiŋ ndii na Minnwi shi mbiŋ vugu nɛ? A shi mbo chombhi ni pa ngwa na pugu ni mbo yi khu mon Jijwɛ nɛ. ¹⁶ Fūon thɔ brei na pi fe nɔ yaon fé nɛ mbo yi taontaon, a nōon na nguon brei ghɔ yi taontaon, ndo ti n̄ien thi mbo yi taontaon, kan pa mbhothi ghɔ pi taontaon.

¹⁷ Ndo pichəi pa mbhothi pei llo nkuon thi Abrahan, pi pəi vugu mfu'u, mbo pichəi pa ngwa Ishrae. Nchini vəi na pəi pa ngwa taon nduon, mbo pa mbhothi olive na a ghà nku'ɔ ku'ɔ gha mon nkūnu nɛ. Nne ndwɛ, pəi nkaa pəi chhɔ mfā'o mbɔrɔ ha'an Minnwi ni nkā'a Abrahan nɔ ghɔ nɛ, nthɔ mfā'o njru llo nkuon n̄ien nkien thi olive Minnwi. ¹⁸ Nenne ki'ɛ, ki'i nchi'ə pa ngwa pɛ ha'an pi pəi vugu nɔ pa mbhothi mfu'u nɛ. A nthe ɔ kie pi neiŋ nōon non yɔ? ɔ wu'ɔ mbo pi mbhothi, ɔ lo nji'i ntuo n̄ien thi, a tuo n̄ien thi

ntuo gho. ¹⁹ Nne kan o shi nchhu na, “Pi ni mbə'i pichəi pa mbhothi mfu'u nne na pi chini a nkuon thi gho.” ²⁰ Yie gho nnu shini. Pi ni nja'a vugu mfu'u nthe ki pin yugu, ndo o wu'o mbo nkuon gho ntogo pi nkuon pin yo. Nne ki'i ma'an ntinta'o, fa'o pogo. ²¹ Nthe na a mbo na Minnwi shini ndo mfa'o kwoshini mbin pa Juu ha'an pugu po no mbhothi na a ni mbo mbin thi llo no nje yi ne, kan mba'a a yi'i mfa'o kwoshini mbin gho.

²² Yei ki'e fi'i nkwan ha'an Minnwi ngan kwoshini mbini mbo non titini ne njei. A non titini ni ngwa pe na pugu gu mon phi ne, ndo non kwoshini ve no ha'an o ngəi shhi mon kwoshini yi, kien nenne kan pi shi nja'a gho mfu'u nkaa gho. ²³ Ndo nji'i nthe pi pugu, pugu mien ki ghe shhi mon ki pin yugu, Minnwi pinu nu'un nchini vugu, nthe na Minnwi fa'o nji no pinu nu nchini vugu nkamu'on. ²⁴ Nthe na a mbo na pi ni nja'a gho llo nkuon thi olive ha'an a ni nku'o ku'o gha mon nkunu ne, nchini gho nkuon thi olive ha'an pi pi phi ne, mbo yaon na a shi'a nji'i mbo pi nne ne, ti o pi'i na pi shi mbini nchini pa ngwa Juu mbo ya mbhothi llo nkuon thi olive phi gho pi fi'i yi nein?

Nnu la'in na pi non nthe lugu nu puon la'ataon Ishrae

²⁵ Nta'a nu na pei ji nnu la'in yei na Minnwi non ne, ma pa lin pan, nne na ki'i pei shi mbi'i nu ni non pei na pei po pi pa ghan shietho. Pi ni finu nju'o pichəi pa ngwa Ishrae no kuo ndi, ti ngəi nchein fi'i ndi na fi'i ngwa taon nduon ha'an a pie na pugu tho njei Minnwi kwo tho njei Minnwi ne. ²⁶ Nenne, nguon ngwa Ishrae shi mfa'o lugu nu, wu'o no ha'an pi na'an na,

“Ngan kwe ngwa shi ndho Shayaon,
a shi mfu'u nguon pa piphi llo mon ndaonon Jakə.

²⁷ Yei shi mbo kina a na nshi ngwra pigi pugu ndi na nshigao phi yugu ne.”

²⁸ Llo no ngei pwa pisha'akho, pa ngwa Juu pa mbina Minnwi nthe ve, mbo pa ngwa taon nduon. Llo no ngei ngwa na Minnwi chu'o, pugu pa taannu Minnwi nthe pi pa nkhu ta'a pugu.

²⁹ Nthe na Minnwi shi'a mfe fe ni non, nge vi mbini nkwi nju'o yi. ³⁰ Nthe na wu'o no ha'an pei ni mbo ghan tinitho ni Minnwi yichəi ndi ne, ndo ndwe pi non kwoshini ni pei nthe tinitho yugu, ³¹ nenne ndwe, pugu nkaa pugu ni mfa'o tinitho nne na ntogo nkuon kwoshini na pi non ni pei ne, minthe pi non kwoshini ni pugu ndwe. ³² Nthe na Minnwi cha'a nguon ngwa ghao mfe mbho tinitho, nne na minthe a non kwoshini ni nguon ngwa ghao.

Pia fe ndigha'o ni Minnwi

³³ Yo, fi'i nthinkwo fa'o pugu shietho ni lina Minnwi gha'o pi fi'i yi nein! A nthe a ji go nkwan ha'an Minnwi gha ndi nnu ne! A nthe a ji go pa shendaon pi? ³⁴ Wu'o no ha'an Nwa'anli Minnwi chhu ne,

“A kwo ji go nji nnu na Taatho pi'i nu ne,
ki a naa mfe go mfe ntigi gho?”

³⁵ “Ki a kwo fe go fe yaon gho nne na
minthe a lu'u gho?”

³⁶ Nthe na nguon yaon ghao llo pi mbho yu ndo ntogo pi mbho yu, ndo mbo pi no fe nu ndigha'o gho. Ndigha'o po gho ki ndugwi yi! A yie.

12

Pia chho mbhi pi nɔ fā'a nu fà'a Minnwi

¹ Nthe yie gho ma pa nkiem lin pan, ndigəi vəi nthe pi fi'i mme kwoshini na Minnwi nɔn ni pia ne, na pəi cha'a non pəi mfe ni Minnwi nɔ yaon fe'ingien maon na a yi taontaon, mbo ye na a pwa gho ne. A yie nja mbo nkiem shendaon nɔ gha'o nu vi. ² Ki'i pəi chwie pa nnu pi nɔ ha'an nkuon mbhi chwie nu ne. Ndo a pie na Minnwi kara vəi lo mon gho ntogo pi nkuon kwri nu kwā'a nu məi, nne na minthe pəi ywe'i ndo nji yaon na Minnwi tā'a nu ne, mbo yaon na a yi shi'i, pi pin ndo a po ki ntəi ne.

³ Nthe na ntogo pi nkuon pwapun Minnwi na a nɔn vəi ne, nchhu ni nguon ngwa shina pəi na: Ki'i pəi lii non yəi na pəi gha'o ncha yaon na pəi ya mbo yie ne. Pəi lii non yəi pi ni juju, sheshenon lii pi ni fi'i pin na Minnwi fe gho ne. ⁴ Non ta'a non fā'o ntou pa yəu pi, ndo pa'a pa ghrā non pi pigho lo mfā'o pi ta'a nkwan fā'a. ⁵ Wu'ɔ nenne, nji'i nthe pi nɔ ha'an pia ntou yi ne, pia po pi ta'a non mon po nu ta'a yi pia pa Krishto, sheshenon via po pi mbho vichəi.

⁶ Nne pia fā'o pa fé na a kwri wu'ɔ nɔ fi'i pwapun na Minnwi nɔn ni pia ne. Pia fā'a pa fà'a ni fé pigho. Fé gho mbo chii nu nnu na Minnwi chhu ne, pia wu'ɔ mfā'a nɔ gho pi nkwan nɔ ha'an pin yia nɔn ne. ⁷ A mbo nɔ ghère nu pa fà'a mon choshi, pia fā'a wu'ɔ nenne. A mbo pi ye'i nu, pia ye'i wu'ɔ nenne. ⁸ A mbo pi mā'an nu ghrā ngwa, pia mā'an wu'ɔ nenne. Non na a fe pi yaon nɔ ghère nu ngwa nduon ne, a fe ki lo ngi'ε. Non na a po pi nthishi ne, a chwie fà'a yi ni ni'in njù'ɔ.

Non na a nɔn pi kwoshini ne, a nɔn pi ni pwanju'ɔ.

Pa li na nkiem ngan pin fā'o

⁹ A pie na khwā po pi yi ta'anju'ɔ. Pina yaon na a phi ne nkiem yie, nthi a tini nkuon yaon na a pwa ne. ¹⁰ Pəi khwā non pəi nɔ ha'an a pie na pa lin khwā non ne. Non fā'o ni'in njù'ɔ mon gha'o nu non vichəi. ¹¹ Ki'i ndi'ə, ka fā'a pi shishi'i, fā'o jijwe ni'in njù'ɔ, fā'a mbho Taatho ni ta'anju'ɔ. ¹² Fā'o pwanju'ɔ mon kwā'a, nfi shii mon ngə'i, luon Minnwi ki jwe. ¹³ Fe pa yaon nɔ pi'i nu chà ngwa Minnwi pi taontaon. Nɔn pwapun ni pa ghini ha'an pugu kra gho ne.

¹⁴ Luon mborɔ mfe ni ngwa pe na pugu fe ngə'i ve ne, ki'i nchɔnɔ vugu, luon pi mborɔ mfe ni pugu. ¹⁵ Fā'o pwanju'ɔ pəi pa ngwa pe na pugu fā'o pwanju'ɔ ne, nkəi pəi pa ngwa pe na pugu kəi nu ne. ¹⁶ Pəi chho shi'i ni ta'anggi shina pəi. Ki'i mā'an ntinta'o, pəi chi kwò pəi pa ngwa na yugu lo mbo ne. Ki'i pəi pi'i ni pa non pəi na pəi po pi pa ghan shietho.

¹⁷ Ki'i pəi lu'u phi ni phi, ndo pəi kaa pi nɔ chwie nu nnu na a yi chichii ligi nguon ngwa ne. ¹⁸ A nji'ε, nɔ ha'an nguon nnu mbo pi mbho gho, pəi chho mon ta'anggi pəi pa nguon ngwa ghao. ¹⁹ Ki'i pəi lu'u phi ha'an pi chwie mbij pəi ne, ma nkiem lin pan, ndo ka mien pi shina ni pigitia Minnwi, nthe na pi nā'an na,

“Taatho chhu na, ‘Mfā'o nji nɔ fe nu njó, nshi nthu.’”

²⁰ Nwa'anli Minnwi ka chhu pi na, “Nji njia mbina yo, ɔ fe maon ji gho,

ti njù'ɔ yi njaon, ɔ fe yaon nnu gho,
mon chwie nu nenne, ɔ shi mā'an lritho tho yu.”

21 Ki'i phi gha'a gho ndo ka gha'a phi gha'a ni shi'i.

13

Ya'o nchò pa thishi

¹ Sheshenon ya'o nchò pa thishi ha'an pugu sha'a nu ne. Nthe na yichèi nthishi lo mbo ki lo ndho pi mbho Minnwi, pe ha'an pugu po ne nū'on Minnwi nū'on vugu. ² Nthe yie gho, sheshenon na a tinitho ni pa thishi ne, chho ntinitho pi ni yaon ha'an Minnwi nū'on ne, ndo ngwa pe na pugu tinitho ne shi mfā'o njó mbin pugu. ³ Nthe na pa ngwa ha'an pugu fā'o mbha nnu shi'i ne shi lo nji'i mfā'o no pogo nu pa ghan sha'a ngwa, ndo ghan chwie nnu piphi fā'o no pogo nu. O tā'a nu ki lo mbogo pa ngwa pe ha'an pugu pa thishi ne? O chwie ne nnu ha'an a yi shi'i ne, kan pugu shi mbin gho. ⁴ Nthe na a ngan fā'a Minnwi nthe po nu mo shi'i. Ndo o nchwie nnu ha'an a lo nji'i nkā'o ne, o fā'o pogo gu nthe vugu, nthe na pugu fā'o nji no fe nu njó. Nthe na a ngan fā'a Minnwi no fe nu njó Minnwi ni pa ngwa pe ha'an pugu chwie phi ne. ⁵ Nthe yie gho, a yi'i na non ya'o nchò pa thishi pigho, ki lo ngu'o nthe pi pogo njó Minnwi, mbini nthe pi yaon na ngantheo yi chhu ne. ⁶ Nthe na a po nthe pi yie na pèi ghà mā'an taashi, nthe na pa thishi fā'a pi mbho Minnwi ndii na pugu chwie fā'a yugu ne. ⁷ Pèi pe ni nguon ngwa yaon na a pie na pèi pe ni pugu ne, pèi pe taashi ni ngan kwe taashi, a mbo taashi nkuon pa yaon na pèi fā'o ne, pèi pe ni ghan kwe pi, a mbo pi pogo nu, pèi pogo non na a pie na pèi pogo vi ne, a mbo pi gha'o nu, pèi gha'o non na a pie na pèi gha'o ne.

Nū'on nu gí ntogo pi nkuon khwā

⁸ Ki'i nkrù non po puñ pèi, ta'a nkrù na a pie na pèi fā'o ne po na pèi khwā non pèi. Nthe na non na a khwā pichèi ngwa ne nū'on gí. ⁹ Nthe na pa kina na a chhu na, "Ki'i ngan lan kwo shúon, ki'i njwi non, ki'i njoo, ki'i nshoro yaon non nduon ne," pugu pa pichèi gí nduon ne chiri mbo mon yei ta'a chrà, "Khwā taakuo yo no ha'an o khwā non ne." ¹⁰ Nthe na non na a fā'o khwā ne shi'a nchwie phi mbin taakuo yi, nthe yie gho, khwā nu ngwa po pi nū'on nu gí.

¹¹ No pigi nu, pèi ji na ndii kwo ghèi. Ndi thò na pèi fā'o no wū'u nu lōgo. Nthe na lūgu nu ya kwo para ndwe nchaa ha'an a ni mbo ndii na pia ni mfúon mbin ne. ¹² Tu'u kwo ya ngèi, mbhi kwo lan nu. Nenne, pia mī'an nguon mbha fā'a moon njin, mā'an maon nchhò lí'e. ¹³ A pie na pia chho chombhi ya mon shendaon na a kā'o ne no ngwa na pugu chho pi mon lí'e. Ki lo mbo pi mon pa ji ki tou pugu pa nnu nu mbaa, ki lo mbo pi mon kwo nu shúon pugu pa mbha nnu totro, ki lo mbo pi mon fè'i pugu kighi'è. ¹⁴ Ndo pèi gwe Jisho Krishto, mbo Taathò, no ha'an non ghà ngwe ndhwí ne, ki lo mfe sheshe shina ni freinon yèi no chwie nu nnu ye na a khwā ne.

14

Ki'i ngwèin ndin gho no ngusha'a

¹ Pèi pin non na a lo nji'i ntini mon pin shi'i ne, ndo ki lo nji'i ntho mfā'o pi mindoundou pèi pugu nthe yugu nnu na pugu ji ne. ² Yichèi non fā'o pin na minthe a ji sheshe yaon, ndo non na a lo nji'i ntini mon pin ne kru pi wu'o pa mbiga. ³ Ki'i non na a ji nguon yaon ne chī'è non na a ji pichèi

pa yaon ne, ndo ki'i non na a ji ne lii non na a ji nguon yaon ne no ngusha'a, nthe na Minnwi pin vi. ⁴ O po pi go no tuo nu muon fa'a non nduon no ngusha'a? A fa'o taatho vi nji no chhu nu na a thi a tini ki na a shi ngu, ndo a shi nthi a tini nthe na Taatho fa'o nji no chwie nu a tithi.

⁵ Yichai non logo yichai lle na a gha'o ncha yichai. Yichai non logo ji na nguon lle po ndindi. Sheshenon fa'o tininju'o na ji nnu na a pi'i ne ka'o. ⁶ Non na a logo yichai lle no mme yi ne chwie nne pi no gha'o nu Taatho, non na a ji maon ne ji pi no gha'o nu Taatho, nthe na a fe too nu ni Minnwi. Non na a lo nji pichai pa maon ne, mien ki ji pi no gha'o nu Taatho, mfe too nu ni Minnwi. ⁷ Nthe na kan ta'a non via shi'a nchho mbhi nthe pi non yi ndo pa'a kan ta'a non via lo nkhu nthe pi non yi. ⁸ Nthe na pia nchho mbhi kan pia chho nthe pi Taatho, ti pia nkhu kan pia khu nthe pi Taatho. Nne ki'e, ki pia chho pi mbhi ki pia kukhu, pia po pi yi Taatho. ⁹ Nthe na a nnu na Krishto ni nkhu mbini nu'un mfao' chombhi nthe yie ne, nne na minthe a po Taatho pa ngwa khu pugu pa ngwa maon.

¹⁰ O wein ndin gho no ngusha'a nthe kho? Ki go, a chwie kho o chi'e ndin gho? Nguon yia ghao le nthi sha'a shhi faan sha'a Minnwi. ¹¹ Nthe na pi na'an na,

“Taatho chhu na, ‘Shishini, no ha'an nchho mbhi ne, nguon kwere shi nkwi shhi mu, nguon ngwa fe ndigha'o ni Minnwi shhente.”

¹² Nne ki'e, sheshenon via ma mfe khwe ni Minnwi no pa nnu pe na a chwie ne.

Ki'i nchwie pichai ngwa gu mon pin yugu

¹³ Nthe yie, ki'i non lii ndin vi no ngusha'a. P'ai ka logo nthi mai pi na mba'a pai nu'un nu'on ki'ingini ki ntara no shendaon ndin via. ¹⁴ Ntogo pi no po nu ta'a yi pigi Taatho mbo Jisho, nji ndo mfa'o tininju'o na yichai yaon lo mbo yi fuo ni ndutho yi, ndo a yi fuo ni non na a pi'i na a yi fuo ne. ¹⁵ Nthe na nj'u'o ndin gho mbigi ntogo pi nkuan yaon na o ji nu ne, kan o lo nu'un nchho chombhi yo pi mon khwa. Ki'i mbiri non na Krishto khu nthe vi ne ntogo pi nkuan maon na o ji nu ne. ¹⁶ Nne ki'i pai chwie yaon na a po pi yaon shi'i ni pai ne, pi chra chra piphi nthe yie. ¹⁷ Nthe na Sha'afuon Minnwi lo nji'i mbo pi nnu ji nu maon pugu pa nnu nu yaon. Ndo a po pi nnu chho nu chombhi ndindi pugu pa ghighri ni pwanju'o mon Jijwe Minnwi. ¹⁸ Minnwi gha mfao' pwatua, ngwamishua pini mbin sheshenon na a fa'a mbho Krishto nenne ne.

¹⁹ Nenne ki'e, pia ka no tei nu pi nin yaon na a tho ni ta'anggi pugu pa ghene nu pichai gan pin no ku'o nu. ²⁰ Ki'i nji'i mbiri fa'a Minnwi nthe maon ji. Shishini, nguon yaon ghao yi taontaon ndo a lo nji'i nka'o ni sheshenon no chwie nu yichai non kor nthe yaon na a ji nu ne. ²¹ A pwa mien nu ki lo nkru frei, ki nnu la'o, ki nchwie sheshe nnu na a shi nchwie ndin gho gu ne.

²² Nu'on jo nthi na o logo mon nnu pei ne shina pai Minnwi. Mboro po ni non na a lo mbi'i na a gu nthe yaon na a pin na a ka'o ne.

²³ Ndo sheshenon na a fa'o khutho ne kwo po ngusha'a no ha'an a nji, nthe na ji nu mi lo nji'i ndho pi nkuan pin yi. Nthe na sheshe yaon na a lo nji'i ndho pi mon pin ne, po pi phi.

15

Lì llo mbhò Krishto

¹ Pìa ña pìa tìni monj piñ nē fā'ò nò ghēre nu pa ñgwa pē ña pugu lò ña ntini nē pugu tiēñ lri yugu ki lò ñgu'ò nchwīe pi ña a pwa yia túa. ² Sheshenonj via chwīe pi ña túa taakuo yi pwa, nthē pò nu mi shi'i, ñkugwi vi a ku'ò monj piñ. ³ Nthē ña Krishto shini ndò ñgu'ò nchwīe pi ña túa yi pwa, ndò nò ha'anj pi nā'anj nē, "Pa wé'i ña pi wé'i vèi nò nē shwi'i mbīñ mu."* ⁴ Nthē ña sheshe yaonj ña pi ni nā'anj lleshhi nē, pi ni nā'anj pi nò tigi nu via, nne ña ntògò ñkuonj tiishii pugu pa mā'anj njù'ò llo monj Nwa'anli Minnwi, minthe pia fā'ò kwà'a. ⁵ Nduonj ña Minnwi, ña tiishii pugu pa mā'anj njù'ò llo mbhò yu nē, fe ñji ni pèi nò chhò nu monj ta'anggi, nne nchwīe ñkwanj ha'anj Krishto Jishò ni nchwīe nē, ⁶ ña ñguonj yèi ghao chīni ni ta'anggi mfe ndigha'ò ni Minnwi ndò mbò Tāa Taathò via Jishò Krishto.

⁷ Nthē yie ghò, pèi piñ pa liñ pèi, wu'ò nò ha'anj Krishto piñ vèi nē. Pèi chwīe nne nò fe nu ndigha'ò ni Minnwi. ⁸ Nthē ña ñchhu ni pèi ña Krishto ni ñgū muunj fà'a nthē pa ñgwa Juu nò nōonj nu ña Minnwi ñganj nnu shini, nò chwīe nu nnu ha'anj a ni ñkà'a ni pa ñkhu taa, ⁹ pugu pa nne ña minthe pa ñgwa taonj nduonj fe ndigha'ò ni Minnwi nthē kwoshini yi. Nò ha'anj pi nā'anj nē,

"Nthē yie ghò, ñshi ñga'ò ghò shina pa ñgwa taonj nduonj, ñshi ñjrāo ñkhi nò gha'ò nu ligi yò."

¹⁰ Ndò a pini nu'unj nchhu ñkamu'òñ ña,

"Pa ñgwa taonj nduonj, pèi fā'ò pwanju'ò, pèi pa ñgwa Minnwi."

¹¹ Mbini nchhu ña,

"Ñguonj yèi ha'anj pèi ñgwa taonj nduonj nē, gha'ò Taathò, ñguonj pa ñgwa ghao gha'ò vi."

¹² Ndò Ishaya pini nchhu ña,

"Ndāa yaonj Jeshe shi nthò, a shi ñjrēi shhe nò sha'a nu pa ñgwa taonj nduonj, pa ñgwa taonj nduonj fā'ò kwà'a mbīñ yu."

¹³ Minnwi ña a ghà mfe kwà'a nē linaonj vèi ni ñguonj pwanju'ò pugu pa ghighri nò ha'anj pèi piñ vi nē, nne ña minthe kwà'a yèi ghèi shhi ñku'ò nu ntògò pi ñkuonj ñji Jijwe Minnwi.

Pò pò pi ñganj fà'a ña pi taonj ni pa ñgwa taonj nduonj

¹⁴ Mmu nduthò a, fā'ò ñkienj ntou tininju'ò nthē vèi, ma pa liñ panj, ña pèi ni nduthò yèi linaonj ni shi'i pugu pa ñguonj lina ti minthe pèi tigi nonj pèi. ¹⁵ Ndò ñā'anj pichèi pa nnu ki lò mfā'ò pògò gu nenne nò kwīñ nu vèi ñkamu'òñ nthē pwapuj ha'anj Minnwi fe vèi ¹⁶ nò pò nu ñganj fà'a Krishto Jishò ni pa ñgwa taonj nduonj. Mfā'a nu nò ñganj fe'ingieñ Minnwi monj chii nu pwa pisha'akhò llo mbhò Minnwi, nne ña minthe pa ñgwa taonj nduonj pò yaonj fe ha'anj Minnwi piñ nē, ha'anj pi tere nū'òñ ni Minnwi ntògò pi mbhò Jijwe Minnwi.

¹⁷ Monj pò nu ta'a yi pigi Krishto Jishò ki'e, minthe ñtene ni fà'a a nthē Minnwi. ¹⁸ Nthē ña mba'a ñji'i ñgèi shhi nò chrā nu ñkuonj sheshe nnu ñkienj nnu ha'anj Krishto fā'a ntògò mbīñ mu nò chwīe nu pa ñgwa taonj nduonj ya'ò nchò Minnwi. Pugu fā'ò ya'ò nchò yèi ntògò pi ñkuonj nnu ña ñchrā ndò nchwīe nē, ¹⁹ pugu pa ñji li, ni pa nnu ghraoghrao pugu pa ñji Jijwe Minnwi. Nenne, mī'enj

* 15:3 15:3 Nwa'anli ñkhi 69:9.

nchii pwa pisha'akho nthe ligi Krishto llo Jerushalein ti ngōi nchōin Ilirikun.

²⁰ Nne, a khwā njū'ō a nō chii nu pwa pisha'akho nō li'i ha'an pi lo naa nchii nnu Krishto ngwa ya'ō ne, nne na ki'i nkrao nkuaon kwonda ha'an a ni'in nōn nduon, ²¹ ndō nō ha'an pi nā'an ne,

“Pa ngwa ha'an pi shi ya'a ma nchrā ni pugu nthe vi ne shi njēi,
ndō ngwa ha'an pugu shini ndō naa ma njā'ō ne shi nji.”†

Kà'a Pōō nō kra nu la'ataon Roma

²² Yei nnu ha'an a chwīe m̄fā'ō ki'ingini ntou ndii nō thō nu njēi vāi ne. ²³ Ndō ndwe na m̄'ēn fā'a a mon pei krao ngei li'i ne pugu pa na nki kwo yūa nu nō ntou n̄gā'ō nō thō nu njēi vāi ne, ²⁴ m̄bī'i nu na nshi njēi vāi nō muun kuo ndii nō ha'an nshi ntōgō ngōi nō Shipein ne, nne na pēi ghēre a nō nyēn a ndii na nkwo fā'ō pwanju'ō nō chhō nu pia ka'a nō muun kuo ndii ne.

²⁵ Ndō ndwe, ngōi pi Jerushalein nō fe nu ghēre ni pa ngwa Minnwi pi taon̄taon fō. ²⁶ Nthe na pa chōshi Mashedonia pugu Akaya ni mfā'ō pwatua nō fe nu pa maon, pi ghēre pa ghan pou shina pa ngwa Minnwi pi taon̄taon Jerushalein nō ghō. ²⁷ Nthe na pugu ni mfā'ō pwanju'ō nō chwīe nu nne, ndō shishini, a yī'i ni pugu nō ghēre nu vugu. Nthe na nō ha'an ngwa taon̄ nduon fā'ō ghrā mon mbōrō mon Jijwe na a yi pa ngwa Juu ne, pa ngwa taon̄ nduon nkaa pugu fā'ō nō lōgō nu pa maon pugu ha'an pugu fā'ō ne ngēre vugu nō. ²⁸ Nthe yie ghō, ndii na nshi nkwo mī'ēn yei fā'a ne, nkwo fe maon pighō na pi

ni mā'an ne ni pugu, nshi ngōi Shipein, nga ngōi nu, ntōgō njēi vāi. ²⁹ Nji na ndii na nshi nthō nu njēi vāi ne, nshi nthō ni mbōrō linaon llo mbho Krishto.

³⁰ Ndīgōi vāi ma pa lin pan, ntōgō pi mbho Jishō Krishto, mbo Taathō via, pugu pa khwā lo mbho Jijwe Minnwi, na pia chiri thō yia ka'a nkara'a mon luon Minnwi mfe vāi, ³¹ na ki'i ngwa pe ha'an pugu lo nji'i mbin Minnwi Judia ne fe ngōi vāi pugu pa na pa ngwa Minnwi pi taon̄taon ha'an pugu pō Jerushalein ne pin fā'a a, ³² nne na, ni pin Minnwi, minthe nthō njēi vāi mon pwanju'ō, mfā'ō mā'an ghrī shina pēi.

³³ Minnwi na a ghā mfe ghigri ne pō pēi pugu ghao. A yie.

16

Pōō mā'an chrā pa shuon pi

¹ Mbin ni pēi na Foebe pō pi nkien nōn, a ndin via yi min̄gwe na a muun fā'a chōshi Kenkria ne. ² Pēi tuo vi shi'i mon ligi Taathō mon nkwan shendaon na a kā'ō ni ngwa Minnwi pi taon̄taon ne, ngēre vi ni nguon pa yaon ha'an a tā'a nu mbho pēi ne, nthe na ju nduthō yi kwo ghēre ntou pa ngwa ti mfe ni nduthō a nkaa mu.

³ Pēi chrā ni Prishika* pugu Akwila mbo pakwo fā'a pan mon fā'a nu fā'a Krishto Jishō ⁴ pugu ni ntōgō mon gu ni chōmbhi yugu nthe a. Mfe tōo nu ni pugu, ki lo ngū'ō mbo pi mmu, nguon pa chōshi pa ngwa taon̄ nduon tōo nkaa pugu. ⁵ Chrā ni chōshi ha'an a pō nda pugu ne nkaa pugu.

Chrā ni nkien ndin a mbo Epainetu na a ni mbo fūon nōn nō pin nu Krishto Eshia ne. ⁶ Chrā ni Meri na a ya mfā'a nthe vāi ne. ⁷ Chrā ni Androniku pugu

† 15:21 15:21 Ishaya 52:15. * 16:3 16:3 Prishika pō pi yichōi ligi Prishila.

Junia, mbo pa lin pan ha'an pugu pa juu ndo mbo pakwo pan ha'an pigi pugu ni mbo mon choin ne. Pa ghan ntaon jisho ya nji vugu ndo pugu ni fun mbin krishto nkaon meta mbin. ⁸ Chra ni Ampliatu mbo nkien ndin a mon Taatho. ⁹ Chra ni Ubanu mbo pakwo fa'a pia mon krishto pugu shitaki nkien ndin a.

¹⁰ Chra ni Apele, mbo nkien non na pi pin vi mon krishto ne. Chra ni pa ngwa ha'an pugu po mon mbaanda arishtobulu ne. ¹¹ Chra ni Herodion mbo ndin a non juu. Chra ni ngwa pe na pugu pin Taatho, na pugu po mon mbaanda Nakishu. ¹² Chra ni Trifaina pugu Trifosha mbo pa ghan fa'a mon Taatho, chra ni nkien ndin via Peshu na a ya mfa'a shishi'i mon Taatho ne. ¹³ Chra ni Rufushi, na pi chu'o vi mon Taatho pugu muun vi nkaa yu, ha'an a po no muun a nkaa mu ne.

¹⁴ Chra ni Ashinkritu, ni Flegon ni Hemeshi ni Patroba, ni Hema pugu pa pichoi pa lin na pugu pugu po ka'a ne. ¹⁵ Chra ni Filologu ni Julia, ni Nereu pugu ndin vi yi mingwe pugu Olimpa pugu pa nguon pa ngwa Minnwi pi taontaon na pugu pugu po ka'a ne. ¹⁶ Phei chra ni non phei shishi'i ni pan nu non. Nguon pa choshi krishto chra ni phei.

Ndugwi ntigi pugu pa ma'an nu chra

¹⁷ Ndigoi vei, ma pa lin pan, phei chho ndina pa ngwa pe na pugu tho ni pa minduonduon, ntho nu'on pa ki'ingini ki lo ntho nje'i pi pa nnu ha'an pi ni nje'i vei no gho ne, phei lei vugu. ¹⁸ Nthe na nkwan ngwa pi ne lo nji'i ntho mfa'a pi mbho krishto Taatho via, pugu fa'a nthe pi ni pun yugu. Ni pa chra lili pugu pa chra fi ngwa, pugu fi ngwa pe na pugu lo nja nji nnu ne.

¹⁹ Nthe na nguon ngwa ji fi nkwan ha'an phei ya'o ncho ne, nne mfa'o pwanju'o nthe vei, ndo nta'a nu na phei fa'o shietho ni pa yaon ha'an a pwa ne, ndo mbho yei po yi wo mon chwie nu nnu na a phi ne. ²⁰ Minnwi ngan fe ghighri totho nwi'in tho Shata la'o kwò phei. Pwapun Taatho via mbo jisho krishto po ni phei ghao.

²¹ Timoti mbo ngan kwò fa'a a ma'an chra yei, Lushio pugu Jashon ni Shoshipata mbo pa lin pan lo mon shina pa juu ma'an chra yei nkaa pugu.

²² Mmu Tetiu, mbo non na a na'an nwa'anli yei ne, ma'an chra yei mon Taatho.

²³ Gayu, mbo non ha'an nda'a nu nda yu, choshi nii pi nda yu ne ma'an chra yei. Erashitu mbo ngan lei mbin la'ataon yei pugu ndin via Kwatu ma'an chra yei. ²⁴ [Pwapun Taatho via mbo jisho krishto po ni phei ghao. A yie.]

²⁵ Ndwe, pia fe ndigha'o ni Minnwi. A fa'o ghr' no chwie nu o thi a tini mon pin yo nkwan ha'an pwa pisha'akho a na nchi nu nthe jisho krishto pugu pa nkwan ha'an pi non nnu shini na a ni mbo yi lei no ntaon ndi ne, ²⁶ ndo ndwe nnu shini gho taon paa ntogo pi nkuon pa nnu ha'an pa njeli'i Minnwi ni na'an ne, pugu pa nkwan ha'an gi Minnwi ha'an a lo mfa'o nje yi pugu ndugwi yi chhu ne, pi chwie nguon pa taon taon ji, nne na nguon ngwa pin ndo mfa'o ya'o ncho. ²⁷ Ndigha'o ki ndugwi yi togo mbho jisho krishto mbo ni ta'a Minnwi na a wu'o ju te'i vi na a fa'o shietho ne! A yie.

Fũonŋ ŋwa'anli choshi Korinj Kāonŋ nu pa tho nnu

Ŋwa'anli yei ni nā'anŋ Pɔɔ mfe ni choshi la'ataonŋ Korinj. A ni nā'anŋ ŋwa'anli yei ndii ye ŋa pa ghanŋ piŋ monŋ choshi Korinj ni ŋkwo nā'anŋ chəi ŋwa'anli mfe gho nchho mfi'i pichəi pa nnu gho ne. Pa ŋgwa la'ataonŋ Korinj ni nthi ŋkuonŋ pichəi pa nnu ŋa, pa maonŋ ŋa minthe pi kaonkaonŋ ne, pɔ pi maonŋ piphi. Nthe yie gho, pugu tā'a nu mfu'u jijwe yugu monŋ nonŋ pugu. Pugu ni ndho ni ŋkwanŋ yaonŋ ye'i tətətəi yei mbho pa ŋgwa Gri. Nthe yie gho pugu ni ntho ndii pa yaonŋ nɔ lán, pugu pa ku'ɔ nu Jisho monŋ gu, pugu pa ghəi nu li'i pa ji, pi yichəi ŋkwanŋ. Nthe yie gho, Pɔɔ nā'anŋ ŋwa'anli yei ki'ε ŋkāonŋ pa nnu pei monŋ gho pugu pa ŋkwanŋ nɔ ha'anŋ nnu chiri nnu ŋga'o Minnwi pie ŋa a pɔ ne.

Pɔɔ nā'anŋ monŋ ŋwa'anli yei ŋa ŋgwa pe ŋa pugu piŋ Jisho Krishto mfe nonŋ yugu ni fā'a nu fā'a yi ne shi nde ŋku'ɔ monŋ gu mfā'o kineinŋ. Nne, ŋgē pa ghanŋ choshi Korinj ŋa pugu fe nonŋ yugu ki lo ŋgī'ε ni fā'a Jisho Taatho, nthe ŋa a yie mbho shendaonŋ ŋa pugu shi mfā'o kineinŋ ne. Pugu shi mfā'o ŋkieŋ mme kineinŋ ndii ŋgwa le ŋku'ɔ monŋ gu ne.

Mā'anŋ nu chrà

¹ Ŋwa'anli yei llo pi mbho mu Pɔɔ. Minnwi chu'ɔ a ntɔɔɔ pi ŋkuonŋ khwǎ njù'ɔ yi nɔ pɔ nu ŋganŋ ntaonŋ Krishto Jisho. A llo mbho pigi Shoshtene ndinŋ via, ² ŋgəi nu ni choshi Minnwi ŋa a pɔ la'ataonŋ Korinj ne, ni pa ŋgwa pe ŋa Minnwi gē vugu ŋa pugu pɔ ŋgwa taonŋtaonŋ ntɔɔɔ pi monŋ pɔ

nu ta'a yi pugu pa Krishto Jisho, pugu pa ŋguonŋ ŋgwa pe ŋa pugu pɔ monŋ ŋguonŋ li'i ŋa pugu ghà ŋga'o Taatho mbho Jisho Krishto ŋa a Taatho yugu mbini mbho ya ne.

³ Pwapunŋ pugu pa ghighri llo mbho Minnwi mbho Tāa via pugu Jisho Krishto, mbho Taatho, pɔ ni pəi.

Pɔɔ tɔo Minnwi nthe ŋgwa Korinj

⁴ Ntɔo Minnwi a ŋguonŋ ndii nthe vəi, nthe fi'i pwapunŋ ŋa a nɔonŋ ni pəi monŋ Krishto Jisho ne.

⁵ Monŋ pɔ nu ta'a yi pəi pa Krishto Jisho, pəi gū ghanŋ fà'o monŋ ŋguonŋ nnu ghao, monŋ ŋkwanŋ ha'anŋ pəi ghà nchrā ne pugu pa ji nu nnu məi. ⁶ Yei ŋkwanŋ nɔ ha'anŋ Minnwi ni nɔonŋ ni pəi ŋa chrā ŋa pigi ni nchrā ni pəi nthe Krishto ne, nnu shini, ⁷ nne ŋa ki'i pəi pou sheshe fé monŋ Jijwe nɔ ha'anŋ pəi tho njwere nu ŋa pi nɔonŋ Taatho via mbho Jisho Krishto ne. ⁸ Jisho Krishto ju ŋa a shi nū'onŋ vəi, pəi thi a tini ti ŋgəi nchəinŋ nɔ ndugwi yi, ki lo mfā'o krəi nu monŋ llé ŋa Taatho via mbho Jisho Krishto shi ntho ne. ⁹ Minnwi pɔ pi kà'a ki fi, mbho ju ŋa a ni mēinŋ vəi ŋa pəi pɔ ka'a pəi pa muunŋ vi, Jisho Krishto mbho, Taatho via ne.

Pa minduonŋnduonŋ monŋ choshi

¹⁰ Ndīgəi vəi, ma pa linŋ panŋ, pi ni ligi Taatho via mbho Jisho Krishto, ŋa ŋguonŋ vəi pɔ ni ta'anŋggi, pugu pa ŋa ki'i minduonŋnduonŋ nu'unŋ mbho shina pəi, ŋa pəi pɔ ta'a yi monŋ lina pugu pa mbi'i nu nnu məi. ¹¹ Nchhu neinŋ, ma pa linŋ panŋ, nthe ŋa ŋgwa ŋa pugu llo nda Kloe kwo chhu vəi ŋa fē'i pɔ shina pəi. ¹² Nnu ŋa ñchhu nu ne pɔ pi ŋa sheshenŋonŋ vəi tho nchhu pi ŋa, "Nshi njōu nyanŋ pi njinŋ Pɔɔ," ki ŋa, "Njōu pi njinŋ Apolo,"

* 1:12 1:12 Yei ni mbho yichəi ligi Pita.

ki ɲa, “Njōu pi njin Kefa*,” ki ɲa, “Njōu pi njin Krishto.”

¹³ Krishto pɔ pi mon pa chu'uchu'u? Pi ni ɲkwɪŋ Pɔɔ ɲkuon wá'a nthe vɛi? Ki ɔ ni ɲkwe ɲkhɪ nɔ ligi Pɔɔ? ¹⁴ Ntōo Minnwi nthe ɲa ɲshini ndɔ ɲkwe nmu ɲkwe vɛi ni ɲkhɪ. ɲki wu'ɔ ɲkwe pi Krishpu pugu Gayu ni ɲkhɪ. ¹⁵ Nne yichɛi ɲon nthe pa'a a lɔ ɲji'i nchhu ɲa a ni ɲkwe ɲkhɪ pi ni ligi a. ¹⁶ (Mi ni mbini ɲkwe mbaanda Shitefana ni ɲkhɪ ɲkaa pugu. Ntɔɔ yie, ɲɔ nu'uy ɲi ɲa mi ni mfe ɲkhɪ ni yichɛi ɲon nduon.) ¹⁷ Nthe ɲa Krishto shini ndɔ ntaon a pi ɲa ɲthɔ ɲkwe ɲgwa ni ɲkhɪ, a ni ntaon pi ɲa ɲthɔ nchii chrà pwa pisha'akhɔ, ki lɔ nchii pi ni chrà shiethɔ ɲgwamishua, nne ɲa ki'i gu Krishto ɲkuon wá'a phe ghrí ɲa a pɔ mon ghɔ nɛ.

Krishto pɔ pi ghrí pugu pa shiethɔ Minnwi

¹⁸ Nthe ɲa ɲkɪni nthe gu Krishto ɲkuon wá'a pɔ pi nnu na ni ɲgwa pɛ ɲa pugu phe nu gha nɛ, ndɔ ni pia ɲa pia lugu nu nɛ, a ghrí Minnwi. ¹⁹ Nthe ɲa ɲwa'anli Minnwi chhu ɲa, “Nshi mbiri shiethɔ ghan shiethɔ, ndaa lina ghan ji nnu.”

²⁰ Ghan shiethɔ pighɔ hin? Ghan ji ɲwa'anli pighɔ pɔ pi hin? Ki pa ghan lɔu pa nnu ni shiethɔ mbhi hein pɔ pi hin? Minnwi lɔ ɲkwo chwɛ shiethɔ ɲkuon mbhi yei taon nnu na? ²¹ ɲa mon shiethɔ Minnwi, ɲgwa ɲkuon mbhi shini ndɔ ɲi Minnwi ntɔɔ pi ɲkuon shiethɔ, Minnwi ni mfá'o pwatua ntɔɔ pi ɲkuon chrà nnu na ɲa pigi chii nu nɛ, nɔ kwe nu ɲgwa pɛ ɲa pugu pin nɛ. ²² Nthe ɲa ɲgwa Juu tá'a pi li, pa ɲgwa Gri tá'a yugu pi shiethɔ. ²³ Ndɔ pigi ghà nchii pi Krishto ɲa pi kwɪŋ vi ɲkuon wá'a, mbo

ki'ingini ni ɲgwa Juu mbini mbo nnu na ni ɲgwa taon nduon.

²⁴ Ndɔ ni pa ɲgwa ha'an pi gɛ vugu nɛ, pa Juu pugu pa ɲgwa taon nduon, Krishto pɔ pi ɲi Minnwi pugu pa shiethɔ Minnwi. ²⁵ Nthe ɲa yaon Minnwi ɲa a pɔ pi nɔ nnu na ni ɲgwamishua nɛ, fá'o shiethɔ mon ghɔ ɲa a chaa yi ɲgwamishua nɛ, ndɔ yaon Minnwi ɲa a pɔ nɔ ká'i ni ɲgwamishua nɛ, tini nchaa ɲi ɲgwamishua.

²⁶ Pa lin pan, pɛi pí'i yaon ɲa pɛi ni mbo yie ghɔ ndii ɲa Minnwi ni ɲgɛ vɛi nɛ. ɲgwamishua shini ndɔ ndii ntou yɛi nɔ pa ghan shiethɔ, pa'a ntou yɛi lɔ mbo pa ghan ɲi, pa'a ntou yɛi lɔ mbo pa ɲgwa lienlien. ²⁷ Ndɔ Minnwi chu'ɔ pa ɲgwa ɲa ɲkuon mbhi pí'i ɲa pugu ɲgwa gha nɛ, nɔ shhū nu pa ghan shiethɔ nɔ ghɔ, Minnwi chu'ɔ ɲgwa ɲa pugu pa ɲkí'i mon mbhi nɛ nɔ shhū nu pa ghan ɲi nɔ ghɔ. ²⁸ Minnwi chu'ɔ pa yaon ɲa nthɪnkwo yugu lɔ ɲkɛrɛ, pi lɔ nchí'ɛ vugu mon mbhi nɛ, pa yaon ghagha nɔ shwi'i, nu pa yaon ɲa ɲkuon mbhi pí'i ɲa a yi lien nɛ, shhe. ²⁹ Minnwi chwɛ nne ɲa ki'i yichɛi ɲon kwɛi njú'ɔ yi shhi yu.

³⁰ Ndɔ a chwɛ Minnwi ɲa pɛi pɔ ta'a yi pɛi pa Krishto Jishɔ. Minnwi chwɛ ɲa Krishto pɔ yia shiethɔ, pugu pa ndindi yia, mbo ɲgan chwɛ pia pɔ yi taontaon ndɔ mbo ɲa'andi'i yia. ³¹ Nenne, nɔ ha'an ɲwa'anli Minnwi chhu nɛ, “Sheshenon ɲa a kwɛi njú'ɔ yi nɛ, kwɛi njú'ɔ yi nthe pi Taathɔ.”

2

ɲkɪni nthe gu Krishto ɲkuon wá'a

¹ Ndi ɲa ɲki thɔ ɲjɛi vɛi nɛ, ma pa lin pan, ɲshini ndɔ nthɔ nchii nnu shini Minnwi ɲa a ni ndɛin nɛ pi mon pa mme chrà pugu pa

nōon nu shietho. ² Nthe ña mi ni ndōgo nthi ma ña mba'a ñji'i ñji sheshe nnu shina p̄ai ñkien Jisho Krishto pugu pa ña pi kw̄in vi ñkuon wá'a. ³ Mi ni ntho ñj̄ai v̄ai mon k̄i' i pugu pa p̄ogo ni ntou wr̄u nu. ⁴ Ndo chr̄a a pugu pa nnu ña mi ni nch̄i nu ñe shini ndo mbo mon shietho ñgwamishua pugu pa memme chr̄a lilin, ndo a ni mbo pi mon li Jijwe Minnwi pugu pa ñji, ⁵ nne ña ki' i pin̄ ȳai p̄o pi ñkuon shietho ñgwamishua, a p̄o pi ñkuon ñji Minnwi.

Shietho llo mbho Minnwi

⁶ Ndo pigi gh̄a nch̄i ñk̄ini shietho ni ñgwa pe ña pugu pa ntinimme mon pin̄ ñe, ñji' i nthe no ha'an̄ a lo mbo pi shietho ñkuon mbhi yei ñe, ki yi pa ghan̄ sha'a ñgwa ñkuon mbhi yei ña a ȳi' i ña pugu chho ntogotogo ñe. ⁷ Ndo pigi gh̄a nch̄i shietho Minnwi ña a l̄oin̄ ki ñgwa lo ñji ñe, mbo shietho l̄oin̄ ña Minnwi ni nchu' o ñkaon mbhi maa ñj̄e no ndigha' o yia ñe. ⁸ Kan̄ ta'a ñgan̄ sha'a ñgwa ñkuon mbhi yei lo ñji' i ñji shietho yei, nthe ña pugu kan̄ ñji, pugu shi kan̄ ñkw̄in Taath̄o ndigha' o ñkuon wá'a. ⁹ Ndo no ha'an̄ pi n̄a'an̄ mon Ñwa'an̄li Minnwi ña,

“Pa nnu ña muun̄ ligi lo naa ñj̄ai ñe,

pa'a t̄en̄e lo naa ñja' o ñe,

mbo yaon̄ ña ñon̄mishua lo naa mbi' i tho yu

mbo yaon̄ ña Minnwi p̄iri ni pa ñgwa ha'an̄ pugu khw̄a vi ñe.”

¹⁰ Minnwi nōon̄ pa maon̄ pei ni pigi ntogo pi mbho Jijwe. Nthe ña Jijwe gh̄a nt̄a'a ñguon̄ yaon̄ ghao, ñji' i nthe pi l̄a' o pa nnu ña Minnwi k̄a' a ndo nd̄oin̄ ñe. ¹¹ A ḡo shina ñgwamishua ña minthe a ji nnu ña ñon̄ p̄i' i nu ñe ñkien

jijwe ñon̄ gh̄o ña a p̄o mb̄in̄ yu ñe. Wu' o nenne ñon̄ lo ñji nnu ña Minnwi p̄i' i nu ñe ñkien Jijwe Minnwi. ¹² Pi lo ñji' i mfe pi jijwe ñkuon mbhi ni pia, pi fe pi Jijwe ña a llo mbho Minnwi ñe ni pia, nne ña minthe pia ji pa yaon̄ ña Minnwi fe ni pia mon̄ pwapun̄ yi ñe.

¹³ Nenne ki' e, pigi lo ñji' i nchr̄a pi ni chr̄a ña pigi ye' i llo ñkuon shietho ñon̄mishua, pigi chr̄a pi chr̄a ña Jijwe Minnwi ye' i vigi no gh̄o ñe, ntho nt̄ugu ñjin̄ nnu shini mon̄ jijwe ni pa ñgwa pe ña pugu f̄a' o Jijwe ñe.* ¹⁴ Ñon̄ ña a lo ñji' i mf̄a' o Jijwe Minnwi ñe minthe pa' a lo ñji' i mb̄in̄ pa nnu ña a llo mbho Jijwe Minnwi ñe, nthe ña pa nnu pigho p̄o pi no pa nnu na, nthe ña minthe pi wu' o ñji gh̄ere nnu pigho pi mon̄ Jijwe. ¹⁵ Ñon̄ ña a f̄a' o Jijwe ñe gh̄a ntou moon̄ ñguon̄ yaon̄ ghao ñji, ndo minthe pa' a sheshen̄on̄ lo ntou vi. ¹⁶ Nthe ña,

“A ḡo ña a ji p̄i' i nu Taath̄o ti a nthe a tigi vi?”

Ndo pia f̄a' o p̄i' i nu Krishto.

3

Pa puon̄ f̄a' a Minnwi

¹ No chr̄a nu nnu shini, ma lin̄ pan̄, a kan̄ ni nthe pa' a ñdo nchr̄a ni p̄ai no ha'an̄ ñchr̄a pi ni ñgwa ha'an̄ pugu f̄a' o Jijwe Minnwi ñe, ñki chr̄a ni p̄ai pi no ha'an̄ p̄ai p̄o pi ñgwa ñkuon mbhi, no pa puon̄ p̄o mon̄ pin̄ nu Krishto. ² Ñki fe pi pin̄i ni p̄ai ña p̄ai nnu, ñshini ndo mfe pi maon̄ chien̄chien̄ ni p̄ai, nthe ña p̄ai shini ndo naa ñk̄a' o no yi chien̄chien̄. Ñji' i nthe pi ndwe p̄ai shi lo naa ñji' i ñk̄a' o, ³ nthe ña p̄ai wu' o mbi' i nchho chombhi yei no ha'an̄ ñgwa ñkuon mbhi gh̄a nchho ñe. Nthe ña no ha'an̄

* 2:13 2:13 Yich̄ai shendaon̄ no chhu nu nnu yei p̄o ña ntho nt̄ugu ñjin̄ nnu shini mon̄ Jijwe ni chr̄a ña Jijwe fe ñe.

kighi'ə pugu pa fè'i wu'ó mbo nu shina pəi nɛ, a lo nōon ɲa pəi pɔ pi yi ŋkuon mbhi, nchhɔ chɔmbhi yəi nɔ ŋgwa ŋkuon mbhi? ⁴ Nthe ɲa ndii ɲa ŋon vɛi chhu ɲa, "Njōu pi njin Pɔɔ," yichəi ɲa, "Njōu pi njin Apolo," yie ghɔ shi lo nōon ɲa pəi thɔ mbo pi nɔ ŋgwa ŋkuon mbhi?

⁵ Apolo pɔ pi gɔ? Pɔɔ pɔ gɔ? Pugu pa puon fà'a ɲa pəi kie pi mbhɔ pugu mbin ɲaathɔ, nɔ ha'an a fɛ shina ni sheshenon vigi nɛ. ⁶ Nki phi mbhɛ, Apolo shā'ɔ ŋkhɪ ŋkuon ghɔ. A chwɛ Minnwi a ku'ɔ. ⁷ Nnɛ, mmɛ nnu shi lo nji'i mbo pi ŋon ɲa a phɪ nɛ, ki ŋon ɲa a shā'ɔ ŋkhɪ ŋkuon ghɔ nɛ, a pɔ pi Minnwi ɲa a chwɛ a khɛ nɛ. ⁸ Nɔn ɲa a phɪ nɛ pugu ŋon ɲa a shā'ɔ ŋkhɪ ŋkuon ghɔ nɛ wu'ɔ ta'a yaon, sheshe ŋgan vi shi mfā'ɔ kɛin ɲi wu'ɔ nɔ fi'i fà'a yi. ⁹ Nthe ɲa pigi ghao pɔ pi puon fà'a Minnwi, pəi pɔ pi mon nyien Minnwi, mbini mbo pi nda Minnwi.

¹⁰ Ni fi'i pwapu ɲa Minnwi fɛ vɛi, nɔ ŋkien ŋgan krao nda ɲa a ji fà'a ŋga'a nɛ, ŋki nū'ɔn kwonda, ŋon nduon krao nda ŋkuon ghɔ. Sheshenon lina nu ŋkwan nɔ ha'an a krao nu ŋkuon kwonda ghɔ nɛ. ¹¹ Nthe ɲa minthe pa'a yichəi ŋon lo mbini nū'ɔn yichəi kwonda nduon, ŋkien ye ɲa a kwo pɔ nɛ, mbo Jishɔ Krishto.

¹² Ndwe, sheshenon ŋkroo nu ŋkuon kwonda ghɔ pi ni laongo, ki tɪni, ki pa ŋgù'ɔ tininhuon, ki thi, ki trũ yó, ki pi, ¹³ kan mbha fà'a sheshenon shi nōon ŋon yi, ndii ɲa mmɛ llɛ Krishto shi ntũgu vi ni mōon nɛ. Mōon shi njwɛ'i ŋkwan fà'a ɲa sheshenon fà'a nɛ. ¹⁴ Fà'a ɲa a fā'a ŋkuon kwonda ghɔ nɛ mien ki kii, a fā'ɔ kɛin. ¹⁵ Fà'a sheshenon ŋkii, ŋgan vi shien, ndo nduthɔ yi lūgu

pi wu'ɔ nɔ ha'an a tei ntaon pi mon mōon.

¹⁶ Pəi lo nji'i nji ɲa pəi pɔ pi Nda Minnwi? Pugu pa ɲa Jijwɛ Minnwi chhɔ mbin pəi? ¹⁷ Sheshenon mbiri Nda Minnwi, Minnwi pirɪ vi ŋkaa yu. Nthe ɲa Nda Minnwi pɔ pi yi taontaon, Nda Minnwi ghɔ ya ndo mbo pi pəi.

¹⁸ Ki'i sheshenon fi non yi. Sheshenon shina pəi mbi'i ɲa a fā'ɔ shiethɔ mon mbhi yei, a pie ɲa a gū na nne ɲa minthe a gū ŋkien ŋgan shiethɔ. ¹⁹ Nthe ɲa shiethɔ ŋkuon mbhi yei pɔ pi nnu na ni Minnwi. Nthe ɲa pi nā'an ɲa,

"A wɛin pa gan shiethɔ wu'ɔ ni yugu shiethɔ."

²⁰ Nkamuwon,

"Taathɔ ji kwā'a nu gan shiethɔ, ɲa a lo mfā'ɔ ghɛrɛ."

²¹ Nnɛ ki'i ŋon kwɛi njù'ɔ yi nthe ŋgwamishua nthe ɲa ŋguon pa yaon ghao pɔ pi yəi. ²² Ki a pɔ pi Pɔɔ, ki Apolo, ki Kefa, ki ŋkuon mbhi, ki chɔmbhi, ki gu, ki mbhi ndwe, ki ye ɲa a thɔ nu nɛ. ŋguon yi ghao pɔ pi yəi. ²³ Pəi pɔ yi Krishto, Krishto pɔ yi Minnwi.

4

Fà'a gan ntaon Jishɔ

¹ Pəi lii vigi pi nɔ puon fà'a Krishto, pugu pa ŋgwa ɲa pi nū'ɔn vugu ɲa pugu lina ni nnu lɛin Minnwi. ² Nɔ pigi nu, a pie ɲa ŋgwa ɲa pi nū'ɔn vugu ɲa pugu lina ni pa maon nɛ pɔ ŋgwa pɛ ɲa minthe ŋon yi'ə non yi mbin pugu nɛ. ³ Ndo ni mu, a pɔ pi ŋkien muon mi nnu ɲa a sha'a pəi nsha'a a, ki ɲa a sha'a sheshe ndasha'a ŋgwamishua nsha'a a. Nji'i nthe pi mmu, ñdo nji'i nsha'a non a. ⁴ Nthe ɲa ñdo nji'i nji sheshe nnu ɲa minthe ŋkrɛi non a nɔ ghɔ, ñdo nji'i ntogɔ sha'a nthe pi yie. A Taathɔ mbo ŋon ɲa a ghā nsha'a a.

⁵ Nthe yie gho, ki'i ngwēin non no ngusha'a ki ndii lo naa nkā'o, ki Taatho lo naa mbini ya'a. A ju mbo non ja a shi ntho ni pa nnu ja a po mon njin ndwe ne paa, ntūgu pa nnu ja a po njū'ō ngwa ne. Nne, sheshenon fā'o ndigha'ō yi llo mbho Minnwi.

⁶ Pa lij pan, ndōgo nnu pei pi mbin pigi Apolo nthe vōi nthe ja pēi yē'i mbho pigi no mien nu ki lo mfērē fi'i yaon ja pi nā'an ne, ja ki'i sheshenon vōi nōon non yi, nshigi yichēi non, nchī'ē yichēi. ⁷ A yēi gō sheshe kwri mbin gho? Ɔ fā'o pi kho ja pi shi lo nji'i mfefe ve? Ti ā mbo ja pi fefe ve, a chwīe kho Ɔ tho kwēi njū'ō yo pi no ha'an pi lo nji'i mfefe ve?

⁸ Pēi pī'i ja pēi kwo fā'o nguon yaon ja pēi tā'a nu ne! Pēi pī'i ja pēi kwo gū pa ghan fā'o. Pēi pī'i ja pēi kwo gū pa fūon ki lo mbo pi ni ghēre yigi. Ndo shishini, nkhwā ja pēi ka ni ngū pa fūon, nne ja minthe pigi nkaa pigi sha'a fūon pia ka'a. ⁹ A fhi vōi no ha'an Minnwi fe ndugwi njin li'i ni pigi, mbo pa ghan ntaon Jisho, no pa ngwa ha'an pi fe njō gu ni pugu pi li'i wo mon mbhi, ligi pa ghan ntaon Minnwi pugu pa ngwamishua.

¹⁰ Ngwa pī'i ja pigi pa na nthe ligi Krishto ndo pēi pī'i ja pēi pa ndina mon Krishto. Ngwa pī'i ja pigi kē'i ndo pēi pī'i ja pēi tini. Pi tuo vōi no pa ngwa chīichii, ndo pigi po pa minkwasha. ¹¹ Ti mfe ndwe, nji yia vigi, njū'ō yigi pini nu'un njaon, ndhwī yigi po pa chē'i, pi wie vigi ki tou, pigi pini mbo pa ngwa ki la'a, ¹² pigi fā'a ki jwe ni mbho mini no yōu nu, pigi fe mboro ni ngwa pe ja pugu chōno vigi ne, ndii ja pi fe ngō'i ni pigi ne, pigi wēin njū'ō pa'a a lo mfhi nnu. ¹³ Ndi ja pi chhu phī tho pigi ne, pigi khwē pi ni chrā pororo, pigi po no pa nku'u maon

nkuon mbhi, pa ndundu'u nguon yaon ghao ti nchēin ndwe.

¹⁴ Ndo nji'i nā'an pa nnu pei pi no shhū nu vōi ndo nā'an pi no tigi nu vōi no pa puon pan ja nkhwā. ¹⁵ Nthe ja nji'i nthe pi no ha'an pēi fā'o wun nkan ghan lina nu ni pēi mon pin yēi mbin Krishto ne, pēi lo nji'i mfā'o ntou pa tāa. Nki gū tāa vōi mon pin nu Krishto Jisho ntōgo pi nkuon pwa pisha'akho ja nki chūi ni pēi ne. ¹⁶ Nthe yie gho, mā'an ghrī yēi ja pēi pini mbha nnu pan.

¹⁷ Nthe yei nnu, ntaon Timoti ni pēi, mbo nkien muun a ja nkhwā, ndo mbo muun ja a nthe non yī'ē non yi mbin yu mon Taatho ne. A shi nkwin vōi ni mbha chombhi a mon Krishto wu'ō no ha'an nje'i nguon li'i mon nguon pa chōshi ne.

¹⁸ Pichēi pa ngwa shina pēi tene nu, nthe ja pēi pī'i ja ndo nji'i ntho nu no kra nu vōi. ¹⁹ Ndo mon kuo ndii, nshi ntho njēi vōi no ha'an Taatho mbin, nne kan nshi njēi nji ja ghan titene pine fā'o ne, ki lo ngu'ō mbo pi chrā ni nchō. ²⁰ Nthe ja Sha'afuon Minnwi lo nji'i ngu'ō mbo pi mon chrā ni nchō, a po pi mon nji. ²¹ Pēi khwā pi yēi? Ntho njēi vōi pi ni ngwān ki ni khwā mon jijwe juju?

5

Kwoshuon ghā fuo chōshi

¹ Shishini, nja'o pi chhu ja shūon po shina pēi, nkwan kwoshuon ja a shi'a ndo nji'i mbo shina pa ghan ki pin Minnwi ne, nja'o ja yichēi non lōgo ngwe tāa vi. ² Pēi ka tho ntetene fien ja pēi kan ni ntho nkēikēi. Pēi fu'u non ja a chwīe nnu yei ne shina pēi.

³ Nji'i nthe no ha'an pia lo nji'i mbo ka'a mon freinon ne, pia po ka'a mon Jijwe. Nkwo sha'a non vei pi no ha'an mbo pi hene. ⁴ Mon ligi Jisho Taatho, ndii ja

pəi k̄iri pia pɔ ka'a mon̄ j̄ijwe ntɔgɔ pi ɲkuon̄ n̄ji Taathɔ via, Jishɔ Krishtɔ ɲa pia pugu pɔ ka'a nɛ, ⁵ p̄əi f̄ā'ɔ nɔ cha'a nu ɲon̄ vei m̄fɛ mbhɔ Shata a p̄iri fr̄einon̄ yi, nne ɲa j̄ijwe yi l̄ūgu mon̄ l̄embhi Taathɔ.

⁶ Titene yəi lo n̄ji'i mbwa. Pəi lo n̄ji ɲa muon̄ mi sh̄igei yaon̄ chw̄ie prupina ku'ɔ gh̄a nchw̄ie ɲguon̄ prupina ku'ɔ? ⁷ Pəi fu'u ndunu yaon̄ chw̄ie prupina ku'ɔ shina pəi, nne ɲa minthe pəi pɔ gw̄i prupina fhi ɲa yaon̄ chw̄ie prupina ku'ɔ lo n̄ji'i mbɔ mon̄ ghɔ nɛ, mbɔ yaon̄ ɲa pəi ya mbɔ nɛ. Nthe ɲa pi kwo jwi Krishtɔ mbɔ muon̄ minj̄i j̄i Lli Nji'a nɔ yaon̄ fe'ingien̄. ⁸ Nthe yie ghɔ, p̄ia j̄i j̄i ghɔ ni brei ɲa a lo n̄ji'i mf̄ā'ɔ ndunu yaon̄ chw̄ie prupina ku'ɔ mon̄ ghɔ nɛ, mbɔ ph̄i pugu pa nnu totɔ, ndɔ ā pɔ pi ni brei ɲa yaon̄ chw̄ie prupina ku'ɔ lo mbɔ mon̄ ghɔ nɛ, mbɔ nj̄u'ɔ ndindi pugu pa nnu shini.

⁹ Mon̄ ɲwa'an̄li ɲa mi ni n̄ā'an̄ m̄fɛ ni pəi nɛ, ɲki chhu ni pəi mon̄ ghɔ ɲa ki'i pəi ch̄i kwɔ pəi pa ghan̄ kwo sh̄uon̄. ¹⁰ Nshini ndɔ n̄ji'i nthɔ nchhu pi ghan̄ ki pin̄ Minnwi ɲa pugu pa ghan̄ kwo sh̄uon̄ nɛ, ki pa ghan̄ l̄ua pugu pa ghan̄ nch̄igi, ki pa ghan̄ gha'ɔ pa nnwi. Nthe ɲa ɲkan̄ nchhu pi nenne, a n̄on̄ ɲa p̄əi taon̄ taon̄ ki lo nu'un̄ mbi'i ɲkuon̄ mbhi. ¹¹ Ndɔ n̄ā'an̄ m̄fɛ ni pəi pi ɲa ki'i pəi ch̄i kwɔ pəi pa ɲgwa ɲa pugu chhu ɲa pugu pa l̄in̄ mon̄ pin̄ ndɔ mbɔ pi ɲkwoshuon̄, ki ɲgan̄ l̄ua, ki ɲgan̄ gha'ɔ pa nnwi, ki ɲon̄ ɲa a chhu ph̄i nthe nd̄in̄ vi nɛ ki mbaa l̄ā'ɔ, ki ɲgina. Ki'i pəi yi'i ndɔ nchɔchhɔ n̄ji maon̄ pəi pa ɲkwan̄ ɲgwa pine.

¹² Nthe ɲa a lo mbɔ li'i a nɔ sha'a nu pa ɲgwa ɲa pugu pɔ mbhi nɛ. Pəi sh̄i'a nsha'a pi pa

ɲgwa pɛ ɲa pugu pa ɲgia ch̄oshi nɛ? ¹³ Minnwi shi nsha'a ɲgwa pɛ ɲa pugu shi lo mbɔ ɲgia ch̄oshi nɛ. ɲwa'an̄li Minnwi chhu ɲa, "Pəi fu'u ɲon̄ mbimbhi shina pəi."*

6

Puru nu yich̄əi ɲgan̄ pin̄ ndasha'a

¹ Nd̄ii ɲa ch̄əi ta'a ɲon̄ v̄əi f̄ā'ɔ f̄ə'i pugu nd̄in̄ vi mon̄ pin̄ nɛ, a kie pi n̄ein̄ ɲḡaon̄ ti ɲḡəi mburu pi ni ghan̄ ki pin̄ Minnwi ɲa p̄ugu sha'a ki lo mburu pi ni ɲgwa Minnwi pi taon̄taon̄? ² Pəi lo n̄ji ɲa pa ɲgwa Minnwi pi taon̄taon̄ lɛ nsha'a ɲkuon̄ mbhi? Ti ā mbɔ ɲa a shi nsha'a pəi nsha'a ɲkuon̄ mbhi, a kie pi n̄ein̄ pa'a pəi lo ɲk̄ā'ɔ nɔ sha'a nu pa puon̄ mi sh̄ā'a? ³ Pəi lo n̄ji'i n̄ji ɲa pia lɛ nsha'a pa ghan̄ ntaon̄ Minnwi? A mbɔ nenne kan̄ pəi k̄ā'ɔ nɔ l̄i nu pa nnu mon̄ ch̄ombhi yei! ⁴ Nne ti p̄əi mf̄ā'ɔ sh̄ā'a, a chw̄ie khɔ pəi n̄ū'ɔn̄ pi shhi pa ɲgwa ɲa pugu lo n̄ji'i mbɔ ɲgwa ch̄oshi nɛ? ⁵ A ɲkien̄ nnu lrithɔ ni pəi. Minthe a ki'i mbɔ ɲa kan̄ ta'a ɲgan̄ shiethɔ lo mbɔ shina pəi ɲa minthe a l̄ūgw̄i sh̄ā'a shina ghan̄ pin̄? ⁶ Ndɔ nɔ ha'an̄ a pɔ nɛ, ta'a ɲgan̄ pin̄ puru nd̄in̄ vi mon̄ pin̄ ni pa ghan̄ ki pin̄ Minnwi.

⁷ Wu'ɔ pɔ nu ɲa pəi ni non̄ pəi gh̄əi nthi sh̄ā'a n̄on̄ ɲa pəi kwo ya ɲḡū ti ɲḡəi nch̄əin̄ cho ɲkh̄i. A lo ɲka pwa ɲa ɔ mien̄ ɲj̄əi ɲḡə'i nthe ɲa pi f̄āan̄ nnu mb̄in̄ ghɔ, ki mien̄ pi ch̄igi ghɔ? ⁸ Ndɔ pəi nduthɔ yəi gh̄a nchw̄ie pa f̄an̄ pugu pa nch̄igi, ndɔ nchw̄ie nne pi mb̄in̄ pa l̄in̄ pəi.

⁹ Ki pəi lo n̄ji'i n̄ji ɲa mba'a ɲgwa t̄əit̄əi f̄ā'ɔ shina mon̄ Sha'afuon̄ Minnwi? Ki'i pi f̄i v̄əi: mba'a ɲgan̄ kwo sh̄uon̄, ki ɲgan̄ gha'ɔ pa nnwi, ki ɲgan̄ l̄an̄ ɲa a

* 5:13 5:13 *ɲwa'an̄li Mbra Fɛ nu Ḡi. 13:5.

kwo shúon nɛ, ki pimbía ña pugu pa shakhi nɛ, ki pimbía ña pugu lɔgɔ pichɛi pimbía nɔ ñgwɛ vugu nɛ, ¹⁰ ki pa ñgina, ki ñgan lúá, ki pa mbaa là'o, ki pa ñgwa ña pugu chhu phi nthɛ pichɛi ñgwa nɛ, ki ghan nchigi lɛ ma mfā'o shina mon Sha'afuon Minnwi. ¹¹ Ndo pichɛi ñgwa shina pɛi ni ñgu'ɔ mbo pi nenne. Ndo pi shigao vɛi, pi ni nchwɛ pɛi pɔ yi taonɔon, pi ni nchwɛ pɛi pɔ yi ndindi shhi Minnwi ntɔgɔ pi ñkuon ligi Taathɔ mbo Jishɔ Krishto pugu pa Jijwe Minnwi yia.

Lɛ'i kwo nu shúon

¹² Pichɛi ñgwa shina pɛi chhu ña, "Mfā'o ñji nɔ chwɛ nu sheshe yaon." Ndo a lɔ ñji'i mbo ñguon yaon ña a fā'o ghɛrɛ ni pɛi. Pichɛi chhu ña, "Mfā'o ñji nɔ chwɛ nu sheshe yaon." Ndo minthe pa'a ñdo ñji'i mien sheshe yaon fā'o ñji mbin mu. ¹³ Pichɛi chhu yugu ña, "Maon ji pɔ pi ni pun, pun pɔ ni maon ji, ndo Minnwi shi shi'i ñguon vugu yi paa ghɔ." Ndo non ñon lɔ mbo pi nɔ kwo nu shúon, a pɔ pi yi Taathɔ, Taathɔ pɔ yi non. ¹⁴ Minnwi ni ñkɛrɛ Taathɔ mfu'u mon gu, ñgu'ɔ shi ñkɛrɛ via pi nenne mfu'u pi ni ghrí yi. ¹⁵ Pɛi lɔ ñji ña non pɛi pɔ pi ghrà non Krishto? Minthe ñdɔgɔ ghrà non Krishto nchwɛ a pɔ ghrà non shakhi? Minthe pa'a a lɔ ñji'i mbo nenne! ¹⁶ Ki pɛi lɔ ñji ña non ña a túru non yi pugu shakhi nɛ, ta'a non pugu yu? Nthe ña pi nā'an ña, "Yi paa ghɔ shi nchini ñgū ta'a freinon." ¹⁷ Ndo non ye ña a chini non yi mbin Taathɔ nɛ gū ta'a yi pugu yu mon jijwe.

¹⁸ Pɛi tei kwo nu shúon. Sheshe phi nduon ña non chwɛ nɛ lɔ ñji'i mbo pi mon non yu ndo ñgan kwo shúon chwɛ phi pi mbin non yi. ¹⁹ Ki pɛi lɔ ñji'i ñji ña non pɛi pɔ pi nda Jijwe Minnwi ña a pɔ

mbin pɛi nɛ, ña Minnwi ni mfe ni pɛi nɛ? A lɔ mfā'o pɛi mfā'o non yɛi, ²⁰ Minnwi ni ñjuon vɛi ni tininchoon. Nne gha'o Minnwi mon freinon yo.

7

Ntigi ñkuon nnu lán

¹ Ndwe nɔ lli nu pa nnu pɛ ña pɛi ni nā'an nɛ: "A pwa ni mimbía nɔ chho nu ki lɔ ñjɛi mingwe." ² Ndo nthɛ pa mōon nu nɔ gū nu mon nnu kwo shúon, sheshe mimbía wu'ɔ ñji pi ñgwɛ vi, sheshe mingwe wu'ɔ ñji pi ndaon vi.

³ Mimbía ji ñgwɛ vi ndii ña ñgwɛ vi tā'a nu nɛ, mingwe fe non yi ni ndaon vi ndii ña ndaon vi tā'a nu nɛ. ⁴ Nthe ña a lɔ ñji'i mfā'o mingwe mfā'o non yi, a fā'o ndaon vi. Wu'ɔ nenne, a lɔ ñji'i mfā'o mimbía mfā'o non yi, a fā'o mingwe.

⁵ Ki'i non lāa vichɛi, kan a ñein pɛi pɔ ni ta'anggi nɔ kuo ndii, nne ña minthe pɛi fe non yɛi ni luon Minnwi, ndo ndii ghɔ gha ntɔgɔ pɛi pini mbin Shata mōon vɛi nthɛ pou wɛin non. ⁶ Ndo ñchhu yei pi nɔ pin nu nnu ña pɛi pɛi'i nɛ, a lɔ ñji'i mbo pi gí. ⁷ Nkhwā ña ñguon ñgwa pɔ nɔ ha'an mbo nɛ. Ndo sheshenon fā'o ji fé llo mbho Minnwi. Chɛi non fā'o yei ñkwan fé, yichɛi fā'o yini ñkwan fé.

⁸ Ni pa ñgwa pɛ ña pugu lɔ ñji'i ndan nɛ pugu pa kugu, a pwa ña pugu kina ki lɔ ndan nɔ ha'an mbo nɛ. ⁹ Ndo ä mbo ña minthe pa'a pugu lɔ ñgwɛin non yugu, pugu lan. Nthe ña a pwa lan nu nchaa khu nu ñji yɛi nu mimbía ki mingwe.

¹⁰ Mfe yei gí ni ñgwa pɛ ña pugu lan nɛ, a lɔ ñji'i mbo pi nyan gí a yi Taathɔ. Ki'i mingwe shāan lán

yugu ndaon vi, ¹¹ ndo ti ä nshāan, a kina ki lanj, kienj nenne, a pini nchīni nggì pugu ndaon vi. Ndo ki'i mimbia fu'u ngwe vi.

¹² Ndo ni pigəi ngwa, ñchhu yei, mbo pi mmu, ki lo mbo Taatho, na sheshe mimbia na a nganj pinj ne, mfā'o ngwe vi na a lo nji'i mbinj Minnwi, a khwā nō chho nu pugu yu, ki'i a shāan lán yugu yu. ¹³ Ti sheshe mingwe mfā'o ndaon vi na a lo mbinj Minnwi, a khwā nō chho nu pugu yu, ki'i a shāan lán yugu yu. ¹⁴ Nthe na pi chwīe ndaon vi na a lo mbinj Minnwi ne pō yi taonjaon nthe ngwe vi na a pinj ne, mingwe na a lo mbinj Minnwi ne pō yi taonjaon njkaa yu nthe ndaon vi na a pinj ne. A kanj ni mienj ki pō pi nenne, puonj pəi shi kanj mbo pi taonjaon, ndo nō ha'anj a pō ne, pugu pi taonjaon.

¹⁵ Ndo ti ye nonj na a lo nji'i mbinj Minnwi ne ñshāan lánj, pəi mienj a shāan. Monj yie njkwanj shina, ndinj monj pinj na a mimbia ki mingwe ne, lo nji'i mbo pi monj njkii. Minnwi gē vəi na pəi chho monj ghighri. ¹⁶ Gò mingwe, o ji pi neiñj na minthe ndaon gho kie mbho gho ndūgu, ki gò mimbia o ji pi neiñj na ngwe gho shi njkie mbho gho ndūgu?

Sheshenonj chho njkwanj ha'anj Minnwi gē vi ne

¹⁷ A wu'o mbo pi na sheshenonj chho chombhi yi njkwanj nō ha'anj Taatho fe gho ne, nō ha'anj Minnwi gē sheshenonj a pō ne, á chho chombhi yi nenne. Yei pō pi gí na mfe monj nguonj pa choshi ne. ¹⁸ Minnwi nga ngē sheshenonj a kwo nii ngunu mbrei, ki'i a fu'u li ngunu mbrei mbinj yu. Sheshenonj mienj ki lo naa nii ngunu mbrei ndii na Minnwi ni ngē vi ne, ki'i a pa'o nu nō nii nu ngunu mbrei. ¹⁹ Nthe na nii nu ngunu mbrei ki mienj nu ki lo nii

lo nji'i mbo yichəi yaonj, mme nnu pō pi nū'oj nu kina Minnwi.

²⁰ Sheshenonj kina njkwanj ha'anj Minnwi ni nga ngē vi a pō ne. ²¹ A mbo na Minnwi ni nga ngē gho o pō pi njkuna, ki'i o wie nonj yo nthe yine. Ndo ti o mfā'o shina nō taonj nu monj kuna, o taonj monj gho. ²² Nthe na nonj na Taatho ni nga ngē vi a pō njkuna ne, lo nu'uj mbo njkuna mbho Taatho. Wu'o nenne, nonj na pi ni nga ngē vi pa'a a lo mbo njkuna ne, njkuna Krishto. ²³ Minnwi ni njuonj vəi pi ni tininchuonj, ki'i pəi gū kuna mbho ngwamishua. ²⁴ Pa linj panj, sheshenonj kina pugu Minnwi monj njkwanj ha'anj Minnwi ni nga ngē vi a pō ne.

Pie nthe ngwa pe na pugu lo nji'i ndanj ne pugu pa kugu

²⁵ Ndwe, nthe ngwa pe na pugu lo nji'i ndanj ne, ñdo nji'i mfā'o pi gí llo mbho Taatho, ndo mfe nyanj pī'i nu nō nonj na minthe pi yi'ə nonj mbinj yu ntəgo pi njkuonj kwoshini Taatho. ²⁶ Nthe pa ngə'i na a pō ndwe ne, mbī'i na a pwa ni nonj nō kina nu njkwanj ha'anj a pō ne. ²⁷ O ndanj, ki'i mba'o nō shāan nu lánj pəi yu. O mienj ki lanj mingwe, ki'i ntā'a mingwe nō lanj nu. ²⁸ Ndo ti o ndanj, kanj o lo nji'i nchwīe phi, ndo ti mingwe na a shi ya'a lanj ne ndanj, kanj a lo nji'i nchwīe phi. Ndo pa ghanj lánj shi mfā'o pa ngə'i monj chombhi yei, nba'o pi na ki'i pəi nii monj pa ngə'i pigho.

²⁹ Yei njin nnu na ñchhu nu ne, ma linj panj, ndii kwo kwi'i. Jē ndwe ngəi nu shhi, pa ghanj lánj chho nō ha'anj pugu lo nji'i ndanj. ³⁰ Ngwa pe na pugu kəi nu ne chho nō ha'anj pugu lo nji'i njkəi nu, ngwa pe na pugu fā'o pwanju'o ne chho nō ha'anj pugu lo nji'i mfā'o pwanju'o, pa ghanj yuonj maonj chho nō ha'anj pugu

lo nji'i mfā'o yaon yuon, ³¹ ngwa ha'an pugu chwie pa nnu ni pa maon nkuon mbhi ne, ki'i pugu wein maon pigho nthi no gho. Nthe na nkuon mbhi yei, mon nkwan ha'an a po ndwe ne, chho ntogotogo.

³² Ntā'a nu na pæi lūgu mbho ghana njū'ō. Non na a lo nji'i ndan ne ghā ngwie non yi pi ni nnu Taathō, nkwan ha'an a shi nchwie njū'ō Taathō pwa ne. ³³ Ndo ngan lán ghā ngwie non yi pi ni pa nnu nkuon mbhi, nkwan ha'an a nthe a chwie túa ngwe vi pwa ne, ³⁴ njū'ō yi po pi paa ngei. Mingwe na a lo naa ndan ki nji mimbia ne, ghā ngwie non yi pi ni pa nnu Taathō, nkwan ha'an a nthe a po yi taonjaon mon freinon pugu pa jijwe. Ndo mingwe lán ghā ngwie non yi pi ni pa nnu nkuon mbhi, nkwan ha'an a nthe a chwie túa ndaon vi pwa. ³⁵ Nchhu yei pi no ghēre nu væi, ki lo mbo pi no nū'ōn nu sheshe lrī mbin pæi, nchhu pi no chwie nu pa nnu nyien shi'i, nne no ghēre nu pæi fe njū'ō yæi ni Taathō ki ghrā yi lo mbo li'i nduon.

³⁶ Sheshenon mbī'i na nchwie nu nnu yi lo nji'i nkā'ō ni muun mingwe na pugu yu kā'a lán ne, nji ji nu mingwe gho ya nga'a vi a pi'i na pugu shi ndan, pugu yu lan no ha'an a tā'a nu ne, pugu lo nji'i nchwie phi. ³⁷ Ndo non na a lōgo nthi mi mon njū'ō yu ki pi lo ni vi ni, ndo mfā'ō nji no wein nu non yi, ndōgo nthi mi mon njū'ō yu na mba'a a lan mingwe gho ne, non gho chwie a pwa. ³⁸ Nenne ki'ε, non na a lan mingwe na pugu yu kā'a lán ne chwie a pwa, ndo ye non na a lāa ki lo ndan ne ka chwie a pwapwa nga'a.

³⁹ Lán mingwe pugu ndaon vi

krao no ha'an ndaon vi wu'ō mbo yi maon ne. Ndo ti ndaon vi nkhu, kan a fā'ō shina no lan nu mimbia na a khwā ne pi wu'ō no ha'an mimbia gho mbo ngan pin Taathō. ⁴⁰ Ndo mon nyan pi'i nu, a shi mfā'ō ntou pwatua no ha'an ä nkina no ha'an a po ne. Ndo mbī'i na mmu nkāa mu fā'ō Jijwe Minnwi.

8

Pie nthe pa maon ji na pi fe'ingien no gho ni pa nnwi ne

¹ Ndwe, no pa maon ji * na pi fē'i pa nnwi no gho ne, pigi ji na pichæi ngwa shina pæi nchhu na, "nguon yia fā'ō lina." Lina ghā nchwie non fā'ō nōon non, ndo khwā ghā mā'an ghrī. ² Sheshenon mbī'i na a ji nnu, ngan vi lo naa nji no ha'an a fā'ō no ji nu ne. ³ Ndo sheshenon na a khwā Minnwi ne, Minnwi ji vi.

⁴ Nthe yie gho, no ji nu maon na pi fē'i pa nnwi no gho ne, pigi ji yine no ha'an pichæi shina pæi chhu na, "yichæi yaon lo mbo fo no nnwi mon mbhi" pugu pa na "a wu'ō ta'a Minnwi na a po."

⁵ A ndo mbo pi na yaon po na pi mēin ni pa nnwi, ki a po pi po ki shhe, wu'ō no ha'an shishini ntou pa "nnwi" pugu pa "taathō" po ne, ⁶ ndo ni pia a wu'ō mbo ta'a Minnwi, mbo Tāa na nguon pa yaon llo pi mbho yu, pia chombhi nthe pi ju, ni ta'a Taathō mbo Jishō Krishto na pi tōgo pi mbin yu nchwie nguon pa yaon, pia fā'ō chombhi ntōgo pi mbho yu ne.

⁷ Ndo a lo mfā'ō nguon ngwa mfā'ō lina yei. Pichæi pa ngwa ni nkwo we ni pa nnwi ti nchōin ndwe, nne na ndii na pugu ji maon na pi fē'i pa nnwi no gho ne, pugu pi'i na a po pi gha'ō nu ya nnwi shini. Nthe na nganthe

* 8:1 8:1 Mon Gri, li'i yei chrā pi nkuon minyien na pi sho mfē'i ngien no gho ne.

yugu lo ntini ne, pugu pi'i na pugu chwie phi. ⁸ Mba'a a yi'i nchwie maon ji shina yia pia pa Minnwi po shi'i. Mba'a pia yi'i mbhe yichai yaon no ha'an pia mien ki ji, ki nshei yichai yaon no ha'an pia nji.

⁹ P'ai lina nu na ki'i po nu na p'ai fa'o nji no chwie nu sheshe nnu po ki'ingini ni ngwa na pugu lo nji'i ntini mon pin ne. ¹⁰ Nthe na sheshenon njai gho na o fa'o lina ne, o tho nji yaon nda pa nnwi, pa'a yie gho lo nchwie vi juju nkaa yu, na ngancho yi lo nji'i ntini ne, a ji maon na pi fe'i pa nnwi no gho ne? ¹¹ Nenne ntogo pi nkuon po nu na o ji, o piri non vei na nj'u'o yi lo nja ntini ne, mbo non na Krishto ni nkhu nthe vi ne. ¹² P'ai kie nenne mfaan mbin pa lin p'ai, nchho mfe fi ni ngancho yugu na a lo nji'i ntini ne, nenne mfaan mbin Krishto. ¹³ Nthe yie gho, maon ji nchwie ndin a mon pin chwie phi, pa'a ndo ma nu'uy nkru frei, nne na ki'i ndin a gu mon phi.

9

Nji pugu pa fa'a ngan ntaon Krishto

¹ Ndo mfa'o nji no chwie nu sheshe nnu na nkhwā ne no sheshenon nduon? Ndo mbo ngan ntaon Krishto? Nshini ndo njai Jisho Taatho via? P'ai lo mbo pi mbho fa'a a mon Taatho? ² A kan mbo na ndo nji'i mbo ngan ntaon Krishto ligi pichai ngwa, kan shishini mi ngan ntaon vi ligi p'ai, nthe na p'ai ndutho yai pa li no nonon nu na mi ngan ntaon Taatho.

³ Yei nkwan ha'an nshi ntaa non a shhi ngwa pe na pugu shi ntou a ne. ⁴ A lo mbie na pi fe maon ji pugu pa maon nnu ni pigi nkaa pigi? ⁵ A lo nka'o na pigi tho pigi pa pinge na pigi lan, mbo ghan

pin, no ha'an pichai ghan ntaon Jisho pugu pa ndin Taatho pugu pa Kefa chwie nkaa pugu ne? ⁶ Ki a wu'o pigi Banaba na a yi'i na pigi fa'a no fa'o nu yaon?

⁷ A go na a gha mfa'a no shooge ndina ju ni non yi? A yai ngan fa'a nyien na minthe a phi ntien thi mon nyien, ndo a nthe pa'a a lo nka ntien thi mon nyien gho nji, ki a gha nke'i go minji ki lo nnu yichai mbini minji gho? ⁸ Ngu'o nchra yei nnu pi no nonmishua? Nwa'anli gi lo ngu'o nchhu pi nenne? ⁹ Nthe na pi na'an mon gi Mushi na, "Ki'i nkrao ncho fua ndii na a nyien nu nkuon reshi no kwie nu ne." P'ai pi'i na Minnwi lina pi ni fua nne? ¹⁰ A lo nja nchra nthe pi pia? Pi na'an nne nthe pi pia. Nthe na ngan fa'a sho fa'a ntho mfa'o pi kwa'a, ngan kwoo ntho mfa'o pi kwa'a no fa'o nu ghrā maon kwoo gho.

¹¹ Pigi mbigi ntien mon jijwe shina p'ai, a yien ti nga'a no kwoo nu ntien, mbo maon na minthe pigi ji ndo nnu ne llo mbho p'ai?

¹² Pichai ngwa mfa'o ghrā no kwe nu yaon mbho p'ai, kan pigi lo nka fa'o fa'o nchaa yie gho?

Ndo pigi shini ndo nji'i nthi pi nkuon nji yei, pigi gha ngwēin nj'u'o mon nguon yaon ghao nchaa na pigi nu'on ki'ingini ni pwa pisha'akho Krishto.

¹³ P'ai lo njai na ngwa pe na pi nu'on vugu na pugu fa'a nu mon Nda Minnwi ne gha mfa'o maon ji pugu pi Nda Minnwi, ngwa pe na pugu ghan fe'ingien nkuon li'i fe'ingien ne fa'o yichai maon fe'ingien gho no maon ji pugu? ¹⁴ Wu'o nenne, Taatho fe gi na ngwa pe na pugu gha nchii pwa pisha'akho ne fa'o njru yugu llo nkuon pwa pisha'akho gho. ¹⁵ Ndo, ndo nji'i nthi nkuon sheshe nji yei, ndo pa'a ndo nji'i na'an nnu pei pi no kie nu mfa'o

pa maonj pigho. A ka pwa na njkhu nchaa na mienj nonj tãra a ni nnu na njkwẽi njũ'õ nthe yie gho ne. ¹⁶ Nthe na nũ nchũi pwa pisha'akho, pa'a yie lo nji'i nchwĩe a njkwẽi njũ'õ a. Nthe na a yiyi'i na ñchũi. Ngõ'i shi ngwẽinj a no ha'anj mi mienj ki lo nchũi njkani pwa pisha'akho.

¹⁷ Nthe na nũ nchwĩe pi ki pi lo nji'i mfra a fra, kanj ñshi mfã'õ pe. Ndo nũ mienj pi na pi nj a nj, kanj a wu'õ fã'a na pi fe na nchwĩe. ¹⁸ Ti pe a põ pi kho? A fã'õ nu shina no chũi nu pwa pisha'akho ki lo njkwe pe, ki lo nthi pi njkuonj nji a no fã'õ nu pe monj pwa pisha'akho.

¹⁹ Nthe na nji'i nthe no ha'anj ñdo nji'i mbo njkũna mbho sheshenonj ne, ñdõgõ nonj a mbo muonj fã'a mbho njkuonj ngwa, nne na minthe njkara ntou yugu. ²⁰ Ni pa ngwa Juu, njkara mbo no nonj Juu nne na minthe njkara ntou yugu. Ni pa ngwa pe na pugu ghã mba'õ pi no nũ'õnj nu gĩ Mushi ne, njkara mbo ta'a nganj nũ'õnj gĩ (nji'i nthe pi no ha'anj a lo nji'i na mmu ndutho a nũ'õnj gĩ no lũgu nu ne) nne na minthe njkara ngwa pe na pugu pa'õ pi no nũ'õnj nu gĩ ne. ²¹ Ndiĩ na mfã'a pi pigi pa ngwa pe na pugu lo nji nnu gĩ Mushi ne, mummu põ no nonj na a lo nji'i nji nnu gĩ ne (ndo ki lo mbo pi na ñdo nji'i ntho nũ'õnj gĩ Minnwi, nga mba'õ nu no nũ'õnj nu gĩ Krishto) nne na minthe njkara ngwa pe na pugu lo nji nnu gĩ Mushi ne pugu gũ ghanj pinj.

²² Ni ngwa pe na pugu lo nja ntini monj pinj ne, mummu põ no ha'anj ñdo nja ntini monj pinj njkaa mu, nne na minthe njkara ngwa pe na pugu lo ntini monj pinj ne. Njkwõ gũ njkuonj yaonj ghao ni njkuonj ngwa ghao nne na monj njkuonj shendaonj ghao

minthe njkwe pichõi. ²³ Nchwĩe njkuonj nnu pigho ghao nthe pi njkani pwa pisha'akho, na pigi pugu fã'õ shẽi yi ka'a.

²⁴ Põi lo nji na monj li'i shiri tei, njkuonj ghanj shiri tei ghao ghã ntei ndo a wu'õ mfã'õ ta'a yi ngã'õ? Nne, põi tei no ha'anj põi shi mfã'õ ngã'õ gho ne. ²⁵ Ngwa pe na a ghã mbo monj nnu na a pie na pi shishiri ne ghã ngwẽinj nonj yugu monj njkuonj nnu. Pugu ghã nchwĩe nenne na pi shhõ vugu ni ngã'õ na a ghã nda'a mbiri ne, ndo yia põ pi ye na a shi'a mbiri ne. ²⁶ Nne, ñshi'a nji'i ntei pi ki lo ndii li'i. No nganj chhwi krao, ñshi'a nji'i mã'anj krao a pi li'i gha. ²⁷ Nga ngwie nonj a, nchwĩe na a ya'õ pi mbho mu, nne na ñshi nga njkwõ chũi njkani pwa pisha'akho ni pichõi njga, pa'a mummu ndutho a lo mienj ki njkã'õ no fã'õ nu ngã'õ gho.

10

Shũu nu tẽnõ nthe Pa nnwi

¹ Ndo ntã'a nu, ma pa lij panj, na põi mienj ki lo nji nnu na a lõgõ li'i mbinj pa tãa pia na pugu ni ntho njõu njinj Mushi lleshhi ne. Njkuonj yugu ghao ni mbo la'õ lulum, nyienj ntiri monj mme njkhĩ na pi ni mẽinj ni Nkhĩ Pipie ne. ² Monj lulum gho pugu pa njkhĩ, pugu ni njkwe njkhĩ no ghanj younjinj Mushi. ³ Njkuonj yugu ghao ni nji wu'õ ta'a njkwanj maonj ji monj jijwe. ⁴ Njkuonj yugu ni nnu ta'a njkwanj yaonj nnu monj jijwe. Pugu ni nnu njkhĩ llo monj njkhĩ monj ngũ'õ monj jijwe na pugu pugu ni nyienj nu ne, ngũ'õ gho põ Krishto. ⁵ Ndo, Minnwi ni mfã'õ pigitua ni yienj yugu, nne njwi vugu njrã khu yugu monj njkũnu njõ.

⁶ Nne yei nnu ni ndõgõ li'i pi no li ni pia, nne na ki'i pia khwã

phi nɔ ha'an pugu ni nchwīe nɛ.
 7 Ki'i pɛi pɔ ghan gha'o pa nnwi
 nɔ ha'an pichɛi shina pugu ni
 mbo nɛ. Nɔ ha'an pi ni nā'an nɛ,
 "Ngwa pighɔ ni nchochho shhe nji
 maon ndɔ nnu, nga ndɔllɔ nchwe
 michwe." 8 Ki'i pia mā'an non yia
 mon kwoshuon nɔ ha'an pichɛi
 pugu ni nchwīe nu nɛ, mon ta'a
 llɛ pugu gū nkhu ti mbo paa wun
 ŋkan ni ŋkan yi trei.

9 Ki'i pia ywɛ'i Krishto nɔ ha'an
 pichɛi shina pugu ni nchwīe, pa
 mitwɛ'i jwi vugu nɛ. 10 Ki'i pia
 luo nu nɔ ha'an pichɛi shina pugu
 ni nduo ngan ntaon gu jwi vugu
 nɛ. 11 Nnɛ nnu pɛi ni ndɔgɔ li'i
 mbin pugu nɔ pa li ndɔ pi nā'an
 nɔ tigi nu via nɔ ghɔ. Nthe ŋa pia
 pɔ yia pi mon ndii ŋa mbhi kwo
 chho ndugwi nu nɛ.

12 Nthe yie ghɔ, sheshenon ŋa
 a pi'i ŋa a tithi nɛ lina nu kan a
 shi ngū. 13 Yichɛi ywɛ'i nu lɔ nɛ
 nga'a vɛi, ki lɔ ngu'ɔ mbo pi ye ŋa
 a ghà nthɔ ni sheshe nonmishua
 nɛ. Ndɔ Minnwi pɔ pi non ŋa a
 ghà nū'ɔn kà'a yi nɛ, mba'a a yi'i
 mien ywɛ'i nu tho ni pɛi ncha fi'i
 ghrí yɛi nɔ thi nu thi. Ndɔ ndii
 ŋa ywɛ'i nu tho ni pɛi nɛ, a pini
 nchu'ɔ ndaon ŋa minthe pɛi kie
 ntaon nɛ, nnɛ ŋa minthe pɛi tii
 shii.

14 Nthe yie ghɔ, ma ŋkien pa lin
 pan ŋa ŋkhwā, pɛi tei gha'o nu
 pa nnwi. 15 Nthɔ nchrā nu ni pɛi
 pi nɔ ngwa ŋa pugu fā'o shiethɔ.
 Pɛi pi'i nnu ŋa ñchhu nu nɛ ŋkaa
 pɛi ni tho yɛi. 16 Ndua mbɔɔ ŋa
 pia ghà mfe tɔo nu nɔ ghɔ, ndii
 ŋa pia ghà ngrā ndɔ nnu nɛ, chho
 nɔon pi ŋa pia pɔ pi ngia chhi
 Krishto. Brei ŋa pia ghà mbɛ'i
 ndii ŋa pia kru brei ghɔ nɛ, chho
 nɔon pi ŋa pia ngia non Krishto.
 17 Nthe ŋa a wu'ɔ ta'a brei, pia ŋa
 pia pɔ pi ntu yi nɛ, pia pɔ pi ta'a
 freinon nthe ŋa nguon yia ghao
 ghrā pi ta'a brei ghɔ. 18 Pi'i mbin

ngwa Ishrae, ngwa pɛ ŋa pugu
 kru maon fe'ingien nɛ shi lɔ mbo
 pi ngia fā'a li'i fe'ingien?

19 Njin nnu ŋa ñchhu nu nɛ ki'e
 pɔ pi ŋa? Yie nɔon pi ŋa maon ji
 ŋa pi fɛ'i pa nnwi nɔ ghɔ nɛ pɔ
 pi yichɛi yaon, ki ŋa pa nnwi pɔ
 pi yichɛi yaon? 20 Ngā! Njin nnu
 ghɔ pɔ pi ŋa pa ngwa ki ji Minnwi
 ghà nga mfɛ'i ngien, mfe maon pi
 ni pa minweinj. Pugu shi lɔ mfe
 pi ni Minnwi. Ndɔ pa'a ndɔ ntā'a
 nu pɛi chi kwɔ pɛi pa minweinj.
 21 Minthe pa'a pɛi lɔ nji'i nnu
 ndua Taathɔ mbini nnu ndua pa
 minweinj. Minthe pa'a pɛi lɔ nji
 maon ŋkuon taprei Taathɔ mbini
 nji ŋkuon taprei pa minweinj. 22 Ki
 pia tā'a nu nchwīe Taathɔ fā'o the
 fugu? Pia titini ncha vi?

*Chwīe nguon nnu ghao pi nɔ fe
 nu ndigha'o ni Minnwi*

23 Pi ghà nchhu ŋa, "Minthe
 ñchwīe sheshe nnu," ndɔ a lɔ nji'i
 mbo nguon yaon ŋa a fā'o ghɛrɛ.
 "Minthe ñchwīe sheshe nnu," ndɔ
 a lɔ nji'i mbo nguon yaon ŋa a ghà
 nchwīe non ku'ɔ mon pin. 24 Ki'i
 non wu'ɔ ntā'a pi ji shéi ni non yi,
 non tā'a pi shéi ngwa nduon.

25 Ji sheshe yaon ŋa pi fini nu
 mon tan frɛi nɛ, ndɔ ki lɔ nji'i
 mbie sheshe pie nthe pi nganthe
 yɔ. 26 Nthe ŋa, "Ŋkuon shhe pugu
 pa nguon yaon ŋa a pɔ mon ghɔ,
 nɛ pɔ pi yi Taathɔ."

27 Non ŋa a lɔ nji'i nji Minnwi
 nɛ mɛinj vɛi li'i ji, pɛi khwā nɔ
 ghɛi nu, pɛi ghɛi, sheshe yaon ŋa
 pi tigi shhi pɛi nɛ, pɛi ji ki lɔ
 mbie sheshe pie nthe nganthe yɛi.
 28 Ndɔ ti non nchhu ni pɛi ŋa, "Pi
 kwo fɛ'i ngien ni yaon yinɛ" ki'i
 pɛi ji, nthe pi nganthe non ghɔ ŋa
 a shwei vɛi nɔ ghɔ nɛ. 29 Ndɔ nji'i
 nchhu pi nganthe yɛi, nthe pi yi
 non ŋa a shwei vɛi nɛ. Nthe ŋa, a
 shi nchwīe khɔ nji a nɔ chwīe nu
 sheshe nnu chho na'an nganthe

ηοη nduoη vαι? 30 Mi kan ηji ni tōo nu, ηοη fē'i a nthe pi khō, nthe nnu ηa Ntōo Minnwi nō ghō nē?

31 Nenne, ki pēi ji pi yaοη ki nnu nu, ki sheshe yaοη ηa pēi chwīe nu nē, pēi chwīe ηguοη yi ghao pi nō fē nu ndigha'ο ni Minnwi. 32 Pēi chhō chōmbhi yēi moη ηkwαη shendaοη ηa mba'a a yi'i mbo ki'ingini ni pa Juu, ki ηgwa taοη nduoη ki ni chōshi Minnwi. 33 Wu'ο nō ha'an ηga ηkāa nō chwīe nu túa ηguοη ηgwa pwa moη ηguοη nnu ghao ηa nchwīe nu nē, ki lō nchhō ntā'a pi nyan shēi nē, ntā'a pi yi ntou ηgwa, nne ηa minthe pugu lūgu.

11

1 Pēi pīni a wu'ο nō ha'an nchhō mbīni Krishto nē.

Pūοη nu thō ndīi ηa pēi kiri li'i gha'ο Minnwi nē

2 Ndwe, mbin vαι nthe ηa pēi kwīη a moη ηguοη pa nnu ghao. Ndo mbīni nū'οη pa nū'οη wu'ο nō ha'an ηki fē ni pēi nē.

3 Ndo ntā'a nu pēi ji ηa thō sheshe mimbīa pō pi Krishto, thō mīngwe lāη pō ndaοη vi, thō Krishto pō Minnwi. 4 Sheshe mimbīa ηa a luοη Minnwi, ki njei nnu mbhō Minnwi nchhu nu, ni thō yi yi pūοη nē, chī'ē thō yi. 5 Sheshe mīngwe lāη ηa a luοη Minnwi, ki njei nnu mbhō Minnwi nchhu ni thō sha nē, chī'ē thō yi, a wu'ο mbo pi ta'a yaοη pugu kiri nu thō yi. 6 Nthe ηa mīngwe lāη mien ki pūοη thō yi, a ya nē ηkiri thō yi a kwi'i. Ndo nthe ηa a nnu lrithō ni mīngwe nō ya'a nu ηgiithō yi, ki kiri nu thō yi nē, a pie ηa a pūοη thō yi.

7 Nthe ηa mimbīa lō nji'i mfā'ο nō pūοη nu thō yi nthe ηa a pō pi fhi Minnwi, mbīni mbo ndigha'ο yi. Ndo mīngwe pō pi ndigha'ο mimbīa. 8 Nthe ηa pi shi ki lō nchwīe mimbīa pi lō mbin

mīngwe, pi ni nchwīe pi mīngwe lō mbin mimbīa. 9 Wu'ο nō ha'an pi shini ndō nchwīe mimbīa nthe pi mīngwe, pi ni nchwīe pi mīngwe nthe mimbīa. 10 A nnu ηa a chwīe a pie ηa mīngwe fā'ο lī thō yu nō nōοη nu ηa a gha'ο ndaοη vi, nne nthe pa ghaη ntaοη Minnwi.

11 Mbapa nenne, moη chōmbhi yia moη Taathō, mīngwe lō nji'i mbo pi ni thō yi ki mimbīa, ndō pa'a mimbīa lō nji'i mbo ni thō yi ki mīngwe. 12 Nthe ηa nō ha'an pi ni nchwīe mīngwe pi lō mbin mimbīa nē, a wu'ο ha'an a phi mīngwe mbhi mimbīa. Ndo ηguοη nnu ghao lō pi mbhō Minnwi.

13 Pēi pī'i ni thō yēi ηa a kā'ο ηa mīngwe luοη Minnwi ni thō sha?

14 Pūοη mbhi lō nōοη ηa a nnu lrithō ni mimbīa nō fā'ο nu ntaαη ηgiithō? 15 Ndo ti mīngwe mfā'ο ntaαη ηgiithō a pō pi ndipwa ghō. Pi fe ntaαη ηgiithō ghō nō pūοη nu thō yi. 16 Ndo ti sheshenοη ntā'a nu ndōu, kan pigi lō mfā'ο yichēi nū'οη nduoη ndō pa'a pa chōshi Minnwi lō mfā'ο ηkaa pugu.

Maοη ji Taathō

17 Ndo moη nnu yei ηa ntā'a nu nchhu ni pēi nē, ndō nji'i nthō mbin vαι piη nthe ηa pēi shi lō ηkiri ta'a li'i pi nō shi'i, pēi kiri pi nō phi. 18 Nthe ηa nō jē nu, nja'ο ηa pa minduoηnduoη pō shīna pēi ndīi ηa pēi kiri nō chōshi nē, ndō mbin ηa nnu shini pō moη nnu yei. 19 Ndo khuthō lō mbo, a yi'i ηa minduoηnduoη fā'ο nō pō nu shīna pēi, nne ηa minthe pi ji pa ηgwa ndīndi shīna pēi.

20 Ndīi ηa pēi kiri ta'a li'i nē, pēi lō nji'i nji pi maοη ji Taathō nō ha'an pēi pī'i nē. 21 Nthe ηa nō ha'an pēi ji nu nē, sheshenοη ghēighēi nthō nji ji ki lō nchēi ndīη vi. Nji yia ta'a ηοη ndō vichēi ηοη ka lō ηkwo paapaa.

22 Pəi lo mfā'o pa la'a no ji nu ndo nnu nu fo? Ki pəi tā'a nu nchī'ə choshi Minnwi ndo mā'an lrihō mbin pa ngwa na pugu lo nji'i mfā'o yaon ne? Mi shi nchhu ni pəi pi na? Nshi mbin vəi na pəi chwīe a kā'o mon nnu yei? Nga, mba'a mōon.

23 Nthe na ntigi na mi ni nkwe mbho Taathō ne, ye na mfe ni pəi ne: Na ni tu'u ye na pi ni mfini Jishō Taathō, a ni ndōgo brei, 24 nga ntōo Minnwi, mbə'i nchhu na, **"Yei freinon a na a po ni pəi. Pəi chwīe neiḡ no kwij nu ma."** 25 Wu'ō nenne, a lōgo ndua ndii na pugu ni nkwo kru ne, nchhu na, **"Ndua là'o yei po pi kina fhi na Minnwi wrā mon chhi a ne. Sheshe ndii na pəi nnu ne, pəi chwīe nenne no kwij nu ma."** 26 Sheshe ndii no ha'an pəi kru brei yei ndo nnu ndua là'o yei ne, pəi chii gu Taathō ti a shi ntho.

27 Nthe yie gho, sheshenon na a kru brei gho ki nnu ndua Taathō mon shendaon na a lo nji'i nkā'o ne, shi mbo ngusha'a nthe freinon Taathō pugu pa chhi yi. 28 Ndo a yi'i na ḡon lli non yi nkaon maa nkru brei gho ndo nnu ndua là'o gho. 29 Nthe na sheshenon mien ki ji njin freinon Taathō ndii na a kru brei gho ndo nnu llo mon ndua là'o gho ne, kan a ni'in shā'a mbin yu no ha'an o kru ndo nnu ne. 30 A chwīe yei gho pa'a ntou pa ngwa shina pəi lo ntini, pichəi fā'o ghino, pichəi pini nkhu.

31 Pia kan ni nsha'a non yia shishi'i pa'a pi lo nji'i nsha'a via. 32 Ndo ndii na Taathō sha'a via ne, a yu'u via yu'u nne na ki'i pia ma mbo pa ngusha'a pia pa nkuon mbhi ka'a.

33 Nenne ki'ε, ma pa lin pan, ndii na pəi kiri ta'a li'i no ji nu maon ji Taathō ne, pəi

ywere pichəi ngwa. 34 Nji njia sheshenon, ā ji maon la'a, nne na pəi gha nkiri, ki'i pəi fā'o njo Minnwi.

Nshi mbiri pa pigəi nnu ndii na ntho ne.

12

Pa nnu na Jijwe Minnwi ghà ngēre ngwa no chwīe nu ne

1 Ndwε, nthe pa fé mon Jijwe, ma pa lin pan, ndo ntā'a nu na pəi po mon ki ji. 2 Pəi ji na ndii na pəi shini ndo naa mbin Minnwi ne, pi ni nchwīe pəi fāan ndaon nchho nga'o pa nnwi na mimfe pa'a pugu lo nchrā ne. 3 Nenne, ntā'a nu na pəi ji na mba'a sheshenon na a chrā pi ni Jijwe Minnwi ne yi'i nchōno Jisho, ndo mba'a sheshenon chhu na Jisho Taathō ki lo ntogo pi mbho Jijwe Minnwi.

4 Ntou pa nkwan nkwan fé mon Jijwe po fo, ndo nguon yi ghao llo pi mbho Ta'a Jijwe. 5 Ntou pa nkwan nkwan fā'a po, ndo ngu'ō ndho pi mbho ta'a Taathō. 6 Ntou pa nnu chwīe po fo, ndo a wu'ō ta'a Minnwi na a fe nji nguon yugu ghao ni sheshenon.

7 Ndo ni sheshenon, Jijwe Minnwi nōon non yi na pugu yu po ka'a nne no tho nu ni ghēre ni nguon ngwa. 8 Jijwe gho fe chrā nkini shietho ni ta'a non, nga mbo ni vichəi non, wu'ō ta'a Jijwe gho fe nkini chrā lina. 9 Wu'ō ta'a Jijwe gho fe pin ni yichəi non, nga mbo ni vichəi a fe nji yigi ghino.

10 A fe ni yichəi ta'a non, nji no chwīe nu pa nnu ghraoghrao, ni yichəi, a fe yəi nu nnu nchhu. A fe ni yichəi, nji no ji nu na ki nkini llo pi mbho Jijwe Minnwi ki jijwe nduon. A pini mfe ni yichəi, nji no chrā nu mon pa chrā taon na pi lo nji ne, ni vichəi a fe nji no tūgu nu chrā pigho na pi shi lo nji ne. 11 Ndo wu'ō ta'a Jijwe gho fā'a nguon pa nnu pei. A tho mfe pa

fé ni sheshenon wu'ó nkwan nɔ ha'an ja khwā nɛ.

Ta'a freinon ni ntou pa ghrà pi

¹² Nthe na wu'ó nɔ ha'an freinon nonmishua ta'a yi ndo mfā'ó ntou pa ghrà pi nɛ, ndo nguon pa ghrà pi pigho, nji'i nthe pi nɔ ha'an a ntou pi nɛ, pɔ pi ta'a freinon, a nɔ ha'an a pɔ ni Krishto nkaa yu nɛ. ¹³ Pi ni nkwe via ni nkhi mon ta'a Jijwe mon ta'a freinon, ki pia pɔ pi ngwa Juu ki ngwa taon nduon ki pia pɔ pi pa kúna ki ngwa na pugu lo mbo mon ta'a Jijwe.

¹⁴ Nthe na freinon lo ngu'ó mfā'ó pi ta'a ghrà yi, a fā'ó pi ntou pi. ¹⁵ Ti kwo nchhu na, "Nthe na ndo nji'i mbo mbho nɛ, ndo nji'i mbo ta'a ghrà non yo," pa'a yine lo nchwie vi na ki'i a pɔ ta'a ghrà non gho. ¹⁶ Ti tónə nchhu na, "Nthe na ndo nji'i mbo muon ligi nɛ, ndo nji'i mbo ta'a ghrà non gho," pa'a yine lo nchwie vi ki a lo mbo ta'a ghrà non gho. ¹⁷ Ti nguon non kan ni mbo pi muon ligi, a ya'ó li'i pi nein? Ti ā kan ni mbo pi tónə, a ya'ó lun yaon pi nein?

¹⁸ Ndo nɔ ha'an a pɔ nɛ, Minnwi ni'in nguon pa ghrà non mbin non pi wu'ó nɔ ha'an a ni ntā'a nu nɛ. ¹⁹ Nguon non non ghao kan ni ngu'ó mbo pi ta'a ghrà, non non kan mbo pi hin? ²⁰ Ndo nɔ ha'an a pɔ nɛ, non non fā'ó ntou pa ghrà ndo ngu'ó mbo pi ta'a yi. ²¹ Nenne minthe pa'a muon ligi lo nchhu ni mbho na, "Ndo nji'i ntā'a gho." Ndo mba'a tho chhu ni kwò na, "Ndo nji'i ntā'a gho!"

²² Ndo a ka pɔ pi pɛ pa ghrà non na a fhi nɔ ha'an a lo nja ntini nɛ na mba'a non non pɔ ki pie gho. ²³ Pa pɛ ghrà non na pia pi'i na pugu lo mbo yaon nɛ, ka pɔ pi pɛ na pia ghà nja ndina nɔ gho nɛ. Pɛ

ghrà non na mba'a ngwa yəi nɛ, pia ya mbuon vugu shi'i, ²⁴ ndo pɛ ghrà na pugu chii nɛ lo nu'un mbie na pi tu'oshə vugu nenne. Ndo Minnwi chwie non non mon shendaon na a pie na pi fɛ ndichii ni pɛ ghrà na a lo nja nchii nɛ, ²⁵ nne na ki'i minduonduon pɔ mon non, ndo ta'a ghrà non lina ni yichəi wu'ó ndindi. ²⁶ Ta'a ghrà non njəi ngə'i, nguon yi yəi ngə'i ka'a, pi nga'ó ta'a ghrà non, nguon yi ghao fā'ó pwanju'ó pugu pa yie gho.

²⁷ Nguon vəi ghao pɔ pi non Krishto, sheshenon ni tho yi pɔ ta'a ghrà non yi. ²⁸ Minnwi nū'ɔn pa ngwa mon choshi, fion yi pɔ pa ghan ntaon Jisho, mbra yi pɔ pa ghan chii nkini Minnwi, mbra mbra yi pɔ pa ghan ye'i ngwa. Pichəi ki'ɛ pɔ ghan fā'a nu pa nnu ghraoghrao, pichəi ki'ɛ pɔ pa fé yigi nu ghino, ni ghère nu ngwa, ni fé pɔ nu nthishi, ni pa nkwan nkwan chrà. ²⁹ Nguon ngwa nu'un mbo pi pa ghan ntaon Jisho? Nguon ngwa nu'un mbo pi pa ghan chii nkini Minnwi? Nguon ngwa nu'un mbo pi pa ghan ye'i ngwa? Nguon ngwa ghà nu'un mfā'a pi pa nnu ghraoghrao? ³⁰ Nguon ngwa nu'un mfā'ó pi pa fé yigi nu ghino? Nguon ngwa ghà nchrà pa nkwan nkwan chrà? A ghà nu'un ntugu nguon ntugu ngwa pa nkwan nkwan chrà? ³¹ Pəi ni'in njū'ó yəi ki'ɛ nkuon pa fé moon Jijwe na a memme pi nɛ.

Nshi non shendaon na a pwa nchaa nguon yi nɛ ni pəi.

13

Khwā chaa nguon yaon ghao

¹ A mbo na mome nchrà chrà pa nguon taon taon pugu pa chrà ghan ntaon Minnwi ndo ki lo mfā'ó khwā, kan nbo pi khu tu'ó

yó ña a yōno nu ki njəi ña a yōno nu. ² Ti ä mbo ña mfā'ò ghrí no chíi nu ñkìni Minnwi no gho, ndo nji ñguonj pa nnu ləiñ ghao, pugu pa ñguonj lina ghao, ki mfā'ò piñ ña minthe a mū'uj mbra ndo ki lo mfā'ò khwă, kañ mi yaonj ghagha. ³ Mi mfe ñguonj yaonj ña mfā'ò ne ni pa ghanj pou, ndo mfe nonj a nne ña mimfe ñkwēi njù'ò* a no gho ndo ki lo mfā'ò khwă, pa'a ndo nshei sheshe yaonj.

⁴ Khwă pò pi wēiñ njù'ò, ni nōonj nu pwapuj, khwă shi'a mfā'ò kighi'ə, ki mfā'ò kwēi njù'ò, ki lo mā'anj ntinta'ò, ⁵ ki lo nchrā chrā nchi'əshə, ki lo ñgu'ò ntā'a pi ji nnu, ki lo nji'a mbigi túa, ki lo nū'oj pa fəñ ña pi chwīe ne. ⁶ Khwă shi'a mfā'ò pwanju'ò monj ntəi, a ghà mfā'ò pwanju'ò nthe pi nnu shini. ⁷ Khwă shi'a nji'i ñkina, a ghà mbiñ ñguonj nnu ghao, mfā'ò kwà'a ni ñguonj nnu mbini ntii shii monj ñguonj nnu ghao.

⁸ Khwă lo nji'i mfā'ò ndugwi yi. Chhu nu ñkìni Minnwi, shi ma ntogò, pa ñkwanj ñkwanj chrà, shi ma ntithi, pa lina togò ñkaa pugu. ⁹ Pia ji pi ghrà nnu, ndo nchhu ñkìni Minnwi pi ghrà yi. ¹⁰ Ndo ndii ña ye ña a kà'ò tho ne, kañ ye ña a ghrà yi ne shi ntogò gha.

¹¹ Ndiì ña ñki pò mikə'i ne, ñki chrā no mikə'i, mbī'i nnu no mikə'i, njwere nnu no mikə'i. Ndo ndii ña mi ni ñgū ntinimne ne, mī'anj pa nnu mikə'i. ¹² Nthe ña ndwe, pia yəi yaonj pi no ha'anj a pò pi monj mililigi funfunj, ndo ndii gho pia pa Jisho shi njəi ligi. Yaonj ña nji ndwe ne wu'ò mbo pi ghrà yi, ndo ndii gho, ñshi nja nji ñguonj pa nnu ghao wu'ò no ha'anj Minnwi ya nji a shishi'i ne.

¹³ Trei nnu pei shi ma ñkina: piñ, kwà'a ni khwă, ndo ye ña a

chaa ñguonj yi ghao ne khwă.

14

Chhu nu ñkìni Minnwi pugu pa ñkwanj ñkwanj chrà

¹ Yōu njin khwă, ndo nshigi pa fé Jijwe Minnwi llo monj njù'ò gho, mī'ej mbo fé chhu nu ñkìni Minnwi. ² Nonj ña a chrā nu monj ñgini chrà ne lo nji'i nchrā pi ni ñgwa, a chrā pi ni Minnwi, nthe ña ñonj lo nji nnu ña a chhu nu ne, ndo a chrā pi pa nnu ləiñ monj Jijwe. ³ Ndo ñonj ña a chrā pi ñkìni Minnwi ne, chrā pi ni ñgwamishua no ghēre nu vugu pugu ku'ò monj piñ, mā'anj ghrí yugu, pugu pa njù'ò yugu. ⁴ Nonj ña a chrā monj ñgini chrà ne ghēre pi wu'ò nonj yi ndo ñonj ña a chhu pi ñkìni Minnwi ne ghēre pi choshi.

⁵ Ndwe, ñkhwā ña ñguonj yəi chrā monj ñgini chrà ndo ñka khwā ñga'a pi ña pəi chíi ñkìni Minnwi. Nonj ña a chíi pi ñkìni Minnwi ne chaa ñonj ña a chrā pi monj ñgini chrà ne, kañ a neiñ ñonj pò no tūgu nu ñgini chrà gho, nne ña minthe a ghēre choshi.

⁶ Pa līñ panj, mī ntho njəi vəi nchrā ni pəi pi monj ñgini chrà, a ghēre vəi pi ni kho, kañ a neiñ, ñtūgu pi yichəi nnu ña Minnwi nōonj ne, ki yichəi nnu lina, ki yəi nu nnu nchhu ki yichəi yaonj ye'i? ⁷ Nji'i nthe pi pa yaonj ña a lo mbo yi maonj, no pa mbó, ki miləngəiñ no pa'ò nu lóu, a nthe pi ji nnu ña maonj pigho chhu nu ne pi neiñ no ha'anj pi mienj ki lo mba'ò shi'i? ⁸ Ki pi mvā'a pa'ò nu kwēi, a ji gó nnu ña a chhu nu ne no piri nu nonj yi no nchhò?

⁹ A wu'ò ha'anj a pò ni pəi ne. Pəi nchrā monj ñgini chrà ña ñgwa lo nja'ò nu ne, ñonj kie pi neiñ nji nnu ña o chhu ne? Nthe

* 13:3 13:3 Pichəi pa Nwa'anji Minnwi chhu ña mfe nonj a ña pi tūonj.

ɲa pɛi shi nthɔ nchrā nu pi mon ɲanɲi.

¹⁰ Nnu khuthɔ lɔ nu'uy mbo ɲa ntou pa ɲkwan ɲkwan chrā pɔ mon mbhi, ndɔ pa'a kan ta'a yi lɔ nji'i mbo ki lɔ mfā'o njiɲ yi. ¹¹ A mbo ki'ɛ ɲa ndɔ nji'i nji njiɲ chrā, mbo shhi ɲon ɲa a chrā nu ne pi nɔ ɲɲini, juju ɲkaa yu pɔ yɛi mu pi nɔ ɲɲini. ¹² A wu'ɔ nɔ ha'an a pɔ ni pɛi ɲa pɛi khwā nu nɔ fā'o nu pa fé mon Jijwe ne, pɛi pa'o nɔ ghɛi nu shhi mon pa fé ɲa a ghɛre chɔshi ku'ɔ ne.

¹³ Nthe yie ɲa ki'ɛ, ɲon ɲa a ghā nchrā mon pa ɲɲini chrā ne, luon ɲa pi fé ghrí shwei nu njiɲ yi. ¹⁴ Nthe ɲa mi nduon Minnwi mon ɲɲini chrā, jijwe a luon nu ndɔ pa'a ndɔ nji njiɲ sheshe nnu ɲa mon lina a.

¹⁵ Ti mi shi nchwie pi nein ki'ɛ? Nshi nduon ni jijwe a, ndɔ mbini nduon ni lina a. Nshi njrāo ɲkhi ɲga'o Minnwi ni jijwe a, ɲu'ɔ mbini njrāo ni lina a. ¹⁶ Kien nenne, ɔ mfe tɔo nu ni jijwe yɔ, ɲon ɲa a lɔ nji'i mfā'o fé yei, ɲa pɛi yu luon nu ne, a kie pi nein nchhu ɲa, "A yie!" ni tɔo nu ɲa ɔ fé nu ne, nɔ ha'an a mien ki ji njiɲ yi? ¹⁷ Nthe ɲa minthe ɔ tho ɲa mfe pi tɔo nu shini, ndɔ pa'a a lɔ nji'i nchho ɲgɛre yini ɲon.

¹⁸ Ntɔo Minnwi ɲa ɲga nchrā mon pa ɲɲini chrā nchaa ɲuon yɛi ghao. ¹⁹ Nɔ mon chɔshi, a lɔ ɲka pwa pi ɲa nchrā tien ndigi chrā ni lina a, nne ɲa ntigi pichɛi ɲgwa, nchaa ɲa nchrā wun ɲkan chrā mon pa ɲɲini chrā?

²⁰ Pa lin pan, ki'i pɛi pī'i nnu nɔ pa puon pɔ. Pɛi pɔ pi puon fhu mon pa nnu piphi, ndɔ mon pī'i nu nnu yɛi, pɛi pɔ pa ntinimɛ.

²¹ Pi nā'an mon ɲwa'anli ɲa, "Ntɔgo pi ɲkuon pa ɲɲini chrā pugu pa nnu ɲa a taon nchɔ pa ghini ne,

ɲshi nchrā ni ɲgwa pɛi.

Nji'i nthe pi nenne mba'a pugu yi'i nja'o, a chhu ju Taathɔ."

²² Nthe yie ɲa, pa ɲɲini chrā pɔ pi li ki lɔ mbo pi ni ɲan pin, a pɔ pi ni ɲan ki pin, ndɔ yɛi nu nnu mbho Minnwi nchhu, pɔ pi li, ndɔ ki lɔ mbo pi ni ɲan ki pin, a pɔ pi ni ɲan pin. ²³ Nɔ ti a kan mbo ɲa ɲuon ɲgwa mon chɔshi kiri ta'a li'i, ɲuon ɲgwa ghao tho nchrā pi ɲɲini chrā, pa ɲgwa mbhi, ki ɲan ki pin nii nɲɛi, pa'a pugu lɔ nchhu ɲa pɛi chho mbapa? ²⁴ Nɔ ti ɲuon ɲgwa kan nɲɛi pi nnu mbho Minnwi nchhu nu, ɲan ki pin, ki ɲon mbhi nii, ɲuon nnu ɲa pi chhu nu ne wɛin yi, ɲuon nnu ɲa ɲa a ya'o ne sha'a vi. ²⁵ Pa nnu lɛin pɛ ɲa a ni mbo ɲu'ɔ yu ne taon paa, nne a gū ni puɲ yi shhe, ɲga'o Minnwi, nchhu nu ɲa Minnwi ya mbo shina pɛi.

ɲkwan ha'an a pie ɲa pi gha'o Minnwi mon chɔshi ne

²⁶ Yei nnu ɲa nchhu nu ne, ma lin pan. Ndi ɲa pɛi kiri ta'a li'i ne, ta'a ɲon mfā'o ɲkhi gha'o Minnwi, yichɛi fā'o yaon nɔ ye'i nu, yichɛi fā'o nnu ɲa pi nɔon ɲa, ndɔ yichɛi fā'o ɲɲini chrā ki tūgu nu ɲɲini chrā ɲa. Pɛi chwie ɲuon pa nnu pɔ pi nɔ ghɛre nu chɔshi a ku'ɔ. ²⁷ Ti sheshenon nchrā nu mon ɲɲini chrā, a pie ɲa a pɔ paa ɲgwa, ti a ɲga'a a pɔ yi trei, ta'a ɲon chrā mfe shina ni ndin vi, ndɔ a pie ɲa yichɛi ɲon tūgu. ²⁸ Nɔ ti ɲon mien ki lɔ mbo nɔ tūgu nu, a pie ɲa sheshenon vugu lere lan mon chɔshi, ɲu'ɔ nchrā pi ni nɔon yi pugu Minnwi.

²⁹ A pie ɲa pa nɲɛli'i Minnwi pi paa ki pi trei chrā, pichɛi lii nnu ha'an pugu chhu nu ne shishi'i. ³⁰ Nɔ ti Taathɔ nɔon nnu ni yichɛi ɲon ɲa a chocho ne, a pie

ɲa ɲoɲ ɲa a chrā nu ne lere laɲ.
³¹ Nthe ɲa minthe ɲguoɲ vɛi, pa ta'a ta'a, chhu ɲkàni llo mbho Minnwi, nne ɲa minthe ɲguoɲ ɲgwa ye'i yaon ndo mfā'o mā'an ɲjù'ò. ³² ɲoɲ ha'an a fā'o fé chii nu ɲkàni Minnwi nɔ ha'an Jijwe Minnwi fé ne fā'o ɲi nɔ wēin nu noɲ yi, ɲjwere ji shàna. ³³ Nthe ɲa Minnwi lo mbo Minnwi vuvu'u, ndo a pɔ pi yi ta'anggi, wu'ò nɔ ha'an a pɔ moɲ ɲguoɲ pa choshi ɲgwa Minnwi pi taonɲaon ne.

³⁴ Piɲge lere laɲ moɲ pa choshi, nthe ɲa pi lo mbinɲ ɲa pugu chrā. A pie ɲa pugu shwi'i noɲ yugu nɔ ha'an gí chhu ne. ³⁵ Sheshe nnu mbo ɲa pugu khwā nɔ ye'i nu, a pie ɲa pugu pie ni pa laon pugu la'a. Nthe ɲa a nnu lritho ni mingwe nɔ chrā nu moɲ choshi.

³⁶ Ki chrā Minnwi ni ndho pi mbho pɛi ntho? Ki a wu'ò pɛi tɛ'i vɛi ɲa chrā Minnwi chəin mbho pɛi? ³⁷ Sheshenon mb'i ɲa a ɲgan chii ɲkàni Minnwi, ki mfā'o fé llo mbho Jijwe Minnwi, a fā'o nɔ ji nu ɲa nnu ɲa nā'an nu ni pɛi ne pɔ pi kàna llo mbho Taatho. ³⁸ Sheshenon mien ki lo ɲi nnu yei, kan pi lo ɲi vi.

³⁹ Nthe yie gho, ma liɲ paɲ, pɛi ya nshigi nɔ chii nu ɲkàni Minnwi, ndo ki lo ɲi'ndāa ɲa ki'i ɲgwa chrā nu moɲ pa ɲgàni chrā. ⁴⁰ Ndo a pie ɲa pi chwīe ɲguoɲ pa nnu shishi'i ndo mbo moɲ shendaon ɲa a kā'o ne.

15

Krishto pini nu'un ɲku'ò moɲ gu

¹ Ndwe, ma pa liɲ paɲ, ɲshi ɲkwɲ vɛi ni pwa pisha'akho ɲa mi ni nchii ni pɛi ne, ɲa pɛi ni mbinɲ ndo nthi moɲ gho a tini ne. ² A pwa pisha'akho yei ɲa a kwe vɛi nɔ ha'an pɛi ɲgwēin chrā ɲa ɲki chii ni pɛi ne a tini, kien nne kan pinɲ nu yei ni mbo pi ghagha.

³ Yaon ha'an pi ni mfe vɛi ne, ɲki fé ni pɛi nɔ fūon mme nnu: ɲa Krishto ni ɲkhu nthe phi yia nɔ ha'an ɲwa'anli Minnwi chhu ne, ⁴ pugu pa ɲa pi ni ntwei vi, pugu pa ɲa a ni ɲga mbo trei llé a pini nu'un ɲku'ò nɔ ha'an ɲwa'anli Minnwi chhu ne, ⁵ pugu pa ɲa a ni nōon noɲ yi ni Kefa, mbra ki'e ni ɲguoɲ paanchro ghan ntaon pi. ⁶ Mbini nōon noɲ yi ni pichəi pa ghan younjin pi ti ntogo tien ɲkii yugu ta'a kien shhe, ntou yugu wu'ò mbi'i mbhi, ɲi'i nthe nɔ ha'an pichəi kwo khu ne. ⁷ Mbini nōon noɲ yi ki'e ni Jein, nōon ki'e ni ɲguoɲ pa ghan ntaon pi. ⁸ Ndugwi yi, a nōon noɲ yi vɛi ɲkaa mu nɔ ɲoɲ ɲa pi phi vi pi ki ndii lo ɲkā'o. ⁹ Nthe ɲa mi ndugwi ɲjin shina ɲguoɲ pa ghan ntaon Jisho ghao, pa'a ndo ɲkā'o ɲa pi mēin a ni ɲgan ntaon Jisho nthe ɲa mi ni mfe ɲgə'i ni choshi Minnwi.

¹⁰ Ndo, ntogo pi ɲkuon pwapun Minnwi, mi yaon ɲa mi yie gho ne, ndo ti pa'a pwapun yi vɛi ni ndo mbhe pi ghagha. Ndo ɲki ka fā'a fā'a nchaa ɲguoɲ pa ghan ntaon Jisho, ndo a shini ndo ɲa ntho mfā'a mmu, a ni mfā'a pwapun Minnwi mbinɲ mu. ¹¹ Ki a ni mbo pi mmu ki pugu, yei yaon ɲa pigi ni nchii ne, mbo yaon ɲa pɛi ni mbinɲ ne.

Pa ɲgwa ha'an pugu khu ne shi mbini ɲku'ò moɲ gu

¹² Ndwe, pi nchii ɲa Krishto pini nu'un ɲku'ò moɲ gu, pichəi ɲgwa shina pɛi kie pi nein nchhu ɲa mba'a ɲgwa ha'an pugu khu ne pini nu'un ɲku'ò? ¹³ Ndo ti ä mbo ɲa mba'a ɲgwa khu pini nu'un ɲku'ò moɲ gu, kan ɲi'i nthe pi Krishto lo ɲi'i ɲku'ò moɲ gu, ¹⁴ ndo ti ä mbo ɲa Krishto lo ɲi'i ɲku'ò moɲ gu, kan nnu ɲa pigi chii nu ne lo ɲi'i mfā'o ghère, ndo pa'a pinɲ yei lo mfā'o

ghère. ¹⁵ Nɔ pīgi nu, a nōon ɲa pīgi chhɔ ndɛ'i pi ɲgiɛɲ nthe Minnwi, nthe ɲa pīgi chhu nu ɲa a ni nchwīe Krishto ku'ɔ mon gu, ndɔ pa'a a lɔ ɲji'i nchwīe a ku'ɔ shini mon gu, nɔ ha'an ă mbo nnu shini ɲa mba'a ɲgwa khu ku'ɔ mon gu. ¹⁶ A mbo ɲa mba'a pa ɲgwa ha'an pugu khu nɛ ku'ɔ, yie nōon ɲa ɲji'i nthe pi Krishto shini ndɔ ɲku'ɔ. ¹⁷ Ndɔ ti ă mbo ɲa Krishto shini ndɔ ɲku'ɔ mon gu, kaɲ piɲ yɔ pɔ pi ghagha ndɔ pɛi wu'ɔ mbini mbo mon phi yɛi. ¹⁸ Nnɛ kaɲ ɲgwa pɛ ɲa pugu khu ndɔ mbo ghan piɲ Krishto nɛ phe gha. ¹⁹ Pia mfā'o kwà'a yia mbiɲ Krishto pi wu'ɔ mon yei chombhi hein, a pie ɲa pi kwoshini yia nchaa ɲguon ɲgwa.

²⁰ Ndɔ shishini, Krishto ku'ɔ llo mon gu. A fūon ɲon nɔ ku'ɔ nu nɔ nōon nu ɲa ɲgwa pɛ ɲa pugu kwo khu nɛ shi ɲku'ɔ. ²¹ Nthe ɲa nɔ ha'an a ni ntɔgɔ mbhɔ ta'a ɲon, guthɔ nɛ, a wu'ɔ mbini ntɔgɔ pi mbhɔ ta'a ɲon ɲa ɲgwa ha'an pugu khu nɛ shi mbini ɲku'ɔ. ²² Nthe ɲa wu'ɔ nɔ ha'an mon Adan ɲguon ɲgwa khu nɛ, wu'ɔ nenne, mon Krishto pi shi nchwīe ɲguon ɲgwa pɔ pi maon. ²³ Ndɔ sheshon shi ɲku'ɔ mon ji ndii, Krishto pɔ fūon yi shina ɲguon yi, nne ki'ɛ mon ndii ye ɲa a shi nthɔ nɛ, a pɔ ɲgwa pɛ ɲa pugu pɔ pi yi Krishto nɛ.

²⁴ Nnɛ ki'ɛ ndugwi yi tho, ndii ɲa a shi ncha'a ɲji sha'a nu ndu'u ni Minnwi Tăa, ndii ɲa a kwo piri ɲguon ghrí ɲa pugu sha'a nu nɛ pugu pa memmɛ ɲgwa pugu pa memmɛ ghan ɲji. ²⁵ Nthe ɲa a shi ɲgu'ɔ nsha'a ti nu'uj nū'ɔɲ ɲguon pa mimbina pi la'o kwɔ yu. ²⁶ Ndugwi mimbina ni Krishto nɔ shi'i nu pɔ pi gu. ²⁷ Nthe ɲa, "Minnwi kwo nū'ɔɲ ɲguon yaon ghao la'o kwɔ yu." Ndɔ ndii ɲa a chhu ɲa, "Nɲuon yaon ghao kwo

pɔ la'o kwɔ yu nɛ," khuthɔ lɔ ɲji'i mbo ɲa chrā ghɔ ɲa "ɲguon yaon" lɔ mbo pi ɲa Minnwi nduthɔ yi ɲa a nū'ɔɲ ɲguon yaon la'o kwɔ Krishto pɔ shina maon pighɔ. ²⁸ Ndii ɲa ɲguon yaon ghao shi ɲja'o pi mbhɔ yu nɛ, kaɲ Muon ɲkaa yu shi ɲja'o mbhɔ ju ɲa a nū'ɔɲ ɲguon yaon la'o kwɔ yu nɛ, nne ɲa Minnwi nthe a pɔ Taathɔ ɲguon yaon ghao ɲguon li'i.

²⁹ A mbo ɲa mba'a pa ɲgwa ɲa pugu khu nɛ yi'i ɲku'ɔ, ghère yi pɔ pi khɔ ki'ɛ nɔ kwe nu ɲgwa maon ni ɲkhí nɔ ligi pa ɲgwa khu? Pi nu'uj ɲkwe vugu ni ɲkhí ɲa, nɔ ha'an ă mien ki pɔ ɲa yichəi llé pa ɲgwa khu ma mbini ɲku'ɔ mon gu?

³⁰ Ti a chwīe khɔ ki'ɛ pia pɔ mon cho gu ɲguon ndii? ³¹ Pa liɲ pan, ɲga ntɔgɔ mon gu ɲguon llé ghao. Titɛnɛ ɲa ɲga mfā'o mbiɲ pɛi, mon chombhi yia ɲa pia fā'o mbiɲ Krishto Jishɔ, mbo Taathɔ nɛ, chwīe nchhu nenne. ³² Mi shi nshei pi khɔ, nɔ chrā nu nɔ ɲonmishua nɔ ha'an ă mbo ɲa ɲgwie ɲkrɔ pi ghagha pigi pa minyien moon trū Efeshɔ? A mbo ɲa mba'a ɲgwa ha'an pugu khu nɛ pini ɲku'ɔ, "A pie ɲa pia ji ndɔ nnu nthe ɲa yua shi mbo pia khu." ³³ Ki'i ɲon fi vɛi: "Taannu piphi ghà mbiri mbha nnu shi'i." ³⁴ Pɛi pini ni lina yɛi nɔ ha'an a pie ɲa pɛi chwīe nɛ ndɔ mien mbha nnu piphi yɛi fɔ. Nchhu yei a pɔ nnu lrithɔ ni pɛi ɲa pichəi ɲgwa shina pɛi lɔ ndɔ ɲji Minnwi.

Non ɲa a ku'ɔ mon gu nɛ

³⁵ Ndɔ yichəi ɲon shi mbie ɲa, "Pa ɲgwa khu ghà mbini ɲku'ɔ pi nɛin? Pugu ghà ɲku'ɔ pi ni yɛi ɲkwan ɲon?" ³⁶ Yaon na yei! Yaon ɲa ɔ phī nɛ nthe pa'a a lɔ ɲji'i ɲkhē ɲku'ɔ ki lɔ mfūon ɲkhu ɲkaon. ³⁷ Yaon ɲa ɔ phī nɛ, wu'ɔ mbo pi mbia thi, kə'ichəi

mbia shie ge, ki mbia yichai yaon nduon ki lo nji'i mbo pi nkien mme thi gho na a khekhe nku'c ne. ³⁸ Minnwi gha mfe non ni mbia thi nkwan no ha'an a khwa ne. Minnwi gha nchwie sheshe mbia thi khe mfā'o ji nkwan non. ³⁹ Nthe na nguon frēi pa yaon lo nji'i mbo pi ta'a nkwan. Pa ngwamishua fā'o yugu nkwan non, pa minyien fā'o yugu, pa mishi fā'o yugu, pa shhu fā'o yugu. ⁴⁰ Pi fā'o pa nkwan non mbo yi po, pugu pa non mbo yi nkuon shhe. Nkwan non po fā'o yugu nkwan ndipwa, pa nkwan non na a yi shhe ne fā'o ji nkwan ndipwa. ⁴¹ Minaon fā'o ji nkwan ndipwa, fhu fā'o ji nkwan ndipwa, pa finai fā'o yugu nkwan ndipwa. Pa finai kwri pugu pa pichai mon ndipwa.

⁴² A ha'an a po ni ngwa pe na pugu khu mbini nku'c ne. Yaon na pi phi ne, yaon na a nthe a piri ne, yaon na a ku'c ne nthe pa'a a lo nji'i mbiri. ⁴³ Ndi na pi twei nu ne, c lii a wuwuru ndo ndi na a ku'c nu ne a ku'c mon ndipwa. Ndi na pi twei nu ne pa'a a lo mfā'o ghrī, ndo ndi na a ku'c nu ne a fā'o ghrī. ⁴⁴ Pi twei no non na pi phi non no gho nkuon mbhi hein ne, a ku'c no non na a chho Jijwe mon gho ne. Non mbo na pi phi non no gho nkuon mbhi hein, kan non pini mbo na a chho Jijwe mon gho.

⁴⁵ Nne pi nā'an na, "Fūon non, mbo Adan, ni mbo non maon," ndugwi Adan ni ngū jijwe fe chombhi. ⁴⁶ A shini ndo mfūon yi jijwe mbo, a ni mfūon yi nkuon mbhi yei mbo nkaon yi jijwe maa mbo. ⁴⁷ Fūon non ni ndho nkuon shhe, pi chwie vi pi ni nchī'a. Mbra non llo pi po. ⁴⁸ Wu'c no ha'an non nkuon shhe yei, ni mbo ne a wu'c ha'an ngwa na pi chwie vugu ni nchī'a po ne. Wu'c no

ha'an non gho na a llo po po ne, a ha'an pa po po ne. ⁴⁹ Wu'c no ha'an pia fā'o fhi non na pi chwie vi ni nchī'a ne, a ha'an pia shi nde mfā'o fhi non llo po ne.

⁵⁰ Nnu na nchhu nu ne po na, ma lin pan, mba'a frēi pugu chhi fā'o shina mon Sha'afuon Minnwi, ndo mba'a yaon na a gha mbiri ne fā'o shina mon yaon na a shi'a mbiri.

⁵¹ Lii njai, ywere nnu yei, na a ni mbo yi lain ne, mba'a a le ma nkhu nguon ya ghao, nguon ya ghao ma kwri, ⁵² no muon kuo ndi no mikwreiligi, ndi na pi shi ntua ndugwi ntan ne. Nthe na pi shi ntua ntan, pa ngwa na pugu kwo khu ne ku'c ni non na mba'a a ma nu'un mbiri, nguon ya ghao kwri. ⁵³ Non yei na a gha mbiri ne yi'i na a kara mfā'o non na a shi'a mbiri ne, non yei na a gha nkhu ne yi'i na a kara mfā'o non na a shi'a nkhu ne. ⁵⁴ Ndi na non na a gha mbiri kara mfā'o non na shi'a mbiri ne, non yei na a gha nkhu fā'o non na a shi'a nkhu ne, chrà yei na pi ni nchhu ne lōgo li'i ki'e.

"Pi mmi gu mon gha'a nu mi.

⁵⁵ Yo! Gu, nji yo no gha'a nu hin?
Yo! Gu, ngō yo hin?"

⁵⁶ Ngō gu po pi phi, nji phi po gi Mushi. ⁵⁷ Ndo pia tōo Minnwi na a fe gha'a nu ni pia ntogo pi mbo Taatho via mbo Jisho Krisho.

⁵⁸ Nthe yie gho, ma nkien pa lin pan, pēi thi a tini, ki'i pēi chī'i, ngu'c nchho ngōi ghōi shhi mon fā'a Taatho, nji nu na fā'a yēi mon Taatho shi lo nchho mbhe pi ghagha.

16

Yaon fe no ghēre nu ghan pin no gho Jerushalein

¹ Ndwe, no chrà nu nkuon nnu fe pa maon pi kiri no fe nu ni

pa ngwa Minnwi pi taonjaon* no ha'anj ŋki chhu ni pa choshi Galashia ŋa pugu chwīe ne, p̄əi wu'ɔ nchwīe pi nenne ŋkaa p̄əi. ² Monj fūonj llemmbhi monj ŋguonj shwi'i tanj, ūsheshonj v̄əi fā'o no nū'ɔnj nu yichəi fi'i mbinj, ŋkiri nu, wu'ɔ fi'i no ha'anj a fā'o ne, nji ŋa n̄shi ŋga ntho pa'a a lo nu'unj mbo ŋa pi kwe nu wu'ɔ ndii ghɔ. ³ Ndiŋ ŋa n̄shi nchəinj ne, n̄shi ntaonj ŋgwa p̄ə ŋa p̄əi pinj ne ni ŋwa'anji pugu tiej pa maonj fé pigho ŋgəi no Jerushaleinj. ⁴ A nshi mbo ŋa a pwa ŋa ŋgəi ŋkaa mu, kanj pugu shi ntho pigi pugu ghəi ka'a.

Ŋkwanj no ha'anj nyienj Pɔɔ shi mbo ne

⁵ Nshi ŋkra v̄əi ndii ŋa ŋkwɔ tiri Mashedonia ne, nthɛ ŋa mbi'i nu no tɔgɔ nu Mashedonia, ⁶ kə'ichəi shi ntho pia la'a ka'a, kə'ichəi ti mbo pia ka'a monj pii ndii pa naonj figəi, nji ŋa p̄əi shi ŋgɛrɛ a no nyienj nu sheshe li'i ŋa n̄shi ŋgəi ne. ⁷ Nthɛ ŋa ndo ntā'a nu njəi v̄əi ndwe pi wu'ɔ tothi. Ŋkhwā ŋa pia chho ka'a no yichəi fi'i ndii no ha'anj Taathɔ mbinj. ⁸ Ndo shi nda'a Efeshɔ ti ndii ji Penteko kā'o. ⁹ Nthɛ ŋa mme shina pɔ v̄əi fɔ no ŋkienj mme fā'a, ndo ntou pa mimbina pɔ.

¹⁰ Ndiŋ ŋa Timoti shi ntho ne, p̄əi chwīe a fēi nonj yi shina p̄əi, nthɛ ŋa a chho mfā'a pi fā'a Taathɔ no ha'anj mummu fā'a nu ne. ¹¹ Nthɛ yie ghɔ, ki'i sheshonj chī'ə vi. P̄əi gh̄ɛrɛ vi no ha'anj a nyienj nu ne monj ghighri nji ŋa a shi ŋkwəi njəi a, nthɛ ŋa nchho njwɛrɛ vi pugu pa pichəi ghanj pinj.

Pa ndugwi njinj chrà

¹² Ndwe nthɛ ndinj via Apolo, mi ni nja mfra nu titini ŋa a tho pugu pa pichəi ghanj pinj ŋkra v̄əi. Ndo

a shini ndo mbo pi khwatua yi kanj shigei ŋa a tho pi ndwe. A shi ntho ndii ŋa a fā'o shina ne.

¹³ P̄əi chho ni lina m̄əi, nthi a tini monj pinj, p̄əi chwīe nnu no pimbina, p̄əi thi a tini. ¹⁴ P̄əi chwīe ŋguonj nnu ŋa p̄əi chwīe nu ne pi monj khwā.

¹⁵ P̄əi ji ŋa mbaanda Shitefana ni mbo pa fūonj ghanj pinj Akaya pugu pa ŋa pugu fɛ nonj yugu ni fā'a ŋgwa Minnwi pi taonjaon. Ndwe, ñd̄igəi v̄əi, ma linj panj, ¹⁶ p̄əi ya'o nchò ŋkwanj ŋgwa pei pugu pa ŋguonj pichəi ŋgwa ŋa pugu nii monj fā'a ghɔ ndo mfe njū'ɔ yugu monj ghɔ nne ne.

¹⁷ Mfā'o pwanju'ɔ nthɛ ŋa Shitefana, ni Fɔtunatu ni Akaiku ni ntho, nthɛ ŋa pugu chwīe nnu ŋa p̄əi shini ndo mbo h̄əinj no chwīe nu ne. ¹⁸ Nthɛ ŋa pugu ni mā'anj njū'ɔ a pugu pa yəi. P̄əi lii ŋkwanj ŋgwa no pei shi'i.

¹⁹ Pa choshi monj Eshia mā'anj chrà yəi. Akwila pugu Prishika†, pugu pa choshi ŋa a pɔ nda pugu ne, mā'anj chrà yəi shishi'i monj Taathɔ. ²⁰ Ŋguonj pa ghanj pinj h̄əinj, mā'anj chrà yəi. P̄əi chrà ni nonj p̄əi shishi'i ni panj nu nonj.

²¹ Mmu, Pɔɔ, ñā'anj chrà nu yəi pi ni nyanj mbho.

²² Sheshonj mienj ki fā'o khwā mbinj Taathɔ, nchòno pɔ mbinj yu. Taathɔ vigi! Tho!

²³ Jishɔ, mbo Taathɔ, nōonj pwapunj yi ni p̄əi.

²⁴ Khwā a pɔ mbinj p̄əi ghao monj Krishto Jishɔ. A yie.

* 16:1 16:1 Ghanj pinj pei ni mbo pi Jerushaleinj ntho njəi ŋgə'i. † 16:19 16:19 Prishika pɔ pi yichəi ligi Prishila.

Mbra nwa'anli choshi Korinj Kāon nu pa tho nnu

Yei mbra nwa'anli na Poo ni nā'an mfe ni choshi Korinj ne. A nā'an nwa'anli yei mfe ni pugu ndii na pa nnu shini ndo nyien nu shi'i mbho pugu pugu ne. Pichai pa ngwa mon choshi gho ni nchho mfe ngə'i ni Poo ndo a pa'o no lūgwi nu pugu pugu.

Mon fūon ghrà mon nwa'anli yei, Poo fi'i nkwan ha'an shina yugu pa choshi gho ni mbo ne, ndo mbini mfi'i nnu na a chwie a nā'an nwa'anli gho a titini ne. A ni nā'an nne nthe wé'i pugu pa ki'ingini na pugu ni nū'on nu gho ne. A ni mbini mfi'i nkwan no ha'an a ni mfā'o pwatua nthe na a ni nga nā'an nenne, a chwie pugu pā'a nkūnu yugu ni phi, nne, chini nu nggi pini mbo.

A ghāi shhi ki'ε ndīgəi na pa ngwa mon choshi gho fe pa yaon ki lo ngi'ε no ghēre nu pa ghan pin na pugu ni mbo Judia ne. Poo gha ndwigi nu ki'ε, nōon na a nkien ngan ntaon Krishto shini nthe na pichai ni ntho ndii vi pi no ngan mifi.

¹ Nwa'anli yei llo pi mbho mu Poo, mbo ngan ntaon Krishto Jisho ntogo pi nkuon khwā njū'c Minnwi ndo mbini ndho mbho Timoti ndin via, ngəi ni choshi Minnwi na a po la'ataon Korinj pugu pa nguon pa ngwa Minnwi pi taon'ntaon na pugu po mon nguon krao ngei Akaya.

² Pwapun pugu pa ghighri llo mbho Minnwi, mbo Tāa via, pugu Jisho Krishto, mbo Taatho, po ni pəi.

Minnwi ghā mfe mā'an njū'c ni nguon ngwa

³ Mbōro yi Minnwi ndo mbo Tāa Jisho Krishto, mbo Taatho via. A Tāa pa kwoshini ndo mbo Minnwi nguon mā'an njū'c ghao, ⁴ na a ghā mā'an njū'c yigi mon nguon pa ngə'i yigi ghao, nne na minthe pigi fā'o nji no mā'an nu njū'c pa ngwa pe na pugu po mon sheshe ngə'i ni mā'an njū'c na Minnwi mā'an njū'c ndutho yigi no gho ne. ⁵ Nthe na wu'c no ha'an pigi yai ngə'i ntou yi no ha'an Krishto ni njai ne, wu'c nenne, mā'an njū'c yigi shi njien ntogo pi mbho Krishto. ⁶ Ndo pigi njai ngə'i, a po pi mā'an njū'c pugu pa lūgu nu ni pəi, ki pi mā'an pi njū'c yigi, kan a po pi mā'an njū'c yai, na a fā'a mbin pəi ndii na pəi wēin njū'c yai, ntii shii mon ta'a nkwan ngə'i na pigi nkāa pigi yai ne. ⁷ Kwā'a yigi nthe vāi lo nji'i nchi'i, nthe na pigi ji na no ha'an pəi fā'o ghrà mon ngə'i yigi ne, pəi shi mbini nu'un mfā'o ghrà mon mā'an njū'c yigi.

⁸ Pa lin pan, pigi tā'a nu nshwei vāi ni ngə'i na pigi tōgo mon gho Eshia ne. Pa lri ha'an pi ni nū'on mbin pigi ne ni ngā'o ndo ndrī nchaa ghrī yigi ti chombhi gu nnu gha ni pigi. ⁹ Shishini, pigi ni mbi'i na pi fe njó gu ni pigi. Ndo yei ni mbo no chwie nu ki'i pigi yi'ə non yigi mbin pigi, ndo pigi yi'ə pi mbin Minnwi na a ghā mbi'i pa ngwa khu mon gu ne. ¹⁰ A ni mfu'u vigi mon yie cho gu piphi ndo shi ngu'c mbini mfu'u vigi nkamu'on. Pigi nū'on kwā'a yigi pi mbin yu na a shi mbini nu'un nkwe vigi nkamu'on. ¹¹ Pəi nkāa pəi fā'o no ghēre nu vigi ni luon Minnwi, nne na ntou ngwa shi mfe ntōo nu no ligi yigi nthe mbōro na Minnwi fe ni pigi nthe luon Minnwi ntou ngwa ne.

Poo kwri nkwan ha'an a ni mfā'o no chwie nu nnu pi ne

12 Kwēi njù'ò yigi pò pi yei, ndò ngan̄thò yigi chhu ni pigi ña pigi ni nchwīe nnu pigi ñkuon̄ mbhi yei ni ta'an̄ju'ò ndò ntògò ndaon̄ ntou mon̄ pògò Minnwi, ki lo mbo pi shiethò ñkuon̄ mbhi yei, mbo ntògò pi ñkuon̄ pwapuñ Minnwi, mī'eȳ mbo pi ni p̄ai. 13 Nthe ña pigi lo nchhò nā'an̄ pi yich̄ai nnu nduon̄ ni p̄ai ñkien̄ yaon̄ ña p̄ai mēin̄ ndò ñji ne, ndò ñkwā'a nu ña p̄ai shi ñja ñji ghao, 14 wu'ò nò ha'an̄ p̄ai ni ñji vigi shigēi ne, ña mon̄ llem̄bhi ña Jishò Taathò via shi mbinī ne, p̄ai shi mfā'ò titene nthe vigi nò ha'an̄ pigi fā'ò nthe v̄ai ne.

15 Nthe ña mi ni mfā'ò yei tin̄in̄ju'ò ne, mi ni ntā'a nu mfūon̄ nthò ñkra v̄ai, nne ña minthe p̄ai fā'ò mb̄or̄o mbra ñgē. 16 Mi ni ntā'a nu ñkra v̄ai ndiī ña ñḡēi nu Mashedonia ne, ndò nshi mbinī ñj̄ai v̄ai llo Mashedonia, nne ña p̄ai gh̄ere a ñḡēi Judia.

17 Mi ni ñḡēi pi shhi ñkw̄ai nu ñjin̄ ndiī ña mi ni ntā'a nu nchwīe yei ne? Ñga ñk̄ā'a nnu pañ pi ñkwan̄ ha'an̄ freinon̄ tā'a nu ne, mb̄iri nò chhu nu ña, "Oon̄, oon̄" ki ña "Ñga, ñga" wu'ò ta'a ndiī gh̄o? 18 Shishini, nò ha'an̄ Minnwi ñon̄ ña a ghà nchwīe nò ha'an̄ a chhu ne, chr̄a yigi ni p̄ai lo ñji'ì mbo pi Oon̄ pugu Ñga. 19 Nthe ña Muun̄ Minnwi mbo Jishò Krishto ña Shaila, ni Timoti ni mmu nduthò a ch̄iī nu ni p̄ai ne shinī ndò mbo pi Oon̄ pugu Ñga ndò mon̄ Krishto a ghà ñgu'ò mbo pi Oon̄. 20 Nthe ña ñguon̄ pa k̄ā'a Minnwi Oon̄ mb̄in̄ yu. A chwīe yie a pò ntògò pi mbhò yu ña pia chhu ña "A pò nenne" ni Minnwi nò ndigha'ò yi.

21 A chwīe Minnwi pia thi titini mon̄ Krishto, ndò mbinī nchu'ò via nū'oȳ nò ji, 22 ndò mbinī mbo ju mbo ñon̄ ña a nū'oȳ l̄i yi mb̄in̄ pia ndò mfē Jijwe yi njù'ò pia nò

min̄kwentie pa nnu pe ña a k̄ā'a via nò gh̄o ne.

23 Ñgē Minnwi nò min̄kwentie a ña ñdò nde'ì pi ñgien̄, ña a ni mbo nthe pi ña ñshinī ndò ntā'a nu mfē ñḡē'ì ni p̄ai ña mi ni mien̄ ki lo nthò ñj̄ai v̄ai Korinj. 24 A lo ñji'ì mbo pi ña pigi ku'ò ku'ò tho p̄ai mon̄ piñ ȳai, ndò pia ghà mfā'a k̄ā'a nò pwanju'ò ȳai, nne ña p̄ai thi a tini mon̄ piñ ȳai.

2

1 Nenne, mi ni mb̄iri njù'ò a ña m̄ba'a nthò ñj̄ai v̄ai nne ña ki'ì nchwīe p̄ai pò mon̄ yu'ò njù'ò ñkamu'oȳ. 2 Nthe ña m̄i nchwīe p̄ai fā'ò yu'ò njù'ò, a shi mbinī nchwīe ḡō m̄fā'ò pwanju'ò ñkien̄ ḡò gh̄o ña ñkwo chwīe ɔ fā'ò yu'ò njù'ò ne? 3 Mi ni nā'an̄ ñkwan̄ ha'an̄ ñki nā'an̄ ne, nne ña ñshi ñga nthò, pa'a ñdò mfā'ò yu'ò njù'ò llo mbhò ñgwa pe ña pugu kañ ni nchwīe m̄fā'ò pwanju'ò ne. Mi ni mfā'ò tin̄in̄ju'ò mb̄in̄ p̄ai ña pwanju'ò a shi mbo pwanju'ò ñguon̄ ȳai ghao. 4 Nthe ña ñki nā'an̄ ñwa'an̄li mfē ni p̄ai pi mon̄ ñkien̄ ntou ñḡē'ì pugu pa mmē yu'ò njù'ò, ni ñkh̄i ligi, pa'a ndò ntā'a pi ña p̄ai pò mon̄ yu'ò, ntā'a pi ña p̄ai ji fi'ì ntou khw̄a ña m̄fā'ò nthe v̄ai ne.

Lī'ε phi ñon̄ ña a chwīe phi ne

5 Ndwē sheshen̄on̄ kañ ni nchwīe ñon̄ fā'ò yu'ò njù'ò, kañ a lo nchwīe pi mb̄in̄ mu nò yich̄ai fi'ì, a chwīe pi mb̄in̄ ñguon̄ ȳai, nò chhu nu ki lo ni'iȳ nchunchru yi. 6 Ni ñkwan̄ ñon̄ yin̄e, ñj̄o ña a llo mbhò yien̄ ȳai ne k̄ā'ò. 7 Nne, a ka pie pi ña p̄ai lī'ε phi yi ndò mā'an̄ njù'ò yi, kañ minthe yu'ò njù'ò yien̄ ñga'a vi. 8 Nne, ñd̄iḡēi v̄ai ña p̄ai pinī nu'un̄ nchwīe a ji ña p̄ai khw̄a vi.

9 Nthe ña yei nnu ña a ni nchwīe nā'an̄ mfē ni p̄ai ña minthe ñjwe'ì

vəi njəi ɲa pəi ghà nja'ò nchò mon ɲguon nnu ghao. ¹⁰ Sheshenon ɲa pəi li'ɛ phi yi nɛ, mummu ɲkaa nu shi ndi'ɛ phi yi. Nthe ɲa sheshe ndii ɲa ɲkwo li'ɛ phi nɛ, nɔ ha'an ă mbo ɲa ɲkwo li'ɛ phi, kan a pɔ nthe pi pəi shhi Krishto, ¹¹ nne ɲa ki'i Shata gha'a via, nthe ɲa pia shi lo mbo pi pa ghini ni pa shiri ɲa a piri nu nɛ.

Pa ghaghana ɲa a ni ntho ni Pɔɔ la'ataon Troa

¹² Ndii ɲa mi ni ntho nchəin Troa li'i chii ɲkani pwa pisha'akho Krishto nɛ, ɲji'i nthe pi nɔ ha'an chonda fà'a Taatho ni mbo yi chu'ɔ vɛi fɔ nɛ, ¹³ njù'ɔ a shini ndo mbo shi'i nthe ɲa ɲshini ndo njəi Taitu ndin ɲa fɔ. Nne mien vugu ɲgəi Mashedonia.

Pia gha'a pa ghagha'a ntɔɔ pi mbho Krishto

¹⁴ Ndo pia tɔo Minnwi, ɲa, mon pɔ nu ta'a yi pia pa Krishto, a ghà ɲgu'ɔ nthi shhi ntia via ɲgəi nu nɔ ghɔ, nɔ ɲgwa ɲa pugu mā'an ti ɲga'a, ntɔɔ mbho pia Minnwi chwie yaon ɲa Krishto yie nɛ nyien ɲguon li'i nɔ luɲ mbwa laminda. ¹⁵ Nthe ɲa pia pɔ pi nɔ mbwa luɲ laminda Krishto ni Minnwi shina ɲgwa pɛ ɲa pugu lūgu nu nɛ, ndo mbini mbo shina ɲgwa pɛ ɲa pugu phe nu gha nɛ. ¹⁶ Ni ɲgwa pɛ ɲa pugu phe nu gha nɛ, a luɲ gu ɲa a thɔ ni gu, ndo ni ɲgwa pɛ ɲa pugu lūgu nu nɛ, luɲ chombhi ɲa a thɔ ni chombhi. Ti a gɔ ɲa nnu pei kà'ò ghrí yu? ¹⁷ Nthe ɲa pigi shi lo mbo pi nɔ ntou pichəi ɲgwa ɲa pugu lōgɔ chrà Minnwi nɔ maon tan, ndo nɔ ghan ta'anju'ɔ ɲa Minnwi fɛ fà'a ni pugu nɛ, shhi Minnwi, pigi ghà nchrà mon pɔ nu ta'a yi pigi pa Krishto.

3

Puon fà'a kina fhi

¹ Pigi pini nu'un njɛ ntho nɔon pi non yigi nɔ ɲkien ɲgwa ɲkamu'ɔn? Ki a pie ɲa pi nā'an ɲwa'anli nɔ ha'an pichəi ɲgwa chwie nɛ, nɔ chhu nu ɲa pigi ɲkien ɲgwa mfe ni pəi, ki llo mbho pəi? ² Ndutho yəi pɔ pi pa ɲwa'anli nɔ nɔon nu ɲa pigi ɲkien ɲgwa, ɲa pi nā'an njù'ɔ pigi, ɲa ɲguon ɲgwa ji ndo mɛin. ³ Pəi nɔon ɲa pəi pɔ pi ɲwa'anli llo mbho Krishto ɲa pigi fɛ, ɲwa'anli ɲa pi lo ɲji'i nā'an pi ni ɲkhwă ɲwa'anli, pi nā'an pi ni Jijwe Minnwi maon, ki lo mbo pi ɲkuon pa ɲgù'ɔ prapra, mbo pi njù'ɔ ɲgwamishua.

⁴ Yie ghɔ ɲkwan tininju'ɔ ɲa pia fā'ò mbin Minnwi ntɔɔ pi mbho Krishto nɛ. ⁵ A lo ɲji'i mbo pi ɲa pigi ndutho yigi ka'oka'ò nɔ chhu nu ɲa chəi nnu llo pi mbho pigi, kà'ò nu yigi llo pi mbho Minnwi, ⁶ ɲa a chwie via pia kà'ò nɔ pɔ nu puon fà'a kina fhi, ki lo mbo pi ye ɲa pi nā'an nā'an nɛ, mbo pi yi Jijwe. Nthe ɲa ye ɲa pi nā'an nā'an nɛ ghà ntho pi ni gu ndo Jijwe ghà mfe chombhi.

⁷ A kan mbo ɲa ndunu shendaon ɲa a thɔ ni gu nɛ, ɲa pi ni nā'an pi ɲkuon ɲgù'ɔ nɛ, ni ntho ni ɲkien mme ndigha'ò ti puon Ishrae kan ni nthe pa'a pugu lo ɲji'i ndii ligi Mushi nthe ndigha'ò yi ghɔ nɛ, ndo mbo ndigha'ò ɲa a ni ntho memme nɛ, ⁸ yie ghɔ shi lo nɔon ki'ɛ ɲa shendaon fhi mbo yi Jijwe ka fā'ò ndigha'ò fā'ò a chaa yie ghɔ? ⁹ Nthe ɲa nɔ ha'an ndigha'ò ni mbo mon ndunu shendaon ɲa a ghà ntho ni njó nɛ, yie ghɔ nɔon ɲa shendaon fhi ɲa a thɔ ni ndindi nɛ chaa vi ɲkien yie ghɔ mon ndigha'ò. ¹⁰ Shishini, mon yei, yaon ɲa a ni ma mfā'ò ndigha'ò lūgwi ki lo nu'un mfā'ò sheshe ndigha'ò kan shigɛi nthe ndigha'ò ɲa a chaa vi nɛ. ¹¹ Nne, ti yaon

na a ni nkhu nu ne mbo na a ni mfā'o ndigha'o, yie nōon na yaon na a tho nu nkina ne fā'o ndigha'o nchaa yie gho nkien ntou yi.

¹² Na pigi fā'o yei kwà'a ne, pigi ya mfā'o tininju'ò, ¹³ ki lo mbo pi nò Mushi, na a ni mbūon ligi yi ni yaon ndhwí nne na ki'i pa puon Ishrae chaon ligi yugu nkūon yaon na a ni nchho nkūokuo mme nu ne. ¹⁴ Ndo pugu ni nchri njù'ò yugu. Nthe na nchəin shi'a, ndii na pugu mēin ndunu kina ne, ndhwí gho wu'ò mbūon njù'ò yugu, nthe na a wu'ò ntogo pi mbin Krishto na ndhwí gho ghà mbo yi pi'i. ¹⁵ Oon! Nchəin shi'a sheshe ndii na pi mēin gi Mushi ne, ndhwí gho kina nkuru njù'ò yugu.

¹⁶ Ndo ndii na non kara mbara Taathò ne, pi pi'i ndhwí gho. ¹⁷ Ndwe, Taathò pò pi Jijwe, ndo li'i na Jijwe Taathò pò ne, non lo nu'un mbo mon kina. ¹⁸ Nne ndwe, pia ghao chho njəi ndigha'o Taathò ni minji mia na a lo mbo yi pūon ne, pia chho nkara nu mfhi vi, lo nkūon ta'a nthinkwo ndigha'o ngəi nchəin mon yichəi. Yei lo pi mbho Taathò na a Jijwe gho ne.

4

Li'ε pwa pisha'akho

¹ Nthe yie gho, nò ha'an pigi fā'o fā'a yei, ntogo pi nkūon kwoshini Minnwi ne, pigi lo nji'i mfā'o li'ənon. ² Pigi ni ndōgo nthi minji na mba'a pigi ma nchwie pa nnu moon njin pugu pa nnu lritho. Pigi lāa chwie nu pa nnu mifi ki kwri nu chrā Minnwi, ndo ntogo pi nkūon chrā nu nnu shini shente, pigi nōon nkwan ngwa na pigi yie ne ni nganthe sheshenon shhi Minnwi.

³ A ndo mbo na pwa pisha'akho yigi yi kuru, kan a wu'ò mbo pi ni ngwa pe na pugu phe nu

ne. ⁴ Nnwi nkūon mbhi yei fhiligi ngwa pe na pugu lo mbin, nne na ki'i pugu yei li'ε pwa pisha'akho ndigha'o Krishto mbo fhi Minnwi.

⁵ Nthe na pigi lo nji'i ntho nchii pi non yigi. Pigi chii pi Jisho Krishto nò Taathò, ni pigi na pigi pò pi puon fā'a ni pəi nthe Jisho ne. ⁶ Nthe na Minnwi mbo non na a ni nchhu na, "Li'ε the lo mon njin ne," kwo the mon njù'ò pigi nò fe nu li'ε ji nu ndigha'o Minnwi nò minji Jisho Krishto.

Fà'o mon kɨn nchí'a

⁷ Ndo pigi tuo fā'o yei pi mon pa kɨn nchí'a, nò nōon nu na mme titini nji gho pò pi yi Minnwi ki lo mbo pi yigi. ⁸ Yú'ò nii vigi mon ngūon puon shendaon ghao, ndo pa'a ndo nwí'in vigi, pigi fā'o fintho ndo pa'a ndo mbhe kwà'a. ⁹ Pi fe ngə'i ni pigi ndo pa'a pigi lo nkina tə'i vigi, nchhwi vigi mā'an shhe ndo pa'a ndo mbiri vigi, ¹⁰ ngu'ò ma nchho ntien pi gu Jisho nyien nu nò mon non yigi nne na chombhi Jisho nōon mon non yigi. ¹¹ Nthe na ngūon ndii ghao pi cha'a vigi na pigi yi maon ne mfe nu ni gu nthe ligi Jisho, nne na minthe chombhi Jisho nōon non yi mon freinon yigi na a gha nkhu ne. ¹² Nne pigi togo pi mon gu, ndo pəi chho mfā'o chombhi mbin pəi.

¹³ Nwa'anli Minnwi chhu na "Nki pin, a ni nchwie yie gho nchrā." Ni ta'a nkwan pin gho, pigi nkaa pigi ni mbin nne nchrā, ¹⁴ nji nu na ju na a ni mbi'i Jisho Taathò mon gu ne shi mbi'i vigi pigi pa Jisho Taathò, ntho ni pia ka'a shhi yu. ¹⁵ Nthe na ngūon yi ghao pò nthe pi pəi, nne na pwapun Minnwi na a tho nshere nu ni ntountou ngwa ne, shi nchwie tōo nu pigi nò fe nu ndigha'o ni Minnwi.

16 Nne, mba'a pigi yi'i mfā'o li'ənonj. Nji'i nthe pi nɔ ha'an freinonj yigi piri ngəi nu ne, non yigi monj jijwe wu'ɔ nchho ngū pi yi fhi pa lelle. 17 Nthe ɲa puonj mi ngə'i yī'ɛ yī'ɛ pei nɔ kuo ndii yei ne chho mbiri pi ɲkienj lilri ndigha'o ki ndugwi yi ɲa fi'i yi lo nji'i mbo ne. 18 Nthe ɲa pigi lo nji'i ntho nū'ɔnj njū'ɔ yigi pi ɲkuonj pa maonj pe ɲa ɲonj ghā ɲəi ni ligi yi ne, pigi nū'ɔnj njū'ɔ yigi pi ɲkuonj pa maonj pe ɲa minthe pa'a ɲonj lo ɲəi ne. Nthe ɲa pa maonj pe ɲa ɲonj yəi nu ne chho ntogotogɔ, ndo pa maonj pe ɲa pi lo ɲəi nu ne ghā mbo pi ki ndugwi yi.

5

Li'i chho yia po

1 Nthe ɲa pia ji ɲa ntāa yei ɲa a pɔ pi la'a yia ɲkuonj shhe ne shi ɲga mbiri, pia fā'o li'i chho mbho Minnwi, mbo nda ɲa pi lo nji'i ɲkrao pi ni mbho, mbo nda ɲa a shi mbo ki ndugwi yi po. 2 Nthe ɲa monj yei ntāa ndwe ne, pia shɔnɔ nu, njūa nu ɲa pia pɔ monj nda yia ɲa a pɔ pi yi po ne. 3 Pigi tā'a nu mfā'o freinonj yei llo pɔ nji ɲa mba'a pigi nu'unj mbo ntii. 4 Nthe ɲa nɔ ha'an pigi wu'ɔ mbo monj ntāa yei ndwe ne, pigi shɔnɔ ni ghana njū'ɔ, a lo nji'i mbo pi ɲa pigi tā'a nu mfu'u nonj yigi yei mī'an, a pɔ pi ɲa pigi tā'a nu mā'an nonj fhi ɲkuonj yei, nne ɲa chombhi mmi nonj yei ɲa minthe a khu ne. 5 Nonj ɲa a piri via nɔ nnu yei ne pɔ pi Minnwi, mbo ɲonj ɲa a fe Jijwe yi ni pia nɔ ɲa pia fā'o tininju'ɔ ni yaonj ɲa a kā'a via nɔ ghɔ ne.

6 Nthe yie ghɔ, pigi ghā ngu'ɔ ndinaonj ni tininju'ɔ. Pigi ji ɲa ndii ɲa pigi pɔ la'a monj nonj yei ne, kanj pigi lo nji'i mbo yəi Taathɔ, 7 nthe ɲa pigi ghā nchho chombhi yigi ntogɔ pi monj pinj, pa'a ndo mbo pi monj pa nnu ɲa

pigi yəi nu ne. 8 Oonj! Pigi ya ndinaonj ni tininju'ɔ, ɲka khwā pi ɲa pigi mienj ki lo mbo monj nonj yei, nne ndo mbo la'a pigi pa Taathɔ ka'a. 9 Nne ki pigi pɔ heinj pi monj nonj yei, ki pigi lo nji'i mbo monj nonj yei, pigi ghā mba'o pi nɔ yəi nu ɲa pigi chwie tūa yi pwa. 10 Nthe ɲa nguonj yigi ghao ma ngu'ɔ nthi shā'a shhi faanj Krishto, nne ɲa sheshenonj nthe a fā'o yaonj ɲa a pie ɲa a fā'o nthe nnu ɲa a ni nchwie monj freinonj yei ne, ki a pɔ pi pwa ki phi.

Fā'a nu fā'a chini nu nggi

11 Nthe yie ghɔ, nthe ɲa pigi ji yaonj ɲa pɔgo Taathɔ yie ghɔ ne, pigi chrā nthe vi ni pichəi ngwa mba'o nɔ chwie nu ɲa pugu pinj. Ndo Minnwi ji yaonj ɲa pigi yie ghɔ ne. Mb'i ɲa pəi ji ɲkaa pəi monj nganthe yəi. 12 Pigi lo nji'i nchho mba'opa'o nɔ chhu nu yaonj ɲa pigi yie ne ni pəi. Pigi chho fe pi shina ni pəi ɲa pəi kwēi njū'ɔ nthe vigi nji ɲa pəi shi mfā'o khwē nɔ fe nu ni ngwa pe ɲa pugu kwēi njū'ɔ nthe pi pa yaonj ɲa pi yəi nu ne, ki lo mbo pi yaonj ɲa a llo monj njū'ɔ ne. 13 A nji'i mbo pɔ ɲa moonj tho yigi lo nji'i ɲkā'o, kanj a pɔ nthe pi Minnwi, ā mbo ɲa moonj tho yigi pɔ shi'i kanj a pɔ nthe pi pəi. 14 Nthe ɲa khwā ɲa Krishto fā'o ni pigi yaonj ɲa a chho nsha'a vigi ne, nthe ɲa pigi kwo lūgwi yei nnu monj njū'ɔ pigi ɲa ta'a ɲonj khu nthe nguonj ngwa, nthe yie ghɔ, nguonj ngwa khu. 15 A ni ɲkhu nthe nguonj ngwa, nne ɲa ngwa pe ɲa pugu chombhi ne, pugu chho mbhi ki lo nthe pi nōonj yugu. Pugu chho nthe pi ju ɲa a ni ɲkhu pi ku'ɔ ni ju monj gu nthe vugu ne.

16 Nthe yie ghɔ, jē ndwe ngəi nu shhi, pigi shi lo nu'unj ndii ngwa pi ɲkwanj ha'an ngwamishua ghā

ndii nε. Nji'i nthe pi nɔ ha'an pigi ni ndii Krishto pi nkwan ha'an ngwamishua ghà ndii nε, mba'a pigi yi'i nu'un ndii vi nenne.¹⁷ Nthe yie ghɔ, sheshenon ja a ta'a yi pugu Krishto nε, pɔ pi yaon puon fhi. Pa ndunu nnu kwo tɔgɔ, lii njɛi, pa nnu gū pi fhi.

¹⁸ Nguon nnu pei ghao llo pi mbhɔ Minnwi ja a tɔgɔ mbij Krishto nchini nggɔ yia pugu, mfe fà'a chini nu nggɔ ni pia¹⁹ yie ghɔ pɔ ja mon Krishto Minnwi ni nthɔ nchini nggɔ pugu pa ngwa nkuon mbhi pugu pini mbara vi, ki lo nu'un nchhɔ ngwɛin vugu nthe phi ja pugu chwɛ nε, ndɔ ncha'a nkini chini nu nggɔ mfe mbhɔ pigi.²⁰ Nthe yie ghɔ, pigi pa ghan chrà nɔ ligi Krishto, pi nɔ ha'an Minnwi chhɔ mfe gè yi ntɔgɔ pi mbhɔ pigi. Pigi ligɛi vɛi nɔ ligi Krishto ja pɛi chini nggɔ pɛi pa Minnwi.²¹ Nthe via Minnwi ni nchwɛ vi a pɔ phi, mbɔ ju ja a shini ndɔ nji phi nε, nne ja mon pɔ nu ta'a yi pigi pugu, pigi shi mbɔ ndindi Minnwi.

6

¹ Nɔ ha'an pigi pa Minnwi fà'a nu ka'a nε, pigi ligɛi ja ki'i pɛi chwɛ pwapun Minnwi ja a nɔon ni pɛi nε phe gha. ² Nthe ja Minnwi chhu ja,

“Wu'ɔ nɔ ha'an ndii ni nkā'o nε, nki ya'o vɛi,

mon llemmbhi lūgu nu ngɛre vɛi.”

Lii njɛi, ndwe ndii kà'o, lii njɛi, ndwe pɔ pi llemmbhi lūgu nu.*

³ Pigi lo nū'ɔn ki'ingini ni sheshenon, nne ja ki'i sheshe ntɛi pɔ ni fà'a yigi. ⁴ Ndɔ nɔ puon fà'a Minnwi pigi nɔon non yigi ja pigi nkien ngwa ntɔgɔ pi mon tiishii, pa ngə'ingə'i, pa ghagha'a pugu pa nnu titini,⁵ pa wie, pa ghɛi nu chɛin, pa yɔyɔnɔ ghan

pigitua nthɔ nu li'i wie vigi, fà'a ki jwε, la'a ki lε pugu pa nji.

⁶ Pigi pini nɔon non yigi ja pigi nkien ngwa ntɔgɔ pi nkuon pɔ nu yi taonɔon, ji nu yigi, wɛin nu njù'ɔ, pwapun, fà'o nu Jijwe Minnwi mon chombhi yigi, khwà llo mon njù'ɔ pigi,⁷ chrà nu nnu shini, ni ghrɛ Minnwi. Pigi ghà ntuo ndindi nɔ maon nchhɔ ngei mbhɔ ji nɔ mā'an nu pugu ngei mbhɔ nkwrɛi nɔ li'i nu.⁸ Pigi ghà mfà'a mbhɔ Minnwi ki pi gha'o vigi ki nshhū vigi, nchhu nnu phi thɔ pigi ki mfe ndigha'o ni pigi. Pi lɔgɔ vigi nɔ pa ghan mifi, ndɔ pigi chrà pi nnu shini.⁹ Pi lii vigi nɔ pa nnu gha, ndɔ pichɛi ji vigi ti nga'a, nɔ ngwa ja pugu chhɔ nkukhu, ndɔ lii njɛi, pigi yi maon, nɔ ngwa ja pi fε njɔ ni pugu ndɔ pa'a ndɔ njwi vugu,¹⁰ nɔ ngwa ja pugu fà'o pɛi njù'ɔ ndɔ pigi wu'ɔ nchhɔ mfà'o pi pwanju'ɔ, nɔ ghan pou ndɔ pigi wu'ɔ nchhɔ nchwɛ ntou ngwa pɔ ghan fà'o, nɔ ngwa ja pugu lo nji'i mfà'o yaon ndɔ pigi fà'o nguon yaon ghao.

¹¹ Pigi chrà ni pɛi ki lo ndɛin vɛi ni sheshe nnu, ma ngwa la'ataon Korinj, njù'ɔ yigi yi wo shhi pɛi.¹² Pigi lo nji'i ndi'i vɛi, ndɔ a li'i pɛi ndi'i non yɛi mon njù'ɔ pɛi.¹³ Ndwe, nɔ khwɛ nu, pɛi ja'an njù'ɔ yɛi ni pigi nkaa pigi. Nchrà yei ni pɛi ndwe pi nɔ puon pan.

Nda Minnwi maon

¹⁴ Ki'i nyian kwɔ pɛi pa ghan ki pinj. Nthe ja a yɛi ta'anggi ja a pɔ shina ndindi pugu piphi? Ki a yɛi chi nu kwɔ ja a ghà mbɔ shina lí'ε pugu njinjinj? ¹⁵ Ki a yɛi ta'anggi shina Krishto pugu Shata†? Ki a yɛi li'i ja ngan pinj ghà nchi pugu ngan ki pinj? ¹⁶ A yɛi ta'anggi ja Nda Minnwi fà'o pugu pa nwi? Nthe ja pia pɔ

* 6:2 6:2 Ishaya 49:8. † 6:15 6:15 A pɔ mon chrà Gri pi ja Belia.

pi Nda Minnwi maonj nɔ ha'an
Minnwi chhu ɲa,
"Nshi nchwīe li'i chhɔ a shina
pugu nyien shina pugu
m̄bɔ Minnwi vugu,
pugu pɔ pa ɲgwa paɲ."

¹⁷ Nthe yie ghɔ, Taathɔ chhu ɲa:
"Pɛi taonj shina pugu
m̄bɔ tɔ'i vɛi,

Ki'i pɛi k̄aonj yaonj ɲa a yi fuo nɛ,
kaɲ n̄shi mbij vɛi,

¹⁸ Nɔ m̄bɔ T̄aa vɛi,
pɛi pɔ pa puonj paɲ pi pimbja
pugu pa piɲɛ.
A chhu Taathɔ ɲa a chaa
ɲguonj n̄ji nɛ."

7

¹ Nkien pa liɲ paɲ, nthe ɲa pia
f̄a'o pa k̄a'a pɛi nɛ, pia fu'u sheshe
yaonj ɲa a gh̄a mfuo via nɛ mbij
pia pugu pa jijwe yia, mi'enj pɔ nu
yi taonjtaonj monj pɔgɔ Minnwi.

Pwanju'ɔ ɲa Pɔɔ ni mf̄a'o nɛ

² Pɛi ɲa'an njù'ɔ yɛi ni pigi, pigi
lɔ n̄ji'i mf̄aanj sheshe nnu mbij
sheshenonj, pigi lɔ n̄ji'i mbiri
sheshenonj, pigi lɔ n̄ji'i nchigi
sheshenonj. ³ Nɔ n̄ji'i nchr̄a yɛi
pi nɔ w̄ɛin nu vɛi ɲa pɛi f̄aanj nnu.
Nthe ɲa mi ni ɲkwɔ chhu ni pɛi ɲa
pɛi pɔ njù'ɔ pigi, pia khu k̄a'a nɔ
nchhɔ mbhi k̄a'a. ⁴ Nthɔ nchwīe
pa nnu pi ni ntu tin̄inju'ɔ mbij
pɛi, m̄f̄a'o ntu titenɛ mbij pɛi.
N̄dinaonj ni ghr̄inju'ɔ. Monj ɲguonj
pa ɲgɔ'i pigi, pwanju'ɔ a linaonj ti
ɲkw̄ri.

⁵ Nthe ɲa n̄ji'i nthe pi ndii
ɲa pigi ni nch̄ɛin Mashedonia
nɛ, pigi shini nɔ m̄f̄a'o ferenonj,
ɲgɔ'i ni nii vigi monj ɲguonj puonj
shendaonj, ɲgwa f̄ɛ'i vigi, pɔgɔ gu
pɔ nu njù'ɔ pigi. ⁶ Nɔ Minnwi,
m̄bɔ ju ɲa a gh̄a m̄f̄e m̄a'an njù'ɔ
ni ɲgwa pɛ ɲa pugu f̄a'o pɛ'i
njù'ɔ nɛ, m̄a'an njù'ɔ yigi ntɔgɔ pi
ɲkuonj thɔ nu Taitu. ⁷ Nɔ pa'a
nɔ ɲgu'ɔ m̄bɔ ntɔgɔ pi ɲkuonj
thɔ nu mi, a ni mbini m̄bɔ ntɔgɔ

pi ɲkuonj m̄a'an njù'ɔ ɲa pɛi ni
m̄a'an njù'ɔ yi nɔ ghɔ nɛ, nɔ ha'an
a ni nshwei vigi ɲkwanj ha'an pɛi
ni ɲkhw̄a nu nɔ yɛi nu ma, nɔ
nj̄ua nu nthe nnu ɲa a ni nɔgɔ li'i
nɛ, nɔ m̄f̄a'o ni'in njù'ɔ vɛi, nne
ɲja m̄f̄a'o pwanju'ɔ, m̄b̄igi ɲḡɛi
shhi.

⁸ Nthe ɲa ā n̄ji'i m̄bɔ ɲa n̄chwīe
pɛi f̄a'o tu'uthɔ ni ɲwa'anli ɲa ɲki
n̄a'an m̄f̄e ni pɛi nɛ, kaɲ n̄ɔ n̄ji'i
nj̄ua ɲa ɲki n̄a'an ɲwa'anli ghɔ
nɛ. Mi ni mf̄uonj nj̄ua nthe ɲa
mi ni n̄jɛi ɲa ɲwa'anli ghɔ chwīe
pɛi f̄a'o tu'uthɔ nɔ kuo ndii. ⁹ Nɔ
ha'an a pɔ nɛ, m̄f̄a'o pwanju'ɔ,
ki lɔ nthe pi ɲa pɛi f̄a'o tu'uthɔ
nɛ, mi ni mf̄a'o nthe pi ɲa pɛi ni
mf̄a'o tu'uthɔ, a chwīe pɛi p̄a'a
ɲk̄unu yɛi ni phi. Nthe ɲa pɛi ni
mf̄a'o pi tu'uthɔ lɔ ɲkuonj pɔgɔ
Minnwi, nne pigi shini nɔ m̄f̄e
ɲgɔ'i ni pɛi kaɲ shigɛi. ¹⁰ Nthe
ɲa tu'uthɔ ɲa a pɔ nthe pi pɔgɔ
Minnwi nɛ gh̄a nthɔ ni p̄a'a nu
ɲk̄unu ni phi, ndugwi yi pɔ l̄ugu
nu ki ȳua nu lɔ m̄bɔ. Nɔ tu'uthɔ
ɲa a pɔ pi yi ɲkuonj mbhi nɛ gh̄a
nthɔ ni gu.

¹¹ L̄i fi'i thi nu a tini monj ni'in
njù'ɔ ɲa ɲkwanj tu'uthɔ yɛi ɲa
Minnwi t̄a'a nu nɛ chwīe pɛi f̄a'o,
pugu pa fi'i ni'in njù'ɔ ɲa pɛi
f̄a'o nɔ taa nu nch̄ɔ yɛi nɛ n̄jɛi!
Yei n̄onj nu ɲa mbhɔ yɛi yi wo.
A pini nu'unj nthɔ ni fi'i pigitua,
fi'i pɔgɔ, fi'i khw̄a nu pugu pa
fi'i ni'in njù'ɔ, ni fi'i p̄iri nu nonj
nɔ fɛ nu n̄jɔ ni ɲonj ɲa a chwīe
nnu ɲa a lɔ n̄ji'i ɲk̄a'o nɛ! Monj
ɲguonj ndii ghao, pɛi n̄onj nonj
yɛi ɲa mbhɔ yɛi yi wo monj nnu
ghɔ. ¹² Nne n̄ji'i nthe nɔ ha'an ɲki
n̄a'an ɲwa'anli m̄f̄e ni pɛi nɛ, a
shini nɔ m̄bɔ nthe pi ɲonj ɲa a
f̄aanj nnu ghɔ nɛ, ki nthe ɲonj ɲa pi
f̄aanj mbij yu nɛ. A ni m̄bɔ nthe pi
ɲa ni'in njù'ɔ yɛi mbij pigi n̄onj
nonj yi ni pɛi shhi Minnwi. ¹³ Nthe
yie ghɔ, pigi f̄a'o ghr̄inju'ɔ.

A lo ngu'ɔ mbo pi yigi ghrinju'ɔ, pigi pini mfā'ɔ pwanju'ɔ mbigi nthe pi pwanju'ɔ Taitu, nthe ɲa nguon yəi mā'an ghrí yi. ¹⁴ Nshini ndo mfā'ɔ lritho nthe sheshe kwēi njù'ɔ ɲa mi ni ɲkwēi gho nthe vəi nɛ. Ndo wu'ɔ nɔ ha'an nguon nnu pɛ ɲa pigi ni nchhu ni pəi, ni ndon ɲa a nnu shini nɛ, nguon kwēi nu njù'ɔ ɲa pigi ni ɲkwēi shhi Taitu nɛ ndon ɲa a nnu shini. ¹⁵ Fi'i khwā ɲa a fā'ɔ ni pəi nɛ ka pini njiɛn yiɛn, nɔ ha'an a kwɛn ya'ɔ nchɔ yəi ghao nɛ, fi'i ɲkwan nɔ ha'an pəi ni nchhu gho ɲa a tho a pwa ni pɔgo pugu pa wrú nu. ¹⁶ Mfā'ɔ pwanju'ɔ nthe ɲa mfā'ɔ ɲkɛn tininju'ɔ mbin pəi.

8

Mme pwapun mon yaon fe

¹ Ndwe, ma pa lin pan, pigi tā'a nu ɲa pəi ji fi'i pwapun Minnwi ɲa a fe ni pa choshi mon Mashedonia nɛ. ² Mon mme titini ngə'i ɲa a moon vugu nɛ, ntou pwanju'ɔ yugu chwīe pugu fe ki lo nji'i ngi'ɛ, nji'i nthe pi nɔ ha'an pugu ya mbou ɲga'a nɛ.

³ Nthe ɲa mi minkwentie yugu ɲa pugu ni mfe nɔ fi'i nji yugu, ti a ka lo ncha nji yugu chaa, pugu ni mfe pi ni khwā njù'ɔ yugu, ⁴ ndigəi vigi ki jwe nɔ fā'ɔ nu shina nɔ pɔ nu ɲgia yaon fe nɔ ghēre nu ɲgwa Minnwi pi taon taon. ⁵ Yei lo mbo ɲkwan ha'an pigi ni njwɛre nu nɛ, ndo pugu ni mfūon mfe non yugu ni Taatho ɲkaon, mbini mfe non yugu ni pigi wu'ɔ ɲkwan nɔ ha'an Minnwi tā'a nu nɛ.

⁶ Nne pigi ni ɲkɔnɔ Taitu ɲa nɔ ha'an a ni ɲkwo jɛ nɛ, á mī'ɛn fā'a pwapun yei shina pəi. ⁷ Ndo wu'ɔ nɔ ha'an pəi ghēi nu shhi mon nguon nnu nɛ, mon pin, mon chrà, pugu pa ji nu nnu, pugu pa

thi nu titini mon ni'in njù'ɔ, pugu pa khwā ɲa pigi chwīe ɲa pəi fā'ɔ nɛ,* pəi yəi ɲa pəi ghēi shhi shi'i mon fā'a pwapun yei ɲkaa yu.

⁸ Ndo nji'i ntho mfe yei pi nɔ gi ni pəi, ndo yei pɔ pi nɔ ndon nu ɲa khwā yəi yi ndindi ntogo pi ɲkuon chwīe nu pəi yəi titini ni'in njù'ɔ ɲgwa nduon.

⁹ Pəi ji pwapun Taatho via mbo Jisho Krishto, ɲa nji'i nthe pi nɔ ha'an a ni mfā'ɔ nɛ, ndo nthe vəi, a ni ngū mbou, nji ɲa ntogo ɲkuon pou yi, pəi shi mfā'ɔ.

¹⁰ Ndo mon nnu yei, mfe nyan pi'i nu, ɲa yei pɔ pi shéi ni pəi, mbo pəi ɲa shina ta'a ɲga'ɔ ɲa a tɔgo nɛ, pəi ni njɛ pa'a ndo ngu'ɔ nchwīe fā'a yei chwīe, pəi ni mbini ɲkhwā nɔ chwīe nu fā'a gho. ¹¹ Nenne ki'ɛ, pəi ghēi nɔ gho shhi ti mī'ɛn fā'a gho, nne ɲa piri nu non nɔ khwā nu nɔ fā'a nu fā'a gho nthe ɲa a nyien ta'a kwò pugu pa mī'ɛn nu fā'a gho nɔ fi'i ghrí yəi. ¹² Nthe ɲa piri nu non nɔ fe nu mbo, pi pin yaon fe non pi fi'i ɲkwan ha'an a fā'ɔ nɛ, ki lo mbo pi fi'i ɲkwan ha'an a lo nji'i mfā'ɔ nɛ.

¹³ Yei lo nji'i mbo pi nɔ chwīe nu pichəi ɲgwa pɔ shi'i pəi fā'ɔ lrí, ndo a pɔ pi nɔ chwīe nu nguon ɲgwa pɔ ndindi. ¹⁴ Fi'i ntou yaon ɲa pəi fā'ɔ ndwe nɛ shi ɲgɛre vugu mon yugu chà, nji ɲa ntou yaon ɲa pugu fā'ɔ nɛ shi ɲgɛre vəi mon yəi chà, nne nguon pa nnu pɔ ndindi. ¹⁵ Nɔ ha'an pi nā'an nɛ: "Non ɲa a ni ɲkiri ntou yi nɛ shini ndo mfā'ɔ ti a yiɛnyiɛn ɲga'a ndo pa'a non ɲa a ni ɲkiri shigei nɛ lo mbou yaon."

Taitu pugu pa pakwo pi

¹⁶ Ndo pia tōo Minnwi ɲa a fe ta'a ɲkwan ni'in njù'ɔ ɲa pigi fā'ɔ nɔ lina nu ni pəi nɛ njù'ɔ Taitu. ¹⁷ Nthe ɲa a shini ndo nji'i ngu'ɔ

* 8:7 8:7 Pichəi pa Nwa'anli Minnwi mon chrà Gri fā'ɔ pi ɲa khwā ɲa pəi fā'ɔ mbin pigi nɛ.

mbinj pi ligəi yigi, ndo ndutho yi thi titini mon ni'in njù'ò, ñkhwā ni njù'ò yi nò tho nu njəi vəi. ¹⁸ Pigi taon vi pugu yichəi ta'a ngan pinj na pi ya nga'ò vi mon nguoŋ pa choshi nthe fi'i ñkwan ha'an a tho nchii pwa pisha'akho nɛ. ¹⁹ Ki lo ngu'ò mbo pi yie gho, pa choshi pini nu'unj nchu'ò vi na pigi pugu nyienj ka'a nò fā'a nu fā'a pwapunj yei nthe ndigha'ò Taatho ndutho yi, ndo mbini nōonj na pigi khwā nò ghēre nu.

²⁰ Pigi tɔgo pi yei shendaonj nne na ki'i ñonj krēi vigi nthe ñkwan nò ha'an pigi chho ndii nnu kwe nu, pugu pa ghrā nu maonj pei na pi fe ki lo ngī'ɛ nɛ. ²¹ Pigi fā'ò njù'ò pigi nò chwīe nu nnu ye na a lo ngu'ò nchii pi ligi Taatho, ndo a chii ñkaa yu ligi ngwamishua nɛ.

²² Pigi chho ntaonj vugu pugu pa yichəi ta'a ndinj vigi mon pinj na pigi moonj vi ntuonj ngé njəi na a ni'in njù'ò nò ghēre nu mon ntuonj pa nnu, ndo ndwɛ, a ka pini nu'unj mfā'ò ni'in njù'ò fā'ò mbigi nthe fi'i ntuonj tininju'ò na a fā'ò mbinj pəi nɛ. ²³ Ndo ä mbo nò Taitu, a ngan kwò a, ndo mbini mbo ñonj na pigi yu fā'a nu ka'a nò ghēre nu vəi. Nga mbo nò pichəi pa linj pigi, pugu ghanj ntaonj pa choshi, mbo ndigha'ò Krishto. ²⁴ Nthe yie gho, pəi nōonj shhi pa choshi ni ngwa pei fi'i khwā yəi pugu pa titene yigi nthe vəi.

9

Yaonj fe nò ghēre nu ghanj pinj Jerushaleinj

¹ Ndwe, a lo nu'unj ndo mbie na mbini nā'anj mfe ni pəi nthe nnu ghēre nu ngwa Minnwi pi taonjaonj. ² Nji fi'i ñkwanj ha'anj pəi kwo piri nonj yəi nò ghēre nu nɛ, mbo yie na ñkwo fā'ò kwēi njù'ò nò gho nthe vəi ni

pa ngwa Mashedonia, nchhu nu na jē nga'ò yini, ngwa Akaya ni ñkwo piri nonj yugu. Ndo ni'in njù'ò yəi kwēne ntuonj yugu.

³ Ndo ñtho ntaonj ghanj pinj pei ni pəi nne na ki'i kwēi nu njù'ò yigi nthe vəi yi'i ntaonj ghagha mon nnu pei, nne na minthe pəi piri nonj yəi nò ha'anj mi ni ñkwo chhu na pəi shi mbo nɛ. ⁴ Ti ä mbo na pichəi ngwa Mashedonia tho pigi pugu, njəi na pəi lo naa mbiri nonj yəi, lritho wēinj vigi, ndo pa'a yəi lritho lo nu'unj mbo pi nnu chhu nthe fi'i tininju'ò na pigi kwo fā'ò nthe vəi nɛ. ⁵ Nthe yie gho, mi ni mbī'i na a pie na mā'anj ghrī pa ghanj pinj pei pugu ghəi shhi njəi vəi nò piri nu yaonj fe na pəi ni ñkā'a nɛ ndii maa kā'ò nu nne na pi kwo piri maonj pigho maa nchəinj nu, a pini nōonj na pəi fe nthe pi na pəi khwā nò fe nu, ki lo mbo nthe pi na pi ñi vəi ñi.

Ngan fe ki lo ngī'ɛ

⁶ Yei nnu gho: Sheshenonj na a phī yaonj ngī'ɛ nɛ shi ñkwōo shigəi, sheshenonj na a phī ntuonj yi nɛ shi ñkwōo ntuonj yi. ⁷ Sheshenonj fe nò ha'anj a lōgo nthi mi njù'ò yu nɛ, ki lo mfe pi ni kwe tho, ki pi nò ha'anj pi ñi vi ñi, nthe na Minnwi khwā ñonj na a ghà mfe ni pwanju'ò nɛ. ⁸ Minnwi fā'ò ghrī nò fe nu yaonj ni pəi a yienj ti nchaa fi'i ye na pəi tā'a nu nɛ, nne na pəi shi nga mfā'ò nguoŋ yaonj na a pie na pəi fā'ò nguoŋ ndii ghao nɛ, pəi fā'a fā'a shi'i mbigi ngəi shhi. ⁹ Nò ha'anj pi nā'anj nɛ, "A ghrā pa yaonj ki lo ngī'ɛ, a fe ni pa ghanj pou.

Ndindi yi shi lo mfā'ò ndugwi yi."*

¹⁰ Minnwi, mbo ñonj na a ghà mfe mbhē ni ngan phī mbhē pugu pa maonj jì nò jì nu nɛ, shi mbini mfe nguoŋ mbhē ye na pəi fā'ò nò phī

* 9:9 9:9 Nwa'anli Nkhī 112:9.

nu ne ndo nchwie a ku'ɔ pɛi kwɔo ntou yi nkwan ha'an pɛi fe nu ki lo ngi'ɛ†.

¹¹ Pi shi nchwie pɛi fã'o mon nguon shendaon ghao, nne na minthe pɛi fe ki lo ngi'ɛ mon nguon shendaon ghao. Ndi na pigi fe pa yaon fe pɛi ne, kan ngwa shi ntɔo Minnwi. ¹² Nthe na fã'a nu fã'a yei lo ngu'ɔ mbo pi pi'i nu chà ngwa Minnwi pi taontaon, a pini nu nchwie na ntou tɔo nu linaon mbho Minnwi.

¹³ Ntɔgo pi nkuon po nu na pugu pin fã'a yei, pugu shi mfe ndigha'o ni Minnwi nthe pi fe nu non yei ni pwa pisha'akho Krishto na pɛi chhu ne, pugu pa pwapun yei no fe nu yaon ni pugu pugu pa nguon ngwa nduon. ¹⁴ Nenne, pugu shi nduon Minnwi mfe ni pɛi ni mme khwã, nthe pwapun ki fi'i na Minnwi nɔon ni pɛi ne. ¹⁵ Pia tɔo Minnwi nthe fe ki fi'i yei!

10

Pɔɔ taa nchò nthe fã'a yi

¹ Mmu ndutho a, Pɔɔ, ndigɛi vɛi ntɔgo pi nkuon juju pugu pa ndiporo Krishto, mbo mmu na pi chhu na nga mbɔgo ligi ndii na pia po ka'a ne, ndo mfã'o tini njù'ɔ ndii na pia lo mbo ka'a ne! ² Ndigɛi vɛi na ndii na ntho ne, ki'i pɛi chwie mfã'o tininju'ɔ ni pɛi no ha'an mbĩ'i na a pie na mbo ni ngwa pe na pugu pi'i yugu na pigi chwie pa nnu pi mon freinon ne.

³ Nthe na nji'i nthe pi no ha'an pigi wu'ɔ mbo mon freinon yei nkuon mbhi ne, pigi lo nji'i ntho mã'an nchhò pi no ha'an freinon tã'a nu ne. ⁴ Nthe na pa maon nchhò pigi lo nji'i mbo pi maon nchhò nkuon mbhi. A po pi titini maon nchhò llo mbho Minnwi no shãan nu ghrĩ mimbina ndo

mbini nshãan pa mindoundou mifi. ⁵ Pigi ghã nshãan sheshe mindoundou na a po no ki'ingini ni ji nu Minnwi ne, nchwie nguon pi'i nu ya'o pi mbho Krishto. ⁶ Ndi na pɛi ya'o nchò ti ngɛi mĩ'en ne, pigi fe njó ni sheshenon na a lo nji'i ntho nja'o nchò ne.

⁷ Pɛi lili nkwan ha'an pa nnu po ligi pɛi ne. Sheshenon mfã'o tininju'ɔ ni non yei na a yi Krishto, a pini nu'un nkwin non yei ni yei nnu na, wu'ɔ no ha'an a yi Krishto ne, wu'ɔ nenne pigi yi Krishto nkaa pigi. ⁸ Nthe na mi nji'i ndo nkweĩ njù'ɔ ni nji nthe ghrĩ na Taatho fe ni pigi no chwie nu pɛi ku'ɔ, ki lo mbo pi no piri nu vɛi ne, kan mba'a nji'i mfã'o lritho.

⁹ Ndo nji'i ntã'a nu a po pi no ha'an nchho nguru vɛi wuru ni pa nwa'anli na na'an mfe nu ni pɛi ne. ¹⁰ Nthe na pi chhu na, "Pa nwa'anli pi lrĩ ndo ntini, ndo ndii na a po ju shhe ne, pa'a ndutho yi lo ntini, ndo chrã yi po nnu gha." ¹¹ Nkwan non gho ji na yaon na pigi chhu pi mon nwa'anli ndii na pigi lo mbo ne, wu'ɔ nnu na pigi chwie ndii na pigi po shhe ne.

¹² A lo nji'i mbo pi na pigi moon nchho nũ'ɔn non yigi pi mon ta'a nthinkwo, ki ntho mbini pi non yigi pigi pa ngwa pe na pugu pa'o nu no nɔon nu non yugu na pugu nkien ngwa ne. Ndo ndii na pugu lɔgo non yugu a po nthinkwo fi'i pa nnu, ndo mbini ngwa pi mbin pugu ne, nɔon na ngwa pei lo nji'i nji nnu.

¹³ Minthe pa'a pigi lo nkweĩ njù'ɔ yigi mfərə yei nthinkwo, pigi shi ngu'ɔ nkweĩ njù'ɔ yigi ndugwi mon fiɛn na Minnwi fe ni pigi na pigi fã'a fo ne, ti nchɛin mbin pɛi. ¹⁴ Nthe na pigi lo nji'i mbigi pi non yigi pi no ha'an pigi shini ndo nchɛin mbin pɛi. Nthe na a pigi mbo fɔon ngwa llo fe

hinj ntho njæi vœi ni nk̄ini pwa pisha'akho Krishto.

¹⁵ Pigi shi'a nji'i nk̄wœi njù'ò mfêrê nthinjkwô monj fâ'a ña ñgwa nduonj fâ'a nê. Ndo kwâ'a yigi pò pi ña nò ha'anj pinj yœi p̄igi nu nê, fi'i li'i ña p̄igi shi fâ'a shina pœi ti nchœinj nê, shi mb̄igi ntou yi, ¹⁶ nji ña p̄igi shi nch̄ii nk̄ini pwa pisha'akho ti mfêrê la'ataonj yœi, pi ki lo nk̄wœi pi njù'ò nthê fâ'a ña chœi ñonj kwo fâ'a ñgei nduonj nê. ¹⁷ "Sheshenonj ña a kwœi njù'ò yi nê, kwœi njù'ò yi nthê pi Taathò."

¹⁸ Nthê ña a lo nji'i mbo pi ñonj yê ña a n̄onj ñonj yi n̄o ñkienj ñonj nê ña pi pinj vi, a pò pi ñonj yê ña Taathò n̄onj vi ña a ñkienj ñonj nê.

11

Pòo pugu pa ghanj ntaonj mifi

¹ Ntâ'a nu ña pœi fâ'ò shigei wœinj njù'ò monj muunj mi shigei nnu na. Pœi fâ'ò wœinj njù'ò vœi. ² Mfâ'ò the fugu Minnwi nthê vœi, mi ni n̄onj vœi n̄o mingwe fhi, ña a lo nji mimbia nê, ni ta'a mimbia, mbo Krishto. ³ Ndo ñtho mbogò nu ña wu'ò n̄o ha'anj mitwe'i gho ni mf̄ii Ive ntogò pi ñkuonj mbha nnu mifi yi nê, njù'ò yœi shi mfi vœi ki pœi lo nu'unj nthi ni ta'anju'ò, pugu pa fê nu njù'ò yœi monj taonjtaonj ni Krishto. ⁴ Nthê ña yichœi ñonj ntho nch̄ii pa nnu nthê yichœi Jisho ñkienj yê ña p̄igi ch̄ii nu nê, pœi pinj pinj. Pœi pinj yichœi jijwe ki lo mbo yê ña pœi ni mf̄uonj mbinj nê pinj, mbinj yichœi pwa pisha'akho nduonj ki lo mbo yê ña pœi ni mf̄uonj mbinj nê pinj.

⁵ Shishini, ñdo nji'i mb̄i'i ña memme ghanj ntaonj pœi pine chaa a chaa. ⁶ A nji'i mbo pi ña ñdo nji'i nji chrà, pa'a a lo mbo pi ña ñdo nji nnu. Nò chrà nu shini, p̄igi ni nchwœi pœi ji pei pa nnu monj ñguonj shendaonj ghao.

⁷ Ki mi ni nchwœi pi phi nò jù nu nonj a nji ña minthe pi k̄êrê vœi? Nthê ña mi ni nch̄ii nk̄ini pwa pisha'akho Minnwi ni pœi ki lo nk̄we pe nê. ⁸ Mi ni nch̄igi pa choshi nduonj nthê ña mi ni nk̄we pe mbho pugu nò fâ'a nu mbho pœi. ⁹ Nò p̄igi nu, nd̄ii ña pia ni mbo ka'a pa chà pò mbinj mu nê, ñshini ndò ñgana sheshenonj vœi. Pa ghanj pinj llo Mashedonia ni mb̄i'i pa chà panj. Nnê, ñd̄aa nò pò nu lr̄i ni pœi, ndò mba'a nde ma mbo lr̄i ni pœi. ¹⁰ Nò ha'anj nnu shini Krishto pò njù'ò mu nê, mba'a nji'i mienj kwœi nu njù'ò monj pa krao ñgei Akaya. ¹¹ Yie pò nne nthê kho? A pò nthê pi ña ñdo ñkhwâ vœi? Minnwi ji ña ñkhwâ vœi.

¹² Nshi ñgu'ò ntho nchwœi pa nnu p̄e ña ñtho nchwœi nu nê, nne nji ña ñshi mf̄â'ò sh̄ina nò li'i nu ñgwa pigho ña pi lôgò vugu nò ta'a yaonj p̄igi pugu monj nnu p̄e ña pugu kwœi njù'ò yugu nthê yie nê. ¹³ Nthê ña ñkwanj ñgwa pigho pò pi ghanj ntaonj mifi, ghanj fâ'a fi ñgwa, ña pugu p̄uonj nonj yugu mbo nò ghanj ntaonj Krishto. ¹⁴ Ndo a lo nu'unj mbo pi nnu ghr̄ao nu nthê ña nji'i nthê pi Shata p̄uonj nonj yi mbo nò ñganj ntaonj lí'ê. ¹⁵ Nthê yie gho, a lo nji'i mbo pi nnu ghr̄ao nu nò ha'anj puonj fâ'a pi ñkaa pugu p̄uonj nonj yugu mbo nò puonj fâ'a nd̄ind̄i. Monj ndugwi yi, pugu shi ñkwôo pi ñkwanj ha'anj pugu phi nê.

Pa ñgœ'i ña Pòo ni ntogò monj gho nò ñganj ntaonj Krishto nê

¹⁶ Na'anj mb̄ini mb̄i'i, ki'i yichœi ñonj p̄i'i ña mbo pi na. Ndo p̄œi ndogò a nenne, pœi pinj a nê nò na nji ña minthe ñkwœi njù'ò a shigei. ¹⁷ Yei nnu ña ñtho nchhu nu nê, ñdo nji'i nk̄we ghr̄i pi mbho Taathò nchhu nu nò gho, ñchhu pi nò na. ¹⁸ Nthê ña ntou

ngwa ghà ñkwēi njù'ó nthe pi nnu freinon ñe, mummu ñkaa mu ñshi ñkwēi. ¹⁹ Nthe ña pèi ghà ngwēin njù'ó ni pa na mon pwanju'ó, ña pèi pò pi ghan shiethó! ²⁰ Nthe ña pèi ghà mfā'ó wēin njù'ó nò ha'an ñjon ndōgo vèi nò pa ñkūna ki njōo mbhó pèi, ki mfi vèi, ñkērè non yi nthi thó pèi, ki nchrēi lri téné pèi. ²¹ A nnu lrithó vèi nò chhu nu ña pigi ni ñkī'i ñga'a nò chwēi nu nnu pighó.

Ndó ti šheshejon mfā'ó tininju'ó nò tene nu nthe yichèi nnu (ñchrā pi nò na ñkamu'ón), mfā'ó tininju'ó nò tene nu nò ghó ñkaa mu. ²² Pugu pa ngwa Hibru? Mummu ñkaa mu yie. Pugu pa ngwa Ishrae? Mummu ñkaa mu yie. Pugu puon Abraham? Mummu ñkaa mu yie. ²³ Pugu puon fà'a Krishto? Nka chaa vugu chaa. Nchrā pi nò ha'an mbó pi lilin, ndó ñka pò pò nchaa vugu, mon ntou fà'a, mon ghēi nu chéin ñgeñge, pi wie a mon ñgé ki fi'i, ñgu'ó ma ntogo pi mon gu ntou ndii. ²⁴ Nò tien ñge, pa ngwa Juu wie a ni trei wuj ni ndipu'u ndigi cho ngwàn. ²⁵ Nò trei ñge, pi wie a ni muun thi, ntun a ni ñgu'ó ta'a ñge, mitu ñkhī kwo chhwi nshina kraokrao ni mmu trei ñge, mon ta'a tu'u ni ta'a naonchi ñdoo nu ñkuon yaon thó mme ñkhī. ²⁶ Nkuon ntou pa nyien, ñtogo mon gu mon pa ñnēi, ñtogo mon gu mbhó pa ñgina minwi, ñtogo mon gu mbhó pa ngwa pan, ñtogo mon gu mbhó pa ngwa taon nduon, ñtogo mon gu mon pa memme la'ataon, ñtogo mon gu mon ñkūnu njó, ñtogo mon gu mon mme ñkhī, ñtogo mon gu mbhó pa ngwa ña pugu fi ña pugu pa ghan pin ñe. ²⁷ Mon ñgè'i pugu pa wie non, ñtogo mon ntou pa tu'u ki lo ndhe, ñji yia a, njù'ó a pinì njaon, mbó ki maon ji mon yien ndii, mon figèi pugu pa pou

kwri ndhwī. ²⁸ Ndó nò mien nu ki lo ñgēi mfi'i pichèi pa nnu nduon, mon pa lelle, mfā'ó lri ghana njù'ó nthe ñguon pa choshi. ²⁹ Ndi ña ñon lo ntini ñe, mbó nò ha'an ñdó ntini ñkaa mu. Ndi ña pi chwēi ñon gū mon phi ñe, ñdinaon ni pè'i njù'ó.

³⁰ A mbó ña ñtene, ñtene pi ni pa maon pe ña a nōon ña ñdó ntini ñe. ³¹ Minnwi ndó mbó Tāa Jishó Taathó, mbó ju ña mbó pò ji ki ndugwi yi ñe, ji ña ñdó ñji'i nthó nde'i pi ñgien. ³² Mon Damashiku, ñon ña a ni nthó nsha'a nu mbhó Fūon Areta ñe, ni nchó ñkē'i mme la'ataon Damashiku nò wēin nu ma, ³³ ndó pi ni ni'in ña mon mikuo nshwi'i cho windu mbin ñka'a, nne ñtei ntaon mbhó yu.

12

*Nnu ha'an Póo yèi ñe
pugu pa maon chwe'ichwe'i mon
non yu*

¹ A pie ña ñgēi shhi nthó ñkwēi njù'ó a, ñji'i nthe pi nò ha'an shéi shi lo mbó nò ghó, ñshi ñgēi shhi nò chrā nu ñkuon yèi nu nnu pugu pa nnu ha'an Taathó nōon ñe. ² Nji yichèi ñon mon Krishto ña a khwenchró ñga'ombhi nò ha'an pi ni njā vi ñku'ó nò ghó mon trei yere po, ki a ni mbó pi mon freinon ki a shini ndó mbó pi mon freinon, ñdó ñji'i nji, a ji Minnwi. ³ Nji ña pi ni njā ñon vei ñku'ó nò ghó mon li'i pwapwa po, ki a ni mbó pi mon freinon ki a shini ndó ñji'i mbó mon freinon, ñdó ñji'i nji, a ji Minnwi. ⁴ A ni nja'ó pa nnu ña mba'a nchó fi'i, ña pi shi lo ñji'i mbin ña ñon chhu.

⁵ Nshi ntene mon ligi ñon vei, ndó ni nyan non mba'a ntene, ñkien ni pa yaon ña ñdó ñji'i ntini mon ghó ñe. ⁶ Nthe ña ñi ndó ñkhwā nò kwēi nu njù'ó a pa'a

ndo nji'i mbo pi na, nthe na nshi ntho nchrā pi nnu shini. Ndo mba'a nji'i ntene, nne na ki'i non lii a no yaon na a ncha fi'i nkwan ha'an a yei mbin mu ki nja'o llo mbho mu ne.

⁷ Nenne, no li'i nu ma na ki'i ndon non nthe pa memme nnu ghraoghrāo na nki yei ne, pi ni ni'in pa yaon no pa yaon chwē'ichwē'i mbin mu, ngan ntaon llo mbho Shata, no fe nu ngē'i vāi, no li'i nu ma na ki'i mfā'o ndon non. ⁸ Njūa ni Taatho ni trei ngē nne na minthe yaon yei taon mbin mu. ⁹ Ndo a chhu vāi na, **“Wpawu a pō pi nguon yaon na a pie na o fā'o, nthe na nguon nji a ghā ndon non yi ndii na o lo ntini ne.”** Nthe yie gho, nja mfā'o pwanju'o ki'e no tene nu mon pō nu ma ki lo ntini, nne na minthe nji Krishto kina mbin mu. ¹⁰ Nthe ligi Krishto ki'e, mfā'o pwanju'o mon pō nu ki lo ntini, mon wē'i, ngē'i ghagha'a na pi fe nu vāi pugu pa nnu titini. Nthe na ndii na ndo nji'i ntini ne, nkan titini kē'i gho.

Pōo fā'o njū'o nthe chōshi Korinj

¹¹ Nkwo pō no na, a fra pēi mfra a na mbo nne, nthe na a ni mfā'o pēi no chhu nu na mi nkien non ndo mbin a. Nthe na nshini ndo nkigēi kigēi ncha ngwa pigho na pugu chhu na pugu ghan ntaon Jisho lienlien, nji'i nthe pi no ha'an ndo mbo yichēi yaon ne. ¹² Mi ni ndon pa li nkien ngan ntaon Jisho shina pēi ni nguon wēin njū'o ghao, ntogo nkuon pa li pugu pa nnu ghraoghrāo ni pa memme fā'a titini. ¹³ Nthe na a pō pi mon yei shendaon na pi ni nchwē ni pēi no ha'an pēi lo mbo yaon shina nguon pichēi pa chōshi, nkien na mmu ndutho a, shini ndo mbo lri ni pēi? Pēi li'e phi a yei mfe a no gho!

¹⁴ Lii njēi, nkwo piri non a no tho nu nkra vāi a pō trei ngē, ndo mba'a mbie vāi ni sheshe yaon nthe na ndo nji'i ntā'a pi maon pēi, ntā'a pi pēi. Nthe na a lo nji'i ni puon na pugu lēin maon nthe pa tāa pugu, ndo a yī'i na a lēin pa tāa nthe puon pugu. ¹⁵ Nshi nja nkhwā no phe nu nguon yaon na mfā'o ne ti mbhe chōmbhi a nthe nchēi yēi. Mi nkhwā vāi ntou yi, a nu'un mbie na pēi khwā a pi shigēi yi?

¹⁶ Pichēi shina pēi pin na mmu ndutho a shini ndo mbo lri ni pēi, pichēi shina pēi chhu na mi ni mbo pi ngan mbe, nchigi vāi ni mifi. ¹⁷ Nkwan nēin? Nki tōgo mbin sheshenon na nki taon ne nchigi vāi? ¹⁸ Nki ligēi Taitu na a ghēi, nchu'o ta'a ngan pin ntaon vugu yu. Taitu ni chigi vāi? Nguon yigi pugu shini ndo mfā'o ta'a nkwan njū'o ndo mbha nnu yigi pō ta'a yi?

¹⁹ Pēi wu'o nchho mbi'i nu nguon ndii yei na pigi chho nchhu nnu pēi nchho nkwe pi non pigi? Pigi chrā nu nkwan ha'an Krishto tā'a nu na pigi chrā shhi Minnwi ne, ndo nguon pa nnu ha'an pigi chwē nu ne, pigi chwē pi no ghēre nu vāi, ma nkien pa lin pan. ²⁰ Nthe na mbogo nu na ndii na nshi ntho ne, pa'a ndo njēi vāi nkwan ha'an nkhwā ne, ndo pa'a pēi lo njēi a no ha'an pēi tā'a nu ne. Mbogo nu na kē'ichēi fē'i shi mbo, kighi'ē pō, pigitua, pugu pa kipina, ni chrā piphi, ni nchū, ndon non pugu ghaghana. ²¹ Mbogo na nshi nga mbini ntho, Minnwi a shwi'i a shhe shhi pēi, kē'ichēi nshi mfā'o no kēi nu ntou pa ngwa ha'an pugu ni nkwo ma nchwē phi ndo pa'a ndo nji'i mbā'a nkūnu yugu ni pa nnu tōtro, kwoshuon pugu pa nnu nchhi na pugu chwē ne.

13

*Shūu nu ténə pugu pa ndugwi
njin mā'an nu chrā*

¹ A ngé yi trei ndwe nɔ ha'an n̄tho nu nkra v̄əi. "Pi nchhu sheshe nnu tho non, a wu'ɔ mbie na paa minkwentie ki yi trei wu'ɔ mbo nkaoŋ nnu gho maa mbo na a nnu shini"*.

² Mi ni nshūu ténə nguon ngwa pe na pugu ni nchwīe phi ne pugu pa nguon pichəi ngwa nduon. Ndo mbini ntho nshūu ténə yugu ndwe na ndo nji'i mbo ne, wu'ɔ nɔ ha'an n̄ki chwīe ndii na n̄ki tho nkra v̄əi mbra ngé ne, na mi mbini ntho nkamu'ɔŋ pa'a ndo nu'un mien vugu.

³ Nchhu neiŋ nthe na pəi chho ntā'a li nɔ nōon nu na Krishto chho nchrā nu ntogo pi mbin mu. Krishto shi lo mbou pi ghr̄i ni nkwan ha'an pəi pugu togo nu ne. A fā'o ghr̄i shina pəi.

⁴ Nthe na pi ni nkwiŋ vi nkuon wā'a ntho nōon nu na a shini ndo ntini, ndo a fā'o chombhi ndwe ntogo pi nkuon nji Minnwi. Pigi nkaa pigi lo nji'i ntini mon po nu pigi pugu ka'a, ndo mon chwīe nu pa nnu pia ka'a, pigi fā'o chombhi pigi pugu ntogo pi nkuon nji Minnwi.

⁵ Pəi lii non pəi njəi na pəi po mon pin! Pəi ywe'i non pəi, ki pəi lo nji yei nnu, na Jisho Krishto po mon njū'ɔ pəi, kan a neiŋ, shishini pəi gū ywe'i nu gho gū.

⁶ Nkwā'a na pəi shi njəi na pigi lo nji'i ngū mon ywe'i nu gho.

⁷ Ndo pigi luon ni Minnwi na ki'i pəi fāan sheshe nnu, ki lo mbo pi na pigi nōon non yigi na pigi ka'oka'o mon nguon nnu. A po pi na pəi chwīe nnu ye na a kā'o ne, nji'i nthe pi nɔ ha'an a shi mbo nɔ ha'an pigi gugu.

⁸ Nthe na minthe pa'a pigi lo nji'i nchwīe sheshe nnu na a nōon nu na pigi lāa

nnu shini lāa. Minthe pigi wu'ɔ nchwīe sheshe nnu nthi pi nkuon nnu shini.

⁹ Pigi fā'o pwanju'ɔ ndii na pigi pou ghr̄i, ndo pəi fā'o ghr̄i ne. Pigi luon nu na pəi pini mbini mbo shi'i.

¹⁰ Nthe yie gho, na'an nnu pei mfe ni pəi ndii na pia lo nji'i mbo ka'a ne, nne na ndii na ntho ne, mba'a nu'un nōon nnu ghr̄i na Taatho fe v̄əi ne mbin pəi ni nji, mbo ghr̄i na a fe v̄əi na nkugwi v̄əi nɔ gho ki lo nshāan v̄əi shāan nɔ gho ne.

¹¹ Nɔ lūgwi nu, ma liŋ pan, pəi fā'o pwanju'ɔ. Pəi pa'o nɔ pini nu mbini mbo shi'i, mā'an njū'ɔ non pəi ni non pəi. Pəi po ni ta'anggi, pəi chho mon ta'anggi. Minnwi khwā, mbo Minnwi ta'anggi, po pəi pugu.

¹² Pəi chrā ni non pəi shishi'i ni pan nu non.

¹³ Nguon pa ngwa Minnwi pi taon̄taon̄ mā'an chrā yəi.

¹⁴ Pwapun Jisho Krishto, mbo Taatho, pugu pa khwā Minnwi pugu pa Jijwe Minnwi po pəi pugu ghao.

* 13:1 13:1 Nwa'anli Mbra Fe nu Gí 19:15.

Nwa'anli choshi Galashia Kāon nu pa tho nnu

Nɔ ha'an n̄k̄ini pwa pisha'akho Krishto ni nḡēi nu shhi ti pa ngwa na pugu shi lo n̄ji'i mbo ngwa Juu jē pɔ nu ghan pin n̄, piē ni mbo na a piē na n̄on na a lo n̄ji'i mbo n̄on Juu n̄ ni n̄i ngunu mbrei n̄kaon maa mbo ngan pin? Pɔɔ f̄i'i ni pia mon n̄wa'anli yei na a lo mbie na n̄on n̄i ngunu mbrei n̄kaon maa mbo ngan pin. A f̄i'i mon n̄wa'anli yei na a wu'ɔ mbo pi f̄a'o nu pin mbin Krishto na minthe n̄on kie fo ndūgu. Pɔɔ ni n̄a'an n̄wa'anli yei ki'ē nɔ chwīe nu ngwa p̄e na pugu ni n̄kwo chhɔ f̄aan ndaon ntogo n̄kuon yaon ye'i t̄ait̄ai n̄, pin̄i shendaon na a k̄a'o n̄. Pɔɔ gha ndugwi nu n̄on na mbha nnu n̄on na a pin Minnwi n̄ gh̄a ndhɔ pi mon khw̄a na a f̄a'o mbin Minnwi pugu pa ngwamishua, ntogo n̄kuon pin na a f̄a'o n̄.

Mā'an nu chr̄a

¹ Nwa'anli yei llo mbho mu Pɔɔ, mbo ngan n̄taon Jishɔ, ki lo ndhɔ pi mbho ngwamishua, ki ntogo pi mbho n̄on. A togo pi mbho Jishɔ Krishto, pugu Minnwi, mbo T̄aa vi, na a ni n̄ku'ɔ ni ju mon gu n̄.

² Pigi pa nguon ghan pin, na pigi pugu pɔ h̄ein ka'a n̄, chr̄a ni pa choshi mon Galashia.

³ Pwapun pugu pa gh̄ighri llo mbho Minnwi mbo T̄aa via, pugu Jishɔ Krishto, mbo Taathɔ pɔ ni p̄ai. ⁴ Jishɔ yei ni m̄f̄e n̄on yi n̄khu nthe phi yia, nɔ fu'u nu via mon mbhi pip̄hi yei, n̄kwan nɔ ha'an Minnwi ndo mbo T̄aa via ni nt̄a'a nu n̄, ⁵ nguon ndigha'o ghao ki ndugwi yi pɔ ji. A yie.

N̄k̄ini pwa pisha'akho wu'ɔ ta'a yi

⁶ Nja n̄gr̄ao n̄kwan nɔ ha'an p̄ai kwo tho n̄tei N̄on ye na a ḡē v̄ei, ntogo pi n̄kuon pwapun Krishto, n̄ka tho n̄j̄ou pi n̄jin n̄kwan pwa pisha'akho nduon n̄. ⁷ Yich̄ai pwa pisha'akho nduon lo n̄ji'i mbo fo, a pɔ pi na pich̄ai pa ngwa tho m̄f̄e nḡē'i ni p̄ai, nt̄a'a nu n̄kwri pwa pisha'akho Krishto. ⁸ Ndo, ā n̄ji'i ntho pigi ki ngan n̄taon Minnwi llo pɔ, n̄chii pwa pisha'akho ki a lo mbo pi ye na pigi ni n̄chii ni p̄ai n̄, n̄ch̄onɔ pɔ mbin yu llo mbho Minnwi. ⁹ Nɔ ha'an pigi ni n̄kwo chhu, m̄bini nu'un n̄chhu ndwe n̄kamu'ɔn n̄, na n̄on ntho n̄chii pwa pisha'akho ni p̄ai, ki a lo mbo pi n̄kwan ye na p̄ai ni mbin n̄, n̄ch̄onɔ pɔ mbin ngan vi, llo mbho Minnwi.

¹⁰ Mi chhɔ ndwe mba'o pi na ngwamishua pin a, ki mi pa'o pi na a pin Minnwi mbin a? Ki mi pa'o pi nɔ chwīe nu na t̄ua ngwamishua pwa? A kan ni mbo na n̄gu'ɔ mba'o pi nɔ chwīe nu na t̄ua ngwamishua pwa, n̄shi kan n̄ji'i mbo muon f̄a'a Krishto.

A ḡē Minnwi nḡē Pɔɔ

¹¹ Na'an n̄chwīe p̄ai ji, ma l̄in pan, na pwa pisha'akho ye na a ni n̄chii mmu n̄ lo ndhɔ pi mbho ngwamishua. ¹² Nthe na a shini ndo m̄f̄e sheshe n̄onmishua v̄ei, ndo pa'a pi lo n̄j̄e'i a ye'i nɔ ghɔ. A tho v̄ei ntogo pi mon nnu na Jishɔ Krishto ni n̄on v̄ei n̄.

¹³ P̄ai ni n̄ja'o n̄kwan ha'an chombhi a ni mbo, ndii na mi ni ntho n̄j̄ou n̄jin n̄kwan nnu Minnwi pa ngwa Juu n̄, n̄kwan ha'an n̄ki tho m̄f̄e titini nḡē'i ni choshi Minnwi, mba'o nu nɔ shi'i nu vi n̄. ¹⁴ N̄ki gh̄ai shhi mon n̄kwan nnu Minnwi pa ngwa Juu n̄chaa ntou pa kuo pigi, nthe na n̄ki ya

mfā'ō ntou ni'īn njū'ō mon nū'ōn pa nkhu taa pan.

¹⁵ Ndo ndiī ña ju ye ña a ni ñkwo chu'ō a llo ndiī ña müun̄ a ni nshūu a ne, ndo mbinī nu'un̄ ñgē a ntogo pi ñkuon̄ pwapun̄ yi, ¹⁶ ni mfā'ō pwanju'ō nō nōon̄ nu muun̄ vi vāi nne ña minthe ñchiī pwa pisha'akhō nthe vi shina pa ñgwa taon̄ nduon̄ ne, ñshinī ndo ñgōī mbhō sheshen̄on̄ nō kwe nu ntīgi. ¹⁷ Nshinī ndo mbinī ñku'ō Jerushalein̄ nō yāi nu pa ñgwa pe ña pugu ni mbo pa ghan̄ ntaon̄ Jishō ñkaon̄ maa mbo ne. Ñki ka ghəighəī ta'a ñgē mon̄ la'ataon̄ Arabia, ndhō mbinī mbinī Damashiku.

¹⁸ Treī ñga'ō ni ñga ntogo, ñku'ō Jerushalein̄ nō kra nu Kefa,* pigi yu chhō nō tieñchrō llembhi. ¹⁹ Nshinī ndo njəī kan̄ ta'a ñgan̄ ntaon̄ Jishō ñkien̄ Jēin̄ ndiñ Taathō. ²⁰ Nnu ña ña'an̄ ne nnu shinī. Minnwī ji ña ñdō nde'ī pi ñgiēn̄.

²¹ A gha nda'a, ñgōī mon̄ pa krao ñgeī Shiria pugu Shilishia. ²² Mon̄ ndiī ghō, pa ñgia chōshī Krishto mon̄ Judia shinī ndo naa ma njəī a, ²³ pugu ni ñgu'ō ñja'ō ya'ō pi chhu nu ña, "Ñon̄ ve ña a ni nthō mfe ñgō'ī ni pia ne thō ne ndwe nchiī pi piñ ye ña a ni ñkaa nu nō shi'ī nu ne." ²⁴ Nne, pugu gha'ō Minnwī nthe a.

2

Pa pichəī ghan̄ ntaon̄ Jishō piñ Pōō

¹ A ni ñga nda'a khwenchrō ñga'ō, mbinī ñku'ō Jerushalein̄, pigi Banaba ni ñku'ō ka'a. Mi ni ndōgō Taitu pigi pugu ku'ō ka'a. ² Mi ni ñgōī nthe ña Minnwī ni nōon̄ ña ñgōī. Mi ni mfī'ī ñkanī pwa pisha'akhō ye ña mi ni nchiī

* **1:18** 1:18 Kefa pō pi ligi Pita mon̄ chrà Gri. mbreī ne, pō pi pa ñgwa taon̄ nduon̄, ñgwa ña pi ni'īn vugu ñgunu mbreī ne, pō pa ñgwa Juu.

ni pa ñgwa taon̄ nduon̄ ne mon̄ kirī pa thishī chiīchiī tē'ī vugu. Nne nthe ña ñshinī ndo ntā'a nu ña fā'a ña mi ni ñkwo fā'a, pugu pa ye ña mfā'a nu ne tōgō gha. ³ Ndo pugu shinī ndo nji'ī mfra nō ni'īn nu Taitu ña pigi yu ni mbo ka'a ne ñgunu mbreī, nji'ī nthe pi nō ha'an̄ a ni mbo pi ñon̄ Gri, ⁴ ndo pichəī ñgwa ni ntā'a nu ña pi ni'īn vi ñgunu mbreī. Ñgwa peī ni mbo ñgwa ña pugu ni mfī̄ nu ña pugu ghan̄ piñ, ñi'an̄ niī shina pigi nō pa miyra, nō tā'a nu la'ō taon̄ nu mon̄ kūna mbhō gí pa Juu ña pigi taon̄ fō nthe ña pigi pa Krishto Jishō ta'a yi ne. Pugu ni ntā'a nu ña pigi pō mon̄ kūna. ⁵ Pigi shinī ndo mbinī chwiē nu nnu ña pugu ni nchhu nu ne kan̄ shigēī yi, nne ña nnu shinī pwa pisha'akhō kina ni pəī.

⁶ Ndo ni ñgwa pe ña pugu ñgwa chiīchiī shina pəī ne, yaon̄ ña pugu yie ghō lo nji'ī mbo yichəī nnu vāi, Minnwī shi'a nōon̄ shieligi. Pugu shinī ndo mbīgi sheshe nnu fhī vāi. ⁷ Pugu ni ñka yəī pi ña Minnwī chu'ō a ña ñchiī ñkanī pwa pisha'akhō ni ghan̄ ki niī ñgunu mbreī* ne, wu'ō nō ha'an̄ pi ni nchu'ō Pita ña a chiī ni ñgwa ña pi ni'īn vugu ñgunu mbreī ne. ⁸ Nthe ña ñon̄ ña a ghà ntōgō mbinī Pita mfā'a ña â chiī ñkanī pwa pisha'akhō nō ñgan̄ ntaon̄ Jishō ni ñgwa ña pi ni'īn vugu ñgunu mbreī ne, ghà ñgu'ō mfā'a ju mbinī mu ña ñchiī ni pa ñgwa taon̄ nduon̄. ⁹ Ndī ña Jēin̄ pugu Kefa, ni Joun̄ ña pugu ni mbo nō pa kwinī ni njəī fi'ī pwapun̄ ña Minnwī ni nōon̄ vāi ne, pugu chrā ni pigi Banaba ni mbhō nō nōon̄ nu ña pugu piñ nnu ña pigi ye'ī nu ne, ña pigi ghōī nchiī ni pa ñgwa taon̄ nduon̄, pugu chiī yugu

* **2:7** 2:7 Ñgwa ña pi lo ni'īn vugu ñgunu mbreī ne, pō pi pa ñgwa taon̄ nduon̄, ñgwa ña pi ni'īn vugu ñgunu mbreī ne, pō pa ñgwa Juu.

ni ngwa ña pi ni'in vugu ñgunu mbrei ne. ¹⁰ Pugu ni ñgu'ó mbini nchhu pi ña pigi kwij ghan pinj mbo ghan pou Jerushalein, ñgu'ó mbo nnu ye ña mi ni ñkwo ya ñkhwā nu nō chwīe nu ne.

Pōō fē'i Kefa (Pita)

¹¹ Nō pīgi nu, Kefa ni ñga mbo Antio yichēi ndii, ñjēi ña a ni nthō nchwīe nnu ña a lo ñji'i ñkā'o ne, ñbīga vi shhi ñgwa. ¹² Ñkāon pichēi ñgwa ña Jēin ni ntaon vugu ne maa nchēin, Kefa ni nthō ñji maon pugu pa ñgwa taon nduon, ñgwa pigho gha nthō nchēin, a fu'u nonj yi mbini ñjin nthe ña a ni nthō mbōgo ñgwa pē ña pugu ni nthi yugu pi ña pi ni'in ñgwa taon nduon ñgunu mbrei ne. ¹³ Pichēi pa ñgwa Juu, mbo ghan pinj, pini Kefa monj mbha nnu mifii yei, ti Banaba ñkaa yu gū monj mifii yugu gho.

¹⁴ Mi ni ñga ñjēi ña mbha nnu pugu lo ñji'i ntōgo ndaon ntou ñkuon nnu shini pwa pisha'akhō, ñchhu ni Kefa shhi pugu ghao ña, "Gō nduthō yō ya mbo ñonj Juu, ndō nchhō chōmbhi yō nō ñonj taon nduon ki lo mbo pi ñonj Juu. Ti a kie pi ñein o fra ñgwa taon nduon ña pugu chhō chōmbhi yugu nō pa Juu?"

Pa Juu pugu pa Ñgwa Taon Nduon tōgo pi monj pinj nu ndūgu

¹⁵ Pia ni nonj yia, pi phi via pia pō pi ñgwa Juu, ki lo ñji'i mbo ñgwa taon nduon, mbo "ghan phi" nō ha'an pi ghā mēin vugu ne, ¹⁶ ndō pia ji ña ñonj shi'a ñji'i mbo ñonj ndīndi shhi Minnwi ntōgo pi ñkuon nū'ōñ nu gí. Ñonj ghā ñgu'ó ntōgo pi monj pinj nu Jishō Krishto.† Nne pia ñkaa pia pinj pi Krishto Jishō ñkaon maa ntōgo shá'a, ntōgo pi monj pinj ña

pia fā'o mbinj Krishto ne, ki lo ntōgo pi monj nū'ōñ nu gí. Nthe ña mba'a yichēi ñonj tōgo shá'a shhi Minnwi nthe pi ña a ni nū'ōñ gí.

¹⁷ Ti pia mba'o nō pō nu ñgwa ndīndi pi monj pinj nu Krishto, pa Juu lii via nō ghan phi, yie gho nōon ki'ē pi ña Krishto pō pi ñgan pinj nnu phi? Nga! ¹⁸ Nthe ña mi mbini nu'unj ñkrao yaon ña mi ni ñkwo shāan mā'an shhe ne, yie gho nōon ña ñōon ñonj a ña mi ñgusha'a. ¹⁹ Nthe ña mi ni fūon nchhō chōmbhi, mba'o pi nō nū'ōñ nu gí ndūgu, ndō mi ni ñga ndūgu mbhō gí, mfā'o ghrí nō chhō nu chōmbhi mbhō Minnwi. ²⁰ Pi kwo kwij vigi Krishto ñkuon wá'a ka'a. A lo nu'unj nchhō mmu nchhō chōmbhi a, a chhō Krishto chōmbhi yi monj chōmbhi a. Chōmbhi ye ña ñchhō nu ndwe monj freinonj ne, ñchhō ntōgo pi monj pinj nu Muun Minnwi, ña a ni ñkhwā a mfe ñonj yi nthe a ne. ²¹ Ndō ñji'i ndāa pwapun Minnwi, nthe ña a kanj mbo ña ñonj nthe a pō yi ndīndi shhi Minnwi ntōgo pi ñkuon nū'ōñ nu gí, kanj Krishto ni ñkhu pi gha.

3

Lūgu nu pō ntōgo pi ñkuon pinj, ki nū'ōñ nu gí?

¹ Pa na ñgwa Galashia, a chōno gō nchōno vōi? A ni mbo pi ligi pēi ña pi ni mfā'i ñkwan ha'an pi ni ñkwij Jishō Krishto ñkuon wá'a ne. ² Na'an mbie vōi ni yei nnu, pēi ni mfā'o Jijwe Minnwi ntōgo pi monj nū'ōñ nu gí ki ntōgo pi monj ya'o nu chrà Minnwi ndō mbinj? ³ A ha'an pēi ya na? Pēi ni ñjē pi monj Jijwe Minnwi ntā'a nu ndwe mī'enj pi ni ghrí ñgwamishua? ⁴ Pēi ni ntōgo monj ntou ñgē'i ndii ña pēi ni mbinj Minnwi ne pi ghagha? A shini ndō mbo pi ghal!

† 2:16 2:16 A nthe ñonj pini ñkara li'i yei ña pinj ña Jishō Krishto ni nōon ne.

⁵ Minnwi yei ña a ni mfe Jijwe yi ni p̄ai, mfā'a pa nnu ghraoghrao shina p̄ai ñe ni nchwīe ñenne nthe pi ña p̄ai ghà nchwīe nnu ña gí chhu ñe, ki ntōgo pi ñkuonj piñ nu nnu ña p̄ai ya'ò ñe? ⁶ A wu'ò mbo ño ha'an Abrahaj ni mbinj Minnwi, nthe piñ yi, Minnwi lōgo vi ño ñon ndindi ñe. ⁷ P̄ai ji ñe ki'ε ña a ñgwa p̄e ña pugu ghanj piñ ñe, ña pugu puonj Abrahaj.

⁸ Ñwa'anli Minnwi ni ñkwo ȳai nnu ye ña a shi ndōgo li'i ñe, ña Minnwi shi nchwīe pa ñgwa taonj nduonj p̄o yi ndindi ligi yu ntōgo pi ñkuonj piñ yugu. Minnwi ni nchii ñk̄ini pwa pisha'akh̄o ni Abrahaj ña, "Ntōgo pi mbinj gh̄o, ñguonj pa la'ataonj shi mfā'ò mb̄o." ⁹ Nñe, ñguonj ñgwa p̄e ña pugu ghanj piñ ñe fā'ò mb̄o pugu pa Abrahaj mbo ñganj piñ.

¹⁰ Nthe ña ñgwa p̄e ña pugu ghà ñji'ə ñon yugu pi ñkuonj chwīe nu nnu p̄e ña gí chhu ñe p̄o pi monj nch̄on̄o Minnwi, nthe ña pi nā'anj ña, "Nch̄on̄o p̄o mbinj ñgwa p̄e ña pugu l̄o nthi ñkuonj ñguonj nnu p̄e ña pi nā'anj monj ñwa'anli gí nd̄o nchwīe nu ñe."* ¹¹ Ndwe pi ya ñji ña mba'a yich̄ai ñon p̄o yi ndindi sh̄hi Minnwi ntōgo pi ñkuonj nū'onj nu gí, nthe ña, "Ñgwa nd̄indi shi mfā'ò ch̄omb̄hi ntōgo pi ñkuonj piñ nu Minnwi."† ¹² Nd̄o gí l̄o ñji'i nthi pi ñkuonj piñ, Ñwa'anli Minnwi ka chhu pi ña, "Shesh̄onj ña a chwīe ñguonj nnu ña gí chhu ñe, shi mfā'ò ch̄omb̄hi."‡ ¹³ Krishto ni ñkwo yuonj via mfu'u monj nch̄on̄o l̄o mb̄ho gí ntōgo pi ñkuonj p̄o nu nch̄on̄o nthe via. Nthe ña pi nā'anj ña, "Nch̄on̄o p̄o ni shesh̄onj ña pi kr̄ei vi ñkuonj thi ñe."§ ¹⁴ Krishto Jish̄o ni nchwīe ñne

ñji ña ntōgo mb̄ho yu minthe pa ñgwa taonj nduonj fā'ò mb̄o Abrahaj, ñne ña minthe pia fā'ò Jijwe ña Minnwi ni ñk̄a'a ñe ntōgo pi ñkuonj piñ.

Gí pugu kà'a

¹⁵ N̄o mā'anj nu fi'i ni nnu ña a ghà ndōgo li'i shina ñgwamishua ñe, ma l̄inj panj, nd̄ii ña paa ñgwa p̄o ni ta'anggi ñkuonj nnu ti ñgw̄rā k̄ina ñe, mba'a yich̄ai ñon nu'uj nchi'i ki mb̄igi sheshe yaonj ñkuonj gh̄o. ¹⁶ Ndwe, kà'a gh̄o ni mbo pi ni Abrahaj pugu ta'a mbh̄e yaonj yi. A shini nd̄o ñji'i nchhu pi ña, "ni pa mbh̄e ñgwa pi," mbo ntou ñgwa, a ni nchhu pi ta'a yi, "mbo ta'a mbh̄e yaonj ȳo," mbo Krishto. ¹⁷ Yei nnu ña ñchhu nu ñe, gí ña a ni nth̄o pi khwe ñk̄ii ñga omb̄hi ni tr̄ei wuj ñjinj ñe, nthe pa'a a l̄o mb̄e'i k̄ina ña Minnwi ni ñkwo wr̄a pugu Abrahaj ñe, ñne ño chi'i nu kà'a Minnwi. ¹⁸ Nthe ña fé Minnwi kanj ni nthi pi ñkuonj nū'onj nu gí, a n̄onj ña a l̄o nu'uj nthi pi ñkuonj kà'a Minnwi. Nd̄o a ni ntōgo pi ñkuonj kà'a Minnwi ña a ni mfe fé gh̄o ni Abrahaj.

¹⁹ Ti gh̄ere gí ni mbo pi kh̄o? Pi ni mfe gí ñne ña a n̄onj yaonj ña ph̄i yie gh̄o ñe, mfā'a ji ti ñḡēi nch̄ainj nd̄ii ña mbh̄e yaonj Abrahaj ha'anj pi ni nchwīe kà'a nthe vi shi nth̄o ñe. Minnwi ni mfe gí ntōgo mb̄ho pa ghanj ntaonj pi ni Mushi ño ñonj ña a ki thi shina Minnwi pugu pa ñgwamishua ñe. ²⁰ Nd̄o ndwe, ñganj titri ghà ñga mbo, a n̄onj ña a l̄o ñgu'ò mbo pi nnu ta'a ñonj. Nd̄o ndwe, Minnwi wu'ò mbo pi ta'a ñonj.*

Gh̄ere gí

²¹ Yie n̄onj ña gí p̄o pi ki'ingini ni kà'a Minnwi? Ñga! Nthe ña

* **3:10** 3:10 Ñwa'anli Mbra Fe nu Gí ñe 27:26. † **3:11** 3:11 Habaku 2:4. ‡ **3:12** 3:12 Ñwa'anli Ghanj Fā'a Nda Minnwi 18:5. § **3:13** 3:13 Ñwa'anli Mbra Fe nu Gí 21:23. * **3:20** 3:20 Minnwi ni mfe kà'a yei ni Abrahaj ki l̄o ntōgo pi ñjinj ñonj.

yichəi gí kanj ni mbo ɲa a nthe a fe chombhi, pɔ nu ɲon ndindi shhi Minnwi kanj mbo shini ntogɔ pi ɲkuonj nū'ɔɲ nu gí. ²² Ndo ɲwa'anli Minnwi chhu ɲa ɲguonj ɲgwa pɔ pi pa kúna mbho phi, nne ɲa a nthe pi fe kà'a ye ɲa a llo pi ɲkuonj pinj† ɲa Jisho Krishto nōonj ne, ni ɲgwa pe ɲa pugu pinj ne.

²³ Ndo ɲkaonj pinj maa ntho, gí ni ɲkrao vigi ni'ɲ chəinj ti ɲgəi nchəinj ndii ɲa pi ni nōonj pinj ne.

²⁴ Nenne, gí ni mbo ɲganj nōonj ndaonj ni pigi ti Krishto nu'uj ntho, nne pigi kie ɲkuonj pinj mbo ɲgwa ndindi shhi Minnwi. ²⁵ Ndo ndwe no ha'anj pinj kwo tho ne, a lo nu'uj mbie ɲa a tho ndina gí ni pigi. ²⁶ Nthe ɲa ntogɔ pi mbho Krishto Jisho, ɲguonj vəi ghao puonj Minnwi ntogɔ pi ɲkuonj pinj. ²⁷ Pəi ɲa pəi ni ɲkwe ɲkhi no pɔ nu ta'a yi pəi pa Krishto ne, kwo mā'anj Krishto no ndhwí mbinj pəi. ²⁸ Nenne, kwí lo mbo shina pa Juu pugu pa ɲgwa taonj nduonj, shina pa kúna pugu pa ɲgwa ɲa pugu lo mbo pa kúna ne, shina mbia pugu pa pinje, nthe ɲa ɲguonj vəi ghao ta'a yi monj Krishto Jisho. ²⁹ Pəi mbo yi Krishto, kanj pəi mbhə yaonj Abrahamj, nshi mfā'o kà'a ɲa Minnwi ni ɲkà'a Abrahamj no gho ne.

4

Pia ni mfūonj mbo pi pa kúna

¹ Na'anj mā'anj fi'i ni li yei, no ha'anj muuj pi'i mikə'i nda pugu ne, ti mfe pi no ha'anj ɲguonj yaonj shi nde mbo pi ji ne, a lo ɲji'i nchaa ɲkúna. ² A fā'o no ya'o nu nchò pa ɲgwa ɲa pugu lina nu ni ju ti a shi nu'uj ɲku'ɔ ɲgū mmeɲonj ɲkà'o no ndii ha'anj taa vi ni nū'ɔɲ ne. ³ A wu'ɔ no ha'anj a ni mbo ni pia ndii ɲa pia ni ɲgu'ɔ

mbo puonj pro ne, pia ni mbo pa kúna mbho pa nū'ɔɲ ɲkuonj mbhi yei.

⁴ Ndo ndii ni ɲga ɲkà'o, Minnwi taonj Muuj vi, mingwe phi vi, a fā'o no nū'ɔɲ nu gí Mushi, ⁵ no yuonj nu pa ɲgwa pe ɲa gí tuo vugu ne pugu lūgu, nne ɲa pinthe Minnwi lōgɔ via no puonj pi. ⁶ Nthe ɲa pəi pa puonj ne, Minnwi fe Jijwe Muuj vi nju'ɔ pia, mbo Jijwe ɲa a yūa ɲa, "Baba, Taa a." ⁷ Nenne, ɔ lo nu'uj mbo pi ɲkúna, ɔ pɔ pi muuj. Nthe ɲa ɔ pɔ pi muuj ne, Minnwi fe ɲguonj yaonj ɲa a fā'o ne ve.

Pɔɔ fā'o ɲgwa la'ataonj Galashia nju'ɔ yu

⁸ A ni mbo ndii shhi, mbo ndii ɲa pəi shini ndo naa ɲji Minnwi ne, pəi ni mbo pa ɲkúna mbho pa maonj ɲa pugu lo ndo mbo nnwi ne. ⁹ Ti ndwe ɲa pəi kwo ji Minnwi ne, ki nthe pi ɲa Minnwi kwo ji vəi ne, pinthe pəi kie pi neinj mbini ɲkara mbini ɲkuonj nū'ɔɲ ɲkuonj mbhi yei ɲa a lo ɲji'i mfā'o ghrí ki ghère ne, pəi tā'a nu mbini mbo pa ɲkúna mbho pa nū'ɔɲ pigho ɲkamu'ɔɲ? ¹⁰ Pəi ghà ndina ni nū'ɔɲ nu pichəi pa mme llé pugu pa tanj, pugu pa ndii ni pa ɲga'o. ¹¹ Mfā'o pógɔ nthe vəi ɲa ɲgə'i ɲa ɲjəi nthe vəi ne phe pi gha. ¹² Pa linj panj, mba'o mbho ɲa pəi pɔ no mmu, nthe ɲa mummu kwo pɔ no pəi.

Pəi lo ɲji'i mfāan nnu mbinj mu. ¹³ Pəi ji ɲa a ni mbo nthe pi ɲa nonj a shini ndo nja mbo shi'i ne ɲa ɲki chii ɲkini pwa pisha'akho ni pəi fūonj ɲge. ¹⁴ Ndo ɲji'i nthe pi no ha'anj nonj a ni mbo nne ne, mbo no mōonj nu ni pəi ne, pəi shini ndo ndāa a ki nchī'ə a, pəi ni mbinj a no ɲganj ntaonj Minnwi, no Krishto Jisho ndutho yi. ¹⁵ Ti ndwe, a lōgɔ kho ndōgɔ li'i ni fi'i

† 3:22 3:22 A nthe pi pini ɲgu'ɔ ɲkara li'i yei ɲa pinj nu Jisho Krishto.

pwanju'ɔ ye ɲa pɛi ni mfā'o nɛ? Mmu nduthɔ a, minthe ñchhu ɲa pɛi kan ni nthe pɛi fu'u muun ligi yɛi mfe vɛi nɔ ha'an a kan ni nji'ɛ. ¹⁶ Nka pini mbɔ pi mbina vɛi ndwe nthe ɲa ñchhu nnu shini ni pɛi nɛ?

¹⁷ Ngwa pighɔ nɔnɔ nu ɲa pugu fā'o ndii yɛi ntou yi ndɔ pa'a ndɔ mbi'i pi shi'i nthe vɛi. Pugu tā'a nu mfɛnɛ vɛi yɛi mu, nne ɲa pɛi kina ni nguonɔ njū'ɔ yɛi njin pugu. ¹⁸ Nɔn mfā'o ntou khwá nɔ chwɛ nu shi'i, kan a pwa, ndɔ â chwɛ nguonɔ ndii ghao, ki lo ngu'ɔ mbɔ pi ndii ɲa pia pɔ ka'a nɛ. ¹⁹ Pa puonɔ mi puonɔ pan, mbini nchho ngwie non a nɔ mingwe shūu ɲa a phi nu nɛ, nne ti pɛi nu'un ntini mon Krishto. ²⁰ Njūa ɲa pia kan ni mbɔ pi ka'a, ñkwri ñkwanɔ nggi ɲa ñchrā nu nɔ nɛ, nthe ɲa mfā'o ntou finthɔ nthe vɛi.

Lì llo mbhɔ Haga pugu Shera

²¹ Pɛi shwei a, pɛi ɲa pɛi khwá nɔ kina nu ñkuonɔ gí nɛ, pɛi shi'a njwɛɛ yaon ɲa gí ghɔ chhu nɛ? ²² Nthe ɲa pi nā'an ɲa Abrahanɔ ni mfā'o paa puonɔ pimbina, ta'a yi pɔ müun vi pɔ mingwe ñkūna, yichɛi pɔ muun vɛ ɲa a shini ndɔ mbɔ kūna nɛ. ²³ Pi ni mbhi muun vɛ ɲa müun vi ni mbɔ mingwe ñkūna nɛ, ntɔgɔ pi ñkuonɔ mbi'i nu nnu ñgwamishua, ndɔ mbhi muun vɛ ɲa müun vi mingwe ɲa a shini ndɔ mbɔ ñkūna nɛ, ntɔgɔ pi ñkuonɔ kà'a Minnwi.

²⁴ Ndwe, paa pinɔɛ pei thi pi nɔ ligi yaon, pugu pɔ nɔ paa kina. Ta'a yi, mbɔ Haga, nɔ nɔ ye kina ɲa Minnwi ni ngwrā pugu pa puonɔ Ishrae ñkuonɔ Mbra Shinai nɛ. A ni mbhi puonɔ pugu pɔ pa ñkūna. ²⁵ Haga yei pɔ pi nɔ mbra Shinai mon la'ataon Arabia, mbɔ nɔ Jerushalein shi'a nthe ɲa

a pɔ mon kūna pugu pa puonɔ pi. ²⁶ Ndɔ ye Jerushalein ɲa a pɔ pɔ nɛ, lo nji'i mbɔ mon kūna ndɔ mbɔ müun via. ²⁷ Nthe ɲa pi nā'an ɲa:

“Fā'o pwanju'ɔ, ma ñkhwè ɲa a lo mbhi nɛ, pa'o ngòu, ñkɛi ni pwatua, mbɔ gò ɲa muun lo naa ma naon ghɔ nɛ, nthe ɲa puonɔ ju ɲa pi shini ndɔ mfā'o ndii yi nɛ

shi njien ncha yi mingwe* ye ɲa a fā'o mimbina ghɔ nɛ.”

²⁸ Pɛi ndwe, ma lin pan, pɔ pi puonɔ Minnwi ntɔgɔ pi ñkuonɔ kà'a wu'ɔ nɔ ha'an Aiji ni mbɔ nɛ. ²⁹ Ndɔ wu'ɔ nɔ ha'an ndii ghɔ muun ye ɲa pi ni mbhi vi ntɔgɔ pi ñkuonɔ pi'i nu ñgwamishua nɛ ni mfe ngɛ'i ni ye muun ɲa pi ni mbhi vi ntɔgɔ pi ñkuonɔ ñkwanɔ ha'an Jijwe Minnwi ni ntā'a nu nɛ, a wu'ɔ ha'an a pɔ ndwe nɛ.

³⁰ Ndɔ Nwa'anli Minnwi chhu pi ɲa? A chhu ɲa, “Yōu mingwe ñkūna pugu muun vi, nthe ɲa mba'a muun mingwe ñkūna ghɔ le ma mfā'o maon taa pugu muun vɛ mingwe ɲa a lo mbɔ ñkūna nɛ ka'a.” ³¹ Nne, ma lin pan, pia lo nji'i mbɔ pi puonɔ mingwe ñkūna ghɔ, pia pɔ pi yi mingwe ye ɲa a lo mbɔ ñkūna nɛ.

5

Krishto kwo chwɛ pia lūgu

¹ Nɔ taon nu mon kūna, Krishto kwo fu'u via mon ghɔ. Nthe yie ghɔ, thi a tini ki lo nu'un mfe non yɔ ni lrɛ kūna.

² Lii njɛi nduthɔ a, Pɔɔ, chhu nu ni pɛi ɲa pɛi nu'un mbin nnu nii ngunu mbrei, kan Krishto lo nji'i mfā'o ghɛɛ ni pɛi. ³ Nchho nɛ nshūu tɛnɔ sheshenon ɲa a wu'ɔ mbin nnu ni'in ngunu mbrei nɛ, ɲa a yī'i ɲa a nū'ɔn nguonɔ gí.

* 4:27 4:27 Yei li'i thɔ nchhu pi Haga ɲa a ni mfā'o Abrahanɔ nɔ kuo ndii nɛ.

4 Pəi fēne noŋ yəi mbij Krishto, pəi ŋa pəi tā'a nu ntogo pi ŋkuon nū'oj nu gí mbo yi ndindi nē. Pəi lo nu'uj mbi'i monj pwapuŋ Minnwi.

5 Nthe ŋa ntogo pi monj Jijwe, monj pinj, pigi ni noŋ pigi ni pwatua tho njwere yaon ŋa pigi kwā'a nu nē, mbo pə nu ŋgwa ndindi shhi Minnwi. 6 Monj Krishto Jisho, ni'inj nu ŋgwa ŋgunu mbrei ki mienj nu ki lo ni'inj lo nji'i mfā'o yichəi ghère. Yaon ŋa a ghère nē pə pi pinj ŋa a fā'a ntogo ŋkuonj khwā nē.

7 Pəi ni nja ntei tei gho shi'i, ti a ni mbini mbo gō ki'injini ni pəi no yōu nu njinj nnu shini? 8 Yei ligəi ŋa pəi mienj nnu shini lo ndho pi mbho ŋonj ŋa a ki gē vəi nē. 9 Ntigi pipi yei pə pi no muuj mi shigei yaon chwie prupina ku'ɔ ŋa a ghā nchwie ŋguonj prupina ku'ɔ. 10 Nja mfā'o tininju'ɔ monj Taatho nthe vəi ŋa mba'a pəi yi'i nthi ŋkuonj nnu nduonj ntogo ye ŋa ŋgwəinj nē. Sheshəonj ye ŋa a tho mvū'u vəi nē shi mfā'o njó, ki a pə pi gō.

11 Ndo ni mmu, ma linj panj, ŋkanj ŋgu'ɔ mbini ntho nchii pi ŋa a pie ŋa pi ni'inj ŋgwa ŋgunu mbrei, pi shi kanj ndo nu'uj mfe ŋgə'i vəi. A kanj ni mbo pi nenne, kanj chrà Minnwi ŋa nchii nu nthe gu Krishto ŋkuonj wá'a nē, shi kanj nu'uj mbo ki'injini. 12 Ŋgwa pigho ŋa pugu tāra tho yəi nē ya nē ŋgəi shhi mbu'ɔ noŋ yugu.

13 Nthe ŋa pi ni ŋgē vəi ŋa ki'i pəi nu'uj mbo monj kūna, ma pa linj panj, ndo ki'i pəi lōgo yie a pə shendaonj no kie nu fo nchwie pa nnu pipi ŋa freinonj yəi tā'a nu nē. Ndo pəi ka togo pi monj khwā ŋgère noŋ pəi. 14 Ŋguonj gí chiri ntaonj monj ta'a gí yei ŋa, "Khwā taakuo yo no ha'anj o khwā noŋ yo nē." 15 Ti pəi ntho ntā'a lá'o, ndo

nshāan noŋ pəi, pəi lina nu kanj pəi shi njwi noŋ pəi.

Chho chombhi yo no ha'anj Jijwe tā'a nu nē

16 Ndo nnu ŋa nchhu nu nē pə ŋa chho chombhi yo pi no ha'anj Jijwe chhu nē, kanj mba'a o nu'uj nchwie nnu ŋa freinonj tā'a nu nē. 17 Nthe ŋa pa nnu ŋa freinonj khwā nē pə ni kipina pugu Jijwe, pa nnu ŋa Jijwe tā'a nu nē pə ni kipina pugu pa freinonj. Pa nnu pəi pə pi ni kipina, nne minthe pa'a o lo nchwie nnu ŋa o khwā no chwie nu nē. 18 Ndo pəi nja'o pi nnu ŋa Jijwe chhu nu nē, pa'a a lo nu'uj nsha'a gí nsha'a vəi.

19 Pa mbha nnu ŋa freinonj ghā nchwie nē lo nu'uj mbo pi nnu ləinj: shúonj, mbha nnu totro, pa nnu shhunonj, 20 gha'o nu pa nnwi, linj, kipina, minduonjduonj, kighi'ə, memme pigitua, tā'a nu no pə nu shhi, ki lo nja'o nnu mbho ŋgwa nduonj, fu'u nu noŋ shina ŋgwa ha'anj pəi pugu lo mbi'i nnu ta'a ŋkwanj, shère nu ntaonj puonj mi chu'u, 21 chwie nu pa nnu kighi'ə, paa nu là'o, ghəi nu monj pa li'i ji ki tou pugu pa ŋguonj ŋkwanj nnu pəi. Nshūu tənə yəi ŋkwanj no ha'anj ŋki ŋkwo shūu tənə yəi nē, ŋa mba'a ŋgwa pə ŋa pugu ghā nchwie ŋkwanj nnu pəi nē fā'o shina monj Sha'afuonj Minnwi.

22 Ndo ntienj Jijwe pə pi khwā, pwanju'ɔ, ghighri, wəinj njú'ɔ, pwapuŋ, mbha nnu shi'i, ta'anju'ɔ, 23 junonj, wəinj noŋ, yichəi kanj ta'a gí lo ndāa ŋkwanj nnu pəi.

24 Ndo ŋgwa pə ŋa pugu yi Krishto Jisho nē kwo kwinj freinonj yugu ŋkuonj wá'a pugu pa nnu pipi pi, pugu pa nnu pə ŋa a khwā nē. 25 Ŋa pia fā'o chombhi pi lo mbho Jijwe nē, pia wu'ɔ nchho chombhi yia pi no ha'anj

Jijwe chhu ne. ²⁶ Ki'i pia mā'an nthinta'ο, ndo ki lo nchwie túa pichəi ngwa pigi nu, ki ngi'ə pichəi ngwa.

6

Tien lri pichəi ngwa

¹ Lij pan, sheshenon ngū mon phi, pəi na pəi tin mon jijwe ne, pinu nju'u vi mon jijwe juju. Lina ni non yə nkaa ghə nji na ki'i ywe'i nu nii ghə ɔ chwie phi. ² Ghəre ntien lri pichəi ngwa nne kan ɔ nū'əŋ gí Krishto. ³ Nthe na sheshenon ndii non yi na a mmenon ndo mbo pi muun mi non kan a fi pi non yi.

⁴ Ndo sheshe non lri fə'a yi, nji na ə ntə'a nu nkwəi njū'ɔ yi ə pɔ nthe pi non yi ki lo mbo nthe pi taakuo yi. ⁵ Nthe na a pie na sheshenon tien lri yi.

⁶ Sheshenon na pi ye'i vi ni chrə Minnwi ne ghrə nguon maon shi'i na a fə'ο ne mfe yi non na a ye'i vi ne.

⁷ Ki'i pəi fi non pəi, non shi'a mā'an Minnwi ni kwəin, sheshe yaon na non phi ne a ye na a shi nkwōo ne. ⁸ ɔ mbhi pi maon freinon, ɔ kwōo gu lo mon freinon ghə, ndo ti ɔ mbhi pi maon mon Jijwe, ɔ kwōo chombhi ki mme mon Jijwe ghə. ⁹ Ndo ki'i pia kina chwie nu shi'i nthe na ndii shi nga nkā'ο pia kwōo shéi, nɔ ha'an pia mien ki ya'a kuo. ¹⁰ Nne ki'e, nɔ ha'an pia fə'ο shina ne, pia chwie shi'i mbin nguon ngwa ghao. Mi'en mbo mbin ngwa pə na pugu ngia ghan pin ne.

Ndugwi nin shūu nu tənə pugu pa fe nu mboɔ

¹¹ Lii njei nkwan ha'an nā'an yei li'i ni nyan mbhə, ndo nā'an a gha'ogha'ο ne! ¹² A wu'ɔ ngwa pə na pugu tā'a nu nōon non mon freinon ne na pugu fra vəi na pi ni'in vəi ngunu mbrei, nne na

ki'i pi fe ngə'i ni pugu nthe wə'a Krishto. ¹³ Nthe na nji'i nthe pi pugu na pugu nii ngunu mbrei ne, lo nji'i nū'əŋ gí nduthə yugu. Ndo pugu tā'a nu na pi ni'in vəi ngunu mbrei nne na pugu kwəi njū'ɔ yugu na pəi nii ngunu mbrei mon freinon.

¹⁴ Ndo ni mmu, ki'i a ma mbo na nkwei njū'ɔ a nkien na ngu'ɔ nkwəi njū'ɔ nthe pi wə'a Jishə Krishto mbo Taathə via. Nthe na ntəɔ pi nkuon gu Krishto nkuon wə'a, nkuon mbhi kwo pɔ yi kwin nkuon wə'a vəi, mummu pɔ yi kwin nkuon wə'a nɔ ligi nkuon mbhi. ¹⁵ Nthe na ni'in nu ngwa ngunu mbrei ki mien nu ki lo ni'in lo nji'i mfə'ο yichəi ghəre. A pɔ nu non fhi mbo mme nnu. ¹⁶ Ghighri pugu pa kwoshini pɔ ni ngwa pə na pugu yōu nin chrə yei ne, mbini mbo mbin Ishrae na a yi Minnwi ne.

¹⁷ Jē ndwe ngəi nu shhi, ki'i non tā'a a ni ndən nthe na pa tina Jishə pɔ mbin non mu.

¹⁸ Pwapun Jishə Krishto, mbo Taathə via, pɔ ni jijwe yei ghao, ma lij pan. A pɔ nenne.

Nwa'anli choshi Efesho Kāon nu pa tho nnu

Poo nā'an ηwa'anli yei, ntho mfi'i pi kà'a ηa Minnwi fā'o nthε ηguon pa yaon ηa a puon ηkuon shhe pugu pa po nε. A nōon mon ηwa'anli yei ηa ηguon yaon ghao shi nja'o pi mbho Jisho Krishto.

Mon fūon krao ηwa'anli yei, Poo chrā pi ηkuon po nu ta'a yi ntogo pi ηkuon chhu nu ηkwan nō ha'an Minnwi Tāa chu'ō ηgwa pi nε, ηkwan nō ha'an a li'ε phi yugu ndo mfu'u vugu mon phi yugu ntogo pi mbho Muun vi, mbo Jisho Krishto. A pini nu'un mfi'i ηkwan nō ha'an kà'a Minnwi shi ηgu'ō ndogo li'i ghao ntogo pi mbho Jijwe Minnwi.

Poo mā'an fi'i ni ntou pa yaon nō nōon nu ηa ηguon puon Minnwi ghao ta'a yi ntogo pi mon po ta'a yi pugu pa Jisho Krishto. A nā'an ηa choshi po nō non, Jisho Krishto po tho yi, ηa choshi nda, Krishto po muun nchi'a nchini nda gho, ηa choshi po pi mingwe, Krishto po ndaon vi.

Poo lūgwi nōon mon ηwa'anli yei ηa nthε khwā ηa Krishto fā'o mbij ghan pin nε, pugu pa chombhi yi ηa a fε nthε vugu nε, ni li'ε nu phi ηa a chwie pugu fā'o nε, ni fi'i pwapun ηa a nōon ni pugu nε, a pie ηa ghan pin mi'an mbha nnu piphi yugu nchho chombhi taonjaon.

Mā'an nu chrā

¹ Nwa'anli yei llo mbho mu Poo, mbo ηgan ntaon Krishto Jisho, ntogo pi ηkuon khwā njū'ō Minnwi, ηgēi ni pa ηgwa Minnwi pi taonjaon mon la'ataon Efesho ndo

mbo ηgwa ta'anju'ō mbij Krishto Jisho.

² Pwapun pugu pa ghighri llo mbho Minnwi, mbo Tāa via, pugu Jisho Krishto, mbo Taatho, po ni pēi.

Mboro mon Jijwe ndii ηa o pin Krishto nε

³ Mboro yi Minnwi, mbo Tāa Taatho via, mbo Jisho Krishto, ηa a fε ηguon ηkwan mboro mon jijwe ni pia mon mbhi moon jijwe ntogo pi mbij Krishto. ⁴ Wu'ō nō ha'an a chu'ō via nthε Krishto ηkaon maa nchwie mbhi nε, ηa pia po yi taonjaon ki lo mfa'ō ntai shhi yu. Mon khwā, ⁵ a ni ndogo nthi mi fie ndii ntogo mbij Jisho Krishto nchwie pia po puon pi, ntogo pi ηkuon pwanju'ō yi, ⁶ nne ηa pia gha'ō ndipwa pwapun yi, ηa a fε ni pia ghagha ntogo pi mbho ta'a Muun vi ηa a ηkhwā nga'a nε. ⁷ Ntogo pi ηkuon chhi Krishto,* a yuon via mfu'u mon ghrī phi, nne Minnwi li'ε phi yia pi wu'ō nō fi'i pwapun yi, yi yienyien, ⁸ ηa a shā'ō ni pia ntou yi nε pugu pa ηguon shietho pugu pa ji nu.

⁹ Minnwi chwie nnu ηa a ni nkā'a njū'ō yu ndo pa'a ηgwa lo nji nε, pia ji, mbo pa nnu ηa a ni ηkwo lōgo nthi mi nō chwie nu ntogo pi mbij Krishto nε. ¹⁰ Nnu yei ηa Minnwi ni nkā'a nō chwie nu, ndo shi nchwie ndii ηa ndii kā'ō nε, po nō tho nu ni ηguon pa maon, nchwie pugu po ta'a yi, ηguon pa maon ηa a po po pugu pa ηkuon shhe nε, Krishto po Taatho vugu. ¹¹ Ntogo pi mbij Jisho, Minnwi pini nchu'ō vigi ηa pigi po ji llo mon njē yi, wu'ō ηkwan nō ha'an a ni nkā'a nε. Minnwi ghā nchwie ηguon nnu pi pi ηkwan ha'an a khwā nε, ¹² nne ηa pigi, ηa pigi ni mbo fūon ηgwa

* 1:7 1:7 Njin chhi Jisho po ηa gu ηa a ni mfe chombhi yi pi jwi vi, chhi yi kwrī nō yaon fe'ingien nε.

nɔ fā'o nu kwà'a mbiɲ Krishto nɛ, shi ɲga'o ndigha'o yi. ¹³ Ntɔgɔ pi mbhɔ yu, pɛi ɲkaa pɛi ni ɲga ɲja'o ɲkɪni nnu shini, mbɔ pwa pisha'akhɔ ɲa a thɔ ni lūgu nu ni pɛi nɛ, pɛi gha mbiɲ, Minnwi nū'ɔɲ li yɛi ni Jijwe yi ɲa a ni ɲkà'a nɛ. ¹⁴ Jijwe Minnwi pɔ pi fɛ ni pia nne ɲa pia fā'o tinɪnju'ɔ ɲa Minnwi shi mfe yaon ɲa a kà'a via nɔ nɛ, ni kwà'a ɲa a shi ndugwi mī'ɛɲ mfe ɲguon maon pighɔ ni pia, nne ɲa pia gha'o ndigha'o yi.

Luon Minnwi Pɔɔ

¹⁵ Nthe nnu yei, jɛ fie nɔ ha'an ɲki ya'o fi'i piɲ yɛi mbiɲ Jishɔ Taathɔ pugu pa khwá yɛi mbiɲ pa ɲguon ɲgwa Minnwi pi taonɲaon nɛ, ¹⁶ ɲshini ndɔ ɲkina nɔ tɔo nu Minnwi nthe vɛi. Nthɔ ɲkwɪɲ vɛi mon luon Minnwi a, ¹⁷ ɲa Minnwi, mbɔ Minnwi Taathɔ via Jishɔ Krishto, mbɔ Tāa ndigha'o shi mfe jijwe shiethɔ pugu pa ji nu nnu nne ɲa ɔ ji vi mbigi. ¹⁸ Nduon ɲa njù'ɔ yɛi pīgɛi ni lí'ɛ, nne ɲa pɛi ji kwà'a ɲa a fɛ ni pɛi, mbɔ ɲgwa ɲa a gɛ nɛ, ni fi'i fā'o ɲa a pɔ mon mbwa mbɔɔ ɲa Minnwi kà'a ɲgwa pi nɔ nɛ, ¹⁹ ni ghrí ki fi'i ɲa a fā'a nu mbiɲ pia ɲa pia piɲ nɛ. Yei ghrí ɲa a fā'a nu mbiɲ pia nɛ, wu'ɔ mbɔ pi nɔ fi'i mme ghrí ye ɲa ²⁰ a ni mfā'a nɔ gho ndii ɲa a ni mbi'i Krishto llo mon gu nchɛrɛ vi ɲgei mbhɔ yi yi ji pɔ nɛ. ²¹ Krishto thɔ nsha'a nu fɔ mon nthɪɲkwo kəkɛrɛ ncha ɲguon ghrí ɲa pugu sha'a nu pɔ nɛ, pugu pa memme ɲgwa pugu pa memme ghan ghrí pugu pa taathɔ pugu pa nthɪɲkwo ɲa ɲgwa ni ɲkwo ma mfā'o, ki lɔ ɲgu'ɔ mbɔ pi mon yei mbhi ndwe nɛ, pugu pa mbhi ye ɲa a thɔ nu nɛ. ²² Minnwi nū'ɔɲ ɲguon yaon ghao la'o kwɔ yu, mfe vi ni chɔshi nɔ Taathɔ ɲguon yaon ghao. ²³ Chɔshi pɔ pi non Krishto,

a chwīe chɔshi linaon ndɔ ɲkà'o ni ju ye ɲa a linaon ɲguon yaon ghao ɲguon li'i ghao nɛ.

2

Llo mon gu nii mon chɔmbhi

¹ Pɛi ni mbɔ ɲgwa khu mon chī'ɛ nu nchɔ pugu pa phi ² ɲa pɛi ni nchhɔ nu mon ghɔ ɲkwan ha'an ɲgwa ɲkuon mbhi yei chwīe nu nɛ, mbiɲ mbɔ ɲkwan ha'an Shata, mbɔ nthishi ɲji mon tɔthi tā'a nu nɛ, mbɔ jijwe ɲa a fā'a nu mbiɲ ɲgwa ha'an pugu chī'ɛ nchɔ Minnwi nɛ. ³ ɲguon yia ni mbɔ nɔ pugu, nchhɔ chɔmbhi yia ɲkwan ha'an freinon yia khwá nɛ, nthɔ nchwīe nnu ha'an freinon yia pugu pa njù'ɔ yia tā'a nu nɛ, ɲa púon yia ni mbɔ pi yi phi nɛ, pigítua Minnwi ni mbɔ mbiɲ pia.

⁴ Ndɔ Minnwi, ɲa a fā'o ntou kwoshini, nthe khwá yi yi titini ɲa a khwá via nɔ nɛ, ⁵ ti mfe pi mon ndii ɲa pia ni ɲgu'ɔ mbɔ pi ɲgwa khu mon chī'ɛ nchɔ nɛ, a ni nchwīe via pia pɔ yi maon pia pa Krishto ka'a. A tɔgɔ pi ɲkuon pwapun Minnwi ɲa pɛi lūgu. ⁶ A ni ɲku'ɔ ni pia pa Krishto Jishɔ mon gu, nchɛrɛ via pugu ka'a mon mbhi moon jijwe mbiɲ Krishto Jishɔ, ⁷ nenne ɲa mon pa ndii ɲa a thɔ nu nɛ, minthe a nɔon mme pwapun yi ɲa minthe pa'a pi lɔ mfi'i nɛ, mon shi'i yi ɲa a nɔon ni pia ntɔgɔ pi mbiɲ Krishto Jishɔ nɛ.

⁸ Nthe ɲa a chwīe pwapun Minnwi pɛi lūgu ntɔgɔ pi ɲkuon piɲ, ndɔ pa'a yei lɔ ndhɔ pi mbhɔ ghɔ, a pɔ pi fɛ Minnwi, ⁹ ki lɔ mbɔ nthe pi fā'a nne ɲa ki'i sheshenon kwēi njù'ɔ yi. ¹⁰ Nthe ɲa pia pɔ pi mbhɔ fā'a yi, a chwīe via ntɔgɔ pi mbiɲ Krishto Jishɔ ɲa pia fā'a fā'a shi'i ɲa Minnwi ni ɲkwo piri nū'ɔɲ ɲa pia chwīe.

*Ta'anggi pugu pa ghighri mon
Krishto*

¹¹ Nthe yie gho, p̄ei na p̄ei ngwa taon nduon mon freinon ne, na ngwa ha'an pugu nii ngunu mbrei m̄eiñ v̄ei ni ngwa ki nii ngunu mbrei ne, mbo ngunu mbrei na pi ni'in ñon fo pi ni mbho ñonmishua ne, p̄ei kwinq ñkwan yaon na p̄ei ni mbo lleshhi ne, ¹² na yich̄ei yaon shini ndo nch̄ini v̄ei p̄ei pa Krishto, p̄ei ni mbo pa gh̄ini nne pa'a ndo mbo ngwa Minnwi no ngwa Ishrae, p̄ei shini ndo mf̄a'o nnu mon pa k̄ina llo ñkuon k̄a'a Minnwi ni ngwa Ishrae, ki lo mf̄a'o kw̄a'a, ndo mbo ki Minnwi ñkuon mbhi. ¹³ Ndo ndwe, ntogo pi mbin̄ Krishto Jisho, p̄ei na p̄ei ni mbo pi fie hini ne, pi ch̄en̄ ni p̄ei mbara, ñkie pi ñkuon ch̄h̄i Krishto.*

¹⁴ Nthe na a ju ndutho yi na a tho ni ta'anggi shina pia, na a chw̄ie paa ghr̄a ngwa pei, mbo ngwa taon nduon pugu pa ngwa Juu, pugu ḡu ta'a yi. A ni mb̄e'i ñka'a na a ni f̄ene vugu ntogo pi ñkuon gu yi mon freinon, ¹⁵ a ni mfu'u kipina na a ni ntho nthe ḡi,† pugu pa nnu na ḡi chhu ne, nne na a nthe a taon ni ta'a ñon fhi shina kiri paa ngwa pei ñkie pi mbin̄ yu, nne ntho ni ta'anggi, ¹⁶ ndo mbin̄i nch̄ini paa kiri ngwa pei pugu po ta'a yi, a ch̄ini vugu pugu pa Minnwi ntogo pi ñkuon gu yi ñkuon w̄a'a, nne njwi kipina gho.

¹⁷ Nenne, Krishto ni ntho nch̄i pwa pisha'akh̄o mbo yi ta'anggi ni p̄ei ngwa taon nduon na p̄ei shi ki lo mbara ȳei Minnwi ne, pugu pa ngwa Juu na pugu ni mbara ne. ¹⁸ Nthe na a t̄ogo pi mbho Krishto na ñguon yia ghao mbo ngwa Juu pugu pa ngwa taon nduon, f̄a'o

shina mon ta'a Jijwe no gh̄ei nu shhi T̄aa.

¹⁹ Nthe yei, p̄ei ngwa taon nduon lo nu'un mbo pa gh̄ini ki ghan kra, p̄ei po ndwe pi ta'a ngwa p̄ei pa ngwa Minnwi pi taon taon, p̄ei po mon mbaanda Minnwi. ²⁰ Pi krao v̄ei ñku'o no gho ñkuon kwonda na a n̄u'õñ ghan ntaon Jisho pugu pa ñj̄eli'i Minnwi ne, Krishto Jisho ndutho yi po ñkieñ muon nch̄i'a nch̄ini nda gho. ²¹ A t̄ogo pi mbho yu na ñguon nda gho na a ku'o nu no ne tithi mbo ta'a yi, ñku'o nu mbo nda Minnwi yi taon taon, mbo yi Taatho. ²² Ntogo pi mbin̄ Krishto, pi tho ñkrao v̄ei ñku'o nu ni p̄ei, p̄ei po nda na Minnwi gh̄a nchho fo mon Jijwe ne.

3

F̄a'a Poo ni ngwa taon nduon

¹ Nthe nnu yei, mmu Poo, luon Minnwi mfe ni p̄ei. Mbo pi ñgan ch̄eiñ nthe ligi Krishto Jisho, nthe v̄ei, ma pa ngwa taon nduon. ² No ha'an ä mbo ye na shishini, p̄ei kwo ya'o f̄a'a ye na Minnwi fe v̄ei mon pwapuñ yi nthe v̄ei ne, ³ na nnu na Minnwi ni nd̄eiñ ne, a ni n̄on v̄ei, nchw̄ie ñji no ha'an ñkwo n̄a'an, ñkaon tho yi ni p̄ei ne. ⁴ P̄ei shi ñga m̄eiñ nnu yei, kan p̄ei shi ñji nyañ p̄i'i nu nthe nnu l̄eiñ na Minnwi t̄ugu nthe Krishto ne, ⁵ ye na pi shini ndo nt̄ugu ni pa ngwa lleshhi ñkwan no ha'an pi n̄on ni pa ghan ntaon Jisho pugu pa ñj̄eli'i Minnwi pi taon taon ntogo pi mbho Jijwe Minnwi ne.

⁶ Nnu l̄eiñ gho po na ntogo pi ñkuon pwa pisha'akh̄o, pa ngwa taon nduon f̄a'o shina pugu pa Juu ka'a mon mb̄o ye na Minnwi fe ne. Pugu ñgia ta'a freinon

* **2:13** 2:13 Njin̄ ch̄h̄i Jisho po na gu na a ni mfe chombhi yi pi jwi vi, ch̄h̄i yi kw̄i no yaon fe'ingieñ ne. † **2:15** 2:15 A shini ndo ntho ḡi ni kipina yei. L̄i nnu na a po mon ñwa'anli Roma 7:5-14.

ndo nchiri mon kà'a na Minnwi ni mfe ntogo pi mbho Krishto Jisho. ⁷ Minnwi ni nchwie a mbo muun fa'a pwa pisha'akho ntogo pi nkuon fe pwapun yi na a ni mfe vei ntogo pi nkuon nkwan ha'an nji yi fa'a nu ne.

⁸ Mmu, na mi ndugwi njin shina pa ngwa Minnwi pi taontaon ne, pi ni mfe pwapun yei vei na nchii pwa pisha'akho fa'o Krishto na a chaa lina nonmishua no ji nu ne, ni ngwa taon nduon, ⁹ ndo mbini non kà'a Minnwi li'i wo ni nguon ngwa ghao, mbo kà'a na a ni ndoin llo lleshhi ne. Minnwi yei non na a ni nchwie nguon yaon.

¹⁰ Nenne na ndwe, minthe choshi chwie pa thishi pugu pa memme nji mon mbhi moon jiwwe ji shietho Minnwi mon nguon pa ngwra pi. ¹¹ Ye ni ngu'o mbo nkwan ha'an Minnwi ni nkà'a nkaon mbhi maa nje ne, na a ni nchwie a logo li'i ntogo pi mbho Krishto Jisho, mbo Taatho via ne, ¹² mbo ju na pia togo mbho yu mfa'o tininju'o pugu pa ndaon wo mon pin mbin yu no ghei nu shhi Minnwi ne. ¹³ Nthe yie gho, ndigoi vei na ki'i pai fa'o pe'i nju'o nthe nge'i na njei nu nthe vei ne, nthe na a po pi no gha'o nu vei ne.

Khwă Krishto

¹⁴ Nthe yei, nkwi kwere a shhi Taa ¹⁵ na nguon ndaonon po pugu pa nkuon shhe fa'o ligi yugu pi llo mbho yu ne, ¹⁶ na a shi mfe nji ni pai, ntogo pi nkuon Jiwwe yi, nne na pai tini mon nju'o pai, wu'o pi no fi'i fa'o yi mon ndigha'o yi, ¹⁷ nenne na minthe Krishto chho mon nju'o pai ntogo pi nkuon pin, njei yei gha nkwo tini, kwo yei kwò phi mon khwă, ¹⁸ nthe pai pa nguon ngwa Minnwi pi taontaon ghao fa'o ghrí no ji nu fi'i figi, pugu pa fi'i pun, ni fi'i nthi, ni fi'i shhi nu na khwă Krishto fa'o

ne. ¹⁹ Oon, na a nthe pai ji khwă Krishto na a chaa lina nonmishua no ji nu ne, nne na minthe pai linaon ni fhi nu Minnwi.

²⁰ Ni ju ye na minthe a fa'a nchaa fi'i nkwan no ha'an pia pie ki mbí'i ne, ntogo pi nkuon nji ye na a fa'a nu mon non ya ne, ²¹ ndigha'o po gho ntogo mbho choshi pugu pa Krishto Jisho nguon ngwreingwa ghao, nguon ndii ghao ki ndugwi yi. A po nenne.

4

Ta'a freinon mon pin

¹ Nthe yie gho, mmu, ngan choin nthe ligi Taatho, ndigoi vei na pai chho chombhi mon shendaon na a ka'o nthe ge ye na Minnwi ge vei no ne. ² Pai shwi'i non yei shhe, mbo juju, mfa'o wein nju'o, mfa'o wein nju'o ni fan ngwa nduon mon khwă, ³ nkāa mon nguon puon shendaon ghao na ta'anggi ye na Jiwwe Minnwi fe ntogo mon ghighri na a chini vei ne, kina shina pai.

⁴ A wu'o ta'a non pugu ta'a Jiwwe, wu'o no ha'an Minnwi ni nge vei mon ta'a kwà'a ne, ⁵ ta'a Taatho, ta'a pin ni ta'a kwe nkhi, ⁶ pai fa'o ta'a Minnwi, mbo Taa nguon ngwa, na a Taatho nguon ngwa, mfa'a fa'a yi ntogo mbin nguon ngwa ndo mbo mon nguon ngwa. ⁷ Ndo sheshenon shina pia fa'o fe wu'o fi'i nkwan no ha'an Krishto fe gho ne. ⁸ No ha'an Nwa'anli Minnwi chhu na, "A ni nga nku'o tothi,

ndogo pa mimbina pi ha'an a gha'a vugu ne pugu tho njin yu,

a fe pa fe ni ngwa."

⁹ Ndwe, njin chra yei na, "A ni nku'o tothi" po pi na nkiej na a shwi'i shhe? ¹⁰ Ju na a ni shwi'i ne wu'o ju na a ni mbini nku'o

fie mon ndugwi po ne, nne na a linaon nguon mbhi ghao.

¹¹ A fe pa fe ni pichai na pugu po ghan ntaon pi, pichai po pa njehi'i Minnwi, pichai po ghan chii pwa pisha'akho, pichai po pa ngwa na pugu gha ndina ni choshi * ndo nje'i nu ne, ¹² no piri nu ngwa Minnwi pi taontaon no fa'a nu fa'a ju Krishto, nne no kugwi nu non yi a ku'o, ¹³ ti pia nu'un nku'o mbo ta'a yi mon pin pugu pa fi'i nkwan ha'an pia ji Muon Minnwi ne, nku'o ti mbo memme ngwa mon pin, ti nu'un nku'o ndinaon mbo no ha'an Krishto po ne.

¹⁴ Nenne, kan mba'a pia nu'un mbo no puon fhu, pi tho nchi via mfe hein, mfe nu hin no ngwa na mba'ankhi tien vugu, ntogo pi nkuon nkwan nkwan yaon ye'i lo mbho ngwa mifi na pugu gha nchwie ngwa faan ndaon ntogo pi nkuon pa nnu mifi na pugu tigi nu ne. ¹⁵ A ka pie pi na ntogo nkuon chra nu nnu shini mon khwa, pia ku'o mon nguon puon shendaon ghao mon ju ye na a po no tho yei ne, mbo Krishto. ¹⁶ Krishto chini nguon ngwa pi ghao mon ta'a non, nne na a nthe pia po shigi ndien na a chini nguon non njonmishua ne. Ndi na nguon ghran non fa'a nu shi'i ne, a chwie nguon non ku'o nkugwi non yi mon khwa.

Chho nu no ngwa moon li'e

¹⁷ Nchhu yei nnu ndo mbo minkwentie mon Taatho na, ki'i pai nu'un nchho chombhi yei no ha'an ngwa ki pin Minnwi gha nchho ne, na kwa'a nu nnu yugu lo mfa'o ghere ¹⁸ njuo yugu po pi mon njinjij. Pugu lo nji'i mfa'o shina mon nkwan chombhi na Minnwi gha mfe ne, nthe ki ji na a po mbin pugu ne, nthe

tinitho na pugu fa'o ne. ¹⁹ Pugu lo nu'un mfa'o lritho, mfe non yugu ni pa mbha nnu piphi, mfa'o piga no chwie nu nguon nkwan nkwan nnu toto mbigi.

²⁰ Yine lo mbo nkwan no ha'an pai ni nje'i nthe Krishto ne. ²¹ Shishini, pai ya'o pa nnu nthe vi, pi ye'i vei ni nnu shini na a lo mbho ju, Jisho ne. ²² Nenne, pai mi'an ndunu non yei, na a ni nchwie pai chho chombhi nkwan ha'an pai ni nchho nu ne, mbo ndunu non ye na a ni mbiri nu nthe pa nnu piphi na pai ni nkhwā, a fi vei ne. ²³ A pie na njuo yei pugu pa kwa'a nu mai ya mbini mbo yi fhi, ²⁴ pai lo mbini ngwe non fhi na pi chwie vi a fhi Minnwi mon ndindi pugu pa taontaon na a lo mon nnu shini ne.

²⁵ Nthe yie gho, pai mien le'ingien fo, sheshenon shina pai chra nnu shini ni taakuo yi nthe na pia po pi ta'a yi mon Krishto. ²⁶ Pai mbigi tua, ki'i pai chwie phi, ki'i pai mien minaon nii pai wu'o mbo ni pigitia. ²⁷ Ndo ki'i pai fe shina ni Shata.

²⁸ Ki'i non na a ni mbo ngina ne nu'un njoo, a pie na a fa'a, ntho mfa'a fa'a shi'i ni mbho mi, nne na mimfe a fe yi non na a lo nji'i mfa'o ne. ²⁹ Ki'i sheshe chra piphi taon mon ncho pai, ndo a wu'o mbo pi nkwan chra na a pwa no ghere nu non a tithi a tini mon nkwan ha'an cha ndi gho po ne, nji na minthe a ghere ngwa pe na pugu ya'o chra gho ne.

³⁰ Ki'i nchwie Jijwe Minnwi yi taontaon na pi ni nu'on li yei ni ju ne, po ni tu'utho. Pi ni nu'on li yei ni ju no non nu na mon yichai ndi, Minnwi shi njuon via mfu'u mon nguon ghr'i phi.

* 4:11 4:11 Ye ngwa pe na pi gha mein ni pa pashito ne. † 4:23 4:23 Mon chra Gri a chhu pi na ntogo nkuon jijwe kwa'a nu mo.

31 Pəi mī'an chəchigəi, pugu pa pigítua, ni yoyorɔ, ni fē'i nu fē'i, ni wē'i nu ηgwa, ni kipina. 32 Pəi ka nōon pi mbha nnu shi'i ni pa pichəi ηgwa, mfā'o njù'ɔ pəpɔɔ, ndī'ε phi ηgwa wu'ɔ nɔ ha'an Minnwi tɔgɔ mbinj Krishto ndī'ε yəi phi nε.

5

Chhɔ nu mon lī'ε

1 Nthe ηa pəi pa puon Minnwi ha'an a ya ηkhwā vugu nε, pəi pa'ɔ nɔ pɔ nu nɔ ju. 2 Pəi chhɔ mon khwā wu'ɔ nɔ ha'an Krishto ni ηkhwā vəi ηkaa yu ti mfe chombhi yi nthe vəi nɔ yaon fε pugu pa yaon fε'ingien ni Minnwi ha'an luŋ yi figəi nε.

3 Nɔ nɔ pa ηgwa Minnwi pi taonɔaon, a lo nji'i ηkā'o ηa pi ku'ɔ pa nnu kwoshuon, ki sheshe nnu nchhi ki piga, shina pəi 4 ki ηa pəi chrā pa chrā fεfhe pugu pa chrā naa, pugu pa chrā michwe fεfhe, mbɔ nnu ηa a lo ηkā'o ni pəi nε. A ka pie pi ηa pəi thɔ ntōo pi Minnwi. 5 Pəi ya nji yei nnu shi'i ηa, mba'a ηganj kwo shúon, pugu pa ηganj chwīe nnu nchhi, ki ηganj piga (ηkwanj ηon yei pɔ pi nɔ ηganj gha'o pa nwi), yi'i mfā'o sheshe yaon mon Sha'afuon Krishto pugu pa yi Minnwi.

6 Ki'i yichəi ηon fii vəi ni pa chrā ghagha, nthe ηa a tɔgɔ pi ηkuonj pa nnu pei ηa pigítua Minnwi shwi'i mbinj pa ghanj tinithɔ. 7 Nthe yie ghɔ, ki'i nturu pəi pugu nɔ chwīe nu phi. 8 Nthe ηa pəi ni mfúon mbɔ pi mon njinjin, ndɔ ndwe pəi pɔ mon lī'ε nthe ηa pəi pɔ pi yi Taathɔ nε. Nenne, pəi chhɔ nɔ ηgwa ha'an pugu pɔ mon lī'ε nε, 9 nthe ηa ntien thi lī'ε pɔ ηguonj pa nnu shi'i pugu pa nnu ndindi ni nnu shini.

10 Kāa nɔ ye'i nu nnu ηa a shi mfe pwanju'ɔ ni Taathɔ nε. 11 Ki'i ni'inj mbhɔ yɔ nɔ chwīe nu pa nnu ghagha ηa a yi mon njin nε, ka tugu pi paa, 12 nthe ηa a nnu lrithɔ nɔ chrā nu ηkuonj pa nnu pighɔ ηa pugu gha nchwīe li'i ləin nε. 13 Nɔ lī'ε ghà ηa nōon sheshe yaon, ηgwa yəi yaon ghɔ.* 14 Nthe ηa lī'ε ghà ηa nthe ηkuonj yaon, yaon ghɔ lī'ε ηkaa yu. A chwīe yie ghɔ pi chhu ηa, "Wū'u ma ndhe lōgɔ, ndollo monj gu, kanj lī'ε Krishto shi nthe mbinj ghɔ."

15 Nthe yie ghɔ, pəi lina nu ηkwanj ha'an pəi chhɔ chombhi yəi nε, ki lo nchhɔ pi nɔ pa na, pəi chhɔ pi nɔ ghanj shiethɔ, 16 mfā'a fā'a shi'i mon sheshe muon shina ηa ɔ fā'o nε nthe ηa llé pei pi piphi. 17 Nthe yie, ki'i mbɔ na, ka ji pi yaon ηa Taathɔ tā'a nu nε. 18 Ki'i pəi paa là'o, nthe ηa a shi nchwīe pəi chwīe pa nnu ηa a shi mbiri vəi piri nε. Pəi ka linaonj pi ni Jijwe Minnwi, 19 njrāo nu ni nonj pəi llo monj Nwa'anli Nkhǐ, pugu pa ηkhǐ gha'o Minnwi pugu pa ηkhǐ monj Jijwe. Pəi yrāo ηkhǐ mba'o lóu ni Taathɔ mon njù'ɔ pəi, 20 ηgu'ɔ nchhɔ mfe tōo nu monj ηguonj pa nnu ni Minnwi Tāa monj ligi Taathɔ via mbɔ Jishɔ Krishto.

Lánj ηa a pɔ nɔ yi Krishto pugu chɔshi nε

21 Pəi fε nonj pəi ni nonj pəi mon pógɔ Krishto. 22 Pingε lánj, pəi ya'o nchò laonj pəi nɔ ha'an pəi ya'o nchò Taathɔ nε. 23 Nthe ηa mimbria pɔ pi taathɔ ηgwe vi wu'ɔ nɔ ha'an Krishto taathɔ chɔshi nε. Ju, Krishto ghɔ, pɔ ηkwe chɔshi ηa a nonj yi nε. 24 Nɔ ha'an chɔshi ghà nja'o nchò Krishto nε, a pie

* 5:13 5:13 Wu'ɔ nenne, ηgwa ghà ηa nchwīe pa nnu piphi li'i ləin pi chhu nnu ηa Nwa'anli Minnwi chhu ni pugu nthe nnu piphi ghɔ nε, pugu yəi fi'i ηkwanj nɔ ha'an nnu piphi ghɔ ηa pugu chwīe pigi nε.

ɲa miŋgwe lán wu'ó nja'ó nchò ndaon vi pi nne mon ɲguon nnu ghao.

²⁵ Pimbia, p̄əi khwā ɲgwe p̄əi wu'ó nɔ ha'an Krishto ni ɲkhwā choshi ndɔ mfe chombhi yi nthe vi ne, ²⁶ nenne ɲa a chwīe vi a pɔ yi taonɲaon nɔ ha'an a kwo shīgao vi ni ɲkhī pugu pa chrà ne, ²⁷ nenne ɲa minthe a k̄erə choshi ncha'a mfe ni non yi mon ɲguon ndipwa yi ki muon mi kīgao ki sheshe k̄orɔ ki sheshe ɲkwan yaon yei lɔ mbo mbin yu, ɲa â pɔ yi taonɲaon ki lɔ mfā'ó nt̄əi. ²⁸ Wu'ó nenne, pimbia fā'ó nɔ khwā nu ɲgwe pugu nɔ ha'an pugu khwā non yugu ne. Non ɲa a khwā ɲgwe vi ne, khwā pi non yi, ²⁹ nthe ɲa sheshenon shi'a ma mbina freinon yi, a ghà ɲkugwi ndɔ ndina ni non yi, wu'ó nɔ ha'an Krishto ghà nchwīe ni choshi ne, ³⁰ nthe ɲa pia pa ghrà non yi.

³¹ “Nthe yei ghɔ, non shi mien t̄aa vi pugu m̄un vi, nchiri mbin ɲgwe vi pugu pi paa chiri ɲgū ta'a freinon.”† ³² Nnu l̄in yei ɲa pi t̄ugu ne ɲkien mme yi, ndɔ nchrà nthe pi Krishto pugu choshi. ³³ Nɔ sheshe non shina p̄əi khwā ɲgwe vi nɔ ha'an a khwā non yi ne, miŋgwe ȳəi ɲkaa yu ɲa a ya'ó ndaon vi.

6

Puon pugu pa t̄aa ni ma

¹ Puon, p̄əi ya'ó nchò pa t̄aa p̄əi pugu pa m̄un p̄əi nthe ɲa p̄əi pɔ pi yi Taathɔ, nthe ɲa a nnu ɲa a k̄a'ó nɔ chwīe nu ne. ² “P̄əi ya'ó nchò pa t̄aa p̄əi pugu pa m̄un p̄əi.” Yei f̄uon kina ɲa a fā'ó k̄a'a ne: ³ “Nne ɲa pa nnu nyien ni p̄əi shi'i, p̄əi lɔ mfā'ó ntaan chombhi ɲkuon shhe ghɔ.”*

⁴ Pa t̄aa, ki'i p̄əi chwīe t̄aa puon p̄əi p̄igi, p̄əi ku'ó ni pugu pi ni nt̄igi pugu pa ye'i nu vugu ɲkwan ha'an chrà Taathɔ chhu ne.

Pa k̄una pugu pa taathɔ pugu

⁵ Pa k̄una, p̄əi ya'ó nchò pa taathɔ p̄əi ɲkuon shhe hein ni p̄ogo pugu pa ya'ó nu vugu ni ta'anju'ó nɔ ha'an a kan ni mbo Krishto p̄əi ya'ó vi ne. ⁶ Ki'i p̄əi wu'ó nchwīe nnu pi ndii ɲa a l̄i v̄əi ne, nthe ɲa p̄əi t̄a'a nu ɲa pi pin v̄əi, p̄əi chwīe pi nɔ puon f̄a'a Krishto, nthɔ nchwīe nnu ɲa Minnwi t̄a'a nu ne pi ya llo ɲjù'ó p̄əi. ⁷ P̄əi f̄a'a f̄a'a pi ni ɲjù'ó shi'i nɔ ha'an p̄əi f̄a'a pi mbhɔ Taathɔ ki lɔ mfā'a pi mbhɔ ɲgwamishua, ⁸ nthɔ ɲji nu ɲa sheshe nnu shi'i ɲa non chwīe nu ne, a shi mbini mfā'ó wu'ó yie ghɔ llo mbhɔ Taathɔ, ki ɲgan vi pɔ pi ɲk̄una, ki non gha.

⁹ Pa taathɔ, p̄əi wu'ó nchwīe pi nenne ni pa k̄una p̄əi, ki lɔ nu'un nyien ɲguru vugu. P̄əi ji nu ɲa non ɲa a Taathɔ yugu pugu pa ȳəi ne chhɔ pi pɔ ndɔ ki lɔ mbo ɲgan mbe mon shá'a yi.

Maon nchhò llo mbhɔ Minnwi

¹⁰ Nɔ l̄ugwi nu, p̄əi thi a titini mon Taathɔ pugu pa titini ghr̄i yi. ¹¹ Gwe ɲguon maon p̄ri llo mbhɔ Minnwi, nne ɲa mimfe ɔ wu'ó nthi a tini ndii ɲa Shata thɔ ni ɲguon ɲkwan shendaon mifi ne. ¹² Nthe ɲa pia shi'a ɲji'i mā'an p̄ri pi pia pa ɲgwamishua mon freinon, pia ghà mā'an pi pia pa j̄jwe pip̄hi ɲa pugu thɔ nsha'a nu ne, pugu pa memme ghan ghr̄i pugu pa ghan ɲji mon mbhi njin yei, pugu pa j̄jwe pip̄hi mon mbhi moon j̄jwe.

¹³ Nthe yie ghɔ, p̄əi l̄ogɔ ɲguon maon p̄ri llo mbhɔ Minnwi ghao, ɲji ɲa l̄embhi pip̄hi shi ɲga nthɔ,

a li'i mimbina ni nguon pri'ja a ma'an vae no gho ne ghao, pae shi nga nkwo ma'an vi ti ndugwi, nja ngu'wo nthi a tini. ¹⁴ Nthe yie gho ki'e, pae piri non yae ntithi a tini, nkrao ntu'u yae ni nkandan nnu shini, chombhi ndindi po tini ki'i nj'u'wo yae, ¹⁵ tra gwe no kw'o yae po piri nu non yae no chii nu pwa pisha'akho ghighri. ¹⁶ Mon nguon ndii ghao, pin yae po ngrao pri yae, nji na pae shi nki'i ndo mbigei nguon krei tuontuon ja Shata ma'an vae no gho ne. ¹⁷ Pae l'ogo lugu nu mae no yaon puon tho yae, ni chra Minnwi no kafa yae llo mbho Jijwe. ¹⁸ Nduon Minnwi nguon ndii ghao mon Jijwe, ni nguon nkwan luon nu pugu pa pie nu mbho Minnwi. No ha'an pae ji nnu pei ne, pae chho ni lina mae, ki lo mfa'o li'anon, nduon Minnwi mfe ni nguon ngwa Minnwi pi taontaon ghao.

¹⁹ Ndo nduon mfe vae njkaa mu, ja Minnwi shi mfe chra yi vae ndii ja nta'a nu nchra ne, nchra ni tininju'wo, nne ja nchwie pi ji nkani pwa pisha'akho ja a ni mbo yi lai, ndo Minnwi chwie ngwa ji ne. ²⁰ A po nthe pi nkani pwa pisha'akho yei ja nchho no ligi Jisho mon choin. Pae luon ja mfa'o tininju'wo no chii nu nkani pwa pisha'akho yei no ha'an a pie ne.

Ndugwi nin chra nu

²¹ No chwie nu pae ji nkwan ha'an mbo ne, pugu pa nnu ja nchwie nu ne, nkien ndin via ndo mbo ngan fa'a ni ta'anju'wo mbho Taatho, mbo Taikiku, shi nshwei vae ni nguon nnu. ²² Ntaon vi ni pae nthe pi yei nnu, ja pae ji nkwan no ha'an pigi po ne, a lo mbini ma'an nj'u'wo yae.

²³ Minnwi, mbo Taa, pugu Jisho Krishto, mbo Taatho, fe ghighri pugu khwa pugu pa pin ni nguon

ghan pin ghao. ²⁴ Pwapun Minnwi po ni nguon ngwa pe ja pugu khwa Taatho via mbo Jisho Krishto ni khwa ja a shi'a ma nkhu ne.

Nwa'anli choshi Filipai Kāon nu pa tho nnu

Poo ni nga ntho ngēi mbra nyien nō phī nu choshi shina ngwa taon nduon, njē choshi mon la'ataon Filipai. Pa ngwa Filipai gū pa taannu pi, ngēre vi nguon ndii ghao jē ndii gho. Pugu ni nga nja'ō na a pō la'ataon Roma mon chēin, pugu mā'an mbin ntaon Epafroditu a ghēi ngēre vi nō gho. Poo taon vi ki'ē ni nwa'anli, nchho ntōo vugu ni ghēre gho.

Poo ni nji na ngwa Filipai ni nchho ntōgo nu mon ntou ghagha'a llo mbho ngwa, nne a gē vugu na pugu lī pi ju, nne nje'i tōgo nu mon nkwan nnu pigho ni pwanju'ō. Nji'i nthe pi mon titri pa ghan kē'i li'i ntu'ō Kaisha, Poo wu'ō ngēi shhi nchii nu na Jisho pō pi Taathō. Khwatua Poo ni mbo na pa ghan pin Filipai ghēi nchii pwa pisha'akho ni tininju'ō.

Poo gē pa ghan pin Filipai na pugu fā'ō nkwan njū'ō na Jisho Krishto ni mfā'ō ne mbo njū'ō muun fā'a. A shini ndo ndii non yi na a fā'ō mme nthinkwo, a ni nshwi'i non yi shhe thi nchēin nthinkwo na a ni nkhu nkuon wā'a. Jisho Krishto ni nchwīe nguon yie ghao nthe pi ngwamishua. Poo gha ndugwi nu mfi'i na pa ghan pin lo nji'i mbo pi ngwa na la'a yugu pō pi nkuon shhe hein. Nkien la'a yugu pō pi po nne a pie na pugu chho njwēre ndii na pugu shi mbini ni vugu la'a pugu gho. Pa ghan pin fā'ō nō chho nu njwēre ndii na Jisho Krishto shi mbini nkwi non yugu a pō non ndigha'ō nkwan ha'an ji pō ne.

Mā'an nu chrà

¹ Nwa'anli yei llo mbho mu Poo pigi Timoti, mbo puon fā'a Krishto Jisho.

Nā'an mfe pi ni pa ngwa Minnwi pi taon taon mon Krishto Jisho la'ataon Filipai pugu pa thishi mon choshi pugu pa ngwa na pugu ghā ngēre fā'a mon choshi ne.

² Pwapun pugu pa ghighri llo mbho Minnwi, mbo Tāa via, pugu Jisho Krishto, mbo Taathō, pō ni pēi.

Poo luon Minnwi mfe ni pa ngwa Filipai

³ Ntōo Minnwi a nguon ndii na mbī'i vāi ne, ⁴ pugu pa mon nguon luon nu Minnwi a ni pēi na nduon nu mon pwanju'ō, ⁵ nthe fi'i ghēre na pēi ghēre a nō gho mon fā'a pwa pisha'akho ne, jē fūon llé ti ntho nchēin shi'a. ⁶ Nja mfā'ō tininju'ō na Minnwi, na a ni njē fā'a shi'i mbin pēi ne, shi ndōgo ngēi shhi ti ndugwi ndii na Krishto Jisho le ntho ne.

⁷ A kā'ō vāi nō pī'i nu nei nthe vāi ghao nthe na pēi pō njū'ō a nga'a. Nthe na ki mi pō pi mon chein, ki ndii na nchho nkhwē pa chrā nthe nkini pwa pisha'akho, ki nōon nu na a nnu shini ne, pia wu'ō nchho mfā'ō pwapun Minnwi ka'a. ⁸ Nthe na Minnwi minkwentie a na nshigi vāi ni nkien khwā na a llo mbho Krishto Jisho ne.

⁹ Ndo a pō luon Minnwi a na khwā yāi pīgi ngēi shhi njien, pugu pa lina, ni nguon ji nu nnu ghao, ¹⁰ nne na minthe pēi chu'ō yaon na a ya nkā'ō ne, nne na minthe pēi pō ki kōro ndo ki lo mfā'ō sheshe ntēi ti nchēin lembhi na Krishto shi ntho ne, ¹¹ ndinaon ni ntien ndindi na a ghā ntho ntōgo pi mbho Jisho Krishto nō fe nu ndigha'ō pugu tōo nu ni Minnwi ne.

Chóinj Pɔɔ chwīe pwa pisha'akho Krishto ghēi shhi

¹² Ntā'a nu pəi ji, ma pa lɪŋ paŋ, ɳa nnu ɳa a lɔgɔ li'i mbiŋ mu nɛ kara ɳgɛrɛ ɳa pwa pisha'akho ghēi shhi. ¹³ Nnɛ, ɳguon ɳa ghaŋ kē'i li'i mon ɳtu'ɔ pugu pa ɳguon pichəi pa ɳgwa nduon hein ji ɳa mbo mon chóinj nthe pi ɳa mi muun fā'a Krishto. ¹⁴ Pɔɔ nu ma mon chóinj mā'an ghrí ntou pa ghaŋ piŋ mbiŋ Taathɔ pugu fā'o tininju'ɔ nɔ chíi nu chrà Minnwi ki lo mfā'o pɔgɔ gu.

¹⁵ Shishini, pichəi chíi pwa pisha'akho Krishto nthe kighi'ə pugu pa mishishiri, ndɔ pichəi chíi pwa pisha'akho gho llo mon njù'ɔ shi'i. ¹⁶ Mbra ɳgwa pei chíi pwa pisha'akho yei llo mon khwă, nji nu ɳa Minnwi chu'ɔ a nɔ li'i nu pwa pisha'akho. ¹⁷ Fũon ɳgwa chíi pwa pisha'akho Krishto llo mon mishishiri, ki lo mbo pi llo mon ta'anju'ɔ, mbī'i nu ɳa pugu shi ni'in yú'ɔ mbiŋ mu mon chóinj. ¹⁸ Ndo a lo mbo pi yichəi nnu. A wu'ɔ mbo ɳa mon ɳguon puon shendaon ghao, ki a pɔ pi mon mbha nnu mifi, ki mon nnu shini, pi chíi pwa pisha'akho Krishto, nthe yie gho mfā'o pwanju'ɔ.

Chhɔ nu mbhi pɔ pi fā'a nu fā'a Krishto

Oon, ɳshi mfā'o pwanju'ɔ, ¹⁹ nthe ɳa ɳji ɳa ntɔgɔ mon luon Minnwi yəi pugu pa ghɛrɛ llo mbho Jijwe Jishɔ Krishto, yei shi ɳkara mfe lugu nu vəi. ²⁰ Khwă njù'ɔ a pugu pa kwā'a nu ma pɔ ɳa mba'a nji'i mfā'o lrithɔ kaŋ shigei yi, ɳa ni ɳguon tininju'ɔ ndwe pugu pa ɳguon ndii ghao, Krishto shi mfā'o ndigha'o yi mon non a, ki a pɔ pi mon chhɔ nu ma mbhi, ki mon khu nu ma. ²¹ Nthe ɳa ni mmu, chhɔ nu ɳkuon mbhi pɔ pi gha'o nu Krishto, khu nu pɔ shéi. ²² A mbo ɳa ɳgəi shhi nthɔ

nchhɔ nu mbhi mon freinon, a nōon ɳa mfā'o nɔ fā'a nu fā'a ɳa a shi njuŋ ntien nɛ, ndɔ ɳdo nji ye ɳa ɳshi nterɛ nɛ. ²³ Ndi nthi mon titri paa nnu pei. Ndo khwatua a pɔ ɳa ɳgəi mbo pigi Krishto nthe ɳa yie ya mbwa ɳga'a. ²⁴ Ndo a pie ɳa ɳkina mbo yi maon mon freinon nthe vəi.

²⁵ Nthe ɳa ɳji ɳa yei kā'o nɛ, ɳji ɳa ɳshi ɳkina ɳgəi shhi nthɔ mbo nu pia kā'a, nthe ghēi nu shhi yəi pugu pa pwanju'ɔ yəi mon piŋ, ²⁶ nne ɳa ntɔgɔ pi mbiŋ mu, pəi shi mfā'o ntou pa nnu nɔ fā'o nu ndigha'o mon gho mbiŋ Krishto Jishɔ, nthe thɔ nu ma mbini njəi vəi ɳkamu'on.

²⁷ Pəi wu'ɔ nchwīe mbha chombhi yəi nyien ɳkā'o pugu pa pwa pisha'akho Krishto, nne ɳji ɳa ki mi tothɔ njəi vəi ki mi lo nthɔ, minthe ɳgu'ɔ nja'o ɳa pəi thi a tini nu mon ta'anju'ɔ, pugu pa ɳa ni ta'a kwā'a nu, pəi thɔ mba'o nu kā'a nthe piŋ pwa pisha'akho, ²⁸ ndɔ ki lo mfā'o pɔgɔ gu nthe pa mbina pəi. Yei shi mbo ɳkien li shieshie ɳa pi shi nshi'i vugu, ndɔ mbo lugu nu ni pəi llo mbho Minnwi. ²⁹ Nthe ɳa pi fe shina ni pəi ɳa, nthe Krishto mba'a pəi yi'i ɳgu'ɔ mbiŋ vi piŋ, pəi shi mbini njəi ɳgə'i nthe vi. ³⁰ Pia pɔ mon nchhɔ yei kā'a. Pəi ni ɳkwo yəi ɳkwan ha'an ɳki pɔ mon gho nɛ, ndɔ ndwe pəi ya'o ɳa ɳgu'ɔ mbo mon gho.

2

Krishto nōon ɳkwan ha'an pi fā'o nɔ shwi'i nu non shhe nɛ

¹ Nthe yie gho, sheshe mā'an ghrí mbo llo ɳkuon pɔ nu mbiŋ Krishto, sheshe mā'an njù'ɔ llo mon khwă yi mbo, sheshe pɔ nu ta'a yi mon Jijwe, ɳkien khwă pugu pa kwoshini mbo, ² pəi chwīe pwanju'ɔ a linaon ntɔgɔ pi ɳkuon pɔ nu ta'a yi mon pi'i nu

məi. Pəi fā'ò khwǎ non, mbo ni ta'anggi mon jijwe pugu pa nnu na pəi pi'i nò chwīe nu nē.

³ Ki'i pəi chwīe sheshe yaon pi llo ŋkuon mishishiri pugu pa nōon nu non, ndo mon junon pəi lōgo ŋgwa nduon na pugu chii nchaa vəi. ⁴ Ki'i sheshenon vəi wu'ò ndii pi nnu na a shi ngēre pi non yi nē, pəi lli pi pa nnu na a shi mbini ngēre ŋgwa nduon ŋkaa pugu nē.

⁵ Pəi fā'ò pi ŋkwan mbha nnu yei na Krishto Jisho ni mfā'ò nē mbin pəi.

⁶ Nji'i nthe pi nò ha'an Krishto ni mbo mon puon Minnwi nē, a shini ndo ndii pi na pugu Minnwi pò ndindi, ŋgwēin nthe ŋkuon gho.

⁷ A ni ŋka mien li'i yi mien, nshwi'i non yi shhe, ndōgo puon muun fā'a, pi phi vi a pò nò ŋgwamishua.

Ŋga mbo mon ŋgrào nonmishua, ⁸ nshwi'i non yi shhe, nja'ò nchò Minnwi

ti nchəin mon nthiŋkwo gu, nji'i nthe pi gu ŋkuon wā'a.

⁹ Nthe yie gho, Minnwi ya ŋkərə vi tothi, mfe nthiŋkwo gho na a chaa ŋguon nthiŋkwo.

¹⁰ Nnē na sheshenon pò pugu pa ŋkuon shhe pugu pa moon shhe shi ŋkwi kwere yugu ŋginò ligi Jisho,

¹¹ ŋguon ŋgwa chhu li'i wo na Jisho Krishto pò pi Taatho, nò fe nu ndigha'ò ni Minnwi Tāa.

The nu nò lí'ε ŋkuon mbi

¹² Nthe yie gho, ma ŋkien lin pan, wu'ò ŋkwan nò ha'an pəi ghà ŋgu'ò nja'ò a ndii na pia ni mbo ka'a nē, a pini ŋka ya mbwa mbigi nò ya'ò nu ma ndwe na ndo mbo yəi pəi nē. Pəi ghəi nchho mfā'a lūgu nu məi ni pogo pugu

pa wrū nu. ¹³ Nthe na a chho mfā'a Minnwi mbin pəi nò chwīe nu na pəi fā'ò khwǎ pugu pa nji nò chwīe nu nnu na a tā'a nu nē.

¹⁴ Pəi chwīe ŋguon nnu ghao ki lo nduo nu, ki ndou nu, ¹⁵ nnē na pəi pò pa puon Minnwi pi tithi ki lo mfā'ò ntəi, ki kərə mon mbi na ŋgwa totro pugu pa ghan phi pò nē. Pəi fā'ò nò the nu shina pugu nò lí'ε na a the nu tothi,

¹⁶ nchho ŋgwēin chrà chombhi a tini, nnē na mon lembhi na Krishto shi mbini ntho nē, minthe mfā'ò titene nthe vəi, na ŋguon pa'ò nu ma pugu pa fā'a a shini, lo nji'i mbo pi gha. ¹⁷ A nji'i mbo pi na chhi a kwri nò là'ò fe'ingien, mbigi ŋkuon fe nu non yəi ni Minnwi, nò yaon fē'i ŋgien pi llo mon pin yəi, njù'ò a pwa, ŋguon yia ghao fā'ò pwatua a. ¹⁸ Wu'ò nenne, pəi ŋkaa pəi fā'ò pwanju'ò, pia lo mbini mbwa túa ka'a.

Timoti pugu Epafroditu

¹⁹ Nchho mfā'ò kwā'a na Jisho mbo Taatho mbin, ntaon Timoti ni pəi mon kuo ndii nji na nshi mfā'ò mā'an ghrí ndii na nja'ò pa nnu nthe vəi nē. ²⁰ Nthe na ndo nji'i mfā'ò yichəi non na a pò nò ju, na a fā'ò njù'ò mbin pəi shini, na pəi pò shi'i. ²¹ ŋguon pa ŋgwa nduon ghao khu pi wu'ò yugu pa nnu, ki lo mfā'ò pi ndii Jisho Krishto.

²² Ndo pəi ji na Timoti kwo nōon na a ya non, ŋkwan nò ha'an nò muun pugu taa pigi yu fā'a ka'a mon fā'a pwa pisha'akho. ²³ Nthe yie gho, ŋkwā'a nò taon nu vi ndii na nja'i ŋkwan ha'an pa nnu nyien mbho mu mon kuo ndii nē. ²⁴ Ndo mummu ji na ni pin Taatho, nshi ntho ŋkaa mu mon kuo ndii.

²⁵ Mi ni mbi'i na a pie na ntaon Epafroditu ndin a, mbini mbo ngan kwò fā'a a, ni pəi. Epafroditu yei non na pigi yu

mā'an nchhò piñ ka'a, ndò mbini mbo njan ntaon vèi ja pèi taon vi ja a thò mfe pa maon vèi, ndò mbini ngèrè a nkaa yu nɛ. ²⁶ A ni nchhò nkhwā nu nò vèi nu vèi ghao, ndò mbini mfā'o ghana njù'ò nthe ja pèi ya'ò ja non yi llo nji'i mbwa. ²⁷ Shishini, a ni ngèno ti nkaan nkhu, ndò Minnwi fā'o kwoshini mbin yu, pa'a ndò ngu'ò mbo pi mbin yu, mbini mfā'o mbin a nkaa mu kan nkaan mfā'o yu'ò njù'ò nkuon yu'ò njù'ò.

²⁸ Nthe yie ghò, mbini nu'un ntā'a nu ntaon vi ni pèi, nji ja pèi shi mfā'o pwanju'ò nò vèi nu vi, pugu pa ja ki'i njù'ò a nkaa mu nu'un ngana a. ²⁹ Nnɛ, pèi lōgò vi ni nguon pwanju'ò ghao nthe piñ yi mbin Taathò, ndò nga'ò nkwan ngwa pèi. ³⁰ Nthe ja a ni mbi'i shigèi nkhu nthe fā'a Krishto, ntōgò mon pa cho gu nò mī'ɛn nu nnu ja a ni mbi'i mon fā'a yèi nthe a nɛ.

3

Pò nu yi ndindi ntōgò pi nkuon fā'o nu piñ mbin Krishto

¹ Nò lūgwi nu ma līn pan, pèi mfā'o pwanju'ò mon Taathò. Nò pinì nu nā'an wu'ò ta'a nnu ghò ni pèi lò mbo pi nnu pipi vèi, ndò a pò pi li'i nu ni pèi.

² Pèi chhò ndina ngwa pè ja mbha nnu pugu yi ghan ki piñ Minnwi nɛ,* pèi chhò ndina ghan chwīe phi, pèi chhò ndina pa ghan kè'i ngwa. ³ A pia nja mbo ghan nii ngunu mbrei, pia ja pia ghà nga'ò Minnwi ntōgò pi nkuon Jijwɛ. Pia ghà mfā'o ndigha'ò yia pi mon Krishto Jishò ki lò nji'i nji'è non yia nkuon freinon, ⁴ nji'i nthe pi nò ha'an mmu nduthò a nthe mfā'o nnu nò yi'è nu non nkuon freinon nthe yie ghò nɛ. Sheshon mbi'i ja a

fā'o nnu nò yi'è nu non yi nkuon freinon nthe yie ghò, kan nka fā'o a ka yienyien. ⁵ Pi ni mbhi a, a gha mbo mon fūon llembi pi ni'in a ngunu mbrei, mbo non llo mon ngwreingwa Ishrae, llo mon ndaanon Benjamein, non Hibru mbo phi Hibru, nga ngèi nò nū'ɔn nu gí, mbo Farashi, ⁶ nga ngèi nò ni'in njù'ò, mbo pi njan fe ngè'i ni choshi, nga ngèi nò pò nu yi ndindi mon nū'ɔn nu gí, mbo ki ntèi.

⁷ Ndo sheshe shéi ja nki fā'o nɛ, ndōgò nò phe nthe Krishto. ⁸ Shishini, ndōgò nguon yaon ja a phe nthe yaon ja a ya ngā'ò ngā'a nɛ, mbo ji nu Krishto Jishò Taathò a. Nthe vi, nkwo mī'an nguon maon ghao nò nkū'u maon, nne ja minthe nshei Krishto, ⁹ ndò nja mbo ta'a yi pigi yu, ki lò mfā'o ndindi ja a pò pi nyan, ja a llo pi nkuon nū'ɔn nu gí nɛ. Mfā'o pi ye ndindi ja a llo pi nkuon piñ mon Krishto, mbo ye ja a llo pi mbhò Minnwi, nthe pi nkuon piñ nɛ. ¹⁰ Ntā'a nu nji vi pugu pa nji ja a ni nkū'ò nò mon gu nɛ, ndò mbini mfā'o ghrà ngè'i yi. Ntā'a nu mbo nò ju mon gu yi, ¹¹ ja mon nguon puon shendaon ghao, mummu nkaa mu nthe nkū'ò mon gu.

Pa'ò nu nò wu'ò nu mfā'o ngá'ò ghò

¹² A lò nji'i mbo pi ja nkwo fā'o nguon yaon yei, ki ja nkwo ka'oka'ò, nchhò mba'ò nu nò fā'o nu ngá'ò ghò, nthe ja Krishto Jishò kwo chwīe a mbo ji. ¹³ Pa līn pan, ndò nji'i mbi'i ja nkwo chwīe a pò nyan. Ndo ta'a nnu ja nchwīe nɛ pò ja ndi'ɛ pa nnu ja a kwo tōgò nɛ, nchhò mba'ò pi nò fā'o nu pa yaon ja a pò shhi nɛ. ¹⁴ Nchhò nji ngèi nu yèi mme thò nnu ghò, nò fā'o nu ngá'ò

* 3:2 3:2 Yei pò mon chrà Gri ja pa mingw. Pa ngwa Juu ni nji ja mingw pò pi minyien totò.

gè Minnwi llo tothi ña a pɔ monj Krishto Jishɔ nɛ.

¹⁵ Nguonj yia ña pia memme ñgwa monj pinj nɛ pī'i nnu pi monj yei ñkwanj shendaonj, ti p̄əi mbī'i pi ñkwanj nduonj monj sheshe yaonj, kañ Minnwi shi nōonj yie nnu, a pɔ yi li'eli'ɛ ni p̄əi ñkaa p̄əi.

¹⁶ A wu'ɔ mbɔ pi ña p̄ia wēin yaonj ña Minnwi ni ñkwo nōonj ni pia nɛ.

¹⁷ Pa lɪñ panj, p̄əi gh̄əi shhi nchhɔ mbini a. Nū'ɔñ ligi mbinj ñgwa pɛ ña pugu chhɔ chombhi yugu pi ñkwanj ha'anj pugu yəi lī mbhɔ pigi nɛ. ¹⁸ Nthe ña ntou ñgwa ña mi ni ñkwo shwei v̄əi, ndɔ mbini nthɔ nshwei v̄əi ndwe pi ni ñkh̄i ligi nɛ, chhɔ chombhi yugu pi nɔ pa mbina pa pisha'akhɔ nthe wá'a Krishto.

¹⁹ Ndugwi yugu shi mbɔ shi'i nu. Nnwi yugu ñji puñ yugu, pugu fā'o ndigha'o monj pa nnu lrithɔ, nū'ɔñ njù'ɔ yugu pi ñkuonj maonj ñkuonj shhɛ. ²⁰ Pia pɔ pi ñgwa pɔ, llo fɔ, pia chhɔ njwere ñkwe, mbɔ Jishɔ Krishto Taathɔ. ²¹ Jishɔ pɔ pi ñonj ña a shi ñkara fr̄einonj yia yei ña a ghà mbiri nɛ, a pɔ nɔ nonj yi mbɔ yi ndigha'o ña a shi'a ñji'i mbiri nɛ, ntɔgɔ pi ñkuonj ghr̄i ña a chw̄ie vi a chw̄ie ñguonj yaonj ghao ya'o pi mbhɔ yu nɛ.

4

¹ Nthe yie ghɔ, ma lɪñ panj ña ñkhwā ndɔ mbini ntá'a nu njəi vugu, p̄əi chw̄ie mfā'o pwanju'ɔ, ndɔ mbini mbɔ ñgá'o a. P̄əi tithi a tini monj Taathɔ, ma ñkienj pa lɪñ panj ña ñkhwā.

Nt̄igi pugu pa mā'anj njù'ɔ ni luonj Minnwi

² Nd̄igəi Eyodia pugu Shinteke ña pugu chhɔ ni ta'anggi monj Taathɔ. ³ Oonj, ñchhu vɛ ñkaa ghɔ nɔ ñganj kwo fā'a a, yi shishini, ña ð gh̄ɛrɛ pinjɛ pei ña pigi pugu ni mfā'a ka'a monj pwa pisha'akhɔ

pigi pugu pa Klemenj ni pichəi ñguonj pakwo fā'a panj, ña ligi yugu pɔ monj ñwa'anli chombhi nɛ.

⁴ P̄əi fā'o pwanju'ɔ monj Taathɔ ñguonj ndii ghao, ñkamu'ɔñ nchhu ni p̄əi ña p̄əi fā'o pwanju'ɔ.

⁵ P̄əi nōonj ñguonj ñgwa yəi, ña p̄əi pa ghanj junonj. Taathɔ kwo para.

⁶ Kī'i p̄əi fā'o ghana njù'ɔ nthe sheshe yaonj, ndɔ monj ñguonj nnu ghao ntɔgɔ monj luonj Minnwi pugu pa pie nu pugu tōo nu, p̄əi chw̄ie Minnwi ji pa chà p̄əi. ⁷ Nnɛ kañ ghighri Minnwi, ña a chaa ji nu ñonjishua nɛ, shi ñkē'i njù'ɔ yəi pugu pa pī'i nu m̄əi monj Krishto Jishɔ.

⁸ Nɔ lūgwi nu, ma pa lɪñ panj, sheshe yaonj ña a nnu shini nɛ, sheshe yaonj ña a yi chiichii, sheshe yaonj ña a yi nd̄indi nɛ, sheshe yaonj ña a yi taonjtaonj nɛ, sheshe yaonj ña minthe ñgwa khwā nɛ, sheshe yaonj ña pi chi'a nɛ, sheshe yaonj mbɔ ña a pwa ti ñga'a, sheshe yaonj mbɔ ña a pie ña pi gha'o, p̄əi chhɔ mbī'i pa ñkwanj maonj pighɔ. ⁹ Yaonj ña p̄əi ye'i ndɔ mbinj ndɔ nja'o mbini njəi mbhɔ mu nɛ, p̄əi chw̄ie pa maonj pighɔ, kañ Minnwi ña a ghà mfɛ ghighri nɛ, shi mbɔ p̄əi pugu.

Pa maonj ña Minnwi fɛ nɛ

¹⁰ Mi ni mfā'o pwanju'ɔ monj Taathɔ ñkienj ntou yi, ña p̄əi pini nu'unj njwinj lina nu ni mmu ndwe ñkienj yie ghɔ. Ndɔ shishini, p̄əi ni ñgu'ɔ ndɔ mfā'o ndii a ndɔ pa'a ndɔ mfā'o shina. ¹¹ Ndɔ ñji'i nchrā nu nthe pi ña mfā'o chà nɛ, nthe ña ñkwo ye'i nɔ fā'o nu n̄rú monj sheshe ñkwanj shina ña mbɔ monj ghɔ nɛ. ¹² N̄ji ñkwanj ha'anj minthe ñchhɔ shi'i ndii ña mbou nɛ, pugu pa ñkwanj ha'anj minthe ñchhɔ ndii ña mfā'o nɛ. Monj sheshe shina pugu pa ñguonj shina ñjɛ'i ñkwanj ha'anj minthe ñjru ni ntou maonj pugu pa pɔ

nu mon njĩ mon fā'o nu a yien pugu pa pɔ nu mon chà. ¹³ Minthe ñchwĩe nguon nnu ghao ntɔgɔ pi mbhɔ ju ña a ghà mfe nji vèi ne. ¹⁴ Ndo a ni mbɔ ñkien nnu pwapun ni pèi nɔ ha'an pèi ni ñgēre a mon pa ñgə'ingə'i pan ne.

¹⁵ Ndo pèi, ñgwa Filipai, ni nji ni non yèi ña mon njē chīi nu ñkĩni pwa pisha'akhɔ ndii ña ñki llo Mashedonia ne, sheshe chɔshi shini ndo nchi pigi pugu mon fe nu pugu pa kwe nu yaon ñkien vèi tə'i vèi. ¹⁶ Nji'i nthe pi ndii ña ñki pɔ mon la'ataon Teshalonika ne, pèi ni ntaon ghère vèi mbini mbi'i nɔ pi'i nu pa chà pan. ¹⁷ A lo nji'i mbɔ pi ña ntā'a pi maon fe pighɔ, ñka tā'a pi ña shéi pigi mon piēn lēin yèi.

¹⁸ Ñkwo kwe nguon yaon ña pèi taon vèi ne, a ka yiēnyien ti ntɔgɔ. Mfā'o nguon yaon ña mi ni ntā'a nu ne, ti a ka tɔgɔ tɔgɔ nɔ ha'an ñkwe pa maon pɛ ña pèi ni ntaon Epafrodu nɔ vèi ne. Maon pighɔ pɔ nɔ maon fe'ingien ni Minnwi ña lun yi figèi, mbɔ maon fe'ingien ña Minnwi pin, ndo mfā'o pwatua nɔ ghɔ. ¹⁹ Minnwi a shi mfe nguon yaon ña a pie ña pèi fā'o nɔ pi'i nu chà pèi nɔ ghɔ ne, wu'ɔ nɔ fi'i fā'o yi mon ndigha'o yi mon Krishto Jishɔ. ²⁰ Ndigha'o ki ndugwi yi pɔ ni Minnwi yia ndo mbɔ Tāa via. A yie.

Ndugwi njin mā'an nu chrà

²¹ Pèi chrà ni nguon ñgwa Minnwi pi taontaon ña pugu yi Krishto Jishɔ ne. Pa ghan pin ha'an pigi pugu pɔ hein ne mā'an chrà yèi. ²² Nguon pa ñgwa Minnwi pi taontaon chrà ni pèi, mī'ēn mbɔ mbaanda Kaisha.

²³ Pwapun Jishɔ Krishto, mbɔ Taathɔ, pɔ pugu pa jijwe yèi.

Nwa'anli choshi Koloshe Kaon nu pa tho nnu

Poo ni na'an nwa'anli yei mfe ni choshi na a ni mbo mon la'ataon Koloshe ne. A shini ndo mbhi Poo mbhi choshi yei, ndo a ni mbo pi mon li'i na Poo ni mbi'i na a pie na a lina no gho. A ni ntaon ngwa llo Efesho na pugu ghei fo nchii nkani pwa pisha'akho fo.

Poo ni nja'o na pa ghan ye'i nnu na a lo nji'i nk'a'o ne ni mbo mon choshi gho. Ngwa pigho ni ntho ntigi nu na non nt'a'a nu nja nji Minnwi, a yi'i na a gha'o pichoi pa nji mon tothi. Pugu ni mbini nje'i nu na a yi'i na pi ni'in non ngunu mbrei pugu pa na non fa'o no nu'on nu pichoi pa nu'on ntho nnu maon ji. Poo ni na'an no laa nu nguon nnu pei ghao ndo nchwie ngwa ji yaon ye'i na a yi ka'oka'o ni ghan pin ne.

Mme nnu na a ye'i mon nwa'anli yei ne po na minthe Jisho fe lugu nu ni sheshenon na a pin vi ne. Non lo nu'un mfa'o no nu'on nu pi pa gi pigho nkaon maa ndugu. Pa nu'on pigho gha nka pi'i ngwa pi'i yei Jisho Krishto. Minnwi ni ntogo pi mbho Jisho nchwie mbhi, ndo, ntogo pi mbho Jisho, nguon mbhi ghao shi mbini mbini mbho yu. A wu'o mbo ntogo pi nkuon po nu ta'a yi pei Jisho na minthe non fa'o kw'a'a mon mbhi yei. Poo ghei ki'e shhi mfi'i nkwan no ha'an mme yaon ye'i yei fa'o no kaon nu chombhi ghan pin ne.

Taikiku, mbo non na Poo ni ntaon vi ni nwa'anli yei ne, ni ghei pugu Oneshimu. Oneshimu ni mbo nkuna ye na Poo ni na'an nwa'anli ntaon ni Filemu no ligi yi ne.

M'aan nu chrà

¹ Nwa'anli yei llo mbho mu, Poo, mbo ngan ntaon Krishto Jisho ntogo pi nkuon khwa' nju'o Minnwi, ni Timoti ndin via.

² Mfe nu ni pa ngwa Minnwi pi taontaon ndo mbo ghan pin mon Krishto na pugu po Koloshe ne.

Pwapun po ni pei pugu pa ghighri llo mbho Minnwi Taa via.

Too nu pugu pa luon nu Minnwi

³ Pigi gha ngu'o ntoo Minnwi mbo Taa Taatho via, mbo Jisho Krishto, ndii na pigi luon Minnwi mfe nu ni pei ne. ⁴ Fie no ha'an pigi ni nja'o fi'i pin yei mon Krishto Jisho pugu pa fi'i khwa' na pei ni mfa'o ni pa ngwa Minnwi pi taontaon ne, ⁵ ntho pi fi'i kw'a'a na pei fa'o nkuon yaon na Minnwi nu'on ni pei po ne. Pei ni nkwo funon nja'o yei mon chrà nnu shini, mbo nkani pwa pisha'akho, ⁶ na a tho ni pei no ha'an shishini, a po mon nguon mbhi ghao ntho njuon ntien, nku'o nu wu'o no ha'an a yun nu shina pei je ndii na pei ni nja'o ndo nji pwapun Minnwi mon nnu shini, ⁷ wu'o no ha'an pei ni nje'i mbho Epafra nkien ndin via ndo mbo ngan kwò fa'a yia. A nkien muon fa'a Krishto yi shini, no ligi yei. ⁸ A chwie pigi ji khwa' na Jijwe Minnwi fe ni pei ne.

⁹ Nenne, je lle na pigi ni nja'o ne, pigi shini ndo ncha'a luon nu Minnwi mfe ni pei, nduon nu na pei linaon ni ji nu nnu na Minnwi ta'a nu ne, mon nguon shietho pugu pa ji nu llo mbho Jijwe Minnwi, ¹⁰ nne na pei chho chombhi yei mon nkwan shendaon na a ka'o mbho Taatho, ndo nchwie tua yi pwa nu, nchho njuon ntien mon nguon mbha fa'a shi'i ghao ndo nku'o nu mon ji nu Minnwi.

¹¹ Nduon na pei fa'o ghr'i ni nguon nji na a llo nkuon nji yi

monj ndigha' o yi ne, nji na pæi shi mfã' o tiishii pugu pa wëinj njù' o ni pwanju' o, ¹² nchhò mfe tōo nu ni Tãa na a chwïe pæi kã' o nò fã' o nu yæi ghrà maon ha' anj ngwa Minnwi pi taonjaonj na pugu chhò monj lí' e shi mfã' o ne. ¹³ A fu' u via monj mbhi njinj, ncha' a via mfe monj sha' afuonj Muunj vi na a khwã ne, ¹⁴ mbò Muunj vi ye na pi tógò mbhò yu njuonj via mfu' u, phi via pò yi lí' e ne.

Nonj na Krishto yie ghò ne, pugu pa fã' a yi

¹⁵ Ju, Krishto, pò pi fhi Minnwi na pi shi' a njæi vi ne, a muunj shhi na a chaa nguonj yaonj na Minnwi ni mbuonj ne. ¹⁶ Ntógò pi mbhò yu, pi ni nchwïe nguonj yaonj ghao, pò pugu pa shhe, pa yaonj na minthe pi yæi, pugu pa ye na minthe pa' a pi lo nji' i njæi, pa nji monj jijwe,* pa taathò, pa ghanj sha' a ngwa ni pa thishi. Pi ni nchwïe nguonj yaonj ghao ntógò pi mbhò yu ndò nthe pi ju. ¹⁷ A pò nkaonj pi maa nchwïe sheshe yaonj. Nguonj yaonj wu' o nchhò mbò nu, ntógò pi mbhò yu.

¹⁸ A ju mbò thò nonj na a choshi ne. A ju mbò njè yi, mbò fūonj muunj nò ku' o nu monj gu, nne na monj nguonj nnu ghao à pò ju shhi. ¹⁹ Minnwi ni mfã' o pwatua nò chwïe nu na nguonj púonj yi linaonj mbinj ju Krishto. ²⁰ Ndò ntógò pi mbhò yu, Minnwi pinì mbini ni nguonj yaonj nkuonj mbhi na pugu pugu chini nggi, ki a pò pi maonj nkuonj mbhi ki monj pò. Minnwi chini nggi pugu pugu ntógò pi nkuonj chhi yi nkuonj wã' a.

²¹ Pæi na pæi ni mbò yichæi ndii mbò pi yi fëne yæi Minnwi, mbò ni nchhò njù' o pæi nthe vi, nthò nchwïe pa nnu piphi ne, ²² ndwe Minnwi chini nggi pæi pugu monj freinonj muunj vi ntógò pi monj gu

yi. A ni nchwïe nne na a nthe a thò ni pæi shhi ju Minnwi, pæi pò pi taonjaonj, ki kòrò, ki lo mfã' o ntæi, ²³ nò ha' anj pæi nja ngði shhi shishini monj pinj ki lo nchi' i, ndò nthi a tini, ki lo nchønè ndollo yæi kwà' a pwa pisha' akhò ye na pæi ni nja' o ne. Pi ni nkwo chii pwa pisha' akhò yei ni nguonj pa yaonj puonj la' o pò, mbò ye na nmu, Pòò, ni ngù muunj fã' a pwa pisha' akhò ghò ne.

Fã' a Pòò nò muunj fã' a choshi

²⁴ Ndwe, mfã' o pwanju' o monj pa ngð' i panj nthe væi. Nthò ndwi' i yaonj na a pou nu monj ngð' i Krishto, nthe nonj yi, mbò choshi, ²⁵ na Minnwi chwïe a mbò muunj fã' a choshi ghò ne. A ni mfe fã' a ghò væi na mfã' a nthe væi, na ñchwïe pæi ya nji chrà Minnwi, ²⁶ mbò nnu lëinj na a ni mbò nò pa nga' o nga' o, pugu pa ngwreingwa nkuonj ngwreingwa, ndò ndwe, a chwïe ngwa Minnwi pi taonjaonj ji. ²⁷ Minnwi ni ndógò nthi mi nò chwïe nu pugu ji fi' i nkwanj ha' anj nnu lëinj yei gha' o shina ngwa ha' anj pugu lo mbò pa Juu ne, mbò na Krishto pò njù' o pæi, pæi fã' o kwà' a fã' o nu ndigha' o.

²⁸ Pigi chii pi Krishto ghò ni sheshenonj, nchhò nshūu ténè yugu njè' i vugu ni nguonj shiethò, nne na minthe pigi thò ni nguonj yugu shhi Minnwi pugu kwo pò pa ntinimme monj Krishto. ²⁹ A chwïe nthe pi yei nnu na ñthò ngwie nonj a, mba' o nu ni nguonj ghrí na Krishto fe væi ne, na a chhò fã' a nu mbinj mu titini ne.

2

¹ Ntã' a nu na pæi ji fi' i pa' o nu na mi ni mba' o nthe væi, pæi pa ngwa Laodeshia pugu pa nguonj ngwa na pigi pugu lo naa ma njæi

* 1:16 1:16 Pichæi pa Nwa' anli Minnwi fã' o faan nò li' i nji monj jijwe.

ligi nɛ, ² ɲa pɔgu fā'o mā'an ɲjù'ɔ, nɔ ha'an pugu chīni ta'a li'i mon khwá, nne nɔ fā'o nu tininju'ɔ ɲa ɲkien ji nu nnu ghà ntho nɔ ghɔ nɛ. Pugu shi ɲkie mon yie shendaon ɲi nnu lōin, mbo yi Minnwi, ɲa a Krishto nduthɔ yi nɛ. ³ Nguon fā'o shiethɔ pugu pa ji nu pɔ pi mon Krishto.

⁴ Nchhu yei nnu ɲi ɲa ki'i ɲon fi vɛi ni mindoundou ɲa a pɔ nɔ nnu shini nɛ. ⁵ Nthe ɲa ɲi'i nthe pi nɔ ha'an ndo ɲi'i mbo hɛnɛ pɛi thɔ ɲjɛi a nɛ, ndo mbɔ pia ka'a mon jiwɛ, ndo mbo ni pwanju'ɔ nɔ yɛi nu ɲa pɛi thɔ nchwɛ pa nnu nɔ ha'an a pie nɛ, pugu pa ɲa pin yɛi tini mon Krishto.

Chɔmbhi ndinaon mon Krishto

⁶ Nthe yie ghɔ, nɔ ha'an pɛi pin Krishto Jishɔ nɔ Taathɔ vɛi nɛ, pɛi chhɔ pɛi pugu ka'a. ⁷ Njɛn yɛi tini, ndo mbini nu'un ɲku'ɔ nu mon pɔ nu pɛi pugu ka'a, nthi a tini mon pin wu'ɔ nɔ ha'an pi ni ɲjɛ'i vɛi nɛ, ndo ɲa ndinaon ni tōo nu.

⁸ Pɛi lina nu ɲa ki'i sheshenon chwɛ pɛi gū pa kūna ntɔɔ pi ɲkuon lina ɲgwamishua pugu pa chrà ghagha mbo yi mifi, ɲkwan nɔ ha'an nù'ɔn ɲgwamishua tā'a nu nɛ, pugu pa llo mbhɔ pa jiwɛ ɲa pugu sha'a mbhi* yei nɛ, ki lo ndhɔ pi mbhɔ Krishto. ⁹ Nthe ɲa ɲguon púon Minnwi chhɔ mbɛn Krishto mon freinon. ¹⁰ Pi fɛ chɔmbhi ndinaon ni pɛi mon Krishto, mbo ju ɲa a taathɔ ɲguon pa ghan sha'a ɲgwa pugu pa thishi nɛ.

¹¹ Mon Krishto pi ni'in vɛi ɲgunu mbrei ni ɲkwan ni'in nu ɲgunu mbrei ɲa pi lo ɲi'i nchwɛ pi ni mbhɔ ɲonmishua nɛ, a pɔ pi yi fu'u nu ɲgrào non phi yɛi mbo pi nii nu ɲgunu mbrei ɲa a chwɛ

Krishto nɛ. ¹² Pɛi ni ɲga ɲkwe ɲkhɪ, pi twei vɛi pugu ka'a mon kwe ɲkhɪ ghɔ,† pi ni mbini mfu'u vɛi pugu ntɔɔ pi ɲkuon pin mon titini fā'a Minnwi, ɲa a ni mfu'u vi mon gu nɛ.

¹³ Pɛi ni ɲga ɲgu'ɔ mbo yi khu mon phi yɛi pugu pa ɲa pɛi shini ndo naa nii ɲgunu mbrei mbo yi fu'u nu ɲgrào non phi yɛi, Minnwi ni nchwɛ pɛi pɔ yi maon pɛi pa Krishto, ɲkwo li'ɛ ɲguon phi yia ghao, ¹⁴ ntɔɔ pi ɲkuon chi'i nu ɲwa'anli ɲkrù yia ɲa a ni ntho ndon pa nnu ɲa pia chwɛ ki a lo ɲi'i ɲkā'o nɛ pugu pa yaon ha'an gí tā'a nu nɛ. Nguon nnu pɛi ghao a chi mī'an ntɔɔ pi ɲkuon kwɛn nu nnu pigho ɲkuon wá'a. ¹⁵ Krishto ni ɲkwe maon nchhɔ ghan sha'a li'i mon jiwɛ pugu pa thishi, mā'an lritho thɔ pugu shhente ntɔɔ pi ɲkuon gha'a nu vugu ɲkuon wá'a.

Ki'i pɛi mien sheshenon chhu ɲa pɛi shi lo ɲkā'o

¹⁶ Nthe yie ghɔ, ki'i pɛi mien sheshenon sha'a vɛi nthe yaon ɲa pɛi ji ki nnu nɛ, ki nthe nnu nū'ɔn nu pa llé ji ki ji nàon fhi ki nnu LlÉ Ji. ¹⁷ Pɛi pɔ pi pa mili'i pa nnu ɲa a shi ntho nɛ, ndo ti ɲkien nnu ghɔ pɔ pi Krishto. ¹⁸ Ki'i pɛi mien sheshenon chhu ɲa pɛi shi lo ɲkā'o nɔ fā'o nu ɲgá'o yɛi, ntɔɔ pi ɲkuon tii nu ɲa pɛi lāa nchhɔ shi'i, pugu pa gha'o pa ghan ntaon Minnwi. ɲgwa pɛi lɔɔ nthi munu ɲkuon pa nnu ɲa pugu yɛi, ɲku'ɔ non yugu ki la'o yi nthe pi yugu ɲkwan pi'i nu nnu nɔ ɲgwamishua, ¹⁹ ki lo ntho nthi nu a tini pi mbɛn Krishto, ɲa a pɔ ju thɔ mbɛn non nɛ, mbo li'i ɲa ɲguon non ghao ghà mfā'o maon ji, ndo nchīni mbo ta'a yi ntɔɔ

* 2:8 2:8 Njin yei pini mbo ɲa, "nù'ɔn pugu pa gí, ɲkwan ha'an ɲgwamishua pin ɲa pugu chwɛ nnu pugu nɛ". † 2:12 2:12 Yei lo mbo ɲa Jishɔ ni mbo fɔ mon freinon pi twei vugu pugu ka'a mon kwe ɲkhɪ ghɔ. Pugu pugu ni mbo ka'a pi mon Jiwɛ.

pi ŋkuon pa yòu pi pugu pa shǐgi ndieŋ, ŋku'ò ni ku'ò nu ña a llo pi mbho Minnwi ne.

²⁰ Nò ha'an pèi pa Krishto kwo khu nthe pa jijwe ña pugu sha'a mbhi yei ne, a chwie kho pèi wu'ò ntho njou njin pa gí ŋkuon mbhi yei, nò ha'an ò wu'ò mbi'i pi ŋgia pi? Pa gí nò pa, ²¹ "Ki'i ntuo! Ki'i njwe'! Ki'i ŋkaon!" ²² Nguon pa nnu pei ghao chhu pi pa maon pe ña pugu shi'a nu'un mfā'ò ghère ndii ña pi kwo fā'a fā'a nò gho ne, pugu wu'ò mbo pi pa gí pugu pa ntígi ŋgwamishua. ²³ Pa nnu pei shishini fā'ò fhi shietho mon gho nò tū'ò nu nnu Minnwi ña a nù'òŋ ñoŋmishua ne a ghèi shhi pugu pa lāa nu non yo ni nchho shi'i ndo mbini mfe ŋgè'i ni non yo, ndo pa nnu pigho lo nji'i mfā'ò ghère nò li'i nu freinon ña ki'i a nii mon pa nnu piphi ña a khwā nu ne.

3

Chho nu chombhi fhi

¹ Nò ha'an pi kwo ku'ò ni pèi pa Krishto llo mon gu ne, pèi nū'òŋ njù'ò yei pi ŋkuon pa maon ha'an a po po ne, li'i ha'an Krishto po, ndo nchho ŋgei mbho Minnwi yi ji ne. ² Pèi nū'òŋ kwā'a nu mæi ŋkuon pa maon po ki lo mbo pi ŋkuon pa maon ŋkuon shhe. ³ Nthe ña pèi kwo khu, chombhi yei po yi lèin ni Krishto mbho Minnwi. ⁴ Ndi ña Krishto, ña a ya chombhi yei, shi nōon non yi ne, kan pèi ŋkaa pèi shi nōon non yei mon ndigha'ò pèi pugu.

⁵ Nthe yie gho, pèi jwi pa nnu ŋkuon shhe ña a po mbij pèi ne, nò pa nnu shuon, pa nnu totro, titini shōro nu pa nnu totro, khwā nu pa nnu piphi, ni lúá, nthe ña

lúa po nò gha'ò nu pa nnwi. ⁶ Nthe pi pa nnu pei pigítua Minnwi chho ntho nu.* ⁷ Pèi ŋkaa pèi ni ŋkwo po mon pa ŋkwan nnu pei ndii ña pèi ni nchho chombhi yei pi mon ŋkwan nnu pigho ne. ⁸ Ndo ndwe, a yí'i ña pèi mī'an ŋguon nnu pigho ghao: yoyoro, pigítua, kipina, ni we'i nu ŋgwa, pugu pa chrà fefhe llo nchò pèi. ⁹ Ki'i pèi le'ingieŋ ni non pèi, nthe ña pèi kwo shrāo ndunu ŋgrāo non yei mfu'u pugu pa mbha nnu piphi pugu. ¹⁰ Ndo ŋkwo gwe ŋgrāo non fhi, ña a tho mbo yi fhi lèlle nò ha'an ò ye'i nu nò ji nu Minnwi mba'ò mbhi, ndo mbo nò ju ne. ¹¹ Mon chombhi fhi yei, kwri lo nji'i mbo shina non ña a lo mbo non juu pugu pa non juu, non ña a nii ŋgunu mbrei pugu non ña a shi lo nii ŋgunu mbrei ne, ni pa ghini† ni ghan ki ji nnu‡ pugu pa kúna pugu pa ŋgwa ña pugu lo mbo pa kúna ne, ndo Krishto ŋguon yi ndo mbo mon ŋguon yi.

¹² Nenne, nò ŋgwa ha'an Minnwi chu'ò vèi ne, ndo mbo ŋgwa ña pugu pi taon-ton, mbo ŋgwa ña Minnwi ya ŋkhwā vèi ne, pèi gwe njù'ò nōon kwoshini, pwapun, shwi'i nu non shhe, juu ni wèin njù'ò, ¹³ mfā'ò wèin njù'ò mbij ŋgwa nduon, ti sheshenon mfā'ò nnu ña a lo ŋkā'ò nthe ndin vi, pèi lí'e phi yi. Wu'ò nò ha'an Taatho ni ndi'e yei phi ne, a yí'i ña pèi ŋkaa pèi lí'e phi ŋgwa nduon. ¹⁴ Nchaa ŋguon pa nnu pei ghao, pèi gwe khwā ña a ghà ña nchini ŋgwa pugu po ta'a yi shi'i ki kòro ne. ¹⁵ Pèi mien ghighri llo mbho Krishto kwe shhi mon njù'ò pèi. Nthe ña nò ŋgia ta'a freinon, Minnwi ni ŋgè vèi ña

* **3:6** 3:6 Pichèi pa Nwa'anli Minnwi chhu ña mbij pa ŋgwa pe ña pugu lo nja'ò nchò yi ne. † **3:11** 3:11 Baberian: pa ŋgwa Gri ni mēin pa ŋgwa ña pugu lo mbo ŋgwa Gri ne ña Baberian njin yi po ña pa ghini, ghan ki ji nū'òŋ. ‡ **3:11** 3:11 Pi fā'ò Pi Shikaitian hein. Pa Shikaitian ni mbo pa ŋgwa ña pugu ni nii pa la'ataon ni nchho mfe ŋgè'i ni pugu ndo njwi ŋgwa. Pi ni ndii vugu nò pa ghan ki ji nnu.

pəi chhə monj ghighri ghə. Pəi fā'ō tōo nu.

¹⁶ Pəi mienj chrà Krishto chhə mbinj pəi ŋkienj kina yi, nthə nje'í nu ndə nshūu ténə nonj pəi ni ŋguonj shiethə, nchhə njrāo pa ŋkhǐ llo monj Nwa'anli Nkhǐ, pugu pa ŋkhǐ gha'ō Minnwi pugu pa ŋkhǐ monj Jijwe, mfe tōo nu ni Minnwi llo monj njù'ō pəi. ¹⁷ Sheshe nnu ŋa pəi nchwīe ki nchhu ne, pəi chwīe ŋguonj yi ghao monj ligi Jishə Taathə, nchhə mfe tōo nu ni Minnwi Tāa ntəgə pi mbinj yu.

*Pa ntīgi ŋkwanj ha'anj ghanj pinj fā'ō nə
chhə nu monj mbaanda yugu ne*

¹⁸ Pinjge lánj, pəi fe nonj pəi ni laonj pəi nə ha'anj a kā'ō ni ŋgwa pe ŋa pugu yi Taathə nē.

¹⁹ Pimbia, pəi khwā gwē pəi ki lo nchigəi ni pugu.

²⁰ Puonj, pəi ya'ō nchə pa tǎa pəi pugu pa mūnj pəi monj ŋguonj nnu ghao, nthē ŋa yie ghə shi nchwīe túa Taathə pwa. ²¹ Pa tǎa, ki'í pəi chwīe túa puonj pəi pigi, kanj nonj yugu shi shīenj.

²² Pa kǔna, pəi ya'ō nchə pa taathə pəi ŋkuonj shhe heinj monj ŋguonj nnu ghao, ki lo ŋgu'ō mbə pi ndii ha'anj pugu pe'í vəi nē, nthē ŋa pəi tā'a nu ŋa pugu pinj vəi nē, ndə pəi ya'ō nchə yugu ni ta'anju'ō nthə mbəgə pi Taathə.

²³ Sheshe yaonj ŋa pəi chwīe nu nē, pəi fā'a ni ŋguonj njù'ō yəi ghao nə ha'anj pəi fā'a pi mbhə Taathə ki lo mfā'a pi mbhə ŋgwamishua, ²⁴ nji nu ŋa Taathə shi mfe yaonj ŋa a nū'ənj ni pəi nē nə kineinj yəi. Pəi chhə mfā'a pi mbhə Krishto Taathə. ²⁵ Nthē ŋa pa ghanj fāanj nnu shi mfā'ō pe fānj yugu ha'anj pugu chwīe nē, nthē ŋa Minnwi shi'a nōonj shieligi.

4

¹ Pa taathə, pəi tuo kǔna pəi nə ha'anj a kā'ō nē ki lo nchigi vugu, nji nu ŋa pəi ŋkaa pəi fā'ō Taathə ŋa a pə pə nē.

Pa ntīgi nə pīgi nu

² Pəi ghəi shhi nti shii monj luonj, ndə ndina nu nə ha'anj pəi luonj nu nē, nchhə fe tōo nu ni Minnwi. ³ Luonj Minnwi mfe ni pigi ŋkaa pigi, ŋa Minnwi ŋa'anj chonda ni chrà yi, pigi chi nnu ləinj Krishto, mbə nnu ŋa mbə chəinj nthē yie ghə nē. ⁴ Luonj ŋa ntūgu chrà ghə páa ŋkwanj nə ha'anj a pie ŋa nchrā nē.

⁵ Pəi fā'ō shiethə monj ŋkwanj nə ha'anj pəi chwīe pa nnu ni pa ŋgwa ha'anj pugu lo mbə ghanj pinj nē, ŋa mfā'a shi'í monj sheshe shina ŋa pəi fā'ō nē. ⁶ Chrà yəi wu'ō ma ŋa mbwa pwa, ndinj nə ha'anj pi ni'inj pi khí fə, nji ŋa minthe pəi ji ŋkwanj nə ha'anj minthe pəi fe khwè ni sheshenonj nē.

Ndugwi njinj mā'anj nu chrà

⁷ Taikiku shi nshwei vəi ni ŋguonj pa nnu ŋa nchhə nchwīe nu nē, a ŋkienj ndinj via ndə mbə ŋganj fā'a ni ta'anju'ō ŋa pigi yu fā'a nu ka'a mbhə Taathə. ⁸ Ntaonj vi ni pəi nthē pi yei nnu, ŋa pəi ji ŋkwanj nə ha'anj pigi pə nē, a lo mbini mā'anj njù'ō yəi. ⁹ A pugu Oneshimu, mbə ŋkienj ndinj via ŋa a fā'ō ta'anju'ō, pia lo mbini ŋkhwā vi, mbə ta'a ŋonj vəi. Pugu shi nshwei vəi ni ŋguonj pa nnu ŋa a kwo ləgə lí'í heinj nē.

¹⁰ Arishtaku, ŋganj kwə chəinj a, mā'anj chrà yəi, Maaku, mbə ŋonj ndāa pa Banaba, mā'anj chrà yəi ŋkaa yu, mbə ju ŋa pi ni ŋkwo fe ntīgi ni pəi nthē vi nē, ä nthə, pəi tuo vi shi'í. ¹¹ Jishə, ŋa pi mēinj vi ni Jushitu nē, mā'anj chrà yəi ŋkaa yu. Pei pa fiēnj ŋgwa shina pa ŋgwa ŋa pugu nii ŋgunu mbrei nē ŋa pugu pə shina pa

ηγwa ηa pugu pakwo fà'a paη
mon Sha'afuon Minnwi ne. Pugu
ya mfe mā'an ηjù'ò vèi.

¹² Epafra, mbo ta'a ηon vèi, mbo
muun fà'a Krishto Jishò, mā'an
chrà yèi. A wu'ò nduon Min-
nwi ηkieη yie ghò ηguon ndii
nthe vèi, nduon nu ηa pèi thi nò
pa ntinimme, mfā'ò tininju'ò ni
ηguon pa nnu ηa Minnwi tā'a nu
ne. ¹³ Nthe ηa mi minkwentie
yi ηa a ya mfā'a nthe vèi mbini
nu'un nthe pe ηgwa ηa pugu pò
Laodeshia pugu Herapoli ne.

¹⁴ Luka, ηkieη ndiη via, mbo
dokto pugu Dema, mā'an chrà
yèi ηkaa pugu. ¹⁵ Pèi mā'an
chrà a ni pa liη pia mon piη
Laodeshia, mbini mā'an ni ndiη
via yi mingwe mbo Nimfa pugu pa
choshi ηa a pò nda yu ne.

¹⁶ Ndiη ηa pèi kwo mēiη
ηwa'anli yei shina pèi ne, pèi pini
nchwīe pi mēiη mon choshi ηgwa
Laodeshia. Pèi pini nu'un ηkwe
ye ηwa'anli ηa a pò mbhò ηgwa
Laodeshia ne mēiη.

¹⁷ Pèi chhu ni Akipu ηa, "Pa'ò
nò yèi nu ηa ò mī'ēη fà'a ηa
Taathò fe ve ne."

¹⁸ Mmu, Pòò, nā'an chrà yèi yei
pi ni nyanη mbhò.

Pèi chhò ηkwiη cheiη ηa a pò
mbiη mu ne.

Pwapuη Minnwi pò mbiη pèi.

Fūon ŋwa'anli chōshi Teshalonika Kāon nu pa tho nnu

Chōshi Teshalonika ni mbhī Pɔɔ. Fè'i ni ŋgū mon chōshi yei llo mbho pa ŋgwa Juu ha'an pugu ni ŋgē'ə fā'a Pɔɔ, ŋa a ni ŋgēi nu shhi shi'i shina pa ŋgwa taon nduon ha'an pugu ni nchho ŋkhwā nnu Minnwi pa ŋgwa Juu ne. Nthe fè'i yei, Pɔɔ lollo Teshalonika ŋgēi Beria. A ni ŋga nda'a Pɔɔ ghēi Korin, Timoti shwei vi ŋkwan ha'an pa nnu ni nyien nu Teshalonika ne, nne Pɔɔ nā'an ŋwa'anli nō mā'an nu ghrī ndo mfe tininju'ɔ ni pa ghan pin fo.

Pɔɔ tōo Minnwi nthe pin yugu pugu pa khwā yugu, ndo ŋkwin yugu ni ŋkwan chombhi ŋa a ni nchho nu ndii ŋa pugu pugu ni mbo ka'a ne ndo ŋkhwē pa pīe ŋa a ni ndollo mon chōshi gho nthe nnu mbra tho nu Krishto ne. Chōshi yei ni mfā'o khutho ni nnu ŋa a shi mbo ni ŋgwa pe ŋa pugu khu ŋkaon Jisho maa mbini ntho ne, pugu pa ŋa Jisho shi mbini ntho pi ndii khō. Pɔɔ ŋkhwē pa nnu pei ki'ε ndo nchhu ni pugu ŋa pugu ghēi shhi nchho fā'a pa fā'a pugu ndo njwε mbra tho nu Jisho mon kwā'a.

*Chrà ŋa pi mā'an ni chōshi
Teshalonika*

¹ Nwa'anli yei llo mbho mu Pɔɔ, ni Shaila*, ni Timoti. Pigi nā'an mfe ni chōshi Teshalonika, mbo ŋgwa Minnwi Tāa pugu Jisho Krishto mbo Taathō. Pwapun Minnwi pugu ghighri yi pō mbin pēi.

*Fī'i pin ha'an ŋgwa
Teshalonika fā'o ne*

² Pigi ghā ŋgu'ɔ ntōo Minnwi ŋguon ndii nthe vāi ghao. Nduon Minnwi ni pēi ŋguon ndii mon pa luon yigi, ³ nchho ŋkwin fā'a yēi ŋa pin yēi chwē pēi fā'a ne, pugu pa ŋkwan ha'an khwā yēi mbin Jisho chwē pēi fā'a ki jwe ne, pugu pa ŋkwan ha'an pēi tii shii nthe kwā'a mbin Taathō, mbo Jisho Krishto shhi Minnwi via ndo mbo Tāa via ne.

⁴ Pa lin pan ŋa Minnwi khwā ne, pigi ji ŋa Minnwi chu'ɔ vāi ⁵ nthe ŋa pwa pisha'akho ŋa pigi ni nchii ni pēi shini ndo ŋgu'ɔ mbo ni chrā tē'i vi, a ni ntho mon ghrī Jijwe Minnwi, pugu pa ŋkien tininju'ɔ ŋa ŋkini gho pō pi nnu shini, wu'ɔ nō ha'an pēi ji ŋkwan ha'an pigi ni nchho chombhi yigi ndii ŋa pia ni mbo ka'a ne, a ni mbo nthe pi yēi shi'i. ⁶ Pēi ni mbini yigi mbini mbini Taathō nthe ŋa pēi ni mbin chrā Minnwi ni pwanju'ɔ llo mbho Jijwe Minnwi mon ntou ŋgē'i. ⁷ Nne pēi pō nō pa li ni ŋguon ghan pin ghao mon Mashedonia pugu pa mon Akaya.

⁸ Nthe ŋa ŋkini Taathō lo ŋgu'ɔ ntaon mbho pēi nyien pi mon Mashedonia pugu Akaya, ndo mon ŋguon lī'i ghao, ŋgwa tho nja'o ŋkwan fī'i pin ŋa pēi fā'o mbin Minnwi ne, nne, pigi lo nu'un ndo mfā'o nō chrā nu sheshe nnu. ⁹ Nthe ŋa pugu ndutho yugu fī'i fī'i ŋkwan ha'an pēi ni ntuo yigi shi'i ne. Pugu ni mbini mfī'i ŋkwan ha'an pēi ni ŋkara njei Minnwi, llo ŋkuon gha'o nu pa nwi, nō fā'a nu mbho Minnwi maon ndo mbo Minnwi nnu shini ne, ¹⁰ nō ywε nu Muun vi llo pō. Muun vi yei Jisho ŋa a ni ŋku'ɔ ni ju mon gu, mbo ju ŋa a kwe via mon pigitua Minnwi ŋa a shi ntho ne.

* 1:1 1:1 Pi pini mēin vi ni Shivanu.

Fà'a Pɔɔ mon Teshalonika

¹ Pɛi ŋkaa pɛi ji, ma pa liŋ paŋ, ŋa tho nu miŋi nɔɛi vɛi shini ndo mbo pi gha. ² Ndo nji'i nthe pi no ha'an pigi ni ŋkwo yɛi ŋgɛ'i pi shhū vigi Filipai, no ha'an pɛi ji nɛ, pigi wu'ɔ mfā'o tinanju'ɔ mbiŋ Minnwi yigi no chii nu pwa pisha'akhɔ Minnwi ni pɛi mon shina ntou pa ntara pighɔ. ³ Nthe ŋa ligɛi ŋa pigi ni mfe ni pɛi nɛ lo ndho pi mon faan nu ndaon, ki nchhi, ki mon tā'a nu shina no fi nu sheshenon.

⁴ Ndo wu'ɔ no ha'an Minnwi kwo piŋ vigi no ni'in nu ŋkani pwa pisha'akhɔ mbho pigi nɛ, nne pigi ghà nchrā, ki lo nchwie pi ŋa túa ŋonmishua pwa, pigi ghà nchrā no chwie nu túa Minnwi ŋa a ghà ŋki'a moon njú'ɔ yigi nɛ pwa. ⁵ No ha'an pɛi ji nɛ, pigi shini ndo nji'i ntho pi ni pa chrà lilin no fi nu vɛi, ki ntho ni pa chrà no kuru nu pa yigi nnu ŋa pigi shigi nu ni non pigi nɛ, Minnwi minkwentie yigi. ⁶ Pigi shini ndo ntho ntā'a ndigha'o mbho ŋonmishua, ki a pɔ pi mbho pɛi ki mbho ŋgwa nduon, ⁷ nji'i nthe pi no ha'an no ghan ntaon Krishto pigi fā'o nji no pie nu pa yaon mbho pɛi nɛ, ndo pigi ni mbo non puon fhu shina pɛi.

No mamuun mbrɔ ŋa a chho ndina nu ni puon pi nɛ, ⁸ a ha'an pigi ni ndina ni pɛi nɛ. Pigi shini ndo ŋgu'ɔ mfā'o pwanju'ɔ pi no chii nu pwa pisha'akhɔ Minnwi ni pɛi, pigi ni mbiri non yigi no fe nu chombhi yigi nthe vɛi, nthe ŋa pigi ya ŋkhwā vɛi!

⁹ Pa liŋ paŋ, pɛi kwini fā'a yigi pugu pa wie non yigi, pigi fā'a mon tu'u pugu pa naonchi nne ŋa ki'i pigi pɔ lrī ni sheshenon vɛi ndii ŋa pigi ni ntho nchii ŋkani pwa pisha'akhɔ Minnwi ni pɛi nɛ. ¹⁰ Pɛi pa minkwentie yigi, Minnwi ŋkaa yu pɔ yichɛi, ŋkwan

ha'an mbha nnu pigi ni pɛi pa ghan piŋ ni mbo yi taonon pugu pa yi ndindi ki lo mfā'o ntɛi nɛ.

¹¹ Pɛi ji ŋkwan nɔ ha'an pigi ni ntuo sheshenon vɛi no ha'an tāa ghà ntuo puon pi nɛ. ¹² Pigi ni mā'an ghrī yɛi, mbini mā'an njú'ɔ sheshenon vɛi, mfe gí ni pɛi ŋa pɛi chho chombhi yɛi mon shendaon ŋa a kā'o ni Minnwi, mbo ju ŋa a gɛ vɛi mon Sha'afuon pugu pa ndigha'o yi nɛ.

¹³ Pigi ghà mbini nu'un ntōo Minnwi ŋguon ndii ghao nthe yɛi nnu, ŋa ndii ŋa pɛi ni nja'o chrà Minnwi llo mbho pigi nɛ, pɛi ni mbiŋ no ha'an a ya mbo nɛ, ki lo mbo pi no chrà ŋgwamishua. Pɛi ni mbiŋ pi no chrà Minnwi ŋa a tho fā'a nu mbiŋ pɛi mbo pa ghan piŋ. ¹⁴ Pa liŋ paŋ, pa nnu pe ŋa a ni ndoŋo li'i mbiŋ pa choshi Minnwi mon Krishto Jisho ŋa pugu pɔ mon Judia nɛ, wu'ɔ ye ŋa a lōgo li'i mbiŋ pɛi nɛ, nthe ŋa pɛi ni ntii shii mon ŋgɛ'i mbho pa ŋgwa la'a pɛi wu'ɔ no ha'an pugu ŋkaa pugu ni ntii shii mon ŋgɛ'i mbho pa ŋgwa Juu nɛ. ¹⁵ Pa ŋgwa Juu pɛi ni njwi Taatho, mbo Jisho, pugu pa njɛli'i Minnwi, ndo njou vigi nne nchwie túa Minnwi pigi. Pugu pini tãra ŋguon ŋgwa ghao, ¹⁶ ŋkie pi ŋkuon tãra nu vigi ŋa ki'i pigi chrā ni ŋgwa taon nduon nne ŋa minthe pugu lūgu, nne no mī'en nu phi yugu ŋa pugu ghà ŋgu'ɔ nchwie nɛ. Ndo pigitua Minnwi lūgwi ndwe nshwi'i mbiŋ pugu!

Pɔɔ khwā no kra nu ŋgwa Teshalonika ŋkamu'ɔŋ

¹⁷ Ndo llo no ha'an pi ni fɛne vigi mbiŋ pɛi, ma liŋ paŋ, no kuo ndii ki pia lo nɔɛi ligi, ndo ki lo mfɛne pi mon njú'ɔ nɛ, pigi ni mba'o, ntho ŋkhwā nu ntou yi ŋa pia yɛi ligi. ¹⁸ Nthe ŋa pigi ni ntā'a nu ntho nɔɛi vɛi, mmu Pɔɔ,

kāa ngenge, ndo Shata li'i vigi.
 19 Ki a lo mbo p̄ai mbo kwà'a yigi, mbini mbo pwanju'ò yigi, mbini mbo ngá'ò yigi gho shhi Taathò via, mbo Jishò, ndii ña a shi mbini nthò n̄e? 20 P̄ai p̄o pi ndigha'ò yigi mbini mbo pwanju'ò yigi.

3

1 Nthe yie gho, ndii ña a kan ni nthe pa'a p̄igi lo nu'un ngwēin njù'ò yigi mb̄igi nḡai shhi n̄e, p̄igi p̄i'i ña a pwa ña p̄igi kina n̄in t̄e'i vigi Ateñ. 2 P̄igi ni ntaon Timoti nd̄in vigi ndo mbo ngan kwò fà'a Minnwi mon̄ chīi nu pwa pisha'akho Krishto ña a tho nchw̄ie p̄ai t̄ini, ndo mbini mā'an ghr̄i ȳai mon̄ pin̄ ȳai, 3 ña ki'i ta'a ñon̄ ȳai ch̄i'i nthe pi nḡe'i pei, nthe ña p̄ai ñkaa p̄ai ji ña ñkwan̄ nḡe'i p̄igho p̄o pi p̄ich̄e pa yaon̄ ña Minnwi ñkwo k̄a'a ni pia n̄e. 4 Nthe ña ndii ña pia ni mbo k̄a'a n̄e, p̄igi ni ñkwo wu'ò nthò nshw̄ei v̄ai ni shhi ña pia shi nj̄ai nḡe'i, nne a tho n̄o l̄ogo nu li'i wu'ò n̄o ha'an̄ p̄ai ji n̄e.

5 Nthe yie gho, a ni ñga nu'un mbo ña minthe pa'a ndo nu'un ngwēin njù'ò a mb̄igi nḡai shhi, ñtaon̄ ñon̄ ni p̄ai n̄o ji nu ñkwan̄ ha'an̄ pin̄ ȳai p̄o n̄e, nthe ña ñki p̄ogo nu ña k̄e'ich̄e Shata kwo m̄oon̄ v̄ai n̄o chw̄ie nu p̄ai mien̄ pin̄ ȳai, nne, fà'a yigi phe gha. 6 Ndo ndwe ña Timoti tho nj̄ai vigi l̄o mbho p̄ai, ndo nthò pi ni ñk̄ani shi'i nthe pin̄ ȳai pugu pa khw̄á ȳai n̄e, ndo mbini nchhu ña p̄ai ghà nḡu'ò ñkw̄in̄ vigi shishi'i, ñkhw̄á nu n̄o ȳai nu vigi wu'ò n̄o ha'an̄ p̄igi khw̄á nu n̄o ȳai nu v̄ai n̄e, 7 nthe yei nnu, ma pa l̄in̄ pan̄, mon̄ nḡuon̄ yú'ò pugu pa nḡe'i yigi, p̄igi f̄a'ò ghr̄inju'ò nthe v̄ai nt̄ogo pi ñkuon̄ pin̄ ȳai. 8 Nthe ña minthe p̄igi f̄e n̄e n̄o ha'an̄ p̄ai nthi a t̄ini mb̄in̄ Taathò.

9 Pinthe p̄igi f̄e pi fi'i ȳai ñkwan̄ t̄o nu ni Minnwi nthe v̄ai, nthe nḡuon̄ pwanju'ò ña p̄igi f̄a'ò nthe v̄ai shhi Minnwi yigi, 10 n̄o ha'an̄ p̄igi luon̄ nu mon̄ tu'u pugu pa naon̄chi ni nḡuon̄ njù'ò yigi ña minthe pia ȳai ligi p̄igi f̄e yaon̄ ña a pou nu mon̄ pin̄ ȳai n̄e?

11 Nduon̄ ña Minnwi yia, ndo mbo T̄aa via, pugu Taathò via, mbo Jishò, fie ndaon̄ ni p̄igi n̄o tho nu nj̄ai v̄ai. 12 Nduon̄ ña Taathò chw̄ie khw̄á non̄ shina p̄ai pugu pa khw̄á ȳai ni nḡuon̄ nḡwa p̄igi ti nd̄inaon̄, wu'ò n̄o ha'an̄ p̄igi khw̄á v̄ai n̄e, 13 nenne ña Taathò chw̄ie njù'ò ȳai t̄ithi ki nt̄ai mon̄ taon̄taon̄ shhi Minnwi yia, ndo mbo T̄aa via, mon̄ ndii ña Taathò via, mbo Jishò, shi nthò nu pugu pa nḡuon̄ nḡwa pi pi taon̄taon̄ n̄e.

4

Chombhi ña a f̄e pwanju'ò ni Minnwi n̄e

1 N̄o l̄ugwi nu ki'̄e, ma pa l̄in̄ pan̄, p̄igi luon̄ ndo nd̄iḡe v̄ai ni ligi Taathò, mbo Jishò, ña n̄o ha'an̄ p̄ai ni nj̄e'i mbho p̄igi ñkwan̄ ha'an̄ p̄ai f̄a'ò n̄o ch̄h̄o nu n̄o f̄e nu pwanju'ò ni Minnwi, wu'ò n̄o ha'an̄ p̄ai kwo tho nch̄h̄o nu n̄e, ña p̄ai p̄igi nḡe'i shhi shishi'i. 2 Nthe ña p̄ai ji pa nt̄igi ña p̄igi ni m̄f̄e ni p̄ai nt̄ogo mb̄in̄ Taathò, mbo Jishò n̄e.

3 Nthe ña yei nnu ña Minnwi t̄a'a nu n̄e, ña p̄ai ku'ò mon̄ p̄o nu yi taon̄taon̄, yie p̄o ña p̄ai l̄e'i kwoshuon̄, 4 ña sheshen̄on̄ v̄ai ji ñkwan̄ ha'an̄ minthe a tuo non̄ yi mon̄ taon̄taon̄ pugu pa ch̄ich̄i n̄e, 5 ki lo mbo pi njù'ò nnu sh̄uon̄ n̄o ha'an̄ nḡwa nduon̄ ha'an̄ pugu lo ñji Minnwi ghà nchw̄ie n̄e. 6 Mon̄ nnu yei, ki'i sheshen̄on̄ f̄aan̄ nnu mb̄in̄ nd̄in̄ vi ki nch̄igi vi, nthe ña Taathò ghà m̄f̄e nj̄o mon̄ nḡuon̄ nnu pei, wu'ò n̄o ha'an̄ p̄igi ni ñkwo shw̄ei v̄ai ndo mbini nu'un

nshūu tónə yəi nɛ. ⁷ Nthe ɲa Minnwi lo ɲgɛ via pi ɲa pia pɔ mon ɲ nchí, a gɛ via pi ɲa pia pɔ pi yi taonɲaon. ⁸ Nthe yie ghɔ, sheshenɲon ɲa a lāa ntígí yei nɛ lo nji'í ndāa pi ɲonmishua, a lāa pi Minnwi ɲa a fɛ Jijwe yi ni pəi nɛ.

⁹ Nɔ chrā nu nɔ nnu khwā non ghɛrɛ lo nu'uj mbo ɲa sheshenɲon nā'an mfe ni pəi, nthe ɲa Minnwi nduthɔ yi yɛ'í vəi ɲa pəi khwā non. ¹⁰ Nthe ɲa yine nnu ɲa pəi kwo thɔ nchwɛ nu ni ɲguon ghan pin mon Mashedonia, pigi ligəi vəi, ma pa lin pan, ɲa pəi chwɛ nne mbigi ɲgəi shhi.

¹¹ Pigi pini mā'an ghrí yəi ɲa pəi pa'o ni ɲguon ghrí yəi nɔ chhɔ nu chombhi juju, ndii pi pa pəi nnu, mfā'a ni mbho məi nɔ ha'an pigi ni ntigi vəi nɛ, ¹² nji ɲa mbha nnu yəi shi mbo yi shishi'í ligi ghan ki pin Minnwi, ki lo nu'uj nji'ə non yəi pi mbin sheshenɲon.

Thɔ nu Taathɔ

¹³ Nɔ pigi lo nji'í ntā'a nu ɲa pəi mien ki ji, ma lin pan, nthe ɲgwa pɛ ɲa pugu kwo khu nɛ, nne ɲa ki'í pəi fā'o tu'uthɔ nɔ ha'an ɲgwa ɲa pugu lo nji'í mfā'o kwā'a ghā mfā'o nɛ. ¹⁴ Nthe ɲa pigi pin ɲa Jishɔ ni ɲkhu mbini ɲku'ɔ, wu'ɔ nenne ntɔgɔ mbin Jishɔ, Minnwi shi mbini nthɔ ni pa ɲgwa pɛ ɲa pugu kwo khu nɛ, pugu pa Jishɔ.

¹⁵ Nthe ɲa nnu yei ɲa pigi shwei vəi nɔ nɛ pɔ pi chrā llo mbho Taathɔ, ɲa pia ɲa pia yi maon nɛ, ɲa pia wu'ɔ mbi'í ti nchəin ndii ɲa Taathɔ shi nthɔ nɛ, mba'a pia yi'í mbo pi shhi ɲgwa pɛ ɲa pugu kwo khu nɛ. ¹⁶ Nthe ɲa Taathɔ nduthɔ yi, shi nshwi'í llo pɔ, ni mme ɲggí fɛ gí, mbo ɲggí nthishi pa ghan ntaon Minnwi, ni ɲggí ntān mbo yi Minnwi. Pa ɲgwa pɛ ɲa pugu pin Krishto ɲkhu nɛ fūon pugu ɲku'ɔ. ¹⁷ Pia ɲa pia pi'í mbhi ɲgu'ɔ mbi'í ndii ghɔ

nɛ, ku'ɔ mbāon ka'a mon lulun mbara Taathɔ mon tothi, nne pia pa Taathɔ wu'ɔ ma mbo ka'a. ¹⁸ Nthe yie ghɔ, mā'an ghrí pichəi ɲgwa ni chrā pɛi.

5

Firi non yɔ nɔ llemphi ɲa Taathɔ shi nthɔ nɛ

¹ Nɔ nnu pa ndii pugu pa llé ɲa nnu pɛi shi ndɔgɔ lí'í nɛ, ma lin pan, ghɛrɛ nā'an nu mfe ni pəi lo nu'uj mbo. ² Nthe ɲa pəi ɲkaa pəi ji ni non pəi shishi'í ɲa llé ɲa Taathɔ shi nthɔ nɛ shi ɲgwí'í pi nɔ ɲgina ni tu'ú. ³ Ndi ɲa ɲgwa shi nchhu nu ɲa, "Lí'í yi juju, ɲguon pa nnu pɔ shi'í nɛ," ɲguon yaon yugu shi mbiri nɔ ha'an yú'ɔ phi ghā nshwi'í mbin mingwe shūu nɛ, nɔ mba'a pugu yi'í ntei.

⁴ Nɔ pəi lo mbo pi mon njin, ma lin pan, nɔ llemphi ghɔ nɔ wí'í nu vəi nɔ ha'an ɲgina ghā ɲgwí'í non nɛ. ⁵ Nthe ɲa pəi ghao pɔ pi puon lí'ɛ, mbo puon naonchi. Pia lo mbo pi yi tu'ú ki yi njinjin. ⁶ Nne ki'ɛ, ki'í pia llɛ nɔ ha'an pichəi chwɛ nu nɛ. Pia chhɔ tothi mbo ni wəin non. ⁷ Nthe ɲa ghan llɛ logɔ ghā nchhɔ ndhe pi ni tu'ú, ɲgwa pɛ ɲa pugu paa là'o nɛ, paa pi ni tu'ú. ⁸ Nɔ nthe ɲa pia pɔ pi ɲgwa naonchi nɛ, pia lina nu, ɲgwe tini ki'í njú'ɔ, mbo pin pugu khwā, kwā'a lūgu nu məi pɔ yaon pūon thɔ yəi.

⁹ Nthe ɲa Minnwi lo nchu'ɔ via pi ɲa pigitua yi shwi'í mbin pia, a ni mbo pi ɲa pia fā'o lūgu nu ntɔgɔ pi kúon pin nu Taathɔ via, mbo Jishɔ Krishto, ¹⁰ ɲa a ni ɲkhu nthe via, nji ɲa ki pia pɔ pi yi maon ki pia kukhu, pia pugu shi mfā'o chombhi. ¹¹ Nthe yie, pəi mā'an ghrí non pəi, ɲgɛrɛ pichəi ɲgwa pugu tini mon pin, wu'ɔ nɔ ha'an ɔ kwo thɔ nchwɛ nu nɛ.

*Pɔɔ fɛ ndugwi njin ntigi mbini
mā'an chrà*

¹² Pigi tā'a nu ɲa p̄ɛi gha'o ɲgwa pɛ ɲa pugu fā'a nu shina p̄ɛi ndo mbo shhi p̄ɛi ntho ntigi v̄ɛi mon chombhi ȳɛi no ghan pin Taatho nɛ, ma lɪn pan, ¹³ ndo ɲga'o vugu ɲkien yie mon khwǎ nthɛ fā'a yugu. P̄ɛi fā'o ta'annggi shina p̄ɛi.

¹⁴ Pigi mā'an ghr̄i ȳɛi, ma pa lɪn pan, ɲa p̄ɛi shūu tónə ghan chho ghaa, mā'an ghr̄i ɲgwa pɛ ɲa pugu pa mbogo gu nɛ, ndo ɲgɛɛ ɲgwa pɛ ɲa pugu lo nji'i ntini nɛ, mfā'o w̄ɛin ɲjù'o ni pugu ghao.

¹⁵ P̄ɛi k̄aa no ȳɛi nu ɲa ki'i ɲon lu'u phi ni phi, ndo p̄ɛi wu'o ma mba'o pi no chw̄ie nu shi'i shina p̄ɛi pugu pa ɲguon ɲgwa nduon.

¹⁶ P̄ɛi fā'o pwanju'o ɲguon ndii ghao, ¹⁷ nduon Minnwi ki jwɛ, ¹⁸ mɛ tōo nu mon ɲguon ndii ghao, nthɛ ɲa yei nnu ɲa Minnwi tā'a nu mbho gho mon chombhi yɔ, mon Krishto Jisho nɛ.

¹⁹ Ki'i mbigei m̄onon Jijwɛ Minnwi. ²⁰ Ki'i nch̄i'ə nnu ɲa Minnwi n̄on pi chhu nɛ, ²¹ ndo ywɛ'i ɲguon yaon ghao, ɲgw̄ɛin yaon ɲa a yi shi'i nɛ, a tini. ²² Mɛ mbra ɲguon ɲkwan phi ghao.

²³ Ndwɛ, Minnwi ɲa a ghà mɛ ghighri nɛ, chw̄ie p̄ɛi pɔ yi taonjaon mon ɲguon shendaon ghao, nū'on ɲguon jijwɛ yɔ ni nch̄i yɔ pugu pa non yɔ ki nt̄ɛi ti Taatho via, mbo Jisho Krishto, nu'uy ntho. ²⁴ Ju ɲa a m̄ɛin v̄ɛi nɛ shi nchw̄ie nenne, nthɛ ɲa a ghà ɲgu'o nchw̄ie pi no ha'an a k̄a'a nɛ.

²⁵ Pa lɪn pan, p̄ɛi luon Minnwi mɛ ni pigi.

²⁶ P̄ɛi chr̄a ni ɲguon lɪn pia mon pin ni pan nu non.

²⁷ Mɛ gí ni p̄ɛi no ligi Taatho ɲa p̄ɛi m̄ɛin ɲwa'anli yei ni ɲguon ghan pin ghao.

²⁸ Pwapun Jisho Krishto, mbo Taatho via, pɔ mb̄in p̄ɛi.

Mbra ηwa'anli choshi Teshalonika Kāon nu pa tho nnu

Mme kòro ηa choshi Teshalonika ni mfā'ò ne ni mbo fintho nthe ndii ηa Jisho shi mbini ntho ne. Pichai ηgwa ni ntho nchhu nu ηa ndii tho Taatho kwo chəinj. Poo ni nju'u pī'i nu yei ntho nchhu nu ηa ηkaon Taatho maa ntho, phi pugu pa wuwuru chwie nu nnu piphi shi nji'a ηgwala'a ndii ηa ηon mbimbhi ηa a mbina Krishto shi ntho sha'a nu ne. Poo gē ηgwa pe ηa pugu ni mfā'ò nò mēinj nu ηwa'anli yei ne ηa ki'i pugu chī'i mon pin yugu nji'i nthe pi mon ghagha'a pugu pa ηgə'i. A chhu ηa pugu fā'a nò yru nu, wu'ò nò ha'an ju Poo pugu pa pakwo pi chwie nu ne, ndo nti shii mon chwie nu shi'i.

Mā'an nu chrà

¹ Nwa'anli yei llo mbho mu Poo, ni Shaila*, ni Timoti. Pigi nā'an mfe ni ηgwa choshi Teshalonika, mbo ηgwa Minnwi Tāa via pugu Jisho Krishto, mbo Taatho.

² Pwapuη pugu pa ghighri llo mbho Minnwi, mbo Tāa via, pugu Jisho Krishto, mbo Taatho, pò ni pəi.

Tōo nu nthe pin pugu pa tiishii

³ Pigi fā'ò nò fe nu tōo nu ni Minnwi ηguon ndii nthe vəi, ma pa lin pan, nò ha'an a kā'ò ne. Nthe ηa pin yei ya ηku'ò nu shi'i, khwā yei mbin pa lin pəi pini nja mbigi nu. ⁴ Nthe yie gho, pigi ni non yigi ghà ηkwēi njù'ò nthe vəi mon pa choshi Minnwi nthe fi'i tiishii yei pugu pa pin mon ηguon ηgə'i ηa pi fe nu ni pəi, pugu pa

ghagha'a ηa pəi tho ηgwēinj njù'ò mon gho ne.

⁵ Yei pò pi nò li ηa shá'a Minnwi pò pi yi ndindi, ηa minthe pi shia vəi ηa pəi kā'ò nò pò nu ηgia Sha'afuon Minnwi, ηa pəi tho njei ηgə'i nthe yie gho ne. ⁶ Nηa Minnwi ghà ηgu'ò nsha'a shá'a yi pi ndindi ne, a shi ndu'u ηgə'i ni ηgwa pe ηa pugu tho mfe ηgə'i ni pəi ne. ⁷ A shi mfe ferenon ni pəi ηa pi tho mfe ηgə'i ni pəi ne, mbini mfe ni pigi ηkaa pigi, ndii ηa pi nōon Jisho Taatho llo po pugu pa titini ghan ntaon pi ne. ⁸ A shi ntho pugu pa ghan ntaon pi pigho mon lin mōnon nò fe nu njó ni ηgwa pe ηa pugu lo nji'i nji Minnwi ne pugu pa ηgwa pe ηa pugu lo nji'i nchwie nnu ηa pwa pisha'akho Jisho Taatho via chhu ne. ⁹ Pugu shi njei ηgə'i mon njó piri nu ki ndugwi yi, ki lo mbara yei Taatho pugu pa ndigha'ò ηa ghrí yi nōon ne. ¹⁰ Ndi ηa a shi ntho mon llé gho ne, pa ηgwa pi pi taontaon fe ndigha'ò gho, ηguon pa ηgwa ηa pugu pin vi ne linaon ni ghrāo nu, nthe vi. Pəi ηkaa pəi pò shina pugu nthe ηa pəi ni mbin chrà ηa pigi ni nchii ni pəi ne.

¹¹ Nthe yei nnu, pigi ghà nduon Minnwi mfe ni pəi ηguon ndii ghao, nne ηa Minnwi yia chwie pəi kā'ò mon chombhi ηa a gē vəi ηa pəi chho ne, mbini nchwie ηguon pa nnu shi'i ηa pəi khwā nò chwie nu pugu pa ηguon pa fā'a ηa pəi tā'a nu mfā'a nthe pin yei ne lōgo li'i ntogo pi ηkuon ghrí yi. ¹² Nji ηa ndigha'ò shi mbo nò ligi Taatho via Jisho llo mbho pəi, ndo mbini mbo ni pəi llo mbho yu, ntogo pi ηkuon pwapuη Minnwi via pugu pa Jisho Krishto, mbo Taatho.

2

Pa nnu ηa a shi ndōgo li'i ηkaon

* 1:1 1:1 Pi pini mēinj vi ni Shivanu.

Taathō maa nthō mbra ḡgē nē

¹ Nthe nnu thō nu Taathō via, mbō Jishō Krishto, pugu pa nnu kīri via pia pugu, pigi līgōi vāi, ma pa līn paṅ, ḡa ² kī'i pēi yī'ē mien thō yēi fiṅ ki mien njū'ō yēi wū'u nthe pi yichēi nnu ḡa yichēi ḡon chhu ḡa pi nōon ni pigi ki sheshe nnu ḡa pi chhu ḡa pigi chhu ki sheshe ḡwa'anlī ḡa a fhi nō ha'an a llo pi mbhō pigi nthō nchhu pi ḡa llēmbhi Taathō kwo thō. ³ Kī'i pēi mien sheshēon fīi vāi mon sheshe shēdaon. Mba'a llē ḡhō yī'i nthō ki ndugwi njin tinithō ni Minnwi lo mfūon nthō, ti ḡgūo nnu mbimbhi ḡa a yī'i ḡa a ḡhōi mon mōon nē nōon non yī. ⁴ A shi ntāra sheshe yaon ḡa pi mēin ni nwi nē, ki yaon ḡa pi ḡhā ḡḡa'ō nē, ḡkērē non yī nchaa ḡḡuon yugu ḡhao, nne ḡa a chhō ḡkuon lēi mon Nda Minnwi nthō nchhu nu ḡa nduthō yī Minnwi.

⁵ Pēi lo ḡkwiṅ ḡa pia ni ḡa ḡḡu'ō mbō ka'a, nshwei vāi ni pa nnu pēi? ⁶ Ndo pēi ji yaon ḡa a thō ndi'i vi ndwe nē, nthe ḡa minthe a wu'ō nōon non yī pi ndi yē ḡa ndi yī kā'ō nē. ⁷ Nthe ḡa pa ḡhan chī'ē ḡi Minnwi kwo thō nchī'ē nu mon njin. A wu'ō ju ḡa a li'i nu nē ḡa a shi ndi'i ti ndi shi nu'un ḡkā'ō pi pi'i vi shēdaon. ⁸ Nenne kī'ē, ḡgūo nnu mbimbhi ḡhō nōon non yī, Jishō Taathō jwi vi ni ta'a chrā ḡa a shi ntaon nchō yu nē, ndō nshī'i vi ni chiachia lī'ē thō nu mi.

⁹ Thō nu ḡon mbimbhi ḡhō shi mbō ta'a kwō pugu pa nchwīe nu nnu Shata ni ḡḡuon nji pugu lī ni pa nnu ḡhraoghrao mbō pi mifi, ¹⁰ pugu ḡḡuon ḡkwan mifi pīphi ḡhao ni pa ḡḡwa pē ḡa pugu phe nu nē, nthe ḡa pugu ni ndāa khwā nu nnu shini nne nō lūgu nu. ¹¹ Nthe yie ḡhō, Minnwi taon titini nji, a fīi vugu mon ntēi yugu, nne ḡa pugu piṅ nnu ḡa a le'ingier nē,

¹² nne ḡa ḡḡuon ḡḡwa ḡa pugu lo nji'i mbin nnu shini, ndō nthō mfā'ō yugu nchhō shī'i pi mon pa nnu pīphi nē pō pa ḡḡusha'a.

Thi a tini

¹³ Ndo pigi fā'ō nō tōo nu Minnwi ḡḡuon ndi nthe vāi, ma pa līn paṅ ḡa Taathō khwā, nthe ḡa Minnwi chu'ō vāi nō fūon ḡḡwa nō lūgu nu ntōḡo pi ḡkuon Jijwe Minnwi ḡa a chwīe pēi pō yī taon taon nē, pugu pa piṅ yēi mon nnu shini. ¹⁴ Yēi yaon ḡa a ni ḡḡē vāi nō nē, ntōḡo pi ḡkuon pwa pisha'akhō ḡa pigi chīi nu nē, nne ḡa pēi fā'ō ndigha'ō Taathō via, mbō Jishō Krishto.

¹⁵ Nthe yie ḡhō, ma līn paṅ, pēi thi a tini, ndō ḡḡwēin nnu shini ḡa pigi ni nje'i vāi nō ḡhō, ki a ni mbō pi ni nchō yigi, ki mon ḡwa'anlī llo mbhō pigi.

¹⁶ Nduon ḡa Taathō via, mbō Jishō Krishto nduthō yī, pugu Minnwi Tāa via, ḡa a khwā via, mā'an njū'ō yia ki ndugwi yī ndō mbin nu'un mfe ḡkien kwā'a shī'i ni pia ntōḡo pi mon pwapuṅ yī nē, ¹⁷ mā'an njū'ō yēi nchwīe a tini mon ḡḡuon pa fā'a shī'i pugu pa chrā yēi.

3

Luon Minnwi mfe ni pigi

¹ Nō mī'ēn nu pa nnu ḡa ntā'a nu nchhu nē, ma pa līn paṅ, pēi luon Minnwi mfe ni pigi, ḡa chrā Taathō shēre ni nji ḡḡōi shhi pi piṅ ni ḡha'ō nu, wu'ō nō ha'an a ni mbō shina pēi nē. ² Pēi pini nduon ḡa Minnwi kwe vigi mbhō pa ḡgūo nnu mbimbhi pugu pa ḡḡwa pīphi, nthe ḡa a lo mfā'ō ḡḡuon ḡḡwa mfā'ō piṅ. ³ Ndo Taathō ḡon ḡa a ḡhā nchwīe nō ha'an a chhu nē, a shi mā'an ḡhrī yēi ndō ḡkē'i vāi mbhō ḡon mbimbhi. ⁴ Pigi fā'ō tininju'ō mon Taathō nthe vāi, ḡa pēi thō nchwīe

nu ndo shi nchwīe nnu ɲa pigi fe gí ɲa pəi chwīe nɛ. ⁵ Pigi luon ɲa Taathɔ nōon ndaon ni pəi nɔ ji nu khwá Minnwi mbígi ɲgəi shhi pugu pa tiishii ɲa a llo mbhɔ Krishto nɛ.

Shūu nu ténə nthe shwīe nchho gha

⁶ Pa lín pan, pigi fe gí ni pəi mon ligi Taathɔ, mbo Jishɔ Krishto, ɲa pəi fe mbra sheshenon ɲa a tho nshwīe nchho nu gha ki lo ntho nū'ɔn pa ntígi pɛ ɲa pəi ni mfā'o mbhɔ pigi nɛ. ⁷ Pəi ɲkāa pəi ji ɲkwan ha'an pəi fā'o nɔ yōu nu njin mbha nnu pigi nɛ, nthe ɲa pigi shini ndo ntho nchho pi gha ndii ɲa pia ni mbo ka'a nɛ. ⁸ Pigi shini ndo nji maon sheshenon ki lo mbe ghɔ, ndo mon ɲgə'i pugu pa wie non, pigi fā'a mon tu'u pugu pa naonchi nne ɲa ki'i pigi pɔ lrí ni sheshenon vəi. ⁹ A lo mbo nthe pi ɲa a shini ndo mbo lí'i yigi nɔ ji nu, pigi ni nchwīe nne nɔ pɔ nu lí ni pəi ɲa pəi pini. ¹⁰ Nthe ɲa nji'i nthe ndii ɲa pia ni mbo ka'a nɛ, pigi ni ntho mfe gí yei ni pəi: ɲon mien ki tā'a nu mfā'a fā'a, ki'i a ji yaon.

¹¹ Nthe ɲa pigi ya'o ɲa pichəi ɲgwa shina pəi tho nyien ndi'ə nchho nu gha ki lo mfe non yugu mfā'a fā'a, ɲgu'ɔ ni'in pi non yugu mon nnu ɲgwa nduon.

¹² Mon ligi Jishɔ Krishto, mbo Taathɔ, pigi fe gí ni ɲgwa pei ndo mā'an ghrí yugu ɲa pugu fā'a fā'a yugu pɔpɔɔ ndo nji yugu maon ɲa pugu fā'a nɛ. ¹³ Ndo ni pəi, ma lín pan, ki'i pəi kina chwīe nu nnu shi'i.

¹⁴ Sheshenon mien ki lo nchwīe nnu ɲa pigi nā'an mon ɲwa'anli yei nɛ, pəi líi ɲgan vi shi'i mfe mbra yi nne ɲa tho yi lrí. ¹⁵ Ndo ki'i pəi lōgo vi pi nɔ mbina vəi, pəi shūu ténə yi nɔ ndin vəi.

¹⁶ Nduon ɲa Taathɔ ghighri nduthɔ yi fe ghighri ni pəi mon ɲguon ndii ghao mon ɲguon shendaon ghao. Taathɔ pɔ pəi pugu ka'a.

¹⁷ Mmu, Pɔɔ, nā'an chrā nu ni pəi yei pi ni nyan mbhɔ. Yei lí nɔ nōon nu mon sheshe ɲwa'anli ɲa ɲga nā'an nɛ ɲa ɲwa'anli ghɔ llo pi mbhɔ mmu shini, yei ɲkwan ha'an ɲga nā'an nɛ.

¹⁸ Pwapun Taathɔ via, mbo Jishɔ Krishto, pɔ ni pəi ghao.

Fũon ñwa'anli Timoti Kāon nu pa tho nnu

Yei fũon ñwa'anli ña Poo ni nā'an mfe ni Timoti. Mũon Timoti ni mbo ñon Juu, taa vi po ñon Gri. A ni mbo pakwo Poo mon nyien nu nshwei chrà Minnwi.

Ñwa'anli yei ni mbo no shũu nu tənə nthe pa ntīgi mifi mon choshi. Ntīgi pei ni mbo pi nchinchiri pi'i nu nnu pa ñgwa Juu pugu pa ñgwa taon nduon. Ntīgi gho ni nchhu nu ña, mbhi yei pigi, ndo ñon nthe a wu'ó ndũgu ntogo pi ñkuon yichai lina mon njin pugu pa mien nu ki lo ndan ndo nji pichai ñkwan maon ji.

Ñwa'anli gho pini nchrà ñkuon ñkwan ha'an pa nnu fā'ó no nyien nu mon choshi ne, gha'ó nu Minnwi pugu pa mbha chombhi pa thishi. Poo gha ndugwi nu nshwei Timoti ñkwan ha'an a nthe a po ñkien muon fā'a Krishto, pugu pa chofa'a yi ni pa ñkwan ñkwan kiri mon choshi.

Mā'an nu chrà

¹ Ñwa'anli yei llo mbho mu Poo, mbo ñgan ntaon Krishto Jisho, ntogo pi ñkuon gi Minnwi, mbo ñkwe via, pugu Krishto Jisho, ña kwà'a yia po mbin yu ne.

² Nā'an ñwa'anli yei mfe ve, ma Timoti, ñkien muon a mon pin.

Nduon ña Minnwi Taa pugu Krishto Jisho Taatho via nōon pwapun pugu pa kwoshini ni ghighri ve.

Shũu nu tənə nthe ghan ye'i yaon mbo pa mifi

³ Ntā'a nu ña o kina Efesho wu'ó no ha'an ñki ligoi gho ndii ña ñki ghōi nu Mashedonia ne, nne ña o shi mfe gi ni pichai ñgwa pe ña

pugu tho ñe'i yaon ña a lo ñji'i ñkā'ó ne, ña ô lāa ni pugu. ⁴ Lāa ña ki'i pugu nu'un mfe non yugu ni pa mishweishwei pugu pa ligi pa ñkhu taa ki ndugwi yi, ña a gha ñgu'ó ntho pi ni mitatha ki lo ñji'i mfā'ó pi nnu ña Minnwi tā'a nu ne, ña pi gha ñji ntogo pi ñkuon pin ne.

⁵ Nnu ña a chwie pigi fe gi yei ne po nthe pi khwā ña a llo mon ñju'ó taon taon, pugu pa ñgantho ña a yi shishi'i, ni pin shishini. ⁶ Pichai ñgwa togo ñkuon tei nu nnu pei ñgōi fāan ndaon nii mon pa chrà ghagha. ⁷ Ñkhwā nu no po nu pa ghan ye'i ñgwa ni gi ndo ki lo ñji'i ñji nnu ña pugu chhu nu ne, ki nnu ña pugu chrà nu ñkuon gho ni tininju'ó ne.

⁸ Ndo pia ji ña gi pwa no ha'an ñon mfā'a no gho mon shendaon ña a kā'ó ne, ⁹ ñji nu ña pi shi ki lo nū'ōn gi nthe pi ñgwa ndindi, pi ki nū'ōn nthe pi pa ghan pe'i gi pugu pa ghan tinitho, nthe pa ghan ki gha'ó Minnwi pugu pa ghan phi, nthe ñgwa ña pugu shi lo mbo yi taon taon, pugu pa ghan ch'ə Minnwi, nthe pi ñgwa pe ña pugu jwi pa taa pugu pugu pa mũon pugu ne, pugu pa ghan jwi ñgwa, ¹⁰ nthe ghan kwoshuon, pugu pa pimbia ña pugu nūan pugu pa pichai pimbia no ha'an ñon gha nūan pugu mingwe ne*, nthe pa ghan yōo ñgwa mfini no ñkūna, ni pa nde'ingien pugu pa ghan kwe nte ñgwa ni mbe pugu pa ñgwa ña pugu chwie sheshe nnu nduon ña a lo nyien ta'a kwò pugu pa yaon ye'i tithi ne, ¹¹ ñkwan no ha'an pwa pisha'akho mbo yi ndigha'ó Minnwi ña a fā'ó ñguon mboro ghao chhu ne, mbo pwa pisha'akho ña pi fe vōi ña ñchii ne.

Poo tōo Jisho nthe kwoshini yi

* 1:10 Yei ñwa'anli Ghan Fā'a Nda Minnwi 18:22.

¹² Ntōo Krishto Jisho Taathō via ɲa a fe ghrī fā'a vɛi nɛ. Ntōo vi ɲa a līi a ɲkā'o, a chu'ɔ a nɔ fā'a nu mbhɔ yu. ¹³ Nji'i nthe pi nɔ ha'an ɲki fūon mbɔ pi ɲgan we'i ligi Minnwi ntho fe ɲgə'i ni ɲgwa pi, ndo nchī'ə vi nɛ, Minnwi ni nōon kwoshini vɛi nthe ɲa ɲki chwīe nnu pei pi mon ki ji pugu pa pou pinj. ¹⁴ Ndo Taathō via shā'o ntou pwapuɲ yi mbiɲ mu pugu pa pinj ni khwā ɲa a pɔ mon Krishto Jisho nɛ.

¹⁵ Chrà yei ɲkierɲ nnu shini ɲa minthe ɲon yi'ə non yi ɲkuon ghɔ ndo mbiɲ ɲguon yi ghao, ɲa Krishto Jisho ni ntho ɲkuon mbhi hein nɔ kwe nu pa ghan chwīe phi, mi ni mbɔ nchɔchhɔ vugu. ¹⁶ Ndo ti Minnwi nōon kwoshini vɛi nne ɲa Krishto Jisho nōon titini wēin ɲjū'ɔ yi mon ɲkwan ha'an a fā'a nu mbiɲ mu mbɔ nchɔchhɔ pa ghan phi nɛ, nɔ li ni ɲgwa ha'an pugu shi mbiɲ vi a fe chɔmbhi ki mme ni pugu nɛ. ¹⁷ Ju ɲa a fūon mon ɲguon ndii, ɲa mba'a a yi'i ma ɲkhu, ɲa pi shi'a ɲjəi vi nɛ, mbɔ fiɲ ta'a Minnwi, gha'o nu pugu pa ndigha'o pɔ ji ki ndugwi yi lo ma mbɔ. A yie.

Fà'a Timoti

¹⁸ Mfe yei gi vɛ, ma Timoti muun a, mon ta'a kwɔ pugu pa nnu ɲa Minnwi ni nōon pi chhu nthe ghɔ, thi ɲkuon chrà ghɔ nɔ mā'an nu nchhɔ shi'i, ¹⁹ nchhɔ nthi nu ɲkuon pinj yɔ pugu pa ɲgantho yɔ shishi'i. Pichəi lāa thi nu ɲkuon nnu ɲa pugu ji ɲa a kā'o nɛ, nne nwi'in pinj yugu nɔ pie ha'an a shina kraokrao. ²⁰ Mon shina ɲgwa pei, pia fā'o Haimenu pugu Aleshanda ɲa ɲkwɔ cha'a vugu mfe ni Shata, nne ɲa pugu yɛ'i ɲkwan ha'an a nthe pugu mien we'i nu ligi Minnwi fɔ nɛ.

2

Luon Minnwi mfe ni ɲguon ɲgwa

¹ Fūon nnu ki'ɛ pɔ ɲa, ɲchhɔ ndigəi vɛi ɲa pəi fe pa pie, pa lūon, yūa nu chà ni tōo nu ni Minnwi nɔ ligi ɲguon ɲgwa ghao. ² Pəi luon Minnwi mfe ni pa fūon pugu pa ɲguon ɲgwa ɲa pugu pɔ mon pa memme nthɲkwo nɛ, nne ɲa minthe pia chhɔ chɔmbhi ghighri pugu pa juju, ɲa a fā'o pɔgo Minnwi ndo nchii mon ɲguon puon shendaon nɛ. ³ Yei nnu pwa ndo mfe pwatua ni Minnwi mbɔ ɲkwe via, ⁴ ɲa a khwā ɲa ɲguon ɲgwa lūgu ndo nji nnu shini nɛ. ⁵ Nthe ɲa a wu'ɔ ta'a Minnwi ndo a wu'ɔ mbɔ ta'a ɲon ɲa a thi shina Minnwi pugu pa ɲgwamishua, mbɔ ɲon ɲa pi mēin vi ni Krishto Jisho nɛ. ⁶ Krishto Jisho ghɔ ni mfe chɔmbhi yi ɲkhu nɔ nchuon tho ɲguon ɲgwa. Yie ghɔ ni mbɔ li mon ndii ka'oka'o nɔ nōon nu ɲa Minnwi tā'a nu ɲa sheshon lūgu. ⁷ Nthe ɲa yei nnu ɲa pi ni nchu'ɔ a nɔ ghɔ ɲa mbɔ ɲgan chii chrà ndo mbiɲ mbɔ ɲgan ntaon Jisho, ntho nchhu pi nnu shini, ndo nji'i ndɛ'i pi ɲgierɲ, mbɔ pi masha pa ɲgwa ɲa pugu lo mbɔ pa Juu mon pinj pugu pa nnu shini nɛ.

⁸ Nthe yie ghɔ, ɲtā'a nu ɲa pa pimbia mon ɲguon li'i ghao luon Minnwi, mbi'i mbhɔ taon taon tothi ki lo nji'i mfā'o pigitua ki mindoundou.

⁹ Wu'ɔ nenne, pinje chwīe non yugu shi'i ni pa ndhwī ɲa a ka'oka'o ndo nchii nɛ, ki lo mbɔ pi ni chwīe nu ntou ɲgɲɔ tho pugu, pugu pa shiga laonjo pugu pa pichəi pa shiga tininchoon ki pa memme ndhwī tininchoon.* ¹⁰ A pie ɲa pugu chwīe non yugu pi ni

* **2:9** 2:9 Yei lo mbɔ pi ɲa ki'i mingwe mā'an ndhwī tininchoon ki nchwīe tho yi. A pɔ pi ɲa pugu chwīe non yugu mon shendaon ɲa a ya ɲkā'o ki lo mbɔ pi nɔ ghan nōon non ki nɔ shakhi.

fà'a shi'i, mbo yaon ña a kã'o ni pinje ña pugu ghà ñga'o Minnwi nɛ.

¹¹ Pinje lere lan, nje'i yaon ni ñguon ya'o nchò ghao. ¹² Ndo nji'i mbin ña mingwe ye'i ki ña a fã'o nji mbin mimbria, a ka pie pi ña a lere lan. ¹³ Nthe ña Minnwi ni fũon mbuon pi Adan ñkaon maa mbra ni Ive. ¹⁴ Ndo pi shini ndo mfi pi Adan, pi ni mfi pi mingwe gho a gũ ñgan pè'i gĩ. ¹⁵ Ndo mingwe shi ndũgu ntogò pi ñkuon phi nu muon nò ha'an pugu nfi shii mon pin pugu pa khwã, ni chombhi taonjaon pugu pa wëin nu non.

3

Ñkwan ha'an pa ghan ye'i ñgwa mon choshi fã'o nò pò nu nɛ

¹ Chrà yei ña pi ghà nchhu nɛ nnu shini ña: Sheshenon ñkhwã nò pò nu nthishi nò ñgan chhu chrà Minnwi, kan a khwã ñkien fã'a. ² Nthishi nò ñgan chhu chrà Minnwi fã'o nò pò nu ki ntèi, ndan wu'ò ta'a mingwe, ñgwëin non yi, ntuo non yi shi'i, non chüchü, ñgan tuo pa ghini shi'i, nji ye'i nu. ³ Ki lo mbo mbaa la'o, ki ñgan kikri, mbo non juju, ki lo mbo ñgan fè'i, ki lo mbo ñgan khwã mbin. ⁴ A fã'o nò tuo nu moon nda yi shi'i, nchwë puon pi ya'o nchò yi mon ñguon pògò. ⁵ Ti ñon mien ki ji ñkwan ha'an a nthe a tuo nda yi shi'i nɛ, a kie pi ñein ntuo choshi Minnwi shi'i?

⁶ Ki lo mbo non ña a wu'ò ñka pin Minnwi pin, kan a shi ñku'ò non yi mon ntinta'o, mfã'o ñkwan njó ña pi ni mfe ni devi nɛ. ⁷ Nò pigi nu, a fã'o nò pò nu non ña ghan ki thò choshi gha'o vi nò ñkien non, nji ña ki'i a fã'o shhũ non ñgũ mon shiri devi.

Ñkwan ha'an pa dikin fã'o nò pò nu nɛ

⁸ Wu'ò nenne, pa dikin* fã'o nò pò nu ñgwa chüchü, ki lo mbo ghan paa chrà, ki lo mfe non yugu ni ntou là'o, ki ñkhwã togò nu mon shendaon ntèi nò fã'o nu mbin. ⁹ Pugu fã'o nò wëin nu chrà nnu shini, mbo yi pin, ña pi nōon ndwe nɛ, ni ñganthò ña a yi shieshie nɛ. ¹⁰ Pi fũon njwe'i vugu ñkaon, ti pugu mien ki fã'o ntèi, pi nũ'on vugu ki'e nò pa dikin.

¹¹ Pa pinje† ñkaa pugu fã'o nò pò nu ñgwa chüchü, ki lo mbo ghan nchhu, pugu fã'o nò pò nu ghan wëin non, mbo ñgwa ndindi mon ñguon yaon.

¹² Pa dikin fã'o nò lan nu wu'ò ta'a mingwe, ntuo puon pugu, pugu pa mon nda yugu shi'i. ¹³ Nthe ña ñgwa pɛ ña pugu fã'a fã'a yugu shi'i nò pa dikin nɛ, ñgwa shi ñga'o vugu nò ñkien ñgwa ndo mbini mfã'o mme tininju'ò mon pin yugu ña a pò mon Krishto Jishò nɛ.

Mme nnu lëin mon pin ña pi chwë ñgwa ji nɛ

¹⁴ Mb'i nu ña mba'a a nu'un nshiga maa nthò njèi vèi, ndo ñã'an pa nnu pei ni pèi nne ña, ¹⁵ mĩ njiyiri, pèi ji ñkwan ha'an a pie ña non tuo non yi mon mbaanda Minnwi, mbo choshi Minnwi maon, ña a kwini pugu pa ntuo nnu shini nɛ.

¹⁶ Shishini nnu lëin ña pi chwë ndwe pi ji mon pin yia nɛ gha'o, ña,

A ni nōon non yi mon freinon,

Jijwe Minnwi nōon ña a yi ndindi,

Ghan ntaon Minnwi yèi vi,

Pi chü ligi yi mon pa la'ataon ghao,

Pi pin vi mon ñguon mbhi ghao, ñku'ò ni ju po mon ndigha'o.

* 3:8 3:8 Njin dikin pò ña muon fã'a. † 3:11 3:11 A nthe a pò pinje ki ñgwe pa dikin, sheshe yi nthe a kã'o hein.

4

Pichəi ngwa shi ndāa piŋ yugu

¹ Jijwe Minnwi chhu ɲa moŋ pa ndugwi llé pei, pichəi ngwa shi ntaoŋ moŋ piŋ mfe noŋ yugu ni pa jijwe mifiŋ pugu pa yaon ye'i ɲa pa miŋweŋ tā'a nu ɲa ngwa thi ŋkuoŋ gho ne. ² A ghà nshère ghan mifiŋ, mbo pa nde'i ŋgiɛŋ, shère ŋkwan yaon ye'i yei, ngwa pei po pi ngwa pe ɲa nganthe yugu lo nji'i nji khu nduŋ ne.

³ Pugu ngwa pe ɲa pugu lāa lāŋ, pugu pa pichəi ŋkwan maon ji, mbo pa maon ji ɲa Minnwi chwīe ɲa ngwa pe ɲa pugu piŋ ndo nji nnu shini ne, ji ni tōo nu. ⁴ Nguoŋ yaon ɲa Minnwi chwīe ne pwa, pa'a ndo mbie ɲa pi lāa sheshe yaon no ha'an pi ŋkwe ni tōo nu. ⁵ Nthe ɲa pi ghà nchwīe a po yi taontaon ntogo pi ŋkuoŋ chrà Minnwi pugu luon Minnwi.

Ŋkieŋ ngan fà'a Krishto Jisho

⁶ Ŋ mfi'i nnu pei ni ŋguoŋ pichəi ghan piŋ, o po ŋkieŋ muon fà'a Krishto Jisho, ɲa a chho ŋkugwi noŋ yi moŋ pa chrà ɲa ghan piŋ thi ŋkuoŋ gho ne pugu pa ŋkieŋ yaon ye'i ɲa o ni ŋkwo tho njou njiŋ yi ne. ⁷ Ki'i mfā'o nnu pəi pa mishweishwei ghagha ɲa a lo ngère gho ɲa o ji Minnwi ne, ka tho nje'i noŋ yo pi no fā'o nu chombhi pogo Minnwi. ⁸ Nthe ɲa no ha'an ye'i nu freinoŋ ni pa yaon ɲa a shi nchwīe a po shi'i fā'o yichəi fi'i ghère ne, chombhi pogo Minnwi fā'o ghère moŋ ŋguoŋ shendaon ghao nthe ɲa a fā'o kà'a moŋ yei chombhi pugu pa ye chombhi ɲa a tho nu ne. ⁹ Nnu yei nnu ɲa pinthe ŋoŋ yi'ə noŋ yi ŋkuoŋ gho, mbo nnu ɲa a pie ɲa pi piŋ ghao. ¹⁰ A po nthe pi yei nnu ɲa pigi ghà mfā'a, ndo ngwie noŋ yigi, nthe ɲa pigi nū'oŋ kwà'a yigi pi ŋkuoŋ Minnwi maon, ɲa a ŋkwe ŋguoŋ

ngwa ghao, mi'en mbo ngwa pe ɲa pugu ghan piŋ ne.

¹¹ Fe gí ndo nje'i pa nnu pei ni pugu. ¹² Ki'i sheshenoŋ chi'ə gho nthe ɲa o mikə'i, ndo nooŋ li ni ghan piŋ moŋ chrà yo, mbha nnu yo, ni khwà, ni piŋ yo, ni chombhi taontaon yo. ¹³ Fe noŋ yo ni mēiŋ nu Nwa'anli Minnwi ngwa ya'o, pugu pa chii nu, ni ye'i nu chrà Minnwi, ti nshi nu'un ntho.

¹⁴ Ki'i nchi'ə fé moŋ Jijwe ɲa o fā'o ne ɲa Minnwi ni mfe ntogo pi ŋkuoŋ nooŋ nu ni ngwa pugu chhu ndii ye ɲa pa thishi no ghan chhu chrà Minnwi ni nū'oŋ mbho yugu mbiŋ gho ne. ¹⁵ Chwīe nnu pei, mfe noŋ yo moŋ gho, nne ɲa ŋguoŋ ngwa yei ŋkwan ha'an o ghəi nu shhi ne. ¹⁶ Lina ni noŋ yo pugu pa yaon ɲa o ye'i nu ne. Ghəi shhi nchwīe nu nne, nthe ɲa moŋ chwīe nu nne, o shi ŋkwe noŋ yo pugu pa ngwa pe ɲa pugu ywɛɛ gho ne.

5

Pa ntigi ɲa pi fe ni choshi

¹ Ki'i mbiga ŋoŋ ɲa a kwo po mmeŋoŋ ne, ka mā'an ghrí yi no ha'an a po pi taa gho, ntuo pimbia ɲa pugu pi'i mikə'i ne no liŋ po, ² piŋge ɲa pugu kwo po memme ngwa ne no pa müŋ po, piŋge pe ɲa pugu pi'i mikə'i ne no pa liŋ po ni njū'o taontaon.

³ Gha'o pa piŋge kugu pe ɲa pugu ya mbo pa kugu shini ne. ⁴ Ndo miŋgwe ŋkugu mfā'o puoŋ ki puoŋ puoŋ, puoŋ pigho fiŋoŋ nje'i no nooŋ nu pogo Minnwi ni mbaanda yugu no lu'u nu shi'i ni pa taa pugu, pugu pa müŋ po, nthe ɲa yei nnu pwapwa ligi Minnwi.

⁵ Miŋgwe ye ɲa a ya mbo ŋkugu shini, mbo pi tə'i vi ne, nū'oŋ kwā'a nu mi pi mbiŋ Minnwi, ngəi shhi ni luon nu Minnwi ntho ŋkəi pa chà ni Minnwi ni tu'u

pugu pa naonchi. ⁶ Ndo mingwe nkugu ye na a fe non yi pi ni pa nnu nchho shi'i ne, kwo khu nji'i nthe pi no ha'an a yi maon ne. ⁷ Fe pa gi pei nkaa pugu ni pa ghan pin, nji na pugu shi mbo ki ntei.

⁸ Ndo ti non mien ki lo ndina ni ndaanon yi mi'en mbo mbaanda yi, kan a laa po nu ngan pin, non na a pigi ncha non na a lo mbin Minnwi ne.

⁹ Ki'i pi na'an ligi mingwe nkugu mon nwa'anli pa kugu no ha'an a mien ki togo ntigao wun nga'o, ni ngu'o mbo pi ngwe ta'a mimbia*, ¹⁰ ni mbo non na pi ji vi no ngan chwie shi'i, no ku'o nu ni puon pi shi'i, non pwapun ni pa ghini, nshigao kwò pa ngwa Minnwi pi taontaon, ngere ngwa mon pa ghagha'a pugu, mfe non yi no chwie nu nguon fa'a shi'i.

¹¹ Ndo ki'i pai na'an ligi pa pingge kugu na pugu pi'i mikai ne mon nwa'anli pa kugu, nthe na ndii na nji mimbia shi njia vugu ne, pugu tei nin Krishto fo na'a nu ndan ¹² nne nshuu njó ni'in non yugu no gho nthe na pugu pai fuon ka'a na pugu ni nchwie ne. ¹³ No pigi nu nkuon yie gho, pugu ye'i mi chho gha, nyien nu nda nda, ki lo ngu'o nchochho gha, mbini mbo ghan nchhu, nchho na'a la'o nnu ngwa nduon, nchhu pa nnu pe na pugu shini ndo mfa'o no chhu nu ne. ¹⁴ Nne, nshi nkhwá na pugu na pugu pa mikai ne lan, mbhi puon, ndina ni moon nda yugu, nne na ki'i mimbina fa'o shina no chra nu phi nthe via. ¹⁵ Nthe na pichai kwo kara ntho njou nin Shata.

¹⁶ Sheshe mingwe na a ngan pin ne, mfa'o pa ndaanon yi pugu po pa kugu, a lina ni pugu. Ki'i pugu mien lri po mbin choshi, nji na

minthe a lina ni pe kugu na pugu ya mbo nkugu shini ne.

¹⁷ Pa thishi ghan chhu chra Minnwi na pugu tuo ngwa pugu shi'i no pa thishi ne, pie na pi fe paa yere gha'o nu ni pugu, mi'en mbo ghan ye'i ngwa na pugu wie non yugu no chii nu pugu pa ye'i nu chra Minnwi ne. ¹⁸ Nthe na Nwa'anli Minnwi chhu na, "Ki'i nkrao ncho fua ndii na a nyien nu nkuon reshi no kwie nu ne," ndo mbini na'an na, "A pie na ngan fa'a fa'o pe yi."

¹⁹ Ki'i mbin nnu na pi chhu tho nthishi ngan chhu chra Minnwi ne, kan a ein pai fa'o minkwentie yi paa ki yi trei. ²⁰ Piga pe thishi na pugu kina mon phi ne shhi nguon ngwa nne na pigai ngwa shi mfa'o pogo gu.

²¹ Shhi Minnwi pugu Krishto Jisho pugu pa ghan ntaon Minnwi na a chu'o ne, mfe gi titini ve na o nu'on nguon pa ntigi pai, ki lo non shieligi, ki mbin mbe mon nguon nnu ghao na o chwie nu ne. ²² Ki'i nkono no nu'on nu mbo yo mbin non no chu'o nu vi no fa'a nu fa'a Minnwi, ki mbo ngia phi yugu. Nu'on non yo mbo yi taontaon.

²³ Ki'i nu'un ngu'o ntho nnu pi nkhi, nnu muun shigei la'o nthe moon pun yo na a fe ngai, pugu pa na o ghino nu ki cha'a.

²⁴ Phi pichai ngwa ya non paa, ngai nu shhi pugu li'i sha'a, ndo ni pichai ngwa phi yugu la'a nkaon pi maa nai. ²⁵ Wu'o nenne fa'a shi'i gha non paa, ndo nji'i nthe pi ye na pi lo naa nai ne, nthe pa'a a lo nkina yi puon.

6

¹ Nguon ngwa pe na shho kina po mbei pugu ne lli pa Taatho pugu no ngwa na pugu fa'o no gha'o nu, nne na ki'i pi chra phi

* 5:9 5:9 Yichai nin yei nthe a po na ni ngu'o nji pi ndaon vi kúon t'ai vi.

nthe ligi Minnwi pugu pa yaon ye'i yia. ² Pe ngwa na taatho pugu ghan pin ne, lo mfā'o nō chī'ə nu vugu nthe na pugu pugu pa lin mon pin. Pugu ka fā'o nō fā'a nu shi'i mbigi na ngwa pe pugu shei nu nkuon fā'a pwapun yugu ne pō pi ghan pin mbo ngwa na pugu khwā ne.

Pa ntigi taitai pugu pa nkien fā'o

Ye'i ndo nkwenne ngwa pugu chwie nnu pei. ³ Sheshenon nje'i nkwan ye'i nu nduon na a lo nji'i nyien ta'a kwō pugu pa chrā ka'oka'o mbo yi Taatho via mbo Jisho Krishto pugu pa yaon ye'i na a nyien ta'a kwō pugu pa pōgo Minnwi ne, ⁴ kan a linaon ni nōon non ki lo nji kan ta'a yaon. A fā'o ntou shōro nu njū'ō, mbo njū'ō piphi nthe mindoundou pugu pa fē'i nthe chrā na a tho ni kighi'ə, pa minduonduon, chhu nu phi tho ngwa, wēin nu ngwa na pugu ghan phi ndo ki lo mfā'o li, ⁵ fē'i nguon ndii ghao shina ngwa pe na njū'ō yugu piri mon jijwe ki pugu lo nji nnu shini, mbi'i nu na yaon ye'i nthe Minnwi shendaon kie nu mfā'o.

⁶ Ndo ndwe ntou shéi pō mon pōgo nu Minnwi pugu pa yru nu ni yaon na pia fā'o ne, ⁷ nthe na pia lo nji'i ntho ni yaon nkuon mbhi hein, ndo minthe pa'a pia lo nji'i ndōgo yichəi yaon ntaon nō ghō. ⁸ Ndo pia mfā'o maon ji pugu pa ndhwī, pia yru ni yie ghō. ⁹ Ndo ngwa pe na pugu tā'a nu mbo ghan fā'o ne, gū mon pa mōon nu nō chwie nu phi. Ngū mon shiri ntou pa nnu na pugu pa khwā piphi na a chi vugu pugu shi'i ndo mbiri. ¹⁰ Nthe na khwā mbin pō pi nien nguon nkwan phi. A chwie pa'o nu ntou yi nō fā'o nu mbin na ntou ngwa ghi ntaon mon pin, nchwe'i non yugu ni nguon nkwan yu'ō njū'ō ghao.

Ndugwi nin ntigi na Pōo ni mfe

¹¹ Ndo ni gō ma non Minnwi, tei mī'an nguon nnu pei ghao. Njōu nin ndindi, pōgo Minnwi, pin, khwā, tii nu shii, juju. ¹² Wie nkien nkrō mbo yi pin, wēin chombhi ki mme na pi ni mēin ghō na o fā'o ne ndii na o ni nchrā shishi'i nthe pin yo shhi ntou pa minkwentie ne. ¹³ Mfe gi ve shhi Minnwi, na a ghā mfe chombhi ni nguon yaon ne, pugu Krishto Jisho na a ni nchrā nnu shini nthe non yi shishi'i shhi Pontiu Paile ne, ¹⁴ na o nū'ōn pa kina, ki kōro, mbo ki ntai ti Taatho via Jisho Krishto nu'un ntho. ¹⁵ Minnwi shi nōon tho nu yi ghō ndii na ndii kā'o ne, mbo ju na a fā'o nguon mboro, mbo fien non na a chaan nguon nji, mbo Fūon pa fūon, Taatho pa taatho. ¹⁶ A wu'ō ju tē'i vi na a shi'a nkhu, nchho mon li'e na mba'a non para yai ghō, na non lo naa ma njei ndo pinthe pa'a non lo ndo njei. Nguon gha'o nu pugu nji ki ndugwi yi pō pi ji. A yie!

¹⁷ Tigī ngwa pe na pugu ghan fā'o mon mbhi yei ne na ki'i pugu nōon non, ki nū'ōn njū'ō yugu nkuon pa fā'o, mbo yaon na mba'a non nū'ōn non yi nkuon ghō ne. Pugu nū'ōn non yugu pi mbin Minnwi, mbo non na a ghā ni'in via ni nguon yaon nō fā'o nu pwanju'ō nō ghō. ¹⁸ Pugu fā'o nō chwie nu shi'i, mbo ghan fā'o pi mon fā'a shi'i, mfā'o pwapun, mbiri non yugu nō fe nu pa maon ni pichai ngwa, ¹⁹ nne nchho nkiri fā'o ni non yugu, mbo nkien nien shi'i ni pugu nō lembhi yua, nji na a nthe pugu fā'o yaon na a chombhi shishini ne.

²⁰ Yo! Timoti, lina ni yaon na pi lēin ve ne. Lē'i pa chrā ghagha pugu pa mindoundou na na pichai pa ngwa fāan nu nchho mēin nu na a ji nu nnu. ²¹ Nthe na pichai ngwa pin na a nnu

shini, nne mfāan shendaon ntigi
na ghan pin thi nkuon ghɔ nɛ.
Pwapun Minnwi pɔ mbiŋ pɔi.

Mbra nwa'anli Timoti Kāon nu pa tho nnu

Yei mbra nwa'anli na Poo ni nā'an mfe ni Timoti ne. Timoti ni nkwo fā'o pē'i njū'ō pugu pa pogo gu llo mbho pa masha mifi na pugu ni mfāan ndaon ni ngwa ndo mvū'u vugu ni pa nnu mindoundou na a chwīe ngwa chho mon minduonduon, ki lo nchho pi chombhi shīgao mbho pugu pa yi ya'ō nchō. Poo fe ntou pa ntigi ni Timoti nō ngan kwō fā'a yi ndo mbo ngan ghēre vi nō mā'an nu ghrī yi na a kina mbo non ndāndi nō minkwentie Jisho Krishto. Poo tigi vi na a tii shii, ngwēin ntigi pwa pisha'akho pugu pa Nwa'anli Ndunu Kina a tini, nchwīe fā'a yi nō ngan ye'i ngwa pugu pa ngan chii chrà Minnwi a pwa nji'i nthe pi nō ha'an a tōgo nu mon ngō'i ne. Nwa'anli yei gē Timoti na a lē'i pa mindoundou nnu na na a lo mfā'ō ghēre ni ngwa pe na pugu ya'ō ne.

Poo mā'an chrà Timoti

¹ Nwa'anli yei llo mbho mu, Poo, mbo ngan ntaon Krishto Jisho, ntogo pi nkuon khwā njū'ō Minnwi, nne na nchii chombhi na pia fā'ō mon po nu mon Krishto Jisho ne.

² Nā'an nwa'anli yei mfe ve, ma Timoti muon na na nja nkhwā.

Nduon na Minnwi Tāa pugu Krishto Jisho Taathō via nōon pwapun, ni kwoshini, ni ghigri ve.

Tōo nu pugu mā'an nu ghrī

³ Ntōo Minnwi na nga nga'ō wu'ō nō pa nkhu tāa pan, ni nganthe na a yi shieshie ne. Nga ntōo vi nō ha'an nkwin vōi ki jwe mon luon Minnwi a mon tu'u pugu pa naonchi ne. ⁴ Nō ha'an

nkwin nkhi ligi yei ne, nkhwā nō yei nu vōi nne na minthe ndinaon ni pwanju'ō.

⁵ Nkwin pin ta'anju'ō na o fā'ō ne, mbo pin na a ni mbo njū'ō mamma gho mbo Loeshi pugu mūon gho Unishi, mēfā'ō tininju'ō na o fā'ō nkaa gho. ⁶ Nthe yei nnu, nchho nkwin gho na o pini frēi fē Minnwi gho na a po mbin gho ntogo pi nkuon nū'ōn nu mbho na pi ni nū'ōn mbin gho ne a kii nu. ⁷ Nthe na Minnwi lo nji'i mfe pi Jijwe pogo gu ni pia. A fe pi Jijwe na a linaon via ni nji pugu pa khwā ni wēin non.

⁸ Nthe yei gho, ki'i mfā'ō lritho nō chrà nu nō ligi Taathō via, ki nthe a mbo ngan chēin nō ligi yi. Ndo yei ngō'i nkaa gho nthe pwa pisha'akho ntogo pi nkuon ghrī Minnwi, ⁹ na a ni nkwe via ngē via na pia po ngwa pi pi taonon, ki lo mbo nthe pi fā'a yia, mbo nthe pi ji nu nnu pugu pa pwapun yi na a ni nōon ni pia ntogo pi mbin Krishto Jisho nkaon mbhi maa njē ne. ¹⁰ Ndo ndwe pi chwīe pia ji pwapun yi gho ntogo pi nkuon tho nu Nkwe via, mbo Krishto Jisho. Mbo ju na a chi'i gu, ntho ni chombhi, pugu pa chho nu mbhi kikhu li'i wo ntogo pi nkuon nkini pwa pisha'akho, ¹¹ na pi ni nchu'ō a na mbo ngan chii nu, mbini mbo ngan ntaon, mbini mbo ngan ye'i nkini gho, ¹² mbo nnu na njēi ngō'i nō gho nei ne. Ndo, ndo nji'i mfā'ō lritho, nthe na nji non na mbin vi ne, ndo nji na a fā'ō ghrī nō kē'i nu yaon na a lēin ne ti ngōi nchēin yua gho.

¹³ Kina ni nkwan chrà tithi na o ya'ō mbho mu mon pin pugu pa khwā na a po mon Krishto Jisho.

¹⁴ Kē'i pa maon shi'i na pi lēin ve ne, ntogo pi nkuon nji Jijwe Minnwi na a chho mbin pia ne.

¹⁵ O ji na nguon ngwa na pugu po Eshia ne tei a, shina pugu ni

mbo Figelushi pugu Həmogene.

¹⁶ Taatho nōon kwoshini ni ndaanon Oneshiforu nthe na a ni njeñ ntho mā'an njù'ɔ a ntou ndii. A shini ndo mfā'o lritho nthe na mbo mon chéin. ¹⁷ Ndo ndii na a ni nchəin La'ataon Roma ne, a ni ntā'a a ni ta'anju'ɔ yi ti njəi a. ¹⁸ Taatho nōon kwoshini yi gho mon Llebhi gho. ɔ ya nji shi'i nkwan ha'an a ni ngēre Efesho ne.

2

Nkieñ ngan mā'an nchhò Krishto Jisho

¹ Ndo ni gò ma muun a, fā'o mā'an ghrí mon pwapun na a pɔ mbin Krishto Jisho ne. ² Pa yaon na ɔ ya'o mbho mu shhi ntou pa minkwentie ne, fe mbho pa ngwa ndindi na a nthe pugu pini nje'i ngwa nduon nɔ gho nkaa pugu ne.

³ Yəi ngə'i nkaa gho nɔ nkien shooge Krishto Jisho. ⁴ Sheshe shooge shi'a ni'in non yi mon nnu pa ngwa gha, nne na minthe a chwie njù'ɔ non na a nū'ɔn vi nɔ shooge ne pwa. ⁵ Ngan shiri tei shi'a nji'i mfā'o ngá'o kan a ne a tei nɔ ha'an gí tei gho pie ne. ⁶ Ngan fā'a nyien na a ya mfā'a ne ge nɔ fā'o nu fūon ghrà maon kwōo mon nyien. ⁷ Ywere tho yo ni nnu na nchhu ne, nthe na Taatho shi nchwie ɔ ji nguon nnu ghao.

⁸ Chho nkwin Jisho Krishto, na pi ku'ɔ ni ju mon gu, na a ni mbo mbhě yaon fūon Devi nɔ ha'an pi ye'i mon pwa pisha'akho na n̄ga nchii ne. ⁹ Nthe na n̄jəi ngə'i ndwe ti mbo mon chein nɔ ngūo nnu mbimbhi nthe pi pwa pisha'akho gho. Ndo ti chrà Minnwi lo nji'i mbo mon chein. ¹⁰ Nthe yie gho, ntii shii mon nguon pa nnu ghao nɔ ligi pa ngwa pe na Minnwi chu'ɔ ne, nne na pugu nkaa pugu nthe pugu fā'o

lūgu nu na a pɔ mon Krishto Jisho ne pugu pa ndigha'o ki ndugwi yi.

¹¹ Chrà yei chrà na minthe ɔ yi'ə non yo nkuon gho,
Pia nkwo nkhu pia pa Krishto ka'a,
pia pini mfā'o chombhi pia pugu.

¹² Pia nchho ntii shii,
pia pugu shi nsha'a ka'a,
pia ndāa vi,

juju nkaa yu shi ndāa via.

¹³ Pia mien ki lo ngəi shhi ntho nji'ə non yia mbin yu,
a kina mbo non na minthe pia yi'ə non yia mbin yu
nthe na minthe pa'a a lo ndāa non na a yie ne.

Ngan fā'a na Minnwi pin vi ne

¹⁴ Kwin vugu ni pa nnu pei, ndo mfe gí yei ni pugu ki lo ntɔnɔ shhi Minnwi, na ki'i pugu fē'i fē'i nthe pa chrà na a lo mfā'o ghère ndo nka piri ngwa pe na pugu ya'o ne piri. ¹⁵ Kāa ni nguon ghrí yo ghao nɔ thi nu shhi Minnwi nɔ ngan fā'a na ju Minnwi pin ne, mbo ngan fā'a na a lo nji'i mfā'o nɔ lrí nu tho, na a tere chrà nnu shini shishi'i. ¹⁶ Ndo lə'i pa chrà ki pɔgɔ Minnwi pugu pa chrà na, nthe na a shi ngu'ɔ ni'in ngwa pi mon ki pɔgɔ Minnwi mbigi ngəi shhi. ¹⁷ Chrà nkwan ngwa pei ghà ngu'ɔ ngi'əghi'ə ngəi nu nɔ fi ki tini. Paa ngwa na pugu ye'i nkwan nnu pei ne Haimenu pugu Filetu, ¹⁸ mbo ngwa na pugu fāan shendaon ki lo nu'un mbi'i mon nnu shini, nchhu nu na pini nu nkwo'ɔ mon gu kwo lōgɔ li'i, nne, ntho ntāra pin pichəi ngwa.

¹⁹ Ndo n̄jen na Minnwi phi ne thi ntini ni li yei nkuon gho: "Taatho ji pa ngwa pe na pugu pɔ pi ji ne," pugu pa na, "Sheshenon na a chhu na a yi Taatho ne mien phi."

²⁰ Mon nda lien, pi lo ngu'ɔ mfā'o pi maon na pi chwie ni

laonɔgo pugu pa tɪni, pi ghà mbini mfā'o yi thi pugu pa mbéin, pi ghà nchwīe nnu ni pichəi pi wu'ɔ ndii ɲa memme nnu taon ɲe, nchwīe nnu ni pichəi pi ləlle mon nda. ²¹ Yei ɲkwaj ha'an a pɔ ni ghan pin ɲe, ɲgwa pɛ ɲa pugu chwīe non yugu mbo yi taontaon llo mon pa nnu pei ɲe, pi shi ndoɔgo vugu mfā'a pa memme fā'a nɔ gho, nthe ɲa pi tere vugu nū'on nɔ yi taontaon pugu fā'o fā'a mbho taatho vugu mon nda, mbiri non yugu nɔ fā'a nu ɲguon pa fā'a shi'i.

²² Nenne, tei pa nnu pipi pe ɲa pa kuonon ghà ɲkhwā ɲe, njōu njin ndindi, pin, khwā ni ghigiri, pəi pa ɲgwa pɛ ɲa pugu gē Taatho llo mon ta'anju'ɔ ɲe.

²³ Ndo lə'i mindoundou nnu na ɲa lina shi lo mbo mon gho ɲe, nthe ɲa ɔ ji ɲa a ghà nshūu pi fē'i. ²⁴ Ngan fā'a Taatho lo mfā'o nɔ pɔ nu ngan fē'i fē'i, a fā'o nɔ nōon nu pwapun ni ɲguon ɲgwa ghao, nji ye'i nu, mfā'o wēin njū'ɔ ndii ɲa pi fāan mbin yu ɲe, ²⁵ ntho nju'u ɲgwa pɛ ɲa pugu pugu lo mbo ta'a kwò ɲe ni junon, ɲa kə'ichəi Minnwi shi nchwīe pugu pā'a ɲkūnu yugu nji nnu shini. ²⁶ Kə'ichəi lina yugu kwəi pugu tei shiri devī ɲa a kwo wēin vugu pugu tho ɲa'o pi mbho yu ɲe.

3

Mbha nnu pa ɲgwamishua mon pa ndugwi lembhi

¹ Ndo ji yei, ɲa mon pa ndugwi lembhi, pa ndii titini shi ntho. ² Nthe ɲa ɲgwamishua shi ɲkhwā pi non pugu mbo pi pa ghan khwā mbin, nōon non, ɲkwēi njū'ɔ, ɲgwe'i ɲgwa, nch'ə nchò pa taa pugu, pugu pa mūun pugu, pa'a ndo nji shi'i, ki lo mfā'o pɔgo Minnwi, ³ ki lo mfā'o kwoshini, ki ji ligəi, ghan chhu phi tho ɲgwa,

ki lo mfā'o wēin non, nnu pugu tini ɲga'a ki lo ɲkhwā nnu shi'i, ⁴ ghan yiri ɲgwa, ghan chwīe nnu ki ywɛɛ, ndinaon ni ntita'o, ɲkhwā pi nchhó shi'i ki lo ɲkhwā Minnwi, ⁵ mfā'o fhi nnu Minnwi mbin pugu ndo ndāa ya nnu Minnwi gho ɲa minthe a kwri vugu pugu fā'o pɔgo Minnwi ɲe. Lə'i ɲkwaj ɲgwa pei.

⁶ Pichəi ɲgwa shina pugu ɲi'an nii mon pa nda mfi pinɔɛ ɲa pugu lo ɲa mfā'o lina, phi lrī mbin pugu, ɲguon ɲkwaj kwā'a nu pipi tien vugu ɲgəi nu nɔ, ⁷ mbo pinɔɛ ɲa pugu ghà ɲgu'ɔ ntho nje'i pi yaon ndo pa'a ndo ma nji nnu shini. ⁸ Wu'ɔ nɔ ha'an fie ndii chəi Janeshi pugu Jambreshi ni ntāra Mushi,* nenne ɲgwa pei ɲkaa pugu ghà ntāra nnu shini, mbo ɲgwa ɲa pī'i nu munu tāra, mbo ɲgwa ɲa pi lāa vugu nɔ ha'an ntigi ɲa ghan pin nthi ɲkuon gho nōon ɲe. ⁹ Ndo mba'a pugu ghəi shhi, nthe ɲa sheshenon shi njəi fi'i ɲkwaj ha'an pugu na ɲe. A wu'ɔ nɔ ha'an a ni mbo ni Janeshi pugu Jambreshi.

Ngvon ɲwa'anli Minnwi llo pi mbho Minnwi

¹⁰ Ndo ni gò, ɔ yōu njin yaon ɲa nje'i nu ɲe, ɲkwaj chombhi a, tho nnu ɲa mbo nɔ gho ɲe, pugu pa pin a, ɲkwaj wēin njū'ɔ a, khwā a ɲa mfā'o pugu pa tiishii a ¹¹ pugu pa ɲgə'i pugu pa yú'ɔ ɲa ɲgwa ni mfe nu vəi. ɔ ji ɲguon nnu pɛ ɲa a ni ndoɔgo li'i mbin mu mon pa la'ataon Antio, ni Ikoniun pugu pa Lishtra ɲe, ɲkwaj wuwuru ɲgə'i ɲa mi ni ntii shii mon gho ndo Taatho fu'u a mon gho ghao. ¹² Ngvon ɲgwa pɛ ɲa pugu khwā chho nu chombhi pɔgo Minnwi, mon Krishto Jisho ɲe, pi shi mfe ɲgə'i ni pugu. ¹³ Ndo ɲgwa pipi

* 3:8 3:8 7:11-22 ɲwa'anli Taon nu 8:7-19.

pugu pa ngwa na pugu fii nu no po no yaon na pugu lo mbo ne, shi ngu'c ntho mbigi pigi nii nu mon pa nnu phi, mfi ngwa pi lo ntho mfi vugu.

¹⁴ Ndo ni go, ghēi shhi ni nnu na c ye'i ndo mbin a tini ne, nthe na c ji ngwa pe na c ye'i mbho pugu ne, ¹⁵ pugu pa na c kwij nu na lo kē'i pro, c ni nji Nwa'anli Minnwi na a fā'o ghrī no chwīe nu c fā'o shietho na a ghā ntho ni lūgu nu ntogo pi nkuon pin mbin Krishto Jisho ne. ¹⁶ Nguon Nwa'anli Minnwi jwe Minnwi a taon†, ngēre no ye'i nu nnu shini, pīga nu ntēi, yu'u nu fan, pīri nu non no chho nu chombhi ndindi ¹⁷ nne na ngan fā'a Minnwi shi mbo nkā'o, mfā'o nguon yaon no chwīe nu sheshe nkwan fā'a shi'i no gho.

4

Chii chrà Minnwi

¹ Mfe gi ve ki lo nchho ntoto shhi Minnwi pugu Krishto Jisho na a shi nsha'a ngwa maon pugu pa ngwa khu ne, pugu pa na a tho nu nsha'a no fuon ne, ² chii chrà Minnwi, pīri non yc no chii nu ki pa nnu nyien nu shi'i ki a lo nyien nu shi'i. Yu'u vugu no gho, mbiga vugu ndo mā'an ghrī yugu ni nguon wēin njū'c ghao pugu pa ye'i nu.

³ Nthe na ndii chho ntho nu na mba'a ngwa yi' nu'un ngwēin njū'c yugu nja'o yaon ye'i na a kā'o ne, pugu shi njōu njin nnu na njū'c yugu tā'a nu ne, nkiri pa gan ye'i ngwa pugu ye'i vugu ni yaon na tēnə yugu yigao nu no ya'o nu ne. ⁴ Pugu shi nkara ntei ya'o nu nnu shini, mfāan ndaon mfe ndii yugu pi ni pa mishweishwei.

⁵ Ndo ni go, wēin non yc no nguon ndii ghao, ntii shii mon yēi ngē'i, mfā'a fā'a ngan chii chrà Minnwi, nchwīe nguon fā'a yc ghao no ngan fā'a Minnwi.

⁶ Nthe na pi kwo tho nshā'o chombhi a no là'o fe'ingien, ndii gu a kwo kā'o. ⁷ Nkwo wie nkrò shi'i gho, nkwo mī'en tei gho, nkwo thi nkuon pin ti ngēi ndugwi. ⁸ Jē ndwe ngēi nu shhi, pi kwo nū'on ngā'o chombhi ndindi vōi, na Taatho, mbo non na a ghā nsha'a ni ndindi ne, shi mfe vōi llé gho, ndo ki lo ngu'c mbo pi vōi tē'i a, mbini mbo ni nguon ngwa pe na pugu khwā tho nu mi ne.

Poc chhu na Timoti tho njei vi mon khu ndii

⁹ Ya mba'o no tho nu njei a mon khu ndii. ¹⁰ Nthe na Dema, nthe khwā nkuon mbhi yei mī'an a ngēi Teshalonika, Kreshen ghēi Galashia,* Taitu ghēi Damashia. ¹¹ A wu'c mbi'i Luka tē'i vi pigi yu. Lōgo Maaku pēi yu tho njei a, nthe na a fā'o ntu ghēre vōi no fā'a Minnwi. ¹² Ntaon Taikiku la'ataon Efesho. ¹³ Ndi na c tho nu ne, c lōgo mme ndhwī figēi na mi ni mien ni Kaapu la'ataon Troa. Tho ni pa nwa'anli pan njkaa pugu, mī'en mbo pa yi ngrào minyien.

¹⁴ Aleshanda mbo ngan lien, ni nchwīe nkien nnu piphi mbin a. Taatho shi mbe vi wu'c no fi'i fā'a yi. ¹⁵ Chho ndina vi njkaa gho, nthe na a ghā ndāa nkini yia nkien yie gho.

¹⁶ Mon fūon ngé no tāa nu ncho a li'i shā'a, non shini ndo ntho no thi nu yēi mu. Nguon ngwa ni mī'an a ghao. Ki'i Minnwi wēin vugu nthe yie nnu. ¹⁷ Ndo Taatho ni nthe yēi a, mā'an ghrī a, nne na ntogo mbho a nkini Minnwi shi nja nyien, nguon ngwa, taon

† 3:16 3:16 Njin yei po na A Chrà lo mbho Minnwi na Minnwi kōon ngwa pugu na'an. * 4:10 4:10 Pichēi Nwa'anli Minnwi lleshi chhu na Gau.

nduoŋ ya'ŋ. Nne pi ni mfu'u a nchò pa'ŋ. ¹⁸ Taathò shi mfu'u a moŋ ŋguoŋ ghagha'a piphì ŋa pi thò nò vèi ne, nii ni mmu ki kà'a lo ŋkèe a moŋ Sha'afuoŋ yi Po. Ndigha'ŋ pò ghò ŋguoŋ ndii ghao. A yie.

Ndugwi mā'an nu chrà

¹⁹ Chrà ni Prishika† pugu Akwila pugu pa mbaanda Oneshiforu. ²⁰ Erashitu kina Korin, mien Trɔfimu ŋa noŋ yi shini ndò mbwa ne Miletu.

²¹ Kāa ni ŋguoŋ ghrí nò thò nu laoŋ ma nchhu. Yubulu mā'an chrà yò. Wu'ò nò ha'an Puden ni Lainu, ni Klaudia ni ŋguoŋ lɪŋ pia moŋ piŋ ghao mā'an ŋkaa pugu ne.

²² Taathò pò pugu jijwe yò ka'a. Pwapuŋ Minnwi pò ni pèi.

† 4:19 4:19 Prishika pò pi yichèi ligi Prishila.

Nwa'anli Taitu Kāon nu pa tho nnu

Nwa'anli yei nā'an Pɔɔ mfe ni Taitu, mbo ngan pin llo shina pa ngwa taon nduon, na a ni mbo pakwo fā'a Pɔɔ, ni ntho ngēre Pɔɔ ne. A fe ntigi ni Taitu nthe nkwan chombhi na pa thishi fā'o no chho nu ne, pugu pa nkwan ntigi na a fā'o no fe nu ni pa pinje, pimbia, ma'an mikhwa pugu pa kuna ne. Pɔɔ chwīe Taitu ji na a nkini nnu shini nthe Jisho Krishto na a nthe a ghēre ngwa pugu chho chombhi pɔɔo Minnwi.

Mā'an nu chrà

¹ Nwa'anli yei llo mbho mu, Pɔɔ, mbo nkuna Minnwi, ndo mbini mbo ngan ntaon Jisho Krishto. Pi ni nchu'ɔ a ntaon no ghēre nu pin pa ngwa ha'an Minnwi chu'ɔ vugu ne, mbini nu'un nchwīe pugu ji nnu shini na a ghà nchwīe non fā'o pɔɔo Minnwi ne, ² ntɔɔo pi nkuan kwā'a fā'o nu chombhi ki mme. Minnwi, na a shi'a ma nde'i ngien, ni nkā'a chombhi yei nkaon mbhi maa njē. ³ Ndo ndii ni nga nkā'o, a nōon chrà yi ntɔɔo pi nkuan chii nu chrà gho na pi ni mfe vɔi ntɔɔo pi nkuan gi Minnwi nkwe via ne.

⁴ Nā'an nwa'anli yei mfe ve, ma Taitu, nkien muun a mon ta'a kwɔ pin.

Nduon na Minnwi Tāa pugu Krishto Jisho, mbo nkwe via, fe pwapun pugu pa ghighri ve.

*Nkwan ha'an a pie na nthishi no ngan
chhu chrà Minnwi pɔ ne*

⁵ Nki mien gho Krete nne na ɔ piri pa nnu pe na a ni nkina ne a kā'o ndo mbini nu'un nū'ɔn pa ngwa no pa thishi no ghan

chhu chrà Minnwi mon choshi mon nguon pa la'ataon ghao wu'ɔ nkwan no ha'an nki nchhu ve ne.

⁶ A pie na nthishi no ngan chhu chrà Minnwi pɔ ki ntəi, ndan wu'ɔ ta'a mingwe, puon pi pɔ ghan pin ndo ki pi lo ndii vugu no ngwa gha ki pa ntinitho. ⁷ Nthe na ngan lina nu ni nnu Minnwi fā'o no pɔ nu non ki ntəi. A lo mfā'o no pɔ nu ngan nōon non ki nji'e mbigi tūa, ki lo mbo mbaa là'o, ki ngan kiki, ki mbo ngan njū'ɔ mbin.

⁸ Ndo a ka fā'o pi no pɔ nu non na a ghà ntuo pa ghini shi'i, nkhwā pa nnu shi'i, mbo ngan ni'en non, mbo non tithi, mbo non taon taon, ndo mbo ngan wēin non. ⁹ A fā'o no wēin nu chrà yei na minthe non yi'ə non yi nkuan gho ne no ha'an pi ye'i ne, nne na minthe a ye'i ngwa ni ntigi na a kā'o ne, ndo mbini mbiga ngwa pe na pugu ye'i nnu na a lo nkā'o ne.

¹⁰ Nthe na ntou ngwa pɔ na pugu pɔ pi pa ntinitho, pa ghan chrà ghagha, pa ghan fi ngwa, mi'en mbo pa ngwa pe na pugu yi'i na ngwa nii ngunu mbrei no kie nu ndugu ne. ¹¹ A pie na pi chri nchò yugu, nthe na pugu tho mbiri ntou pa ndaonon ni ye'i nu pa nnu na pugu shini ndo mfā'o no ye'i nu ne, nguon yi nthe na pugu tā'a shéi totro. ¹² Yichəi ta'a non Krete, mbo ta'a njəil'i vugu, ni nchhu na, "Ngwa Krete ghà ngu'ɔ mbo pi pa nde'i ngien, mbo no pa minyien mbimbhi mon trū, pa ghan li'ə, ndo ndigi yugu pɔ ji ki yru."

¹³ Nnu yei na pi nchhu ne, nnu shini. Nthe yie gho, piga vugu titini nne na pugu fā'o pin shishi'i, ¹⁴ ki lo mfe non yugu pi ni pa mishweishwei pa ngwa Juu ha'an pugu ni mbi'i nchhu, pugu pa gi ngwamishua ha'an pugu tei njin nnu shini.

15 Ni ngwa taontaon, nguon yaon ghao yi taontaon, ndo ni ngwa pe na yugu yi fuo, ndo mbo ghan ki pin ne, yichai yaon lo nji'i mbo yi taontaon. Ndo mbi'i nu nnu yugu pugu pa ngantho yugu lo mbo pi yi taontaon. 16 Pugu gha nchhu na pugu ji Minnwi ndo ndaa vi ni mbha fa'a pugu. Pugu chwie pa nnu na pi pina, ndo mbo pa ntinitho, pa'a ndo nkā'o no chwie nu sheshe nnu shi'i.

2

Ye'i yaon ye'i na a yi tithi ne

1 Ndo ni go, ye'i ngwa ni yaon na a nyien ta'a kwò pugu yaon ye'i tithi ne. 2 Tigi lulunu pimbia na pugu wein non pugu, mbini mbo ngwa chiichii, nchho chombhi shietho, mbo ngwa tithi mon pin, ni khwa, pugu pa ti nu shii.

3 Pa lulunu pingge nkaa pugu nono pogo Minnwi mon mbha nnu yugu, ki lo mbo ghan lein ngwa ni chra, ki pa nkuna mon la'o. Pugu fa'o no ye'i nu yaon na a ka'o ne, 4 nne ntigi pingge na pugu pi'i mikai ne na pugu khwa laon pugu, pugu pa puon pugu, 5 ndo mbini nchho chombhi shietho, mbo ghan jien non, mfa'a nu nda shi'i, mfa'o pwapun, nja'o ncho ndaon vugu nne na ki'i pi we'i chra Minnwi. 6 Wu'o nenne tigi pa pimbia na pugu pi'i mikai ne na pugu chho chombhi shietho. 7 Nonon non yo mon nguon shendaon ghao no li no non na a gha mfa'a fa'a shi'i, mon yaon na o ye'i nu ne, ye'i ni ta'anju'o, pugu pa chiichii. 8 Chra chra tithi na mba'a ngwa yai ntoi fo, nji na pa mbina po shi mfa'o lritho ki lo mfa'o sheshe nnu piphi no chra nu nthe via.

9 Pa nkuna fa'o no ya'o nu mbho taatho vugu mon nguon nnu ghao. Pugu fa'o no chwie nu

tua taatho yugu pwa ki lo ntho nyien nkhwe chra ncho pugu, 10 ki ntho njoo pa puon mi yaon mbho pugu, ndo pugu po ngwa na mimfe pi nnu ngò yugu, nne na mon nguon puon shendaon ghao minthe pugu gha'o ntigi Minnwi yia na a nkwe via ne. 11 Nthe na pwapun Minnwi kwo non non yi, ntho nu ni lugu nu ni nguon ngwa ghao. 12 Pwapun yi gho chho ntigi via na pia mi'an nkwan chombhi na a lo nga'o Minnwi ne pugu pa njuo maon nkuon ngrao mbhi, nchho chombhi shietho, pugu pa chombhi ndindi, pugu pa chombhi pogo Minnwi mon mbhi yei, 13 nchho njwere kwa'a na a gha ntho ni mbo ne, mbo tho nu Minnwi yia ndo mbo Minnwi ndien, ndo mbo nkwe via, mbo Jisho Krishto mon ndigha'o. 14 Jisho Krishto yei ni mfe non yi nkhu nthe via no yuon nu via mfu'u mon nguon pa nnu piphi ghao, nchwie via pia po pa ngwa taontaon na pugu fa'o ni'in njuo no chwie nu shi'i. 15 Chii pa nnu pei, ma'an ghrí ndo mbiga vugu ni nguon ghrí ghao. Ki'i non chi'o gho.

3

Piri non yo no fa'a nu nguon fa'a shi'i

1 Kwin vugu na pugu ya'o ncho ghan sha'a ngwa pugu pa thishi. Pugu ya'o ncho pa thishi, ndo mbiri non yugu no chwie nu nguon fa'a shi'i. 2 Shwei vugu na ki'i pugu chra nnu piphi tho sheshenon, ndai fe'i, nju non, nga'o nguon ngwa ghao. 3 Nthe na yichai ndii pia ni non yia ni mbo pa na, ntinitho, pi faan ndaon ni pia, mbo pa kuna mbho nkwan nkwan njuo pugu pa nchho shi'i. Nchho chombhi yia mon khwa nu na pichai ngwa po mon yuo,

mfā'ò kighi'ə, ηgwa ki pīna via, pia pīna ηgwa.

⁴ Ndo ndii ηa pwapuη pugu pa khwā Minnwi ηkwe via ni nōon non ηi nε, ⁵ a kwe via, pa'a ndo ntogo pi ηkuon pa fā'a tithi ηa pia chwīe, a ni mbo ntogo pi ηkuon kwoshini yi, ntogo mbho Jijwe Minnwi ηa a phi via ηkamu'ə, mfe chombhi fhi ni pia ntogo pi ηkuon shigao nu via. ⁶ Minnwi ni shā'ò Jijwe yi ηkieη ntou yi mbin pia ntogo pi mbin Jisho Krishto ηkwe via, ⁷ nne ηa pi shi ηa nchwīe pia po yi ka'oka'ò shhi Minnwi, ntogo pi ηkuon pwapuη yi, pia fā'ò chombhi ki mme ηa pia fā'ò kwā'a nō ghō nε. ⁸ Chrà yei chrà ηa minthe ηon yi'ə non yi ηkuon ghō. Ntā'a nu ηa o wu'ò nthi pi ηkuon nnu pei, nne ηa ηgwa pe ηa pugu ni ηkwo pin Minnwi nε shi ndina nō fe nu non yugu ni fā'a nu fā'a shi'i. Nnu pei ya mbwa ndo mfā'ò shéi ni ηgwa.

⁹ Ndo lə'i mindoundou nnu na, pa shia nu nnu pa ligi pa ηkhu taa, pa minduonduon, pa fē'i nthe gí, nthe ηa pugu lo mfā'ò shéi ndo pa'a ndo nji'i mfā'ò ghère. ¹⁰ Ndo ni ηon ηa a ghà ntho ni minduonduon nε, fe mbra yi ndii ηa o kwo shūu tənə yi mbini mbi'i nε, ¹¹ nji nu ηa ηkwan ηon yine, kōro po mbin yu, a ηon mbimbhi. Phi yi nōon ηa a po mon ntəi.

Ndugwi ntigi pugu pa chrà

¹² Ndi ηa ntaon Atema ki Taikiku ve nε, o kaa nō tho nu njəi a Nikopoli, nthe ηa ntā'a nu mbo pi fo mon laon. ¹³ Kaa ni ηguon ghri'yo nō kōno nu Shena, mbo mmeηon mon gí, pugu Apolo nō ha'əη pugu ghēi nyiη yugu nε. Kaa nō yəi nu ηa pugu lo nji'i mbou yaon. ¹⁴ A pie ηa ηgwa pia ye'i nō fe nu non yugu ni fā'a shi'i, nō ghère nu ni pa chà ηa a laon

nu nε, ki lo nchho pi chombhi ki ghère.

¹⁵ Nguon ηgwa ηa pigi pugu po ka'a nε mā'əη chrà yo. Chrà ni ηgwa pe ηa pugu khwā via mon pin nε.

Pwapuη Minnwi po ni pəi ghao.

Nwa'anli Filemu Kāon nu pa tho nnu

A nā'an Poo nā'an nwa'anli yei mfe ni Filemu no ligəi nu vi nthe khwă, ɲa a piŋ Oneshimu mbini nu'uy ndōgo vi, ki lo nu'uy mbo pi no ɲkūna, mbo pi no ndiŋ vi moŋ piŋ. Nwa'anli gho fi'i kwri ɲa a lōgo li'i moŋ chombhi Oneshimu ne. Njiŋ Oneshimu po ɲa, "yaon ɲa a fā'o ghère." Filemu ni mbo ɲkieŋ ɲgaŋ piŋ ha'an pi ya nji vi la'ataon Koloshe. Oneshimu ni mbo ɲkūna yi ɲa a ni ntei, ɲga ɲgəi, ɲjəi Poo mbiŋ Minnwi mbho yu.

Mā'an nu chrà

¹ Nwa'anli yei llo mbho mu Poo, mbo ɲgaŋ chéiŋ nthe Krishto Jisho; a pigi Timoti, ndiŋ via.

Nwa'anli yei ghəi pi mbho Filemu taannu via mbini mbo ɲgaŋ kwō fā'a pia pugu ka'a ² ni Afia mbo ndiŋ via yi miŋgwe, ni Akipu ɲa pia pugu mā'an nchhō moŋ piŋ ka'a ne, ni choshi ɲa a gha mbāon nda gho ne.

³ Pwapuŋ pugu pa highri llo mbho Minnwi, mbo Tāa via, pugu Jisho Krishto, mbo Taatho, po ni pəi.

Khwă pugu piŋ ɲa Filemu fā'o ne

⁴ Ntōo Minnwi a ɲguon ndii nthe gho sheshe ndii ɲa ɲga ñchhō nduon Minnwi mfe nu ve ne, ⁵ nthe ɲa ɲja'o fi'i piŋ yo mbiŋ Jisho Taatho pugu pa fi'i khwă ɲa o fā'o mbiŋ ɲguon ɲgwa Minnwi pi taonjaon ne. ⁶ Nduon ɲa po nu yia ka'a no ghan piŋ shi nchwie pia pini nji ɲguon mboro ɲa ɲguon yia fā'o moŋ chombhi yia moŋ po nu ka'a pia pa Krishto. ⁷ Nthe ɲa ɲkwo fā'o

ntou pwanju'o pugu pa po nu shi'i llo moŋ khwă ɲa o fā'o ne ma ndiŋ a, nthe ɲa ɲju'o ɲgwa Minnwi pi taonjaon gū ntogo pi mbho gho.

Poo fe ligəi nthe Oneshimu

⁸⁻⁹ Nthe yie gho, ñdīgəi gho ɲa o chwie nnu ɲa o fā'o no chwie nu ne. Ni ghrí mbho Krishto, a kaŋ nthe mfa'o tininju'o no fe nu gi ve ɲa o chwie. Ndo nthe pi khwă ɲa pogo fā'o ne, ñdīgəi gho ligəi, mbo mu Poo ndunu ɲon ndo mbini mbo ɲgaŋ chéiŋ nthe Krishto Jisho.

¹⁰ Ndīgəi gho nthe muuŋ a, Oneshimu, ɲa mi ni ɲgū taa vi moŋ piŋ no ha'an mbo moŋ chéiŋ hein ne. ¹¹ A shini ndo mfūon mfa'o ghère ve, ndo ti ndwe a fā'o ghère ve mbini mfa'o vəi. ¹² Ntho ntaon vi ɲa a pini ntho ɲjəi gho, ɲa mbo pi ɲju'o a nenne ɲa ñtaon nu ve.

¹³ Nka ni ɲkhwā no mien nu vi yəi mu, nne ɲa minthe a ghère a no li'i yo moŋ pii ndii ɲa mbo moŋ chéiŋ nthe pwa pisha'akho ne. ¹⁴ Ndo ɲkhwā ɲa ki'i ñchwie sheshe nnu ki o lo mbiŋ, nne ki'i shi'i yo po pi ɲa pi fra gho fra. A po pi ɲkwan ha'an ɲju'o yo chhu ne. ¹⁵ Nthe ɲa kə'ichəi a ni nchwie yie gho pi fēne vəi yu no kuo ndii nne ɲa o shi mbini mfa'o vi no ɲguon ndii ¹⁶ ki lo nu'uy mbo pi no ɲkūna, ndo a chaa ɲkūna, mbo no ɲkieŋ ndiŋ, mi'ey mbo vəi. Ndwe a shi ɲa mfa'o ntou ghère ve no ɲkūna yo pugu pa ndiŋ gho moŋ piŋ.

¹⁷ Nne ä mbo ɲa no ɲgaŋ kwō fā'a a, o lii a no ndiŋ gho, o piŋ mbini ndōgo vi ndo ha'an o lōgo pi mmu. ¹⁸ A mfāan sheshe nnu mbiŋ gho, ki sheshe ɲkrū yo po puŋ yu, ô nā'an no ligi a. ¹⁹ Nā'an yei li'i pi ni nyan mbho: Mmu, Poo, nshi ndu'u ve. Ndo nu'uy mfa'o no kwiŋ nu gho ɲa ɲkrū a

puŋ ghɔ yieŋ ti ŋga'a nthe ŋa ɔ
tɔgɔ pi mbhɔ mu mfā'ɔ chɔmbhi
ki mme.

²⁰ A yie, ma ndīŋ a, ñtā'a shéi
mbhɔ ghɔ nthe ligi Taathɔ. Mā'an
njù'ɔ a nɔ ndīŋ ɔ mon piŋ nu
Krishto.

²¹ Mfā'ɔ tininju'ɔ ŋa ɔ shi
nchwīe nnu ŋa ñchhu ne, ñā'an
mfe ve, nji nu ŋa ɔ shi nchwīe ti a
ka chaa fī'i ye ŋa ñchhu ne chaa.

²² Ta'a nnu nɔ pini nu mbīgi pɔ
ŋa ɔ piri njieŋ nda vɛi, nthe ŋa
ñfā'ɔ kwà'a ŋa pi shi ŋkhwē luon
yɛi ghao, mfu'u a mon chéiŋ ñthɔ
njɛi vɛi.

Ndugwi chrā nu

²³ Epafra, mbo ŋgan kwò chéiŋ
a nthe Krishto Jishɔ, mā'an chrà
yɔ. ²⁴ Maaku, ni Arishtaku, ni
Dema, ni Luka mbo ghan kwò fà'a
pan, mā'an chrà yɛi ŋkaa pugu.

²⁵ Pwapuŋ Jishɔ Krishto mbo
Taathɔ pɔ ni pɛi ghao.

**Nwa'anli ngwa
Hibru
Kāon nu pa tho nnu**

Pi nā'an ngwa'anli yei nō mā'an nu ghrí ghan pin ha'an pugu ni ntā'a nu ndāa pin yugu mbin Krishto nthe pa ngə'i na pugu ni ntogo nu mon gho ne. Fuon nnu na pi nā'an nō mā'an nu ghrí yugu ne po na, pi nōon na a Jisho Krishto mbo nkien shendaon ndo mbo ndugwi yi na Minnwi togo fo nōon non yi ne. Pi nōon na Jisho Muun Minnwi, ni nje'i ya'o nchò ntogo pi nkuon pa ngə'i na a ni njei ne. Jisho chaa nguon pa njei li'i Minnwi mon Nwa'anli Ndunu Kina pugu pa ghan ntaon Minnwi. Jisho po nguon ndii nō ngan fe'ingien Minnwi, nthinkwo yi chaa yi pa ghan ntaon Minnwi pugu pa Mushi. Minnwi nōon na Jisho non na a po ki ndugwi yi nō ngan fe'ingien Minnwi na a chaa nguon pe ha'an a ni mbo mon Nwa'anli Ndunu Kina ne.

Nwa'anli yei nōon na pa ghan pin togo mbho Jisho ndugu mbho phi, ni pogo gu pugu pa gu. A nōon na pa nnu wēin nkhi pugu pa fe'i nu ngien mon Nwa'anli Ndunu Kina ni mbo pi mili'i lugu nu na Jisho shi ntho nō gho ne. Nwa'anli yei gē pa ghan pin na pugu kina mon pin nthi a tini ti ngēi nchēin nō ndugwi yi.

Jisho Krishto po pi Muun Minnwi

¹ Fie lleshhi, Minnwi ni nchrā ni pa taa pia ntogo pi mbin pa njei'i pi ntou ndii mon ntou shendaon. ² Ndo mon ndugwi llé pei, a chrā ni pia ntogo pi mbin Muun vi na a ni nū'on vi na nguon yaon mon mbhi hein ma mbo ji ne. Minnwi ni nchwie mbhi yei ntogo pi mbho

yu. ³ A po pi chiachia the nu ndigha'o Minnwi. A ya mbo pi ywri nkwan ha'an Minnwi po ne. A ju mbo non na a chwie nguon yaon chho mbo nu nō ha'an pugu po nu ne, ntogo pi nkuon ghrí chrà yi. A ni nga nkwo shigao phi ngwamishua, nchochho ngei mbho ji Ju na a chaapifon tothi ne. ⁴ Pi ni nchwie Muun vei chaa pa ghan ntaon Minnwi wu'ō nō ha'an ligi gho na Minnwi ni mfe gho ni nchaa yugu ne.

⁵ Nthe na a yei ngan ntaon Minnwi na Minnwi ni nkwo ma nchhu gho na,

“O Muun a,
shi'a ngū Tāa gho?”

Ki nkamu'on na,
“Nshi mbo Tāa vi,
a po Muun a?”

⁶ Nō pigi nu nkamu'on, ndii na Minnwi ni ntho ni Muun shhi nkuon mbhi ne, a chhu na, “Nguon ghan ntaon Minnwi gha'o vi.” ⁷ A gha ngēi mi chrā nu nthe pa ghan ntaon Minnwi, nchhu na, “Minnwi chwie pa ghan ntaon pi po pi nō fifrēi,

nchwie pa puon fā'a pi po nō
lin mōnon.”

⁸ Ndo, nga ngēi nō Muun, a chhu na,

“Faan yo, ma Minnwi, po ki
ndugwi yi,
mbie ndindi po pi mbie na o
sha'a fuon yo nō gho ne.

⁹ O khwā ndindi, mbina mbha nnu
piphi.

Nthe yie, ma Minnwi, Minnwi
yo chu'ō gho
mboro gho ni wru pwanju'ō
na a chaa yi ngwa pe na pēi
pugu po ne.”

¹⁰ A pinu nu'un nchhu na,
“Gò, Taatho, a chwie gò nkuon
shhe nō nje yi,

pa po po fā'a mbho mō,

¹¹ pugu shi mme ntogo gha, ndo o
kina pi ki ndugwi yi,

pugu shi ndunu nkhu nɔ nd-
hwí.

12 ɔ le mbara vugu nɔ mme ndhwí,
nkwri vugu nɔ ha'an pi ghà
nkwri ndhwí nɛ.

Nɔ ɔ wu'ɔ nkina pi nenne,
ndugwi yɔ lɔ nji'i mbo."

13 Nɔ pìgi nu, a pɔ yɛi ngan ntaon
Minnwi na Minnwi ni nkwo ma
nchhu ghɔ na,

"Chɔchɔ hein ngei mbhɔ a yi jì,
ti nshi nu'un nchwíe pa
mimbina pɔ gū krí tigi kwò
yɔ?"

14 Pa ghan ntaon pighɔ lɔ ngu'ɔ
mbo pi pa puon fà'a jijwe na pi
taon vugu na pugu ghère pa ngwa
pe na pugu shi mfā'ɔ lūgu nu nɛ?

2

*Thi a tini nkuon nnu na Minnwi
chhu nɛ*

1 Nthe yie ghɔ, a pie na pia ya
mfe ndii yia mbigi ni yaon na pia
ni nja'ɔ nɛ, kan minthe nɛ pia lɛrɛ
ndollɔ nkuon ghɔ. 2 Nthe na nkani
Minnwi* na ghan ntaon Minnwi
ni mā'an nɛ, ni nɔon na non nthe
a yi'ɛ non yi nkuon ghɔ, nguon
ndii na non chwíe nnu na a lɔ nji'i
nkā'ɔ nɛ, ki ntinithɔ nɛ, a fā'ɔ njó
nɔ ha'an a kā'ɔ nɛ. 3 Ti minthe
pia tei k'ɛ pi nein nɔ ha'an pia
mien ki tigi thɔ yia nkuon nkien
shendaon lūgu nu yei? A ni mfūon
Taathɔ nchii lūgu nu yei, pa ngwa
pe na pugu ni nja'ɔ nɛ nɔon ni pia
na a yie ghɔ shini. 4 Minnwi nkaa
yu ni mbo minkwentie pa nnu
pighɔ, ntɔgɔ pi nkuon pa lɔ na a
ni nɔon pugu pa nnu ghraoghrao
na a ni nchwíe, pugu pa nkwan
nkwan nnu ghrí na a ni nchwíe
nu pugu pa fé moon Jijwe, na a ni
ngrà nkwan nɔ ha'an a khwā nɛ.

* 2:2 2:2 Nkani yei hein pɔ pi gí Mushi. Pa ngwa Juu ni nji yugu na Gí ghɔ ni mfe Minnwi ni
Mushi ntɔgɔ pi mbhɔ pa ghan ntaon pi. † 2:7 2:7 Pi pìgi mon pichɛi pa Nwa'anli Minnwi
lleshhi na ɔ nū'ɔn vi na a lina nu ni nguon yaon na ɔ ni nchwíe nɛ.

*Nɔn na lūgu nu yia llo mbhɔ yu
nɛ*

5 Minnwi shini nɔ nji'i nū'ɔn pi
ghan ntaon pi na pugu sha'a mbhi
fhi na a thɔ nu nɛ, mbo mbhi ye na
pia chrā nu nthe yie nɛ. 6 Nɔ ha'an
pi chhu yichɛi lí'i mon Nwa'anli
Minnwi nɛ,

"Nɔnmishua pɔ pi kɔ na ɔ chhɔ
mbi'i pi ju
ki Muun Nɔnmishua na ɔ lina
nu ni ju?"

7 ɔ chwíe vi nɔ muun kuo ndii a
pɔ njin ghan ntaon pɔ.

ɔ shhɔ vi ni nkíe ndigha'ɔ
pugu pa pɔ nu chiihii,†

8 nū'ɔn vi na a sha'a ju nguon
yaon ghao."

Nɔ nū'ɔn nu vi na a thɔ nsha'a
nguon yaon ghao, njin yi pɔ na
yichɛi yaon lɔ nji'i mbo fɔ na a lɔ
nji'i nthɔ nsha'a ju. Nɔ ti ndwe
nein, pia lɔ nji'i njɛi vi a chhɔ
nsha'a nguon yaon ghao. 9 Nɔ
ndwe, pia yɛi pi ju na pi chwíe
vi nɔ muun kuo ndii a pɔ njin
pa ghan ntaon Minnwi nɛ, mbo
Jishɔ. Pi shhɔ vi ni nkíe ndigha'ɔ
pugu pa gha'ɔ nu nthe ngɔ'i gu na
a ni ntɔgɔ mon ghɔ nɛ. Yie ghɔ
ni mbhɔ nenne na ntɔgɔ nkuon
pwapun Minnwi minthe a khu gu
nɔ ligi nguon ngwa ghao.

10 Nthe na a ni nkā'ɔ na ju na
nguon yaon pɔ nthe pi ju nɔ
ndhɔ pi mbhɔ yu nɛ chwíe Jishɔ
pɔ ki ntɛi ntɔgɔ pi mon yɛi nu
ngɔ'i. Yei pɔ pi nɔ chwíe nu ntou
ngwa fā'ɔ ndigha'ɔ. Jishɔ ju na
a chu'ɔ shendaon kie nu ndūgu,
nɔ ngère ngwa ngɛi nɔ fɔ nɛ.

11 Ju na a shīgao ngwa na pugu pɔ
yi taontaon nɛ pugu ju ghɔ na pi
shīgao vi na a pɔ yi taontaon nɛ llo
pi mon ta'a ndaanton. A chwíe yie
ghɔ pa'a a lɔ nji'i mfā'ɔ lrithɔ nɔ
mɛin nu vugu ni pa lin pi, 12 nchhu
nu na,

“Nshi nchii ligi yɔ ni pa liŋ paŋ,
shi njrāo ŋkhi ŋga’o ligi yɔ
moŋ kiri yugu.”

¹³ Nkamu’ɔŋ a pini nchhu ŋa,
“Nshi nji’ə noŋ a pi mbiŋ yu.” A
pini nchhu ŋkamu’ɔŋ ŋa, “Mbo
neiŋ heiŋ pigi pa puoŋ pɛ ŋa
Minnwi fɛ vɛi nɛ.”

¹⁴ Nthe ŋa pa puoŋ pɔ pi
ŋgwamishua ni freinoŋ pugu pa
chhi nɛ, Jishɔ ŋkaa yu ni mbo
ŋoŋmishua nɔ pugu, nne ŋa ntɔgɔ
pi ŋkuoŋ khu nu mi, minthe a piri
ŋoŋ ŋa a fā’o ghrí gu nɛ, mbo devi,
¹⁵ nne mfu’u ŋgwa pɛ ŋa pugu
ni ŋkina moŋ ŋkhi moŋ ŋguoŋ
chɔmbhi yugu ghao nthe pɔgɔ nu
ŋa pugu shi ŋkhu nɛ.

¹⁶ Nthe ŋa shishini, a lo nji’i
ŋgɛrɛ pi ghaŋ ntaoŋ Minnwi, a
ghɛrɛ pi mbhɛ yaŋ Abrahaŋ.

¹⁷ Nthe yie ghɔ, a ni mbie ŋa pi
chwɛ vi a pɔ nɔ liŋ pi moŋ ŋguoŋ
shendaŋ ghao, nji ŋa minthe a
pɔ ŋkieŋ Taathɔ pa Thishi Ghaŋ
Fɛ’ingieŋ ŋa a fā’o kwoshini ndɔ
mfā’o ni’iŋ njù’ɔ moŋ fā’a nu fà’a
Minnwi. Nne minthe a fɛ yaŋ
fɛ’ingieŋ ŋa a shi nshigao phi
ŋgwa nɛ. ¹⁸ Nthe ŋa ju nduthɔ
yi gha kwo yɛi ŋgɛ’i ndii ŋa pi
mooŋ vi nɛ, a fā’o ghrí nɔ ghɛrɛ
nu ŋgwa pɛ ŋa mōoŋ nu thɔ nu
ni pugu nɛ.

3

Jishɔ chaa Mushi

¹ Pa liŋ paŋ pi taŋtaoŋ moŋ
piŋ ŋa Minnwi gɛ vɛi ŋkaa pɛi
nɛ, pɛi lii pi Jishɔ shi’i mbo ŋgaŋ
ntaoŋ ndɔ mbini mbo Taathɔ pa
Thishi Ghaŋ Fɛ’ingieŋ piŋ ye ŋa
pia chhu ŋa pia fā’o nɛ. ² A ni
ni’iŋ njù’ɔ yi nɔ fā’a nu fà’a ŋoŋ
ŋa a ni nchu’ɔ vi nɛ, wu’ɔ nɔ
ha’añ Mushi ni mfā’o ni’iŋ njù’ɔ
moŋ fā’a yi moŋ ŋguoŋ mbaanda
Minnwi nɛ. ³ Nthe ŋa pi yɛi ŋa
Jishɔ fā’o ndigha’o a yieŋ nchaa yi
Mushi, a wu’ɔ nɔ ha’añ ŋgaŋ ŋoŋ

ŋa a krao nda pie ŋa a fā’o ntuo
gha’o nu nchaa nda ghɔ nduthɔ yi
nɛ. ⁴ Sheshe nda krao ŋoŋ ŋkrao
nda ghɔ, ndɔ ŋoŋ ŋa a krao ŋguoŋ
yaŋ nɛ pɔ pi Minnwi.

⁵ Mushi ni mfā’o ni’iŋ njù’ɔ
moŋ ŋguoŋ mbaanda Minnwi nɔ
muuŋ fà’a nɔ kwe nu ntie pa nnu
pɛ ŋa pi shi nchhu ndii nduoŋ nɛ.

⁶ Ndɔ Krishto fā’o ni’iŋ njù’ɔ moŋ
mbaanda Minnwi pi nɔ Muuŋ.
Ndɔ pia pɔ pi mbaanda yi nɔ
ha’añ pia nthi ŋkuoŋ tininju’ɔ
yia pugu pa khwā njù’ɔ yia moŋ
kwā’a ŋa pia fā’o nɛ.

Fereŋoŋ ni ŋgwa Minnwi

⁷ Nthe yie ghɔ, nɔ ha’añ Jijwe
Minnwi chhu nɛ,

“Shi’a, pɛi ŋa’o ŋgɔ yi,

⁸ ki’i pɛi fini njù’ɔ yɛi

nɔ ha’añ pa ŋkhu tãa pɛi
ni nchwɛ ndii ŋa pugu ni
mbā’a ŋkũnu yugu ni Min-
nwi,

moŋ pii ndii ywɛ’i nu moŋ
ŋkũnu njó,

⁹ li’i ŋa pa ŋkhu tãa pɛi ni njwɛ’i
a
ndɔ njɛi mbhɔ fà’a a nɔ khwe
wuŋ ŋga’o nɛ.

¹⁰ Nthe yie ghɔ, lwillwi a ni ntigai
nthe yei ŋgwreingwa,
ñchhu ŋa,

‘Pugu ghà ŋgu’ɔ mfāaŋ pi ndaŋ
moŋ njù’ɔ pugu,

pugu lo nji’i ŋkãa nɔ ji nu nnu
ŋa ntã’a nu ŋa pugu chwɛ
nɛ.’

¹¹ Nɔ ha’añ mi ni ŋkwo kã’a ti
nshwrɛi moŋ mme pigitua a
nɛ,

‘Mba’a pugu ma nii moŋ li’i
fere noŋ a.’”

¹² Pɛi lina nu ma pa liŋ paŋ, nne
ŋa ki’i yichɛi ŋoŋ shina pɛi fā’o
njù’ɔ ŋa a yi piphi ki lo mbiŋ
Minnwi nɛ, nchwɛ pɛi gũ ki lo
nu’uŋ nthi moŋ piŋ nu Minnwi
maŋ. ¹³ Ndɔ pɛi mā’añ ghrí noŋ
pɛi sheshe llɛ nɔ ha’añ ligi llembhi

gho, “shi’a” ne, nne na mba’a phi fii sheshenon vèi a fîni njù’o yi. ¹⁴ Nthe na pia tho mbo ta’a yi pia pa Krishto ka’a no ha’an pia nthi nkuon tininju’o ye na pia ni mfà’o ne ti ngèi nchèin no ndugwi yi. ¹⁵ No ha’an Nwa’anli Minnwi chhu ne,

“Shi’a, pèi nja’o nggè yi, ki’i pèi fîni njù’o yèi no ha’an pa nkhu tãa pèi ni nchwè ndii na pugu ni mbà’a nkùnu yugu ni Minnwi ne.”

¹⁶ Nthe na a ni mbo pa gò na pugu ni nja’o nggè Minnwi ndo mbà’a nkùnu yugu gho? A shini ndo ngu’o mbo pi ngwa pe na pugu ni ntaon Ijipti, Mushi po nthishi vugu ne? ¹⁷ Lwillwi Minnwi ni ntigèi nthe pi pa gò no khwe wuj nga’o? A shini ndo mbo nthe pi ngwa pe na pugu ni nchwè phi, na pugu ni ngù nkhu ghao mon nkùnu njó ne? ¹⁸ A ni nshwrèi nthe pi pa gò na mba’a pugu yi’i nii mon li’i fere non yi? A shini ndo mbo pi ngwa pe na pugu ni ntinitho ne? ¹⁹ Nthe yie gho, pia yèi na pugu ni nii kie nthe ki pinj.

4

¹ Nthe yie, no ha’an kà’a no nii nu mon li’i ferenon yi wu’o nthi ne, pia fà’o pógò nji na ki’i yichèi kan ta’a non vèi mien ki lo ndugwi pi mon ferenon gho. ² Nthe na pwa pisha’akho gho ni ntho ni pia wu’o no ha’an a ni ntho ni pugu ne, ndo nkini na pugu ni nja’o ne shini ndo ngère vugu nthe na pugu shini ndo mfà’o pinj nkuon nkini gho na pugu ni nja’o ne. ³ Nthe na pia na pia pinj ne nii mon ferenon gho. No ha’an a ni nchhu na, “No ha’an mi ni nkwo kã’a ti nshwrèi mon mme pigítua a ne,

mba’a pugu ma nii mon li’i ferenon a.”

A ni nchhu yei nnu nji’i nthe pi no ha’an a ni nkwo mī’èj fà’a yi llo mon njè mbhi ne. ⁴ Nthe na a chrà mon yichèi li’i mon nwa’anli nthe khwachèi llé na, “Minnwi ni nga mī’èj nguon pa fà’a pi mfere mon khwachèi llé.” ⁵ Nkamu’onj, wu’o mon li’i pigho a chhu na, “Mba’a pugu ma nii mon li’i ferenon a.”

⁶ Nthe yie gho, na a kina na pichèi ngwa wu’o nii fo ne, na ngwa pe na pugu ni mfūon nja’o pisha’akho ferenon gho shini ndo nii fo nthe tinitho ne, ⁷ a pini nu’uj nū’onj yichèi llé, pi mēinj llé gho ni “shi’a.” A ni nga nda’a ntou nga’o a togò mbij Devi, mon li’i na pia ni nkwo chhu ne, nchhu na,

“Shi’a, pèi nja’o nggè yi, ki’i pèi fîni njù’o yèi.”

⁸ Nthe na a kan ni mbo na Joshua ni mfe ferenon ni pugu, Minnwi shi kan ndo mbini nchho nchhu yichèi llé ferenon nkamu’onj. ⁹ Nne ki’è, llé ferenon wu’o mbi’i ni ngwa Minnwi. ¹⁰ Nthe na sheshenon na a kwo nii mon li’i na Minnwi shi mfe ferenon gho ne kwo fà’o ferenon nthe fà’a pi, wu’o no ha’an Minnwi ni mī’èj fà’a yi mfere nkaa yu ne.

¹¹ Pia pa’o ne ki’è no nii nu mon ferenon gho, nji na ki’i sheshenon gu mon nkwan tinitho gho. ¹² Nthe na chrà Minnwi yi maon ndo mfà’a nu, nchigèi ncha kafa paa njinj. A ghà nshe ti mfène nchèi pugu pa jijwe, pugu pa younon pugu pa mimbaon moon kwéi, nji kwā’a nu pugu nnu na njù’o non tã’a nu ne. ¹³ Yichèi yaon lo mbo na a lère ligi yu. Nguon yi ghao po pi ntii shhi yu, mbo ju na pia le ntaa non yia gho ne.

Jisho pɔ pi ŋkien mme Taathɔ pa Thishi Ghan Fe'ingien Minnwi

¹⁴ Na pia fā'o ŋkien mme Taathɔ pa Thishi Ghan Fe'ingien ŋa a ki nii ntiri mon pa pɔ ne, mbo Jisho Muun Minnwi ne, pia wēin piŋ yia ŋa pia chhu ŋa pia piŋ ne a tini. ¹⁵ Nthe ŋa pia lo nji'i mfā'o pi Taathɔ pa Thishi Ghan Fe'ingien ŋa minthe pa'a a lo nji'i mfā'o kwoshini ni pia mon pe nnu ŋa pia pou ghrí fɔ ne. Pia fā'o pi ye ŋa a kwo tɔgo mon mōon nu mon ŋguon puon shendaon ghao nɔ ha'an pia pɔ ne, ndɔ ki lo nchwie phi. ¹⁶ Pia chənə mbara yəi faan pwapun Minnwi ki'ε ni tininju'ɔ nji ŋa minthe pia fā'o kwoshini pi lo nōon pwapun ni pia mon ndii ŋa pia fā'o pa chà yi ne.

5

¹ Nthe ŋa sheshe taathɔ pa thishi ghan fe'ingien pɔ pi ŋon ŋa pi chu'ɔ vi shina ŋgwa pi, ŋa a ghəi shhi Minnwi ni pa nnu nɔ ligi ŋgwa, mfe pa maon fé pugu pa maon fe'ingien nthe phi ŋgwa pighɔ ni Minnwi. ² Nthe ŋa ju ŋkaa yu wu'ɔ ŋonmishua ŋa a shi'a mbou ntəi ne, minthe a tuo ŋgwa ki ji nnu ndɔ mbo ŋgwa ŋa pugu ghà mfāan pa nnu ne, ni juju. ³ Nthe yei nnu, a yi'i ŋa a fē'i ŋgien nthe ji phi ŋkaa yu wu'ɔ nɔ ha'an a ghà mfē'i nthe yi ŋgwa ne.

⁴ Nthe ŋa ŋon shi'a nji'i ndɔgo yie ndigha'o nɔ pɔ nu taathɔ pa thishi ghan fe'ingien pi ni ŋon yi, a wu'ɔ mbo pi ndii ŋa Minnwi mēin vi, wu'ɔ nɔ ha'an Eroŋ ni mbo ne. ⁵ Wu'ɔ nenne, Krishto shini ndɔ ŋkəɾə ŋon yi nɔ pɔ nu taathɔ pa thishi ghan fe'ingien. A ni ŋka chhu Minnwi ghɔ ŋa,

“*ɔ Muun a,*

shi'a, ŋgū Tāa ghɔ.”

⁶ Nɔ ha'an a pini nu'un nchhu mon yichəi li'i Nwa'anli Minnwi ŋa,

“*ɔ ŋan fe'ingien Minnwi ki ndugwi yi, mon nthinkwo Mekishede.”*

⁷ Mon llé pe ŋa Jisho ni mbo mon freinon ne, Jisho ni nduon Minnwi ndɔ njua chà pi ni kəi nu ni nji ni ŋkhi ligi shhi Minnwi, mbo ju ŋa minthe a kwe vi mon gu ne. Minnwi ni nja'o luon yi nthe ŋa a ni mfā'o pɔgo ghɔ. ⁸ Nji'i nthe nɔ ha'an a ni mbo Muun Minnwi ne, a ni nje'i ya'o nu nchɔ ntɔgo pi ŋkuon ŋgə'i ŋa a ni njəi ne. ⁹ Pi ni ŋga nchwie vi a pɔ yi ka'oka'o, a gū ŋon ŋa a shi ŋkwe ŋguon ŋgwa ha'an pugu ya'o nchɔ yi ne. A kwe vugu nɔ ŋguon ndii. ¹⁰ Minnwi ni nū'on vi ŋa a Taathɔ pa Thishi Ghan Fe'ingien mon nthinkwo Mekishede.

Shūu nu tənə nthe lāa nu piŋ

¹¹ Ntoun nnu pɔ ŋa pigi fā'o nɔ chhu nu nthe pa nnu pei, ndɔ a gha'a nɔ kigəi nu ni pəi nthe ŋa tho yəi fini nɔ ya'o nu nnu.

¹² Nthe ŋa nji'i nthe pi nɔ ha'an a pie ŋa pəi pɔ pi pa ghan ye'i ŋgwa ndwe ne, a pie ŋa ŋon wu'ɔ mbini nje'i vəi ni pa njē yaon ye'i mon ŋkani Minnwi ŋkamu'on. A wu'ɔ mbini mbie nu ŋa pəi nuan pi pini, ki lo nji ni maon chienchien.

¹³ Sheshenon ŋa a yru pi ŋkuon pini ne nōon ŋa a lo nji'i nji tho yi ni ntigi ŋkuon nnu ndindi, nthe ŋa a wu'ɔ mbi'i pi muun mbrɔ.

¹⁴ Nɔ pa maon chienchien pɔ pi ni ŋgwa pe ŋa pugu pa ntinimme ne, ŋa pugu tɔgo mon ye'i nu ŋon yugu shi'i nɔ ji nu nnu, nji kwri ŋa a pɔ shina pwà pugu pa phi ne.

6

¹ Nthe yie ghɔ, pia mien ye'i nu pa fūon yaon ye'i nthe Krishto, ŋku'ɔ mbo pa ntinimme ki lo ŋgu'ɔ mbini nchho nchrā nthe pi pa fūon yaon ye'i, mbo pa pā'a nu ŋkūnu yia ni pa fà'a ghagha pugu

pa piŋ nu Minnwi, ² pugu pa ntīgi nthe pa nnu wēiŋ nu ŋkhi*, pa nnu nū'ōŋ nu mbhō tho ŋgwa, pa nnu pini nu ŋku'ō moŋ gu pugu pa shá'a ki ndugwi yi. ³ Ndo pigi shi nchwīe ŋguoŋ pa nnu pei ghao nō ha'an Minnwi mbiŋ.

⁴ Nthe ŋa yichēi shendaon lo nji'i mbo ni ŋgwa pe ŋa ligi yugu ni ŋkwo ŋa'an ne, ŋa pugu ni ŋkwo ywe'i pa fé llo po ne, mfā'ō yugu ghrā moŋ Jijwe Minnwi, ⁵ ŋkwo ywe'i nja'ō ha'an chrā Minnwi pwa ne, pugu pa nji mbhi ye ŋa a tho nu ne, ⁶ ndo mbini ntei ne, shendaon lo nu'uy mbo nō pini nu ŋkwēi ni pugu, pugu pā'a ŋkūnu yugu ni phi, ŋa pugu pini nu'uy nchho ŋkwīŋ Muun Minnwi ŋkuoŋ wá'a ne, nne nchho ŋgwēiŋ pi yugu noŋ mbini nchho mā'an lriho tho yu shhente.

⁷ Nthe ŋa shhe ŋa a shwei ŋkhi mbì ye ŋa a ghà ndhō ŋkuoŋ ghō ne, maon ku'ō nu fō ŋa a ghà ŋgēre ŋgwa pe ŋa pi ni mfā'a maon pighō nthe vugu ne, ghà mfā'ō mborō llo mbhō Minnwi. ⁸ Ndo ā ŋku'ō pa trū pugu pa michwē'ichwē'i ŋkuoŋ ghō, kan a lo nji'i mfā'ō ghēre, mbara nō fā'ō nu nchōnō llo mbhō Minnwi, ndugwi yi pō ŋa pi tūoŋ vi.

⁹ Ndo nji'i nthe nō ha'an pigi chrā pi neiŋ ne, ndo ni pēi, ma liŋ paŋ, pigi fā'ō tininju'ō nthe pa ŋkieŋ nnu nthe vāi mbo pa nnu ŋa a yi lūgu nu ne. ¹⁰ Nthe ŋa Minnwi lo nji'i mbo pi Minnwi ŋgan mbe nenne nō lī'ē nu fā'a yēi pugu pa khwā ŋa pēi nōoŋ nthe ligi yi moŋ fā'a nu mbhō ŋgwa Minnwi pi taonŋaon nō ha'an pēi wu'ō nchwīe nu ne. ¹¹ Pigi khwā

ŋa sheshēoŋ vāi nōoŋ wu'ō fi'i ŋkwan ni'in njū'ō ghō ti ŋgēi nchēiŋ nō ndugwi yi, nenne ŋa shishini, Minnwi shi mfe yaon ŋa pēi fā'ō kwā'a ŋkuoŋ ghō ne ni

pēi, ¹² nne ŋa ki'i pēi shūu noŋ yēi, ndo pēi pīni ŋgwa pe ŋa pugu tōgō moŋ piŋ pugu pa wēiŋ njū'ō mfā'ō yaon ŋa Minnwi kā'a ne.

Minnwi shi nchwīe nnu ha'an a kā'a ne

¹³ Ndiŋ ŋa Minnwi ni mfe kā'a ni Abrahan, nthe ŋa a shini ndo mfā'ō noŋ ŋa a chaa vi ne, a ni nshwrēi pi ni noŋ yi, ¹⁴ nchhu nu ŋa, "Shishini, ŋshi mfe mborō ve ndo nchwīe ŋgwreioŋ yo yieŋ." ¹⁵ Nenne, Abrahan wēiŋ njū'ō yi mfā'ō yaon ŋa Minnwi ni ŋkā'a ne.

¹⁶ Ŋgwa ghà nshwrēi pi yaon ŋa a chaa vugu ne, shwrēi nu ghō lūgwi pa ŋguoŋ mindoundou ghao. ¹⁷ Nne ndiŋ ŋa Minnwi ni ŋkhwā nō nōoŋ nu ki khuthō lo mbo ni pa ŋgwa ha'an pugu shi mfā'ō yaon ŋa a kā'a ne, ŋa a shi'a ma ŋkwri moŋ nnu ŋa a nū'ōŋ nō chwīe nu ne, a ni nōoŋ pi ni shwrēi nu, ¹⁸ nne ŋa ntōgō pi ŋkuoŋ paa yaon, mbo kā'a pugu pa shwrēi nu ŋa mba'a a yi'i ŋkwri ne, mbo pa yaon ŋa mba'a Minnwi yi'i nde'i ŋgieŋ nō ne, pia ŋa pia tei ŋgēi ŋjēi vi nō lēre nu tho yia ne fā'ō ntu mā'an njū'ō nō wēiŋ nu kwā'a ŋa a pō shhi pia ne a tini. ¹⁹ Pia fā'ō kwā'a yei nō yaon ŋa a tuo chōmbhi yia, mbo kwā'a ŋa mba'a yaon kāoŋ ndo ti noŋ nthe a yi'ē noŋ yi ŋkuoŋ ghō, ŋa a nii moŋ li'i taonŋaon njiŋ ndhwī ki'i li'i Nda Minnwi, ²⁰ mbo li'i ŋa Jishō kwo nii fō nthe via nō ha'an a gū Taathō pa Thishi Ghan Fe'ingieŋ nō ŋguoŋ ndiŋ moŋ nthiŋkwo Mekishede.

7

Taathō pa thishi ghan fe'ingieŋ mbo Mekishede

¹ Nō Mekishede yei, a ni mbo fūoŋ Shaleiŋ, mbo ŋgan fe'ingieŋ Minnwi ŋa a chaapifuoŋ ne. Nō

* 6:2 6:2 Njiŋ yei pini mbo ŋa pa nnu kwe ŋkhi.

ha'an Abraham ni ntho nkwei nchho li'i na a ni nga'a khwe pa fion pichai ne, a ni mfe mboro ni Abraham. ² Abraham ni ngra maon na a ni ndogo li'i nchho ne wun li'i mfe ta'a li'i ni Mekishede. No kara nu nin ligi yi, fion yi po na, "Fion Ndindi" ndo mbini nthe na a ni mbo fion Shalein, nin yi po na, "Fion Pa Ta'anggi". ³ Pi lo nji'i nji taa vi ki muun vi ki ndaonon yi, pa'a ndo mfa'o lle na pi ni mbhi vi ki lle na a ni nkhu ne. A po no Muun Minnwi, nkina mbo ngan fe'ingien Minnwi ki ndugwi yi.

⁴ Yei fi'i nkwan no ha'an non vei ni mbo non ndien njei, mbo non na Abraham nkhu taa via ni ngra maon ha'an a ni nkwei no li'i nchho wun li'i, mfe ta'a li'i gho. ⁵ Pa ngwreion Levi pe na pugu ni mfa'a nu Nda Minnwi no pa ghan fe'ingien Minnwi ne, gi ni mfe nji ni pugu no kwe nu shwei mbho pa ngwa, mbo pa lin pugu, nji'i nthe pi no ha'an pa lin pugu nkaa pugu ni mbo ngwreion Abraham ne. ⁶ Ndo Mekishede vei na a lo nji'i ndho pi mon ngwreion Levi ne ni nkwe shwei mbho Abraham ndo mfe mboro ni ju na a ni mfa'o ka'a Minnwi ne. ⁷ A lo nu'un mbo pi nnu khutho na mmenon ndien gha mfe mboro ni non kike'i.

⁸ No ghan fe'ingien Minnwi, a gha nkwe ngwamishua na pugu gha nkhu ne, ndo no yi Mekishede, shwei gho ni nkwe non na a shi'a ma nkhu no ha'an Nwa'anli Minnwi chhu ne. ⁹ Non nthe a chhu na Levi ndutho yi na a kwe pa shwei ne ni mfe pa shwei ntogo mbin Abraham, ¹⁰ nthe na a ni ngu'o mbo pi mon non nkhu taa vi, mbo Abraham, ndi na pugu Mekishede ni mbaon ne.

Pi pini Jisho pugu Mekishede

¹¹ Ndwe, pi ni mfe gi ntogo pi mbho ghan fe'ingien Minnwi lo mon ndaonon Levi ni ngwa Ishrae. A kan ni mbo na fa'a ghan fe'ingien Minnwi lo mon ndaonon Levi nthe a chwie ngwa po ki ntei, a shi kan ni nu'un mbie na yichai nkwan ghrà ghan fe'ingien Minnwi po, mbo ye na a po mon nthinkwo Mekishede ki lo mbo pi yi Eron ne.

¹² Nthe na ndii na nkwan ghan fe'ingien kwri ne, a pie na gi kwri nkaa yu. ¹³ Nthe na non na pi chra pa nnu pei nthe vi po pi non lo mon ndaonon nduon, ndo yichai kan ta'a non lo mon yugu ndaonon lo naa ma mfa'a li'i fe'ingien Minnwi. ¹⁴ Nthe na pi ya nji na Taatho via ni ndho pi mon ndaonon Juda, ndo Mushi shini ndo nchhu sheshe nnu nthe yie ndaonon no pa ghan fe'ingien Minnwi. ¹⁵ Nnu gho ya mbini non ndwe shi'i ndii na yichai ngan fe'ingien Minnwi pini nu'un nkwo no Mekishede ne, ¹⁶ a po ngan fe'ingien Minnwi ki lo ntogo pi nkuon gi Mushi na a wu'o mbo pi nnu lo nu mon ndaonon, a po ntogo pi nkuon ghrà chombhi na minthe pa'a pi lo mbiri ne. ¹⁷ Nthe na pi chhu nthe vi na,

"O ngan fe'ingien Minnwi ki ndugwi yi mon nthinkwo Mekishede."

¹⁸ Pi chi ndunu kana nu'on nin nthe na a ni mbou ghrà ndo pa'a ndo mfa'o ghère ne, ¹⁹ nthe na gi Mushi shini ndo nchwie sheshe yaon po yi ka'oka'o ndo ndwe pi kwo tho ni kwa'a na a pini mbwa mbigi, mbo shendaon na pia shi ntogo fo nchene mbara yei Minnwi.

²⁰ Minnwi fe shendaon fhi yei ni shwrei nu kana. Ngwa pe na pugu ni mfion ngu pa ghan fe'ingien ne, Minnwi shini ndo nshwrei nthe vugu. ²¹ Ndo Jisho nkaa yu ni

ngū ngan fe'ingien Minnwi ntogo pi nkuon kina na a ni nshwrēi ndii na a ni nchhu na,

“Taatho kwo shwrēi, ti mba'a a yi'i nkwri njū'ō yi,

‘ō ngan fe'ingien Minnwi ki ndugwi yi.’”

²² A chwē yie Jisho pō nkiem ngan fe tininju'ō na yei kina pini mbwa nga'a.

²³ Pa fūon ghan fe'ingien ni njien, nthe na gu ni nja'a vugu nō ghōi nu shhi ni fā'a yugu nō ghan fe'ingien Minnwi. ²⁴ Ndo Jisho kina mbo ngan fe'ingien Minnwi ki ndugwi yi nthe na ju ndutho yi lō mfā'ō ndugwi yi. ²⁵ Nthe yie gho, ndwe pugu pa nguon ndii ghao, a fā'ō ghrī nō kwe nu ngwa pe na pugu tōgo mbin yu nchēnē mbara yēi Minnwi nē, nthe na a ghā ngu'ō mbo yi maon nō līgōi nu Minnwi nthe vugu.

²⁶ Nthe na shishini, a ni nkā'ō na pia fā'ō Taatho pa Thishi Ghan Fe'ingien Minnwi na a pō nō ju, na a yi taonṭaon, ki lō mfā'ō sheshe ntēi ki nchhi, mfu'u non yi shina ghan phi, pi kōrē vi a fōrē ndugwi pa yerē po. ²⁷ A lō nji'i mbie na a chhō mfē'i ngien lēlle nō pa pie taatho pa thishi ghan fe'ingien Minnwi, mfūon fe'ingien nthe ji phi maa mbini mfē'i nthe yi ngwa, nthe na a ni nchwē yie wu'ō ta'a ngé ndō mbo ndugwi yi ndii na a ni mfe non yi nō yaon fe'ingien nē. ²⁸ Gí Mushi ghā nchu'ō ngwamishua na pugu pō nō sheshe nōnṃishua nē na pugu pō pa taatho pa thishi ghan fe'ingien, ndō Minnwi ni nchrā ndō nshwrēi ndii na gí ni nkwo fūon mbo nē, ni nchu'ō Muon na pi ni nchwē vi a pō ki ntēi ki ndugwi yi nē.

8

Jisho pō pi Taatho pa Thishi Ghan Fe'ingien

kina na a pwa nga'a nē

¹ Ndwe, nguon nnu na pigi chhu nu nē pō pi yei: pia fā'ō ye nkwan Taatho pa Thishi Ghan Fe'ingien na a chhō pi ngei mbhō ji Minnwi Chaapifuson po, ² muon fā'a mon pa li'i taonṭaon, mon ya nkiem ntāa na a lō nkrao nōnṃishua, a krao Taatho nē.

³ Nthe na pi ghā nchu'ō sheshe taatho pa thishi ghan fe'ingien na a fe pa yaon fé pugu pō yaon fe'ingien, nne a pie na yei Taatho pa Thishi Ghan Fe'ingien fā'ō yaon nō fē'i nu ngien nō gho.

⁴ Ndwe, a kan ni mbo pi nkuon shhe, a shi kan nji'i mbo ngan fe'ingien Minnwi kan shigei nthe na pa ghan fe'ingien Minnwi pō fō na pugu ghā mfe pa yaon fé nkwan nō ha'an gí chhu nē. ⁵ Fā'a na ghan fe'ingien pighō ghā mfā'a nē pō pi fhi pugu pa mili'i pa nnu na a pō po nē, nthe na ndii na Mushi ni ntā'a nu nkrao ntāa gho nē, Minnwi fe ntīgi gho, nchhu nu na, “Pa'ō nō yēi nu na o chwē nguon yaon mon nkwan ha'an pi ni nōon ve nkuon mbra nē.” ⁶ Ndo ti nō ha'an a pō nē, Krishto fā'ō fā'a na a ya mbwa nchaa yugu, wu'ō nō ha'an kina na a ju mbo ngan chini nggī fō pwa nga'a, nthe na a yi'ē pi nkuon pa nkiem kà'a.

⁷ Nthe na fūon kina kan ni mbo pi ki ntēi, a shi kan ndō mbo na pi chhō ntā'a mbra yi. ⁸ Nthe na a ni njēi ntēi mbin pugu ndii na a ni nchhu na,

“A chhu ju Taatho na, lii njēi, pa llē chhō nthō nu,
na nshi ngwrā kina fhi
pigi pa ngwa Ishrae pugu pa
ngwa Juda.

⁹ Mba'a yei kina yi'i mbo pi nō ye na nki wrā
pigi pa tāa pugu llē ye na
nki wēin mbhō yugu

ntaon ni pugu mon la'ataon
Ijpti ne.
Nthe na pugu shini ndo ngōi shhi
ntho nū'ōn kina a,
nthe yie gho, pa'a ndo mfā'o
ndii yugu, a chhu ju Taathō.
10 Nthe na yei kina na nshi ngwra
pigi pa mbaanda Ishrae ne,
pa llé pigho shi nga ntōgo, a
chhu Taathō,
Nshi ni'in gi pan tho pugu,
ndo mbini nā'an njū'ō pugu,
Ndo nshi mbo Minnwi yugu,
pugu po pa ngwa pan.
11 Mba'a sheshenon yi'i nje'i
taakuo vi ki sheshenon ye'i
ndin vi,
nchhu nu gho na, 'Ji Taathō.'
Nthe na nguon yugu ghao shi
nji a,
llo nkumon pa minkwasha
ti ngōi nchōin nkumon pa
ngwa lienlien.
12 Nthe na nshi mfā'o kwoshini ni
pa faan pugu,
pa'a ndo nu'un nkwin pa phi
pugu kan shigei yi."
13 Minnwi gha nchrā nu nthe kina
fhi, a chwie fūon yi lūnu, ndo
sheshe yaon na a lūnu ndo mbiri
nu ne totho mbhe.

9

*Gha'o nu Minnwi nkumon shhe
pugu pa gha'o nu Minnwi po*

¹ Fūon kina ni mfā'o pa gi no
nnu gha'o Minnwi pugu pa li'i
gha'o Minnwi nkumon shhe. ² Pi ni
nīgi ntāa a fā'o paa njien. Mon
fūon njien, yaon tigi lan ni mbo
fo, ni taprei ni brei na pi fe ni
Minnwi ne. Pi ni mēin fūon njien
yei ni Li'i Taonon. ³ Njien na pi
mēin ni Ndugwi Li'i Taonon ne
ni mbo njin mbra ndhwī ki'i li'i,
⁴ mfā'o li'i fe'ingien na pi chwie
ni laongo no tūon nu lei pugu
pa nkun nū'ōn kina, pi pūon ni
laongo, kin na pi chwie ni laongo
ni mana mon gho ni mbo mon

nkun gho, ni mbie Eron na a ni
nkhe ne, ni ngū'ō na Minnwi ni
nā'an kina yi nkumon gho ne. ⁵ Tho
nkun gho ni mbo pa mimaon na
pugu ni mfā'o pra yugu nchho
nōon ndigha'o Minnwi, pra yugu
kuru faan kwoshini. Ndo ndwe,
minthe pa'a pigi lo mfi'i nguon
nnu pei ngōi shhi.

⁶ Yei nkwan ha'an pi ni mbiri pa
maon pigho ne. Pa gan fe'ingien
Minnwi nii mon fūon njien sheshe
llé no chwie nu pa fā'a pugu.
⁷ Ndo a wu'ō nii taatho pa thishi
gan fe'ingien tē'i vi mon mbra
njien ndo ngu'ō nchwie nne pi
ta'a ngé mon ta'a nga'o. A gha
nii ni chhi no fe nu ni Minnwi
nthe non yi pugu pa phi ngwa
nduon ha'an pugu chwie mon ki
ji ne. ⁸ Mon nnu yei, Jijwe Minnwi
ni nōon na shendaon tōgo nu nii
mon Li'i Taonon lo naa mbo yi
wo ya'a no ha'an fūon njien ntāa
gho wu'ō nthi fo ne.

⁹ Yei po pi li no ndii yei. Yei nōon
na pa maon fé pugu pa minyien
fe'ingien ha'an pi fe ni Minnwi
ne nthe pa'a a lo nchwie nganho
pa gan gha'o Minnwi po ki ntēi,
¹⁰ nthe na pugu wu'ō ndii pi pa
nnu maon ji pugu pa maon nnu,
pugu pa nkwan nkwan nnu wēin
nkhi, mbo pa gi nthe freinon na a
fā'a ti ntho nchōin mon ndii nnu
fhi ne.

¹¹ Ndo ndwe, Krishto tho no
Taatho pa Thishi Gan Fe'ingien
mfe pa maon shi'i na a kwo tho ne.
A nii ki'e mon ntāa lien na a po
ki ntēi. Pi shi lo nji'i nchwie ntāa
yei ni mbho nonmishua, pa'a ndo
nji'i mbo pi yi nkumon mbhi yei
ha'an pi chwiechwie ne. ¹² A nii
ta'a ngé a lo mbo nguon yi mon pa
Li'i Taonon, ndo pa'a ndo ntōgo
pi nkumon chhi pa mimbhi pugu
pa puon nā'an, ndo a ni ntōgo pi
nkumon chhi yi, nne njuon lūgu nu
yia no nguon ndii.

¹³ A kaŋ ni mbo ŋa chhi mimbhi pugu na'an mimbha pugu pa phu muuŋ na'an tuon ha'an pi loŋo nra mbin ŋgwa ne nthe a chwie ŋgwa ha'an pugu fa'o nchhi ne po pi taontaon, ¹⁴ a non ŋa chhi Krishto, ŋa a togo mbho Jijwe ŋa a lo mfa'o ndugwi yi ne, mfe non yi ki nchhi lo mbo mbin yu ni Minnwi ne, shi nshigao nganthe yia a po ki ntoi pi fi'i yi neiŋ lo ŋkuon pa fa'a khu no gha'o nu Minnwi maon. ¹⁵ Nthe yie gho, a ju mbo ŋgan chini nggi mon kana fhi, nne ŋa ŋgwa pe ŋa a ge vugu ne nthe pugu fa'o mboro ki ndugwi yi ŋa Minnwi ka'a no fe nu ni pugu ne, nthe ŋa ju Krishto kwo khu no yuon nu ŋgwa mfu'u mon phi ŋa pi ni nchwie ndii fuon kana ne.

¹⁶ Ndi ŋa ŋon nu'on gi no ha'an pa nnu shi mbo ndii ŋa a khu ne, a pie ŋa pi non ŋa ŋon ŋa a nu'on gi gho ne kwo khu, ¹⁷ nthe ŋa ŋkwan gi gho gha' ngu'o mfa'a pi ndii ŋa ŋon gho kwo khu ne, nthe ŋa mba'a gi gho fa'a ndii ŋa ŋon gho wu'o mbi'i yi maon ne.

¹⁸ A ni nchwie yie gho pi ni nchwie fuon kana je ntogo pi ŋkuon chhi. ¹⁹ Nthe ŋa Mushi ni ŋga nchhu ŋguon kana ŋa a taon mon ŋwa'anli gi ne ni ŋguon ŋgwa ghao, ndogo chhi puon na'an pugu pa mimbhi nyaan ni khhi nra ŋkuon ŋwa'anli gi pugu pa ŋgwa, ni yichai ŋkwan muuŋ thi pi meiŋ ni haisho, pugu pa ŋgi ŋa a taon mbin minji, pi ni'in yaon fo a fa'o ngwra pipie. ²⁰ A ni ŋga nra, nchhu nu ŋa, "Yei chhi wra kana ye ŋa Minnwi ni mfe gi ni pai nthe yie ne." ²¹ Wu'o nenne, a pini nu'un nra chhi gho ŋkuon ntaa pugu pa ŋguon pa maon pe ŋa pi gha' ngu'o Minnwi no gho ne. ²² Shihini, mon gi Mushi, pi gha' nchwie yaon po yi taontaon ntogo

pi kuoŋ chhi, ti chhi mien ki kwri, pa'a li'e nu phi lo mbo.

²³ Nthe yie gho, a ni mbie ŋa pi chwie pa fhi maon ha'an a po po ne po yi taontaon mon shendaon yei, ndo pa maon po pie ŋa pi chwie a po yi taontaon ni pa ŋkien maon fe'ingien a cha pei.

²⁴ Nthe ŋa Krishto shini ndo nii mon li'i taontaon ha'an pi chwie pi ni mbho ne, ŋa a ni mbo fhi ŋkien yi ne, ndo a ni nja nii pi ŋkien mon po ndutho yi, ndwe no thi nu shhi Minnwi no li'i yia. ²⁵ A shini ndo nji'i mfa'o no fe nu non yi no yaon fe'ingien ngenge, no ha'an taatho pa thishi ghan fe'ingien ŋa a nii mon pa Li'i Taontaon sheshe ŋga'o ni chhi ŋa a lo nji'i mbo ji ne. ²⁶ A kaŋ ni mbo nenne, a kaŋ ni mfa'o no yoi nu ng'e'i ngenge lo ndii ŋa pi ni mba'o mbhi ne. Ndo no ha'an a po ne, a non non yi ta'a nge, a lo mbo ŋguon yi mon ndugwi ŋguon pa ndii ghao no fu'u nu phi ntogo pi ŋkuon fe nu non yi no yaon fe'ingien.

²⁷ Wu'o no ha'an pi nu'on ŋa ŋonmishua shi ŋkhu ta'a nge, mbra nnu a thi sha'a ne, ²⁸ wu'o nenne, pi fe Krishto ta'a nge no yaon fe'ingien no kwe nu phi ntou ŋgwa, a shi mbini non non yi mbra nge ki lo nu'un nthe pi shigao nu phi, ndo nthe pi kwe nu ŋgwa pe ŋa pugu chho njwere vi ŋkien yie ne.

10

Pi fe Krishto wu'o ta'a nge no yaon fe'ingien

¹ Nthe ŋa gi ni ngu'o mbo pi mili'i pa maon shi'i ha'an a fa'o no tho nu ki lo nja mbo pi ŋkien maon pigho ne, a kaŋ ni mfe pa'a pa yaon fe'ingien ha'an pugu ni mfe nu sheshe ŋga'o ne lo nchwie pa ŋgwa ŋa pugu ni ntho yoi Minnwi ne po ki ntoi. ² A kaŋ

ni mbō ña pi kwo ya nshĩgao phi ñgwa pe ña pugu ni nchhō ñga'ò Minnwi ne shishini, pugu shi kan ni nu'uj mbi'i ña pugu pa ghan phi ñkamu'oj, nne fe'ingien kan ni ntithi. ³ Nò ha'an̄ a pò ne, pa maon̄ fe'ingien pighō ni mfā'a nò kwin̄ nu ñgwa ni phi yugu sheshe ñga'ò. ⁴ Nthe ña minthe pa'a chhī pa nā'an̄ mimbina pugu pa mimbhi lo nshĩgao phi.

⁵ Nthe yie ghō, ndii ña Krishto ni nthō ñkuon̄ mbhi ne, a ni nchhu ña,

“O lo nji'i ntā'a pa maon̄ fe'ingien pugu pa maon̄ fé,
ndo ɔ fe freinon̄ vèi.

⁶ O lo nji'i mfā'o pwanju'ò
ni pa mimaon̄ ha'an̄ pi tūon̄ pugu pa pichèi pa maon̄ fe'ingien nduon̄ nò shĩgao nu phi.

⁷ Nenne nchhu ña, ‘Lii njèi, ñthō nò chwīe nu nnu ye ña ɔ tā'a nu ne ma Minnwi,
wu'ò nò ha'an̄ pi nā'an̄ nthe a mon̄ ñwa'an̄li gí ne.’”

⁸ Fūon̄ yi Krishto chhu ña, “O lo nji'i ñkhwā ki mfā'o pwanju'ò ni fe'ingien pugu pa maon̄ fé pugu pa minyien ha'an̄ pi tūon̄ nò yaon̄ fe'ingien ne pugu pa maon̄ fe'ingien nò shĩgao nu phi” (pi fe maon̄ pei pi ñkwan̄ ha'an̄ gí chhu ne), ⁹ nenne, a pini mbigi ña, “Lii njèi, ñthō nò chwīe nu nnu ha'an̄ ɔ tā'a nu ne.” A ni mī'an̄ fūon̄ yi nne nò thō nu ni mbra yi. ¹⁰ Nthe ña Jishō Krishto chwīe nnu ña Minnwi tā'a nu ña a chwīe ne, pi chwīe pia pò yi taon̄taon̄ llo mon̄ phi ntògo pi ñkuon̄ fē'i nu ñgien ña a ni mfē'i pi ni ji freinon̄ ta'a ñgé a lo mbō ñguon̄ yi ne.

¹¹ Sheshe ñgan̄ fe'ingien ghà mfā'a fā'a yi sheshe llé nthō fē'i ndō nthō mbi'i ta'a ñkwan̄ fē'i nu ñgien ña minthe pa'a a lo ma nshĩgao phi ne. ¹² Ndō ndii ña Krishto ni ñkwo fe ta'a yaon̄

fe'ingien nò ñguon̄ ndii ghao nthe phi ne, a ni nchochhō ñgei mbhō ji Minnwi, ¹³ nchhō ñjwère nu llo ndii ghō ti pi shi nu'uj nchwīe pa mimbina pi pò krí tigi kwò yi. ¹⁴ Nthe ña ntògo pi ñkuon̄ ta'a yaon̄ fé, a chwīe ñgwa pe ña pugu thō mbō yi taon̄taon̄ ne pò ki ntèi nò ñguon̄ ndii.

¹⁵ Ndō Jijwe Minnwi ñkaa yu pò minkwentie ni pigi ndii ña a ni ñkwo chhu ña,

¹⁶ “Yei kina ña ñshi ñgwrā pigi pugu

pa llé pighō shi ñga ntògo, a chhu Taathō:

‘Ñshi ni'in̄ gí pan̄ mon̄ njù'ò pugu ndō mbini nā'an̄ mon̄ thō pugu.’”

¹⁷ Nenne ki'è a pīgi ña,

“Mba'a shi nu'uj ñkwin̄ pa phi yugu pugu pa sheshe nnu piphi ha'an̄ pugu chwīe ne ñkamu'oj.”

¹⁸ Ndii ña pi kwo lī'è pa phi pei ne, chà yaon̄ fé nò lī'è nu phi lo nu'uj mbō.

Pia chənə nthō yəi Minnwi

¹⁹ Nenne ki'è, ma līn̄ pan̄, pia fā'o tininju'ò nò nii nu mon̄ pa Lī'i Taon̄taon̄ ntògo pi ñkuon̄ chhī Jishō. ²⁰ A chu'ò shendaon̄ fhi, ndō mbō shendaon̄ maon̄ ni pia ntògo pi ñkuon̄ ndhwī ki'i lī'i, njin̄ yei pò pi ña a tōgo pi ñkuon̄ freinon̄ yi. ²¹ Ndō pia fā'o mme ñgan̄ fe'ingien Minnwi ña a lina nu ni mbaanda Minnwi. ²² Nthe pa nnu pei, pia chənə nthō yəi Minnwi ni njù'ò nnu shini pugu pa tininju'ò mon̄ pin̄, ni ñgan̄thō ña pi kwo yrā a pò yi taon̄taon̄ llo mon̄ phi, ni pa non̄ ña pi kwo shĩgao ni ñkhī taon̄taon̄ ne.

²³ Pia wēin̄ kwà'a ha'an̄ pia chhu ña pia fā'o ne a tīni, nthe ña minthe pia yi'ə non̄ yia mbij Minnwi nò nū'oj nu kà'a yi. ²⁴ Pia pī'i ñkwan̄ ha'an̄ a nthe pia kwēne non̄ pia nò fā'o nu khwā pugu pa

fà'a shi'i, ²⁵ ki lo nchho funu paon nu ta'a li'i ka'a no ha'an pichèi pa ngwa chho nchwie nu ne. A ka pie pi na pia ma'an ghrí lín pia ngèi shhi mbígi no ha'an o yèi Llebhi Taathò chènè mbara nu ne.

²⁶ Nthe na no ha'an pia kwo ji nnu shini ne, pia mbini ngèi shhi nchho nchwie phi ndo nji nu, pa'a yichèi yaon fe'ingien nthe phi lo nu'un mbi'i ni pia, ²⁷ nkièn wuwuru ywere nu shá'a na a tho nu ne pugu pa titini mójon na a shi mi'en pa mimbina ne. ²⁸ Sheshenon na a ni ndaa gi Mushi ne, pi ni jwi vi ki lo mfá'o kwoshini ndii na paa ngwa ki pi trèi nu'un mbo no pa minkwentie ne. ²⁹ O pi'i na njó ngwa pe na pugu ni Muun Minnwi la'o kwò pugu ne, shi mbo pi fi'i yi nein? Mbo pa ngwa ha'an pugu lógo chhi kina ha'an pugu kie nkuon ghò mbo yi taonon ne no yaon ghagha, ndo ngwe'i Jijwe na a nōon pwapun ne? ³⁰ Nthe na pia ji vi na a chhu na, "Mfá'o nji no fe nu njó, nshi nthu," mbini nchhu na, "Taathò shi nsha'a ngwa pi." ³¹ A nkièn nnu wuwuru no gū nu mbho Minnwi maon.

³² Pèi kwín nkwan ha'an a ni mfūon mbo ni pèi ne, ndii na ligi yèi ni nkwo na'an ne, pèi ni nti shii mon pa titini ngèi. ³³ Pichèi ndii ni mbo pi we'i vèi li'i wo ndo mfe ngèi ni pèi, pichèi ndii pèi ghère ngwa pe na pugu yèi nkwan ngèi na pèi ghà njèi ne. ³⁴ Nthe na pèi ni nōon kwoshini ni pa ghan chéin, ndii na pi ni nshiri maon pèi nkwe ne, pèi pin ni pwanju'o, nji nu na pèi fā'o pa maon ha'an a pwa ncha pie ghò ne, mbo pe ha'an a ma ngu'o mbo no nguon ndii ne.

³⁵ Nthe yie ghò, ki'i pèi mī'an tininju'o yèi, nthe na a shi ntho ni mme kinein. ³⁶ Pèi fā'o no tii nu shii, nne na ndii na pèi kwo chwie

nnu na Minnwi tā'a nu ne, minthe pèi fā'o yaon na a ká'a vèi no ghò ne. ³⁷ Nthe na,

"Mon muun mi kuo ndii,

Ju na a tho nu ne shi ntho ki lo njiri.

³⁸ Ndo ngwa pan pi ndindi shi nchho chombhi yugu pi mon pin.

Ndo ti sheshenon vugu nshu'u mbini njin,

pa'a ndo mfá'o pwanju'o mbin pugu."

³⁹ Ndo pia lo mbo ngia ngwa pe ha'an pugu shu'u mbini njin nshi'i ne, pia po pi ngia ngwa pe na pugu fā'o pin ndūgu ne.

11

Pa memme li pin

¹ Ndwe, pin po pi fā'o nu tininju'o ni pa yaon ha'an o fā'o kwà'a nkuon ghò ne, nji nu ni tininju'o na o shi mfá'o yaon na o lo naa njèi ne. ² Nthe na a ni ntogo pi nkuon pin, Minnwi pin pa ngwa lleshhi.

³ A po ntogo pi nkuon pin na pia ji na Minnwi ni nchwie mbhi pi ni chrà na a ni ntaon nchò yu ne, nne na yaon na pi yèi ne, pi shini ndo nchwie pi ni pa yaon na pi yèi ne.

⁴ A ni ntogo pi nkuon pin na Abe ni mfe yaon fe'ingien ni Minnwi a pwa ncha yi Kein, na Minnwi ni mbin vi na a non ndindi, mbin vi ntogo pi nkuon pin nu ji yaon fé. Nji'i nthe no ha'an a kukhu ne, ndo ntogo nkuon pin yi ghò, a wu'o nchrà nu.

⁵ A ni ntogo pi nkuon pin pi lógo Enoke nku'o no tothi nne na ki'i a khu, kan ta'a non shini ndo njèi vi nthe na Minnwi ni ndōgo vi. Ndwe, nkaon pi maa ndōgo vi, pi ni nkwo pin vi na a ni nkwo chwie túa Minnwi pwa. ⁶ Mba'a sheshenon chwie túa Minnwi pwa ki lo ntogo pi nkuon pin, nthe na sheshenon na a tho njèi Minnwi

ne, pie ña a piñ ña Minnwi pɔ fɔ ndɔ nchhɔ ñkãñeiñ ñgwa pɛ ña pugu tã'a vi ne.

⁷ Ntɔgɔ pi ñkuon piñ, Minnwi ni ñga shũu tɛnɛ Noa ni pa nnu ña a thɔ nu ndɔgɔ li'i, ñji'i nthe pi nɔ ha'an a shini ndɔ naa ñjɛ ne, mon pɔgɔ Minnwi, a ni nchwie mme pie ña a pɔ nɔ nda ne nɔ kwe nu mbaanda yi nɔ ghɔ. Nthe yei, ñguon mbhi ni mfã'o ñjɔ gu, Minnwi ni nchhu ña Noa ñon ndindi nthe pi piñ yi.

⁸ Ntɔgɔ pi ñkuon piñ, ndii ña Minnwi ni ñgɛ Abrahan ña a ghɛi nɔ li'i ha'an a shi mfe ghɔ nɔ ji ne, Abrahan ya'o nchɔ yi, ntaon ki lo ñji li'i ha'an a ni ñgɛi nu ne. ⁹ Ntɔgɔ pi ñkuon piñ a ni ñgɛi nɔ chhɔ nu mon la'ataon ña Minnwi ni ñkã'a nɔ fe nu ghɔ ne, mon ñgini la'ataon ghɔ a la'a fɔ mon pa ntãa, wu'ɔ nɔ ña Aiji pugu Jakɔ, ña pi ni ñkã'a vugu ni shhe ghɔ ni nda'a mon ntãa ñkaa pugu ne. ¹⁰ Nthe ña a ni nchhɔ nchɛi pi mme la'ataon ye ña Minnwi ni mbi'i ñkwan ha'an a fã'o nɔ pɔ nu ndɔ ñkrao ne, kwɔ mme la'ataon ghɔ pɔ ki ndugwi yi.

¹¹ A ni ntɔgɔ pi ñkuon piñ ña ñji'i nthe pi Shera ni mfã'o ñji nɔ shũu nu, ñji'i nthe pi nɔ ha'an ñga'ombhi yi ni ñkwo chaa yi ñon ña minthe a shũu ne, nthe ña a ni mbi'i ña ñon ña a kã'a vi ne ñon ndindi nɔ chwie nu nnu ha'an a kã'a ne.* ¹² Nthe yie ghɔ, llo mbin ta'a ñon ña a ni ñkwo pɔ nɔ ñon khu, pi ni mbhi ñgwreingwa ña pugu ni ñjien ti mbo nɔ finɛi pɔ, mbin ñjien ti mbo nɔ shishhe ñkin ñkhĩ ña minthe pa'a pi lo nshia ne.

¹³ ñguon pa ñgwa pei ni ñkhu mon piñ ki lo naa mfã'o yaon ña

pi ni ñkã'a ne, ndɔ pugu ni ñjɛi pi fie shhi pugu ndɔ mbin maon pighɔ, ndɔ mbin nchhu ña pugu pɔ pi pa ghini ndɔ pa'a ñkuon shhe yei lo mbo la'a yugu. ¹⁴ Nthe ña pa ñgwa ha'an pugu ghã nchrã ñkwan nnu pei ne chwie pa'a khuthɔ lo nu'un mbo ña pugu chhɔ ntã'a la'ataon ha'an a shi mbo yugu ne, ye ña pugu ni ndhɔ fɔ ne. ¹⁵ Pugu kan ni nchhɔ mbi'i la'ataon ye ña pugu ni ndhɔ fɔ ne, pugu kan ni mfã'o shina nɔ pini nu fɔ. ¹⁶ Ndɔ nɔ ha'an a pɔ ne, pugu chhɔ nshigi pi la'ataon ha'an a pwa nchaa yei ne, mbo yi pɔ. Nenne Minnwi lo ñji'i mfã'o lrithɔ ña pi mɛin vi ni Minnwi yugu, nthe ña a kwo piri mme la'ataon ni pugu.

¹⁷ Ntɔgɔ pi ñkuon piñ ndii ña Minnwi ni njwe'i Abrahan ne, a ni mfe Aiji nɔ yaon fe'ingien. Abrahan ju ña Minnwi ni mfe kã'a ghɔ ne, ndɔ a ni nthɔ mbiri nu nɔ fe nu fien muun vi nɔ yaon fe'ingien ni Minnwi. ¹⁸ Minnwi ni nchhu ghɔ ña, "A shi ntɔgɔ pi mbin Aiji ña ɔ shi mfã'o ñgwreingwa ña mi ni ñkã'a ne." ¹⁹ Abrahan ni njwere ña minthe Minnwi pi'i Aiji mon gu, ndɔ nɔ chrã nu, Abrahan ni mbin mfã'o vi llo mon gu.

²⁰ Ntɔgɔ pi ñkuon piñ Aiji ni mfe mbɔɔ ni Jakɔ pugu Eshɔ nɔ pa nnu ña a le ma nthɔ ne.

²¹ Ntɔgɔ pi ñkuon piñ, ndii ña Jakɔ ni ñkhu nu ne, a fe mbɔɔ ni sheshe muun Joshe ndɔ ñga'o Minnwi nɔ ha'an a ni ñji'ɛ non yi thɔ mbie yi ne.

²² A ni ntɔgɔ pi ñkuon piñ, Joshe gha ntã'a ñkhu, nchrã ñkuon ñkwan ha'an puon Ishrae shi ntaon la'ataon Ijpti ne, ndɔ mfe

* **11:11** 11:11 Yichɛi shendaon nɔ chhu nu nnu yei pɔ ña A ni ntɔgɔ pi ñkuon piñ Abrahan fã'o ñji nɔ pɔ nu tãa ñji'i nthe pi nɔ ha'an a ni ñkwo ya ndunu ndɔ minthe pa'a Shera ñkaa yu lo nu'un mfã'o puon ne. Abrahan ni mbi'i ña ñon ña a kã'a vi ne ñon ndindi nɔ chwie nu nnu ha'an a kã'a ne.

pa gí nɔ nnu ha'an pi shi nchwíe ni pa kwéi pi nɛ.

²³ A ni ntɔgɔ pi ŋkuon pin, pi gha mbhi Mushi, pa taa pi lɛin vi nɔ trei nàon, nthɛ ŋa pugu ni nɛi ŋa a mbwa muun, ndɔ pa'a pugu lɔ mfā'o pɔgɔ gu nɔ pɛ'i nu gí fùon.

²⁴ Ntɔgɔ pi ŋkuon pin, Mushi ni ŋga ŋgɔ mmenon ndāa ŋa ki'i pi mɛin vi ŋa a muun muun fùon Fero yi mingwe. ²⁵ A ni ŋka chu'ɔ pi nɔ yɛi nu ŋgɛ'i pugu pa ŋwa Minnwi nchaa ŋa a fā'o pwanju'ɔ pwatua mon phi nɔ kuo ndii. ²⁶ A ni mb'i ŋa fā'o nu wé'i nthɛ Ju ŋa Minnwi Chu'ɔ Ntaon nɔ Nkwe nɛ ŋkien mme fā'o nchaa pa fā'o mon la'ataon Ijpti, nthɛ ŋa a ni nthɔ ndii pi kɛin ŋa a pɔ shhi nɛ. ²⁷ Ntɔgɔ pi ŋkuon pin, a lollo Ijpti pi ki lɔ nji'i mfā'o pɔgɔ gu nthɛ pigitua fùon. Pi nɔ ha'an a ni nthɔ nɛi Minnwi ha'an pi shi'a nɛi vi nɛ, a ni ndāa nɔ shrī nu ŋkūnu yi mbini. ²⁸ Ntɔgɔ pi ŋkuon pin, a ni nū'ɔŋ Ji Lli Nji'a ndɔ mbini nchhu ŋa pi mɛin chhi ŋkuon pa chonda, nne ŋa ki'i ŋgan ntaon Minnwi ŋa pi ni ntaon vi ŋa a jwi pa fùon phi nɛ kàon vugu.

²⁹ Ntɔgɔ pi ŋkuon pin, pugu ni nshā'a mme ŋkh'i ŋa pi mɛin ni Nkh'i Pipie pi nɔ ha'an pugu ni ntɔgɔ pi ŋkuon shhe yo, ndɔ pa ŋwa Ijpti gha mōon yugu ŋkhu mon ŋkh'i gho.

³⁰ Ntɔgɔ pi ŋkuon pin, pa ŋka'a ŋgu'ɔ Jeriko ni mbūo nshā'o shhe ndii ŋa pugu ni ŋgɛn mbāon nɔ khwachɛi llé nɛ.

³¹ Ntɔgɔ pi ŋkuon pin, Raha mingwe shakhi shini ndɔ ŋkhu pugu pa ŋwa pɛ ŋa pugu ni ntinithɔ nɛ, nthɛ ŋa a ni ntuo pa miyra llo la'ataon Ishrae shi'i.

³² Ŋgu'ɔ ŋgɛi nu shhi? Nthɛ ŋa ndii shi mbou vɛi nɔ chrā nu

nthɛ pa Gidon, Bara, Shaonshi, Jefta, nthɛ Devi pugu Shamue pugu pa nɛi'i Minnwi, ³³ ha'an pugu ni ntɔgɔ ŋkuon pin ŋga'a pa la'ataon. Pugu ni nchwíe nnu ŋa a kā'o nɛ ndɔ mfā'o yaon ŋa Minnwi ni ŋkā'a nɛ. Pugu ni nchri nchò pa pa'o, ³⁴ mbigei nji mōon, ndɛ'i ki pi lɔ njwi vugu ni kafa, mfā'o ghrī mon pou ghrī, mfā'o titini ghrī mon nchhò, mā'an ŋga'a ghan mā'an nchhò pa taon nduon pugu tei. ³⁵ Pinɛ ni mbini mfā'o lin pugu ha'an pugu ni ŋkwo khu nɛ ntɔgɔ pi mon ku'ɔ nu mon gu.

Pi ni mfe wuwuru ŋgɛ'i ni pichɛi, pugu lāa ŋa mba'a pugu taon chɛin, nne ŋa minthɛ pugu fā'o ŋkien chombhi ndii ŋa pugu pini ŋku'ɔ mon gu nɛ. ³⁶ Pi ni mā'an pichɛi ni kwɛin, ndɔ ŋgwie pichɛi ti ŋkrao ni pa chein mā'an mon chɛin. ³⁷ Pi ni ntun vugu ni ŋgù'ɔ, nsho vugu pugu taon paa krao†, njwi vugu ni kafa. Pugu mā'an pa ŋgrào minji pugu pa mimbhi mbɛn pugu nyien nu, mbou, pi fɛ ŋgɛ'i ni pugu, pa'a ndɔ ntuo vugu shi'i. ³⁸ Mbha nnu ŋwa pei ni nja mbwa ŋga'a nɔ pɔ nu ŋkuon mbhi yei, pugu ni nthɔ nyien nu li'li'i mon ŋkūnu njó pugu pa ŋkuon mbra nchhò nu mon pa llù pugu pa pùo.

³⁹ Nji'i nthɛ nɔ ha'an pi ni mbɛn ŋguon ŋwa pei nthɛ pin yugu nɛ, pugu shini ndɔ mfā'o yaon ŋa Minnwi ni ŋkā'a nɛ, ⁴⁰ nthɛ ŋa Minnwi ni nū'ɔŋ yaon ŋa a pwa nchaa yie nɛ ni pia, nne ŋa pia ŋkien, pa'a pi lɔ nchwíe pugu pɔ ki ntɛi.

12

*Jishɔ ŋon ŋa pin yia llo pi mbho yu a
pini nchwíe pin yia pɔ ki ntɛi nɛ*

† 11:37 11:37 Pichɛi pa Nwa'anli Minnwi mon chrā Gri pini mbigi ŋa moon vugu.

¹ Nthe yie gho, na pia fā'o ntou pa minkwentie yēi pia ne, pia mā'an n̄guon pa lri pugu pa phi na a krēi mbin̄ pia ne, pia tei ni tiishii, tei na a pō shhi pia ne, ² nchho ndii pi jisho, mbo non̄ na pin̄ yia llo mbho yu, a lo mbini mbo non̄ na a chwīe pin̄ yia pō ki ntēi ne. Nthe pwanju'ō na a ni mbo shhi yu ne, a ni ngwēin̄ njū'ō yi ti ngōi nchōin̄ nthin̄kwo na a ni nkhu n̄kuon̄ wá'a, mbi'i lritho khu nu n̄kuon̄ wá'a gho a pō nnu gha, pi chōrē vi n̄gei mbho ji shhi faan̄ Minnwi.

Ki'i mfā'o li'anon̄

³ Pi'i mbin̄ ju na a ni ntii shii mon̄ nkwan̄ kipina ye na a ni ntho nu gho llo mbho ghan̄ phi ne, nne na ki'i o fā'o li'anon̄ nshūu mbini njin̄. ⁴ Mon̄ nkrō yēi pēi pa phi, pēi lo naa ndi'i ti nchōin̄ mon̄ nthin̄kwo na pi jwi vēi ⁵ ki pēi lī'ε mā'an̄ njū'ō ye na a chrā ni pēi nō pa puon̄ pi ne.

“Muun̄ a, ki'i ndōgo pi ni tho mbho ndii na taatho yu'u gho ne,
ki mfā'o li'anon̄ ndii na a fē'i gho ne.

⁶ Nthe na Taatho ghà nju'u non̄ na a khwā ne,
mfe njō ni sheshe muun̄ na a lōgo vi nō muun̄ vi ne.”

⁷ A pō nthe pi yu'u nu na pēi fā'o nō wēin̄ nu njū'ō yēi. Minnwi fā'a nu mbin̄ pēi pi nō puon̄ pi. Nthe na a yēi muun̄ na taa vi ghà mien̄ ki lo nju'u vi? ⁸ Pi mien̄ ki lo nju'u vēi nō ha'an̄ pi ghà nju'u n̄guon̄ puon̄ ne, a nōon̄ na pēi pō pi nō pa puon̄ phi mbhi, ki lo mbo nkien̄ pa puon̄. ⁹ Nō pīgi nu, pia fā'o pa taa n̄kuon̄ shhe hein̄ na pugu ghà nju'u via, ndo pia wu'ō nja nja'ō vugu. Yie lo mbie na pia ka pini nja'ō nchō Taa pa jiwē pugu pa chōmbhi ya'ō mbīgi ngōi shhi?

¹⁰ Pa taa n̄kuon̄ mbhi hein̄ ghà nju'u via nō muun̄ kuo ndii nō ha'an̄ pugu lli a kā'o mbho pugu ne, ndo A ghà nju'u via nne na pia pō shi'i, nne na pia fā'o nkwan̄ taon̄taon̄ yi. ¹¹ N̄guon̄ yu'u nu ghà mfhi nō ha'an̄ a tho pi ni yū'ō ndii gho ki lo mbo pi nnu shi'i, ndo a gha ndara, ni ngwa pē na pugu ye'i yaon̄ n̄kuon̄ gho ne, a yun̄ ntien̄ mbo ta'an̄ggi pugu chōmbhi ndindi.

¹² Nthe yie gho, kōrē mbho mo na a kina ne tōthi, ndo nshwii kwēre mo na a nāna ne. ¹³ Pēi chwīe shendaon̄ ha'an̄ kwō yēi togo nu fo ne pō yi tithi, nne na ki'i kwō yēi ha'an̄ a lo nja ntini ne tēe nō yōu yi, a ka titini mbo shi'i.

¹⁴ Kāa nō pō nu ni ta'an̄ggi pēi pa sheshen̄on̄ ndo mbini nchho chōmbhi taon̄taon̄ na a nkien̄ pa'a kan̄ ta'a non̄ lo shi n̄jēi Taatho ne. ¹⁵ Pēi lina nō yēi nu na sheshen̄on̄ lo nshūu mbini njin̄ ntaon̄ mon̄ pwapun̄ Minnwi. Pēi lina nō yēi nu na ki'i sheshen̄on̄ pō nō n̄ien̄ thi lwillwi na a ghà nkū'ō ntho ni ghagha'a ntou ngwa kie n̄kuon̄ gho mfuo non̄ yugu ne. ¹⁶ Pēi yēi na ki'i sheshen̄on̄ pō minkwoshuon̄, ki non̄ ki pōgo Minnwi nō Esho na a ni mfini li'i yi nō muun̄ shhi nthe ta'a ngé maon̄ ji ne. ¹⁷ Nthe na pēi ji na a ni n̄ga nu'un̄ nda'a, a tā'a nu nō fā'o nu mborō, pi lāa vi nthe na a shini ndo nu'un̄ mfā'o shāna nō pini nu nkwi njū'ō yi, nji'i nthe pi nō ha'an̄ a ni ntā'a shāna ni nkhi ligi ne.

Sha'afuon̄ na minthe pa'a pi lo nji'i nchī'i

¹⁸ Pēi lo nji'i ntho pi nkien̄ mbra na minthe pēi kāon̄, pugu mōnon̄ na a kii nu, ni titini n̄jin̄njin̄ pugu pa mme fin̄, ¹⁹ ni ntān̄ na pi tua pugu pa nggī na chrā yi chwīe ngwa ha'an̄ pugu ya'ō ne ligēi na

ki'i pi nu'uj mbini nchrā ni pugu. ²⁰ Nthe ña gí ye ña pi ni mfe ni pugu ne ni ñga'a vugu. Gí gho ni mbo ña, "A ñji'i mbo ña a kãon minyien ñkãon mbra gho, pi tun vi ni ñgù'ó a khu." ²¹ Shishini, li'i gho ni ñguru ti Mushi chhu ña, "Ndinaon ni pogo gu pugu pa wrū nu."

²² Ndo pëi tho pi yëi mbra ña pi mëin ni Shayaon ne, pugu pa mme la'ataon Minnwi maon, mbo Jerushalein ña a llo po, shhi pa ñkanñkan pa ghan ntaon Minnwi ña pugu kiri mon mme pwatua ne, ²³ pëi tho pi mon choshi pa fion phi ha'an pi na'an ligi yugu po ne. Pëi tho pi shhi Minnwi ñgan sha'a ñguon ñgwa, shhi pa jiwwe pa ñgwa ndindi ña pi chwëe pugu po ki ntëi ne. ²⁴ Pëi tho pi shhi Jisho mbo ñgan chini ñgwa pugu pa Minnwi mon kina fhi, shhi chhi ña pi yrā, ña a chrā pa nnu shi'i nchaa chhi Abe ne.

²⁵ Pëi lina nu ña pëi lo ñji'i ndāa vi ña a chrā nu ne. Nthe ña ä mbo ña ñgwa pe ña pugu ni ndāa no ya'ó nu chrā Minnwi mbho ñon ña Minnwi ni mfe ñkani yi gho ñkuon shhe hein ne shini ndo ntei, pëi pi'i ki'e ña minthe pia kie pi ñein ntei, no ha'an pia ndāa ju ña a chrā nu pi llo po ne! ²⁶ A ni ñga mbo ndii gho, ñggi yi chī'i shhe, ndo ndwe a kã'a ña, "Ndo mba'a ñshi ñgu'ó mbini nchī'i pi shhe tã'i vi ñkamu'oj, ndo ñshi nchī'i po ñkaa yu." ²⁷ Chrā yei ña "ñshi ñgu'ó mbini" tho, ñon pi fu'u nu pa maon ña minthe pi chī'i ne, mbo pa yaon ña pi chwëe ne, nne ña pa maon ña minthe pa'a pi lo nchī'i ne nthe pugu kina.

²⁸ Nthe yie gho, pia fã'ó tōo nu nthe ña pia fã'ó Sha'afuon Minnwi ña minthe pa'a pi lo nchī'i ne. Nthe yie gho, pia gha'ó Minnwi mon shendaon ña a shi mbwa vi ne mon ya'ó nchò pugu pa

pogo, ²⁹ nthe ña Minnwi yia po pi monon ña a ghā ñkii yaon nshī'i ne.

13

Pa yaon fe'ingien ña a ghā mfe pwatua ni Minnwi ne

¹ Pëi ghëi shhi nchho ñkhwā non pëi no pa ghan pin. ² Ki'i pëi li'e lina nu ni pa ghini, nthe ña mon chwëe nu nenne, pichëi pa ñgwa lina ni pa ghan ntaon Minnwi ki lo ñji. ³ Pëi kwij pa ñgwa ha'an pugu po mon chëin ne pi no ha'an pëi pugu po mon chëin ka'a, ñkwij ñgwa ha'an pi lo ntuo vugu shi'i no ha'an pëi pugu tho ñjëi ñgë'i pi ka'a.

⁴ Ñguon ñgwa ghao gha'ó lan, ki'i ñon nuan pugu ñon nduon ña a lo mbo ñgwe vi ki ndaon vi ne, nthe ña Minnwi shi nsha'a pa ghan kwoshuon, pugu pa ghan lan ña pugu kwoshuon ne.

⁵ Lina nu ña ki'i khwā mbin pi mon chombhi yo, fã'ó ñju ni yaon ña o fã'ó ne. Nthe ña Minnwi ni nchhu ña,

"Mba'a ñji'i ma mien gho,
ki ma njiri gho."

⁶ Nenne minthe pia chhu ni tininju'ó ña,
"Taatho ñgan ghëe a, mba'a ñji'i
mbo go gu.

Minthe ñonmishua chwëe pi
kho mbin mu?"

⁷ Pëi kwij pa thishi pëi, mbo pe ña pugu chhu chrā Minnwi ni pëi ne. Pëi pi'i ñkwan ha'an pugu ni nchho chombhi yugu ti nu'uj ñkhu ne mbini pin yugu.

⁸ Jisho Krishto po wu'ó no ha'an a ni mbo yua ne, ñgu'ó mbo pi nenne shi'a, ndo ma ñgu'ó mbo pi nenne no ñguon ndii. ⁹ Ki'i pëi mien pa ñkwan ñkwan ntigi pugu pa ñgini ntigi tien vëi ni'in mon trü, a pwa ña pin ñon tini ntogo pi ñkuon pwapun Minnwi, ki lo ntogo pi ñkuon nü'on nu pa

nù'òŋ nthe nnu maon jì, pa nù'òŋ pei lo nji'i ngēre ngwa pe ña pugu nù'òŋ nē.

¹⁰ Pia fā'ò li'i fe'ingien* ña pa ngwa pe ña pugu fā'a nu mon li'i ña pa ngwa Juu ghà nga'ò Minnwi nē lo mfā'ò nji nò jì nu maon ha'an a llo ñkuon li'i fe'ingien gho nē. ¹¹ Nthe ña freinon pa minyien pe ña taathò pa thishi ghan fe'ingien nii ni chhi yugu mon pa Li'i Taontaon Nda Minnwi nò yaon fe'ingien nthe phi nē, pi tūon pi mbhi nò li'i ha'an ngwa lo ñkrao ntāa nē. ¹² Nthe yei, Jishò ñkaa yu ni ntaon mon la'a ñkaon maa ñjèi ngə'i ñkhu, nne ña minthe a chwīe ngwa pò pi taontaon ni jì chhi. ¹³ Nenne ki'ē, a pie ña pia taon mon la'a ngəi mbhi li'i ña ñon lo ñkrao ntāa nē mbara vi, nne ña minthe pia fā'ò yia ghrà mon shhunon ña a ni ntogò mon gho nē. ¹⁴ Nthe ña pia lo nji'i mfā'ò la'ataon ña a shi ma ñkina nē hein, ndò pia thò nshigi pi mme la'ataon ña a shi nthò nē.

¹⁵ Ntògò pi mbhò yu ki'ē, ñia ghēi shhi nthò mfe yaon fe'ingien mbò tōo nu ni Minnwi, mbò yaon fé ña a ghà mfe pa nchò pe ña pugu chhu pāa ña a Taathò nē. ¹⁶ Ki'i pèi wēin chwīe nu shi'i ni thò mbhò pugu pa ghrà nu maon ha'an pèi fā'ò nē pèi pa ngwa nduon, nthe ña pa ñkwan maon fe'ingien pei ghà mfe pwanju'ò ni Minnwi.

¹⁷ Pèi ya'ò nchò pa thishi pèi mfe non yèi ni pugu, nthe ña pugu chhò ndina nu ni nchəi yèi nò pa ngwa ha'an pugu le mfi'i ni Minnwi ñkwan ha'an pugu fā'a nē. Pèi chwīe nenne nthe ña a pie ña pugu chwīe fā'a yei mon pwanju'ò, ki lo mbò pi ni shonò nu, nthe ña mba'a yine ghēre vèi.

¹⁸ Pèi luon Minnwi ni pigi, nthe ña pigi fā'ò tininju'ò ña nganthe yigi yi shieshie, pigi khwā nò chwīe nu nnu ha'an a kā'ò nē mon nguon ndii ghao. ¹⁹ Ndīgəi vèi ñkien ntou yi ña pèi luon ni Minnwi ña ki'i a shigashiga ñkaon a maa mbini ntaon a ña mbini ñjèi vèi.

Ndugwi njin luon Minnwi

²⁰ Ndwe, nduon ña Minnwi ña ta'anggi ghà ndhò mbhò yu nē, ña a ku'ò ni Jishò Taathò via mon gu nē, mbò ju Jishò ña a mme ñkē'i pa minji nē, ntògò pi ñkuon chhi kina ña a lo nji'i mfā'ò ndugwi yi nē, ²¹ piri vèi ni nguon pa maon shi'i ghao, nne ña minthe pèi chwīe nnu ña a tā'a nu nē, a fā'a yaon ña a khwā nē mon chombhi yia ntògò pi mbin Jishò Krishto, ña ndigha'ò pò pi jì ki ndugwi yi nē. A pò nenne.

Ndugwi mā'an nu chrà

²² Ndīgəi vèi ma pa lin pan, ña pèi ywere chrà mā'an ghrī yei ni wēin njù'ò, nthe ña ñwa'anli yei ña hā'an ni pèi nē lo nji'i nshigashiga.

²³ Ntā'a nu pèi jì ña pi fu'u Timoti ndin via mon chéin. A shi nji'ē nthò, kan pigi yu shi nthò ka'a ñjèi vèi ndii ña nthò nu nē.

²⁴ Pèi chrà ni nguon pa thishi pèi, mbini nchrà ni nguon pa ngwa Minnwi pi taontaon. Pa ngwa llo mon la'ataon Itali chhu ña pi chrà ni pèi.

²⁵ Nduon ña pwapun Minnwi pò ni pèi ghao.

* **13:10** 13:10 Njin li'i fe'ingien yei pò pi gu Jishò ñkuon wā'a.

Nwa'anli Jein Kāon nu pa tho nnu

Nwa'anli yei pɔ pi pa nchinchiri ntigi llo mbho Jein ngɔi nu ni nguon ngwa Minnwi na pugu sha mon nguon mbhi ne. Jein lɔgo pa yaon mā'an fi'i nnu na a chhu nu ne ni pa maon pigho, no tigi nu nkuon shietho na a gha mfā'a ne, pugu pa nkwan ha'an mbha nnu pa ghan pin fā'o no pɔ nu ne. Llo mon nkwan ha'an pa ghan pin gha ndii nnu ne, a chrā nkuon pa tho nnu no pa nnu fā'o, pou, mōon nu, mbha nnu shi'i, shieligi, pin pugu pa fā'a, lina nu ni lin yo, shietho, fē'i, nōon non pugu pa junon, sha'a nu ngwa nduon, kwēi nu njū'ɔ, wēin njū'ɔ pugu pa luon Minnwi. A chrā titini nkuon nōon nu pin mon nnu Minnwi ntogo pi nkuon fā'a.

Mā'an nu chrā llo mbho Jein

¹ Nwa'anli yei llo mbho mu Jein, mbo muun fā'a Minnwi pugu Jisho Krishto na a Taatho ne.

Nchrā ni nguon ngwa Minnwi llo mon paanchro la'ataon Ishrae na pugu sha mon nguon mbhi ne.

Pin pugu shietho

² Pa lin pan, p̄ai lɔgo a pɔ nnu pwanju'ɔ ndii na p̄ai tɔgo mon nkwan nkwan mōon nu ne, ³ nthe na p̄ai ji na pin yai ntogo pi mon mōon nu, chwēi p̄ai fā'o wēin njū'ɔ. ⁴ P̄ai mien wēin njū'ɔ mī'en fā'a yi mbin p̄ai, nne na p̄ai kā'o mon pin yai ti ndinaon ki lo nu'un mbou sheshe yaon.

⁵ Sheshenon shina p̄ai mbou shietho, ā luon mbho Minnwi na a gha mfe ni nguon ngwa ki lo ngi'ε, ki lo nkrei non ne, kan a shi mfe gho. ⁶ Ndo ndii na ɔ luon ne,

luon mon pin, ki lo mfā'o khutho. Nthe na non na tho yi kukhu ne pɔ pi no mba'anghi tho nkhi na fifrēi chi vi mfe hein, mbini mfe hini. ⁷ Ki'i non gho pi'i na a shi mfā'o sheshe yaon mbho Taatho, ⁸ nthe na nkwan non vei ngan paa njū'ɔ, ki lo mfā'o nthi mi mon nguon mbha nnu pi ghao.

Pou pugu pa fā'o

⁹ Ngan pin ye na a pɔ pi minkwasha ne fā'o ntou pwanju'ɔ na pi kērə vi, ¹⁰ ngan fā'o fā'o pwatua na pi shwi'i vi shhe, nthe na ju ndutho yi shi ntogo gha no frawa na trū fu'u ne. ¹¹ Nthe na minaon gha nsha'a ni titini laonlaon ntūon trū gho, frawa yi gū, ndipwa yi phe gha. A wu'ɔ no ha'an ngan fā'o shi ntogo ghagha mon titri maon pe na a you nin yi ne.

¹² Mboro yi non ye na a kina ntithi a tini mon mōon nu ne, nthe na a shi nga nthi a tini ti mōon nu gho tɔgo, a fā'o ngā'o chombhi, na Minnwi kā'a ni ngwa pe na pugu khwā vi ne. ¹³ Ki'i non chhu ndii na ywe'i nu na a chwēi phi tho gho ne na, "A ywe'i Minnwi njwe'i a nne," nthe na minthe pa'a phi lo njwe'i Minnwi ndo ti pa'a Ju ndutho yi lo njwe'i non na a chwēi phi. ¹⁴ Ndo ywe'i nu na non chwēi phi gha ntho ni non ndii na a mien pi'i nu piphi shūu vi ndwere vi ngwēin ne. ¹⁵ Nne, ndii na pi'i nu piphi gho shūu ne, kan a shi mbhi phi, phi gha nja nku'ɔ shi'i, mbhi gu.

¹⁶ Ki'i p̄ai fi non yai, ma pa lin pan na nkhwā. ¹⁷ Nguon pa yaon fé shi'i pugu pa kanein ki k̄oro, llo pi po, nshwi'i nu shhe llo mbho Tāa pa lí'ε na a shi'a ma nkwi nu no mili'i na a nyien nu ne. ¹⁸ Nthe khwā njū'ɔ yi, a chwēi pia pɔ phi nkamu'ɔn ntogo pi nkuon chrā yi, mbo nnu shini, nne na pia pɔ no

yichəi ŋkwan fūon ntien thi mon ŋguon pa maon ŋa a puon ŋe.

Ya'o nu ndo nchwie nnu ŋa chrà Minnwi chhu ne

¹⁹ Ndo pəi ji yei, ma ŋkien pa lɪŋ paŋ, a pie ŋa sheshenon vəi yī'ε njwεε nnu, ndo ki lo ŋkəno chrà nu, ki lo nji'ε mbigi túa, ²⁰ nthe ŋa pigítua ŋonmishua shi'a ntho ni ŋkwan ndindi ye ŋa Minnwi tã'a nu ne.

²¹ Nthe yie gho, fu'u ŋguon nnu totro pugu pa mbha nnu piphi mon chombhi yo, mbin chrà ye ŋa Minnwi phī mon njù'ɔ gho ne ni junon, mbo chrà ŋa a fã'o ghrí ŋa minthe a kwe gho ne.

²² Pəi po ghan nū'ɔŋ chrà Minnwi ki lo ŋgu'ɔ mbo pi ghan ya'o nu, nne ntho mfi non yei. ²³ Nthe ŋa ŋon ŋgu'ɔ mbo pi ŋgan ywεε chrà Minnwi ki lo mbo ŋgan chwie, kan a po no ŋon ŋa a ya ndii ligi yi shishi'i mon mililigi, ²⁴ ndii non yi ŋga ndollo ŋgəi, ndi'ε ŋkwan ha'an a po ne wu'ɔ ndii gho. ²⁵ Ndo sheshenon ŋa a lii gí tithi ŋa a ghà ŋkəgi ŋkii mbin ŋon ne, ntii shii mon gho, ki lo ŋgu'ɔ mbo pi ŋon ŋa a ya'o ndo ndi'ε ne, mbo pi ŋgan fã'a fã'a gho ŋa gí gho chhu ne, kan mboro shi mbo yi ŋon gho.

²⁶ J nchhu ŋa ɔ ŋon Minnwi ki lo ndina ni lɪŋ yo, kan ɔ fi pi non yo, jo nnu Minnwi gho lo nji'i mfã'o ghère. ²⁷ Nnu Minnwi ŋa a yi taontaon ki lo mfã'o nchi ligi Minnwi Tãa ne po ŋa, ɔ kra pa puon minthi pugu pa pinge kugu mon pa ŋgə'ingə'i pugu, ndo ndina ni non yo ki ŋkuon mbhi lo ntrao gho.

2

Nōon nu shieligi

¹ Pa lɪŋ paŋ, ki'i pəi nōon shieligi no ha'an pəi thi mon pin

yei mbin Jisho Taatho mbo Krishto ndo mbo Taatho pa ndigha'o ne.

² Nthe ŋa ŋon ŋgwe pa kréi laongo, mā'an ŋkwan ŋkwan ndhwí, nii mon nda luon Minnwi yei, ŋgan pou mā'an kukhu ndhwí nii ŋkaa yu, ³ ɔ mfe ndii pi ni wu'ɔ ye ŋon ŋa a mā'an ŋkienkien ndhwí ne nchhu gho ŋa, "Chho hein no li'i shi'i," nchhu ni ŋgan pou ŋa, "Thi hini ndaa nne ɔ chho shhe nda," ⁴ yie gho lo nōon ŋa pəi shēε non pəi, nōon ŋa pəi lli nnu ni mbe mbo nnu piphi?

⁵ Pəi ywεε, ma pa lɪŋ paŋ ŋa ŋkhwā. Minnwi chu'ɔ ŋgwa pe ŋa pugu pou ŋkuon mbhi hein ne, ŋa pugu po pa ghan fã'o mon pin, ŋa pugu fã'o shina mon Sha'afuon Minnwi. A kã'a no fe nu Sha'afuon yi yei ni ŋgwa pe ŋa pugu khwā vi ne. ⁶ Ndo pəi chí'ə ŋgan pou. A shi lo mbo ghan fã'o mbo ŋgwa pe ŋa pugu ghà mfe ŋgə'i ni pəi ne? Mbo ŋgwa pe ŋa pugu ghà nshūu vəi ŋgəi no mon shá'a ne? ⁷ A lo mbo pugu mbo ŋgwa pe ŋa pugu ghà nchi'ə ligi Jisho, mbo ligi chichhi ŋa pi chhō tho pəi ne?

⁸ Pəi ŋa ntho nū'ɔŋ pi gí pifuon ŋkwan ha'an a po mon Nwa'anli Minnwi ŋa, "Khwā taakuo yo no ha'an ɔ khwā non yo ne," kan pəi ya mfã'a nu shi'i. ⁹ Ti pəi ntho nōon pi shieligi, kan pəi tho nchwie pi phi, gí wēin vəi no pa ŋgusha'a.

¹⁰ Nthe ŋa sheshenon ŋa a nū'ɔŋ ŋguon gí ghao ndo ŋgū yichəi ta'a yi ne, nōon ŋa a gū ghao. ¹¹ Nthe ŋa ŋon ŋa a chhu ŋa, "Ki'i ŋgan lán kwo shúon ne," pini ŋgu'ɔ nchhu ju ŋa, "Ki'i njwi ŋon." J mbo ŋgan lán ki lo ŋkwo shúon ndo njwi ŋon, kan ɔ wu'ɔ mbo pi ŋgan pə'i gí ŋkaa gho.

¹² Nne pəi chrà ndo nchwie sheshe nnu no ŋgwa ŋa pugu ji

nu ɲa gí ɲa a ghà ɲkígei ɲkíi mbiɲ ɲgwa ne, shi nsha'a vugu. ¹³ Minnwi shi nde nsha'a ɲon ɲa a lo nōon kwoshini ne ki kwoshini. Kwoshini ghà ɲgwē ndii ɲa shá'a tho ne.

Piɲ pugu pa fà'a

¹⁴ Lɪɲ paɲ, ghère yi kho no ha'an ɲon nchhu ɲa a fā'o piɲ, ki lo nōon piɲ gho ntogo pi ɲkuon fà'a yi. Minthe piɲ gho kwe vi? ¹⁵ A mbo ɲa pa liɲ po mon piɲ pou ndhwí pugu pa maon ji, ¹⁶ ta'a ɲon shina pəi chhu ni pugu ɲa, "Pəi ghəi mon ghighri, non yəi lāon, pəi fā'o njrú," ki lo nji'i mfe pi yaon ɲa pugu tā'a nu ne, ghère yi po pi kho?

¹⁷ Nenne, piɲ ɲa a po pi tə'i vi ki fà'a lo mbo fo ne khu yi.

¹⁸ Ndo yichəi ɲon chhu ɲa, "ɔ fā'o piɲ, ndo mfā'o fà'a." Nōon piɲ yo vəi ki fà'a lo mbo, nōon piɲ a vɛ ni fà'a a.

¹⁹ ɔ piɲ ɲa Minnwi ta'a yi, ɔ chwie a pwa. Nji'i nthe pi pa jijwe piphɪ piɲ, ti ɲgrū mon pogo gu. ²⁰ Yaon na yei! ɔ tā'a nu ɲa pi nōon vɛ ɲa piɲ ki fà'a lo fā'o ghère? ²¹ Abrahan, ɲkhu tāa via, shini ndo mbo ɲon ndindi mbho Minnwi ntogo pi ɲkuon fà'a yi, ndii ɲa a ni mfe Aiji muuɲ vi no yaon fé ɲkuon li'i fe'ingien ne? ²² ɔ yəi ɲa piɲ yi pugu pa fà'a yi ni mfā'a nu ka'a, a ni nōon ɲa piɲ yi ɲkien yi ntogo pi ɲkuon fà'a yi. ²³ Nchò ɲwa'anli Minnwi ni nchəin no ha'an a ni nchhu ɲa, "Abrahan ni mbiɲ Minnwi, pi lōgo ɲa a ɲon ndindi." Pi ni mēin vi ɲa taannu Minnwi. ²⁴ ɔ yəi ɲa pi ghà ndōgo ɲon ɲa a ɲon ndindi nthe pi fà'a yi ki lo ngu'ɔ nthe pi piɲ yi tə'i vi.

²⁵ Wu'ɔ nenne, pi shini ndo ndōgo minjwe shakhi chəi, mbo

Raha, ɲa a ɲon ndindi nthe pi fà'a yi ndii ɲa a ni ndōgo pa miyra pigho ntaon vugu pugu togo mon ndaon nduon ɲgəi ne? ²⁶ Wu'ɔ nenne, no ha'an ɲon ɲa a lo mfā'o jijwe yi khu ne, a wu'ɔ no ha'an piɲ ɲa pi lo nōon ntogo pi ɲkuon fà'a yi khu ne.

3

Pu'ɔ nu liɲ yo

¹ Pa liɲ paɲ, ki'i ntu yəi pa'o no po nu ghan ye'i ɲgwa, no ha'an pəi ji ne, pigi ɲa pigi ghan ye'i ɲgwa ne, yigi shá'a le mbinɪ ntini ɲgəi shhi. ² Nthe ɲa ɲguon yia ghà mfāan nnu, ti sheshenon mien ki fāan nnu mon nnu ɲa a chhu ne, kan a ɲon ɲa a lo mfā'o ntəi, mfā'o nji no tuo nu non yi.

³ Pia ghà ni'in yaon tɪni nchò pa minyienləi no chwie nu pugu ya'o nchò yia, nne ɲa pia fā'o nji no chwie nu pugu ghəi sheshe li'i ɲa pia khwā ne. ⁴ Pe'i pa mitu ɲkhi njəi, nji'i nthe pi no ha'an pugu ya ɲga'o, a tien fifrəi ntien vugu nyien nu no ne, ɲgan shūgu vi ghà ɲgu'ɔ ɲkara tho yi pi ni muuɲ mi prā pugu ghəi li'i ha'an a khwā ne.

⁵ Wu'ɔ nenne, liɲ ɲon wu'ɔ muuɲ mi ghrà non ɲon, ndo a ghà ɲkwēi njù'ɔ ni memme nnu. Muuɲ mi liɲ mōnon nthe a tūon ta'a mme pa'a! ⁶ Ndo liɲ ɲon po pi mōnon. Liɲ mme nda phi mon non ɲon. A ghà ntrao ɲguon non ɲon ghao, nchwie ɲguon chəmbhi yia chəin mōnon, mōnon ɲgù'ɔ lien shhe* fe mōnon gho.

⁷ ɲgwamishua fā'o nji no pu'ɔ nu ɲguon ɲkwan ɲkwan pa minyien ghao ni pa mishi ni pa miyaon shatei, pugu pa mimaon mon ɲkhi, ⁸ ndo minthe pa'a kan ta'a ɲon lo mbu'ɔ liɲ. A phi ɲa

* **2:25** 2:25 Pa miyra pei pe ɲa a po mon ɲwa'anli Joshua, ɲa pa miyra ni ntho no yra nu Jeriko ne. Joshua 2. * **3:6** 3:6 Mōnon yei lo ngu'ɔ mbo pi li'i ɲa ghan ki piɲ gha ɲkii fo ne. A pini nu'uj nthi no ligi Shata pugu pa minjwein pi.

a shi'a mferε, ndinaonj ni nji'i ηa minthe a jwi ηonj. ⁹ Pia ghà ηga'ο Taatho, mbo Taa ηga, pi wu'ο ni lij yia, mbini ηgu'ο nchōno ηgwa ha'anj Minnwi puonj vugu, pugu fhi vi ne, pi wu'ο ni lij gho. ¹⁰ Gha'ο nu Minnwi pugu pa chōno nu ηgwa ghà ηgu'ο ntaonj pi monj ta'a nchō gho. Pa lij panj, yei lo mfā'ο no po nu nne. ¹¹ Nkhī lilij pugu yi lwillwi nthe a taonj monj ta'a nka'ashe? ¹² Lij panj, mimfe thi chia yunj olive, ki thi grape nthe a yunj chia? Mba'a ηkhī lilij taonj monj ta'a nka'ashe pugu yi lwillwi.

Shietho llo po

¹³ Nonj ηa a fā'ο shietho ndo nji nnu shina pēi ne gō? A nōonj ntogo pi monj chombhi yi, yi shishi'i, pugu pa fā'a yi monj shietho juju. ¹⁴ Ndo ò mfā'ο kighi'ə lwillwi, mbo ηonj ηa o wu'ο mbi'i pi jo nnu, ki'i ηkwēi njū'ο yo ndo nde'i ηgienj ntho ηkuru nnu shini. ¹⁵ Yie ηkwanj shietho lo nji'i mbo ye ηa a llo po ne, ndo a llo pi ηkuonj shhe heinj, mbo yi monj freinonj pugu pa yi Shata. ¹⁶ Nthe ηa monj li'i ηa kighi'ə po, ηonj wu'ο ntā'a pi ji nnu ne, vuvu'u shi mbo pugu pa ηguonj ηkwanj nnu piphi ghao.

¹⁷ Ndo shietho ηa a llo pi po ne, fūonj yi po ηa a yi taonjtaonj, mbo yi ta'annggi, mbo yi juju, ηkhwā no ywere nu nnu, ndinaonj ni kwoshini pugu pa ntienj shi'i, ki lo mbinj mbe, ki mbo ni mifi. ¹⁸ Mbhē ηa a ghà njunj ntienj ndindi ne, phī pa ghanj chwīe ta'annggi monj ta'annggi.

4

Chwīe nu taannu pēi ηkuonj mbhi

¹ A chho ntho kho ni fē'i pugu pa ηkrō shina pēi? A lo nchwīe pa

yēi nnu ηa pēi shōro nu njū'ο pēi, ηa pugu tho mā'anj nchhō monj nonj pēi ne? ² Pēi tā'a pa yaonj ndo pa'a ndo mfā'ο, nenne, pēi jwi. Pēi shōro pa yaonj no fā'ο nu ndo pa'a ndo mfā'ο, nenne, pēi fē'i fē'i ndo ηgwie ηkrō. Pēi lo nji'i mfā'ο yaonj ηa pēi tā'a nu ne nthe ηa pēi lo nji'i nduonj mbho Minnwi. ³ Pēi luonj ki Minnwi lo mfe ni pēi, nthe ηa pēi luonj ni njū'ο piphi, no piri nu ηkuonj wu'ο yēi pa nnu ηa pēi tā'a nu ne.

⁴ Pa shakhi monj pinj pei! Pēi lo nji ηa khwā nu pa nnu ηkuonj mbhi po pi ηa pēi pina Minnwi? Nthe yie gho, sheshenonj ηa a khwā no chwīe nu taannu pugu pa ηkuonj mbhi ne, chwīe nonj yi mbo mbina Minnwi. ⁵ Ki pēi gē ηa a po pi ghagha ηa chrā Minnwi chhu ηa, "Minnwi shigi jijwe ηa a ni'inj mbinj pia ne ni titini shōro nu"? ⁶ Ndo Minnwi ya mfā'ο pwapunj mbinj pia, a chwīe yie chrā yi chhu ηa,

"Minnwi lāa ηgwa ha'anj pugu kōrē nonj yugu tothi ne,
nōonj pwapunj yi ni ηgwa ηa pugu shwi'i nonj yugu shhe ne."*

⁷ Nthe yie gho, pēi fe nonj yēi ni Minnwi. Pēi thi a tini no mā'anj nu devi, kanj a shi ntei vōi. ⁸ Pēi chonē mbara yēi Minnwi, kanj a shi nchonē mbara yēi pēi. Pēi pā'a ηkūnu yēi ni phi, ma ghanj chwīe phi! Pēi ηa pēi fā'ο paa njū'ο ne, pēi shīgao njū'ο yēi! ⁹ Pēi fā'ο pē'i njū'ο, njwei ndo ηkēi, gwē yēi kara mbo kēi nu, pwanju'ο yēi kara mbo yu'ο njū'ο. ¹⁰ Pēi shwi'i nonj yēi shhe shhi Taatho, kanj a shi ηkōrē vōi tothi.

Ki'i nsha'a ηgwa nduonj

¹¹ Lij panj, ki'i pēi chrā nnu piphi no ligi ηgwa nduonj. Nonj ηa a chrā nnu piphi no ligi ndij vi ne,

* 4:6 4:6 Nwa'anli Lu'ο Chrā 3:34.

ki nsha'a vi ne, chrà pi nnu piphi nthe gí, ndo nsha'a gí gho. Ndo ti ò nsha'a gí sha'a, a nōon ja ò lo mbo nghan chwíe nu nnu ja gí chhu ne, ò pò pi nghan sha'a nu. ¹² A wu'ò ta'a non ja a ghà mfe gí ndo mbo nghan shá'a, mbo non ja a nthe a kwe non ki njwi vi ne. Ndo ò pò pi gò nò sha'a nu taakuo yo?

Shūu nu ténə nthe nnu kwēi njù'ò

¹³ Tho hein ndwe, gò ja ò ghà nchhu ja, "Shi'a ki yua, pigi shi ngəi mon yichəi la'ataon, nda'a fo nò ta'a nga'o, pigi shi mbi'e tan fo mfā'o shéi." ¹⁴ Ò ji nkwan ha'an chombhi yo shi mbo yua ne? Chombhi yo pò nò mbà'a ja a ghà nkwrī ni muun tutu'u ne, ja a pò nò muun kuo ndii ndo nki'i memme ne. ¹⁵ A ka pie ja ò chhu pi ja, "Taathə mbin, pigi chombhi, nchwíe yei nnu ki nchwíe yini." ¹⁶ Ndo ha'an a pò ne, ò ghà nkweí njù'ò yo mon ntinta'o, nguon nkwan kwēi njù'ò pigho nnu piphi.

¹⁷ Nthe yie gho, sheshenon ja a ji nnu ja a ká'o nò chwíe nu ndo mien ki lo nchwíe ne, ni non gho, a chwíe pi nnu piphi.

5

Shūu nu ténə ni ghan fà'o

¹ Ndwe, pəi ja pəi ghan fà'o ne, pəi kəi ndo mba'o ngòu nthe ngə'i ja a shi nii vəi ne! ² Fà'o pəi kwo fōrɔ, shə'i kwo kru ndhwí pəi. ³ Wrukien kwo kru pa laonjo pugu pa mbin pəi, wrukien gho le mbo minkwentie nò wēin nu vəi, nkru frèi yəi nò mōnon. Pəi kiri pa fà'o mon ndugwi llé pei. ⁴ Lii njəi, mbin ngwa ha'an pugu fā'a mon nyien pəi, ki pəi lo mbe vugu ne, chho ne nkəi nu nthe vəi, kəi pa ghan kwōo maon mon nyien

pəi kwo chəin tənə Minnwi ja a Taathə pa shooge po ne.

⁵ Pəi ni nchho chombhi yəi nkuan shhe mon mme nchho shi'i, nchwíe pa sheshe nnu ja pəi khwā ne, nkugwi non yəi nga'o, ntho njwərə lembhi ja pi shi nsho vəi ne. ⁶ Pəi wēin non ndindi nò ngusha'a, njwi vi ndo pa'a a lo ndi'i vəi.

Wēin njù'ò pugu pa luon Minnwi

⁷ Nthe yie gho, ma pa lin pan, pəi fā'o wēin njù'ò ti Taathə shi nu'un ntho. Lii njəi, nkwan ha'an ghan fā'a nyien ghà mfā'o wēin njù'ò ti nkienkien maon shhe tini. Pugu ghà mfā'o wēin njù'ò njwərə shhi mbi pugu pa nin mbi, a lo. ⁸ Pəi nkaa pəi fā'o wēin njù'ò. Pəi tithi ni njù'ò yəi a tini, nthe ja ndii tho Taathə kwo para.

⁹ Pa lin pan, ki'i pəi luo nu ni non pəi, nne ja ki'i pi sha'a vəi. Pəi lii njəi, nghan sha'a shá'a kwo thi ne chonda.

¹⁰ Nò li yəi ngə'i pugu pa wēin njù'ò, ma lin pan, pəi lii mbin pa njəli'i Minnwi pə ja pugu ni nchrā nò ligi Taathə ne. ¹¹ Lii njəi, pigi lii ngwa pə ja pugu ni ntii shii ntithi a tini ne, ja mboro yugu. Pəi kwo ya'o nò ha'an Jobo ni ntii shii ntithi a tini ne, ndo njəi nnu ja Taathə ni ntā'a nu ja a lūgwi ndōgo li'i ne. Minnwi non ja a fā'o kwoshini, ndinaon ni pwapun.

¹² Ndo ye ja a chaa nguon yi ghao ne, ma lin pan, pò ja, ki'i ma nshwrēi kàna, ki'i nshwrēi pò ki shhe ki sheshe nkwan kàna nduon. "Oon" yəi pò Oon, "nga" yəi pò nga, nne ja ki'i pəi pò pa ngusha'a.

Ghrí luon nu Minnwi

¹³ Sheshenon pò shina pəi ntho njəi ngə'i? A luon Minnwi. Sheshenon vəi fā'o pwatua? A yrāo nkhi nga'o Minnwi.

¹⁴ Sheshenon vëi ghĩno nu? A mēin pa thishi mon choshi, pugu tho nduon Minnwi ghɔ, nju'ɔ vi ni wru nɔ ligi Taathɔ, ¹⁵ luon Minnwi ŋa pi luon mon pin ne shi njigi ghĩno ŋgan ghĩno, Minnwi pi'i vi kúon ghĩno, ti ä mbo ye ŋa a ni nchwie phi ne, Minnwi li'ε phi yi.

¹⁶ Nthe yie ghɔ, p̄əi k̄əi phi yəi ni non p̄əi, nduon Minnwi mfe ni non p̄əi nne ŋa Minnwi chwie p̄əi pɔ shi'i. Luon Minnwi ŋon ndindi fā'o ntou ghrí nɔ chwie nu ntou nnu lōgo li'i. ¹⁷ Elaija ni mbo ŋonmishua nɔ pia, a ni nduon Minnwi ki jwe ŋa ki'i mbì llo, pa'a mbì lɔ ndhɔ nɔ trei ŋga'o ni ntigao nàon ŋkuon shhe. ¹⁸ A pini nduon ki'ε, po fe mbì, pa maon shhe ku'ɔ.

Kwəi ni ndĩn ghɔ ŋkuon pin

¹⁹ Pa lin pan, ta'a ŋon shina p̄əi mfāan ndaon mien nnu shini, yichəi ŋon pini ŋkwəi ni ju ŋkuon nnu shini ghɔ, ²⁰ â ji nu ne ŋa sheshenon ŋa a pini mbini ni ŋgan phi ŋkuon nnu shini ne shi ŋkwe nchəi ŋon ghɔ mon gu, ndɔ shi nchwie pi li'ε ntou phi.

Fũoŋ nwa'anli Pita Kāoŋ nu pa tho nnu

Nwa'anli yei nā'an Pita, mbo ta'a ngan younjin shina paanchro ŋa Jisho ni nchu'ɔ ne. A ni nā'an mfe ni pa ghan pin ha'an pugu ni ntogo nu mon pa ntou ŋgə'i nsha mon mbhi nthe titini ŋgə'i ŋa pi ni mfe nu ni pugu ne, ŋa pugu thi a tini mon pin yugu. A ni nchwie yei ntogo pi ŋkuon kwij nu vugu ni pwa pisha'akho Jisho, ŋa nnu gu yi, ni nnu ku'ɔ nu mi mon gu pugu pa mbra tho nu mi, fe kwà'a ni pugu no ghan pin. Nthe pi yei, pugu fā'o no tii nu shii mon ŋgə'i, mbo ni tinanju'ɔ ŋa ŋgə'i yei tho pi no mōon nu pin yugu njəi ŋa a yi tithi. A ni mbini ŋkwij vugu ŋa Minnwi shi ŋkinein pin yugu ndii ŋa Jisho shi mbini nu'uj ntho ne.

Mā'an nu chrà

¹ Nwa'anli yei llo pi mbho mu Pita mbo ngan ntaon Jisho Krishto.

Mfe pi ni pa ngwa Minnwi ŋa a chu'ɔ ne. Ngwa pei sha, nchho nu no pa gheni mon ŋgei pa la'ataon Pontu, Galashia, Kapadoshia, Es-hia pugu pa Bitinia. ² Minnwi Tāa ni nji vəi, ndo nchu'ɔ vəi ŋa pəi pɔ yi taonjaon ntogo pi ŋkuon Jijwe yi, nne no ya'o nu ncho Jisho Krishto ndo mbini mbo yi shigao ni chhi yi.

Pwapun pugu pa ghighri pɔ yəi ti nja njien.

Pi phi gho ŋkamu'ɔŋ ŋa ɔ fā'o kwà'a maon

³ Mbɔro pɔ ni Minnwi ndo mbini mbo Tāa Taatho via Jisho Krishto! Ntogo pi ŋkuon mme kwoshini yi, a chwie pia pɔ phi ŋkamu'ɔŋ ntogo pi ŋkuon ku'ɔ nu ni Jisho Krishto mon gu. Yei chwie

pia fā'o kwà'a maon, ⁴ nchho njwɛɛ nu no fā'o nu pa maon shi'i ŋa Minnwi shi mfe ne, ŋa a shi'a ma mbiri ndo pa'a ndo mfā'o kòro, ndo mba'a a ma ŋkhu, ŋa Minnwi nū'ɔŋ po ni pəi ne. ⁵ Maon pigho pɔ pi yəi, mbo pəi ŋa ntogo ŋkuon pin, Minnwi chho ŋkē'i vəi ni ghri yi, ti pəi shi nu'uj mfā'o lūgu nu ŋa Minnwi shi nōon ni pəi mon ndugwi llé ne.

⁶ Nthe pa nnu pei, pəi tho mfā'o pwatua, nji'i nthe no ha'an no muun kuo ndii, a pie ŋa pəi fā'o pə'i njū'ɔ nthe ntou pa moon nu ne, ⁷ nne ŋa pin yɔ shi nōon non yi ŋa a ŋkien yi, wu'ɔ no ha'an pi ghà njwə'i laonjo ni mōon no chwie nu a pɔ yi taonjaon ne. Ndo pin yɔ ŋkien yi nchaa laonjo, nthe ŋa laonjo ghà mbiri. Ndi ŋa pin yɔ nōon non yi ŋa a ŋkien yi ne, kan ɔ shi mfā'o tōo nu pugu pa ndigha'o ni gha'o nu ndii ŋa Jisho Krishto shi mbini nōon non yi ne.

⁸ Nji'i nthe no ha'an pəi lo njəi vi ne, pəi khwā vi. Nji'i nthe no ha'an pəi lo njəi vi ndwe ne, pəi pin vi, mfā'o pwanju'ɔ ni fi'i ŋkwan pwatua pwapwa ŋa minthe pa'a ŋon lo mfi'i, ⁹ nthe ŋa pəi shi mfā'o kanein pin yəi, mbo ŋa nchəi yəi lūgu.

¹⁰ A ni mbo nthe pi lūgu nu yei ŋa pa njəili'i Minnwi ni nta'a, ndo mbie pɔpɔo njəi, nchrā nthe fé yei ŋa Minnwi shi mfe ni pəi ne.

¹¹ Pugu ni ŋkāa no ji nu ŋa ndii gho shi mbo pi ndii kho pugu pa ŋa a shi mbo pi ŋkwan nein. Yei ni mbo ndii ye ŋa Jijwe Krishto ŋa a pɔ mbin pugu ne ni ntho nshwei vugu ni ŋgə'i ŋa Krishto shi ntii shii mon gho ne ŋkaon ndii maa ŋkā'o pugu pa ndigha'o ŋa a shi njou njin yi ne.

¹² Minnwi ni nōon ni pugu ŋa pugu lo nji'i mfā'a nu nthe pi non yugu, pugu fā'a nthe pi pəi, no ha'an pi kwo chii ndwe ni pəi

ntɔgɔ pi mbhɔ ɲgwa pɛ ɲa pugu ni nchii ɲkɛni pwa pisha'akho ni pɛi ntɔgɔ pi mbhɔ Jijwe Minnwi ɲa pi taonj llo po. Pa nnu pei ni mbo pa nnu ɲa nji'i nthe pi ghanj taonj Minnwi shigi nɔ pɛ'i nu.

Gɛ ɲa pɛi chhɔ chɔmbhi taonjaonj

¹³ Nthe yie gho, pɛi piri njù'ɔ yɛi nɔ fà'a, nchhɔ ni lina, nù'ɔɲ ɲguonj njù'ɔ yɛi ɲkuonj pwapuj ɲa pi shi nɔonj ni pɛi ndii ɲa Jishɔ Krishto pini nɔonj nonj yi nɛ. ¹⁴ Nɔ puonj ya'ɔ nchò, ki'i pɛi yi'i mfe njù'ɔ yɛi ni ɲkwanj shòrɔ nu ɲa pɛi ni mfà'ɔ ndii ɲa pɛi ni mbo monj ki ji nɛ. ¹⁵ Ndɔ nɔ ha'anj ju ɲa a mɛinj vɛi pɔ pi yi taonjaonj nɛ, pɛi ɲkaa pɛi pɔ taonjaonj monj ɲguonj mbha nnu pɛi ghao, ¹⁶ ɲa pi nà'anj ɲa, "Pɛi pɔ yi taonjaonj nthe ɲa mi yi taonjaonj."

¹⁷ Pɛi ɲkɛi gho nɔ Taa ɲa a ghà nsha'a ɲguonj ɲgwa ghao ki lɔ nɔonj shieligi, nsha'a pa ɲgwa pi ɲkwanj nɔ ha'anj mbha nnu yugu nɔonj nɛ, a pie ɲa nɔ pa ghini ɲkuonj shhe heinj, pɛi chhɔ pigɛi chɔmbhi yɛi ɲkuonj shhe heinj pi ni pɔgɔ Minnwi, ¹⁸ mbɔrɔ nthɔ nji nu ɲa pi ni njuonj vɛi mfu'u monj mbha nnu chɔmbhi ki ghɛrɛ ɲa pɛi ni njɛ'i llo mbhɔ pa ɲkhu pa taa pɛi nɛ, ki lɔ mbo pi ni pa maonj ɲa a ghà nda'a mbiri nɛ nɔ pa maonj tininchuonj pugu pa laonjo. ¹⁹ Pi ni njuonj vɛi pi ni mbwa chhi Krishto, mbo chhi ɲa a pɔ nɔ yi muonj minji ɲa a lɔ nji'i mfà'ɔ ntɛi ki kɔrɔ nɛ. ²⁰ ɲkaonj Minnwi maa nchwɛ mbhi, a ni ɲkwo chu'ɔ Krishto, ndɔ nɔonj vi monj ndugwi llɛ pei nthe pi pɛi, ²¹ ɲa pɛi tɔgɔ mbhɔ yu mbinj Minnwi nɛ. A ni mbi'i Minnwi gho mbi'i vi monj gu mfe ndigha'ɔ gho, nne ɲa pinj yɛi pugu pa kwà'a yɛi pɔ pi mbinj Minnwi.

²² Ndwe ɲa pɛi chwɛ nonj yɛi mbo yi taonjaonj ntɔgɔ pi ɲkuonj ya'ɔ nu nnu shini ndɔ nchwɛ nɛ, ndɔ mbini mfà'ɔ ɲkienj khwà nonj nɔ pa linj monj pinj nɛ, pɛi khwà nonj pɛi shishi'i ni ta'anju'ɔ, ²³ ɲa pi phi vɛi ɲkamu'ɔɲ, pa'a ndɔ ntɔgɔ pi ɲkuonj mbhɛ yaonj ɲa a ghà mbiri nɛ, pi phi vɛi ntɔgɔ pi ɲkuonj yaonj ɲa a shi'a nji'i mbiri nɛ, mbo chrà Minnwi. Chrà gho yi maonj ndɔ ɲkina ki ndugwi yi.

²⁴ Nthe ɲa,

"ɲguonj chɔmbhi ɲgwamishua pɔ pi nɔ trũ,

ɲguonj ndigha'ɔ yugu ghao pɔ pi nɔ frawa trũ.

Trũ ghà mbràɔ, frawa chu'ɔ ɲgũ.

²⁵ Ndɔ chrà Taathɔ kina ki ndugwi yi."*

Ndɔ chrà yei pwa pisha'akho ɲa pi ni nchii ni pɛi nɛ.

2

Ngù'ɔ ɲa a yi maonj pugu pa ɲgwa taonjaonj

¹ Nnɛ, pɛi mī'anj ɲguonj mbha nnu piphi ghao, pugu pa lɛ'ingienj, pugu pa mbha nnu mifi, ni kighi'ɛ, pugu pa chhu nu phi thɔ ɲgwa. ² Nɔ puonj prɔ ɲa pi wu'ɔ ɲka phi vugu phi nɛ, pɛi shigi nuanj nu ɲkienj pini shi'i mbo yi jijwe nne ɲa pɛi shi ntɔgɔ ɲkuonj gho ɲku'ɔ monj lūgu nu. ³ ɲa ɲwa'anli Minnwi chhu ɲa, "Pɛi ɲkaa pɛi ni njwe'i njɛi ɲa Taathɔ ya mbwa."

⁴ Nɔ ha'anj pɛi thɔ nu njɛi vi nɔ ɲgù'ɔ ɲa a yi maonj, ɲgwamishua lāa, ndɔ ɲga mbo ligi Minnwi nɛ, mbo pi ɲgù'ɔ ɲa pi chu'ɔ ndɔ mbo ɲkienj yi. ⁵ Pɛi nduthɔ yɛi pɔ nɔ pa ɲgù'ɔ maonj ɲa pi thɔ ɲkrao nu ɲku'ɔ nu nɔ gho nɔ nda monj Jijwe nɔ pɔ nu ghanj fe'ingienj Minnwi yi taonjaonj, nɔ fe nu maonj fe'ingienj ɲa Minnwi pinj nɛ, mbo yi monj jijwe ntɔgɔ pi

* 1:25 1:25 Ishaya 40:6,8.

mbho Jisho Krishto. ⁶ Nthe na a po mon Nwa'anli Minnwi na, "Lii njei, nu'on ngyu'w chae Shayaon, mbo ngyu'w nchini nda na nchu'w nu'on, mbo ngyu'w pwapwa.

Sheshenon na a pin vi ne mba'a a le ma mfa'w lritho." ⁷ Nne ndigha'w gho po pi ni pae na pae pin ne, ndo ni ngwa pe na pugu lo nji'i mbin ne, "Ngyu'w ye na

ghan krao nda ni ndaa ne pini mbo ju ndugwi ngyu'w shi'i," ⁸ mbini mbo, "Ngyu'w ki'ingini, mbini mbo ngyu'w ma'an ngwa shhe."

Pugu korw nthe na pugu chi'e chrà Minnwi, no ha'an pi ni nu'on vugu na pugu chwie ne.

⁹ Ndo pae po pi ngwreingwa na pi chu'w, mbo ghan fe'ingien Minnwi ndo mbo pa pifuson, ngwa taontaon, ngwa na pugu po pi ji ne, na pae chii ndipwa Ju na a ge vae mfu'u vae mon njin ni'in vae mon li'e pwapwa yi. ¹⁰ Yichae ndii ni mbo pa'a pae lo nji'i mbo ngwa Minnwi, ndo ndwe pae ngwa pi, yichae ndii ni mbo pa'a pae lo nji kwoshini Minnwi ndo ndwe pae fa'w kwoshini yi.

¹¹ Pa nkiej lin pan, ndigaei vae, pae no pa ghini ndo mbo no ngwa na pi you vugu ne, pae la'i pa nnu khwa nu pa nnu totro na pugu tho ma'an nchho pugu pa nchei yei ne. ¹² Mbha nnu pae shina pa ngwa pe na pugu lo nji'i mbin Minnwi ne po yi chiihii, nne na ndii na pugu chra nthe vae no ghan phi ne, pugu nthe pugu yei mbha nnu shi'i pae nga'w Minnwi lle na a le ntho ne.

Ya'w nu ncho pa thishi

¹³ Nthe pi Taatho, pae ya'w ncho nguon pa thishi na ngwamishua nu'on ne. Ya'w ncho fion Roma,

mbo mme taatho, ¹⁴ nja'w ncho ghan sha'a ngwa no ngwa na Minnwi togo mbo fion Roma ntaon vugu no fe nu no ni ngwa pe na pugu chwie phi ne, ndo mbini nga'w ngwa pe na pugu chwie shi'i ne.

¹⁵ Nthe na a nnu na Minnwi ta'a nu ne, na pae kie nkuon chwie nu shi'i, nchri chra ki ji na pa nana gha nchra ne. ¹⁶ Pae chho chombhi yei no pa ngwa na pugu lo nji'i mbo pa kuna, ndo ki lo ndogo ji nu na pae lo nji'i mbo pa kuna ne nkuru pi nnu piphi no gho, pae chho pi no puon fa'a Minnwi. ¹⁷ Pae gha'w nguon ngwa ghao. Nkhwa pa lin mon pin, mfa'w pogo Minnwi, ngino fion Roma.

Ntigi ni pa puon fa'a

¹⁸ Pa puon fa'a, pae ya'w mbo taatho pae ni nguon gha'w nu ghao, nja'w ncho yugu ki lo ngu'w mbo pi pe taatho na pugu ngwa shi'i mbini mbo ngwa juju ne, nji'i nthe pi pi piphi nkaa pugu. ¹⁹ Minnwi shi mfe mboro ni pae nthe yie, no ha'an pae ntii shii mon ngae'i ki mbho yei lo mbo no gho, nthe pi na pae ji nnu na Minnwi ta'a nu ne. ²⁰ Nthe na pae shi nshei pi kho no ha'an pae nchwie phi, pi wie vae, pae tii shii mon gho? Ndo ti pae nchwie shi'i pi wie vae, Minnwi fa'w pwatua ni pae nthe yie. ²¹ Nthe na pi ge vae nthe pi yei, nthe na Krishto ni njei ngae'i nthe vae, mien li ni pae, nne na pae chu'w chhikwo yi. ²² A shini ndo nchwie phi, ndo pa'a kan ta'a chra mifi lo mbo ncho yu.

²³ Ndi na pi ni ngwe'i vi ne, a shini ndo ndu'u, ndii na a ni njei ngae'i ne, a shini ndo nguru non, a ni ngu'w ngaei shhi ntho mfe non yi ni Minnwi, mbo non na a gha nsha'a ngwa ni ndindi ne. ²⁴ Ju ndutho yi ni ntien phi yia mbin yu nkuon wa'a nne na

pia khu nthe phi, mbo yi maon mon ndindi. Ntogo pi nkuon pa fi pi, ghino yei po yi yigi. ²⁵ Phei ni nchho faan ndaon no pa minji, ndo nkwo pini ndwe njei nke'i vei, mbo ngan lina ni nchei yei.

3

Pa pinge lan pugu pa laon pugu

¹ Wu'c nenne, pa pinge lan, phei ya'o ncho laon phei, nji na sheshenon vugu mien ki lo mbin chra Minnwi, a nthe pugu shi nkara mbin pi wu'c no yei nu mbha nnu ngwe pugu, pi ki phei lo nchra nnu, ² ndii na pugu yei nkwan ha'an mbha nnu phei yi ya'o ncho ndo mbo yi taontaon ne.

³ Ki'i chwie nu non yei po pi yi ngrao non no pa pa'a nu tho, pa gwe nu shiga tininchuon, ki nkwan ndhwi na phei ma'an nu ne.

⁴ Chwie nu non yei mbwa po pi yi mon njuc, mbo ye ndipwa na a shi'a ma mbiri ne, mbo yi jiwwe juju pugu pa yi chichhi. A yie na a pwa ligi Minnwi. ⁵ Nthe na yei nkwan ha'an pinge taontaon lleshhi, na pugu ni nu'on kwa'a yugu mbin Minnwi, ni nchho nchwie non pugu mbwa, togo pi nkuon ya'o nu ncho laon pugu, ⁶ wu'c no ha'an Shera ni nja'o ncho Abraham ti nchho mein vi pi ni taatho. Ndo phei pa puon pi no ha'an phei nchho nchwie shi'i ki lo mbogo sheshe yaon.

⁷ Wu'c nenne, pimbia, phei chho phei pa gwe phei mon nkwan shendaon na a ka'o ne, ni ji nu na pugu shi lo ntini no phei. Nga'o vugu nthe na phei pugu shi mfao fe chombhi na Minnwi shi mfe ne ka'a. Phei chwie nne nji na ki'i luon Minnwi yei fa'o ki'ingini.

Yei nu ngoe'i nthe na phei chwie nnu ndindi

⁸ No lugwi nu, phei po ni ta'a ncho, mfa'o kwoshini ni non phei, mfa'o khwa non shina phei, ni njuc'c pogo ndo mfa'o ju non.

⁹ Ki'i ndu'u phi ni phi, ki we'i ni we'i, ndo ka lu'u pi ni mboro, nthe na mboro yaon na Minnwi ni nka'a no fe nu ve ndii na a ni nge gho ne. ¹⁰ Nthe na Nwa'anli Minnwi chhu na,

Sheshenon nta'a nu mfa'o nchho shi'i ndo njei pa nnu shi'i na a tho ndogo li'i ne,

ki'i pa chra piphi taon ncho yu, ki pa chra le'ingien,

¹¹ a pa'a nkunu yi ni phi ndo nchwie shi'i, a shigi ghighri ndo njou njin yi.

¹² Nthe na ligi Taatho po mbin pa ngwa ndindi a lo mbini nja'o luon Minnwi yugu.

Ndo Taatho gha mbiri ligi yi ni pa ghan chwie phi.

¹³ A shi mfe go ngoe'i ni phei no ha'an phei shigi chwie nu shi'i?

¹⁴ Ndo phei nji'i njei ngoe'i nthe na phei chwie nnu na a ka'o ne Minnwi fe mboro ni phei. Ki'i phei pogo sheshenon, ndo ki'i njuc'c yei ghana vei. ¹⁵ Ndo phei gha'o Krishto no Taatho mon njuc'c phei, mbiri non yei nguon ndii no fe nu khwe ni sheshenon na a pie vei ni nnu nthe kwa'a na phei fa'o mbin phei ne, ¹⁶ ndo phei chwie ni juju pugu pa pogo. Nganthe yei po yi shieshie, nne na pi nchhu nnu piphi tho phei, lritho wein ngwa pigho na pugu we'i mbha nnu shi'i yei mon Krishto ne. ¹⁷ Nthe na a pwa no yei nu ngoe'i nthe chwie nu nnu shi'i no ha'an a mbo nnu na Minnwi ta'a nu ne, ncha yei nu ngoe'i nthe nchwie nu phi.

¹⁸ Nthe na Krishto ni njei ngoe'i* nkaa yu ta'a nge nthe phi, mbo non ndindi no ligi ngwa piphi,

* 3:18 3:18 Pichei pa Nwa'anli Minnwi chhu pi na nthe na Krishto ni nkhu nthe phi.

nne nɔ thɔ nu ni pia njəi Minnwi nɔ ghɔ. Pi ni njwi vi monj freinoj, ndɔ pi chwɛ a pɔ yi maonj monj Jijwe Minnwi†.

¹⁹ Monj Jijwe ghɔ, a ni ngəi nchii chrá ni pa jijwe ɲa pugu pɔ monj chəinj nɛ, ²⁰ mbɔ pa jijwe ɲa pugu ni ma ntinithɔ ndii ɲa Minnwi ni nthɔ mfá'ɔ wəinj njú'ɔ monj llembi Noa, nɔ ha'anj pi ni nthɔ nchwɛ ɲkɛj mme pie ɲa pɔ nɔ nda nɛ, ɲa shigei ɲgwa, mbɔ fúonj ɲgwa, ni ndúgu monj ghɔ ntɔgɔ ɲkuonj ɲkhí. ²¹ ɲa a ni mbɔ li nchhɔ nɔonj kwe ɲkhí ɲa a lúgu ni pəi ndwe, ki lo mbɔ pi nɔ yaonj fu'u nchhi mbinj nonj, ndɔ a pɔ pi píe ni Minnwi nɔ chwɛ nu ɲganthɔ yia pɔ yi taonjtaonj‡, ntɔgɔ pi ɲkuonj ku'ɔ nu Jishɔ Krishto monj gu.

²² Jishɔ Krishto yei ɲonj ɲa a ghəi pɔ, nchhɔ ɲgei mbhɔ Minnwi yi ji, nthɔ nsha'a pa ghanj ntaonj Minnwi pugu pa thishi monj pɔ pugu pa ghanj nji.

4

Chombhi ɲa a fā'ɔ kwrí nɛ

¹ Nthe ɲa Krishto ni njəi ngə'i monj freinoj nɛ, pəi piri nonj yəi monj ta'a ɲkwanj pi'i nu, nthe ɲa sheshenonj ɲa a yəi ngə'i monj freinoj nɛ lo nu'uj nchhɔ nu monj phi. ² Llo ndwe ɲgəi nu shhi, pəi chhɔ pigəi chombhi yəi ɲkuonj mbhi heinj ki lo nthɔ nchwɛ pi nnu ha'anj ɲgwamishua shɔrɔ nu nɛ, pəi chwɛ pi nnu ɲa Minnwi tā'a nu nɛ. ³ Nthe ɲa ndii ɲa a tɔgɔ nɛ kwo yienj nɔ chwɛ nu nnu ɲa pa ghanj ki pinj Minnwi khwá nɔ chwɛ nu nɛ. Pəi ni nchhɔ chombhi tɔtrɔ, nshɔrɔ njú'ɔ, mbaa là'ɔ, ngəi nu monj pa li'i ji ki tou, pa li'i nnu là'ɔ, ni'inj nonj yəi monj wuwuru gha'ɔ nu

pa nnwi. ⁴ Monj ɲguonj pa nnu pei, pugu ghà ɲgráo ɲa pəi lo nu'uj nturu pəi pugu nɔ chwɛ nu pa nnu ɲa a shi mbiri vəi piri nɛ, nne pugu chhu phi tho ghɔ, ⁵ ndɔ pugu shi ntaa nonj yugu ni Minnwi, ɲa a piri nonj yi nɔ sha'a nu ɲgwa maonj pugu pa ɲgwa khu nɛ. ⁶ Nthe yei nnu, pi chii ɲkini pwa pisha'akhɔ nji'i nthe ni ɲgwa pɛ ɲa pugu khu nɛ, ɲa nji'i nthe nɔ ha'anj pi sha'a vugu monj freinoj nɔ ha'anj pi ghà nsha'a ɲgwamishua nɛ, minthe pugu fā'ɔ chombhi monj jijwe ɲkwanj ha'anj Minnwi ghà nchhɔ nɛ.

Nkienj ɲganj lina ni pa maonj ɲa Minnwi fɛ nɛ

⁷ Ndi ɲa ɲguonj pa yaonj ghao shi ndugwi nɛ kwo para, nthe yie ghɔ, pəi fā'ɔ wəinj nonj, nchhɔ ni lina məi nne ɲa minthe pəi luonj Minnwi. ⁸ Nkienj mme nnu ɲa a nchaa ɲguonj yi nɛ pɔ ɲa pəi khwá nonj pəi ni ta'anju'ɔ, nthe ɲa khwá ghà ɲkuru ntou phi. ⁹ Pəi ghrá maonj ɲa pəi fā'ɔ nda pəi nɛ shina pəi ki lo nduo nu. ¹⁰ Nɔ ɲkienj pa ghanj lina ni pa ɲkwanj ɲkwanj yaonj fɛ llo mbhɔ Minnwi, sheshenonj ghère vichəi ni ɲkienj yaonj fɛ ɲa Minnwi fɛ ghɔ nɛ. ¹¹ Sheshenonj ɲa a chrá nɛ, chrá nɔ ɲonj ɲa a chhu pi pa ɲkini llo mbhɔ Minnwi, sheshenonj ɲa a fā'a nu nɛ, fā'a nɔ ha'anj a fā'a pi ni ghrí ɲa Minnwi fɛ nɛ, nne ɲa monj ɲguonj yaonj ghao, Minnwi shi mfá'ɔ ndigha'ɔ yi ntɔgɔ pi mbhɔ Jishɔ Krishto, mbɔ ju ɲa ndigha'ɔ pugu pa ghrí pɔ pi ji ki ndugwi yi nɛ. A pɔ nenne.

Yəi nu ngə'i nɔ ɲganj pinj

¹² Nkienj pa linj panj, ki'i pəi ghráo titini mɔonj nu ɲa a nii vəi

† 3:18 3:18 Yichəi shendaonj nɔ chhu nu nnu yei pɔ ɲa, monj jijwe yi. ‡ 3:21 3:21 Yichəi shendaonj nɔ chhu nu nnu yei pɔ ɲa A pie ni Minnwi llo monj ɲganthɔ yia ɲa a yi taonjtaonj nɛ.

no mōonj nu vëi, pi no ha'anj a tho ndōgo yichëi ngin̄i nnu ndōgo li'i mbinj pëi. ¹³ Ndo pëi ka fā'o pi pwatua na pëi fā'o yëi ghrà ngë'i na Krishto ni njëi në, nne na minthe pëi nkaa pëi fā'o pwatua pugu pa pwanju'ō ndii na Krishto shi mbini nu'unj ntho monj ndigha'ō yi në. ¹⁴ Pi ngwë'i vëi nthe pi ligi Krishto, kanj pëi fā'o mborō, nthe na Jijwë ndigha'ō pugu pa yi Minnwi pō mbinj pëi. ¹⁵ Ndo ki'i sheshenonj vëi yëi ngë'i nthe pi na a njwi nonj, ki ngina, ki ngūo nnu mbimbhi, ki chëinjkichini. ¹⁶ Ndo ti sheshenonj vëi njëi ngë'i nthe pi na a Krishten, ki'i a fā'o lrithō, a fë pi ndigha'ō ni Minnwi na a pinj ligi Krishto. ¹⁷ Nthe na ndii sha'a kwo kã'ō, ndo pi fūonj një sha'a pi monj mbaanda Minnwi. Ti ä një pi ni pia, kanj a shi mbo pi neinj ni ngwa pë na pugu lo nji'i mbinj pwa pisha'akhō Minnwi në? ¹⁸ No ha'anj Nwa'anli Minnwi chhu na, "Ä nga'a ni nonj ndindi no lūgu nu, kanj shwëi yi shi mbo pi neinj ni pa ghanj ki gha'ō Minnwi, pugu pa ghanj phi?" ¹⁹ Nthe yie ghō, ngwa pë, na pugu yëi ngë'i nthe na a nnu na Minnwi tã'a nu nthe vugu në, fë nchëi yugu ni Minnwi mbuonj vugu na a kã'a ki fii, no ha'anj pugu ghëi shhi ntho nchwë nnu na a kã'ō në.

5

Kë'i minji Minnwi

¹ Nenne, mã'anj ghrí pa thishi na pugu tho nje'i ngwa shina pëi në, no yichëi ta'a nthishi na a ghà nje'i ngwa ndo mbo minjkwentie pa ngë'i Krishto ndo mbini mbo nonj na a shi mfā'ō ghrà monj ndigha'ō na pi shi nōonj në, ² na pëi kë'i minji Minnwi shina pëi, ndina ni pugu ki lo nthe pi na

pi yí'i vëi yí'i, ndo a pō pi monj khwā njū'ō yëi nkwanj no ha'anj Minnwi tã'a nu na pëi chwë në, ki lo mbo nthe pi njū'ō mbinj, mbo nthe pi khwā njū'ō no fã'a. ³ Ki lo ntho nsha'a ngwa pë na pëi lina nu ni pugu në, pëi nōonj pi li ni pa minji pighō. ⁴ Ndi na Taathō pa Nkë'i Minji tho në, pëi shi mfā'ō nkie ndigha'ō na a shi'a ma nkhu në. ⁵ Wu'ō nenne, pëi na pëi pa mikë'i në, ya'ō nchō pa thishi na pugu ye'i ngwa në. Nguonj vëi ghao pō pa ghanj jū nonj ni nonj pëi nthe na, "Minnwi lãa ngwa ha'anj pugu kërē nonj yugu tothi në, nōonj pwapunj yi ni ngwa ha'anj pugu shwi'i nonj yugu shhe në." ⁶ Nthe yie ghō, pëi shwi'i nonj yëi shhe shhi Minnwi na a fā'ō nji no li'i nu vëi në, nji na ndii shi nga nkã'ō, a kërē vëi tothi. ⁷ Pëi tho ncha'a nguonj pa lrí pëi mfe nu ghō nthe na a ghà ndina ni pëi. ⁸ Pëi chhō ni lina mëi, nchhō njra nu. Mbina vëi, mbo deví, nyienj nu no pa'ō na a wara nu, ntho ntã'a nonj nshãa vi. ⁹ Ndo pëi li'i vi, nthi a tini monj pinj yëi, nji nu na nkwanj ngë'i na pëi tōgo nu monj ghō në, pa linj pëi monj nguonj mbhi ghao tōgo nu monj ghō nkaa pugu. ¹⁰ Pëi shi nga nkwo yëi ngë'i no kuo ndii, Minnwi na a fā'ō nguonj pwapunj, ngë vëi na pëi fā'ō yëi ghrà ndigha'ō yi na a lo mfā'ō ndugwi yi monj Krishto në, ju nduthō yi shi nchwë pëi kã'ō, ntuonj vëi, mã'anj ghrí yëi ndo mbini nchwë pëi thi shi'i. ¹¹ Nguonj ghrí ghao, nguonj ndii ghao pō pi ji ki ndugwi yi. A pō nenne.

Ndugwi njinj mã'anj nu chrà

¹² Shaila*, ndinj via, na minthe nonj yí'ē nonj yi mbinj yu no ha'anj njëi në, ghëre a no nã'anj nu muunj kuo njwa'anli yëi. Ntho mã'anj

* 5:12 5:12 Gri fã'o pi na Shivanu, mbo nkwanj ha'anj pi ghà mbini mëinj Shaila ghō në.

ghrî yêi ndo nchhu nu ni pêi ña
 yei pwapuñ Minnwi shishini. Pêi
 thi mon ghô a tini. ¹³ Yichêi ta'a
 choshi nò yêi ña a pò Babilonê,
 ña pi chu'ò vi ñkaa yu nê mǎ'an
 chrà yêi. Maaku muuñ a mǎ'an
 chrà yêi ñkaa yu. ¹⁴ Pêi chrā ni
 non pêi ni pan nu nò nōon nu
 khwǎ ghan pin.

Ghighri pò mbin ñguon vêi
 ghao ña pêi pò mon Krishto nê.

Mbra nwa'anli Pita Kāon nu pa tho nnu

Nwa'anli yei nā'an Pita mfe ni pa ntou pichəi pa ghan pin lleshhi. Pita ni ndōgo nthi mi nō ta'a non ja pugu Jisho ni mbo ndii ja Jisho ni fā'a nu ne, nō nā'an nu nkwin pa ghan pin ni pa nnu ha'an pi ni nje'i vugu nō gho ne.

Pa njəli'i mifi ni ntho nchhu nu ja nō ha'an Jisho lo naa ntho ne, mba'a a shi nu'un mbini ntho. Pugu shini ndo mbi'i ja lembhi shā'a tho nu, nne pa'a ndo nchho chombhi yugu mon shigao mbho. Pita nā'an ntho nchhu nu ja wu'ō nō ha'an ju ndutho yi ni njəi ndigha'ō Jisho nkuon mbra ne, a nō ha'an sheshenon shi njəi ndii ja Jisho shi mbini ntho ne. Pita shrā ntigi pa masha mifi paa, ndo nā'an njō ja Minnwi shi mfe ni pugu ne.

Pita nōon ja nnu ja a chwie pini nu Jisho yiri ne po ja ngwa pā'a nkunu yugu ni phi. Pa ghan pin fā'ō nō chho nu chombhi shishi'i ja a linaon ni kwā'a nō ha'an pugu chho njwəe po fhi pugu shhe fhi llo mbho Minnwi mbho li'i ja ndindi po ne.

Mā'an nu chrà

¹ Nwa'anli yei llo mbho mu Shemu Pita, mbo muon fā'a, ndo mbini mbo ngan ntaon Jisho Krishto ngəi nu ni pəi ja pəi fā'ō pin ja a ta'a nkwan pugu pa yigi ntogo pi nkuon ndindi Minnwi via ndo mbo nkwe via, Jisho Krishto ne.

² Nduon ja Minnwi pīgi pawun yi pugu pa ghigri yi ni pəi mon ji nu vi pugu pa Jisho Taatho via.

Nkwan ha'an ghan pin fā'ō nō chho nu chombhi yugu ne

³ Ntogo pi nkuon nji yi nō Minnwi, a fe nguon yaon ja a pie ja pia fā'ō nō chho nu chombhi pogo Minnwi. Pia fā'ō nguon maon pei ghao ntogo pi nkuon ji nu mi, mbo ju ye ja a gē via ja pia tho njəi vi ntogo pi nkuon ndigha'ō yi pugu pa mbha nnu shi'i. ⁴ Ntogo pi mon yei shendaon, a fe pa mbwa kà'a pugu pa kà'a lien ni pia, nne ja nkie nkuon pa kà'a pigho minthe pəi tei piri nu ja a po mon mbhi nthe khwā phi ne, mfā'ō puon ja a po nō yi Minnwi.

⁵ Nthe yei nnu, pa'ō ni nguon ghrī yo ghao nō pīgi nu mbha nnu shi'i nkuon pin, nkuon mbha nnu shi'i yo pīgi ji nu nnu, ⁶ nkuon gho pīgi wəin non, nkuon wəin non pīgi tiishii, nkuon tiishii pīgi pogo Minnwi, ⁷ nkuon pogo Minnwi pīgi khwā mon pin, nkuon khwā mon nda pin pīgi khwā nguon ngwa.

⁸ Nthe ja pəi mfā'ō pa mbha nnu pei ndo nku'ō mon gho mbigi ngəi shhi, kan pəi shi nji Taatho via mbo Jisho Krishto mon shendaon ja a shi nchwie pəi fā'a shishi'i ndo njun ntien ne. ⁹ Nthe ja sheshenon ja a pou pa mbha nnu pei ne, ligi yi tho nchri nu ti nchəin mon nthinkwo ja a lo nu'un njəi li'i, nkwo li'e nkwan ha'an pi shigao vi mon pa phi ja a ni mbo mon gho ne.

¹⁰ Nthe yie gho ma pa lin pan, pəi ya mba'ō nō nōon nu ja Minnwi gē vəi ndo nchu'ō vəi nō ngwa pi shini, nthe ja pəi nchwie pa nnu pei, pa'a pəi lo ma ngū mon pin yəi. ¹¹ Nthe ja mon yei shendaon, pi shi mfe ghrī ni pia nō nii nu mon Sha'afuon ki ndugwi yi, mbo yi Taatho ndo mbo nkwe via, Jisho Krishto.

¹² Nthe yie gho, nshi ngu'ō nchho nkwin vəi nguon ndii ni

pa mbha nnu pei, nji'i nthe pi no ha'anj pæi ji ndo nkwo ya mbhi kwo yæi mon nnu shini ja pæi fã'o nε. ¹³ Mbi'i ja a kã'o væi no kwēne nu væi ntogo pi nkwoon kwinj nu væi, no ha'anj ngu'c mbo yi maonj nε, ¹⁴ nji nu ja ndii shrão freinonj nchi'a yei kwo para no ha'anj Taatho via Jisho Krishto ni nkwo chwie nji nε. ¹⁵ Mba'o nu ni nguonj kãa nu ghao nne ja nshi nga mienj mbhi yei, pæi kwinj pa nnu pei monj sheshe ndii.

Pa ngwa ja pugu ni njæi ndigha'o Krishto

¹⁶ Pigi shini ndo njou pi njinj mishweishwei ja ngwa pi'i ni lina tho yugu ndii ja pigi ni nchwie pæi ji tho nu Taatho via, mbo Jisho Krishto, monj ghrí, ndo ti pigi ni nka yæi pi ndigha'o yi. ¹⁷ Ndi ja Minnwi Tãa ni mfe ndigha'o ni Jisho Krishto ndo nõonj vi no nonj ndienj nε, Ndigha'o Tethe gho ni nchhu gho ja, "Yei nkienj Muunj a ja nkhwã, mfã'o pwatua nthe vi." ¹⁸ Pigi nkaa pigi ni nja'o nggã yei llo po nthe ja pigi pugu ni mbo nkwoon mbra Minnwi gho ka'a, mbo mbra taonjtaonj.

¹⁹ Pia fã'o chrã ja pa njæili'i Minnwi ni nchhu nε, mbo yaonj ja a nthe nonj fã'o tininju'c nkwoonj gho, ja a pie ja pæi ni'ij njù'c yæi nkwoonj gho no lanj ja a kii nu mon njinj ti mbhi shi nu'uj ndanj, lí'e finæi muunj tutu'u the njù'c pæi. ²⁰ A pwa ja pæi fionj nji yei, ja nkini Minnwi ja pa Njæili'i Minnwi nã'anj monj Nwa'anli Minnwi nε lo mbie ja nonj tũgu pi nkwanj ha'anj a ywerε ji nε.* ²¹ Nthe ja yichæi chrã llo mbho njæili'i Minnwi shini ndo mbo fo ja a llo pi monj khwã njù'c nonjmishua, ndo ngwa ni nchrã llo mbho Minnwi

no ha'anj Jijwe Minnwi ni mfe nji ni pugu nε.

2

Pa masha pugu pa njæili'i mifi

¹ Ndo pa njæili'i mifi ni ntaonj shina pa ngwa Ishrae lleshhi, wu'c no ha'anj pa masha mifi shi ntaonj shina pæi nε, ja pugu shi ni'anj nii shina pæi ni pa ntigi piphi ja a yi piri ngwa nε, ntho ndãa Taatho ja a yuonj vugu nε, nne Minnwi shi nshi'i vugu pi ni tei monj kwo ndii. ² Nto ngwa shi njou njinj mbha nnu tãtro yugu, nthe vugu, pi chrã nnu piphi nthe shendaonj nnu shini. ³ Monj shõro nu njù'c yugu, pugu shi nchigi væi ni pa chrã mifi. Minnwi ni nkwo piri njó yugu ti a kã'o, ni nkwo kã'a piri nu vugu ti a kã'o.

⁴ Minnwi shini ndo mienj pa ghanj ntaonj pi ndii ja pugu ni nchwie phi nε. A ni mã'anj vugu monj mõnonj li'i ha'anj pi ni nũ'õnj vugu monj cheinj monj li'i njinjnjinj ntho njwere llembi shã'a. ⁵ Minnwi shini ndo mienj pa ngwa fie lleshhi nkienj Noa ja a ni nkwe vi, mbo nganj chi nnu ndindi, pugu pa khwachæi ngwa nduonj. Yei ni ndõgo li'i ndii ja a ni nkuru mbhi ja ngwa ki ya'o nchõ yi ni mbo fo nε ni nkhi. ⁶ A ni nga nda'a, Minnwi fe njó ni pa la'ataonj Shodonj pugu Gomora, ntũonj vugu ti pugu gu phu. A ni nchwie pugu po li nnu ja a shi ndõgo li'i mbinj ngwa pe ja pugu lo mbogo vi nε. ⁷ Ndo Minnwi ni nkwe Loti, mbo nonj ndindi, ja a ni mfã'o titini pigi njù'c nthe mbha nnu tãtro ngwa piphi. ⁸ Loti yei ni mbo nonj ndindi. A ni nchho mfã'o yu'c njù'c nthe pa mbha nnu piphi ja a ni njæi nu ndo nja'o nu shina

* 1:20 1:20 Yichæi njinj li'i yei pini mbo ja nkini Minnwi ja pa njæili'i Minnwi ni nã'anj monj nwa'anli nε shini ndo ndho pi monj mbi'i nu pa njæili'i pigho.

pugu lelle nε. ⁹ A mbo nenne, ɔ yəi ki'ε ηa Taathɔ ji ηkwan ha'an ηa nthe a kwe ηgwa ha'an pugu pɔgɔ vi ne mon ghagha'a ndo mbini nū'ɔn ηgwa piphɔ mon ηgə'i nchhɔ njwε llembbhi shá'a, ¹⁰ mī'εn mbo ηgwa pε ηa pugu thɔ nchwīe pa nnu totɔ ηa freinon yugu tā'a nu nε ndo mbini nthɔ nchī'ə pa nji Minnwi nɔ sha'a nu.

Pugu fā'o tininju'ɔ pugu pa nɔon non ndo ki lɔ mfā'o pɔgɔ ndi ηa pugu wε'i ghan ndigha'o nε. ¹¹ Ndo nji'i nthe pi ghan ntaon Minnwi, ηa pugu fā'o ghri a yien ntou yi ncha pa masha mifi pei nε, lɔ nji'i nchhu phi thɔ pugu, shhi Taathɔ. ¹² Ndo ηgwa pei chwīe nnu pi ki ywε, nɔ pa minyien ki lɔ mfā'o lina ηa pi phi vugu pi ηa pi wēin njwi. Pugu ghà nchrā phi ηkuon pa yaon ηa pugu lɔ nji'i nji. Pi shi nshi'i vugu ηkaa pugu nɔ pa minyien.

¹³ Pugu shi njəi ηgə'i, mbo pe ηgə'i ηa pugu ni mfe nu nε. Pugu lii a pɔ nɔ nchhɔ shi'i nɔ chwīe nu sheshe nnu ηa a shi mfe pwanju'ɔ ni freinon yugu nε mon nthe minaon. Pugu ya mbo pi ghan fe lrithɔ pugu pa shhū non nɔ ha'an pugu tūru pəi pugu li'i ji maon nε, nthɔ nchwīe nchhɔ mon mbha nnu mifi pugu. ¹⁴ Ligi yugu shi lɔ ndii nnu nduon tɔgɔ tā'a nu mingwe ηa pugu pugu shi nūan nε, pa'a pugu lɔ ma njru ni chwīe nu phi, mfi ηgwa pε ηa pugu lɔ nji'i nthi a tini nε ηgwēin mon shiri yugu. Pugu fā'o njù'ɔ ηa pi ye'i vugu ni shɔɔ nu. Nchɔnɔ pɔ mbin pugu. ¹⁵ Pugu mien ηkien ndaon, nii mon trū. Pugu tɔgɔ ηkwan shendaon ηa Balaan, mbo muon Beo, ni tɔgɔ nε, a ni ηkhwā shéi pi ηkuon tɔgɔ nu shendaon ηa a lɔ ηkā'o nε. ¹⁶ Ndo Minnwi pīga vi nthe phi ηa a ni nchwīe nε, ηkwēin, mbo minyien ηa a shi'a nchrā nε, chrā

ni ηggɔ nonmishua, ndi'i nnu llin ηa njəli'i Minnwi ni ntā'a nu nchwīe nε.

¹⁷ Ngwa pei pɔ nɔ sha'ashhe ηa ηkhɔ lɔ nji'i ntaon nu fɔ, pugu pɔ nɔ lulun ηa fin tien nyien nu nɔ ghɔ. Pi kwo piri li'i ndugwi njinjin nū'ɔn ni pugu. ¹⁸ Nthe ηa pugu chrā memme chrā ghagha, ηkwēi njù'ɔ nɔ ghɔ, mbiri ηgwa pε ηa pugu wu'ɔ ηkaka nɔ taon nu shina ηgwa pε ηa pugu wu'ɔ nchhɔ pi mon ntəi nε, ηgwēin vugu ni fi nu vugu ni pa khwā nu shuon. ¹⁹ Pugu kā'a vugu ηa pugu shi ntaon mon kūna ndo mbo pa ηkūna nduthɔ yugu mon mbha nnu totɔ. Nthe ηa sheshe yaon ηa a gha'a non nε, non ghɔ ηkūna mbhɔ yaon ghɔ. ²⁰ Nthe ηa, ə mbo ηa non kwo tei pa nnu pε ηa a ghà ntraon non mon mbhi nε ntɔgɔ pi ηkuon ji nu Taathɔ via, mbini mbo ηkwe via, Jishɔ Krishto, mbini mien non yugu maon pighɔ krao vugu ηga'a vugu, kan chombhi non ghɔ pini mbigi ncha ηkwan ha'an a ni fūon mbo nɔ njē yi nε. ²¹ A ni ηka pwa ηa pugu shi kan ni ndo nji shendaon ndindi, ncha ηa pugu ji mbini nu'un ηkara ηkūnu yugu ni kàna taontaon ηa pi fe ni pugu nε. ²² Nnu ηa lu'ɔ chrā, mbo nnu shini chhu nε lɔgɔ li'i mbin pugu, "Mingu ghà mfu'u mbini nji maon fu'u yi ghɔ" ndo "minkunan ghà ηga ηkwo shigao non yi, mbini mbini nūan mon titwrei."

3

Kà'a ηa Taathɔ thɔ nu

¹ Yei mbra ηwa'anli ηa nā'an nu mfe ni pəi ndwe, ma ηkien pa lin pan. Mon ηguon paa ηwa'anli pighɔ, nchhɔ ηkwēne vəi nɔ kwīn nu vəi nɔ fā'o nu pī'i nu shi'i. ² Ntā'a nu ηa pəi kwīn pa nnu ηa Minnwi ni ηkwo nɔon ni pa njəli'i pi pi taontaon pugu chhu

ne, pugu pa gí Taathó mbini mbo Nkwe ntógo pi mbhó ghan ntaon Krishto na pugu ni nje'í vèi ne.

³ Pèi fūon nji yei nnu, na mon pa ndugwi llembhi, ghan mā'an kwèin shi nthó ni mā'an na kwèin yugu, nthó njóu njin pa nnu piphi na njú'ó yugu chhu ni pugu ne.

⁴ Pugu shi nchhu na, "A ni nkā'a na a shi mbini nu'un nthó ti a hin? Jē fie ndii na pa taa pia ni nkhu ne*, pa nnu wu'ó ngōi nu shhi wu'ó nò ha'an pugu ni mbo mon nje mbhi ne." ⁵ Pugu lī'e nò ji nu yei nnu na ntógo pi nkuan chrà Minnwi, pa po ni nkwo pò nò ntaan ndii, shhe po yi chwīe pi llo mon nkhi ndó ntógo pi mbhó nkhi. ⁶ Ndo ntógo pi mbhó nkhi, mbo nkhi mbì, mbhi ye na a ni mbo ndii ghó ne, nkhi ni nje vi ndó shi'í. ⁷ Ndo pa po pugu shhe ye na a pò ndwe ne, wu'ó mbo ti nchəin ndwe nthe pi chrà yi ghó, nne na pi le mbiri vi ni mōon, pi nū'on vugu nthó njwəre llembhi shá'a mbo llé na pi shi mbiri ghan ki pogo Minnwi ne.

⁸ Ndo ki'í pèi lī'e yei ta'a nnu, ma nkien pa līn pan, ta'a llé ni Taathó pò pi nò ta'a nkan nga'ombhi, ta'a nkan nga'ombhi pò pi nò ta'a llé. ⁹ Taathó lo njiyiri nò chwīe nu nnu na a kā'a ne nò ha'an pichəi ngwa līi yīri nu ne, ndó a thó ngwēin pi njú'ó yi ni pèi ki lo ntā'a nu na sheshəon vèi shi'í, nthó ntā'a pi na nguon ngwa pā'a nkūnu yugu ni phi. ¹⁰ Ndo llembhi Taathó shi nthó pi nò ha'an ngina ghà ngwī'í nthó ne, pa po shi ntógo gha ni titini yōnó nu, pa maon mon po kii ndó nshi'í, nkuan shhe pugu pa nnu na ngwa ni nchwīe nu ne shi ntaon lī'í wo.†

¹¹ Ti na pi shi nshi'í nguon

maon pei mon yei nkwan shendaon ne, pèi pī'í nkwan ngwa na pèi fā'ó nò pò nu ne. Pèi fā'ó nò chhó nu chəmbhi taon taon pugu pa chəmbhi pogo Minnwi ¹² nthó njwəre nu, ndó nkōnó thó nu llembhi Minnwi, mbo llé na pi shi ntūon pa po ni mōon a shūgwi, pa maon po shūgwi mon kii nu ghó. ¹³ Ndo ntógo pi nkuan nkwan ha'an kà'a yi chhu ne, pia thó njwəre po fhi pugu pa shhe fhi lī'í na ndindi Minnwi pò ne.

¹⁴ Nthe yie, ma nkien pa līn pan, na pèi thó njwəre nnu pei ne, pèi kaa nò yèi nu na pèi pò shhi yu ki muun mi totro, ki ntəi lo mbo mbin pèi ndó mbini mbo ni ta'annggi pèi pugu. ¹⁵ Ndo mbini ndógo wēin njú'ó Taathó via, nò shina na a fe nu na pèi lūgu wu'ó nò ha'an Pò, nkien ndin via, ni nā'an mfe ni pèi nkaa yu ntógo pi nkuan fi'í shiethó na pi ni mfe ghó ne. ¹⁶ Yei nkwan nò ha'an a ghà nā'an nguon pa nwa'anli pi ghao, ndii na a chrà nu nthe nnu pei ne. Pichəi pa maon pò mon ghó na a gha'a nò ji nu na pichəi pa ngwa na pugu lo nji nnu, ndó ki lo nthi a tini mon pin, kara nchhu nnu nduon, wu'ó nò ha'an pugu ghà nu'un nchwīe ni pichəi lī'í mon Nwa'anli Minnwi ne, nne mbiri non yugu.

¹⁷ Ndo nthe na pèi kwo ji yei ni shhi ne, nkien pa līn pan, pèi lina nu na ki'í pi fii vèi ni pa nnu ntəi ngwa piphi, nne mien ki lo nu'un nthi a tini. ¹⁸ Ndo pèi ku'ó nu mon pwapun pugu pa ji nu Taathó via mbini mbo Nkwe via Jishó Krishto. Nguon ndigha'ó ghao pò ghó ndwe ti ngōi nchəin mon llembhi na mba'a ndugwi yi pò ne. A pò nenne.

* 3:4 3:4 Yei thó nchhu pi pe ngwa na pugu ni mfūon mbo ghan younjn Krishto ne. † 3:10 3:10 A pò mon pichəi Nwa'anli Minnwi pi na Pi shi ntūon.

Fũoŋ ŋwa'anli Jouŋ Kāoŋ nu pa tho nnu

Pi ni nā'an ŋwa'anli yei mfe ni pa ghan piŋ ŋa pugu ni mbo moŋ fiŋtho ne. Pichəi shini ndo nu'un nthi moŋ piŋ mbiŋ Jisho ŋkwan nō ha'an pi ni nje'i vugu nō gho llo moŋ nje yi ne.

Pa ŋwa Gri ni mbi'i ŋa freinoŋ pigi a wu'ō mbwa jijwe ŋoŋ, nne pa'a ndo mbiŋ ŋa Minnwi shwi'i ŋkuoŋ shhe hein nō ŋoŋ ŋoŋmishua moŋ freinoŋ. Nji'i nthe pi nō ha'an pugu shini ndo mbiŋ vi, mbo Ju ŋa Minnwi Chu'ō Ntaoŋ nō Ŋkwe ne, ntho nchho pi moŋ phi, ndo ki lo ntho nōoŋ khwă ne, pugu ni nchhu ŋa pugu ji Minnwi ndo mbo pi yi Minnwi. Pugu ni ntaoŋ shina pa ghan piŋ nthe ŋa pugu ni mbi'i ŋa pugu fā'o yichəi ji nu nnu moŋ jijwe ŋa a chaa yi pigəi ŋgwa nduoŋ ne. Nnu yei ni nchi'i ŋgwa pe ŋa pugu ni ŋkina moŋ choshi ne, tho yugu fiŋ nthe pa nnu ha'an pi ni nje'i vugu nō gho ne.

Jouŋ, ŋa a ni nji ŋgwa pei shi'i, ndo ni njəi Jisho Taatho ni ligi yi ne, nā'an ŋwa'anli yei nō fe nu tininju'ō ni pugu nō nnu ŋa pugu ni nja'ō llo nō nje yi ne. Ŋwa'anli yei nōoŋ nu ŋa Ju ŋa Minnwi Chu'ō Ntaoŋ nō Ŋkwe ne ni ntho shini moŋ freinoŋ ntho mā'an ghrí ghan piŋ ŋa pugu fā'o nnu shini. Ŋwa'anli yei tii ŋa chho nu chombhi taonŋtaoŋ pugu pa lina nu ni pichəi pa ŋgwa pō pi ya ŋkieŋ pa li nō nōoŋ nu ŋa ŋoŋ ji Minnwi.

Chrà chombhi

¹ Pigi chii ye ŋa a ni mbo nō nje yi ne ni pəi, mbo ye ŋa pigi

ni nja'ō, mbo ye ŋa pigi ni njəi. Pigi ni njəi yie ni ligi yigi, ŋkāoŋ ni mbho yigi, nthe chrà chombhi. ² Chombhi gho ni nōoŋ noŋ yi, pigi yəi, ndo kwe nte yi ndwe, ndo nchii chombhi ki ndugwi yi gho ŋa a ni mbo pugu Tāa ne. ³ Nnu ŋa pigi ni nja'ō ndo njəi ne, pigi pini nchii ni pəi nne ŋa pia pō nu ka'a moŋ ta'anju'ō nō ha'an pia pa Tāa ni muuŋ vi Jisho Krishto kwo pō ta'a yi moŋ ta'anju'ō ne. ⁴ Pigi* nā'an pei nnu nne ŋa pwanju'ō yigi linaoŋ.

Minnwi pō pi li'ε

⁵ Yei ŋkini ye ŋa pigi ya'ō mbho yu ndo nchii ni pəi ŋa, Minnwi pō pi li'ε pa'a kan shigci njin lo mbo mbiŋ yu. ⁶ Pia nchhu ŋa pia pugu pō nu ka'a moŋ ta'anju'ō ndo nyien nu njinjin, kan pia le'il'e'i, ki lo ntho nchwie pi nnu shini. ⁷ Ndo pia nyien pi moŋ li'ε, nō ha'an Minnwi ndutho yi pō moŋ li'ε ne, pia ni noŋ pia pō ka'a, chhi Jisho Muuŋ vi shigao ŋguoŋ phi yia ghao.

⁸ Pia nchhu ŋa pia lo mfā'o phi, kan pia fi pi noŋ yia, pa'a nnu shini lo mbo njū'ō pia. ⁹ Ndo ti pia mbiŋ phi yia ndo njūa ni Minnwi, kan A shi ndi'ε phi yia ghao ndo nshigao ŋguoŋ nnu phi yia ghao, nthe ŋa a shi nū'oŋ kà'a yi ŋa a chhu ŋa a shi ndi'ε phi yia ne, ndo mbo Minnwi ndindi. ¹⁰ Pia nchhu ŋa pia lo nchwie phi, a nōoŋ ŋa pia chhu ŋa a Minnwi ŋgan le'ingien nne pa'a chrà yi lo nji'i mbo njū'ō pia.

2

Krishto ŋgan ghère via

¹ Pa puoŋ mi puoŋ paŋ, ñchho nā'an pa nnu pei ni pəi nne ŋa ki'i pəi chwie phi. Ndo ti sheshenoŋ nchwie phi, kan pia fā'o ŋgan

* 1:4 1:4 A pō moŋ pichəi ŋwa'anli ndunu ŋa Pəi fā'o yichəi pwanju'ō yigi.

līgəi ɲa a shi ndīgəi Tāa mfe via nɔ, mbo Jisho Krishto ɲon ndindi. ² A ju ndutho yi mbo yaon fe'ingieɲ ɲa a fu'u pigitua Minnwi nthe phi yia, ki lo ɲgu'ɔ mbo pi yia tə'i via, ndo mbini mbo yi ɲguon mbhi ghao ɲkaa pugu.

³ Minthe pia fā'o tininju'ɔ ɲa pia ji Minnwi pi nɔ ha'an pia nū'ɔɲ pa kina pi. ⁴ ɲon ɲa a chhu ɲa, "Nji vi," ndo ki lo nū'ɔɲ kina yi ne, pɔ pi nde'ingieɲ ndo pa'a nnu shini lo mbo njū'ɔ yu, ⁵ ndo ɲgwa pe ɲa pugu ghā nū'ɔɲ chrà yi ne, ɲgwa pe ɲa khwā ye ɲa pugu fā'o mbin Minnwi ne ya mbo yi ka'oka'o. A ɲkwan ha'an minthe pia ji ɲa pia pa Minnwi ta'a yi ne. ⁶ Pia nchhu ɲa pia kina mbo pia pa Minnwi ta'a yi, a pie ɲa pia chho chombhi yia ɲkwan ha'an Jisho Krishto ni nchho ne.

Kina fhi

⁷ ɲkieɲ lɪɲ paɲ, ndo nji'i ntho nā'an pi kina fhi ni pəi, a pɔ pi yi ndunu ɲa pəi ni ɲkwo fā'o nɔ njē yi ne. Ndunu kina gho ye ɲa pəi ni ɲkwo ya'o ne. ⁸ Ndo ti ñchho nā'an pi kina fhi ni pəi nthe ɲa nnu shini ɲa a pɔ mon gho ne pi yəi mbin Krishto mbini njəi mbin pəi, nthe ɲa njinɲin tho ntogotogɔ, ɲkieɲ lɪ'e kwo the nu.

⁹ Sheshenɔɲ ɲa a chhu ɲa a pɔ mon lɪ'e ndo mbina ndin vi ne wu'ɔ mbo mon njin. ¹⁰ Sheshenɔɲ ɲa a khwā ndin vi ne chho pi mon lɪ'e, nthe yie gho, yichəi nnu lo mbo mbin pia ɲa a shi nchwie ɲon nduon chwie phi. ¹¹ Ndo ɲon ɲa a pina ndin vi ne pɔ pi mon njin ntho nyieɲ pi mon njin gho, ki lo nji lɪ'i ɲa a ghəi nu ne, nthe ɲa njinɲin gho kwo chri ligi yi.

¹² Ntho nā'an nu mfe ni pəi, ma pa puon mi puon paɲ,
nthe ɲa pi kwo lɪ'e phi yəi
nthe pi Jisho.

¹³ Ntho nā'an nu ni pəi, ma pa tāa,

nthe ɲa pəi ji vi, mbo ju ye ɲa a ni ɲkwo pɔ nɔ njē yi ne.

Nā'an nu ni pəi, ma pa kuonɔɲ,
nthe ɲa pəi gha'a ɲon
mbimbhi.

Nā'an nu ni pəi, ma pa puon
nthe ɲa pəi ji Tāa.

¹⁴ Nā'an mfe ni pəi, ma pa tāa
nthe ɲa pəi ji vi ɲa a ni mbo
nɔ njē yi ne.

Nā'an mfe ni pəi, ma pa kuonɔɲ
nthe ɲa pəi fā'o nji,
chrà Minnwi kina mbin pəi,
ndo pəi kwo gha'a ɲon
mbimbhi.

Ki'i ɲkhwā ɲkuon mbhi

¹⁵ Nenne, ñshwei vəi, ki'i pəi khwā ɲkuon mbhi yei, ki pa maon ɲkuon mbhi yei. Sheshenɔɲ ɲkhwā ɲkuon mbhi yei, kan a lo mfā'o khwā mbin Tāa. ¹⁶ Nthe ɲa ɲguon pa maon ɲkuon mbhi, yaon ɲa freinon tā'a nu ne pugu pa yaon ɲa ligi ɲonmishua yəi ɲkhwā nu nɔ fā'o nu ne, pugu pa kwəi nu njū'ɔ mon nɔon non nthe pa maon ɲa ɲon fā'o ne, kan ta'a nnu yei lo ndho pi mbho Tāa, a pɔ pi yi ɲkuon mbhi. ¹⁷ ɲkuon mbhi chho ntogotogɔ pugu pa ji yaon ɲa a khwā ne, ndo ɲgwa pe ɲa pugu chwie nnu ɲa Minnwi chhu ne, pugu shi nchho mbhi ki ndugwi yi.

Pəi lina pa mbina Krishto

¹⁸ Puon paɲ, ndugwi yi kwo para, nɔ ha'an pəi ni nja'o ɲa mbina Krishto tho nu ne, nenne ntou pi kwo tho, nthe yie gho, pia ji ɲa ndugwi yi kwo para. ¹⁹ Pugu ni mien via ntaon ni vugu, ndo pugu shini ndo nja mbo pi ɲgia yia, nthe ɲa pugu kan ni mbo ɲgia yia, pugu kan ni ɲkina pia pugu, ndo pugu ni ntaon shina pia, nenne, a ya nɔon ɲa ɲguon yugu shini ndo mbo ɲgia yia.

²⁰ Ju ɲa a yi taonɲaon ne shā'o Jijwe Minnwi mbin gho, nenne ɲguon vəi ji nnu shini. ²¹ Nā'an

mfe ni pəi pa'a ndo nthe pi ɲa pəi shi lo nji nnu shini, nthe pi ɲa pəi ji, ndo pəi ŋkaa pəi ji ɲa le'ingien shi'a ndho mbho nnu shini. ²² Ngan le'ingien pɔ pi gɔ? A ɲon ye ɲa a lāa ɲa Jisho shi lo mbo Ju ye ɲa pi Chu'ɔ vi Ntaon no ŋkwe ne. ɲon vei ju mbo mbina Krishto, mbo ju ve ɲa a lāa Tāa mbini ndāa Muuŋ ne. ²³ Sheshenon ɲa a lāa Muuŋ ne lāa Tāa ŋkaa yu, sheshenon ɲa a pin Muuŋ ndo nchhu ne, pin Tāa ŋkaa yu.

²⁴ Ni gò, a pie ɲa yaon ɲa ɔ ni nja'o no njē yi ne kina njù'ɔ gho. Yaon ɲa ɔ ni nja'o llo no njē yi ne ŋkina njù'ɔ gho, kan gogo shi ŋkina mbin Muuŋ pugu Tāa. ²⁵ Yei yaon ɲa a kā'a via no gho ne, chombhi ki mme.

²⁶ Nā'an pa nnu pei mfe ni pəi nthe pa ngwa pe ɲa pugu tā'a nu mfi vəi ne. ²⁷ Ndo ni pəi, Jijwe Minnwi ɲa Krishto shā'o mbin pəi ne kina mbin pəi, nne pa'a pəi lo mfā'o chà sheshenon no ye'i nu vəi. Nthe ɲa Jijwe yi ye'i vəi ni nguon nnu ghao, yaon ɲa a ye'i nu ne pɔ pi nnu shini, ki lo mbo le'ingien. Wu'ɔ no ha'an a ye'i vəi ne, pəi kina pəi pa Krishto ka'a.

²⁸ Nne, ma puon mi puon pan, pəi kina pəi pugu ka'a, nne ɲa a shi nga mbini, pia fā'o tininju'ɔ ki lo nshū'u mbini nin mon lritho ndi ɲa a tho ne.

²⁹ Pəi nji ɲa Krishto ɲon ndindi, pəi ji ne kī'e ɲa sheshenon ɲa a ghà nchwīe nnu ndindi ne phi Minnwi mbhi vi.

3

Puon Minnwi

¹ Li njei fi'i khwā ɲa Tāa fā'o mbin pia ne njəi, a mēin via ni puon pi, pia lo mbo yie shini. Nnu ɲa a chwīe pa'a ŋkuon mbhi lo nji via ne pɔ ɲa ŋkuon mbhi shini ndo nji vi. ² Ŋkien lin pan, pia pɔ

pi pa puon Minnwi ndwe, ndo ti ŋkwan yaon ɲa pia shi mbo ne, pi lo naa nōon ni pia ya'a, ndo pia ji ɲa ndi ɲa a shi nōon non yi ne, pia shi nde mbo no ju, nthe ɲa pia shi njəi vi ŋkwan no ha'an a pɔ ne. ³ Sheshenon ɲa a chho mfā'o yei kwā'a mbin yu ne chwīe non yi mbo yi taontaon, wu'ɔ no ha'an ju ndutho yi, yi taontaon ne.

⁴ Sheshenon ɲa a lōgo chwīe nu phi a pɔ mbha nnu yi ne, a tho nchwīe pi no ngūo nnu mbimbhi nthe ɲa phi pɔ pi mbha nnu ngūo nnu mbimbhi. ⁵ Pəi ji ɲa Krishto ni ntho pi no shigao nu phi, ndo pa'a phi lo mbo mbin yu. ⁶ Sheshenon ɲa a ta'a yi pugu Krishto ne shi'a ndōgo chwīe nu phi a pɔ chofa'a yi, sheshenon ɲa chwīe nu phi fā'a yi ne lo naa njəi vi ki nji vi.

⁷ Puon mi puon pan, ki'i sheshenon fi vəi, sheshenon ɲa a tho nchwīe nnu ndindi ne pɔ ɲon ndindi no ha'an juju ɲon ndindi ne. ⁸ Sheshenon ɲa mbha nnu pi pɔ pi chwīe nu phi ne pɔ pi yi Shata. Nthe ɲa Shata ni ŋkwo tho nchwīe phi llo no njē yi. Nnu ɲa a ni nchwīe Muuŋ Minnwi tho ne, ni mbo ɲa a piri fā'a Shata. ⁹ Sheshenon ɲa a phi Minnwi mbhi vi ne shi'a ndōgo chwīe nu phi a pɔ chofa'a yi, nthe ɲa mbha nnu Minnwi pɔ mbin yu ti minthe pa'a a lo ŋkina ntho nchwīe phi nthe ɲa a phi Minnwi mbhi vi. ¹⁰ Ntogo pi ŋkuon yei pinthe pi ji puon Minnwi pugu pa yaon ɲa puon Shata yie ne. Sheshenon ɲa a shi'a nji'i nchwīe nnu ndindi ki ɲon ɲa a lo ŋkhwā ndin vi ne, lo mbo yi Minnwi.

Sheshenon khwā pichəi ngwa

¹¹ Yei ŋkini ɲa pəi kwo ya'o llo mon njē yi ne, ɲa pia khwā non pia. ¹² Ki'i pia pɔ pi no Kein ɲa a ni mbo yi ɲon mbimbhi, mbo Shata, njwi ndin vi ne. A ni njwi

vi nthe pi kho? Nthe ña fà'a yi ni mbo yi piphi, ndo yi ndin vi po fà'a ndindi. ¹³ Ki'i pèi ghrāo, ma pa lin pan, ña ñkuon mbhi pīna vèi.

¹⁴ Pia ji ña pia kwo taon mon gu nii mon chombhi, pia ji nthe ña pia khwā lin pia. Sheshenon ña a lo nji'i mfā'o khwā ne, kina mon gu. ¹⁵ Sheshenon ña a pīna ndin vi ne po pi njwi non, ndo pèi ji ña mba'a pa ghan jwi ngwa fā'o chombhi ki mme mon njū'ò pugu.

¹⁶ Yei ñkwan ha'an pia ghā nji ñkien khwā ne, ña Jisho ni ñkhu nthe via, nthe yie ghō, a pie ña pia khu nthe pa lin pia. ¹⁷ Non mfā'o fi'i maon ña a nthe a yru no ghō shi'i ndo njei ndin vi mon pou ki lo non kwoshini ghō, kan khwā Minnwi po njū'ò yu pi ñein?

¹⁸ Puon mi puon pan, ki'i khwā yia wu'ò mbo pi ni nchò ki chrā. Pia non nnu khwā ntogo pi mon fà'a yia pugu pa nnu shini. ¹⁹ Ntogo pi ñkuon yie, pia shi nji ña pia ñgia nnu shini ndo mfā'o tininju'ò shhi Minnwi. ²⁰ Njū'ò yia ngwēin via no ngusha'a, pia ji nu ña Minnwi chaa njū'ò yia ndo nji ñguon nnu ghao.

²¹ Nkien lin pan, njū'ò yia mien ki wēin via no pa ngusha'a, kan pia fā'o tininju'ò shhi Minnwi. ²² Ti sheshe yaon ña pia pie mbho yu ne kan pia shi mfā'o, nthe ña pia gha nū'on kina yi ndo nchwē nnu ña a pwa vi ne.

²³ Kina yi po ña pia fā'o pin mbin Muun vi, mbo Jisho Krishto, ndo ñkhwā non pia wu'ò no ha'an a fe gí ni pia ña pia khwā ne. ²⁴ Sheshenon ña a nū'on kina Minnwi ne, kina mbin Minnwi, Minnwi kina mbin yu. Pia ji ña a kina mbo ta'a yi pia pugu, ntogo pi ñkuon Jijwe yi ña a fe ni pia ne.

4

Ji nu pa ghan ntaon mifi

¹ Nkien lin pan, ki'i nji'i mbin pi sheshenon ña a chhu ña nnu ña a chhu nu lo pi mbho Jijwe Minnwi ne, ndo ywē'i vugu no yèi nu ña Jijwe ña pugu fā'o ne lo pi mbho Minnwi. Nthe ña ntou pa njei'i mifi po mon mbhi shi'a. ² Yei ñkwan ha'an minthe o kie nji ña Jijwe Minnwi po mbin pugu ne. Sheshenon vugu mbin ña Jisho Krishto ni ntho mon freinon, kan a lo mbho Minnwi. ³ Sheshenon mien ki lo mbin ña Jisho ni ntho mon mbhi yei no nonmishua, kan non ghō lo nji'i mfā'o Jijwe Minnwi. Non ghō fā'o pi jijwe mbina Krishto ña pèi ni nja'o ña a tho nu, ndwe a kwo lo mbo mon mbhi ne.

⁴ Pa puon mi puon pan, pèi po pi yi Minnwi ñkwo lo ñga'a vugu, nthe ña ju ña a chho njū'ò pèi ne chaa vi ña a po mon mbhi ne. ⁵ Ngwa pigho po pi yi ñkuon mbhi yei, nthe yie ghō, pugu chrā nnu pugu pi no ngwa ñkuon mbhi, ngwa ñkuon mbhi ya'o vugu. ⁶ Ndo ti pia po pi yi Minnwi. Sheshenon ña a ji Minnwi ne ghā nja'o via; sheshenon ña a lo mbo yi Minnwi ne shi'a nja'o via. Yei ñkwan ha'an pia ghā ñkie nji Jijwe nnu shini pugu jijwe mifi ne.

Minnwi po pi khwā

⁷ Pa ñkien lin pan, pia khwā non pia, nthe ña khwā lo pi mbho Minnwi. Sheshenon ña a non khwā ne phi Minnwi mbhi vi ndo a ji Minnwi. ⁸ Sheshenon ña a lo non khwā ne lo nji'i nji Minnwi, nthe ña Minnwi khwā.

⁹ Minnwi ni non fi'i ñkwan ha'an a khwā via ne, pi ni taon nu fin Muun vi a tho mon mbhi, nne ña minthe pia fā'o chombhi ntogo pi mbho yu. ¹⁰ Yei yaon ña pi mēin ni khwā ne, a lo nji'i mbo pi ña pia

ni nkwo khwā vi, a pɔ pi ɲa a ni nkhwā via ntaon Muuŋ vi nɔ yaon fe'ingien ɲa a pi'i pigitua Minnwi nthe phi yia ne.

¹¹ Pa nkien lɪŋ paŋ, Minnwi nkhwā via fi'i yei, a pie ɲa pia pini nkhwā non pia. ¹² Chɛi kaŋ ta'a ɲon lo naa nɲɛi Minnwi, pia nkhwā non pia, Minnwi kina pia pugu ka'a, khwā yi pɔ yi ndinaon njù'ɔ pia.

¹³ Yei nkwan ha'an minthe pia ji ɲa pia pugu kina ka'a, juju kina pia pugu ne, nthe pi ɲa a fe Jijwe yi ni pia. ¹⁴ Pigi yɛi ndo mbo pa minkwentie ɲa Tāa taon Muuŋ ɲa ā tho mbo nkwe mbhi. ¹⁵ Sheshenon ɲa a piŋ ndo nchhu ɲa Jisho Muuŋ Minnwi ne, Minnwi kina mbo pugu yu ka'a, juju kina mbo pugu Minnwi. ¹⁶ Nne pia ji ndo mbin fi'i nkwan ha'an Minnwi khwā via ne.

Minnwi pɔ pi khwā, nne ɲon ɲa a kina nchho mon khwā ne kina pugu pa Minnwi ka'a, Minnwi kina pugu yu ka'a. ¹⁷ Mon yei shendaon pinthe pia ji ɲa khwā Minnwi linaon shina pia, nne ɲa minthe pia fā'o tininju'ɔ mon lembhi shā'a, nthe ɲa nɔ ha'an ju ndutho yi pɔ ne, a ha'an pia nka pia pɔ mon mbhi yei ne.

¹⁸ Pɔgo gu lo mbo mon khwā, ndo khwā ɲa a yi ndinaon ghā njou pɔgo gu. Nne khwā lo ndinaon mbin sheshenon ɲa a pɔgo gu ne, nthe ɲa pɔgo gu ghā nyien pi pugu njó. ¹⁹ Pia ghā nōon khwā nthe ɲa Minnwi fūon nkhwā via.

²⁰ Sheshenon nchhu ɲa, "Nkhwā Minnwi," ndo mbina ndin vi, kaŋ a nde'ingien, nthe ɲa ɲon ɲa a lo nji'i nkhwā ndin vi, mbo ɲonmishua ɲa yɛi nu ne, nthe pa'a a lo nkhwā Minnwi ɲa lo nji'i nɲɛi ne. ²¹ Yei gí ɲa a fe ni pia: Nɲon ye ɲa a khwā Minnwi ne yi'i ɲa a khwā ndin vi.

5

Gha'a nu nkuan mbhi

¹ Nguon ɲgwa ɲa pugu piŋ ɲa Jisho Ju ɲa Minnwi Chu'ɔ Ntaon nɔ Nkwe ne phi Minnwi mbhi vugu. Nguon ɲgwa ɲa pugu khwā Tāa ne khwā ɲon ɲa a phi Tāa mbhi vugu ne. ² Yei nkwan ha'an pia ghā nji ɲa pia khwā puon Minnwi ne: A ndii ɲa pia khwā Minnwi nchwie nnu ɲa pa kina pi chhu ne. ³ Nthe ɲa a yei mbo khwā Minnwi: ɲa pia nū'on pa kina pi. Ndo pa kina pi pigho lo nji'i mbo pi lri. ⁴ Nthe ɲa ɲon ɲa a phi Minnwi mbhi vi ne, gha'a nkuan mbhi. Yei gha'a nu ɲa a gha'a nkuan mbhi ne, pɔ pi piŋ yia. ⁵ A gó ɲa a gha'a nkuan mbhi? Nkien ju ɲa a piŋ ɲa Jisho pɔ pi Muuŋ Minnwi ne.

Nnu ɲa pi chhu nthe Muuŋ Minnwi ne

⁶ Yei ju ɲa a ni ntho ntogo pi nkuan kwe nkhi mon nkhi pugu pa chhi ne, mbo Jisho Krishto, ki lo ngu'ɔ ntogo pi mon nkhi tɛ'i vi, a ni mbo pugu pa chhi gu yi. Jijwe Minnwi pɔ minkwentie yi, nthe ɲa Jijwe Minnwi gho Ju mbo nnu shini. ⁷ A trei pa minkwentie: ⁸ Jijwe, nkhi ni chhi. Ndo nguon yi trei pei pɔ ni ta'anggi. ⁹ Pia mbin ngwamishua ha'an pugu pa minkwentie ne, pia ji ne ki'e ɲa Minnwi nɔ minkwentie chaa yie gho. Yei kwe nu nte ɲa Minnwi kwe nte Muuŋ vi nɔ gho ne. ¹⁰ Sheshenon ɲa a fā'o piŋ mbin Muuŋ Minnwi ne fā'o minkwentie yei njù'ɔ yu. Sheshenon ɲa a lo nji'i mbin Minnwi ne chwie Minnwi pɔ nde'i ngien, nthe ɲa pugu lo mbin nnu ɲa Minnwi chhu nthe Muuŋ vi ne. ¹¹ Yei nnu gho ɲa Minnwi chhu ne: Minnwi fe chombhi ki mme ni pia. Chombhi yei pɔ pi mbin Muuŋ vi. ¹² Sheshenon

ŋa a fā'ŋ Muuŋ Minnwi ne fā'ŋ
chombhi. Sheshenŋ ŋa a lo ŋji'i
mfā'ŋ Muuŋ Minnwi ne lo ŋji'i
mfā'ŋ chombhi.

*Pəi ji ŋa pəi fā'ŋ chombhi ki
mme*

¹³ Nā'an nnu pei mfe ni pəi ŋa
pəi piŋ Muuŋ Minnwi ne, nne ŋa
pəi ji ŋa pəi fā'ŋ chombhi ki mme.

¹⁴ Yei tininju'ŋ ŋa pia fā'ŋ mbiŋ
Minnwi ne, ŋa pia mbie sheshe
yaŋ ŋkwaŋ nŋ ha'an a tā'a nu ne,
kaŋ a shi ŋja'ŋ via. ¹⁵ ŋa pia ŋji ŋa
a ghā ŋja'ŋ via moŋ ŋguoŋ nnu ŋa
pia pie vi nŋ ne, pia pini ŋji ŋa a
shi mfe yaŋ ŋa pia pie nu ne.

¹⁶ Sheshenŋ ŋjəi ndiŋ vi a tho
nchwie phi ŋa a lo ŋji'i ndugwi
moŋ gu moŋ jiwē ne, a luoŋ Min-
nwi mfe ghŋ, Minnwi fe chombhi
ghŋ, mbo pa ŋgwa pē ŋa pugu
chwie phi ŋa mba'a a yi'i ndugwi
moŋ gu ne. Yichəi phi pŋ ŋa a ghā
ndugwi pi moŋ gu, ndŋ ŋji'i mfe pi
gí ŋa pi luoŋ Minnwi mfe ni ŋgwa
pē ŋa pugu chwie ŋkwaŋ phi ghŋ
ne. ¹⁷ ŋguoŋ nnu ŋa a lo ŋkā'ŋ ne
pŋ pi phi, ndŋ phi pŋ ŋa a lo ŋji'i
ndugwi moŋ gu jiwē.

¹⁸ Pia ji ŋa sheshenŋ ŋa a phi
Minnwi mbhi vi ne shi'a ŋgəi shhi
nchhŋ nchwie phi, nthē ŋa Muuŋ
Minnwi shi ndi'i vi, nne mba'a
ŋoŋ mbimbhi, mbo Shata, kəoŋ vi.

¹⁹ Pia ji ŋa pia lo pi mbo Minnwi,
ndŋ ŋguoŋ mbhi ghao pŋ pi mbhŋ
ŋoŋ mbimbhi.

²⁰ Pia ji ŋa Muuŋ Minnwi tho
ndŋ mfe shiethŋ ni pia, nne ŋa a
nthē pia ji Minnwi, mbo ju ŋa a
yi shini ne. Pia pŋ moŋ ju ŋa a yi
shini ne, moŋ Muuŋ vi, mbo Jishŋ
Krishto. A ju mbo ŋkieŋ Minnwi
shini mbo chombhi ki mme.

²¹ Pa puoŋ mi puoŋ paŋ, pəi lə'i
gha'ŋ nu pa nnwi.

Mbɔ Nwɔ'ɔŋli Jouŋ Kɔŋ nu pa thɔ nnu

A wu'ɔ nɔ'ɔŋ Jouŋ nwɔ'ɔŋli yei nɔ shūu nu tɛnɛ ghan piŋ mon yichɛi chɔshi nthe pa ghan mifiɪ, ndɔ mbini ndigɛi vugu na pugu khwɔ non. A gɛ chɔshi mon nwɔ'ɔŋli yei pi na Mingwe, pa ngia chɔshi pɔ pa puon Mingwe vei. Jouŋ tūgu non yi nɔ nthishi. Pa ngwa mon chɔshi yei thɔ nkra Jouŋ, a yɛi na pugu thɔ chhɔ chɔmbhi yugu mon nnu shini. Nne a pini nɔ'ɔŋ nwɔ'ɔŋli nɔ shwei nu chɔshi yei na ki'i pugu tuon pa masha mifiɪ.

Mɔ'ɔŋ nu chrɔ

¹ Nwɔ'ɔŋli yei llɔ pi mbhɔ mu, Jouŋ, mbɔ nthishi mon chɔshi, ngɛi nu mbhɔ mingwe yei na pi chu'ɔ vi nɛ, pugu pa puon pi na nkhwɔ mon nnu shini, ndɔ ki lo ngu'ɔ mbɔ pi mmu tɛ'i a. Nguon ngwa na pugu ji nnu shini nɛ khwɔ vɛi nkaa pugu, ² nthe nnu shini na a kina mbiŋ pia, ndɔ shi mbɔ ka'a ki ndugwi yi nɛ.

³ Pwapuŋ ni kwoshini ni ghighri pɔ ni pia llɔ mbhɔ Minnwi Tɔa pugu Jishɔ Krishto, mbɔ muuŋ Tɔa, mon nnu shini pugu pa khwɔ.

Nyien nu mon khwɔ pugu pa nnu shini

⁴ Njū'ɔ a pwa ti nga'a nɔ yɛi nu na pichɛi pa puon pɔ chhɔ nu mon nnu shini wu'ɔ nɔ ha'ɔŋ Tɔa ni mfe gɪ ni pia nɛ.

⁵ Ndwe nchhɔ mbie ghɔ, ma nkien mingwe vei, a lo nji'i mbɔ pi na nchhɔ nɔ'ɔŋ pi kina fhi mfe nu ni pɛi, a wu'ɔ ye na pia ni mfɔ'ɔ llɔ nɔ njɛ yi nɛ, na pia khwɔ non pia. ⁶ A yei mbɔ khwɔ, na pia chhɔ nkwan ha'ɔŋ kina yi chhu nɛ. Ye

kina yi, wu'ɔ nɔ ha'ɔŋ pɛi ni nja'ɔ mon njɛ yi nɛ, na pɛi chhɔ mon khwɔ.

⁷ Ntou pa ngwa mifiɪ kwo taon mon mbhi, mbɔ ngwa pɛ na pugu lo nji'i mbiŋ na Jishɔ Krishto thɔ mon freinon nɛ. Nkwɔŋ non vei pɔ pi ngan mifiɪ mbɔ mbina Krishto. ⁸ Pɛi lina ni non pɛi, nji na mba'a pɛi phe yaon na pia kwo fɔ'a nɛ, nji na minthe pia fɔ'ɔ kɛnɛi ti a linaon. ⁹ Sheshenon na a ghɛi shhi ki lo ngu'ɔ nkina pi nkuan yaon na Krishto ye'i nɛ, lo nji'i mfɔ'ɔ Minnwi. Non na a kina mon yaon na Krishto ye'i nɛ, fɔ'ɔ Tɔa pugu muuŋ.

¹⁰ Sheshenon nthɔ njɛi vɛi, ki lo nthɔ pi ni ntigi yei, ki'i pɛi piŋ vi nda pɛi, ki nchrɔ ghɔ, ¹¹ nthe na sheshenon na a chrɔ ghɔ nɛ, pɔ pi pakwo pi mon fɔ'a pipi yi.

Ndugwi njin chrɔ nu

¹² Mfɔ'ɔ ntou nnu nɔ shwei nu vɛi nɔ ghɔ, ndɔ mba'a nji'i nɔ'ɔŋ nɔ'ɔŋ mon nwɔ'ɔŋli, nshi nka khwɔ pi nɔ kra nu vɛi, nchrɔ ni pɛi pia thɔ njɛi ligi, nne na pwanju'ɔ yia linaon.

¹³ Puon ndin ghɔ yi mingwe na pi chu'ɔ vi nɛ, mɔ'ɔŋ chrɔ yɔ.

Yichəi mbra ŋwa'anli Jouŋ Kāoŋ nu pa tho nnu

Jouŋ nā'an ŋwa'anli yei nɔ chhu nu ni Gayu ŋa ju, Gayu, ya fā'a nu shi'i. A nā'an nɔ piŋ nu pichəi pa ŋwa ŋa a taon mon choshi yei, ndo yichəi nthishi fɔ, ligi yi pɔ Diotrefe, lāa vugu lāa. Diotrefe ni ndāa nji Jouŋ ti nchəin mon ye nthinkwo ŋa a fu'u ŋwa pe ŋa pugu ghēre ŋwa ha'an Jouŋ taon ne mon choshi. Gayu ni ndɔgɔ ghan chhu chrā Minnwi pei, (ŋa Diotrefe ni ndāa ŋa ki'i pi ghēre vugu ne), ŋgəi ni pugu nda yu, ŋgəre vugu, pugu chwīe fā'a yugu. Jouŋ, mon chhu nu ŋa Gayu fā'a nu shi'i, nōon ŋa a nnu kaka'o nɔ ghēre nu pa ŋwa ŋa pugu nyien ntho nchii chrā Minnwi ndo nchho nu mon nnu shini ne.

Mā'an nu chrā

¹ Ŋwa'anli yei llo pi mbho mu, Jouŋ, mbo nthishi mon choshi, ŋgəi nu mbho Gayu ŋa ŋkhwā shishini ne.

² Ŋkien ndin a, nduon ŋa ŋguon pa nnu tɔgɔ shi'i, pugu pa ŋa ɔ fā'o non nyien ntini wu'ɔ nɔ ha'an pa nnu nyien nu shishi'i ni nchəi yo ne. ³ Mi ni mfā'o pwanju'ɔ ŋkien ntou yi ndii ŋa pichəi ghan piŋ ni ntho nshwei a ni fi'i ni'in njū'ɔ ŋa ɔ fā'o ŋkuon nnu shini ne, nɔ ha'an shishini ɔ chho nu mon nnu shini ne. ⁴ Ndo nji'i mfā'o pwanju'ɔ a yien ncha yei: ya'o nu ŋa pa puon paŋ chho nu mon nnu shini.

Lina nu ni ghan fā'a Minnwi

⁵ Ŋkien ndin a, ɔ ya mfā'o ta'anju'ɔ ni fi'i fā'a ŋa ɔ fā'a nu mbin pichəi ghan piŋ nji'i nthe pi nɔ ha'an pugu pɔ pi pa ghini

ne. ⁶ Pugu ni nchii ni ŋwa mon choshi fi'i khwā ŋa ɔ ni nōon ni pugu ne. A shi mbo nnu shi'i nɔ ha'an ɔ ŋgəre vugu nɔ ha'an a nshi mfe pwanju'ɔ ni Minnwi ne ndii ŋa pugu llo nyien ne. ⁷ Nthe ŋa pugu nyien pi nɔ ligi Taatho ki lo nji'i ntho mbin ŋkwe sheshe yaon mbho ghan ki piŋ Minnwi. ⁸ Nthe yie gho, a pie ŋa pia ghēre ŋkwan ŋwa pei, nne ŋa minthe pia ŋkaa pia pɔ ghan fā'a mon ye'i nu nnu shini.

⁹ Ŋkwo nā'an yaon mfe ni choshi, ndo Diotrefe ŋa a khwā nɔ nū'on nu non yi shhi ne shi'a ŋkhwā nɔ ya'o nu mbho pigi.

¹⁰ Nshi ŋa ntho hene, kan ŋshi ntaon ni pa nnu pe ŋa a chwīe nu ne pāa, pa nnu wuwuru ŋa a chrā nthe vigi ne. Nɔ ha'an pei nnu wu'ɔ ŋkigəi kigəi, a pini nu'un ndāa nɔ chhu nu tho a pwa ni ghan piŋ, ndo mbin nu'un ndāa ni ŋwa pe ŋa pugu tā'a nchhu ŋa pugu tho a pwa ni pugu ne, ti mfu'u vugu fu'u mon choshi.

¹¹ Ŋkien ndin a, ki'i pəi pini nnu piphi. Pəi pini pi nnu shi'i. Sheshenon ŋa a chwīe nnu shi'i ne, pɔ pi yi Minnwi. Sheshenon ŋa chwīe nnu piphi lo naa nji Minnwi.

¹² Sheshenon chrā nnu shi'i nɔ ligi Demetriu. A gha nchho chombhi yi ŋkwan ha'an nnu shini Minnwi chhu ne, yei nōon ŋa a ŋkien non. Pigi ŋkaa pigi, pigi nchhu yigi nnu shi'i nthe vi, ɔ ji ŋa nnu ŋa pigi chhu ne nnu shini.

Ndugwi chrā

¹³ Mfā'o ntou nnu nɔ chhu nu ve, ndo pa'a ndo nji'i ntā'a nu nā'an nā'an mon ŋwa'anli. ¹⁴ Ŋkwā'a nɔ yəi nu gho mon kuo ndii yei, pɔgɔ yəi ligi nchrā.

¹⁵ Minnwi fe ghighri ve. Ŋguon pa shuon pɔ hein mā'an chrā yo.

Chrā ni ņguoņ pa taannu pо, pa
ta'a ta'a.

Nwa'anli Jude

Kāon nu pa thō nnu

Pi ni nā'an ɲwa'anli Jude nɔ shūu nu ténə ghan pin nthe pa masha mifi ɲa pugu chhu ɲa pugu ghan pin nɛ. Mon ɲwa'anli yei, ɲa a fhi mbra ɲwa'anli Pita mon pa nnu ɲa pi nā'an nɛ, Jude kwēnɛ pa ɲgwa ɲa pugu mēin ɲwa'anli yi nɛ ɲa pugu wie ɲkrò pin ɲa Minnwi fɛ ni pugu ta'a ɲgé nɔ ɲguon ndii ghao nɛ. Jude chhu ɲa pa masha mifi pei yi'ə non yugu pi kúon nnu ɲa njəin yugu nōon nɛ, ki lo mbo nnu ɲa Minnwi chhu nɛ, nne mfuo freinon yugu ni shúon, nchi'ə ɲi ɲa Minnwi nū'on nɛ ndo ɲgwe'i pa ghan ndigha'o. Nji'i nthe pi nɔ ha'an pugu chhu ɲa pugu mā'an pi ɲkini Minnwi nɛ, pugu ya nchwie pi nnu ɲa njù'o yugu na'an ni pugu nɛ, pa'a ndo mfā'o Jijwe Minnwi mbij pugu. Jude tā'a nu ɲa pa ghan pin lāa nnu ɲa pugu ye'i nu nɛ pugu ɲkwan li ɲa pugu nōon nu nɛ.

Mā'an nu chrà

¹ ɲwa'anli yei llo mbho mu Jude, mbo muun fā'a Jisho Krishto mbini mbo ndin Jɛin, ɲgəi nu ni ɲgwa pɛ ɲa Minnwi, mbo Tāa, gɛ vugu, ndo ɲkhwā vugu, nū'on ni Jisho Krishto nɛ.

² Nduon ɲa Minnwi nōon ntou kwoshini pugu pa ghigri pugu pa khwā ni pɛi.

Pa masha mifi

³ ɲkien pa lin pan, nji'i nthe nɔ ha'an mi ni ntho ɲkhwā nu nɔ nā'an nu ɲwa'anli mfe ni pɛi nthe ta'a ɲkwan lūgu nu ɲa pia fā'o

nɛ, ɲki yəi ɲa a pie ɲa nā'an nɔ mā'an nu ghrí yəi ɲa pəi wie ɲkrò nthe pin ɲa pi ni mfe ni pia, mbo ɲgwa Minnwi ta'a ɲgé nɔ ɲguon ndii ghao nɛ. ⁴ Nthe ɲa pichəi ɲgwa ɲi'an nii ki pi lo ɲi, mbo ɲgwa ki pogo Minnwi ɲa pugu lin ɲkini nthe pwapun Minnwi via nne nɔ li'i nu mbha nnu totro yugu. ɲgwa pei lāa Jisho Krishto fien Masha via ndo mbo Taatho. Pi ni ɲkwo nā'an* fie ndii ɲa ɲgwa pei shi mfā'o njó.

⁵ Ntā'a nu mbini ɲkwinq vəi, nji'i nthe nɔ ha'an pəi ji ɲguon nnu yei ɲa Taatho† ni ɲga ɲkwo kwe la'ataon Ishrae llo mon la'ataon Ijpti, ndo ɲga nda'a, nshi'i ɲgwa pɛ ɲa pugu shini ndo mbij nɛ. ⁶ Pəi kwinq pa ghan ntaon Minnwi pɛ ɲa pugu shini ndo ɲkina mon li'i ye ɲa pugu ni mfā'o ɲi fo nɛ, mī'an li'i ɲa pugu ni mfā'o nɔ chho nu nɛ, Minnwi krao vugu ni chein nɔ ɲguon ndii, nū'on mon mme ɲijnjin ntho ɲjwɛɛ mme lembhi shā'a. ⁷ Kwinq la'ataon Shodon pugu Gomora pugu pa pichəi pa la'ataon yəi pugu, ɲa pugu ɲkaa pugu ni mfe non yugu ni kwoshuon pugu pa mbha nnu totro nɛ, pugu ni njəi ɲgə'i njó mōnon ki ndugwi yi nɔ li ni ɲguon ɲgwa.

⁸ Wu'ə nenne, ɲgwa pei ɲkaa pugu, yi'ə non yugu pi kúon nnu ɲa njəin yugu nōon nɛ, nne mfuo freinon yugu ni shúon, nchi'ə ɲi ɲa Minnwi nū'on nɛ ndo ɲgwe'i pa ghan ndigha'o. ⁹ Ndo ndii ɲa nthishi pa ghan ntaon Minnwi, mbo Maikə, ni nshūu nu pugu Shata ndo ndou nu nthe khu Mushi nɛ, a shini ndo nji'i mbī'i nɔ chrā nu chrà nchi'əshə nɔ sha'a nu Shata, ndo a ni chhu pi ɲa, "Taatho pīga gho." ¹⁰ Ndo

* **1:4** 1:4 Yichəi njin li'i yei pini mbo ɲa pi ni ɲkwo nū'on fie ndii. † **1:5** 1:5 Pichəi pa ndunu ɲwa'anli Minnwi mon chrà Gri fā'o pi Jisho nɔ li'i yei, nōon nu ɲa Jisho ni ɲkwe vugu ɲkaon pi maa mbhi vi ɲkuon mbhi hein.

ngwa pei gha ngwe'i nguoŋ yaon ɲa pugu lo ɲi'i ɲi ne, ndo pa nnu pe ɲa pugu ji ki lo mbi'i no pa minyien ne, pa nnu pigho gha mbiri vugu.

¹¹ Wuwuru ngə'i po ni pugu. Nthe ɲa pugu yōu ɲiɲ ɲkwan mbha nnu Keiɲ, pugu mī'an noɲ yugu nchwīe pa ntəi ɲkwan ha'an Balaan ni nchwīe ne no fā'o nu shéi, ndo nshi'i ɲkwan ha'an Kora ni shi'i ne nthe tinitho.

¹² Pa ngwa pei pa tho mitwe'i njó lí'i ji khwǎ yəi no ha'an pugu ji maon pəi pugu ki lo mfā'o pógó, ngu'ó ndina pi ni noɲ yugu, pa lúluɲ ki mbi' ɲa fifrəi tien nyien nu no gho, mbo no pa thi ɲa a lo njuɲ ntien mon ndii kwo ntien ne, pa thi ɲa pi kwo shū'ó vugu llo ɲkuon ɲien yugu ti pugu kwo khu. ¹³ Pugu po no fiɲ titini tho ɲkhi, pa mbha nnu lritho pugu tho nōon noɲ yi no fa'ofa'ó fiɲ gho. Pugu po no pa finəi ɲa pugu fiɲ nu ne, Minnwi kwo nū'ón ɲiɲɲiɲ ki ndugwi yi ni pugu.

¹⁴ A ni ngu'ó mbo nthe pi pa nnu pei ɲa Enoke mbo khwachəi ngwreɲon llo mbiɲ Adan ni njəi nnu llo mbho Minnwi nchhu ɲa, "Lii njəi, taatho tho nu ne pugu pa wuɲ ɲkan† ngwa pi pi taonɲon ¹⁵ no sha'a nu nguoɲ ngwa ndo mfe njó ni nguoɲ pa ghan ki pógó Minnwi nthe pa mbha nnu ki fā'o pógó Minnwi ha'an pugu chwīe nu ne, pugu pa chrà piphi ɲa pa ghan ki pógó Minnwi mbo pa ghan phi chrà nu nthe vi ne."

¹⁶ Ngwa pei ghà ngu'ó ma ntho nduoluo, ghan yūa shwieshwie, ntho njōu ɲiɲ pa nnu piphi ha'an njù'ó yugu tā'a nu ne, pugu chrà ni nōon noɲ ntho mfi ɲgwa ni chrà liliɲ nne no tā'a nu shina yugu.

¹⁷ Ndo pəi kwiɲ pa nnu ɲa pa ghan ntaon Taatho via, mbo Jisho Krishto, ni nchhu ni pəi ne.

¹⁸ Pugu ni nchhu ni pəi ɲa, "Mon ndugwi llé, pa ghan mā'an kwèiɲ shi mbo, ntho njōu ɲiɲ pa nnu ki pógó Minnwi ɲa pugu shōro nu ne." ¹⁹ Yei pa ngwa pe ɲa pugu tho ntho nu ni pa minduoɲnduoɲ ne, mbo pa ngwa ɲkuon mbhi, ki lo mfā'o Jijwe Minnwi mbiɲ pugu.

²⁰ Ndo ni pəi, ma ɲkien pa liɲ pan, pəi kina nchho ɲkugwi noɲ yəi ɲku'ó nu mon yaon ye'i taonɲon ɲa pa ghan piɲ thi ɲkuon gho ne, ndo nduoɲ nu mon ghrí Jijwe Minnwi. ²¹ Pəi nū'ón noɲ yəi mon khwǎ ɲa Minnwi fā'o mbiɲ pəi ne, no ha'an pəi ywere kwoshini Taatho via mbo Jisho Krishto no fe nu chombhi ki mme ni pəi ne.

²² Pəi fā'o kwoshini mbiɲ ngwa pe ɲa pugu fā'o khutho ne. ²³ ɲkwe pichəi ngwa, ntógó pi ɲkuon jā nu vugu mfu'u mon mōnoɲ, ndo nōon kwoshini ni pichəi mon pógó, nchho mbina phi pigho ha'an a trao chombhi yugu ne.

Gha'ó nu Minnwi mon luon

²⁴ Ni ju ɲa a fā'o ɲi no tuo nu vəi ki pəi lo ngū, ntho ni pəi ki kōro lo mbo mbiɲ pəi shhi ndigha'ó yi ni ntou pwanju'ó.

²⁵ Ni fiɲ Minnwi ɲkwe via, ntógó pi mbho Jisho Krishto, mbo Taatho via, po ndigha'ó, ni chüchü, ni ghrí pugu pa ɲi, llo ndii ɲa a ni ɲkwo ma ntógó ne pugu pa ndwe, ti ngəi nchəiɲ mon ndii ɲa ndugwi yi lo mbo ne! A po nenne.

Gè no fii nu shii

† 1:14 1:14 Yichəi shendaon no chhu nu nnu yei po ɲa ɲkanɲkan.

Nwa'anli Nnu Nōonj Kāon nu pa tho nnu

Pi ni nā'anj nwa'anli pa nnu na Jisho Krishto ni nōonj ni Jouj monj ndii na pa ghanj pinj ni ntogo nu monj ngə'i nthe pinj yugu mbinj Jisho Krishto Taatho ne. Mme tho nnu nwa'anli yei po pi no fe nu kwà'a pugu pa mā'anj ghrí ni ghanj pinj pei na pugu togo nu monj ngə'i ne ndo mbiní nkwené vugu na pugu thi a tini.

Nwa'anli yei fā'o ntou pa nnu nōonj pugu pa nnu na Jouj yei. Pi mā'anj fi'i nnu pigho pi ni pa chrā mili'í na a po pi no nnu lēinj ni ngwa nduonj ndo pa ghanj pinj monj pii ndii gho ni nji njinj yi. Pi pi'i pa tho nnu nwa'anli yei nkwanj ha'anj pi ghà mbi'i nkhi yrāo ne monj pa nnu na Jouj ni njəi ne.

Nnu na Minnwi tā'a nu na pi ji llo monj njē nwa'anli yei ngəi nchəinj monj ndugwi yi ne po na: Ntogo mbho Jisho Krishto Taatho, Minnwi shi nga'a nguonj pa mbina pi ghao ti mfe ni Shata ndutho yi, ndo nkineinj ngwa pi pi ndindi ni mboro po fhi pugu pa shhe fhi ndii na a mī'enj gha'a nu pa mbina pi ne.

Njē yi

¹ Yei pa nnu na Jisho Krishto ni nōonj, na Minnwi ni mfe gho na a nōonj ni pa puonj fà'a pi, mbo pa nnu na a totho ndogo lí'i ne. Jisho ni ntaonj pi nganj ntaonj Minnwi na a ghəi nchwie Jouj muuj fà'a yi ji pa nnu pei. ² Jouj ni nchhu nguonj nnu na a yei ne. Nnu pigho ni mbo chrà llo mbho Minnwi pugu pa nnu na Jisho Krishto ni nchhu shishini ne.

³ Mboro po ni nonj ye na a mēinj chrà nnu nōonj yei nggi yi taonj

ne, mboro po ni ngwa pe na pugu ya'o ndo nchwie pa nnu na a po monj gho ne, nthe na ndii para.

Nkini ni khwachəi choshi

⁴ Nkini llo mbho Jouj ngəi mbho khwachəi choshi na a po monj Eshia ne.

Pwapuj pugu pa ghighri po ni pəi llo mbho ju ye na a po, ndo ni mbo, ndo mbo no tho nu pugu pa llo mbho khwachəi jijwe na a po yei faanj yi ne, ⁵ pugu pa llo mbho Jisho Krishto mbo minkwentie na a ghà ngu'ó mfi'í pi no ha'anj a yei ne, mbo fūonj nonj no ku'ó nu monj gu, mbo nganj sha'a nguonj pa fūonj ghao monj mbhi.

Ni ju na a khwā via, nkwe via llo monj pa phi pia ntogo pi monj chhi yi, ⁶ ndo nchwie via pia po pa ghanj fe'ingienj monj Sha'afuonj Minnwi yi mbiní mbo Tāa vi ne, nguonj ndigha'ó ghao pugu nji ki ndugwi yi po gho. A po nenne.

⁷ Lii njəi, a tho nu ne monj lūluj, nguonj ligi ghao shi njəi vi, nji'i nthe pi ngwa pe na pugu ni nchwə'i vi ne, nguonj pa la'ataonj nkuonj shhe ghao shi mbo ni tu'utho nthe vi.

A ha'anj a le mbo ne. A yie.

⁸ Minnwi Taatho chhu na, "Mi njē yi ndo mbo ndugwi yi, mbo ju na a po, ni mbo, ndo shi ntho, ju na a chaa nguonj nji ne."

Muuj Nonjishua nōonj nonj yi

⁹ A mmu, Jouj ndinj vəi, mbo nganj kwo yei monj ngə'i pugu pa Sha'afuonj Minnwi pugu pa wēinj nu njù'ó monj tiishii na pia togo nu monj gho no ghanj younjinj Jisho. Pi ni nū'ónj a nkuonj muuj nkūnu na pi mēinj ni Pamo titri nkhi nthe na nki chii chrà Minnwi pugu pa na nchhu nnu shini na a po nthe Jisho ne ¹⁰ Mi ni mbo monj Jijwe monj llembhi Taatho, nja'ó mme nggi njinj mu no ntàn,

11 a chhu nu ηa, “Nā’an nnu ηa ɔ shi njəi nε mon ηwa’anli ntaon ni khwachəi choshi pε ηa pugu pɔ la’ataon Efeshɔ, ni Shimaina, ni Pegamun, ni Tiatira, ni Shadi, ni Filadefia, ni Laodeshia nε.”

12 Nne ηkara nɔ yəi nu ηggi ghɔ ηa a ni nchrā nu vəi nε. Nga ηkara, njəi khwachəi yaon tigi lan ηa pi chwie ni laongo. 13 Titri pugu, yichəi non ni mbɔ nɔ muun ηonmishua, mā’an mme ntaan ndhwī, ηgwara laongo a tiri nɔ njù’o yi. 14 Ngiitho yi fugu nɔ frū fhu, mbini mfugu nɔ wéi. Ligi yi pɔ nɔ liη mónon. 15 Kwo mi pɔ nɔ yichəi ηkwan tini ηa pi tūon mon mónon ndɔ nju’o a lii. Nggi yi pɔ nɔ ntou ηkhi ηa a khii ηkhɔ nu. 16 A tuo khwachəi ndigi finəi ηgei mbhɔ yi yi ji. Kafa chəchigəi ηa a fā’o paa ηgei nε taon nchɔ yu. Minji mi pɔ nɔ minaon ηa a ya nthε nu shi’i.

17 Mi ni ηga njəi, ηgū shhi yu nɔ ha’an ηkukhu. Nɔ a nū’on mbhɔ yi yi ji mbin nu, nchhu nu ηa, “Ki’i mbogɔ gu. A mmu mbɔ fūon yi ndɔ mbɔ ndugwi yi, 18 mbɔ ju ηa a yi maon nε. Mi ni ηkhu, ndɔ lii njəi, mi yi maon ki ndugwi yi, ndɔ mfā’o chu’o fini gu pugu pa li’i ηgwa khu.

19 “Nthε yie ghɔ, nā’an pa nnu ηa ɔ yəi nε, pa nnu pε ηa a pɔ ndwε nε, pugu pa nnu ηa a shi ndɔgɔ li’i ndii nduon nε. 20 Nɔ nɔ pa nnu ləiη nthε khwachəi finəi pε ηa ɔ ni njəi ηgei mbhɔ a yi ji nε, pugu pa khwachəi yaon tigi lan ηa pi chwie ni laongo nε, khwachəi finəi pighɔ ghan ntaon Minnwi ni khwachəi choshi pighɔ, khwachəi yaon tigi lan pɔ khwachəi choshi pighɔ.”

2

Nkini ni choshi Efesho

1 “Nā’an mfe ni ηgan ntaon Minnwi choshi mon Efesho: ‘Pei pa chrà ju ye ηa a tuo khwachəi finəi ηgei mbhɔ yi yi ji, ηa a thɔ nyien nu shina khwachəi yaon tigi lan ηa pi chwie ni laongo nε.

2 “Nji mbha fà’a pəi, fi’i wie non yəi ni fi’i wēiη njù’o yəi mon tiishii, pugu pa fi’i ηkwan nɔ ha’an minthe pa’a pəi lɔ mien shina ni ηgwa piphi, pəi kwo ywε’i ηgwa pε ηa pugu mēiη non yugu ni pa ghan ntaon jishɔ ndɔ pa’a ndɔ mbɔ yie ghɔ nε, njəi ηa pugu ghan mifi. 3 Nji ηa pəi thɔ ntii shii, ηgwēiη njù’o, njəi ηgə’i nthε ligi a, ndɔ pa’a ndɔ ηkina.

4 “Nɔ mfā’o yei nnu nɔ krēi nu vəi nɔ ghɔ. Pəi mi’an khwā ye ηa pəi ni mfūon mfā’o nε.

5 Nthε yie ghɔ, pəi kwij fi’i ηkwan nɔ ha’an pəi gū nε, mbā’a ηkūnu yəi, mfā’a fà’a ye ηa pəi ni mfūon mfa’a nu nε, kien nne kan nshi nthɔ njəi vəi mbi’i yaon tigi lan yəi nɔ li’i yi.

6 Nɔ pəi fā’o yei ta’a nnu: pəi pīna mbha fà’a pa ghan younjin yaon ye’i Nikolou, ηa mummū pīna ηkaa mu nε.

7 “Non ηa a fā’o ténə nε, ā ya’o nnu ηa Jijwε chhu ni pa choshi nε. Ni non ηa a mā’an ti nga’a nε, nshi mfe nji ghɔ nɔ ji nu ntien lɔ ηkuon thi chombhi, ηa a pɔ mon nyien Minnwi nε.’

Nkini ni choshi Shimaina

8 “Nā’an mfe ni ηgan ntaon Minnwi choshi mon Shimaina: ‘Pei pa chrà fūon yi ndɔ mbɔ ndugwi yi ηa a ni ηkhu mbini nu’un ηku’o mfā’o chombhi nε.

9 “Nji pa ηgə’ingə’i pəi pugu pa pou yəi ndɔ pəi ghan fà’o. Nji pa nnu piphi ηa pi chhu

tho p̄ai n̄e, m̄bo ngwa p̄e ɲa pugu chhu ɲa pugu p̄o pi pa ngwa juu ndo pa'a ndo m̄bo yie gho n̄e. Pugu p̄o pi kiri Shata. ¹⁰ Ki'i p̄ai p̄ogo nḡo'i ɲa a tho nu nii v̄ai n̄e. P̄ai lii n̄j̄oi, Shata tā'a nu mā'an̄ pich̄oi shina p̄ai mon̄ ch̄oi, ɲa pi yw̄e'i v̄ai, ndo p̄ai shi m̄bo mon̄ nḡo'i n̄o wuɲ l̄embhi. P̄ai nthi a tini ti nch̄oi n̄th̄inkwo khu nu, kan̄ n̄shi m̄fe ɲkie ch̄ombhi ni p̄ai.

¹¹ “N̄on ɲa a f̄ā'o t̄on̄ n̄e, â ya'o nnu ɲa Jijwe chhu ni pa ch̄oshi n̄e. N̄on ɲa a mā'an̄ ti ɲga'a n̄e, m̄ba'a m̄bra gu k̄aon vi.’

N̄k̄ini ni ch̄oshi Pegamun̄

¹² “Nā'an̄ m̄fe ni ɲgan̄ n̄taon̄ Minnwi ch̄oshi mon̄ Pegamun̄: ‘Pei pa chr̄a ju ye ɲa a f̄ā'o kafa ch̄ochiḡoi m̄bo yi paa n̄jin̄ n̄e.

¹³ “N̄ji li'i ɲa p̄ai ch̄ho n̄e, li'i ɲa faan̄ Shata p̄o n̄e. Ndo p̄ai wu'̄o ɲkina nch̄ho n̄ja'o nch̄o. P̄ai shini ndo ndāa piɲ ȳoi m̄biɲ mu n̄ji'i n̄th̄e pi mon̄ pīi nd̄ii ɲa pi ni n̄jwi Antipa, m̄bo min̄kwent̄ie a, m̄bo ɲgan̄ ta'an̄ju'̄o. Pi ni n̄jwi vi shina p̄ai li'i ha'an̄ Shata ch̄ho n̄e.

¹⁴ “Ndo m̄f̄ā'o shiḡei pa nnu n̄o kr̄ei nu v̄ai n̄o gho. P̄ai f̄ā'o pich̄oi pa ɲgwa shina p̄ai h̄ene ɲa pugu th̄i pi ɲkuon̄ pa nnu ɲa Balaan̄ ni n̄j̄e'i nu n̄e, ɲa a ni n̄j̄e'i Balake ɲa a n̄ū'̄on̄ ki'inḡini sh̄hi pa puon̄ Ishrae, n̄ne ɲa a n̄th̄e pugu ji maon̄ ɲa pi f̄ē'i pa nnwi n̄o gho n̄e, ndo m̄bini ɲkwo sh̄uon̄. ¹⁵ Wu'̄o n̄enne p̄ai p̄ini m̄f̄ā'o pich̄oi pa ɲgwa shina p̄ai ɲa pugu tho n̄j̄ou n̄jin̄ yaon̄ ye'i Nikolou.

¹⁶ N̄th̄e yie gho, p̄ai p̄ā'a ɲk̄unu ȳoi. Ndāa n̄enne, kan̄ n̄shi n̄th̄o n̄j̄oi v̄ai shina kuo nd̄ii, mā'an̄ vugu ni nch̄h̄o ni kafa ɲa a taon̄ nch̄o mu n̄e.

¹⁷ “N̄on ɲa a f̄ā'o t̄on̄ n̄e, â ya'o nnu ɲa Jijwe chhu nu ni pa ch̄oshi n̄e. Ni n̄on ɲa a mā'an̄ ti ɲga'a n̄e, n̄shi m̄fe yich̄oi ɲkwan̄ yaon̄ ji ɲa pi m̄ēiɲ ni mana ɲa pi ni nd̄oiɲ n̄e gho. M̄bini m̄fe muun̄ ɲḡu'̄o fhu gho, ni ligi fhi ɲa pi n̄ā'an̄ ɲkuon̄ gho ɲa shesh̄on̄ lo n̄ji'i n̄ji ɲkien̄ ju ɲa a kwe n̄e.’

N̄k̄ini ni ch̄oshi Tiatira

¹⁸ “Nā'an̄ m̄fe ni ɲgan̄ n̄taon̄ Minnwi ch̄oshi mon̄ Tiatira: ‘Pei pa chr̄a Muun̄ Minnwi, ɲa a f̄ā'o pa ligi a p̄o n̄o liɲ m̄on̄on̄ n̄e, kw̄o mi p̄o n̄o yich̄oi ɲkwan̄ tini ɲa pi yū'̄o a lii n̄e.

¹⁹ “N̄ji mbha f̄ā'a ȳoi, fi'i khw̄ā ȳoi, piɲ ȳoi, f̄ā'a gh̄ere ȳoi pugu pa w̄ēiɲ nu n̄j̄u'̄o ȳoi mon̄ tiish̄ii, pugu pa ɲa p̄ai f̄ā'a ndwe nchaa ha'an̄ p̄ai ni m̄f̄uon̄ m̄f̄ā'a nu n̄e.

²⁰ “Ndo m̄f̄ā'o yei nnu n̄o kr̄ei nu v̄ai n̄o gho, p̄ai mien̄ miɲgw̄e yine m̄bo Jeshebe ɲa a m̄ēiɲ n̄on̄ yi ni n̄j̄oi'̄i, ndo n̄th̄o n̄j̄e'i nu, ndo m̄fīi puon̄ f̄ā'a paɲ ɲa pugu nii mon̄ nnu sh̄uon̄, ndo n̄ji pa maon̄ ɲa pi f̄ē'i pa nnwi n̄o gho n̄e. ²¹ Mi ni m̄fe nd̄ii gho ɲa a p̄ā'a ɲk̄unu yi, ndo a l̄āa p̄ā'a nu ɲk̄unu yi ni nnu kwoshuon̄.

²² “Lii n̄j̄oi, n̄shi mā'an̄ vi k̄uon̄ gh̄iɲo, mā'an̄ ɲgwa p̄e ɲa pugu pugu p̄o nu mon̄ sh̄uon̄ n̄e mon̄ titini nḡo'i, kan̄ a n̄ēiɲ pugu p̄ā'a ɲk̄unu yugu ni mbha f̄ā'a miɲgw̄e gho. ²³ N̄shi m̄br̄ao puon̄ pi n̄jwi, ɲguon̄ pa ch̄oshi ghao ji ɲa a mmu m̄bo ju ɲa a ji ɲguon̄ pi'i nu ɲgwa, pugu pa n̄j̄u'̄o ɲgwa n̄e, ndo shi m̄be shesh̄on̄ v̄ai wu'̄o n̄o f̄ā'a yi ɲa a f̄ā'a n̄e.

²⁴ “Ndo ni pīḡoi ȳoi mon̄ Tiatira ɲa p̄ai lo ngw̄ēiɲ yaon̄ ye'i yi gho n̄e, ɲa p̄ai lo n̄j̄e'i

yaon ɲa pi mēiɲ ni lá'o Shata nɛ, ñchhu ni pɛi ɲa ñshi lo nu'uy nū'oy yichəi lri nduon mbiɲ pɛi. ²⁵ Pɛi wēiɲ pi yaon ɲa pɛi fā'o nɛ a tini ti ñshi nu'uy ntho. ²⁶ Non ɲa a mā'an ti ɲga'a nɛ, ju ɲa a nū'oy pa fā'a a ti ɲgəi nchəiɲ nɔ ndugwi yi nɛ, ñshi mfe ghrí ni ɲgan vi nɔ sha'a nu pa la'ataon. ²⁷ A sha'a vugu ni mbie tini, nshina vugu pa kraokrao nɔ kiɲ nchí'a, wu'ɔ nɔ ha'an mmu ndutho a fā'o ghrí llo mbho Taa a nɛ. ²⁸ Nshi mfe fínəi muun tutu'u gho.

²⁹ “Non ɲa a fā'o tónə nɛ, á ya'o nnu ɲa Jijwe chhu ni pa choshi nɛ.’

3

Ñkìni ni choshi Shadi

¹ “Nā'an mfe ni ɲgan ntaon Minnwi choshi mon Shadi: 'Pei pa chrà ju ye ɲa a tuo khwachəi Jijwe ni khwachəi fínəi nɛ.

“Nji mbha fā'a yəi. Pɛi fā'o ɲkien ligi ɲa pɛi yi maon, ndo pɛi pɔ pi yi khu. ² Pɛi pini njwiɲ, nju'u yaon ɲa a pi'i nu, ntā'a nu ɲkhu nɛ. Nthe ɲa ndo nji'i njəi fā'a yəi ká'o ligi Minnwi a. ³ Pɛi chho nɛ ki'ɛ ɲkwiɲ yaon ɲa pɛi ni mbiɲ ndo nja'o nɛ. Pɛi nū'oy nnu gho ndo mbā'a ɲkunu yəi ni phi. Pɛi mien ki lo njwiɲ ndollo, kan ñshi ntho nɔ ɲgina, pa'a pɛi lo nji'i nji ndii ye ɲa ñshi nshwi'i mbiɲ pɛi nɛ.

⁴ “Ndo pi wu'ɔ mfā'o shigəi ɲgwa mon Shadi, mbo ɲgwa pɛ ɲa pugu lo nji'i mfuon non yugu. Pugu shi mā'an mme ndhwí fhu nyien pigi pugu ka'a, nthe ɲa pugu ká'o. ⁵ Non ye ɲa a shi mā'an ti ɲga'a nɛ shi mā'an ndhwí fhu nɔ pugu, nne pa'a ndo ma mfu'u ligi yi mon

ɲwa'anli chombhi. Nshi nchhu shhi Taa a pugu pa ghan ntaon pi ɲa a nyan.

⁶ “Non ɲa a fā'o tónə nɛ, á ya'o nnu ɲa Jijwe chhu ni pa choshi nɛ.’

Ñkìni ni choshi Filadefia

⁷ “Nā'an mfe ni ɲgan ntaon Minnwi choshi Filadefia: 'Pei pa chrà ju ɲa a yi taon taon ndo mbo ɲgan nnu shini nɛ, a fā'o chu'ɔ nda ɲa a ni mbo yi Devi, ɲa yaon ɲa a chu'ɔ nɛ, minthe pa'a non lo mfini, ndo ti ä mfini pa'a non lo nchu'ɔ.

⁸ “Nji mbha fā'a pɛi. Lii njəi, nū'oy chonda wo shhi pɛi ɲa pinthe pa'a non lo nji'i mfini. Nji ɲa pɛi fā'o pi muun shigəi ghrí, ndo pɛi nū'oy pa a chrà a, ki lo ndāa a. ⁹ Lii njəi, ñshi nchwie pɛ ɲgwa ɲa pugu pɔ mon kiri Shata, ɲa pugu chhu ɲa pugu ɲgwa Juu ndo ki lo mbo yie gho nɛ, nchho nde'i le'i nɛ, lii njəi, shi nchwie pugu tho ntu'u non yugu shhi pɛi, pugu shi nji ɲa ɲkhwā vəi. ¹⁰ Nthe ɲa pɛi nū'oy chrà a, mbo chrà wēiɲ nju'ɔ pugu tii nu shii nɛ, ñshi ndina ni pɛi mon ndii ɲa ghagha'a tho nu mon ɲguon mbhi nɛ, nɔ mōon nu ɲgwa pɛ ɲa pugu pɔ chho ɲkuon shhe nɛ.

¹¹ “Ntho nu mon kuo ndii, wēiɲ yaon ɲa ɔ fā'o nɛ a tini, nji ɲa mba'a non shiri ɲgá'o yɔ ɲkwe. ¹² Non ɲa a mā'an ti ɲga'a nɛ, ñshi nchwie vi a pɔ kwini Nda Minnwi a. Mba'a a le ma nu'uy ntaon fɔ, ndo mbini nā'an ligi Minnwi a mbiɲ yu, mbini nā'an ligi la'ataon Minnwi a mbo Jerushaleiɲ fhi, ɲa a taon pɔ nshwi'i nu shhe llo mbho Minnwi a, pugu pa ligi a yi fhi nɛ, mbiɲ yu.

13 “Nōn̄ ḡa a fā’o tónə, â ya’o nnu ḡa Jijwɛ chhu nu ni pa choshi nɛ.’

Nkìni ni choshi Laodeshia

14 “Nā’an̄ mfɛ ni ḡan̄ ntaon̄ Minnwi choshi mon̄ Laodeshia: ‘Pei pa chrà A yie, mbo min̄kwentie yɛ ḡa a ghà ḡu’o nchhu pi nɔ ha’an̄ a yəi nɛ, ndo mbo ḡan̄ chrā nnu shini, mbo ḡon̄ ḡa ḡuon̄ yaon̄ ḡa Minnwi chwie llo pi mbho yu nɛ.

15 “N̄ji mbha fà’a pəi: Pəi lo n̄ji’i ḡgri ndo pa’a ndo ntūon̄. N̄jūa ḡa pəi kan̄ ni ḡgri ki ntūon̄. 16 Nnɛ nthɛ ḡa pəi kukhu, ki lo ntūon̄ ndo pa’a ndo ḡgri nɛ, n̄shi nthu vəi nchò a mfu’u. 17 Nthɛ ḡa pəi chhu ḡa, “Pigi fā’o, pigi ya mbo shi’i, pigi lo n̄ji’i mfā’o chà!” Ndo ki lo n̄ji ḡa pəi pou ḡa’a, a pie ḡa pi kwoshini yəi, pəi ḡhan̄ pou, mbo ni chri ligi, ndo mbo ntii. 18 Mfɛ ntigi nɛ ni pəi ḡa pəi yuon̄ laon̄go ḡa pi chwie a tɔgo pi mon̄ mōon̄ a ya mbo ḡkien̄ yie ḡho nɛ mbho mu, nnɛ ḡa minthɛ pəi pɔ ḡhan̄ fā’o. Pəi yuon̄ m̄mɛ ndhwí fhu mbho mu, n̄ji ḡa pəi shi mā’an̄ mbin̄ pəi ki ḡgwa lo nu’un̄ n̄jəi nthii yəi, ntho ndritho. Pəi yuon̄ fhō ligi mbho mu ni’in̄ ligi pəi n̄ji ḡa minthɛ pəi yəi li’i. 19 ḡgwa pɛ ḡa ḡkhwā vugu nɛ, ḡga mfɛ’i vugu mbini n̄ju’u vugu, nnɛ, pəi fā’o ntou ni’in̄ n̄jū’o, mbā’a ḡkūnu yəi ni phi.

20 “Li n̄jəi! Nthi chonda ḡkwɛi nu, sheshon̄ n̄ja’o ḡgɔi a nchu’o chonda, nii nda yu, n̄ji maon̄ pigi yu, pugu j̄i pigi yu. 21 Ni ḡon̄ ḡa a mā’an̄ ti ḡga’a nɛ, n̄shi fɛ ḡhri ḡho a chho yəi a ḡkuon̄ faan̄ a, wu’o nɔ ha’an̄ mumm̄u ni mā’an̄ ti ḡga’a nchho yəi Tāa a ḡkuon̄ faan̄ yi nɛ.

22 “Nōn̄ ḡa a fā’o tónə nɛ, â ya’o nnu ḡa Jijwɛ chhu ni pa choshi nɛ.’”

4

Faan̄ ḡa a pɔ po

1 Pa nnu pei ni ḡga ntɔgo, m̄bɛ’i, ḡga n̄jəi nɛ, n̄jəi chonda thi yi wo po! Fūon̄ ḡgɔi ḡa mi ni fūon̄ n̄ja’o a chrā nu vəi nɔ ntān̄ nɛ, chhu ḡa, “Ku’o hein̄, kan̄ n̄shi nōon̄ pa nnu ḡa a yī’i ḡa a lōgo li’i ndii ḡa yei ndii kwo tɔgo nɛ.” 2 Wu’o ndii ḡho, m̄bo mon̄ Jijwɛ. N̄jəi faan̄ thi po, yichəi ḡon̄ chho ḡkuon̄ ḡho. 3 ḡgan̄ ḡon̄ ḡho ḡa a ni nchho ḡkuon̄ faan̄ ḡho nɛ chiachia nɔ pichəi ḡkwan̄ ḡgù’o ḡa pi mēin̄ ni jashipa pugu kanelian̄. Jijwɛ ḡgūnnu ḡa a lii nɔ yichəi ḡkwan̄ ḡgù’o ḡa a lii nɔ fhothi pi mēin̄ ni emera nɛ ḡh̄in̄ vi. 4 Paa wun̄ faan̄ ni faan̄ yi khwɛ ḡh̄in̄ yie faan̄. Paa wun̄ thishi ch̄ich̄ii ni yi khwɛ chho ḡkuon̄ pa faan̄ pigho, mā’an̄ pa memmɛ ndhwí fhu ni pa ḡkie laon̄go tho pugu. 5 Pa sheishei fiembi pugu pa miwara mb̄i taon̄ nu ḡkuon̄ faan̄ ḡho. Khwachəi ḡki’a mōon̄ ni ntho ḡkii nu shhi faan̄ ḡho mbo khwachəi Jijwɛ Minnwi. 6 Shhi faan̄ ḡho yichəi yaon̄ ni mbo fo nɔ m̄mɛ ḡkh̄i ḡgrashi, nch̄ia nu nɔ ḡgù’o chiachia.

Khwɛ mimaon̄ maon̄ ḡh̄in̄ faan̄ ḡho mbāon̄, nɔ sheshe ḡgei faan̄ ḡho. Pa ligi linaon̄ mbin̄ mimaon̄ pigho, shhi, pugu pa n̄jin̄. 7 Fūon̄ miyaon̄ maon̄ ḡho pɔ nɔ pa’o, mbra yi pɔ nɔ fua, yichəi mbra yi pɔ min̄i mi pɔ nɔ yi ḡon̄mishua, yichəi mbra yi pɔ nɔ mimba’o ḡa a yei nu. 8 Sheshe khwɛ mimaon̄ maon̄ pigho fā’o ntigao pra, pra pigho linaon̄ ni pa ligi ḡkuon̄ pugu, pugu pa mon̄ pi. Ni naon̄ch̄i pugu pa tu’u pa’a pugu lo n̄ji’i mien̄ chhu nu ḡa,

“Taonṭaon, taonṭaon, taonṭaon, a Taathḡ mbo Minnwi
 ɲa a chaa ɲguon ɲi nɛ, ɲa a
 pḡ, ndḡ ni mbo, ndḡ nthḡ nu
 nɛ.”

⁹ Sheshe ndii ɲa khwe mimaon
 maon pighḡ fɛ ndigha’o pugu pa
 gha’o nu ni tḡo nu ni ju ɲa a ni
 chḡo ɲkuon faan gḡo nɛ, ɲa a
 yi maon ki ndugwi yi nɛ, ¹⁰ paa
 wuɲ ni khwe thishi chiihii pighḡ
 gū shhi yu ɲa a ni nchḡo ɲkuon
 faan gḡo nɛ, ɲga’o vi, mbo ju ɲa
 a yi maon ki ndugwi yi nɛ. Pugu
 mā’an pa ɲkie pugu shhi faan gḡo,
 nchhu nu ɲa,

¹¹ “A kā’o gḡ, ma Taathḡ yigi, mbo
 Minnwi yigi,
 nḡ kwe nu ndigha’o, ni gha’o
 nu, ni ghrí,
 nthɛ ɲa ḡ ni mbuon gḡ mbuon
 ɲguon yaon ghao,
 maon pighḡ wu’ḡ mbo ntḡḡo
 pi ɲkuon pwatua yḡ.”

5

*ɲwa’anli gḡo pugu Muun Minjii
 ghḡ*

¹ Nnɛ ɲjɛi ɲwa’anli* ɲgei mbḡo
 ji ju gḡo ɲa a ni nchḡo ɲkuon
 faan gḡo nɛ. Pi nā’an yaon mon
 gḡo pugu pa ɲkūnu yi, ndia ni
 khwachḡi lɛi titini. ² ɲjɛi yichḡi
 mme ɲgan ntaon Minnwi, a chhu
 ni mme ɲggi ɲa, “A kā’o gḡ nḡ
 fɛi nu ɲwa’anli yei, ndḡ mbā’a lɛi
 yei?” ³ Ndḡ pa’a yichḡi ɲon po,
 ki ɲkuon shhe ki la’o shhe lo ɲji’i
 mfā’o ɲji nḡ fɛi nu ɲwa’anli gḡo
 ki ndii mon yi. ⁴ Ndḡ ɲjɛ kɛi nu ni
 ɲji nthɛ ɲa pi shini ndḡ ɲjɛi yichḡi
 ɲon ɲa a ɲkā’o nḡ fɛi nu ɲwa’anli
 gḡo ki ndii mon yi. ⁵ Ndḡ yichḡi
 ta’a nthishi chiihii gḡo chhu vɛi
 ɲa, “Ki’i nu’un ɲkḡi. Pa’o ɲa a
 llo mon ndaanon Juda, mbo ɲjɛ
 Fùon Devi, kwo mā’an ti ɲga’a ti

minthɛ a fɛi ɲwa’anli gḡo pugu pa
 khwachḡi lɛi ɲa pi lia nḡ gḡo nɛ.”

⁶ Ndḡ shina faan gḡo pugu
 pa khwe mimaon maon pighḡ,
 pugu pa thishi chiihii pighḡ, mi
 ni ɲjɛi Muun Minjii a tithi, nḡ
 ha’an pi sho vi sho, ni khwachḡi
 ndua pugu pa khwachḡi ligi, mbo
 khwachḡi Jijwe Minnwi ɲa pi taon
 mon ɲguon shhe ghao. ⁷ A ghḡi
 ɲkwe ɲwa’anli gḡo llo ɲgei mbḡo
 ji ju ɲa a ni nchḡo ɲkuon faan gḡo
 nɛ. ⁸ A ni ɲga kwo kwe ɲwa’anli
 gḡo, khwe mimaon maon pighḡ
 pugu paa wuɲ thishi chiihii ni yi
 khwe pighḡ gū shhi Muun Minjii
 gḡo, sheshe ta’a yi tuo yaon pa’o
 lóu pugu pa kumbu ɲa pi chwɛ
 pi ni laonḡo, laminda linaon mon
 gḡo, mbo luon Minnwi pa ɲgwa
 Minnwi pi taonṭaon. ⁹ Pugu yrāo
 ɲkhǐ fhi, nchhu nu ɲa,

“A kā’o gḡ nḡ lḡḡo nu ɲwa’anli gḡo
 mbā’a pa lɛi ɲa pi lɛi nḡ gḡo
 nɛ.

Nthɛ ɲa pi ni nsho gḡo, ndḡ ntḡḡo
 pi ɲkuon chhi yḡ

ḡ yuon ɲgwa mfu’u mfe
 ni Minnwi llo mon ɲguon
 kiri ndaanon pugu pa llo
 mon ɲguon ɲkwan chrà
 taonṭaon pugu pa kiri pa
 ɲgwa pugu pa la’ataon.

¹⁰ Ndḡ mbini nchwɛ vugu pugu
 sha’afuon mbini mbo ghan
 fe’ingien Minnwi yia,
 ndḡ pugu lɛ nsha’a fùon yugu
 ɲkuon shhe.”

¹¹ Nnɛ mbe’i ɲja’o ɲggi ntou
 ghan ntaon Minnwi, pugu yien ti
 mbo shia kie, ti mbo pi ɲkanṭkan
 yugu, ɲkij faan gḡo pugu pa mi-
 maon maon pugu pa yɛi pa thishi
 chiihii pighḡ. ¹² Pugu chhu nu ni
 mme ɲggi ɲa,

“A kā’o Muun Minjii ɲa pi ni nsho
 vi

ɲa a kwe ghrí, pugu pa fà’o
 pugu pa shiethḡ, pugu pa ɲji

* **5:1** 5:1 Yei ni mbo yichḡi ɲkwan ɲwa’anli ɲa pi ghà ɲkra pi nḡ ha’an pi ghà ɲkra ɲgrāo mata nɛ.

ni gha’o nu, ni ndigha’o, pugu pa mboro.”

¹³ Ndo mbini nja’o nguon mi-maon ja pi chwie ne po pugu pa nkuon shhe pugu pa la’o shhe pugu pa moon nkhi pugu pa nguon maon ja a po mon nguon yugu ghao ne chhu nu ja,

“Mboro, gha’o nu pugu pa ndigha’o ni ghrí ki ndugwi yi

po ni ju ye ja a chho nkuon faan ne,

pugu Muon Minji gho.”

¹⁴ Khwe mimaon maon pigho chhu ja, “A po nenne!” Pa thishi chiihi pigho gu shhe nga’o vi.

6

Khwachai lei

¹ Nne mbe’i njei ndii ja ta’a Muon Minji gho ni mbe’i mfei ta’a lei shina khwachai lei gho ne, nja’o ta’a miyaon maon gho chhu ni mme nggi no mbi ja a wara ja, “Tho!” ² Nne mbe’i njei minyienlei fhu! Non ja a ni nchho nkuon gho ne tuo wuon krei, pi fe nkie gho a taon ntho ma’an nga’a nu, ndo shi nga’a.

³ A ni nga mbe’i mfei mbra lei gho, nja’o mbra miyaon maon gho chhu ja, “Tho!” ⁴ Yichai minyienlei taon ntho, mbo nkien yi pipie. Pi ni mfe nji ni non ja a nchho nkuon gho ne ja a fu’u ghighri llo nkuon shhe, nne ja ngwa sho pichai, pi ni mfe nkien mme kafa gho.

⁵ A ni nga mbe’i mfei yichai mbra lei gho a po yi trei, nja’o yichai mbra miyaon maon chhu ja, “Tho!” Mbe’i, njei minyienlei shhi! Non ja a ni nchho nkuon gho ne tuo paa yaon fi’i yaon mbho yu. ⁶ Nja’o yichai yaon a po no nggi, mon titri khwe mimaon

maon pigho, chhu nu ja, “Pi shi mfini ta’a kilu* shie ge ki trei kilu shie† ni fi’i mbin ja non mfā’a no ta’a lle pi pe vi no gho ne. Ndo ki’i nji’i mbin thi olive ja pi gha ndu’u wru ni mbia yi ne pugu faan thi grape ja pi gha nchwie la’o ni ntien yi!”

⁷ A ni nga nchu’o yichai mbra lei a po yi khwe, nja’o nggi yichai miyaon maon, mbo ngan khwe shina, chhu ja, “Tho!” ⁸ Mbe’i njei minyienlei ja a lii no tru ja a je yaon nu! Ligi non ja a ni nchho nkuon gho ne po Gu, la’a pa khushhe tho nu nin yu. Pi fe ghrí ni pugu no fa’o nu ta’a kaon mon khwe kaon mbi. Pi ni mfe ghrí yei no jwi ngwa ni kafa pugu pa nji pugu pa ghno pugu pa minyien mon tru nkuon shhe.

⁹ A ni nga nchu’o yichai mbra lei a po yi tien, njei nchai ngwa la’o li’i fe’ingien Minnwi, mbo ngwa pe ja pi ni njwi vugu nthe chra Minnwi pugu pa ja pugu thi titini mon po nu pa minkwentie. ¹⁰ Pugu kai ni nji ni mme nggi ja, “Yo! Taatho ja a chaa nguon ghrí, mbo taontaon ndo mbo ngan nnu shini, o shi nchho pi fi’i yi nein nkaon maa nsha’a mfe njó ni ngwa nkuon shhe nthe jwi nu vigi?” ¹¹ Nne pi fe mme ndhwí fhu ni sheshenon vugu, nchhu ni pugu ja pugu fere no kuo ndii, ti pi nu’un njwi pichai pakwo fa’a pugu, pugu pa lin pugu nkwan ha’an pi jwi vugu ne, ti fi’i yugu nu’un nkā’o.

¹² A ni nga mbini mbe’i mfei yichai ta’a lei gho a po yi ntigao, mbe’i njei shhe shina nkien yie, minaon kara nshini no ndhwí shhi, fhu ja a kwo linaon ne kara mbo no chhi. ¹³ Pa finoi tothi taon ngu shhe wu’o no ha’an thi

* 6:6 6:6 Yei ni mbo fi’i ye ja non nthe a wu’o nchwie brei shi’i no gho nkru pi no ta’a lle a mme ne. † 6:6 6:6 Pei pichai nkwan shie ja pi gha nchwie prupina tuon brei no gho.

wùnu ghà mā'an ntíen pi ndii ña titini fifrēi laon chī'i vi nē. ¹⁴ Po fhu phe pi nō ñwa'anli ña pi kra nu, sheshe mbra pugu pa muun ñkũnu tri ñkhĩ taon mon li'i ña a ghà mbō nē. ¹⁵ Nne pa fùon ñkuon shhe pugu pa ñgwa lienlien, pugu pa memme thishi pa shooge, pugu pa ghan fā'o, pugu pa ghan ghrí, pugu pa sheshe ñkwan ñgwa, ñkũna pugu ñgwa pē ña pugu lo ñji'i mbō ñkũna nē, lēre mon pa pùo pugu pa shina pa ñgù'ō ñkuon mbra, ¹⁶ nthō mēin pa mbra pugu pa ñgù'ō ña, "Gū mbin pigi ndōin vigi mbhō ju ña a chhō ñkuon faan, pugu pa mbhō mme pigitua Muun Minjii ghō, ¹⁷ nthē ña mme llé mme pigitua yugu kwo tho, ti minthe a tei gó?"

7

*Ta'a ñkii ñkan ni khwe wun ñkan
ni ñkan yi khwe ñgwa Ishrae*

¹ Yei gha ntōgō, ñjēi khwe ghan ntaon Minnwi thi ñkuon khwe ghaa shhe, ndi'i khwe fifrēi ghō, ña ki'i sheshe fifrēi tōgō shhe ki ñkuon ñkhĩ ki ntu'ō thi. ² Njēi yichēi ñgan ntaon Minnwi, a ku'ō nu llo ñgei sha'a minaon ni li ña a yi Minnwi maon nē. A mēin ghan ntaon pighō ni ñkien mme ñggì, mbō ghan ntaon ña pi fē ghrí ni pugu ña pugu fē ñgō'i ni ñkuon shhe pugu pa mon ñkhĩ nē. ³ Nchhu nu ña, "Ki'i pēi yi'i mfe ñgō'i ni ñkuon shhe pugu pa ñkhĩ ki pa thi, ti pigi nu'un nū'ōn li puon fā'a Minnwi yia nō choyei yugu."

⁴ Nja'ō fi'i ñgwa ña pi ni nū'ōn li yugu nē pō ta'a ñkii ñkan ni khwe wun ñkan ni ñkan yi khwe llo mon ñguon ndaanon Ishrae:

⁵ Paanchrō ñkan ñgwa fā'o li ghō llo mon ndaanon Juda,

paanchrō ñkan ñgwa fā'o li ghō llo mon ndaanon Reuben,
paanchrō ñkan ñgwa fā'o li ghō llo mon ndaanon Ga,
⁶ paanchrō ñkan ñgwa fā'o li ghō llo mon ndaanon Asha,
paanchrō ñkan ñgwa fā'o li ghō llo mon ndaanon Naftali,
paanchrō ñkan ñgwa fā'o li ghō llo mon ndaanon Manashe,
⁷ paanchrō ñkan ñgwa fā'o li ghō llo mon ndaanon Shimion,
paanchrō ñkan ñgwa fā'o li ghō llo mon ndaanon Levi,
paanchrō ñkan ñgwa fā'o li ghō llo mon ndaanon Ishaka,
⁸ paanchrō ñkan ñgwa fā'o li ghō llo mon ndaanon Shebulon,
paanchrō ñkan ñgwa fā'o li ghō llo mon ndaanon Joshe,
paanchrō ñkan ñgwa fā'o li ghō llo mon ndaanon Benjamein.

Ñkien mme yú ñgwa llo mon ñguon la'ataon

⁹ Yei ni ñga ntōgō, mbe'i njēi ñkien mme yú ñgwa ña minthe pa'a ñon lo ñji'i shia, llo mon ñguon pa la'ataon ghao, pugu pa ñguon kiri ndaanon, pugu pa llo mon pa chrà taon taon, pugu thi shhi faan pugu pa Muun Minjii ghō, mā'an pa mme ndhwí fhu, ntuo pa ghia tan mbhō pugu, ¹⁰ ñkēi nu ni mme ñggì ña, "Lūgu nu llo pi mbhō Minnwi yia ña a chhō ñkuon faan, pugu Muun Minjii!"

¹¹ Pa ñguon ghan ntaon Minnwi ni nthi ñkin faan ghō pugu pa ñkin pa thishi chiihii pugu pa khwe mimaon maon. Pugu gū ni puñ yugu shhi faan ghō ñga'ō Minnwi, ¹² nchhu nu ña, "A pō nenne! Mbōrō pugu pa ndigha'ō, ni shietho ni tōo nu, ni gha'ō nu, ni ghrí pugu pa ñji pō ni Minnwi via ki ndugwi yi! A pō nenne!"

13 Nne chēi ta'a nthishi chīichīi ghō pie a ɲa, "Ghan mā'an mme ndhwí fhu pei pō pi pa gō? Pugu lo ndhō pi hīn?" 14 Nchhu ghō ɲa, "Masha, ɔ ji." A chhu vōi ɲa, "Yei pa ɲgwa pē ɲa pugu taon mon mme ɲgə'i. Pugu shīgao mme ndhwí fhu yugu nchwīe a fugu pi ni chhī Muuɲ Minjii.

15 A chwīe yie ghō pugu thi shhi faan Minnwi mfā'a nu mbhō yu ni tu'u pugu pa naonchi mon Nda yi.

Ju ghō ɲa a chhō ɲkuon faan ne shi ndi'i vugu ni pō nu mi yōi pugu.

16 Mba'a nji ma nu'un ɲjia vugu, ki ɲjū'ɔ yugu ma nu'un ɲjaon.

Mba'a minaon yi'i nthe vugu, ki sheshe yaon tuontuon nu'un ntūon vugu.

17 Nthe ɲa Muuɲ Minjii ɲa a pō titri faan ghō ne

shi mbo ɲkē'i vugu,

a shi ɲkē'i vugu ɲgəi nō ghō li'i ɲka'ashe ɲa a ɲkhi fe chombhi ne.

Minnwi yi'gi ɲguon ɲkhi ligi yugu ghao."

8

Ndigi yi khwachəi lēi

1 Muuɲ Minjii ni ɲga mbə'i yichəi lēi mfēi a pō ndigi yi khwachəi, li'i lere po ɲgəi nō ghrā awa. 2 Nne ɲjəi khwachəi ghan ntaon ɲa pugu thi shhi Minnwi. Pi fe khwachəi ntān ni pugu.

3 Yichəi ta'a ɲgan ntaon fō tho nthi shhi li'i fe'ingien ntuo pein ni'in lēi ɲa pi chwīe pi ni laonɲo, pi fe ntou lēi ghō ɲa a pigi ɲkuon luon Minnwi ɲgwa Minnwi pi taontaon fe'ingien nō ghō ɲkuon yaon fe'ingien ye ɲa a ni nthi li'i fe'ingien shhi faan ghō pi chwīe pi ni laonɲo ne. 4 Ndindhi lēi

ghō pugu pa luon Minnwi pa ɲgwa Minnwi pi taontaon ku'ɔ shhi Minnwi llo mbhō ɲgan ntaon ghō. 5 ɲgan ntaon ghō kwe pein ghō ɲa pi chwīe pi ni laonɲo ne ni'in mōnɲon mon ghō a linaon llo ɲkuon li'i fe'ingien ghō, ncha'a mā'an ɲkuon shhe, wara nu pugu pa luon nu mbī lōgō li'i, pa fiembī shēi nu, shhe chī'i shina nu.

Pa ntān

6 Nne khwachəi ghan ntaon ɲa pugu ni mfā'o khwachəi ntān ne piri non yugu nō tua nu.

7 Fūon ɲgan ntaon tua ji ntān. Wēi pugu pa mōnɲon ɲa a nyan ni chhī ne taon, pi mā'an ɲkuon shhe. ɲkuon shhe kii mbo fi'i ghrā ɲa ɔ ɲgrā shhe trei li'i ta'a yi pō ne. Pa thi wu'ɔ ɲkii pi fi'i yie ghō, ɲguon trū fhe kii ghao.

8 Mbra ɲgan ntaon tua ji ntān, pi mā'an yichəi yaon nō mme mbra, a kii nu ni mōnɲon mon ɲkhi, ghrā ɲkhi, ɲa ɔ ɲgrā ɲkhi trei li'i ta'a li'i pō yie ghō ne, kara ɲgū pi chhī. 9 Mimaon maon mon ɲkhi ghō khu wu'ɔ fi'i yie ghō, pa mme kikuon piri wu'ɔ fi'i yie ghō.

10 Yichəi mbra ɲgan ntaon, mbo ɲgan shina yi trei tua ji ntān, yichəi mme finəi gū llo po, ɲkii nu nō ɲki'a, ɲgū ɲkuon pa ninəi mbo fi'i ye ɲa ɔ ɲgrā ɲkhi trei li'i ta'a li'i pō yie ne, mbini ɲgū ɲkuon pa ɲka'ashe. 11 Ligi finəi ghō po pi Lwilwi*. Ta'a li'i nō ha'an ɔ ɲgrā ɲkhi ghō trei li'i, kara ɲgū yi lwilwi. Ntou ɲgwa khu nthe ɲkhi ghō, nthe ɲa pi chwīe a pō yi lwilwi.

12 Yichəi ta'a ɲgan ntaon ghō, mbo ɲgan shina yi khwe, tua ji ntān pi chwīe fi'i ghrā minaon ɲa ɔ ɲgrā trei li'i ta'a li'i pō yie ne, ni wu'ɔ fi'i ghrā fhu ghō, ni fi'i ghrā finəi, ghrā li'ε yugu ghō kara ɲgū

* 8:11 8:11 Ligi yei pō pi yichəi ɲkwan trū pugu yaon lwillwi ɲa a ghā ntaon mon ghō.

njin. Minthe pi chwīe fi'i ghrà naonchi ghò pa'a a lo nu'uj ndi'ε nu, fi'i ghrà tu'u ghò nkaa yu.

¹³ Nne m̀be'i, nja'o mimba'o a kēi nu ni mme nggi nò ha'an a ni njei ntògo nu thò a ne, nchhu nu ña, "Ngə'i, ngə'i, ngə'i ni ngwa pe ña pugu chhò ñkuon shhe ne, nò ha'an pi shi ntua pichəi pa ntàn pighò ña trēi ghan ntaon pighò tā'a nu ntua ne."

9

¹ Nne, yichəi ta'a ngan ntaon, mbo ngan tien shina tua ji ntàn. Njəi finəi gū shhe llo po, pi fe chu'ò cho shin ki ndugwi yi ghò.

² A chu'ò cho shin ki ndugwi yi ghò, ndindhi taon cho ghò nò ha'an a taon pi mon mme li'i lien, ndindhi llo mon shin ghò chwīe minaon pugu moon gha mbhi shini.

³ Ngwín taon mon ndindhi ghò nshwi'i ñkuon shhe, pi fe ghrí ni pugu nò ghrí ñien ñkuon shhe.

⁴ Pi ni nchhu ni pugu ña ki'i pugu fe ngə'i ni trū ñkuon shhe, ki sheshe yaon shhe ña a yi fhe ñkhē nu ne, ki sheshe thi, ki trū, pugu wu'ò mfe ngə'i pi ni ngwa pe ña pugu fā'o li Minnwi choyei pugu ne. ⁵ Pi ni mien vugu ña pugu fe ngə'i ni ngwa pighò nò tien nàon, ndò ki lo njwi vugu, yú'ò ña ngwa pighò ni mfā'o nu llo ñkuon ngə'i ghò ne pò nò yú'ò ña ñon ghà mfā'o ndii ña ñien naon vi ne. ⁶ Mon pa llé pighò, ngwa shi ntā'a gu ndò pa'a ndò njəi, pugu shi ntā'a gu ndò gu ntei vugu.

⁷ Pa ngwín pighò ni mbo nò pa minyenləi ña pi piri vugu nò mā'an nu nchhò. Pichəi yaon ni mbo thò pugu nò ñkie ña pi chwīe ni laongo, minj munu pò nò minj ngwamishua. ⁸ Ngiithò yugu pò nò ngiithò pinge, shua munu pò nò shua pa'o, ⁹ Pugu fā'o yaon

ki'i njù'ò yugu a pò pi nò tını, nggì pra yugu pò pi nò nggì ntou ñkwan mitu ña a ghà nshūu pa minyenləi nshūu vugu ne, ntei ngəi nu li'i nchhò. ¹⁰ Shie yugu pugu pa kwēi nu yugu pò ni ñien. Ghrí yugu nò chwīe nu ngwa ya'o yú'ò nò tien nàon pò pi mon shie yugu ghò. ¹¹ Fūon vugu ña a sha'a vugu ne pò ngan ntaon shin ki ndugwi yi fo. Ligi yi mon chrà Hibru pò ña Abadon*, mbo mon chrà Gri ña Apolion†.

¹² Fūon ngə'i kwo tōgo, lii njəi, yi paa wu'ò mbi'i nthò nu.

¹³ Yichəi mbra ngan ntaon, mbo ngan ntigao shina tua ji ntàn. Nja'o nggì llo mon khwe ndua li'i fe'ingien ghò ña pi chwīe pi ni laongo shi Minnwi ne. ¹⁴ A chhu nu ni yichəi mbra ngan ntaon ghò, mbo ngan ntigao shina, ña a ni mfā'o ntàn ghò ña, "Kigei khwe ghan ntaon Minnwi pe ña pi krao vugu yəi mme ñkhi Yufrete ne." ¹⁵ Nne pi fēi khwe ghan ntaon pighò ña pi ni ñkwo piri vugu nò ndii ghò, llé ghò, nàon ghò, ni nga'o ghò ne, ña pugu jwi fi'i ghrà ngwa ña ò ngrā nguon ngwa trēi li'i ta'a li'i pò yie ne. ¹⁶ Mi ni nja'o fi'i ghan nchhò ña pugu ni ñku'ò ne a pò paa ñkii nchu'u.

¹⁷ Yei ñkwan ha'an mi ni njəi pa minyenləi mon nnu ghò ña pi ni nōon vəi ne, pugu pa ngwa pe ña pugu ni ñku'ò ñkuon pugu ne: Pugu ni ngwe pa tını ki'i njù'ò yugu, ngwrà yi pò nò ngwrà mōnon. Pugu pa ngg'ò ña a lilii ne, pugu pa ngwrà fhò ya'o pipie. Pa thò minyenləi pighò pò nò thò pa pa'o. Mōnon pugu pa ndindhi ni ngg'ò mikan taon nu nchò pugu. ¹⁸ Fi'i ghrà ngwa ña ò ngrā ngwa trēi li'i ta'a li'i pò yie ne khu ntògo pi ñkuon ngə'i pei, ntògo pi ñkuon mōnon, ndindhi,

* 9:11 9:11 Abadon pò ña piri nu. † 9:11 9:11 Apolion pò ña ngan piri li'i.

ni mōnon ηγù'ò mikan ηa a taon nu nchò pa minyienlèi pighò nē. ¹⁹ Nthe ηa ghrí minyienlèi pighò ni mbo pi nchò pugu pugu pa shie yugu. Nthe ηa pa shie pugu pò pi nò mitwē'i ni thò pugu, pugu lèin ηgwa pi ni yie ghò.

²⁰ Pìgèi ηgwa ηa pi shini ndò njwi vugu ntògò pi ηkuon ηgè'i pei nē, shini ndò mbā'a ηkūnu yugu nthe mbha fā'a pugu, ki mien ghā'ò nu pa mìnwein pugu pa nnwi ηa pi chwīe ni laonjo pugu pa tīni tininchuon pugu pa pichèi ηkwan tīni ηa a pò pi pipie, pugu pa ηγù'ò ni thi. Mbo pa nnwi ηa pinthe pa'a pugu lò njei li'i, ki nja'ò li'i, ki nyien. ²¹ Pugu shini ndò mbā'a ηkūnu yugu nji'i nthe pi nò pa nnu jwi ηgwa, nnu tou ngan, ki nnu shúon pugu pa ηgina.

10

Ngan ntaon Minnwi pugu muun mi ηwa'anli

¹ Njei yichèi ta'a titini ngan ntaon Minnwi shwi'i nu shhe llo mon po, ndin mon lulun, jijwe ηgunnu nnu pò tóthi thò yu, miji mi pò nò minaon, kwò mi pò nò lèi mōnon. ² A tuo muun mi ηwa'anli mbho yu ηa a ni mbo yi ηa'an. A tigi ηgei kwò yi yi ji ηkuon ηkhí, yi ηkwrei pò ηkuon shhe, ³ a kèi ni mme ηggi ηa a pò nò yi pa'ò ndii ηa a phò nē. A ni ηga mèin, khwachèi miwara mbì wara.

⁴ Khwachèi pa miwara mbì pighò ni ηga ηgwara, mi ni ηkwo tā'a nā'an, ndò nja'ò ηggi llo po a chhu nu ηa, "Lèin nnu ηa khwachèi pa miwara mbì pighò chhu nē, ki lò nji'i nā'an shhe."

⁵ Ngan ntaon Minnwi ηa mi ni njei vi a thi ηkuon ηkhí pugu ηkuon shhe nē kèrè ηgei mbho yi yi ji po, ⁶ nshwrèi ni ligi Minnwi ηa a yi maon ki lò ma ηkhu nē,

ηa a chwīe po pugu pa yaon ηa a pò mon ghò nē, nchwīe shhe pugu pa yaon ηa a pò mon ghò nē pugu pa ηkhí ni pa yaon ηa a pò mon ghò nē, ηa, "Mba'a yiri nu nu'un mbo. ⁷ Ndo ngan ntaon Minnwi mbo ngan khwachèi shina shi ηga ntua ntàn yi, kan Minnwi shi nchwīe nnu lèin ηa a ni ηkā'a nē. A shi ndògò li'i pi wu'ò nò ha'an a ni nchi ni puon fā'a pi mbo pa njei li'i Minnwi."

⁸ Nenne, ηggi ηa ηki ya'ò llo po nē chrā vèi ηkamu'on, nchhu nu ηa, "Ghèi ηkwe ηwa'anli ηa a yi ηa'an mbho ngan ntaon Minnwi ηa a thi ηkuon ηkhí pugu shhe nē."

⁹ Nne, ηgèi mbara ngan ntaon Minnwi ghò nchhu ghò ηa a fe muun mi ηwa'anli ghò vèi. A chhu vèi ηa, "Kwe ηkru, a shi nchwīe mon pun yò llwī, ndò mon nchò yò shi ndin pi nò llò." ¹⁰ Nkwe muun ηwa'anli ghò mbho ngan ntaon Minnwi ghò ηkru. A ni ndin pi nò llò mon nchò a, ndò ηga ηkwo kru, a chwīe pun a llwī.

¹¹ Pi chhu vèi ηa, "O shi mbini nu'un nchhu ηkèni Minnwi nthe ntou pa ηgwa pugu pa taon taon pugu ηkwan ηkwan chrà pa taon pugu pa fùon."

11

Paa pa minkwentie

¹ Pi ni mfe muun thi fī'i yaon vèi a pò nò mbie, yichèi non chhu vèi ηa, "Lollo mfī'i Nda Minnwi pugu pa li'i fe'ingien pugu pa ηgwa ηa pugu thò ηga'ò Minnwi mon ghò nē. ² Ndo ki'i mfī'i yina ηa a pò mbhi Nda Minnwi nthe ηa pi kwo fe yie ghò ni pa la'ataon ndò pugu shi nī la'ataon taon taon la'ò kwò pugu nò khwe wun nàon ni nàon yi paa. ³ Nshi mfe nji ni paa pa minkwentie pan pugu yèi nnu mfī'i nò ta'a ηkan ni paa ηkèi ni

ntigao wun llemmbhi. Pugu shi mbo mon ndhwí ywei gu.”

4 Yei paa pa thi olive pugu pa paa yaon tigi lan̄ ña a thi shhi Taathᵋ ña a ghà nsha'a ñkuon shhe ne. 5 Sheshenon ntā'a nu ndəin vugu, mᵋonon taon nchᵋ pugu nshi'i mimbina yugu, mon yei shendaon, sheshenon ntā'a nu nchwīe nnu ngə'i mbin̄ pugu pi jwi vugu nenne. 6 Pugu fā'o ghr̄i nᵋ fin̄i nu po, nne ña ki'i mbi llo mon llé pighᵋ ña pugu thᵋ nchhu pa nnu ña pugu yəi ne, ndᵋ pugu fā'o ñji mbin̄ pa ñkhi nᵋ kara nu vugu pugu gū chhi pugu pa mā'an̄ nu nguon ñkwan̄ ngə'i ghao ñkuon shhe mon sheshe ndii ha'an̄ pugu khwā ne.

7 Pugu shi ñga ñkwo mī'ən̄ ni chíi nu ñkni yugu, minyien̄ p̄phi ye ña a taon mon shin̄ ki ndugwi yi ne, mā'an̄ vugu ni nchhᵋ, ñga'a vugu, ndᵋ ñjwi vugu. 8 Pa khu yugu nūan̄ shendaon mon mme la'ataon ña nᵋ li, pi mēin̄ ni “Shodon” ki “Ijipti,” mbo li'i ña pi ni ñkwīn̄ Taathᵋ vugu ñkuon wá'a ne. 9 Nᵋ trei llé ni ghr̄a yi pichəi llo shina k̄iri pa ñgwa pugu pa k̄iri ndaonon, pugu pa chr̄a taon taon, pugu pa la'ataon shi mbe'i khu pugu ndᵋ ndāa nᵋ mien̄ nu pi twei vugu. 10 Ngwa pe ña pugu chhᵋ ñkuon shhe ne shi mfā'o pwanju'ᵋ nthe vugu, nchwīe pa ji, ntaon pa yaon fé ni non̄ pugu, nthe ña paa pa ñjəili'i Minnwi pei ni mbo pa thᵋpa'o ni ñgwa pe ña pugu ni nchhᵋ nu ñkuon shhe.

11 Nᵋo trei llé ni ghr̄a yi ghᵋ ni ñga ntᵋgᵋ, jiwē chᵋmbhi llo mbhᵋ Minnwi nii mbin̄ pugu, pugu lallo ntithi ñkuon kwᵋ mun̄u, ñkien̄ mme pᵋgᵋ gu wēin̄ ñgwa pe ña pugu ni ñjəi vugu ne. 12 Nne, ñkien̄ mme ngḡi taon po, nchhu nu ni pugu ña, “Pəi ku'ᵋ hein̄!” Pugu ku'ᵋ po mon̄ lulun̄ pa mbina pugu pe'i nu.

13 Wu'ᵋ ndii ghᵋ, shhe chí'i ñkien̄ ye ghᵋ nshina, ta'a ghr̄a mon la'ataon ghᵋ nᵋ ha'an̄ ᵋ ñgrā wun li'i a pᵋ ye ghᵋ ne, gū shhe. Khwachəi ñkan̄ ñgwa ni ñkhu nᵋ ha'an̄ shhe ghᵋ ni nchi'i ñka'a ne, pigəi yugu fā'o mme pᵋgᵋ gu, pugu fe ndigha'o ni Minnwi po.

14 Mbra ngə'i ghᵋ kwo tᵋgᵋ, lii ñjəi, yi trei thᵋ nu nᵋ kuo ndii.

Ntān̄ ñgan̄ ntaon Minnwi mbo ñgan̄ khwachəi shina

15 Nne, ñgan̄ ntaon Minnwi mbo ñgan̄ khwachəi shina tua ji ntān̄ pa mme ngḡi, chhu nu po ña, “Sha'afuon̄ ñkuon̄ mbhi gū Sha'afuon̄ Taathᵋ via pugu yi Ju ña Minnwi Chu'ᵋ Ntaon̄ nᵋ ñkwe ne, a shi nsha'a nᵋ nguon̄ ndii ghao.”

16 Paa wun̄ thishi chíichii ni yi khwe ña pugu ni nchhᵋ ñkuon̄ pa faan̄ pugu shhi Minnwi ne, gū ni min̄i mun̄u shhe ñga'o Minnwi, 17 nchhu nu ña,

“Pigi fe tᵋo nu ve ma Minnwi Taathᵋ ña a chaa nguon̄ ñji ne, ña a pᵋ, ndᵋ ni mbo nthe ña ᵋ kwo kwe mme ghr̄i yᵋ ndᵋ ñjē sha'a nu.

18 Pa la'ataon̄ fā'o pigitua, ndᵋ pigitua yᵋ ni nthᵋ, mbo ndii ña pi shi nsha'a ñgwa ña pugu kwo khu ne. Ndii thᵋ nᵋ k̄inein̄ nu puon̄ fā'a pᵋ, mbo pa ñjəili'i pᵋ pugu pa ñgwa pᵋ, mbo ñgwa pe ña pugu pᵋgᵋ ghᵋ ne, pa min̄kwasha pugu pa ñgwa lien̄lien̄.

Ndii kwo thᵋ nᵋ piri nu ñgwa pe ha'an̄ pugu piri ñkuon̄ shhe ne.”

19 Nne, Nda Minnwi po chu'ᵋ, pi yəi ñkūn̄ nū'on̄ k̄ina yi pugu pa ñgwa mon̄ Nda ju Minnwi. Pa

fiembì ni nshēi nu, ndo nduo nu, pa luo nu miwara mbì pini mbo, shhe shina, mme wēi gū.

12

Mingwe chəi pugu mme ndaonj mikwokwo, pi mēinj ni dragon

¹ Nkiej mme li nōonj nonj yi po, mingwe chəi na ndhwí yi ni mbo pi minaonj, fhú pō la’o kwò yu, ni nkie ni paanchrō fínəi nkuonj pō thō yu. ² A ni mbo ni nshūu, nchhō nkəi nu nthe yú’o pugu pa ngə’i phi.

³ Yichəi li pini ntaonj po, nga njəi nu, mme mikwokwo pipie, mfā’o khwachəi thō ni wunj ndua ni khwachəi nkie thō yu. ⁴ Shie yi yigì ta’a ghrà pa fínəi po nō ha’anj ò ngrā nguonj fínəi po a taonj trei ghrà, mā’anj vugu nkuonj shhe. Minyienj ghō tithi yəi mingwe ghō na a ni ntā’a nu mbhi nē, nne na a gha mbhi muunj yi ghō, a kē’i nkrukru.

⁵ A phi muunj mimbia, mbo ye na a shi nsha’a nguonj pa la’ataonj ghao ni mbie tini nē, ndo pi ki’i njā muunj ghō jā nku’o nō yəi Minnwi pugu pa faanj yi. ⁶ Mingwe ghō tei ngəi monj nkūnu njó li’i ha’anj Minnwi ni nkwo piri nū’oj, mbo li’i na pi shi nkugwi vi nō ta’a nkanj ni paa nkii ni ntigao wunj llembhi.

Pi mā’anj Shata nkuonj shhe

⁷ Nne, nchhò gū po. Maikə pugu pa ghanj ntaonj pi thō mā’anj mme mikwokwo ghō na pi mēinj ni dragonj nē. Mikwokwo ghō pugu pa ji pa ghanj ntaonj mā’anj vugu nkaa pugu. ⁸ Ndo pi gha’a pa minyienj ghō, pa’a shàna lo nu’unj mbi’i ni pugu po. ⁹ Pi mā’anj mme minyienj ghō shhe, mbo mme mitwē’i lleshhi na pi mēinj vi ni devì ki Shata nē, mbo nganj fii nguonj mbhi. Pi ni mā’anj vi

nkuonj shhe, mā’anj pa ghanj ntaonj pi pugu pugu.

¹⁰ Nja’o nkiej mme nggì po chhu nu na,

“Ndwē lūgu nu pugu pa ghrí pugu pa Sha’afuonj Minnwi via ni nji Ju na Minnwi Chu’o Ntaonj nō Nkwe nē kwo thō, nthe na pi kwo mā’anj ngan shwei fān pa lij pia shhi Minnwi shhe,

na a ghà nchhu pa fān pa lij pia monj naonchi pugu pa tu’u shhi Minnwi yia nē.

¹¹ Pi kwo gha’a vi ntogō pi nkuonj chhi Muunj Minji pugu pa nnu shini ha’anj pugu chii nē,

ndo pugu ni nkhwā chombhi yugu wu’o shigēi ti nchəinj nthinkwo na mimfe pugu khu nthe vi.

¹² Nthe yie ghō, fā’o pwanju’o ma pō pugu pa pəi na pəi chhō monj ghō nē.

Ndo ngə’i pō ni pəi ma nkuonj shhe pugu pa monj nkhi, nthe na devì shwi’i shhe mbara vəi monj mme pigitua nthe na a ji na ndii yi kwi’i.”

¹³ Ndi na mikwokwo ghō ni njəi na pi mā’anj vi nkuonj shhe nē, a tei njinj mingwe ye na a ni mbhi muunj mimbia nē. ¹⁴ Ndo pi ni mfe paa pra mme mimba’o ni mingwe ghō, nne na minthe a yēi ntei mitwē’i ghō ngəi monj nkūnu njó, nō li’i ha’anj pi fā’o nō kugwi nu vi nō trei nga’o ni ghrà yi nē.

¹⁵ Mitwē’i ghō shā’o nkhi nō ninəi llo nchò yu njinj mingwe ghō nne na a tienj vi ngəi nō ghō.

¹⁶ Ndo shhe ghēre mingwe ghō, shhe na’anj nchò yi mmi ninəi ghō na minyienj ghō shā’o llo nchò yu nē. ¹⁷ Nenne, túa minyienj ghō pigì mbinj mingwe ghō, a ghəi nō

mā'an nu pigəi puonj mingwe gho ni nchhò, mbò nguonj pa ngwa pe ɲa pugu nū'ɔŋ kàna Minnwi ndò ɲgwēinj nnu shini ɲa Jishò n̄oŋ nɛ.

¹⁸ Ndo a thi ɲkuonj shishhe ɲkinj ɲkhí.

13

Fūon minyien

¹ Njəi yichəi minyienj a taonj nu monj ɲkhí ni wuɲ ndua pugu pa khwachəi tho ni wuɲ ɲkie ɲkuonj pa ndua pi, ni pa ligi nchi'əshə ɲkuonj pa tho pi. ² Minyienj ɲa mi ni njəi nɛ ni mbò nò minchrò, kwò mi pò nò yi minjanienj, nchò yi pò nò nchò pa'ò. Mmɛ mikwokwo ɲa pi mēinj ni dragonj nɛ fɛ nji yi pugu pa faanj yi ni mme ghrí gho.

³ Yichəi ta'a tho yi pò nò ha'anj a fā'ò fí ɲa minthe a jwi vi. Ndo fí gho ɲa a kanj ni nthe a jwi vi nɛ mme, ɲguonj ɲkuonj shhe ghao ghrāo nò ha'anj pugu ni njou njinj minyienj gho nɛ. ⁴ Pugu ni ɲga'ò mme mikwokwo gho nthe ɲa a fɛ ghrí yi ni minyienj gho ndò pugu gha'ò minyienj gho, nchhu nu ɲa, "A gǝ nò minyienj yei, ndò a nthe a wie pugu gǝ ɲgwie ɲkrò?"

⁵ Nnɛ, pi mienj minyienj gho a chrā pa chrā n̄oŋ nonj pugu pa chrā nchi'əshə nò ligi Minnwi. Pi fɛ nji gho nò chwīe nu nnu ɲa a tā'a nu nɛ nò khwe wuɲ n̄oŋ ni n̄oŋ yi paa. ⁶ A ɲa'anj nchò yi nò chrā nu pa chrā nchi'əshə nthe Minnwi, nthò nchi'ə ligi yi pugu pa li'i chho yi, pugu pa ɲgwa pɛ ɲa pugu chho pi pò nɛ.

⁷ Pi ni mbini mienj vi ɲa a mā'anj pa ɲgwa Minnwi pi taonjaonj ni nchhò ndò ɲga'a vugu, pi fɛ ghrí mbinj pa ɲguonj pa ndaajonj, pugu pa kiri ɲgwa, ni pa ɲgwa llo monj chrā taonj taonj pugu pa la'ataonj.

⁸ ɲguonj pa ɲgwa ɲa pugu chho ɲkuonj mbhi nɛ shi ɲga'ò vi, ɲkienj ɲgwa pɛ ɲa pi ni nā'anj ligi yugu

ɲkaonj Minnwi maa chwīe mbhi monj ɲwa'anli chombhi mbò yi Muuɲ Minji ɲa pi ni njwi vi nɛ.

⁹ Sheshenonj mfā'ò tónə, ā ya'ò.

¹⁰ Sheshenonj mbò ɲa pi shi ɲgwēinj vi nò ɲganj chəinj, kanj pi shi ɲgwēinj vi nò ɲganj chəinj.

Sheshenonj mbò ɲa pi shi nsho vi ni kafa,

kanj pi shi nsho vi ni kafa.

Yei gɛ ni ɲgwa Minnwi pi taonjaonj nò tii nu shii pugu pa pinj.

Mbra minyien

¹¹ Nnɛ, ɲjəi yichəi minyienj a taonj nu monj shhe mfā'ò paa ndua nò muuɲ minji, nchrā nu nò mme mikwokwo ɲa pi mēinj ni dragonj nɛ. ¹² A ni n̄oŋ ɲguonj nji fūonj minyienj shhi yu nchwīe ɲkuonj mbhi pugu pa ɲguonj ɲgwa monj gho gha'ò fūonj minyienj gho ɲa mme fí yi ni ntini nɛ. ¹³ A ni n̄oŋ ntou pa li, nchwīe ti m̄ononj llo pò nshwi'i shhe shhi ɲgwa ¹⁴ ntogo ɲkuonj pa li ɲa pi ni mienj ɲa a fā'a shhi minyienj gho nɛ, a fii ɲgwa pɛ ɲa pugu chho ɲkuonj shhe, nshwei vugu ɲa pugu chwīe yaonj a fhi minyienj yɛ ɲa kafa ni ndəinj vi a lo mbi'i yi maonj nɛ. ¹⁵ Pi mienj mbra minyienj gho ɲa a fɛ jijwe ni yaonj gho ɲa pi chwīe a fhi fūonj minyienj nɛ, nne ɲa minthe yaonj gho ɲa pi chwīe a fhi minyienj gho nɛ a ka chrachra, nchwīe pi jwi ɲgwa pɛ ɲa pugu lāa ɲa mba'a pugu gha'ò yaonj ɲa pi chwīe a fhi minyienj gho nɛ.

¹⁶ Minyienj gho ɲi ɲguonj ɲgwa ghao, pa minkwasha pugu pa ɲgwa lienlienj, pa fā'ò pugu pa mbou, pa ɲkuna pugu pa ɲgwa gha, ɲa pi nū'ɔŋ li nò ɲgei mbho ji yugu ki nò choyei yugu. ¹⁷ Pugu ni nchwīe yei nnu nne ɲa minthe pa'a sheshenonj lo njuonj yaonj ki fini, kanj a nɛ a fā'ò li gho mbò

ligi minyien gho ki fi'i ndigi yaon na a thi no ligi yi ne. ¹⁸ Yei fe gè ni shietho. Sheshenon na a ji nnu ne pi'i njin ligi yaon na a thi no minyien gho ne nthe na njin yaon shia gho ne thi pi no ligi non, yaon shia yei gho po ntigao nkii ni ntigao wun ni ndigi yi ntigao (666).

14

Muun Minjii pugu pa ngwa pi

¹ Nne mbe'i, nga njei nu ne, Muun Minjii gho thi nkuon Mbra Shayaon pugu pa ta'a nkii nkan ni khwe wun nkan ni nkan ngwa yi khwe na pugu ni mfa'o ligi yi pugu ligi Taa vi choyei pugu. ² Nja'o yichai nggi llo po, a po no ntou pa nkhi na a wara nu no nggi mme miwara mbi. Nggi na mi ni nja'o ne ni mbo no nggi ntou ngwa na pugu tho mba'o lou.

³ Pugu ni ncho nrao nkhi fhi shhi faan pugu pa shhi khwe pa miyaon maon pigho pugu pa thishi chichii. Yichai non kan ni mfe pa'a a lo nje'i nkhi gho nkien ta'a nkii nkan ni khwe wun nkan ni nkan yi khwe na pi ni njuon vugu shina pa ngwa nkuon shhe ne. ⁴ A ngwa pei na pugu shi lo nji'i mfuo non yugu ni pinje, nthe na pugu shi ya'a nuan pugu pa pinje. A pugu mbo ngwa pe na pugu yon njin Muun Minjii gho sheshe li'i na a ghei nu ne. Pi yuon pei ngwa shina pa ngwa nkuon shhe no fun nten thi mbho Minnwi pugu Muun Minjii. ⁵ Pugu shini ndo naa ma nde'i ngien, nthe na pugu lo nji'i mfa'o ntoi.

Nkini llo mbho trei ghan ntaon Minnwi

⁶ Njei yichai ta'a ngan ntaon Minnwi, a yei ntogo nu tho pigi ni pwa pisha'akho na a lo nji'i mfa'o ndugwi yi no chii nu ni ngwa na pugu po nkuon shhe ne, ni nguon

pa la'ataon, ni kiri ndaanon, ni ngwa llo mon chra taon taon, ni kiri ngwa. ⁷ A chhu ni mme nggi na, "Pogo Minnwi, mfe ndigha'o gho nthe na ndii sha'a kwo tho ndo nga'o vi na a chwie po pugu pa shhe ne, pa mme nkhi pugu pa nkhi nka'ashe."

⁸ Yichai ta'a ngan ntaon Minnwi mbo mbra yi pini nu'un mbara, nchhu nu na, "A gu, a gu mbo mme la'ataon Babilon, a po no mingwe na a chwie nguon pa la'ataon ghao nnu la'o nju'o kwoshuon yi."

⁹ Yichai ngan ntaon Minnwi, mbo ngan shina yi trei, yon njin yugu, nchhu nu ni nji na, "Sheshenon nga'o minyien gho pugu yaon na pi chwie no fhi yi ne, mbin li gho choyei yu ki nkuon mbho yi, ¹⁰ kan ju nkaa yu shi nnu la'o Minnwi, mbo la'o pigitua yi, na a sha'o ni nguon nji mon ndua pigitua yi ne. Nguon pa ngwa na pugu chwie nnu yei ne, pi shi mfe ng'e'i ni pugu mon monon pugu pa monon ng'u'o mikan na a kii nu ne shhi pa ghan ntaon Minnwi pi taontaon pugu pa shhi Muun Minjii. ¹¹ Ndindhi monon ng'e'i yugu ku'o tothi ki ndugwi yi, ferenon lo mbo mon naonchi pugu pa tu'u ni ngwa pei na pugu gha'o minyien gho pugu pa yaon na pi chwie no fhi yi ne, pugu pa sheshenon na a pin pi nu'on li ligi yi mbin yu ne. ¹² Yei gè ni ngwa Minnwi pi taontaon no ti nu shii, mbo ngwa pe na pugu nu'on kana Minnwi pugu pa pin yugu mbin jisho ne."

¹³ Nja'o nggi llo po chhu nu na, "Na'an yei: Shishini, mboro po ni ngwa pe na pugu khu mon pin mbin Taatho ne llo ndwe ngai nu shhi." Jijwe Minnwi chhu na, "Shishini mboro yugu, nthe na pugu shi mfero non yugu llo

ηkuon fà'a yugu, nthe ηa fà'a yugu shi njōu njin yugu!"

Maon kwōo ηkuon shhe

14 Nenne ndii, ηga ηjēi nu ne ηjēi lūluη fufhu, yichēi ηon chōcho ηkuon lūluη ghō nō Muun Nōn̄mishua, ni ηkie nō yi laon̄go thō yu, ni ηkwan̄ minwi ya'a reshi mbo yi chēchigēi mbhō yu.

15 Yichēi ta'a ηgan̄ ntaon̄ Minnwi taon̄ mon̄ Nda Minnwi nchhō mēin̄ ju ghō ηa a chhō ηkuon lūluη ghō ne ni mme ηgḡi ηa, "Lōgo minwi yō ηa a pō nō yi ya'a reshi ne ηkwōo maon̄ nō ghō nthe ηa ndii kwōo maon̄ kwo thō, nthe ηa ya maon̄ kwōo ηkuon̄ shhe kwo ya ntini ti ηkā'ō." 16 Nne ju ηa a ni nchhō ηkuon̄ lūluη ghō ne, firi minwi yi ηkuon̄ shhe, ηkwōo maon̄ kwōo ηkuon̄ shhe.

17 Nne yichēi ηgan̄ ntaon̄ Minnwi taon̄ mon̄ Nda Minnwi po mfā'ō minwi chēchigēi mbo ηkwan̄ yi ya'a reshi ghō ηkaa yu. 18 Yichēi ta'a ηgan̄ ntaon̄ Minnwi taon̄ li'i fē'ingien̄, mbo ye ηgan̄ ntaon̄ ηa a ni mfā'ō ghr̄i mōn̄on̄ ne, mēin̄ ye ηa a ni mfā'ō minwi chēchigēi ghō ne ni nji ηa, "Lōgo minwi yō nja'a ntien̄ thi grape mon̄ faan̄ grape ηkuon̄ shhe, nthe ηa pa ntien̄ thi grape pi kwo tini."

19 Nne ηgan̄ ntaon̄ ghō firi minwi yi a tiri ηkuon̄ shhe ηkwōo pa ntien̄ thi grape ηkuon̄ shhe, mā'an̄ mon̄ mme li'i ηa Minnwi ghā nchwīe là'ō pigitua yi ne. 20 Pi kien̄ ntien̄ thi grape pighō mon̄ li'i kien̄ ntien̄ thi ηa a lō mbo pi mon̄ la'a ne, chh̄i kh̄ii ntaon̄ mon̄ li'i kien̄ ntien̄ thi ghō, ti mbo ta'a kwō ni ghr̄a yi nō ku'ō nu tothi, ndō nshiga ti nchēin̄ paa ηkii ηkan̄ ni ndipu'u wun̄ ηkan̄ ni ntigao ηkan̄ kwō.

15

Khwachēi pa ghan̄ ntaon̄ Minnwi ni

khwachēi pa ηkwan̄ ηgē'i

1 Nne, ηjēi yichēi li po, a pō mme yi ndō mbo yi ghraoghrao, khwachēi pa ghan̄ ntaon̄ Minnwi ni khwachēi pa ηkwan̄ ηgē'ingē'i, mbo pa ndugwi pi nthe ηa a ndugwi njin̄ nōon̄ nu pigitua Minnwi. 2 Njēi yichēi yaon̄ ηa a pō nō mme ηkh̄i ηgrashi nyan̄ ni mōn̄on̄. Mbini nu'un̄ ηjēi ηgwa pē ηa pugu gha'a minyien̄ ghō pugu yaon̄ ηa pi chwīe a pō nō ju ne, ni ndigi yaon̄ ηa a thi nō ligi yi ne a thi yēi ηkh̄i ηgrashi ghō, ni yaon̄ pa'ō lōu Minnwi mbhō pugu. 3 Pugu yrāo ηkh̄i Mushi, mbo muun̄ fā'a Minnwi pugu pa ηkh̄i Muun̄ Minji ghō, nchhu nu ηa,

"Fà'a pō gha'ō ndō mbo yi ghraoghrao,
ma Minnwi Taathō, ηa a chaa ηguon̄ nji ne.

Ɔ nōon̄ fà'a yō yi ndindi ndō mbo yi shishini,

ma Fūon̄ pa taon̄ taon̄!

4 Yo Taathō, a gō ηa a shi mien̄ ki pōgo
ndō ηga'ō ligi yō?

A gō tē'i ghō mbo yi taon̄taon̄.
Ngon̄ pa la'ataon̄ shi nthō
ηga'ō ligi yō

nthe ηa Ɔ ni nōon̄ pa mbha fà'a ndindi pō."

5 Nnu pei ni ηga ntōgo, mbe'i, Nda Minnwi po pō yi wo, mbo ntāa ηa Minnwi ni nū'ōn̄ gī kina yi mon̄ ghō ne. 6 Llo mon̄ Nda Minnwi ghō, khwachēi pa ghan̄ ntaon̄ Minnwi ni khwachēi pa ηgē'ingē'i taon̄ mon̄ ghō, mbo mon̄ ya ηkien̄ ndhwī fhu chiachia ni khwachēi pa ηgwara laon̄go ηkuon̄ njū'ō yugu. 7 Yichēi ta'a yi shina khwe miyaon̄ maon̄ pighō ni mfe khwachēi kumbu ηa pi chwīe ni laon̄go ni khwachēi

ghanj ntaonj Minnwi pigho, pigítua linaonj monj gho mbo pigítua Minnwi ña a chombhi ki ndugwi yi ne. ⁸ Nda Minnwi ni ndinaonj ni ndindhi ndigha' o Minnwi pugu pa ghrí yi, ti a kanj ni nthe pa'a yichèi ñonj lo nii monj Nda Minnwi gho ti khwachèi pa ñgə'ingə'i khwachèi pa ghanj ntaonj Minnwi pigho nu'uj mme.

16

Khwachèi kumbu pigítua Minnwi

¹ Nne ñja' o yichèi mme ñggi llo monj Nda Minnwi gho chhu nu ni khwachèi ghanj ntaonj Minnwi pigho ña, "Pèi ghèi nshā' o khwachèi kumbu pigítua Minnwi gho ñkuonj shhe."

² Nne fūonj ñganj ntaonj Minnwi ghèi nshā' o ji kumbu ñkuonj shhe, wuwuru mbina yu' o yu' o ntaonj mbij ñgwa pè ña pugu ni mfā' o li minyienj gho ndo ñga' o yaonj ña pi ni nchwè a fhi minyienj gho ne. ³ Mbra yi shā' o ji kumbu monj mme ñkhí, a kara mbo no chhí khu ñonj, ñguonj pa mimaonj maonj monj ñkhí gho khu ghao.

⁴ Yichèi mbra yi, a po yi trèi, shā' o ji kumbu gho monj ninèi pugu pa ñkhí ñka' ashe, pugu gū chhí. ⁵ Nja' o ñganj ntaonj Minnwi ye ña a ni ndina nu ni monj ñkhí ne chhu ni Minnwi ña, "Yo, Ñonj Taonjaonj, o ñonj ndindi, ña a po, ni mbo, nthe ña a tho gō ni pa njó pei.

⁶ Nthe ña pugu ni njwi ñgwa Minnwi pi taonjaonj pugu pa ñjèli' i Minnwi, nne o fe chhí ni pugu ña pugu nnu. A yaonj ña a pie ña pugu fā' o ne."

⁷ Nja' o, li' i fe'ingienj Minnwi chhu nu ña, "Oonj, ma Taatho, mbo Minnwi ña a chaa ñguonj ñji ne,

pa njó po kā' o ndo mbo yi nnu shini!"

⁸ Yichèi ta' a ñganj ntaonj Minnwi, mbo ñganj shina yi khwe, shā' o ji kumbu ñkuonj minaonj, pi mienj minaonj gho a tūonj ñgwa ni móonj yi. ⁹ Titiñi laonjaonj gho ni ntūonj vugu pugu chōno ligi Minnwi ña a fā' o ñji mbij pa ñgə'ingə' i pei ne. Pugu shini ndo mbā' a ñkūnu yugu ni phi mfe ndigha' o ni Minnwi.

¹⁰ Ñganj ntaonj Minnwi mbo ñganj tienj shina shā' o ji kumbu ñkuonj faan minyienj gho, la' ataonj yi gū njin. Pa ñgwa naonj linj pugu monj yú' o, ¹¹ nchōno Minnwi po nthe yú' o yugu pugu pa mbina. Pugu shini ndo mbā' a ñkūnu yugu ni mbha nnu yugu. ¹² Yichèi ta' a ñganj ntaonj Minnwi mbo ñganj ntigao shina shā' o ji kumbu ñkuonj mme ninèi ña pi mēinj ni Yufrete, ñkhí yi ywiri no piri nu shendaonj ni pa fūonj llo ñgei li' i sha' a minaonj. ¹³ Njèi trèi jijwe piphi pugu po no mishino. Pugu ni nchho ntaonj nu nchò mme ndaonj mikwokwo, pugu pa nchò minyienj gho, ni nchò ñjèli' i mifi. ¹⁴ Pugu ni mbo pa jijwe pa minjweinj ntho nōonj pa li ndo ñgèi njèi pa fūonj monj ñguonj mbhi no kiri nu vugu ta' a li' i no nchhò monj mme llé Minnwi ña a chaa ñguonj ñji ne.

¹⁵ Jisho Taatho ni nchhu ña, "**Li njèi, ntho nu no ñgina! Mboro yi ñonj ña a lo ñji' i ndhe lōgo ne, ña a mā' anj ndhwí yi, nne ña ki' i a nyienj ntii, nne mfā' o lritho li' i wo.**"

¹⁶ Nne pa jijwe pigho kiri pa fūonj pigho ta' a li' i no li' i ña pi mēinj monj chrà Hibru ni Amagedonj ne.

Shina ndigi khwachèi kumbu

¹⁷ Nne ñganj ntaonj Minnwi mbo ñganj khwachèi shina shā' o

kumbu yi mon tḡthi, mme ḡggi ntaon mon Nda Minnwi, llo ḡkuon faan Minnwi, nchhu nu ḡa “A mme!”¹⁸ Pa fiembi ni shēi nu, ndūo nu, ntou pa miwara mbì, shhe shina mon shendaon ḡa ḡon lo naa ma njəi llo nḡ ha’an ḡonmishua ni mbo ḡkuon shhe nē, yie shina nu shhe ni mbo ḡkien mme yi.¹⁹ Mme la’ataon ḡho ni nshina ntaon trei krao, pa mon la’a mon pa taon taon gu. Minnwi kwīn mme Babilon nchwīe vi a nnu là’o llo mon ndua mme pigitua yi.²⁰ ḡguon pa puon ḡkūnu titri ḡkhī tei, pa’a kan ta’a mbra lo nu’un mbi’i.²¹ Memme wēi, ḡa lri nu munu ni mbo nḡ khwe wuḡ kilu ni kilu yi tien, gū llo po mbiḡ ḡgwa, pugu chōnḡ Minnwi nthe ḡḡə’i wēi nthe ḡa ḡḡə’i ḡho ni ḡḡa’a.

17

Mme shakhi pugu minyien

¹ Nnē, yichəi ta’a ḡgan ntaon shina khwachəi pa ḡhan ntaon Minnwi pighḡ ḡa pugu ni ntuo khwachəi kumbu nē, thḡ nchhu vəi ḡa, “Thḡ, ḡshi nḡon shá’a mme shakhi ḡho vē ḡa a chho ḡkuon pa ntou ḡkhī nē.”² A ju ḡa pa fūon ḡkuon shhe hein kwo po pugu pugu mon shūon nē, ḡgwa ḡkuon shhe hein kwo paa nthe nnu nu là’o kwoshuon yi nē.”

³ A tien a mon Jijwe ḡḡəi ni mmu mon ḡkūnu njó, njəi yichəi miḡgwe a chḡchḡ ḡkuon minyien pipie ḡa pi nā’an pa ligi ḡa a wē’i Minnwi nē ḡkuon ḡguon non yi ḡhao. Minyien ḡho fā’o khwachəi thḡ ni wuḡ ndua.⁴ Miḡgwe ḡho ni mā’an ndhwī pipie, nchwīe non yi ni pa shíga laonḡo pugu pa ḡḡu’o pwapwa pugu pa pichəi ḡkwan maon ḡḡinḡ. A ni ntuo ndua ḡa pi chwīe ni laonḡo a linaon ni pa nnu piphi pugu pa tḡtrḡ shūon yi.⁵ Pi ni nā’an yichəi

nnu ləin ḡkuon choyei yi: Mme Babilon ḡho mūun pa shakhi pugu pa ḡguon pa nnu piphi ḡhao ḡkuon shhe.⁶ Njəi miḡgwe ḡho a paa ni chhi pa ḡgwa Minnwi pi taonḡaon, chhi pa ḡgwa ḡa pi ni njwi vugu nthe Jishḡ nē. Mi ni ḡḡa njəi vi, ḡḡrāo ḡkien yie.

⁷ Nḡo ḡgan ntaon Minnwi ḡho chhu vəi ḡa, “Ḳ ḡhrāo pi khḡ? Nshi nshwei ḡho ni nnu ləin nthe miḡgwe yine pugu pa minyien ḡho ḡa a fā’o khwachəi thḡ, ni wuḡ ndua ḡa a tien vi nē.”⁸ Minyien ḡho ḡa ḡ ni njəi nē ni mbo yi maon ndḡ ki lo mbo ndwe, ndḡ ntā’a nu ḡku’o llo mon tien ki ndugwi yi ḡḡəi pi piri vi. Pa ḡgwa ḡa pugu chho nu ḡkuon shhe ḡa pi lo nā’an ligi yugu mon ḡwa’anli chombhi llo ndii ḡa Minnwi ni nchwīe mbhi nē shi ḡḡrāo nḡ yəi mi minyien ḡho, nthe ḡa a ni mbo ndḡ pa’a ndḡ nu’un mbo ndḡ mfā’o nḡ thḡ nu.

⁹ Yei fē ḡē ni kwā’a nu shiethḡ: Khwachəi thḡ pighḡ khwachəi pa mbra ḡa miḡgwe ḡho chho ḡkuon ḡho nē.¹⁰ Pi pini nu’un mfā’o khwachəi pa fūon, shina pugu yi tien kwo gū, ta’a yi wu’o nchho sha’a nu, ta’a yi wu’o mbi’i nu ma nthḡ, ndḡ shi ḡḡa nthḡ, a kina nḡ kuo ndii.

¹¹ Nḡo ni minyien ye ḡa a ni mbo yi maon, ndḡ pa’a ndḡ nu’un mbo yi maon nē, a po pi ḡgan shina yi fūon ndḡ mbo pi ta’a yi shina yi khwachəi pighḡ ndḡ pi shi mbiri vi.¹² Wuḡ ndua ye ḡa ḡ ni njəi nē po pi wuḡ fūon ḡa pugu lo naa mfā’o ḡhrí nḡ pa pifuson ya’a, ndḡ pugu shi mfā’o ḡhrí nḡ fūon nḡ ta’a awa pugu pa minyien ḡho.¹³ Wuḡ fūon pei po pi ni ta’anḡḡi, mfe nji yugu pugu pa ḡhrí yugu nḡ sha’a nu ni minyien ḡho.¹⁴ Pugu shi mā’an Muun Minjii ḡho ni nchhḡ, Muun Minjii ḡho ḡha’a vugu nthe ḡa a

Taathɔ pa taathɔ, mbɔ Fùon pa fùon, ngwa pɛ ɲa pugu pugu pɔ nɛ, pɔ pi ngwa ɲa pi mɛin vugu, nchu'ɔ vugu pugu lo mbini mbɔ ghan younjin pi ɲa pugu ghà nja'ɔ vi."

¹⁵ Ngan ntaon Minnwi gho chhu vɛi ɲa, "Pa ɲkhi pɛ ɲa ɔ ni njɛi li'i ɲa shakhi gho ni nchho nɛ, pɔ pi pa ngwa pa la'ala'a taon, ɲkien ntou pa yú ngwa, pugu pa ngwa pa taon taon, pugu pa ngwa lo mon pa ɲkwan ɲkwan chrà. ¹⁶ Wuɲ ndua pɛ ɲa ɔ ni njɛi nɛ pugu pa minyien gho shi mbina shakhi gho. Pugu shi ɲkwe nguon yaon mbho yu ghao, mien vi a kina ntii. Pugu shi ɲkru freinon yi, ntūon vi ni mójon. ¹⁷ Nthe ɲa Minnwi kwo kəon njù'ɔ yugu ɲa pugu chwie nnu ɲa ju Minnwi tā'a nu nɛ, ntɔgɔ pi ɲkuon pɔ nu ni ta'annggi mfe ghrí yugu nɔ pa fùon ni minyien gho, ti pa chrà Minnwi nu'ur ndɔgɔ li'i. ¹⁸ Mingwe ye ɲa ɔ ni njɛi nɛ, a ju mbɔ mme la'ataon ɲa a fā'ɔ nji mbin ɲa fùon ɲkuon shhe nɛ."

18

Gū nu Babilon shhe

¹ Yei ni ɲga ntɔgɔ, njɛi yichəi ngan ntaon Minnwi, a shwi'i nu shhe lo po. A ni mfā'ɔ ɲkien mme ghrí, ɲkuon shhe chho shein nu nthe ndigha'ɔ yi. ² A mɛin ni ɲkien mme ɲggi ɲa,

"Mme Babilon gū, a gū!

A gū li'i chho pa minwein, mbɔ li'i ɲa nguon pa jiwɛ piphi ghà ɲgəi ɲkra fo nguon ndii nɛ,

li'i ɲa nguon pa mishi piphi ghà ɲgəi ɲkra fo nguon ndii ghao,

li'i ɲa nguon pa minyien piphi, minyien ɲa pi lo nji'i ntā'a nu nɛ ghà ɲgəi fo nguon ndii.

³ Nthe ɲa nguon pa la'ataon ghao kwo nnu
là'ɔ titini shōrɔ nu kwoshuon yi,

pa fùon ɲkuon shhe hein kwo pɔ pugu pugu mon shúon,
pa ghan pi'ɛ tan ɲkuon shhe hein kwo gū ghan fā'ɔ lo ɲkuon titini piga pugu pa njù'ɔ shúon yi."

⁴ Nne nja'ɔ yichəi ɲggi po, a chhu nu ɲa,

"Pəi taon ni vɛi mon la'ataon gho, ma ngwa pan,
nne ɲa ki'i pəi yi'i mbɔ ɲgia phi yi,
pugu pa nenne ɲa ki'i pəi shi mbɔ ɲgia ɲgə'i yi.

⁵ Nthe ɲa pi kwo kiri phi yi mon gwí ti a ku'ɔ ti mbɔ nɔ po.
Minnwi kwien nguon mbha nnu piphi pi ghao.

⁶ Pəi fā'a mbin yu wu'ɔ nɔ ha'an juju fā'a mbin ngwa nduon nɛ.

Pəi lu'u mbha fā'a yi gho paa li'i.

Ni'in là'ɔ mon ndua yi a tini ti mbɔ paa li'i ɲkwan ha'an juju ni ni'in yi ngwa nɛ.

⁷ Nɔ ha'an a ni nchho ɲga'ɔ non yi nchho nu mon nchhó shi'i nɛ,

nne fe ɲgə'i gho pugu pa yu'ɔ njù'ɔ pi nɔ fi'i ɲkwan gha'ɔ non pugu pa nchhó shi'i ɲa a ni nchho mon gho nɛ.

Nthe ɲa mon njù'ɔ yu a chhu ɲa, 'Nchho pi nɔ ɲgwafuon, ndo nji'i mbɔ pi ɲkugu,

m̀ba'a ma nji'i mfā'ɔ yu'ɔ njù'ɔ.'

⁸ Nthe yie gho, ɲgə'ingə'i pi, gu, yu'ɔ njù'ɔ, ni nji shi ntho pi ta'a llé pi lo mbini ntūon vi ni mójon

nthe ɲa Minnwi Taathɔ, ɲa a sha'a vi nɛ, fā'ɔ nji."

⁹ Pa fùon ɲkuon shhe, ɲa pugu pugu ni mbɔ mon nnu kwoshuon, nchho mon nchhó shi'i pugu pugu

ne shi nkᵋi ndo njua nthe vi ndii na pugu shi njᵋi ndindhi mᵋonon na a chho nkᵋi vi ne. ¹⁰ Pugu shi ntithi fie hini, mon pogo nu yu'ᵋ na pi ni'in nu mbin yu ne, nchhu na,

“A nnu wuwuru! A nnu wuwuru! Gᵋ mme la'ataon, gᵋ mme la'ataon, mbo Babilon!

Wu'ᵋ mon ta'a awa, gha'a nu mo tho.”

¹¹ Pa ghan pi'e tan nkuon shhe kᵋi ndo njua vi, nthe na sheshenon lo nu'un njuon kaku pugu nkamu'ᵋn. ¹² Sheshenon shini ndo nu'un njuon pa laonngo, pugu yichᵋi nkwan tini tininchoon, shiga pugu pa ngu'ᵋ tininchoon, pi mᵋin ni pᵋᵋ, pa ndhwᵋ tininchoon mbo yi frᵋ, pichᵋi pa ndhwᵋ na a pie shishini, pugu pa pichᵋi ndhwᵋ tininchoon pi mᵋin ni shilki, pugu pa ndhwᵋ na a pie no pii, pugu pa nguon nkwan thi na pugu fa'o mbwa lun ne, pa nguon pa nkwan yaon na pi chwᵋe ni shua shinᵋi ne, pugu pa nguon yaon na pi chwᵋe ni thi tininchoon ne, pugu pa yichᵋi nkwan tini mbo yi pipie, ni tini, ni yichᵋi nkwan ngu'ᵋ ngwranngwra, ¹³ pugu pa shinamon,* pugu pa mbhe nyian yaon, pugu pa lei, pugu pa laminda tininchoon na pi mᵋin ni mᵋᵋ, pugu frankishen, pugu pa la'o, pugu pa wru, pugu pa prupina gato, pugu pa shie ge, pugu pa na'an, pugu pa minji, pugu pa minyienlᵋi, pugu pa yichᵋi nkwan mitu na pi mᵋin ni kalᵋ, pugu pa kuna, mbo ngwamishua.

¹⁴ Pa ghan pi'e tan pigho chhu na, “Pa maon pwapwa pe na o khwa ni njū'ᵋ yo ne taon ne mbhe mbho gho, nguon pa maon nchho shi'i po pugu pa maon shi'i po phe

ne mbho gho ti mba'a o ma nu'un mbini njᵋi nkamu'ᵋn.” ¹⁵ Pa ghan tan pe na pugu fa'o tan pigho ne, na pugu ni nkᵋie pi mbho yu ngū ghan fa'o ne, shi nthi pi fie hini nthe na pugu chho mbogo nu'un nu na pi nu'un vi no gho ne, nkᵋi nu ndo njua nu ni nji, ¹⁶ nchhu nu na,

“A nnu wuwuru! A nnu wuwuru ni mme la'ataon na a ni ma'an pi nkien ndhwᵋ ne, ndhwᵋ na a pie shishini pugu pa ndhwᵋ pipie, mbūon non yi ni laonngo pugu pa shiga ni pa ngu'ᵋ tininchoon pi mᵋin ni pᵋᵋ!

¹⁷ Nthe na mon shina ta'a awa, nguon maon pei ghao shi'i.”

Nguon pa taatho mon nkhi gho, pugu pa ngwa mon gho, ni ghan fa'a mon mitu nkhi pigho, pugu pa ngwa pe na tan yugu po pi nkuon nkhi ne, thi pi fie hini. ¹⁸ Pugu ni nkᵋi ni nji no ha'an pugu ni njᵋi ndindhi na a taon nu mon mᵋonon na a ni nchho nkᵋie vi ne, na, “A yᵋi la'ataon na a ni mbo no mme Babilon?” ¹⁹ Pugu sha'o pru tho pugu no ha'an pugu ni nkᵋi nu ndo njua nu ne, nkᵋi nu ni nji na, “A nnu wuwuru ni mme la'ataon

gho, mbo li'i na nguon ngwa pe na pugu fa'o pa mitu nkhi mon nkhi ne, togo pi nkuon fa'o yi ngu ghan fa'o!

Nthe na shina ta'a awa, a gū gha.”

²⁰ Fa'o pwanju'ᵋ nthe vi, ma po, pugu pa ngwa Minnwi pi taontaon, pugu pa ghan ntaon Jisho, ni pa njᵋili'i Minnwi.

Nthe na Minnwi sha'a vi mfe njᵋ gho nthe vᵋi!

²¹ Nne yichᵋi titini ngan ntaon Minnwi lᵋgo ngu'ᵋ no fi'i mme

* **18:13** 18:13 Yei yichᵋi nkwan yaon ni'in mon brei pwapwa. A gha ndho pi nkuon ghrao thi na pi wū'ᵋ, mbo pi yi funfun.

ngù'ò wù'ò yaon mā'an mon nkhi,
nchhu nu na,

“A ha'an pi shi mā'an Babilon
piphi,
mbo mme la'ataon gho,
pa'a pi lo ma nu'un njai vi
nkamu'on.

22 Nne nggi lóu na pi ghà
nkraokrao, pugu pa ghan
pa'o lóu, pugu pa yi maon
tua, ni ghan tua ntan,
mba'a pi ma nu'un nja'o
shina gho nkamu'on

ki ghan chwie sheshe nkwan
maon ni mbho,

mba'a pi nu'un njai vugu
shina gho nkamu'on

ki nggi ngù'ò wù'ò yaon,
mba'a pi nu'un nja'o shina
gho.

23 Lí'e na lan ghà mfe ne,
mba'a a ma nu'un nthe shina
pae nkamu'on.

Nggi mimbialán pugu mingwe
fhi,

mba'a pi ma nu'un nja'o
shina pae nkamu'on.

Nthe na ngwa na pugu ni ntho
mbi'e tan ne ni mbo pugu
mbo pa mme ngwa nkuon
shhe.

Pae ni mfi nguon ngwa
la'ataon ghao ni ngán yai.

24 Pi ni mfe njó ni Babilon gho
nthe na pi ni njai na chhi
pa njai'i Minnwi pugu pa
ngwa Minnwi pi taontaon,
pugu pa nguon ngwa pe na
pi ni nkwo ma njwi ne, po
mbho yu.”

19

Pwanju'ò po

1 Yei ni nga ntogo, nja'o yaon na
a po no mme nggi ntou yu po, pa'o
ngou, nchhu nu na,

“Gha'o Yawe!”

Lugu nu pugu pa ndigha'o pugu
pa nji po ni Minnwi yia.

2 Nthe na sha'a nu mi po pi
yi nnu shini mbini mbo yi
ndindi,

nthe na a kwo sha'a mme shakhi
gho,

na a ni ntho mfuo pa
nkuon shhe mon pa nnu
kwoshuon mi.

Minnwi fe njó gho nthe na a ni
njwi puon fa'a ju Minnwi.”

3 Pugu pini nkai ni nji
nkamu'on na,

“Gha'o Yawe!

Ndindhi na a taon mbin yu ne
ku'ò tothi ki ndugwi yi.”

4 Paa wun thishi chichii ni yi
khwé gho pugu pa khwé mimaon
maon pigho gū shhe nga'o Min-
nwi na a ni nchho nkuon faan,
nchhu nu na,

“A po nenne. Gha'o Yawe!”

5 Yichai nggi taon nkuon faan
gho, nchhu nu na,

“Gha'o Minnwi yia,

nguon yai na pae po pi puon
fa'a pi ghao,

pae na pae pogo vi ne,

pa minkwasha pugu pa ngwa
lienlien.”

Ji nu tini, mbo yi Muon Minji

6 Nja'o yaon na a po no nggi
mme yu ne, no kho nu ntou nkhi,
pugu pa nggi mme wara nu mbì,
kai nu ni nji na,

“Gha'o Yawe!

Nthe na Taatho, mbo Minnwi
yia, mbo chaa nguon nji,
sha'a.

7 Pia fa'o pwanju'ò, pugu pa mme
pwatua mfe ndigha'o gho,
nthe na lan Muon Minji kwo
tho.

Ngwe vi kwo lo mbiri non yi.

8 Pi fe nkien ndugwi ndhwi
pwapwa gho na a mā'an,
ni mbo ndhwi sheinshein,
ndo mbo yi taontaon.” Nthe

* 19:1 19:1 A ya mbo pi na Haleluya mon chrà Hibru.

na nkien ndugwi mbwa ndhwí gho pɔ pi fà'a ndindi ngwa Minnwi.

⁹ Ngan ntaon Minnwi gho chhu vèi na, "Nā'an yei: Mbɔɔo yi ngwa pɛ na pi gē vugu li'i ji tini Muun Minji ne." Mbini nchhu vèi na, "Yei ya mbo pi pa chrà Minnwi shishini."

¹⁰ Ngū shhe la'o kwò yu nɔ gha'o nu mi. Ndo a chhu vèi na, "Ki'i nchwie nne! Mummu wu'ɔ ngan fà'a nɔ gɔ pia pa pichèi ghan pin nduon na pugu wèin nnu shini na Jisho chhu ne. Gha'o Minnwi. Nthe na nnu shini na Jisho chhu ne yaon na a ghà nkāon pa ngwa pugu yèi nnu mbho Minnwi nchhu ne."

Ngan non na a ku'ɔ minyienlèi fhu

¹¹ Nne njèi po na'an, njèi minyienlèi fhu thi fò! Non na a ni nchhò nkouon gho ne pi mèin vi ni Kà'a Ki Fii ndo mbo Nnu Shini. A ghà nsha'a ndo mā'an nchhò mon ndindi. ¹² Ligi yi pɔ nɔ lin mōnon. Ntou pa nkie pɔ tho yu. A fā'o ligi na pi nā'an mbin yu na yichèi non lɔ nji'i nji nkien ju ndutho yi. ¹³ A mā'an mme ndhwí na pi ni nchru mon chhí, ligi na pi ni mèin vi nɔ gho ne pɔ Chrà Minnwi. ¹⁴ Pa ghan mā'an nchhò po yōu njin yi. Nyien nu nkouon pa minyienlèi fhu, mā'an ndhwí fhu taontaon. ¹⁵ Kafa chèchigèi taon nchò yu na a shi ngwie pa taon taon nɔ gho. A shi nsha'a vugu ni mbie tini. A shi nni grape mon li'i kien là'o, mfu'u là'o mbo yi wuwuru pigitua Minnwi na a chaa nguon nji ne. ¹⁶ Pi ni nā'an ligi nkouon ndhwí yi pugu pa nta'o yi na, Fūon pa fūon pugu Taatho pa taatho.

¹⁷ Nne njèi ngan ntaon Minnwi a thi mon minaon, mèin pa mishi na pugu yei nu mon tɔthi ne ni nji na, "Pèi tho nkiri ta'a

li'i nɔ mme ji Minnwi, ¹⁸ nɔ kru nu frèi pa fūon pugu pa thishi pa shooge, frèi pa memme ghan nji, frèi pa minyienlèi pugu pa ghan ku'ɔ pi, pugu pa frèi nguon ngwamishua pa ngwa na pugu lɔ mbo pa nkūna ne pugu pa nkūna. Pa minkwasha pugu pa ngwa lienlien."

¹⁹ Njèi minyien gho pugu pa fūon nkouon shhe pugu pa ghan mā'an nchhò pugu kiri nɔ mā'an nu vi ni nchhò mbo ju na a ni nchhò nkouon minyienlèi ne pugu pa ghan nchhò pi. ²⁰ Pi ni ngwèin minyien gho ni njèli'i mifi na a ni nōon ntou pa li shhi yu ne, mbo pa li pɛ na a ni mfi ngwa pɛ na pugu ni mbin mfā'o li minyien, mbo ngwa pɛ na pugu ni nga'o yaon na pi ni nchwie a pɔ nɔ minyien gho ne. Pi ni mā'an minyien gho pugu pa njèli'i mifi gho pi maon mon li mōnon na a kii nu ni ngù'ɔ mikan ne. ²¹ Pi jwi pigèi yugu ni kafa ye na a taon nchò ju na a ni nchhò nkouon minyienlèi ne. Nguon pa mishi ghao ni nkugwi non yugu ni frèi yugu.

20

Ta'a nkan nga'o gho

¹ Nne njèi ngan ntaon Minnwi chèi a shwi'i nu shhe llo po, ntuo chu'ɔ shin ki ndugwi yi pugu pa chein lilri mbho yu. ² A ni ngwèin mme ndaon mikwokwo gho, mbo mitwè'i lleshhi mbo devi ki Shata, nkrao vi nɔ ta'a nkan nga'ombhi, ³ mā'an vi mon shin gho nchri cho yi, ndèi tho yi nne na minthe pa'a a lɔ nu'un mfi pa taon taon mbigi ngèi shhi ti ta'a nkan nga'o gho nu'un mme. Yie gho shi nga ntogo, a yi'i na pi chu'ɔ vi nɔ kuo ndii.

⁴ Njèi pa faan, ngwa pɛ na pugu ni nchhò nkouon gho ne pɔ ngwa pɛ na pi fè ghrí ni pugu na pugu

sha'a ne. Mbini nu'un njəi nchəi pa ngwa pe ɲa pi ni nja'a tho yugu nthe ɲa pugu ni nchii nnu shini ɲa Jisho ni nchhu ne pugu pa nthe chrà Minnwi. Ngwa pe ɲa pugu shini ndo ɲga'o minyien gho, ki ɲga'o yaon ɲa pi ni nchwie a po no ju ne, ki lo mbin pi nu'on li yi choyei pugu, ki no mbho yugu ne, pini mfā'o chombhi nsha'a fūon pugu pa Krishto no ta'a ɲkan ɲga'o.

⁵ Pigəi ɲgwa ɲa pugu ni ɲkhu ne shini ndo nu'un mfā'o chombhi ti ta'a ɲkan ɲga'o nu'un ntog. Yei po pi fūon ku'o nu mon gu. ⁶ Mboro pugu pa taonjaon po pi yi ɲgwa pe ɲa pugu po mon fūon ku'o nu mon gu ne! Mbra gu lo nu'un mfā'o nji mbin pugu, ndo pugu shi mbo pi pa ghan fe'ingien Minnwi pugu Krishto. Pugu pugu sha'a fūon ka'a no ta'a ɲkan ɲga'ombhi.

Pi gha'a Shata

⁷ Ndi ɲa ta'a ɲkan ɲga'o gho mme ne, pi shi mfu'u Shata mon chəin. ⁸ A taon ki'e no fi nu pa taon taon ɲa pugu po mon khwe ghaa mbhi ne, mbo pa Go pugu pa Mago, ɲkiri vugu no mā'an nu nchho, pugu yien ti mbo no shishhe ɲkin mme ɲkhi. ⁹ Pugu ni ntia nyien mon ɲguon shhe ghao ɲgin li'i ye ɲa ɲgwa Minnwi pi taonjaon ni mbo ne pugu pa mme la'ataon ɲa Minnwi khwā ne, ndo mōon shwi'i lo po njigi vugu.

¹⁰ Pi mā'an devi ɲa a ni mfi vugu ne mon mme li mōon ɲgu'o mikan pugu pa ɲgu'o mōon li'i ɲa minyien gho pugu njəli'i mifi ni mbo ne. Pi wūo ɲgə'i mbin pugu fo ni naonchi pugu pa tu'u, ki ndugwi yi.

Shá'a shhi mme faan fhu

¹¹ Njəi mme faan fhu ki'e pugu ɲon ɲa a ni nchho ɲkuon gho ne. Shhe pugu pa po tei ndollo

yəi yu pa'a pi lo nu'un njəi vugu. ¹² Mbini njəi pa ngwa ɲa pugu ni khu, mbo pa ngwa lienlien pugu pa minkwasha, pugu thi shhi faan gho. Pi ɲa'an pa ɲwa'anli. Nne pi pini nu'un ɲa'an yichəi ɲwa'anli, mbo ɲwa'anli chombhi. Pi sha'a pa ngwa pe ɲa pugu ni ɲkhu ntog pi ɲkuon yaon ɲa pi ni nā'an mon pa ɲwa'anli ne, wu'o ɲkwan no ha'an nchwie nu nnu yugu ni mbo ne. ¹³ Nkhi fu'u ɲgwa khu pe ɲa pugu ni mbo mon gho ne. Gu pugu la'ataon pa ɲgwa khu fe ɲgwa khu pe ɲa pugu ni mbo mbho pugu ne, pi sha'a vugu, sheshenon vugu pi wu'o no fā'a yi. ¹⁴ Pi mā'an Gu pugu La'ataon ɲgwa Khu mon li mōon. Moon li mōon gho po pi mbra khu nu. ¹⁵ Ndo ti sheshenon ɲa ligi yi lo nji'i mbo mon ɲwa'anli chombhi ne, pi mā'an vi mon li mōon gho.

21

Po fhi pugu pa shhe fhi

¹ Nne njəi po fhi pugu shhe fhi, nthe ɲa fūon po pugu fūon shhe ni ɲkwo tog gha, pa'a mme ɲkhi lo nu'un mbo. ² Nne njəi la'ataon taonjaon, mbo Jerushalein fhi a shwi'i nu lo po, lo mbho Minnwi, pi piri vi no mingwe fhi ɲa pi chwie vi no ghəi nu ntini ni ndaon vi. ³ Nja'o mme ɲggi lo ɲkuon faan nchhu nu ɲa, "Li njəi, li'i chho Minnwi po pi pugu pa ɲgwamishua. A shi nchho pugu pugu, pugu po ɲgwa pi, Minnwi ndutho yi po pugu pugu no Minnwi yugu. ⁴ A shi njigi ɲguon ɲkhi ligi yugu ghao lo ligi pugu, ndo mba'a gu nu'un mbo. Mba'a ywei gu, ki kəi nu, ki yu'o nu'un mbho nthe ɲa pa ndunu nnu kwo tog."

⁵ Ju gho ɲa a ni nchho ɲkuon faan gho ne chhu ɲa, "Li njəi, nchwie nu ɲa ɲguon pa nnu po pi fhi." A pini nu'un nchhu ɲa,

“Nā’anj yei nnu, nthe ḡa pa chrà pei nnu shini ḡa a nthe ḡon yi’ə non yi ḡkuon ḡhḡ.” ⁶ A chhu vèi ḡa, “Pi kwo chwīe a mme! A mmu mbḡ fūon yi ndḡ mbḡ ndugwi njin yi, njē yi ndḡ mbḡ ndugwi yi. Ni ḡgwa pē ḡa njù’ḡ yugu yaon nē, ḡshi mfe ḡkhi llo mon sha’ashhe ḡa a ḡhà mfe chḡmbhi nē ni pugu ki lo mfini fini. ⁷ ḡon ḡa a mā’anj ti ḡga’a nē, maon pei shi mbḡ ji, ḡshi mbḡ Minnwi yi, a pḡ muun a! ⁸ Ndḡ ni pa mbene njù’ḡ, ḡhan ki fā’o pin, pa ḡgwa piri, pa ḡhan jwi ḡgwa, pa ḡhan kwoshuon, pa ḡhan tou ḡgan, ḡhan ḡha’o pa nnwi, pugu pa ḡguon pa ndē’i ḡgien, li’i chhḡ yugu pḡ mon lii ḡa a kii nu ni mḡon ḡgù’ḡ mikan pugu pa ḡgù’ḡ mḡon, mbḡ mbra gu.”

Jerushalein fhi

⁹ Nne yichèi ta’a ḡgan ntaon Minnwi shina khwachèi ḡhan ntaon Minnwi pighḡ, mbḡ ye ḡa pugu ni mfā’o khwachèi kumbu ḡa pugu ni ndinaon ni khwachèi ndugwi njin pa ḡgə’ingə’i nē chrà vèi, nchhu nu ḡa, “Thḡ, ḡshi nḡon Mingwe fhi vè, mbḡ ḡgwe Muun Minjii.” ¹⁰ A tien a ḡgèi nḡ ḡhḡ mon Jijwe ḡkuon mme mbra, nḡon la’ataon taonḡon vèi, mbḡ Jerushalein, a taon pḡ nshwi’i nu shhe llo mbhḡ Minnwi. ¹¹ A ni nthe nu ni ndigha’o Minnwi, the nu mi pḡ nḡ ḡgù’ḡ tininchuon ḡa fā’o nu ḡha’a, mbḡ nḡ yichèi ḡkwan ḡgu’ḡ ḡa pi mēin ni jashipa, ndi’ē nḡ ḡgrashi. ¹² A ni mfā’o ḡkien mme kaon ḡka’a ni paanchrḡ cho yi. Paanchrḡ ḡhan ntaon Minnwi pḡ chonka’a pighḡ. Pi nā’anj ligi paanchrḡ pa ndaonon puon Ishrae ḡkuon pa chonka’a pighḡ. ¹³ Trei chonka’a ḡhḡ ni mbḡ ḡgei sha’a

minaon, yi trei pḡ khwi, yi trei pḡ mbien, yi trei pḡ ḡgei nii minaon. ¹⁴ Mbin ḡka’a mme la’ataon ḡhḡ fā’o paanchrḡ ḡgù’ḡ kwo pi, pi nā’anj ligi paanchrḡ ḡhan ntaon Muun Minjii ḡkuon paanchrḡ kwo pighḡ. ¹⁵ Ye ḡa pigi yu ni nchrà nu nē tuo muun thi fi’i yaon ḡa pi chwīe ni laonḡo nē, nḡ fi’i nu mme la’ataon pugu pa chonka’a yi ni mbin yi nḡ ḡhḡ. ¹⁶ A ni ḡga mfi’i la’ataon ḡhḡ, a pḡ pi kaon ndindi. ḡon ḡhḡ fi’i la’ataon ḡhḡ ni muun thi fi’i yaon ḡhḡ, a pḡ paa nchu’u ni paa ḡkii ni paa wun ḡkan kwo*. Kwo pun yi, mbru yi, ni nthi yi pḡ ta’a fi’i. ¹⁷ A pini nu’u mfi’i mbin nda la’ataon ḡhḡ a pḡ khwachèi wun† kwo ni shigei ḡgan ntaon yei ni mfi’i pi ni ḡkwan ha’anj ḡgwamishua ḡhà mfi’i yaon nē. ¹⁸ Pi chwīe mbin nda ḡhḡ ni yichèi ḡkwan ḡgù’ḡ ḡa pi mēin ni jashipa, moon la’ataon ḡhḡ pḡ, pi chwīe pi ni ya ḡkien laonḡo a li’ē nḡ ḡgrashi. ¹⁹ Pi ni nchwīe ḡgino ḡkuon kwo mbin nda mme la’ataon ḡhḡ ni ḡguon ḡkwan ḡgù’ḡ pwapwa ndḡ mbḡ yi chigèi nchuon. Fūon yi pḡ yi lili nḡ fhḡtru, pi mēin ni jashipa. Mbra yi pḡ ḡkwan yi lili nduon, pi mēin ni shafaya. Yi trei pḡ yi lili nḡ fhḡtru, pi mēin ni agate. Yi khwe pḡ yi lili nḡ trū, pi mēin ni emera. ²⁰ Yi tien pḡ yi pipie nḡ nchí’a, ni pa lei ḡhḡ ḡkuon ḡhḡ, pi mēin ni onichi. Yi ntigao pḡ ḡgu’ḡ pipie, pi mēin ni kanelian. Yi khwachèi pḡ yi pipie nḡ nambwa, pi mēin ni krisholai. Yi fūon pḡ ḡgu’ḡ lili nḡ trū, pi mēin ni beri. Ndi pu’u pḡ yi pipie nḡ nambwa, pi mēin topashi. Wun pḡ yi lili nḡ trū, pi mēin ni krishoprashi. Ta’anchrḡ pḡ ḡgu’ḡ lili, pi mēin ni jashinti.

* **21:16** 21:16 Mon chrà Gri, yei pḡ pi 12,000 fi’i yi ya nshiga pi mēin ni shitedia. 12,000 ḡhḡ pḡ pi nḡ nḡon nu ḡa la’ataon ḡhḡ pḡ pi ki ntèi. † **21:17** 21:17 Yei pḡ mon chrà Gri ḡa 144 kubi.

Paanchrɔ pie ji shishini, pi mēin ni ameti. ²¹ Paanchrɔ chonka'a pɔ paanchrɔ ngù'ɔ tininchuon pi mēin ni pəə, pi chwīe sheshe ta'a chonka'a ghɔ ni ta'a nkwan ngù'ɔ tininchuon ghɔ, shendaon mme la'ataon ghɔ pɔ pi chwīe ni nkien laonɔ, ndi'ε nɔ ngrashi. ²² Nshini ndɔ nji'i njəi Nda Minnwi mon mme la'ataon ghɔ, nthe ɲa Nda Minnwi ghɔ yi Minnwi Taathɔ ɲa a chaa nɔon nji ne, pugu Muun Minji. ²³ Mme la'ataon ghɔ shini ndɔ mfā'o chà minaon ki fhú nɔ the nu mon ghɔ, nthe ɲa ndigha'o Minnwi li'ε moon yi, lan yi pɔ Muun Minji ghɔ. ²⁴ Pa la'ataon shi nyien pi mon li'ε yi, pa fūon nkuan mbhi hein thɔ ni ndigha'o yugu mon ghɔ. ²⁵ Pa chonka'a mme la'ataon ghɔ ma ngu'ɔ nkina pi yi wo ni naonchi, mba'a pi ma mfini nthe ɲa mba'a tu'u ma shini fɔ. ²⁶ Pi shi nthɔ ni ndigha'o pugu pa fā'o pa taon taon mon ghɔ. ²⁷ Ndɔ ti mba'a sheshe yaon fuo ma nii mon ghɔ pugu pa sheshenon ɲa a chwīe nnu piphi ki nde'i nɔien, ndɔ a shi ngu'ɔ nii ngwa pe ɲa pi nā'an ligi yugu mon ɲwa'anli chombhi Muun Minji ne mon ghɔ.

22

Ninəi pugu pa thi chombhi

¹ Nenne, nɔan ntaon ghɔ nōon ninəi ni nkhi fe chombhi mon ghɔ vəi. Nkhi ghɔ ni ndi'ε nɔ ngrashi, nkhi nu llo nkuan faan Minnwi pugu yi Muun Minji, ² nkhi shwi'i nu titri mme shendaon mon mme la'ataon ghɔ. Thi chombhi ni nthi nkien sheshe nɔei ninəi ghɔ, nthɔ nɔun ntien nɔ paanchrɔ ngé mon ta'a nɔa'o, ta'a ngé mon sheshe nāon, pa fhɔ pi pɔ nɔ yigi nu ghinɔ pa taon taon. ³ Mba'a sheshe yaon ɲa Minnwi chɔnɔ ne ma nji'i mbo mon mme la'ataon

ghɔ. Faan Minnwi pugu yi Muun Minji shi mbo fɔ, pa puon fā'a pi gha'o vi. ⁴ Pugu shi njəi mini mi, pi nā'an ligi yi nkuan pa choyei yugu. ⁵ Mba'a tu'u ma nu'un mbo, mba'a chà li'ε, ki lan ki minaon yi'i mbo, nthe ɲa Minnwi Taathɔ shi mbo li'ε yugu, pugu sha'a nɔ pa fūon ki ndugwi yi.

Thɔ nu Jishɔ

⁶ Nɔan ntaon Minnwi ghɔ, chhu vəi ɲa, "Chrà pei chrà ɲa minthe nɔn yi'ə nɔn yi nkuan ghɔ ne, ndɔ mbo nnu shini. Minnwi Taathɔ ɲa a fe Jijwe yi ni pa njəili'i pi ne, taon nɔan ntaon vi ɲa a thɔ nōon pa nnu ɲa a yi'i ɲa a tɔthɔ ndɔgɔ li'i ne ni puon fā'a pi." ⁷ Jishɔ chhu ɲa, "**Liɪ njəi, n̄tɔthɔ nɔ kuo ndii. Mbɔrɔ yi nɔn ɲa a nū'ɔn pa chrà pei ɲa Minnwi nōon pi nā'an mon ɲwa'anli yei ne.**"

⁸ Mmu Joun ya'o ndɔ njəi nɔon pa nnu pei. Ndii ɲa nkɪ ya'o ndɔ njəi ne, nkɪ gū shhe shhi nɔan ntaon Minnwi ɲa a nōon nnu pei vəi ne, ntā'a nu nɔa'o vi. ⁹ Ndɔ a chhu vəi ɲa, "Nga, ki'i nɔa'o a. Mbo pi muun fā'a Minnwi wu'ɔ nɔ ha'an ɔ pɔ pəi pa lin pɔ, mbo pa njəili'i Minnwi pugu pa nɔon ngwa pe ɲa pugu nū'ɔn chrà ɲa pi nā'an mon ɲwa'anli yei ne. Gha'o pi Minnwi!"

¹⁰ A chhu vəi ɲa, "Ki'i ndəin chrà ɲa pi nōon mon ɲwa'anli yei ne, nthe ɲa ndii kwo para.

¹¹ Nɔan mbha nnu piphi ghəi shhi ni phi yi, nɔan nnu tɔtrɔ ghəi shhi ni tɔtrɔ yi, nɔan ndindi ghəi shhi ni nnu ndindi yi, nɔn taon taon ghəi shhi mbo yi taon taon."

¹² Jishɔ chhu ɲa, "**Liɪ njəi, n̄thɔ nu nɔ kuo ndii, n̄thɔ nu ni pé nɔ pe nu sheshenon nɔ nkwan ha'an a fā'a ne.** ¹³ A mmu mbo fūon yi ndɔ mbo ndugwi njin, njē yi ndɔ mbo ndugwi yi, jē nu

ndɔ mbo lūgwi nu.” ¹⁴ Mbɔrɔ yi ŋgwa pɛ ɲa pugu shīgao mme ndhwī yugu a taŋ nɛ, nne ɲa minthe pugu fā’o ɲi nɔ ji nu ntɛŋ llo ŋkuon thi chɔmbhi, ndɔ mbini ntɔgɔ chonka’a nii mon mme la’ataon nɛ. ¹⁵ Ndo pa mingwa, pa ghan tou ngan, ni pa ghan kwoshuon, pa ghan jwi ŋgwa ni pa ghan gha’o pa nnwi pɔ pi mbhi pugu pa sheshenon ɲa pugu khwā pa nnu mbe ndɔ nchwīe nu nɛ.

¹⁶ “Mmu, Jishɔ, taon ngan ntaon a ɲa a chhu nnu pei nthe pa chɔshi ni pəi. Mi ɲien Devi mbini mbo ŋgwɛinon yi, mbo chiachia fínəi muuŋ tutu’u.”

¹⁷ Jijwe pugu mingwe fhi chhu ɲa, “Thɔ.” A yi’i ɲa sheshenon ɲa a ya’o nnu yei nɛ chhu ɲa, “Thɔ.” A pie ɲa ɲon ɲa njù’o yi yaon nɛ

thɔ, ɲon ɲa a khwā nɛ kwe ŋkhī chɔmbhi ki lo mbepe.

¹⁸ Nshūu ténə sheshenon ɲa a ya’o chrà ɲa a taon mon ɲwa’anli yei ɲa pi yei nchhu nɛ: Sheshenon mbigi yaon ŋkuon ghɔ, kan Minnwi shi mbigi pa ŋgə’ingə’i ɲa pi fī’i mon ɲwa’anli yei nɛ ghɔ. ¹⁹ Ti sheshenon ŋkɛɛ yaon llo ŋkuon chrà ɲa a pɔ mon ɲwa’anli yei ɲa pi yei nchhu nɛ, kan Minnwi shi ŋkwe ji ghrà ntɛŋ thi chɔmbhi pugu pa moon mme la’ataon taon taon ɲa pi fī’i mon ɲwa’anli yei nɛ.

²⁰ Ju ɲa a chīi ŋguon nnu pei mon nnu shini nɛ chhu ɲa, **“Shishini, n̄thɔ nu nɔ kuo ndii.”** A yie. Thɔ, ma Jishɔ Taathɔ!

²¹ Pwapuŋ Jishɔ Taathɔ pɔ ni pəi ghao. A pɔ nenne.